

Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Παναγίας Τατάρνης Εὐρυτανίας
360 72 ΓΡΑΝΙΤΣΑ - ☎ 22370-95400

Ἡ γραμματοσειρὰ τοῦ κειμένου ἐσχεδιάσθη ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου Σταύρου
διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τατάρνης
καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἠλεκτρονικῷ ὑπολογιστῇ
ὑπὸ τῶν κυρίων Ἰναστασίου Κουτσοφάβα-Πύλωνᾶ καὶ Κωνσταντίνου Cισάκη

Καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια-διακόσμησης-σχέδια: Σταῦρος ἀναγνώστης, δόκιμος μοναχός

ISBN: 978-960-88553-5-9

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Ἄρρητοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα

Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033

www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

ΤΥΠΙΚΟΝ

Τῶ ὁσίῳ καὶ θεοφύλῳ Πατρὸς Ἡμεῶν

Σάββα

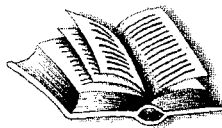
Τῶ Ἠγιασμένῳ

Διορθωθῆν ἡμεῖς ὁσῆς ἐπιμελείας
καὶ ὑγιεινότητος τὸ κατὰ δύναμιν

ὑπὸ

ἁγίου. Δοσιθέου

ἡγιασμένου ἵερος σταυροπηγῆς
μονῆς πατριαρχικῆς τῆς ἁγίας

—: Ἐκδοτικῆς τῆς αὐτῆς ἱερᾶς μονῆς:—

ΠΙΝΑΞ ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΩΝ

πᾶ = πλάγιος ἀ΄	ῥᾶ = κάθισμα	ῥᾶς = στιχολογία
πᾷβ = πλάγιος β΄	ῥᾶς = καθίσματα	τροπᾶριον-α
πᾷδ = πλάγιος δ΄	ῥᾶς = ἦχος	ὀκτώηχος
ῥᾶ = ὠδή	ῥᾶς = ἦχον	ῥᾶ = θεοτοκίον-α

ΠΙΝΑΞ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΥΡΟΜΗΣΕΩΣ

Α, α = 1	Ι, ι = 10	Ρ, ρ = 100	α = 1000
Β, β = 2	Κ, κ = 20	Σ, σ = 200	β = 2000
Γ, γ = 3	Λ, λ = 30	Τ, τ = 300	γ = 3000
Δ, δ = 4	Μ, μ = 40	Υ, υ = 400	δ = 4000
Ε, ε = 5	Ν, ν = 50	Φ, φ = 500	ε = 5000
Ϛ, ϛ = 6	Ξ, ξ = 60	Χ, χ = 600	ϛ = 6000
Ζ, ζ = 7	Ο, ο = 70	Ψ, ψ = 700	ζ = 7000
Η, η = 8	Π, π = 80	Ω, ω = 800	η = 8000
Θ, θ = 9	Ϛ, ϛ = 90	Ϟ, ϟ = 900	θ = 9000

Τὸ ϛ λέγεται στίγμα, τὸ Ϛ λέγεται κόππα, τὸ Ϟ λέγεται σαμπί.

ΠΗΔΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΛΙΑ

Τυπικὸν Ἁγίου Σάββα, ἔκδοσις 1545

Τυπικὸν Ἁγίου Σάββα, ἔκδοσις 1738

Τυπικὸν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη)

Εὐχολόγιον Goar, Ἐνετίσι 1730

Εὐχολόγιον τό Μέγα, Ἐνετίσι 1862

Δημητριεύσκη Τυπικὰ Κίεβον, τόμος Α΄ 1895

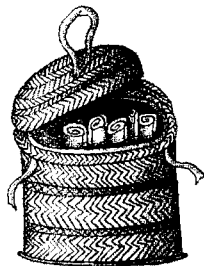
Δημητριεύσκη Τυπικὰ Πετρούπολις, τόμος Γ΄ 1917

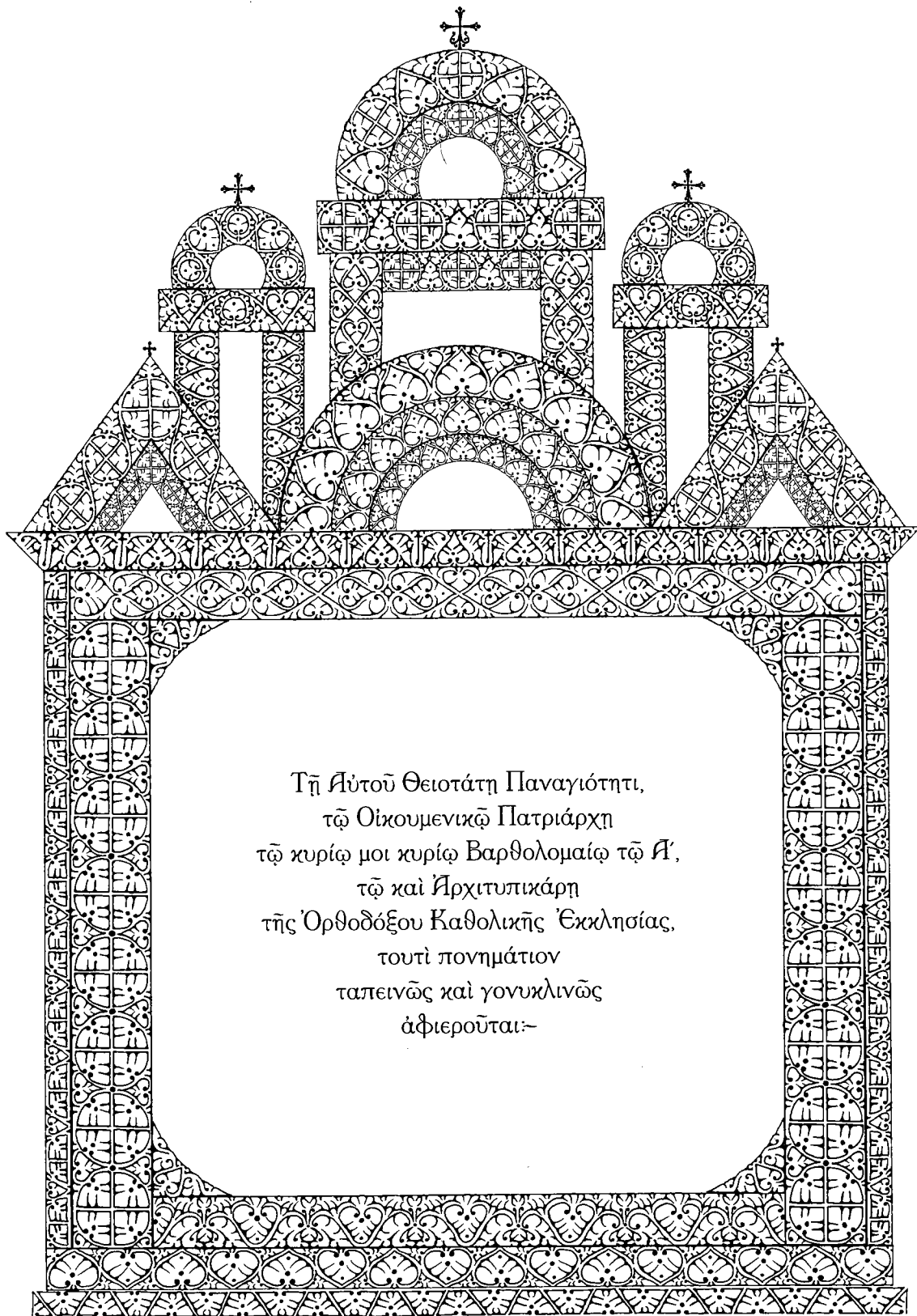
Ἡ πρᾶξις τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας

Ἡ πρᾶξις Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους

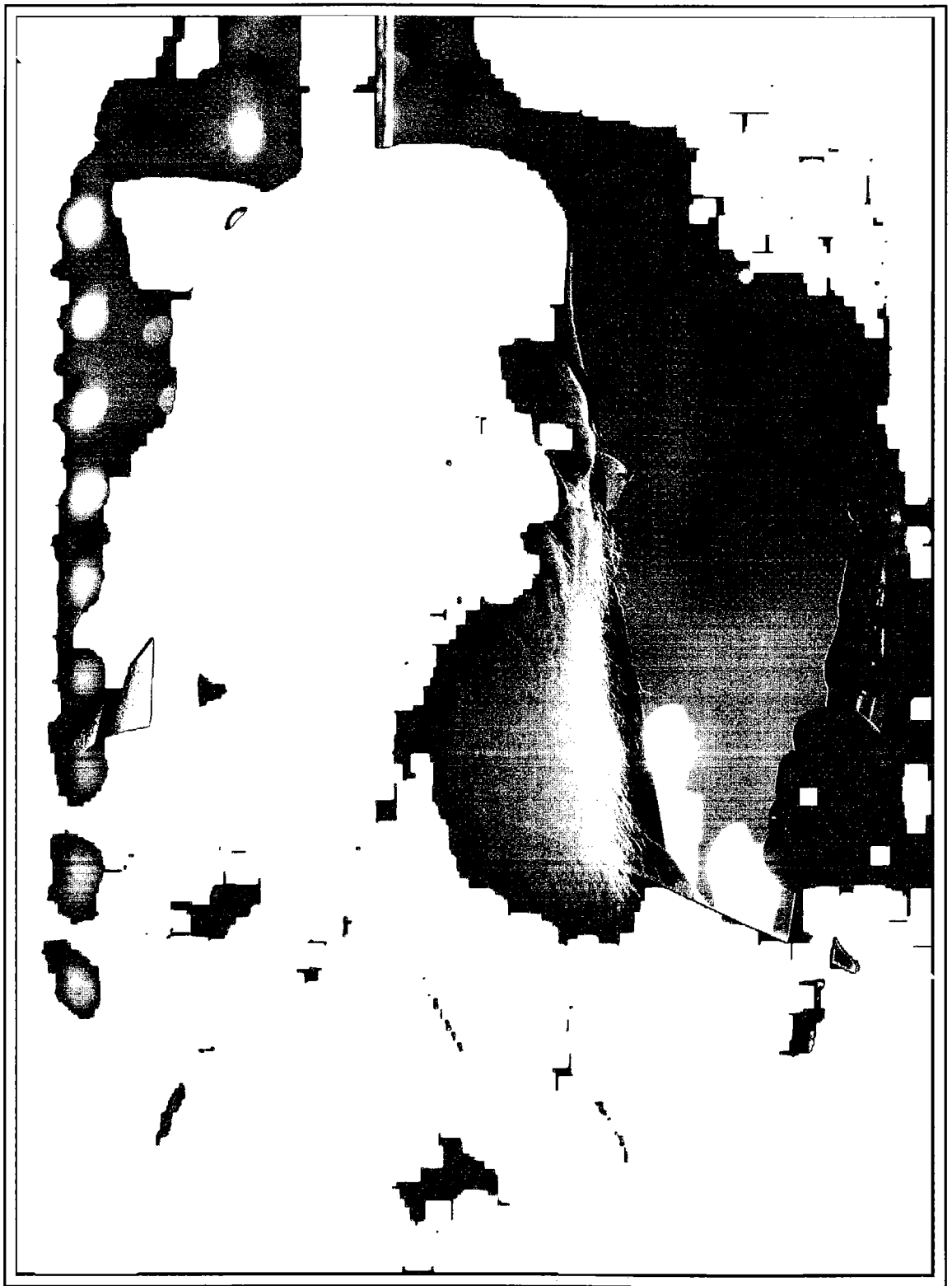
Ἡ πρᾶξις Ἱ. Μονῆς Τατάρνης Εὐρυτανίας

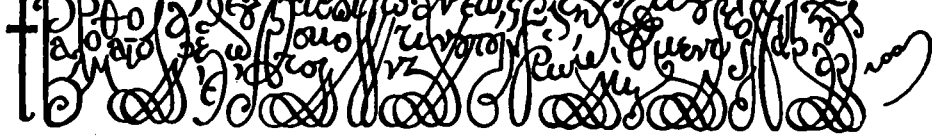
Ἡ διακονία ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος εἰς τὸ ἀναλόγιον

Τῇ Ἁυτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι,
τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ
τῷ κυρίῳ μοι κυρίῳ Βαρθολομαίῳ τῷ Α',
τῷ καὶ Ἀρχιτυπικάρῃ
τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας,
τουτὶ πονημάτιον
ταπεινῶς καὶ γονυκλινῶς
ἀφιερῶται:-

Βάσις πασῶν τῶν ἀνὰ τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον τυπικῶν διατάξεων διεξαγωγῆς τῶν ἱερῶν ἐπ' ἐκκλησιαίαις ἀκολουθιῶν τὸ τυπικὸν ἐστὶ τῆς κατὰ τὴν Παλαιστίνην γεραρᾶς ἱερᾶς Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου.

Τοῦτο ἦν ἔργον τοῦ ὁσίου τούτου Πατρὸς. Τέσσαρας ἡμέρας πρὶν ἀπέλθῃ ἐκ τῶν ἐπιγείων ὁ οὐρανοπολίτης οὗτος ἀνὴρ «προσκαλεσάμενος τοὺς πατέρας τῆς Λαύρας δέδωκεν αὐτοῖς ἡγούμενόν τινα Βηρύτιον μὲν τῷ γένει, Μελιτᾶν δὲ τῇ κλήσει, παραγγείλας αὐτῷ τὰς παραδόσεις τὰς παραδοθείσας ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις ἀτρώτους διαφυλάξαι, δούς αὐτῷ ταύτας ἐγγράφως». Αὗται αἱ παραδόσεις ἐμπλουτισθεῖσαι παρὰ Σωφρονίου τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχου, Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ πολλῶν ἄλλων ὁσίων πατέρων ἔφθασαν καὶ ἕως τῆς περιπέστου τοῦ Στουδίου Μονῆς καταστᾶσαι τυπικὸν ταύτης. Οὐ πολὺ τὸ μέσον καὶ διεδόθη εἰς τὰς ἱερὰς τῆς Πόλεως ἡμῶν μονὰς καὶ ἐκεῖθεν εἰς πᾶσαν μονὴν καὶ πόλιν τῶν ὀρθοδόξων ἄχρι καὶ τῶν ὑπερβορείων.

Ἡ ἐπικράτησις αὐτοῦ εἰς βάρος τοῦ προηγηθέντος ἀσματικοῦ τυπικοῦ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἦν τελειότερον, κατανυκτικότερον καὶ περὶ τὸ ὀρθοδοξεῖν ἀκριβέστερον.

Προϋπόθεσις τῆς ἀναπτύξεως ἀνὰ τοὺς αἰῶνας τῶν τυπικῶν διατάξεων οὐκ ἦν ξηρὰ τις τυπολατρεία, ἀλλὰ συμμόρφωσις εἰς τὴν παύλειον νοουθεσίαν «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. ΙΔ', 40). Ἐφ' ὅσον ἡ ἐπὶ γῆς λατρεία ἀπεικόνησις τις ἐστὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς λατρείας, ἐν ἣ τὰ πάντα τελοῦνται ἐν τάξει ἀκριβεῖ πλην ἄκρως πνευματικῶς καὶ ὑπερκοσμίως, ἔδει ἵνα καὶ ἐπὶ γῆς τὰ πάντα ἐν τῷ ναῶ τελῶνται κατὰ τάξιν ἀγγελικὴν. Ἡ σχέσις αὕτη ἐμφαίνεται καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τῆς μεγάλης εισόδου εἰς ἡν εὐχόμεθα ὅπως ἐν τῇ λατρείᾳ μιμούμεθα τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις: «ποίησον σὺν τῇ εισόδῳ ἡμῶν εἰσοδὸν ἀγίων ἀγγέλων γενέσθαι συλλειτουργούντων ἡμῖν καὶ συνδοξολογούντων τὴν σὴν ἀγαθότητα».

Ἐάν ἄλλοι ἄλλως τελοῦσι τὰ τῆς λατρείας ἐπαληθεύεται τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐρώτημα: «Ἐάν εισέλθωσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;» (Α' Κορ. ΙΔ', 23).

Εἰς τὴν τάξιν οὖν ἀποβλέπον τὸ τοῦ ἀγίου Σάββα τυπικὸν καλῶς ἐκδίδεται μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν πολλῶν ἢ καὶ αἰώνων μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων διορθώσεων καὶ ἐκτενοῦς ὑπομνηματισμοῦ ὑπὸ τοῦ ὀσιολογιωτάτου ἀρχιμανδριτοῦ Δοσιθεοῦ, ἡγουμένου τῆς ἐν Εὐρυτανίᾳ Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς τῆς Παναγίας Τατάρνης Μονῆς.

Ἐπευλογοῦμεν Πατριαρχικῶς τὴν ἐκδοσὶν ταύτην, ἥτις καὶ ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως ἀρτιωτάτη ἐστὶ καὶ εὐχόμεθα τῷ κεκοπιακῷ ἀρχιμανδριτῇ, τῷ καὶ ἐραστῇ τῆς Πόλεως ἡμῶν, ὑγίειαν τὴν κατ' ἄμφω πρὸς συνέχισιν ἐκδόσεως ἔργων συντελούντων εἰς ἀφύπνισιν πνευματικὴν καὶ ἀναγέννησιν λειτουργικὴν, ἧς πάντες ἀδήριτον ἀνάγκην ἔχομεν κληρὸς ἅμα καὶ λαός. Πειποίθαμεν δ' ὅτι τὸ παλαίφατον τοῦτο τυπικὸν ἐστὶ πύξις καθοδηγοῦσα πάντας τοὺς ὁδᾶξ ἔχομένους τῶν πατρικῶν παραδόσεων.

Εἶψαν δὲ αἱ πρεσβεῖαι τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ὡς καὶ πάντων τῶν ὁσίων καὶ τῶν «τυπικῶν κληρῶν» τῶν ἐκ τῆς πολυχρονίου χρήσεως τοῦ τυπικοῦ διὰ σταλαγμάτων κηροῦ ἀποσβεσάντων σελίδας ὅλας ἐξ αὐτοῦ, μετὰ πάντων ἡμῶν.

βθ' Ιουλίου ιγ'

Ἐπισημασθε ἀγαπητοὶ ἐν κεινῷ ἀδελφοί β.
 φ. Ὁδῶν καὶ διαδούρι θρῆς θεῶν ἐκείνῃ β.

Ὁ δὲ μέγας τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆς Σάββας τὴν ὑπὲρ Χριστιανῶν πληρώσας διακονίαν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ μετὰ χαρᾶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου εἰσδεχθεὶς καὶ τοὺς σεβασμίους προσκυνήσας τόπους καὶ οἰοῦναι αὐτοῖς συνταξάμενος ἦλθεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ Μεγίστην Λαύραν καὶ ὀλίγον χρόνον διατελέσας ἀρρώστια περιέπεσεν. Ἄπερ μαθὼν ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Πέτρος κατήλθεν ἐπισκέψασθαι αὐτὸν καὶ βλέπων αὐτὸν μὴ ἔχοντά τινα παραμυθίαν ἐν τῷ κελίῳ αὐτοῦ πλὴν ὀλίγων κερατίων καὶ φοινικίων παλαιῶν, βαλὼν αὐτὸν εἰς λεκτικὴν ἔλαβεν εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον καὶ ἐπεμελεῖτο αὐτοῦ καὶ ἰδίαις χερσὶν ὑπηρετεῖ αὐτῷ. Ὀλίγων δὲ ἡμερῶν διαγενομένων ἀποκάλυψιν τινα εἶδεν ὁ πατήρ ἡμῶν Σάββας τὴν ἑαυτοῦ μηνύουσαν κοίμησιν οὐ μετὰ πολλὰς ἔσεσθαι ἡμέρας· ἦντινα τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀπαγγείλας παρεκάλει ἀπολυθῆναι εἰς τὴν ἑαυτοῦ λαύραν πρὸς τὸ ἐν τῷ κελίῳ τελειωθῆναι. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος πᾶσι τρόποις βουλόμενος αὐτὸν θεραπεῦσαι ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ λαύραν μετὰ τῆς θεούσης θεραπείας. Ὅστις πρεσβύτης ἐν τῷ ἰδίῳ ἀνακλιθεὶς πυργίῳ ἐν ἀρχῇ τοῦ Πεκεμβρίου μηνὸς προσκαλεσάμενος τοὺς πατέρας τῆς λαύρας δέδωκεν αὐτοῖς ἡγούμενόν τινα Βηρύτιον μὲν τῷ γένει, Ἰηλιτᾶν δὲ τῇ κλήσει, παραγγείλας αὐτῷ τὰς παραδόσεις τὰς παραδοθείσας ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις ἀθρώτους διαφυλάξαι, δοὺς αὐτῷ ταύτας ἐγγράφως. Καὶ διαμείνας τέσσαρας ἡμέρας μηδενὸς μεταλαμβάνων μηδὲ τισὶ συντυγχάνων ὀψὲ Σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων αἰτήσας κοινωνίαν καὶ κοινωνήσας καὶ εἰπὼν τελευταῖον· *Κύριε, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου*, παρέδωκε τὴν ψυχὴν:-

(Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, Βίος τοῦ Ὁσίου Σάββα, κεφάλαιον οσ')

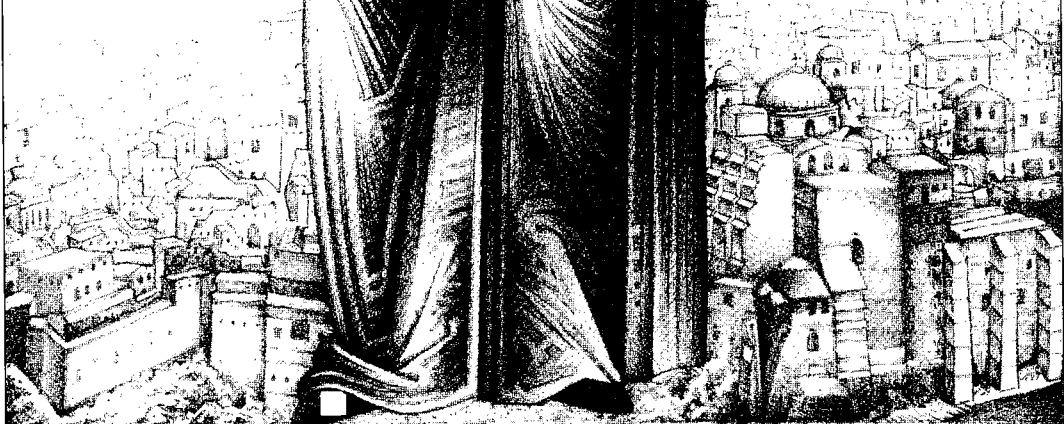
ՕՎ
Գ

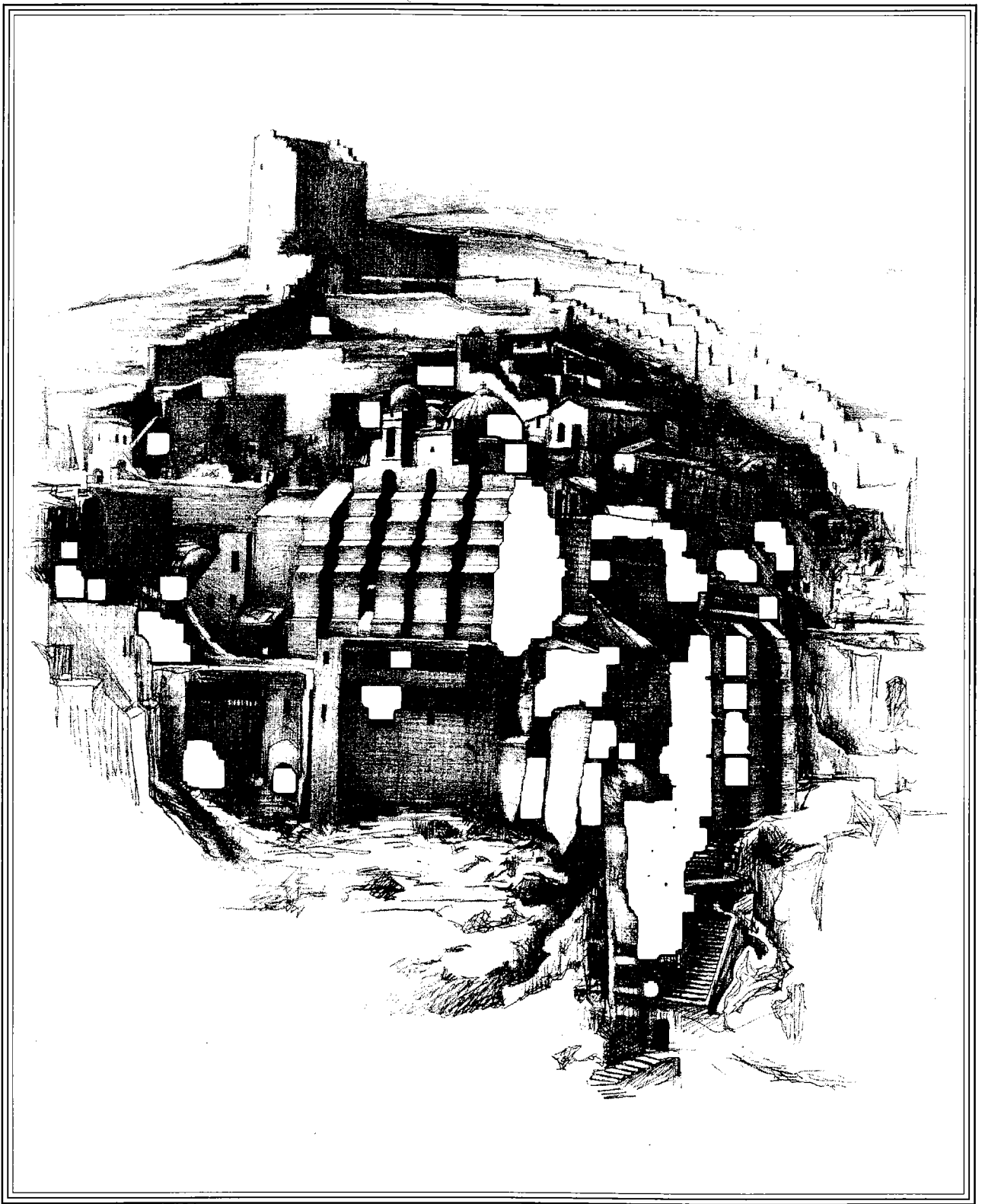
ԸՎԵԵԿ

ՈՒՆԾԵՐ
ԲԻԶՅԵՎԵ
ԹՈՒԿՎԻՆ
ԻՎԻԼԻԿՎԻ
ՕԹՅՈՒԹԻ
ՇՊԵՏՐՈՍ
ԹԻՎԻ

Ի ՍՈՐՔԻ ԻՅ ՎԻՅ

Η ΙΕΡΑ ΛΑΥΡΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΑΒΒΑ ΤΟΥ ΗΓΙΑΣΜΕΝΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ

Η πρὸς τὰς τυπικὰς διατάξεις τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἀγάπη οὐκ ἀνέθορεν ὡς βοτάνη αὐτομάτη. Ἄρτι τῶν ἰούλων ἐν ταῖς παρελαίῃς ἀναθαλλόντων, ἐκάθισεν ὁ γράφων παρὰ τοὺς πόδας Ἱερωνύμου καὶ Φωτίου τῶν Σιμωνοπετριτῶν ἱερομονάχων εἰς τὸ ἐν Βύρωνι Μετόχιον τῆς Ἀναλήψεως, τὸ ὑπερκείμενον τῆς πατρικῆς αὐτοῦ οἰκίας. Πολλὰ ἐδιδάχθη παρ' εὐλαβῶν ἑφημεριῶν τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ αὐτοῦ δήμου, κυρίως ὑπὸ τοῦ εἶτα ὡς μητροπολίτου Καμπανίας κοιμηθέντος, ἀρχιμανδριτοῦ τότε, κυροῦ Κοσμᾶ.

Ἡ ἐποχὴ τῆς τῶν πάντων καὶ εἰς πάντα καταλύσεως ἀπέιχεν εἰσέτι, καίτοι διεφαίνετο.

Ἐκτοτε ὕδωρ πολὺ ὑπὸ τὰς γεφύρας διήλθεν. Ἡ ἐνασχόλησις περὶ τὰς τυπικὰς διατάξεις ὑπερβαίνει τανῦν τὴν πεντηκονταετίαν. Κατ' ἀρχὰς ἀκοῇ ἤκουον περὶ τοῦ τυπικοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἀλλ' ἤγνόουν τὰ κατ' αὐτό. Ὡς δόκιμος μοναχὸς εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Προυσοῦ ἐνέτυχον παλαιᾶς τινος ἐκδόσεως, ἃν δὲν ἀπατῶμαι τῆς τοῦ 1738, καὶ οὐ μετρίως ἤσθην. Ἀναλαβὼν πολὺ ἀργότερον καὶ δὴ ἐν ἔτει 1969 τὴν ἀνοικοδόμησιν (διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνδρας ἐν Ἰσραήλ...) τῆς καταστραφείσης Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Παναγίας Τατάρνης, εὔρον ἐν τῇ διασωθείσῃ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς δύο σώματα τῆς πρώτης τύποις ἐκδόσεως τοῦ 1545.

Τὸ τυπικὸν τοῦτο πολλάκις ἐμελέτησα, φωτοτυπήσας δὲ ἔθηκα εἰς χρῆσιν λειτουργικὴν. Ἐδεήθην τότε τῆς Θεοτόκου, ἵν' ἀξιῶσθαι με ἐλθεῖν καὶ αὐθις εἰς τύπον καὶ τοῦτο διότι ἀπὸ τοῦ 1771 καὶ ἐξῆς οὐδεὶς ἐτόλμησέ ποτε ἵν' ἐπανεκδώσῃ αὐτό. Ἴσως διότι ἐθεωρήθη ἀπηρχαιωμένον, ἴσως διότι ἐπεσκιάσθη ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἴσως διότι ἀπητεῖτο δαπάνη οὐ σμικρά, ἴσως διότι ἡμβλύνηται ὁ ζήλος τῆς περὶ τὰς τυπικὰς διατάξεις ἐνασχολήσεως, ἴσως καὶ πάντα ταῦτα ὁμοῦ.

Μελετῶν τὸ τυπικὸν τοῦτο ἐπέγνων ὅτι ἀπηχεῖ παμπαλαιότατας διατάξεις καὶ ὀδηγεῖ εἰς λογικὴν λατρείαν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ νεώτερα τυπικὰ ἅτινα παρουσιάζουσιν ἀνεπιτρέπτους καινοτομίας, ἀπαραδέκτους συντμήσεις καὶ μεταβολὰς ἐν πολλοῖς χαιρῶν.

Ἐθεώρησα ἀπαραίτητον τὸν ἐκτενῆ ὑπομνηματισμὸν διότι εἰς πολλὰς μονὰς ἢ παράδοσις αὕτη διεκόπη. Καὶ οὐχ ὑπάρχει μόνον ψάλτου βῆξ ἐν ἀπορίᾳ, ἀλλὰ γε καὶ τοῦ τυ-

πικάρη, ἄτε μὴ εἰδότος πολλάκις τοῦ τί δεῖ ψάλλεσθαι ἢ ἀναγινώσκεσθαι. Προέβην δὲ καὶ εἰς πολλὰς διορθώσεις γραμματικὰς, ὀρθογραφικὰς ἢ ἐννοιολογικὰς, ὅπου τοῦτο ἦν ἀπαραίτητον.

Ἡ παροῦσα ἔκδοσις οὐκ ἔστι κριτικὴ, ἀλλὰ λειτουργικὴ. Ἀφορᾷ κυρίως εἰς νέας ἀδελφότητας (καὶ εὐτυχῶς εἰσι πολλαὶ) στερουμένας πυξίδος τυπικῶν διατάξεων. Ἄλλοις ἐναπόκειται κριτικὴ ἔκδοσις καὶ τριχασμὸς τῆς τριχός.

Καὶ μία ἀπαραίτητος διευκρίνισις· πολλοὶ κατὰ καιροῦς ἠρώτων με διατί τόση βραδύτης. Ἔπρεπε, ἰσχυρίζονται, ἵνα πρὸ πολλοῦ ἐκδοθῇ ὑπ' ἐμοῦ τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα. Ἀπαντῶ. Ἀπητεῖτο βραδεῖα ὠρίμανσις. Τῶν ἀλωπέκων ἐστὶν ἴδιον ἢ βιασύνη ἵνα μὴ καταλάβῃ αὐτὰς ἡ ἡώς. Ἔπρεπεν ἵνα παρέλθῃ πεντηκονταετία ἵν' ὠριμάσῃ ἐντός μου ὁ καλὸς οἶνος τῶν τυπικῶν διατάξεων. Ἔδει δὲ ἵνα ὁ ὑπομνηματισμὸς ᾗ ἀπόσταγμα οἴνου τοῦ καλλίστου. Τὰ ἐξ ἐπιπολῆς γραφόμενα ζημίαν προκαλοῦσι καὶ οὐχὶ ὠφέλειαν.

Δέξασθε τοίνυν, ἀγαπητοὶ Ἐκκλησιάρχαι καὶ ὅσοι ἐρασταὶ τῆς Τάξεως, τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν μετ' εὐμενείας καὶ κρίσεως ἐπιεικοῦς. Ἴσως εἰς τι ὠφελήθησθε. Πάντως εὐχῆθητε ὑπὲρ τοῦ πονήσαντος εὐτελοῦς μὲν, πλὴν οὐχὶ ῥακενδύτου, μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου.

Ἐγγραφον ἐν τῇ Ἱερᾷ τῆς Παναγίας Τατάρνης Μονῇ
τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ Ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς τοῦ βς' σ.ἔ.
ἐορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου,
ὁ ἐλάχιστος ἐν ἀζύγοις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γ παιδή, κατὰ τὸν Ἐπίκτητον (50-120 μ.Χ.), «ἀρχὴ παιδείας ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις», φέρε δὴ ἴν' ἀσχοληθῶμεν κατὰ πρῶτον περὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ μετὰ χειρᾶς βιβλίου, ὅπερ καλεῖται «*Τυπικόν*».

Κατὰ τοὺς λεξικογράφους ἡ λέξις προέρχεται ἐκ τοῦ ῥήματος τύπτω = κτυπῶ καὶ ἐκ τοῦ κτυπήματος δημιουργῶ ἔγνη ἐπὶ τοῦ τυπτομένου ἀντικειμένου. «*Τυπᾶς*» λέγεται ἢ βαρεῖα σφύρα, ἢ βαρεῖά. «*Τυπῆ*» καλεῖται τὸ κτύπημα, ἢ πληγῆ. «*Τυπίας*» ἀποκαλεῖται ὁ σφυρήλατος χαλκὸς διότι προέρχεται ἐκ τῶν κτυπημάτων τῆς «*τυπάδος*». «*Τύπος*» εἶναι τὸ κτύπημα καὶ τὸ ἐκ τοῦ κτυπήματος ἀποτέλεσμα, τὸ ἀποτύπωμα (οἶον εἰς νομίσματα). Ἐκ τούτου ἡ τυπογραφία καὶ ὁ τύπος. Τὰ μεταλλικὰ στοιχεῖα τύπτονται ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ ἐγγράφονται ὅπως ἀκριβῶς ἔχουσι χαραχθῆ. Εἶναι «*σφραγὶς ἰσότυπος*».

«*Τυπικός*» εἶναι ὁ ἀναφερόμενος ἢ ὁ κατεσκευασμένος καθ' ὠρισμένους τύπους. Τὸ οὐδέτερον τοῦ ἐπιθέτου τούτου «*Τυπικόν*» εἶναι τὸ βιβλίον ἐν ᾧ καταγράφεται ὁ «*τύπος*» ἢ γουν ἢ ἐπιτέλεσις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καθ' ὠρισμένους τύπους, ἢτοι καθ' ὠρισμένας διατάξεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι καταγραφῆ καὶ ἀποτυπωθῆ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Ἐφ' ὅσον ὅμως εἶναι «*τύπος*» ἄρα εἶναι ἐκσφράγισμα, ἀποτύπωμα ἀπαρασάλευτον.

Διὸ καὶ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰσὶν «*ἀντίτυπα*» δηλαδὴ ἐντελῶς ἴδια μὲ τὸ πρωτότυπον.

«*Ἀντιτυπία*» δ' ἐστὶν ἡ σκληρότης ὡς π.χ. ἡ εὐδιάχυτος φύσις τῶν ὑδάτων τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης μετεβλήθη εἰς γεώδη ἀντιτυπίαν, ἔγινε σκληρὴ ὡσὰν πέτρα: «*Νεύσει σου πρὸς γεώδη ἀντιτυπίαν μετήχθη ἢ πρὶν εὐδιάχυτος ὑδάτων φύσις, Κύριε*»¹.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἡ λέξις «*τύπος*» ἔχει διαφόρους σημασίας.

Σημαίνει κατὰ πρῶτον τὸ ὑπόδειγμα. Περιγράφει ὁ Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸν τρόπον κατασκευῆς τῆς ἐπταφώτου λυχνίας καὶ ἐφιστᾷ αὐτῷ τὴν προσοχὴν: «*Ὅρα ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον τὸν δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει*»². Τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ εἰς τὸ Δ' Μακ-

1. Εἰρμὸς Κυριακῆς βαρέως ἤχου Παρακλητικῆς, ὦδὴ α'.

2. Ἐξοδος ΚΕ', 40.

καβαίων³. Εκεί οι αὐλικοὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς⁴ προσεπάθησαν ἵνα πείσωσι τὸν γέροντα Ἐλεάζαρον ὅπως ὑποκριθῆ ὅτι ἐσθίει ἐκ τῶν υἰείων κρεάτων. Ἡ ὑπόκρισις αὕτη ἔμελλεν ἵνα σώσῃ τὴν ζωὴν του. Πλὴν οὗτος ἠρνήθη διαρρήδην ἵνα μὴ γίνῃ κακὸν παράδειγμα ὑποκρισίας εἰς τοὺς μαθητάς του: «Καὶ αὐτοὶ μὲν ἡμεῖς γενοίμεθα τοῖς νέοις ἀσειβείας τύπος, ἵνα παράδειγμα γενώμεθα τῆς μιαιοφαγίας».

Ἀλλαχοῦ ὁμως ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ εἰδώλου: «Καὶ ἀναλάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολῶχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ υἱοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν, τοὺς τύπους αὐτῶν, οὓς ἐποιήσατε ἑαυτοῖς»⁵.

Εἰς τὸ Γ' τῶν Μακκαβαίων⁶ ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ περιεχομένου: «Καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος, οὕτως ἐγγέγραπτο».

Τὸ ῥῆμα «τυποῦν», ἔχει προσέτι τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκτυπώματος, τῆς γλυφῆς: «Ἐύλον σκολιὸν καὶ ὄζοις συμπεφυκός, λαβὼν ἐγλυψεν ἐν ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ καὶ ἐμπειρία συνέσεως ἐτύπωσεν αὐτό»⁷. Τὴν αὐτὴν περίπου ἔννοιαν ἔχει καὶ εἰς τὴν Σοφίαν Σειράχ⁸: «Ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πηλὸν καὶ πρὸ ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ».

Καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἡ λέξις «τύπος», ἔχει πολλὰς σημασίας.

Δηλοῖ κατὰ πρῶτον τὰς τρήσεις τῶν ἡλῶν καὶ τὰ ἐκ τούτων προελθόντα ἐκτυπώματα: «Ἐὰν μὴ ἴδω τὸν τύπον τῶν ἡλῶν»⁹.

Εἰς τὰς Πράξεις¹⁰ ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος ἐπαναλαμβάνει τὸ χωρίον τοῦ Ἀμῶς ἔνθα τύπος = εἶδωλον. Εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον¹¹ ἔχομεν ἀπήχησιν ἐκ τοῦ Δ' Μακκαβαίων. Τύπος = κείμενον ἐπιστολῆς, τὸ περιεχόμενον αὐτῆς: «Γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τούτον».

Σημαίνει προσέτι τὸ προεικόνισμα: «Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος»¹², τὸν κανόνα τῆς πίστεως: «εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς»¹³.

Ἔχει ἀκόμη τὴν ἔννοιαν τῆς προφητικῆς προτυπώσεως: «ταῦτα δὲ τύποι ὑμῶν ἐγενήθησαν»¹⁴.

Τύπος σημαίνει καὶ ὑπόδειγμα, τρόπον ζωῆς, πρότυπον: «Καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς»¹⁵, «Τύπος γίνου τῶν πιστῶν»¹⁶, «Τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου»¹⁷.

Ἐκ τούτων πάντων καταφαίνεται ὅτι ἡ λέξις τύπος κατέληξεν ἵνα σημαίνει κυρίως τὸ ὑπόδειγμα. Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν δίδει καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς δεκάτης μυστικῆς εὐχῆς τοῦ ἐξαψάλμου: «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν διὰ μετανοίας ἀφεςιν τοῖς ἀνθρώποις δωρησάμενος, καὶ τύπον ἡμῖν ἐπιγνώσεως ἀμαρτημάτων καὶ ἐξομολογήσεως τὴν τοῦ προφήτου Δαυὶδ μετάνοιαν πρὸς συγχώρησιν ὑποδείξας...», ἔνθα τύπος = ὑπόδειγμα, πρότυπον, παράδειγμα.

Σημαίνει ὡσαύτως καὶ διαταγὴν καὶ δὴ αὐτοκρατορικὴν: «Βούλομαι καὶ διατυπῶ», «Τυποῦμεν δέ», «Πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα τυποῦμεν», (τυπικὸν Μονῆς Παντοκράτορος ἐν Δ/σκη I, 682 καὶ ἐξῆς, τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Β' τοῦ Κομνηνοῦ 1118-1143).

Τύπος καὶ ὑπογραμμὸς λέγομεν καὶ σήμερον δι' ἀνθρώπους ζῶντας βίον ὀρθὸν καὶ ὑποδειγματικόν. Πρῶτος δὲ ὁ Κύριος ἦν ὑπογραμμὸς κατὰ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον¹⁸: «Ὑμῖν

3. ΣΤ', 19.

4. 175-164 π.Χ.

5. Ἀμῶς Ε', 26.

6. Γ', 30.

7. Σοφία Σολομώντος ΙΓ', 13.

8. ΛΗ', 30.

9. Ἰωάννου Κ', 25.

10. Ζ', 43.

11. ΚΓ', 25.

12. Ῥωμ. Ε', 14.

13. Αὐτόθι ΣΤ', 17.

14. Α' Κορ. Ι', 6 καὶ 11.

15. Φίλιπ. Γ', 17.

16. Α' Τιμοθ. Δ', 12.

17. Α' Πέτρου Ε', 3.

18. Α' Πέτρου Β', 2.

ὕπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσῃτε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ». Ὅποτε τὸ ὑπογραμμὸς γίνεται συνώνυμον τοῦ τύπος.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν τύπος σημαίνει ὑπόδειγμα, ἄρα τυπικὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις γίνεται ὑπόδειγμα. «Εἶναι τυπικὸς εἰς τοὺς τρόπους» λέγομεν δι' ἀνθρώπους προσέχοντας τὴν συμπεριφορὰν των.

Ἐπομένως τὸ κατ' οὐδέτερον λεγόμενον «Τυπικὸν»¹⁹ εἶναι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, ὅπερ λειτουργεῖ ὡς ὑπόδειγμα, ὡς ὁδηγὸς περὶ τῶν κατ' ἐκάστην ἡμέραν ψαλλομένων καὶ ἀναγινωσκομένων ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις.

Καὶ ταῦτα μὲν ἄλις.

Τὸ ὑπὸ ἔρευναν τυπικὸν ὀνομάζεται χάριν συντομίας τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα. Ὅμως ὁ πλήρης αὐτοῦ τίτλος εἶναι: «Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγίας Λαύρας τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Αὕτη δὲ ἡ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις μονῶν. Ἔτι δὲ καὶ ἐν ταῖς κατὰ τόπον ἀγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις».

Ἀμέσως ἐγείρεται τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ὄντως τυπικὸν προερχόμενον ἐκ τοῦ Ἁγίου Σάββα ἢ μήπως πρόκειται περὶ τυπικοῦ προελθόντος μὲν κατὰ βάσιν ἐκ τῆς περιπύστου τοῦ Ἁγιασμένου Σάββα Μονῆς, ἐξελιχθέντος εἶτα καὶ προσθαφαιρέσεις ὑποστάντος διὰ μέσου τῶν αἰώνων;

Μᾶλλον πρόκειται περὶ τοῦ δευτέρου.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος, ἤρξατο διαμορφούμενον τυπικόν τι, κατ' ἀρχὰς ὑποτυπῶδες.

Αἱ τῶν Ἀποστόλων Διαταγαί, κείμενον τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἔχον ὁμως ρίζας ἀποστολικὰς, διατάττουσι: «Μὴ προκρίνετε τοῦ θείου λόγου τὰς βιωτικὰς χρείας, ἀλλ' ἐκάστης ἡμέρας συναθροίσεσθε ὄρθρου καὶ ἐσπέρας ψάλλοντες καὶ προσευχόμενοι ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ὄρθρου μὲν λέγοντες ψαλμὸν τὸν ξβ', ἐσπέρας δὲ τὸν ρμ'. Μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου καὶ ἐν τῇ τοῦ Κυρίου ἀναστασίμῳ τῇ Κυριακῇ σπουδαιότερως ἀπαντᾶτε, αἶνον ἀναπέμποντες τῷ Θεῷ τῷ ποιήσαντι τὰ ὅλα διὰ Ἰησοῦ»²⁰.

Διαπιστοῦμεν ὅτι εἰς τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐνοριακοὺς Ναοὺς ἤρξατο διαμορφούμενον τυπικόν τι ὅπερ ἀργότερον ἀπεκλήθη Ἀσματικόν. Περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν μόνον ὅτι ἀπετελεῖτο κυρίως ἐκ τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυΐδ, ἐξ ἀντιφώνων καὶ εὐχῶν ποικιλλουσῶν κατὰ τόπους. Τοῦτο ἔλαβε τὴν τελικὴν αὐτοῦ μορφήν εἰς τὴν ἐν Κων/πόλει Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ἦκμασε κυρίως κατὰ τοὺς Θ' καὶ Ἰ' αἰῶνας, ἤρξατο φθίνον εἶτα, ἕως οὗ ὑπεσκελίσθη τέλεον ὑπὸ τοῦ μοναστικοῦ τυπικοῦ.

Εἰς τὸ παρετεθὲν ἀνωτέρω χωρίον ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν διαπιστοῦμεν ὅτι ἀμφότεροι οἱ ἀναφερόμενοι ψαλμοὶ ψάλλονται ἄχρι τοῦ νῦν ἐν τε τῷ ὄρθρῳ (Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω) καὶ τῷ ἐσπερινῷ (Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σέ).

Φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς ὀλίγη ὑπῆρχεν ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἀσματικοῦ καὶ μοναστικοῦ τυπικοῦ. Ἡ διαφοροποίησις γέγονε μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν κανόνων ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος. Διαφορὰ ὑπῆρχεν ὡς πρὸς τὸν τρόπον ψαλμωδίας. Μεγαλόφωνος εἰς τὸν κόσμον, ταπεινόφωνος εἰς τὰς ἱεράς Μονάς. Διεξερχόμενοι τὰ πατερικὰ κείμενα διαπιστοῦμεν ὅτι ὑπῆρχον πάντοτε βασικαὶ τυπικαὶ διατάξεις.

19. Βεβαίως ἡ λέξις τύπος σημαίνει καὶ διαταγὴν βασιλικήν, ὡς προεγράψαμεν, καὶ ἄλλα πολλά, ἅτινα εὕρισκει ὁ βουλόμενος εἰς τὸ α' μέρος τῆς μελέτης τοῦ Κων/νου Μανάφη «Μοναστηριακὰ Τυπικὰ-Διαθῆκαι», Ἀθῆναι 1970, σ. 21 καὶ ἐξῆς.

20. Β', 59, 2, 3.

Γράφει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος: «Καθεσθεὶς ἐπὶ τοῦ θρόνου προέτρεπον τὸν μὲν διάκονον ἀναγινώσκειν ψαλμόν, τοὺς δὲ λαοὺς ὑπακούειν, “ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ”»²¹.

Τὸ «προέτρεπον» τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τὸ «ὑπακούειν» τοῦ λαοῦ προϋποθέτει γνωστὸν καὶ πρότερον ψαλμόν, ὡς καὶ τρόπον ψαλμωδίας, προϋποθέτει ὑπαρξιν, στοιχειωδῶν ἔστω, τυπικῶν διατάξεων.

Τοῦτο ἀριδῆλως δείκνυται εἰς τὰς τοῦ Μ. Βασιλείου διδαχάς. Γνωστὸν ἐστὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ φίλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὅτι εἰσήγαγεν «εὐχῶν διατάξεις» καὶ «εὐκοσμίας τοῦ Βήματος»²². Ἀλλά γε καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ τῆς Καισαρείας φωστὴρ ἀναφέρεται, καίτοι σοποράδην καὶ παρεμπιπτόντως, εἰς τυπικὰς διατάξεις.

Ὅμιλεῖ περὶ «ψαλμωδίας καὶ προσευχῆς»²³, περὶ τῆς ἐν «καιρῷ ψαλμωδίας» σιγῆς²⁴, ὡς καὶ περὶ «εὐταξίας» ἐν τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ²⁵.

Τί δ' ἐστὶν «εὐταξία», εἰ μὴ ὑπαρξὶς τυπικῶν διατάξεων;

Ὁ αὐτὸς πατὴρ ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῶν ὥρῶν τῆς προσευχῆς, αἵτινες κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἔως τοῦ νῦν τηρουμένων ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς.

Ἀναφέρει τὸν ὄρθρον «ὥστε τὰ πρῶτα κινήματα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ ἀναθήματα εἶναι Θεοῦ». Τὴν τρίτην ὥραν, ὥστε «εἰς προσευχὴν ἀνίστασθαι καὶ ἐπισυναγεῖν τὴν ἀδελφότητα». Ἐν τῇ ἕκτη ὥρᾳ «κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων ἀναγκαίαν τὴν προσευχὴν ἐκρίναμεν». Ἔρχεται ἀκολούθως ἡ ἐνάτη, ἣτις «παρ' αὐτῶν ἡμῖν τῶν ἀποστόλων ἐν ταῖς Πράξεσιν»²⁶ ἀναγκαία εἰς προσευχὴν παραδέδοται.

Καὶ πάλιν «τῆς ἡμέρας συμπληρωθείσης (περὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν δηλαδὴ) ἡ εὐχαριστία περὶ τῶν ἐν αὐτῇ δεδομένων ἡμῖν ἢ κατωρθωμένων ἡμῖν καὶ τῶν παρεθέντων ἢ ἐξαγόρευσις» (ὡς ἡ παρ' ἡμῖν συγχώρησις ἐν τοῖς ἀποδείπνοις).

Καὶ αὖθις, τῆς νυκτὸς ἀρχομένης, «ἡ αἵτησις τοῦ ἀπρόσκοπτον ἡμῖν καὶ φαντασιῶν ἐλευθέραν ὑπάρξαι τὴν ἀνάπαυσιν».

Τὸ δὲ μεσονύκτιον «Παῦλος καὶ Σίλας ἡμῖν ἀναγκαῖον εἰς προσευχὴν παραδεδώκασι»²⁷ τὸ παρ' ἡμῖν δηλονότι μεσονυκτικόν²⁸.

Διαγράφονται οὕτω σαφῶς αἱ ἡμερονύκτιοι ἀκολουθίαι κατὰ τὸ «ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε»²⁹ καὶ «μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου»³⁰ τοῦ προφητὰνακτος Δαυΐδ.

Καὶ μὴ νομίση τις ὅτι αἱ ἀκολουθίαι αὗται ἀφεῶρων μόνον εἰς μοναστικά καθιδρύματα. Ἦσαν ἔθη «κεκρατηκότα» ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Καππαδοκίας, τοῦλάχιστον.

«Χρησιμεύειν δὲ λογίζομαι τὴν ἐν ταῖς προσευχαῖς καὶ ψαλμωδαῖς κατὰ τὰ νῦν κεκρατηκότα ἔθη πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις συνωδὰ ἐστὶ καὶ σύμφωνα. Ἐκ

21. Ψαλμὸς ΡΛΕ', Περὶ τῶν διαβαλλόντων τὴν ἐν τῷ διωγμῷ φυγὴν, κεφ. 24.

22. Γρηγορίου Θεολόγου, Ἐπιτάφιος εἰς Μ. Βασίλειον, λόγος ΜΓ', 34.

23. Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, ἐρώτησις ρμζ'.

24. Αὐτόθι, ἐρώτησις ρογ'.

25. Αὐτόθι, ἐρώτησις τζ'.

26. Γ', 1.

27. Πράξεων ΙΣΤ', 25.

28. Ὅρα περὶ τούτων πάντων εἰς Ὅρους κατὰ πλάτος Β', ἐρώτησις λζ'.

29. Ψαλμὸς ΡΙΗ', 164.

30. Αὐτόθι, 62.

νυκτὸς γὰρ ὀρθρίζει παρ' ἡμῖν ὁ λαὸς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς, καὶ ἐν πόνῳ καὶ ἐν θλίψει καὶ συνοχῇ δακρύων ἐξομολογούμενοι τῷ Θεῷ, τελευταῖον ἐξαναστάντες τῶν προσευχῶν, εἰς τὴν ψαλμωδίαν καθίστανται. Καὶ νῦν μὲν διχῇ διανεμηθέντες ἀντιφάλλουσιν ἀλλήλοις, ὁμοῦ μὲν τὴν μελέτην τῶν λογίων ἐντεῦθεν κρατύνοντες, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἀμετεώριστον τῶν καρδιῶν ἑαυτοῖς διοικούμενοι. Ἐπειτα πάλιν ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι καὶ οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τὴν νύκτα διενεγκόντες μεταξὺ προσευχόμενοι, ἡμέρας ἤδη ὑπολαμπούσης πάντες κοινῇ, ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος καὶ μιᾶς καρδίας, τὸν τῆς ἐξομολογήσεως ψαλμὸν ἀναφέρουσι τῷ Κυρίῳ, ἴδια ἑαυτῶν ἕκαστος τὰ ῥήματα τῆς μετаноίας ποιούμενοι. Ἐπὶ τούτοις εἰ ἡμᾶς ἀποφεύγετε, φεύξεσθε μὲν Αἰγυπτίους, φεύξεσθε δὲ Λίβυας ἀμφοτέρους, Θηβαίους, Παλαιστίνους, Ἄραβας, Φοίνικας, Σύρους καὶ τοὺς πρὸς τῷ Εὐφράτῃ κατωκισμένους, καὶ πάντας ἀπαξαπλῶς παρ' οἷς ἀγρυπνίαι καὶ προσευχαὶ καὶ αἱ κοιναὶ ψαλμωδαὶ τετίμηται»³¹.

Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ πολλῶν:

α) Ὁ λαὸς ὠρθρίζει ἐν τῷ Ναῶ ὄρθρου βαθέως κατὰ τὸ «ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός» τοῦ Ἡσαΐου³² καὶ τὸ «ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρὸς σέ ὀρθρίζω»³³ τοῦ Δαυΐδ καὶ δὴ ἐπὶ καθημερινῆς βάσεως.

β) Προηγούντο αἱ εὐχαὶ μετаноίας καὶ ἐξομολογήσεως, ἄγνωστοι μὲν εἰς ἡμᾶς, παραπλήσιοι ὅμως πρὸς τὰς εὐχὰς τοῦ καθ' ἡμᾶς μεσονυκτικοῦ τὰς φερομένας ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μεγ. Βασιλείου, «Κύριε Παντοκράτορ, ὁ Θεός τῶν δυνάμεων καὶ πάσης σαρκός» καὶ «Σὲ εὐλογοῦμεν Ὑψιστε Θεὲ καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους».

Ἄλλὰ καὶ αἱ μυστικῶς ἀναγινωσκόμεναι νῦν εὐχαὶ τοῦ ἑξαψάλμου ὁδμὴν ἔχουσι γραφίδος καὶ μέλανος Μεγ. Βασιλείου.

γ) Μετὰ τὰς εὐχὰς οἱ πάντες ἐξανίστανται (ἄρα προσευχόμενοι ἦσαν γονυκλινεῖς) καὶ ἀκολουθεῖ ἡ ψαλμωδία, εἴτε ἐκ τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυΐδ εἴτε ἐκ νέων μελισμάτων, ἅτινα ἐξέπεσαν τοῦ χρόνου προϊόντος.

δ) Ψάλλουσιν ἀντιφωνικῶς, διχῇ διανεμηθέντες, διαιρούμενοι δηλαδὴ εἰς δύο χορούς. Τὸ ἀντιφωνικῶς ψάλλειν εἰσήχθη μὲν ἐν Καισαρείᾳ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἦν ὅμως τρόπος ψαλμωδίας ἀρχαιότατος. Σωκράτης ὁ Σχολαστικὸς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ Ἱστορίαν³⁴ ἀναγράφει: «Λεκτέον δὲ καὶ ὅθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ κατὰ τοὺς ἀντιφώνους ὕμνους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνήθεια. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τρίτος ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐπίσκοπος, ὃς καὶ τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῖς συνδιέτριψεν, ὄπτασίαν εἶδεν ἀγγέλων, διὰ τῶν ἀντιφώνων ὕμνων τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὑμνοῦντων καὶ τὸν τρόπον τοῦ ὁράματος τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν ὅθεν καὶ ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις αὕτη ἡ παράδοσις ἐδόθη».

Βραδέως ἔφθασεν αὕτη ἡ εὐλογημένη συνήθεια καὶ εἰς τὴν Καππαδοκίαν. Ἐπεβλήθη δὲ διὰ τοῦ κύρους τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς παρ' ὅλας τῶν Νεοκαισαρέων τὰς διαμαρτυρίας.

ε) Συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ Μ. Βασιλείου³⁵ οἱ Χριστιανοὶ ἔφαλλον ὕμνους παλαιότερους καὶ αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς. Ἐφαλλον π.χ. τὴν ἐπιλύχνιον εὐχα-

31. Ἐπιστολὴ τοῖς ἐν Νεοκαισαρείᾳ κληρικοῖς (207), 3.

32. ΚΣΤ', 9.

33. Ψαλμὸς ΕΒ', 1.

34. ΣΤ', 8.

35. Περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, κεφ. 29.

ριστίαν «Φῶς ἰλαρόν», ὅπερ καὶ ὁ ἅγιος μάρτυς Ἀθηνογένης περὶ τὸ 250 ἔψαλλε, ὁπότε ὁ ὕμνος οὗτος ἀνάγεται εἰς τὴν μεταποστολικὴν ἐποχὴν. Ὅπως δὲ ποτε θὰ ἔψαλλον καὶ ὕμνοι ἀπολεσθέντες ἢ καὶ φθάσαντας ἕως ἡμῶν. Ὅπως τὴν Δοξολογίαν, τὰ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἀποδείπνῳ «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», ἐκ τοῦ Ἡσαΐου, «Ἡ ἀσώματος φύσις τὰ Χερουβεΐμ», τὰς ἐννέα τοῦ ὄρθρου ᾠδὰς κ.λπ.

στ) Ὁ εἷς κατάρχων ὑπεμφαίνει τὴν ὑπαρξιν πρωτοφάλλτου εἰδήμονος περὶ τὴν μουσικὴν. Ὁ χοράρχης οὗτος ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ ὠσαύτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ ὑπάρχοντος ἄμβωνος ἔψαλλε τοὺς στίχους τῶν ψαλμῶν, οἱ δὲ πιστοὶ ἔψαλλον τὰ ἐφύμνια. Τοῦτο συμβαίνει καὶ νῦν εἰς τινὰς Μονὰς ἔνθα ὁ «εἰδῶς χειρονομίαν» μοναχὸς ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ καὶ πρὸς δυσμὰς ὄρων ἀπαγγέλλει τοὺς στίχους τοῦ πολυελέου «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ», τῶν χορῶν ψαλλόντων ἀμοιβαδὸν τὸ ἐφύμνιον, «ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἀλληλουΐα». Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀλληλουΐαρια τοῦ Ἀποστόλου.

Πῶς ἐφάλλοντο οἱ ψαλμοὶ καὶ οἱ ὕμνοι; Ποία ἦν ἡ μουσικὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης; Οἱ φανατικῶς ἐλληνίζοντες φρονοῦσιν ὅτι μουσικὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἦν ἡ ἐλληνικὴ, ἢ εἰδωλοατρικὴ μουσικὴ. Γνωστὴ ὅμως εἶναι ἡ ἀποστροφή τῶν Χριστιανῶν πρὸς πᾶν τὸ εἰδωλοατρικόν. Ἐξ ἄλλου πῶς ἦτο δυνατόν ψαλμοὶ ἑβραϊκοί, ἔστω καὶ εἰς ἐλληνικὴν μετάφρασιν, ἵνα φάλλωνται εἰδωλοατριστί; Ἡ μουσικὴ τῶν τότε ψαλλομένων πρέπει ἵνα ἦ ἢ τῆς ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς προσηρμοσμένη εἰς τοπικὰς μουσικὰς παραδόσεις.

Ἀργότερον ἡ μουσικὴ προσέλαβε συριακὰς καὶ ἐλληνικὰς παραδόσεις ὁπότε γέγονε ἀμάλαμα ἐλληνο-ἑβραιο-συριακῆς μουσικῆς, ἐξ οὗ ἐγεννήθη ἡ ἡμετέρα ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἢ μουσικὴ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας Ἀνατολῆς. Εἰς ἣν προσετέθη ἡ εὐλάβεια Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμα καὶ τῶν τόσων ἄλλων. Ὅποτε ἐγεννήθη ἡ ὑπέροχος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἢ μουσικὴ τῶν ἀγγέλων, κατὰ Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην.

Σημείωσαι ὅτι οἱ ἰδιωτικοὶ ψαλμοί, ὧν τὴν χρῆσιν ἐπ' ἐκκλησίαις ἀπαγορεύει ἡ ἐν Λαοδικεῖα τοπικὴ Σύνοδος (κανὼν νθ'), ὁπωςδὲ ποτε εἶχον χοροὺς τοπικὴν.

ζ) Οἱ λοιποί, ὁ λαὸς δηλαδὴ «ὑπηχεῖ» ἤγγουν «σιγοψάλλει» εἰς τὸν ἦχον τὸν διδόμενον ὑπὸ τοῦ κατάρχοντος τοῦ μέλους. Τοῦτο ὅμως προϋποθέτει μουσικὴν παιδείαν, ἣν ἐλάμβανον ἂν οὐχὶ πάντες, τουλάχιστον οἱ πλείστοι.

η) Κατὰ τὴν ἕω καὶ τελευτῶντες ἔψαλλον τὸν Πεντηχοστὸν ψαλμόν. Ἀλλὰ καὶ νῦν εἰς πᾶσαν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου φάλλεται (ἐὰν ἦ Κυριακὴ) ἢ ἀναγινώσκειται ὁ Ν' ψαλμός. Μόνον μετετέθη καὶ ἀντὶ τοῦ τέλους εὐρίσκειται εἰς τὸ μέσον που τῆς ἀκολουθίας.

θ) Ἐκ τῆς ἀπαραριθμήσεως τῶν τόπων ὅπου ἴσχυε τὸ «τυπικόν» πρὶν ἢ εἰσαχθῆ εἰς Καππαδοκίαν καθίσταται ἐμφανὴς καὶ ἡ πορεία αὐτοῦ καὶ ἡ καταγωγὴ του. Κατ' ἀρχὰς μνημονεύεται ἡ Αἴγυπτος. Ἐκεῖ εἰς τὴν πρωτόθρονον τότε Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς διαμορφοῦνται δύο εἶδη τυπικῶν διατάξεων. Τὸ κοσμικόν, κυρίως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τὸ μοναχικόν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς Μονὰς τῆς Αἰγύπτου. Τὸ πρῶτον εἶναι πομπῶδες, μεγαλοπρεπές, ἐνθουσιῶδες, ἀπεικονίζον τὴν νίκην τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν διωκτῶν εἰδωλοατρῶν. Διὸ καὶ κατακρίνεται ὑπὸ τῶν ἀσκητῶν: «Ποία κατάνυξις, ποῖα δάκρυα τίκονται ἐκ τῶν τροπαρίων, ὅτε ἐν ἐκκλησίᾳ ἴσταται ἢ ἐν κελλίῳ καὶ ὑψοῖ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὡς οἱ βόες;»³⁶.

36. Ἀββᾶς Παμβῶ, ἐν τῷ *Λαυσαϊκῷ* Παλλαδίου Ἐλενουπόλεως.

Ὁ Ἅγ.
9

ἸΩΑΝΝΗΣ
ἁΓΙΟΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ

Τῶς τῆς
ΜΟΝῆς
ἡΜῶΝ ΤΥ
ΠΙΚῶς αἰ
ΦΤΑΖΕΙς
Πῶς αἰ
αἰ ΜΟ.
ΚΑΙ
Ὁ ΦΕΙ
ΛΟΥ ΕΙ
ΜΕΤ' ΕΠΙ
ΗΓΕΛΕΙς
ΦΥΛΑΞΕΙΝ
ΚΑΙ ὍΣΗ
ΦΥΤῆς αἰ
ΜΑΜΙς
ΤΗΡΕΙΝ

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τῆς Νιτρίας, ἐν ἧ ἑμόναζον κατὰ τοὺς Δ' καὶ Ε' αἰῶνας πέντε χιλιάδες ἀσκητῶν, αἱ φωναὶ τῶν πατέρων δὲν ἦσαν ἐκ τῶν ἡπιωτέρων: «Περὶ ὧραν ἐνάτην ἔστι στάντα ἀκοῦσαι πῶς ἀφ' ἐκάστης μονῆς ψαλμωδίαὶ ἐξέρχονται ὡς προσδοκῆσαι μετάρσιον εἶναι ἐν τῷ Παραδείσῳ»³⁷.

Ἦδη εἰς τὴν ἔρημον ἦν γνωστὴ ἡ Ὀκτώηχος πολὺ πρὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Λέγει ἀδελφός τις τῷ ἀββᾶ Σιλουανῶ: «Ἀββᾶ, ἐξ ὅτου ἐμόνασα τὴν ἀκολουθίαν τοῦ κανόνος κατὰ τὴν Ὀκτώηχον ψάλλω»³⁸. Ἄγνοοῦμεν ὅμως τί περιεῖχεν αὕτη ἡ Ὀκτώηχος τοῦ Ε' αἰῶνος. Γινώσκουμεν ὅμως ὅτι ἡ ὀκταηχία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἦν κοινὸς τόπος παλαιόθεν.

Ἡ πρᾶξις ὅθεν τῆς Αἰγύπτου διακτινίζεται πρὸς Λιβύην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν. Ἀνέρχεται εἰς Φοινίκην καὶ ἀκολουθῶς εἰς Συρίαν. Φθάνει ἕως καὶ τοῦ Εὐφράτου καὶ τῆς Καππαδοκίας.

Ἐκ τῆς Συρίας διὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου μεταλαμπαδεύεται καὶ εἰς τὴν Νέαν Ῥώμην, τὴν Κωνσταντινούπολιν. Γράφει Ἑρμείας ὁ Σωζόμενος εἰς τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν (κεφ. ζ'): μετὰ τὸν τοῦ Εὐτροπίου τοῦ εὐνούχου φόνον «ἡ Ἐκκλησία εὖ μάλα διέπρεπε... καὶ ταῖς περὶ τὸ θεῖον θεραπείαις προθυμότερόν τε, τότε μᾶλλον ὁ Κωνσταντινουπόλεως λαὸς τοῖς ἐωθινοῖς καὶ νυκτερινοῖς ὕμνοις ἐχρῆτο». Ἄγνοοῦμεν βεβαίως ποιοὶ ἦσαν αὐτοὶ οἱ ὕμνοι. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ'-Ι' αἰῶνος³⁹, ἔνθα ὑπάρχουσι τροπάρια καὶ ἀπολυτίκια ἤδη ἀπολεσθέντα ἢ ἐκπεσόντα, τότε τὰ τοῦ Δ' αἰῶνος εὐρίσκονται ἐν μυχοῖς θαλαττίους κυρίως τοῦ Κερατίου.

Εἰς τὰς ἱεράς Μονὰς τῆς Παλαιστίνης καὶ τοῦ Σινᾶ ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰῶνος εἶχον διαμορφωτὴ τυπικαὶ διατάξεις ἴδιαι δι' ἐκάστην Μονήν.

Εἰς τὸ Σινᾶ Ἰωάννης ὁ Μόσχος καὶ ὁ τούτου πνευματικὸς ἀδελφὸς Σωφρόνιος, ὁ κατόπιν γενόμενος πατριάρχης Ἱεροσολύμων (634-638) ἤκουσαν ψαλλόμενον τὸν Ἐξάψαλμον⁴⁰ καίτοι διάφορόν πως τοῦ ἡμετέρου.

Πάσας ὅμως τὰς Μονὰς ὑπεσκέλισε διὰ τε τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένων ἢ τοῦ Ἁγίου Σάββα περίπυστος Μονή. Πρὸ τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ ὁ μέγας οὗτος καὶ ἡγιασμένος ὄσιος ἀφῆκε τὰς ἑαυτοῦ διατάξεις εἰς τὸν διάδοχόν του Μελιτᾶν, ἄνδρα Βηρύτιον τῷ γένει, παραγγείλας αὐτῷ ἵνα «τὰς παραδόσεις τὰς παραδοθείσας ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις ἀτρώτους διαφυλάξῃ, δοὺς αὐτῷ ταύτας ἐγγράφως»⁴¹.

Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἦσαν αὐθαίρετα κατασκευάσματα τοῦ ὀσίου Πατρός, ἀλλὰ προϊόντα ἀφ' ἐνὸς παλαιότερων τυπικῶν τῶν πελαζουσῶν Μονῶν (Ἁγίου Θεοδοσίου, Ἁγίου Εὐθυμίου κ.λπ.), ἀφ' ἑτέρου καταγραφὴ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πείρας ὡς οἰακοστρόφου τῆς ἑαυτοῦ Λαύρας.

Ὅπως δὲποτε αἱ παραδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Σάββα διατάξεις δὲν ἦσαν πλήρεις, οὐδ' ἐξικνοῦντο εἰς λεπτομερείας. Ἦσαν «νόμος πλαίσιον» ἵν' ἐκφρασθῶ διὰ συγχρόνου ὀρολογίας. Ἐπλουτίσθησαν ἀργότερον διὰ προσθηκῶν Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Ἰωάννου

37. Ἐνθ' ἀνωτέρω VII, 5.

38. Εὐεργετινὸς Τόμος Β', ὑπόθεσις ΙΑ', 5.

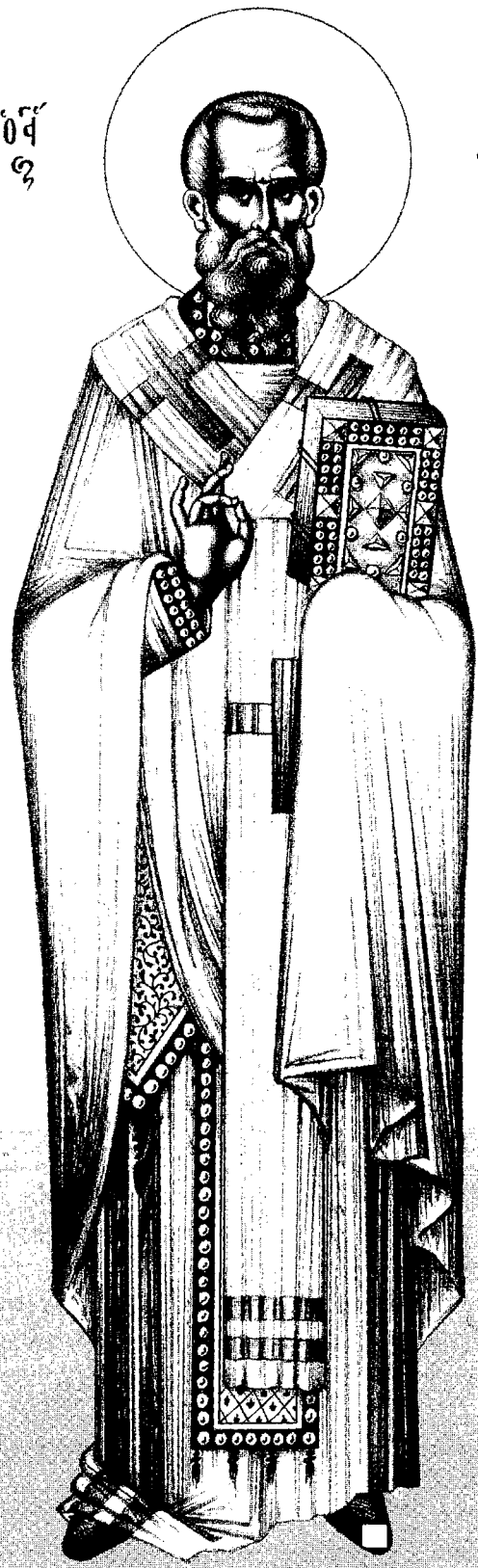
39. Ἐν Δημητρίουσκῃ, *Τυπικὰ τόμος Α'* σ. 1-172 καὶ εἰς *Orientalia Christiana analecta 166, Le Typikon de la Grande Eglise*, τόμοι 2, Ῥώμη 1962, 1963.

40. Ὅρα περὶ τούτου εἰς Π. Τρεμπέλα, *Λειτουργικοὶ Τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς*, Ἀθήναι 1961, σ. 359.

41. Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, *Βίος Ἁγίου Σάββα*, κεφ. ΟΣΤ'.

Ὁ Ἅγ.
Σ

ΣΑΦΡΩΝΙΟΣ
ἹΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ

τοῦ Δαμασκηνοῦ, Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, Στεφάνου Σαββαΐτου καὶ πολλῶν ἄλλων ἕως καὶ Μάρκου τοῦ Ἀμαρτωλοῦ ἡγουμένου τῆς αὐτῆς Λαύρας κατὰ τὸν ΙΑ΄ αἰῶνα⁴².

Οὕτω πῶς αἱ διατάξεις τοῦ Ἁγίου Σάββα συμπεπληρωμέναι καὶ τετελειωμέναι ἀπέβησαν ἄριστον σύστημα διεξαγωγῆς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Ὅτε δὲ ἐπλουτίσθησαν καὶ ὑπὸ τῶν θεσπεσιῶν κανόνων, τότε ἀπέβησαν ὁδοδείκται πορείας ἀκριβεῖς καὶ ἀνυπέρβλητοι.

Βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς ἤρξαντο διαδιδόμεναι καθ' ἅπασαν τὴν Ῥωμανίαν, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῆς, καθ' ἅπασαν τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ἦδη αὐτὸς οὗτος ὁ Ἅγιος Σάββας δις μεταβάς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου τῷ 511 καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῷ 530, ἐτέλει ἐκεῖ τὰς ἀκολουθίας αὐτοῦ κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ἱερᾶς αὐτοῦ Λαύρας⁴³. Ὁ ἅγιος οὗτος ἐθαυμάζετο διὰ τὴν ἀσκητικὴν αὐτοῦ ζωὴν καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ παρουσία αὐτοῦ ἔφερε μίαν πρώτην γεῦσιν τῶν τυπικῶν αὐτοῦ διατάξεων.

Ἐνα αἰῶνα σχεδὸν ἀργότερον ἔρχεται εἰς τὴν βασιλεύουσαν Πόλιν καὶ ὁ ὑπὸ πολλῶν ὡς συγγραφεὺς τοῦ τυπικοῦ θεωρούμενος Ἅγιος Σωφρόνιος ὁ εἶτα πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἕνεκα τῆς ἔριδος τῶν μονοφυσιτῶν. Φέρει καὶ αὐτὸς τὰς Παλαιστινὰς διατάξεις. Ἀκολουθεῖ Ἀνδρέας ὁ Ἱεροσολυμίτης τῷ 685, ὁ πρῶτος θεωρούμενος συγγραφεὺς καὶ μελωδὸς κανόνων. Φέρει καὶ αὐτὸς τὰς αὐτὰς διατάξεις.

Καὶ οὐκ εἰσι μόνον οἱ ὡς ἄνω ἀναφερθέντες. Αἱ σχέσεις τῶν Χριστιανῶν πρὸς τοὺς Ἁγίους Τόπους εἶναι γνωστὴ. Τὰ ἐκεῖ τηρούμενα ἐθεωροῦντο ὡς πρότυπα μιμήσεως. Ἀπερχόμενοι οἱ προσκυνηταί, κληρικοί, μοναχοί τε καὶ λαϊκοί, μετέφερον εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας τὰς λειτουργικὰς συνηθείας τῆς Παλαιστίνης.

Οὕτω πῶς καὶ τὸ Παλαιστίνον τυπικὸν ὡς ἀξιοσέβαστον ἀλλὰ γε καὶ ἀρτιώτερον ἐπεκράτησε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξοστρακίσαν τὸ ἀσματικὸν τυπικόν. Ὑπενθυμίζει δ' ὁ ἐξοβελισμὸς οὗτος τὸ πάθημα ὅπερ ἔπαθεν ἡ ἀλώπηξ ὑπὸ τοῦ ἀκανθοχοίρου.

Τοῦτο συνέβη ὅτε ἡ ἱερὰ τοῦ Στουδίου Μονὴ ἀπεδέξατο τὸ τυπικὸν αὐτό. Προσέθηκε καὶ ἰδίας τινὰς διατάξεις ἀναγκαίας δι' αὐτὴν καὶ οὕτως ἐγένετο πυξὶς πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ. Ἐφ' ὅσον ἡ Μονὴ αὕτη, ἡ τὰ πρῶτα φέρουσα, ἐνεστερνίσθη τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ἡ ἀποδοχὴ τούτου καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῆς Πόλεως καὶ τῶν περιχώρων Μονῶν ἦν ζήτημα χρόνου.

Οἱ κτίτορες τῶν μεγάλων Μονῶν εἰς τὰς ἑαυτῶν κτιτορικὰς διαθήκας ἀποδέχονται πλήρως ἢ καὶ ἐπιβάλλουσι τὸ Παλαιστίνον τυπικόν.

Ὁ Ἅγιος Χριστόδουλος ὁ κτίτωρ τῆς Μονῆς τῆς ἐν Πάτμῳ διατάττει τῷ 1091: «*Διατάττομαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνωδίαν... προβαίνειν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ σεβασμίῳ τουτωῖ σεμνεῖῳ ἡμῶν κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ μεγάλου τῆς ἐρήμου καθηγητοῦ*»⁴⁴.

Μιχαὴλ Η' ὁ Παλαιολόγος (1259-1282) ὁ κτίτωρ τῆς Μονῆς τοῦ Αὐξεντίου ἐντέλλεται: «*Ἀκολουθία δὲ φαλμωδίας ἡμερινῆς καὶ νυκτερινῆς ἐκτελείσθω ἢ παλαιὰ συνήθης τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Μονῶν*»⁴⁵.

42. Ὅρα καὶ Δημ/σκη III, σ. 637 καὶ 656.

43. Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, *Βίος Ἁγίου Σάββα*, κεφ. ΟΣΤ'.

44. Ἐν Miklosich et Müller, *Acta et Diplomata Graeca medii aevi, Sacra et profana. Vindobonae*, τόμος VI, 1890 σ. 71.

45. Δ/σκη I, 783.

Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει καὶ Θεοδώρα ἡ σύζυγος Μιχαὴλ τοῦ Η', ἡ κτιτόρισα τῆς Μονῆς τοῦ Λιβός: «Ὡς ὁ θεῖος Σάββας διατυποῖ οὕτω καὶ ψάλλειν καὶ νηστεύειν ὑμᾶς βούλομαι»⁴⁶.

Σημείωσαι δ' ὁμως ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ-Στουδιτικοῦ τυπικοῦ δὲν ἦτο γενικὴ. Ἡ Μονὴ τῆς Εὐεργέτιδος π.χ. εἶχε τυπικὸν κατὰ πολὺ ἀπέχον τοῦ ἡμετέρου. Καὶ ἐφηρμόσθη μὲν καὶ ὑπὸ ἐτέρων Μονῶν ὡς τῆς τοῦ Μάμαντος, τῆς Κοσμοσώτειρας καὶ τινων ἄλλων, ἀλλ' ἀργότερον ἀτονῆσαν ἠφανίσθη.

Περιτελλομένων τῶν ἐνιαυτῶν τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα εἰσῆλθε καὶ εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς ἐκτοπίσαν τὸ παλαιότερον ἄσματικὸν τυπικόν, ὡς ἡ κάμηλος τὰ πρόβατα κατὰ τὸν μῦθον.

Τελευταία ἀπόπειρα ἀναβιώσεως τοῦ ἄσματικοῦ γέγονεν ὑπὸ Συμεῶν τοῦ τῆς Θεσσαλονίκης μητροπολίτου τῷ 1425 καὶ δὴ ἐν τῷ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἦνυσεν. Εὐροσαν μετ' οὐ πολὺ τὸ Γένος λήμνια κακὰ καὶ ἀπέσβετο τὸ λάλον ὕδωρ.

Τὸ ἄσματικὸν τυπικὸν ὑπεχώρησεν διὰ πολλοὺς λόγους:

α) Ἦτο ἄχρουν δογματικῶς. Ὅμως μετὰ τὴν εἰκονομαχίαν, ἥτις ἐπὶ ἑκατὸν πενήκοντά που ἔτη συνετάραξε τὴν Ἐκκλησίαν, ἔπρεπε ἵνα τὸ δόγμα, ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἔλθῃ εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν πιστῶν κατὰ τρόπον ἐπαγωγὸν καὶ εὐχάριστον. Ἡ μνήμη τῆς «Θαλαείας» καὶ τῆς «Ἀντιθαλαείας», ἤχει εἰσέτι εἰς τὰ ὦτα τῆς Ἐκκλησίας. Ἄριστος βοηθὸς εὐρέθη ὅτι ἦσαν οἱ κανόνες, τὰ τροπάρια, τὰ δογματικὰ θεοτοκία: «Εἷς ἐστὶν Υἱός, διπλοῦς τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐ τὴν ὑπόστασιν». Ἴδου τὸ δόγμα τῶν δύο φύσεων. «Οὕτως ἐκ μήτρας προῆλθεν, ὡς δι' ἀκοῆς εἰσῆλθεν· οὕτως ἐσαρκώθη, ὡς συνελήφθη· ἀπαθῶς εἰσῆλθεν, ἀφράστως ἐξῆλθε». Ἴδου τὸ δόγμα τῆς ἀσπόρου συλλήψεως καὶ τὸ τοῦ τόκου ἀνερμήνευτον. «Τὰς ἐγγαρχαρθείσας ἱεράς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνας, τῆς Πανάγνου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων, τιμητικῶς προσκυνήσωμεν, ἀποβαλλόμενοι τὴν δυσσεβῆ τῶν κακοδόξων θρησκείαν· ἡ γὰρ τιμὴ τῆς Εἰκόνης, ὡς φησὶ Βασίλειος, ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει». Ἴδου ἡ ὀρθόδοξος ἀπάντησις εἰς τοὺς φληναφούντας ἀνὰ τοὺς αἰῶνας εἰκονομάχους.

Ἀρκοῦσι τὰ δείγματα ταῦτα καὶ γὰρ ἐξ ὄνουχου τὸν λέοντα.

β) Τὸ ἄσματικὸν τυπικὸν ἐχρησιμοποιοῖ καθ' ὑπερβολὴν ψαλμικοὺς στίχους καὶ περικοπὰς ἐκ τῆς Π. Διαθήκης, καθὼς καὶ κοντάκια βρίθοντα ἀνθρωποπαθῶν ἐκφράσεων, ὑπέροχα μὲν ὡς ποιήματα καὶ ἐν πολλοῖς μοναδικὰ, ἀκατάλληλα ὁμως διὰ τὰς νέας συνθήκας. Ἔπρεπε ἴν' ἐμπεδωθῆ τὸ δόγμα καὶ τὰ κοντάκια δὲν ἐπήρουν, τί λέγω; ἦσαν ἐν πολλοῖς ἄσχετα.

γ) Ἀπῆται πολυμελεῖς χοροὺς καὶ παμπληθὴν κληρικῶν ἀνωτέρων (ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων) καὶ κατωτέρων (ψαλτῶν, ἀναγνωστῶν, ὑποδιακόνων). Τοῦτο ὁμως ἦν δύσκολον διὰ τοὺς κάτω χρόνους, οἵτινες ἦσαν συνεχῶς καὶ κατ' ἐξακολούθησιν δίσεκτοι.

Καὶ ἂν τὰ πράγματα ἦσαν ὀπωσοῦν εὐκόλα διὰ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἔνθα «κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος», δὲν ἦσαν διόλου εὐκόλα διὰ τὰς χειμαζομένας ἐνορίας τῆς ὑπαίθρου χώρας.

Τὸ μοναχικὸν τυπικὸν ἔχει εὐελίξιαν. Ἐκτελεῖται ὑπὸ πολλῶν ἀλλ' ἐκτελεῖται καὶ ὑπὸ ἐνός.

46. H. Delehaye, *Deux typica byzantines de l' époque de Paleologues*, Bruxelles, 1921, σ. 122.

δ) Ἡ ἐπήρεια τῶν μοναχῶν ἰδίως μετὰ τὴν εἰκονομαχίαν ἦτο καθολικὴ. Ἐθεωρήθησαν - καὶ ἐν πολλοῖς ἦσαν - οἱ κύριοι πρόμαχοι καὶ δεφένσορες τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἐβάσταζον τὰ στίγματα τῶν μαρτυρίων, ἦσαν οἱ ὁμολογηταί, οἱ κυματοθραῦσαι τῶν αἰρέσεων. Ἐπομένως ὁ τρόπος τῆς λατρείας των ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ὁ τρόπος λατρείας τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Οἱ λαϊκοὶ ἐμιμοῦντο τοὺς μοναχοὺς εἰς τὰς νηστείας, εἰς τὰς ἀκολουθίας, εἰς τὸν τρόπον συμπεριφορᾶς. Ὁ θαυμασμὸς ἦτο μέγας.

ε) Οἱ πλείστοι τῶν ἐπισκόπων, τῶν μητροπολιτῶν καὶ αὐτῶν εἰσέτι τῶν πατριαρχῶν προήρχοντο, κυρίως μετὰ τὴν εἰκονομαχίαν, ἐκ τῶν ἱερῶν Μονῶν ἢ διετήρουν στενὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις. Ἐρχόμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν εἶχον εἰς τὰς ἀποσκευὰς των καὶ τὰς μοναστικὰς των συνηθείας τὰς ἀσχέτους πρὸς τὸ ἄσματικὸν τυπικόν.

στ) Ἡ ἀνάπτυξις τῆς μουσικῆς τέχνης ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (Ἡ αἰών) ἠνύνησε τὸ μοναστικὸν τυπικόν. Ἐμελίσθησαν ἀργὰ κεκραγάρια, ἀνοιξαντάρια, πασαπνοάρια, ἰδιόμελα, πολυέλει, τὰ ὅποια κατέκληον τὰς ἀκοὰς τῶν πιστῶν. Ἄλλωστε ἄλλη διασκέδασις δὲν ὑπῆρχε. Ἀκόμη καὶ αὐτοκράτορες συνέγραφον (ἐὰν ἄλλοι ὦνητοί, δὲν συνέγραφον ἀντ' αὐτῶν) καὶ ἐμέλιζον ἐξαποστειλάρια, ἐωθινὰ, δοξαστικά, παρακλητικὸς κανόνας, πολλὰ τῶν ὁποίων ψάλλονται (ἢ ἐπεβλήθησαν ἵνα ψάλλωνται) εἰσέτι.

Ἐφθασε λοιπὸν τὸ μοναχικὸν τυπικὸν ἕως καὶ αὐτῶν τῶν ὑπερβορείων χωρῶν διότι συνέπεσεν ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτῶν μετὰ τῆς κατισχύσεως αὐτοῦ. Αὐτὸ μετέφερον εἰς τὴν Ῥωσίαν, αὐτὸ ἀπεδέχθησαν καὶ αὐτοί. Σημειωτέον ὅτι ὁ ὁσιος Ἐφραίμ ὁ Εὐνουχος, ὁ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Κιέβου Ἰγισλάβου (1054-1068) θετὸς υἱός, κατῆλθεν ἕως Κωνσταντινουπόλεως χάριν προσκυνήσεως. Ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν ἀντίγραφον τοῦ Τυπικοῦ τῆς τοῦ Στουδίου Μονῆς (ἦγουν τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα, ὅπερ εἶχον ἀποδεχθῆ οἱ Στουδίται). Οὕτως ἡ τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν μετεφέρθη αὐτουσίᾳ εἰς τὴν ἐν Κιέβῳ Λαύραν τῶν Σπηλαίων καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη εἰς πάσας τὰς πλησιοχώρους Μονὰς. Ἀκολουθῶς ἐξηπλώθη εἰς πάσας τὰς μόλις πρότριτα ἐκχριστιανισθείσας χώρας τοῦ βορῆα.

Οἱ νεήλυδες ἐδέξαντο μοναχικὸν τυπικὸν ἀπλούστερον καὶ καθαρώτερον τοῦ ἡμετέρου. Διὸ καὶ ἀγνοοῦσι μεταγενεστέρως προσθήκας, ὡς π.χ. τὰ ἐγκώμια τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Ἰστέον δ' ὅτι τὸ μοναχικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν οὐδέποτε ἐπεβλήθη ὑπὸ ἀρχῆς τινος. Ἀπλῶς ὑπεισῆλθεν εἰς Μονὰς καὶ ἐνορίας ἡσύχως καὶ ἐν εὐμενεῖ ἀποδοχῇ. Κατ' ἀρχὰς συνυπῆρχε μετὰ τῶν ἄλλων τυπικῶν: «Πολλῶν οὐσῶν καὶ διαφόρων τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς Μοναστηρίοις κεκρατηκτιῶν ἄνωθεν παραδόσεων, καὶ ἄλλων ἄλλαις διοικουμένων τε καὶ δῶθνομένων πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ὑποτυπώσεις, μία τίς ἐστὶ τῶν πασῶν καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς κρατοῦσα παράδοσις» γράφει ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης εἰς τὴν «Ἰποτύπωσιν τῆς καταστάσεως τῆς εὐαγεστάτης μονῆς τοῦ Στουδίου»⁴⁷. Σὺν τῷ χρόνῳ αἱ διαφοραὶ ὡς πρὸς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ἡμβλύνθησαν καὶ παρέμειναν αἱ ἀφορῶσαι εἰς θέματα διοικήσεως, προχειρίσεως ἡγουμένων, κτημάτων, διακονημάτων, διαίτης ἐν τῇ τραπέζῃ, ἀναγραφόμενα εἰς τὰ λεγόμενα κτιτορικὰ τυπικὰ ἢ τὰς κτιτορικὰς διαθήκας. Ἡμᾶς ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα μόνον τὸ τμήμα διεξαγωγῆς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

Τοῦτο ἔλαβε τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ μορφήν κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα. Ἀργότερον προσετέθησαν

47. Δ/σκη Ι, 224.

ὁ 4
9

ΘΕΟΔΩΡΟΣ
οὐ ΣΤΡΑΔΙΤΗΣ

ΟΙ ΥΦΑΛΜΟΙ
ΚΑΙ ΥΜΝΟΙ
ΑΙ ΠΝΕΥΜΑ
ΤΙΚΑΙ ΣΩΣΑΙ
ΕΙΣ ΤΗΡΗΣΗΝ
ΑΕΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΤΩΝ ΝΩΝ ΓΕ
ΚΑΛΩΝΤΕΙ

έορταί τινες, ὡς ἡ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τῆ β΄ Κυριακῆ τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τὸ 1368ον σ.ἔ.

Τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα διεσώθη εἰς πλῆθος χειρογράφων κωδίκων ἐναποκειμένων τανῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Ἀνατολῆς (Ἱεροσολύμων, Σινᾶ, Πάτμου, Ἁγίου Ὁρους) καὶ τῆς Δύσεως (Βατικανῆς ἐν Ῥώμῃ, Μαρκιανῆς ἐν Βενετίᾳ, ἐν Παρισίοις κ.λπ.).

Παρ' ὅλον ὅτι παρήλθον ἀρκετὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας (1455 περίπου) καὶ ἀρκετὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία εἶχον ἐκδοθῆ (πρῶτον δ' ἦτο τὸ τοῦ Δαυῖδ Ψαλτήριον ἐκδοθὲν ἐν Βενετίᾳ τὸ 1498) τὸ τυπικὸν παρέμενεν ἐν χειρογράφοις.

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τοὺς 1545 ἀπὸ ἐνσάρχου οἰκονομίας.

Ὁ Κερκυραῖος Ἀνδρόνικος ἢ Νίκανδρος Νούκιος, ἀνὴρ πολὺπλαγκτος καὶ πολυπράγμων (περὶ τούτου ἔχει γράψει διδακτορικὴν διατριβὴν ἢ πρεσβυτέρα Μαρία Παναγιωτοπούλου ἐν ἔτει 1990, ἣτις παραμένει ἀδημοσίευτος εἰσέτι), ὁ γεννηθεὶς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ ζήσας ἀπὸ τοῦ 1537 ἕως τοῦ 1550 εἰς Βενετίαν, ἐτόλμησε τὴν πρώτην τύποις ἔκδοσιν.

Ἄπορεὶ δὲ καὶ ὁ ἴδιος πῶς ἐν τόσον ἀπαραίτητον ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον παρέμενεν εἰσέτι ἀνέκδοτον.

Γράφει ὅθεν ἐν τῷ προλόγῳ:

«Τοῖς ἐν τῷ ἀγιωτάτῳ κλήρῳ ἐναριθμουμένοις χριστιανοῖς ὀρθοδόξοις Ἀνδρόνικος Νούκιος ὁ Κερκυραῖος, ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Πολλάκις μοι ἀπορήσαι συνέβη, τίνος χάριν, ὧ θεοτίμητοι μύσται καὶ πρόσπολοι τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ, οἱ τὰς ἱεράς βίβλους πρὸ ἡμῶν ἐκτυποῦν ἐγχειρήσαντες, καὶ τοῦ δὴ λεγομένου τυπικοῦ σὺν τοῖς αὐτοῦ ἀπορρήτοις οὐκ ἐμνήσθησαν. Δι' οὗ δὴ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις βίβλοις, λέγω δὴ ταῖς πρὸς ἐκκλησιαστικὴν συντεινούσαις ἀκολουθίαν, χρῆσθαι πρὸς δόξαν καὶ ὕμνον τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ, καλῶς καὶ ἀπταιστώως ἔχομεν. Οὐ γὰρ οὖν οἶομαι τοὺς ἀνδρας διὰ τινὰ ῥαθυμίαν ἢ φειδῶ χρημάτων ἐς τόδ' ἀναβαλέσθαι τοῦργον ἔγνω γὰρ αὐτοὺς παντὸς ἀναλώματος κρείττονας γεγονότας. Ἀλλὰ τί δ' οὖν τὸ αἴτιον ἦν; Τὸ τὴν βίβλον σπάνιον καὶ δυσεύρετον τοῖς τῆδε τυγχάνειν οὔσαν. Εἰ δὲ γοῦν καὶ παρά τισιν εὐρίσκετο, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὑγιῆς καὶ ὀλόκληρος, ὡς παρ' ἐμοί. Ἡμεῖς γὰρ πολλὰ πονήσαντες καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων ἀντιγράφων συγκρούσαντες διωρθώσαμεν. Καὶ νῦν κεκριότες ἐσμὲν τὴν βίβλον κοινὴν καὶ τοῖς πᾶσιν εὐπόριστον ποιῆσαι, πολλάκις εἰς τοῦτο καὶ ἄλλων τινῶν θεοσεβῶν ἀνδρῶν παροτρυνάντων με, διὸ καὶ τοῖς χαλκογράφοις αὐτὴν ἐκδεδώκαμεν πολλαπλασιασθῆναι, καὶ ἐξ αὐτῆς, ὡς ἀπὸ τινος στελέχους γονιμωτάτου, μυρίας ἄλλας ἀναφυομένας φανῆναι, συνεργῶ χρησάμενοι καὶ χορηγῶ τῆς δαπάνης ἀπάσης Δαμιανῶ τῷ φιλοχρίστῳ ἀνδρί.

Τὸ δὲ τὴν βίβλον ἐμὲ συνιστᾶν, ὡς ἀναγκαίαν καὶ πάνυ ὠφέλιμον, περιττὸν ἡγησάμην. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὧ φίλοι καὶ σεβάσμιοί μοι πατέρες, ὡς οἶόν τις στάθμη καὶ κανὼν καὶ τύπος ἐστὶ τοῖς ὀρθοδόξως ζῆν προαιρουμένοις; Δι' αὐτῆς γὰρ ἐστὶν εἰδέναι πότε δεῖ κρεῶν καὶ ἰχθύων ἐναίμων γεύεσθαι καὶ πότ' οὐχί, καὶ πότε ἐορτασίμους ἄγειν ἡμέρας καὶ πότε νηστίμους, καὶ πότε παννυχίαις ἀγρυπνίαις καὶ δοξολογίαις χρῆσθαι καὶ πότε οὐ. Ὡς μὲν οὖν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἢ βίβλος τυπωθεῖσα ἐξέδοτο, οὐ δεῖ με περὶ τούτου περαιτέρω διατείνεσθαι, ἵνα μὴ τοῖς πρὸς πάντα μεμψιμοίρωσ ἔχουσι, καὶ δίκην κυνὸς λακαίνης τὰ τῶν πέλας ἐλλείμματα ῥινηλατοῦσιν⁴⁸, οὐκ ἀπεικώτως ἀπειρό-

48. Φημισμέναί αἱ λάκαιναι (λακωνικαί) κύνες διὰ τὰς ἱκανότητας αὐτῶν εἰς τὸ κυνήγιον (ὄρα καὶ Ξενοφῶντος, Κυνηγετικός, κεφ. 10,1 καὶ 3).

καλλοί φανείημεν. Ὡς δὲ ἡμέτερον ἂν εἴη μὴ τὸν ἡμῶν κάματον ἐκφραυλίξειν, τοῦτο καὶ μάλα καλῶς οἶδα, εἴ τι που καὶ ἡμᾶς γράμμα διεστραμμένον, ἢ καὶ μὴ καλῶς πρὸς ὀρθογραφίαν ἔχον παρέδραμε· ἀλλὰ τὸ ἐλλιπὲς ἀποπληροῦν καὶ πρὸς ἡμᾶς εὐγνωμόνως ἔχειν, ὡς αἰτίους γενομένους ταύτην τὴν ψυχωφελῆ τυπωθῆναι βίβλον· ἔσται δ' οὖν τοῦτο, ἂν τὸ βιβλίον ἀσπασίως τύχητ' ὠνησάμενοι, κἂν ταῖς ἱεραῖς μυσταγωγίαις ἀμφοτέρων ἡμῶν μνείαν οὐκ ὀκνήσητε ποιήσασθαι. Ἐρῶσθε ἀπὸ Ἑνετιῶν».

Ἐκ τοῦ προλόγου τούτου ἀρυόμεθα εἰδήσεις ἐνδιαφερούσας:

α) Τὸ τυπικὸν εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὀρθὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν.
β) Εἰς Βενετιαν ὑπῆρχε σπάνις καλῶν χειρογράφων, τὰ δὲ τοῦ τυπικοῦ ἦσαν ἐλλιπῆ. Ὁ Νούκιος ἔφερεν ἀπὸ Κερκύρας ἢ ἀπὸ ἐτέρου τινὸς τόπου τῆς Ἀνατολῆς ἀκριβῆ χειρόγραφα, ἅτινα καὶ ἀντιπαρέβαλε.

Σημειωτέον ὅτι αὐτὴ ἡ σπάνις χειρογράφων ἐν Βενετία κατέτρυχε πάντας τοὺς ἐκεῖ ἐνασχολουμένους εἰς ἐκδόσεις ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων. Εἰς τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ 1587 ὁ ἐκδότης Μάξιμος ὁ Μαργούνιος διαμαρτύρεται ἐν τῷ προλόγῳ διὰ τὸ «μὴ δύνασθαι προσεξευρίσκειν τοῖς παρ' ἐκείνων τῶν φιλοθέων καὶ θείων ἀνδρῶν ἄριστα ἐκπονηθεῖσιν».

γ) Τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως κατέβαλεν ἐξ ὀλοκλήρου Δαμιανὸς τις, ἀνὴρ Ἰταλὸς τῷ γένει, ὀνομαζόμενος Damiano di Santa Maria, προσβλέπων ὀπωσδήποτε εἰς οἰκονομικὰ ὀφέλη ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ βιβλίου.

δ) Ἀνομολογεῖ ὁ Νούκιος ὅτι ἡ βίβλος αὕτη ἔχει καὶ πολλὰ λάθη ὀρθογραφικά, συντακτικά, ἐννοιολογικά.

Καὶ τοῦ λόγου εἰς τὰ περὶ λαθῶν ἐλθόντος, φέρε δὴ ἵνα καὶ περὶ τούτων ὀλίγα τιὰ εἴπωμεν.

Τὸ παράπονον τῶν συγγραφέων διὰ τὰ παρεισφρόνonta λάθη εἶναι παλαιόν. Ὁ προμνησθεὶς Μάξιμος Μαργούνιος (1549-1602) ὁ τῶν Κυθῆρων ἐπίσκοπος, εἰς τὸ καὶ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἔργον αὐτοῦ διαμαρτύρεται διὰ τὴν ἀμάθειαν τῶν χαλκογράφων «καὶ τῆς τῶν τὴν ἐπιμέλειαν ἔχόντων τῶν τύπων ἐφ' ἑαυτοὺς ἀραμένων ἀμελείας».

Κυρίως ὁμως ὁ πολὺς Καισάριος ὁ Δαπόντες (1714-1784) κατακεραυνοῖ τοὺς ἀμελεῖς τυπογράφους. Ἀναφερόμενος εἰς τὰ λάθη καὶ τὰς παραποιήσεις τοῦ κειμένου τοῦ ἔργου του «Καθρέπτης Γυναικῶν»⁴⁹ γράφει - καὶ τί δὲν γράφει: «Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐπεχείρησαν πολλάκις πολλὰ βιβλία παλαιὰ τε καὶ νέα νὰ ἀντιγράψωσι, καὶ ἀντιγράφοντες αὐτὰ διαφθείρουσι, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀμαθεῖς, καὶ μὲ τὸ νὰ μὴ τὰ ξαναδιαβάξωσι μὲ τὸ πρωτότυπον, νὰ διορθώνωσι τὰ λάθη, καὶ ἀντὶ καλὸν κάνουνσι κακόν, καὶ ἀντὶς εὐχὴν λαμβάνουν ὀργὴν καὶ ἐπειδὴ τινες πάλιν κλέπτουσι τὰ ξένα ποιήματα, τὰ οἰκειοποιοῦνται, καὶ τὰ ἐπιγράφουσι (φεῦ τῆς τόλμης!) εἰς ὄνομά τους, καλλωπιζόμενοι ὡς ὁ κολοῖος μὲ ξένα κάλλη⁵⁰ οἱ ματαιόφρονες, καθὼς καὶ ἐτοῦτο μὲ λύπην τῆς καρδίας μου διὰ τὴν ἀσυνειδησίαν τους ἔτυχε νὰ τὸ ἰδῶ εἰς μερικά μου ποιήματα· καὶ ἐπειδὴ τὸ βιβλίον μου, Καθρέπτης Γυναικῶν τὸ ὀνομαζόμενον, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἐξήντα ἐξ ἐτυπώθη εἰς Λειψίαν, ὁ ἀντιγραφεὺς ἢ ὁ τοῦ τύπου διορθωτής, ἐνόθευσεν αὐτὸ ὁ ἀσυνειδητός, τὸ διέφθειρε, τὸ ἀσχῆμισε, τῆς πατρικῆς οὐσίας καὶ χάριτος τὸ ἐγύμνωσε, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου τὸ ἔκαμεν, ἄλλα βάλλωντας, ἄλλα ἐκβάλλωντας, καὶ ἄλλα ἐκβάζωντας, καθὼς ἢ δοκοφροσύνη τους (ἀνάθεμά την!) τὸν ὑπηγόρευ-

49. Λειψία, 1766.

50. «Κολοῖος ἀλλοτρίους πτεροῖς ἀγάλλεται» (Λουκιανοῦ Ἀπολογία περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, 4).

σε, και πέφτοντας τὸ βιβλίον μου τοῦτο (μὴν εἶχε πέση!) εἰς χεῖρας του, ἔπαθεν ὅσα ἔπαθεν ὁ περιπεσὼν εἰς τοὺς ληστὰς καὶ τετραυματισμένος! Καὶ νὰ τὸν καταρασθῶ μὲν, διὰ τὴν ἐντολήν, δὲν ἀποτολμῶ, τὸ βλέπω ὁμῶς καὶ καίομαι, καὶ ἀντὶ τιμῆς λαμβάνω αἰσχύνην, ἀντ' εὐφροσύνης τὴν λύπην... Διὰ τοῦτο βιάζομαι εἰς ὅλα μου τὰ βιβλία νὰ γράψω τοῦτο τὸ ἐπιτίμιον, τὸ ὁποῖον παρακαλῶ πάντας παρὰ πάντων νὰ γράφεται: εἴ τις ἀγαπήσει καὶ ἀντιγράψει, ἢ τυπώσει καὶ τόδε πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ δὲν τὸ ξαναδιαβάσει μὲ τὸ πρωτότυπον, νὰ μετρήσῃ τοὺς στίχους, καὶ νὰ διορθώσῃ τὰ λάθη, ὅτι ἀνάγκη ὡς ἄνθρωπος νὰ λανθάνῃ, ἢ ὅστις σφετερίσει, ἢ προσθέσει, ἢ ἀφαιρέσει, ἢ μετατρέψῃ, νὰ ἔχει ἀντίδικον τὸν Θεόν!».

Καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ δὲν παύει πατρικῶς νουθετῶν τοὺς ἀντιγραφεῖς βιβλίων καὶ πικρῶς ἐπιτιμῶν τοὺς βιβλιονοθευτάς.

«Ὅτι πολλοὶ ἀγράμματοι, μὰ καὶ γραμματισμένοι βιβλία ἀντιγράφουσι, ὅχι δὲ ὡς τυχαίνει, διότι δὲν πιάνουσι, ἀφοῦ τὰ τελειώσουν, νὰ τὰ ξαναδιαβάσουσι καὶ νὰ τὰ διορθώσουν· καθὼς ἐκαταχάλασαν τοῦ κόσμου τὰ βιβλία, καὶ νέα τε καὶ παλαιά, ἱστορικὰ καὶ θεῖα. Κακὸχρονον νὰ ἔχουσι ὡς χαλασταὶ βιβλίων, νὰ τοὺς χαλάσῃ ὁ Θεός, ὡς χαλαστὰς παιδίων! ὅτι ὡς τέκνα, ὡς παιδιὰ λέγω τῇ ἀληθείᾳ, ὁ συγγραφεὺς ὁ ποιητὴς τὰ ἔχει τὰ βιβλία, καὶ ὡς πονεῖ ἓνας πατὴρ πάσχοντα τὰ παιδιὰ του, οὕτω πονεῖ καὶ συγγραφεὺς γιὰ τὰ συγγράμματά του»⁵¹.

Καὶ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν βρίθει λαθῶν. Εἰς οὐδὲν ὠφέλησεν ἡ «ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰωάννου, Ἀντωνίου καὶ Πέτρου τῶν Σαβιένων (πρόκειται περὶ τῶν ἀδελφῶν Da Sabio, οἵτινες διετήρουν καὶ τυπογραφεῖον ἐν Βενετίᾳ) τῶν αὐταδέλφων» στοιχειοθέτησις ἕως τῆς δ' Ἰανουαρίου τοῦ ἀφμε' σ.ἔ., οὐδὲ ἡ ἐκτύπωσις καὶ διόρθωσις εἰς τὸ τυπογραφεῖον Ἀνδρέου τοῦ Κουνάδου (οὗτος ἦν λόγιος ἀπὸ Πατρῶν, ζήσας τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα εἰς Βενετίαν, γνωστὸς διορθωτὴς καὶ ἐκδότης ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων) ὠφέλησεν εἰς τι.

Ἐχων, λοιπόν, ὡς βάσιν ὑπομνηματισμοῦ τὸ κείμενον τῆς πρώτης ἐκδόσεως διώρθωσα σιωπηρῶς τὰ ἐνυπάρχοντα λάθη, φοβούμενος μήπως προσέθηκα καὶ ἕτερα, ἅτε τοῦ δαίμονος τοῦ τυπογραφείου μεταβληθέντος (ἐποχὴ μεταλλαγῶν γάρ) εἰς λεγεῶνα τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν.

Καὶ ταῦτά εἰσιν ὀλίγιστα διὰ τὰ ἐκ τῆς τυπογραφίας κακὰ.

Οἱ πάντες γινώσκομεν ὅτι ἡ τυπογραφία μόνον καλὰ προσήνεγκεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐπληθύνθη ἡ γνῶσις, καὶ τὸ πρότερον προνόμιον τῶν ὀλίγων γέγονε κτῆμα τῶν πολλῶν. Ἀλλ' ὡς οὐδὲν κακὸν ἀμιγῆς καλοῦ, οὕτως... οὐδὲν καλὸν ἀμιγῆς κακοῦ.

Ἡ ἐκτύπωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων βάσει κακῶν χειρογράφων, ἢ πλημμελῆς τῶν δοκιμίων διόρθωσις ἕνεκα ἀμαθείας τῶν διορθωτῶν ἢ λόγῳ ἐλλείψεως λειτουργικῆς παιδείας, ἢ διάδοσις εἶτα αὐτῶν τῶν ἀτελῶν ἐκδόσεων ἀνὰ τὸν ἐλληνοφώνον Ὀρθόδοξον κόσμον ἐπέφερε δύο τινα:

51. Ταῦτα ἐν τῇ Γεωγραφικῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν Κων/νου Σάθα, *Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη*, Ἐνετία 1872, Τόμος Γ' σ. νδ'-νε'.

α) Ἴσοπέδωσε τὰς ἐπαινετὰς λειτουργικὰς διαφοράς.

Ἐξηγοῦμαι: Ἐκάστη Μονὴ εἶχε τὰς ἑαυτῆς παραδόσεις, τὰς ἰδίας αὐτῆς τυπικὰς διατάξεις, ὅτε μὲν συγκλινούσας, ὅτε δ' ἀποκλινούσας ἀπὸ τοῦ ὑπ' ὄψει Παλαιστινοῦ τυπικοῦ. Ἡ προμήθεια τοῦ ἐντύπου τυπικοῦ ἐπέφερεν ἀμβλυσιν τῶν διαφορῶν καὶ ἐπέβαλεν οἶονεὶ ἀναγκαστικὴν «κοιτόστρωσιν». «Ἐν τυπικὸν δι' ἀπάσας τὰς Ἰ. Μονάς. Ἡμεῖς ὄντες ὑπὲρ τῶν διαφορῶν, ὑπομνηματίσαντες τὸ τυπικὸν ἀναφερόμεθα εἰς αὐτὰς διότι πολλαὶ ἐξ αὐτῶν εἰσιν ἀρχαιοπινέστεραι τοῦ ἡμετέρου.

Ὁ πλήρης ἀφανισμὸς τῶν ἰδιαιτεροτήτων ἐκάστης Μονῆς οὐκ ἐστὶν ἐπιθυμητός. Οἱ δὲ τάναντία φρονούντες ἄμμοροὶ εἰσι παιδείας λειτουργικῆς καὶ στεροῦνται γνώσεων ἔστω καὶ στοιχειωδῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

β) Ἡ τυπογραφία διαιωνίζει σφάλματα τυπογραφικά. Ὡς βρυκόλακες ἐπανεμφανίζονται εἰς πάσας τὰς ἐπανεκδόσεις. Πόσαι ἐκδόσεις τοῦ Τριωδίου ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας; Εἰς πάσας τὰ αὐτὰ λάθη. Προχείρως καταγράφω ἐνταῦθα δύο. Τὸ «ἐν πόλει Βηθανία» τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, ἐνῶ τὸ σωστὸν εἶναι «ἐν Πόλει τῇ ἁγία». «Ὡραίους πόδας ἐξατενίζοντο» τοῦ ὄρθρου τῆς Μ. Πέμπτης. Μετοχὴ ῥήματος ἀνυπάρκτου. Οὐδεὶς εὐρέθη ἵνα διορθώσῃ τὸ ταυ διὰ τοῦ πι καὶ τὸ ῥῆμα νὰ γίνῃ «ἐξατενίζοντο» ἐκ ῥήματος νίζω = πλύνω, ἐπλύνοντο τοὺς πόδας.

Ὡσαύτως χορηγοὶ ἐκδόσεων ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκδόται χαριζόμενοι εἰς γνωστοὺς ἢ ἰσχυροὺς προσέθετον ἢ ἀφήρουν αὐτοβούλως τροπάρια καὶ ἀπολυτικά κατὰ βούλησιν.

Ὅρα τὰ σύγχρονα μηναιὰ τοῦ «Φωτός» (Χ.Ε.Ε.Ν.). Αὐτοβούλως ἀφήρσαν τὰ Συναξάρια τῶν ἁγίων καὶ τὰ ἐπεσώρευσαν εἰς τὰς τελευταίας σελίδας. Τίνι δικαίωμάτι καὶ τίνος τῆ ἀδείας;

Ὡσαύτως τὰ νέα μηναιὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Σωρεία νέων ἀπολυτικίων καταργοῦσα τὰ ἀρχαῖα καὶ ἀγνοοῦσα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἡμέραι τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν αἷς ψάλλομεν ἀλληλουΐα.

«Φανερὰ ἐκπτωσις πίστεως καὶ ὑπερηφανείας κατηγορία ἢ ἀθετεῖν τι τῶν γεγραμμένων ἢ ἐπεισάγειν τῶν μὴ γεγραμμένων»⁵².

Καὶ δύο ἐξάκουστα παλαιὰ παραδείγματα:

Νικόλαος ὁ Μαλαξὸς (ΙΖ' αἰών) ὁ καὶ πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε χάρισμα ὑμνογράφου. Εὐρεθεὶς, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (1640), εἰς Βενετίαν, εἰργάσθη ὡς διορθωτῆς καὶ ἐπιμελητῆς ἐκδόσεων λειτουργικῶν βιβλίων. Εὐκαιρίας δοθείσης παρενέβαλλε καὶ ἰδικὰ του μελίσματα ὡς π.χ. εἰς τὴν ἑορτὴν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου κ.λπ. Ἐξέδωσεν ἀκόμη καὶ Πεντηκοστάριον ἔχον Μεγάλας Ὁρας εἰς τὴν Πεντηκοστὴν! Τινὰ ἐξ αὐτῶν ἀπερρίφθησαν ἀργότερον, τινὰ ὁμως παρέμεινον.

Καὶ τὸ δεῦτερον, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Καισαρίου Δαπόντε εἰς τὸν Ἱστορικὸν του κατάλογον⁵³: «Γεώργιος Χρυσόγονος ὁ Τραπεζούντιος (ΙΖ' αἰών)... ἐσύνθεσε κανόνας καὶ τροπάρια εἰς τινὰς τῶν ἁγίων καὶ ἀκολουθίας τελείας εἰς τὸν ἅγιον Χαράλαμπον διὰ τὴν ἁγίαν Κάραν... ἐτυπώθη δὲ καὶ εἰς τὰ μηναιὰ, ὅπου Γεώργιος ὁ τυπογράφος ἐτύπωσεν... ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἰωαννικίου Καρατζᾶ⁵⁴ ἄνευ εἰδήσεως καὶ ἀδείας αὐτοῦ, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι εἰς τὰ παλαιὰ μηναιὰ. Ὅθεν ὡς νεοφανῆ ἐμ-

52. Μεγ. Βασιλείου, *Περὶ Πίστεως*, 1.

53. Ἐν Κ. Σάθα, *Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη* Τόμος Γ' σ. 192-193.

54. 1761-63, διαβοήτου διὰ τὸ φιλάργυρον.

ποδίσθησαν νὰ μὴ πουληθοῦν καὶ διαδοθοῦν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ μόλις μὲ δόσιν ἀσπρῶν ἔλαβεν ὁ νεωτεριστὴς τυπογράφος ἄδειαν καὶ τὰ ἐπούλησε. Καὶ οὕτως ἐπολιτεύθησαν αἱ δύο αὐταῖς πανηγυρिकाὶ ἀκολουθίαι (καὶ τοῦ ἁγίου Ἀχιλλείου Λαρίσης), μὴν ὄντας πρότερον». Καὶ ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Ἀχιλλείου ἐξέπεσεν ἀργότερον. Ἐμεινεν ὁμοῦς ἡ ἄλλη καίτοι ἄτεχνος καὶ κακόζηλος.

Καὶ τὸ κακὸν συνεχίζεται...

Ἐλθωμεν ὁμοῦς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, τὰς μετὰ τὴν πρώτην.

Ἠκολούθησεν ἡ τοῦ 1603, «Ἐνετίησι παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Πινέλλῳ, ἀναλώμασι μὲν τοῖς αὐτοῦ, ἐπιμελεία δὲ πολλῇ καὶ ἐπιδιορθώσει Ἰωάσαφ ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἄνδρου».

Ἐπεταὶ ἡ τοῦ 1615 καὶ αὖθις «Ἐνετίησι παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀντωνίῳ τῷ Πινέλλῳ, ἀναλώμασι μὲν τοῖς αὐτοῦ, ἐπιμελεία δὲ πολλῇ καὶ ἐπιδιορθώσει Νεοφύτου, ἱεροδιακόνου τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Φιλαδελφείας».

Τὸ τέταρτον ἐξεδόθη παρὰ Ἰωάννου Πέτρου τοῦ Πινέλλου, «ἀναλώμασι τοῖς αὐτοῦ, παρὰ δὲ Θεοφυλάκτου ἱερομονάχου τοῦ Τζανφουρνάρου – ἐπιμελῶς διορθωθὲν ἐν ταῖς κλειναῖς Βενεταῖς, ἔτει ἀπὸ ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀχμγ' (1643)».

Ἦν δὲ ὁ Θεοφυλάκτος οὗτος Κερκυραῖος. Ὑπηρέτησεν ὡς διάκονος καὶ πρεσβύτερος εἰς Βενετίαν. Ἐπεμελήθη πολλῶν ἐκδόσεων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων. Ἐκοιμήθη τῷ 1659. Διὰ διαθήκης ἡ ἀξιόλογος βιβλιοθήκη αὐτοῦ περιήλθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα τῆς Βενετίας.

Πέμπτη ἐκδοσις ἐγένετο ὡσαύτως Ἐνετίησιν κατὰ τὸ 1685ον σ.ἔ. Ἦν τυπικὸν «νεωστὶ τυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Μάρκου ἱερέως Μαρά τοῦ Κρητός», εἰς τὸ τυπογραφεῖον Νικολάου τοῦ Σάρου.

Ἐχομεν σιωπὴν ὑπερπεντήκοντα ἐτῶν καὶ ἐρχόμεθα εἰς τοὺς 1738, ὁπότε ἐπανεκδίδεται παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ ἐν Βενετίᾳ.

Ἐκτη καὶ τελευταία ἐκδοσις ἦν ἡ τοῦ 1771, παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων «νεωστὶ τυπωθὲν, ἐκ πολλῶν μὲν σφαλμάτων ἐκκαθαρθὲν, ἐπιμελεία τε καὶ σπουδῇ Σπυρίδωνος Ἱεροδιακόνου τοῦ Παπαδοπούλου διορθωθὲν ἀκριβῶς πάνυ».

Βεβαίως τὸ «ἀκριβῶς πάνυ» σχετικὸν τυγχάνει.

Ἐκτοτε ἀπόλλυνται τὰ ἴχνη. Οὐδεμία νεωτέρα ἐπανέκδοσις γέγονε. Ἐὰν ἔγινε, ὁ σύρων τὰς γραμμάς ταύτας ἀγνοεῖ ταύτην παντελῶς. Θὰ ἦτο δ' εὐτυχής, ἐὰν ἐμάνθανε ὅτι ἔστω καὶ σήμερον ἐπανεξεδόθη τὸ τυπικὸν τοῦτο.

Διερωτῶμαι: Διατί ἄρα γε τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα ἐτέθη εἰς τὸ ἐρμάριον τῆς λήθης;

Κατὰ πρῶτον ὑπάρχουσι λόγοι ἐσωτερικοί.

Τὸ μοναχικὸν τυπικὸν ἦν πολυδαίδαλον. Ἀπῆται ἐκκλησιάρχας καὶ ἐπιστημονάρχας βαθεῖς γνώστας τῶν τυπικῶν διατάξεων. Ἀπῆται ὡσαύτως μοναχοὺς ἱκανοὺς ἵνα ψάλλωσι ἢ ἀναγνώσωσι τὰ διαταττόμενα.

Ὅμως ἡ περίοδος τῆς Τουρκοκρατίας ἠνάγκασε τοὺς μοναχοὺς ἵν' ἀσχολῶνται εἰς ἔργα ἀλλότρια τῶν μοναχικῶν τῶν ἐνώπιον τοῦ φρικτοῦ θυσιαστηρίου ὑποσχέσεων. Κτήματα, κτήνη, ποιμνία, ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, κολλῆγοι, ἐκμισθωταί, κλέφτες καὶ ἀρματολοί, δανεισταὶ καὶ δανειζόμενοι, διωκόμενοι καὶ φυγάδες, ἀπειρογον τοὺς μοναχοὺς ἀπὸ τῆς κυρίας ἐνασχολήσεως αὐτῶν εἰς προσευχὰς καὶ ἱερὰς ἀκολουθίας.

Πρὸς δ' ἐπὶ τούτοις πολλοὶ ἀναξιοπαθοῦντες, πένητες καὶ ἀνέστιοι «ψωμοζῆται», εὐρισκὸν καταφύγιον εἰς τὸ μοναχικὸν τριβῶνιον. Οἱ πλείστοι ἠγνόουν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν,

μὴ γινώσκοντες οὐδὲ τὸ «γρῦ» τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἀλλὰ γε καὶ μωροφιλόδοξοι κατέφευγον εἰς τὰς ἱεράς Μονὰς καὶ τὸν κλῆρον. Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν μόνον ἡ Ἐκκλησία ἔδιδε προοπτικὴν ἀνεπίξεως, πολλοὶ ἐπέλεγον τὸ τοῦ μοναχοῦ ἢ τοῦ κληρικοῦ «ἐπάγγελμα» καὶ πρὸς ζωάρκειαν ἀλλὰ καὶ πρὸς κατάκτησιν ὑψηλῶν θέσεων. Εἰς τιοαύτην παρακμὴν πνευματικὴν οὐκ ἦν δυνατὴ ἡ τήρησις τόσον αὐστηροῦ τυπικοῦ.

Ὁ κατακτητὴς ἐσέβετο, μετὰ πολλῶν βεβαίως ἐξαιρέσεων, τὰ «βακούφια», τὰ ἱερὰ ἴηρον καθιδρύματα καὶ ἐχορήγει εἰς αὐτὰ προνομία τινα, πολλάκις καταπατούμενα. Ὅποτε ἡ σχετικὴ ἀσφάλεια ἦν παρῆχον τὰ τεῖχη τῶν Μονῶν ἦν πόλος ἔλξεως διὰ πολλούς. Ἄλλ' ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶν ἔλλιπεν ὁ θεῖος ἔρωσ.

Εἰς ὅσας Μονὰς διετηροῦντο αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις ὡς εἰς τὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τῆς Πάτμου, τοῦ Σινᾶ καὶ ἄλλων τινῶν, δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἐπανεκδόσεως τοῦ τυπικοῦ διότι αὐταὶ εἶχον ἤδη διαμορφώσει ἴδια τυπικά, βάσει βεβαίως τοῦ Παλαιστινοῦ. Ταῦτα κατεγράφησαν ἤδη ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ κυρίως κατὰ τὸν ΙΘ' εἰς χειρόγραφα⁵⁵.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἀκριβὴς τήρησις τοῦ τυπικοῦ τούτου ἦν ἀκατόρθωτος. Ἄνθρωποι ἀποχειροβίωτοι, μόλις ζῶντες, ῥακένδυτοι καὶ ἀνυπόδητοι, στενάζοντες καὶ ἀπολοφυρόμενοι, ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ κοῖλον φάσγανον τοῦ κατακτητοῦ, ἐδυσκολεύοντο τὰ μάλα ἵνα μετάσχωσιν εἰς ἱεράς ἀκολουθίας καὶ θ. Λειτουργίας διαρκείας πέντε ἢ καὶ ἕξ ὥρων καὶ ἀπὸ τῆς δευτέρας μεταμεσονυκτίου ὥρας.

Ὑπῆρχον καὶ λόγοι ἐξωτερικοί.

Ἡ Δύσις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταφορᾶς τῆς πρωτευούσης ἀπὸ τῆς παλαιᾶς εἰς τὴν Νέαν Ῥώμην ἐμίσει θανασίμως πᾶν τὸ ἐξ Ἀνατολῶν. Ἡ δυτικὴ ὄφρυς οὐδέποτε ἀπεδέχθη αὐτὴν τὴν ταπείνωσιν. Καὶ εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐδείκνυε τὰς «καλὰς» αὐτῆς προθέσεις πρὸς ἡμᾶς. Ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ὁ πρῶτος «σταυροφόρος» κατασυκοφαντήσεως ὁ Ἐπίσκοπος Κρεμώνης Λιουτπράνδος⁵⁶. Ἴδὸς ἀσπίδος ἦν ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτοῦ. Καὶ ἔκτοτε ἡ περιφρόνησις τῆς δυτικῆς ἀμαυρότητος ηὔξηθη ὅσον ποτέ. Ἐφθασε δὲ εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν καθ' ἣν μόνον ἡ ἀρχαῖα Ἑλλάς ὑπῆρξε καὶ μετὰ ταύτην οὐδέν. Οὐ πολὺ τὸ μέσον καὶ εἰς τὸ 1567 ὁ Ἰερώνυμος Βόλφ εἰς τὸ βιβλίον αὐτοῦ *Corpus Byzantinae Historiae* εἰσάγει τὸν ὄρον «*Βυζαντινός*» περιφρονητικῶς τὰ μάλα, ὄρον ὅστις δυστυχῶς καὶ παρ' ἡμῖν ἐπεκράτησε. Μία ἔνδοξος ἱστορία χιλίων καὶ πλέον ἐτῶν διαγράφεται, παύει ἴν' ἀποκαλεῖται Ῥωμανία καὶ ἀποκαλεῖται ἐκ μιᾶς ἀσήμες πολίχνης, τοῦ Βυζαντίου. Καὶ οὕτως ἀκούομεν κατὰ κόρον τοὺς ἀσχέτους καὶ ἀδοκίμους ὄρους, Βυζαντινὸν κράτος, Βυζαντινοί, Βυζαντινὴ ἱστορία, Βυζαντινὴ μουσικὴ, Βυζαντινολογία, Βυζαντινισμὸς καὶ τὰ τούτοις ὅμοια καὶ παράχորδα.

Ὀλίγον ἀργότερον ἔρχεται ἕτερον καππαδόκιον τέρας, ὁ ἄγγλος Ἐδουάρδος Γίββων (1737-1794). Τὸ ἔργον αὐτοῦ «*Παρακμὴ καὶ πτώσις τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας*» ἐγένετο τὸ εὐαγγέλιον τῶν ἐχθρῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς. Οὗτος ὁ τάλας οὐδὲν καλὸν εὑρεν εἰς τὴν ἡμετέραν Αὐτοκρατορίαν. Πλήρης ὢν κακεντρεχίας ἐχαρακτήρισε τὸν ὑπερχιλιετῆ βίον αὐτῆς ὡς «*θρίαμβον τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητος*» ἐννοῶν ὅτι ὀρθόδοξος χριστιανικὴ πίστις καὶ βαρβαρότης ταυτίζονται.

Ἀκολουθεῖ ὁ ἄθεος γαλλικὸς διαφωτισμὸς. Οἱ τούτου ἀρχηγέται Βολταῖρος, Διδερώ, Καρτέσιος καὶ οἱ τούτοις συμφρονοῦντες ἐφάνησαν λύκοι βαρεῖς μὴ φειδόμενοι τοῦ

55. Περὶ τούτων ὄρα εἰς Δ/σκη, *Τυπικά*, τόμος III.

56. Περὶ τούτου τοῦ διπλωμάτου ἐπισκόπου ὄρα τὴν ἐργασίαν τοῦ Βασιλείου Καραγεώργου, Ἀθῆναι 1978, βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, 38.

ποιμνίου⁵⁷. Ἠπαλύνθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον, ἦσαν δὲ βολίδες⁵⁸, τόξα στρεβλά, ὧν ἡ φαρέτρα πλήρης βελῶν δηλητηριωδῶν. Συνθήματα ἡχηρὰ καὶ μεγαλοφωνότατα περὶ ἰσότητος, ἀδελφοσύνης καὶ ἐλευθερίας καὶ ὀπισθεν σφαγή, αἷμα, κλαυθμὸς καὶ οὐαί.

Ἐξόπισθεν ἔρχεται ὁ τῆς λεαίνης ὠμότερος σκύμνος, ὁ ἑλληνικὸς διαφωτισμὸς. Ἄλλοτε ἄθεος, ἄλλοτε δεῖσθης, ἄλλοτε ἀδιάφορος, ἀλλὰ πάντοτε ἀντορθόδοξος ἢ καὶ μισαλλόδοξος. Πᾶν τὸ ὀρθόδοξον ἔδει ἵν' ἐξορισθῆ ἀπὸ τῆς «ἀναγεννωμένης» Ἑλλάδος.

Τὸ 1744 ἰδρύθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ πρώτη τεκτονική (μασονική) στοά. Τὰ φῶτα ἦλθαν. Ἦρξαντο δὲ οἱ τέκτονες, οἱ φαρμασόνοι (ἀπὸ τοῦ free masons) πληθυνόμενοι «ὡσεὶ πῦρ, ὃ καταφλέξει δρυμὸν καὶ ὡσεὶ φλόξ, ἡ κατακαύσει ὄρη»⁵⁹.

Τὰ κρούσματα ἀποστασίας ἀπὸ τῶν πατρικῶν παραδόσεων ὀσημέραι πυκνοῦνται.

Γράφει τῷ 1794 ὁ Φαναριώτης ποιητῆς Ἀλέξανδρος Κάλφογλου:

«Καὶ στὴν Πόλιν πολλοὶ νέοι ἄρχισαν νὰ φωτισθοῦν,

ἀπὸ Γάλλους ἀθείας δόγματα νὰ διδαχθοῦν...

Λέγουν ἔχομεν βιβλία καὶ ρομάντζα γαλλικά,

ὅλα τ' ἄλλα τὰ βιβλία εἶναι μελαγχολικά...

Ἐκκλησίας καὶ νηστείας, προσευχὰς καὶ τὰ λοιπά,

κάθε φωτισμένος νέος στὸ ἐξῆς δὲν ἀγαπᾷ...

Μιραμπώ, Ρουσσώ, Βολταίρου ἐγκαυχῶνται μαθηταί,

ἂν καὶ δὲν τοὺς ἐννοοῦσιν, οὐτ' ἀνέγνωσάν ποτε...»⁶⁰.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀντέκρουσε πάσῃ δυνάμει τὸν γαλλικὸν διαφωτισμὸν, οὐχὶ ὡς φορέα γνώσεων, σοφίας καὶ ἐπιστήμης, ἀλλ' ὡς κήρυκα ἀντιχριστιανικῶν, ἀντορθόδοξων ἰδεῶν. Τοῦτο τονίζει ὁ μέγας κατὰ τοῦ διαφωτισμοῦ ἀγωνιστής, Ἀθανάσιος ὁ Πάριος: «Ἡμεῖς τὴν ἔξω καλουμένην σοφίαν, μετὰ μὲν θεοσεβείας μέγα τι ἡγούμεθα καὶ τῶν ὀργανικῶν ἀγαθῶν τὸ κράτιστόν τε καὶ κάλλιστον... ἄνευ γε μὴν ταύτης, τῆς θεοσεβείας ἡγουν, οὐ μόνον αὐτὴν οὐ θαυμάζομεν, ἀλλὰ καὶ μισητὴν καὶ ἀπόβλητον κρίνομεν⁶¹».

Ὁ ἴδιος ὁ Κοραῆς ἀνομολογεῖ ὅτι ἐν Γαλλίᾳ «οἱ τὰ πρῶτα φέροντες τῶν αὐτόθι σοφῶν οὕτως εἰσι μιαιοί, ἐξωλέστατοι καὶ τῆς φύσεως ὑβρισταὶ καὶ τῶν θεῶν ὄπιν, κατὰ τὸν ποιητὴν, οὐκ ἀλέγοντες, ὡς καὶ τοὺς πάντη βαρβάρους μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτούς»⁶².

Αὕτη ἡ ἄρνησις τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς ἔφθασε καὶ εἰς τὰ Ἑπτάνησα.

Μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Καμπο-φόρμιο (6/17 Ὀκτωβρίου τοῦ 1797) τὰ Ἑπτάνησα παρεχωρήθησαν εἰς τοὺς Γάλλους. Τότε συνέβησαν πολλὰ ἔκτροπα κατὰ τῆς ἀγίας καὶ ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως⁶³.

Εἰς Κεφαλληνίαν ἔφθασάν τινες καινοτόμοι καὶ τῆς πίστεως καταφρονηταί, ἵνα ζητήσωσι «τὴν κατάργησιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ἀνακαίνισιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων

57. Πράξ. Κ', 29.

58. Ψαλμ. ΝΔ', 21.

59. Ψαλμ. ΠΒ', 15.

60. Ἐν Ἱστορίᾳ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, 1975, τόμος ΙΑ', σ. 132.

61. Ἀθ. Παρίου, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀδ. Κοραῆν, Ἀλληλογραφία Τόμος Α', 1774-98.

62. Αὐτόθι. Διευκρίνισις ἀναγκαία: Οὐκ ἀλέγω ὄπιν θεῶν, σημαίνει ἀδιαφορῶ διὰ τὴν θεῖαν τιμωρίαν, Ὁμήρου Ἰλιάς II.

63. Ἀρίστως περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Καραγεώργου εἰς τὸ πόνημα αὐτοῦ «Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος Γρηγορίου τοῦ Ε' πρὸς τοὺς Ἑπτανήσιους». Διὰ λεπτομερείας ὄρα ἐκεῖ.

καὶ ἐθίμων τῆς ἀρχαίας προγονικῆς θρησκείας, ὅπως ἀναφανῶσιν οἱ νεώτεροι Κεφαλλῆνες ἐντελῶς ἀρχαιότατοι Ἕλληνες»⁶⁴.

Ταῦτα πάντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλά, ἅτινα οὐκ εἰσι τοῦ παρόντος ἐξηνάγκασαν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη Γρηγόριον τὸν Ε΄ ἰν' ἐξαπολύσῃ τὸ 1798 κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχίαν, ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Ἑπτανησίους, εἰς ἣν ψέγει δριμύως καὶ ἐλέγχει τὸ γένος τῶν Γάλλων, διότι ὄν «δεκτικώτερον τῆς πονηρίας, ἔχυσεν (ὁ πονηρὸς καὶ ἀρχέκακος ὄφις) εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν τὸν ἰὸν τῆς ἀποστασίας πρὸς τὸν Θεόν... Τοὺς ἔρριψεν εἰς παντελῆ ἀθείαν καὶ ἀσέβειαν... ἀφαίρεσεν ἀπὸ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τὴν πρὸς Θεὸν ὑποταγὴν... καὶ κατεπάτησαν τοὺς θεσμοὺς τῆς θρησκείας των».

Γινώσκω ὅτι ὑπερέβην τὰ ὅρια μιᾶς ἀπλῆς εἰσαγωγῆς, ἀλλ' ἐν ἐπιγνώσει, τοῦ λόγου καὶ τοῦ πόθου βιασαμένων, ἵνα κατὰ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον εἶπω. Κεντῶ τοίνυν τὸν πῶλον περὶ τὴν νύσσαν.

Εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κλίματος ἀποσταθεροποιήσεως συνέβαλεν κατὰ πολὺ καὶ ὁ πολὺς Κοραῆς. Ἐφυγεν ἀπὸ Σμύρνης ὀρθόδοξος καὶ κατήντησεν εἰς Παρισίους δεῖστής. Χριστιανὸς δεῖστής ἀλλὰ πολέμιος τῶν ὀρθοδόξων παραδόσεων. Ὡς ἐξύρισε τὸν μύστακα ἀπερχόμενος εἰς Ἑσπερίαν, οὕτως ἀπέκειρε καὶ πᾶσαν πίστιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰς ἀπ' αἰῶνων παραδόσεις αὐτῆς.

Αὐτὸς λοιπὸν ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων παραδοξολογιῶν καὶ ἀνιστορήτων συμπερασμάτων, κατεφέρθη καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἄς ἀκολουθήσωμεν τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ ἄς ἐξαγάγῃ ἕκαστος τὰ συμπεράσματα αὐτοῦ.

Λέγει λοιπὸν⁶⁵:

«Ἀπὸ τοιοῦτον (πλήρη δεισιδαιμονιῶν) Χριστιανισμὸν Αὐτοκρατόρων, Κληρικῶν... εὐκόλα συμπεραίνεται ὁποῖος ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ κοινοῦ λαοῦ».

Ἐνεκα δὲ τῶν «μακρῶν προσευχῶν» ἃς θεωρεῖ βαττολογίας⁶⁶, «ἐμακρύνοντο αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀκολουθίαι, ἕως οὗ τὰς ἔκαμαν ἀκόμη μακροτέρας οἱ... ποιηταὶ τῶν Κανόνων, τῶν ᾠδῶν καὶ ἄλλων τροπαριῶν»⁶⁷. Τούτους ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀλώσεως καὶ μᾶς τὰς ἀφήκασιν τόσον μακράς, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ δεισιδαίμονες τὰς φεύγουν, ἢ τὰς ἀκούουν, ὡς ἀληθεῖς ἐπώδᾳ καὶ φυλακτῆρια, χωρὶς νὰ προσέχωσιν ὀλότιστα τὸν νοῦν εἰς αὐτάς. Αἱ ἐκκλησίαι γεμίζονται ἀπὸ ἀκροατὰς πολλοὺς, ἀλλ' ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἐξεύρουν, ὅτι ἡ ἀληθινὴ ἀκρόασις εἶναι ἡ ἐργασία τῆς προστασσομένης ἀπὸ τὸν νόμον δικαιοσύνης.

Ἄλλὰ τί θέλεις; τί ζητεῖς; ἤθελέ τις μὲ ἐρωτήσῃν· νὰ καταργήσωμεν τὰς ὑπὲρ τὰ χίλια ἔτη συνήθεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν μακράς Ἀκολουθίας; Ἄς μὲ συγχωρήσῃ ὁ ἐρωτῶν, πρὶν ἀποκριθῶ, νὰ τὸν ἀντερωτήσω κ' ἐγώ, ἂν συχνάζῃ αὐτὸς τὰς Ἀκολουθίας πάντοτε μὲ εὐαρέστησιν· ἂν παρουσιάξῃ ἀληθῶς καὶ τὴν ψυχὴν, ὡς κρατεῖ τὸ σῶμα του παρὸν εἰς τὸ στασιδίον· ἂν δὲν ἐπρόκρινε πολλάκις νὰ ἐκκλησιάζεται εἰς ἐκείνους τοὺς Ναοὺς, ὅπου ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς λειτουργεῖ γρηγορώτερα, καὶ ὁ ἀναγνώστης τῶν μακρῶν τοῦ ψαλτηρίου καθισμάτων τὰ ἀναγινώσκει μὲ τόσην ταχύτητα, ὥστε νὰ μὴν ἐμπορῇ μηδὲ ὁ προσεκτικώτατος ἀκροατῆς νὰ διακρίνῃ φράσιν ἀπὸ φράσιν, ἢ λέξιν ἀπὸ λέξιν· ἂν δὲν προσμένῃ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἀκολουθίας μὲ σφοδροτέραν ἐπιθυμίαν

64. Π. Χιώτη, *Σειραὶ ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων*, Τόμος Γ', Κέρκυρα 1863, σ. 593.

65. *Προλεγόμενα* τόμος Δ', Ἀθῆναι 1995, ἔκδοσις Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος Ἐθνικῆς Τραπέζης, σ. 369 καὶ ἐξῆς.

66. σ. 370.

67. σ. 371.

δσης ἔχει ὁ φυλακισμένος νὰ ἴδῃ τῆς φυλακῆς τὴν θύραν ἀνοιγμένην. Τὸν ἐρωτῶ ἀκόμη, ἂν οἱ ὑπὲρ τὰ ἑπτακόσια ἔτη ζήσαντες χωρὶς Μηναιᾶ, Πεντηκοστάρια, Ἀνθολόγια, Παρακλητικάς, Τριῶδια, θησαυροὺς κανόνων, οἴκων, κοντακίων καὶ τόσων ἄλλων ποικίλων καὶ παντοδαπῶν ὕμνων χριστιανοί, ἦσαν ὀλιγώτερον χριστιανοὶ παρ' ἡμᾶς· καὶ τελευταῖον ἂν οἱ ἀπόστολοι ἐνθυμούμενοι τοῦ διδασκάλου των τό «Δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται»⁶⁸, εἶχαν ἄδικον νὰ λέγωσι καὶ αὐτοὶ «Ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ»⁶⁹.

Τῶν μυρίων τούτων λόγων τὸ βάρος, τὸ ὁποῖον ἀποβάλλει ὁ Ἀπόστολος, κ' ἐφοβεῖτο ἔπειτα ὁ Αὐγουστίνος, ἔπνιξε τὸν μόνον σκοπὸν τῆς Ἀκολουθίας καὶ κοινῆς συνάξεως, τὴν Κατήχησιν, ἥγουν τὴν ἐξήγησιν τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς. Καὶ μαρτύριον τούτου εἶναι ἡ τότε συνοδεύουσα διαστροφή τῶν ἡθῶν τὸν πληθυσμὸν τῶν μακρῶν Ἀκολουθιῶν καὶ προσευχῶν. Ὅταν δύο πράγματα βαδίζωσιν ἐν ἐξοπίσω τοῦ ἄλλου, συμπεραίνεται ὅτι ἐγεννήθησαν ἐν ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἢ πηγάζουν καὶ τὰ δύο ἀπὸ κοινὴν ἄλλην πηγὴν.

Ἡ κοινὴ πηγὴ αὕτη, μὴν ἀμφιβάλλωμεν, ἀνέβλυσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν, τῆς ὁποίας τὰ πικρὰ νάματα κατέκλυσαν τὴν παιδείαν, κ' ἐφαρμάκευσαν τοὺς ἀνθρώπους, διαίρεσαντες αὐτοὺς εἰς δύο τάγματα, τοὺς δεσπότας καὶ τοὺς δούλους.

Οἱ δεσπόται, μεταχειριζόμενοι τὸν χριστιανισμόν, ὡς ὄργανον τῆς τυραννίας, ἐκατάφευγαν ὡς εἰς ἐπὶ πᾶσι τὰς προσευχάς· οἱ δούλοι, ἀναγκασμένοι νὰ συναδικῶσι μὲ τοὺς δεσπότας, ἐμακροπροσεύχοντο καὶ οὗτοι, νομίζοντες ἱκανὴν τὴν προσευχὴν, ὡς ἐπὶ πᾶσι, νὰ θεραπεύσῃ τῶν ἀδικημάτων τὴν συνείδησιν. Ἡ ἀληθὴς αὐτῆς θεραπείᾳ ἦτο, νὰ ἱκανοποιήσωσι τοὺς ἀδικηθέντας, καὶ νὰ ἀπέχωσι τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν· ἀλλὰ τοιαύτην θεραπείαν πῶς ἐδύνατο νὰ τὴν δεχθῆ ὁ ἄδικος, ὅποτε οὐδ' αὐτὸς ὁ πνευματικὸς του ἰατρὸς ἦτον ἱκανὸς νὰ τὴν συμβουλεύσῃ;

Ἐπενόησαν λοιπὸν εὐκολωτέραν ἄλλην ἰατρούσαν, τὰς μακρὰς προσευχάς, μὲ καταφρόνησιν ἀναγκαιοτέρων ἄλλων καθηκόντων τοῦ βίου, ἀλλ' ὅχι πλέον τόσον βαρείας οὐδ' αὐτάς, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀπαγγέλων τὰς ἀπάγγελθεν «ὡς χαλκὸς ἠχῶν»⁷⁰, καὶ ὁ ἀκροατὴς ἐσυγχωρεῖτο νὰ τὰς ἀκούῃ ὡς ἠχήματα χαλκοῦ, ὡς ἐπὶ πᾶσι μαγικάς, χωρὶς νὰ προσέχῃ οὐδόλως εἰς αὐτάς· μακρὰς νηστείας, ἀλλὰ καὶ αὐτάς ὑποφερτάς κατὰ πολλοὺς τρόπους, ἐπειδὴ ἐπεριωρίζοντο αἱ πλείοτεραι εἰς διάκρισιν, καὶ ὅχι εἰς ἀποχὴν βρωμάτων· πολλὰς ἐλεημοσύνας, ἐπιβαλλομένας ὅμως τὸ πλέον εἰς τοὺς πλουσίους, καὶ τοιαύτας τὴν φύσιν, ἀπὸ τὰς ὁποίας οὔτε οἱ ἀληθῶς ἄξιοι ἐλεημοσύνης ἐλεοῦντο, οὔτε οἱ ἀδικημένοι ἐπληρόνοντο τίποτε, ἐπειδὴ κατεδαπανῶντο ὅλαι εἰς πληρωμὴν καὶ πολυπλασιασμόν τῶν πνευματικῶν ἰατρῶν. Διὰ τοὺς ἰατροὺς τούτους ἐκτίσθησαν, καὶ πλουσίως ἐπροικίσθησαν πολλὰ μοναστήρια, ἀνεγέρθησαν ὑπὲρ τὴν χρεῖαν πολλοὶ Ναοὶ· καὶ διὰ τὰς ἀκρίτους ταύτας δαπάνας ἐπληθύνθησαν καὶ οἱ ἰατροὶ μὲ μεγάλην βλάβην τῶν ἀρρώστων·

Πολλῶν ἰατρῶν εἴσοδος μ' ἀπώλεσε.

Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἀργία τῶν ἀκρίτως ἐλεουμένων, καὶ ὁ θεατρικὸς κομπασμὸς τῶν ἐλεούντων, ὡς ἔκαμναν οἱ Φαρισαῖοι «πρὸς τὸ θεαθῆναι, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων»⁷¹.

68. Ματθαίου ΣΤ', 7.

69. Α' Κορ. ΙΔ', 19.

70. Α' Κορ. ΙΓ', 1.

71. Ματθ. ΣΤ', 1-4.

Ἄλλὰ μὴ πλανώμεθα: «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται ὃ γὰρ ἐὰν σπείρη ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει»⁷². Ὅποια τις σπέρματα χώσῃ εἰς τὴν γῆν, τοιούτους μέλλει καὶ καρποὺς νὰ θερίσῃ. Ἀπὸ τὰς μακρὰς τῶν Γραικορωμαίων προσευχὰς καὶ νηστείας, τὰς πολλὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ τὰ πολλὰ τῶν μοναστηρίων, συνωδευμένα μὲ τὴν καταδυναστείαν τῶν θείων (ὡς τοὺς ἐπωνόμαζον) αὐτοκρατόρων, μὲ τὰς ἀδικίας τῶν εὐγενεστάτων καὶ ἐκλαμπροτάτων αὐλικῶν, μὲ τὴν παντελῆ τῆς παιδείας καταφρόνησιν, καὶ μὲ τὴν διαφθορὰν ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀνεφύτρωσαν οἱ Τοῦρκοι, τοῦτο μόνον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς Γραικορωμαίους θείους δεσπότης, ὅτι ἦσαν ἀλλόφυλοι καὶ ἀλλόγλωσσοι, διὰ τὴν πληρωθῆ καὶ κατὰ τοῦτο ἡ προφητικὴ κατάρα «Ἐπάξει ἐπὶ σὲ Κύριος ἔθνος μακρόθεν ἐπ' ἐσχάτων τῆς γῆς, ὡσεὶ ὄρμημα ἀετοῦ, ἔθνος, οὗ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ἔθνος ἀναιδὲς προσώπῳ, ὅστις οὐ θαυμάσει πρόσωπον πρεσβύτου, καὶ νέον οὐκ ἐλεήσει κ.τ.λ.»⁷³.

Ἐνόσω τὸ ἀναιδὲς καὶ ἀνελεῆμον ἔθνος τοῦτο μᾶς ἐτυράννει, ἡμεῖς οἱ πρεσβύτεροι τὴν ἡλικίαν αὐξάναμεν τὴν ἐκ τῆς κακῆς παιδικῆς ἀγωγῆς ψυχικὴν ἀρρώστιαν μὲ τὴν ἀπὸ τὸ γῆρας φυσικὴν ἀσθένειαν τοῦ νοῦ καὶ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν παρὰ τὴν περιτομὴν ἄλλο τι σχεδὸν δὲν ἐχώριζεν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Καταδυναστεύοντες τοὺς ἀδυνατωτέρους ἡμῶν, ὡς ἐκεῖνοι, ἄδικοι καὶ πλεονέκται, ὡς ἐκεῖνοι, ἄρπαγες τῶν ἀλλοτριῶν, ὡς ἐκεῖνοι, παρόμοια καὶ ὡς ἐκεῖνοι, ἐτολμούσαμεν νὰ ὑψώνωμεν εἰς τὸν Θεὸν ὄχι «χειρὰς ὀσίους»⁷⁴ ἀλλὰ χειρὰς μολυσμένας καὶ ψυχὴν καυτηριασμένην καὶ ἀπὸ τὰς μακρὰς ἡμῶν ἀκολουθίας καὶ προσευχὰς ἠλπιζάμεν τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν ἀπόπλυσιν τῶν τόσων μολυσμῶν.

Ὅταν οἱ πρεσβύτεροι ἦναι τοιοῦτοι, ὅστις ἀμφιβάλλει ὁποῖοι πρέπει νὰ ἦναι οἱ νεώτεροι, ἅς τὸ μάθη ἀπὸ τὸν Πλάτωνα⁷⁵ «Ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους».

Οἱ τίτλοι, τότε, σημεῖον καὶ οὗτοι τῆς ἐσχάτης τοῦ γένους διαφθορᾶς, ἐδίδοντο καὶ ἐλαμβάνοντο διὰ κομμᾶτιον ψωμίου, ὡς λέγει ἡ παροιμία, καὶ τὸ μαρτυροῦν ὁ Κανονάρχης καὶ ὁ Πρωτοκανονάρχης, ἀξιώματα ἐκκλησιαστικά, καὶ ὁ πλέον παράξενος Ἄρχων τῶν κοντακίων. Ἄλλα διακόσια ἔτη μετὰ τὸν Σαφηνιστὴν τῶν ἱερῶν κανόνων, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου Μάρκος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πατέρας τῆς Φλωρεντινῆς συνόδου (ἔτ. 1438), ὁ μόνος ἴσως, ὅστις ἔσωσε τὸ γένος ἀπὸ τὰς παγίδας τῆς Ῥώμης, ἐσύναξεν ὀκτὼ κανόνας, καὶ ἐξήγησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας. Πότε; Δέκα ἢ δεκαπέντε ἔτη πρὶν ἐμβῶσιν εἰς τοῦ Κωνσταντίνου τὴν πόλιν οἱ Τοῦρκοι, καὶ κατασφάξωσι τὸν δυστυχεῖν τελευταῖον αὐτοκράτορα, τοὺς τιτοφόρους αὐλικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντας, φάλλοντας τροπάρια καὶ κανόνας!

Ἀποκρίνομαι τώρα εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν· Τί θέλεις, τί ζητεῖς; νὰ καταργήσωμεν τὰς ὑπὲρ τὰ χίλια ἔτη συνήθειας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μακρὰς Ἀκολουθίας; Οὔτε δυνατὴ, ἀποκρίνομαι, οὔτε φρόνιμος εἶναι τοιαύτη αἰφνίδιος κατάργησις. Τῶν μακρῶν ψυχικῶν ἀρρώστημάτων, μακρὰ εἶναι καὶ ἡ θεραπεία καὶ εἰς ταῦτα, ὡς καὶ εἰς τὰ σωματικά, ἔχει χώραν ἡ παραγγελία τῶν ἱατρῶν, «Τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης ὀκωσοῦν τὸ σῶμα κινέειν, σφαλερόν»⁷⁶. Ἦμποροῦσε νὰ συντομισθῇ ἡ θεραπεία, ἂν ἐγίνετο συνοδικῶς. Ἡ ἐλευθερωμένη Ἑλλάς, ἂν καὶ ὁμόδοξος μὲ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Βυ-

72. Γαλάτας ΣΤ', 7.

73. Δευτερονομίου ΚΗ', 42.

74. Α' Τιμοθ. Β', 8.

75. Περὶ Νόμ. V.

76. Ἰπποκράτους, Ἀφορισμοὶ II, 51.

ζαντίου, και τὰς ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν λοιπὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, ἐπειδὴ δὲν εἶναι περὶ δόγματος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τύπου ἐκκλησιαστικοῦ, ἔχει τὸ δίκαιον νὰ συγκροτήσῃ ἰδίαν τοπικὴν ἐλευθέρων ἱερέων ἐλευθέραν σύνοδον καὶ νὰ διατάξῃ τὰς ἀκολουθίας τῆς, ὡς συμφέρει εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν νέαν κοσμικὴν αὐτῆς πολιτείαν. Ἀλλὰ δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ καιρὸς τοιαύτης συνόδου· πρέπει πρῶτον νὰ ἐξ-πλωθῇ ἡ παιδεία εἰς τὸ γένος, καὶ νὰ πληθυνθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν λογίων ἱερέων. Δυνατὸν ὁμως νὰ ταχύνωσι τὸν καιρὸν, συντέμνοντες κατὰ μικρὸν, ὅσα εἶναι δυνατὸν νὰ συντμηθῶσι χωρὶς ἔκπληξιν, καὶ βάλλοντες εἰς τόπον αὐτῶν τὴν διδαχὴν τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς, τῆς μόνης ἱκανῆς νὰ φυλάξῃ τὴν μὲ τόσα αἵματα ἀποκτηθεῖσαν ἑλλη-νικὴν ἐλευθερίαν».

Παρέθηκα πολλὰ ἐκ τῶν τοῦ Κοραῆ, ἀλλ' ἐν γνώσει, ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι παρενόησα ἢ παρεποίησα τοὺς λόγους αὐτοῦ.

Τὰ αὐτὰ που λέγει καὶ εἰς τὸν «Παπατρέχαν»⁷⁷:

«Ἡ συναναστροφή μου εἶναι μὲ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου, ἄνδρα ὅστις παρὰ τ' ἄλλα του πολλὰ προτερήματα καυχᾶται καὶ ὅτι εἰς ὅλην τὴν νῆσον δὲν εὐρίσκεται παπᾶς νὰ ἀναγινώσκῃ παρ' αὐτὸν ἐρηγορώτερα τὰ καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου. Εἰς τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων τὸν ὄρθρον, τὸν συνέβη νὰ πτερινισθῇ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τόσο σφοδρά, ὥστε νὰ σβέσῃ τὴν λαμπάδα. Ὅταν τὴν ἀναψαν, συλλογιζόμενος πόσο ἔχασε καιρὸν εἰς τὴν μεταξὺ σκοτίαν, ἐπροτίμησε νὰ πηδῆξῃ ψαλμὸν ὀλόκληρον, τὸν μακρότερον, παρὰ τὸ ὄνειδος νὰ μακρύνῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀναγνώσεως ὑπὲρ τὸ σύνθητες».

Ἐὰν ἀναγνώσῃ τις, ἐὰν ἔχει τὴν δύναμιν ἰν' ἀναγνώσῃ, τὸ δ' κεφάλαιον τῆς Ἑλληνικῆς Νομαρχίας Ἀωνύμου τοῦ Ἑλλήνος⁷⁸, ἐκτὸς τῶν χυδαίων ὕβρεων κατὰ πατριαρχῶν, Συνόδων, μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν, ἰδίως κατὰ τῶν τελευταίων, οὓς θεωρεῖ ἀκάρεια εἰς ὧτα κυνός, διαγινώσκει καὶ τὸ μένος αὐτοῦ κατὰ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῶν ἑορτῶν τῆς Ἐκκλησίας.

«Ἀναγκαῖον ἦτον νὰ ὀλιγοστεύσῃ ὁ Πατριάρχης τὸ πλῆθος τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν νη-στειῶν, ἐπειδὴ αἱ μὲν ἑορταὶ ἐμποδίζουσι τὸ κέρδος μὲ τὴν ἀργίαν εἰς τὸν λαόν, καὶ αἱ νηστεῖαι τοῦ ἀφανίζουσι τὴν υἰγιάν. Ὅθεν τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἤμποροῦσε νὰ τὰς διορίσῃ εἰς ὅλας τὰς Κυριακὰς καὶ εἰς ἄλλας ἑορτὰς νὰ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ δου-λεύουν, διὰ δὲ τὰς σαρακοστάς νὰ τὰς σμικρύνῃ καὶ τὰς περισσοτέρας νὰ τὰς ἀπο-βάλλῃ. Καὶ τότε ὁ πτωχὸς ζῆ μὲ ὀλιγότερα ἔξοδα καὶ τρέφεται καλλίτερα».

Αἱ ἀπόψεις λοιπὸν πάντων τῶν συμφρονούντων τῷ Κοραῆ ἔφθασαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς πάντα τὰ πέρατα τοῦ ἑλληνοφώνου κόσμου. Ὁ ἑλληνικὸς διαφωτισμὸς καὶ τὰ τούτου ὡς ἀπὸ ἐχίδνης ἔκγονα ἢ ἑλληνομανία ἤγουν καὶ ἡ προγονολατρεία, ἢ φανερά ἢ κρυπτὴ εἰδωλολατρεία ἐπέφεραν τὰ πλέον δυσάρεστα ἀποτελέσματα. Ἐσμὲν κατ' εὐθείαν ἀπόγο-νοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐξ ὧν πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ ἔνδοξοι πρόγονοι ἡμῶν καὶ οὐχὶ οἱ Ῥω-μαῖοι. Ἀπαλείψατε τὴν ὀνομασίαν Ῥωμαῖοι-Ῥωμηοί. Λησμονήσατε τὴν Ῥωμηοσύνην. Ἐγ-καταλείψατε τοὺς πατέρας ὑμῶν καὶ ἔλθετε εἰς τοὺς προπάππους.

Τυπικά, νηστεῖαι, μακροὶ ἀκολουθίαι εἰσὶ νοσηρῶν ἐγκεφάλων τῶν κακοκαλογήρων ἐφευρήματα. Οὗτοί εἰσιν οἱ αἴτιοι παντὸς κακοῦ. Εἰσὶ κατάλοιπα σκοταδισμοῦ εἰς αἰῶνα φωτός, ἀμαθείας εἰς ἐποχὴν σοφίας. Ὅποτε μὴ ἀπορωμέν διατί εἰς τὸ μόλις ἰδρυθέν

77. Εἰς ἐκδόσεις ΕΡΜΗΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1970, ἐπιμελεῖα Ἄλκη Ἀγγέλου.

78. Ἰταλία, 1806.

κρατίδιον πρῶτον μέλημα ἦν ἡ διάλυσις 416 Μοναστηρίων. Ἐμεσον ἦν ἐπακολούθημα τοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ. Ὁ δὲ λαὸς κατὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ πλειοψηφίαν ἐδέξατο ἀσμένως τὴν τοιαύτην προνομίαν καὶ καταλήστευσιν. Εἶχε προηγηθῆ ἡ κατάλληλος περὶ μοναχῶν διδασκαλία. Αἱ θυσίαι τῶν μοναχῶν ταχέως ἐλησμονήθησαν. Ἐμεινεν ἡ διδασχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Νομαρχίας:

«Ἐκατὸν χιλιάδες καὶ ἴσως περισσότεροι μαυροφορεμένοι (σ.σ. ψευδὸς ἀσύστολον καθ' ὅλην τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν ζήτημα ἦτο ἐὰν ἔζων δέκα χιλιάδες ὀρθόδοξοι μοναχοὶ) ζῶσιν ἀργοὶ καὶ τρέφονται ἀπὸ τοὺς ἰδρώτας τῶν ταλαιπώρων καὶ πτωχῶν Ἑλλήνων. Τόσαι ἑκατοντάδες μοναστήρια, ὅπου πανταχόθεν εὐρίσκονται, εἶναι τόσαι πληγαὶ εἰς τὴν πατρίδα, ἐπειδὴ χωρὶς νὰ τὴν ὠφελήσουν εἰς τὸ παραμικρόν, τρώγουσι τοὺς καρπούς τῆς καὶ φυλάττουσι τοὺς λύκους, διὰ νὰ ἀρπάξουν καὶ ξεσχίζουν τὰ ἀθῶα καὶ ἰλαρὰ πρόβατα τῆς ποιμένης τοῦ Χριστοῦ. Ὅποιος ἤθελε νὰ συνθέσῃ ἕνα κώδικα εἰς τὰ ἐγκλήματα καὶ ἤθελε νὰ μὴν παραιτήσῃ κανένα ἀμάρτημα ἀνθρώπινον, ἃς ἤθελεν ὑπάγει εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἂν ἴσως ἤθελεν ἐξετάσει τοὺς ἐκεῖ κατοικοῦντας, ἤθελε κάμει τὸν ἐντελέστερον κώδικα ἀπ' ὅσους μέχρι σήμερον ἐφάνησαν. Ἴδου, ὦ Ἕλληνες, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ἡ σημερινὴ ἀθλία καὶ φοβερὰ κατάστασις τοῦ ἑλληνικοῦ ἱερατείου καὶ ἡ πρώτη αἰτία ὅπου ἀργοπορεῖ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος».

Ἦτο δυνατὸν ἴν' ἀναμένη τις μετὰ ταῦτα πάντα, νεωτέραν ἔκδοσιν τοῦ τυπικοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα;

Αἱ κοραϊκὰ ἰδέαι ἔφθασαν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μία ἦτο ἡ ἐπιθυμία, ἂν οὐχὶ πάντων, πάντως τῶν πλείστων. Σύντημις καὶ κολόβωσις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Ὅπερ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένετο. Ὅποτε τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα ἠτόνησε καὶ κατέστη ἄχρηστον ἐν πολλοῖς.

Τοῦ κολοβοῦ νέου τυπικοῦ πρώτη καταγραφή ἐγένετο ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πρωτοφάλτου ἐν ἔτει 1838. Ἐγρᾶφη «κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν καὶ τῶν τόπων καὶ τὰς τῶν ἐκκλησιαζομένων λαῶν περιστάσεις».

Τὸ βάρος τῶν τυπικῶν διατάξεων πίπτει πλέον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ. Ἀπαιτήσεις ἦσαν ἡ συντομία καὶ «ἡ ἄδικος σφαγή». Ἀνάγκαι τοῦ λαοῦ ἦσαν ὅσον ὀλιγωτέρα ἐκκλησία, τόσον τὸ καλύτερον.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ τοῦ Κωνσταντίνου τυπικὸν ἐθεωρήθη ἀτελὲς διότι ἴσως δὲν προέβλεπε πολλὰ «ψαλιδίσματα», ἀνέλαβεν κατὰ τὴν πρώτην πατριαρχίαν Ἰωακείμ τοῦ Γ' (1875-1884) ὁ πρωτοφάλτης Γεώργιος Βιολάκης τὴν διόρθωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ πρώτου. Πλὴν καὶ τοῦτο ἀγνοεῖ τὴν πολὴν παράδοσιν, ἐνεργεῖ δίκην Προκρούστου, μεταθέτει, ἐξάγει, εἰσάγει, περικόπτει, ἀφανίζει.

Ἐθεωρήθη τέλος πάντων ὡς ξόانون διοπετές, ὃ δεῖ πάντες προσκυνεῖν. Ἐγένετο ἀποδεκτὸν παρὰ πάντων, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Μονῶν. Ὅτε ἤμην νεώτερος εἶδον εἰς καιρὸν ἀγρυπνίας ἐν τῷ Ναῶ τοῦ Πρωτάτου ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τὸν τυπικάρην συμβουλευόμενον τὸ τυπικὸν τοῦ Βιολάκη (!) τὸ ὁποῖον, σημειωτέον, οὐδεμίαν ἀγρυπνίαν γνωρίζει ἢ καταγράφει.

Ἄλλὰ καὶ τοῦτο μήπως τηρεῖται; Ἄφες τὸ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν σημερινῶν ψαλτῶν ἀγνοοῦσι τὴν ὑπαρξίν του, συμβουλευόμενοι τοὺς κατ' ἔτος κυκλοφοροῦντας «τυφλοσύρτας», οὓς ἀπλῶς ἀναγινώσκουσιν ἐπιτροχάδην ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου («ρίχνουν μιὰ ματιά») ἀλλ' οὐδέποτε τηροῦσι.

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἐψύγη ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Ὁ ΠΓ' ψαλμὸς «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων! Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς ἀυλὰς τοῦ Κυρίου. Ἡ καρδιά μου καὶ ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα. Καὶ γὰρ στρουθίον εὔρεν ἑαυτῷ οἰκίαν καὶ τρυγῶν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὐ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς, τὰ θυσιαστήριά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεός μου. Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων αἰνέσουσί σε... ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς ἀυλαῖς Σου ὑπὲρ χιλιάδας. Ἐξελεξάμην παραρῶρι-πτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν» ὁ ψαλμὸς οὗτος, λέγω, διατρανοῖ τὴν ἀγάπην τοῦ ψαλμωδοῦ διὰ τὰ σκηνώματα τοῦ Κυρίου. Ὅμως σήμερον θεωρεῖται παρωχημένος. Οἰκοδομοῦμεν Ναοὺς τεραστίους ἀλλ' εἰσερχόμενοι σκεπτόμεθα ἐν καὶ μόνον, τὴν ὥραν τῆς ἐξόδου. Εὐτυχεστέρα στιγμή -φευ- εἶναι ἡ στιγμή τοῦ «Δί' εὐχῶν».

Τὸ μόνον «παρήγορον» εἶναι ὅτι ταῦτα συνέβαιναν καὶ εἰς Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας. «Ὀλίγοι λοιπὸν μετ' ἐμοῦ καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ οὗτοι ἰλιγγιώντες, χασμώμενοι, μεταστρεφόμενοι συνεχῶς καὶ ἐπιτηροῦντες πότε τοὺς στίχους ὁ ψαλμωδὸς συμπληρώσει, πότε ὡς ἀπὸ δεσμωτηρίου, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προσευχῆς ἀφεθήσονται»⁷⁹.

(Εὐτυχῶς τότε δὲν ὑπῆρχαν ὠρολόγια νὰ τὰ κοιτοῦν ἀνὰ πέντε λεπτὰ καὶ νὰ τὰ βάζουν στὸ αὐτὶ μήπως σταμάτησαν).

Τὰ αὐτὰ συνέβαιναν καὶ εἰς Ἀντιόχειαν.

Τὴν δ' ἡμέραν τῆς α' ἐβδομάδος τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐπαινεῖ τὴν προθυμίαν τῶν ἀκροατῶν του: «Ὅρων ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὴν μετὰ προθυμίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐνταῦθα συνέλευσιν, μεγάλην καρποῦμαι τὴν ἡδονὴν καὶ οὐ παύομαι δοξάζων τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν ἐπὶ τῇ προκοπῇ τῇ ὑμετέρα...».

Μετὰ δύο μόλις ἡμέρας: «Βούλομαι τῆς συνήθους ἄψασθαι διδασκαλίας, καὶ ὀκνῶ καὶ ἀναδύομαι νέφος γὰρ ἀθυμίας ἐπελθὼν συνέχεε καὶ συνετάραξέ μου τὸν λογισμὸν... ὅταν γὰρ ἐννοήσω, ὅτι μικρὸν πνεύσαντος τοῦ διαβόλου, πᾶσαν ἡμῶν ἐκείνην τὴν συνεχῆ διδασκαλίαν καὶ τὴν καθημερινὴν παραίνεσιν λήθη παραδόντες εἰς τὴν σατανικὴν πομπὴν ἐκείνην ἅπαντες δεδραμήκατε τὴν ἵπποδρομίαν καταλαβόντες, ποία προθυμία δυνηθήσομαι πάλιν τὴν πρὸς ὑμᾶς ποιήσασθαι διδασκαλίαν, τῶν προτέρων οὕτως ἀθρόον διαρρύεντων;... Ἀλλὰ καὶ τὴν αἰδῶ τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς ἐξεβάλετε τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς καὶ οὕτω τοῖς τοῦ διαβόλου δικτύοις ἑαυτοὺς ἐκδεδώκατε...»⁸⁰.

Ὅποτε διερωτῶμαι: πρὸς τί ἡ ἐπανέκδοσις τοῦ τυπικοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα; Πρὸς ποίους ἀπευθύνεται;

Ἄπαντῶ: Εἰς τοὺς ὀλίγους. Εἰς τοὺς ἐραστὰς τῆς Τάξεως.

Εἰς τοὺς ἐφιεμένους ὅπως πίνωσιν ὕδωρ ζωηρὸν καὶ νεαρόν, νῆον ἐκ πέτρας, ἐκ πηγῶν ζωηρῶν.

Εἰς τοὺς βουλομένους ὅπως λατρεύωσι ζῶντι Θεῷ, ὡς οἱ Πατέρες αὐτῶν.

Κύριον μέλημα τῶν ὁσίων Πατέρων ἡμῶν ἦν τὸ ποιεῖν τὰ πάντα «εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν»⁸¹. Ἐγίνωσκον καλῶς ὅτι ἡ ἐν τῷ Ναῷ λατρεία καὶ ἡ ἐν αὐτῷ τάξις ἀπεικασμὰ ἐστὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς λατρείας καὶ τάξεως. Ἐχαιρον προσέτι μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,

79. Μεγ. Βασιλείου, ὁμιλία ἐν λιμῷ καὶ ἀρχμῷ, 3.

80. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλία Δ' καὶ ΣΤ' εἰς τὴν Γένεσιν.

81. Α' Κορινθίους ΙΔ', 40.

ՕՐՁ

ՄԱՆՈՇ

ὅστις ἔχαιρε βλέπων τὴν τῶν Κολασσαέων τάξιν⁸². Ἐπίστευον μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἀποστόλου ὅτι ἡ ἐν τῷ Ναῶ ἀταξία ὀλίγον ἀπέχει τῆς μανίας⁸³.

Κάλλιστα πάντων Τιμόθεος ὁ μετὰ τὸν Παῦλον καθηγούμενος Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος ἐν Κων/πόλει, διαζωγραφίζει τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως τῶν τυπικῶν διατάξεων:

«Κάλλιστον, ὅτι καὶ τῷ Θεῷ εὐαπόδεκτον καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν οὐκ ὀλίγα συντεῖνον ὠφέλειαν, ὧ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα μου πνευματικά, τὸ πᾶσαν τὴν ἱεράν ὑμῶν ἐν ψαλμωδίαις ἀκολουθίαν, ὅση τε ἐστὶ καὶ οἴα, πότε καὶ πῶς αὐτὴν ἐκτελεῖσθαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ἐν γραφῇ καταθεῖναι καὶ ὡς περὶ τινὰ στάθμην καὶ τύπον οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μεθ' ὑμᾶς καταλιπεῖν. Οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ τὴν ἄλλην ἅπασαν τοῦ βίου διαγωγὴν, τὴν τε εἰς αὐτὴν δηλαδὴ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα πρέπουσαν, ἵν' ἔχοιτε, σὺν Θεῷ, πρὸς ταύτην ἀποβλέποντες, ἀπλανῶς τὸν βίον ὑμῶν διεξάγειν τε καὶ διιθύνειν, καὶ μὴ τῆδε κάκεισε περιπλανώμενοι, τῶν ὀρθῶν εἴητε σκοπῶν διαπίπτοντες, ἀλλ' ἀκίνητοι πρὸς τῷ καλῷ μένοιτε, μήτε δεξιὰ, μήτε ἀριστερά, κατὰ τὸν Σολομῶντα, περιφερόμενοι»⁸⁴.

Ἰσως κατηγορήσουσι τινες τῶν ἄκρως «οὐσιολατρῶν» ἡμᾶς τοὺς περὶ τὰ τυπικὰ ἐνασχολούμενους ὡς «τυπολάτρες». Παραβλέπομεν, λέγουσι, τὴν οὐσίαν ἀσχολούμενοι περὶ τοὺς τύπους. Τί λέξομεν πρὸς αὐτούς; Χρησιμοποιοῦντες λέξιν τοῦ συρμοῦ, λέγομεν ὅτι οὐσία καὶ τύπος εἰσὶν ἔννοια «διαπλεκόμεναι». Πρᾶξις γὰρ θεωρίας ἐπίβασις. Ἡ οὐσία οὐσα ὑδαρῆς χρήζει σκεύους τινὸς πρὸς διαφύλαξιν. Διὸ καὶ κατέχομεν τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι⁸⁵. Ὁ ἐγκέφαλος χρήζει κρανίου, τὸ ῥὸν κελύφους, ὁ μαργαρίτης ὀστράκου. Ὁ βίαιος διαχωρισμὸς οὐσίας ἀπὸ τύπου ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶ. Ταῦτα τὰ δύο, οὐσία καὶ τύπος εἰσὶν ἠνωμένα ἀδιαιρέτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀφύρτως. Συναποτελοῦσι τὸ ὀρθόδοξον βίωμα. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα.

Τὸ δὲ πάντων κάκιστον εἶναι τὸ ὅτι ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας εἰσῆλθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὡς ἄλλη τις πανδημικὴ νόσος καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἱεράς Μονάς.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἀγροὶ καὶ οἱ ἀμπελώνες, τὰ μετόχια, οἱ κολλῆγοι, πᾶσαι αἱ ψευδεῖς μανίαι⁸⁶, «γῆς πλέθρα μυρία, φιλότμοι οἰκοδομαί, ἵππων ἀγέλαι, βοῶν, καμήλων, ἄλλων κτηνῶν ἀριθμοῦ κρειπτόνων» ἔκαμαν ὥστε «κατ' οὐδὲν τοῦ κοσμικοῦ βίου καὶ πολλαῖς φλεγμαίνοντος ταῖς φροντίσι τὰ μοναχικὰ ταυτὶ διαφέρειν»⁸⁷. Καὶ ταῦτα «τῶν θείων λογίων ἀπεναντίας τούτοις ἡμῖν φθειγγομένων καὶ φροντίδων τοιούτων ἀπηλλάχθαι τὸ σύνολον διακελευομένων»⁸⁸.

Ταῦτα πάντα ἐπέφερον ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῶν συνάξεων. Τὸ ἔργον γέγονε πάρεργον καὶ τὸ πάρεργον ἔργον.

Ἐπῆλθεν εἶτα ἡ λειψανδρία. Ὀλίγοι οἱ πατέρες, πολλὰ τὰ διακονήματα. Ἠδικημένος καὶ πάλιν ὁ ἐν τῷ κελλίῳ κανών. Ἐφανισμένη ἡ ἐν τῷ Ναῷ ἱερά ἀκολουθία. Σύνθημα ἀπὸ κοινοῦ. Σύντμησις καὶ βία. Ἀκολουθία ὡς ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνουσα καὶ καλπάζουσα. Πολλάκις μένει μόνος ὁ τὴν ἐφημερίαν ἔχων μετὰ τινος ἀναγνώστου νυσταλέου καὶ ἀνὰ λέξιν χασμωμένου.

Ἐλήλυθε καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν πτυχίων. Μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ κάτοχοι τίτλων σπουδῶν.

82. Κολασσαεῖς Β', 5.

83. Α' Κορινθίους ΙΔ', 23.

84. Δημ/σχη Ι, 615.

85. Β' Κορινθίους Δ', 7.

86. Ψαλμὸς ΛΘ', 5.

87. Νεαρά Νικηφόρου Β' Φωκᾶ 963-969.

88. Αὐτόθι.

Ἀπαριθμοῦνται ὑπὸ τοῦ κείροντος ἢ τοῦ καθηγουμένου κατὰ τὴν κουράν εἰς ὁμιλίαν πλήρη συγκινήσεως. Τί ἄφησε καὶ προσῆλθε. Ἀπὸ δόξης εἰς ἀδοξίαν. Ἀπὸ σταδιοδρομίας εἰς στάδιον ἀρετῶν. Ἀπὸ ὕψους εἰς βάθος. Μεγάλη ἢ θυσία. Ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμός παρέρχεται ταχέως καὶ ὡς ἄνθος μαραίνεται. Καὶ κατ' ἀρχὰς τὰ πτυχία ὑποτονθορίζουσι, εἶτα φωνασκοῦσι καὶ τέλος καθέλκουσι. Ὅποτε ἀκολουθίαι καὶ τάξεις, μεταμεσονύκτιοι ἐγέρσεις καὶ «τὰ πολλὰ Κύριε ἐλέησον» θεωροῦνται πλέον σισύφειον μαρτύριον πέρας οὐκ ἔχον. Καὶ εἶτα ἡ κάθοδος εἰς ἄδου πέταυρα.

Ἔχομεν, τέλος, ὡς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων καὶ τινα καινοτομίαν εἰς τὸν χῶρον μοναζόντων τινῶν καὶ τῶν αὐτοῖς πελαζόντων ψευδοευλαβῶν. Αὕτη τὰς ἀκοὰς κνήθουσα ἐξαπλοῦται ὀσημέραι.

Ἰσχυρίζονται τοίνυν οἱ μακρὰν τὴν ὑπήνην ἔχοντες, μακρύτερον δὲ τὸ κομβοσχοίνιον, ἐπὶ γῆς συρόμενον, ὅτι τοῖς πνευματικῶς τελείους ἄχρηστοί εἰσιν αἱ ἱεραὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀκολουθίαι, ὁ ἐσπερινὸς δηλονότι, τὸ ἀπόδειπνον, τὸ μεσονυκτικόν, ὁ ὄρθρος καὶ αἱ ὠραι. Ταῦτά εἰσι διὰ νήπια παππάζοντα καὶ τὸ πνευματικὸν ἀλφαβητάριον ἐκμανθάνοντα. Τὰ πάντα ἀντικαθίστανται διὰ τῆς εὐχῆς τοῦ Ἰησοῦ ἐν κομβοσχοίνιῳ.

Οὐδεὶς ἀρνεῖται, τῶν νοῦν ἐχόντων, τὴν εὐχὴν τοῦ Ἰησοῦ «*Ἰησοῦ ὀνόματι μᾶστιζε πολεμίους*»⁸⁹. Ἀλλ' ἐν τῷ κανόνι, ἐν τῷ κελλίῳ, ἐν κρυπτῷ, ἐν τῷ ταμιεῖῳ καὶ καθ' ὠρισμένην ὥραν καὶ οὐχὶ πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς λατρείας.

Καὶ θὰ ἠδύνατό τις ἴν' ἐξηγήσῃ ἡμῖν πότε εἰσῆλθη τὸ κομβοσχοίνιον εἰς χρῆσιν; Καὶ θέλομεν ἐπισήμους ἀγιοπατερικὰς μαρτυρίας (εἰ εἰσὶ) καὶ οὐχὶ ἀερολογίας καὶ θρύλους. Φρονοῦμεν ταπεινῶς ὅτι ἡ ἐπίκλησις τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι κατὰ πολὺ ἀρχαιότερα, ἐξικνουμένη ἕως καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς χρησιμοποίησεως τοῦ κομβοσχοίνιου.

Ἡ διὰ τοῦ κομβοσχοίνιου ἀντικατάστασις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν (διερωτῶμαι τανῶν διατί αἱ ἀκολουθίαι ὀνομάζονται, καὶ εἰσὶν, ἱεραί, τὸ δὲ κομβοσχοίνιον οὐχί;) ἰσχύει μόνον διὰ τοὺς βαρέως ἀσθενεῖς, διὰ τοὺς κατακοίτους καὶ τοὺς ἀναλφαβήτους.

Ἡμεῖς ἐγνωρίσαμεν αὐστηροὺς ἀναχωρητὰς ἀναγινώσκοντας -καίτοι μόνοι- ἀνελλιπῶς πάσας τὰς ἱεράς ἀκολουθίας.

Οἱ ἀντεχόμενοι τῆς ἰδέας τοῦ κομβοσχοίνιου καὶ μόνον, ἀγνοοῦσι τὸ ποικίλον τῆς προσευχῆς. Ἡ εὐχὴ τοῦ Ἰησοῦ εἶναι προσευχὴ ἰκεσίας καὶ μετανοίας. Ἔχομεν ὅμως καὶ προσευχὴν αἴνου, εὐχαριστίας, δοξολογίας. Αὗται αἱ μορφαὶ ἐκπληροῦνται διὰ τῶν ἱερῶν συνάξεων. Ἐκεῖ δοξολογοῦμεν, αἰνοῦμεν, εὐχαριστοῦμεν, ὑμνοῦμεν τὸν Κύριον. Προσφέρομεν αὐτῷ «*λογικὴν λατρείαν*». Διδασκόμεθα τὰ τῶν βίων τῶν ἐορταζομένων ἀγίων, τὰς ὑποθέσεις δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἐορτῶν. Καλοῦμεν εἰς πρεσβείαν τὴν Κυρίαν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἀγίους, κατανοοῦμεν, ὅσον ἐφικτὸν ἡμῖν, τὸ λυτρωτικὸν τοῦ Κυρίου ἔργον, μανθάνομεν τὸν ἕλληνα λόγον. Διὰ πάντα πιστόν, ἀλλὰ κυρίως διὰ τὸν μοναχὸν αἱ ἀκολουθίαι εἰσὶ πνευματικὸν Πανεπιστήμιον.

Οἱ τὰ ἐξ ἀντιθέτου πρεσβεύοντες περιφρονοῦσι τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, τὰς ἀπ' αἰώνων χορείας τῶν ὁσίων Πατέρων τῶν τε μοναστῶν καὶ τῶν μιγάδων. Πάντας τοὺς ἀγίους τοὺς συντάξαντας ἐν δακρύοις καὶ ἀλαλήτοις στεναγμοῖς τροπάρια, κοντάκια καὶ κανόνας.

Περιφρονοῦσι Δαβὶδ τὸν προφητάνακτα, Παλαιάν τε καὶ Νέαν Διαθήκην, περιφρονοῦσι τὴν «*σύναξιν*», τὸ «*ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό;*»⁹⁰, τὴν «*ἐκκλησίαν*» ἣτις ἐστὶ συνάθροισις πιστῶν.

Ἄγνοοῦσι τὴν διάκρισιν μεταξύ ἀτομικῆς προσευχῆς καὶ λατρείας, γενόμενοι *gens lucifuga*, γένος φευξήλιον, ἀρνούμενοι τὴν *communio sanctorum*, τὴν κοινωνίαν-ἐπικοινωνίαν τῶν ἁγίων.

«Ἀπατᾶς σεαυτόν, ἄνθρωπε· εὐξασθαί μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας δυνατόν, οὕτω δὲ εὐξασθαί ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἀδύνατον, ὅπου πατέρων πλήθος τοσοῦτον, ὅπου βοή πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοθυμαδὸν ἀναπέμπεται»⁹¹ διατρανοῖ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν. Παρ' αὐτοῦ δὲ μανθάνομεν καὶ τί ἐστὶ ψαλμωδία ἐν ἐκκλησίᾳ: «Μάθε ψάλλειν καὶ ὄψει τοῦ πράγματος τὴν ἡδονήν. Οἱ ψάλλοντες γὰρ Πνεύματος πληροῦνται Ἁγίου, ὥσπερ οἱ ἄδοντες τὰς σατανικὰς ὠδὰς πνεύματος ἀκαθάρτου»⁹². Καὶ ἄλλου: «Ἀγαπητὸν γὰρ τοὺς συνεχῶς εἰς Ἐκκλησίαν ἀπαντῶντας καὶ διδασκαλίας ἀπολαύοντας πνευματικῆς καὶ τοσαύτης τυγχάνοντας ἐπιμελείας δυνηθῆναι περιγενέσθαι καὶ χαλινῶσαι τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας καὶ διαβλέψαι πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐργασίαν»⁹³.

Ἄλλ' οἱ τὴν ἀντίρρῃσιν ὑπογλώττιον ἔχοντες ἀντεροῦσιν ἡμῖν. Ταῦτα λέγει ὁ ἱερός Πατὴρ διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ «χαμαί» κειμένους καὶ ἁμαρτίαις παντοίαις κυλινδουμένους οὐχὶ δέ... δι' ἀετοὺς ὑψιπετεῖς.

Πλὴν, ὅμως, οἱ παλαιοὶ πατέρες καὶ πᾶσα ἡ ἀρχαία παράδοσις ἀπὸ Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Μακαρίου τοῦ Ῥωμαίου, Παχωμίου, Εὐθυμίου, Θεοδοσίου, Σάββα καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἕως καὶ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος διδάσκουσι ὅτι οὗτοι πάντες εἶχον σύνοικον καὶ ἰσοστάσιον τὴν τε ἀκολουθίαν καὶ τὴν ἐν τῷ κελλίῳ εὐχήν.

Μὴ πλανώμεθα! «Εἴ τις διδάσκει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, ἀνάθεμα ἔστω»⁹⁴.

Ἐδίδασκον ἡμᾶς ἐν τῇ νεότητι ἡμῶν γέροντες μακαριστοί: «Ὁ μοναχὸς ἔχει δύο ὀφθαλμούς. Τὸν ἐν τῷ κελλίῳ κανόνα καὶ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκολουθίαν. Ἐὰν καταλείπη τὸ ἐν γίνεται μονόφθαλμος. Ἐὰν ἀμφοτέρωθεν γίνεται τυφλός»...

Τούτοις στοιχοῦντες ἀπαναινόμεθα τὰς βεβήλους ταύτας κενοφωνίας. Τιμῶμεν τὸ συναμφοτέρον.

Ἀπάντησιν δὲ κατάλληλον εἰς τοὺς ἀπαναινομένους γενικῶς τὰς τυπικὰς τῆς Ἐκκλησίας διατάξεις δίδουν πρῶτον αἱ Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων: «Εἰ γὰρ τὰ ἄψυχα γενόμενα τὴν εὐταξίαν ἀποσῶζει οἶον νύξ, ἡμέρα, ἡλιος, σελήνη, ἄστρα, στοιχεῖα, τροπαί, μῆνες, ἑβδομάδες, ἡμέραι, ὥραι καὶ δουλεῖε τῇ διατυπωθείσῃ χρεῖα κατὰ τὸ εἰρημένον «ὄριον ἔθου, ὃ οὐ παρελεύσεται»⁹⁵ καὶ ἄλλιν περὶ τῆς θαλάσσης «ἐθέμην αὐτῇ ὄρια περιθεις κλειθρα καὶ πύλας, εἶπα δὲ αὐτῇ μέχρι τούτου ἐλεύση καὶ οὐχ ὑπερβήση»⁹⁶, πόσον μᾶλλον ὑμεῖς οὐδὲν ὀφείλετε τολμᾶν παρακινεῖν τῶν ὑμῖν κατὰ γνώμην Θεοῦ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντων;»⁹⁷.

Καὶ δευτέρον ὁ Μέγας Βασίλειος: «Οὐ μὴν, ἐπειδὴ ἡ ἐν παντὶ καιρῷ εὐχαριστία καὶ

91. Ἰωάννου Χρυσοστόμου γ' λόγος περὶ τοῦ Ἀκαταλήπτου, ἔνθα ἐκτενῶς ὁμιλεῖ ὁ ἱερός Πατὴρ περὶ τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ ὅρα ἐκεῖ.

92. Ὁμιλία ιθ' εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους.

93. Τοῦ αὐτοῦ, ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν τῷ Ναῶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης.

94. Κανὼν Ε' τῆς ἐν Γάγγρα Τοπικῆς Συνόδου (ἐπικυρωθεὶς ἀπὸ τὰς Δ', ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικὰς Συνόδους).

95. Ψαλμὸς ΡΓ', 9.

96. Ἰωβ ΛΒ', 10-11.

97. Η', 46, 2.

νόμῳ προστέτακται καὶ ἀναγκαία ἡμῶν τῇ ζωῇ δέδεικται κατὰ τε φύσιν καὶ λόγον, παρορᾶσθαι δεῖ τοὺς διατετυπωμένους καιροὺς τῶν προσευχῶν ἐν ταῖς ἀδελφότη-
σιν, οὓς ἀναγκαίως ἐξελεξάμεθα, ἐκάστου ἰδίαν τινὰ ὑπόμνησιν τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ
ἀγαθῶν ἔχοντος»⁹⁸.

Τέλος, ἃς ἀκούσωμεν τί ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς παραγγέ-
λει: «Διὸ δυσωπῶ τὸν τοῦ Θεοῦ λαόν, τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνθέ-
ξεσθαι παραδόσεων ἢ γὰρ κατὰ μικρὸν τῶν παραδεδομένων ἀφαίρεσις ὡς
ἐξ οἰκοδομῆς λίθων θᾶττον ἅπασαν τὴν οἰκοδομὴν καταρῥήγνυσιν. Εἴη δὲ
ἡμᾶς ἐδραίους, ἀκαμπεῖς, ἀκλονήτους διαμένειν, ἐπὶ πέτραν ὀχυρὰν ἐστηριγμένους»⁹⁹.

Τῷ δὲ Τρισαγίῳ Θεῷ τῆς τάξεως
δόξα, κράτος, τιμὴ
καὶ προσκύνησις
εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἀμήν.

98. Ὅροι κατὰ πλάτος Β', ΛΖ'.

99. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Περὶ εἰκόνων, λόγος α', 68.

IC

XC

СВ
СВ
СВ

СВ
СВ
СВ

ԿՆԻԿՈՆ

ԿԵ ԵԿԿԼԻԱՍԿԵԿԵՎԵՆ ԿՈՂԾՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԵ ԵՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՆԻԿՈՆ ԵՎԵՐԵՎԵՆ,
ԿՆ ԵՎԵՐԵՎԵՆ ԵՎ ԵՎԵՐԵՎԵՆ ԿՆԻԿՈՆ ԵՎԵՐԵՎԵՆ.

ԿՆԻԿՈՆ ԵՎ ԵՎԵՐԵՎԵՆ ԿՆԻԿՈՆ ԵՎԵՐԵՎԵՆ
ԿՆԻԿՈՆ ԵՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՆԻԿՈՆ.
ԵՎԵՐԵՎԵՆ ԵՎ ԵՎԵՐԵՎԵՆ ԿՆԻԿՈՆ
ԿՆԻԿՈՆ ԿՆ ԵՎԵՐԵՎԵՆ ԵՎԵՐԵՎԵՆ.

Εἶδησις τοῦ μικροῦ ἑσπερινῶ¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Πρὸ τῆ δύναι τὸν ἥλιον ἦγον περι ὥραν δεκάτην τῆς ἡμέρας², ἀνέρχεται³ ὁ κανδηλάπτης⁴ καὶ ποιεῖ μετάνοιαν τῷ προεσῶτι⁵. Καὶ κατελθὼν σημαίνει τὸ μικρὸν⁶. Καὶ συναχθέντων τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἄρχεται ὁ ἱερεὺς λέγων *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν*⁷. Εἶτα ἄρχεται ὁ ἐκκλησιάρχης⁸ *Πεῦτε προσκυνήσωμεν*. Καὶ ψάλλει τὸν προοιμακὸν ψαλμὸν τὸ *Εὐλόγει ἡ*

*ψυχὴ μου, ἠσυχῶ φωνῇ καὶ ἡρεμαίᾳ*⁹. Εἶθ' οὕτως¹⁰ λέγομεν τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, εἰς τὸν ἦχον τῆς Κυριακῆς¹¹. Ἰστώμεν δὲ γίχως δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆ ἡχου γ', δευτερῶντες τὸ ἐν. *Δόξα καὶ νῦν, Ξ* τὸ τῆσ τῆ γίχως. Εἶτα τὸ *Φῶς ἱλαρόν*¹². Προκειμένον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν¹³. Ἄπὸ δὲ τοῦ *Καταξίωσον Κύριε*, στιχηρὸν τοῦ γίχου, τὸ ἀναστάσιμον. Καὶ ἕτερα τῆς Θεοτόκου προσόμοια γ'. *Δόξα καὶ νῦν, Ξ*. Τὸ *Νῦν ἀπολύεις τὸν δουλόν σου, Πέσποτα*¹⁴. Τὸ *Τρισάγιον*, τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτικόν¹⁵ καὶ ἀπόλυσις¹⁶:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ Δ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὅσακις γίνεται ἀγρυπνία, προηγείται ἀπαραιτήτως μικρὸς ἑσπερινός. Ἐπειδὴ δὲ τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας ἔχομεν ἀγρυπνίαν, διὰ τοῦτο ἡ Παρακλητικὴ ἔχει καὶ μικρὸν ἑσπερινόν. Σημειῶσαι ὅτι τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἄτε μὴ προβλέπον ἀγρυπνίας, ἀγνοεῖ παντάπασι καὶ τὸν μικρὸν ἑσπερινόν. Ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμοῦς Μοναῖς ὁσακίς τελεῖται ἀγρυπνία, δεῖ ψάλλειν καὶ τὸν μικρὸν ἑσπερινὸν ὡς ἐστὶν ἐν τῇ Παρακλητικῇ, ἀλλὰ γε καὶ ἐν τοῖς ἐντύποις μνηαῖσι, ἅτινα σφῶζουσι τὴν παλαιὰν τάξιν:-

2. Τὰ ἀρχαῖα τυπικά, ἀλλὰ καὶ τὸ ἰσχυὸν Τριῶδιον καὶ τὸ Πεντηκοστάριον χρησιμοποιοῦσιν τὸν παλαιὸν τρόπον μετρήσεως τοῦ ἡμερονοκτίου. Ἄρχεται δηλονότι μετρούμενος ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄρα, δύσις ἡλίου = 12ῃ ἑσπερινή. Ἡ γνῶσις τῆς ὥρας ταύτης καθίσταται ἄκρως ἀπαραίτητος διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν

ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦλάχιστον Μοναῖς. Ὁ τρόπος οὗτος μετρήσεως τοῦ εἰκοσιτετραώρου ὀνομάζεται ὑπό τινων μὲν βυζαντινός, κακῶς, ἀλλὰ τούρκα δὲ ὑφ' ἑτέρων, κάκιστα. Πρόκειται περὶ τῆς ὥρας, ἣν καὶ ἡ Ἁγία Γραφή χρησιμοποιεῖ.

Ἡ ἄγνοια τῆς ὥρας ταύτης ἔχει συνεπακόλουθον καὶ τὴν κακὴν γνῶσιν ἢ ἐρμηνείαν τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Π.χ. εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ οἰκοδεσπότη τοῦ ἐξεληθόντος «*ἅμα πρῶτ' μισθῶσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ*», ἐὰν ἀγνοῇ τις ὅτι «*ἅμα πρῶτ'*» ἢ πρώτη ὥρα περίπου ἐστί, ἢ τρίτη ὥρα, καθ' ἣν ἐκάλεσε καὶ ἄλλους ἀργούς, ἐστὶν ἢ καθ' ἡμᾶς ἐνάτη πρωινή, καὶ ὅτι ἀντιστοιχῶς ἢ ἕκτη καὶ ἢ ἐνάτη καὶ ἢ ἐνδεκάτη εἰσὶν αἱ καθ' ἡμᾶς δωδεκάτη μεσημβρινὴ καὶ τρίτη ἀπογευματινὴ καὶ ἢ πέμπτη ἢ πρὸ μιᾶς ὥρας τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν διέκοπτον τὴν ἐργασίαν οἱ εἰς τοὺς ἀμπελῶνας ἐργαζόμενοι, δὲν δύναται ἵνα ὀρθῶς ἐρμηνεύσῃ τὴν παραβολὴν (Ματθ. κεφ. Κ', 1-16). Σημείωσαι ὅτι ἡ παραβολὴ αὕτη ἐλέχθη ἐν τῇ ἑαρινῇ ἰσημερίᾳ καθ' ἣν ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς ὥρας ταύτης καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡμετέρας ἐστὶν ὥραι ἕξ.

Ἐαρ ἦν καὶ ὅτε ὁ Κύριος «*κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας*» ἐκαθέζετο ἐπὶ τῇ πηγῇ, ὥρα δὲ «*ἦν ὡσεὶ ἕκτη*» ἤγουν δωδεκάτη κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν, δηλαδὴ μεσημβρία (Ἰωάν. Δ', 6). Ἐαρ ἦν καὶ ὅτε ἐσταυρώθη ὁ Κύριος τῆς δόξης καὶ «*σκοτός ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας ἐνάτης*» (Ματθ. ΚΖ', 45), ἀπὸ δωδεκάτης δηλαδὴ μεσημβρινῆς ἕως τρίτης ἀπογευματινῆς.

Τὸ μειονέκτημα ταύτης τῆς ὥρας ἐστὶν ἡ ἀστάθεια αὐτῆς. Ἀλλάσσει καθημερινῶς καὶ τοῦτο διότι ἀκολουθεῖ τῷ ἡλίῳ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀλλάσσειν ταύτην καθ' ἡμέραν πάντῃ ἀδύνατον ἐστίν, ἀλλάσσομεν αὐτὴν κατὰ πᾶν Σάββατον ἢ καθ' ἑβδομάδα. Καὶ ἵνα μὴ παραλλάσῃ πολὺ ἐκ τῆς πραγματικότητος, ἐπειδὴ τῶν Μονῶν τινὲς ἔχουσιν ὄρος πρὸς δύσιν ὅποτε ὁ ἡλιος δύνει ταχέως ἢ εἰσὶν ἐκτισμένοι εἰς τόπον ἀνήλιον, ὀρώμεν τὸ ἔντυπον ἡμερολόγιον καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀναφέρει· «*δύσις ἡλίου*», ἡμεῖς κανονίζομεν ἵνα τὸ μοναστηριακὸν ὠρολόγιον λέγει δώδεκα·—

3. Διὰ τοῦ ὄρου «*ἀνέρχεται*» ἐπισημαίνεται ὅτι τὸ ἡγουμενεῖον καὶ τὰ κελλία τῶν πατέρων εὐρίσκονται ὑπεράνω τοῦ ἰσογείου, εἰς τὸν β' ἢ γ' ὄροφον. Τὰ ἰσόγεια ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ ἀποθήκας, βαγεναρεῖα, μαγγιπεῖα (κλιβάνους - φούρνους), μαγειρεῖα κλπ. Ἐκ τούτου προῆλθεν καὶ ἡ φράσις, συνήθης εἰς τὰς Μονὰς, «*θὰ κατέβω στὴν ἐκκλησίαν*» καὶ τὰ παρεμφερῆ·—

4. Τὸ διακόνημα τοῦ κανδηλάπτου ἦν πολυσχιδές. Ἦσχολεῖτο κυρίως μὲ τὸ ἀναμμα τῶν κανδηλῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καθαριότητα τοῦ Ναοῦ ἢ τῶν Ναῶν καὶ εἰς τὴν κρούσιν τῶν σημάτων (καὶ τῶν κωδῶνων ἀργότερον). Παρ' ἡμῖν ὀνομάζεται ἐκκλησιαστικός (ὄπερ ἐστὶ διάφορον τοῦ ἐκκλησιάρχης)·—

5. Εἴθισται ἵνα πρὸ πάσης ἀκολουθίας ὁ κανδηλάπτης ποιῇ μετάνοιαν τῷ προεστῶτι·—

6. Ἐννοεῖ τὸ μικρὸν σιδηροῦν σήμαντρον, ὄπερ ἕτερόν ἐστι τοῦ μεγάλου σιδηροῦ σημάτων. Σημείωσαι ὅτι τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα δὲν προβλέπει τὴν κωδωνοκρουσίαν, ἅτε μὴ ὑπαρχόντων κωδῶνων τὸ πάλαι. Οἱ κῶδωνες εἰσήχθησαν μὲν τὸν Θ' αἰῶνα κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλ' ἢ χρῆσις αὐτῶν εἰς τὰς Ἱ. Μονὰς ἐγενικεύθη πολὺ ἀργότερον. Ἄχρι τοῦδε εἰς Ἱ. Μονὰς ἀκολουθοῦσας ἀρχαίαις διατάξεσι ἢ χρῆσις τῶν κωδῶνων ἐστὶ λίαν περιωρισμένη. Κρούονται εἰς ἀγρυπνίας καὶ εἰς ἐπισήμους θ. Λειτουργίας δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ εἰς τὴν πανηγυριν (ἢ τὰς πανηγύρεις) αὐτῶν·—

7. Ἐνταῦθα τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀποσιωπᾷ τὴν ἐνάτην ὥραν. Τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἀπο-

σιωπήσεως δίδει τὸ τυπικὸν τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, τὸ γραφέν μὲν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ἀπηχοῦν ὅμως παλαιότεραν παράδοσιν (Δημητρίουσκη, τυπικὰ Τόμος Γ', 303): «Πρὸ τοῦ λυχνικοῦ, εἴ ἐστὶν ἡ μονὴ κελλιωτικὴ, μικρὸν ταχύτερον κρούει ὁ κανδηλάπτης τὸ μικρὸν καὶ ψάλλουσιν οἱ ἀδελφοὶ ἐν τοῖς κελλίοις τὴν θ' ὥραν... εἰ δὲ κοινοβίον ἐστὶ, μετὰ τὸ μικρὸν σήμαντρον συναγόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ ψάλλομεν τὴν θ'».

Ἐπομένως τῆς Λαύρας τοῦ Ἀγίου Σάββα οὔσης κελλιωτικῆς (ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἰδιορρύθμου) ἀκολουθεῖται τὸ τυπικὸν τῆς ἀναγνώσεως τῆς θ' ἐν τοῖς κελλίοις. Ὅμως ἐπειδὴ τανῦν οὐδεμία τῶν Ι. Μονῶν ἐστὶ κελλιωτικὴ, ἢ θ' ὥρα ἀναγινώσκεται πρὸ τοῦ μικροῦ ἐσπερινοῦ. Τοῦτο διατάσσουσι καὶ νεώτερα χειρόγραφα τυπικά, ἀπηχοῦντα ὅμως παλαιὰς παραδόσεις, ὡς π.χ. τὸ τῆς Φιλοθέου, ἐν Ἀγίῳ Ὁρει: «Συναχθέντων τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ποιεῖ ὁ ἱερεὺς εὐλογητὸν ἐν τῷ νάρθηκι καὶ ψάλλομεν τὴν ἐννάτην ὥραν» (τοῦ 1813, ἐν Δημητρίουσκη, Γ', 540). Τοῦτο διατάσσει καὶ τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη, Γ', 560).

Σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ ἱερεὺς ποιεῖ Εὐλογητὸν φέρων μανδύαν καὶ ἐπιτραχήλιον, κεκαλυμμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς καλογηρικῆς αὐτοῦ «σκούφιας», κατέμπροσθεν τῆς κεντρικῆς βασιλικῆς πύλης, κεκλεισμένης οὔσης. Εἰ ὁ ἐφημέριος, ἐκ τῆς τάξεώς ἐστὶ τῶν μοναχῶν ὑποχρεωτικῶς φέρει μανδύαν συμφώνως τῷ κς' κανόνι τοῦ ἁγίου Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καθ' ὃν, «οὐ δεῖ τὸν ἱερομόναχον λειτουργεῖν (ἤγουν ἱεροπρακτεῖν, καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου ἐν τῷ Πηδαλίῳ) ἄνευ μανδύου». Εἰ δὲ ἐκ τοῦ ἐγγάμου ἐστὶ κλήρου φέρει ἀπαραιτήτως ἐξώρασον καὶ καλυμαύχιον (καὶ οὐχὶ ὡς τινες τανῦν συνηθίζουσιν ἱεροπρακτεῖν μετὰ μόνου τοῦ ζωστικοῦ καὶ ἀκάλυπτοι τὴν κεφαλὴν ὡς ἄλλοι «φλᾶροι»).

Μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς ἐννάτης ἀνοίγονται αἱ βασιλικαὶ πύλαι καὶ ἄνευ ἀπολύσεως εἰσερχόμεθα ἐν τῷ κυρίως Ναῶ ἀρχόμενοι εὐθὺς τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ τοῦ προοιμιακοῦ. Ὁ δὲ ἐφημέριος ἐξαρτᾷ τὸ ἐπιτραχήλιον εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ:—

8. Ὁ ἡγούμενος οὐ κατέρχεται ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ. Ὡς ἐκ τούτου τὸν προοιμιακὸν ἀναγινώσκει ὁ δεῦτερος τῇ τάξει ἐν τῇ Μονῇ ὁ ἐκκλησιάρχης, ὁ παρ' ἡμῖν λεγόμενος τυπικάρης. Τότε κατεῖχε μεγάλο ἀξίωμα ἐν τῇ Μονῇ, ἀμέσως μετὰ τὸν ἡγούμενον ἐρχόμενος, ἔχων ἅμα καὶ εὐρείας ἀρμοδιότητος. Κυρίως ὅμως εἶχεν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐν τῷ Ναῶ καὶ ἐπέβλεπε τὴν ὁμαλὴν διεξαγωγὴν τῆς λατρείας, τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τυπικῶν διατάξεων, τὴν καθαριότητα, τὰς ὥρας ἐνάρξεως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν κ.λπ. :—

9. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ προοιμιακοῦ φαλμοῦ αἱ εὐχαὶ τοῦ λυχνικοῦ οὐκ ἀναγινώσκονται ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Αὐταὶ ἀναγινώσκονται εἰς τὸν μέγαν ἐσπερινόν. Τὸ «ἠσύχω φωνῇ καὶ ἡρεμαίᾳ» λέγεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν μέγαν ἐσπερινὸν καθ' ὃν ὁ προοιμιακὸς ψάλλεται «γεγωνοτέρα τῇ φωνῇ» καὶ εἰς ἤχον πλ δ'. Ἄρα ἐνταῦθα λέγεται «χῦμα»:—

10. Ἰστέον ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ οὐ λέγει τὴν συναπτὴν, οὔτε τὴν ἐκτενῆ, οὐδὲ τὰ πληρωτικά. Θυμιᾶ ὅμως διὰ τοῦ μικροῦ θυμιατοῦ, τοῦ ἄνευ τρούλλου. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Φιλοθέου Μονῆς τοῦ 1813 (Δ/σκη, Γ', 540), θυμιᾶ ὁ κανδηλάπτης διὰ καντζίου:—

11. Εἰς σύντομον εἰρολογικὸν μέλος. Ψάλλομεν δὲ μόνον τὸ Κύριε ἐκέκραξα καὶ τὸ Κατευθυνθήτω καταλιμπάνοντες τοὺς λοιποὺς στίχους. Ἀρχόμεθα δὲ τῶν στιχηρῶν ἀπὸ τοῦ Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας. Εἴ ἐστὶν ἅγιος ἐορταζόμενος εἰς ἡ', ἦτοι ἔχων ἀγρυπνίαν, καὶ συμπέση ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ὄρα τὰ διαταττόμενα ἐν τῷ ΟΗ' κεφαλαίῳ τῶν Ἀπορῶ-μένων (σελ. 539).

Κατ' ἐξαιρέσιν, εἰ ὁ Ναὸς πανηγυρίζει, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχους 5' ψάλλοντες γ' ἀναστάσιμα τοῦ ἤχου καὶ γ' τοῦ ἁγίου. Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, τὸ δογματικὸν θεοτοκίον τοῦ ἐνορδίνου ἤχου. Ἐν τοῖς ἀποστίχοις ψάλλομεν τὸ α' ἀναστάσιμον καὶ τὰ τρία τοῦ ἁγίου (τὸ πρῶτον ἄνευ στίχου). Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, θεοτοκίον εἰς τὸν αὐτὸν ἤχον. Ἀπολυτίκια, τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, θεοτοκίον τὸ α' τοῦ ἤχου τοῦ ἀπολυτικίου τοῦ ἁγίου.

Ἐὰν ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου συμπέσῃ ἐκτὸς Κυριακῆς τότε ὁ μικρὸς ἑσπερινὸς ψάλλεται ὡς ἐν τῷ μηναίῳ:—

12. Ὅπερ ἀναγινώσκει χῦμα ὁ ἐκκλησιάρχης ἢ ὁ τυχὼν προεστὼς τῆς συνάξεως:—

13. Ψάλλεται ἐκ τρίτου ἀλλ' ἄνευ στίχων. Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς μικροὺς ἑσπερινοὺς τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκτὸς Κυριακῆς:—

14. Λεγόμενον ὑπὸ τοῦ προεξάρχοντος τοῦ χοροῦ καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου:—

15. Μετὰ τοῦ θεοτοκίου αὐτοῦ:—

16. Ἀπόλυσις μικρά. Γίνεται δὲ ἡ ἀπόλυσις οὕτω: Μετὰ τὸ θεοτοκίον ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης (κεκλεισμένης οὔσης) Σοφία. Ὁ ἀναγνώστης Εὐλόγησον. Ὁ ἱερεὺς Ὁ ὢν εὐλογητός. Ὁ ἐκκλησιάρχης ἢ ὁ ἐν τῇ συνάξει προεστὼς Στερεῶσαι Κύριος ὁ Θεός, τὴν ἁγίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, σὺν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ ταύτῃ εἰς αἰῶνας αἰῶνων. Ὁ ἀναγνώστης Ἀμήν. Ὁ ἱερεὺς στρεφόμενος πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ποιῶν ἅμα σχῆμα (ἐλαφρὰν ὑπόκλισιν) λέγει Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς. Ὁ ἀναγνώστης Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ὁ ἱερεὺς (ποιῶν σχῆμα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ) λέγει Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν, δόξα σοι. Ὁ ἀναγνώστης Δόξα καὶ νῦν, Κύριε ἐλέησον γ', εὐλόγησον. Ὁ ἱερεὺς Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν Χριστὸς ὁ Θεός ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς Παναχράντου Αὐτοῦ Μητρός, δυνάμει τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιῦ Σταυροῦ (τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἁγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης) τοῦ Ἁγίου (τοῦ Ναοῦ ἢ τῆς Μονῆς, τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας) καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος.

Ὁ προεστὼς Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Εἰ δὲ ἔστι παρὼν ὁ ἡγούμενος αὐτὸς λέγει τὸ Δι' εὐχῶν, ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει, ποιῶν σχῆμα πρὸς αὐτόν, Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς. Ὁ ἀναγνώστης τὸ Ἀμήν.

Ἡ εὐχὴ «Δι' εὐχῶν» προέρχεται ἐκ τῶν μοναχικῶν συνάξεων καὶ ἀφορᾷ εἰς τοὺς παρόντας πατέρας καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἁγίους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς γυναικείας Μονὰς εὐστοχώτερον εἶναι τὸ «Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων μητέρων ἡμῶν» καὶ τὸ «Δι' εὐχῶν τῆς ἁγίας μητρός ἡμῶν».

Εἶτα ἀσπαζόμεθα τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς καὶ τοῦ τυχόν ἑορταζομένου ἁγίου καὶ ἐξερχόμενοι ἀπερχόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ ἔνθα ἐσθίομεν ξηροφαγίαν βραχυφαγοῦντες διὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Ἰστέον ὅτι τινὲς ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ (ἀλλ' οὐδ' ἐν τῷ μεγάλῳ) Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν εἰς τὴν ἀπόλυσιν οὐ λέγουσι διὰ τὸ ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη μετὰ τὰς μέσας νύκτας. Ἀλλ' ἀφοῦ ψάλλομεν ἀναστάσιμα τροπάρια λέγομεν καὶ εἰς τὴν ἀπόλυσιν Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν.

Μετὰ τὴν ἐνδεκάτην ὁ κανδηλάπτης σημαίνει τὸ σιδηροῦν καὶ ἀναγινώσκει τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον ἐν τῷ νάρθηκι. Τὰ παλαιὰ τυπικὰ οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ ἀποδείπνου. Ἴσως εἰς λαυρεωτικὰς Μονὰς ὡς ἢ τοῦ Ἁγίου Σάββα ἀνεγινώσκετο ἐν τοῖς κελλίοις.

Εἰς τὴν ἡμετέραν Μονὴν ἀναγινώσκειται μὲν ἀλλ' ὑπὸ τὴν παλαιότεραν αὐτοῦ μορφήν

ἕως τοῦ Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθῃμι καταλιμπανομένων τῶν νεωτέρων προσθηκῶν τροπαρίων, εὐχῆς εἰς τὸν φύλακα ἄγγελον κ.λπ.

Ὡσαύτως ἀγρυπνίας τελεσθησομένης καταλιμπάνεται ὁ ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου κανὼν τῆς Θεοτόκου. Τινὲς ἀναγινώσκουσι τοὺς ΚΔ' οἴκους εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἕτεροι παράκλησιν ἢ χαιρετισμοὺς εἰς τὸν ἑορταζόμενον ἅγιον καὶ ἄλλοι ἄλλως. Ἔστω πάντως εἰς γνῶσιν ὅτι ταῦτα πάντα εἰσὶν ἐκτὸς τυπικῶν διατάξεων.

Τινὲς καταλιμπάνουσι τὴν εὐχὴν *Καὶ δὸς ἡμῖν, Δέσποτα πρὸς ὕπνον ἀπιούσιν* ὡς ὁμιλοῦσαν περὶ ὕπνου. Ὅμως λησμονοῦσιν ὅτι ὁμιλεῖ καὶ περὶ παννυχίου δοξολογίας. Πάντως τὸ ἀπλούστερον εἶναι καὶ ἀρχαιοπρεπέστερον:—

Εἰδησις τοῦ μεγάλου ἑσπερινῶ καὶ τῆς ἀγρυπνίας διάταξις.

Κεφάλαιον Β'

Μετὰ τὸ δῦναι τὸν ἥλιον μικρόν¹, ἀπέρχεται ὁ κανδηλάπτης καὶ ποιεῖ μετάνοιαν τῷ προεστῶτι². Εἶτα ἀνέρχεται³ καὶ κορβίει τὰς βαρέας σχολαίως⁴, ψάλλον καὶ τὸν Ἰωάννην⁵. Μετὰ δὲ τὸ πλήρωμα τῶν, ἀπέρχεται καὶ ἄπτει τὰς κανδήλας⁶. Καὶ εὐτρεπίσας τὸ θυμιατόν⁷, τίθησι λαμπάδας μετὰ κηρομανδαλιῶν εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας⁸. Ἐπειτα ἐξερχόμενος σημαίνει τὸ μέγα. Εἶτα τὸ σιδηρῶν⁹. Καὶ ὑποστρέψας ἵσταται κατενώπιον τῶν ἁγίων θυρῶν¹⁰. Ὁ δὲ ἱερεὺς¹¹ ἀναστάς¹² ποιεῖ μετάνοιαν τῷ ἡγουμένῳ¹³ ἢ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, δηλονότι μὴ ἐνδημόντος¹⁴. Καὶ ἀπελθὼν ποιεῖ μετάνοιαν γ' ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν, πάντων τῶν ἀδελφῶν καθημένων. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα¹⁵, λέγει τὴν εὐχὴν τοῦ θυμιάματος καθ' ἑαυτόν¹⁶. Ὁ δὲ κανδηλάπτης ἐκφωνεῖ *Κελεύσατε*, γεγωνοτέρα τῇ φωνῇ, κρατῶν καὶ τὴν λαμπάδα ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ¹⁷. Θυμιάσας δὲ ὁ ἱερεὺς σταυροειδῶς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ ὅλον

τὸ θυσιαστήριον, ἐξέρχεται διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν¹⁸ καὶ ποιήσας σταυρόν μετὰ τοῦ θυμιατοῦ κατενώπιον τοῦ ἱεραστήριου, ἀπέρχεται καὶ θυμιά τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου¹⁹, εἶτα τὸν καθηγόμενον καὶ εἰς τοὺς δύο χοροὺς²⁰ κατὰ τάξιν, τῆς λαμπάδος δηλονότι προπορευομένης αὐτοῦ. Ἐξελθὼν δὲ εἰς τὸν νάρθηκα καὶ θυμιάσας κἀνταῦθα τοὺς ἀδελφούς κατὰ τάξιν, ὑποστρέφει. Καὶ εἰσελθὼν εἴσω τῆς βασιλικῆς πύλης²¹, χαράττει μετὰ τοῦ θυμιατοῦ σταυρόν, καὶ ἐκφωνεῖ μεγαλοφώνως τὸ *Κύριε εὐλόγησον*. Καὶ θυμιά αὐθις τὸν προεστῶτα, εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Εἶτα τὸν ἅγιον. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, ἵσταται ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Καὶ ποιεῖ σταυροὺς τρεῖς μετὰ τοῦ θυμιατοῦ²². Τελευταῖον ἐκφωνεῖ οὕτως *Πόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοσίῳ καὶ Ζωοποιῶ καὶ Ἀδαιρέτῳ Τριάδι*, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν²³, ἄρχεται ὁ προεστῶς ἢ ὁ ἐκκλησιάρχης²⁴ *Πεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ*, λέγοντες αὐτὸ δις μεγαλοφώνως καὶ μετὰ μέλους. Εἶτα πάλιν *Πεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ τῷ Βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν*, λέγοντες καὶ τοῦτο ἅπαξ. Εἶθ' οὕτως *Πεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν*²⁵. Εἶτα ἄρχεται ὁ ἐκκλησιάρχης²⁶ γεγωνοτέρα φωνῇ, εἰς ἣν πᾶς τὸ

Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μὲ τὸν Κύριον, ἀργῶς, καὶ μετὰ μέλους, συμπαλλόντων αὐτῷ καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν²⁷. Ὁ δὲ ἱερεὺς μετὰ τῷ κανδηγάπτρ, ἐξεληθὼν τοῦ ἀγίου Ἰουσιαστηρίδ καὶ ποιήσας μετάνοιαν κατ' ἐνώπιον τῶν ἀγίων Ἰυρῶν, ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν, ἀπερχόμενος ἴσταται εἰς τὸ στασίδιον αὐτῷ. Ὅτε δὲ φθάσωμεν τὸν γίχον Ἰανοῖξαντός σου τὴν χεῖρα, ποιεῖ ὁ ἐκκλησιάρχης μετάνοιαν τῷ ἡγμένῳ καὶ ἀναφωνεῖ τὸν στίχον ὑψηλότερον²⁸. Πληρουμένου δὲ τοῦ ψαλμοῦ, γίνεται συναπτὴ μεγάλη ὑπὸ τοῦ διακόνου²⁹. Καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα³⁰:-

† στέον δέ, ὅτι ὅταν λέγομεν τὸ Ἰανοῖξαντός σου τὴν χεῖρα, ὁ ἱερεὺς ἀπεληθὼν λέγει τὰς εὐχὰς τοῦ λυχνικοῦ, ἰστάμενος ἀσκεπής, ἔμπροσθεν τῶν ἀγίων Ἰυρῶν³¹:-

Εἶτα στιχολογεῖται τὸ ἦχος ἡγουν τὸ Μακάριος ἀνὴρ, μετὰ μέλους εἰς ἦχον ἦδ³². Εἰς δὲ τὸν γ' ψαλμὸν ἀναρροῦμεν³³ μικρὸν τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ἀντίφωνον, εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας. Ἐν ἐκάστῳ δὲ ἀντιφώνῳ ποιεῖ ὁ διάκονος μικρὰν συναπτὴν καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ³⁴. Ὁ δὲ ταχθεὶς μοναχὸς κανοναρχεῖν³⁵ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς συνήθους ἡμέρας, λέγει τὸν ἦχον³⁶ καὶ ψάλλομεν τὸ Κύριε ἐκέκραξα εἰς τὸν τυχόντα ἦχον τῆς ἡμέρας³⁷. Εἶτα Ἰυμιᾶ ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος ὡς ἔθος ἐστὶ³⁸, ποιῶν τὴν συνήθη μετάνοιαν τῷ καθηγμένῳ. Ἡμεῖς δὲ ἰσῶμεν γίχους ι'³⁹, ἀπὸ τῷ Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα⁴⁰ γ' τοῦ ἡχου καὶ ἀνατολικά δ' καὶ τῷ μηναῖς γ'. Εἰς τὸ Πόξα καὶ νῦν, ἦ τοῦ ἡχου τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν, τὸ πρῶτον:-

Εἰς δὲ τὸν γίχον Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος καὶ ποιοῦσι μετά-

νοίαν τῷ προεστῶτι, ἢ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, ὡς προεῖρηται⁴¹. Καὶ εἰσελθόντες ἀλλάσσοι τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐν τῷ διακονικῷ⁴². Καὶ ἐξεληθόντες ἐν τῷ ναῷ εἰσοδεύουσι⁴³ μετὰ τῷ Ἰυμιατοῦ, τῶν λαμπάδων προπορευομένων αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ πάντες ἀποσκεπάζονται ἐνδύμενοι τῶν δύο χορῶν⁴⁴. Εἶτα ὁ διάκονος χαράπτων σταυρὸν μετὰ τῷ Ἰυμιατοῦ, λέγει⁴⁵ Κοφία ὀρθοί. Καὶ ἡμεῖς τὸ Φῶς ἰλαρόν⁴⁶. Μετὰ δὲ τὴν εἴσοδον⁴⁷ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς βαλὼν τὴν συνήθη μετάνοιαν τῷ προεστῶτι, ψάλλει τὸ τῆς ἡμέρας προκείμενον⁴⁸, δίστιχον. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Στίχος δ': Ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν. Στίχος β': Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην. Στραφεὶς δὲ πρὸς δυσμὰς δεδεμένας ἔχων τὰς χεῖρας, ἴσταται περιμένων τὴν πλήρωσιν τῷ προκείμενῳ. Εἶτα βάλλει μετάνοιαν καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ⁴⁹. Μετὰ δὲ τὸ προκείμενον λέγει ὁ διάκονος εἶπωμεν πάντες ἐξ ὅλης ψυχῆς. Καὶ ποιεῖ τὴν συνήθη ἐκτενῆ⁵⁰. Καὶ ἡμεῖς τὸ Καταξίωσον Κύριε⁵¹. Ὁ διάκονος πάλιν Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ τὰ λοιπά. Καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ διάκονος Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε⁵², καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν μυστικῶς⁵³ καὶ ἐκφωνεῖ εἶη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου. εἶθ' οὕτως ψάλλομεν ἰδιόμελα τῷ κατὰ τὴν Πιόνην ἀγίῳ εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας⁵⁴, λιτανεύοντες ἐν τῷ νάρθηκι, τοῦ ἱερέως προπορευομένου μετὰ Ἰυμιατῷ καὶ λαμπάδων. Πόξα καὶ νῦν, ἦ⁵⁵:-

Μετὰ ταῦτα ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς εἰς ἐπήκοον πάντων⁵⁶:-

С ὦσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου. Ἐπίσκεψαι τὸν κόσμον σου ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Ὑψωσον κέρας Χριστιανῶν⁵⁷ καὶ κα-

τάπεμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου τὰ πλούσια. Πρεσβείαις τῆς παναχράντος δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· τῶν τιμίων ἐπουρα- νίων δυνάμεων ἀσωμάτων· τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βα- πτιστῆ Ἰωάννου· τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἄποστόλων· τοῦ ἁγίου (τάδε)⁵⁸, καὶ πάντων σε τῶν ἁγίων· ἱκε- τεύομέν σε πολυέλεε Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων σε καὶ ἐλέησον ἡμᾶς·-

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ λέγουσιν τὸ Κύριε ἐλέησον μ'·-

Καὶ πάλιν ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ·-

Ετι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν· κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σω- τηρίας, ἐπισκέψεως καὶ ἀφέσεως ἁ- μαρτιῶν καὶ τοῦ Κυρίου τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπὶ πλεῖον συνεργῆσαι καὶ κατευοδῶσαι αὐτοὺς ἐν πᾶσι, καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέ- μιον, εἴπωμεν⁵⁹·-

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ τὸ Κύριε ἐλέησον λ'·-

Καὶ πάλιν ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ·-

Ετι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τοῦ δόγλου τοῦ Θεοῦ (δεῖνος)⁶⁰ καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος, καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν θλιβο- μένων τε καὶ καταπονδμένων⁶¹, ἐλέους Θεοῦ καὶ βοηθείας ἐπιδεομένων. Σκέπης τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου καὶ τῶν κατοικόντων ἐν αὐτῷ. Εἰρήνης καὶ κατα- στάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου. Εὐστα- θείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν. Σωτηρίας καὶ βοηθείας τῶν μετὰ σπυ- ρθῆς καὶ φόβου Θεοῦ κοπιῶντων καὶ διακονούντων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. Ὑπὲρ τῶν ἀπολειφθέντων καὶ ἐν ἀποδημίᾳ ὄντων. Ἰάσεως τῶν ἐν ἀσθε- νείαις κατακειμένων. Ὑπὲρ κοιμήσεως, ἀνέσεως, μακαρίας μνήμης καὶ ἀφέσε- ως ἁμαρτιῶν τῶν προαπελθόντων πα- τέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε

εὐσεβῶς κειμένων καὶ ἀπανταχοῦ ὀρ- θοδόξων. Ὑπὲρ ἀναρρύσεως τῶν αἰχ- μαλώτων καὶ πάντων τῶν διακονόντων ἐν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ ταύτῃ, εἴπωμεν⁶²·-

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ Κύριε ἐλέησον ν'⁶³·-

Εἶτα μνημονεῖ οὓς θέλει ζῶντας καὶ τεθνεῶτας·-

Καὶ πάλιν ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς·-

Επάκουσον ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μακρῶν. Καὶ ἴλε- ως, ἴλεως γενοῦ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν καὶ ἐλέησον ἡμᾶς. Ἐλεήμων γὰρ καὶ φι- λάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν·-

Καὶ εὐθύς τὸ εἰρήνη πᾶσι. Καὶ οἱ ἀ- δελφοὶ Καὶ τῷ πνεύματί σου. Ὁ ἱερεὺς Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλινάτε·-

Καὶ ἡμῶν κλινάντων καὶ ἐπὶ γῆς κε- κυφόντων⁶⁴, ἐπεύχεται μεγαλοφώνως ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην·-

Ζέσποτα πολυέλεε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, πρεσβείαις τῆς παναχράντος δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρ- θένου Μαρίας· τῶν τιμίων καὶ ἐπουρα- νίων δυνάμεων ἀσωμάτων· τοῦ τιμίου ἐν- δόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτισ- τῆ Ἰωάννου· τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἄποστόλων· τοῦ ἁγίου (τάδε) καὶ πάντων σε τῶν ἁγίων· εὐ- πρόσδεκτον ποιήσον τὴν δέησιν ἡμῶν· δώρησαι ἡμῖν τὴν ἄφεσιν τῶν παρα- πτωμάτων ἡμῶν· σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερυγῶν σου· ἀποδίωξον ἀφ' ἡμῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον· εἰρήνευσον τὴν ζωὴν ἡμῶν· Κύριε ἐλέ- ησον ἡμᾶς καὶ τὸν κόσμον σε καὶ σῶ- σον τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος·-

Εἶτα ἀνιστάμενοι ἀρχόμεθα τῶν στιχηρῶν τοῦ γίχου. Καὶ ψάλλοντες⁶⁵ εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ⁶⁶. Καὶ μετὰ τοῦ-

το λέγομεν καὶ ἕτερα στιχηρὰ ἀναστάσιμα τὰ κατ' ἀλφάβητον⁶⁷, ἐπάδοντες καὶ γίχως αὐτῶν ἡγουν τὸ Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, γίχος δ'. Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκομένην, γίχος β'. Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἀγίασμα, Κύριε, γίχος γ'.⁶⁸ Πόξα⁶⁹ καὶ νῦν, Ψ⁷⁰. Εἶτα τὸ Ἡὺν ἀπολύεις καὶ τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, σὺν τῷ Πάτερ ἡμῶν. Ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις. Καὶ ἡμεῖς τὸ ἀπολυτικίον⁷¹ τοῦ ἡχῶ ἢ τὸ Θεοτόκε Παρθένε, λέγοντες αὐτὸ ἐκ γ⁷². Ὁ δὲ κελλαρίτης προτίθην⁷³ ἐν τῷ ἀναλογίῳ⁷⁴, ἄρτους⁷⁵ ἐξ ὧν ἐσθίομεν ἐν τῇ τραπέζῃ. Ὡσαύτως στάμνον μεστήν οἴνου τῷ καλλίστου καὶ ὀλίγον ἔλαιον εἰς ἄγος τι⁷⁶. Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἄρτον ἓνα ἐπὶ χεῖρας καὶ τυπώσας ἐν αὐτῷ σταυρόν⁷⁷, ἐπεύχεται τὴν εὐχὴν ταύτην ἐκφώνως:~

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ εὐλογήσας τοὺς πέντε ἄρτους καὶ πεντακισχιλίους χορτάσας, αὐτὸς εὐλόγησον καὶ τοὺς ἄρτους τούτους, τὸν σῖτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ πλήθυνον αὐτὰ ἐν τῇ ἀγίᾳ Μονῇ ταύτῃ καὶ εἰς τὸν κόσμον σὺ ἅπαντα. Καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνοντας πιστοὺς ἀγιάσον. Ὅτι σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων τὰ σύμπαντα Χριστέ ὁ Θεὸς καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων⁷⁸:~

Καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, λέγομεν⁷⁹ τὸν λόγον ψαλμόν, τὸ Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, ἕως τῷ μέσου, ἄχρι τοῦ Οὐκ ἐλατῶθήσονται παντὸς ἀγαθῶ⁸⁰. Ὁ δὲ ἱερεὺς, ἀπελθὼν ἵσταται ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, βλέπων πρὸς δυσμᾶς. Μετὰ δὲ τὴν πλήρωσιν τοῦ ψαλμοῦ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς λέγων Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων⁸¹. Ἄμην. Καὶ

εὐθέως ἀνάγνωσις εἰς τὸν Προξάποστολον⁸²:~

† στέον δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῶν ἁγίων Πάντων εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγνωσιν, λέγω δὴ τῷ μεγάλῳ ἐσπερινοῦ, αἱ Προξείεις τῶν ἁγίων Ἱποστόλων ἀναγινώσκονται μόναι. Εἰς δὲ τὰς λοιπὰς Κυριακὰς τοῦ ὅλου χρόνου, αἱ ἑπτὰ καθολικαὶ καὶ αἱ ἰδ' τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολαὶ καὶ ἡ Ἱποκάλυψις Ἰωάννου⁸³:~

Ὁ δὲ κελλαρίτης διακλάσας τοὺς ἄρτους, ἐπιδίδωσι τοῖς ἀδελφοῖς⁸⁴. Ὡσαύτως καὶ ἀπὸ ἐνὸς ποτηρίου οἴνου⁸⁵ διὰ τὸν κόπον τῆς ἀρτυρίας, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς παρελάβομεν ἀπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων⁸⁶. Οἱ οὖν διακονηταὶ ποιήσαντες τὴν συνήθη μετάνοιαν ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ εἰς τοὺς χορούς πρὸς μίαν ἐξέρχονται⁸⁷. Ἄπὸ δὲ τῆς ὥρας ἐκείνης ἕκ ἕξει τις ἐξουσίαν πιεῖν ὕδωρ⁸⁸ διὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Ἰμυστηρίων⁸⁹. Ὁ δὲ εὐλογηθεὶς ἄρτος ἐστὶν ἀλέξιπθρος παντοίων κακῶν, εἰ μετὰ πίστεως λαμβάνοιτο⁹⁰:~

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Προξάποστολου⁹¹, εὐλογοῦντος τοῦ ἱερέως⁹², ἀπαρχόμεθα τοῦ ἐξαψάλμου⁹³. Καὶ ὁ μὲν κανδηλάπτης ἐτοιμάσας τὸ θυμιατὸν ἐξέρχεται καὶ σημαίνει τὸ μέγα⁹⁴. Ὁ δὲ ἱερεὺς θυμιά⁹⁵. Ὅταν οὖν ἄρξηται ὁ προεστὼς τῷ ρβ' ψαλμοῦ, ἡγουν τὸ Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μὲ τὸν Κύριον, λέγει ὁ αὐτὸς ἱερεὺς τὰς εὐχὰς τοῦ ὄρθρου⁹⁶, ἱστάμενος ἀσκεπὴς ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν⁹⁷. Εἶτα ποιεῖ τὴν συναπτήν καὶ ἐκφωνεῖ⁹⁸. Εἶθ' οὕτως ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὸ προκείμενον, ποιήσας τὴν συνήθη μετάνοιαν τῷ ἡγεμένῳ, ψάλλει⁹⁹ τὸ Θεὸς Κύριος, καὶ ψάλλομεν τὸ πρῶτον τῆς Κυριακῆς, δευτεροῦντες αὐτό¹⁰⁰. Καὶ εἰς τὸ Πόξα, τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου, εἶπερ ἐστὶν ἐορτάσιμος. Εἰ δ' οὐ, Καὶ νῦν, Ψ

τὸ πρῶτον τοῦ ἤχου. Μετὰ τοῦτο ἡ συνήθης ἤλθ', τὸ Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε¹⁰¹, καὶ λέγομεν ἄναστασιμον τοῦ ἤχου τὸ πρῶτον καὶ εἰ μὲν εἰσιν ἄλλα πλείονα λέγει στίχον Ἄναστα Κύριε βοήθησον ὑμῖν¹⁰³ καὶ ψάλλομεν καὶ ἕτερον. Εἰ δ' οὐ, Πόξα καὶ νῦν, ἦ¹⁰⁴. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις καὶ πάλιν ἤλθ', Ἄγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχύς μου¹⁰⁵ καὶ αὐθις ἄναστασιμον καὶ ἀνάγνωσις¹⁰⁶:-

Ἐπειτα ψάλλομεν τὸν Ἄμωμον εἰς ἦχ' ἦλ¹⁰⁷, ἐν ᾧ καὶ θυμιᾶ ὁ ἱερεὺς¹⁰⁸. Καθ' ἐν δὲ Πόξα ποιεῖ συναπτήν μικράν. Ἄπὸ δὲ τοῦ Ἄμώμου τῷ ἄναστασιμον ἦχ' ἦλ τῶν ἀφέλων ὁ δῆμος καὶ τὰ λοιπά¹⁰⁹. Ἡ ὑπακοή¹¹⁰ καὶ ἀνάγνωσις. Εἴτα οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἤχου¹¹¹, ἐν οἷς ἀπέρχεται ὁ κανδηλάπτης καὶ σημαίνει τὸ σιδηροῦν¹¹². Προκείμενον ἀναστάσιμον¹¹³. Τὸ Πᾶσα πνοή εἰς τὸν ἦχ' ἦλ¹¹⁴. Καὶ ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μικράν συναπτήν¹¹⁵. Εἴτα ἐκφωνεῖ Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως. Καὶ λέγομεν τὸ ἐωθινὸν Εὐαγγέλιον¹¹⁶. Εἴθ' οὕτως τὸ Ἄναστασιν Χριστὸς θεασάμενοι¹¹⁷ καὶ ὁ Πεντηκοστός¹¹⁸. Μετὰ δὲ τὸν ἀσπασμόν¹¹⁹ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ ἱερεὺς ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου¹²⁰. Κύριε ἐλέησον ἱβ' καὶ ἐκφώνησις Ἐλεεί καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία:-

Καὶ ἀρχόμεθα τῶν κανόνων¹²¹. Ἄναστασίμους β', τῆς Θεοτόκου καὶ τῶ μηναιίου¹²². Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ λέγομεν, ἀλλὰ τὸν εἰρμόν¹²³. Ἰστέον δὲ ὅτι εἰ ἐορτάζεται ἅγιος τοῦ μηναιίου, καταλιμπάνεται ὁ σταυροαναστάσιμος κανὼν τῆς ἡμέρας. Εἰς δὲ τὸν κανόνα τῶ ἀγίου ἰστώμεν στίχους γ'¹²⁴, ἀπὸ τοῦ Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου¹²⁵. Ἄπὸ γ' ἔκτῃς ἡμέρας¹²⁷ κοντάκιον τοῦ ἀγίου, εἰ ἔχει. Εἰ δ' ἔκτῃς λέγομεν κοντάκιον τῆς Θεοτόκου Προστασία τῶν Χριστιανῶν

καὶ ἕτερον οἶον βέλει¹²⁸. Καὶ ἀνάγνωσις καὶ τὸ Κυναξάριον¹²⁹. Ἄπὸ δὲ γ' ἡμέρας¹³⁰ Ἄγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ τὸ ἀναστάσιμον ἔξαποστειλάρριον καὶ τοῦ ἀγίου εἰ ἐορτάζεται. Καὶ τὸ ἦ:-

Πεῖ δὲ εἶδέναι ὅτι εἰς τὴν γ' ἡμέραν ποιούμεν μετάνοιαν ἕως εἰς γῆν, οἱ δύο χοροὶ ὁμοῦ¹³¹:-

Εἰς τοὺς αἶνους¹³² στιχηρὰ ἀναστάσιμα¹³³ δ'. Καὶ εἰς τὸ Πόξα τὸ ἐωθινόν. Εἰς τὸ Καὶ νῦν, τὸ ἦ ἡγουν τὸ Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε. Στίχους δὲ λέγομεν εἰς τὰ ἀναστάσιμα¹³⁴ Ἄναστηθι Κύριε ὁ Θεός μου, καὶ Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ὁ Θεός μου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Μετὰ δὲ τὸ Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε¹³⁵, δοξολογία μεγάλη¹³⁶. Τρισάγιον χωρὶς τοῦ Πάτερ ἡμῶν. Καὶ τῷ ἄναστασιμον ἡγουν Ἄναστας ἐκ τοῦ μνήματος καὶ τὰ δεσμὰ διαρρήξας τοῦ ἄδου καὶ Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονεν, ἄσωμεν τῷ ἀναστάντι ἐκ τάφου. Ταῦτα γὰρ ἐν παρ' ἐν ψάλλονται¹³⁷. Εἴτα ἡ ἐκτενὴς καὶ Πληρώσωμεν τὴν ἐωθινὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ τὰ λοιπά. Ἐκφώνησις Ὁ ὧν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ τὰ λοιπά. Εἴθ' οὕτως στερεοῦμεν τοὺς βασιλεῖς ὡς συνήθης¹³⁸, καὶ ἀπόλυσις¹³⁹:-

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ποιούμεν λιτὴν ἐν τῷ νάρθηκι¹⁴⁰, ψάλλοντες στιχηρὸν ἰδιόμελον τοῦ ἀγίου¹⁴¹ ἐκφωνουμένων καὶ τῶν προγραφεισῶν εὐχῶν ὑπὸ τῷ ἱερέως, ἡγουν τῶν ἐκτενῶν καὶ τῶν λοιπῶν. Εἴτα τὴν εὐχὴν ταύτην Πέσποτα πολυέλεε Κύριε, καὶ γίνεται ἀπόλυσις¹⁴²:-

Πεῖ δὲ τὸν ἐκκλησιάρχην ἀκρίβειαν ἔχειν εἰς τὴν ψαλμωδίαν καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ὅπως ἡλίου ἀνίσχοντος γένηται ἡ ἀπόλυσις¹⁴³.

Ἄπὸ δὲ τῆς ἀρρυπνίας οὐ κοιμώμε-

θα, διὰ τὴν ἀγίαν μετάληψιν τῶν θείων καὶ φορικτῶν Πυστηρίων¹⁴⁴. Ἔστω δὲ ἡ Λειτουργία τῆς ἀγίας Κυριακῆς ταχύτερον διὰ τὸν χρόνον τῆς ἀγρυπνίας. Τὸ δὲ λυχνικὸν βραδύτερον¹⁴⁵:-

† στέον οὖν καὶ τοῦτο, ὅτι παρελάβομεν ἐν Παλαιστίνῃ, ὥστε τὸν ὄρθρον τῆς ἐβδομάδος ὅλης ἀπολύειν ἐτι σκοτίας οὔσης, τὴν δὲ ἀγρυπνίαν, ἡλίου ἀνατέλλοντος¹⁴⁶:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς Τὸ Β' Κεφάλαιον

1. Ἐν ἄλλοις τυπικοῖς εὔρομεν «Μετὰ τὸ δῦναι τὸν ἥλιον, εἶπερ ἡ νύξ εἴη μικρά, εἰ δ' οὐ μετὰ τὴν α' καὶ β' ὥραν τῆς νυκτὸς ἀπέρχεται ὁ κανδηλάπτης κλπ.» (τυπικὸν Ἱ.Μ. Διονυσίου Ἁγίου Ὁρους τοῦ 1841, ἐν Δημητριέφσκη III, 560). Ἐν τῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου ὡσαύτως Ὁρους τοῦ 1851, ἀναγράφεται: «Περί δὲ α' ὥραν τῆς νυκτὸς ἀνέρχεται ὁ ἐκκλησιαστικός...» (αὐτόθι, III, 663).

Κατὰ προφορικὴν παράδοσιν, ἣν παρὰ μακαριστῶν γερόντων ἠκούσαμεν, εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν Ἱ. Μονῶν ψαλλομένου ἐν τοῖς ἀνοιξανταρίοις τοῦ Ἔθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ ἔδει ἵνα καὶ τὸ φυσικὸν ἐπέρχεσθαι σκότος.

Σὺ δέ, ὦ ἐκκλησιάρχα, οἰκονόμησον τὰ τῆς ἐνάρξεως ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ προστώτος, λαμβάνων ἐκάστοτε κατὰ νοῦν τὸ μῆκος τῆς νυκτὸς:-

2. Ἐν τῷ κελλίῳ δηλονότι αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ ἡγουμενίῳ ἢ ὅπου ἐὰν τύχη εὐρισκόμενος:-

3. Ἐν τῷ κωδωνοστασίῳ, εἴ ἐστι. Εἰ δ' οὐ εἰς τὸν τόπον ἔνθα ἐξήρηται τὸ ξύλον:-

4. Βαρέαι ἢ βαρεῖαι εἶναι τὰ ἐκ πλατάνου ἢ ἐκ τινος ἐτέρου δένδρου σκληρὸν ἔχοντος ξύλον σφυρία ἢ σφηκίσκοι, δι' ὧν κρούεται τὸ μέγα ξύλινον σήμαντρον, ὁ παρ' ἡμῖν καλούμενος «κόπανος». Αἱ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἀναφερόμεναι βαρέαι εἰσι μόνον δύο δι' ὧν - ἀμφοῖν χεροῖν - ἐκρούετο τὸ ξύλον. Τοῦτο, ἦτο ἀνηρητημένον εἰς πύργον ἵνα ἀκούηται καὶ ὑπὸ τῶν μακρὰν εὐρισκομένων μοναχῶν. Ὁ πύργος οὗτος μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν κωδῶνων ὠνομάσθη κωδωνοστάσιον ἢ καμπαναρεῖον ἢ καμπαναριό.

Τὸ «σχολαίως» σημαίνει βραδέως, ἐν ἀνέσει. Εἰς τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ XII αἱ. (αὐτόθι, III, 1) ἀναγράφεται «κρούει τὰς βαρεῖας ἀργά», ὅπερ ἐστὶν ἐπ' ἀρκετόν:-

5. Ψάλλει τὸν Ἄμωμον, ἡγουν τὸν ριῆ ψαλμόν, εἰς στάσεις τρεῖς καὶ ὅπωςδήποτε εἰς τὰ μεσοδιαστήματα τῶν κρουσμάτων, ἐφ' ὅσον σημαίνει εἰς στάσεις τρεῖς.

Ἐν τῷ τῆς τοῦ Διονυσίου Μονῆς τυπικῷ εὔρομεν ὅτι «ἀντὶ τοῦ Ἄμώμου τὸν Ν' ψαλμόν δωδεκάκις, ὅπερ ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς πλείστοις» (τυπικὸν τοῦ 1841, ἐν Δημ/σκη III, 561). Ἄλλοι ποιοῦσι τρία κομβοσχοίνια τῶν τριακοσίων ἢ τῶν ἑκατὸν ἀνὰ ἐκάστην στάσιν, ἕτεροι δὲ οὐδέν, κρούοντες ἀπλῶς. Λεγέτωσαν τουλάχιστον τὴν εὐχὴν Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με:-

6. Ἡ τάξις ἀφῆς τῶν κανδηλῶν ἔχει οὕτως: ἄπτομεν πρώτην πασῶν τὴν ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης, εἶτα τὰς πρὸ τῶν ἀγίων θυρῶν, ἀκολούθως τὰς τοῦ εἰκονοστασίου κατὰ τάξιν ἡγουν πρώτην τῆς τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, κατόπιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐν συνεχείᾳ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς, τοῦ ἑορταζομένου ἀγίου καὶ τὰς λοιπὰς καθ' ἐξῆς. Τελευταῖον ἄπτομεν καὶ τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς φανούς. Εἰ δὲ ἀγρυπνία καὶ τὰ πρὸ τοῦ τέμπλου μανουάλια.

Ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ἄπτει τὰς κανδηλάς μετὰ μανδύου καὶ κουκουλίου ἀποκαλυπτόμενος ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα. Λέγομεν δὲ ἄπτοντες τὰς κανδηλάς καὶ τὰ

ἀπολυτίκια τῶν ἁγίων ποιοῦντες μικρὰς μετανοίας ἢ τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με, ἢ Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς ἢ τὸ Ἅγιε τοῦ Θεοῦ, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν ἀναλόγως τῆς εἰκόνας, ἧς ἄπτομεν τὴν κανδήλαν·—

7. Τὸ μετὰ τρούλλου. Εἰς τὰς ἱεράς Μονὰς χρησιμοποιοῦσι τὴν ἐκ κληματίδων καρβουνόσκονην, ἣτις καὶ πολὺ διαρκεῖ καὶ δὲν ἀμαυροῖ τὸν Ναόν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἐκ πυρίτιδος «καρβουνάκια»·—

8. Ἦγουν εἰς τὸ ὀμφάλιον αὐτῆς κάτω τοῦ κεντρικοῦ πολυελαίου. Εἰς περίπτωσιν ἐλλείψεως ἀδελφῶν ἄπτεται ἐν κηρομανουάλιον. Ὑπαρχόντων δύο κανδηλαπτῶν ὁ εἰς σημαίνει (καμπανάρης) καὶ ὁ ἕτερος ἐτοιμάζει τὰ τοῦ θυμιατοῦ καὶ τὰ τῶν κηρομανουαλίων·—

9. Μέγα καὶ σιδηροῦν συνεχωνεύθησαν μετὰ τὴν ἀνάρτησιν τῶν κωδῶνων. Ὅποτε κρούεται τὸ σιδηροῦν εἰς στάσιν μίαν, εἶτα οἱ κώδωνες εἰς στάσεις τρεῖς. Τοῦτο ἐμφαίνεται ἤδη ἀπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 «σημαίνει τὸ μέγα σήμαντρον ὡς ἔθος, εἶτα τὸ σιδηροῦν ἢ τοὺς μεγίστους κώδωνας εἵπερ εἰσιν» (Δημ/σκη III, 663). Τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα ἀπηχοῦν πρᾶξιν τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξιν κωδῶνων, ὡς προεγράψαμεν.

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ σήμερον τηρουμένη τάξις ἔχει ὡς ἐξῆς: Ὁ κανδηλάπτης ποιεῖ μετάνοιαν τῷ προεστῶτι καὶ κατερχόμενος κρούει τὸ χειροσήμαντρον (τάλαντον) εἰς στάσεις τρεῖς πέριξ τοῦ Καθολικοῦ. Ἀκολουθῶς ἄπτει πάσας τὰς κανδήλας τοῦ Ναοῦ, εὐτρεπίζει τὸ θυμιατόν, τίθησι τὸ ἐν ἢ τὰ δύο κηρομανουάλια (λέξις ἑλληνολατινικὴ μανουάλιον = τὸ ἐν χειρὶ κρατούμενον) εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ καὶ ἐξεληθὼν κρούει τὸν κόπανον εἰς στάσεις τρεῖς λέγων καθ' ἑαυτὸν τὸν Ν' ψαλμὸν ἀναμέσον ἐκάστης στάσεως. Εἶτα σημαίνει τὸ μέγα σιδηροῦν, τὸ ἔχον σχῆμα πεταλοειδὲς εἰς στάσιν μίαν καὶ τέλος τοὺς κώδωνας ἅπαντας εἰς στάσεις τρεῖς. Ὑποστρέψας ἐν τῷ Ναῷ ἄπτει τὰ κηρομανουάλια, ἀνοίγει τὸ καταπέτασμα καὶ τὰ βημόθυρα τῆς Ὁραίας Πύλης καὶ ἴσταται ἐκ πλαγίου, ἀναμένων τὴν ἔναρξιν τῆς ἀγρυπνίας.

Ταῦτα διὰ τὰς ἱεράς Μονὰς καὶ τοὺς ἐθέλοντας ἐμμένειν τῇ ἀκριβείᾳ. Διὰ τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς ἡ ἀγρυπνία ἄρχεται διὰ τῆς κρούσεως τῶν κωδῶνων καὶ τοῦτο μετὰ διακρίσεως ἵνα μὴ οἱ ἔνοικοι τῶν ὁμόρων πολυκάτοικιων καλέσωσι τὸ «100» διὰ παράβασιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας. Οἱ Ὁθωμανοὶ ἀπηγόρευον τὴν κρούσιν τῶν κωδῶνων, ἵνα μὴ διαταράττηται ὁ ὕπνος τῶν κεκοιμημένων εὐσεβῶν μουσουλμάνων. Οἱ ἐν Ἑλλάδι χριστιανοὶ ἀπαναίνονται τὴν κρούσιν, ἵνα μὴ ταράττηται ὁ ὕπνος τῶν ζώντων. Ὁσμὴ θανάτου εἰς θάνατον. Ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ κώδωνες κρούονται ἀκωλύτως. Ἐνταῦθα τὰ εὐγενῆ καὶ εὐαίσθητα ὄντα τῶν νεοελλήνων ἐνοχλοῦνται. Θεωροῦσιν οἱ τάλαινες ὅτι οἱ κώδωνες αὐξάνουν ἐπικινδύνως τὴν ἠχορύπανσιν. Πλὴν ἡ ἐπέκτασις ἠλεκτροκινήσεως ἐπιφέρει ὄντως ἠχορύπανσιν.

Εἰς τὰς ἐνορίας πᾶσαι αἱ μορφαὶ εἰδοποιήσεως τῶν πιστῶν (τάλαντα, κόπανοι, σήμαντρα, λαοσυνάχται κ.λπ.) κατηργήθησαν τοῦ χρόνου προϊόντος, ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ τῶν κωδῶνων. Ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμως Μοναῖς δεῖ σημαίνειν κατὰ τὴν προδιαγραφεῖσαν τάξιν·—

10. Ἅγιοι θύραι ἢ ἅγιοι θύρια ἢ ἅγιοι θυρία εἰσὶν ἡ σήμερον λεγομένη Ὁραία Πύλη. Χρησιμοποιεῖ ἐνταῦθα πληθυντικὸν διότι συνήθως ἦσαν δύο, τὰ βημόθυρα. Τὴν Ὁραίαν Πύλην καλύπτει καταπέτασμα ἐξ ὑφάσματος πολυτελοῦς ὀπισθεν τῶν βημοθύρων. Αἱ ἕως ἄνω διήκουσαι θύραι φέρουσι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ῥωσικοῦ μπαρόκ.

Σημείωσαι ὅτι τοῦ Ἰ. Ναοῦ πανηγυρίζοντος αἴρονται τὰ ἅγια θύρια πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀγρυπνίας καὶ τοποθετοῦνται ἐκατέρωθεν ὑπὸ τὰς ἱερὰς εἰκόνας τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Θεοτόκου (ὡς ποιοῦμεν κατὰ τὸ Ἀνάστα ὁ Θεὸς εἰς τὴν θ. Λειτουργίαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου). Ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως ἀγίου, πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστολῇ σκορπίζομεν ἐν τῷ Ναῷ (πρὸ τῆς ἀγρυπνίας βεβαίως) φύλλα δάφνης, ὡς συμβόλου τῆς νίκης τῶν ἀθλητῶν τῆς πίστεως κατὰ τοῦ μισοκάλου:—

11. Φέρων μανδύαν καὶ κουκούλιον, εἰ ἐκ τῆς τῶν μοναχῶν ἐστὶ τάξεως. Εἰ δ' οὐ, ῥᾶσον καὶ καλυμαύχιον. Ἐπέπρωτο ἰν' ἴδωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἱερεῖς τελοῦντας ἱερὰς ἀκολουθίας ἄνευ παλλίου ἤτοι ἄνευ ῥάσου μὲ μόνον τὸ ζωστικόν. Ἀκατακαλύπτους δὲ τὴν κεφαλὴν ὡς μὴ ὄφελε:—

12. Ἐκ τοῦ ἐξειδικασμένου αὐτοῦ στασιδίου τοῦ εὐρισκομένου ἀριστερὰ τῆς βορείου πύλης τοῦ ἀγίου Βήματος. Πρόσχευς ὅτι ὁ ἐφημέριος εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα μόνον ἵνα θυμιάσῃ ἢ ἀναγνώσῃ εὐχὰς καὶ ἐκφωνήσῃς κατὰ τὰς τακτὰς στιγμὰς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Εἶτα ἐξέρχεται ἀμέσως καὶ ἴσταται εἰς τὸ στασιδίον αὐτοῦ:—

13. Ἡ τῷ ἐπισκόπῳ ἐὰν ᾗ χοροστατῶν:—

14. Περὶ τούτου ὄρα εἰς τὸ Ρ' κεφάλαιον τοῦ παρόντος τυπικοῦ, εἰς τὰ Ἄπορα. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι καὶ οἱ ἐν τῷ κόσμῳ αἰδεσιμώτατοι ἐφημέριοι ὀφείλουσι ποιεῖν μετάνοιαν πρὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου καὶ μὴ χοροστατοῦντος ἐπισκόπου. Τοῦτο γίνεται ἕως τῆς σήμερον ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἶδομεν καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς τόποις καὶ χρόνοις πολιοὺς καὶ σεβαστοὺς ἐφημερίους, οἵτινες πρὸ πάσης ἱερᾶς ἀκολουθίας ποιοῦσι σχῆμα πρὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου. Τοῦτο μᾶλλον ἐξέλιπε παρὰ τοῖς νεωτέροις:—

15. Ἐνῷ ἀνοίγονται ὑπὸ τοῦ κανδηλάπτου τὸ καταπέτασμα καὶ τὰ ἅγια θύρια:—

16. Ἄμα τῷ εἰσελθεῖν λαμβάνει ἐπιτραχήλιον, εὐλογεῖ αὐτό, ἀσπάζεται τὸν ἐπὶ τῆς τραχηλέας σταυρόν, φορεῖ τοῦτο καὶ ἀποκαλύπτει τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ἀποτίθησι τὸ κάλυμμα ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον, ἄνωθεν ἢ ἐκ πλαγίου, ποιεῖ προσκυνήματα τρία πρὸ τῆς ἀγίας Τραπεζῆς, ἀσπάζεται τὸ τε Εὐαγγέλιον καὶ τὴν ἀγίαν Τράπεζαν, ῥίπτει θυμίαμα εἰς τὸ ἤδη ἀνημμένον θυμιατὸν καὶ εὐλογῶν αὐτὸ λέγει τὴν εὐχὴν. Ἰστέον ὅτι εἰ ἐκ τῶν μοναχῶν ἐστὶ, φορεῖ μανδύαν («κανὼν κς' Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως, Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὸν ἱερομόναχον ἱερουργεῖν ἄνευ μανδύου») ὡς προεγράψαμεν, καὶ κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἄνευ ὁμῶς κουκουλίου.

Ἐὰν χοροστατῇ ἐπίσκοπος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν μετὰ τοῦ θυμιατοῦ καὶ πυξίου ἐμπεριέχοντος θυμίαμα. Λέγει *Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ θυμίαμα*. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος λαμβάνει κόκκους (συνήθως τρεῖς εἴ εἰσιν εὐμεγέθεις) ἐκ τοῦ πυξίου, ῥίπτει τούτους εἰς τὸ πύραυλον καὶ εὐλογῶν λέγει τὴν εὐχὴν *Θυμίαμά σοι προσφέρομεν*. Ἀκολουθῶν ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τὸν ἀρχιερέα τρεῖς καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα διὰ τῆς Ὁραίας Πύλης. Σημείωσαι δ' ὅτι εἰς τὸ μετέπειτα θυμίαμα θυμιᾷ τὸν ἀρχιερέα ἐννεάκις (τρεῖς ἐπὶ τρεῖς). Σημείωσαι ὡσαύτως ὅτι καὶ διακόνου ὑπάρχοντος τὸ πρῶτον τοῦτο θυμίαμα τοῦ Ναοῦ ἀνήκει εἰς τὸν ἐφημέριον:—

17. Ὁ κανδηλάπτης (ἢ οἱ κανδηλάπτται, ὅταν εἰσὶ δύο) προπορεύεται τοῦ θυμιῶντος ἱερέως. Ποιεῖ στάσεις τέσσαρας εἰς σχῆμα σταυροῦ. Τοποθετεῖ δηλαδὴ τὸ κηρομανουάλιον (ἢ ἀμφότεροι εἴ εἰσὶ δύο) κατὰ πρῶτον πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, εἶτα πρὸ τοῦ α' χοροῦ, ἀκολουθῶν πρὸ τοῦ β' χοροῦ καὶ τέλος εἴσω τῶν βασιλικῶν πυλῶν. Ἐν δὲ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα *Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἀδιαιρέτῳ Τριάδι*, ὑψοῖ τό (ἢ τά)

κηρομανουάλιον ἔμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης, καὶ κατόπιν τίθησιν τοῦτο εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἢ τῆς Κυρίας Θεοτόκου. Πρὸ ἀμφοτέρων τῶν εἰκόνων δέ, εἴ εἰσι δύο τὰ κηρομανουάλια :—

18. Ἡ διὰ τῆς βορείου πύλης τανῦν :—

19. Εἶτε τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς, ἢ τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου ἢ τῆς Ἀναστάσεως ἢ ἑτέρας εἰκόνης δεσποτικῆς ἢ θεομητορικῆς ἑορτῆς. Ἡ ἀποσιώπησις τοῦ θυμιάματος τῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν συνετάσσοντο τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ εἰς τὸ τέμπλον δὲν ὑπῆρχον εἰκόνες παρὰ μόνον κιονίσκοι καὶ βῆλα (καταπετάσματα). Αἱ εἰκόνες τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Θεοτόκου ἦσαν ἀνηρητημέναι εἰς τοὺς στήλους (ἐξ οὗ καὶ μετὰ τὴν κατίσχυσιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἔχομεν «ἀναστήλωσιν» αὐτῶν) :—

20. Ἡ ὑπαρξίς χορῶν ψαλλόντων κατ' ἀντιφωνίαν εἶναι τάξις ἀρχαιοτάτη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡς καὶ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ προεγράψαμεν ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης ὁ Σχολαστικὸς (ἦγον δικηγόρος, 5ος αἰών) ἀναφέρει εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσαν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν (ΣΤ', 8) «Λεκτέον δὲ καὶ ὅθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ κατὰ τοὺς ἀντιφώνους ὕμνους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνήθεια. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τρίτος ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐπίσκοπος, ὃς καὶ τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῖς συνδιέτριψεν, ὄπτασίαν εἶδεν ἀγγέλων, διὰ τῶν ἀντιφώνων ὕμνων τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὑμνούντων καὶ τὸν τρόπον τοῦ ὁράματος τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν ὅθεν καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις αὕτη ἡ παράδοσις ἐδόθη».

Ὁ ἱστορικὸς Θεοδώρητος (Ε' αἰών) ἀναφέρει ὅτι πράγματι ἐν Ἀντιοχείᾳ ἤρξατο τὸ ἀντιφωνικῶς ψάλλειν «Καὶ τοῦτο ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτον ἀρξάμενον, πανταχοῦ διέδραμε καὶ κατέλαβε τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα». Τούτοις συμφωνεῖ καὶ τὸ Λεξικὸν τῆς Σούδας «Χορὸς ἐστὶ τὸ σύστημα τῶν ἐν Ἐκκλησίᾳ ἀδόντων. Δηρέθησαν δὲ οἱ χοροὶ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς δύο μέρη ἐπὶ Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ Φλαβιανοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, διχῆ τοὺς δαβιτικὸς ἄδοντες, ὅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτον ἀρξάμενον εἰς πάντα περιήλθε τοῦ κόσμου τὰ πέρατα». Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος γράφων πρὸς τοὺς κληρικοὺς τῆς Νεοκαισαρείας λέγει: «Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει παρ' ἡμῖν ὁ λαὸς... τελευταῖον ἀναστάντες τῶν προσευχῶν, εἰς τὴν ψαλμωδίαν καθίστανται καὶ νῦν μὲν διχῆ διανεμηθέντες ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις».

Ἐπομένως τὸ ἀπὸ ἐνὸς χοροῦ ψάλλειν ἢ τὸ ἀπὸ γυναικωνίτου (ὅπερ χεῖριστον) οὐκ ἔστι παράδοσις ἐκκλησιαστικῇ. Ἔστω κὰν δύο εἰσιν οἱ ψάλλοντες, δεῖ ψάλλειν ἀντιφωνικῶς ἀπὸ δύο χορῶν :—

21. Βασιλικὴ ὠνομάσθη ἢ ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰς τὸν κυρίως Ναὸν ὀδηγοῦσα κεντρικὴ πύλη διὰ τὸ εἰσέρχεσθαι δι' αὐτῆς τὸν βασιλέα κυρίως εἰς τὸν Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας :—

22. Ἐκ παραδόσεως ἀρχαίας τηρουμένης εἰς πλείστας Μονὰς ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ ἔχων ἐξηρητημένον τὸ θυμιατήριον ἐκ τῶν κρίκων καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἀλυσίδων :—

23. Ὅπερ λέγεται παρὰ τοῦ ἀναγνώστου :—

24. Ἐκκλησιάρχης λέγεται, ὡς προανεφέρθη, ὁ μετὰ τὸν ἡγούμενον τὰ πρεσβεῖα ἔχων, ὁ τανῦν κοινῶς λεγόμενος τυπικάρης. Ἔστι δὲ ὁ βαθεῖαν γνῶσιν ἔχων τῶν τυπικῶν τῆς Μονῆς διατάξεων, ὁ ὑπεύθυνος τῆς ὁμαλῆς διεξαγωγῆς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὁ ὀρίζων τὰ ψαλτέα καὶ ἀναγνωστέα, ὁ ἰθύνων τὸ μῆκος τῶν ἀγρυπνιῶν κ.λπ. Πάντες δὲ οἱ δια-

κονηταὶ ἐν τῷ Ναῶ ὀφείλουσιν ὑπακοὴν εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ διαταττόμενα, μηδὲ τοῦ ἡγουμένου ἐξαιρουμένου, πρὸς ὃν εὐρίσκεται ἐν διαρκεί συνεννοήσει:—

25. Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν ἐψάλλετο εἰς μέλος ἀρχαῖον ὡς τὸ ἀργὸν Θεὸς Κύριος τοῦ Ἀκαθίστου ἢ τὸ ἀργὸν Ἀλληλουιάριον τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Ἐξέπεσεν ὁμως τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ ἠφανίσθη. Ἦδη ἀπὸ τοῦ IB' αἰῶνος ἄρχονται αἱ ἀπλοποιήσεις. Εἰς Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἀναγινώσκομεν «Δεῦτε προσκυνήσωμεν... μαλθακῇ καὶ ἡσύχῳ φωνῇ, εἴθ' οὕτω δεῦτερον, ἀνώτερον πρὸς ὀλίγον· Δεῦτε προσκυνήσωμεν... Εἴθ' οὕτως ὀξύτερον· Δεῦτε προσκυνήσωμεν» (Δ/σκη III, 66). Εἰς ὡσαύτως Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ὀρίζεται: «Ὁ προεστὼς ἢ ἐκκλησιάρχης· Δεῦτε... πραεῖα καὶ ἡσύχῳ φωνῇ. Εἴθ' οὕτω τὸ δεῦτερον ἄνω πρὸς ὀλίγον· Δεῦτε... πάλιν τὸ τρίτον γεγωνωτέρα φωνῇ· Δεῦτε» (Δ/σκη III, 347). Κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα, ἔχομεν πλήρη ἀπλοποιήσιν: «...καὶ μετὰ τὸ Ἀμὴν λέγει ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τό· Δεῦτε προσκυνήσωμεν... καὶ τὸν προοιμακὸν ψαλμὸν, ὡς σύνηθες ἄχρι τοῦ Ἀνοιξαντός σου τὴν χεῖρα...» (Δ/σκη III, 561-2, τυπικὸν I.M. Διονυσίου).

Φαίνεται ὅτι τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν ἐψάλλετο τετράκις, ὡς τὸ Θεὸς Κύριος τοῦ ὄρθρου. Τανῦν ἀπαγγέλλεται τρις ὑπὸ τοῦ προεστῶτος κατὰ τὴν ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ τάξιν:—

26. Ἐν ἄλλοις τυπικοῖς εὔρομεν ὅτι: «ἀλλ' εὐθύς ὁ προεστὼς ἄρχεται γεγονώτερον ἢ ὁ ἐκκλησιάρχης εἰς ἧχον πλ δ' Εὐλόγει ἢ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους» (τυπικὸν IB' αἰ. ἐν Δ/σκη III, 21). Ἐνταῦθα καταφαίνεται ἡ διαφορὰ τῆς σημερινῆς πράξεως ἀπὸ τῆς παλαιᾶς. Ἄπας ὁ προοιμακὸς ψαλμὸς ἐψάλλετο ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους. Εἰς πλάγιον τοῦ τετάρτου ἀλλὰ εἰς μέλος ἀρχαῖον, τὸ ὅποιον ἀτυχῶς δὲν διασώζεται. Ἡ σημερινὴ πρᾶξις εἶναι ἀπλουστέρα. Ἀναγινώσκει ἢ ψάλλει καταλογάδην τοὺς στίχους εἰς τὴν βάσιν τοῦ πλ δ' ἧχου ὁ προεστὼς:—

27. Τοῦτο καταδεικνύει ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν μοναχῶν ἦσαν κάτοχοι μουσικῆς παιδείας. Διότι τὸ ψάλλειν ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους οὐκ ἔστι παντὸς ἐθέλοντος ἀλλὰ παντὸς δυναμένου. Ἐπίσης ἡ φράσις «συμφαλλόντων καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν» διαδείκνυσι τάξιν διαφορωτέραν τῆς σημερινῆς. Ἄπαντες οἱ ἐν τῷ χορῷ συνέψαλλον, ἐνῶ τανῦν δύο ἢ τρεῖς «οἱ εἰδότες» καὶ εἰς Μονὰς ἐχούσας ἰκανὸν ἀριθμὸν μοναχῶν:—

28. Κατὰ τὴν σημερινὴν τάξιν ὁ ἀναγνώστης (ὁ «διαβαστής») ἰστάμενος ὑποκάτω τοῦ κεντρικοῦ πολυελαίου εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ ἐκφωνεῖ Ἀνοιξαντός σου τὴν χεῖρα καὶ ποιεῖ σχῆμα πρὸς τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ εἰς τοὺς χοροὺς καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Οἱ δὲ χοροὶ ἄρχονται ψάλλειν τοὺς ὑπολοίπους στίχους, εἴτε τὰ μέγιστα ἀνοιξαντάρια Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου, εἴτε τὰ συντετμημένα Χουρμουζίου τοῦ Χαροφύλακος, εἴτε τὰ σύντομα Θεοδώρου τοῦ Φωκαέως, τοῦ Γεωργίου Ῥαιδεστηνοῦ ἢ καὶ εἴ τινος ἐτέρου.

Τὰ «ἀνοιξαντάρια» μετὰ δοξολογικῶν στίχων εἰς τὴν Παναγίαν καὶ Ζωαρχικὴν Τριάδα εἶναι ἔργον τοῦ IB' αἰῶνος καὶ κυρίως τοῦ Μαῖστορος Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ, Παναρέτου καὶ ἄλλων. Τὰ μέγιστα διαρκοῦσι πέρα τῶν τριῶν ὥρων. Τὰ συντετμημένα περίπου δύο ὥρας, τὰ δὲ ἄλλα ὀλιγότερον κατὰ πολὺ. Καλὸν θὰ εἶναι ἵνα ἐν καιρῷ χειμῶνος ψάλλωνται τὰ ἀργὰ ἢ στίχοι ἐξ αὐτῶν ἵνα μὴ χαθῇ ἢ παραδοσῇ:—

29. Ἰστέον ὅτι εἰς τὸ τῇ σῆ χάριτι οὐ λέγομεν Ἀμὴν ὡς εἴθισται κακῶς παρά τισι, ἀλλὰ Κύριε ἐλέησον. Τὸ Ἀμὴν εἶναι ἐπισφράγισις εὐχῆς. Ἐπίσης οὐ λέγομεν Ὑπεραγία

Θεοτόκε σώσον ἡμᾶς ποτέ, διότι εἶναι ἄσχετος ἡ ἐπίκλησις τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν. Οὕτω καὶ ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, οὕτω καὶ εἰς Μονὰς τηρούσας ἀρχαίαν τάξιν:—

30. Ἰστάμενος πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης:—

31. Τὰς εὐχὰς τοῦ λυχνικοῦ δύναται ἵνα ἀναγνώσῃ καὶ πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης:—

32. Τὸ α' κάθισμα δηλονότι τοῦ Ψαλτηρίου. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ τῶν τριῶν πρώτων ψαλμῶν, οὓς ψάλλομεν εἰς μνήμας ἁγίων, ἀλλὰ περὶ ὅλου τοῦ καθίσματος:—

33. Ἀναρρόω, σημαίνει ἀναβιβάζω τὸ ἴσον τῆς ψαλμωδίας. Σημείωσαι ὅτι τὸ Ψαλτήριον ψάλλεται συντόμως καὶ καταλογάδην ὡς ψάλλομεν τὸν Πεντηχοστὸν ψαλμὸν μετὰ τὸ ἑωθινὸν Εὐαγγέλιον, ἄνευ ἀλληλουΐα εἰς ἕκαστον στίχον:—

34. Αἱ ἐκφωνήσεις λαμβάνονται ἐκ τῶν εὐχῶν τοῦ λυχνικοῦ ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς τὰ *Πρὸς Κύριον* τῆς θ. Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων Δώρων. Δύναται ἐπίσης ὁ ἱερεὺς ἵνα λέγῃ καὶ τὰς πρὸ τῶν ἐκφωνήσεων εὐχὰς. Αἱ εὐχαὶ τοῦ λυχνικοῦ ὡς καὶ αἱ τοῦ ὄρθρου προέρχονται ἐκ τοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ. Ἐξετοπίσθησαν ἀργότερον ὑπὸ τοῦ μοναστικοῦ τυπικοῦ αἱ μὲν τοῦ ἑσπερινοῦ κατὰ τὸν προοιμιακὸν ψαλμὸν, αἱ δὲ τοῦ ὄρθρου κατὰ τὴν β' στάσιν τοῦ ἐξαψάλμου μυστικῶς ἀναγινωσκόμεναι.

Συνήθως σήμερον αἱ μικραὶ συναπταὶ καταλιμπάνονται τὸ δὲ α' κάθισμα ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου, ἐκ τοῦ ἀναλογίου καὶ ἐστραμμένου πρὸς τὸν λαόν.

Υπήρχε καὶ μία ἐνδιάμεσος τάξις, δυναμένη ἵνα ἐφαρμοσθῇ καὶ σήμερον· ψάλλεται τὸ α' ἀντίφωνον τὰ δὲ ἄλλα δύο ἀναγινώσκονται· «*Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ α' ἀντιφώνου ἦτοι τοῦ γ' ψαλμοῦ, ποιεῖ ὁ κανδηλάπτης μετάνοιαν καὶ ἔρχεται εἰς τὸ ἀναλογεῖον καὶ στιχολογεῖ τὰ ἐφεξῆς δύο ἀντίφωνα χῦμα, ὧν πληρωθέντων ποιεῖ ὁ ἱερεὺς συναπτὴν μικράν*» (τυπικὸν Ἱ.Μ. Διονυσίου, Δ/σκη III, 562, τοῦ 1841).

Εἰς τινὰς Μονὰς καὶ ὁσάκις ἡ πανήγυρις αὐτῶν τύχη ἐν Κυριακῇ τὸ α' κάθισμα μετατιθέμενον ἀναγινώσκεται εἰς τὸν μικρὸν ἑσπερινόν.

Αὗται αἱ αὐθαίρετοι μεταθέσεις μαρτυροῦνται καὶ ὑπὸ τινος Συναϊτικοῦ τυπικοῦ τοῦ ἸΘ' αἰῶνος «*Ἐῶμεν τὴν συνήθη στιχολογίαν, τοῦ παρεκκλησιάρχου μονομερῶς καὶ ἰδίως στιχολογοῦντος τὸ Κάθισμα. Εἰ δὲ θέλει ὁ προεστῶς, ἐν τῇ θ' ὥρᾳ καὶ τῷ (μικρῷ) Ἑσπερινῷ τὸ Μακάριος ἀνήρ*». Αἱ τοιαῦται μεταθέσεις εἰσὶν ἄγνωστοι ἐν ταῖς ἀρχαίαις τυπικαῖς διατάξεσι:—

35. Τὸ διακόνημα τοῦ κανονάρχου εἶναι ἐκ τῶν δυσκολωτέρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Προῆλθεν ἐκ τῆς σπάνιος χειρογράφων. Δι' ἐνὸς μεμβραΐνου χειρογράφου διεξήγητο πᾶσα ἡ λατρεία. Μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας τὸ διακόνημα αὐτὸ κατ' οὐσίαν εἶναι ἄχρηστον. Ὅμως ἡ παρουσία αὐτοῦ εἶναι κόσμημα ἐν τῷ Ναῷ διότι εἰς τύπον ἀγγέλου εὐαγγελίζεται ἡμῖν τὰ ψαλτέα. Φέρει μανδύαν καὶ κουκούλιον καὶ κανοναρχεῖ μεταβαίνων ἀπὸ χοροῦ εἰς χορόν. Κατὰ τὴν τάξιν μόνον αὐτὸς κρατεῖ βιβλίον, οἱ δὲ ψάλλται ψάλλουσιν ἀκροώμενοι αὐτοῦ. Εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὅπου ὑπάρχει κανονάρχης τὰ ψαλλόμενα μείγνυνται μετὰ τῶν κανοναρχουμένων καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἀκροῶνται βόμβου καὶ οὐχὶ ψαλμωδίας. Ἴνα μὴ γένηται ἡ ἀκολουθία «*χάβρα*» δεῖ τοὺς ψάλλοντας ἀκολουθεῖν πιστῶς τὰ κανοναρχούμενα καὶ ἵνα ἀναμένωσι τὸ πέρασ τῆς φράσεως τοῦ κανονάρχου. Ἡ ἀλληλεπικάλυψις μόνον εἰς προσευχὴν καὶ κατανόησιν τῶν ψαλλομένων δὲν ὀδηγεῖ. Ὅφείλει ὁθεν ὁ κανονάρχης (ὁ ἀρχόμενος τῶν κανόνων ἢ ὁ ἄρχων τῶν κανόνων) γινώσκειν καλῶς τὴν μουσικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἵνα κανοναρχῇ συμφώνως τῷ ἤχῳ καὶ κατὰ τὴν ἐμπρέπουσαν φράσιν, εἰδῶς ἀτελεῖ καὶ ἐντελεῖ κατάληξιν:—

36. Ἰστάμενος εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ναοῦ. Εἰ δὲ χοροστατῆ ἀρχιερεὺς ἵσταται κατέναντι αὐτοῦ καὶ λέγει εἰς ὕψος κλιτὸν *Κέλευσον, δέσποτα ἅγιε, ἦχος (τάδε)*. Ποιεῖ μετάνοιαν ἐδαφιαίαν, ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν τοῦ ἀρχιερέως, αὐθις μετάνοιαν καὶ ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ ἕως τοῦ *πρόσχες, τῆ φωνῆ τῆς δεήσεώς μου*. Σείει τὸν πολυέλαιον καὶ τὸν χορὸν ἐὰν ἦ πανηγυρις ἢ μεγάλη ἑορτῆ, ποιεῖ σχῆμα πρὸς τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ :-

37. Κεκραγάρια ὑπάρχουσι μέγιστα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀργὰ Βαλασίου ἱερέως καὶ νομοφύλακος καὶ Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου καὶ συντομώτερα Θεοδώρου Φωκαέως. Ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις φάλλονται κεκραγάρια ἐκ τούτων μόνον. Τὰ συντομώτερα Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Πρωτοφάλτου, ὡς πολὺ σύντομα ἀκατάλληλά εἰσιν διὰ μακρὰς ἀκολουθίας ὡς ἡ τῆς ἀγρυπνίας :-

38. Εἰ ἱερεὺς ἐστὶν ὁ θυμιῶν φορεῖ πρὸς τῷ ἐπιτραχηλίῳ καὶ φαιλόνιον λευκὸν ὡς καὶ κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, πλὴν οὐχὶ καὶ κουκούλιον.

Ἐὰν θυμιάση διάκονος, πρὸς τῆ διακονικῇ αὐτοῦ στολῇ (στιχάριον - ὀράριον) καὶ τῷ ἐπὶ κεφαλῆς καλύμματι, φέρει ἐξηρητημένον ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῦ ὤμου μανδηλίον σηρικὸν (ἀέρα) ἐρυθροῦ (συνήθως) χρώματος. Κρατεῖ δὲ διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ μανδηλίου καὶ ἐν ἀργυροῦν ὁμοίωμα Ναοῦ μετὰ τρούλλου ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, εἰς σημεῖον τῆς διακονίας αὐτοῦ. Τοῦτο γίνεται ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ Ἱεροσολύμων, τῇ Κύπρῳ καὶ ἐν ἱεραῖς Μοναῖς κατακολουθούσαις ἀρχαίαις παραδόσεσι. Πᾶσαι αἱ παλαιαὶ τοιχογραφίαι ἀγίων διακόνων ὡς Στεφάνου, Λαυρεντίου, Εὐπλου κλπ. φέρουσι τούτους κρατούντας ὑπὲρ τὸν σηρικὸν ἀέρα τὸν ναῖσκον τοῦτον. Τὸ ὅτι τοῦτο ἦν πράξις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀριδῆλως διαδεικνύεται εἰς τὸν λόγον εἰς τὸν Ἄσωτον, τὸν ἀποδιδόμενον εἰς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον «(διακόνων) τῶν μιμουμένων τὰς τῶν ἀγγέλων πτέρυγας ταῖς λεπταῖς ὀθόνησι, ταῖς ἐπὶ τῶν ἀριστερῶν ὤμων κειμέναις καὶ ἐν Ἐκκλησίᾳ περιτρεχόντων καὶ βοώντων μή τις τῶν κατηχομένων...». Ἄρχεται δὲ θυμιῶν ἀπὸ τοῦ ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου κατὰ τὴν προγραφείσαν τάξιν :-

39. Μὴ λησιμονῶμεν ὅτι ἐνταῦθα περιγράφεται ἡ τάξις ἀγρυπνίας τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας, μετὰ μὴ ἑορταζομένου ἀγίου. Δι' ἀγρυπνίαν ἑορταζομένου ἀγίου εἰ συμπέση ἐν Κυριακῇ ὄρα εἰς τὰ Ἄπορούμενα τοῦ τυπικοῦ κεφ. ΟΗ' :-

40. Ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ἀναστασιματαρίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἢ ἐκ τοῦ ἀργοῦ (νέου στιχηραρικοῦ) Πέτρου Πελοποννησίου ἢ Ἰωάννου τοῦ Πρωτοφάλτου. Ὑπάρχουσι καὶ ἐτέρων Ἀναστασιματάρια ἀλλ' ἐνταῦθα προκριτέα τὰ κλασσικά :-

41. Εἰς τὰς ἀγρυπνίας τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ μόνον εἷς ἱερεὺς (μετὰ διακόνου, εἴ ἐστι) εἰσοδεύει, ὁ τὴν ἐφημερίαν ἔχων, κἂν πλείονες ὦσιν ἱερεῖς ἐν τῇ Μονῇ. Ἐξαιροῦνται οἱ ἑσπερινοὶ τῶν ἀγρυπνιῶν τῆς πανηγύρεως τῆς Μονῆς, τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων καὶ τοῦ Ἁγίου Πάσχα (ἐν οἷς τελεῖται διὰ συλλειτουργοῦ ἢ θ. Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου). Τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σχη III, 586) εἶναι σαφές: «*Σημειωτέον καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων, τῶν Φώτων, τῆς Λαμπρᾶς καὶ τῆς Μονῆς φοραίνουσι πάντες οἱ ἱερεῖς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ναοῦ ἀφ' ἑσπέρας τῇ παραμονῇ*».

Σημείωσαι προσέτι ὅτι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς δεσποτικαῖς καὶ θεομητορικαῖς ἑορταῖς πάσαις, εἷς μόνον ἱερεὺς εἰσοδεύει, ὡς ὀρώμεν ἄχρι τοῦδε γενόμενον ἐν πολλαῖς σεβασμίαις Μοναῖς καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ. Εἰσοδεύει δὲ φορῶν φαιλόνιον λευκὸν ἰδίως ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς τοῦ Σαββάτου :-

42. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀμφότεροι εἶχον ἀποβάλει τὴν ἱερατικὴν καὶ διακονικὴν στολὴν, ἱστάμενοι ἐν τοῖς στασιδίοις αὐτῶν.

Πρόσχες τὸ λεγόμενον ἐν τῷ τυπικῷ τῆς Μονῆς Φιλοθέου τοῦ 1813· «Ὁ κανδηλάπτης ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ καὶ προσκυνήσας κατ' ἀνατολὰς τρίς, ποιεῖ καὶ εἰς τοὺς δύο χοροὺς σχῆμα, δηλοῖ ἴν' ἀπέλθωσιν οἱ ἱερεῖς καὶ ἱεροδιάκονοι εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ ἱεροφορέσωσι διὰ νὰ κάνουν τὴν εἴσοδον» (Δ/σκη III, 541-2). Ταῦτα διὰ τὰς τέσσαρας ἑορτὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ. Εἰσοδευόντων πλειόνων τοῦ ἐνὸς ἱερέων, ὁ ἐφημέριος ἐξέρχεται τελευταῖος, διακόνου ὑπάρχοντος. Μὴ ὑπάρχοντός εἰσοδεύει πρῶτος κρατῶν τὸ θυμιατόν. Τὴν εὐχὴν τῆς Εἰσόδου λέγει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ ὁ πρῶτος τῆ τάξει·—

43. Εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος Τυπικοῦ καὶ εἰς σελίδα 582 ὑπάρχει Διάταξις ἀκριβῆς περὶ τοῦ πότε ὁ ἱερεὺς ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ διὰ τὴν Εἴσοδον τοῦ ἑσπερινοῦ·—

44. Οὐκ οἶδα εἰ γίνεται τοῦτο ἐν τινι Μονῇ κατὰ τὴν σήμερον. Τὰ τυπικὰ ὅμως ἀναφέρονται εἰς τε τὴν ἀποσκέπασιν - ἀποκουκούλισιν καὶ εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν χορῶν. Τὸ Συναϊτικὸν τυπικὸν τοῦ 1214 γράφει· «ἀποσκεπάζονται πάντες καὶ ἐνούμενοι οἱ δύο χοροὶ λέγουσι· Δόξα καὶ νῦν, θεοτοκίον τὸ πρῶτον τοῦ ἤχου» (Δ/σκη III, 400). Ἐνταῦθα ἔχομεν κοινὴν ψαλμωδίαν πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου. Ὑπενθυμίζει δὲ τὴν ἀρχαίαν πράξιν, καθ' ἣν οἱ ψάλται ἀνήρχοντο εἰς τὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ ὑπάρχοντα ἄμβωνα ψάλλοντες ὠρισμένα μέλη τοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἄμβων ἔπαυσε ἵνα ὑπάρχη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ, ἔμεινε ὅμως ἡ τῶν χορῶν ἔνωσις. Τὴν ἀποσκέπασιν προβλέπει καὶ τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 «Οἱ δὲ ἀδελφοὶ πάντες ἀποσκεπάζονται λέγοντος τοῦ ἱερέως τὴν εὐχὴν τῆς Εἰσόδου» (Δ/σκη, III, 586). Τὴν ὁποῖαν εὐχὴν λέγει ὁ ἱερεὺς χαμηλοφώνως μετὰ τὸ πέρας τοῦ θεοτοκίου καὶ οὐχὶ εἰσοδεύων·—

45. Ἡ διάταξις τοῦ παρόντος τυπικοῦ εἶναι λίαν συνοπτικὴ διότι ἀπευθύνεται πρὸς εἰδότας. Τὸ εὐχολόγιον τοῦ Goar (σελ. 3) ἔχει λεπτομερεστέραν διάταξιν περὶ τῆς Εἰσόδου· «Ὅταν δὲ ψάλλωσι τὸ Δόξα καὶ νῦν, εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς καὶ ἐνδύεται ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον καὶ γίνεται Εἴσοδος. Λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατόν καὶ θυμίαμα βαλὼν καὶ αἰτήσας εὐλογίαν («εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ θυμίαμα»)... ἐξέρχεται ἅμα τῷ ἱερεὶ διὰ τοῦ βορείου κλίτους καὶ ἀνοιγομένων τῶν θυρῶν καὶ προπορευομένων ἀναγνωστῶν δύο μετὰ λαμπάδων καὶ μετ' αὐτοὺς τοῦ διακόνου μετὰ τοῦ θυμιατοῦ, ἐξέρχεται ὀπισθεν καὶ ὁ ἱερεὺς κεχαλασμένον ἔχων τὸ φελώνιον καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸν συνῆθη τόπον (εἰς τὸ ὀμφάλιον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ), ἔνθα οἱ μὲν ἀναγνώσται τιθέασιν τὰ μανουάλια εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ παρ' ἐκάτερα τὰ μέρη, ὁ δὲ ἱερεὺς ἵσταται καταντικρὺ τῶν ἁγίων θυρῶν («τὰ δὲ ἅγια θύρια οὐδέποτε ἀνοίγονται εἰ μὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ, ὅτε θυμιᾷ μόνον ὁ ἱερεὺς, εἰς τὰς Εἰσόδους πάσας, ἤγουν τῶν ἑσπερινῶν καὶ τῆς θ. Λειτουργίας, τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, εἰς τὴν μεγάλην Εἴσοδον καὶ ἀπὸ τοῦ «προσέλθετε» μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς θ. Λειτουργίας», αὐτόθι), ἵσταται δὲ καὶ ὁ διάκονος ἐκ δεξιῶν τοῦ ἱερέως μικρὸν ἐκ πλαγίου καὶ κύψας μικρὸν, κρατῶν καὶ τὸ ὄραριον αὐτοῦ τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρὸς λέγει μυστικῶς, ὅσον μόνον ἀκούειν τὸν ἱερέα· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει μυστικῶς τὴν εὐχὴν ταύτην· Ἐσπέρας καὶ πρωῖ καὶ μεσημβρίας, καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ἀνίσταται (ἄρα ἦν κεκυφῶς ἐν τῷ λέγειν τὴν εὐχὴν) καὶ λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα, δεικνύων ἅμα καὶ πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τοῦ ὄραριου, κρατῶν αὐτὸ τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρὸς· Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἁγίαν εἴσοδον, καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ κατ' ἀνατολὰς λέγων· Εὐλογημένη ἡ εἴσοδος τῶν ἁγίων σου, Κύριε. Εἶτα ὁ διάκονος ἀπέρχεται καὶ θυμιᾷ

τὴν ἀγίαν εἰκόνα τὴν εἰς τὸ στασίδιον (εἰς τὸ προσκυνητάριον τὸ πλησίον τῆς θέσεως) τοῦ προεστῶτος καὶ αὐτὸν τὸν προεστῶτα καὶ πάλιν ἴσταται ἐν ᾧ τόπῳ πρότερον ἴστατο περιμένων τὴν τοῦ στίχου ἐκπλήρωσιν (τοῦ θεοτοκίου δηλονότι). Πληρωθέντος δὲ εἰσέρχεται ὁ διάκονος εἰς τὸ μέσον καὶ χαράξας σταυρὸν μετὰ τοῦ θυμιατοῦ ἐκφωνεῖ: *Σοφία ὀρθοί*».

Σημείωσαι δ' ὅτι τανῦν ὁ διάκονος μετὰ τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς εὐχῆς τῆς Εἰσόδου θυμιᾷ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγίου, τὸν προεστῶτα, τὰς εἰκόνας τοῦ τέμπλου, τοὺς χοροὺς καὶ τὸν λαὸν μὴ μεθιστάμενος ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ Ναοῦ, ἀλλὰ κυκλοτερῶς ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, περαιῶν δὲ ἴσταται ἀναμένων τὸ τέλος τοῦ θεοτοκίου. Τοῦτο ποιεῖ καὶ ὁ ἱερεὺς μὴ ὑπάρχοντος διακόνου.

Πολλοὶ σήμερον, ἀκολουθοῦντες ἀρχαιοπινεῖ πράξει, ἀναμένουσι τὸ πέρας τοῦ θεοτοκίου καὶ εἶτα λέγουσι τὴν εὐχὴν τῆς Εἰσόδου χαμηλοφώνως. Ἀποκλειστέα ἢ ἀταξία καθ' ἣν τινες λέγουσι τὴν εὐχὴν «καθ' ὁδόν», εἰσοδεύοντες ἅμα καὶ μορμουρίζοντες ταύτην ἀπὸ τῆς ἀγίας Τραπέζης ἕως τοῦ ὀμφαλίου:—

46. Ἡ Διάταξις τῆς Ἱεροδιακονίας τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Φιλοθέου τοῦ Κοκκίνου (1353 - 1354 καὶ 1364 - 1376) ἐν τῷ ἰσχύοντι Μεγάλῳ Εὐχολογίῳ ἀναφέρει: «Καὶ εὐθύς (μετὰ τὸ *Σοφία ὀρθοί*, τοῦ διακόνου) ὁ μὲν προεστῶς ἢ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ψάλλει τὸ *Φῶς ἱλαρόν*». Εἰς τὸ Σιναΐτικόν τυπικὸν τοῦ 1214 (Δ/σκη II, 401) ἀναγράφεται ἀπλῶς: «ὁ ἱερεὺς *Σοφία ὀρθοί οἱ μοναχοὶ τὸ Φῶς ἱλαρόν*». Εἰς τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη, III, 561): «καὶ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τὸ *Φῶς ἱλαρόν*». Εἰς τὸ τῆς Γρηγορίου τοῦ 1851 (Δ/σκη, III, 664): «καὶ ὁ ἡγούμενος τὸ *Φῶς ἱλαρόν*». Εἰς τὸ τῆς Κωνσταμονίτου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (Δ/σκη, III, 691) ἀκόμη ἀπλούτερον: «εἴσοδος, τὸ *Φῶς ἱλαρόν*». Τοῦ τῆς Φιλοθέου ἢ διάταξις (τοῦ 1813) εἶναι λεπτομερεστέρα, διότι πρόκειται περὶ Εἰσόδου πολλῶν ἱερέων: «Ἄρχονται οἱ ἱερεῖς ψάλλειν τὸ *Φῶς ἱλαρόν*. Ὅταν δὲ εἴπωσιν: Ἕμνοῦμεν Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, οἱ ἱερεῖς ποιοῦσι σχῆμα καὶ εἰσέρχονται δύο-δύο εἰς τὸ ἱερόν κατὰ τάξιν. Οἱ δὲ διάκονοι ἴστανται ἔξωθεν τῶν ἀγίων θυρῶν, θυμιῶσι τοὺς εἰσερχομένους ἱερεῖς, τελευταῖον εἰσέρχονται καὶ οἱ ἱεροδιάκονοι» (ἀφοῦ θυμιάσωσιν ἀλλήλους).

Ἡ σήμερον ἐφαρμοζομένη πράξις εἶναι διττή:

α) Ἐφ' ὅσον εἰς μόνον ἱερεὺς εἰσώδευσε (μετὰ διακόνου ἢ ἄνευ), τὸ *Φῶς ἱλαρόν* οὐδέποτε ψάλλεται. Ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ προεστῶτος. Ὅποταν δὲ φθάσῃ εἰς τὸ ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν, θυμιᾷ τρεῖς ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα.

β) Ἐφ' ὅσον εἰσώδευσαν, πλείονες τοῦ ἐνὸς ἱερεῖς, τότε ψάλλεται παρ' αὐτῶν εἰς ἧχον β' καὶ εἰς μέλος ἀρχαῖον τὸ *Φῶς ἱλαρόν*. Ἰστέον ὅτι εἰς σοβαρὰς συνάξεις οὐδέποτε ψάλλεται τὸ *Φῶς ἱλαρόν* τοῦ Ἱ. Σακελλαρίδου. Τὸ μέλος τοῦτο ὃν ἄμεικτος μεῖζις καὶ τέρας ἀλλόκοτον εὐρωπαϊκῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς διὰ τὸ εὐμνημόνευτον καὶ σύντομον αὐτοῦ καὶ διὰ τὸ κνήθειν τὰς ἀκοάς, ἐπεκράτησε παντοῦ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἱερὰς Μονὰς ἄχρι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Πατριαρχείοις, ἐκτοπίσαν τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο καὶ σεμνοπρεπὲς μέλος. Εἶναι μὲν κατάλληλον δι' «ἡλιοβασιλέματα» εἰς κατασκηνώσεις νεανίδων, ἀλλ' οὐχὶ διὰ χρῆσιν λατρευτικὴν καὶ δὴ ἐν Μοναστηρίοις.

Ὁ ὕμνος οὗτος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐν χρῆσει, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, ὡς παλαιότερος αὐτοῦ, ἀδόμενος ὑπὸ τοῦ μάρτυρος Ἀθηνογένους (250 περίπου). Λέγεται καὶ

ἐπιλύχνιος ὕμνος ἢ εὐχαριστία, διότι κατ' αὐτὸν ἤπτετο ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἢ ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπεζῆς ἀκοίμητος κανδήλα καὶ ὑπὸ τῶν νεωκόρων εἶτα πᾶσαι αἱ κανδηλαὶ τοῦ Ναοῦ. Τοῦ φυσικοῦ φωτὸς μειουμένου διὰ τῆς «ἡλίου δύσεως» ἤρχετο τὸ «ἐσπερινὸν φῶς» τὸ συμβολίζον τὸ ἰλαρὸν φῶς τῆς ἀγίας δόξης τοῦ ἐν Τριάδι ὕμνουμένου καὶ προσκυνουμένου Θεοῦ.

Ἐὰν οἱ εἰσοδεύοντες ἱερεῖς ἀγνοοῦσι τὸ ἀρχαῖον μέλος, ἅς ψάλλωσι τοῦτο κατ' οἰκονομίαν οἱ ψάλται ἐρχόμενοι πλησίον τῶν ἱερέων.

Ὅταν, τέλος, φθάσωσι εἰς τὸ Ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν, θυμιᾷ ὁ διάκονος κατὰ τὴν προλαβοῦσαν τάξιν ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ Ναοῦ καὶ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ θυμιάματος ἐπανέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, ἀναμένων τὸ πέρασ τῆς ἐπιλυχνίου εὐχαριστίας. Ὁ β' χορὸς λαμβάνει τὸ τέλος τοῦ ὕμνου διὸ ὁ κόσμος σὲ δοξάζει. Εἶτα ὁ διάκονος ἐκφωνεῖ Ἐσπέρας Προκείμενον. Ὁ κανονάρχης λέγει τὸ α' ἡμιστίχιον τοῦ προκειμένου τῆς ἡμέρας καὶ οἱ ἱερεῖς ψάλλουσι τοῦτο ἅπαξ εἰς ἕχον β' (τὰ τῆς ἐβδομάδος προκείμενα φαλλόμενα ὑπὸ εἰσοδεύοντων ἱερέων πάντοτε εἰς ἕχον β' ψάλλονται) καὶ οἱ χοροὶ πρὸς μίαν ἄνευ στίχων. Εἰσελθόντες δὲ εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, τοῦ διακόνου ὄντος πρὸ τῆς Ὠραίας Πύλης καὶ θυμιῶντος αὐτούς, ψάλλουσι κύκλω τοῦ θυσιαστηρίου καὶ αὔθις τὸ προκείμενον, τὸ δὲ τέλος αὐτοῦ ψάλλει ὁ β' χορὸς. Εἶτα ἀποδύονται τὰ ἄμφια αὐτῶν, πλὴν τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ διακόνου:—

47. «Οἱ δὲ ἀναγνώσται ἀίροντες πάλιν τὰς λαμπάδας προπορεύονται μέχρι τῶν ἀγίων θυρῶν, ὁ δὲ διάκονος εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ ἀγίου Βήματος, θυμιᾷ τὴν ἀγίαν Τράπεζαν, ὁ δὲ ἱερεὺς προσκυνήσας ἔμπροσθεν τῶν ἀγίων θυρῶν καὶ ἀσπασάμενος αὐτὰς εἰσέρχεται καὶ κλείονται τὰ ἅγια θύρια» (Goar, Εὐχολόγιον, 3). Ἡσπάζετο δηλονότι τὰ εἰκονίδια τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Παναγίας τὰ ἀνηρητημένα εἰς τὰ ἅγια θύρια. Τοιαῦτα εἰκονίδια εἶδομεν ὑπάρχοντα εἰσέτι εἰς σλαβικὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπαρξίς των οὐδέποτε ἐγενικεύθη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς:—

48. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Φιλοθέου Μονῆς τοῦ 1813 (Δ/σκη III, 664) «ὁ κανονάρχης ποιήσας μετάνοιαν τῷ προεστῶτι, ψάλλει τὸ τῆς ἡμέρας προκείμενον μέσον τοῦ ναοῦ ἀσκεπῆς μετὰ τῶν δύο στίχων αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὸν τελευταῖον στίχον ψάλλεται τὸ προκείμενον, ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν, μετὰ τοῦ συνήθους μέλους τῆς δοχῆς». Ἔστι δὲ δοχὴ αὐτὸ τοῦτο τὸ προκείμενον.

Κατὰ διάταξιν τῆς τοῦ Γρηγορίου Μονῆς τοῦ 1851 (Δ/σκη III, 664) ἐγγίζουσιν τὴν σημερινὴν πράξιν, «ὁ κανονάρχης ἐλθὼν εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ, ἐκφωνεῖ τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ ψάλλουσιν αὐτὸ οἱ χοροί, αὐτὸς δὲ λέγει τοὺς στίχους. Εἶτα ποιήσας σχῆμα, ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ». Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Κωνσταμονίτου μονῆς τοῦ 1854 (Δ/σκη III, 691) «ὁ κανονάρχης ἀπελθὼν ἐν τῷ μέσῳ ἐκφωνεῖ ἀσκεπῆς τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, ὑποψιθυρίζων τοὺς στίχους...». Ἐφθάσαμεν αἰσίως εἰς τὸν «ὑποψιθυρισμόν», ὅποτε οὐ πολὺ τὸ μέσον καὶ μετεπέσαμεν εἰς τὴν ἀπάλειψιν, ὡς συμβαίνει παρὰ πολλοῖς σήμερον.

Ἔχει δίκαιον ὁ μέγας ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας μοναχὸς Παχώμιος ὁ Ρουσσάνος (1508 - 1553): «Ἐν τοῖς προκειμένοις τοῦ τε ἐσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου, ἤτοι μετὰ τὸ «Φῶς ἰλαρὸν» καὶ μετὰ τὸν ἐξάψαλμον, μόνην τὴν δοχὴν πολλαπλασιάζουσι, τοὺς λοιποὺς στίχους ἐὼντες ἴσταται δὲ μόνον ὁ κανονάρχης ἐν τῷ μέσῳ ἀσκεπῆς, ὡσπερ τι μορμολύκειον ἄλαλος. Προφασίζονται δὲ ὅτι τοὺς στίχους λέγει αὐτὸς ἐκεῖ καθ' ἑαυτὸν, ὅπερ ψευδὲς ἐστὶν ἀντικρως. Τίς γὰρ οἶδε κἂν λέγει κἂν μὴ λέγη; Τὸ δ' ἀλη-

θές ἐστίν, ὅτι κανονάρχος ποτὲ παρ' αὐτοῖς ἐπιστήμων οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ πάντοτε ἐκ διαδοχῆς ἀμαθῆς. Ἐπειδὴ οὖν τὸ ἐκκλησιαστικὸν τυπικὸν διατάττεται τὸν κανονάρχον ἢ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ εἰδότα ψάλλειν τὸ προκειμένον, συνέβη ἐξ ἀμελείας καὶ ἀμαθείας κατὰ μικρὸν ἀποκόπτεσθαι τὴν τούτων ψαλμωδίαν ὅπερ ἐπεκράτησε παρ' αὐτοῖς ὡσπερ τις νόμος, καὶ γὰρ εὐχερὲς τὸ κακὸν εἰς μίμησιν». («Τὰ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν τε καὶ ἀκολουθίαν γινόμενα ἐν τισι τῶν Μονῶν καὶ μάλιστα τοῦ Ἁγίου Ὁρους τανῦν», εἰς «Ἡμερολόγιον τῶν ἐθνικῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων» Κωνσταντινούπολις, Τόμος 1ος, 1905, σ. 238). Ὑπερβολικὸς ἴσως ὁ Παχώμιος ἀλλ' οὐχὶ μακρὰν τῆς ἀληθείας:—

49. Ἐὰν ἡ ἀγρυπνία ἔχει ἀναγνώσματα τότε τὰ κηρομανουάλια παραμένουσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ προκειμένου, ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος ἀπὸ τοῦ ἁγίου Βήματος ὁρῶν πρὸς δυσμὰς λέγει *Σοφία*. Ὁ ἀναγνώστης ἀσκεπῆς ὢν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ ἐστῶς, ὁρῶν δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἀπαγγέλλει τὴν προφητείαν *Προφητείας* (τοῦδε) τὸ ἀνάγνωσμα. Ὁ διάκονος *Πρόσχωμεν*. Εἶτα ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκει εὐκρινῶς τὴν προφητείαν. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται τρίς, κατὰ τὸ ποσὸν δηλονότι τῶν προφητειῶν. Εἶτα τὰ κηρομανουάλια τίθενται πρὸ τῆς εἰκόνας, δι' ἧς γενήσεται ἡ λιτή.

Ἐὰν τὰ ἀναγνώσματα προέρχονται ἐκ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Πέτρου ἢ τοῦ Ἰωάννου (εἰς μνήμας ἁγίων Ἀποστόλων) τότε ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος λέγει πρῶτον *Πρόσχωμεν*, καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν *Καθολικῆς ἐπιστολῆς* (τοῦδε) τὸ ἀνάγνωσμα, λέγει *Σοφία πρόσχωμεν*. Ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκει οὐχὶ χῦμα ἀλλ' εἰς ἐμμελεῖ ἀνάγνωσιν εἰς τὸ κλιτὸν ὕφος, κατὰ τὸ ὕφος τῶν Ἀποστολικῶν περικοπῶν ἐν ταῖς θ. Λειτουργίαις:—

50. «Ὁ διάκονος ἐξελθὼν καὶ σταθεὶς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ λέγει τὴν συνήθη ἐκτενῆ» (Εὐχολόγιον Goar, 4). Διακόνου μὴ ὑπάρχοντος τὴν ἐκτενῆ λέγει ὁ ἱερεὺς ἰστάμενος κατενῶπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης.

Ἐπειδὴ ἡ ἐκτενῆς ἔχει ὑποστῆ πολλὰς κακοποιήσεις καὶ προσθήκας, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν ἀρχικὴν ἀπλουτέραν μορφήν αὐτῆς: *Εἶπωμεν πάντες... (Κύριε ἐλέησον γ')*, *Κύριε Παντοκράτορ... (Κύριε ἐλέησον γ')*, *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός... (Κύριε ἐλέησον γ')*. *Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (δεινός), τοῦ Πατρὸς ἡμῶν (δεινός, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἱερᾶς Μονῆς) καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος (Κύριε ἐλέησον γ')*. *Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀειμνήστων κτιτόρων τῆς ἁγίας Μονῆς ταύτης (Κύριε ἐλέησον γ')*. *Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης, υγείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως, συγχωρήσεως καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀδελφῶν τῆς ἁγίας Μονῆς ταύτης (Κύριε ἐλέησον γ')*. *Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν καρποφορούντων... (Κύριε ἐλέησον ἅπαξ)* (Goar, Εὐχολόγιον). Ἡ τελευταία αὕτη δέησις εἰς τὰς ἱερὰς Μονὰς διαμορφοῦται ὡς ἐξῆς: «Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς διακονίαις ὄντων καὶ πάντων τῶν διακονούντων καὶ διακονησάντων ἐν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ ταύτῃ» (Κύριε ἐλέησον ἅπαξ):—

51. Ἐν ἄλλοις τυπικοῖς εὔρομεν (ὡς π.χ. εἰς τὸ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813, Δ/σκη III, 542) «ὁ ἡγούμενος τό, Καταξίωσον Κύριε». Ἐν τῇ Διατάξει τῆς Ἱεροδιακονίας (M. Εὐχολόγιον) «Ὁ προεστῶς τό, Καταξίωσον Κύριε». Ἐν τῷ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη, III, 563) «ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τό, Καταξίωσον Κύριε».

Βλέπομεν τὰς ὑπαρχούσας διαφορὰς. Ὅμως ὁ προοιμιακὸς ψαλμὸς, τὸ *Φῶς ἱλαρόν*, τὸ *Καταξίωσον Κύριε*, τὸ *Νῦν ἀπολύεις*, τὸ *Στερεῶσαι*, ἀνήκουσιν εἰς τὰ λεγόμενα «Γεροντικά» καὶ ἐκφωνοῦνται ὑπὸ τοῦ προεστῶτος, ὅστις κἂν ᾗ, ἀρχιερεὺς, ἡγούμενος ἢ ἐκκλησιαρχὴς ἢ τούτων μὴ ὑπαρχόντων ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς κουρᾶς:—

52. Τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Goar, τὸ ἐν χρήσει Μέγα Εὐχολόγιον καὶ τινα ἕτερα τυπικά (πάντως ἐκ τῶν νεωτέρων) ἔχουσι ἀντὶ τοῦ «κλίνατε», «κλίνωμεν». Ἐὰν ἀκολουθήσωμεν ταῖς εἰς πρῶτον πληθυντικὸν πρόσωπον δεήσεσι καὶ αἰτήσεσι, τότε καλῶς ἔχει τὸ «κλίνωμεν». Ἐὰν ὁμως ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας, καθ' ἣν οἱ πιστοὶ ἀναφέρονται εἰς τρίτον πρόσωπον («ἐπίδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου») τότε εὐοδοῦται τὸ «κλίνατε». Σὺ, ὦ διάκονε, πρόκρινον ἐκ τῶν δύο, οἷον βούλει.—

53. Ἐν ἄλλοις «καὶ λέγει τὴν εὐχὴν Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν» (Εὐχολόγιον Goar, 4), «καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν» (Τάξις Ἱεροδιακονίας ἐν τῷ Μεγ. Εὐχολογίῳ), ἄνευ τῆς λέξεως «μυστικῶς». Εἰς νεώτερα τυπικά ὡς τὸ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813 (Δ/σκη, III, 542) καὶ τῆς τοῦ Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη III, 563) ἀναγράφεται ἡ λέξις «μυστικῶς».

Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ἡ λέξις «μυστικῶς» ἀπαντᾷται σπανιώτερον ἢ καὶ διόλου. Αἱ εὐχαὶ ἀνεγινώσκοντο εὐκρινῶς μὲν, ταπεινῶς δέ. Τὸ «ἐκφώνως» ἀπαντῶμενον καὶ εἰς κείμενα ἔνθα ἀπουσιάζει ἡ λέξις «μυστικῶς» εἶναι ὄρος μουσικὸς σημαίνων ὅτι ἡ εὐχὴ ἀνεγινώσκετο, τὸ δὲ ἀκροτελεύτιον τμήμα αὐτῆς τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν Παναγίαν Τριάδα ἐξεφωνεῖτο ἐμμελῶς καὶ δὴ εἰς τὸ πανάρχαιον κλιτὸν ὕφος, τὸ ὅποῖον συνθλιβόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν μεταξὺ μινόρε καὶ ματζόρε τείνει ἵνα ἐξαφανισθῇ.

Φρονοῦμεν ταπεινῶς ὅτι αἱ εὐχαὶ θὰ ἔδει ἵνα ἀναγινώσκωνται χαμηλοφώνως μετὰ συναισθήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Ἐὰν ἀκούεται μόνον ἡ ἐκφώνησις τότε ὁ λαὸς ἀγνοεῖ διατὶ π.χ. ὁ Κύριος «ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, ὑπάρχει». Ἡ ἐκφώνησις εἶναι τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ συμπέρασμα ἄνευ ὑποθέσεως εἶναι ὄλως ἔωλον.

Φευκτέα τὰ ἐξ ἀντιθέτου κακά, ἣ τε ὑποκριτικὴ πρὸ συρίζοντος μικροφώνου καὶ βομβοῦντος μεγαφώνου μεγαλόστομος ἀπαγγελία, ἣτις οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, ὡς καὶ ἡ ἐπιτροχάδην ἀνάγνωσις «μὲ τὸ μάτι». Αἱ εὐχαὶ ἀναγινώσκονται διὰ τοῦ στόματος. Ὁ ὀφθαλμὸς ὄρα καὶ ἡ γλῶσσα κινεῖται πρὸς αἶνον καὶ δοξολογίαν τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου Θεοῦ.

Καὶ ἐπειδὴ περὶ εὐχῶν ὁ λόγος, ἃς μνησθῶμεν καὶ τῆς κακίστης συνηθείας τινῶν ἢ μᾶλλον πολλῶν ἵνα ἀναγινώσκωσι τὰς εὐχὰς εἰς ἄλλας στιγμὰς τῆς ἀκολουθίας ἢ τῆς θείας Λειτουργίας, «ὄπου βολεῖ» καὶ ἀπλῶς «νὰ τίς ποῦμε» ἢ καὶ δι' «οἰκονομίαν χρόνου».—

54. Ἐπειδὴ, ὡς γνωστὸν, ὁ ἑσπερινὸς τοῦ Σαββάτου στερεῖται ἰδιομέλων τῆς λιτῆς. Διὰ τὰς ἀγρυπνίας ταύτας χρειάζονται ἰδιόμελα τοῦ κατὰ τὴν Μονὴν ἀγίου καὶ εἰς τοὺς ὀκτῶ ἡχους. Πάντως ἐν ἰδιόμελον ἀρκεῖ διὰ τὴν περίστασιν. Ἐὰν ἡ Μονὴ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Κυρίας Θεοτόκου ἢ τοῦ Κυρίου (Ανάληψις, Μεταμόρφωσις κ.λπ.) τότε οὐ λέγομεν Δόξα καὶ νῦν θεοτοκίον. Διὰ τὰ ψαλτέα εἰς ἄλλας ἡμέρας ἐν αἷς ὑπάρχει λιτή, ὅρα εἰς τοὺς οἰκείους τόπους.—

55. Τὸ εὐχολόγιον τοῦ Goar ὡς καὶ τὸ Μέγα Εὐχολόγιον εἰς τὴν Τάξιν τῆς Ἱεροδιακονίας, ἔχουσι λεπτομερεστέραν διάταξιν τῆς λιτῆς. Τὸ τοῦ Goar «Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ψάλλονται τὰ στιχηρὰ (σημ. ὀρθότερον τὰ ἰδιόμελα, διότι εἰσὶν ἄνευ στίχων) τῆς λιτῆς, ὧν ψαλλομένων εἰσελθὼν ὁ διάκονος καὶ λαβὼν τὸ θυμιατὸν καὶ θυμίαμα βαλὼν καὶ αἰτήσας εὐλογίαν συνήθως, ἐξέρχεται ἅμα τῷ ἱερεῖ διὰ τοῦ βορείου μέρους, κεκλεισμένων οὐσῶν τῶν ἀγίων θυρῶν καὶ προπορευομένων τῶν λαμπάδων. Καὶ διελθόντες διὰ τῶν ὠραίων πυλῶν (σημ. ἐννοεῖ τὰς βασιλικὰς πύλας, τὰς ἀναμέσον καθολικοῦ καὶ νάρθηκος) καὶ μετ' αὐτοὺς πάντες οἱ ἀδελφοί, ἴστανται ἐν τῷ νάρθηκι. Ψαλλόντων δὲ τῶν ἀδελφῶν, ὁ διάκονος θυμιαῖ πάντας συνήθως, μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῶν στιχηρῶν (σημ. τῶν ἰδιομέλων), στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ λέγει...». Τὰ αὐτὰ που καὶ τὰ λοιπὰ

τῶν τυπικῶν διατάττουσι. Οὐδὲν ὅμως ἀναφέρουσι πρὸς τί αἱ λαμπάδες καὶ τὸ θυμίαμα. Ἀποσιωπᾶται παντελῶς εἰς τὰ ὑπ' ὄψει τυπικὰ ἢ λιτάνευσις εἰκόνας τινος. Ἡ παντελῆς σιγὴ τῶν τυπικῶν ὀδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς παλαιότερους χρόνους δὲν ἐγένετο λιτάνευσις ἱερᾶς εἰκόνας. Ἡ πρὸς τὸν νάρθηκα πομπὴ εἶχε τὸν συμβολικὸν χαρακτῆρα τῆς ἀπὸ τοῦ Παραδείσου ἐκπτώσεως εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ αὐθις ἐπιστροφή εἰς τὸ Καθολικόν, τὴν ἐπάνοδον πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον, τὴν Ἐκκλησίαν ἡγουν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς θείας Οἰκονομίας, τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

Ὁ νάρθηξ ἦτο τόπος παραμονῆς τῶν μετανοούντων, τῶν ἐν ἐπιτιμίῳ, τῶν μὴ δυναμένων συνδεηθῆναι τοῖς λοιποῖς, τῶν κατηχουμένων. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἔλλειψις ἀναστασίμου λιτῆς. Αὕτη οὖσα δέησις ἱκετήριος ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἔχει χαρακτῆρα πένθιμον, διὸ οὐχ ἀρμόζει αὐτῇ τροπᾶριον ἀναστάσιμον.

Εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔχομεν λιτάνευσιν εἰκόνας, εἴτε τοῦ ἐορταζομένου ἁγίου εἴτε τῆς δεσποτικῆς ἢ θεομητορικῆς ἐορτῆς. Τοῦτο εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπισκίασιν τοῦ σκοποῦ τῆς λιτῆς (λιτὴ = δέησις, ἱκεσία, παράκλησις) καὶ τὸν τονισμὸν τῆς τιμῆς εἰς τὸν ἅγιον ἢ τὴν ἐορτὴν καὶ τὴν εἰκόνα. Τῷ Σαββάτῳ ἐσπέρας λιτανεύομεν τὴν εἰκόνα, τοῦ κατὰ τὴν Μοῆν ἁγίου, ἵνα συμφωνῇ μετὰ τοῦ ψαλλομένου ἰδιομέλου.

Σημείωσαι ὅτι ἐκ τῆς λιτανείας ταύτης, τῆς λιτῆς, ὠνομάσθη καὶ ὁ νάρθηξ λιτῆ.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰ νῦν συνήθως τελούμενα καὶ ὁ τυπικάρης ἄς προκρίνη.

Ὁ τε ἱερεὺς (μετὰ φελωνίου λευκοῦ καὶ κουκουλίου) καὶ ὁ διάκονος (ὡσαύτως μετὰ κουκουλίου) ἐξέρχονται διὰ τοῦ βορείου κλίτους καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ προσκυνητᾶριον ἔνθα ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου τῆς Μοῆς ἢ τοῦ ἐορταζομένου ἁγίου ἢ τῆς δεσποτικῆς ἢ τῆς θεομητορικῆς ἐορτῆς. Ὁ διάκονος (καὶ τούτου μὴ ὑπάρχοντος, ὁ ἱερεὺς) θυμιᾷ τὴν ἱερὰν εἰκόνα, ποιῶσιν εἶτα προσκυνήματα τρία κατ' ἐνώπιον αὐτῆς καὶ ἀσπάζονται ταύτην.

Κατόπιν ὁ ἱερεὺς αἶρει τὴν εἰκόνα καὶ κρατῶν ταύτην ἀμφοῖν χεροῖν διὰ τῆς ὡας τοῦ φελωνίου, προπορευομένων τῶν ψαλτῶν καὶ τῶν λαμπάδων, τοῦ διακόνου (ἢ τοῦ κανδηλάπτου, μὴ ὄντος διακόνου) θυμιῶντος αὐτὴν ἐκ πλαγίου καὶ ὀπισθοβατῶς, ἀπέρχονται εἰς τὸν νάρθηκα. Ὁ ἱερεὺς τοποθετεῖ τὴν εἰκόνα ἐπὶ προευτρεπισθέντος δισκελίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νάρθηκος, ὁρῶν κατ' ἀνατολάς. Τῶν ἀδελφῶν ἐξεληθόντων ἐν αὐτῷ κλείονται τὰ καταπετάσματα τῶν βασιλικῶν πυλῶν. «Διὸ καὶ καταπετάσμασί τισι, ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς, ἐν τῷ ἔξῳθεν ψάλλειν, διαφράττουσι τὸν Ναόν, ἔλκουσι δὲ ταῦτα ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι, τοῦ τοιοῦτου δεικνύοντος, ὅτι Χριστὸς κατῆλθε μέχρις ἡμῶν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας καὶ εἰρήνην δέδωκε καὶ εἰς οὐρανοὺς ἡμᾶς ἀνήγαγε... Καὶ τοῦτο διότι τάξιν οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἐν Ἐδέμ Παραδείσου τὸν θεῖον, φαμέν, ἔχειν Ναόν» (Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Ἑρμηνεῖα Ναοῦ).

Τίθενται τὰ κηρομανουάλια ὀπισθεν ἢ ἐκατέρωθεν τοῦ δισκελίου, ὁ δὲ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος θυμιᾷ τὴν ἱερὰν εἰκόνα καὶ κύκλω πάντας, ὡς ἔθος ἐστί.

Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐν θεομητορικαῖς ἢ δεσποτικαῖς ἐορταῖς καὶ ἐν τῇ πανηγύρει τῆς Μοῆς ἄπτεται καὶ ὁ τοῦ νάρθηκος πολυέλαιος.

Ὅταν πληρωθῇ ἡ λιτὴ θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος τὴν εἰκόνα καὶ ἀνοιγομένων τῶν καταπετασμάτων, ψαλλομένων δὲ καὶ τῶν ἀποστίχων, εἰσέρχονται εἰς τὸ Καθολικὸν κατὰ τὴν προλαβοῦσαν τάξιν. Ἐναποτίθησιν ὁ ἱερεὺς τὴν εἰκόνα ἐν τῷ προσκυνηταρίῳ, θυμιᾷ αὐτὸς ἢ ὁ διάκονος τὴν τε εἰκόνα, τὸν προεστῶτα καὶ τὸν λαὸν κύκλω, ποιῶσιν τρία προσκυνήματα, ἀσπάζονται ταύτην καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

Σημείωσαι τὰ δύο ταῦτα:

α) Εἰς τὴν λιτὴν μόνον ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ διάκονος ἐξέρχονται ἱεροφορεμένοι καὶ οὐδεὶς ἕτερος. Παχώμιος ὁ Ῥουσσάνος γράφει· «*Ιστέον ὅτι εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων μόνον ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ διάκονος (εἶ ἐστὶ) παρίστανται καὶ οὐδεὶς ἕτερος*».

β) Ψαλλομένης τῆς λιτῆς ὁ κανδηλάπτης προευτρεπίζει τὰ τῆς ἀρτοκλασίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ καὶ μετὰ τὸ πέρασ τῆς λιτῆς ἀπερχόμενος σβέννυσι τὸν πολυέλαιον·—

56. Ἰστάμενος πρὸ τοῦ δισκελίου, ὁρῶν πρὸς ἀνατολάς, ἀποκουκουλισθεὶς πρότερον.

Κατὰ τὸ εὐχολόγιον τοῦ Goar, (σ. 4) «ὁ διάκονος στάς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ (σημ· εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ἱερέως) λέγει· *Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου*». Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ τυπικὸν τὸ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813· «*Πληρωθείσης δὲ τῆς λιτῆς ἐν τῷ νάρθηκι ἐκφωνεῖ ὁ διάκονος· Σῶσον ὁ Θεός*» (Δ/σκη III, 562). Ὡσαύτως εἰς τὸ τῆς Γρηγορίου τοῦ 1851 (Δ/σκη, III, 654) καὶ ἐν ἑτέροις. Ὑπάρχει ἐπομένως διαφωνία ἐν τοῖς τυπικοῖς περὶ τοῦ τίς λέγει τὰς εὐχάς, ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος. Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ εὐχῶν, τὸ δίκαιον εὐρίσκεται εἰς τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα· τὰς εὐχάς λέγει ὁ ἱερεὺς. Μέση λύσις (ἀλλὰ καὶ ἀποδεκτὴ) εἶναι ἵνα λέγῃ ὁ διάκονος τὰς δεήσεις ὁ δὲ ἱερεὺς τὸ Ἐπάκουσον ἡμῶν καὶ τὸ Δέσποτα πολυέλεε·—

57. Ἡ παράλειψις τῆς λέξεως «*ὀρθοδόξων*» οὐκ ἔστιν ἀβλέπτημα, ἀλλ' ἀρχαῖος τῶν τῶν τοῦ ὄρου «*Χριστιανός*». Χριστιανοὶ κατ' οὐσίαν εἰσὶ μόνον οἱ Ὀρθόδοξοι. Πάντες οἱ λοιποὶ λέγονται μὲν χριστιανοί, οὐκ εἰσὶ δέ. Ὡς ἐκ τούτου ὁ προσδιορισμὸς «*ὀρθοδόξων*» ἀποσιωπᾶται ἐν πάσαις ταῖς ἀρχαῖαις τυπικαῖς διατάξεσι, ὡς πλεονάζων (ὄρα καὶ Μαρτύριον Ἁγίου Πιονίου· «*Πολέμων εἶπε· Χριστιανός εἶ; Πιόνιος εἶπε· Ναί. Πολέμων ὁ νεωκόρος εἶπε· Ποίας ἐκκλησίας; Ἀπεκρίνατο· τῆς Καθολικῆς, οὔτε γὰρ ἔστιν ἄλλη παρὰ τῷ Χριστῷ*»)·—

58. Καὶ μνημονεύει τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας, ἄνευ προσθήκης «*οὗ καὶ τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν*» ἄτε οὐδαμοῦ μαρτυρουμένης. Πρόσχετος ὅτι ἡ εὐχὴ αὕτη ὡς καὶ αἱ λοιπαί, ἔχουσι παλαιοχριστιανικὴν ἀπλότητα, διὸ μὴ προσθέτης ἐκ ζήλου οὐ κατ' ἐπίγνωσιν τὰ «*ἐλλείποντα*»·—

59. Αἱ πολιτειακαὶ μεταβολαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀλλοίωσιν πολλῶν τροπαρίων τῆς Ἐκκλησίας. Κληρικοὶ παντὸς βαθμοῦ ὡς στρουθία πτυρόμενα πρὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, μεταβάλλουσιν ὡς μὴ ὠφελε, σολοικίζοντες πολλάκις, ὑπέροχα μελίσματα τὰ ὅποια ἐσεβάσθησαν οἱ αἰῶνες.

Ἡ λέξις «*βασιλεὺς*» σημαίνει κατὰ τὰ λεξικά (ὄρα Λεξικὸν Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Σκαρλάτου Βυζαντίου, Ἀθῆναι 1857)· «*ἀρχηγὸς ἔθνους, κύριος, ἐξουσιαστής, αὐθέντης*». Ἄρα πᾶς ἀρχηγὸς ἔθνους βασιλεὺς ἐστὶ. Ἐξ ἄλλου ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ὀρθῶς πράττουσα οὐκ ἀπαναίνεται τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως «*βασιλεὺς*»·—

60. Καὶ μνημονεύει τοῦ ὀνόματος τοῦ καθηγουμένου·—

61. Ἐν ἄλλοις (ὡς π.χ. εἰς Εὐχολόγιον Goar, 3) γράφεται· «*θλιβομένης τε καὶ καταπονομένης, ἐλέους καὶ βοηθείας ἐπιδεομένης*» ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸ «*ψυχῆς*». Ἀμφότερα εὐοδοῦνται·—

62. Αἱ δεήσεις τῆς λιτῆς διαφέρουσιν ἀπὸ τυπικοῦ εἰς τυπικὸν καὶ ἀπὸ Μονῆς εἰς Μονήν, πλὴν παρέλκει ἢ ἐνταῦθα λεπτομερῆς παράθεσις τῶν διαφορῶν. Τοῦτο μόνον καταγράφομεν, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ προσθήκαι πλείονες τῆς μιᾶς, ὧν κυριωτέρα ἐστὶν ἡ παρεμβλομένη μεταξὺ τῆς τελευταίας εὐχῆς καὶ τοῦ Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεὸς ὑπάρχουσα εἰς τὸ εὐχολόγιον τοῦ Goar, τὸ Μέγα Εὐχολόγιον καὶ ἐν νεωτέροις ἀγιορειτικοῖς τυπικοῖς (ὡς τῆς τοῦ Γρηγορίου τοῦ 1851, Δ/σκη III, 664 καὶ ἐν ἄλλοις)· «*Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ*

διαφυλαχθῆναι τὴν ἁγίαν Μονὴν ταύτην καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, ἀπὸ λοιμοῦ, λιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, πυρός, μαχαίρας, ἐπιδρομῆς ἄλλοφύλων καὶ ἐμφυλίου πολέμου ὑπὲρ τοῦ Ἰλεων, εὐμενῆ καὶ εὐδιάλλακτον γενέσθαι τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον Θεὸν ἡμῶν, τοῦ ἀποστρέφαι πᾶσαν ὀργὴν τὴν καθ' ἡμῶν κινουμένην καὶ ῥύσασθαι ἡμᾶς τῆς ἐπικειμένης δικαίας αὐτοῦ ἀπειλῆς καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Ἔτι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ τοῦ εἰσακοῦσαι Κύριον τὸν Θεόν, φωνῆς τῆς δεήσεως ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'»—

63. Ἄλλ' οὐδὲ ἡ ποσότης τῶν Κύριε ἐλέησον εἶναι ἢ αὐτὴ ἐν τοῖς διαφοροῖς τυπικοῖς. Οὕτω·

α) Εἰς τὸ ἐν χρήσει ἐν τῇ Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα τυπικὸν τοῦ IB' αἰῶνος (Δ/σκη, III, 22) ἀναγράφεται· «Ὁ δὲ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην· Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου. Ἡμεῖς τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Εἶτα ὁ ἱερεὺς· Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. Ἡμεῖς τὸ Κύριε ἐλέησον γ' (=50)». Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν δίδει καὶ τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ τοῦ 1214 (Δ/σκη III, 401).

Ἄρα εἰς ἐκάστην δέξιν λέγομεν ἀνὰ πεντήκοντα Κύριε ἐλέησον.

β) Κατὰ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικόν (Δ/σκη III, 348) τὰ Κύριε ἐλέησον γίνονται τεσσαράκοντα πέντε ἐν ἐκάστη δέξει.

γ) Κατὰ τὸ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813 (Δ/σκη III, 542) εἰς τὸ Σῶσον ὁ Θεός, Κύριε ἐλέησον ιβ', εἰς τὸ Ἐλέησον ἡμᾶς γ', εἰς τὸ Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν, ἡμεῖς τὸ Κύριε ἐλέησον γ', εἰς τὸ Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, Κύριε ἐλέησον ιβ', εἰς τὸ Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι, τὸ Κύριε ἐλέησον μ'.

δ) Εἰς τὸ τῆς τοῦ Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη III, 563) σημειοῦται· «Τὸ Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ ἡμεῖς τὸ Κύριε Ἐλέησον μ'. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ τοῦ χειμῶνος καιρῷ, ὅτε μεγάλα εἰσὶν αἱ νύκτες, ὁμοίως τελεῖται παρὰ πάντων. Ἐν δὲ τῷ τοῦ θέρους καιρῷ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ Κύριε ἐλέησον μεγαλοφώνως γ', ὁ μὲν διάκονος λέγει ἀδιαστάτως τὰ λοιπὰ τῶν αἰτήσεων, οἱ δὲ ἀδιακόπως τὸ Κύριε ἐλέησον, τοῦ δὲ διακόνου τὰς αἰτήσεις πληρώσαντος, λέγομεν καὶ αὐθις μεγαλοφώνως τὸ Κύριε ἐλέησον γ'».

Τοῦτο ἀκολουθεῖται ὑπὸ τινῶν ψαλτῶν καὶ ἐν ταῖς πόλεσι. Ἄλλ' ἀταξίας πλήρους δοκεῖ μοι ἢ τάξις αὕτη:—

64. Τὸ ἐν τῇ Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα τηρούμενον κατὰ τὸν IB' αἰῶνα τυπικόν (Δ/σκη, III, 22) γράφει· «καὶ κλινόντων ἡμῶν τὸ γόνυ ἐπεύχεται μεγάλη φωνῆ· Δέσποτα πολυέλεε». Τὰ αὐτά που καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων (Δ/σκη, III, 348) «καὶ κλινόντων ἡμῶν τὸ γόνυ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπεύχεται μεγαλοφώνως ὁ ἱερεὺς καὶ λέγει· Δέσποτα πολυέλεε...».

Ὁρθότερα εἶναι ἢ τάξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, διότι ἀφ' ἐνὸς προτρέπει τοὺς ἀδελφοὺς ἵνα τὰς κεφαλὰς κλίνωσι καὶ οὐχὶ τὰ γόνατα (ὡς τοῦτο συμβαίνει κατὰ τὸν ἔσπερινόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), ἀφ' ἑτέρου δὲ εὐρισκόμεθα εἰς τὸν ἔσπερινόν τοῦ Σαββάτου, ἔνθα μετὰ τὴν κροῦσιν τῶν κωδῶνων οὐ κλινόμεν γόνυ. Ὅρα καὶ ιε' (15) κανόνα Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, κ' (20) τῆς α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ γ' (90) τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καθ' ὃν «μετὰ τὴν ἐν τῷ Σαββάτῳ ἔσπερινὴν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἴσοδον... μηδένα γόνυ κλίνειν μέχρι τῆς ἐφεξῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν ἔσπερας, καθ' ἣν μετὰ τὴν ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον αὐθις τὰ γόνατα κάμπτοντες, οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν»:—

65. «Ἀναρροοῦντες μικρὸν τὴν φωνήν» (τυπικὸν Διονυσίου, Δ/σκη, III, 564) ἤγουν ὑψοῦντες

τὸ ἴσον καὶ ψάλλοντες ζωηρότερον. Καὶ ταῦτα διὰ τὴν χαράν, ὡς οἶμαι, τῆς εἰσόδου εἰς τὸν Παράδεισον, τὴν ἀρχαίαν ἀπόλαυσιν:—

66. Ἀφοῦ προηγουμένως ἀνοιχθῶσιν αἱ βασιλικαὶ πύλαι ὡς προείπομεν καὶ κατὰ τὴν προγραφεῖσαν τάξιν. Ἐπειδὴ τὰ ἀπόστιχα εἰσὶ τέσσαρα, τούτων κατάρχεται ὁ β' χορός:—

67. Τὰ κατ' ἀλφάβητον οὐδέποτε καταλιμπάνονται, κἄν ἁγίου μεγάλου συμπέση μνήμη. Κατ' οἰκονομίαν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Μονὴ ἢ ὁ Ναὸς πανηγυρίζει δύναται ἵνα ψαλῆ τὸ πρῶτον ἀναστάσιμον καὶ εἶτα τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἁγίου. Τὸ μὲν πρῶτον ἄνευ στίχου, τὰ δύο ἐπόμενα μετὰ στίχων τοῦ ἁγίου. Τοῦτο συνάγεται ἐξ ἀρχαίας πράξεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος (Δ/σκη, I, 360 καὶ 607) καὶ ἐκ τῆς σημερινῆς πράξεως ἐνίων σεβασμίων Μονῶν:—

68. Οἱ στίχοι διαφέρουσιν ἐν τισι τυπικοῖς, πλὴν ἐπεκράτησαν οἱ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

69. Εἰ ἔχει ὁ ἅγιος δοξαστικόν, Δόξα λέγομεν τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, θεοτοκίον ὁμόηχον τῷ δοξαστικῷ ἐκ τῆς Ὀκτωήχου:—

70. Σημεῖωσαι ὅτι τῶν ἀποστίχων ψαλλομένων οἱ ἀδελφοὶ «χαιρετοῦσιν» ἤγουν προσκυνοῦσι τὰς ἐν τοῖς προσκυνηταρίοις εἰκόνας ἀρχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ προεστῶτος. Εἶτα ἀνά δύο, εἷς ἐξ ἐκάστου χοροῦ προσκυνοῦσι καὶ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ ποιοῦσι σχῆμα οἱ μὲν τοῦ δεξιοῦ χοροῦ πρῶτον εἰς τὸν ἀριστερόν καὶ εἶτα εἰς τὸν δεξιὸν καὶ οἱ τοῦ ἀριστεροῦ πρῶτον εἰς τὸν δεξιὸν καὶ κατόπιν εἰς τὸν ἀριστερόν:—

71. Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ IB' αἰῶνος (Δ/σκη III, 23) τὸ ἀπολυτίκιον ὀρθῶς καταλιμπάνεται: «καὶ εὐθύς Θεοτόκε Παρθένε χαῖρε, ἐκ γ'». Ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Σιναίου τοῦ 1214 (Δ/σκη III, 401) «οἱ ἀδελφοὶ Θεοτόκε Παρθένε. Τοῦτο ὀφείλομεν λέγειν γ'». Τὸ εὐχολόγιον, ὅμως, τοῦ Goar ἀπηχοῦν παλαιότεραν πράξιν ἀναφέρει «καὶ ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας. Εἰ μὲν ἐστὶ Κυριακῆ, τὸ Θεοτόκε Παρθένε ἐκ τρίτου».

Ἐνεκα τούτου τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτίκιον λέγεται ἐν τῷ ὀρθρῳ δῖς.

Τὰ φαλλόμενα ἐν ἀγρυπνίαις ἁγίων καὶ ἐν δεσποτικαῖς ἢ θεομητορικαῖς ἑορταῖς διασαφηνίσωμεν, σὺν Θεῷ, ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις:—

72. Τὸ Θεοτόκε Παρθένε ψάλλεται ὑπὸ τῶν χορῶν καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Λέγομεν δὲ τὸ τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου τὸ εἰρμολογικὸν τρίς. Ἰστέον ὅτι εἰς παλαιούς χρόνους Θεοτόκε Παρθένε ὀκτάηχον μετὰ κρατημάτων ἦν ἄγνωστον.

Τὸ φαλλόμενον ἐν ἀγρυπνίαις ἁγίων Θεοτόκε Παρθένε Πέτρου τοῦ Μπερεκέτου ἔργον ἐστὶ τοῦ IH' αἰῶνος. Μετὰ τοῦτο ἔχομεν καὶ ἄλλα συντομώτερα Χουρμουζίου τοῦ Χαροτοφύλακος, Θεοδώρου Φωκαέως καὶ ἄλλων. Τελευταίως συνηθίζεται καὶ τὸ μονόχορον ὀκτάηχον καὶ σύντομον Θεοδοσίου Γεωργιάδου.

Ὁ γίγας τοῦ πατριαρχικοῦ στασιδίου, ὁ Ἄρχων, φημί, Πρωτοφάλτης τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Θρασύβουλος Στανίτσας ἐκάμυε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπέφραττε τὰ ὦτα καὶ ὑπομειδιῶν ἐμόρφαζεν, ἀκούων ἱερεῖς τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου ψάλλοντας τὸ μειξοσόλοικον ἐκεῖνο Θεοτόκε Παρθένε, εἰς διαφόρους παραλλαγὰς καὶ ἤχους.

Ἰστέον προσέτι ὅτι ὁ ἱερεὺς (μετὰ λευκοῦ φαιλονίου ἀλλ' ἄνευ κουκουλίου) ἢ ὁ διάκονος φαλλομένου τοῦ Θεοτόκε Παρθένε θυμιᾷ κύκλῳ τρίς τοὺς παρατεθέντας ἄρτους. «Τούτων ψαλλομένων ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ θυμιᾷ τοὺς ἄρτους γύρωθεν, σχῆμα μὴ ποιῶν αὐτοῖς, ἄρτος γάρ ἐστὶν ἀπλοῦς καὶ ἀνευλόγητος» (τυπικὸν Μονῆς Κωνσταμονίτου, Δ/σκη III, 692). Δεῖγμα τοῦτο τῆς ἀκριβείας, ἣν ἐτήρουν οἱ πατέρες ἡμῶν.

Ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ ψάλλεσθαι εἰς τὸ τρίτον Θεοτόκε Παρθένε τὸ εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ θυμιᾷ τρεῖς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τὴν ἐν τῷ τέμπλῳ. Ἐν δὲ τῷ λέγεσθαι καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου θυμιᾷ ὡσαύτως τρεῖς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου, εἶτα τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου, τὸν προεστῶτα καὶ ἀκολουθῶν κύκλῳ τοὺς ἀδελφούς. Ἐὰν ψαλῆ ἀργὸν Θεοτόκε Παρθένε, τότε θυμιᾷ εἰς τὸν πλ δ' ἐν τῷ λέγεσθαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν:—

73. Ψαλλομένης τῆς λιτῆς. Τὸ τυπικὸν τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 (Δ/σκη, III, 424) ἔχει λεπτομερεστέραν διάταξιν. «Ἰστέον δὲ ὅτι, ὡς ἡνίκα ἐξέλθωμεν ἐν τῷ νάρθηκι, ποιῶντες τὴν λιτὴν, προτίθησιν ὁ κελλαρίτης ἐν τῷ ἀναλογίῳ, προευτρεπισθέντι παρὰ τοῦ κανδηλάπτου ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ σύνηθες ἐστὶ ποιεῖν τὴν ἀνάγνωσιν (κατ' ἄλλο τυπικόν, ὡσαύτως τῆς Τραπεζοῦντος «κατὰ τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ», ὅπερ ταυτὸν σχεδὸν ἐστὶ), ἄρτους πέντε, ἐξ ὧν προσφέρομεν ἐν τῷ Ναῶ, οὓς καὶ προσφοράς ἔθος καλεῖν, ὡσαύτως καὶ ὁ οἰνοχόος στάμνον μεστήν οἴνου τοῦ κρείττονος, σῖτον τε καὶ ἔλαιον». Ὅποτε (Goar, 4) «μετὰ τὴν λιτὴν ψαλλομένων τῶν ἀπὸ στίχου στιχηρῶν προπορευομένων τῶν λαμπάδων, εἰσέρχονται πάντες ἐν τῷ Ναῶ. Καὶ τὰ μὲν μανουάλια τίθενται παρ' ἐκάτερα τοῦ προευτρεπισθέντος τετραποδίου, ἐν ᾧ κεῖται μετὰ σίτου καὶ πέντε ἄρτων δίσκος, ὧν ἔχομεν ἔθος προσφέρειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, παρ' ἐκάτερα δὲ τοῦ δίσκου ἀγγεῖα δύο μεστά, τὸ μὲν οἴνου, τὸ δὲ ἐλαίου. Κεῖται δὲ ὁ μὲν οἶνος ἐξ ἀριστερῶν, τὸ δὲ ἔλαιον ἐκ δεξιῶν»:—

74. Ἀναλόγιον ἢ ἄλλως τετραπόδιον. Κινητὸν ἐπιπλὸν συνήθως ἐξαγώνον διὰ πολλαπλᾶς λειτουργικὰς χρήσεις (ἄρτοκλασίαν, κόλλυβα, ἅγια λείψανα κ.λπ.):—

75. Ἀσυμφωνία ὑπάρχει ἐν τοῖς τυπικοῖς περὶ τῆς ποσότητος τῶν ἄρτων. Εἰς δύο τυπικὰ τοῦ Σινᾶ τοῦ IB' αἰῶνος καὶ τοῦ 1214 (Δ/σκη, III, 66 καὶ 401) εὐρομεν ὅτι ὁ κελλαρίτης ἢ ὁ κανδηλάπτης τρεῖς ἄρτους προτίθησιν «Ὁ κελλαρίτης προτίθησιν ἐν τῷ ναῶ ἄρτους γ' ἐξ ὧν ἐσθίομεν ἐν τῇ τραπέζῃ», «Ὁ κανδηλάπτης προτίθησιν ἄρτους τρεῖς, ἐξ ὧν ἐσθίουσιν οἱ ἀδελφοί».

Τὰ πλεῖστα ὁμῶς τῶν τυπικῶν ὁμιλοῦσι περὶ πέντε ἄρτων ἐκ τοῦ θαύματος τοῦ Κυρίου, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ δηλονότι τῶν πέντε ἄρτων ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Ὡσαύτως ἀσυμφωνία παρατηρεῖται ὡς πρὸς τὸ ποιὸν τῶν ἄρτων. Τὸ μετὰ χεῖρας τυπικὸν τοῦ 1545, ἀποδίδον ὅπωςδῆποτε παράδοσιν παλαιὰν στουδιτικὴν, ὁμιλεῖ περὶ ἄρτων, ἐξ ὧν ἐσθίομεν ἐν τῇ τραπέζῃ. Πρόκειται περὶ ἀτομικῶν ἀρτιδίων τῆς μιᾶς «διακονιάς», τῶν ἐχόντων ἐν τῷ μέσῳ ἐγκεχαραγμένον Σταυρόν. Ταῦτα παρετίθεντο, πρὸ τῆς τῶν πάντων ἐκβιομηχανίσεως, ἐν ταῖς τραπέζαις τῶν κοινοβίων πρὸ ἐνόσ ἐκάστου τῶν ἀδελφῶν. Δυστυχῶς ἔμειναν πλέον ἀνάμνησις καὶ ὄρα τις ταῦτα ἐν ταῖς ἀρχαίαις τοιχογραφίαις τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἢ τῆς φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ. Τούτῳ συμφωνοῦσι καὶ ἕτερα παλαιὰ τυπικὰ ὡς τὰ τοῦ Σινᾶ (Δ/σκη, III, 66, καὶ 401), τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ IB' αἰῶνος (Δ/σκη III, 23). Δι' «ἄρτους κεκομμένους καὶ ψωμὶ ἀκέραιον», ὁμιλεῖ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων (Δ/σκη, III, 349).

Ἐν ἐτέροις ὁμῶς τυπικοῖς ἀναφέρονται προσφοραὶ «ἄρτους πέντε ἐξ ὧν προσφέρομεν ἐν τῷ ναῶ, οὓς καὶ προσφοράς ἔθος καλεῖν» (Τραπεζοῦντος τοῦ 1346, Δ/σκη III, 424). Τούτῳ συμφωνοῦσι τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Goar, τὸ Μέγα Εὐχολόγιον καὶ τὸ τῆς τοῦ Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη III, 564).

Πάντως εἴτε ἄρτοι ἐξ ὧν ἐσθίομεν, εἴτε προσφοραὶ ἐξ ὧν προσφέρομεν εἰσὶν οἱ παρατιθέμενοι, ἀπαγορεύονται οἱ ἐξ ὧν, γάλακτος, βουτύρου, γλυκανίσου, μουχαλεπίου καὶ ἐπιπάσεως διὰ σακχάρους παρασκευαζόμενοι ἄρτοι, ἅτε ἄγνωστοι πρότερον καὶ

ἠδύνοντες μὲν τὸν λάρυγγα, ἀλλ' ἀθετοῦντες τὸν κύριον σκοπὸν τῆς ἀρτοκλασίας, ὅστις εὐλογία ἐστὶ καὶ στηριγμὸς τῶν πατέρων διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας.

Τὰ πλεῖστα τῶν τυπικῶν ὁμιλοῦσι περὶ ἄρτων ἀκεραίων. Ὅμως τὸ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ IB' αἰῶνος λέγει· (Δ/σκη III, 63) «ὁ δὲ κανδηλάπτης προτίθησιν ἄρτους κεκομμένους καὶ ψωμί ἀκέραιον». Ὅπερ σημαίνει ὅτι οἱ ὑποκείμενοι τέσσαρες ἄρτοι ἦσαν κεκλασμένοι, ὁ δὲ τούτων ὑπερκείμενος ἀκέραιος, ἵνα τὴν τοῦ ἱερέως εὐλογίαν λάβῃ.

Τέλος ἔχομεν ἀσυμφωνίαν εἰς τὰ εἶδη τῶν παρατιθεμένων.

Συνοπτικῶς·

α) Μόνον ἄρτοι· Τὸ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ IB' αἰῶνος (Δ/σκη III, 23). Τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ 1214 (αὐτόθι, σ. 407).

β) Ἄρτοι καὶ οἶνος· Τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος (αὐτόθι σ. 349).

γ) Ἄρτοι, οἶνος καὶ ἔλαιον· Τὸ ἡμέτερον τοῦ 1545 (καὶ τὰ τούτῳ ἀκολουθοῦντα εἰς ἐπανεκδόσεις - ὅμως εἰς τὴν ἐπακολουθοῦσαν εὐχὴν μιμνήσκειται τοῦ σίτου, ἄρα ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἀναλογίῳ καίτοι μὴ ἀναφερόμενος), τὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ 1841 (Δ/σκη III, 564).

δ) Ἄρτοι, οἶνος, ἔλαιον καὶ σῖτος· (Σινᾶ IB' αἰῶνος αὐτόθι σ. 66, Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 αὐτόθι σ. 424, Φιλοθέου τοῦ 1813 αὐτόθι σ. 542, Κωνσταμονίτου τοῦ 1854 αὐτόθι σ. 692). Τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πράξει ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἡμετέρα Μονή·—

76. Ὁ μὲν «κάλλιστος» οἶνος πολὺς εἰς στάμνον διότι θὰ διανεμηθῇ τοῖς πατράσι, τὸ δὲ ἔλαιον εἰς μικρὸν ἀγγεῖον ὀλιγότερον διὰ τὴν εὐλογίαν καὶ μόνον. Τοῦτο οὐ ποιοῦμεν νῦν ἔνεκα τοῦ ὅτι οἱ πατέρες «ἠλαττωνήθησαν» ἐπικινδύνως. Ὀλίγος οἶνος ἀρκεῖ·—

77. Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀσυμφωνία ἐν τοῖς τυπικοῖς·

α) «Ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς καὶ λαβὼν ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ κανίσκιον (σημ.: μικρὸν κάνιστρον, πανεράκι, καλαθάκι ἀβαθές, ἐν ᾧ προφανῶς ἦσαν τοποθετημένοι οἱ ἄρτοι), σφραγίζει τῇ δεξιᾷ τρίτον καὶ ἐπεύχεται εἰς ἐπήκοον πάντων τὴν εὐχὴν ταύτην» (τὸ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα, IB' αἰῶνος, Δ/σκη III, 23).

β) «Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἄρτον ἓνα καὶ τὸν Σταυρὸν ἐπεύχεται τὴν εὐχὴν ταύτην» (τὸ τῆς τοῦ Σινᾶ τοῦ IB' αἰῶνος αὐτόθι, 66). Ἐνταῦθα ἔχομεν εὐλογίαν διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ οὐχὶ διὰ τῆς χειρός.

γ) «Εἶτα ἐκφωνεῖ ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὁ δὲ ἱερεὺς κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἓνα ἐκ τῶν ἄρτων λέγει· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ εὐλογήσας τοὺς πέντε ἄρτους... Καὶ ὅταν εἴπῃ· Τοὺς ἄρτους τούτους, τὸν σῖτον τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον..., ἄνωθεν τῶν ἄρτων ποιεῖ σταυροῦ τύπον μὲ τὸν ἐν χερσὶ αὐτοῦ ἄρτον. Καὶ ὅταν εἴπῃ· Ὅτι σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν..., εὐλογεῖ καὶ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἄρτους μὲ τὴν δεξιάν του. Ἐὰν εἶναι ἡγούμενος παρῶν, εὐλογεῖ τούτους ὁ ἡγούμενος» (τὸ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813, αὐτόθι σ. 543).

Πάντως κακῶς γράφει ὅτι εὐλογεῖ ὁ ἡγούμενος. Τοῦτο ἔργον ἐστὶ τοῦ ἐφημερίου.

δ) «Λαβὼν ἓνα ἄρτον ἀνὰ χειρας, λέγει ἐκφώνως τὴν εὐχὴν. Ὅταν δὲ εἴπῃ· Αὐτὸς εὐλόγησον τοὺς ἄρτους τούτους..., ποιεῖ σὺν ᾧ ἀνὰ χειρας ἔχει ἄρτω, σημεῖον σταυροῦ ἄνωθεν τῶν λοιπῶν ἄρτων. Καὶ ὅταν εἴπῃ· Ὅτι σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων..., κατατίθῃ τὸν ἄρτον ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ καὶ εὐλογεῖ τῇ χειρὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς ἄρτους, τὸν τε σῖτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, εἶτα προσκυνήσας τρεῖς καὶ σχῆμα ποιήσας εἰς τοὺς χορούς, εἰσέρχεται ἐν τῷ ἀγίῳ Βήματι» (τὸ τῆς Κωνσταμονίτου τοῦ 1854, αὐτόθι σ. 692).

Ταύτῃ τῇ τετάρτῃ πράξει κατακολουθοῦμεν καὶ ἡμεῖς, εὐλογοῦντες τὸν σῖτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον ἅμα τῇ ἐκφωνήσῃ τῶν λέξεων τούτων.

Σημείωσαι δ' ὅτι ἐν τῷ δίσκῳ ἢ ἐν τῷ κανισκίῳ οἱ τέσσαρες ἄρτοι σταυροειδῶς τίθενται, ὁ δὲ πέμπτος, ὁ καὶ αἰρόμενος καὶ εὐλογούμενος, ἐπάνω αὐτῶν, ἐν τῷ μέσῳ.

Σημείωσαι ὡσαύτως ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου τρίκηρον ἀνημμένον τίθεται. Κατ' ἄλλους δὲ νεωτέρους, πεντάκηρον, διὰ τοὺς πέντε, οἶμαι, ἄρτους.

Ὁ αἰεὶ, πλὴν δικαίως, διαμαρτυρούμενος Παχώμιος Ρουσσάνος (ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 239) γράφει: «Ἐτι εἰς τὰς ἀγρυπνίας, εἰς τὴν τῶν πέντε ἄρτων εὐλόγησιν, λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τούτων ἓνα, οὐ ποιεῖ σταυρὸν ἐπάνω τῶν ἄλλων, ὡς τετύπεται, ἀλλὰ τίθησιν αὐθις αὐτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, τὴν χεῖρα δὲ μόνον ὑπτίον προτείνει ἐπάνω τούτων. Ἐν δὲ ταῖς μικραῖς μοναῖς οὐκ ἄρτους πέντε τιθέασιν, ἀλλὰ κλάσματα πέντε, τινὲς δὲ καὶ ἓνα ἄρτον μεμελισμένον εἰς πέντε ἀλογίστως οὐδὲ αὐτὴν τὴν ἐπαδομένην εὐχὴν παρ' αὐτῶν αἰδούμενοι λέγουσιν· Εὐλόγησον τοὺς ἄρτους τούτους».

Τί θὰ ἔγραφεν ἄραγε διὰ τὴν παμπληθῆν τῶν ἄρτων τῶν συσσωρευομένων τανῦν ἐπάνω καὶ κύκλῳ καὶ ὑποκάτω τοῦ ἀναλογίου;

Πρόσχες δ' ὅτι εἰ ὀλίγιστοι εἰσὶν οἱ ἀγρυπνοῦντες παρατίθενται μικρὰ ἀρτίδια, πάντως πλήρη καὶ οὐ κεκομμένα:—

78. Πρόσχες, ὦ ἱερεῦ, εἰς τὸ ἀπλοῦν τῆς εὐχῆς καὶ μὴ πρόσθετε ἐκ ζήλου τὰ περιττὰ «ἐν ἐρήμῳ - ἄνδρας - δούλους - τρέφων, πληθύνων, συντηρῶν»:—

79. Πρὸ τοῦ λγ' ψαλμοῦ λέγομεν τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος* τρίς, συντόμως καὶ εἰς τὸ κλιτὸν ὕφος. *Εἶτα Δόξα καὶ νῦν, Εὐλογήσω τὸν Κύριον.*

Τοῦτο ἀποσιωπᾶται ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀρχαίων τυπικῶν, ἀναφέρεται ὅμως εἰς νεώτερα, ὡς π.χ. εἰς τὸ τῆς Φιλοθέου· «ὁ δὲ κανονάρχης λέγει· *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου, Δόξα καὶ νῦν, Εὐλογήσω τὸν Κύριον*» (Δ/σκη III, 542). Ὁμοίως τὸ τῆς Κωνσταμονίτου τοῦ 1854· «ὁ δὲ διαβαστῆς ἐκφωνεῖ τρίς τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Δόξα καὶ νῦν, Εὐλογήσω τὸν Κύριον*» (Δ/σκη III 693).

Ὅπως δὴποτε ἡ τάξις αὕτη ἐστὶ νεωτέρα (ἀλλ' οὐκ ἀποβλητέα) καὶ ἔχει ἐπηρεασθῆ ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῶν τυπικῶν καὶ τοῦ τέλους τῶν τελείων θ. Λειτουργιῶν καὶ τῆς τῶν Προηγιασμένων Δώρων:—

80. Ἐν τοῖς παλαιοῖς τυπικοῖς δὲν ἀναγράφεται τι περὶ ψαλμωδίας τοῦ στίχου *Πλούσιοι ἐπτώχευσαν*. Τοῦτο μνημονεύει μόνον τὸ νεώτερον τῶν χειρογράφων τυπικῶν, τὸ τῆς Κωνσταμονίτου τοῦ 1854 (αὐτόθι, 693) «καὶ ὁ πρῶτος χορὸς ψάλλει μετὰ μέλους τὸ *Πλούσιοι ἐπτώχευσαν*». Ἡμεῖς ψάλλομεν τὸν στίχον συντόμως μὲν ἀμφότεροι οἱ χοροὶ τρίς εἰς ἦχον βαρὺν ἐναρμόνιον ἢ ἅπαξ ὁ α' χορὸς εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον ἀλλὰ ἀργῶς.

Πρόσχες ὅτι ὁ στίχος ψάλλεται μόνον εἰς ἦχον βαρὺν ἐναρμόνιον.

Λέγομεν μόνον, διότι πολλοὶ ψάλλουσι τοῦτον εἰς ἦχον πλ α' καὶ δὴ εἰς ῥυθμὸν τρίσημον καὶ ὑποσκάζοντα. Τὸ τοιοῦτον ἀπετόλμησέ ποτε καὶ ὁ ὑπομνηματίζων τὸ παρὸν τυπικόν, ψάλλοντος ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ οὐ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐμνήσθημεν Ἀρχοντος Θρασυβούλου Στανίτσα. Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ «ἄσματος» τούτου ἐγένετο ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἐρυθρὸς ἄχρις ὠτων καὶ πολλὰ καθ' ἑαυτὸν ὑπετονθόρισε καὶ ἔψαλε τὸ δεύτερον εἰς τὸν ἐναρμόνιον βαρὺν ἦχον. Ἐμαθον ἀφ' ὧν ἔπαθον μὴ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς.

Ἰστέον ὅτι τὸ *Πλούσιοι ἐπτώχευσαν* ὑπὸ τῶν χορῶν ψάλλεται:—

81. Πρόσχες εἰς τὸ ἀπλοῦν τῆς εὐχῆς καὶ οὕτω ταύτην λέγε:—

82. Εἰς τὰς Πράξεις δηλαδὴ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων τὰς συγγραφείσας ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Ἀρχαία ἢ συνήθεια ἀλλ' οὐκ ἴσμεν εἰ τηρεῖται ποῦ.

Πάντως αἱ τιθέμεναι ἀναγνώσεις εἰς ἑορτάς, περιγράφονται εἰς τοὺς οἰκείους τόπους.

Προεுτρεπίζεται δισκέλιον ὀλίγον κατωτέρω τοῦ ὀμφαλίου ἐστραμμένον πρὸς δυσμὰς. Ὁ ἀναγνώστης κρατῶν λαμπάδα ἡμμένην ἐκ πλαγίου τοῦ δισκελίου ἐστῶς καὶ ὄρων πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τὸ Ἀμήν τῆς εὐλογίας τοῦ ἱερέως ἐκφωνεῖ τὸ προοίμιον τοῦ λόγου (π.χ. *Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν (δεῖνος) λόγος (εἰς τὴν δεῖνα ὑπόθεσιν) εὐλόγησον πάτερ*). Ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῶν ἀγίων θυρῶν φέρων εἰσέτι τὸ φαλόνιον καὶ ὄρων πρὸς δυσμὰς ἐκφωνεῖ *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ*, ὁ ἀναγνώστης τὸ Ἀμήν καὶ στραφεὶς πρὸς δυσμὰς ἄρχεται τοῦ λόγου. Κλείεται τὸ καταπέτασμα τῆς Ὁραίας Πύλης, ὁ ἱερεὺς ἀποδύεται φαλόνιον καὶ ἐπιτραχήλιον καὶ ἐξεληθὼν ἵσταται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ:—

83. Περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τὸ τυπικὸν τοῦ Σινᾶ τοῦ 1214, (Δ/σκη III, 402) παρατηρεῖ «*εἰ θέλει ὁ προεστῶς*». Καὶ τοῦτο διὰ τὸν κίνδυνον παρερμηνείας αὐτῆς:—

84. Ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ προεστῶτος καὶ ἀκολουθῶς τῶν λοιπῶν κατὰ τάξιν:—

85. «*Νῦν δὲ τοῦτο οὐ γίνεται*» (τυπικὸν τῆς Γρηγορίου τοῦ 1851, Δ/κη III, 665), μᾶλλον ὡς ἐμποιοῦν ἀταξίαν. Εἰς τὸ τυπικὸν τοῦ Ἀγίου Σάββα τοῦ 1336 (αὐτόθι III, 160) γίνεται λόγος περὶ διανομῆς ὕδατος, ἴσως λόγῳ τοῦ ξηροῦ κλίματος: «*ὁ δὲ κελλαρίτης βάλλει τρεῖς μετανοίας εἰς τὰ ἅγια θυρία, ἐπιδίδωσιν ὕδωρ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ εἰ μὲν ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν ἡγούμενος τυπώσει δίδοσθαι ποτήριον οἴνου τοῖς ἀδελφοῖς διὰ τὸν κόπον, ἐνδεχόμενον ἐστίν, εἰ δ' οὐκ, ἐπιδίδοσθαι ὕδωρ μόνον*».

Κατὰ τὴν κρατουσαν σήμερον τάξιν ἀντὶ ποτηρίου οἴνου, ἐπιρροῦνομεν διὰ τοῦ εὐλογηθέντος οἴνου τὰ κλάσματα τῶν ἄρτων καὶ ἐπιδίδομεν τοῖς ἀδελφοῖς:—

86. Πρόσχετος ὅτι καίτοι οἱ ἄρτοι εὐλογοῦνται κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν, ἄρτοκλασία γίνεται μόνον ἐν καιρῷ χειμῶνος. Κατὰ τὸ θέρος οἱ ἄρτοι εὐλογοῦνται μὲν νῦν, διακλῶνται ὁμῶς καὶ διανέμονται μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν. Οὕτως εἰς τυπικὸν τοῦ 1442 (αὐτόθι, 421) εὔρομεν: «*Ἰστέον ὅτι μετὰ τὸν Ἀπρίλιον μῆνα καὶ ἡ εὐλόγησις γίνεται τῶν ἄρτων, ἀλλ' οὐ κλῶμεν αὐτούς, οὔτε ἐσθίομεν διὰ τὸ σμικρυνθῆναι τὴν νύκτα, ἀλλὰ τὸ πρωτὶ ἐσθίομεν αὐτούς μετὰ τὴν διάδοσιν τοῦ πρώτου (ἀντιδώρου)*». Τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 (αὐτόθι III, 565) διαφέρει ὀλίγον ὡς πρὸς τὸν χρόνον, ἀλλὰ θέτει καὶ ὄριον ἀπαρχῆς τῆς ἄρτοκλασίας: «*Πλὴν εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐκ αἰεὶ γίνεται ἄρτοκλασία, ἀλλ' ἐν μόνῳ τῷ τοῦ χειμῶνος καιρῷ, ὅτε μεγάλαί εἰσιν αἱ νύκτες, ἥγουν ἀπὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἄχρι τοῦ Μεγάλου Πάσχα*».

Κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν οὐ κλῶμεν τοὺς ἄρτους ἀπὸ 1ης Μαΐου ἕως 1ης Σεπτεμβρίου «*διὰ τὸ βραχὺ τῆς νυκτὸς καὶ διὰ τὴν τῶν Ἀγίων Μυστηρίων μετάληψιν*» (ὄρα καὶ τὴν εἴδησιν εἰς τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον τῆ Κυριακῆ τοῦ Θωμᾶ: «*δεῖ γινώσκειν, ὅτι ἀπὸ τῆς παρούσης Κυριακῆς, ἐὰν συμβῆ εἶναι τὸν Μάϊον μῆνα, οὐ γίνεται ἄρτοκλασία μετὰ τὴν τῶν ἄρτων εὐλόγησιν διὰ τὸ βραχὺ τῆς νυκτὸς*»).

Ὁ βαθύτερος λοιπὸν λόγος εἶναι ἡ πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως τελεία νηστεία (τοῦλάχιστον ἐπὶ δωδεκάωρον). Καὶ ἔμμεσος ἀπόδειξις ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἐκοινωνοῦν καθ' ἐκάστην Κυριακὴν (τοῦλάχιστον).

Τὰ ἕτερα εἶδη τῆς ἄρτοκλασίας, ὃ τε δηλαδὴ σίτος καὶ τὸ ἔλαιον συναγόνται ὑπὸ τοῦ κελλαρίτου καὶ ὁ μὲν σίτος ῥίπτεται εἰς τὸν ὑπόλοιπον σίτον τῆς Μονῆς ἐν τῷ ὠρεῖῳ (τῆ σιταποθήκῃ), τὸ δὲ ἔλαιον εἰς τοὺς πίθους τοῦ ἐλαίου τοὺς ὄντας εἰς τὸ «δοχεῖον» (τὸ δοχειό) τὴν ἐλαιοαποθήκην, πρὸς εὐλογίαν τοῦ τε σίτου καὶ τοῦ ἐλαίου. Μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἐκ τυπικοῦ τοῦ II' αἰῶνος (ἐκ τῆς Παρισινής Βιβλιοθήκης αὐτόθι III, 183) ὠραίαν συνήθειαν: «*Ἐν πολλοῖς μοναστηρίοις καὶ μάλιστα ἐν τῇ εὐαγεστάτῃ μονῇ τοῦ Στου-*

δίτου, *έώρακα νυν καλλίστην τελουμένην συνήθειαν· έν έκάστη γάρ άγρουπνία μετά την άπόλυσιν άπέρχονται μετά λιτής είς τό ώρειον, ψάλλοντες τό ιδιόμελον του κατá την μονήν Αγίου και του έορταζομένου Αγίου έν τή άγρουπνία (μνήμη) είπερ έστι των μεγάλων Αγίων, και λέγουσιν έν τῷ ώρειῷ την εύχην ήγουν, Κύριε Ίησου Χριστέ, ό εύλογήσας τους πέντε άρτους· και εύλογοῦσι τον έν τῷ ώρειῷ σίτον, επίρῳαίνοντας του ιερέως και τον εύλογηθέντα σίτον έν τή μεγάλη Έσπέρα (έν τῷ μεγάλῳ Έσπερινῷ ήγουν)».*

Έκ τούτων συνάγονται δύο τινά:

α) Τα εύλογηθέντα είδη του σίτου και του έλαίου δέν παραμένουσιν επί του τετραποδίου αναμένοντα πάλιν και πάλιν την εύλογίαν (πολλάκις και επί έτη πολλά) αλλά μεθ' έκάστην εύλογίαν μεταφέρονται πρὸς εύλογίαν του λοιπού σίτου και έλαίου. Έάν δέν ύπάρχη σίτος (όπερ και τό πιθανώτερον) τότε ό εύλογούμενος σίτος συνάγεται επί τι διάστημα, αλήθεται και χρησιμοποιείται είς παρασκευήν προσφόρων ή άκόμη και διά κόλλυβα.

β) Η τέλεισις άρτοκλασίας είς τό τέλος του όρθρου ή τής θείας Λειτουργίας, οὐδαμου άναφερομένη, είναι παντάπασι ξένη πρὸς την τάξιν τής Έκκλησίας. Δυστυχῶς οί σημερινοί ποιμένες όντες ως επί τό πολὺ ανθρωπάρεσκοι, τινές δέ και φιλοχρήματοι, ένδίδουν είς άπαιτήσεις γυναικαρίων αείποτε μανθανόντων και οὐδέποτε είς εύσέβειαν έλθειν δυναμένων —

87. Έξέρχονται μόνον οί διακονηταί πρὸς ολιγόλεπτον άνάπausιν, άλλ' οὐχι και πάντες οί άδελφοί. Διότι συμβαίνει πολλάκις ίνα μένη είς τον Ναόν μόνος ό αναγινώσκων.

Περί αὐτῆς τῆς έξόδου και τῆς είσόδου όμιλεῖ τό ήμέτερον τυπικόν έν κεφαλαίῳ πέμπτῳ και ὅρα εκεί:—

88. Ός έν τοίς πρόσθεν είδομεν, είς τινας Μονάς, ὕδωρ άντι οίνου παρείχετο, ιδίως εκεί όπου δέν εύλογεῖτο οἶνος (ως π.χ. είς τό τυπικόν τής Μονῆς του Σινά του 1214: «ό δέ κελλαρίτης κατακλάσας ένα άρτον από των εύλογηθέντων, επίδίδωσι τοίς άδελφοίς και ὕδωρ και πίνοντες οί άδελφοί...» (αὐτόθι, 402). Δέν αποκλείεται βεβαίως και ή επίδοσις και ὕδατος μετά τον εύλογηθέντα οἶνον (ως είς τό τυπικόν τής Μονῆς του Αγίου Σάββα του 1336, αὐτόθι 160).

Κατá τό ήμέτερον τυπικόν φαίνεται ότι ή πόσις ὕδατος έγίνετο έλευθέρως υπό των έξερχομένων ή των είσερχομένων, άλλ' έως τής ώρας ταύτης, δηλαδή τής αναγνώσεως του Πραξαποστόλου. «Και τό ὕδωρ σου μέτριον, μοναχέ, ίνα σωθῆς»:—

89. Είς τό αὐτό τυπικόν τής του Σιναιίου όρους Μονῆς αναφέρεται ότι: «από τῆς ώρας εκείνης οὐκ έχει έξουσίαν πίνειν ὕδωρ, ό των Αχράντων Μυστηρίων μετασχεῖν βουλόμενος». Όποτε αρχίζει ό διαχωρισμός των άγρουπνούντων είς κοινωνήσοντας και μή. Διά τό ήμέτερον τυπικόν ό διαχωρισμός είναι άδιανόητος. Ή μάλλον ήτο άδιανόητος. Διότι τωνῶν πολλοί οί άγρουπνούντες και έλάχιστοι (ή και οὐδείς) οί κοινωνοῦντες:—

90. Τα πλείστα των αρχαίων τυπικῶν όμιλοῦσι περί ίάσεως ψυχικῶν παθῶν και σωματικῶν νόσων. Το τυπικόν τής Λαύρας του Αγίου Σάββα του IB' αἰῶνος (αὐτόθι, 23) όμιλεῖ και περί φρύξεως (φρυγανίσματος) και διαφυλάξεως τής άρτοκλασίας, ήτις άποστέλλεται «πρὸς ίασιν ψυχικῶν παθῶν και σωματικῶν, πινομένη μετά του ὕδατος και μεταλαμβανομένη», προφανῶς είς τους άσκητὰς τής ένδοτέρας έρήμου του Ίορδάνου.

Του χρόνου προϊόντος προστίθενται και έτεροι θαυματουργικαί ιδιότητες είς την άρτοκλασίαν. Οὕτως αναγινώσκομεν: «Ό δέ εύλογηθείς άρτος έχει διάφορα χαρίσματα»

(αυτόθι, 544, τοῦ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813). «Ὁ δὲ εὐλογηθεὶς ἄρτος ἔχει χαρίσματα διάφορα, ἤγουν παύει πυρετοὺς πινόμενος μετὰ ὕδατος, φρίκην (ρίγος) διώκει καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἰάται, πρὸς δὲ τούτοις καὶ σήτας (σαράκια) ἀπὸ τῶν γεννημάτων ἐλαύνει» (αυτόθι, 564, τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841).

Ἀλεξιτήριος = αὐτὸς ποὺ ἀποκρούει, ποὺ προστατεύει. Ὁρθότερα γραφὴ ἀλεξητήριος. Καὶ εἰς ἕτερον τυπικὸν ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ συνήθεια, καθ' ἣν «φρύξας (μερίδα τῆς ἀρτοκλασίας) ὁ ἐφημέριος, φυλάττει, ἥτις καὶ ἀποστέλλεται πανταχοῦ εἰς ἴασιν ψυχικῶν παθῶν καὶ σωματικῶν, πινομένη μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ μεταλαμβανομένη» (τυπικὸν II' αἰ. ἐν Δ/σκη III, 22) :-

91. Τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως καθορίζει ὁ ἐκκλησιάρχης. Μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς αἴρεται τὸ δισκέλιον διότι αἱ λοιπαὶ ἀναγνώσεις γίνονται ἀπὸ τοῦ ἀναλογίου τοῦ ἀ' χοροῦ. Τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως ἐπισφραγίζεται λέγοντος τοῦ ἀναγνώστου διὰ μὲν ἀνάγνωσιν εἰς δεσποτικὰς ἐορτὰς Αὐτῶ ἢ Δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν, διὰ δὲ ἀνάγνωσιν εἰς θεομητορικὰς ἐορτὰς Αὐτῆς Παναγίας πρεσβείας, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς, Ἀμήν. Δι' ἀναγνώσεις εἰς ἀγίους, Αὐτοῦ (ἢ αὐτῆς, ἢ αὐτῶν) ἀγίας πρεσβείας, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς, Ἀμήν. Ἐὰν ἡ ἀνάγνωσις παρέμεινεν ἡμιτελής καὶ συνεχισθῆ εἰς ἄλλην ὥραν τότε ὅταν ἐπιστῆ ὁ χρόνος, ὁ ἀναγνώστης λέγει Τὰ ἐπίλοιπα τῆς ἀναγνώσεως, εὐλόγησον πάτερ καὶ ὁ ἱερεὺς Δι' εὐχῶν :-

92. Ἡ εὐλόγησις ἐνταῦθα πλεονάζει, ἀφ' ἑνὸς διότι μόλις πρὸ τῆς ἀναγνώσεως ἐποίησεν Εὐλογητόν, ἀφ' ἑτέρου διότι πάντα τὰ παλαιὰ τυπικὰ ἀγνοοῦσι ταύτην. Οὕτω «Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Πραξαποστόλου ἀρχόμεθα τοῦ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ καὶ ψάλλομεν κοινῶς τὸν ἐξάψαλμον» (τυπικὸν Ἱεροσολύμων τοῦ IB' αἰῶνος, αὐτόθι, 24). «Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀναγνώσεως, εὐθύς ὁ προεστῶς ἢ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς λέγει τὸν ἐξάψαλμον» (Εὐχολόγιον Goar, 5). Τούτῳ συμφωνεῖ καὶ τὸ Μέγα Εὐχολόγιον (σ. 8). Τὸ τῆς Φιλοθέου γράφει «ὅταν πληρωθῆ ἡ ἀνάγνωσις εὐθύς ἀρχεται ὁ προεστῶς τοῦ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ» (τοῦ 1813, αὐτόθι, 544). Τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῷ τῆς Γρηγορίου τοῦ 1851 καὶ τῷ τῆς Κωνσταντονίου τοῦ 1854. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 (αὐτόθι, 565) «Τοῦ δὲ ἱερέως εὐλογήσαντος, ἀρχεται ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τοῦ ἐξαψάλμου».

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ παλαιοῦ τυπικοῦ τοῦ 1387 (Βιβλιοθήκης Βενετίας, αὐτόθι, 170) εὕρισκεται ἐν ἀπορίᾳ: «Ἰστέον, ὅτι ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων οὐ δηλοῖ εὐλογεῖν τὸν ἱερέα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐξαψάλμου, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ μεγάλου σημαντήρος ποιεῖν τὸν προεστῶτα ἢ τὸν ἐκκλησιάρχην τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐξαψάλμου, μὴ εὐλογοῦντος τοῦ ἱερέως, ὅπερ οὐ δοκεῖ μοι παράδοσιν εἶναι πατρικὴν, ἀλλ' ὀκνηρίας δεῖγμα σαφές».

Ὅμως τὸ μὴ εὐλογεῖν τὸν ἱερέα οὐκ ἔστι δεῖγμα ὀκνηρίας ἀλλὰ σωστὴ πράξις διότι ἡ ἀγρυπνία εἶναι ἐνιαία ἀκολουθία ἐσπερινοῦ - ὄρθρου - ἀ' ὥρας. Ἄρα περιττεύει ἐνταῦθα ἡ εὐλόγησις ὑπὸ τοῦ ἱερέως ὡς περιττεύει καὶ διὰ τὴν ἀ' ὥραν τὴν ἀναγινωσκομένην συνημμένως τῷ ὄρθρῳ. Ἐπομένως ἀρχόμεθα τοῦ ἐξαψάλμου ἄνευ εὐλογίας τοῦ ἱερέως.

Σημείωσαι ὅτι ἀγρυπνίας τελουμένης τὸ μεσονυκτικόν, ὁ τριαδικὸς κανὼν καὶ τὰ μεγαλυνάρια καταλιμπάνονται. Τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ ἀγνοοῦσι παντάπασι τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μεσονυκτικοῦ τῆς Κυριακῆς. Τὸ μεσονυκτικὸν τοῦτο κατάλοιπόν ἐστι ἐκ τοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ καὶ κυρίως τῆς παννυχίδος.

Καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος τελουμένης ἀγρυπνίας ἡ βαθέος ὄρθρου τὸ μεσονυκτικὸν καταλιμπάνεται.

Μόνον τὸ ἐκ τῶν χειρογράφων νεώτερον, τὸ τῆς Κωνσταντονίου τοῦ 1854 (αὐτόθι, σ.

693) ὁμιλεῖ περὶ τριαδικοῦ κανόνος ἀλλ' ἐν γνώσει ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτερότητα τῆς Μονῆς· «Ἐὰν δὲ ἀγρυπνία γίνεται ἐν Κυριακῇ, οὐ λέγομεν τὸν ἐξάψαλμον εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναγνώσιν, ἀλλὰ ψάλλομεν τὸν τριαδικὸν κανόνα τοῦ τυχόντος ἤχου. Ἐὰν δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς τυπικοῖς οὐχ εὐρίσκωμεν τοῦτο γινόμενον, ἀλλ' ἡμεῖς ποιούμεν ἐν τῷ Κοινοβίῳ ἡμῶν ἐκ παραδόσεως. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν ἐξάψαλμον». Ὅμως τὸ σπάνιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νόμος οὐ γίνεται. Τὸ ψάλλειν τὸν τριαδικὸν κανόνα ἐν μέσῳ ἀγρυπνίας παντάπασι ξένον ἐστὶ καὶ ἄγνωστον τῇ πολιᾷ πράξει τῆς Ἐκκλησίας:—

93. Ἀσυμφωνία ὑπάρχει ἐν τοῖς τυπικοῖς περὶ τοῦ τίς ἀπάρχεται τοῦ ἐξαψάλμου. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἐνταῦθα μὲν σιγᾷ. Ὀλίγον ὁμως κατωτέρω ὁμιλεῖ περὶ τοῦ προεστῶτος «ὅταν οὖν ἄρξῃται ὁ προεστῶς τοῦ ρβ' ψαλμοῦ...» Λεπτομερείας παρέχει τὸ ἡμέτερον τυπικὸν εἰς κεφάλαιον Ε' καὶ ὅρα ἐκεῖ.

Κατὰ τὸ εὐχολόγιον τοῦ Goar (σ. 6) ὡς καὶ κατὰ τὸ Μέγα Εὐχολόγιον «ὁ προεστῶς ἢ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς λέγει τὸν ἐξάψαλμον». Κατὰ τὸ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ IB' αἰῶνος «Ψάλλομεν κοινῶς τὸν ἐξάψαλμον» (Δ/σκη, III, 24), ὅπερ σημαίνει ὅτι ἐψάλλετο ἀπὸ κοινοῦ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν καὶ κατὰ στίχον. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγιοταφίτικου Μετοχίου, τοῦ IE' αἰῶνος, «ψαλλέτω ὁ ἐκκλησιάρχης ἢ ὁ ταχθεὶς ὡς ἔθος» (αὐτόθι III, 257). Κατὰ τὸ τῆς Διονυσίου «ἀρχεται ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τοῦ ἐξαψάλμου» (αὐτόθι 565, τοῦ 1841). Τὸ τῆς Κωνσταμονίτου (τοῦ 1854 αὐτόθι 693) δίδει ἄλλην πράξιν· «Ὁ δὲ πρῶτος χορὸς λέγει τὸν ἐξάψαλμον ἀργῶς καὶ μετὰ φόβου Θεοῦ».

Ἑρώτημα: Ὅλος ὁ χορὸς ἢ ὁ προεξάρχων τοῦ α' χοροῦ;

Εἰς αὐτὸ οὐδὲ οἱ σημερινοὶ πατέρες τῆς Μονῆς ταύτης δύνανται ἵνα ἀπαντήσωσι.

Λίαν ἐνδιαφέρουσαι εἰσὶν αἱ καταγραφαὶ δύο ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων γνωστῶν τυπικῶν.

Ἡ Ὑποτύπωσις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος τοῦ 1048 (Δ/σκη, I, 621) ἀναφέρει ἐπὶ λέξει· «Ἀφ' οὗ τὸ Ἄμην ἐκδεχόμενον τὸν ἐκκλησιάρχην, τοῦ ἐξαψάλμου εὐθέως ἀπάρχεσθαι σχολαίως τε καὶ ἡσυχῶς καὶ προσεκτικῶς, μικρὸν ἄγαν ὑποφωνοῦντα τὰ ῥητὰ τῶν ψαλμῶν, ἵν' ἐντεῦθεν ἔχοιεν ἅπαντες ἀπροσκόπτως καὶ ἀπλανῶς αὐτὰ διεξέρχεσθαι».

Τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει (τοῦ IB' αἰῶνος, αὐτόθι I, 659) ἔχει παρεμφερῆ διάταξιν κατασκευατικὴν πάνυ· «Οἱ δὲ μοναχοὶ τὸ Ἄμην ἐπειπόντες, εὐθὺς τὴν τοῦ ἐξαψάλμου ποιήσονται ἑναρξιν, οὐ μετὰ κραυγῆς, ἀλλ' ἡρέμα τοῦτον καθ' ἑαυτοὺς ὑποψάλλοντες καὶ φροντίζοντες τῷ ἐκκλησιάρχῃ συμφωνεῖν, μέσον ἐστῶτι τοῦ Ναοῦ καὶ τρανότερον φθεγγομένῳ πρὸς τὸ ἐξακούεσθαι».

Ἐπομένως ἡ πράξις ποικίλλει. Ἐπεκράτησεν ὁμως ἵνα ὁ ἐξάψαλμος ψάλληται εἴτε ὑπὸ τοῦ προεστῶτος μόνου ἢ μετὰ τοῦ ἐκκλησιάρχου κατὰ στίχον (τοῦ ἐκκλησιάρχου ὄντος ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ β' χοροῦ) εἰς ὕφος κλιτὸν καὶ παρακλητικόν.

Ὁ ἐξάψαλμος ἐψάλλετο ἀργῶς καὶ σχολαίως. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι ὁ ἱερεὺς ἤρχετο τῆς ἀναγνώσεως τῶν ιβ' εὐχῶν ἀπὸ τοῦ ρβ' ψαλμοῦ Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον ἡγουν ἀπὸ τοῦ προτελευταίου. Ἐν τισὶ μάλιστα τυπικοῖς εὐρομεν τοῦτον ἀναγινώσκοντα τὰς εὐχὰς ψαλλομένου τοῦ τελευταίου ψαλμοῦ, τοῦ Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου (τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικόν, αὐτόθι III, 351). Τοῦ χρόνου ὁμως προϊόντος καὶ τοῦ ζήλου ἐλαττουμένου, ἡ διάρκεια τοῦ ἐξαψάλμου ἐμειώθη. Ἀπλῶς ἀναγινώσκεται. Οὕτω τὰ νεώτερα τῶν τυπικῶν (τὸ τῆς Γρηγορίου τοῦ 1851, αὐτόθι III, 665, τὸ τῆς Κωνσταμονίτου τοῦ 1854, αὐτόθι,

693) ἀναγράφουσιν ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀρχεται ἀναγινώσκειν τὰς εὐχὰς ἀπὸ τοῦ *Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς* δηλονότι τῆς β' στάσεως τοῦ ἐξαψάλμου.

Ταῦν ἀναγινώσκειται τόσον ἐπιπολαίως καὶ ταχέως, ὥστε αἱ εὐχαὶ διηρέθησαν. Ἐξ κατὰ τὴν πρώτην στάσιν, ἔξ κατὰ τὴν δευτέραν. Ὅπερ ἄτοπον καὶ οὐδαμοῦ ἐν τοῖς παλαιοῖς τυπικοῖς μαρτυροῦμενον.

Οἱ παλαιοὶ πατέρες εἶχον ἀκρίβειαν διὸ καὶ ψαλλομένου τοῦ ἐξάψαλμου ἐτήρουν σιγὴν πολλήν. Περὶ τούτου ὄρα καὶ εἰς τὸ Ε' κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ.

Κατὰ δὲ τὸ προμνησθὲν τυπικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου τοῦ ΙΕ' αἰῶνος (αὐτόθι, 257) «*ψαλλέτω ὁ ἐκκλησιάρχης ἢ ὁ ταχθεὶς ὡς ἔθος ἐπὶ τὸν ἐξάψαλμον ἀργῶς καὶ μεθ' ὄσης ἀν εἵπης συντριβῆς τε καὶ προσοχῆς, ὁμοίως καὶ πάντες καθ' ἑαυτοὺς, ὡς αὐτῷ τῷ Θεῷ προσλαλοῦντες καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἐξιλεούμενοι ἀμαρτιῶν. Ὅφειλει δὲ ψάλλειν πραεῖα καὶ ἡσύχῳ φωνῇ εἰς ἐπήκοον πάντων βῆξι δὲ ἢ πτύσαι ἢ ὄλως τοῦ ἰδίου τόπου σκυλληθῆναι ἢ μετακινήθῆναι ἢ ἀπὸ τοῦ ἔξω νάρθηκος τῷ θεῷ Ναῶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ψάλλεσθαι τὸν ἐξάψαλμον ἐξουσίαν οὐδεὶς ἔχει. Ἀφοβίας γὰρ τοῦτο καὶ ἀκαταστασίας σημεῖον ἐστίν. Εἰ δέ τις ἴσως τῷ γήρατι κατακαμπτόμενος ἢ ἀσθενὴς τετραχωμένος οὐ πρὸς ἰσχὺς ἔχει φυλάττειν ἑαυτὸν ἄσχυλτον, ὡς ἐγράψαμεν, μενέτω ἐν τῷ προνάῳ, ἄχρι τῆς τοῦ ἐξάψαλμου συμπληρώσεως καὶ τότε εἰσερχέσθω*».

Ἰστέον ὅτι τοῦ ἐξαψάλμου ψαλλομένου, οὔτε μετάνοιαι, οὔτε σχήματα, οὔτε γονυκλισίαι, οὐδὲ «σταυροκοπήματα» γίνονται. Ἀλλὰ μένομεν ἀκίνητοι καὶ ὀρθοί.—

94. Ἦγουν τὸν μεγάλον σημαντήρα, τὸ μέγιστον τῶν σιδηρῶν σημαντρῶν.—

95. Τὸ θυμίαμα τοῦτο κατὰ τὴν πρώτην στάσιν τοῦ ἐξαψάλμου μαρτυρεῖται σαφῶς ἐν τοῖς παλαιότεροις τῶν τυπικῶν. Διὸ καὶ ἡμεῖς κρατοῦμεν αὐτὸ θυμιῶντες. Ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ φέρων μανδύαν καὶ ἐπιτραχήλιον μόνον, ἀθορύβως καὶ διὰ θυμιατοῦ μὴ φέροντος κωδωνίσκους, «βωβοῦ», ἀφώνου καὶ ἀλάλου.

Ἦδη ὁμως ἀπὸ χρόνων παλαιῶν (τυπικὸν τοῦ 1528, Δ/σκη III, 109) ἤρξατο τὸ θυμίαμα τοῦτο καταργούμενον «*Ἰστέον δὲ ὅτι ἐν τισὶ τῶν τυπικῶν τὸν ἐκκλησιάρχην ἢ τὸν καθηγούμενον τὸν ἐξάψαλμον λέγειν εὐρίσκεται, ἐν ᾧ τὸν ἱερέα, φησί, θυμιᾷν, εἰ καὶ τοῦτο νῦν οὐ γίνεται*». Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ συνήθεια αὕτη ἐξέπεσεν (ὡς καὶ τόσαι ἄλλαι) διὸ καὶ ἀποσιωπᾶται ὑπὸ τῶν χειρογράφων τυπικῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Ὅμως τὸ θυμιᾷν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀρθρου τάξις ἐστίν ἀρχαία καὶ ὀφείλομεν αὐτὴν τηρεῖν.—

96. «*Ἄψας κηρὸν ὁ κανδηλάπτης πῆγνυσιν αὐτὸν εἰς τὸ διάστυλον τῶν ἀγίων θυρῶν*» (τυπικὸν τοῦ 1528, αὐτόθι, 109) —

97. Οὐσῶν κεκλεισμένων καὶ τοῦ ἱερέως ὄντος ἐστραμμένου κατ' ἀνατολὰς καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ.—

98. Ὅτι πρέπει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις.—

99. Καίτοι οἱ μοναχοὶ ἦσαν πολλοί, οἱ εἰδότες ψάλλειν ἦσαν ὀλίγοι. Ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι οἱ πλεῖστοι ἦσαν ὀλιγογράμματοι ἢ τελείως ἀναλφάβητοι, ἀφ' ἑτέρου διότι ἡ γνῶσις μουσικῆς ἦτο δύσκολος ἕνεκα τοῦ στενογραφικοῦ συστήματος καταγραφῆς αὐτῆς. Μόνον μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου συστήματος τῷ 1814 ἠύκολύνθησάν πως τὰ πράγματα.—

100. Ἰστέον ὅτι τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτικίον πάντοτε δις λέγεται, ἅτε μὴ ψαλὲν ἐν τῷ ἐσπερινῷ.—

101. Ἦγουν τὸ β' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου. Τὸ Ψαλτήριον ἐστιχολογεῖτο παρ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν, μᾶλλον εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας. «*Ὅμοίως καὶ ἡ τοῦ ψαλτηρίου στιχολογία πραεῖα ἔστω καὶ γαληνῇ τῇ φωνῇ*» (τυπικὸν ΙΕ' αἰῶνος, Δ/σκη III, 257).

Παλαιότερον ὠρίζετο καὶ ὁ ἦχος καθ' ὃν ἐψάλλετο τὸ κάθισμα: «Ἐπειτα στιχολογοῦμεν ἕτερον κάθισμα τὸ Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου εἰς ἦχον πλ β' ἀργῶς καὶ μετὰ μειζόνων ἀλληλουϊαρίων» (αὐτόθι I, 356, τυπικὸν Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος).

Τανῦν τὸ Ψαλτήριον ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου ὡς ἐξῆς: Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ θεοτοκίου ὁ κανονάρχης Κύριε ἐλέησον ἐκ τρίτου, Δόξα. Καὶ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τοῦ ἀναλογίου, ἐστραμμένος πρὸς δυσμᾶς ἐκ πλαγίου Καὶ νῦν καὶ ἀει, καὶ ἄρχεται τῆς α' στάσεως. Μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς Δόξα. Καὶ ὁ κανονάρχης Καὶ νῦν, ἀλληλουϊα τρίς, δόξα σοι ὁ Θεός (ἐκ τρίτου), Κύριε ἐλέησον τρίς, Δόξα. Ὁ ἀναγνώστης Καὶ νῦν, καὶ ἄρχεται τῆς β' στάσεως. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται καὶ μετὰ τὸ πέρασ τῆς β' στάσεως. Εἰς τὸ τέλος τῆς γ' στάσεως ὁ ἀναγνώστης Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλουϊα (ἐκ τρίτου) δόξα σοι ὁ Θεός, καὶ τοῦτο ὅλον ἐκ τρίτου, ἄνευ τῶν νεωτέρων ἢ ἐλπίς ἡμῶν Κύριε δόξα σοι. Πρόσχεσ ὅτι μετὰ τὸ πέρασ ἐκάστης στάσεως ὁ ἀναγνώστης στρέφεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ κατερχόμενος τοῦ ψιαθίου αὐτοῦ ποιεῖ μετανοίας μικρὰς τρεῖς:—

102. Εἰς τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Goar (σ. 6) καὶ εἰς τὸ ἐν χρήσει Μέγα Εὐχολόγιον (διάταξις Τεροδιακονίας), οἷς ἀκολουθεῖ καὶ ἡ σημερινὴ πρᾶξις, ἀναγράφεται: «Εἰς ἐνὸς δὲ ἐκάστου συμπλήρωσιν καθίσματος, ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μικρὰν συναπτὴν καὶ ἐκφωνεῖ εἰς μὲν τὸ πρῶτον κάθισμα «Ὅτι σὸν τὸ κράτος καὶ σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις», εἰς δὲ τὸ δεῦτερον «Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις» καὶ μετὰ τὸν πολυέλεον ἢ τὸν Ἄμωμον «Ὅτι ἠυλόγηται καὶ δεδόξασται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου»:—

103. Ὁ πλήρης στίχος εἶναι Ἀνάστα Κύριε βοήθησον ἡμῖν καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός σου (Ψαλμὸς μγ, 26) ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ τηρεῖται που ἡ τάξις αὕτη:—

104. Ἐὰν εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἐψάλη ἀντὶ τοῦ πρώτου θεοτοκίου τοῦ ἦχου ἕτερον θεοτοκίον ὁμοηχοῦν τῷ ἀπολυτικίῳ τοῦ ἁγίου, τότε εἰς τὰ καθίσματα μετὰ τὴν πρώτην στιχολογίαν τοῦ Ψαλτηρίου ὡς Καὶ νῦν, λέγομεν τὸ παραλειφθὲν, καταλιμπάνοντες τὸ ὑπάρχον (ἴρα περὶ τούτου εἰς τὸ ΠΔ' κεφάλαιον τῶν Ἀπορουμένων, καθὼς καὶ εἰς τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Διονυσίου Μονῆς τοῦ 1841, Δ/σκη III, 566):—

105. Ἦγουν τὸ γ' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου. Τοῦτο στιχολογεῖται ὡς καὶ τὸ β' κάθισμα ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ β' χοροῦ:—

106. Δὲν καθορίζεται τὸ εἶδος τῆς ἀναγνώσεως. Ἐπαφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ προεστῶτος ἢ εἰς τὴν τάξιν ἐκάστης Μονῆς:—

107. Ἄμωμος (ψαλμὸς ριγ) ὡς συνήθως λέγεται τὸ ιζ' κάθισμα ἐκ τῆς δευτέρας λέξεως αὐτοῦ Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ. Ἐὰν ψαλῆ (ἔπερ σπάνιον τανῦν, ἀλλ' εὐκταῖον), ψάλλεται πάντοτε εἰς τὸν πλ α' ἦχον. Διὸ καὶ ἡ φυσικὴ προέκτασις αὐτοῦ τὰ εὐλογητάρια εἰς αὐτὸν καὶ μόνον τὸν ἦχον ψάλλονται:—

108. Ἐὰν ψαλῆ ὁ Ἄμωμος αἱ ἐκφωνήσεις τῶν συναπτῶν γίνονται ἐκ τῶν εὐχῶν τοῦ ἐξαψάλμου. Εἰς μὲν τὴν α' στάσιν Εἶη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου εὐλογημένον καὶ δεδοξασμένον, εἰς δὲ τὴν β' στάσιν Ὅτι σὺ ὁ ἅγιος ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. Ἐὰν ὁ Ἄμωμος ἀναγνωσθῆ καταλιμπάνονται καὶ αἱ συναπτὰ καὶ τὸ θυμίαμα:—

109. Τὰ εὐλογητάρια ψάλλονται εἰς ἀργὸν εἰρμολογικὸν μέλος κατὰ τὸ ὕψος τὸ περιωθὲν ὑπὸ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου. Ὑπάρχουσι δὲ δύο συνθέσεις τοῦ αὐτοῦ μουσουργοῦ, ἀμφότεραι εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον, αἵτινες καλῶς ἐκτελούμεναί εἰσιν ὑπέροχοι. Ἀρχόμεθα δὲ αὐτῶν ἀμέσως μετὰ τὸν στίχον ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην:—

110. Οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς πολλοῖς ἴνα ἡ ὑπακοὴ ἀναγινώσκηται. Αὕτη ψάλλεται ὡς ἐστὶ τονισμένη ἐν τῷ Ἀναστασιματαρίῳ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου.

Πρόσχες ὅτι «ὕπακοή» καλεῖται ἐκ τοῦ ὑπακούειν αὐτῇ τὸν ἦχον. Ἄρα ὀφείλομεν ψάλλειν ταύτην ἰ—

111. Κατ' ἔθος ἀγιορειτικὸν ψάλλονται ἀνὰ στίχον δῖς. Ἀναβαθμοὶ καλοῦνται διότι μιμοῦνται τοὺς ἀναβαθμοὺς τοῦ Ψαλτηρίου (ψαλμοὶ ριθ'-ρλγ', Ὡδαὶ τῶν Ἀναβαθμῶν, κάθισμα ἰη' τοῦ Ψαλτηρίου). Λέγονται δὲ «ὦδαὶ τῶν Ἀναβαθμῶν» διότι ἐψάλλοντο εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς (τὰ σκαλοπάτια) τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Εἰσὶ δὲ ποιητικὸν ἔργον Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου († 820) ἰ—

112. Αἴρεται τὸ καταπέτασμα, ἀνοίγονται τὰ βημόθυρα καὶ ἄπτονται τὰ κηρομανουάλια διὰ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἰ—

113. «Εἶτα τὰ ἀντίφωνα τοῦ ἦχου καὶ τὸ προκειμένον καὶ ἀπέρχεται ὁ κανονάρχης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ, λέγει τὸν στίχον τοῦ προκειμένου καὶ ποιεῖ σχῆμα εἰς τοὺς χορούς» (τὸ τῆς Φιλοθέου τοῦ 1813, Δ/σκη III, 544) ἰ—

114. Εἴθισται ἵνα τὸ Πᾶσα πνοὴ ψάλληται εἰς ἦχον β' ὁ δὲ κανονάρχης ἐν τῷ μέσῳ ἐστῶς λέγει τὸν στίχον *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις.*

Εἰσὶ δὲ καὶ μέγιστα πασαπνοάρια, ἅτινα εὕρισκει ὁ βουλόμενος εἰς παλαιᾶς Ἀνθολογίας καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν Πανδέκτην ἰ—

115. Πρόσχες ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ λάθους. Ἡ μικρὰ συναπτὴ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἐν ἀγίοις ἐπαναπαύη καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν πρὸ τοῦ Πᾶσα πνοὴ λέγεται ἰ—

116. «Τῶν ἀναβαθμῶν ψαλλομένων, εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς ἅμα τῷ διακόνῳ ἐντὸς τοῦ ἁγίου Βήματος καὶ εὐλογῆσαντος τοῦ ἱερέως τὸ στιχάριον (σημ. σὺν τῷ ὄραριῳ) ἐνδύεται τοῦτο ὁ διάκονος συνήθως, ὁμοίως καὶ ὁ ἱερεὺς ἐνδύεται ἐπιτραχήλιον (σημ. ὑποχρεωτικῶς ἐρυθρὸν διὰ τὸ ρεῦσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου αἷμα) καὶ φαιλόνιον (σημ. ὑποχρεωτικῶς λευκὸν διὰ τὸν ἐπὶ τοῦ λίθου καθήμενον καὶ ἐν λευκοῖς ἄγγελον) καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀντιφώνων, ψάλλεται τὸ προκειμένον τῆς ἑορτῆς ἢ τῆς Κυριακῆς καὶ μετὰ τοῦτο λέγει ὁ διάκονος· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς· Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἐν ἀγίοις ἐπαναπαύη καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, καὶ ψάλλεται τὸ Πᾶσα πνοὴ. Ἐπειτα ὁ διάκονος· Σοφία ὀρθοί· ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, ὁ ἱερεὺς· Εἰρήνη πᾶσι καὶ εὐθὺς ἐπιφέρει Ἐκ τοῦ κατὰ (τόνδε) ἁγίου Εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα, καὶ ὁ λαός· Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι. Ὁ διάκονος· Πρόσχωμεν, καὶ ἀναγινώσκει ὁ ἱερεὺς τὸ Εὐαγγέλιον» (Εὐχολόγιον τοῦ Goar, σ. 6).

Πρόσχες εἰς τὴν ὀρθὴν τάξιν. Πρῶτον λέγομεν Δόξα σοι Κύριε, δόξα σοι, καὶ εἶτα ὁ διάκονος Πρόσχωμεν.

Τὸ ἐωθινὸν Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἀπὸ τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς ἁγίας Τραπεζῆς καὶ ἐπ' αὐτῆς. Ὁ ἱερεὺς φέρει τὸ λευκὸν φαιλόνιον περιτετυλιγμένον περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, ὁ δὲ διάκονος ἴσταται καταντικρὸν τοῦ ἱερέως, ὀρῶν αὐτὸν καὶ σεβάζων ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Ἡ ἀνάγνωσις γίνεται ἐμμελῆς εἰς τὸ κλιτὸν ὕψος. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, εὐλογεῖ τὸν λαὸν διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης. Εἶτα κλείει αὐτὸ καὶ ἐπιστρέφει τοποθετῶν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. «Χαλᾶ» τὸ φαιλόνιον, φορεῖ κουκούλιον καὶ ἐτοιμάζεται πρὸς προσκύνησιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἰστέον ὅτι ἐν μὲν ταῖς Κυριακαῖς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς ἀναγινώσκεται, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἡμέρας ὅτε ἔχει ὁ ὀρθρος Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης ἀπὸ τῶν χειρῶν κρατούμενον καὶ τοῦ φαιλόνιου ὄντος κεχαλασμένου ἰ—

117. Κατὰ τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Goar (σ. 6) «ψάλλουσιν οἱ ἀδελφοὶ τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι». Κατὰ κρατῆσαν ὁμως ἔθος τοῦτο ἀπαγγέλλεται γεγωνυῖα τῇ φωνῇ ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ὅστις ποιεῖ προσκυνήματα μικρὰ τρία. Τὸ α' εἰς τὸ προσκυνήσωμεν ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν, τὸ β' εἰς τὸν Σταυρόν Σου, Χριστέ, προσκυνοῦμεν καὶ τὸ γ' εἰς τὸ δεῦτε πάντες οἱ πιστοὶ προσκυνήσωμεν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν Ἀνάστασιν.—

118. Ἀεὶ εἰς ἦχον δεύτερον (ὄρα καὶ τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841, εἰς Δ/σκη III, 566) καὶ μετὰ μέλους (Goar, Μεγ. Εὐχολόγιον, 6) —

119. Ὁ ἱερεὺς χαλάσας, ὡς προείπομεν, τὸ φαιλόδιον καὶ ποιήσας μετανοίας τρεῖς κατενώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἀσπάζεται τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον εἰς τὸν τύπον τῆς Ἀναστάσεως. Εἶτα φορεῖ τὸ κουκούλιον, εἰ ἐκ τῆς τῶν μοναχῶν ἐστὶν τάξεως, ἄλλως μόνον καλυμαύχιον, λαμβάνει ἀμφοῖν χεροῖν διὰ τῆς ὥας τοῦ φαιλονίου τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον (ὥστε μὴ φαίνεσθαι γυμνὰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ), κρατεῖ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦτο καὶ στραφεὶς πρὸς δυσμὰς ἀναμένει εἰς τὴν Ὠραίαν Πύλῃν.

Ἐπὰν δὲ φθάσῃ ὁ β' χορὸς εἰς τὸ Ἰδοῦ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας, ὅπερ ψάλλει κατὰ τι ἀργότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον, ὑψοῖ ὀλίγον τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ἐξέρχεται, τῆς λαμπάδος προπορευομένης αὐτοῦ. Ἰσταται εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ διὰ τὸν ἀσπασμόν. Προτίθησι δὲ πρὸς προσκύνησιν τὴν πλευρὰν ἐν ἧ ἡ Ἀνάστασις (καίτοι εἰς παλαιὰ σταχώματα Εὐαγγελίων ὑπῆρχε μόνον ἡ Σταύρωσις, ἦν καὶ ἠσπάζοντο οἱ πιστοί).

«Ὁ δὲ ἀναγνώστης ἢ ὁ εὐταξίας ἴσταται δεξιόθεν αὐτοῦ κατέχων μανουάλιον μετὰ λαμπάδος ἡμμένης καὶ γίνεται ὁ ἀσπασμὸς τοῦ Εὐαγγελίου συνήθως» (Μέγα Εὐχολόγιον Goar, 6). «Ὁ δὲ ἀσπασμὸς γίνεται οὕτως· Εἰς τὸ Ἰδοῦ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας ἀπέρχεται ὁ καθηγούμενος ἀποκουκουλιζόμενος (ὡς καὶ πάντες οἱ ἀδελφοί) καὶ ποιῶν μετάνοιαν μίαν ἀσπάζεται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μετὰ τὸν ἀσπασμόν ὡσαύτως μίαν. Εἶτα καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ καθεξῆς δύο δύο ἀνὰ εἷς ἐξ ἑκατέρου χοροῦ, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ ἐν τῷ νάρθηκι» (ἐκ τοῦ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841, Δ/σκη, III 567).

«Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ Ν' ψαλμοῦ λέγει ὁ ἐναρχόμενος χορὸς Δόξα, ἦχος β' Ταῖς τῶν Ἀποστόλων. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Εἶτα στίχος εἰς ἦχον πλ β' ὁμοῦ οἱ δύο χοροὶ Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ ψάλλομεν στιχηρὸν ἀναστάσιμον Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου» (αὐτόθι). Τοῦτο ψάλλομεν νῦν εἰς ἦχον β'. Πρόσχετος δὲ ὅτι «ἐν ἄλλῃ ἐορτῇ ἀσπασμὸς οὐ γίνεται, εἰ μὴ μόνον ἐν Κυριακῇ» (Μεγ. Εὐχολόγιον Goar, 6) —

120. Λεγομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ἱερέως πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ διακόνου. Καὶ τοῦτο διότι εὐχὴ ἱκετήριός ἐστι καὶ οὐχὶ δέησις.—

121. Τῶν κανόνων ψαλλομένων ὁ μὲν ἱερεὺς ἐξέρχεται καὶ ἴσταται εἰς τὸν συνήθη τόπον, ὁ δὲ διάκονος «λαβὼν πρότερον εὐλογίαν ἐπὶ τῷ θυμιάματι θυμιᾶ» (Goar, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 7) κατὰ τὴν προδιαγεγραμμένην τάξιν. Διακόνου μὴ ὑπάρχοντος θυμιᾶ ὁ ἱερεὺς.—

122. Ψάλλομεν ἦχον τὸν ἀναστάσιμον εἰς δ', τὸν σταυροαναστάσιμον εἰς γ', τὸν τῆς Θεοτόκου εἰς γ' καὶ τὸν τοῦ μηναίου εἰς δ' —

123. Ψάλλει ὁ α' χορὸς τὸν εἰρμόν, ὁ β' χορὸς Δόξα τῇ ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου Κύριε καὶ τὸ α' τροπάριον τοῦ ἀναστασίμου κανόνος. Ὁ α' χορὸς τὸν στίχον Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα, ἔδυσαν ὡσεὶ μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῶ καὶ τὸ β' τροπάριον τοῦ ἀναστασίμου κανόνος. Ὁ β' χορὸς τὸν στίχον Τίς ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς Κύριε καὶ τὸ θεοτοκίον τοῦ ἀναστασίμου κανόνος. Καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

Εἰς τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια τοῦ μηναίου, *Δόξα καὶ νῦν*.

Πρόσχες ὅτι «τὰ ἀκριβῆ τῶν τυπικῶν πλείονας τῶν ἰδ' στίχων οὐχ ἰστώσι» (τυπικὸν ΙΣΤ' αἰῶνος, Δ/σκη III, 387).

Τοὺς στίχους τῶν ᾠδῶν ὅρα ὁ βουλόμενος ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ, καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ Ψαλτηρίου, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς διότι καὶ ἐκεῖ ἡ τάξις ἔχει διασαλευθῆ ὑπὸ ἀδαῶν δῆθεν διορθωτῶν. Τὰς ᾠδὰς ὡς καὶ τοῦ πῶς αὐταὶ στιχολογοῦνται εὐρήσει ὁ βουλόμενος εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος τυπικοῦ εἰς σελίδα 583 καὶ ἐξῆς:—

124. Ὅποτε λέγομεν τὸν ἀναστάσιμον εἰς δ', τὸν τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς ε'. Εἰ δὲ ὁ ἅγιος ἑορτάζεται εἰς η' τότε λέγομεν τὸν ἀναστάσιμον εἰς δ', τὸν τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς η'. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἀργότερον εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον:—

125. Καὶ ἐνταῦθα ἄς εἴπωμέν τινα περὶ τῶν κανόνων. Τὸ ὠραιότερον τμήμα τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, ἡ τῶν κανόνων ψαλμωδία δηλονότι, ἔχει περιπέσει εἰς μαρασμὸν καὶ τοῦτο ἐξ ἀγνοίας, ἀμελείας καὶ ῥαστώνης.

Οἱ κανόνες (ἐξαίρέσει τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἀποδόσεων αὐτῶν) φάλλονται μετὰ στιχολογίας ἐκ τῶν ὀκτῶ ᾠδῶν τοῦ Ψαλτηρίου. «Οὔτοι οἱ στίχοι οὐς φάλλομεν καὶ ἐν τῇ Κυριακῇ πάντοτε, οὐ σχολάζουσι πώποτε, πλην τῇ Μεγάλῃ Κυριακῇ καὶ πάσῃ τῇ Διακαινησίμῳ Ἑβδομάδι» (τυπικὸν Βιβλιοθήκης Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας τοῦ 1442, Δ/σκη III, 221). Ἡ β' ᾠδὴ οὐδέποτε στιχολογεῖται, ἀναγινώσκεται μόνον ἐκάστη Τρίτῃ τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς καὶ τοῦτο διότι ᾠδὴ πένθους καὶ δακρῶν ἐστί. Καταλιμπάνονται ὡσαύτως οἱ στίχοι ὅτε οὐ στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*.

Ἡ στιχολογία τῶν ᾠδῶν εἶναι ἡ ἀρχαιότερα μορφή λατρείας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Αἱ α' ἢ ᾠδαὶ προέρχονται ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (ἡ α' ᾠδὴ Μωϋσέως ἐν τῇ Ἐξόδῳ, ἡ β' ᾠδὴ Μωϋσέως ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, ἡ γ' προσευχὴ τῆς Ἄννης μητρὸς Σαμουήλ, ἡ δ' προσευχὴ Ἀββακοῦμ τοῦ προφήτου, ἡ ε' προσευχὴ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, ἡ ε' προσευχὴ Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου, ἡ ζ' προσευχὴ τῶν τριῶν Παίδων, ἡ η' ὕμνος τῶν τριῶν Παίδων) ἡ δὲ θ' ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης (ᾠδὴ τῆς Θεοτόκου καὶ προσευχὴ Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς τοῦ Προδρόμου) ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ.

Οἱ κανόνες εἰσήχθησαν πολὺ ἀργότερον, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου (ἀρχαὶ Η' αἰῶνος). Οἱ εἰρμοὶ ἐγράφησαν βάσει τῶν προὔπαρχουσῶν ᾠδῶν τὰ δὲ τροπάρια βάσει τῶν ἀγομένων ἑορτῶν, συνεφάλλοντο δὲ μετὰ τῶν στίχων τῶν ᾠδῶν. Ἐπαθον ὅμως αἱ ᾠδαὶ ὅτι καὶ ἡ ἀλώπηξ ὑπὸ τοῦ ἀκανθοχοίρου, ἵνα τοῦ μύθου μνησθῶμεν. Ἐξωβελίσθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς λατρείας. Ἀλλὰ καὶ οἱ κανόνες δὲν διεσώθησαν. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν σπαράγματά τινα ἐξ αὐτῶν ἀναγινώσκονται ἢ παντάπασιν ἀγνοοῦνται. Τὸ ἐθνικὸν ἄθλημα τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψαλτῶν εἶναι τὸ «ψαλίδισμα». Εἰς κόμην, εἰς γενειάδα καὶ εἰς κανόνας.

Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔσται ἡμῖν. Ἐμμένομεν ἀπρὶξ τοῖς παραδεδομένοις καὶ φάλλομεν πλήρεις τοὺς κανόνας μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν.

Ψάλτης δὲ ἐστὶν οὐχὶ ὁ ἀμανεδοειδῶς τὸ «Τριάδι» τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου ἄδων, ἀλλ' ὁ εἰδῶς κανόνας φάλλειν. Ὁ ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθεὶς καὶ ἀεὶ παρ' ἐμοῦ μνημονούμενος Ἄρχων Πρωτοψάλτης Θρασύβουλος Στανίτσας εἴρηκέ μοι ποτέ: «Ψάλτης, γέροντά μου, εἶναι μόνον ἐκεῖνος πού γνωρίζῃ νὰ ψάλλῃ κανόνας». Καὶ ὁ μακάριος ἐκεῖνος Ψάλτης (μὲ κεφαλαῖον τὸ Ψ) ἐγίνωσκε ἵνα ψάλλῃ κανόνας ὡς οὐδεὶς τῶν συγχρόνων αὐτῷ, δέδια δὲ καὶ ὡς οὐδεὶς τῶν μετ' αὐτόν:—

126. Καταβασίαι ἐν Κυριακῇ λέγονται αἱ τῆς περιόδου. Ἄλλως φάλλομεν τοὺς εἰρμούς

τοῦ ἀναστασίμου κανόνος. Ὁ ἱερεὺς συναπτὴν μικρὰν καὶ ἐκφώνησιν Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Αἱ καταβασίαι φάλλονται κατερχομένων τῶν χορῶν καὶ ἐνουμένων, εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ᾠδῆς καὶ οὐχὶ ὁμοῦ πᾶσαι εἰς τὸ τέλος τῶν κανόνων:—

127. Συναπτὴ μικρὰ ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Ἐκφώνησις Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης καὶ Σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν:—

128. Τανῦν ἐν Κυριακαῖς ἐν αἷς οὐκ ἐστὶν ἐορταζόμενος ἅγιος λέγομεν κοντάκιον καὶ οἶκον ἀναστάσιμον (ἐπαναλαμβάνοντες τοὺς ἀκροτελευταίους στίχους) ἐκ τῆς Ὀκτωήχου.

Τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Διονυσίου λέγει: «Εἰδέναι χρὴ ὅτι ἀναστάσιμα κοντάκια καὶ οἶκοι οὐ λέγονται, εἰ καὶ παρὰ τισὶ τῶν βιβλίων εὐρίσκονται» (τοῦ 1841, Δ/σκη III, 567). Ὡς δοκεῖ μοι, τὰ ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ κοντάκια καὶ οἱ οἶκοι εἰσι νεώτεροι προσθῆκαι διὸ καὶ ἀγνοοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

129. Ἀναγινώσκομεν πάντα τὰ ἐν τῷ Συναξαρίῳ. Ἐπιγράμματα, στίχους καὶ τοὺς ἀναγραφομένους βίους (μὲ τὰ «ψιλὰ γράμματα»):—

130. Ἐπειδὴ ἡ περιγραφὴ ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ γίνεται δίκην ἀκρίδος, ἀπὸ κλαδίσκου εἰς κλάδον καὶ οὕτω πως ἀφήνει πολλὰ κενά, δεῦτε καὶ ἀναπληρώσωμεν τὰ ἐλλείποντα ἔχοντες ὡς ὁδηγὸν τὴν τοῦ Διονυσίου διάταξιν (ἐνθ' ἀνωτέρω, 568) καὶ τὴν σημερινὴν ὀρθὴν πρᾶξιν.

Σημείωσαι κατὰ πρῶτον ὅτι ὁ ἐναρξάμενος χορὸς κατάρχεται τῶν ᾠδῶν τῶν ἐχουσῶν περιττὸν ἀριθμὸν, ἤγουν τῆς α', γ', ε', ζ', καὶ θ'. Ὁ δὲ β' χορὸς κατάρχεται τῶν ἀρτίων ἤτοι τῆς δ', τῆς σ' καὶ τῆς η'.

Ἰστέον ὅτι τὸ ὕστατον θεοτοκίον λέγεται ἄπαξ. Οὐδέποτε δισσεύεται ἢ τρισσεύεται. «Τὰ γὰρ θεοτοκία ἄπαξ πρὸς μίαν λέγομεν αἰεί» (Δ/σκη I, σ. 285, τυπικὸν Εὐεργέτιδος Κ/πόλεως τοῦ ΙΑ' αἰῶνος).

Ἐν τῇ ζ' ᾠδῇ ἀναρροοῦμεν μικρὸν. Μετὰ τὸν εἰρμὸν ἢ τὴν καταβασίαν τῆς η' ᾠδῆς, ὁ διάκονος ἢ τούτου μὴ ὑπάρχοντος, ὁ ἱερεὺς φορῶν λευκὸν φαιλόδιον καὶ ἀσκεπτῆς ἐκφωνεῖ γεγωνυῖα τῇ φωνῇ ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν στρεφόμενος ἅμα πρὸς τὴν ἐν τῷ τέμπλῳ εἰκόνα τῆς Κυρίας Θεοτόκου καὶ ποιῶν σχῆμα πρὸς αὐτήν, «Τὴν Θεοτόκον ἐν ὕμνοις μεγαλύνομεν» (οὕτω τὸ τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, Δ/σκη III, 110, τὸ τῆς Διονυσίου καὶ εἰς τὸ ἐν χρήσει Μέγα Ὁρολόγιον) ἢ «Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ Φωτὸς ἐν ὕμνοις μεγαλύνομεν» (οὕτω τὸ εὐχολόγιον τοῦ Goar σ. 7) ἢ «Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ Φωτὸς ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν» (οὕτως ἐν τῷ ἐν χρήσει Μεγάλῳ Εὐχολογίῳ καὶ εἰς τὰς λειτουργικὰς φυλλάδας).

Ἡμεῖς λέγομεν τὸ πρῶτον ὡς ἀπλούστερον καὶ ἐπομένως ἀρχαιότερον.

Σημείωσαι ὅτι ἡ ἐκφώνησις αὕτη γίνεται φαλλομένης καὶ στιχολογουμένης τῆς Τιμιωτέρας. Ὅσακις ἢ Τιμιωτέρα «οὐ στιχολογεῖται» καταλιμπάνεται καὶ ἡ ἐκφώνησις:—

131. Τοῦτο γράφεται πρῶθυστέρως, διότι πρῶτον φάλλομεν τὴν θ' ᾠδὴν καὶ εἶτα τὰ ἐξαποστειλάρια.

Ψάλλοντες τὴν Τιμιωτέραν ἀναρροοῦμεν, ὑψοῦμεν δηλονότι τὸν ἦχον. Ψάλλομεν δὲ ταύτην, κατερχόμενοι τῶν στασιδίων ἢ τῶν ψιαθίων ἡμῶν, εἰς τὸν ἦχον τοῦ πρώτου (τοῦ ἀναστασίμου) κανόνος διότι θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ψαλμωδία τῆς θ' ᾠδῆς αὐτοῦ. Ὡσαύτως φάλλομεν ταύτην ἀποκουκουλιζόμενοι. Ὁ δὲ διάκονος θυμιᾷ κατὰ τὴν τάξιν μετ' ἀέρος καὶ ναῖσκου. Τούτου μὴ ὑπάρχοντος θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς φορῶν φαιλόδιον λευκόν.

Εἰς ἕκαστον σὲ μεγαλύνομεν ποιοῦμεν μετάνοιαν μικρὰν ἅπαντες ἐξ ἴσου.

Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ὁμιλεῖ περὶ μιᾶς μετανοίας «ἕως εἰς γῆν». Τὸ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων τοῦ 1572 (Δ/σκη III, 336) ἀναφέρει δύο μετανοίας: «Δεῖ δὲ γινώσκειν καὶ τοῦτο, ὅτι πάντοτε εἰς τὸ τέλος τῆς ἡΰδης, μέλλοντες τῆς θ΄ ὡδῆς ἄρχεσθαι, ποιοῦμεν κοινῇ πάντες ὁμοθυμαδὸν σιγῶντες μετάνοιαν ἑδαφιαίαν λέγοντες καθ' ἑαυτοὺς «Αἰνοῦμεν, εὐλογοῦμεν, ὑπερυψοῦμεν τὸ ὄνομά σου Χριστέ, σὺ γὰρ βασιλεύεις εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας». Ὡσαύτως καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς θ΄ ὡδῆς, μετάνοιαν ἑδαφιαίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν ἐκάστῳ στίχῳ. Τοῦτο γὰρ ὡς σύγχυσιν ποιοῦν, οὐ γίνεται, εἰ καὶ παρὰ τισὶν ὁρῶμεν γινόμενον νῦν».

Ὅμως Κυριακῆς οὔσης αἰ ἕως γῆς ἑδαφιαῖαι μετάνοιαι ἀπαγορεύονται ὡς προεγράψαμεν —

132. Πασαπνοάρια ψάλλομεν τὰ ἀργὰ Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου στιχολογοῦμεν δὲ τοὺς ψαλμούς ρμη΄ καὶ ρμηθ΄ ὅλους· Αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη, καὶ τὰ ἐξῆς, εἰς τὸν ἦχον τοῦ Πασαπνοαρίου —

133. Ἐκ παραδρομῆς τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ παρελείφθησαν τὰ δ΄ ἀνατολικά. ἼΑρα ἰστώμεν στίχους ἡ΄ ἀπὸ Τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς κρῖμα ἔγγραπτον: —

134. Οἱ στίχοι οὗτοι λέγονται ψαλλομένων τῶν ἀνατολικῶν. Εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν (μνήμη ἑορταζομένου ἀγίου, προεόρτια ἢ μεθέορτα ἢ ἀποδόσεις δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν ἐὰν τύχωσιν ἐν Κυριακῇ) ψάλλομεν τοὺς ἀρμοδίους αὐτῶν στίχους, οὓς εὐρίσκομεν ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἑσπερινοῦ: —

135. Ὅπερ ψάλλεται πάντοτε εἰς ἦχον β΄: —

136. Ἡ δοξολογία τῆς Κυριακῆς ψάλλεται εἰς τὸν ἐνόρδιον ἦχον τῆς Ὀκτωήχου. Ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις εἰς τὸν ἦχον τοῦ δοξαστικοῦ. Τὸ πάλαι ἐψάλλετο σύντομος. Αἱ ἀργαὶ δοξολογίαι εἰσῆχθησαν ἀπὸ τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Βαλασίου τοῦ Ἱερέως καὶ Πέτρου τοῦ Μπερεκέτη. Κατὰ τὰς ἀγρυπνίας ψάλλομεν τὰς κλασσικὰς ἀργὰς δοξολογίας Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου, Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, Δανιὴλ Πρωτοφάλτου, Γρηγορίου Πρωτοφάλτου, Γεωργίου Ῥαιδεστηνοῦ, Γεωργίου Βιολάκη καὶ ἄλλων.

Κατ' ἐξαίρεσιν καὶ κατ' ἔθος πατριαρχικόν, τῇ Κυριακῇ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ψάλλεται ἡ εἰς ἦχον δ΄ ἅγια ἀργὴ δοξολογία Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου κἂν λαγχάνη κἂν τε μή.

Αἱ λεγόμεναι ἀργοσύντομοι δοξολογίαι, ὡς οὔσαι κοσμικὰ κατὰ τὸ πλεῖστον μελίσματα καὶ δὴ μέλους ἐξωτερικοῦ εἰσὶν ἀκατάλληλοι δι' ἀγρυπνίας. Ταύτας εἶχε διὰ τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον ὁ πάλιν καὶ πολλάκις μνημονευόμενος ἐνταῦθα Ἄρχων Πρωτοφάλτης Θρασύβουλος Στανίτσας: —

137. Τὸ ἐν παρ' ἐν ἀναγράφεται καὶ εἰς τὸ τῆς Διονυσίου (Δ/σκη III, 569): «Ἰστέον, ὅτι τὰ τοιαῦτα Ἀναστάσιμα τροπάρια ἐν πρὸς ἐν ψάλλονται, ἦγουν εἰς μὲν τὸν α΄ ἦχον, τὸν γ΄, τὸν πλ α΄ καὶ τὸν βαρὺν τὸ Σήμερον σωτηρία, εἰς δὲ τὸν β΄ ἦχον, τὸν δ΄, τὸν πλ β΄, καὶ τὸν πλ δ΄, τὸ Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος». Ἐν τῷ τῆς Γρηγορίου (αὐτόθι 666) «Τροπάριον Ἀναστάσιμον· Σήμερον σωτηρία ἢ τὸ Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος εἰς τοὺς πλαγίους».

Τὸ αὐτὸ γράφει καὶ τὸ ἐν χρήσει Μέγα Ὁρολόγιον, ἧ πράξει καὶ ἡμεῖς κατακολουθοῦμεν ψάλλοντες εἰς τοὺς τέσσαρας πρῶτους ἦχους Σήμερον σωτηρία, εἰς δὲ τοὺς πλαγίους Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος. Τὸ μὲν πρῶτον εἰς ἦχον δ΄ πάντοτε, τὸ δὲ δευτέρον εἰς ἦχον πλ δ΄ ὡσαύτως πάντοτε: —

138. Ἡ στερεώσις τῶν βασιλέων ἀναφερομένη ὑπὸ πολλῶν ἀρχαίων τυπικῶν εἶχεν

ὡς ἐξῆς: Ὁ προεστὼς Στερεῶσαι, Κύριος ὁ Θεός, τοὺς (εὐσεβεστάτους καὶ θεοφυλάκτους) βασιλεῖς ἡμῶν. Ἴσως ἐλέγετο ἀντὶ ταύτης τῆς «στερεώσεως» ἢ τανῦν ἐν τῷ τέλει τοῦ ὄρθρου φαλλομένου ἀλληλουῖα λεγομένη εὐχή Ἐπουράνιε βασιλεῦ, τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν στερέωσον. Ἐνωρὶς καὶ διὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους ἀντικατεστάθη διὰ τῆς εὐχῆς στερεώσεως τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν. Λέγει οὖν ὁ προεστὼς Στερεῶσαι, Κύριος ὁ Θεός, τὴν ἀγίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθόδοξων Χριστιανῶν, σὺν τῇ ἀγίᾳ Μονῇ ταύτῃ εἰς αἰῶνα αἰῶνος:—

139. Γίνεται δὲ ἡ ἀπόλυσις οὕτω (κατὰ τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Goar σ. 7-8. Τὰ πρὸ τῆς ἀπολύσεως ὄρα ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ ὑποσημείωσις 16): «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς Παναχράντου αὐτοῦ Μητρός, τῶν ἀγίων, ἐνδόξων καὶ πανευφήμεων Ἀποστόλων, τῶν ἀγίων ἐνδόξων καὶ καλλινίκων Μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἀγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης, τοῦ ἀγίου (τοῦδε) καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος».

Αἱ σύγχρονοι ἀπολύσεις, αἱ παραθέτουσαι πληθὺν ὀνομάτων ἀγίων, δίκην γενικῆς πασῶν τῶν κλάσεων ἐπιστρατεύσεως, συγχέουσι τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς ἀπολύσεως, ὅπερ ἐστὶ ἐν καὶ μόνον: Ὁ ἀναστάς Χριστὸς ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς φιλόανθρωπος:—

140. Ἡ λιτὴ τοῦ ὄρθρου προβλέπεται ὑπὸ πάντων τῶν παλαιῶν τυπικῶν. Τὸ τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 (Δ/σκη III, 430) γράφει: «Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἀείποτε δι' ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεται λιτὴ ἐσπέρας καὶ πρωῖ, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ λυχνικοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου καὶ μνημονεύονται πάντες οἱ κεκοιμημένοι ἐν Χριστῷ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν καὶ κατ' ὄνομα γεγραμμένοι ἐν τῷ τῆς Μονῆς Βραβείῳ» (σημείωσις: ἡ λέξις «βραβεῖον» δὲν προέρχεται ἐκ τῆς ἐλληνικῆς, καθ' ἣν σημαίνει δῶρον διδόμενον εἰς τὸν νικητὴν ἀγῶνος τινὸς ὡς ἔπαθλον, ἀλλ' εἶναι ἐξελληνισμένη λατινικὴ λέξις. Brevis (ἐννοεῖται liber) ποὺ σημαίνει ἐπίτομος κατάλογος, βιβλίον (ὅπου ἦσαν γεγραμμένα τὰ τῶν κεκοιμημένων ὀνόματα).

Τῆς ἐν τῷ ὄρθρῳ τῆς Κυριακῆς λιτῆς μνημονεύουσι καὶ τὰ νεώτερα χειρόγραφα τυπικὰ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ὡς τὸ τῆς Διονυσίου (τοῦ 1841, Δ/σκη III, 568) καὶ τὸ τῆς Γρηγορίου (τοῦ 1851, αὐτόθι, 666).

Ἦδη ὅμως ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος (τυπικὸν τοῦ 1387, αὐτόθι 170-171) ἄρχεται ἐκπίπτουσα ἢ λιτὴ τοῦ ὄρθρου. «Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ποιούμεν λιτὴν ἐν τῷ Νάρθηκι, ψάλλοντες τὸ τοῦ Ἁγίου στιχηρόν. Τοῦτο νῦν οὐ γίνεται, ἀλλὰ ὑπὸ μὲν τινῶν οὐδὲ ὄλως γίνεται λιτὴ».

Παρέμεινεν ὅμως ἡ λιτὴ τοῦ ὄρθρου τῶν Κυριακῶν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου, καθ' ἣν ψάλλομεν μετὰ τὸ ἰδιόμελον τοῦ τῆς Μονῆς ἀγίου εἰς τὸ Δόξα καὶ νῦν, τὸ παραλειφθὲν ἐωθινόν. Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἐν κεφαλαίῳ ΚΖ':—

141. Τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς, ἐκτὸς ἐὰν ἦ ἅγιος ἐορταζόμενος:—

142. Ἡ ἀπόλυσις αὕτη γίνεται μετὰ τὴν α' ὥραν, ἥτις ἀναγινώσκεται συνημμένη τῷ ὄρθρῳ:—

143. Ὡστε τὸ προοίμιον τῆς δοξολογίας Δόξα σοι τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς ἵνα λαμβάνῃ τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ νόημα: δοξολογία πρὸς τὸν Κύριον, ὅστις ἐπέτρεψε ἵνα καὶ πάλιν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος καὶ λάμψῃ τὸ φυσικὸν φῶς τῆς ἡμέρας:—

144. Ἐνταῦθα φαίνεται ἡ βία ἣν ἐξήσκουν οἱ ἅγιοι πατέρες. Οὐκ ἔδιδαν ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις αὐτῶν, ἀνενδότως ἀγωνιζόμενοι. Οὗτός ἐστιν ὁ πραγματικὸς ἀνένδοτος

ἀγών. Ἀπηγορεύετο ὁ ὕπνος ἵνα μὴ συμβῆ τι κωλυτικὸν τῆς θείας Κοινωνίας. ἴσασι ταῦτα οἱ τὴν ἀκρίβειαν φυλάττοντες καὶ τῆς ἀγνείας οὐκ ἀφιστάμενοι:—

145. Δηλαδή ἡ θεία Λειτουργία ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους ἄνευ μεγάλης διακοπῆς, ὁ δὲ ἐσπερινὸς ἀργότερον ὥστε νὰ δοθῆ εὐκαιρία εἰς τοὺς πατέρας ἀναπαύσεως ὀλίγης ἀπὸ τοῦ κόπου τῆς ὀλονυκτίου ἀγρυπνίας:—

146. Ἡ τέλεσις παννύχου ἀγρυπνίας ἀπὸ δύσεως ἕως ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἐκτὸς τῆς θ. Λειτουργίας ἦν δυσέφικτος καὶ σκληρὰ καὶ εἰς χρόνους καθ' οὓς ὑπῆρχε πληθὺς μοναχῶν. Ἦδη τὸν ΙΓ' αἰῶνα ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ Η' ὁ τῶν Παλαιολόγων πρῶτος (1259 - 1282) καὶ κτίτωρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Μονῆς τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ παραγγέλλει ἐν τῇ τυπικῇ Διατάξει αὐτοῦ: «Ἀκολουθία δὲ ψαλμωδίας ἡμερινῆς καὶ νυκτερινῆς ἐκτελείσθω ἢ πάσαι συνήθης τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Μονῶν, πλὴν τῶν ἐν Κυριακαῖς παννύχων ἀγρυπνιῶν. Θέλει γὰρ ἡ βασιλεία μου μὴ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην καὶ πρὸς ταῦτα τοὺς μοναχοὺς ἐπεκτείνεσθαι, ἀλλὰ μηδὲν μὲν τῶν κατὰ δύναμιν ἐλλείπειν, τὰ δ' αὖ ἐπαχθέστερα παραλιπεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἔξεστι μοχθοῦντας διημερεύειν καὶ ψάλλοντας διανυκτερεύειν, ἀλλ' ἢ μεθ' ἡμέραν τὸν τῆς νυκτὸς κόπον ἢ νύκτωρ διαναπαύειν τὸν τῆς ἡμέρας κάματον ἄξιον. Οὐ γὰρ ἀκάμας οὗτος, ὃν περιφέρομεν χοῦς, οὐδ' ἰσχύει διηνεκῶς, ἀλλ' ἐκ διαλείμματος ἐνεργεῖ. Ἀποδοτέον οὖν διὰ ταῦτα τὰς κατὰ δύναμιν εὐχὰς ἐκ μέσης ψυχῆς τῷ Θεῷ, ἐπεὶ καὶ φίλον τούτῳ τὸ κατὰ δύναμιν, ὅς καὶ τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀσθένειαν ἐπιστάμενος, μόνῃ προθυμίᾳ καὶ χρηστῇ προαιρέσει δαψιλῆ καὶ πλούσια τὰ ἐλέη αὐτοῦ χορηγεῖ...».

Καὶ ἐνῶ ἐτελεῖτο ἀγρυπνία κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν διότι «παρὰ τοῖς πάσαι πατράσι καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἐτελεῖτο ἡ τῆς Ἀγρυπνίας ἀκολουθία...» ἀργότερον «...ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἔθος ἐξέλιπε καὶ οὐ πάσας τὰς Κυριακάς, ἀλλὰ μόνον τινὰς ἐξ αὐτῶν ποιούμεν ἀγρυπνίαν» (Δ/σκη, ΙΙΙ, 733, τυπικὸν τοῦ 1624).

Τὸ ἐπίπονον λοιπὸν τῆς παννύχου στάσεως καὶ ἡ φύχρανσις τῆς ἀγάπης τῶν πολλῶν, πρὸς δὲ καὶ ἡ λειψανδρία, ἐπέφεραν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κατάργησιν τῶν ἀγρυπνιῶν τῆς Κυριακῆς, ἐκτὸς ἴσως τῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Δύναται ὅμως τὸ μῆκος αὐτῆς ἵνα περιορισθῇ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνατοτήτων ἐκάστης Μονῆς. Τὰ πάντα οἰκονομοῦνται διακρίσεως (ἢ μᾶλλον θελήσεως...) ὑπαρχούσης:—

Εἶδησις τῶν ἀγρυπνιῶν τοῦ ὄλου
ἐνιαυτοῦ.

Κεφάλαιον Γ'

Ὡς γινώσκειν ὅτι ἑβδο-
μάδες εἰσὶν τῶ ὄλι ἐνι-
αυτῷ δύο καὶ πεντή-
κοντα, ἐν αἷς καὶ ποιῶμεν ἐν ἐκάστη

Κυριακῇ ἀγρυπνίαν¹, ὡς ποσῶσθαι τοῦ
ὄλου ἐνιαυτῷ τὰς ἀγρυπνίας νβ². Γίνον-
ται δὲ καὶ ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς
ἀγρυπνία ἐν ἐκάστῳ μηνὶ αὐτῶν, οὕτως:-

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, η', εἰς τὸ Γενέσιον τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου:-

Τῆ ἰδ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐν τῇ Ὑψώσει τοῦ
Τιμίου καὶ ζωοποιῶν Σταυροῦ:-

Τῆ κγ' τῶ αὐτοῦ μηνός, ἐν τῇ μεταστάσει
τῶ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου:-

Μηνὶ Νοεμβρίῳ, ἐν τῇ κδ', τὰ Εἰσόδια τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου:-

Μηνὶ Δεκεμβρίῳ, ἐν τῇ κε', εἰς τὴν κατὰ
σάρκα Γέννησιν τῶ Κυρίου ἡμῶν:-

Μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ς', ἐν τῇ τῶν ἁγίων Θε-
οφανείων ἑορτῇ ἧτοι τῆς Βαπτίσεως:-

Τῆ ιζ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, εἰς τὴν μνήμην τοῦ
ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἄντωνις τῶ
μεγάλου:-

Μηνὶ Φεβρουαρίῳ, β', ἐν τῇ Ὑπαπαντῇ τοῦ
Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ:-

Μηνὶ Μαρτίῳ, κε', εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν
τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου:-

Μηνὶ Μαΐῳ, η', ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου
Ἰωάννου τῶ Θεολόγου:-

Μηνὶ Ἰουνίῳ, κδ', εἰς τὸ γενέσιον τοῦ τιμίου
προδρόμου καὶ βαπτιστῶ Ἰωάννου:-

Τῆ κζ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐν τῇ τῶν ἁγίων
ἀποστόλων καὶ κορυφαίων Πέτρου καὶ
Παύλου:-

Μηνὶ Ἀυγούστῳ, ς', ἐν τῇ Μεταμορφώσει
τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ:-

Τῆ ιε' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου:-

Τῆ κζ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐν τῇ ἀποτομῇ τοῦ
τιμίου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτι-
στῶ Ἰωάννου:-

Τῆ ε' τῆς ς' ἑβδομάδος, ἐν τῇ Ἄναλήψει
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ:-

Αἰ τῶ ὄλου ἐνιαυτοῦ ἀγρυπνία ἐξήκον-
τα καὶ ὀκτώ:-

Εἰσι δὲ καὶ αὐταὶ γενόμενα εἴπερ ὁ προ-
εστῶς θέλει:-

Τῆ ιγ' τῶ Νοεμβρίου μηνός, τοῦ ἁγίου Ἰω-
άννου τῶ Χρυσοστόμου:-

Τῆ ε' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, τῶ ὀσίου πα-
τρὸς ἡμῶν Σάββα:-

Τῆ κ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, τοῦ ὀσίου
πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου:-

Εἰ δὲ καὶ ἕτεροι τέτων εἰσὶ³, τῶ κατὰ τὴν
Ποιήν ἁγίου ἐν ᾗ γίνεται ἀπαραιτήτως
καὶ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ⁴:-

Υποσημειώσεις εἰς τὸ Γ' Κεφάλαιον

1. Ὅρα καὶ ὑποτύπωσιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος τοῦ 1048·
«Καὶ τὰς ἀγρυπνίας δὲ κατὰ τὸν τύπον ὀφειλόμενον γίνεσθαι, ἐν τε πάσῃ Κυριακῇ
καὶ δεσποτικῇ ἑορτῇ καὶ ἐν λοιπῶν ἁγίων μνήμαις, ἅς ἐκ τοῦ Συναξαρίου μαθησόμεθα»
(Δ/σκη Ι, 624).

Ἰστέον ὅτι κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἁγίου Πάσχα ἀγρυπνία οὐ γίνεται εἰ μὴ παννυχὶς
καὶ ὀρθρος βαθὺς κατὰ τὸ ἄσματοικὸν τυπικόν:-

2. Ἡ ἀρχαιοπαράδοτος συνήθεια τοῦ ποιεῖν ἀγρυπνίαν ἐν ἐκάστη Κυριακῇ τοῦ χρόνου προϊόντος ἐξέπεσεν, ὡς προείπομεν. Ἦδη καὶ ἕτερος συντάκτης τυπικοῦ τοῦ 1638, μετὰ λύπης πολλῆς ὁμοίως παρατηρεῖ: «Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐπειδὴ παρὰ τοῖς πάλαι πατράσι καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἐτελεῖτο ἡ τῆς ἀγρυπνίας ἀκολουθία, τούτου χάριν καὶ οὕτω τὰ τυπικὰ διαγορεύουσι. Νῦν δὲ τὸ τοιοῦτον ἔθος ἐξέλιπε καὶ οὐ πάσας ἀπλῶς τὰς Κυριακάς, ἀλλὰ μόνον τινὰς ἐξ αὐτῶν ποιούμεν ἀγρυπνίαν» (Δ/σκη III, 528) :-

3. Ἡ παρατήρησις αὕτη δίδει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιτελεῖν καὶ ἑτέρας ἀγρυπνίας, πλὴν τῶν ἀναγραφομένων.

Ἐκτὸς τῆς ἀγρυπνίας τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς, ἣτις ἐστὶν ὑποχρεωτική, γίνονται ἀγρυπνίαι καὶ εἰς μνήμας ἁγίων, ὧν ἡ Μονὴ ἔχει πρὸς τιμὴν των Ναοῦς καὶ παρεκκλήσια.

Ἐπίσης ἀγρυπνίαι γίνονται εἰς μνήμας τοπικῶν τινων ἁγίων ἢ καὶ ἁγίων ὧν ἡ μνήμη ἐξηπλώθη εἰς πάντα τὸν Ὀρθόδοξον κόσμον ὡς ἡ τοῦ ἀγίου Χαραλάμπους, τοῦ ἀγίου Νικολάου Μύρων, τοῦ ἀγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως καὶ εἴ τινος ἑτέρου. Ἐπίσης ἀγρυπνίαι γίνονται εἰς μνήμας ἁγίων ὧν κατέχομεν ἅγια Λείψανα. Προσέτι εἰς ἕκτακτα γεγονότα ὡς εἰς ἀπειλὴν σεισμοῦ, λοιμοῦ, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, ἐπὶ διασώσει ἀπὸ κινδύνων χαλεπῶν (πυρκαϊᾶς κ.λπ.).

Ἡ νεωτέρα συνήθεια τοῦ ἐπιτελεῖν ἀγρυπνίας κατὰ τὸ δοκοῦν (ὡς π.χ. ἐκάστην Τετάρτην θὰ τελεῖται εἰς τὸν ναὸν μας ἀγρυπνία) εἶναι ἀπολύτως νεωτερικὴ καὶ ἄρα ἐξοβελιστέα :-

4. Ἰστέον δ' ὅτι οὐ γίνονται δύο ἀγρυπνίαι ἐν συνεχείᾳ: «Ἀδιάκριτον γὰρ αἱ δύο ἀγρυπνίαι κατὰ διαδοχὴν» (Δ/σκη III, 204, τυπικὸν ΙΔ' αἰῶνος). Καὶ ἐπειδὴ δύναται ἵνα συμβῆ πολλάκις σύμπτωσις δύο ἑορταζομένων εἰς ἡ' ἁγίων, τὴν λύσιν δίδει τυπικόν τι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος: «Ἰστέον ὅτι τὸν ἕνα χρόνον ποιούμεν τὸν Ἅγιον Σάββαν ἀγρυπνίαν, τὸν δὲ ἕτερον χρόνον τὸν Ἅγιον Νικόλαον» (Δ/σκη III, 252) :-

Ἐκφρασις ἐν Ἐπιτομῇ
τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως
τῶν Ἱεροσολύμων ὅπως ὀφείλει
στιχολογεῖσθαι τῷ Φαλτήριον
ἐν ὄλῳ τῷ ἐνιαυτῷ.

Κεφάλαιον Δ'

Αεὶ γινώσκειν ὅπως ὀφείλει στιχολογεῖσθαι τὸ Φαλτήριον ὅλον τὸν ἐνιαυτόν. Ἦγεν ἀπὸ τῆς κ' τῆς Σεπτεμβρίου¹ μηνὸς καθ' ἐκάστην στιχολογούμεν Ϟβ γ'. Ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ τὰ *Πρὸς Κύριον*². Προστιθέαμεν δὲ καὶ τὸν πολυέλεον εἰς τὴν ἀγρυπνίαν. Ἄπὸ δὲ τῆς Χριστῆ Γεννήσεως μέχρι τῆς ιδ' τοῦ

Ἰανναρίου μηνός, ἐν ἧ καὶ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Θεοφανείων, εἰς μὲν τὸν ὄρθρον Ϟβ β', ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ τὸ ἕτερον. Ὡς πληροῦσθαι ἐν ἐκάστη ἑβδομαδί τὸ Φαλτήριον. Ἄπὸ δὲ τῆς ιε' τῆς Ἰανναρίου μηνός προστιθέαμεν εἰς τὸν ὄρθρον τὸ Ϟβ. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν τὰ *Πρὸς Κύριον*, μέχρι τοῦ Καββάτου τῆς Ἰπόκρεω. Τὰς δὲ δύο ἑβδομάδας τῆς τε Ἰπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς στιχολογεῖται εἰς τὸν ὄρθρον Ϟβ β', εἰς δὲ τὸν ἑσπερινὸν τὸ ἕτερον, διὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν τῶν ἀδελφῶν :-

Τὰς δὲ ἐξ ἑβδομάδας τῆς ἁγίας Π' δις τελειούμεν τὸ Φαλτήριον ἐκάστη ἑβδομάδι. Τῇ δὲ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι πληροῦμεν αὐτὸ ἅπαξ, ἥτοι τῇ Μεγάλῃ δ' καὶ σχολάζει ἀπὸ τῆς Μεγάλης ε' μέχρι τῆς Καββάτου τοῦ Ἄντιπάσχα. Κατὰ

δὲ τὴν ἀγρυπνίαν τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ
Θωμᾶ, ἦγεν τῇ νέα Κυριακῇ, ἀρχόμε-
θα πάλιν στιχολογεῖν τὸ Ψαλτήριον
καθ' ἐκάστην Κυριακὴν καὶ καθ' ἐ-
κάστην ἡμέραν, εἰς μὲν τὸν ὄρθρον ᾠ^{β}
 β' , εἰς δὲ τὸν ἑσπερινὸν ἓν, μέχρι τῆς

κ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ὡσπερ δε-
δήλωται:—

✕ ρῆ δὲ εἰδέναι, ὅτι ᾠ^{β} ἐν πάσαις ταῖς
Κυριακαῖς ἑσπέρας, ἔ γίνεται⁴. Ὡσαύ-
τως καὶ ἐν δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ἐν αἷς
δῆλον ὅτι γίνεται ἀγρυπνία:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ Δ' Κεφάλαιον

1. Ἡ στιχολογία τῶν τριῶν καθισμάτων ἀρχεται ἀπὸ τῆς κβ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἑορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὅτε καὶ ἐν τῷ μεσονυκτικῷ προστίθεται ἡ εὐχὴ *Κύριε Παντοκράτορ, ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων*, ἐν ταῖς ὥραις τὰ μεσώρια καὶ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ὁ ἱκετήριος κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Πρόσχες ὅτι καὶ εἰς τὰς προεορτίους καὶ μεθεόρτους ἡμέρας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου δύο καθίσματα ἐν τῷ ὄρθρῳ στιχολογοῦμεν:—

2. Ἦγουν τὸ ἰη' κάθισμα οὗ ἡ ἀρχὴ *Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα*:—

3. Ὅποτε τὸν χειμῶνα διὰ τὸ μῆκος τῆς νυκτὸς στιχολογοῦμεν ἐν τῷ ὄρθρῳ τρία καθίσματα, τὸ δὲ θέρος δύο ἕνεκα σμικρύνσεως τῆς νυκτὸς.

Πίνακα ἀναλυτικὸν τοῦ πῶς δεῖ στιχολογεῖσθαι τὸ Ψαλτήριον καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν εὐρίσκει ὁ βουλούμενος εἰς τὸ τέλος τοῦ Ψαλτηρίου:—

4. Διὰ τὸν κόπον τῆς προλαβούσης ἀγρυπνίας. Πλὴν ὅμως καὶ ἀγρυπνίας μὴ γενομένης οὐ στιχολογοῦμεν Ψαλτήριον τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν. Γενικῶς εἰπεῖν, ἀγρυπνίας τελουμένης, κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς κυριωνύμου ἡμέρας οὐ στιχολογοῦμεν:—

Περὶ τοῦ πῶς χρῆ σημαίνειν
καθ' ἐκάστην ἡμέραν.

Κεφάλαιον Ε' ⁽¹⁾

Α εἰ γινώσκεις πῶς χρῆ
σημαίνειν καθ' ἐκάστην
ἡμέραν. Πρὸ τοῦ τὸν
ἥλιον δῦναι², καὶ πρὸ τῷ λυχνικῷ
μικρὸν ταχύτερον³, ὁ κανδηλάπτης
σημαίνει τὸ σιδηρὸν καὶ ψάλλουσιν οἱ
ἀδελφοὶ ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν τὴν ᾠ
 ω ραν⁴, μετὰ τοῦ μεσωρίου αὐτῆς⁵. Ἐἴτα
σημαίνει τὸ μέγα⁶ καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ εὐλογῶντος τοῦ ἱερέως εἰ
μὲν ἐστὶν ἀλληλουῖα ἀρχόμεθα τοῦ
Τρισαγίου, ποιοῦντες καὶ μετανοίας γ' .

Ἰστάμεθα δὲ ἀναμέσον τῆς ἐκκλησίας,
στιχηδὸν ἐπὶ ψαθίου⁷ ἐνορδίνως⁸,
ἀπάντων ἐν τῷ ἅμα κλινόντων τὸ γό-
νυ καὶ κεφαλῆν καὶ ἀνισταμένων⁹.
Μετὰ τὸ *Πάτερ ἡμῶν*, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς
Ὅτι σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ τὸ Κύριε
ἐλέησον ἱβ'. Τὸ *Πεῦτε προσκυνήσωμεν*
*ἐκ τρίτης καὶ μετανοίας γ'*¹⁰ καὶ ἡ ᾠ^{β}
κατὰ τὸ σύνηδες. Ἐν ἐκάστῳ δὲ ἀντι-
φώνῳ, μετανοίας γ' ¹¹. Ἐντὶ τοῦ προκει-
μένου¹², *Ἀλληλούια* εἰς ᾠ^{β} ᾠ^{β} . Στίχος δὲ
λέγε τοῦσδε. Τῇ β' ἑσπέρας *Κύριε μὴ τῷ*
θυμῷ σου ἐλέγξης με μηδὲ τῇ ὀργῇ σου
παιδεύσης με, γίχος: Καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Τῇ γ' ἑσπέρας
Ἵψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ
προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν
αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι, γίχος: Καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Τῇ δ' ἑσπέρας *Εἰς*
πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος

αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκου-
μένης τὰ ῥήματα αὐτῶν, γίχος: Καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Τῇ ἑσπέρας
Ἵψουτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ
προσκυβεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν
αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι, γίχος: Καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἄμην καὶ οἱ ἀδελ-
φοὶ γεγωνωτέρα φωνῇ τὸ Ἄλληλῳία¹³.
Καὶ ποιήσας ὁ ἱερεὺς μετάνοιαν ἔμ-
προσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ ὀπισθεν
τοῖς ἀδελφοῖς, ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον
αὐτοῦ. Εἶτα τὸ Καταξίωσον καὶ μετα-
νοίας τρεῖς¹⁴. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ τῆς
ἁγίας. Τὸ *Μὴν ἀπολύεις τὸν δούλον σου*.
Τρισάγιον, *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ *Πάτερ*
ἡμῶν καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς *Ὅτι σὸ ἐστὶν*
ἡ βασιλεία. Τροπάρια, *Θεοτόκε Παρ-*
*θένε μετάνοια*¹⁵ δ', *Βαπτιστὰ τοῦ Χρι-*
στοῦ, μετάνοια δ', *Πόξα*, *Ἰκετεύσατε*
ὑπὲρ ἡμῶν, μετάνοια δ'. Καὶ νῦν, Ὑπό
τὴν σὴν εὐσπλαγχίαν, χωρὶς μετα-
νοίας¹⁶. Τὸ *Κύριε ἐλέησον* μ' ¹⁷ καὶ ἐπ-
εύχεται ὁ ἱερεὺς. Ποιοῦμεν δὲ μετάνοιας
γ' μεγάλας καὶ μικρὰς ιβ'.¹⁸ Εἶτα τὸ
Τρισάγιον καὶ λεγομένης εὐχῆς¹⁹ ἀπο-
λυόμεθα. Γίνεται δὲ ἡ συνήθης λιτὴ ἐν
τῷ νάρθηκι²⁰ καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία καὶ
τέλος ἀπόλυσις. Οὕτω ποιοῦμεν τὸν ὄ-
λον ἐνιαυτὸν εἰς τὸ λυχνικόν, ὅτε ψάλ-
λομεν ἄλληλῳία²¹:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον κρᾶει ὁ κανδηλάπτης
τὰς βαρέας πρῶτον σχολαιότερον ἄχρι
τῶν ν'²² καὶ ψάλλουσιν οἱ ἀδελφοὶ ἐν
τοῖς κελλίοις αὐτῶν μεσονυκτικὸν τὸν
Ἄμωμον²³. Μετὰ δὲ τὴν τῶν βαρέων
συμπλήρωσιν κατέρχεται καὶ ἅπτει τὰς
κανδήλας καὶ ἐτοιμάσας τὸ θυμιατόν²⁴,
ἐξέρχεται καὶ κρούει τὸ σιδηροῦν.
Εἰσελθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ποιή-
σαντες τὰς συνήθεις μετάνοιας ἔμ-
προσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ ἀσπα-
σάμενοι τὰς ἁγίας εἰκόνας²⁵ καὶ προσ-
κυνήσαντες ἔνθεν εἰς τοὺς χορὰς,
ἀπερχόμενοι καθέζονται εἰς τοὺς

ἑαυτῶν τόπους. Ὁ δὲ εἰρημένος καν-
δηλάπτης, βαλὼν τὴν ἐξ ἔθους μετάνοι-
αν τῷ ἡγουμένῳ, ἀπέρχεται καὶ σημαί-
νει τὸ μέγα σήμαντρον²⁶. Ἄνίσταται δὲ
ὁ τὴν ἐφημερίαν ἔχων ἱερεὺς καὶ ποι-
ήσας καὶ αὐτὸς τὴν συνήθη μετάνοιαν
τῷ προεστῶτι, εἰσέρχεται ἐν τῷ ἱερα-
τείῳ²⁷. Καὶ λαβὼν θυμιατόν, τίθησι
θυμιάμα, λέγων τὴν εὐχὴν τοῦ θυμιαμα-
τος²⁸. Ἴσταται οὖν περιμένων τὴν ἀπό-
λυσιν τῷ σημάντρῳ. Καὶ παυσαμένου
αὐτοῦ, ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς λέγων *Εὐ-*
λογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἀποκρινο-
μένων τὸ *Ἄμην*, ὄτος θυμιατὴν τὴν ἁγίαν
Τράπεζαν σταυροειδῶς, ὡσαύτως καὶ
τὸ ἱαστήριον ἅπαν. Κάκειθεν ἐξέρχε-
ται διὰ τῷ βορείου κλίτης εἰς τὸν ναόν.
Καὶ εἰ μὲν ἐστὶν ἄλληλῳία, ἀρχόμεθα
τοῦ Τρισαγίου ἄνευ μετάνοιῶν²⁹. Μετὰ
δὲ τὸ *Πάτερ ἡμῶν*, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς
χαράπτων σταυρὸν μετὰ τῷ θυμιατοῦ
κατέναντι τῷ ἱαστηρίῳ, ἥτοι τῶν ἁγίων
θυρῶν, λέγων *Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία*
καὶ μετὰ τὸ *Ἄμην* τὸ *Κύριε ἐλέησον* ιβ'³⁰
καὶ ἄρχεται ὁ προεστῶς σὺν τῷ ἐκκλη-
σιάρχῃ³¹ τῷ *Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ*,
λέγοντες αὐτὸ ἐκ τρίτου, καὶ τὸ *Κύριε*
τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις ἐκ δευτέρου. Καὶ
ψάλλουσιν ἀμφότεροι τὸν ἐξάψαλμον
ἡσυχῶ φωνῇ καὶ ἀργῶς³² εἰς ἐπήκοον
πάντων. Ὁ δὲ ἱερεὺς τότε ψαλλομένος,
θυμιατὴν τὸν ναὸν καὶ τοὺς μοναχοὺς κατὰ
τάξιν³³. Μετὰ δὲ τὸ πληρῶσαι τοῦ θυ-
μιατῆ, βαλὼν μετάνοιαν ἔμπροσθεν τῶν
ἁγίων θυρῶν καὶ εἰς τοὺς χοροὺς ὡς
συνήθεις, ἀπέρχεται ἐν τῷ στασιδίῳ
αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν ἔναρξιν τοῦ ρβ' ψαλ-
μοῦ³⁴, ἅπτων κηρὸν λέγει τὰς ἐωθινὰς
εὐχὰς, ἰστάμενος ἀσκεπὴς ἐνώπιον
τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου³⁵. Μετὰ δὲ τὴν
συμπλήρωσιν τῷ ἐξαψάλμου ποιεῖ συν-
απτήν καὶ ἐκφώνησιν. Σημειώτεον δέ,
ὅτι ἄδειαν οὐκ ἔχει τις βῆξαι ἢ πτύσαι³⁶
μέχρις ἂν τελεσθῇ ὁ ἐξαψάλμος. Εἶθ'

οὕτως ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ἐν τῷ ἐσπερινῷ, βαλὼν μετάνοιαν τῷ προεστῶτι ψάλλει τὸ ἀλληλουῖα εἰς τὸν τῆς ἐβδομάδος ἥχ, ἐπιλέγων δὲ καὶ τοῦσδε τοὺς γίχους. Στίχος δ': *Ἐπὶ τῆς γῆς ἀλήθειαν ὃ μὴ ποιήσει*, γίχος β': *Καὶ νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται*, γίχος γ': *Πρόσθεε αὐτοῖς κακά*, γίχος δ': *Οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σοῦ*³⁷:-

Εἰ δὲ τύχη Θεὸς Κύριος, Τρισάγιον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆ ἑξαψάλμου οὐ λέγομεν, ἀλλὰ τὸ *Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ*³⁸. Φάλλει ὃν ὡς εἴρηται ὁ αὐτὸς μοναχὸς τὸ Θεὸς Κύριος εἰς τὸν ἥχ τοῦ πρὸ τῆ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀγίσι:-

Εἶτα ἀρχόμεθα στιχολογεῖν. Μετὰ τὴν ἥχ τοῦ δ' καθίσματος ψάλλει ὁ αὐτὸς ψάλτης τὸ ἐνόρδιον³⁹ ἥχ τῆς ὀχτῶ ἐν τῷ ἀναλογίῳ, ποιῶν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν. Συμπληρουμένης δὲ ταύτης, ποιεῖ μετάνοιαν ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν⁴⁰. Φάλλει τοίνυν καὶ τὸ κοντάκιον τῆ ἀγίσι ἀφ' ἑκτῆς, εἴπερ ἔχει ἡ ἡμέρα, ἥγουν ὅταν ἐστὶ Θεὸς Κύριος⁴¹. Ὡσαύτως καὶ τὸ φωταγωγικόν⁴², ὅτε ὑπάρχει ἀλληλούϊα. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν δ' ὥραν *Τὸ πρῶτ' εἰσάκωσον τῆς φωνῆς μου*, ποιῶν καὶ ἐν τούτῳ ὡς καὶ ἐν παντὶ γίχῳ μετάνοιαν δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, *Ἦ Τί σε καλέσωμεν*. Εἶθ' οὕτως βάλλει μετάνοιαν ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ ὀπισθεν τοῖς ἀδελφοῖς ἐτέρῳ⁴³. Ἡμεῖς δὲ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν αἰνῶν, ἥτοι εἰς τὸ *Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ*, ποιῶμεν μετάνοιαν γ'. Εἶτα ψάλλομεν τὰ στιχηρὰ τῆς ὀχτῶ. Ἄπὸ δὲ τῶν στιχηρῶν, *Ἄγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι*. Εἶτα τὸ Τρισάγιον καὶ μετάνοιαν γ' καὶ μικρὰς ἰβ'⁴⁴ τὸ *Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ μετάνοιαν γ'*. Εἶτα ψάλλομεν τὴν πρώτην ὥραν. Εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετάνοιαν γ'. Εἰς τὸ *Τί σε καλέσωμεν*, μετάνοιαν γ'. *Τὰ διαβήματά μου, χῦμα καὶ*

χωρὶς μετάνοιαν. Τρισάγιον καὶ μετάνοιαν γ'. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, λέγει ὁ ἱερεὺς *Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία*⁴⁵. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ λέγομεν τὴν εὐχὴν *Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ*. Εἶθ' οὕτως ὁ ἱερεὺς πάλιν *Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς*. Καὶ ἡμεῖς μετάνοιαν γ' μεγάλας, λέγοντες καθ' ἑκάστην μετάνοιαν τὴν εὐχὴν ταύτην καθ' ἑαυτοὺς *Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου*. Ὡσαύτως καὶ τὰς ἰβ' μικρὰς, λέγοντες καὶ ἐν αὐταῖς τὸ *Ὁ Θεὸς ἰάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ*. Εἶτα τὸ Τρισάγιον καὶ μετάνοιαν γ', τὸ Πάτερ ἡμῶν, *Κύριε ἐλέησον ἰβ'*⁴⁶ καὶ ἀπόλυσις καὶ ἡ συνήθης λιτή:-

Πεῖ εἶδέναι ὅτι τῇ Κυριακῇ οὐπὲ εἰ τύχη τῇ β' ἀλληλούϊα, ἔδέποτε λέγομεν ἀλληλουῖα ἀντὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ τὸ τῆς ἡμέρας προκείμενον τὸ *Ἴδου δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πάντες οἱ δέσχη Κυρίου*. Ὡσαύτως καὶ τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας τὸ *Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μὲ εἶ τὸ ἔλεός σου προσφθάσει με*:-

Ἰστέον ὅτι ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ψάλλειν προκείμενον, αὐτὸς λέγει καὶ τὴν προφητείαν, ὁμοίως καὶ τὸν Πραξαπόστολον ἐν τῇ ἀργυρνία καὶ τὸ Πᾶσα πνοὴ εἰς τὸ εὐαγγέλιον⁴⁷. Καὶ τὸ κοντάκιον ὡς εἴρηται. Καὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν τὸν Ἄποστολον σὺν τῷ ἀλληλουϊαρίῳ⁴⁸ εἰ τύχη ἐπιστάμενος αὐτὸς. Εἰ δ' οὐ, τάσσει ὁ ἐκκλησιάρχης ἕτερον ἀδελφὸν εἰδότα ψάλλειν, κάκεινος ψάλλει τὸ ἀλληλούϊα. Καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι, βάλλουσι μετάνοιαν οἱ δύο ὁμοῦ, ὃ τε λέγων τὸν Ἄποστολον καὶ ὁ ψάλτης. Ἐναγινώσκει δὲ καὶ εἰς τὴν τράπεζαν ὁ ψάλλων τὸ προκείμενον, τὸ Θεὸς Κύριος, καὶ τὰ λοιπὰ⁴⁹. Χρὴ γινώσκειν ὅτι μετὰ τὴν *Ἦ*⁵⁰, ὁ ἱερεὺς λέγει τὸ *Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν*⁵¹. Καὶ τὴν ἑναρξιν τῆ *Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ* ἐν ταῖς μεγάλας δοξολογίαις:-

Δ εἰ εἶδέναι ὅτι εἰς τὸν ὄρθρον τὸ Θεὸς

Κύριος ιστάμενοι ψάλλομεν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ἀλληλουῖα καὶ ἐν τῷ λέγειν τὸν Ἰπόστολον. Ἰποσκεπαζόμεθα⁵² δὲ εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, εἰς τὸν Χερουβικὸν ὕμνον, εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν, ὃ καὶ ποιούμεν στάσεις ζ'⁵³ καὶ εἰς τὸ Πληρωθῆτω τὸ στόμα μου⁵⁴:-

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι ἐν τῷ ἐσπερινῷ πάντοτε ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ δευτεροῦμεν τὰ ἐν τῷ μηναιῷ στιχηρὰ τῷ ἁγίῳ⁵⁵. Εἰ δὲ τύχῳσιν ἕξ, λέγομεν αὐτὰ πρὸς μίαν. Καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ ἅγιος ἴδιον στιχηρόν, λέγομεν αὐτὸ εἰς τὸ Δόξα, ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν⁵⁶. Εἰ δὲ μή, Δόξα καὶ νῦν, Ξ. Μετὰ δὲ τὸ προκείμενον εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς δ'ἠψώ. Ψάλλονται δὲ εἰς τὸ μέσον⁵⁷, ποιῶντος τῷ κανονάρχῃ μετάνοιαν καὶ τῶν δύο χορῶν ἐν ταυτῷ. Θυμιᾶ δὲ ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα καὶ ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸν ἐξάψαλμον καὶ εἰς τὴν Ϛ' ψ, ἐν ἧ καὶ ποιούμεν πάντοτε μετάνοιαν ἀπὸ γῆς:-

Θυμιᾶ δὲ καὶ ἐκφωνοῦμεν τῷ Ἄμωμου κατὰ τε Καββάτω καὶ Κυριακῇ⁵⁸:-

Ἰστέον δέ, ὅτι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἰντιπάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, προσηγῶνται εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα τὰ ἐν ταῖς Κυριακαῖς στιχηρὰ τῶν δεσποτικῶν εἴτε ἰδιόμελα εἴτε στιχηρὰ γ'. Εἴθ' οὕτως τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίῳ πρὸς μίαν⁵⁹. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς δὲ τὸν γίχον τῆς δ'ἠψώ. Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας ἀναστάσιμον ἕν, κατανυκτικὸν ἕν, μαρτυρικὸν ἕν. Ὁμοίως καὶ τῇ Δευτέρᾳ. Τῇ Τρίτῃ ἐσπέρας σταυρώσιμον ἕν⁶⁰, ἀναστάσιμον ἕν, καὶ μαρτυρικὸν ἕν. Τῇ Τετάρτῃ ἐσπέρας ἀναστάσιμον καὶ ἀποστολικὸν καὶ μαρτυρικόν. Τῇ Πέμπτῃ ἐσπέρας σταυρώσιμον, ἀναστάσιμον καὶ μαρτυρικόν. Τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικὸν εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ', καὶ λέγονται τὰ ἐν τῇ παρελθούσῃ ἀγρυπνία τῆς Κυριακῆς⁶¹. Τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν

ἁγίου γ'. Δόξα, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς. Καὶ νῦν, Ξ τοῦ ἐνορδίνου ἤχου μετὰ τῷ προκείμενῳ⁶². Εἰς τὸν γίχον λέγομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ', τοῦ ἤχου δηλονότι τὰ γ' καὶ τῷ γίχῳ τὸ δ'. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Στίχους δὲ λέγομεν: Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Στίχος β': Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκωμένην. Στίχος γ': Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα Κύριε. Τῷ Καββάτῳ εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τοὺς αἴνας ἀναστάσιμα δ'. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς εἴτε ἰδιόμελα, εἴτε προσόμοια. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς⁶³:-

Χρῆ γινώσκεις, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς Παρασκευαῖς, ὅτε τύχη Θεὸς Κύριος ψάλλομεν τὸν πολυέλεον, μετὰ τῶν ἀλληλουϊαρίων αὐτοῦ ἀπαρραλλάκτως εἰς τὸν ἦχ' τῆς ἡμέρας⁶⁴. Εἰ δὲ τύχη ἀλληλουῖα ψάλλεται χῦμα⁶⁵. Ἰστέον ὅτι πάντοτε τὸν μ' ψαλμόν, τὸ Θεὸς Θεῶν Κύριος ἐγάλησε εἰς ἦχ' πβ' ψάλλομεν⁶⁶, ὡσαύτως καὶ τὸ ἔσχατον ἀντίφωνον τὸ Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, εἰς τὸν αὐτὸν ἦχ'⁶⁷. Εἰ δὲ ἐστὶ Θεὸς Κύριος εἰς τὸν ρμ' ψαλμόν τὸ Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἐναλλάσσει τὸ μέρος⁶⁸. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν ρν' ψαλμόν τὸ Αἰνεῖτε τὸν Θεόν, εἰ τύχη Θεὸς Κύριος λέγομεν Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι⁶⁹:-

Ὁφειλόμενον δὲ ἐστὶ καὶ τοῦτο γινώσκεις τοὺς ἀδελφούς, τῷ μὴ ποιεῖν συντυχίας ἰσταμένους εἰς τοὺς χοροὺς τῆς ἐκκλησίας⁷⁰. Ἄλλὰ μὴ ἐξέρχεσθαι τινὰ μηδὲ εἰσέρχεσθαι ἄλλοις ἂν προτεθῆ ἢ ἀνάγνωσις, ὃ μὴν ἄλλ' οὐδὲ εἰσέρχεσθαι ψάλλοντος τοῦ χορῶ, ἐν ᾧ ἴσταται δηλονότι. Ἄλλὰ τοῦ ἑτέρου χορῶ ἀρξαμένους ψάλλειν, εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ στασιδίον αὐτῶ, ποιῶν μετάνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς⁷¹:-

Πεῖ δὲ καὶ τὸν ἐκκλησιάρχην περὶ τούτου φροντίζειν πάντοτε καὶ παραφέλλειν τοῖς ἐν τῷ νάρθηκι ἰστα-

μένοις ἀδελφοῖς, ἵνα μὴ ἐῶσι τοὺς ἐρχομένους εὐχῆς χάριν⁷² ποιῆσαι μοναχοὺς εἴτε κοσμικοὺς εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ ναῷ ψαλλῆσης τῆς ἐκκλησίας, ὅπερ ἐστὶν ἀτοπίας σημεῖον, ἀλλ' ὀφείλουσιν ἐν τῷ νάρθηκι προσκαρτερεῖν, ἄχρι τῆς ἀπολύσεως⁷³:-

✠ ρῆ δὲ εἰδέναι ὅτι ὁ χορὸς ὁ ἐναρξάμενος⁷⁴ εἰς τὸ λυχνικὸν τῆς ἁγίας, ὁ τοιοῦτος πάλιν ἀπάρχεται αὐτῆς καὶ εἰς τὸν ὄρθρον. Ὁ αὐτὸς ποιεῖ καὶ τὴν ἐναρξιν τῶν ᾠδῶν, τὸ προκείμενον⁷⁵ καὶ τὸ Θεὸς Κύριος. Ὁμοίως καὶ τὸ ἔξαποστειλῆριον καὶ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τὰ τυπικά. Ἐν τε τοῖς ἀποδείπνοις τὸ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς καὶ τὸ Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε καὶ τὸ Κύριε τῶν δυνάμεων. Πρὸς δὲ καὶ οἱ ὀφείλοντες ποιεῖν τὰς ἀναγνώσεις τῶ ὄρθρου:-

Ἄλλα καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ αἱ ὥραι οὕτω στιχολογοῦνται. Ὁ ἐναρξάμενος χορὸς εἰς τὸν ὄρθρον τὸ *Ἄνιειτε τὸν Κύριον*, αὐτὸς ἀπάρχεται καὶ τῆς ἁγίας τῆς δ' ὥρας τὸ ἀλληλούϊα τῶ ἦβ ἤχου⁷⁶. Εἰς δὲ τὴν τρίτην ὥραν ἄρχεται ὁ ἕτερος χορὸς τὸ ἀλληλούϊα τοῦ β' ἦβ εἰς ἦχ ἦβ⁷⁷, εἰς δὲ τὴν γ' ὥραν ὁ ἕτερος χορὸς τὰ πρῶτα ἀλληλουϊάρια τοῦ ἤχου⁷⁸. Ὁ δὲ τὴν ἀκολοθίαν ἐναρξάμενος ποιεῖν μοναχὸς ψάλλει τὸ προκείμενον τῆς προφητείας καὶ ἀναγινώσκει καὶ τὴν προφητείαν, ποιεῖ δὲ καὶ τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τὴν Κλίμακα. Εἰς δὲ τὴν δ' ὥραν ἀπάρχεται ὁ ἕτερος χορὸς τὸ δ' ἀλληλούϊα τῶ ἦδ ἤχου⁷⁹. Ὁ αὐτὸς χορὸς ποιεῖ καὶ τὴν κἀταρξιν τῶν μακαρισμῶν. Ἰπὸ δὲ τοῦ λυχνικῶ πάλιν γίνεται ἐναλλαγὴ:-

Ζ εἰ δὲ εἰδέναι ὅτι τῇ ἁγίᾳ τῶν Χριστοῦ γεννῶν νηστεία καὶ τῶν ἁγίων Ἰποστόλων, ὅτε τύχη ἀλληλούϊα, ποιῶμεν τὰς συνήθεις μετανοίας, κατὰ τὸν τύπον τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, ἐκτελοῦντες καὶ ἐννάτας κατὰ τὴν

αὐτὴν ἡμέραν τῶ ἀλληλουϊαρίου. Τὰς δὲ ὥρας ψάλλομεν ἀνευ ἁγίας καὶ ἀναγνώσεως. Τῇ γὰρ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ μόνη στιχολογοῦμεν εἰς τὰς ὥρας. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ὥρῶν διάταξις καὶ τῶν μετανοιῶν ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς Μεγάλῃς Π' διείληπται, ταύτας δ' χρὴ ἐπαναλαμβάνειν:-

Περὶ δὲ τῶν μεσωρίων ὡς ἐκέῖσε μὴ διαταπτομένων, δεὸν ἐστὶ δηλῶσαι. Μετὰ γὰρ τὴν τελευταίαν δύο καὶ δεκάτην μετάνοιαν τῆς γ' ὥρας, λέγομεν τὴν εὐχὴν ταύτην *Δέσποτα Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ, Κύριε Υἱὲ μονογενὲς Ἰησοῦ Χριστέ καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, μία Θεότης, μία δύναμις, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν. Καὶ οἷς ἐπίστασαι κρίμασι, σῶσόν με τὸν ἀνάξιον δοῦλόν σε, ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Πεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν γ' καὶ μετανοίας γ' καὶ ἀρχόμεθα τῶ κθ' ψαλμῶ Ὑψώσω σε Κύριε ὅτι ὑπέλαβές με καὶ οὐκ εὐφρανᾶς τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ. Εἶτα τοῦ κθ' Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν καὶ τῶ ξ' Εἰσακκοσον ὁ Θεὸς τῆς δεήσεώς μου. Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Τροπάριον ἦχ δ' Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων. Δόξα, Οἱ μάρτυρές σε Κύριε. Καὶ νῦν, Τεῖχος ἀκαταμάχητον. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ λέγονται γίχοι⁸⁰ καὶ μετανοίας μεγάλας τρεῖς μόνας⁸¹. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν γ' ὥραν. Πεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ μετανοίας γ' ψάλλοντες καὶ αὐτὴν ὡσπερ ἐτάχθη τῇ Μεγάλῃ Π' ποιοῦντες καὶ τὰς μετανοίας ἀπαρσλλάκτως. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν μετάνοιαν, ψάλλει τὴν προγραφεῖσαν εὐχὴν⁸². Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ μετανοίας μεγάλας γ' καὶ ψάλλομεν τὸν νε' ψαλμὸν Ἐλέησόν με ὁ Θεός, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος. Καὶ τὸν νε' Ἐλέησόν με ὁ Θεός ἐλέησόν με καὶ τὸν ξθ' Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Τρισάγιον, μετανοίας γ'*

καὶ π̄Ϟ ἦγον τ̄η κατὰ τὴν Μονὴν ἀγίου⁸³. *Πόξα, Τὰς ἀληθόνας τῶν ἀγίων. Καὶ νῦν, Ὡ Τῆ πρεσβεία Κύριε πάντων τῶν ἀγίων. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ μετανοίας μεγάλας γ'. Εἰ δὲ ἐστὶ Χριστὸς ὁ ναὸς ἡ ἀγία Τριάς ἡ Θεοτόκος, λέγεται πρῶτον Ὡσον Κύριε τὸν λαόν σου. Πόξα, Τὰς ἀληθόνας τῶν ἀγίων. Καὶ νῦν, Τῆ πρεσβεία Κύριε πάντων τῶν ἀγίων.* Ἐπισυνάπτομεν δὲ καὶ τὴν Ὑ ὥραν, μετὰ τοῦ μεσωρίου αὐτῆς, ὡς καὶ ἐν ταῖς χριπαῖς ὥραις, λέγοντες καὶ τὰ τροπάρια ταῦτα *Βλέπων ὁ ληστής τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς. Πόξα⁸⁴ καὶ νῦν, Τὸν ἀμνὸν καὶ ποιμένα καὶ σωτῆρα τῷ κόσμῳ.* Ἰπὸ δὲ τῆς εὐχῆς τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ τὰς τρεῖς μεγάλας καὶ τὰς ἰβ' μετανοίας. Μεσῶριον τῆς Ὑ ὥρας. Φαλμὸς ριβ' *Αἰνεῖτε παῖδες Κύριον, ψαλμὸς ρλζ' Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε καὶ τὸν ρλϚ' Ἐξελεῖ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ.* Λέγουσί τινες καὶ τὸν Ν' *Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἐλεός σου⁸⁵.* Ἐἶτα τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, λέγε π̄Ϟ ἡ̄Ϟ π̄δ' *Ἐν μέσῳ δύο ληστών. Πόξα, Ὁ φωτίσας τὰ ἐπίγεια. Καὶ νῦν, Θεοτόκε μὴ παρίδῃς με δεόμενον ἢ Καὶ νῦν, Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα⁸⁶.* Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ μετανοίας μεγάλας γ'. Καὶ ἀπερχόμενοι εἰς τὰ ἑαυτῶν στασίδια, ψάλλομεν τὰ τυπικὰ χῆμα. Εἴθ' οὕτως ἀναγινώσκειται ὁ Ἄποστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῷ ὕψους⁸⁷. Καὶ πάλιν ἀπερχόμενοι ἐν τοῖς ψιαθίοις⁸⁸ καὶ ἰστάμενοι κατὰ τὴν προτέραν τάξιν λέγοντες⁸⁹ τὸ *Μνήσθητι ἡμῶν Κύριε, χῆμα καὶ μετανοίας γ' Χορὸς ὁ ἐπουράνιος ὑμνεῖ σε καὶ λέγει, γίχον: Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε. Χορὸς ὁ ἐπουράνιος. Πόξα, Χορὸς ἀγίων ἀσφέλων καὶ ἀρχασφέλων. Καὶ νῦν, Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν. Ἄνεξ, ἄφες συγχώρησον. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Κοντάκιον⁹⁰ τοῦ κατὰ τὴν*

ἡμέραν ἀγίου. *Πόξα, Μετὰ τῶν ἀγίων ἀνάπαυσσον Χριστέ. Καὶ νῦν, Προστασία τῶν Χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς⁹¹ καὶ μετανοίας μεγάλας γ'. Ἐἶτα τὸ Ἐἴη τὸ ὄνομα Κυρίως εὐλογημένον, ἐκ τρίτου, καὶ μετανοίας γ'. Καὶ ὁ λγ' ψαλμὸς Εὐλόγησω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις:—*

Καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς κελλίοις. Μετὰ δὲ τὸ ἀδειᾶσαι ἡμᾶς μικρόν⁹², σημαίνει τὸ μέγα. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εἰ μὲν ἐστὶν ἀλληλούϊα γίνεται ἡ ἀκολουθία ὡσπερ γέγραπται. Εἰ δὲ Θεὸς Κύριος⁹³, γίνεται ἑορτάσιμος. Ἔχει δὲ ἡ τῶν Χριστουγέννων Τεσσαρακοστὴ ἀλληλούϊα ἰε':—

εἰ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὅτε ἐστὶν Θεὸς Κύριος, μετανοίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ποιῶμεν, εἰ μὴ πρὸ τῆς ἐνάρξεως, ἔμπροσθεν τοῦ Βήματος⁹⁴ δ' καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν. Εἰς δὲ τὴν ἀπόλυσιν μετανοίας μεγάλας γ'. Ἐν δὲ τοῖς κελλίοις γίνονται ὡς ὁ Θεὸς παρέχει ἰσχὺν ἐκάστω⁹⁵. Αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται ἀπαράλλακτως καὶ ἐν τῇ νηστείᾳ τῶν ἀγίων Ἰποστόλων. Τὰ δὲ μεσῶρια τῆς γ' ὥρας καὶ γ' πάντοτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψάλλονται, ἄνευ⁹⁶ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τῶν ἑορτῶν ἐν αἷς γίνονται δοξολογία. Τὸ δὲ μεσῶριον τῆς δ' ὥρας ἐστὶν οὕτως:—

Μετὰ τὸ ἀπολύσαι τὸν ὄρθρον, ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς κελλίοις. Καὶ ποιῶντες Τρισάγιον λέγομεν *Πεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ τρίτου, καὶ ἀρχόμεθα ψαλμοῦ με' Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις. Καὶ ψαλμὸς ξδ' Ἐγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ καὶ τὸν ξβ' Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Τρισάγιον καὶ π̄Ϟ κατανυκτικὸν Ἐλέησον ἡμᾶς. Πόξα, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς⁹⁷. Καὶ νῦν, Ὡ Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύλην ἀνοιξὸν ἡμῖν. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ εὐχὴν οἶαν ἕκαστος βούλεται⁹⁸:—*

Ο ἰ οὖν θέλοντες σωθῆναι τῶν ἰδίων κελ-
λίων οὐκ ἐξέρχονται ἄχρι τῆς κρούσμα-
τος τῆς ἐκκλησίας⁹⁹. Ἄλλ' οἱ μὲν ἀσχο-
λοῦνται εἰς ἐργόχειρον¹⁰⁰, οἱ δὲ εἰς ἀνά-
γνωσιν¹⁰¹, ἕτεροι δὲ εἰς ψαλμωδίας¹⁰²
εἰδήσει τῷ προεστῶτος¹⁰³. Οἱ δὲ διακο-
νηταὶ σχολάζουσιν ἐν ταῖς διακονίαις
αὐτῶν¹⁰⁴:-

Κ στέον καὶ τοῦτο ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησια-
στικῇ ἀκολουθίᾳ εἰς μὲν τὸν δεξιὸν χο-
ρὸν τάσσει ὁ ἐκκλησιάρχης, εἰς δὲ τὸν
ἀριστερὸν ὁ ἐπιστημονάρχης¹⁰⁵, τῇ δὲ
Μεγάλῃ Π' σφραγίζει¹⁰⁶ ὁ προεστὼς ἐξ-
υπνηστήν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὅς ἐν ἐκά-
στη ἀναγνώσει μετὰ τὸ ἀναγνῶναι μι-
κρόν, ἀνίσταται τῷ ἰδίῳ τόπῳ καὶ ποι-
εῖ τρεῖς μετανοίας εἰς τὸ μέσον. Ἐπει-
τα διέρχεται τοὺς ἀδελφούς ἡσυχῇ
καὶ ὃν ἂν εὕρη καθεύδοντα καὶ κοιμώ-
μενον νύσσει αὐτὸν ἡρεμαίως¹⁰⁷. Ὁ δὲ

ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὸ μέσον καὶ ποιεῖ
γονυκλισίας τρεῖς καὶ εἰς τοὺς χοροὺς
πρὸς μίαν. Ὁ δὲ τοιοῦτος ἐξυπνηστής
καὶ τὸν ὅλον χρόνον ὃν συνάγει τοὺς
ἀδελφούς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ¹⁰⁸:-

Ζ εἰ γινώσκειν ὅτι πάσας τὰς Κυριακὰς
ἐν αἷς ψάλλεται ἡ ἁγία, λέγομεν ἀνα-
στασίμους κανόνας δύο¹⁰⁹, τῆς Θε-
οτόκου καὶ τοῦ μηναίου. Τὸ δὲ Κυρίῳ
ἄσωμεν ὃ λέγομεν¹¹⁰. Τῇ Δευτέρα κα-
τανυκτικόν, τῶν Ἰσωμάτων καὶ τοῦ
μηναίου. Τῇ Τρίτῃ κατανυκτικόν, τοῦ
Προδρόμου καὶ τοῦ μηναίου. Τῇ Τε-
τάρτῃ σταυρώσιμον, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶ
μηναίου. Τῇ Πέμπτῃ τῶν ἁγίων Ἰπο-
στόλων, τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τῶ
μηναίου. Τῇ Παρασκευῇ σταυρώσιμον, τῆς
Θεοτόκου καὶ τοῦ μηναίου. Τῷ Σαββάτῳ
τῶ μηναίου, τοῦ κατὰ τὴν Μονὴν ἁγίου
καὶ νεκρώσιμον¹¹¹:-

ΥΠΟΨΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Ε΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ τὰ διαταττόμενά εἰσι περιπεπλεγμένη περιπλοκή. Διὸ χρῆζομεν μεγάλης προσοχῆς καθ' ὅτι εὐόλισθος ἡ ὁδός. Ἐχομεν ἀπομακρυνθῆ ἀρκούν-
τως ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πράξεως διὸ καὶ ἐν τισὶ τὰ ἀναγραφόμενα φαίνονται ἡμῖν ὡς βαβέ-
λειος ἀσυνεννοησία. Ἄλλ' ἐλπίζομεν, Θεοῦ συνάρσει, ἵν' ἐξέλθωμεν ἀσινεῖς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου
τούτου, ἔχοντες ὡς μίτον τὸν φωτισμὸν τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ τὴν σημερινὴν πράξιν
τῆς ἡμετέρας Μονῆς ἀλλὰ γε καὶ ἄλλων τινῶν ὧν τὴν πράξιν ἐπιγινώσκομεν:-

2. Δηλαδὴ δύο περίπτου ὥρας (τὸ ἀργότερον) πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἤγουν περι-
τὴν δεκάτην ὥραν κατὰ τὸ ἡλιακὸν ὠρολόγιον:-

3. Ὀλίγον πρὸ τοῦ ἑσπερινοῦ δηλαδὴ:-

4. Ἐνταῦθα ὑπενθυμίζομεν πὼς ἔχομεν τὸ τυπικὸν Μονῆς λαυρευτικῆς ἢ κελλιωτικῆς.
Εἰς αὐτὰς μέρος τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν ἀνεγινώσκετο «ἐν τοῖς κελλίαις». Τοῦτο ὅμως δὲν
ἰσχύει διὰ τὰς κοινοβιακὰς Μονὰς, καθ' ὅς πᾶσαι αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι ψάλλονται ἀπὸ κοι-
νοῦ, μόνον δὲ ὁ «κανὼν» ἤγουν τὸ πρὸ τοῦ μεσονυκτικοῦ διάστημα διαρκείας μιᾶς ἢ καὶ
δύο ὥρῶν εἶναι ἀφιερωμένον εἰς ἰδιωτικὴν προσευχὴν (κομβοσχοίνια καὶ μετανοίας):-

5. Τὰ μεσῶρια ψάλλονται καθ' ὅλον τὸ ἔτος ὁσάκις ἔχομεν ἀντὶ τοῦ Θεοῦ Κύριος,
ἀλληλούϊα, ἐξαιρέσει τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, ὅποτε καταλιμπάνονται. Κακῶς εἰς
τὸ Μέγα Ὁρολόγιον ἀναγράφεται ἐν ὑποσημείωσει ὅτι τὰ μεσῶρια ψάλλονται μόνον κατὰ
τὰς νηστείας τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων «ἐν αἷς κατὰ τὸ ἔθος τῶν
ἱερῶν μοναστηρίων δις ἢ τρίς τῆς ἐβδομάδος ψάλλεται ἀλληλούϊα». Τὰ παλαιὰ Ὁρολόγια
ἔβριθον ἡμερῶν καθ' ἅπαν τὸ ἔτος καθ' ὅς ἐψάλλετο ἀλληλούϊα. Εἰς τὰ νέα ὅμως Ὁρολόγια

ἡ παμπληθὺς νεοτέρων ἀπολυτικίων ἔκαμεν ὥστε ἵνα ἀτονήσῃ ἡ παλαιὰ αὕτη συνήθεια. Ὅποτε τανῦν σπανίως ἢ διόλου ψάλλονται μεσῶρια:—

6. *Μέγα* (σήμαντρον ἐννοεῖται) εἶναι μᾶλλον τὸ ξύλινον σήμαντρον ὁ τανῦν «κόπανος» κακοήχως ἀποκαλούμενος. Ὑποθέτομεν ὅτι ἐστὶ τὸ ξύλινον μέγα σήμαντρον διότι προηγουμένως ἐσήμανε τὸ σιδηροῦν:—

7. Τὰ ψιαθία εἰσὶ κυκλοτερῆ πεπλεγμένα ἐκ ψιάθου (ψιαθιοῦ) ποδεῖα, ἔνθα πατῶσιν οἱ μοναχοὶ ὡς δεῖγμα τῆς πτωχείας αὐτῶν (ὄρα καὶ τὸ τῆς παροιμίας «πέθανε στὴν ψάθα»). Ψιαθία ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ὡς στρωματὰ παρὰ τοῖς ἀσκηταῖς. *Στιχηδόν* (ἢ καὶ *στοιχηδόν*) = *κατὰ στοίχους*:—

8. *Ἐνορδίνως* = *κατὰ τάξιν*. Λέξεις ἑλληνολατινικῆ *ordo, inis* = ἡ *τάξις*. *Ἐνορδίνος ἦχος* = ὁ ἦχος τῆς περιόδου, τῆς ἐβδομάδος:—

9. Ἡ ὅλη εἰκὼν ἔχει ὡς ἐξῆς: Εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὸ Καθολικὸν δηλαδή, ἴστανται οἱ πατέρες κατὰ στοίχους (ἐνθυμηθῆτε τὸ «στοιχηθῆτε» τοῦ γυμναστοῦ εἰς τὰ γυμνάσια), πατοῦντες εἰς τὰ ψιαθία των κατὰ τάξιν ἱεραρχίας οἱ παλαιότεροι ἔμπροσθεν, οἱ νεώτεροι ὀπισθεν καὶ ποιοῦσι μετανοίας μεγάλας τρεῖς (στρωτάς, ἕως ἐδάφους):—

10. Ἐνταῦθα παραλείπεται, ἐξ ἀβλεψίας μᾶλλον, ὁ προοιμιακὸς ψαλμὸς, ἐπόμενος τοῦ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν*. Ὁ ἱερεὺς τὰ εἰρηνικά, ἐκφώνησις Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα. Εἶτα τὸ κάθισμα τῆς ἡμέρας:—

11. Ἀντίφωνον ἐνταῦθα λέγει τὰς τρεῖς στάσεις τοῦ Ψαλτηρίου. Καὶ πάλιν καταλιμπάνονται οὐσιώδη τμήματα. Ἀναπληροῦμεν τὴν ἔλλειψιν ἐκ τυπικοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ τοῦ IB' αἰῶνος (Δ/σκη III, 2). «*Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι πάντοτε εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα θυμῶ. Κρατοῦμεν δὲ στίχους 5' καὶ δευτεροῦμεν τὰ τρία στιχηρὰ τοῦ μηναίου, εἰ δὲ εἰσὶν ἕξ, λέγομεν πρὸς μίαν. Ἐὰν δὲ τύχωσιν 5' ἰδιόμελα, ψάλλομεν αὐτά, εἰς τὸ Δόξα ψάλλομεν ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν. Εἰς τὸν στίχον δὲ ψάλλομεν ἐν τῷ μέσῳ τὰ στιχηρὰ τῆς Ὀκτωήχου*». Πρόσχετος ὅτι τὰ στιχηρὰ τῆς Ὀκτωήχου ἐν ταῖς καθημεριναῖς ἀγνοοῦνται ὑπὸ τῶν παλαιῶν τυπικῶν, ὡς νεώτερα. Προτιμῶνται τὰ τοῦ μηναίου. Τοῦναντίον τὰ ἀπόστιχα τῆς Ὀκτωήχου προτιμῶνται ὡς ἀρχαιότερα:—

12. Ὁ ἱερεὺς οὐ λέγει *Ἐσπέρας Προκείμενον*, ἀλλ' *Ἐσπέρας Ἀλληλούϊα*:—

13. Οἱ στίχοι οὗτοι ὑπάρχουσι καὶ εἰς τὸ Μέγα Ὡρολόγιον:—

14. Ὁ ἱερεὺς πρὸ τῶν ἀγίων θυρῶν, οὐσῶν κεκλεισμένων, τὰ πληρωτικά:—

15. Ἐννοεῖ μετανοίας μεγάλας ἕως γῆς:—

16. Τὸ τέταρτον τοῦτο Ὑπὸ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν χῦμα λέγεται καίτοι ἔχει μελοποιηθῆ ὑπὸ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου:—

17. *Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν, ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον, πάτερ. Ὁ ἱερεὺς Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε. Καὶ ἡμεῖς στερεοῦμεν τοὺς βασιλεῖς Ἐπουράνιε Βασιλεῦ*:—

18. Λέγοντες καθ' ἑαυτοὺς τὴν εὐχὴν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου *Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου. Εἰς δὲ τὰς μικρὰς μετανοίας καθ' ἑαυτοὺς ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ αὔθις μίαν μεγάλην μετάνοιαν*:—

19. *Κύριε ἐλέησον ἱβ' καὶ ἡ εὐχὴ Παναγία Τριάς τὸ ὁμοούσιον κράτος*:—

20. Οὐχὶ διὰ τοῦ *Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου*, ὡς ποιοῦμεν τοῦτο ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, ἀλλὰ διὰ τοῦ *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, τῆς μείζονος ἐκτενοῦς*:—

21. Ἐπειδὴ τὰ περὶ σημάτων εἰσὶ πῶς ἀσαφῆ, λέγομεν ὅτι σημαίνομεν ὡς ἐξῆς τανῦν. Διὰ χειροσημάντρου (ταλάντου) σημαίνει ὁ ταχθεὶς μοναχός. Ἄπτονται αἱ κανδηλαὶ τοῦ

Ναοῦ αἱ καθωρισμέναι δι' ἔσπερινοὺς ἄνευ Εἰσόδου. Εἷτα σημαίνει τὸ μέγα ἦγουν τὸν κόπανον καὶ ἀρχόμεθα τῆς ἐνάτης. Ταύτης περαιωθείσης σημαίνει τὸ σιδηροῦν σήμαντρον καὶ ἀρχόμεθα τοῦ ἔσπερινοῦ·—

22. Ἦγουν σημαίνει πεντήκοντα κρούσματα εἰς ἀργὸν ῥυθμόν·—

23. Ἴδιον καὶ τοῦτο τῶν λαυρεωτικῶν καὶ κελλιωτικῶν (δίκην σκητῶν) Μονῶν·—

24. Τὸ ἄνευ τρούλλου, τὸ μετὰ τῶν ἐννέα κωδωνίσκων·—

25. Τὰς ἐν τοῖς προσκυνηταρίοις καὶ οὐχὶ τοῦ τέμπλου ἢ τὰς μικρὰς πρὸς προσκύνησιν κάτωθεν τῷ μεγάλῳ εἰκόνων τοῦ τέμπλου·—

26. Ἡ διαφορὰ μετὰ τοῦ «σιδηροῦ» καὶ τοῦ «μεγάλου σημάντρου» εἶναι δυσδιάκριτος. Εἶ εἰσιν ἀμφοτέρωτα σιδηρᾶ διαφέροντα κατὰ τὸ μέγεθος ἢ τὸ δεύτερον εἶναι ἀπὸ ξύλου καὶ οὐχὶ σιδηροῦν·—

27. Ἐν τῷ ἱερῷ δηλαδὴ·—

28. Ἡ εὐχὴ τοῦ θυμιάματος *Θυμιάμα σοι προσφέρομεν, Χριστέ ὁ Θεὸς λέγεται ὡσάκις ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος πρόκειται ἵνα θυμιάσωσιν καὶ οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ θυμιάμα τῆς προσκομιδῆς. Οἱ ταῦτα γράφοντες ἢ ἰσχυρίζομενοι οὐδὲ τὸ ἀριστοφανικὸν «γρὺ» γινώσκουσι περὶ τυπικῶν διατάξεων·—*

29. Τὸ Τρισάγιον τοῦτο λέγεται κατὰ τὸ ὕφος τοῦ Ἀποστόλου, εἰς ὕφος δηλαδὴ κλιτὸν ἵνα προλάβῃ ὁ ἱερεὺς τοῦ θυμιάσαι τό τε ἱλαστήριον καὶ τὸν Ναὸν καὶ εὐρεθῆναι πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν ἢ εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, ἵνα ἐκφωνήσῃ τὸ Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία·—

30. Ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς λέγει ἀπὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης *Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἀδιαιρέτῳ Τριάδι, χαράσσων ἅμα τρεῖς σταυροὺς διὰ τοῦ θυμιατοῦ.*

Ἡ ἐνταῦθα περιγραφομένη πρᾶξις πανομοιότυπός ἐστι τῆς περιγραφομένης τῇ Καθαρᾷ Δευτέρᾳ ἐν τῷ ἰσχύοντι Τριωδίῳ. Τότε δὲ καὶ τηρεῖται ὡς ἔχει. Τανῦν μετὰ τὸ πέρας τοῦ μεσονυκτικοῦ, ὁ ἱερεὺς ποιεῖ *Εὐλογητὸν* πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ ἡμεῖς τὸ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν* καὶ τοὺς δύο βασιλικοὺς ψαλμοὺς (εἰς τὸ ὕφος τοῦ Ἀποστόλου εἶ ἐστὶν *μεγάλος ὁ Ναός*), τὸν *ἰθ' Ἐπακούσαι σου Κύριος* καὶ τὸν *κ' Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς*.

Ὡνομάσθησαν βασιλικοὶ διότι ἀναφέρονται εἰς τοὺς βασιλεῖς. Εἰσήχθησαν εἰς Μονὰς ἱδρυθείσας ὑπὸ βασιλέων (π.χ. Μοναστήριον τοῦ Μηλίου «Ψάλλομεν δὲ τὸν Ἄμωμον καὶ τοὺς δύο ψαλμοὺς τοῦ κτίτορος, τὸν *ἰθ'* καὶ τὸν *κ'*» (Δ/σκη I, CXXIX).

Σὺν τῷ χρόνῳ εἰσήχθησαν οἱ ψαλμοὶ οὗτοι εἰς πάσας τὰς Μονὰς. Π.χ. εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος (Ῥωσικοῦ) τοῦ 1841 (ἐν Δ/σκη III, 571) γίνεται λόγος περὶ τῶν ψαλμῶν τούτων «*Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' χωρὶς μετανοιῶν καὶ τοὺς ψαλμοὺς Ἐπακούσαι σου Κύριος, Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται*».

Ἡ παρ' ἡμῖν ἀκολουθουμένη τάξις πλησιάζει ἐν πολλοῖς πρὸς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν τυπικόν.

Ὁ ἐφημέριος ποιεῖ μετάνοιαν τῷ καθηγουμένῳ ἢ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας, φορεῖ τὸ ἐκ δεξιῶν τῆς Ὁραίας Πύλης (κεκλεισμένης οὐσης) ἐξηρητημένον ἐπιτραχήλιον εὐλογῶν αὐτὸ ἀλλ' οὐδὲν ἐπιλέγων καὶ ποιεῖ κατ' ἔμπροσθεν αὐτῆς *Εὐλογητόν*. Ὁ ἀναγνώστης τὸ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν* τρεῖς καὶ τοὺς ψαλμοὺς *ἰθ'* καὶ *κ'*. Ἐν τῷ ψάλλεσθαι αὐτοὺς θυμιά τὸ ἱλαστήριον καὶ τὸν Ναὸν κατὰ τὴν τάξιν. «*Ὁφείλει ἔχειν ἀκριβειαν ὡσὰν μετὰ τὸ θυμιάσαι ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ ἐκτὸς εἰς τὸν νάρθηκα ὑποστρέψῃ καὶ εὐρεθῆναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὅτε τὸ Πάτερ ἡμῶν, παρ' ἡμῶν πληρωθῇ*» (ἐνθ' ἀνωτέρω). Ἡ ἐκφώνησις (ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ) Ὅτι σοῦ ἐστὶν, καὶ

τοῦ ἀναγνώστου εἰπόντος *Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς, εἰσέρχεται ἐν τῷ ἱερῷ διὰ τῆς νοτίου πύλης καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν σταυροειδῶς καὶ ἅπαν τὸ ἅγιον Βῆμα. Εἶτα Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (παλαιότερον ἐμνημονεύοντο ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, οἱ βασιλεῖς, ὑπὲρ ὧν καὶ οἱ «ψαλμοὶ ἄλλος γὰρ οὐ μνημονεύεται οὔτε ἱερεὺς οὔτε ἡγούμενος» (Δ/σκη III, 108 τοῦ 1528). Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις. Ὁ ἀναγνώστης Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον, πάτερ. Καὶ ὁ ἱερεὺς χαράττων τρεῖς σταυροὺς διὰ τοῦ θυμιατοῦ πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης ἐκφωνεῖ *Δόξα τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ*·—*

31. Τοῦ μὲν προεστῶτος ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ, τοῦ δὲ ἐκκλησιάρχου ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ. Ὁ ἡγούμενος ἀπὸ τοῦ παραθρονίου. Ψάλλουσι δὲ τὸν ἐξάψαλμον κατὰ στίχον·—

32. Ἐφάλλετο τόσο ἀργῶς ὥστε ἵνα ἐπαρκῶσιν οἱ δύο τελευταῖοι ψαλμοὶ πρὸς ἀνάγνωσιν ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τῶν δώδεκα εὐχῶν, ὡς προεγράφη·—

33. Τὸ θυμίαμα γίνεται νῦν προηγουμένως, κατὰ τοὺς βασιλικοὺς ψαλμοὺς·—

34. Ἦτοι τοῦ *Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον*. Εἰς ἄλλα τυπικὰ ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν ἔναρξιν τοῦ ρμβ΄ ψαλμοῦ *Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου*, ἅπτων κηρίον λέγει τὰς ἐωθινὰς εὐχὰς μυστικῶς ἀσκεπῆς (τυπικὸν ΙΣΤ΄ αἰῶνος τῶν Ἱεροσολύμων, Δ/σκη III, 351). Εἰς νεώτερα ὁμως ἄρχεται ἀπὸ τοῦ πζ΄ ψαλμοῦ ἡγουν τὸ *Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου* (αὐτόθι 571, τυπικὸν Ἀγ. Παντελεήμονος τοῦ 1841). Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ ἐξάψαλμος ἀπὸ φαλλόμενος ἐγένετο ἀναγινωσκόμενος ὅποτε ὁ ἱερεὺς ἠναγκάζετο ἵν' ἀπάρχηται τῶν εὐχῶν ἀπὸ τοῦ α΄ ψαλμοῦ τῆς β΄ στάσεως. Ἀργότερον ἢ ταχύτης ηὐξήθη (ζῶμεν ἄλλωστε εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ταχύτητος). Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει (κακῶς) τὰς ἕξ πρώτας εὐχὰς ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τὰς ἐπιλοίπους ἕξ ἐκτός·—

35. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ Βήματος, τῶν ἁγίων θυρῶν οὐσῶν κεκλεισμένων. Ὁ δὲ ἱερεὺς ὄρᾳ πρὸς τὸ ἱλαστήριον καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Λέγει δὲ τὰς εὐχὰς ἀσκεπῆς (Δ/σκη III, 571, τυπικὸν Μονῆς Παντελεήμονος)·—

36. Εἰς παλαιὰς Μονὰς τοῦ Ἀγίου Ὅρους εὐρομεν εἰδικὰ ὀρειχάλκινα πτυελοδοχεῖα πρὸ τῶν ἀναλογίων πλήρη κόνεως ἐκ τιτάνου (ἀσβέστου) πρὸς ἀπόχρεμψιν τῶν πατέρων. Πλὴν ὁ στόχος δὲν ἐπετυγχάνετο πάντοτε διὸ ἦν οἰκτρὸν ἰδεῖν·—

37. Οἱ στίχοι οὗτοι καίτοι προβλέπονται καὶ ὑπὸ ἄλλων τυπικῶν (ὡς τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ ΙΣΤ΄ αἰ. Δ/σκη ἐνθ. ἄνωτ. 572), καὶ εἰς παλαιότερα, τοῦ 1528 π.χ. καὶ τοῦ ΙΓ΄ αἰ. (αὐτόθι σ. 108) καὶ εἰσὶν ἐκ τῆς προφητείας Ἡσαΐου (κεφ. κς', 9 καὶ ἐξῆς) ἐν τούτοις οὐ λέγονται νῦν ὡς καταγράφονται ἐνταῦθα διότι εἰσὶ τὰ β΄ ἡμιστίχια καὶ οὐδὲν νόημα ἐξάγεται. Προκριτέοι ἄρα οἱ στίχοι ἐκ τοῦ ἰσχύοντος Ὁρολογίου οἱ ὁποῖοι εἰσὶν ἐκ τῆς αὐτῆς προφητείας καὶ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ἀλλὰ πληρέστεροι. Στίχος α΄: *Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς*. Στίχος β΄: *Δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς*. Στίχος γ΄: *Ζῆλος λήψεται λαὸν ἀπαίδευτον, καὶ νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται*. Στίχος δ΄: *Πρόσθετε αὐτοῖς κακὰ, Κύριε, πρόσθετε αὐτοῖς κακὰ, τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς*. Καὶ ψάλλει τοὺς ἐν τῷ Ὁρολογίῳ τριαδικοὺς ὕμνους·—

38. Τοῦτο γίνεται ὁσάκις ἔχομεν ὄρθρον βαθύν, ὅποτε καταλιμπάνεται τὸ μεσονυκτικόν, θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὄρθρου καὶ εἰσερχόμενος, μετὰ τὸ θυμιάσαι τὸν Ναόν, διὰ τῆς Ὁραίας Πύλης οὐσης ἀνεωγμένης ὡς καὶ τῶν βημοθύρων, εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα χαράσσει κατ' ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης τρεῖς διὰ τοῦ θυμιατοῦ σταυρὸν ἐκφωνῶν ἅμα *Δόξα τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἀδιαιρέτῳ Τριάδι*, καὶ ἡμεῖς ἀρχόμε-

θα τοῦ Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῶ καὶ τοῦ ἑξαφάλμου κλειομένων τῶν βημοθύρων καὶ τοῦ καταπετάσματος:—

39. Τὰ ἐν τῇ Παρακλητικῇ διαταττόμενα καθίσματα:—

40. Ἐνταῦθα ὑπάρχει χάσμα διότι δὲν ἀναφέρεται οὔτε εἰς τὴν β΄ οὔτε εἰς τὴν γ΄ στιχολογίαν, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς κανόνους καὶ τὴν στιχολογίαν αὐτῶν. Ἀφήσῃ τὰ τῶν κανόνων διὰ τὸ τέλος τοῦ παρόντος κεφαλαίου:—

41. Ὅτε φάλλομεν ἀλληλουΐα κοντάκιον λέγομεν τῆς ἡμέρας. Τῇ Δευτέρᾳ τῶν Ἀγγέλων, τῇ Τρίτῃ τοῦ Προδρόμου, τῇ Τετάρτῃ Σταυρώσιμον, τῇ Πέμπτῃ τῶν Ἀποστόλων, τῇ Παρασκευῇ Σταυρώσιμον καὶ τῷ Σαββάτῳ Νεκρώσιμον. Ταῦτα πάντα εὕρισκει τις ἐν τοῖς τυπικοῖς εἰς τὸ Μέγα Ὁρολόγιον:—

42. Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολόγιῳ. Φωταγωγικὸν λέγεται διότι φάλλεται καθ' ἣν ὥραν ἄρχεται ἡ ἡώς, τὸ γλυκοχάραμα:—

43. Τὰ τῶν μετανοιῶν ἀνήκουσιν εἰς τὸ πέρασ τοῦ φωταγωγικοῦ καὶ οὐχὶ εἰς τὴν πρώτην ὥραν. Ὁ συγγραφεὺς τὸ ἡμέτερον τυπικὸν συνηθίζει τὰ τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἄλματα. Πᾶς τις γινώσκει ὅτι μετὰ τὸ φωταγωγικὸν ἀκολουθοῦσιν οἱ αἶνοι καὶ οὐχὶ ἡ α΄ ὥρα!:—

44. Ἀναμέσον τοῦ Τρισαγίου καὶ τῶν μετανοιῶν παρεμβάλλονται πολλά: Ὁ ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστίν. Ἡμεῖς τὸ ἀπολυτικίον (ἐφ' ὅσον ἐφάλῃ ἀλληλουΐα) Ἐν τῷ ναῶ ἐστῶτες τῆς δόξης σου. Κύριε ἐλέησον μ'. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον, πάτερ. Ὁ ἱερεὺς Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς, καὶ ἡμεῖς Ἐπουράνιε Βασιλεῦ καὶ τέλος ἡ εὐχὴ τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ καὶ αἱ μετάνοιαι:—

45. Ἀκολουθεῖ τὸ κοντάκιον τῆς ἡμέρας:—

46. Καὶ ἡ εὐχὴ Χριστὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν:—

47. Τὸ ἐωθινὸν ἐννοεῖται ἢ τοῦ ὄρθρου γενικῶς:—

48. Τὸ ἀλληλουϊάριον φαλλόμενον ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους ἔχρηζε φάλτου εἰδότης τὴν τῶν μουσικῶν καλὴν τέχνην. Τότε πολλοὶ μὲν ἐφόρουσαν τὸ μοναχικὸν τριβώνιον ἐλάχιστοι ὅμως ἐγίνωσκον ψαλτικὴν, πολλοὶ δ' ἠγνόουν καὶ τὸ ἀλφάβητον τῆς ἑλληνικῆς:—

49. Ὁ γινώσκων φάλλειν, γινώσκει καὶ ἀνάγνωσιν καλὴν καὶ δὴ ἐκ κειμένων χειρογράφων. Διὸ καὶ ὁ φάλτης ἀνεγίνωσκε τὰς ἀναγνώσεις ἐν τε τῷ Ναῶ καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ.

50. Καὶ πάλιν ἐνταῦθα ἔχομεν ἑτεροχρονισμούς:—

51. Ὑπῆρχε ποτε ἔθος ἵνα τὸ πρῶτον Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν φάλλῃται ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὡς καὶ τὸ προοίμιον τῆς μεγάλης δοξολογίας:—

52. Ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ διατάττει τὸ τυπικὸν τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (Δ/σκη III, 82) τοῦ ΙΓ' αἰῶνος. Δεῖγμα ὅτι τὸ ἐν ἀντιγράφῃ τὸ ἕτερον ἢ ἀμφοτέρα παλαιότερον.

Τί ἐστὶ τὸ «ἀποσκεπαζόμεθα»; Ἀποσκεπαζώ κατὰ τὰ λεξικά σημαίνει ἀποκαλύπτω, ξεσκεπαζώ. Ἀποσκεπαζόμεθα ἐπομένως σημαίνει ἀποκαλύπτω τὴν κεφαλὴν ἡγουν ἀφαιρῶ τὸ κουκούλιον (ἢ ἐπιρῥιπτάριον ἢ ἐπανωκαλύμμαχον) καὶ τὸ καλυμαύχιον ἢ τὸν καλογηρικὸν σκουῖφον. Ὅμως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: ἀποσκεπαζόμεθα σημαίνει ἀποκαλύπτομεν πλήρως τὴν κεφαλὴν ἢ μόνον τὸ κουκούλιον καὶ μένει ὁ σκουῖφος; Ἐνταῦθα ἡ περιγραφή οὔσα ἀτελής, χρῆζει διασαφηνίσεως.

Τὸ κουκούλιον ἀφαιροῦμεν προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας. Προσκυνοῦντες τὰ ἅγια Λείψανα ἀφαιροῦμεν καὶ τὸν σκουῖφον.

Ἀφαιρεῖται τὸ κουκούλιον εἰς τὰς εὐχὰς κεφαλοκλισίας ἐσπερινοῦ καὶ ὄρθρου, εἰς τὸ

Εὐαγγέλιον τοῦ ὄρθρου, εἰς τὴν Τιμιωτέραν, εἰς τὸν Ἀπόστολον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἄχρι τέλους τῆς θείας Λειτουργίας (μέχρι τοῦ Ὁρθοῦ μεταλαβόντες).

Ἀφαιρεῖται καὶ ὁ σκοῦφος εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸ Εὐλογημένη ἢ βασιλεία τῆς ἀπαρχῆς τῆς θ. Λειτουργίας, εἰς τὴν Μεγάλην Εἴσοδον, εἰς Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν καὶ τὸ Ἄξιόν ἐστίν, εἰς τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας ἄχρι τοῦ Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος, εἰς τὸ Μετὰ φόβου ἕως τοῦ Ὁρθοῦ μεταλαβόντες:—

53. Τὸ εἰς στάσεις ζ' σημαίνει ὅτι τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ προεστῶτος κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

α'. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

β'. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου

γ'. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς

δ'. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον

ε'. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν

ς'. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν

ζ'. Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ:—

54. Τὸ Πληρωθήτω τὸ στόμα μου λέγεται μετὰ τὸ Πάντοτε νῦν καὶ αἰεί, λέγεται δὲ οὕτω: Ἀμήν· ἀμήν· ἀμήν· εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον· Πληρωθήτω τὸ στόμα ἡμῶν τῆς αἰνέσεώς σου Κύριε, ὅπως ἀνυμνήσωμεν τὴν δόξαν Σου, ὅτι ἠξίωσας ἡμᾶς τῶν Ἁγίων Σου μετασχεῖν μυστηρίων. Τήρησον ἡμᾶς ἐν τῷ Σῶ ἀγιασμῷ, ὅλην τὴν ἡμέραν μελετᾶν τὴν δικαιοσύνην Σου. Ἀλληλουΐα, ἀλληλουΐα, ἀλληλουΐα.

Εἶναι ὕμνος ἀρχαῖος ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ (ΣΤ' αἰῶνος). Δυστυχῶς ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν πλὴν -φεῦ!- καὶ ἐκ τῶν πλείστων ἱερῶν Μονῶν:—

55. Προεγράψαμεν ὅτι τὰ στιχηρὰ τῆς Παρακλητικῆς ἐχρησιμοποιοῦντο ὅταν δὲν ὑπῆρχε μνηαῖον, ἕνεκα σπάνιος τῶν χειρογράφων. Τοῦναντίον τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ περὶ πολλοῦ ἔχουσι τὰ ἀπόστιχα τῆς Παρακλητικῆς ὡς ἰδιόμελα καὶ κατὰ πολὺ ἀρχαιότερα τῶν στιχηρῶν:—

56. Ὅπερ οὐκ ἀκολουθεῖται τανῦν. Πάντως ἐὰν οἱ χοροὶ ἐνωθῶσι, τοῦτο γίνεται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ, εἰς τὸν τόπον ἔνθα ἦν ποτε ὁ ἄμβων:—

57. Ψάλλονται κανοναρχοῦντος τοῦ κανονάρχου ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ ἢ ἐνούμενων καὶ αὐθις τῶν δύο χορῶν; Ἀμφότερὰ εἰσι πιθανά. Ἐφ' ὅσον ἡ παράδοσις αὕτη διεκόπη πᾶσα ὑπόθεσις ἐπιτρέπεται:—

58. Τὸ θυμίαμα τοῦτο γίνεται ἐφ' ὅσον ὁ Ἄμωμος ψάλλεται. Ἄλλως καταλιμπάνεται. Ἀλλὰ καὶ ἂν θυμίαση ὁ ἱερεὺς ἀναγιγνωσκομένου τοῦ Ἀμώμου οὐδὲν τὸ μεμπτόν:—

59. Λέγομεν δηλαδὴ τρία προσόμοια στιχηρὰ τοῦ ἀγίου:—

60. Κανονικῶς προηγοῦνται τὰ ἀναστάσιμα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κύριος πρῶτον ἐσταυρώθη καὶ εἶτα ἀνέστη, προηγοῦνται τὰ σταυρώσιμα:—

61. Τὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς (Θωμᾶ π.χ. Μυροφόρων, Σαμαρείτιδος κ.λπ.):—

62. Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ μετὰ τῶν οἰκείων στίχων:—

63. Ταῦτα εὐρίσκει τις καταγεγραμμένα ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ, ὅπερ ἀκολουθεῖ ὡς καὶ τὸ Τριώδιον τῇ τάξει τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἐν τοῖς πλείστοις, ἀλλ' οὐχὶ ἐν πᾶσι:—

64. Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι συνωδὰ τοῖς πίναξι τοῦ Ψαλτηρίου κατὰ τὰς Παρασκευὰς τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, ἐξαιρουμένων τῶν τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Μεγ. Παρασκευῆς (καθ' ἣν στιχολογία οὐ γίνεται), στιχολογοῦμεν τὰ ιθ' καὶ κ' καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου.

Ἐνταῦθα ὁμως ἔχομεν μίαν διαφορετικὴν τάξιν μαρτυρουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τυπικῶν π.χ. τοῦ ΙΒ' αἰῶνος «Ψάλλομεν τὸν πολυέλεον μετὰ τῶν ἀλληλουϊαρίων αὐτοῦ

εἰς τὸν ἦχον μετὰ μέλους» (Δ/σκη III, 26), ἀλλ' ἀγνοουμένην ὑπὸ τῶν νεωτέρων (τοῦ 10' κυρίως αἰῶνος).

Πολυέλεος καλεῖται ὁ ρλε΄ ψαλμὸς καὶ τοῦτο ἔνεκα τῆς διαρκοῦς ἐπαναλήψεως τοῦ ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ὅπερ ψάλλεται εἰκοσιεξάκις. Προσετίθετο δὲ εἰς ἕκαστον ἡμιστίχιον (πρὸ τοῦ ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα) καὶ εἰς τὸ τέλος ἑκάστου στίχου τὸ ἀλληλουϊα. Ἐψάλλοντο μᾶλλον συντόμως διότι δὲν ἦτο εὐκόλον ἵνα ὑπάρχωσι τονισμένα ἀλληλουϊάρια καὶ εἰς τοὺς ὀκτῶ ἦχους. Δὲν ἀποκλείεται ὁμως ἡ ὑπαρξίς ἀργῶν μαθημάτων ἅτινα εἰς χρόνους δυσχειμέρους ἠφρανίσθησαν:—

65. Τὸ χῦμα ψάλλειν ἐγένετο εἴτε δι' ἀναγνώσεως ἀπλῶς εἴτε (ὅπερ πιθανώτερον) διὰ συντόμου ψάλματος ὡς ψάλλομεν νῦν τὸν πολυέλεον εἰς βαθεῖς ὄρθρους:—

66. Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι δὲν ἐψάλλετο ὅλον τὸ ιθ' κάθισμα ἀλλὰ τὸ Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ (ψαλμὸς ρλε΄) καὶ ὁ μθ' ψαλμὸς:—

67. «Ἐσχατον ἀντίφωνόν» εἰσιν οἱ τρεῖς ψαλμοὶ ρμη΄, ρμθ΄, ρν΄ οἱ λεγόμενοι «αἶνοι». Τανῦν ὅτε οὐκ ἔστι δοξολογία μεγάλη, ἀναγινώσκομεν τούτους χῦμα. Εἰς παλαιότερους χρόνους, ὡς ὀρῶμεν ἐνταῦθα, ἐψάλλοντο εἰς ἦχον ὠρισμένον πάντες οἱ στίχοι, ἦγουν εἰς τὸν πλ β΄:—

68. Τὸ «ἐναλλάσσει τὸ μέλος» σημαίνει μᾶλλον ὅτι ἀλλάσσει τὸν ἦχον συμφώνως πρὸς τὰ ψαλησόμενα στιχηρὰ τῶν αἰνῶν:—

69. Τὸ Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι τανῦν μόνον ἐν τοῖς τυπικοῖς λέγεται εἰς τὸ β' ἀντίφωνον (ἀρχόμενον):—

70. «Μὴ ποιεῖν συντυχίας» σημαίνει νὰ μὴ πιάνουμε κουβεντολοῖ. Συντυχία κατὰ μίαν σημασίαν αὐτῆς σημαίνει συνομιλία, συν-αναστροφή. Ἐπομένως ὄχι «χαιρετοῦρες», ὄχι συζητήσεις, ὄχι φλυαρίαι εἰς τοὺς χορούς. Καὶ ἴδιόν ἐστι καλογήρων καὶ καλογραιῶν τὸ ἀφόβως συζητεῖν ἐν τοῖς χοροῖς. Ὡσαύτως καὶ οἱ «χοράρχαι» μετὰ τῶν χορωδῶν.

Τοῦτο ἀναφέρεται καὶ εἰς ἕτερα τυπικά, κατὰ λέξιν δὲ σχεδὸν εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ ΙΕ' αἰῶνος (ἐνθ' ἀνωτέρω, III, 82). Τὰ αὐτὰ περίπου εἰς τυπικὸν Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 (ἐνθ' ἀνωτέρω III, 421), ὡς καὶ ἐν ἄλλοις:—

71. Τὰ περὶ τῆς εὐταξίας διαλαμβανόμενα ἰσχύουσι διαχρονικῶς πλὴν εἰς οὐδὲν λογίζονται παρὰ τοῖς πολλοῖς:—

72. Διὰ νὰ προσκυνήσωσι δηλονότι τὰς ἀγίας εἰκόνας. Ἀτυχῶς εἰς τοὺς Ναοὺς ἡ συνεχῆς καὶ ἀδιάκριτος κίνησις παρουσιάζει ὄψιν ἀγορᾶς πληθούσης, ἦγουν «παζαριοῦ»:—

73. Ἐνεκα τούτου οἱ νάρθηκες ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς εἰσὶν εὐρύχωροι ἵνα ἴστανται οἱ λόγῳ διακονήματος ἢ ἐκ ῥαστώνης ἀργοπορήσαντες ἀδελφοὶ ἄχρι τῆς ἀπολύσεως. Πάντα γὰρ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν (Α' Κορινθίους ΙΔ', 30) ὀφείλομεν ποιεῖν. Διαρκούσης τῆς ἀκολουθίας μόνον οἱ ἔχοντες διακόνημα ἐν τοῖς χοροῖς εἰσέρχονται. Καὶ τοῦτο ἡσύχως καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ψάλλει ὁ ἕτερος χορὸς.

Παρεμπιπτόντως νάρθηξ ἀρχικῶς σημαίνει τὸ φυτὸν νάρθηξ ὁ κοινός. Κατόπιν σημαίνει τὸ στέλεχος τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ῥάβδος (βέργα) ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν πρὸς σωφρονισμὸν τῶν παιδῶν. Κατόπιν ἐσήμαινε σχίζας ἐκ τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ πρὸς περιδέσιν τεθραυσμένου μέλους. Ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἡ ὀνομασία περιδέσεως διὰ γύψου «νάρθηξ». Εἶτα ἐσήμαινε τὸ μικρὸν κιβωτίδιον, τὴν θήκην πρὸς φύλαξιν ἀρωμάτων. Νάρθηξ ὀνομάσθη ἐνωρίς ὁ πρόναος. Ἦδη ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νεοκαισαρείας ὁ θαυματουργὸς (213-270), χρησιμοποιοῖ τὸν ὄρον εἰς τὴν Κανονικὴν του ἐπιστολῆν

τὴν γραφείσαν τὸ 252, «ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, ἔνθα ἐστάναι χρὴ τοὺς ἡμαρτηκότας».

Ἦτο ὁ χῶρος ἔνθα παρέμενον οἱ ἐκ τῶν ἀμαρτησάντων «ἀκροώμενοι», οἱ ἀκούοντες μὲν τὴν θ. Λειτουργίαν, ἀλλὰ μὴ ὁρῶντες (ἔνεκα τῶν καταπετασμάτων). Οἱ βαρύτερον ἀμαρτήσαντες, οἱ «προσκλαίοντες» ἔμενον ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου, τοῦ Ναοῦ δηλαδή, εἰς τὸ αἶθριον (ᾶρα τὸν IB' Κανόνα τοῦ ὡς ἄνω μνημονευθέντος Πατρός).

Νάρθηξ ὠνομάσθη διότι ἦν χῶρος μετανοίας καὶ παραμονῆς τῶν κατηχουμένων. Καὶ ὅπως εἰς τὸν νάρθηκα πυξίον ἐτοποθέτουσαν τὰ ἱαματικὰ φάρμακα οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὑπῆρχον τὰ φάρμακα τῆς μετανοίας. Καὶ ὡς διὰ νάρθηκος προσεδέοντο τὰ τεθραυσμένα μέλη πρὸς ἴασις, οὕτω καὶ ἐνταῦθα διὰ τῆς μοτώσεως ἐθεραπεύοντο τὰ ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας τεθραυσμένα τῶν ἀμαρτησάντων μέλη.—

74. Ἡ ἐναλλαγὴ τῶν χορῶν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ὡς ὁφόμεθα παρακατιόντες.—

75. Τὸ προκείμενον τὸ ἐν τῷ ἐσπερινῷ ἐννοεῖται. Καὶ ἐνταῦθα ὁ συγγραψάμενος τὸ τυπικὸν καταγράφει τὰς διατάξεις φύρδην μίγδην.—

76. Ἦγουν Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου, ὁ Βασιλεύς μου καὶ ὁ Θεός μου. Τὸ μεσῶριον τῆς α' ὥρας ἀνεγινώσκετο ἐν τοῖς κελλίοις (ἐκτὸς βεβαίως τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καθ' ἣν τὰ μεσῶρια ἀργοῦσι).—

77. Ἦγουν Κύριε ὁ τὸ Πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς Ἀποστόλοις σου καταπέμφας.—

78. Ἐνταῦθα μᾶλλον ἐννοεῖ τὸ καταγεγραμμένον ἐν τῷ Ὁρολογίῳ Ὁ ἐν ἕκτη ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ. «Πρῶτα ἀλληλουϊάριά» εἰσι τὰ τῶν στάσεων τοῦ Ψαλτηρίου, ἀλλὰ καταγράφω τοῦτο ἄνευ βεβαιότητος. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐπομένης ὑποσημειώσεως.—

79. Ἐπειδὴ καὶ αἱ ὥραι καὶ τὰ Ψαλτήρια ἐψάλλοντο καταλογάδην, τὰ τῶν στάσεων ἀλληλουϊάρια ἐψάλλοντο ἀργότερον. Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐψάλλοντο πάντα εἰς τὸν ἦχον τῶν προκειμένων τῶν ὥρῶν. Διὸ καὶ ἐνταῦθα ἐπειδὴ τὸ προκείμενον ψάλλεται εἰς ἦχον πλ δ' Ὁ ἐν τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ δι' ἡμᾶς σαρκὶ τοῦ θανάτου γευσάμενος, καὶ οἱ τρεῖς προηγούμενοι ψαλμοὶ ἐψάλλοντο εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον.—

80. Ἡ εὐχὴ τοῦ ἀγίου Ἐφραὶμ Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου.—

81. Καταλιμπανομένων δηλαδή τῶν ιβ' μικρῶν καὶ τῆς ταύταις ἐπομένης μιᾶς καὶ μεγάλης. Ἐπισυνάπτομεν δὲ καὶ τὴν εὐχὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τὴν σὴν εἰρήνην δεδωκώς τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ.—

82. Θεὲ καὶ Κύριε τῶν Δυνάμεων τῆς ε' ὥρας.—

83. Ἡ τὸ Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου, ὡς ἐν τῷ Μεγ. Ὁρολογίῳ.—

84. Δόξα, λέγομεν τὸ ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ Ἐν μέσῳ δύο ληστῶν ζυγὸς δικαιοσύνης.—

85. Ὁ Ν' ψαλμὸς οὐ λέγεται νῦν διότι προελέχθη ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ.—

86. Τανῦν λέγομεν τὰ ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ Ὁ φωτίσας τὰ ἐπίγεια διὰ Σταυροῦ. Δόξα, Ὡς ὁ ληστὴς ὁμολογῶν. Καὶ νῦν, Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα.—

87. «Τοῦ ὕφους» σημαίνει τῆς περιόδου ἣν διανύομεν. Πρόσχετος ὅτι ψαλλομένου ἀλληλουϊὰ θεία Λειτουργία οὐκ ἐπιτελεῖται. Καὶ τοῦτο ἐξ ἔθους, οὐχὶ ἐξ ἀπαγορεύσεως. Ἐὰν ὁμως τελεσθῇ λειτουργία τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου, αὕτη τελεῖται μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν κατὰ τὴν ὥραν δηλαδή καθ' ἣν τελεῖται κατὰ τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστὴν ἢ θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων. Καὶ τοῦτο διὰ τὴν νηστείαν τῆς ἐνάτης, ἐπειδὴ δηλαδή πα-

ραμένομεν ἀσιτουῦντες ἕως ταύτης τῆς ὥρας. Ταῦτα κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν. Τανῶν οὐκ οἶδα εἰ τηρεῖται που ἢ τάξις αὕτη·—

88. Τὰ ψιαθία εἰσὶν ἀπαραίτητα διὰ τὰς ἱεράς Μονάς. Αἱ μὴ ἔχουσαι, καλὸν ἐστὶν ἵνα προμηθευθῶσι. Οἱ μοναχοὶ ἴστανται καὶ προσεύχονται ἐπὶ ψιαθίων ἵνα ὑπενθυμίξῃ, ὡς προεγράψαμεν, τὸ εὐτελὲς καὶ μάταιον τῆς παρουσίας ζωῆς ἀλλὰ γε καὶ τὴν ἐκούσιον πτωχείαν διὰ τὸν δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντα πτωχὸν Ἰησοῦν·—

89. Ἀρχόμενοι δηλονότι τῶν μακαρισμῶν κατὰ τὴν γνωστὴν ἐν τῷ Μεγ. Ὡρολογίῳ τάξιν·—

90. Προηγείται τὸ τῆς Μεταμορφώσεως, Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης·—

91. Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς·—

92. Ὅπερ σημαίνει· μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν. Τὸ ῥῆμα ἀδειάζω ὃν μεσαιωνικὸν χρησιμοποιεῖται ἄχρι τοῦ νῦν. «Δὲν ἀδειάζω = δὲν εὐκαιρῶ». Προέρχεται δὲ ἐκ τῆς λέξεως τῶν ἀρχαίων «ἄδεια» = ἀνάπαυσις, εὐκαιρία·—

93. Εἰς τὸν ὄρθρον τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἐννοεῖται, διότι ὁ ἑσπερινὸς τυγχάνει προοίμιον (οὐχὶ πάντοτε καὶ ὄρα περὶ τούτου ἑορτὴν α' καὶ β' εὐρέσεως κεφαλῆς Τιμίου Προδρόμου, Μ' Μαρτύρων καὶ Προηγιασμένων Μεγ. Ἑβδομάδος) τῆς ἐπομένης ἡμέρας·—

94. Πρὸ τῶν ἀγίων θυρῶν τοῦ ἀγίου Βήματος δηλονότι·—

95. Ἐνταῦθα ὁμιλεῖ περὶ τοῦ «κανόνος» ὃν ὀφείλουσι ἐπιτελεῖν οἱ μοναχοὶ ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν, ἄλλοτε μὲν ἀφ' ἑσπέρας, ἄλλοτε δὲ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ μεσονυκτικοῦ·—

96. Ἐνταῦθα τὸ «ἄνευ» σημαίνει «ἐκτὸς» διότι ἐν ἡμέραις ἑορτασίμοις μεσῶρια οὐ ψάλλονται·—

97. Δόξα, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποιθήαμεν·—

98. Τὸ «οἷαν ἐκάστος βούλεται» δὲν σημαίνει τὸ ἀορίστως ὁποῖαν τινα θέλει, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ μεσῳρίῳ τῆς α' ὥρας κείνται εὐχαὶ δύο ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν Μεγ. Βασίλειον Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος καὶ Ὁ ἕξαποστέλλων τὸ φῶς, λέγομεν ἐκ τῶν δύο μίαν, οἷαν βουλόμεθα·—

99. Ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως δηλονότι τῆς τριθέκτης ἕως τοῦ ἑσπερινοῦ·—

100. Καὶ οἱ ἐν τοῖς κοινοβίοις καὶ οἱ ἐν ταῖς λαύραις μοναχοὶ ἀσχολοῦνται ἐν τοῖς ἐργοχείροις. Οὐχὶ ἐπ' ἀμοιβῇ, ὡς οἱ κελλιῶται καὶ οἱ ἀναχωρηταί, οἵτινες ἐργοχειροῦσιν, ἵνα πορισθῶσι τὰ πρὸς ζωάρκειαν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς. Ἁγιογράφοι, ξυλογλύπτται, ὑποδηματοποιοί, καλλιγράφοι, σκυτοτόμοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐργάζονται ἐπὶ προαγωγῇ τῆς Μονῆς αὐτῶν καὶ ἵνα μὴ ἀργοὶ μένοντες πειράζονται ὑπὸ τοῦ πειράζοντος, καθ' ὅτι «ἀργία μήτηρ πάσης κακίας». Ἡ Μονὴ σίμβλον ἐστίν, ἱερὸς μελισσῶν ἐν ᾧ πάντες προσφέρουσι τὸ κατὰ δύναμιν·—

101. Δανειζόμενοι βιβλία ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς ἕνεκα τῆς σπάνιος αὐτῶν. Ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς εὐαγγελιστάτης Μονῆς τῶν Στουδίου· «Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐν αἷς ἡμέραις ἀργίαν ἄγομεν τῶν σωματικῶν ἔργων, κρούει ὁ βιβλιοφύλαξ τὸ ξύλον ἄπαξ καὶ συνάγονται οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὸν τόπον τῶν βιβλίων, καὶ λαμβάνει ἕκαστος βιβλίον, καὶ ἀναγινώσκει ἕως ὀψέ. Πρὸ δὲ τοῦ σημάντρου τοῦ λυχνικοῦ, κρούει πάλιν ἄπαξ ὁ ἐπὶ τῶν βιβλίων, καὶ ἐρχόμενοι πάντες κατὰ τὴν ἀναγραφὴν ἀποστρέφουσιν αὐτά. Εἰ δέ τις ὑστερήσει εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς βίβλου, ἐπιτιμῶ ὑποβάλλεται» (Ἐν Δ/σκη I, 233)·—

102. Πρὸς ἐκμάθησιν τῆς μουσικῆς, ἣτις τότε ἤθελε χρόνον πολὺν καὶ πολλὰς ὑπομονάς·—

103. Ἴνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ λοιποὶ ἐργοχειροῦντες ἀδελφοὶ ἅτε ἰδροῦντες καὶ κοπιῶντες·—

104. Τὸ «σκολάζουσιν» ἐνταῦθα δὲν σημαίνει «κάθηνται» ἢ «ἀναπαύονται» ἀλλ' «ἀπασχολοῦνται» εἰς τὰ διακονήματά των. Εἰς τοὺς κήπους, τοὺς ἀμπελώνας, τὸν μύλον, τὸ μαγειρεῖον, τὸ μαγγιπεῖον (φοῦρον), εἰς τὰ ζῶα (κυρίως τὰ μόνοπλα τὰ πρὸς φόρτωσιν), τὴν ἀλιεῖαν κλπ.:-

105. Ἐπιστημονάρχης (ὄρος ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Στουδίου). Εἶναι ὁ ἐπὶ τῆς πειθαρχίας τῶν μοναχῶν, ὁ εὐταξίας. Διακόνημα ἐρχόμενον ἀμέσως μετὰ τὸν ἐκκλησιάρχην.:-

106. Δι' εἰδικῆς εὐχῆς καὶ σημειώσεως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τοῦ σημείου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἰ καὶ ἱερωσύνην ἔχει ὁ προεστῶς. Εἰ δὲ μή, ἀπλῶς σφραγίζει αὐτὸν ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διὰ τῶν τριῶν δακτύλων. Ὁ ἐξυπνηστῆς βάλλει εἶτα μετάνοιαν τῷ προεστῶτι.:-

107. Τὸ ζητούμενον εἶναι ἐὰν ὁ ἐξυπνηστῆς ὑπνώσῃ, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Μακροῦ μήκους αἱ ἀκολουθίαι τότε, ὁ κόπος πολὺς, τὸ πνεῦμα πρόθυμον ἀλλ' ἡ σὰρξ ἀσθενής. «Νύσσει ἡρεμαίως» = Τὸν κτυπᾷ ἐλαφρῶς ἵνα ἐξυπνήσῃ.:-

108. Περιέρχεται τὰ κελλία τῶν ἀδελφῶν καὶ κρούει τὰς θύρας ἵνα ἐγερθῶσιν οἱ νωθροί. Παλαιότερον εἶδομεν ἡγουμένους περιερχομένους τὰ στασίδια μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἑξαψάλμου βαστάζοντας κηρὸν ἀνημμένον καὶ ἐρευνῶντας διὰ τυχὸν ἀπουσιάζοντας. Ἐντολῆ αὐτῶν ἀδελφός τις ἕτερος μετέβαινε ἵνα κρούσῃ τὰς θύρας τῶν κελλίων τῶν ἀπουσιαζόντων. Ἄλλοι καιροί, ἄλλα ἤθη, ἄλλη καλογηρικὴ... Εἰς τυπικὸν τοῦ 1572 (Δ/σκη, III, 337) εὑρομέν τι ὠραῖον «Τοῦτο νῦν οὐ γίνεται, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τοῖς πλείοσι τῶν ἀντιγράφων εὑρίσκεται (σημ. σκοπίμως ἀπαλειφθέν), οἶμαι δὲ διὰ τὸ εἰς ῥαθυμίαν ἐπιόρεπες ἡμῶν καὶ τὸ μὴ φέρειν ἠδέως τοὺς ἐλέγχους παρεσιώπηται». Τίς τολμᾷ σήμερον «νύξαι» καλόγηρον...:-

109. Ἐνταῦθα ἡ περιγραφὴ χωλαίνει ἅτε οὐσα ἄκρως περιληπτικῆ. Ψάλλομεν οὖν τὸν ἀναστάσιμον κανόνα εἰς δ' (τὸν εἰρμὸν ἀπαξ), τὸν σταυροαναστάσιμον εἰς γ', τὸν τῆς Θεοτόκου εἰς γ' καὶ τοῦ μηναίου εἰς δ' (ὅτε ὁ ἅγιος ἐορτάζεται εἰς ς' ἢ εἰς η', ἀλλάσσει ἢ διάταξις, ἀλλὰ ταῦτα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ).:-

110. Λέγομεν ὅμως στίχους ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Μ. Ὁρολογίου. Ὅρα 123ην ὑποσημείωσιν τοῦ Β' κεφαλαίου.:-

111. Ἐνταῦθα ἡ σημερινὴ πρᾶξις διαφέρει. Καὶ τοῦτο διότι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Παρακλητικῇ κανόνες τὰ Σάββατα εἰς πάντας τοὺς ἁγίους. Ὅποτε προκρίνοντες τούτους λέγομεν ἕξ (ὁ εἰρμὸς ἀπαξ) τῶν ἁγίων Πάντων, δ' ἐκ τοῦ νεκρωσίμου κανόνος καὶ δ' τοῦ μηναίου. Καὶ ταῦτα ὅταν ψάλλομεν ἐν τοῖς Σάββασις ἀλληλουΐα. Ὅρα σχετικῶς καὶ ἡ Δ' κεφάλαιον εἰς τὰ Ἀπορούμενα.:-

Εἰδησις τῆς ἀκολουθίας
τῶν Καββάτων τοῦ ὁλοῦ ἐνιαυτοῦ,
εἰ τύχη μνήμη ἁγίος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Η δὲ ἀκολουθία τῶν Καββάτων τῶ ὁλοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν οἷς ὑπάρχει μνήμη ἁγίου μεγάλης, γίνεται οὕτω:—

Ζεῖ τὸν ἐκκλησιάρχην, πρὸ τοῦ σημᾶναι τὸν ἐσπερινόν, ἀναλαμβάνειν ἐπὶ χεῖρας τὸ παρὸν τυπικόν¹. Καὶ εἰ μὲν εὔρει τὸν ἐνορδίνου λαχόντα² ἅγιον τῶ Καββάτω ἔχοντα Θεὸς Κύριος, ὀφείλει ποιεῖν τὴν ἀκολουθίαν ταύτην:—

Τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας ψάλλομεν συνήθως τὸν προοιμακὸν ψαλμὸν καὶ στιχολογῶμεν τὰ Πρὸς Κύριον. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ δευτεροῦμεν τὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου. Καὶ εἰ μὲν ἔχει ἰδιόμελον λέγεται εἰς τὸ Δόξα. Εἰ δὲ οὐ, Δόξα καὶ νῦν, ἦ τῶ ἐνορδίνου ἦχος τὸ πρῶτον³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τοῦ ἦχου, καταλιμπάνοντες τὸ πρῶτον⁴. Δόξα, ἰδιόμελον τῶ ἁγίος εἰ ἔχει. Εἰ δ' οὐ, Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Τὸ Νῦν ἀπολύεις. Εἰδέναι χρῆ ὡς εἰ μὴ τύχη Ἰποστόλου μνήμη ἢ ἐκ τῶν μεγάλων ἁγίων ἐν Καββάτω, Θεὸς Κύριος οὐ λέγομεν, ἀλλὰ ψάλλομεν τὸ ἀλληλούϊα⁵:—

Εἰς τὸν ὄρθρον τὸν συνήθη ἐξάψαλμον. Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῶ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίος⁶. Εἶτα στιχολογῶμεν τὸ Εἶπεν ὁ Κύριος τῶ Κυρίω μου⁷, λέγοντες καὶ τὰ ἀλληλούϊα τοῦ λαχόντος ἦχου τῆς ἐβδομάδος⁸. Μετὰ τὴν ἁγίος τῆς ὁλοῦ, μαρτυρικὰ δύο. Δόξα καὶ νῦν, ἦ τὸ δ' τῶ ἦχος. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις. Μετὰ δὲ ταῦτα στιχολογοῦμεν τὸν Ἄωμον⁹. Εἶτα τὸ γ' μαρτυρικὸν καὶ τὸ δ' καὶ τὸ νεκρώσιμον. Δόξα καὶ νῦν, ἦ.

Ἀνάγνωσις καὶ ὁ Ν' ψαλμός. Εἶτα οἱ κανόνες. Ψάλλομεν δὲ κανόνας γ'. Τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου εἰς τὸ μηναιὸν. Αὐτὸς γὰρ προηγεῖται πάντοτε ἐν τοῖς Καββάσι. Ἐπειτα τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς καὶ νεκρώσιμον. Ἄπο γ' ἔ, τὸ ἔα τῶ μηναιού¹⁰. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τοῦ μηναιού εἰ ἔχη. Εἰ δ' οὐ, τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς ἐν τῇ παρρηκῶμεν. Ἐξαποστειλάριον Ὁ ὄρανον τοῖς ἀστροῖς¹¹. Εἰς τοὺς αἰνὸς στιχηρὰ οὐ λέγομεν. Εἰς δὲ τὸν γίχον, μαρτυρικὰ γ', τὸ γὰρ δ' καταλιμπάνεται. Δόξα, ἰδιόμελον εἰ ἔχει ὁ ἅγιος. Εἰ δ' οὐ, ἦ. Ἄπο τοῦ Πάτερ ἡμῶν, τῶ ἁγίου καὶ ἐκτενής¹³. Καὶ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς Ὁ ὦν εὐλογητὸς Θεὸς ἡμῶν, καὶ συνάλπτομεν τὴν δ' ὦραν τρίψαλμον. Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Καὶ ἡ ἀπόλυσις. Καὶ ἡ συνήθης λιτὴ ἐν τῶ νάρθηκι:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικὰ ὡς συνήθως. Προκείμενον τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου. Ἀλληλούϊα τῶ ἁγίου. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας¹⁴ καὶ τοῦ ἁγίου. Κοινωνικὸν τῶ ἁγίος. Αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται ἐν τοῖς Καββάσι, ὅτε τύχη Θεὸς Κύριος. Εἰ δὲ τύχει ἐν Καββάτω δεσποτικὴ ἑορτή, τελεῖται ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς:—

Οτε δὲ τύχη ἐν Καββάτω ἀλληλούϊα, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐσπερινῶ τῆς Παρασκευῆς. Τρισάγιον ὃ ποιοῦμεν ἀλλὰ ἀρχόμεθα τῶ Δεῦτε προσκυνήσωμεν, λέγοντες αὐτὸ γ'. Εἶτα τὸν προοιμακὸν ψαλμὸν καὶ στιχολογοῦμεν τὰ Πρὸς Κύριον¹⁵. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τοῦ μηναιού προσόμοια γ' πρὸς μίαν. Μαρτυρικὰ τῆς ὁλοῦ γ', τὸ δ', τὸ β' καὶ τὸ τρίτον¹⁶. Δόξα καὶ νῦν, ἦ τὸ δ'¹⁷. Εἰς τὸν γίχον μαρτυρικὸν τῶ γίχος καὶ νεκρώσιμα δύο, τοῦ κυρ Ἰωάννου τοῦ Παμασκηνοῦ ἰδιόμελον¹⁸. Τὰ γὰρ προσόμοια τῶ κυρ Θεοφάνους εἰς τὸν ὄρθρον ψάλλονται. Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Μετὰ τὸ

Τρισάγιον ἀπολυτίκιον Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ προφήται. Δόξα, Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθὸς τῶν δούλων σου. Καὶ νῦν, Μήτηρ ἀγία ἡ τοῦ ἀφράστου. Ἐκτενὴς καὶ ἡ λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὸν ὄρθρον συνήθως τὸν ἐξάψαλμον, χωρὶς τοῦ Τρισαγίου. Ἀλληλούϊα ἦχ β'¹⁹. Τροπάριον Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ προφήται. Δόξα, Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός. Καὶ νῦν, Μήτηρ ἀγία. Καὶ στιχολογεῖται τὸ εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μδ²⁰. Λέγομεν δὲ τὰ γ' ἀλληλουϊάρια τοῦ ἦχ εἰς τὸν ἐνόρδινον ἦχ. Εἶτα ψάλλει ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τὸ β' ἦχ τῆς ὄρθρου τὸ μαρτυρικόν, καὶ ἡμεῖς τὸ τρίτον. Καὶ λέγομεν γίχον: Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτῷ, καὶ ψάλλομεν τὸ δ' μαρτυρικόν· τὸ γὰρ δ' καταλιμπάνεται. Καὶ πάλιν λέγει γίχον: Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβω Κύριε, κατασκηνώσουσιν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. Καὶ ἡμεῖς τὸ νεκρώσιμον. Δόξα καὶ νῦν, ἦ τὸ δ' τοῦ αὐτῷ ἦχου. Ἐκτενὴς. Μετὰ δὲ ταῦτα στιχολογούμεν τὸν Ἄμωμον λέγοντες Εὐλογητὸς εἶ Κύριε διδάξόν με τὰ δικαιώματά σου εἰς ἦχ ἦδ. Ἀλληλούϊα γὰρ οὐ λέγομεν, ποιῶντες τὸ ἦχ στάσεις β'²¹. Εἰς δὲ τὴν συμπλήρωσιν ψάλλομεν τὰ νεκρώσιμα τροπάρια εἰς τὸν αὐτὸν ἦχ. Τῶν ἀγίων ὁ χορὸς μετὰ τῷ Εὐλογητῷ εἶ Κύριε. Ὁ δὲ ἱερεὺς μνημονεὺς ἐν τῇ μικρᾷ συναπτῇ, πάντων τῶν προκεκοιμημένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲ λέγομεν τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ψάλλει

ὁ μέλλων ἀναγνῶναι ἦχ ἦχ ἦδ Ἐνάπαυσον Ὁσὴρ ἡμῶν. Καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό²². Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Ἀνάγνωσις καὶ ὁ Ν. Κανόνες τοῦ μηναίου πρώτον. Τῷ ἀγίου τῆς Μονῆς εἰς τὸν ἦχ, καὶ ὁ νεκρώσιμος. Ἀπὸ τρίτης ς, ἦχ τοῦ μηναίου καὶ ἀνάγνωσις. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἦχ ἦδ Μετὰ τῶν ἀγίων ἀνάπαυσον Χριστέ καὶ τὸν οἶκον τὸ Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος. Ἐξαποστειλάριον. Τὸ φωταγωγικὸν τῷ ἦχ. Εἰς τοὺς αἶνους μαρτυρικὰ δ'. Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ νεκρώσιμα προσόμοια τοῦ ἦχ κυρ Θεοφάνους. Δόξα, εἰ μὲν ἔχει ἡ ἀκροστιχὶς γ' τὸ δ'. Καὶ νῦν, ἦ ἐκ τῶν αὐτῶν στιχηρῶν²³. Εἰ δὲ ἔχει δ' Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἦ. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι, τὸ Τρισάγιον. Ἀπολυτίκιον Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ προφήται. Δόξα, Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός. Καὶ νῦν, Μήτηρ ἀγία. Ἐκτενὴς²⁴ καὶ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς λέγων Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Εἶτα ἡ δ' ὥρα καὶ γίνεται τελεία ἀπόλυσις καὶ ἡ συνήθης λιτή:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἦχου²⁵. Προκείμενον τῆς ἡμέρας. Ἀπόστολος καὶ ἀλληλουϊάριον τῆς ἡμέρας καὶ νεκρώσιμον. Ὡσαύτως καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ νεκρώσιμον. Πρὸς δὲ καὶ Κοινωνικόν. Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ καὶ Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβω Κύριε. Αὕτη ἡ ἀκοιουθία γίνεται ἐν τοῖς Σάββασι, ἐν οἷς ψάλλομεν ἀλληλουϊα:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Καὶ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν πρέπει ἵνα λαμβάνωμεν ἐπὶ χεῖρας τὸ παρὸν τυπικόν. Τὸ τυπικόν δὲν εἶναι διὰ τὴν βιβλιοθήκην ἀλλὰ διὰ τὸ τυπικαρεῖον, τὸ τυπικαριό, ἔνθα ὁ τυπικάρης ὀφείλει ἐγκύπτειν συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως:—
2. Τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου τιμώμενον ἅγιον:—
3. Δηλαδή τὸ α' θεοτοκίον τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἦχου, ὅπερ ἐψάλη εἰς τὸν ἑσπερινόν

τοῦ προλαβόντος Σαββάτου ἐν τοῖς στιχηροῖς. Πάντως, διὰ νὰ ἔχη Θεὸς Κύριος ὁ ἅγιος πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ὑπάρχη ἰδιόμελον δοξαστικὸν εἴτε ἐν τοῖς στιχηροῖς εἴτε ἐν τοῖς ἀποστίχοις:—

4. Δηλαδή τὸ μαρτυρικόν:—

5. Πρόσχευς καὶ τοῦτο. Ἐπειδὴ εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναιὰ παρεισέφρησαν ἀκολουθίαι νεώτεραι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κακόζηλοι καὶ ἀπολυτίκια ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, ὀφείλομεν ἀποβάλλειν ταύτας καὶ ταῦτα καὶ ἀκολουθεῖν ταῖς διατάξεις τοῦ παρόντος τυπικοῦ:—

6. Δόξα καὶ νῦν ὁμόηχον θεοτοκίον:—

7. Κάθισμα ις':—

8. Δείγμα ὅτι τὰ ἀλληλουϊάρια τῶν καθισμάτων ἐψάλλοντο:—

9. Ἄνευ εὐλογηταρίων, ἅπερ ψάλλονται μόνον ὅταν ἐν ἀλληλουϊᾷ:—

10. Δόξα καὶ νῦν, θεοτοκίον:—

11. Τοῦτο τὸ ἐξαποστειλάριον ἐν τῆς Δευτέρας, βάσει δὲ αὐτοῦ ψάλλεται καὶ τὸ τοῦ Σαββάτου. Ὁ καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων, καὶ θεοτοκίον, Ἡμεῖς ἐν σοὶ καυχώμεθα Θεοτόκε. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι εἴ εἰσι τοῦ ἁγίου λέγομεν τὰ ἐκείνου:—

12. Δόξα καὶ νῦν, θεοτοκίον:—

13. Καὶ τὰ συνήθη «πληρωτικά»:—

14. Ἄρα καὶ διπλοῦς Ἀπόστολος, καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἁγίου:—

15. Κάθισμα ιη'. Ὅρα καὶ τὰ διαταττόμενα εἰς τὸ ἡΔ' κεφάλαιον εἰς τὰ Ἀπορούμενα:—

16. Τὰ τρία ταῦτα μαρτυρικά, οὐχ εὐρίσκονται πάντοτε εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν θέσεις. Εἰς τοὺς ἤχους α', β', γ', καὶ δ' τοὺς κυρίους δηλονότι, τὰ μαρτυρικά ταῦτα εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἀποστίχοις. Εἰς τοὺς πλαγίους ἤχους εὐρίσκονται ἐν τοῖς στιχηροῖς. Εἴθισται τανῦν ἵνα πρῶτον ψάλλωνται τῆς Ὀκτωῆχου εἴτα δὲ τὰ τοῦ μηναιίου:—

17. Τὸ προφαλὲν κατὰ τὸν μεγάλον ἑσπερινὸν τοῦ προλαβόντος Σαββάτου, ἐν τοῖς στιχηροῖς:—

18. Ἐπειδὴ εἰς τοὺς τέσσαρας κυρίους ἤχους ὑπάρχουσι τὰ μαρτυρικά ἐν τοῖς ἀποστίχοις καὶ ἐν νεκρώσιμον, ψάλλομεν, ὡς προείπομεν τὰ μαρτυρικά ἐν τοῖς στιχηροῖς. Εἰς δὲ τὰ ἀπόστιχα ψάλλομεν τὸ α' μαρτυρικὸν τοῦ ἤχου ὅπερ εὐρίσκομεν ὡς τρίτον τροπάριον ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς, εἴτα στίχος: Μακάριοι οὐς ἐξελέξω καὶ προσελάβου Κύριε, κατασκηνώσουσιν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀποστίχοις ἰδιόμελον Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἀκολουθῶς στίχος: Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀυλισθήσονται, καὶ τὸ ἕτερον νεκρώσιμον τὸ εἰς τοὺς αἶνους τοῦ ὄρθρου πρὸ τοῦ Δόξα καὶ νῦν. Εἴτα Δόξα καὶ νῦν τὸ ὑπάρχον ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἑσπερινοῦ:—

19. Ψαλλόμενον τρὶς μετὰ στίχων: Μακάριοι οὐς ἐξελέξω καὶ Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν:—

20. Κάθισμα ις':—

21. Ψάλλομεν τὸν Ἄμωμον ἄνευ στάσεως ἕως τοῦ Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιοματίων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με, τὸν ὁποῖον στίχον τρισσεύομεν, (ψάλλοντες αὐτὸν εἰς ἤχον πλ δ', κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἐὰν ὁ Ἄμωμος ἀπλῶς ἀναγνωσθῆ). Ὁ ἱερεὺς Ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ μνημονεύει τῶν κεκοιμημένων. Μετὰ τὸ Ἀμήν, συνεχίζομεν Σὸς εἰμι ἐγὼ σῶσόν με. Μετὰ τοὺς δύο τελευταίους στίχους Ζήσεται ἡ ψυχὴ μου, καὶ Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός· ζήτησόν τὸν δοῦλόν σου (τοὺς ὁποίους ψάλλομεν εἰς ἤχον πλ α'), εὐθὺς Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ἤχου τὰ νεκρώσιμα εὐλογητάρια:—

22. Νῦν λέγομεν εἰς τὸ Δόξα, τὸ τέλος μόνον Καὶ πάντα τὰ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ γνώσει φιλάνθρωπε:—

23. Ἡ ἀκροστιχὶς πάντων τῶν ἀποστίχων καὶ τῶν ὀκτὼ ἤχων τοῦ Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς· «Σούς, Χριστέ, δούλους γράψον ἐν ζώντων βίβλῳ». Οἱ ἤχοι α', β', δ', καὶ πλ δ' ἔχουσιν ἀνὰ πέντε ἕκαστος τροπάρια, οἱ γ', πλ α', πλ β', καὶ βαρὺς ἀνὰ τέσσαρα. Σύνολον τριάκοντα καὶ ἕξ. Ἐπομένως οὐδεὶς ἤχος ἔχει ἕξ τροπάρια. Ὅπου ἄρα ὑπάρχουσιν πέντε, λέγομεν ὡς Δόξα τὸ τέταρτον. Καὶ νῦν, τὸ πέμπτον (θεοτοκίον). Ὅπου ὑπάρχουσι τέσσαρα λέγομεν τὸ τέταρτον Δόξα καὶ νῦν·—

24. «Πληρωτικὰ» καὶ τὰ γνωστὰ πρὸ τῆς ἀπολύσεως·—

25. Εἰς ς'·—

Περὶ τῶ ποίσις κανόνας
προτιμητέον.

Κεφάλαιον Ζ'

Πστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὡς εἶπερ ἔχει τὸ μνηαῖον ἐν μνήμη ἁγίου τινός, κανόνας διαφόρων ποιητῶν, εἰ μὲν ἐστὶ

κανῶν ὁ τῷ κυρ Κοσμᾷ¹, προκριτέος. Εἰ δὲ τοῦ κυρ Ἰωάννου² καὶ ἐτέρων, τῷ Ἰωάννου προκρίνεται. Εἰ δὲ τοῦ κυρ Θεοφάνους³ καὶ ἐτέρων, ὁ τῷ κυρ Θεοφάνους προκρίνεται, προτιμητέος γὰρ ἐστὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ τοῦ κυρ Ἰωσήφ⁴, οὗτος τῶν λοιπῶν προτετίμηται ποιητῶν. Τῶν δὲ μὴ ὄντων, οἱ τῷ κυρ Ἰωάννου. Αὐτῶν δὲ μὴ τυγχανόντων, οἱ τοῦ κυρ Θεοφάνους. Ἰπάντων δὲ τούτων οἱ τῷ κυρ Ἰωσήφ τῶν λοιπῶν ἀπάντων προκρίνονται⁵·—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ Ζ' Κεφάλαιον

1. Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μαΐουμᾶ ὁ Ἀγιοπολίτης ἤγουν Ἱεροσολυμίτης. Ἅγιος ἐορταζόμενος τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου. Συνανεστράφη Ἰωάννη τῷ Δαμασκηῶ, ἅτε υἰοθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Σεργίου. Συνεμαθήτευσε ὑπὸ τὸν αὐτὸν διδάσκαλον, Κοσμᾶν καὶ αὐτόν, τὸν Σικελιώτην. Ἠσκήτευσαν ἀμφοτέρωι ὁ τε Κοσμᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν περίπυστον Λαύραν Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου. Τὸ 743 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Μαΐουμᾶ, ὅστις ἐστὶν λιμὴν τῆς Γάζης. Κατέστη περίφημος διὰ τοὺς κανόνας εἰς τὰς δεσποτικὰς ἐορτὰς καὶ τινὰς ἁγίους ὡς καὶ διὰ τὰ ἰδιόμελα αὐτοῦ. Διὸ καὶ ὠνομάσθη μελωδός. Ἐκοιμήθη τῷ 750·—

2. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Ἦν ἐκ Δαμασκοῦ τῆς Συρίας, ἐξ ἧς καὶ ἡ προσωνυμία αὐτοῦ. Ἐγεννήθη περὶ τὸ 675. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦν θησαυροφύλαξ τοῦ χαλίφου τῆς πόλεως, αὐτὸς δ' ἐγένετο σύμβουλος αὐτοῦ. Ἀφῆκε κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἠσκήτευσεν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα. Ὦνομάσθη «χρυσόρροας» διὰ τε τὴν ῥητορείαν αὐτοῦ καὶ εὐφράδειαν. Ἐγένετο φιλόσοφος μέγας καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν αἰῶνος φωστήρ. Συστηματικὸς θεολόγος, ὁμολογητὴς ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων, μουσικός, ποιητὴς κανόνων. Ταῦτα πάντα κοσμοῦσι ἄχρι τοῦ νῦν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Τιμᾶται τῇ δ' Δεκεμβρίου·—

3. Θεοφάνης ὁ Γραπτός. Ἦν Παλαιστίνος τὸ γένος, ἀδελφὸς Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ. Ἀμφοτέρωι γεγόνασι μοναχοὶ ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου Σάββα Μονῇ. Ἐπωνομάσθη Γραπτός, διότι Θεόφιλος ὁ εἰκονομάχος αὐτοκράτωρ διὰ πεपुरακτωμένου σιδήρου ἐνέγραψεν εἰς τὰ μέτωπα τῶν δύο ἀδελφῶν δέκα τρεῖς στίχους ἰαμβικούς. Ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Νικαίας καὶ ἐκοιμήθη τῷ 845 εἰς ἡλικίαν 65 ἐτῶν. Συνέθεσε κανόνας καὶ ἰδιόμελα εἰς

πολλὰς ἑορτὰς ἀγίων. Ὡν δοκιμώτατος ὑμνογράφος ὠνομάσθη «ἡδύτατος μουσικὸς αὐλός». Ὡς ἅγιος τιμᾶται τῇ ια' Ὀκτωβρίου.—

4. Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος. Ἐγεννήθη εἰς Σικελίαν τὸ 840. Ἐκοιμήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 883. Ἄριστος ὑμνογράφος χρησιμοποιοεῖ ἐπακριβῶς τοὺς μετρικοὺς κανόνας, οὓς καὶ ποικίλλει δι' ὠραιότητας λέξεων καὶ παμπόλλων κοσμητικῶν ἐπιθέτων. Ἔχει ἀκριβειαν εἰς τὰς θείας ἐννοίας τοῦ δόγματος καὶ εὐρυθμίαν μέλους καταπλήσσοσαν. Ἄχρι τοῦ νῦν ψάλλονται καθημερινῶς σχεδὸν οἱ κανόνες αὐτοῦ. Τιμᾶται ὡς ἅγιος τῇ 3ῃ Ἀπριλίου.—

5. Πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας ἡ προμήθεια μηναίων καὶ μεμονωμένων ἔστω κανόνων ἦτο δύσκολος ὑπόθεσις. Ἐπομένως ὅ,τι εὐρίσκετο τοῦτο καὶ ἐψάλλετο. Διὸ καὶ ἐνταῦθα γίνεται ἱεράρχησις. Πάντων τῶν κανόνων προκρίνονται οἱ τοῦ κυρ Ἰωσήφ ἀφ' ἑνὸς διότι ἦσαν πολλοὶ καὶ διὰ πολλοὺς ἀγίους ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι οἱ κανόνες τοῦ ὑμνογράφου αὐτοῦ εἶναι γλαφυροί, ἀκριβολόγοι, εὐκόλως καταληπτοὶ καὶ εὐρυθμοὶ ἐν τῷ ψάλλεσθαι. Τανῦν παγιωθέντων τῶν μηναίων καὶ ἀφανισθέντων τῶν ἐκτὸς αὐτῶν κανόνων δὲν ὑπάρχει λόγος προκρίσεως. Σημείωσαι καὶ τοῦτο: Ὑπῆρχε καὶ ἕτερος Ἰωσήφ, ἀδελφὸς Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, μητροπολίτης γενόμενος Θεσσαλονίκης. Καὶ αὐτὸς ἦν ὑμνογράφος καὶ αὐτοῦ ψάλλομεν κανόνας, ἰδίως ἐν τῇ Παρακλητικῇ καὶ τῷ Τριωδίῳ. Αὕτη ἡ πρόκρισις διὰ τὸν Ἰωσήφ ὑποπτεύομαι ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸν δεύτερον τοῦτον Ἰωσήφ, ὅστις ὡς Στουδίτης προεκρίνετο πάντων τῶν λοιπῶν, λόγῳ συγγενείας καὶ στουδιτισμοῦ... Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ κανόνες αὐτοῦ προκρίνονται μὲν ὄλων τῶν ἄλλων οὐχὶ ὁμως καὶ τῶν γραφέντων ὑπὸ Κοσμᾶ, Ἰωάννου καὶ Θεοφάνους.—

Περὶ τοῦ γινώσκειν πῶς ἀνα-
γινώσκονται τὰ ἅγια Εὐαγγέλια καὶ
αἱ τοῦτων ἐρμηνεῖαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Χρὴ γινώσκειν πῶς ἀνα-
γινώσκονται τὰ ἅγια
Εὐαγγέλια καὶ αἱ τού-

των ἐρμηνεῖαι:—

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλη Κυριακῇ τῷ Πάσχα,
ἄρχεται τὸ κατὰ Ἰωάννην ἅγιον Εὐ-
αγγέλιον ἄχρι τῆς Πεντηκοστῆς καὶ
ἀναγινώσκεται εἰς τὸν ὄρθρον ἢ τότε
ἐρμηνεῖα ἦγουν τὸ κατὰ Ἰωάννην, τῷ
Ἰωάννῃ τοῦ Χρυσοστόμου¹:—

Απὸ δὲ τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάν-
των μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τὸ
κατὰ Ματθαῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον:—

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον ἢ τούτου ἐρμηνεῖα
τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννῃ τοῦ Χρυσοστόμου²:—

Απὸ δὲ τῶν νέων ἔτους ἦγον τῇ Κυριακῇ
μετὰ τὴν Ὑψωσιν καὶ μέχρι τῆς Τυρο-
φάγου, τὸ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον Εὐ-
αγγέλιον:—

Εἰς δὲ τοὺς ὄρθρους ἀναγινώσκον-
ται μεταφράσεις τοῦ Λογοθέτου³ καὶ αἱ
ἐρμηνεῖαι τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου
ἀποστόλου Παύλου, αἱ ἐρμηνευθεῖσαι
παρὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου⁴:—

Απὸ δὲ τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς ἁγίας
καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀναγινώ-
σκεται ἐν τοῖς Σάββασι καὶ ἐν ταῖς Κυ-
ριακαῖς τὸ κατὰ Μάρκον ἅγιον Εὐ-
αγγέλιον:—

Εἰς δὲ τοὺς ὄρθρους τὰς μὲν ἑ-
μέρας ἐν ἐκάστῃ αὐτῶν ἀναγνώσεις δ',
δύο εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραίμ⁵ καὶ δύο εἰς
τὸ Λαυσαϊκόν⁶ καὶ εἰς τὰς ὥρας τὴν
Κλίμακα⁷. Καὶ ἐν Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυ-
ριακῇ τὴν Ἑξαήμερον τοῦ ἁγίου Ἰωάν-
νου τοῦ Χρυσοστόμου⁸:—

Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ὅλον τὸν χρό-
νον τὰ πατερικά:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ Η' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὑπάρχουσι ἐνενήκοντα ὁμιλίαι ἐρμηνεύουσαι ὅλον τὸ κατὰ Ἰωάννην ἱερὸν Εὐαγγέλιον:—

2. Τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ Πατρὸς σώζονται ὀγδοήκοντα ὀκτὼ ὁμιλίαι ἐρμηνευτικαὶ ὡσαύτως εἰς ὅλον τὸ κατὰ Ματθαῖον ἱερὸν Εὐαγγέλιον:—

3. Συμεὼν Λογοθέτης καὶ Μεταφραστής. Ἔζησεν εἰς τοὺς χρόνους τῶν αὐτοκρατόρων Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ (I' αἰών) καὶ εἶχεν αὐλικὸν ἀξίωμα. Μετέφρα-
σεν ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον βίους ἁγίων, ἐξ οὗ καὶ τὸ παρωνύμιον «Μεταφραστής»:—

4. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θεωρεῖται ὁ κάλλιστος τῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ Ἁπ. Παύλου. Ὁ
μαθητὴς αὐτοῦ Πρόκλος εἶδε ποτε τὸν ἱερὸν Πατέρα ἐρμηνεύοντα νύκτωρ τὰς ἐπιστολάς,
τὸν δὲ Ἁπ. Παῦλον ὑπερθεῖν αὐτοῦ ἐνηχοῦντα καὶ ὀδηγοῦντα αὐτὸν πῶς δεῖ ἐρμηνεῦειν.

Σώζονται ἐρμηνεῖαι - ὁμιλίαι αὐτοῦ εἰς τὰς πλείστας τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἁπ. Παύλου:—

5. Ἐφραίμ ὁ Σῦρος. Ἦν ἐκ Νισίβεως τῆς Μεσοποταμίας, υἱὸς γεωργοῦ τινός. Ἐγένε-
το μέγας καὶ ἁγιώτατος ἐρημίτης διὸ καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος τῆς ἐν Ἐδέσσει Ἐκκλησίας.
Ἄνεδείχθη εἰς εὐγλωττότατον ῥήτορα καὶ συγγραφέα δεινότατον. Ἐγραψε συριστὶ ἔργα
ἀσκητικὰ ἐξελληνισθέντα ζῶντος ἔτι αὐτοῦ. Ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ τῷ 379 ἔτει:—

6. Λαυσαϊκὸν ἢ Λαυσαϊκὴ ἱστορία. Βιβλίον ἀσκητικὸν συγγραφέν ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ

τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως (σημερινῆς Γιάλοβας, 368-430). Περιέχει ἱστορίας ἀσκητῶν Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης. Ἀπευθύνεται πρὸς Λαῦσόν τινα πραιπόζιτον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βιβλίου:—

7. Κλίμαξ. Βιβλίον συγγραφέν ὑπὸ Ἰωάννου ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ (523-603), ὃς ἦν Παλαιστίνος τὸ γένος. Ἀποτελεῖται δὲ τὸ βιβλίον ἐκ τριάκοντα βαθμίδων ἀναβιβαζουσῶν τὸν ἄνθρωπον εἰς ὕψος οὐράνιον:—

8. Ἐξαήμερος. Σειρὰ ὁμιλιῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰς ἕξ ἡμέρας τῆς δημιουργίας ἐκ τῶν πρώτων κεφαλαίων τῆς Γενέσεως. Ἐξεφωνήθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς νηστείας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἐν ἔτει 386:—

Περὶ τοῦ γινώσκειν ποίας Λειτουργίας χρῆ λέγειν ἐν ὄλῳ τῷ ἐνιαυτῷ.

Κεφάλαιον Θ'

Ιστέον δὲ ὅτι ἐν ταῖς Κυριακαῖς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ ἐν ταῖς

νηστείας τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν¹, ἢ τοῦ μεγάλου Βασιλείου Λειτουργία τελεῖται². Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Ἡ δὲ Προηγιασμένη³ κέκτηται τὴν ἰδίαν ἀκολουθίαν ἐν τῇ ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ:—

Τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ ἢ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Λειτουργία τελεῖται⁴:—

Υποσημειώσεις εἰς τὸ Θ' Κεφάλαιον

1. Ἦγουν κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην καὶ τὸ Μέγα Σάββατον, τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων:—

2. Αὕτη ἡ τάξις ἀκολουθεῖται καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Παλαιότερον ὁμως ἢ τοῦ μεγάλου Βασιλείου θ. Λειτουργία ἐτελεῖτο καὶ εἰς ἄλλας ἑορτάς.

Οὕτως εἰς τυπικὸν τῆς τοῦ Σινᾶ βιβλιοθήκης τοῦ 1464 ἀναγράφεται: «Ἰστέον, ὅτι Νικηφόρος καὶ Ταράσιος, οἱ ἀοίδιμοι πατριάρχαι, σὺν τῇ ἀγίᾳ λοιπῇ συνόδῳ ἐν τάξει τὰς λειτουργίας συνέθηκαν, κοινὴν δὲ πάντοτε τὴν τοῦ Χρυσοστόμου, τὴν δὲ μεγάλου Βασιλείου ἕνδεκα τοῦ ἐνιαυτοῦ, οἷαί εἰσιν τῇ ἰδ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ἐν ἧ γὰρ καὶ πᾶς τοῦ Κυρίου χριστῶνυμος λαὸς νηστείαν ἐπιτελοῦσι» (Δ/σκη, III, 237, 238). Εἰς τινὰς ἱεράς τοῦ Ἁγίου Ὁρους Μονὰς κεκτημένας Τίμιον Εὐλον, ἐπιτελεῖται ἄχρι τοῦ νῦν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως ἢ τοῦ μεγάλου Βασιλείου θ. Λειτουργία.

Παλαιότερον ἢ τοῦ Μ. Βασιλείου Λειτουργία ἐτελεῖτο κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ (ἐνθ' ἀνωτέρω):—

3. Σημεῖωσαι ὅτι κατὰ τὰς ἀρχαίας τυπικὰς διατάξεις ἢ θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων ἐτελεῖτο κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν καθημερινῶς ἀπὸ Δευτέρας ἕως Παρασκευῆς: «Λειτουργοῦμεν δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν θείαν Λειτουργίαν τῶν προηγιασμένων» (τυπικὸν Μονῆς Εὐεργέτιδος Κων/πόλεως, IB' αἰῶνος ἐν Δ/σκη I, 515).

Ἐξηρεῖτο μόνον ἢ Καθαρὰ Δευτέρα. «Δεῖ γινώσκειν καὶ τοῦτο, ὅτι ταύτη καὶ μόνη ἡμέρα οὐ λειτουργοῦμεν» (αὐτόθι). Μᾶλλον ἢ τάξις αὕτη ἐτηρεῖτο εἰς τὸ ἀσματικὸν τυπικόν, καθ' ὃ ἢ Προηγιασμένη ἐτελεῖτο καὶ κατὰ τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν τῆς Τυρινῆς ἐβδομάδος:—

4. Πρόσχευ ὅτι τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἀγνοοῦσι τὴν θ. Λειτουργίαν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου. Πόσον δὲ μᾶλλον ἀγνοοῦσι καὶ τὰς τοῦ ἀποστόλου Μάρκου καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὡς καὶ πάσας τὰς λοιπὰς:—

Περὶ τοῦ γινώσκειν τὰ ἐωθινὰ ἀνασῶσιμα εὐαγγέλια, πῶς ὀφείλουσιν ἀναγινώσκεσθαι ἀπὸ τῆς ἁγίας Μεγάλης Κυριακῆς, ἕως τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

Ἡ ἁγία καὶ Μεγάλη Κυριακῆ τῶ Πάσχα εἰς τὸ λυχνικόν, εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην 9¹ τὸ ἡμῖς:—

Τ Ἡ Τρίτη τῆς διακαινησίμου, εἰς τὴν Λειτουργίαν, εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Λουκᾶν 1¹:—

Τ Ἡ νέα Κυριακῆ ἦτοι τοῦ Θωμᾶ, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Ματθαῖον τὸ 2¹. Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὸ 9¹ ὄλον:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τῶν Μυροφόρων, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Μάρκον τὸ 9². Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν τὸ β' ἐκ τῶ κατὰ Μάρκον:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τοῦ Παραλύτου, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Λουκᾶν τὸ 8³:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τῆς Σαμαρείτιδος, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην τὸ 9³:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τῶ Τυφλοῦ, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην τὸ 2⁴:—

Τ Ἡ Πέμπτη τῆς Ἰναλήψεως, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον τὸ γ', εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν τὸ 4¹:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τῶν ἁγίων Πατέρων, εἰς τὸν ὄρθρον εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην τὸ 1¹:—

Τ Ἡ Σαββάτω τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς εἰς τὴν Λειτουργίαν εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην τὸ 2¹:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς εἰς τὸν ὄρθρον, εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην τὸ 9¹ τὸ ἡμῖς:—

Τ Ἡ Κυριακῆ τῶν ἁγίων Πάντων εἰς τὸν ὄρθρον γίνεται ἀρχή, εὐαγγέλιον ἐωθινὸν 2¹:—

Χρὴ εἶδέναι ὅτι παρελάβομεν, ὄλον τὸν χρόνον μετὰ τὸ ἀριστήσαι ἐν τῇ τραπέζῃ, μὴ πίνειν ὕδωρ μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῶ ἑσπερινοῦ⁵. Παρελάβομεν δὲ καὶ καθ' ἐκάστην ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ψάλλειν κανόνας παρακλητικούς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου⁶. Εἰς δὲ τὸν Πεντηκοστὸν ἐπιδίδωσιν ὁ κανδηλάπτης ὕδωρ τοῖς ἀδελφοῖς⁷:—

Χρὴ γινώσκειν ὅτι τὰ ἀπόδειπνα ἡμέρας ἔτι οὐσης ἀπολύει, καθ' ὄλον τὸν ἐνιαυτόν⁸:—

Μετὰ δὲ τὴν τούτων ἀπόλυσιν οὐ δεῖ τοὺς ἀδελφοὺς συντυχίας πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν⁹, ἀλλ' ἐν τοῖς ἰδίοις ἀπέρχεσθαι κελλίοις καὶ σχολάζειν μικρὸν εἰς τὸ Τρισάγιον¹⁰, ὃ παρελάβομεν καὶ εἰς ἀναγνώσεις ἀναπαύεσθαι¹¹, ὅπως μετὰ προσοχῆς ἀναστῶσιν ἐν τῷ μεσονυκτικῷ καὶ τῇ λοιπῇ ἀκολουθίᾳ καὶ συνάξει τῆς ἐκκλησίας¹²:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Ι' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τοῦ Ἰωάννου. Ἐννοεῖται τὸ ἐωθινὸν 9¹:—

2. Εἰς τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον τὰ πράγματα ἄλλως ἔχουσιν. Ἐκεῖ εἰς τὸν ὄρθρον τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων ἔχει ἐωθινὸν εὐαγγέλιον τὸ δ' ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν:—

3. Νῦν λέγομεν τὸ ε' ἑωθινὸν ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν:—

4. Ἐνταῦθα πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ λάθους. Λέγομεν τὸ ἡ' ἑωθινὸν, ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην:—

5. Τοῦτο ὑπάρχει σχεδὸν αὐτολεξεὶ καὶ εἰς τυπικὸν χειρόγραφον τοῦ ΙΓ' αἰῶνος (Δ/σκη, III, 115) καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ' οὐκ ἴσμεν εἰ τηρεῖται που τανῦν:—

6. Ἐκ τοῦ Θεοδοκαρίου Ἀγαπίου τοῦ Λάνδου τοῦ Κρητός (νεωστὶ ἔκδοσις Ἰ.Μ. Παναγίας Τατάρνης, 2002) ἢ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Πρόσχες ὅτι οἱ κανόνες τῆς Θεοστόκου μόνον ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ψάλλονται μετὰ τὸ σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς:—

7. Τοῦτο οὐ γίνεται νῦν οὐχὶ μόνον ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦν ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ φυλάττομεν οἱ τοῦ αἰῶνος τούτου μοναχοὶ μέτρον εἰς τὴν πόσιν ὕδατος. Ἀλλὰ «καὶ τὸ ὕδωρ σου μέτριον, μοναχέ, ἵνα σωθῆς»:—

8. Διὸ καὶ εἰς τὰ μεγάλα ἀπόδειπνα σημαίνομεν περὶ τὴν ἐνδεκάτην (μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου), εἰς δὲ τὰ μικρὰ περὶ τὴν ἐνδεκάτην καὶ ἡμίσειαν:—

9. Τοῦτο ὀρίζεται εἰς πάντα σχεδὸν τὰ τυπικά. Συντυχίαι ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς. Εἰσὶ κῆπος (δυστυχῶς) πλήρης ἀνθέων τοῦ κακοῦ, τῆς ἀργολογίας, τῆς ἱεροκατηγορίας, τῆς κατακρίσεως, τῆς κακολογίας, τῆς συκοφαντίας καὶ εἴ τινος ἑτέρου πάθους φθοροποιοῦ καὶ εἰς ἀπώλειαν ὀδηγοῦντος:—

10. Τὸ «σχολάζειν μικρὸν εἰς τὸ Τρισάγιον» σημαίνει τὸ ἀσχολεῖσθαι ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν προσευχὴν διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ Τρισαγίου ὕμνου:—

11. Μοναχὸς μὴ ἀναγινώσκων Ἁγίαν Γραφὴν ἢ Πατερικὰ βιβλία ἢ τὸ συναμφότερον, ἐστὶ κοσμικοῦ χείρων καὶ ἢ ἐντὸς τῆς Μονῆς παραμονὴ αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ὀνήνησιν αὐτόν:—

12. Ἐν τοῖς αὐστηροῖς κοινοβίοις τὸ εἰκοσιτετράωρον διαιρεῖται ὡς ἐξῆς: Ἐν ὀκτάωρον διὰ τὸν κανόνα, τὰς ἱεράς ἀκολουθίας καὶ τὴν θ. Λειτουργίαν. Ἐν ὀκτάωρον διὰ τὰ διακονήματα καὶ τὸ ἐργόχειρον καὶ ἐν ὀκτάωρον διὰ μελέτην καὶ ἀνάπαυσιν ἐκ τῶν κόπων τῆς πολυμόχθου σαρκός.

Πολλάκις τὸ δαιμόνιον τῆς ὑπνηλίας παρατείνει τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὸν ὕπνον πέραν τοῦ δεκαώρου. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔσται ἡμῖν, μήποτε ὑπνώσωμεν ἐν ἀμαρτίαις εἰς θάνατον. Ἡμεῖς καθεύδομεν ἀλλ' ἢ καρδία ἡμῶν ἀγρυπνεῖ. Καὶ ἐγειρόμεθα πρὸ τῆς κρούσεως σημάτων, ἀλλόμενοι ὡς ἔλαφοι καὶ σπεύδοντες εἰς τὴν κιβωτὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν:—

ἈΡΧΗ, ὧΝ ΘΕΩ ἈΠΩ,
 Τῶ ἡΜΕΡῶΝ ΤῶΝ ΙΒ' ἡΜΕΡῶΝ
 ΤΗΣ ἘΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΨΑΛΜΟΔΙΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ὩΝ ἈΞΕΩΣ
 Τῶ ὅΛΩ ἘΝΙΩΝΤΩ,
 ἈΡΧΟΜΕΝΗ
 ἈΠὸ ἡΜΕΡῶΣ Σεπτεμβρίου μέχρι ἡΜΕΡῶΣ Ὀκτωβρίου.

Ἦν Σεπτέμβριος ἔχων ἡμέρας λ'.
 Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιβ'
 καὶ ἡ νύξ ὥρας ιβ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

Εἰς τὴν πρώτην, ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου¹ ἦτοι τοῦ νέου ἔτους. Καὶ μνήμη τῶ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ στυλῆτος καὶ ἀρχιμανδρίτου². Καὶ συναξίς τῆς ὑπερραγίας Θεοτόκου τῶν Μιασηνῶν. Καὶ τῶ ἁγίου μάρτυρος Ἀειθαλά καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων μ' γυναικῶν³ καὶ Ἄμμου ἑπισκόπου καὶ διδασκάλου αὐτῶν. Καὶ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Καλλίστης, Εὐόδου καὶ Ἐρμογένους, τῶν αὐταδέλφων. Καὶ μνήμη τῶ δικαίου Ἰησοῦ τῶ Ναυῆ. Καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ μεγάλου ἐμπρησμοῦ⁴:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, στιχο-
 λογηθῆναι πρῶτον ἀντίφωνον τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*⁵. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*,
 ἰσῶμεν στίχους ι'. Καὶ ψάλλομεν τῆς Ἰν-
 δίκτου γ' πρὸς *Τῶν οὐρανίων ταγμάτων*,
Τῆς αὐτολέκτου καὶ Δείας, καὶ τὰ

λοιπά. Τοῦ ὀσίου γ' εἰς ἡχ' πλ' Ὅσιε πά-
 τερ καλὴν ἐφεῦρες κλίμακα, καὶ τὰ τέσσα
 προσόμοια. Καὶ ἕτερα ἰδιόμελα δ' εἰς ἡχ'
 β' Ἐκ ρίζης ἀγαθῆς, Τὸ μνημόσυ-
 νόν σου, Ἡ τῶν λειψάνων σε θήκη, Ἠγάπη-
 σας θεοφόρε. Πόξα, ἡχ' πβ' Θεία χάρις
 ἀπληρώρητο. Καὶ νῦν ὁ αὐτός, Ὁ Πνεύ-
 ματι Ἰγίω συνημμένος. Ἐἴτα γίνεται
 εἴσοδος ἄνευ τοῦ εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς
 ἰλαρόν. Ἐναγνώσματα γ'. Τὸ δ', προ-
 φητείας Ἠσαΐου Πνεῦμα Κυρίου ἐπ'
 ἐμέ, ζῆτει τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ ἐσπέ-
 ρας. Τὸ β', τοῦ Πνευτικῶ Ἐλάλησε Κύ-
 ριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. Τὸ τρίτον, Κο-
 φία Σολομώντος *Δίκαιος ἐὰν φθάσῃ*
τελευτῆσαι. Ἀπὸ δὲ τῶν ἀναγνωσμάτων
 ὁ ἱερεὺς ποιεῖ ἕκτενῆ. Τὸ *Καταξίωσον*
Κύριε, καὶ πάλιν ὁ ἱερεὺς *Πληρώσωμεν*
τὴν δέησιν ἡμῶν. Ἐἴθ' οὕτως στιχηρὰ
 ἰδιόμελα τῆς Ἰνδίκτου, τοὺς β' πρώτους καὶ
 τοὺς β' δευτέρους. Στίχος δὲ λέγομεν
 τούσδε: *Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ Θεὸς ἐν*
Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν
Ἱερουσαλήμ. Στίχος β': *Πλησθησόμεθα*
ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου, ἅγιος ὁ

ναός σε *Θαυμαστός ἐν δικαιοσύνη*.
 Στίχος γ': *Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τῷ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σε, καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πιότητος. Δόξα, ἡχ' πλ' Ὅσιε πάτερ καλὴν ἐφευρες κλίμακα. Καὶ νῦν, τῆς Ἰνδίκτης ἡχ' ὁ αὐτὸς *Σὺ Βασιλεῦ ὁ ὢν καὶ διαμένων*. Ἄπὸ τῶ Τρισαγίου ἀπολυτίκια ταῦτα. Τῆς Ἰνδίκτης ἡχ' β' Ὁ πάσης δημιουργὸς τῆς κτίσεως. Δόξα, τοῦ ὀσίου ἡχ' δ' Ὑπομονῆς στῦλος γέγονας. Καὶ νῦν, τῆς Θεοτόκου ἡχ' βαρὺς *Χαῖρε κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε*:-*

Ὁ ἱερεὺς *Σοφία*, καὶ ἀπόλυσις. Τὰ δὲ τοιαῦτα τροπάρια λέγονται καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου:-

Ἰστέον δέ, ὅτι εἰ τύχει ἐν Κυριακῇ ἢ ἀρχῇ τῆς Ἰνδίκτου, προηγοῦνται τὰ ἀναστάσιμα στιχηρὰ τῆς ὄρθῃς. Εἰ δὲ οὐ, ἢ ὄρθῃς ὁ ψάλλεται:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης ἁλθ'. Ἐνάγνωσις ἐκ τῶ βίβις τοῦ ἁγίου Συμεῶν δόσεις γ'. Ἄπὸ δὲ τῆς σήμερον ἄρχονται ἀναγινώσκεσθαι αἱ μεταφράσεις τῶ κυρ Συμεῶν τοῦ Λογοθέτη καὶ οἱ μαργαρίται τῶ Χρυσοστόμου⁶ ἢ αἱ ἐρμηνεῖαι τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Παύλου⁷. Καθίσματα εἰς τὴν ἁλθ', τῆς Ἰνδίκτης καὶ τῶν ἁγίων. Ψάλλομεν δὲ κανόνας γ'. Τῆς Ἰνδίκτου, μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', τῶν ἁγίων μ' γυναικῶν εἰς δ' καὶ τῶ ὀσίου εἰς δ' ἡχ' πλ'. Καταβασία *Σταυρὸν χαράξας Ἰωσῆς. Ἄφ'* ἕκτης τὸ κοντάκιον τοῦ ἁγίου ἡχ' β' *Τὰ ἄνω ζητῶν*. Ἐξαποστειλάριον τῆς Ἰνδίκτης καὶ τῶ ἁγίου⁸. Εἰς τοὺς αἴνευς, *Πᾶσα πνοή*, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς Ἰνδίκτου ἡχ' γ' τὸ ἐν καὶ τοὺς β' τετάρτους καὶ τῶν ἁγίων γυναικῶν ἡχ' β'. Δόξα, τοῦ ἁγίου ἡχ' ὁ αὐτὸς *Ἐκ ρίζης ἀγαθῆς. Καὶ νῦν, ἡχ' πλ' Ὁ ἀρρήτω σοφία*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις⁹:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ

τῶ κανόνος τῆς Ἰνδίκτου ἡχ' γ' καὶ τοῦ ἁγίου ἡχ' γ'. Προκείμενον ἡχ' γ' *Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτῶ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτῶ οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς*. Στίχος: *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ὅτι ἀγαθὸν ψαλμὸς* τῶ Θεῶ ἡμῶν ἡδυνθείη αἴνεσις. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον *Τέκνον Τιμόθεε, παρακαλῶ*. Τέλος ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. Ζήτει *Σαββάτω λγ'*. Καὶ ἕτερον Ἀπόστολον τοῦ ὀσίου¹⁰. Πρὸς Κολοσσαεῖς *Ἄδελφοί, ἐνδύσασθε*. Τέλος ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῶ Κυρίῳ. Ζήτει *Κυριακῇ λ'*. Ἄλληλθία ἡχ' δ'. *Coī* πρέπει ὕμνος ὁ Θεὸς ἐν *Σιών* καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν *Ἱερουσαλήμ*. Στίχος: *Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτῶ τῆς χρηστότητός σου καὶ τὰ πεδία σε πλησθήσονται πιότητος*. *Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν* *Τῶ καιρῶ ἐκείνῳ εἰσπλήθην ὁ Ἰησοῦς εἰς Ναζαρέτ*. Τέλος ἐκ τῶ στόματος αὐτοῦ. Τῶ ὀσίου. Ἐκ τοῦ κατὰ *Ματθαῖον* *Εἶπεν ὁ Κύριος πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τῶ πατρὸς μου, ζήτει Ἰανναρίου κ'*. Κοινωνικὸν τῆς Ἰνδίκτης *Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτῶ τῆς χρηστότητός σου, Κύριε*. Καὶ τοῦ ὀσίου *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος*:-

Εἰς τὰς β'. Τῶ ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τῶ Ἀηστειτοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως:-

Ἐσπέρας, τὸν προοιμακὸν καὶ ἢ συνήθης ἁλθ'. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῶ μάρτυρος προσόμοια γ' καὶ τοῦ ὀσίου γ' ἡχ' πλ' πρὸς τὸ *Ὡ τῶ παραδόξῳ θαύματος*. Θῆρας τὸ πρὶν τροπωσάμενος, καὶ τὰ ἐξῆς. Δόξα, ἰδιόμελον τοῦ μάρτυρος ἡχ' β' *Μέον φυτὸν καθάπερ ἐλαίας*. Καὶ νῦν, *Σ'*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄρθῃς. Δόξα, ἰδιόμελον τῶ ἁγίου ἡχ' δ' *Δεῦτε συμφώνως οἱ πιστοί*. Καὶ νῦν, *Σ'*. Ἀπολυτίκιον τοῦ μάρτυρος *Ὁ μάρτυς σε, Κύριε, καὶ τῶ ὀσίου Κανόνα πίστεως*¹¹.

Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου:—

Μετὰ τὸν ἐξάψαλμον, ἡ συνήθης ᾠδὴ. Ἡ ἀνάγνωσις ἀπὸ τῆς βίου τοῦ ἁγίου Συμεῶν, δόσις δ'. Εἰ βέλει καὶ τὸ μάρτυριον τῆς ἀγίου δόσεις δύο. Κανόνες τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο, τοῦ τε μάρτυρος καὶ τοῦ ὁσίου. ἸΑΦ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τοῦ ὁσίου ἸϞ γ' πρὸς τὸ Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἐν τῇ ράβδῳ ἅγιε. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ιδιόμελον ἸϞ ἡβ' Εὐ δούλε ἀγαθὴ ἡ τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, Ψ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Προκειμενον ἸϞ βαρυς Εὐφρανθήσεται δικαίος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπιδί ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον· Τέκνον Τιμόθεε, παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, ζήτη Κυριακῇ λδ'. Ἀλληλοῦσα ἸϞ δ'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡς ἡ κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Στίχος: Πεφυτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν ταῖς αὐγαῖς τῆς Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτῶ μαθηταῖς· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ζήτη τῇ δ' τῆς γ' ἐβδομάδος τοῦ Ματθαίου. Κοινωνικὸν Ἰαγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθεῖσι πρέπει αἰνεσις, ἀλληλοῦσα. Εἰ δὲ θέλεις γενέσθαι ἡ ἀκολουθία τῶ ὁσίσι, ζήτη εἰς ἱεράρχας ἅπαντα καὶ χρῶ οἶαν βέλει:—

Εἰς τὰς γ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου, ἐπισκόπου Νικομηδείας καὶ τῶ ὁσίσι πατρὸς ἡμῶν Θεοκτίστου, συνασκητοῦ τῆς μεγάλης Εὐθυμίου:—

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ᾠδὴ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἁγίων. Δόξα, ιδιόμελον τῶ ἁγίου Ἀνθίμου ἸϞ ἡβ' Ἱερεὺς ἐννομώτα-

τος. Καὶ νῦν, Ψ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. Δόξα, τῶ ὁσίου ἸϞ ἡβ' τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη ἡ τὸ Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν, εἰς ἸϞ ἡβ'. Καὶ νῦν, Ψ. Καὶ ἀπολυτικὸν ἸϞ δ' Καὶ τροπῶν μέτοχος καὶ τοῦ ὁσίσι ἸϞ ἡβ' ταῖς τῶν δακρύων σου ροαῖς¹²:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ ᾠδὴ καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῆς βίου τοῦ ἁγίου Συμεῶν δόσις δ' καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀνθίμου δόσεις δύο¹³. Κανόνες τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Εἰς τὸν γίχον τῶν αἰνῶν, τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ἸϞ δ' τῇ Νικομηδέων μεγαλοπόλει. Καὶ νῦν, Ψ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἡχ¹⁴ εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου ἡ γ' ᾠδὴ εἰς β' καὶ ἡ γ' εἰς β'. Προκειμενον ἸϞ βαρυς Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτῶ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἰδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν. Ἀλληλοῦσα ἸϞ β'. Οἱ ἱερεῖς σσ, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὁσίοι σου ἀγαλλιάσονται. Στίχος: Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβόμενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Εἶπεν ὁ Κύριος· ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα, δι' ἐμὲ εἴαν τις εἰσελθῆ σωθήσεται. Καὶ τοῦτο εἰς ὁσίσι ἀρμόζει. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. Καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν:—

Εἰς τὰς δ'. Τῶ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βαβύλα, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων νηπιῶν. Καὶ τοῦ ἁγίου καὶ θεόπτε προφήτου Μωϋσέως, ὃς προέλαβε τὴν ἔνσαρκον Χριστῶ παρυσίαν ἔτη αὐπὲ' (1485):—

Ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ', καὶ ψάλλομεν ἐκ τοῦ μηναιῖς στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἁγίων. Τῶ ἱερομάρτυρος γ' καὶ τοῦ προφήτου γ'. Δόξα, ἸϞ ἡβ' Βάσιμον κρηπίδα ἡ Ἐκ-

κλησία. Καὶ νῦν, **Σ**. Εἰς τὸν γίχον, τῆς **ἁγῶ**. **Πόξα**, **ἥχ** **ἡβ** Βήματι τυράννου παρεστηκώς. Καὶ νῦν, **Σ**. Τροπάριον τῷ ἱερομάρτυρος **ἥχ** **δ** Καὶ τρώπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος καὶ τοῦ προφήτου. Τοῦ προφήτου σου τὴν μνήμην Κύριε ἐορτάζοντες, **ἥχ** **β'** καὶ **Σ**:—

Ταῦτα καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, ἐν **ῶ** ἡ συνήθης **ἁγῶ**. Καὶ ἀνάγνωσιν, εἰ βούλει, ἐκ τοῦ βίβ τῷ ἁγίου Συμεὼν δόσιν δ' καὶ τοῦ ἁγίου Βαβύλα δόσεις β'. Κανὼν τῆς **ἁγῶ** εἰς καὶ τῶν ἁγίων β'. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς **ἁγῶ**. **Πόξα**, **ἥχ** **β'** Χαίρετε προφήται τίμιοι¹⁵. Καὶ νῦν, **Σ**:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον **ἥχ** **δ** Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος. Στίχος: Προωράμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες, ζήτηι τῶν ἁγίων Πάντων. Ἄλληλδία **ἥχ** **δ**. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρύσατο αὐτούς. Στίχος: Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτούς ὁ Κύριος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἐἶπεν ὁ Κύριος πᾶς ὅστις ὁμολογήσει με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. Κοινωνικὸν Ἰαγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις, ἀλληλδία, καὶ τὰ ἐξῆς:—

Εἰς τὰς ε'. Τῷ ἁγίῳ προφήτου Ζαχαρίας, τοῦ πατρὸς τῷ Προδρόμου:—

Εἰς τὸ λυχνικὸν μετὰ τὴν συνήθη **ἁγῶ**, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ **ἥχ** **ἡβ** πρὸς τὸ Ὦ τοῦ παραδόξου θαύματος. **Πόξα**, **ἥχ** ὁ αὐτὸς Ἰερωσύνης νομικῆς. Καὶ νῦν, **Σ**. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς **ἁγῶ**. **Πόξα**, **ἥχ** **β'** Ὡς καθαρὸς ἱερεὺς. Τροπάριον **ἥχ** **δ** Ἰερωσύνης στολισμὸν περιβαλλόμενος σοφέ:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀνάγνωσις ἀπὸ τῷ

Χρυσοστόμου δόσιν δ'. Τὸ δὲ καταλειφθὲν τοῦ ἁγίου Συμεὼν δόσεις β':—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον **ἥχ** βαρὺς Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπιδί ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, τῷ Ἄβραμ ἐπαφειλάμενος ὁ Θεός. Ἄλληλουῖα **ἥχ** **ἡβ**. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ εὐφροσύνη. Στίχος: Εὐφράνθητε δίκαιοι ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἀγιωσύνης αὐτῆς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἐἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἐλληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους δαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι. Ζήτηι τῇ β' τῆς ιδ' ἐβδομάδος τοῦ Ματθαίου. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Καὶ τὰ λοιπά:—

Εἰς τὰς γ'. Ἡ ἀνάμνησις τῷ γεγονότος θαύματος ἐν Κοροσσαῖς, ἦτοι ἐν Χώνας, παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρος Εὐδοξίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων ἁγίων μαρτύρων:—

Εἰς τὸν ἑσπερινόν, ἡ συνήθης **ἁγῶ**. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχον γ', καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια **ἥχ** **δ** Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν, τὸ Τροισηλίου θεότητος, καὶ δευτεροῦμεν αὐτά. **Πόξα**, **ἥχ** **ἡβ** Συγχαίρητε ἡμῖν ἅπασαι αἱ τῶν ἀγγέλων ταξιαρχία. Καὶ νῦν, **Σ**. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς **ἁγῶ** ἢ τὰ παρόντα, εἰ ἔχη, **ἥχ** **β'** Οἶκος τοῦ Εὐφραδά¹⁶, Πεῦτε τὸν ἀρχηγόν. Στίχος δ': Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτῷ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Στίχος β': Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεὸς μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα. **Πόξα** καὶ νῦν, **ἥχ** **ἡβ** Ὡς ταξιαρχὸς καὶ πρόμαχος. Τὸ **ἁγῶ** **ἥχ** **δ** Τῶν ἑβραίων στρατιῶν ἀρχιστράτηγε δυσωποῦμέν σε¹⁷. Καὶ ἀπόλυσις:—

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον, ἀναγνώσεις ἀπὸ τῶ ἀγίῳ μάρτυρος Εὐδοξίου δόσιν Δ΄, καὶ τὸ ὑπόμνημα τοῦ ἀρχιστρατήγου δόσεις δύο. Κανόνες τῆς ὄρθῃς β΄, καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου εἰς α΄ ἢ δ' Τῶ ὀδηγήσαντι πάλαι¹⁸. Ἰψ' ἕκτης ᾠδὴ τὸ κοντάκιον ἢ β' Ἀρχιστράτηγε Θεοῦ, λειτουργεΐας δόξης. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ προσόμοια ἢ δ'. Δόξα, ἢ πλ' Ὅπου ἐπισκιάσει ἡ χάρις σου. Καὶ νῦν, Ξ. Εἰς τὸν σίχον, τῆς ὄρθῃς. Δόξα, ἢ πβ' Οἱ ἄγγελοί σε Χριστέ¹⁹. Καὶ νῦν, Ξ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος ᾠδὴ γ' καὶ α'. Προκείμενον ἢ δ' Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῶ πυρὸς φλόγα. Στίχος: Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεὸς μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, εἰ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος. Ἀλληλούϊα ἢ β'. Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. Στίχος: Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτῶ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν· Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. Κοινωνικὸν Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτῶ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, ἀλληλούϊα. Καὶ τὰ ἐξῆς:-

Εἰς τὰς ζ'. Προεόρτια τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Σώζοντος:-

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας σχολάζουσι τὰ μεσῶρα καὶ ὁ ικετήριος κανὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, ἕως τὰς κβ' τοῦ αὐτῶ μηνός. Ὅτι ἐν αἷς ἡμέραις ψάλλεται ἡ ἑορτὴ τῆς Θεοτόκου ἢ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ οὐ ψάλλεται οὔτε μεσῶριον, οὔτε κανὼν ικετήριος:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἱκῶμεν σίχους α' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσεόρτια τῆς Θεοτόκου ἢ δ' πρὸς Τῶν οὐρανίων

ταγμάτων γ' καὶ τοῦ ἀγίου γ'. Δόξα καὶ νῦν, ἢ δ' Τὴν πάνσεπτόν σου γέννησιν. Εἰς τὸν σίχον, τῆς ὄρθῃς. Δόξα καὶ νῦν, ἢ δ' Ἡ παγκόσμιος χαρὰ ἐκ τῶν δικαίων ἀνέτελεν ἡμῖν. Καὶ τὸ πᾶν ἢ δ' Ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ καὶ ἐξ ὄσφυος τῶ Λαβίδ. Καὶ τοῦ ἀγίου Ὁ μάρτυς σου Κύριε ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτοῦ²⁰:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ᾠδὴ. Ἀνάγνωσιν Δ' ἐκ τῶ Χρυσοστόμου, δευτέρου δὲ τὸ καταλειφθὲν τοῦ ἀγίου Εὐδοξίου, καὶ ἀπὸ γ' ᾠδὴ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Σώζοντος. Κανόνες τῆς ὄρθῃς εἰς καὶ ὁ προσεόρτιος τῆς Θεοτόκου ἢ δ' Ἄνοιξω τὸ στόμα μου, ποίημα τοῦ κυρ Ἰωσήφ, καὶ τῶ μάρτυρος. Εἰς τὸν σίχον, στιχηρὰ τῆς ὄρθῃς. Δόξα καὶ νῦν, ἢ β' Ἡ προσομιθεῖσα παντάνασσα:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία τοῦ μάρτυρος:-

Εἰς τὰς η'. Τὸ Γενέσιον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας:-

Ἐσπέρας²¹, ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ στιχολογῶμεν τὸ Δ' ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ²². Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκρα-

Ξα ἰσῶμεν γίχως ἡ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα Ἡχ' ἦβ', δευτεροῦντες τὸ δ' καὶ τὸ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς *Σήμερον ὁ τοῖς νοεροῖς Ἰρόνοις*. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὴν λιπὴν ἰδιόμελα τοὺς γ' δευτέρους²³. *Πόξα καὶ νῦν*, Ἡχ' ἦδ' *Ἐν εὐσήμεν ἡμέρα*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς τετάρτους. Στίχους δὲ λέγομεν: *Ἄκουσον Ὑψατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθθαι τῷ λαοῦ σου καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τῷ κάλλος σου*. Στίχος β': *Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ*. *Πόξα καὶ νῦν*, Ἡχ' ἦδ' *Δεῦτε ἅπαντες πιστοί*. Τροπάριον Ἡχ' δ' *Ἡ γέννησίς σου Θεοτόκε*. Λέγεται δὲ ἐκ γ'. Εἶτα δίδονται συνήθως τὸ κατακλασθόν²⁴ καὶ ἀνάγνωσις:-

Πεῖ εἰδέναί, ὅτι εἰ τύχει ἡ παρούσα ἑορτὴ ἐν Κυριακῇ, προηγῶνται τὰ ἀναστάσιμα. Οὐ μέντοι λέγεται Εὐαγγέλιον ἐωθινόν, ἀλλὰ προκείμενον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς εἰρημένης ἑορτῆς. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν καὶ εἰς τὴν Κοίμησιν καὶ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, εἰς οἷαν τύχοι Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Μ' ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς τῶν Βαίων. Τότε γὰρ προτιμᾶται τῆς ἑορτῆς. Εἰς δὲ τὴν Πειτουργίαν λέγονται καὶ τὰ δύο:-

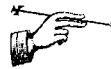
Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλλον ἢ συνήθης ἄλλο καὶ ὁ πολυέλεος²⁵. Ἀναγινώσκονται δὲ τὰ ἐγκώμια τῆς ἑορτῆς²⁶ καὶ εἰς τὸν Μεταφραστήν, τὸν εἰς τὴν Θεοτόκον λόγον. Εἶθ' οὕτως οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἦχου. Προκείμενον Ἡχ' δ' *Μνησθήσομαι τῷ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ*. Στίχος: *Ἐξηρεύξατο ἡ καρδιά μου λόγον ἀγαθόν, λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ*. *Πᾶσα πνοή*. Εὐαγγέλιον κατὰ Πλακᾶν *Ἀναστᾶσα Μαριάμ*. Κανόνες β' τῆς ἑορτῆς. Ὁ δ' τοῦ κυρ Ἰωάννου Ἡχ' β' καὶ δευτεροῦντες τοὺς εἰρμούς καὶ τὰ τροπάρια. Τὸν δὲ ἕτερον εἰς Ἡχ' ἦδ' τοῦ

κυρ Ἰωάννου πρὸς δ' τὰ τροπάρια. Τῷ β' ἦχου ὁ κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ τοῦ ἦδ' τὰ τροπάρια εἰς γ'²⁷. Καταβασία *Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς*²⁸. Ἠφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον *Ἰωακείμ καὶ Ἄννα ὀνειδισμοῦ ἀτεκνίας*. Εἰς τὴν γ' δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς²⁹. Ἐξαποστειλάρια τῆς ἑορτῆς β' πρὸς τὸ *Γυναῖκες ἀκουτίσθητε*. Ἄγαλλονται τὰ πέργατα, καὶ τὸ *Ἄδὰμ ἀνακρινίσθητι*. Εἰς τοὺς αἶνους *Πᾶσα πνοή Ἡχ' δ' Ὡ τῷ παραδόξῳ θαύματος*. Ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ δευτεροῦντες τὸ δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, Ἡχ' ἦβ' *Ἄυτη ἡ ἡμέρα Κυρίου ἀγαλλιᾶσθε λαοί*. Καὶ γίνεται δοξολογία μεγάλη. Πίδεται καὶ ἅγιον ἔλαιον παρὰ τοῦ ἱερέως³⁰. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Πειτουργίαν, τὰ τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τῷ κανόνος τοῦ β' ἦχου Ϟ γ' καὶ γ'³¹. Εἰσοδικὸν *Δεῦτε προσκυνήσωμεν*³². Τροπάριον *Ἡ γέννησίς σου Θεοτόκε χαρὰν ἐμήνυσε*. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ κοντάκιον. Προκείμενον Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου Ἡχ' γ' *Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου, ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτηρῇ μου*. Στίχος: *Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί*. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Φιλιππησίους: *Ἀδελφοί, τοῦτο φρονεῖσθε ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*. Ἄλληλούϊα Ἡχ' ἦδ'. *Ἄκουσον Ὑψατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθθαι τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τῷ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου*. Στίχος: *Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ*. Εὐαγγέλιον κατὰ Πλουκᾶν *Τῷ χωρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην τινά*. Κοινωνικὸν *Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι*:-

Καὶ γίνεται παράκλησις³³ μεγάλη τοῖς ἀδελφοῖς:-

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι ἑσπέρας εἰς τὸ λυ-

χνικὸν ἄλλ' ὅκ' ἔστι διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας, ἀλλὰ μετὰ τὸν ψαλμὸν τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*. Ἐορτάζομεν δὲ τὴν ἑορτὴν ἡμέρας ε':-

Κάββατον πρὸ τῆς Ὑψώσεως. Εἰς τὴν Λειτουργίαν προκείμενον ἤχ γ' *Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῷ Βασίλει ἡμῶν ψάλατε*. Στίχος: Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλέξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Κορινθίους δ' *Ἄδελφοί, σοφίαν λαροῦμεν. Ζήτηε Καββάτω ιγ' Ἀλληλῦα ἤχ ἡδ'.* Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκασεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Στίχος: Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτούς ὁ Κύριος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· *Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ζήτηε Καββάτω ζ' τῷ Ματθαίῳ:-*

Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως. Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἤχ ἡβ' *Κῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου καὶ ποιμανὸν αὐτούς καὶ ἔπαρον αὐτούς ἕως τοῦ αἰῶνος*. Στίχος: Πρὸς σέ, Κύριε, κεκράξομαι ὁ Θεός μου, μὴ παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Γαλάτας· *Ἄδελφοί ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν, ζήτηε Κυριακῇ κβ' Ἀλληλῦα ἤχ δ'.* Ὑψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τῶ λαοῦ μου, εὖρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ἐν ἐλαίῳ ἀγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν. Στίχος: Ἡ γὰρ χεὶρ μου συναντήληφεται αὐτῷ καὶ ὁ βραχίον μου κατισχύσει αὐτόν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· *Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ τὰ ἐξῆς:-*

Εἰς τὰς Ϛ'. Τῶν ἀγίων καὶ δικαίων Θεοπατόρων Ἰσαακίμ καὶ Ἰάννης. Καὶ τῷ ἀγίῳ μάρτυρι Σεβηριανοῦ. Φάλλεται

δὲ ἡ τούτου ἀκολουθία ἐν τοῖς ἀποδείπνοις³⁴:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν οὐ στιχολογῶμεν, ἀλλὰ μετὰ τὸν ψαλμὸν, *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς γ³⁵ καὶ τῶν ἀγίων γ'. *Πόξα, ἡδ' Ὡ μακαρία δυάς. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς³⁶*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. *Πόξα καὶ νῦν, ἤχ ἡδ' Οἱ ἐξ ἀκάρπων λαγόνων*. Τροπάριον *Ἡ γέννησίς σου Θεοτόκε, εἰ δὲ βῦλει καὶ τῶν ἀγίων τῶν δικαίων Θεοπατόρων σου Κύριε³⁷:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀνάγνωσις ἀπὸ τῷ Χρυσοστόμῳ δόσιν δ'. Τὸ δὲ μαρτύριον τῷ ἀγίῳ Σεβηριανοῦ, δόσεις δύο. Ἡ συνήθης ἄλλ' καὶ ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἀγίων³⁸. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς οὐχί, ἀλλὰ τῆς ἑορτῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῷ κανόνος τῆς ἑορτῆς ϙ' δ' καὶ ἐκ τῶν ἀγίων ϙ' γ' καὶ γ³⁹. Προκείμενον ἤχ δ'. *Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ*. Στίχος: *Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ*. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Ἑβραίους· *Ἄδελφοί, εἶχε μὲν ἡ πρώτη σκηνή. Ἀλληλούϊα⁴⁰*. Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου καὶ ὑπερασπιστῆς αὐτῶν ἐστὶν ἐν καιρῷ θλίψεως. Στίχος: *Δίκαιοι κληρονομήσουσι γῆν καὶ κατασκηνώσουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς*. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν· *Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁδεὶς λυχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ζήτηε Καββάτω γ' Κοινωνικὸν Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις, ἀλληλῦα καὶ τὰ λοιπά:-*

Εἰς τὰς ι'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Πηνοδώρας, Πητροδώρας καὶ Νυμφοδώρας:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ ἀκολουθία πᾶσα τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἀγίων. Ἀνάγνωσιν δέ, εἰ βούλει, ἀπὸ

τοῦ βίβης τῆς ὀσίας Θεοδώρας⁴¹ δόσιν δ'. Καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων δόσεις β':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά⁴². Εὐαγγέλιον, εἰ βόλει, ζῆτει Δεκεμβρίῳ εἰς τὰς δ', καὶ τὰ ἐξῆς:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῆς ὀσίας μητρὸς ἡμῶν Θεοδώρας τῆς ἐν Ἰαλεξανδρείᾳ:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ ἀκολοθία τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς ἁγίας. Ἐνάγνωσις ἀπὸ τοῦ βίου τῆς ἁγίας, δόσεις γ':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, εἰ βούλει, ζῆτει τὴν ἀκολοθίαν εἰς ὀσίας γυναικας:-
Εἰς τὰς ιβ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀυτονόμου:-

Ἡ ἀκολοθία αὐτῆ ψάλλεται εἰς τὰς ιδ'. Κατὰ γὰρ τὰς ιβ' ἀποδίδομεν τὴν ἐορτὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ γίνεται ἡ ἀκολοθία πᾶσα τῆς ἐορτῆς μόνης:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον, ἐνάγνωσις γίνεται ἀπὸ τοῦ Χρυσοστόμου δόσεις β'. Καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀυτονόμου, δόσιν δ':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολοθία πᾶσα τῆς ἐορτῆς:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τὰ ἐγκαινία τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἐναστάσεως⁴³. Καὶ τὸ ἅγιον ἱερομάρτυρος Κορνηλίου τοῦ ἑκατοντάρχη. Καὶ προεόρτια τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἁγία. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῶν ἐγκαινίων γ' ἡξ ἡβ', καὶ τοῦ ἁγίου γ'. Δόξα, ἡξ ἡβ' τὴν μνήμην τῶν ἐγκαινίων. Καὶ νῦν, ἡξ ὁ αὐτὸς Σήμερον ξύλον ἐφανερῶθη. Εἴσοδος, προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῶν ἐγκαινίων. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἡξ ἡβ' ἡγουν τὸ Χαίροις ὁ ζωφῶρος Σταυρός. Στίχος δ': Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτῆ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Στίχος β': Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνων εἰργάσατο σωτηρίαν

ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Δόξα, ἡξ β' Τὸν ἐγκαινισμὸν τελοῦντες. Καὶ νῦν, τοῦ Σταυροῦ ἡξ ὁ αὐτὸς Θεὸς Ἰησαυρὸς ἐν γῆ κρυπτόμενος. Τροπάριον ἡξ δ' Ὡς τοῦ ἄνω στερεώματος τὴν εὐπρέπειαν. Δόξα καὶ νῦν, ἡξ β' Τὸν ζωοποιὸν Σταυρὸν τῆς σῆς ἀγαθότητος:-

Εἰς τὴν ἁγία τῆς ὄρθρου, ἡ τῶν ἐγκαινίων, ὡς ἐδηλώθη εἰς τὴν πρώτην τοῦ αὐτῆ μηνός. Ὁ κανὼν τοῦ Σταυροῦ ὁ προεόρτιος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῶν ἐγκαινίων εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ ψάλλομεν, ἀλλ' εὐθύς τὸν εἰρμόν. Ἄλλ' ἔδὲ τὴν ἴ στιχολογῶμεν. Ἐνάγνωσκομεν δὲ ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου δόσιν μίαν, τὸ δὲ μαρτύριον τῆς ἁγίας δόσεις β'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῶν ἐγκαινίων. Εἶτα τὰ ἕξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἶνους, τὸ Πᾶσα πνοή, στιχηρὰ προσόμοια ἡξ δ' Ἐδωκας σημείωσιν, Σήμερον ὁ ἐνθεος. Δόξα, τῶν ἐγκαινίων ἡξ γ' Πρὸς σεαυτὸν ἐπανάγῃς ἄνθρωπε. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ἐκκσίον σου σταύρωσιν. Προξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἀπὸ τῶν κανόνων⁴⁴ ἡ γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡξ δ'. Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν. Στίχος: Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους: Ἄδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίς μέτοχοι. Ἄλληλούϊα ἡξ δ'. Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις, ἀγαπᾷ Κύριος τὰς πύλας Σιών, ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακώβ. Στίχος: Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σῆς ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Πατθαίων. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας. Ζῆτει Ἰουνίῳ κθ'. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, καὶ εἰ βόλει,

Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκῃ σου
καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου:—

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν
τῷ μικροῦ ἑσπερινοῦ ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς
καὶ ὁ ἐκκλησιαρχὴς σὺν τῷ κανδηλάπτῃ
ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ, μετὰ λαμπάδων
καὶ θυμιάματος καὶ λαμβάνουσι τὸ

Τίμιον Σύλῳν τῷ Σταυροῦ⁴⁵, ψάλλοντες
καὶ τῷ Cωσον Κύριε τὸν λαόν σου, καὶ
φέρουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἐπι-
τιθέασιν αὐτὸ ἐπάνω τῆς ἀγίας Τρα-
πέζης:—

Καὶ ἄπτει κηρὸς ἔμπροσθεν δι' ὅλης
τῆς νυκτός:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἰνδικτος ἢ Ἰνδικτιών, ἑλληνιστὶ δὲ Ἐπινέμησις. Προέρχεται ἐκ τῆς λατινικῆς λέξεως Indictio = ὀρισμός, διαταγὴ αὐτοκρατορικὴ ἀνανευομένη ἀνά δέκα πέντε ἔτη, πρὸς φορολόγησιν τῶν ὑπηκόων τῆς αὐτοκρατορίας. Ἦν ἢ πρόχειρος χρονολόγησις εἰσαχθεῖσα εἶτα καὶ εἰς τὰ πατριαρχικὰ ἔγγραφα. Γίνεται εἰσέτι εἰδικὴ τελετὴ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τῆς νέας ἰνδικτιῶνος, δι' ἧς εἰσερχόμεθα εἰς τὸ νέον ἐκκλησιαστικὸν ἔτος:—

2. Ἀρχιμανδριτής· ἀρχηγὸς κατ' ἀρχὰς πολλῶν Μονῶν μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας. Ὁ ὑπερηγούμενος. Κατόπιν ὁ ἀρχηγὸς μίας μάνδρας, μίας Μονῆς. Οἱ σημερινοὶ ἐν τῷ κόσμῳ «ἀρχιμανδριταὶ» εἰσὶ τιτουλάριοι, χάριτινοι, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες πρὸς τὸ ἔνδοξον παρελθὸν τῶν τότε ἀρχιμανδριτῶν:—

3. Ὡν τὰ ὀνόματα εὐρήσει ὁ βουλούμενος εἰς τὸ ἀρχαῖον Μαρτύριον αὐτῶν ἐν Fr. Halkin, Bibliotheca Hagiographica Graeca, τ. 1-3, 2280-2281. Ἀπορίας δὲ ἄξιόν ἐστιν πῶς ἀνεκαλύφθησαν ἢ μᾶλλον πῶς ἐφευρέθησαν ἕτερα ὀνόματα ὡς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὀρωμέν καταγραφόμενα: Χαΐδω, Μαργαρίτα, Μόσχω καὶ τὰ ἑξῆς. Fraus ria κακοκαλογήρων...:—

4. Πρόκειται μᾶλλον περὶ τοῦ μεγάλου ἔμπρησμοῦ τοῦ 468 ἢ 469 καθ' ὃν ἡ Πόλις καίεται «ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν» καὶ ἀφανίζεται.

Πρόσθεσ καὶ δύο ἄλλας ἑορτάς. Τὴν τῆς εἰκόνης Παναγίας Παμμακαρίστου τῆς εὐρισκομένης ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὴν τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἀμφοτέρας ψαλλομένας ἐξ ἰδιαιτέρων φυλλάδων:—

5. Ψαλλόμενον εἰς ἦχον πλ δ' σύντομον μετὰ τοῦ ἀλληλουΐα εἰς ἕκαστον στίχον. Σύντομα τονισμένα Μακάριος ἀνῆρ εἰσι τὰ τοῦ Γεωργίου Κρητὸς καὶ Θεοδώρου τοῦ Φωκαέως:—

6. Μαργαρίται· παλαιὰ συλλογὴ ἐκ λόγων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου κυκλοφοροῦσα εὐρέως τότε διότι ἦν ὑπόθεσις ἐνὸς καὶ μόνου βιβλίου, περιέχοντος «μαργαρίτας» ἧγγον ὅ,τι καλύτερον ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἱεροῦ Πατρός:—

7. Τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἀναμφιβόλως:—

8. Καὶ θεοτοκίον:—

9. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἢ κδ' Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περὶ τῆς ἀνυπερβλήτου δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς Αὐτὸν ἀγάπης:—

10. Εἰ βούλει εἰπὲ καὶ ὀσιακὸν προκείμενον, ὁμοίως καὶ ἀλληλουϊάριον:—

11. Καὶ νῦν, θεοτοκίον ὁμόηχον ἐκ τῶν ψαλλομένων εἰς τὰς καθημερινάς. Ἰστέον ὅτι οὐκ ἀλλάσσομεν τὰ ἀρχαῖα ἀπολυτίκια διὰ νεωτέρων:—

12. Καὶ νῦν, θεοτοκίον ἐκ τῶν καθημερινῶν:—

13. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ βίων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἀπεραντολογίας τῶν κυκλοφορούντων Συναξαριστῶν:—

14. Τῶν μακαρισμῶν τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς Παρακλητικῆς. Ἡ δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ ἁγίου καὶ μόνου·—

15. Ὅπερ εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας·—

16. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερα πρὸς τὸ Τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Σὺ λέγε τὰ τῆς Ὀκτωῆχου ὡς ὁδὸν μέσσην καὶ βασιλικήν·—

17. Καὶ νῦν, θεοτοκίον τὸ πρῶτον, Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρουσον·—

18. Ὅποτε ὁ α' κανὼν τοῦ κυρ Ἰωσήφ καὶ αὐτὸς πρὸς Ἀνοῖξω τὸ στόμα μου, Ταῖς θεΐαις λαμπρότησι καταλιμπάνεται·—

19. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν τῆς ὀγδόης Νοεμβρίου (τὸ ἑβδομον ἰδιόμελον)·—

20. Καὶ αὐθις Ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ ἢ πρῶτον Ὁ μάρτυς σου καὶ εἶτα Ἐκ τῆς ῥίζης·—

21. Προηγούμενου ὁμῶς τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ κατὰ τὴν ἐν τῷ μηναιῷ τάξιν·—

22. Εἰς ἦχον πλ δ' ἢ Πέτρου τοῦ Λαμπαδαρίου καθ' ἡμιστίχιον ἢ Μανουὴλ Πρωτοφάλτου κατὰ στίχον ἢ Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος·—

23. Δὲν ἀναφέρεται τὸ εἰς ἦχον α' πρῶτον ἰδιόμελον τῆς λιτῆς Ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἡμῶν σωτηρίας, εἴτε ἐκ παραδρομῆς εἴτε διότι δὲν ἐψάλλετο τότε καίτοι παλαιόν, ὃν μελώδημα Στεφάνου τοῦ Ἁγιοπολίτου·—

24. Τὸ τῆς ἀρτοκλασίας, ὅπερ διανέμεται κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν καθ' ὅτι ἔχομεν εἰσελθεῖν εἰς τὸν μῆνα Σεπτέμβριον, ὁπότε ἡ νύξ ἔχει ἤδη ἀρκούντως ἀυξηθῆ·—

25. Ὁ πολυέλεος Λόγον ἀγαθὸν ἐκ τῶν γνωστῶν Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος εἰς ἦχον λέγετον, Θεοδώρου Φωκαέως εἰς πλ δ' καὶ βαρύν, Γεωργίου Κρητὸς εἰς βαρύν, Γεωργίου Ἰερέως τοῦ Ῥυσίου εἰς ἄγια, ἀνωνύμου εἰς πλ α' κ.λπ. Εἶτα ἢ Ἐκλογή·—

26. Ἐπειδὴ ἡ ἑορτὴ τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου εἶναι ἐκ τῶν νεωτέρων, δὲν ὑπάρχουσι λόγοι τῶν μεγάλων Πατέρων. Ὑπάρχει λόγος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ καὶ ἀργότερον πολὺ, τοῦ 1700 περίπου, δύο Ἡλιοῦ τοῦ Μηνιάτη·—

27. Ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὑπάρχει σύγχυσις, ὁμαλύνομεν ὀλίγον τὰ τῶν κανόνων. Ὁ α' κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν (οἵτινες ψάλλονται δίς) εἰς ἦ. Ὁ β' κανὼν (ἄνευ τῶν εἰρμῶν) εἰς ε'. Σύνολον ἰδ'. Στίχους δὲ οὐ λέγομεν, μόνον Δόξα καὶ νῦν εἰς τὰ δύο τελευταῖα·—

28. Εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ᾠδῆς καὶ οὐχὶ εἰς τὸ τέλος τῶν κανόνων, ὅπερ κακῶς συνηθίζεται τανῦν·—

29. Ἄτινα ἄπτονται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς θ' ᾠδῆς καὶ σβέννυνται εἰς τὸ τέλος αὐτῆς. Εὐνόητον ὅτι ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται, οὐδὲ λέγει ὁ διάκονος ἢ ὁ ἱερεὺς Τὴν Θεοτόκον ἐν ὕμνοις μεγαλύνομεν. Τοῦτο λέγεται μόνον ὡσάκις στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα·—

30. Τὸ πῶς δίδεται τὸ ἅγιον ἔλαιον ὄρα εἰς τὰς κς' τοῦ παρόντος μηνός·—

31. Ἡ δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ α' κανόνος καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ β' κανόνος.

Κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπόλοιπα, ἀντίφωνα ἐν ταῖς θεομητορικαῖς ἑορταῖς οὐ ψάλλονται·—

32. Ἄντι ὁ ἐν ἀγίοις θαυμαστός προτιμᾶται τὸ πρεσβεΐαις τῆς Ἀχράντου σου Μητρός. Σῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, πρεσβεΐαις τῆς Ἀχράντου Σου Μητρός, ψάλλοντάς σοι, ἀλληλούϊα·—

33. Δί' ἰχθύος εἰ τύχη (Δευτέρᾳ), Τετάρτῃ ἢ Παρασκευῇ·—

34. Ἐν τοῖς ἐν χρήσει μηναιαῖς ἢ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Σεβηριανοῦ καταγράφεται ὡς συμφαλλομένη. Πλὴν τοῦτο ἀντίκειται πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ τυπικοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ παλαιὰ χειρόγραφα, ἅτινα τάττουσι τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ ψαλλομένην ἐν τοῖς ἀποδείπνοις·—

35. Τὰ τῶν αἰνῶν τῆς κυριωνύμου ἡμέρας ἦχος α' πρὸς τὸ Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος, Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος, ἢ πηγῇ τῆς ζωῆς ἐκ τῆς στείρας τίκτεται·—

36. Καὶ νῦν, ὁμοήχου μὴ ὑπάρχοντος ψάλε ἐκ τῶν τῆς ἑορτῆς οἶον βούλη·—

37. Καὶ αὐθις τὸ Ἦ γέννησίς σου ἢ πρῶτον τῶν Θεοπατόρων καὶ εἶτα τὸ τῆς ἑορτῆς·—

38. Ἰωακείμ καὶ Ἄννης ἐννοεῖται. Τῆς ἑορτῆς ὁ α' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' (ὁ εἰρμὸς δῖς, τὰ τροπάρια εἰς ε') καὶ τῶν Θεοπατόρων εἰς δ'. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ λέγομεν, ἀλλὰ ψάλλομεν τὸν εἰρμὸν δις ἄνευ στίχων καὶ ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου Ὁδηγήσας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, ὃν ἐλυτρώσω. Στιχολογεῖται δὲ καὶ ἡ Τιμιωτέρα·—

39. Προφανῶς πρόκειται περὶ λάθους. Ψάλλομεν ἐκ τοῦ πρώτου κανόνος τῆς ἑορτῆς καὶ ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς δ' καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῶν Θεοπατόρων ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς ὡσαύτως τέσσαρα·—

40. Ἦχος δ'. Πρόσχευς ὅτι ἄλλους στίχους ἔχει ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος καὶ ἄλλους τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Ἀρμοδιώτεροι διὰ τὴν περίστασιν εἰσὶν οἱ τοῦ τυπικοῦ·—

41. Ἦς ἡ μνήμη τῇ ἐνδεκάτῃ, ἤγουν τῇ ἐπιούσῃ·—

42. Ἦ γ' καὶ ε' ᾠδὴ τοῦ β' κανόνος τῆς ἑορτῆς, ὅστις ἐψάλη ἐν τῷ ὄρθρῳ·—

43. Τὰ ἐγκαινία ταῦτα ἐγένοντο ἐν Ἱεροσολύμοις τὸ 330·—

44. Τῶν ἐγκαινίων ἡ γ' ᾠδὴ εἰς δ', τοῦ προερτίου ἡ ε' ᾠδὴ εἰς δ'·—

45. Εἰς πάσας τὰς μεγάλας ἱεράς Μονὰς ὑπῆρχε Τίμιον Εὐλον, ἔστω καὶ ἐλάχιστον τεμάχιον αὐτοῦ, φυλασσόμενον εἰς θήκην ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ. Τοῦτο καὶ ὑψοῦτο καὶ οὐχὶ πᾶς τις σταυρός·—

Εἶδησις ἐν τῇ Ὑψώσει τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.

Κεφάλαιον ΙΒ'

Εἰς τὰς ιδ'. Ἡ παγκόσμιος Ὑψωσις τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ. Καὶ κοιμήσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου·—

Ἰστέον δὲ ὡς ἡ τοῦ Χρυσοστόμου

ἀκολοθία ἐν ταύτῃ τῇ ὑπερλάμπρῳ ἡμέρᾳ οὐ ψάλλεται διὰ τὸ ὕψος τῆς δεσποτικῆς ἑορτῆς. Καὶ ἵνα μείνη τὰ τῆς ἀκοιουθίας ἀκολόβωτα πάντα καὶ ἀμείωτα, τοῦτε χάριν καὶ μετετέθη εἰς τὰς ιγ' τοῦ Νοεμβρίου μηνός, ὡς ἐν τοῖς *Κυναξαρίοις* προσχῶν εὐρήσεις. Εἰ γὰρ ἦν εἰκὸς ψάλλεσθαι ταύτην σὺν τῇ ἑορτῇ, τίνας χάριν καὶ μετετέθη; Πιὰ δὲ τὸ μὴ ψάλλεσθαι παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις καὶ ἐν τοῖς τυπικοῖς αὐτὰ ἀναγράφεσθαι, ἀφέθη καὶ παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα, ἵνα μὴ τι ἐντεῦθεν παραποσπάσωμεν!·—

Πεῖ δὲ εἶδέναι, ὡς εἰ τύχοι Κυριακῇ ἐν τῇ σεβασμίᾳ ταύτῃ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀναστάσιμος ἀκοιουθία ὁ ψάλλεται, ἀλλ' οὔτε Ἐυαγγέλιον ἐωθινὸν ἀναγινώσκειται. Ἀλλὰ πᾶσα ἡ ἀκολοθία γίνεται τῆς ἑορτῆς·—

Ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ, μετὰ τὸν προοιμακὸν ψαλμὸν στιχολογοῦμεν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰ δὲ ἐστὶν Κυριακῇ, στιχολογοῦμεν ὅλον τὸ *Ἡ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ἢ καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ *Ἡ* πρὸς Ὀλὴν ἀποθέμενοι, *Σταυρὸς ἀνυψόμενος, καὶ*

δευτεροῦμεν τὰ τρία καὶ πάλιν τὸ δ' καὶ τὸ β'. *Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ' β' *Πεῦτε* ἀπαντα τὰ ἔθνη. Καὶ γίνεται εἴσοδος χωρὶς εὐαγγελίς. *Φῶς ἰαρόν*. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ πρῶτον, Τῆς Ἐξόδου Ἐξῆρε Μωσῆς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. Τὸ δεύτερον, Παρομιῶν Γιὲ μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. Τὸ τρίτον, τῷ Ἡσαΐδ *Τάδε λέγει Κύριος* Ἄνοιχθήσονται αἱ πύλαι σου. Εἰς τὴν λιτὴν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' τὰ τρία καὶ εἰς ἡχ' β' τὰ τρία καὶ εἰς ἡχ' δ' δύο. *Δόξα καὶ νῦν*, Τοῦ τιμῆς Σταυρῶ Χριστέ τὴν ἐνέργειαν. Εἶτα αἱ συνήθεις αἰτήσεις καὶ ἡ εὐχή. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ *Χαίροις* ἀσκητικῶν, *Χαίροις* ὁ ζωηφόρος Σταυρός. Στίχος δ': Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτῷ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Στίχος β': Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων, εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. *Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ' ἡδ' Ὅνπερ πάλαυ Μωϋσῆς. Τροπάριον ἡχ' δ' *Ὡσον*, Κύριε, τὸν λαόν σου, ἐκ γ'. Καὶ δίδεται τὸ κατακλαστόν². Ἄναγινώσκωμεν δὲ καὶ λόγους, εἰ τύχοι, ἐγκωμιαστικούς εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλμον ἢ συνήθης ἁλλῳ. Ἦχος δ' *Τοῦ λίθου σφραγισθέντος*, *Τῷ Σταυρῷ* σὸ τὸ ξύλον. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Μετὰ τὴν β' ἁλλῳ ἡχ' ἡδ' *Μόνον ἐπάγη* τὸ ξύλον Χριστέ. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Ἐτερον ἡχ' μετὰ τὸν πολυέλεον³ ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ *προσταχθέν*, *Προδιετύπου μυστικῶς*. Καὶ ἀναγινώσκωμεν λόγους τῶν ἁγίων Παθῶν⁴. Ζῆτει εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἤχου. Προκείμενον ἡχ' δ' *Εἶδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς* τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Στίχος: Ἀσασατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα κρινόν, ἄσατε τῷ

Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. *Πᾶσα* πνοή. Τὸ εὐαγγέλιον, κατὰ Ἰωάννην· *Εἶπεν ὁ Κύριος*: Πάτερ δόξασόν σου τὸ ὄνομα. Ζῆτει τῇ γ' τῆς γ' ἑβδομάδος, ἀπὸ τοῦ μέσου. Λέγομεν δὲ κἂν ὅποια ἡμέρα τύχη τὸ Ἄναστασιν Χριστῷ θεασάμενοι. Τὸν ἡ⁵ καὶ τὸ ἰδιόμελον ἡχ' ἡδ' *Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ*, χριστιανῶν ἡ ἐλπίς. Καὶ ὁ κανὼν τοῦ κυρ Κοσμᾶ εἰς ἡχ' ἡδ' *Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς*. Τοὺς εἰρμούς ἐκ δευτέρως τὰ δὲ τροπάρια ὁμοῦ εἰς ἡβ'⁶. Ὑστερον δὲ πάλιν τὸν εἰρμόν οἱ δύο χοροί⁷. Ἄπὸ γ' ἡχ' ἡδ' καὶ ἀνάγνωσις⁸. Ἄφ' ἕκτης ἡχ' τὸ κοντάκιον τοῦ Τιμίου Σταυρῷ Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκσίσως⁹. Εἰς δὲ τὴν γ'¹⁰ δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐξαποστειλάριον τῆς ἐορτῆς Σταυρῷ ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης¹¹, ἐκ τρίτου. Εἰς τοὺς αἶνους, τὸ *Πᾶσα* πνοή¹². Ἰστώμεν γίχους δ', στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος, δευτερῶντες τὸ πρῶτον. *Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ' ἡδ' *Σήμερον* προέρχεται ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου. Πορολογία μεγάλη¹³:-

Φαλλομένης δὲ τῆς μεγάλης δοξολογίας, ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν καὶ εἰσέρχεται μετὰ θυμιᾶτῶ, προηγουμένων τῶν λαμπάδων ἐν τῇ ἁγίᾳ Τραπεζῇ. Καὶ θυμιῶν τὸν Τίμιον Σταυρὸν σταυροειδῶς, αἶρει αὐτὸν μετὰ δίσκου¹⁴ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Καὶ προπορευομένων δύο λαμπάδων φέρει αὐτὸν μέχρι τῶν βασιλικῶν πυλῶν τοῦ ναοῦ¹⁵. Κάκεισε ἴσταται. Καὶ πληρουμένης τῆς δοξολογίας καὶ τοῦ Τρισαγίου, λέγει ὁ ἱερεὺς μεγαλοφώνως *Σοφία ὀρθοί*, καὶ ἀρχόμεθα τῷ πρῶτῳ *Ὡσον*, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ οὕτως εἰσοδεύει μετὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Καὶ ὄντος ἡὑπρεπισμένου τετραποδῆς, τίθεται ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἐπάνω αὐτῷ. Καὶ θυμιᾶ ὁ ἱερεὺς σταυροειδῶς. Εἶθ' οὕτως βαλὼν μετανοίας γ' κἂν ὅποια

ἐστὶν ἡμέρα¹⁶, καὶ λαβὼν εἶτα εἰς χεῖρας τὸν Τίμιον Σταυρὸν γυμνόν, μετὰ βασιλικῶν κλάδων, ἴσταται ἔμπροσθεν τοῦ τετραποδίου, βλέπων κατὰ ἀνατολὰς καὶ λέγει εἰς ἐπήκοον πάντων:~

Ε' λέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον ἡμῶν Κύριε καὶ ἐλέησον:~

Καὶ ἀρχόμεθα τῆς πρώτης ἑκατοντάδος τὸ Κύριε ἐλέησον, σφραγίζοντος τῷ ἱερέως ἐν ταῖς ἐνάρξεσι μετὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Εἶτα κλίνει τὴν κεφαλὴν, ὅσον σπιθαμὴν ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ κατὰ μικρὸν ἀνίσταται ἄχρι συμπληρώσεως τῆς ἑκατοντάδος. Ἦνίκα δὲ φθάσει εἰς τὸ ζ' Κύριε ἐλέησον, ὑψοῖ τὴν φωνὴν ὁ ἐκακλησιάρχης ἤγυν τὸ Κύριε ἐλέησον τρεῖς, καὶ αἰσθόμενος ὁ ἱερεὺς τέλος λαμβάνει τὴν ἑκατοντάδα, σφραγίζει πάλιν τρεῖς. Εἶτα στραφεὶς ἐπὶ τὸ νότιον μέρος¹⁷, λέγει:~

Ε' τι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων ἡμῶν βασιλέων, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῶν. Καὶ τοῦ Κυρίου τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἐπὶ πλεῖον συνεργῆσαι καὶ κατευοδῶσαι αὐτοὺς ἐν πᾶσι. Καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον:~

Καὶ ἀρχόμεθα τῆς δευτέρας ἑκατοντάδος. Καὶ ποιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν δευτέραν ὑψωσιν, ὡς προγγραπται. Εἶθ' οὕτω στραφεὶς ἐπὶ δυσμᾶς¹⁸ λέγει:~

Ε' τι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (δεῖνος) (ἤγυν τῷ προεστῶτος) καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος, εἰπῶμεν:~

Καὶ ἀρχόμεθα τῆς τρίτης ἑκατοντάδος. Πληρωμένης δὲ αὐτῆς, στρέφεται ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ βόρειον¹⁹ μέρος καὶ λέγει:~

Ε' τι δεόμεθα ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν. Ὑγείας καὶ σωτηρίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, εἰπῶμεν:~

Καὶ γίνεται ἡ τετάρτη ὑψωσις, καὶ ἡ τετάρτη ἑκατοντάς. Καὶ αὐθις στρέφεται ὁ ἱερεὺς κατὰ ἀνατολὰς²⁰ καὶ λέγει:~
Ε' τι δεόμεθα ὑπὲρ πάντων τῶν διακόνων καὶ διακονησάντων ἐν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ ταύτῃ. Ὑγείας, σωτηρίας καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν αὐτῶν εἰπῶμεν:~

Καὶ ἀρχόμεθα τῆς πέμπτης ἑκατοντάδος. Μετὰ δὲ τὴν πέμπτην ὑψωσιν ψάλλομεν τὸ κοντάκιον Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκουσίως²¹. Εἶθ' οὕτως, Τὸν Σταυρὸν σου προσκυνοῦμεν, Πέσοπα, καὶ τὴν ἁγίαν σου ἀνάστασιν δοξάζομεν, τρεῖς. Φαλλόντων δὲ τῶν ἀδελφῶν²², ἀποτίθησιν ὁ ἱερεὺς τὸ Τίμιον Ζύλον ἐν τῷ τετραποδίῳ. Καὶ ἄρχονται προσκυνεῖν ὁ τε ἱερεὺς καὶ ὁ προεστῶς βάλλοντες καὶ μετανοίας τρεῖς, κατενώπιον τῷ Τιμίῳ Σταυροῦ. Εἶτα ἀσπάζονται καὶ μετὰ τὸ ἀσπάσασθαι βάλλουσι μίαν μετάνοιαν. Εἶθ' οὕτως καὶ εἰς τοὺς χοροὺς δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Εἶτα εἰσέρχονται οἱ ἀδελφοὶ δύο δύο κατὰ τάξιν καὶ προσκυνῶσι καὶ ἀσπάζονται ὁμοίως. Φάλλομεν δὲ καὶ στιχηρὰ ἰδιόμελα ἄχρις οὗ προσκυνήσουσιν οἱ ἀδελφοί, εἰς ἥχ β'. Τὸ Πεῦτε πιστοὶ τὸ ζωοποιὸν Ζύλον προσκυνήσωμεν. Καὶ τὸ Πεῦτε λαοὶ τὸ παράδοξον θαῦμα καθορῶντες, καὶ τὸ Ἡ φωνὴ τῶν προφητῶν σου, Ἡσαΐου καὶ Παυῖδ. Πόξα καὶ νῦν, ἥχ ἥδ' Ἡ φωνὴ τοῦ προφήτου σου Ἰωὺσέως ὁ Θεός²³. Καὶ μετὰ τὸ προσκυνῆσαι πάντας, λέγει ὁ ἱερεὺς *Соφία*, καὶ ἀπόλυσις²⁴:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν:~

Ἐντίφωνον δ', ἥχ β'.

Στίχος δ': Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρόσχες μοι, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με;

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, *Сω̅тер̅ω̅σον̅* ἡμᾶς+.

Στίχος β': *Πλακρὰν* ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου.

Ταῖς πρεσβείαις+

Στίχος γ': Ὁ Θεός μου, κεκράξομαι
ἡμέρας καὶ οὐκ εἰσακούσῃ· καὶ νυκτὸς
καὶ ἕκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί.

Ταῖς πρεσβείαις+

Στίχος δ': Σὺ δὲ ἐν ἀγίῳ κατοικεῖς
ὁ ἔπαινος τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπὶ σοὶ ἤλπι-
σαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν καὶ
ἐρρύσω αὐτούς.

Ταῖς πρεσβείαις+

Πόξα καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς
Θεοτόκου, Ὡς πρὸς ἡμᾶς+

Ἄντιφωνον β', Ἡχ β'.

Στίχος δ': Ἴνα τί, ὁ Θεός, ἀπώσω εἰς
τέλος, ὠργίσθη ὁ θυμός σου ἐπὶ πρόβα-
τα νομῆς σε;

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ σαρκὶ
σταυρωθεὶς, ψάλλοντάς σοι ἀλληλεῖα+

Στίχος β': Πλήσθητι τῆς συναγωγῆς
σου, ἧς ἐκτίσω ἀπ' ἀρχῆς, ἐλυτρώσω
ράβδον κληρονομίας σε.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ σαρκὶ
σταυρωθεὶς+

Στίχος γ': Ὅρος Σιών τῶτο, ὃ κα-
τεσχίνωσας ἐν αὐτῷ.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ σαρκὶ
σταυρωθεὶς+

Στίχος δ': Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν
πρὸ αἰώνων, εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν
μέσῳ τῆς γῆς.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ σαρκὶ
σταυρωθεὶς+

Πόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ
Λόγος τοῦ Θεοῦ+

Ἄντιφωνον γ', Ἡχ δ'.

Στίχος δ': Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν
ὀργιζέσθωσαν λαοί.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Κύριε, τὸν λαόν σου+

Στίχος β': Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χε-
ρβεὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Κύριε τὸν λαόν σου+

Στίχος γ': Κύριος ἐν Σιών μέγας καὶ
ὕψιλος ἐστὶν ἐπὶ πάντα τοὺς λαούς.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Κύριε τὸν λαόν σου+

Στίχος δ': Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ
ὀνόματί σου τῷ μεγάλῳ, ὅτι φοβερὸν
καὶ ἅγιόν ἐστι.

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Κύριε τὸν λαόν σου+

Εἰσοδικόν· Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν
ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν
ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Ὡς πρὸς
ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ σαρκὶ σταυρωθεὶς,
ψάλλοντάς σοι ἀλληλεῖα:-

Ὡς πρὸς ἡμᾶς Κύριε, τὸν λαόν σου. Πόξα
καὶ νῦν, Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐ-
κουσίως. Ἄντι δὲ τοῦ Τρισαγίου, Τὸν
Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα.
Προκείμενον τῷ Ἀποστόλῳ Ἡχ βαρῆς
Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ
προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν
αὐτῶ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Στίχος: Ὁ Κύριος
ἐβασίλευσεν ὀργιζέσθωσαν λαοί, ὁ κα-
θήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ σαλευθήτω
ἡ γῆ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ'
Ἀδελφοί, ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ. Ἀλ-
ληλουῖα Ἡχ δ'. Πλήσθητι τῆς συναγωγῆς
σου, ἧς ἐκτίσω ἀπ' ἀρχῆς, ἐλυτρώσω
ράβδον κληρονομίας σε. Στίχος: Ὁ δὲ
Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων,
εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Συμβέλιον
ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς²⁵. Κοινωνικὸν Ἐ-
σημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώ-
που σου, Κύριε, ἀλληλουῖα:-

Ἰστέον, ὅτι ἡ ἂν ἡμέρα τύχη ἡ σε-
βάσιμος αὕτη ἑορτή, εἴτε Κυριακῇ, εἴτε
Σαββάτῳ, τυρόν ἢ ῥόν ἢ ἰχθῦν οὐκ ἐ-
σθίομεν, εἰ μὴ μόνον ἔλαιον καὶ οἶνον,
εὐχαριστοῦντες Χριστὸν τὸν Θεὸν
ἡμῶν²⁶:-

Εἰς τὰς ιε'. Τῷ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Πι-
κίτα:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἅλθ' ὃ γίνεται διὰ
τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας. Εἰς τὸ Κύριε
ἐκέκραξα, ἰσῶμεν σίχως γ' καὶ ψάλ-
λομεν τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τοῦ ἁγίου γ',
προσόμοια. Πόξα τῷ ἁγίῳ, Ἡχ ἡβ' Φω-
στῆρα τῶν μαρτύρων. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς

Τῶν προφητῶν αἱ φωναί. Εἴσοδος, προκείμενον ἢβ βαρὺς Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησε. Στίχος δ': Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακώβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Στίχος β': Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Στίχος γ': Τί σοι ἔστι θάλασσα ὅτι ἔφυγες καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω;²⁷:-

Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς πρὸς Ὁλην ἀποδέμενοι. Πόξα, τοῦ ἀγίου ἢβ ἢδ Τῆς νίκης ἐπώνυμος ἀνεδείχθη. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἡ φωνὴ τοῦ προφήτου σου Μωϋσέως:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ἀνάγνωσις δ' ἐκ τῶ Χρυσοστόμου. Τὸ δὲ μαρτύριον τοῦ ἀγίου δόσεις β'. Ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς σὺν τῷ εἰρμῷ εἰς η' καὶ τῷ ἀγίου εἰς δ'. Ἄπο γ' Ϟ, κοντάκιον τοῦ ἀγίου, ἀφ' ἑκτῆς τῆς ἐορτῆς. Μετὰ τὴν Ϛ, ἔξαποστειλάριον τῶ μάρτυρος καὶ τῆς ἐορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους στιχηρὰ ὁ λέγομεν. Εἰς δὲ τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς προσόμοια. Πόξα καὶ νῦν, ιδιόμελον τῆς ἐορτῆς, οἷον θέλει. Ἀπολυτίκιον τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου²⁸:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶ κανόνος τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου²⁹. Προκείμενον ἢβ βαρὺς Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον Τέκνον Τιμόθεε, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι, ζῆτει Ὀκτωβρίου κα'. Ἄλληλῆια ἢβ δ'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Στίχος: Πεφυτευμένος ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἔξανθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. Κοινω-

νικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλούια:-

Καβάτω μετὰ τὴν Ὑψωσιν. Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ'· Ἀδελφοί, βλέπετε τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ζῆτει Καβάτω τῆς ιβ' ἐβδομάδος:-

Κυριακῇ μετὰ τὴν Ὑψωσιν. Ἐναγινώσεται τὸ συνοδικὸν τῆς γ' συνόδου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ³⁰. Καὶ μνήμη τοῦ ἀγίου Κυμῶν τῶ κατὰ σάρκα συγενοῦς τῶ Κυρίου:-

Προκείμενον ἢβ βαρὺς Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν³¹; Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου. Ζῆτει Κυριακῇ κα'. Ἄλληλῆια ἢβ β'. Οἱ ἱερεῖς σε Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὁσίοί σου ἀγαλλιάσονται. Στίχος: Ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἠρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον· Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅστις θέλει ὀπίσω με εἰσελθεῖν. Ζῆτει Κυριακῇ γ' τῶν Ἡσταιῶν. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν ὕρανῶν, ἀλληλούια:-

Πεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ἀπὸ τῆς β' ἦτις Κυριακῇ μετὰ τὴν Ὑψωσιν ἔστιν³², ἀρχεται ἀναγινώσκεισθαι τὸ κατὰ Πουκᾶν ἅγιον Εὐαγγέλιον. Τότε γὰρ καὶ ἰσημερία γίνεται, ὃ καλεῖται νέον ἔτος³³:-

Εἰς τὰς ια'. Τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τῆς πανευφήμου:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ λυχνικὸν ἢ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς γ' καὶ τῆς ἀγίας γ'. Πόξα, ἢβ ἢβ Ἡ διηνηθισμένη ταῖς ἀρεταῖς. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς³⁴. Τροπάριον τῆς ἀγίας Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ κράζει μεγάλη τῇ φωνῇ. Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης ἄλλο καὶ

τὸ μαρτύριον τῆς ἀγίας εἰς δόσεις γ'. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρημῶν εἰς γ' καὶ τῆς ἀγίας εἰς γ'. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἕκτης τῆς ἀγίας. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἀγίας Ἡχ' γ' δευτεροῦντες τὸ δ'. *Δόξα, τῆς ἀγίας ἥβ' Ἐκ δεξιῶν τοῦ Σωτῆρος. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς εἰς τὸν αὐτὸν Ἡχ'. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τῆς ἀγίας Ἡχ' δ' Σήμερον χοροὶ πατέρων, Πανεύφημε. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς, οἶον βούλη:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς ἀγίας. Προκείμενον Ἡχ' δ' *Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. Στίχος: Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραήλ. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Γαλάτας: Ἄδελφοί, συνεργῶντες παρακαλοῦμεν³⁵. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠρώτησέ τις τῶν Φαρισαίων, ζήτηε τῇ β' τῆς δ' ἑβδομάδος τοῦ Λκκᾶ. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δικαία, ἀλληλουσία:-**

Εἰς τὰς ιζ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Σοφίας καὶ τῶν γ' θυγατέρων αὐτῆς Πίστεως, Ἐλπίδος καὶ Ἁγάπης:-

Ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἀγίων. Εἰς τὸν ὄρθρον τὸ μαρτύριον αὐτῶν, δόσεις γ':-

Εἰς τὰς ιη'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Εὐμενίου ἐπισκόπου Γορτύνης τοῦ Θαυματουργοῦ:-

Ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ αἰγίου:-

Εἰς τὰς ιθ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Τροφίμου, Σαββατίου καὶ Πορυμέδοντος:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς εἰς Ἡχ' ἥδ' *Ὡ τὸ παραδόξου θαύματος καὶ τῶν ἀγίων γ'. Τροπᾶριον τῆς ἑορτῆς:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ συνήθης ἁλλῶ. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἀγίων καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Εὐσταθίου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶ:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἁλλῶ, τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἀγίων. *Δόξα, Ἡχ' β' Ὁ δευτερός Ἰωβ. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Δόξα, Ἡχ' ἥβ' Ἄδαμάντινε τὴν ψυχὴν. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Τροπᾶριον *Οἱ μάρτυρές σε, Κύριε. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς:-**

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Ἐνάγνωσις ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἀγίων, δόσεις β'. Εἰς δὲ τὴν δ' Ϟ δόσεις δ'. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς εἰς γ' καὶ τῶν ἀγίων εἰς γ'. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς³⁶. *Δόξα, Ἡχ' ἥδ' Τὴν στρατοπεδαρχίαν. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς³⁷:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἀγίων. Προκείμενον Ἡχ' δ' *Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος, πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Στίχος: Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μὲ ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Ἐφεσίους: Ἄδελφοί, ἐνδυναμοῦσθε. Ζήτει Κυριακῇ κζ'. Ἀλληλοῖα Ἡχ' δ'. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Στίχος: Πολλὰ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτούς ὁ Κύριος. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν *Εἶπεν ὁ Κύριος: προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ζήτει τῇ γ' τῆς ιβ' ἑβδομάδος. Κοινωνικὸν Ἁγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἰνεῖσις καὶ τὰ ἐξῆς:-**

Εἰς τὰς κδ'. Τῶ ἀγίῳ ἀποστόλῳ Κοδράτῳ τοῦ ἐν Πλαγνησία:-

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ τῶ Τιμίου Σταυροῦ, καὶ ψάλλονται πάντα τῆς ἑορτῆς³⁸, ἐν τε τῷ ἑσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ. Ἡ δὲ τῶ ἀγίῳ ἀκολουθία ψάλλεται τῇ ἐπαύρῳ μετὰ τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Φωκᾶ τῇ κβ':-

Εἰς τὸν ὄρθρον ἀναγινώσκομεν τὸ καταλειφθὲν τῷ ἁγίῳ Εὐσταθίου εἰς δόσεις γ'·-

Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἑορτῆς ἀρχόμεθα στιχολογεῖν ἐν τῷ ὄρθρῳ κβ' γ' καὶ ἀναγνώσεις ποιεῖν δ'. Ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ τὰ Πρὸς Κύριον³⁹·-

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Φωκά·-

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, στιχηρὰ τῷ ἁγίῳ Κοδράτῃ γ' καὶ τοῦ ἁγίου Φωκά γ'. Δόξα, ἡχ' δ' Ἐκ βρέφους ἐγένου τῷ Κυρίῳ ἐραστίης. Καὶ νῦν, Ψ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς. Δόξα καὶ νῦν, Ψ. Τροπάριον ἡχ' δ' Καὶ τρόπων μέτοχος, καὶ τοῦ ἀποστόλου, Ἀπόστολε ἄγιε·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῷ Χρυσόστομῳ, δόσεις β'. Καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Φωκά δόσιν α'⁴⁰. Κανὼν τῆς ὁἰκῆς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Προηγεῖται τῷ ἀποστόλου⁴¹. Ἄφ' ἑκτῆς κοντάκιον⁴². Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία ζητεῖ εἰς ἱερομάρτυρας·-

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰωῆ καὶ τῷ ὀσίῳ Ἰωῆ, πρεσβυτέρου καὶ πατρὸς Θεοφάνους τοῦ ποιητῆ⁴³. Ἡ ἀκολουθία αὐτῶν ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις⁴⁴. Εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῷ τῆς ἑορτῆς, τοῦ ἁγίου Ὁ μάρτυς σὺ Κύριε, καὶ αὐθις τῆς ἑορτῆς·-

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ τῆς κβ' τῷ αὐτοῦ μηνὸς ἀρχόμεθα ψάλλειν τὰ μεσῶρια καὶ τοὺς ἱκετηρίους κανόνας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς ἀποδείπνοις⁴⁵·-

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ σύλληψις τῷ τιμίῳ προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου·-

Εἰς τὸν ἑσπερινόν, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰαῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσ-

ομοία ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς, καὶ δευτεροῦμεν αὐτά. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ἐκ στερειούσης σήμερον. Καὶ νῦν, Ψ⁴⁶. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰκῆς⁴⁷. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ἄγγελος ἐκ στερωτικῶν ὠδίνων. Καὶ νῦν, Ψ⁴⁸. Τροπάριον ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ταχὺ προκατάλαβε. Ἡ πρώην οὐ τίκτουσα στεῖρα εὐφράνθητι⁴⁹·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἀναγινώσκομεν δὲ εἰς τὸν Χρυσόστομον. Κανόνες τῆς ὁἰκῆς εἰς η' καὶ τοῦ Προδρόμου εἰς γ'. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν ὃ λέγομεν, ἀλλ' εὐθύς τὸν εἰρμὸν καὶ στιχολογῶμεν τὴν γ' ς, τὴν Τιμιωτέραν. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον. Εἰς τοὺς αἶνους Πᾶσα πνοή, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου ἡχ' ἡβ' πρὸς τὸ Ὁλην ἀποθέμενοι⁵⁰. Δόξα καὶ νῦν, Ἡ Ἐλισάβετ συνέλαβε τὸν Πρόδρομον τῆς χάριτος. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῷ κανόνος τοῦ Προδρόμου ς γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡχ' βαρὺς Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἔλπιεῖ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Εἰσακούσον ὁ Θεός, τῆς φωνῆς μου ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους: Ἀδελφοί, ὁ Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν. Ἀλληλῖα ἡχ' δ'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Στίχος: Πευφυτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τῷ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσει. Εὐαφέλιον κατὰ Πλουκᾶν. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐγένετό τις ἱερεύς. Τέλος· τὸ ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις. Ζῆτει εἰς τὸ γενέσιον τῷ Προδρόμῳ, καὶ ἐν τῇ ἀποτομῇ. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλούϊα·-

Μὴ Θαυμάσης περὶ τῆς μεγάλης δοξολογίας. Ἐξεστι γάρ, ὡς ὁ τὸ τυπικὸν συγγραψάμενος λέγει, καὶ τῆς ὁἰκῆς ψαλλομένης. Καὶ ἐν ἑτέρῳ τυπικῷ εἶ-

δομεν, τοῦ *Τῶ Κυρίῳ ἄσωμεν* λεγομένου, ποιῆσαι καὶ μεγάλην δοξολογίαν. Εἰ δὲ οὖν οὐ βόλει⁵¹, εἰπέ καὶ ἀπόστιχα τῆς *ὁἰκῶ*. *Πόξα*, ἰδιόμελον *ἦχ ἦβ' Ἐνσαρκε λύχνε*⁵². *Καὶ νῦν*, *Ἦ*:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος καὶ ἰσαποστόλου Θέκλης:-

Εἰς τὸ *λυχνικόν*, ἡ συνήθης *ἄλβ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἁγίας *ἦχ ἦδ' πρὸς τὸ Κύριε, εἰ καὶ κριτηρίῳ παρέστης*. *Πόξα*, *ἦχ ἦβ' Ἀθλητικοῖς παλαίσμασι*. *Καὶ νῦν*, *Ἦ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς *ὁἰκῶ*. *Πόξα*, *ἦχ ἦδ' Λεόντων ὁρμὰς κατεπάτησας*. *Καὶ νῦν*, *Ἦ*. Τροπᾶριον *Ἡ ἀμνάς σὺ Ἰησοῦ*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγνώσεις τὸ μαρτύριον τῆς ἁγίας δόσεις δ'. Κανόνες τῆς *ὁἰκῶ* καὶ τῆς ἁγίας εἰς γ'. *Ἄφ'* ἕκτης *Ϟ*, τὸ κοντάκιον. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἁγίας⁵³. Εἰς τὸν γίχον, τῆς *ὁἰκῶ*. *Πόξα*, *ἦχ β' Πεῦτε φίλαθλοι τῶν θηλειῶν τὸ καύχημα*. *Καὶ νῦν*, *Ἦ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ τῆς *ὁἰκῶ* εἰς γ'⁵⁴ καὶ τῆς ἁγίας *Ϟ γ'* εἰς δ'. Προκειμένον *ἦχ δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ*. Στίχος: *Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ*. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον: *Τέκνον Τιμόθεε, παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ*. Ζήτει Κυριακῇ λγ'. *Ἀλληλῳία* *ἦχ β'*. Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου. Στίχος: *Καὶ ἕστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μὲ καὶ κατηύθυνε τὰ διαβήματά μου*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον: *Ἐἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην ὁμοιωθῆ ἡ βασιλεία τῶν ὀρανῶν δέκα παρθένους*. Ζήτει Καββάτω ιζ' τὸ Ματθαῖο. Κοινωνικὸν *Ἐγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις, ἀλληλουῖα καὶ τὰ ἐξῆς*:-

Εἰς τὰς κε'. Τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐφροσύνης τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ:-

Εἰς τὸ *λυχνικόν*, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ εἰς *ἦχ ἦδ' πρὸς τὸ Ὅσιε πάτερ*⁵⁵. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς *ὁἰκῶ*. Ἀπολυτίκιον *ἦχ ἦδ' Ἐν σοὶ μητὲρ ἀκριβῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἀκολουθία. Καὶ ἐκ τοῦ βίου τῆς ὁσίας⁵⁶. Καὶ τὰ λοιπὰ:-

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ μετάστασις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τῷ Θεολόγῳ:-

Εἰ βόλη ποιήσον ἀρτυρίαν, ἐν ἧ καὶ ψάλλομεν ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ γίχους δ' *ἦχ β'*. *Πόξα*, *ἦχ β' Θεολόγε Παρθένε*. *Καὶ νῦν*, *Ἦ*:-

Ἐσπέρας ἐν τῷ *λυχνικῷ*, μετὰ τὸν προοιμιᾶκὸν ψαλμὸν στιχολογοῦμεν τὸ δ' ἀντίφωνον τὸ *Μακάριος ἀνὴρ* εἰς *ἦχ ἦδ'*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ὀκτώ, καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια *ἦχ δ' Τῶν οὐρανίων ταγμάτων ἡγουν Ὁ Θεατῆς τῶν ἀρρήτων*⁵⁷. *Πόξα*, *ἦχ β' Τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς*. *Καὶ νῦν*, *Ἦ* τὸ δ' τῷ αὐτοῦ ἦχος. Εἴσοδος, προκειμένον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ πρῶτον, Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου τὸ ἀνάγνωσμα⁵⁸ *Ἐγαπητοί*, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν. Τὸ δεύτερον, *Ἐγαπητοί*, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. Τὸ τρίτον, *Ἐγαπητοί*, ἐὰν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν. Μετὰ τὴν ταύτην ἀνάγνωσιν, ποιῶ ὁ ἱερεὺς τὴν συνήθη ἔκτενῆ. Τὸ *Καταξίωσον*. Καὶ ὁ ἱερεὺς *Πληρώσωμεν τὴν ἑσπερινήν*. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, εἰ μὲν βούλη, ἡ λιτὴ ὡς σύνηθες ἐν τῷ νάρθηκι. Καὶ αἱ συνήθεις αἰτήσεις παρὰ τοῦ ἱερέως. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ προσόμοια καὶ λέγομεν γίχον δ': *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτοῦ*. Στίχος β': *Οἱ οὐρανοὶ δι-*

ηγδνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτῷ ἀναφέλλει τὸ στερέωμα. Πόξα, ἡχ ἡβ' Ἀπόστολε Χριστοῦ, εὐαγγελιστὰ Θεολόγε. Καὶ νῦν, Ξ. Καὶ μετὰ τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἀπολυτικίον ἡχ β' Ἀπόστολε Χριστῶ τῷ Θεῷ ἡγαπημένε, δις. Καὶ νῦν, Ξ⁵⁹. Εἶτα ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκορυθία ὡς συνήθως:-

Ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ, μετὰ τὸν ἐξάψαλμον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ὁ πολυέλεος⁶⁰. Μετὰ τὰς ἄλλο τὰ ἄλλα κατὰ τάξιν, καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ ὑπόμνημα τοῦ ἀποστόλου⁶¹. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον ἡχ δ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόσος αὐτῷ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτοῦ. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτῷ ἀναφέλλει τὸ στερέωμα. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν ιδ'. Ὁ Ν'. Πόξα, Ταῖς τοῦ ἀποστόλου. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Εἶτα τὸ ἰδιόμελον ἡχ β' Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἐλεός σου. Θεολόγε Παρθένε. Οἱ κανόνες, εἰ ἐστὶ Κυριακὴ ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τῷ ἀποστόλου εἰς η', οἱ δύο κανόνες ἀνὰ τέσσαρα τροπάρια. Εἰ δ' ἔκ ἐστι Κυριακὴ ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου ὁμόηχος ἡχ β' ἢ ὁ συνήθης εἰς ἡδ' Ὑμνὸν διοδεύσας μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', καὶ οἱ δύο τοῦ ἀποστόλου εἰς η'. Ἄπὸ γ' ς, ἄλλο τῷ ἀποστόλου. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Ἐξαποστειλάριον. Εἰς τοὺς αἶνους Πᾶσα πνοή, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἀποστόλου ἡχ ἡδ' πρὸς Ὡ τῷ παραδόξῳ θαύματος. Πόξα, ἡχ ἡδ' Εὐαγγελιστὰ Ἰωάννη. Καὶ νῦν, Ξ. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Μετὰ δὲ τὸ εἰπεῖν τὴν εὐχὴν, ἡγν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῷ ἁγίῳ. Ὁ δὲ ἱερεὺς, προπορευομένης αὐτοῦ λαμπάδος, ἀπέρχεται καὶ θαμιᾶ τὴν εἰκόνα τῷ ἁγίῳ. Εἶθ' οὕτως ἐπιδίδωσιν ἅγιον

ἔλαιον ἐκ τῆς κανδήλας τοῦ ἁγίου τοῖς ἀδελφοῖς. Εἰ δὲ καὶ ὁ προεστὼς ἡξιώται τῆς ἱερωσύνης, αὐτὸς ἐπιχρῆει τοὺς ἀδελφούς, ἀπὸ τῆς τοιαύτης εὐλογίας, ἐμβάπτων τοὺς ἑαυτῷ δακτύλους τοὺς δύο καὶ οὐχὶ τὸν ἕνα⁶². Μετὰ δὲ τὸ δοῦναι τὸ ἅγιον ἔλαιον⁶³ γίνεται τελεία ἀπόλυσις:-

Ἐκ τούτου ἔν τῷ σημείῳ, σημείωσαι καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἑορταῖς τῶν ἁγίων, ἐν αἷς δίδονται ἅγιον ἔλαιον. Καὶ οὕτως ἑορτάζομεν πάσας τὰς ἑορτάς τῶν ἁγίων ἐν αἷς γίνονται ἀκρυπνία:-

Εἰς τὴν Πειτρῶν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶν κανόνων ς γ' καὶ γ' καὶ πρὸ τοῦ ἁγίου. Πόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον⁶⁴. Μετὰ τὸν Τρισάγιον ὕμνον προκείμενον ἡχ ἡδ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόσος αὐτῷ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτοῦ. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγδνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτῷ ἀναφέλλει τὸ στερέωμα. Ὁ Ἀπόστολος, Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου τὸ ἀνάγνωσμα Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. Ἄλληλῆϊα ἡχ δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσια σου Κύριε καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βελῆ ἁγίων μέγας καὶ φοβερὸς ἐστὶν ἐπὶ πάντα τοὺς περικύκλω αὐτοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην. Τῷ χαρῶ ἐκείνῳ εἰστήκεισαν παρὰ τῷ Σταυρῷ τῷ Ἰησοῦ. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόσος αὐτῷ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ἀλληλουῖα. Καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς κζ'. Τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Καλλιστράτου καὶ τῆς συνουσίας αὐτοῦ:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἱσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ ἡδ'. Πόξα, ἡχ δ' Πρὸ τῷ τιμίῳ Σταυρῷ σου. Καὶ νῦν, Ξ. Τροπάριον, Οἱ μάρτυρές σου Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Κα-

νόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τοῦ ἁγίου. Ἐξαποστειλάριον καὶ τὰ λοιπὰ:-

Ε Η Λειτουργία, ζήτηε εἰς μάρτυρας:-
 εἰς τὰς κη'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Χαρίτωνος:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὸν προοιμιακόν, εἰ βέβλη, στιχολογῶμεν τὸ δ' ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τοῦ ἁγίου γ'. Δόξα, ἰδιόμελον ἡχ' δ' Θεοφόρε Χαρίτων. Καὶ νῦν, Ἕ. Εἴσοδος καὶ ἀναγνώσματα, εἶτα ἑκτενής. Τὸ Καταξίωσον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, Ἕ. Τροπάριον, ἡχ' ἡδ' Ταῖς τῶν δακρῶν σου ροαῖς. Εἰ μὲν ἐορτάζεται ὁ ἅγιος, ἔασον τῆς ὁρθῆς⁶⁵ καὶ ψάλε τῶ ἁγίου πάντα, ἔν τε τῶ ἔσπερινῶ καὶ τῶ ὄρθρῳ, καὶ εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου, ὁμοίως καὶ εἰς τὸν ὄρθρον:-

Εἰς τὴν ἁλθ' ἡχ' τῶ ἁγίου καὶ ὁ πολυέλεος εἰς ἡχ' ἡβ'. Ἀναγινώσκεται δὲ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ, δόσεις β'. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἡχου. Προκείμενον ἡχ' δ' Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίῳ αὐτῷ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ὁσιακόν. Ὁ Ν'. Δόξα, Ταῖς τοῦ σῶ ὁσίῳ πρεσβείαις. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Πεντηκοστάριον ἡχ' ἡβ' Ὁσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν (ὄρα εἰς τοὺς αἴνους). Ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' ἡχ' ἡδ' Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς καὶ τοῦ ἁγίου εἰς η', (εἰ δὲ οὐχ ἐορτάζεται, οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τῶ ἁγίου εἰς γ'). Εἰς τὴν γ' ἡχ', ἡα τοῦ ἁγίου καὶ Ἕ. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον. Ἐξαποστειλάριον. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τῶ ἁγίου. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ὁσιε πάτερ. Καὶ νῦν, Ἕ. Καὶ εἰ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος, δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ

τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου ἡγ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡχ' βαρὺς Καυχῆσονται ὄσιοι ἐν δόξῃ καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Στίχος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίῳ. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Κορινθίους Ἄδελφοί, ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν. Τῶ καιρῷ ἐκείνῳ ἔσθη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινοῦ. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δικαίος, ἀλληλουῖα, καὶ τὰ ἐξῆς:-

Ε εἰς τὰς κθ'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Κυριακοῦ τῶ ἀναχωρητοῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἁλθ'. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῶ ἁγίου πρὸς τὸ Τί ὑμᾶς καλέσωμεν ἅγιοι. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, Ἕ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς. Δόξα, τοῦ ἁγίου ἡχ' ἡβ' Ὁσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ νῦν, Ἕ. Τροπάριον, ἡχ' δ' Τῆς ἐρήμης πολίτης:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλθ' καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν βίον τῶ ἁγίου. Κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ'. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζήτηε τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν εἰς ὁσίους:-

Ε εἰς τὰς λ'. Τῶ ἁγίου ἱερομάρτυρος Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡβ' ἀνά δύο. Δόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Τίς ἐπαξίως τῶν ἀρετῶν σε. Καὶ νῦν, Ἕ. Ἄποστιχα τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ἡβ' Εἰς τὸν ἄδυτον γνώφον. Καὶ νῦν, Ἕ. Τροπάριον ἡχ' δ' Καὶ τρόπων μέτοχος:-

Εἰς τὸν ὄρθρον τὸ μαρτύριον αὐτοῦ δόσεις β' καὶ ἡ συνήθης ἁλθ'. Κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τῶ ἁγίου ἡχ' δ':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῶ ἁγίου. Προκείμενον ἡχ' βαρὺς Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίῳ αὐτῷ. Στίχος: Τί ἀντα-

ποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περι πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Κορινθίους Ἰδελφοί, γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει. Ζήτηε Κυριακῇ ιγ΄ Ἀλληλῆϊα ἢ β΄. Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται. Στίχος: Ὅτι ἔξε-

λέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἠρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῶ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Ἐἶπεν ὁ Κύριος· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δικαίος, ἀλληλούϊα. Καὶ ἡ χρυπὴ ἀκορυθία:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΒ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Μὲ ἐξαιρέσιν τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (Θ' αἰών), τὸ ὁποῖον ἀναγράφει· «Μηνὶ τῷ αὐτῷ (Νοεμβρίῳ) ιγ΄, μνήμη ἦτοι ἡ ὑπερορία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου. Τελεῖται δὲ ἀντὶ τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ διὰ τὸ ταύτην τῇ Ὑψώσει τοῦ τιμίου συμβαίνειν Σταυροῦ» (Juan Mateos S. I., *Orientalia Christiana Analecta*, Roma 1962, σελὶς 98), εἰς τὰ παλαιὰ τυπικὰ ὡς τὸ τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος (ΙΑ' αἰών) δὲν ἀναφέρεται ἢ μετὰθεσις τῆς ἑορτῆς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Κασούλων (11ος αἰών, ἐν Δ/σκη Ι, 811) ἀναγράφεται ὅτι ἡ μνήμη τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου τελεῖται τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· «Εἰς τὸ ἀπόδειπνον, ψάλλομεν τὸν κανόνα τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἔστιν ἡ κοίμησις αὐτοῦ, ἡχος πλ δ' Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς. Γίνεται δὲ καὶ Λειτουργία ἐν ἑτέρᾳ Ἐκκλησίᾳ εἰς ἱεράρχας αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ὑψώσεως».

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Κρυπτοφέρδης τῆς πλησίον τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, τοῦ 1300 ἔτους (Δ/σκη Ι, 904) ἀναγράφεται ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὡς καὶ ἡ θεία Λειτουργία προψάλλονται τῇ προτεραίᾳ· «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἔστιν ἡ κοίμησις τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ψάλλομεν καὶ τὸν κανόνα αὐτοῦ προεόρτιον καὶ λέγομεν προλειτουργίαν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου».

Τὸ τυπικὸν τῆς Θεοτόκου Μιλίου τοῦ 1292 (ἐνθ. ἀνωτέρω Ι, 839) σημειοῖ· «Ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου ψάλλεται εἰς τὸ μεσονύκτιον».

Ἐπομένως εἰς παλαιότερους χρόνους ἡ ἑορτὴ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου δὲν μετετίθετο. Ὅταν ἤρχισεν ἡ μετὰθεσις κατ' ἀρχὰς μὲν ἄλλοτε μετετίθετο, ἄλλοτε δὲ ὄχι· «Ἰστέον, ὡς ἡ τοῦ Χρυσοστόμου ἀκολουθία ἐν ταύτῃ τῇ ὑπερλάμπρῳ παρὰ τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν οὐ ψάλλεται διὰ τὸ ὕψος τῆς δεσποτικῆς ἑορτῆς, καὶ ἵνα μείνῃ τὰ τῆς ἀκολουθίας πάντα ἀκολόβωτα καὶ ἀμείωτα, τούτου χάριν μετετέθη εἰς τὴν ιγ΄ Νοεμβρίου μηνός, ὡς ἐν τοῖς Συναξαρίοις προσχὼν εὐρήσεις· εἰ γὰρ ἦν εἰκὸς ψάλλεσθαι ταύτην σὺν τῇ ἑορτῇ τίνος χάριν καὶ μετετίθετο; Διὰ δὲ τὸ ψάλλεσθαι παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις καὶ ἐν τῷ τυπικῷ αὐτὴν ἀναγράφεσθαι ἀφέθη καὶ παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα, ἵνα μὴ τι ἐντεῦθεν παραποσπάσωμεν, καὶ εἰ μὲν βουλευτὸν τῷ προεστῶτι ψάλλειν καὶ τὸν ἅγιον σὺν τῇ ἑορτῇ. Ἴδου καὶ τῆς ἀκολουθίας δῆλωσις. Εἰ δ' οὐ, ψαλλέσθω μόνῃ ἡ ἑορτῇ· δῆλον δέ, ὅτι τὸ πρῶτον ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ, ἐὰν μὴ ψάλλῃται καὶ τοῦ ἁγίου ἡ ἀκολουθία, ἀφεθήσεται, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς». Ὅρα καὶ τυπικὸν τοῦ 1392 (ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 175). Τοῦ χρόνου προϊόντος αἱ δύο αὗται ἑορταὶ ἐχωρίσθησαν ὀλοτελῶς:—

2. Τὸ τῆς ἀρτοκλασίας. Πρόσχευς ὅτι προηγείται ὁ μικρὸς ἔσπερινὸς κατὰ τὴν ἐν τῷ μηναίῳ τάξιν·—

3. Ὁ ρλδ' ψαλμὸς *Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου*, ὁ ρλε' ψαλμὸς *Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ*, ὅτι ἀγαθὸς καὶ ἡ Ἐκλογὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ *Δίκασον Κύριε τοὺς ἀδικοῦντας με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με*. Διὰ τὸν πρῶτον ψαλμὸν ὑπάρχουν πολλοὶ πολυέλεοι, οἱ τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου εἰς ἦχον α' καὶ εἰς ἦχον βαρύν, οἱ τοῦ Γρηγορίου Πρωτοφάλτου καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος εἰς πλ δ', Δανιὴλ Πρωτοφάλτου εἰς ἦχον δ' ἄγια κ.λπ. Διὰ τὴν παροῦσαν περίπτωσιν καταλληλότερός ἐστίν ὁ τοῦ πλ δ' Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος. *Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ*, ἔχει τονίσει Πέτρος ὁ Μπερεκέτης καὶ Θεόδωρος ὁ Φωκαεὺς. Ὑπάρχει ἐπίσης τονισμένη εἰς ἦχον δ' λέγετον ἡ Ἐκλογὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου τοῦ Ῥαιδεστηνοῦ·—

4. Τῶν ἀγίων Παθῶν, ἐννοεῖται, ἐκ τῶν ἐρμηνειῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἴτε εἰς τὸν Ματθαῖον εἴτε εἰς τὸν Ἰωάννην. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ λόγοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου (ἐκ τῶν *sermōia*) θαυμάσιοι εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν·—

5. *Δόξα· Σύ μου σκέπη κραταιὰ ὑπάρχεις. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό·—*

6. Ἄνευ στίχου τινός. Εἰς τὸ προτελευταῖον, *Δόξα*, εἰς τὸ τελευταῖον, καὶ νῦν·—

7. Ὡς καταβασίαν φαλλόμενον, ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν εἰς τὸ μέσον·—

8. Εἰς τὸν λόγον Ἀνδρέου Κρήτης, οὗ ἡ ἀρχὴ *Σταυροῦ πανήγυριν·—*

9. Καὶ ὁ οἶκος. *Ὁ μετὰ τρίτον οὐρανὸν ἀρθεὶς ἐν Παραδείσῳ·—*

10. Ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται. Ἡ δ' ἐνάτη ὡδὴ ψάλλεται δύνειμος. Ὑπάρχει παλαιὰ παράδοσις ἐπεξηγοῦσα διατί ὁ κανὼν τῆς Ὑψώσεως ἔχει δύο εἰρμούς καὶ ἀνάλογα τροπάρια, μοναδικόν τι εἰς κανόνας. Ὁ κυρ Κοσμᾶς εὐρέθη ποτὲ εἰς τινα πολίχνην τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ διετάξατο ὅπως ψαλῆ ὁ ὑπ' αὐτοῦ μελισθεὶς κανὼν *Σταυρόν χαράξας* ὡς ἀρμόδιος διὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως. Πλὴν οὐδεὶς ἐπίστευσεν ὅτι ὁ κανὼν ἦν ἔργον τοῦ Κοσμᾶ. Καὶ ἵνα πιστοποιήσῃ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές, ἔγραψεν ἀμέσως νέον εἰρμόν *Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου καὶ νέα τροπάρια εἰς τὴν θ' ὡδὴν*. Ἐκπλαγέντες δὲ οἱ ὀρώντες ἐξητήσαντο συγγνώμην καὶ οὕτως ἐψάλη ὁ κανὼν καὶ ἦλθεν ἕως καὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διπλοῦς εἰς τὴν θ' ὡδὴν·—

11. Εἴθισται ἵνα τὸ α' ψάληται ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου ἢ τοῦ κανονάρχου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ, ὀρώντος κατ' ἀνατολάς. Εἰ βούλει, λέγε δις τὸ παρὸν καὶ ἅπαξ τὸ ἔτερον τὸ ἐν τῷ μηναίῳ·—

12. *Πασαπνοάριον* λέγομεν τὸ εἰς ἦχον πλ δ' τοῦ Ἰακώβου Πρωτοφάλτου·—

13. Εἴθισται ἵνα ψάληται ἡ ἀργὴ δοξολογία Πέτρου Πελοποννησίου εἰς ἦχον δ' ἄγια, ἢ ἐπιλεγομένη «τοῦ Σταυροῦ», ἁσματικὸν δὲ τὸ τοῦ Ἰακώβου Πρωτοφάλτου. Σημεῖωσαι ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀλλάσσει στολὴν λευκὴν (τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη III, 29)·—

14. Προευτρεπισμένου διὰ κλάδων βασιλικοῦ καὶ τοῦτο διότι ὁ Τίμιος Σταυρὸς εὐρέθη ἐν μέσῳ φυτῶν βασιλικοῦ· ἄπτομεν δὲ καὶ τὸν κεντρικὸν πολυέλαιον, διὰ τὸ ἀποτίθεσθαι ὑποκάτωθεν αὐτοῦ τὸν Τίμιον Σταυρόν (τυπικὸν Μονῆς Γρηγορίου ἐν Δ/σκη III, 689)·—

15. *Βασιλικαὶ Πύλαι* δι' ὧν εἰσερχόμεθα ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰς τὸν κυρίως Ναόν. Προπορεύονται δὲ καὶ οἱ ψάλται ἀμφοτέρων τῶν χορῶν, ψάλλοντες τὸ ἁσματικόν·—

16. Ἔστω δηλαδὴ καὶ ἂν ἡ ἢ ἡ Ὑψωσις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ καθ' ἣν γόνου οὐ κλίνομεν. Ἀλλὰ τῆς ἑορτῆς ταύτης, ὡς καὶ πασῶν τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, συμπιπτούσης ἐν Κυριακῇ καὶ τῶν ἀναστασίμων καταλιμπανομένων, ἡ Κυριακὴ αὕτη θεωρεῖται ὡς μὴ ἀναστάσιμος καὶ ἄρα γόνου κλίνομεν.

Σημείωσαι ὅτι ἐνταῦθα ὁμιλεῖ περὶ μεγάλων (στρωτῶν) μετανοιῶν ἐπὶ τοῦ δαπέδου:—

17. Ἄλλ' ὁρῶν πρὸς βορρᾶν:—

18. Ἀπὸ ἀνατολῶν ὁρῶν πρὸς δυσμάς:—

19. Ὅρῶν πρὸς μεσημβρίαν ἤγουν πρὸς νότον:—

20. Ἀπὸ δυσμῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἑκατοντάδα:—

21. Καὶ ὑψοὶ ὁ ἱερεὺς τὸν Τίμιον Σταυρὸν μετὰ καὶ κλάδων βασιλικοῦ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν καὶ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ:—

22. Ἰστέον ὅτι ἀρχιερέως παρευρισκομένου καὶ χοροστατοῦντος, οὗτος ποιεῖ τὴν Ὑψωσιν:—

23. Τὰ ἐν τῷ μηναίῳ ὑπάρχοντα Σήμερον τὸ φυτὸν τῆς ζωῆς, Ὁ τετραπέρατος κόσμος σήμερον καὶ τῶν προφητῶν αἱ φωναὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ. Λέγονται ὅμως ἐν αἷς Μοναῖς πολλοὶ εἰσιν οἱ προσκυνήσοντες ἀδελφοί, ἀλλὰ γε καὶ ἐν ταῖς ἐνορίαις ἔνθα πολλοὶ οἱ εὐλαβεῖς. Διανέμει δὲ ὁ ἱερεὺς τοὺς κλάδους τοῦ βασιλικοῦ πρὸς εὐλογίαν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τοῖς πιστοῖς:—

24. Ἐπισυνάπτοντες τὴν ἀΐωραν, ἀναγινώσκοντες δὲ καὶ τὴν Κατήχησιν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. Μικρὰ Κατήχησις κατ' (26), Περὶ τοῦ μὴ κατάγειν ἑαυτοὺς εἰς πάθη ἀτιμίας μηδὲ ἠγεῖσθαι ἠδεῖαν εἶναι τὴν ἡδονήν:—

25. Ἀναγινώσκομεν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἕως τέλους «καὶ ὁ ἑωρακῶς μεμαρτύρηκε καὶ ἀληθῆς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ» (ὄρα καὶ κανονάριον 10ου αἰῶνος, ἐν Δ/σκη Ι, 197) καὶ οὐχὶ ὡς πράττουσι νεώτεροὶ τινες ἕως τοῦ «καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα»:—

26. Εἰσὶ τινες οἵτινες αὐστηρότερον φυλάττουσι τὴν νηστείαν ταύτην ἐσθίοντες (πλὴν βεβαίως Σαββάτου καὶ Κυριακῆς) ξηροφαγίαν. Ἄλλ' ἡ ἡμέρα αὕτη οὐ φέρει τὰ ἴσα τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὡς κακῶς ἀναγράφεται ἐν τῷ τυπικῷ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ (Γ. Βιολάκη). Ἔχει ἀγρυπνίαν, Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, δοξολογίαν μεγάλην. Φυλάττοντες οὖν τὸ σέβας πρὸς τὸν Τίμιον Σταυρὸν καταλύομεν ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ τύχη εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον.

Τὸ ζητούμενον ἐὰν νηστεύωμεν ἢ οὐ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως εἶναι παλαιόν· «Ὅτι δὲ νηστεύουσι τινες τὴν ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἢ καὶ τὴν πρό ταύτης, πρόδηλον, ὅτι ἐξ οἰκείας γνώμης τοῦτο ποιοῦσι, τυπικῶς γὰρ τοῦτο οὐ παρελάβομεν. Ὅμως ἐπειδὴ ἢ εἰς τιμὴν τοῦ Ζωοποιοῦ Εὐλοῦ τοῦτο ποιοῦσιν ἢ δι' ἀρρώστιας ἀπαλλαγὴν, ἢ δι' ἄλλο τι καλόν, κωλύειν τούτους, ὡς οἶμαι, οὐκ ἔξεστι· πᾶν γὰρ τὸ κατὰ Κύριον καὶ δι' ἀγαθὴν συνείδησιν γινόμενον οὐκ ἀπόβλητον» (τυπικὸν τοῦ 1528, ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 140).

Εἰς τὸ αὐτὸ τυπικόν (αὐτόθι, σελὶς 146) ἀναγράφεται· «14. Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ· ἀργία πάντων καὶ κατάλυσις εἰς πάντα καὶ ἕως οὗ ἀποδοθῇ ἡ ἑορτή, καταλύομεν εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον».

Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν εἴδησιν «ἐν ποίαις ἡμέραις ποιοῦσιν ἀργίαν οἱ μοναχοὶ καὶ ἐν ποίαις λύουσι τὴν νηστείαν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ» γράφει· «Εἰς τὰς ιδ' ἢ παγκόσμιος Ὑψωσις τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ· Ἀργία πάντων καὶ κατάλυσις οἴνου μόνου», ὅπερ ἀντίφασις ἐστὶ πρὸς τὸ ἀνωτέρω διαλαμβανόμενον.

Ἡμεῖς ὁδὸν μέσην ὀδεύοντες καταλύομεν εἰς ἔλαιον (καὶ οἶνον οἱ οἰνοποτοῦντες), εὐχαριστοῦντες Θεῷ:—

27. Τὸ μέγα προκείμενον ψάλλεται τετράκις καὶ οὐχὶ τρίς:—

28. Κρεῖττον τοῦναντίον τοῦ ἀγίου καὶ τῆς ἑορτῆς:—

29. Δ' ἐκ τῆς ἑορτῆς (μετὰ τοῦ εἰρμουῦ διότι εἶναι πρωτότυπος) ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς, καὶ δ' τοῦ ἁγίου ἐκ τῆς ζ' ᾠδῆς:—

30. Τοῦτο ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐν χρήσει μηναίων, ἢ τὸ καὶ πιθανώτερον, οὐδέποτε ἐτυπώθη ἐν αὐτοῖς διότι ἀνεγινώσκετο μόνον ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Σημείωσαι καὶ τοῦτο· εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Θ' αἰῶνος (Ἐν Δ/σκῆ I, 6) ἀναγράφεται ὅτι τῇ ιε' τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου «μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων ἡμῶν τῶν συνελθόντων ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ζ' Συνόδῳ (681)».

Ἐσαύτως καὶ εἰς τὸ κανονάριον τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος (αὐτόθι, 197) «ιε', Τῶν ἁγίων βασιλέων Κων/νου καὶ Ἐλένης καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς ζ' Συνόδου». Τῆς μνήμης ταύτης ἀμυδρὰ καταγραφή ἐστὶν ἡ παροῦσα ἀνάγνωσις τοῦ Συνοδικοῦ τῆς ζ' Συνόδου.

Τανῦν ἡ μνήμη Συμεῶν τοῦ ἀδελφοθέου (ἢ Σίμωνος) ἐπιτελεῖται τῇ 27ῃ Ἀπριλίου. Ἰστέον ὅτι ἀδελφοθέος ἐστὶ ἐξαδελφόθεος ἤγουν πρωτοεξάδερφος τοῦ Κυρίου. «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἤγουν τῇ 27ῃ Ἀπριλίου ἐπιτελεῖται ἡ μνήμη τοῦ Συμεῶν» καὶ κατὰ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν Συναξάριον τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (Δ/σκῆ III, 48). Ἄλλὰ τὸ αὐτὸ Συναξάριον θέτει καὶ τῇ ιη' Σεπτεμβρίου τὴν μνήμην αὐτοῦ (αὐτόθι, 30):—

31. Τὸ προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου καὶ οἱ στίχοι τοῦ ἀλληλουϊαρίου ἀφοροῦν εἰς τὸν συγγενῆ τοῦ Κυρίου Συμεῶν, ἅρα καταλιμπάνονται καὶ λέγονται τὰ τοῦ ἐνορδίνου ἤχου. Ὁ Ἀπόστολος εἶναι ὁ καὶ σήμερον λεγόμενος κατὰ τὴν μετὰ τὴν Ὑψωσιν Κυριακὴν:—

32. Πρὸς διευκρίνισιν ἐννοεῖ, ὅτι ἡ α' Λουκᾶ ἀναγινώσκεται τὴν ἐπομένῃ Κυριακῇ ἧτις ἔπεται τῆς μετὰ τὴν Ὑψωσιν Κυριακῆς:—

33. Ἡ ἰσημερία σήμερον γίνεται τῇ κγ' τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον τῇ θ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ δέκα τρεῖς ἡμέρας βραδύτερον. Ὅτε ὅμως ἐγράφη τὸ παρὸν τυπικὸν ἢ διαφορὰ ἦν ἡμέραι θ'. Καλεῖται φθινοπωρινὴ ἰσημερία, νέον ἔτος δὲ διότι γενικῶς τὸ φθινόπωρον θεωρεῖτο ἡ ἀπαρχὴ τοῦ νέου ἔτους:—

34. Δόξα, τῆς ἁγίας ἡχος πλ δ' Πᾶσα γλῶσσα κινεῖσθω πρὸς εὐφημίαν. Καὶ νῦν, ὁμόηχον τῆς ἑορτῆς, Ὅνπερ πάλαι Μωϋσῆς:—

35. Ἀλληλουϊάριον ἡχος δ'. Στίχοι· α': Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου, β': Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου καὶ κατηύθυνε τὰ διαβήματά μου:—

36. Εἶτα τὰ μεσώδια καθίσματα τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς.

Ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐξοφθάλμως κενὸν συμπληροῦμεν: Ἀφ' ἑκτῆς ᾠδῆς κοντάκιον καὶ οἶκος τοῦ ἁγίου. Ἐξαποστειλᾶριον τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ ἰδιόμελα τὸ α' εἰς ἡχον δ' δίς, τὸ β' εἰς ἡχον πλ β', τὸ γ' εἰς ἡχον πλ δ' (ὑπάρχουσιν εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναῖα):—

37. Ἀπόστιχα τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τῶν ἁγίων ἡχος πλ δ' Ὅσπερ Παῦλος τὴν κλησιν. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ὁμόηχον, Ἡ φωνὴ τοῦ προφήτου σου Μωϋσέως:—

38. Πλὴν τῆς Εἰσόδου, τῶν προφητειῶν, τῆς λιτῆς ἐν τῷ ἑσπερινῷ, τοῦ πολυελέου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ ὄρθρῳ:—

39. Ὡς ἐν τῷ πίνακι τῷ τοῦ Ψαλτηρίου. Ἡ εὐχὴ ἐν τῷ μεσονυχτικῷ Κύριε Παντοκράτωρ, ἢ προσθήκη τοῦ τρίτου Ψαλτηρίου, ἀλλὰ καὶ τῶν καθισμάτων τῆς γ' στιχολογίας τῆς Παρακλητικῆς καὶ τῆς τετάρτης ἀναγνώσεως, ὀφείλονται εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ὠρῶν τῆς νυκτός:—

40. Ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν ἱερομάρτυρα Φωκᾶν, οὗ ἡ ἀρχή

Λαμπρὰ γέγονεν ἡμῖν χθὲς ἡ πόλις, ἢ ἐκ τοῦ λόγου Ἀστερίου ἐπισκόπου Ἀμασειάς, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἰερὸς μὲν καὶ θεσπέσιος ἅπασ·—

41. Ἄρα καὶ ἐν τῷ ἔσπερινῷ τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἀποστόλου προηγεῖται·—

42. Τοῦ ἀποστόλου Κοδράτου·—

43. Ὡν ἡ μνήμη τῇ κα΄ Σεπτεμβρίου·—

44. Αὕτη ἡ ἀκολουθία ἐξέπεσε ἐκ τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν·—

45. Ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου Ἀγαπίου Λάνδου τοῦ Κρητὸς ἢ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου·—

46. Εἰς τὸ ἐν χρήσει μηναιὸν ὑπάρχει τὸ ἀ΄ θεοτοκίον *Τίς μὴ μακαρίσει σε Παναγία Παρθένε, κακῶς ὅμως διότι δὲν προβλέπεται Εἴσοδος. Ὡς Καὶ νῦν, δέον ὅπως ψαλῆ θεοτοκίον τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς Παρακλητικῆς·—*

47. Εἰς τὰ ἔντυπα μηναιᾶ ὑπάρχουσιν ἀπόστιχα τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Οὐ φάλλομεν ταῦτα, ἅτε μὴ προηγηθείσης Εἰσόδου·—

48. *Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή... μετὰ τοῦ Προδρόμου·—*

49. *Δόξα καὶ νῦν θεοτοκίον, Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον·—*

50. Ἦγουν τὰ τῶν ἀποστίχων τοῦ ἔσπερινοῦ δευτεροῦντες τὸ ἀ΄·—

51. Ἐννοεῖται ποιῆσαι μεγάλην δοξολογίαν. Ἡ ἀρχαία αὕτη τάξις ἔχει σχεδὸν λησμονηθῆ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, κακῶς ὅμως διότι ἡ Ὀκτώγηχος περιέχει κανόνας ὑψηλῶν νοημάτων καὶ ὑψίστης πνευματικῆς ὠφελείας·—

52. Ὅπερ εὐρήσεις εἰς τὸ Δόξα τῶν στιχηρῶν τοῦ ἔσπερινοῦ τῆς ζ΄ Ἰανουαρίου·—

53. Ὡς εὐρίσκονται ἐν τῷ μηναιῷ·—

54. Ἡ δ' ἐκ τῆς Ὀκτωήχου·—

55. Τὸ εἰς ἦχον β' δοξαστικὸν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ἀποσιωπᾶται, ἄρα καταλιμπάνεται·—

56. Ἀνάγνωσις καὶ ἐκ τοῦ βίου αὐτῆς·—

57. Δευτεροῦντες αὐτὰ καὶ ἐπαναλαμβάνοντες εἰς τοὺς δύο τελευταίους στίχους τὸ ἀ΄ καὶ τὸ β΄·—

58. Τὰ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ἀναγνώσματα ἀναγινώσκονται ἐμμελῶς κατὰ τὸ ὕφος τοῦ Ἀποστόλου. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος *Πρόσχωμεν Σοφία πρόσχωμεν·—*

59. Τὸ *Θεοτόκε Παρθένε, εἶ ἐστιν ἀγρυπνία·—*

60. Καὶ ἀκολούθως ἡ Ἐκλογή εἰς Ἀποστόλους, εἶ ἐστι·—

61. Τὸ εὐρισκόμενον ἐν τῷ Συναξαριστῇ τοῦ μηναιῷ·—

62. Ἐμβάπτων ἦγουν τὸν τε λιχανὸν καὶ τὸν μέσον. Χρῆει δὲ τοὺς ἀδελφοὺς σταυροειδῶς εἰς τὸ μέτωπον ἐπιλέγων *Εἰς ἴασι ψυχῆς τε καὶ σώματος, τοῦ χριστομένου ἐπιλέγοντος τὸ Ἀμήν. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη διὰ τῶν δακτύλων χρίσις οὐ γίνεται νῦν. Ἀλλὰ καὶ πρόπαλαι εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ.*

Εἰς τυπικὸν τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 (Δ/σκη, III, 432) ἀναγινώσκομεν «*Μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα τὴν εὐχὴν τῆς ἀπολύσεως, ἀπερχόμεθα ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνας τῆς ἑορτῆς, φάλλοντες τὰ ἰδιόμελα, ὁ δὲ ἱερεὺς πρῶτον μὲν θυμιᾷ τὴν εἰκόνα καὶ τοὺς ἀδελφούς, εἶτα ποιήσας βομβύκινον ἄλειπτρον καὶ ἐμβάπτων αὐτὸ εἰς τὸ ἅγιον ἔλαιον, τὸ ἐν τῇ φωταγωγῷ τῆς εἰκόνας, χρίει τοὺς ἀδελφοὺς, πρότερον προσκυνοῦντας καὶ ἀσπαζομένους τὴν τῆς ἑορτῆς εἰκόνα*». (Σημειώσεις Βομβύκινον ἄλειπτρον = ἄλειπτρον ἐκ μεταξωτοῦ ράκου. Φωταγωγός = ἡ κανδήλα τοῦ ἀγίου. Πρόσχεσ ὅτι γένους ἐστὶ θηλυκοῦ ἢ φωταγωγός).

Εἰς Σιναΐτικὸν τυπικὸν νεώτερον, τοῦ 1464 (αὐτόθι, 229) εἰσάγεται ἄλλο ὕλικὸν διὰ τὸ ἄλειπτρον «Δεῖ εἰδέναι περὶ τῶν δύο δακτύλων τίς ἡ ἀκριβεία καὶ ταῦτα τὸ εὐσχημον τῆς τάξεως μὴ ἐχούσης. Παπύριον γὰρ εὐρομεν συνήθως ἐμβάπτειν τὸν ἱερέα τῆ τοῦ ἁγίου ἐλαίου κανδήλη καὶ οὕτως ἐπιχρίειν τοὺς ἀδελφούς, ὅπερ δοκεῖ εὐσχημον» (Παπύριον = ὑποκοριστικὸν τοῦ πάπυρος, ὅπερ ἐστὶ φυτὸν ἀφθονοῦν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου. Ἐξ αὐτοῦ κατεσκευάζον ὕλικὸν πρὸς τὸ γράφειν ἐπ' αὐτοῦ ἀλλ' ἐχρησιμοποιοῦν καὶ τὰ ἰνώδη τμήματα καὶ δι' ἄλλας χρήσεις. Μία ἐξ αὐτῶν ἦν καὶ ἡ πρὸς ἄλειψιν τοῦ μετώπου δι' ἁγίου ἐλαίου).

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Διονυσίου τοῦ 1841, ὅπερ ἀπηχεῖ παλαιότερας διατάξεις, ὑπάρχει λεπτομερῆς περιγραφή· (αὐτόθι, 580)· «*Θυμιᾶ ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος τὴν ἁγίαν εἰκόνα καὶ τὸν προεστῶτα, εἶτα τοὺς ἀδελφούς καὶ αὐθις τὴν ἁγίαν εἰκόνα. Εἶτα ποιήσας βαμβάκινον ἄλειπτρον (σημ. τὸ ὁποῖον πρέπει ἵνα ᾖ προετοιμασμένον. Ἄριστα ἄλειπτρά εἰσι τὰ ἐν φαρμακείοις καὶ ταῖς ὑπεραγοραῖς πωλούμενα βαμβακίδια πρὸς καθαρισμὸν τῶν ὠτων τῶν νηπίων, καὶ οὐχὶ μόνον), καὶ ἐμβάψας αὐτὸ εἰς τὴν ἁγίαν κανδήλαν (σημ. καὶ σταυρώσας εἰς τὴν ἁγίαν εἰκόνα τρίς) κρατεῖ αὐτό. Ἐλθὼν δὲ ὁ προεστῶς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἁγίαν εἰκόνα, ἔρχεται πρὸς τὸν ἱερέα καὶ εἰ μὲν τῷ τῆς ἱερωσύνης τετίμηται ἀξιώματι, λαβὼν τὸ ἄλειπτρον ἀπὸ τῶν τοῦ ἱερέως χειρῶν, πρῶτον μὲν χρίει ἑαυτὸν, εἶτα τὸν ἱερέα, ἔπειτα εἰ μὲν βούλεται, αὐτὸς χρίει τοὺς ἀδελφούς, εἰ δ' οὐ, δίδωσι τὸ ἄλειπτρον τῷ ἱερεὶ καὶ χρίει αὐτὸς αὐτούς. Εἰ δὲ ἰδιώτης ἐστὶν ὁ προεστῶς (σημ. δηλαδὴ ἀπλοῦς μοναχὸς ἄνευ ἱερωσύνης) διὰ τοῦ ἱερέως χρισθεὶς, ἴσταται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Εἶτα ἔρχονται οἱ ἀδελφοὶ κατὰ τάξιν καὶ προσκυνοῦντες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ χρισθέντες, αὐθις προσκυνήσαντες, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ἀδελφῶν ποιήσαντες μετάνοιαν, τοῦτο καὶ τοῦ ἡγουμένου ποιήσαντος, ἴστανται εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν».*

Κατὰ μικρὰν παραλλαγὴν, εἰ ὁ καθηγούμενος φέρει καὶ ἱερωσύνην, χρίει αὐτὸν ὁ ἐφημέριος πρῶτον, εἶτα χρίει ὁ καθηγούμενος τὸν ἐφημέριον καὶ ἀκολούθως οὗτος τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς.

Εἰ δὲ ἐστὶ καὶ ἅγιον Λεῖψανον ἐορταζομένου ἁγίου προτίθεμεν τοῦτο ἀφ' ἐσπέρας ἐπὶ τῆς ἁγ. Τραπέζης. Τῶν αἰνῶν ψαλλομένων λιτανεύομεν τοῦτο μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιατοῦ. Τίθεται ἐπὶ τετραποδίου δεξιὰ τῆς εἰκόνης. Εἶτα ἀκολουθεῖ θυμιάσις καὶ ἡ προσκύνησις παρὰ πάντων, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ προεστῶτος καὶ ἀκολουθεῖ ἡ χρίσις. Ἰστέον καὶ τοῦτο, ὅτι πρῶτον προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον Λεῖψανον, εἶτα τὴν εἰκόνα. Καὶ τὸ μὲν ἅγιον Λεῖψανον προσκυνοῦμεν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, τὴν δὲ εἰκόνα ἀποκουκουλιζόμενοι μόνον·—

63. Τανῦν ἡ χρίσις γίνεται ψαλλομένων τῶν αἰνῶν. Ἄλλ' ἡ ἀρχαία πρᾶξις ἀπαιτεῖ ἵνα γένηται κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου, ψαλλομένων καταλλήλων τῇ περιστάσει ἰδιομέλων (ἐκ τῆς λιτῆς π.χ.)·—

64. Σημείωσαι ὅτι εἰς θ. Λειτουργίας ἐορταζομένων ἁγίων εἰς ἡ' (μετὰ ἀγρυπνίας δηλαδὴ) μετὰ τὴν Ἐἴσοδον λέγομεν μόνον ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου, Δόξα κοντάκιον αὐτοῦ, Καὶ νῦν, θεοτοκίον τῆς ἐποχῆς·—

65. Ἄτυχῶς οὐ δυνάμεθα ἐορτάσαι τὸν ἅγιον διότι ἡ πλήρης ἐορτάσιμος ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἀφηρέθη ἐκ τῶν μηναίων παρὰ Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ. Ἀφηρέθησαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ θεωρηθέντα ὡς «κακόζηλα καὶ παράχορδα». Ἐπομένως ὁ βουλόμενος ἐορτάσαι τὸν ἅγιον ἄς εὕρη ἰδιαιτέραν φυλλάδα, εἴ ἐστίν. Εἰ δὲ οὐκ ἐστὶ εἰπέ ἀπόστιχα τὰ τῶν αἰνῶν, καθίσματα δις καὶ ἀναπλήρωσον ἐκ τῶν ἐνόνητων·—

Εἶδησις τοῦ τύπῃ
τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

Κεφάλαιον Γ'

Μὴν Ὀκτώβριος ἔχων
ἡμέρας xα'·
Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιδ'

καὶ ἡ νύξ ὥρας ιγ'·-

Εἰς τὴν δ'. Τῷ ἁγίῳ ἀποστόλου Ἰβανίσι καὶ τοῦ ὁσίου Ῥωμανῶ τοῦ μελωδῶ·-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἰσῶμεν γίχως γ', καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου καὶ τῶ ὁσίῃ. *Πόξα*, τοῦ ἀποστόλου ἡχ' δ' *Τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς. Καὶ νῦν, ῤ.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ. *Πόξα*, τῶ ὁσίῃ ἡβ' *Πρώτη καλῶν ἀπαρχή. Καὶ νῦν, ῤ.* Τροπάριον ἡχ' γ' *Ἀπόστολε ἅγιε. Καὶ τοῦ ὁσίου, Ἐν σοὶ πάτερ ἀκριβῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα·-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Ἀνάγνωσις τὸ μαρτύριον τῶ ἀποστόλου εἰς δύοσιν δ'. Κανῶν τῆς ὁχῶ εἰς καὶ τῶν ἁγίων β'. Ἄφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον τοῦ ἀποστόλου. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. *Πόξα*, ἰδιόμελον τῶ ἀποστόλου ἡχ' ἡδ' *Μαθητὰ τοῦ Σωτῆρος. Καὶ νῦν, ῤ·-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τῶ ἡχῶ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος τῶ ἀποστόλου. Προκείμενον ἡχ' ἡδ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν¹*. Στίχος: *Οἱ ὄρανοὶ διηγοῦνται. Ὁ Ἀπόστολος, Πράξεων τῶν Ἀποστόλων Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἦν τις μαθητῆς ἐν Πάμασῶ ὀνόματι Ἰβανίας. Ζήτηι τῆ Παρασκευῆ τῆς γ' ἑβδομάδος τῶ Πάσχα ἀπὸ τοῦ μέσου. Ἀλληλῆσια ἡχ' δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν ἔλεπεν ὁ Κύριος ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμῶ ἀκδεῖ. Κοινωνικὸν *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ. Καὶ τὰ ἐξῆς·-**

Εἰς τὰς β'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κυπριανῶ καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰδστίνης τῆς παρθένου·-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι. *Πόξα*, ἡχ' β' *Παιδασκαλίαν τῆς πλάνης. Καὶ νῦν, ῤ.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. *Πόξα*, ἡχ' β' *Τὸν φῶσπῆρα τὸν θεολαμπῆ. Καὶ νῦν, ῤ.* Τροπάριον ἡχ' δ' *Καὶ τρόπων μέτοχος·-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ, ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ Μεταφροστω² καὶ ἐκ τοῦ Γρηγορίου τῶ Θεολόγου³. Ἄφ' ἔκτης, τὸ κοντάκιον ἡχ' ἡδ' Ὡς ἱεράρχην τίμιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ. *Πόξα*, ἡχ' ἡδ' Ὁ τῆς κακίας πρότερον. *Καὶ νῦν, ῤ·-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἡχ' βαρὺς *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῶ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Ἀπόστολος, πρὸς Ἑβραίους. Ζήτηι Κυριακῆ γ' τῶν ἠηστειῶν. Ἀλληλῆσια ἡχ' β'. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὁσίοι σε ἀγαλλιᾶσονται. Στίχος: Ὅτι ἐξελέξατο, Κύριος τὴν Σιών, ἠρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῶ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην ἔλεπεν ὁ Κύριος ἔγὼ εἰμὶ ἡ θύρα, ζήτηι Σεπτεμβρίου γ'. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον καὶ τὰ λοιπά·-**

Εἰς τὰς γ'. Τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος Πιονυσίου τοῦ Ἄρεοπαγίτου·-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῶ ἁγίου. *Πόξα*, ἡχ' β' *Δεῦτε συμφώνως. Καὶ νῦν, ῤ.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. *Πόξα*, ἡχ' δ' *Τῆς ὄρανης γνώσεως. Καὶ νῦν, ῤ.* Τροπάριον ἡχ' δ' *Χρηστότητα ἐκδιδαχθεῖς·-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐν τῇ ἀναγνώσει⁴, δύοσι β'. Κανόνες τῆς ὁχῶ καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ'. Ἄφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' ἡδ' *Τὰς οὐρανίους διαβάς. Εἰς τὸν γίχον,*

τῆς *ἁγίας*. *Πόξα*, *ἡχ* *ἡδ* 'Εν ἱερεῦσι καὶ μάρτυσι. Καὶ νῦν, *Ἔ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον *ἡχ* βαρὺς *Καυχῆσονται ὅσοι ἐν δόξῃ καὶ ἀγαλλιᾶσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν*. Στίχος: *Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἢ αἴνεσις αὐτῷ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων*. Ὁ Ἀπόστολος, Πράξεων τῶν Ἀποστόλων 'Εν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐκδεχομένῃ τοῦ Παύλου. Ζήτηε τῇ γ' τῆς α' ἐβδομάδος τῷ Πάσχα, ἀπὸ τοῦ μέσῃ⁵. *Ἁλληλῳδία ἡχ β'*. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὅσοί σε ἀγαλλιᾶσονται. Στίχος: *Ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἡρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. *Ἔ*πεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοιωθὴ ἡ βασιλεία τῶν ὀρανῶν *Ἰησαυρῶ κεκρυμμένῳ*. Ζήτηε Παρασκευῇ τῆς α' ἐβδομάδος τῷ Ματθαίου. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλούϊα*:-

Εἰς τὰς δ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰεροθέου, ἐπισκόπου Ἀθηνῶν:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῷ ἁγίῃ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, τὰ συνήθη τῆς *ἁγίας* καὶ τοῦ ἁγίου, οἱ κανόνες. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τὰ στιχηρά, τῆς *ἁγίας*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ ὡς ἐτάχθη:-

Εἰς τὰς ε'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Χαριτίνης:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ *ἡχ δ'* πρὸς τὸ *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης *ἁγίας*. Οἱ κανόνες τῆς *ἁγίας* καὶ τῆς ἁγίας. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς *ἁγίας*. Ὁμοίως καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς ς'. Τῷ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ:-

Ἐν τῷ ἑσπερινῷ ἢ συνήθης *ἁγίας*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ς'* καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἀποστόλου. *Πόξα*, *ἡχ* *ἡδ* *Ὡς ὑπηρετῆς τῷ Λόγου*. Καὶ νῦν, *Ἔ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς

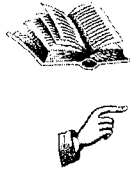
ἁγίας. *Πόξα*, *ἡχ* *ἡδ* *Τὰ θεῖα ἐποπτεύων Χριστοῦ τῆς σοφίας*. Καὶ νῦν, *Ἔ*. Τροπάριον *ἡχ γ'* Ἀπόστολε ἅγιε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης *ἁγίας*. Ἐναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ὑπόμνημα τῷ ἀποστόλῃ⁶ εἰς δύοσεις β'. Οἱ κανόνες τῆς *ἁγίας* καὶ τοῦ ἀποστόλου εἰς γ'. Τὰ γὰρ β' μαρτυρικὰ τῷ πρώτῃ κανόνος τῆς *ἁγίας* καταλιμπάνονται. Καὶ κρατοῦμεν ἀπὸ τοῦ *Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ λαὸς σου*, δευτεροῦντες τὰ β' τροπάρια τοῦ κανόνος τοῦ ἀποστόλου, ἢ καὶ ἄλλου τινος τῶν ἐφορταζομένων ἁγίων, ὃ καὶ ὀφείλει σκοπεῖν ὁ ἐκκλησιαάρχης⁷. Εἰ δὲ συμβῆ ἔχειν τὸν ἐφορταζόμενον ἅγιον κανόνας β' καὶ θέλεις ψάλλειν αὐτὸς, καταλιμπάνεται ὁ β' κανὼν τῆς *ἁγίας*⁸. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Μετὰ τὴν *Ἔ*, τὸ ἔξαποστειλάριον. Εἰς τοὺς αἴνευ, στιχηρὸν ἰδιόμελον τῷ ἀποστόλου *ἡχ δ'* (δύο) καὶ τὰ δύο *ἡχ δ'*. *Πόξα*, *ἡχ* *ἡδ* *Τῷ ἄρματι τῶν ἀρετῶν ἐποχούμενος*⁹. Καὶ νῦν, *Ἔ*. Προξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῷ ἀποστόλου *ἡχ γ'* καὶ γ'. Προκείμενον *ἡχ* *ἡδ* *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν*. Στίχος: *Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ*. Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ'· *Ἄδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους*. Ζήτηε Κυριακῇ ι'. *Ἁλληλῳδία ἡχ δ'*. *Ἐξομολογήσονται οἱ ὀρανοί*. Στίχος: *Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βελῇ ἁγίων*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, ἐωθινὸν *Ἔ*. Οὐσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Κοινωνικὸν *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ*:-

Εἰς τὰς ζ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάχχου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῶν ἁγίων. *Πόξα*, *ἡχ δ'* *Σεργίος καὶ Βάχχος, ἢ φαυδρὰ τῶν μαρτύρων*. Καὶ νῦν, *Ἔ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς *ἁγίας*. *Πόξα*, *ἡχ* *ἡδ* *Ἐκραταιώθη τῶν τοῦ Χριστοῦ μαρ-*

τύρων. Καὶ νῦν, **Σ**. Τροπάριον *Οἱ μάρτυρές σε, Κύριε*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ἀναγινώσεται καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων εἰς δύοσις γ'. Κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τῶν ἁγίων¹⁰. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς¹¹. *Πόξα, ἡχ β' Καθορῶσα πάλαι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Καὶ νῦν, Σ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἡχ δ' *Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτῷ, ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος. Στίχος: Προωράμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες. Ζῆτει Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων. Ἑλληνοῦσία ἡχ δ'. Ἴδου δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἄλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό; Στίχος: Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τοῦ Ἰακώβ, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὄαν τῷ ἐνδύματος αὐτοῦ. Εὐαγγέλιον ἐκ τῶν κατὰ Λουκᾶν· *Εἶπεν ὁ Κύριος· προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ζῆτει τῇ γ' τῆς ιβ' ἑβδομάδος τοῦ Πεκᾶ. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλία¹²*:-*

Εἰς τὰς η'. Τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Πελαγίας:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ ἡχ δ' πρὸς τὸ *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Πόξα, ἡχ δ' Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρτία. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς¹³. Τροπάριον *Ἐν σοὶ μητὲρ ἀκριβῶς¹⁴*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Κανόνες τῆς ὁρθῆς β' καὶ τῆς ἁγίας. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά¹⁵ ὡς σύνηθες:-

Εἰς τὰς ς'. Τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Ἰακώβου τοῦ Ἀλφαιῶ. Καὶ τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρονίκου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τοῦ ἀποστόλου εἰς γίχον γ'¹⁶. Ἦχος δ' πρὸς τὸ *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Πόξα, ἡχ δ' Τὴν τῷ Θεοῦ Πνεύματος σαφῶς χάριν δεξάμενος. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. *Πόξα, ἡχ ἢ Πιστῶς πανηγυρίζομεν. Καὶ νῦν, Σ*. Τροπάριον ἡχ γ' *Ἀπόστολε ἅγιε. Καὶ τοῦ ὁσίου Τῆς ἐρήμου πολίτης*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες, τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων¹⁷:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία πᾶσα τῷ ἀποστόλῳ. Κοινωνικὸν *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ λοιπά*:-

Εἰς τὰς ι'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας:-

Ἐν τῷ λυχνικῷ, στιχηρὰ ἡχ δ' πρὸς τὸ *Ἐδωκας σημειώσιν. Πόξα, ἡχ δ' Τῇ φιλαδελφία ἢ ὁμωνυμία συκραθεῖσα. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς. *Πόξα, ἡχ δ' Τῷ τῆς Τριάδος φωτὶ ἢ αὐτάδελφος ξυνωρίς. Καὶ νῦν, Σ*. Ἀπολυτίκιον *Οἱ μάρτυρές σε, Κύριε¹⁸*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τῶν μαρτύρων. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηθες. Ζῆτει εἰς μάρτυρας¹⁹:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίππου, ἑνὸς τῶν ἐπτὰ διακόνων. Καὶ τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ ὁμοιογνητῆ, μητροπολίτου Νικαίας, τοῦ ποιητῆ καὶ γραπτοῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῷ ἀποστόλῳ γ' ἡχ δ' καὶ τοῦ ὁσίου στιχηρὰ γ' ἡχ δ'. *Πόξα καὶ νῦν, ὁμοιον Σ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς. Τροπάριον τῷ ἀποστόλῳ ἡχ γ' *Ἀπόστολε ἅγιε. Καὶ τοῦ ὁσίου ἡχ ἢ Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ²⁰*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ὁ κανὼν τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ συνήθη τυπικά
καὶ τὰ ἄλλα κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν²¹:-

 Πεῖ δὲ γινώσκειν ὅτι τῇ ἐρχομένῃ
Κυριακῇ μετὰ τὴν ἰδ' τῷ παρόντος μην-
νός, μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων
Πατέρων τῆς ἐβδόμης ἁγίας καὶ Οἰ-
κουμενικῆς Συνόδου, τῶν ἐν Νικαίᾳ συν-
ελθόντων τὸ δεύτερον²², ἐπὶ καθαιρέσει
καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀθέων δογμάτων τῶν
μισοχριστῶν καὶ χριστιανοκατηγόρων, τῶν
τε Κοπρωνύμ²³ καὶ τῶν αὐτῶ συμφρο-
νούντων ἀθλίων ἐπισκόπων καὶ ἀνιέρων
ἀρχιερέων καὶ τοῦ αὐτῶν ἀθέσμου καὶ
ἐξαγίστου συνεδρίου²⁴:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*
ἰσῶμεν σίχως ἰ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ
ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὸν ἕν. Καὶ
τῶν ἁγίων Πατέρων στιχηρὰ προσόμοια
γ' εἰς ἡχ' ἡβ' πρὸς τὸ Ἥ ἀπεγνωσμένη
διὰ τὸν βίον. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Τὰς μυστικὰς
σήμερον. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰσοδος. Φῶς ἰλα-
ρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ
ἀναγνώσματα. Τὸ μὲν δ', Γενέσεως τὸ
ἀνάγνωσμα Ἰκέσας Ἄβραμ. Τὸ δεύ-
τερον, Πευτερονομίου τὸ ἀνάγνωσμα
Εἶπε Μωσῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.
Τὸ τρίτον, Πευτερονομίαις Εἶπε Μωσῆς
πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. Ἴδου Κυρίου
τῷ Θεοῦ σθ. Εἰς τὴν λιτὴν, τὰ συνήθη.
Δόξα, ἡχ' γ' Ἀποστολικῶν παραδόσε-
ων. Καὶ νῦν, τὸ ἦ. Εἰς τὸν σίχον, τῆς
δ'σῶ, τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, ἡχ' δ'
Τὴν ἐτήσιον μνήμην σήμερον. Καὶ νῦν,
ἦ ὁ αὐτὸς Νεῦσον παρακλήσει. Ἀπο-
λυτικόν: Ὑπερδεδοξασμένος εἶ Χριστὲ
ὁ Θεὸς ἡμῶν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη
ἄλθ²⁵, οἱ κανόνες τῆς δ'σῶ καὶ τῶν ἁγί-
ων Πατέρων εἰς γ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κον-
τάκιον ἡχ' β' Ὁ ἐκ Πατρὸς ἐκλάμψας
Υἱὸς ἀρρήτως. Ἄφ' ἐνάτης²⁶, ἔξαπο-
στειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ
ἀναστάσιμα δ' καὶ ἀνατολικὸν ἕν. Καὶ
τῶν Πατέρων προσόμοια γ' ἡχ' ἡβ' πρὸς

τὸ Ὅλην ἀποθέμενοι. Δόξα, ἡχ' ἡδ
Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορός. Καὶ νῦν,
Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία
μεγάλῃ καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Οἱ
μακαρισμοὶ τῷ ἡχου²⁷ καὶ ἀπὸ τοῦ κα-
νόνο²⁸ γ' καὶ γ'. Κοινωνικὸν τὸ εἰς
ἀρχιερεῖς²⁸ καὶ τὰ ἐξῆς:-

 Καὶ εἰ βούλει, ζῆτει τὴν ἀκολουθίαν
πᾶσαν τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων τῆ'
(318) Θεοφόρων Πατέρων τῶν ἐν
Νικαίᾳ τὸ πρῶτον συνελθόντων²⁹:-

Εἰς τὰς ἰβ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρό-
βου, Ταράχου καὶ Ἰνδρονίκου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ὡς συνήθως. Τὰ
στιχηρὰ τῷ μηναιῖ, ἡχ' δ'. Δόξα, ἡχ' δ'
Στρατευθέντες τῷ Χριστῷ. Καὶ νῦν, ἦ.
Εἰς τὸν σίχον, τῆς δ'σῶ. Δόξα, ἡχ' δ' Τὸ
πιστέλεχον ἄθροισμα. Καὶ νῦν, ἦ.
Ἀπολυτικόν ἡχ' ἡδ Τῶν ἁγίων μαρ-
τύρων τὰ κατορθώματα:-

 Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν τὸ
μαρτύριον τῶν ἁγίων εἰς δόσεις ὅσας ὁ
προεστὼς θέλει. Κανόνες τῆς δ'σῶ καὶ
τῶν μαρτύρων. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον
ἡχ' β' πρὸς τὸ Τὰ ἄνω ζητῶν. Τριάδος
ἡμῖν τὴν δόξαν ἐμφανίσαντες. Εἰς τὸν
σίχον, στιχηρὰ τῆς δ'σῶ καὶ τοῦ μη-
ναίου εἰ εἰσι. Δόξα, ἡχ' δ' Στρατευθέντες
τῷ Χριστῷ. Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρ-
τυρας:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Κάρπου
καὶ Παπύλου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ὅμοια τῶν ἄνωθεν
μαρτύρων. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ὡς ἄξιός ἐν
θεόπταις. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν σίχον,
τῆς δ'σῶ:-

Ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ ἡ συνήθης ἄλθ.
Κανόνες τῆς δ'σῶ καὶ τῶν ἁγίων. Ἄφ'
ἕκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν σίχον, τῆς
δ'σῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρ-
τυρας:-

Εις τὰς ιδ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Ναζαρίου, Γερβασίου, Προτασίας καὶ Κέλσου. Καὶ τῶ ὁσίοις πατρὸς ἡμῶν Κοσμᾶ τοῦ ποιητῆ, τοῦ Ἁγιοπολίτου, ἐπισκόπου Μαίτουμᾶ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῶν ἁγίων. *Δόξα, ἢχ ἢδ' Τὰ Δύματα τὰ λογικά. Καὶ νῦν, Ξ.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁῤῥῶ³⁰. Ἀπολυτικίον *Οἱ μάρτυρές σε, Κύριε.* Καὶ τῶ ὁσίου Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων. Ἄφ' ἕκτης Ϝ τὸ κοντάκιον, ἢχ δ' πρὸς τὸ *Χορός ἀγγελικός. Μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁῤῥῶ³¹:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εις τὰς ιε'. Τῶ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Πουκιανῶ, πρεσβυτέρου τῆς μεγάλης Ἄντιοχείας:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, τοῦ μηναιῖς καὶ τῆς ὁῤῥῶ. Τῶ τε ὄρθρῳ καὶ τῆς Λειτουργίας τὰ πάντα ζῆτει εἰς ὁσιομάρτυρας:-

Εις τὰς ις'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πισίνου τῶ ἑκατοντάρχη, τοῦ ἐπὶ τῶ Σταυροῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια τῶ ἁγίου. *Δόξα, ἢχ ἢδ' Ἐν τῷ πάθει σε Χριστέ. Καὶ νῦν, Ξ.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁῤῥῶ. *Δόξα, ἢχ ἢδ' Ἐν τῷ Σταυρῷ παρεστηκώς. Καὶ νῦν, Ξ.* Τροπᾶριον *Ὁ μάρτυς σου, Κύριε ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτοῦ:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Καὶ ἀναγινώσκειται τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἢχ δ' *Εὐφροσύνης γέγηθεν ἡ Ἐκκλησία:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὸ εὐαγγέλιον. Ζῆτει τῶν ἁγίων Παθῶν. Κοινωνικὸν *Ἁγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις, ἀλληλῆδια:-*

Εις τὰς ιζ'. Τῶ ἁγίου προσφίτου Ὠσηέ. Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Παμιανοῦ, τῶν ἐξ Ἄραβίας.

Καὶ τῶ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Ἄνδρέου τοῦ ἐν τῇ Κορίσει:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῶ προσφίτου³² γ'. *Δόξα καὶ νῦν, Ξ ὁμοιον:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Κανῶν τῆς ὁῤῥῶ εἰς καὶ τῶν ἁγίων β'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁῤῥῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά καὶ τὰ ἐξῆς:-

Εις τὰς ιη'. Τοῦ ἁγίου πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Πουκᾶ:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἢχ ἢδ' πρὸς τὸ *Τί ὑμᾶς καλέσωμεν ἅγιοι. Δόξα, ἢχ ἢδ' Ἀπόστολε τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν θεῶν δογμάτων συσραφεῦ³³.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἢχ ἢδ' πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς³⁴.* *Δόξα, ἢχ ἢδ' Πάνσοφε ἀλιεῦ. Καὶ νῦν, Ξ.* Τροπᾶριον ἢχ γ' *Ἀπόστολε ἅγιε καὶ εὐαγγελιστά:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ καὶ ἀναγινώσκειται τὸ ὑπόμνημα τοῦ ἁγίου ἀποστόλου. Κανόνες τῆς ὁῤῥῶ καὶ τῶ ἀποστόλου εἰς γ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἢχ δ' *Μαθητῆς γεγόμενος.* Εἰς τοὺς αἴνευ, στιχηρὰ προσόμοια. Ἰσῶμεν γίχους δ', ἢχ δ'³⁵. *Δόξα, ἢχ ἢδ' Δαυϊτικῶς συνελθόντες οἱ πιστοί. Ποξολογία μεγάλη, καὶ ἀπόλυσις:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος τῶ ἀποστόλου Ϝ γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἢχ ἢδ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόσφος αὐτοῦ. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κολλοσσαεῖς Ἄδελφοί, ἐν σοφία περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω. Ζῆτει τῇ ε' τῆς κβ' ἐβδομάδος³⁶. Ἁλληλουῖα ἢχ δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ ὄρανοι. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βελῆ ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν. *Εἶπεν ὁ Κύριος ὁ ἀκῶν ὑμῶν, ἐμὲ ἀκούει. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶ-**

σαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτοῦ
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ
ρήματα αὐτῶ, ἀλληλούϊα:~

Εἰς τὰς ιϛ'. Τοῦ ἁγίου προφήτης Ἰωὴλ καὶ
τῶ ἁγίου μάρτυρος Οὐάρου:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τοῦ προ-
φήτης Ἡξ ἠδ'. Καὶ τῶ μάρτυρος ἕτερο στι-
χηρὰ Ἡξ ἠβ'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον **Ἦ**:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Ἀ-
νάγνωσις εἰς τὸ μαρτύριον αὐτοῦ. Εἰς
τὸν γίχον, τῆς ὁἰῶ:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηθες:~
Εἰς τὰς κ'. Τῶ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρος Ἄρ-
τεμίου:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, τὰ συνήθη. Στιχηρὰ
τοῦ ἁγίου. *Πόξα*, Ἡξ β' *Τὸν νοερόν φω-*
στήρα τῆς πίστεως. Καὶ νῦν, **Ἦ**. Εἰς τὸν
γίχον, τῆς ὁἰῶ³⁷. Τροπάριον Ἡξ δ' *Ὁ*
μάρτυς σου, Κύριε:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Κα-
νόνες τῆς ὁἰῶ καὶ τῶ ἁγίῳ εἰς γ'. Εἰς
τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰῶ:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία εἰς
μεγαλομάρτυρας πάντα:~

Εἰς τὰς κδ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλα-
ρίωνος τῶ μεγάλου:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, ὡς σύνηθες, στιχη-
ρὰ τοῦ ὁσίου. *Πόξα*, Ἡξ β' *Ἐκ νεότητός*
σε φέρων τελειότητος φρόνημα. Καὶ
νῦν, **Ἦ**. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰῶ. *Πόξα*,
Ἡξ ἠδ' *Πνεύματος Ἁγίου πλήρης γενό-*
μενος. Καὶ νῦν, **Ἦ**. Ἀπολυτίκιον *Ταῖς*
τῶν δακρῶν σε ροαῖς:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Καὶ
ἀνάγνωσις ἐκ τῶ βίου αὐτοῦ. Κανόνες
τῆς ὁἰῶ καὶ τῶ ἁγίῳ εἰς γ'. Ἄφ' ἕκτης
τὸ κοντάκιον Ἡξ γ' πρὸς τὸ *Ἡ Παρθένος*
σήμερον. Ὡς φωστήρα ἄδυτον. Εἰς
τοὺς αἴνας, στιχηρὰ εἰς Ἡξ ἠβ' πρὸς τὸ
Ὅλην ἀποθέμενοι, καὶ ἰσῶμεν γίχους
δ'. Πόξα, Ἡξ β' *Τὸ ἰλαρόν σε, πάτερ.*
Καὶ νῦν, **Ἦ**. Εἰς τὸν γίχον τῆς ὁἰῶ καὶ
τὸ *Πόξα*, Ἡξ ἠδ' *Τῶν μοναστῶν τὰ πλή-*
θη. Καὶ νῦν, **Ἦ**:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον Ἡξ
βαρὺς *Τίμος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνα-*
τος τοῦ ὁσίου αὐτῶ. Στίχος: Τί ἀντα-
ποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν
ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Ἀπόστολος πρὸς
Κορινθίους β' Ἀδελφοί, ὁ σπεύρων
φειδομένως. Ζήτει Κυριακῇ ιη'. Ἀλλη-
λούϊα Ἡξ ἠβ'. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φο-
βούμενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς
αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Στίχος: Ἡ δι-
καιοσύνη αὐτῶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ
αἰῶνος, τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν
δόξῃ. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν' Τῶ
καρῶ ἐκείνῳ ἔσται ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου
πεδινου. Ζήτει Δεκεμβρίου γ'. Κοινω-
νικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:~

Εἰς τὰς κβ'. Τῶ ἁγίου καὶ ἰσαποστόλου
Ἰβερκίου, ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως τοῦ
Θαυματουργῶ. Καὶ τῶν ἁγίων ἑπτὰ
Παίδων ἐν Ἐφέσῳ:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἁλῶ. Τὰ
στιχηρὰ τοῦ μηναιῖς Ἡξ β' πρὸς τὸ *Ὅτε*
ἐκ τῶ ξύλου σε. Ὅλος ἀνακείμενος Θεῷ
καὶ λέγομεν γ'. Καὶ τῶν ἑπτὰ Παίδων
στιχηρὰ Ἡξ δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν
μάρτυσιν, γ'. Πόξα, Ἡξ γ' *Ἀρχιερεῦ ὄσιε.*
Καὶ νῦν, **Ἦ**. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς
ὁἰῶ. *Πόξα*, Ἡξ ἠδ' *Πεῦτε πᾶσα ἡ κτίσις.*
Καὶ νῦν, **Ἦ**. Ἀπολυτίκιον Ἡξ δ' *Κανόνα*
πίστεως καὶ τὸ Οἱ μάρτυρές σε, Κύριε:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Κα-
νὼν τῆς ὁἰῶ εἰς. Καὶ τῶν ἁγίων δύο Ἡξ
β' καὶ Ἡξ δ'. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς
ὁἰῶ ἢ τῶν ἁγίων εἰ εἰσί³⁸:~

Ἐν τῇ Λειτουργίᾳ, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ
τοῦ κανόνος. Καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως, ὡς
σύνηθες:~

Εἰς τὰς κγ'. Τῶ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος ἀπο-
στόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθεοῦ:~

Εἰς τὸ λυχνικόν ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύ-*
ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλ-
λομεν στιχηρὰ προσόμοια Ἡξ δ' πρὸς τὸ
Ἐδωκας σημεῖωσιν. Πόξα, Ἡξ ἠβ' *Αἵμα-*
τι τῶ μαρτυροῦ. Καὶ νῦν, **Ἦ**. Εἰς τὸν

γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ ἡδ πρὸς τὸ Κύριε, εἰ καὶ κριτηρίω παρέστις. Δόξα, ἡχ ἡδ Τοῦ ἀρχιεπίμενος Χριστῶ, ἀδελφὸς ἐχρημάτισας. Καὶ νῦν, Ἕ. Τροπάριον ἡχ δ' Ὡς τοῦ Κυρίου μαθητῆς ἀνεδέξω, Δίκαιε, τὸ εὐαγγέλιον:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, τὸ ὑπόμνημα τῶ ἀποστόλου εἰς δύοσις δύο. Καὶ ἡ συνήθης ἁλλῶ. Οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ καὶ τοῦ ἀποστόλου εἰς γ', ἡχ δ'. Ἄφ' ἔκτης ἕ τὸ κοντάκιον, ἡχ δ' Ὁ τῶ Πατὴρ μονογενῆς Θεὸς Λόγος. Ἐξαποστειλάριον, Ὡς ἱεράρχης πρώτιστος. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ προσόμοια. Ἰσῶμεν γίχους δ' ἡχ δ' πρὸς τὸ τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Δόξα, ἡχ δ' Ἐν τῇ πυρίνῃ αἴγλῃ τοῦ Θεῶ Πνεύματος. Καὶ νῦν, Ἕ. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. Δόξα, οἶον βούλει ἡ τὸ εἰς ἡχ ἡδ Τοῦ ἀρχιεπίμενος Χριστῶ³⁹. Καὶ νῦν, Ἕ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῶ ἀποστόλου⁴⁰. Ὁ Ἀπόστολος. Προκείμενον, ἡχ ἡδ Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ. Στίχος: Οἱ ὄρανοι διηγούνται δόξαν Θεῶ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας Ἄδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον. Ζῆτει Κυριακῇ εἰκοστῇ. Ἀλληλεῖα ἡχ δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλή ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον Ἐπιφάνειω, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ. Ζῆτει τῇ γ' τῆς ἐβδομάδος τοῦ Ματθαίου. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ τὰ λοιπά:—

Εἰς τὰς κδ'. Τῶ ἁγίου μάρτυρος Ἄρεθα καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ:—

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα τὰ στιχηρὰ τῶ μηναίς. Καὶ ἰσῶμεν γίχους γ'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ'. Δόξα, ἡχ δ' Ἀσματικῶς τὸν ποιμενάρχην. Καὶ νῦν, Ἕ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. Δόξα, ἡχ ἡδ Τὴν πονηρὰν καὶ ἄπιστον κα-

κοβελίαν Ἑβραίων. Ἀπολυτίκιον ἡχ δ' Τὰς ἀληθινοὺς τῶν ἁγίων:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ μαρτυρίου αὐτῶν. Οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ καὶ τῶν ἁγίων. Ἄφ' ἔκτης ἕ τὸ κοντάκιον ἡχ δ' Εὐφροσύνης πρόξενος. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὁ Ἀπόστολος. Προκείμενον ἡχ δ' Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτῶ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος. Στίχος: Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες διὰ πίστεως. Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν ζῆτει τῶν ἁγίων Πάντων:—

Εἰς τὰς κε'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ νοταρίων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίδ:—

Εἰς τὸ λυχνικὸν, στιχηρὰ τῶ μηναίου ἡχ δ'. Δόξα, ἡχ δ' Μαθηταὶ καὶ ὄπαδοὶ γεγονότες. Καὶ νῦν, Ἕ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ. Δόξα, ἡχ γ' Οἱ νοεροὶ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες. Καὶ νῦν, Ἕ. Ἀπολυτίκιον Οἱ μάρτυρες σε Κύριε:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Ἀναγινώσκωμεν δὲ καὶ τὸ μαρτύριον εἰς δύοσις β' τῶν ἁγίων. Οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ καὶ τῶν ἁγίων, ἡχ δ'. Ἄφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡχ δ' Ἀγωνισάμενοι καλῶς. Ἐξαποστειλάριον Μαρκιανὸς ὁ πάνσοφος:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ τὰ λοιπά, ὡς συνήθως, ζῆτει εἰς μάρτυρας:—

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τῶ μυροβλύτου. Καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ γεγονότος σεισμῶ⁴¹:—

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, μετὰ τὸν προομιαικόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου ἡχ ἡδ Ὡ τῶ παραδόξῳ θαύματος. Δόξα, ἡχ ἡβ Σήμερον συγκαλεῖται ἡμᾶς. Καὶ νῦν, Ἕ⁴². Εἴσοδος καὶ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ

λ', προφητείας Ἡσαΐου Ἐπίβλεψον ἐκ τοῦ ὄρανῶ, Κύριε. Τὸ β', προφητείας Ἱερεμίου Τάδε λέγει Κύριος ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου. Τὸ γ', Σοφίας Κολομώντος Πικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ. Εἰς τὴν λιπὴν, πρῶτον τοῦ ἁγίου τῆς Μπονῆς. Εἶτα ἰδιόμελα ἡχ' λ'. Πόξα, ἡχ' β' Εἰς τὰ ὑπερκόσμια σκηνώματα. Καὶ νῦν, 5⁴³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ σεισμῶ ἡχ' β' καὶ ἡχ' ἡβ'. Πόξα, τοῦ ἁγίου ἡχ' ἡδ' Ἐχει μὲν ἡ θειοτάτη σου ψυχὴ. Καὶ νῦν, 5⁴⁴. Τροπάριον ἡχ' γ' Μέγαν εὔρατο ἐν τοῖς κινδύνοις. Πόξα καὶ νῦν, Σὲ τὴν μεσιτεύσασαν⁴⁵. Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν λ' ἡμῶ ἡχ' ἡχ' δ'. Ἐτερα ἡχ' μετὰ τὴν β' ἡμῶ ἡχ' ἡδ'. Ἐτερα ἡχ' μετὰ τὸν πολυέλεον, ἡχ' γ'. Οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ λ' ἀντίφωνον τῶ δ' ἡχ'. Προκείμενον ἡχ' δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος: Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτῶ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον. Ὁ Π'. Πόξα, Ταῖς τοῦ ἀθλοφόρου. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Εἶτα τὸ ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Σήμερον ἡ οἰκισμένη πᾶσα⁴⁶. Ἐναγινώσκειται καὶ τὸ μαρτύριον τῶ ἁγίου εἰς δόσεις β'. Οἱ κανόνες τῆς ὡχ' μετὰ τοῦ εἰσμῶ εἰς δ'. Τοῦ σεισμῶ εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ'⁴⁷. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον ἡχ' β' Τοῖς τῶν αἱμάτων σου ρείθροις. Τὸ ἔξαποστειλάριον Μάρτυς Χριστῶ Δημήτριε. Εἰς τοὺς αἰνῶς ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ Χαίροις ἀσκητικῶν. Πευρο μάρτυς Χριστῶ. Πόξα, ἡχ' δ' Τὸν λόγχαῖς κληρωσάμενον. Καὶ νῦν, 5. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Πίδοται καὶ ἅγιον μῦρον ἐκ τοῦ ἁγίου εἴ ἐστι⁴⁸, εἰ δ' οὐ, ἅγιον ἔλαιον ἐκ τῆς κανδήλας, ψαλλομένων τῶν ἰδιομέλων τῶ ἁγίου:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ

ἐκ τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου ς γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡχ' βαρὺς εὐφροανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Τιμόθεον Ἐκνον Τιμόθεε, ἐνδυναμῶ ἐν τῇ χάριτι. Ἄλληλουῖα ἡχ' δ'. Πικαίος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Στίχος: Πεφυτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἐν καιρῶ ἐκείνῳ ἐμβάντι τῷ Ἰησοῦ εἰς πλοῖον. Ζήτηε τῇ ε' τῆς β' ἑβδομάδος τῶ Ματθαίου. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλῖα. Καὶ γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς⁴⁹:-

Εἰς τὰς κζ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νέστορος:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ ἡχ' ἡδ⁵⁰. Πόξα καὶ νῦν, 5:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἡμῶ. Κανόνες τῆς ὡχ' β' καὶ τῶ ἁγίου ὁ κανὼν, ἡχ' δ'. Κοντάκιον ἡχ' β' Ἄθλησας καλῶς. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὡχ':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς συνήθως. Ζήτηε εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς κη'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου καὶ Νεονίλλης. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τῶ ποιητοῦ καὶ Καββαίτου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῶν μαρτύρων ἡχ' δ' καὶ τῶ ὁσίου ἡχ' ἡδ'. Πόξα καὶ νῦν, τῶν ἁγίων μαρτύρων, εἰ ἔχουσι⁵¹. Εἰ δ' οὐ, 5:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἡμῶ. Κανὼν τῆς ὡχ' εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Κανὼν τῶν μαρτύρων ἡχ' δ'. Ὁ ἕτερος κανὼν (τοῦ ὁσίου) ἡχ' β'. Ἄφ' ἑκτῆς κοντάκιον ἡχ' δ'. Τὸ ἔξαποστειλάριον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὡχ':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ τὰ λοιπὰ ὡς συνήθως:-

Εἰς τὰς κθ'. Τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Ἐκαστασίας τῆς Ῥωμαίας. Καὶ τῶ ὁσίου πατρὸς Ἄβροαμῖς:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσ-

όμοια τῶν ἀμφοτέρων. Τῆς μὲν μάρτυ-
ρος ἤχ δ' καὶ τοῦ ὁσίου ἤχ ἡδ'. *Πόξα καὶ*
νῦν, Ἕ. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὡχῶ. Ἀ-
πολυτίκιον ἤχ δ' *Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ.* Καὶ
τοῦ ὁσίου ἤχ ἡδ' *Ἐν σοί, πάτερ, ἀκρι-*
βῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Κα-
νῶν τῆς ὡχῶ εἰς καὶ τῶν ἁγίων β' ἤχ
ἡδ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἤχ γ'. Ἐξα-
ποστειλάριον τῆς μάρτυρος καὶ τῶ ὁσίου.
Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὡχῶ. Εἰ βούλει δὲ
καὶ τὰς ἀναγνώσεις ποιήσον ἐκ τοῦ βίου
τῶν ἁγίων:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὴν πᾶσαν, ζή-
τει εἰς μάρτυρας καὶ ὁσίους:-

Εἰς τὰς λ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Ζηνοβίς
καὶ Ζηνοβίας τῶν αὐταδέλφων:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ ἤχ δ'. *Πό-*
ξα, ἤχ ἡβ' Ἀσματικὴν χορείαν. Καὶ νῦν,
Ἕ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὡχῶ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ συνήθης ἁλλῶ. Κα-
νόνες τῆς ὡχῶ δύο καὶ τῶν ἁγίων εἰς,
ἤχ ἡδ'. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἤχ ἡδ' *Τοὺς*
ἀληθείας μάρτυρας καὶ εὐσεβείας κή-
ρυκας. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὡχῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρ-
τυρας:-

Εἰς τὰς χα'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων Στά-
χυος, Ἰππελλοῦ, Ἰμπλῖς, Οὐρβανοῦ,
Ἰουστοβόλου καὶ Παρκίσσου. Καὶ τῶ
ἁγίου μάρτυρος Ἐπιμάχου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῶν ἀπο-
στόλων ἤχ δ' καὶ τοῦ μάρτυρος ἤχ δ'.
Πόξα καὶ νῦν, Ἕ. Ἀπολυτίκιον ἤχ γ' *Ἀ-*
πόστολοι ἅγιοι. Καὶ τοῦ μάρτυρος *Ὁ*
μάρτυς σου, Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη
ἁλλῶ, ἀναγινώσκωμεν ἐκ τοῦ μαρτυρίου
τῶν ἀποστόλων δύο. Κανόνες
τῆς ὡχῶ εἰς, τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἰς,
ἤχ δ' καὶ τῶ μάρτυρος εἰς, ἤχ δ'. Ἄφ'
ἕκτης κοντάκιον ἤχ β' *Εἰς τὰ τοῦ κό-*
σμου δραμόντες. Ἐξαποστειλάριον. Εἰς
τὸν γίχον, τῆς ὡχῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά καὶ ἐκ
τῶ κανόνος. Ζῆτει εἰς ἀποστόλους:-

Ἰπὸ δὲ ταύτης τῆς ἡμέρας ἀρχόμε-
θα ἀναγινώσκειν τοὺς πέντε λόγους τοῦ
Χρυσόστομου, τοὺς εἰς τὸν πλούσιον καὶ
τὸν Πάζαρον⁵²:-

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Πλήρη τὰ προκειμένα καὶ τὰ ἀλληλουϊάρια εὐρήσεις εἰς τὰ κεφάλαια ζΖ'-Ρ' τῶν
Ἀπορουμένων τοῦ παρόντος τυπικοῦ καὶ ὅρα ἐκεῖ:-

2. Συμεὼν τοῦ Λογοθέτου καὶ Μεταφραστοῦ, *Μὴν Ὀκτώβριος· βίος ἁγίου Κυπριανοῦ:-*

3. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, *Λόγος εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Κυπριανὸν ἐξ ἀγροῦ*
μετὰ μίαν τῆς μνείας ἡμέραν ἐπανήκοντος, οὗ ἡ ἀρχὴ Μικροῦ Κυπριανὸς διέφυγεν ἡμᾶς:-

4. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:-

5. Εἰς τὸν ἐν χρῆσει Ἀπόστολον τὸ κείμενον τῆς Τρίτης τῆς ε' Ἑβδομάδος μετὰ τὸ
Ἅγιον Πάσχα ὃν κολοβὸν δὲν ἐμπεριέχει τὰ τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Τὸ ἀπο-
στολικὸν ἀνάγνωσμα πλήρες εὐρήσεις εἰς τὰς γ' Ὀκτωβρίου (Πράξεων ΙΖ', 16-34):-

6. Τὸ ἐν τῷ Συναξαρίῳ αὐτοῦ:-

7. Ὅσακις ὁ ἅγιος ψάλλεται εἰς ε', ὅσακις δηλαδὴ ὁ κανὼν αὐτοῦ ἀναβιβάζεται εἰς
ε' τροπάρια, τότε ἀρχόμεθα τοῦ *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν* εἰς τὸν ἦχον τῆς Ὀκτωήχου. Καὶ ὅτε
φθάσωμεν εἰς τὸν στίχον *Ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα*, ψάλλομεν τὸν εἰρμὸν τῆς
Ὀκτωήχου, κρατοῦντες στίχους ιδ' καὶ καταλιμπάνοντες τὰ δύο μαρτυρικά τοῦ κανό-

νος τῆς Ὀκτωήχου. Ὅταν φθάσωμεν εἰς τὸν στίχον Ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸν β' κανόνα ἐκ τῆς Ὀκτωήχου. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸν στίχον Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου, Κύριε, ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου εἰς στίχους ς'. Ἐν συνόλῳ ψάλλομεν τροπάρια μετὰ τοῦ εἰρμοῦ ιδ'·—

8. Ἀλλὰ δὲν καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικά, ὥστε νὰ φθάσωσι τὰ ιδ'. Ὁ κανὼν δηλαδὴ τῆς Ὀκτωήχου εἰς ς' καὶ οἱ δύο κανόνες τοῦ ἁγίου εἰς ἡ' (ἀνά δ' τροπάρια ἕκαστος)·—

9. Τοῦτο ἐξέπεσε καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἐν τῷ μηναίῳ ἕτερον ὁμόηχον Τὰ θεῖα ἐποπτεύων, Χριστοῦ τῆς σοφίας, τὸ αὐτὸ ὅπερ ὑπάρχει καὶ ἐν τοῖς ἀποστίχοις·—

10. Δυνάμεθα ἵνα ψάλωμεν τὸν κανόνα τῶν ἁγίων εἰς ς', εἰ οὕτως δόξει τῷ προεστῶτι·—

11. Τῶν ἰδιομέλων τῶν αἴνων παρασιωπωμένων ἐνταῦθα, καλὸν εἶναι ἵνα καὶ ἡμεῖς καταλείψωμεν ταῦτα·—

12. Τὸ ὀρθὸν εἶναι Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι, διότι οἱ ἅγιοι εἰσὶ δύο·—

13. Τὸ ἐν τοῖς μηναίοις ὑπάρχον δοξαστικὸν καταλιμπάνεται·—

14. Καὶ θεοτοκίον ὁμόηχον τῆς ἡμέρας·—

15. Ἐκ τῆς Ὀκτωήχου τῆς ἡμέρας·—

16. Ἐφ' ὅσον ψαλλήσεται εἰς τὸν ὀρθρον ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου Ἀνδρονίκου, δυνάμεθα ἵνα καὶ ἐν τοῖς στιχηροῖς τοῦ ἑσπερινοῦ ψάλωμεν καὶ γ' τοῦ αὐτοῦ ἁγίου·—

17. Καταλιμπάνοντες τὰ ἐν τῷ μηναίῳ στιχηρὰ τῶν αἴνων. Δυνάμεθα μόνον ἵνα ἐν τοῖς ἀποστίχοις ψάλωμεν τὸ εἰς ἦχον πλ α' δοξαστικὸν τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου·—

18. Καὶ θεοτοκίον ὁμόηχον τῆς ἡμέρας·—

19. Δηλαδὴ μακαρισμοὶ ἐκ τῆς Ὀκτωήχου, προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον, Κοινωνικὸν εἰς μάρτυρας·—

20. Καὶ θεοτοκίον ὁμόηχον τῆς ἡμέρας. Γενικῶς, ἐφ' ὅσον εἰς τὸν ἑσπερινὸν ὑπάρχουσι σταυροθεοτοκία, λέγομεν θεοτοκίον ὁμόηχον τῶν καθημερινῶν. Εἰδ' ἄλλως θεοτοκίον ὁμόηχον τὸ πρῶτον·—

21. Ἀσφαλῶς τὰ εἰς τὸν ἀπόστολον ἀναφερόμενα·—

22. Τῷ 787, συμμετασχόντων τῆζ' (367) ἁγίων Πατέρων·—

23. Πρόκειται περὶ Κων/νου τοῦ Ε' (741-775). Ἐπωνομάσθη ὑβριστικῶς Κοπρώνυμος, ὡς ρυπάνας τὴν κολυμβήθραν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ βαπτίσματος αὐτοῦ·—

24. Πρόκειται περὶ τῆς ψευδοοικουμενικῆς συνόδου τοῦ 754, δι' ἧς κατεδικάσθη ἡ προσκύνησις τῶν ἁγίων εἰκόνων·—

25. Ἐνταῦθα ἔχουσι πολλὰ ἐκπέσει. Προσθέτομεν: Καθίσματα ἀναστάσιμα. Ὁμοίως καὶ μετὰ τὴν β' στιχολογίαν·—

26. Τὸ «ἄφ' ἐνάτης» δὲν εἶναι ὀρθρὸν γραμματικῶς διότι ἡ λέξις ἐνάτη ψιλοῦται. Τὸ ὀρθρὸν θὰ ἦτο «ἀπ' ἐνάτης». Ὅμως τὸ π γίνεται φ χάριν εὐφωνίας, ὡς τὸ «μεθαύριον» καὶ τὸ «ἀπόπου»·—

27. Εἰς δ' καὶ τῶν Πατέρων εἰς ἡ' (δ' ἐκ τῆς γ' ὡδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ς' ὡδῆς)·—

28. Κοινωνικὰ δύο Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι·—

29. Κυριακῆ ζ' ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πάσχα. Ὅρα καὶ Γ' κεφάλαιον εἰς τὰ Ἀπορούμενα·—

30. Ἀκωλύτως δυνάμεθα ἵνα ψάλωμεν τὸ δοξαστικὸν τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τὸ εἰς ἦχον πλ δ' Δαυϊτικοῖς ἄσμασι τὸν πνευματικὸν ἄματογράφον·—

31. Ἄρα καταλιμπάνονται τὰ τοῦ μηναίου·—

32. Ψάλλομεν καὶ τοῦ ὀσιομάρτυρος Ἀνδρέου γ'·—

33. Καὶ νῦν, θεοτοκίον:—
34. Τὸ ἐν τῷ μηναίῳ ἰδιόμελον καταλιμπάνεται:—
35. Τὸ ἰδιόμελον Λέοντος τοῦ μαῖστορος καταλιμπάνεται:—
36. Ἐπειδὴ ὁ Ἀπόστολος οὗτός ἐστιν ἀτελής, ὄρα τοῦτον πλήρη τῇ ἰη' Ὀκτωβρίου ἐν τῷ μηνολογίῳ τοῦ Ἀποστόλου:—
37. Ἄνευ τοῦ δοξαστικοῦ τοῦ ἐν τῷ μηναίῳ:—
38. Εἰ βούλει εἰπὲ τὰ εἰς τοὺς αἴνους εὐρισκόμενα εἰς γ' μετὰ τῶν στίχων· α': Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται, β': Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ. Δόξα, ἦχος γ' Ἀρχιερεῦ ὄσιε. Καὶ νῦν, θεοτοκίον:—
39. Τὸ εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἔσπερινοῦ:—
40. Δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ζ'. Σημείωσαι δ' ὅτι οὐδαμοῦ ἐν τοῖς τυπικοῖς ἀναγράφεται τέλεις τῆς θ. Λειτουργίας Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου:—
41. Ὅστις γέγονεν ἐν ἔτει 741 ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ πρώτου εἰκονομάχου βασιλέως:—
42. Τὸ τοῦ σεισμοῦ Παναγία Δέσποινα τοῦ κόσμου βοήθεια ὡς ἐν τῷ μηναίῳ:—
43. Τὸ ἐν τῷ μηναίῳ Ὡ τοῦ μεγίστου μυστηρίου:—
44. Τὸ ὁμόηχον Ἀνύμφευτε Παρθένε:—
45. Ἡ κρείττον τὸ τοῦ σεισμοῦ Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν:—
46. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὸν ἔσπερινὸν τῆς κζ' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Εἰ βούλει εἰπὲ τὸ ἐν τῷ μηναίῳ πεντηκοστάριον εἰς ἦχον β' Εἰς τὰ ὑπερκόσμια σκηνώματα:—
47. Ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου μύρου ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Συγγραφεῖς ὑπὸ τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου Φιλοθέου τοῦ Κοκκίνου (1354-56, 1364-76), ἀναφέρεται εἰς τὸν τάφον τοῦ ἁγίου καὶ εἰς τὸ ἐκ τούτου ἀναβλῦζον μύρον:—
48. Μύρον ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου μετεφέρετο ἐντὸς φιαλιδίων - μυροδόχων εἰς τὰ πέρατα τῆς χριστιανοσύνης καὶ πολλαὶ ἱεραὶ Μοναὶ ἐφύλαττον τοῦτο πρὸς χρίσιν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ:—
49. Δι' ἀργίας καὶ καταλύσεως οἴνου καὶ ἐλαίου:—
50. Ἐκ τοῦ μετὰ χεῖρας τυπικοῦ ἐλλείπουσι τὰ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἀφορῶντα. Εἰ βούλει ψάλε καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ μηναίου:—
51. Οὐκ ἔχουσι:—
52. Αἱ ἀναγνώσεις αὗται ἐθεωροῦντο σπουδαῖαι (καὶ εἰσέτι εἰσί) διὸ καὶ εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος Κ/πόλεως τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (Δ/σκη Ι, 303) ὑπάρχει ἡ ἐξῆς παρατήρησις: «Δεῖ γινώσκειν, ὅτι εἰ περισσεύουσιν ἀναγνώσματα ἐκ τῶν ε' λόγων τοῦ Χρυσοστόμου, ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς ἀνά μέσον τῶν ἡμερῶν τούτων ἀγρυπνίαις ἢ καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν ταύτας, ἐπὶ ἐπιστῇ Κυριακῇ ἐπεὶ οὐ καταλιμπάνονται»:—

Εἰδησις τοῦ τύπῃ
τοῦ Νοεμβρίου μηνός.

Κεφάλαιον ΙΔ'

Μήν Νοέμβριος ἔχων
ἡμέρας λ':-

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ι'
καὶ ἡ νύξ ὥρας ιδ':-

Εἰς τὴν πρώτην. Τῶν ἁγίων καὶ θαυμα-
τουργῶν ἀναργύρων Κοσμά καὶ Πα-
μιανού:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, εἰς τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ ἡβ
πρὸς τὸ Ὅλην ἀποθέμενοι. Δόξα, ἡβ
Ἰτελεύτητος ὑπάρχει. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς
τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. Εἰ δὲ βόλει
λέγε ταῦτα τὰ ἰδιόμελα ἡχ β' Ἡ πηγὴ
τῶν ἰαμάτων. Δόξα, ἡχ ἡβ Πάντοτε
ἔχοντες Χριστὸν ἐνεργούντα. Καὶ νῦν,
ἦ. Ἀπολυτικίον ἡχ ἡδ Ἅγιοι Ἀνάργυροι
καὶ θαυματουργοί:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ
ἀναγινώσκομεν λόγον ἐκ τοῦ Χρυσο-
στόμου¹. Καὶ οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ καὶ
τῶν ἁγίων εἰς γ', ἡχ δ'. Ἄφ' ἕκτης ς', τὸ
κοντάκιον ἡχ β' Οἱ τὴν χάριν λαβόντες.
Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ. Ἰσῶμεν γί-
χους δ' καὶ ψάλλομεν τοὺς δύο πρώτους
καὶ τοὺς δύο δευτέρους². Δόξα, ἡχ δ'
Πηγὴν ἰαμάτων ἔχοντες. Καὶ νῦν, ἦ.
Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. Δόξα,
ἡχ ἡδ Τίς μὴ θαυμάσει. Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ
τῶ κανόνος³. Προκείμενον ἡχ δ' Τοῖς
ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστω-
σεν ὁ Κύριος, πάντα τὰ θελήματα αὐ-
τῶ ἐν αὐτοῖς. Στίχος: Προσώρμην τὸν
Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ
δεξιῶν μὲ ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Ὁ Ἀ-
πόστολος πρὸς Κορινθίους δ' Ἄδελφοί,

ὑμεῖς ἐστέ σῶμα Χριστοῦ. Ἀλληλούϊα ἡχ
δ'. Ἴδου δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἀλλ'
ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό;
Στίχος: Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ κα-
ταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τοῦ
Ἰακώβ, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὄαν τῶ
ἐνδύματος αὐτοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Πατ-
θαῖον. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ προσκαλεσά-
μενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς
αὐτῶ. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰ-
ώνιον. Καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς β'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰακί-
νθου, Πηγασίου, Ἄφθονίσι, Ἐλπιδο-
φόρου καὶ Ἄνεμποδίστα:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γί-
χους γ'. Δόξα, ἡχ ἡβ Σήμερον ἡ πεν-
ταυγῆς τῶν μαρτύρων ὁμήγουσι. Καὶ
νῦν, ἦ. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ τῆς
ὁχῶ. Δόξα, ἡχ β' Δεῦτε ἀγαλλιασώμε-
θα τῷ Κυρίῳ. Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον
ἡχ β' Ἀθλοφόροι Κυρίου, μακαρία ἡ γῆ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν τὸ
μαρτύριον αὐτῶν, δόσεις δύο. Καὶ μετὰ
τὴν συνήθη ἄλλο οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ δύο
καὶ τῶν ἁγίων εἰς, ἡχ δ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ
κοντάκιον ἡχ δ' Τῇ τῆς Τριάδος καλ-
λονῇ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ καὶ τὸ ἰδιό-
μελον ἡχ β'⁴. Δόξα, ἡχ δ' Ἡ πενταφεσῆς
τῶν ἀθλητῶν λαμπάς. Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ
ἐκ τῶ κανόνος ς' γ' καὶ γ'. Τὰ λοιπὰ ζή-
τει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς γ'. Τῶν ἁγίων ἱερομαρτύρων Ἰ-
κεψιμᾶ, Ἰειθαλᾶ, καὶ Ἰωσήφ. Καὶ τὰ
ἐγκαινία τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρ-
τυρος Γεωργίου, τοῦ ἐν Λύδδῃ, ἦτοι ἡ
κατάθεσις τοῦ τιμίου σώματος αὐτῶ:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, εἰς τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ', καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ τῶν μαρτύρων ἡχ ἡδ.
Καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου στιχηρὰ ἡχ ὁ
αὐτός. Δόξα, ἡχ ἡβ Ἄξιως τῶ ὀνόμα-
τος. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς
ὁχῶ. Δόξα, τῶν ἁγίων ἡχ ἡβ Προοίμιον

τυπικῶς. Καὶ νῦν, **Σ**. Ἀπολυτίκιον, **Ἡ**χ δ' *Οἱ μάρτυρες σσ, Κύριε*⁵:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη **ἁ**λό κανὼν τῆς **ἁ**ἱῶ εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Ἦχος δ' καὶ **Ἡ**χ δ'. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον, **Ἡ**χ **ἡ**δ *Τῆ ὑπερμάχῳ καὶ ταχεῖα ἀντιλήψει σου. Εἰς τοὺς αἴνας, στιχηρὰ τοῦ ἁγίου Γεωργίου*⁶ **Ἡ**χ δ' *Τὸν νοερὸν ἀδάμαντα. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς **ἁ**ἱῶ. *Πόξα, Ἡχ β' *ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας*⁷. Καὶ νῦν, **Σ**:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος⁸. Ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς δ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου τοῦ μεγάλου. Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Νικάνδρου ἐπισκόπου Μύρων καὶ Ἐρμαίου πρεσβυτέρου:-

Εἰς τὸν ἐσπερινόν, στιχηρὰ προσόμοια τῶ ὁσίου γ' **Ἡ**χ δ'. Ἔτερα στιχηρὰ τῶν ἁγίων γ' **Ἡ**χ β'. *Πόξα, τοῦ ὁσίου Ἡχ β' *Ἀνδρειοφρόνως τελέσας. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς **ἁ**ἱῶ. *Πόξα, Ἡχ **ἡ**δ *Τῷ τῷ Χριστοῦ ἔρωτι τρωθεὶς τὴν διάνοιαν. Καὶ νῦν, Σ*. Ἀπολυτίκιον **Ἡ**χ **ἡ**δ *Ταῖς τῶν δακρύων σου ροαῖς. Τῷ μάρτυρος Καὶ τρόπων μέτοχος*:-**

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν ἐκ τοῦ βίβ τῶ ἁγίου Ἰωαννικίου εἰς δόσεις β'. Καὶ μετὰ τὰ συνήθη, στιχολογοῦμεν. Κανὼν τῆς **ἁ**ἱῶ εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Ὁ κανὼν τῶ ὁσίου **Ἡ**χ δ' καὶ τῶν ἁγίων **Ἡ**χ δ'. Ἄφ' ἕκτης **ϙ** τὸ κοντάκιον **Ἡ**χ **ἡ**δ *Ἄσπῆρ ἐφάνης παμφαῆς ἐπὶ γῆς λάμπων. Εἰς τὸν γίχον, τῆς **ἁ**ἱῶ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ε'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Γαλακτιώου καὶ Ἐπιστήμης:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, γιχηρὰ **Ἡ**χ **ἡ**δ. *Πόξα καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς **ἁ**ἱῶ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης **ἁ**λό. Κανόνες τῆς **ἁ**ἱῶ καὶ τῶν ἁγίων εἰς, **Ἡ**χ **ἡ**δ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. **Ἡ**χ β' *Μαρτύρων Χριστῷ. Εἰς τὸν γίχον τῆς **ἁ**ἱῶ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς γ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παύλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τῶ ὁμολογητοῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ὡς συνήθως. Τὰ στιχηρὰ τοῦ ἁγίου εἰς γίχους γ' **Ἡ**χ δ'. *Πόξα, Ἡχ δ' *Ἀρχιερατικὴν στολὴν ἐνδυσάμενος. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς **ἁ**ἱῶ. *Πόξα, Ἡχ β' *Ἀσκήσεως τὸ πέλαγος διαπλέων. Καὶ νῦν, Σ*. Ἀπολυτίκιον **Ἡ**χ γ' *Θείας πίστεως ὁμολογία*:-**

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης **ἁ**λό. Ἀναγινώσκεται ὁ βίος τοῦ ἁγίου Παύλου εἰς δόσεις β'. Κανόνες τῆς **ἁ**ἱῶ δύο, καὶ τῶ ἁγίου εἰς, **Ἡ**χ δ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον **Ἡ**χ β' *Ἀστράφας ἐν γῆ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς **ἁ**ἱῶ. Πόξα, Ἡχ βαρὺς *Ἐνεκψας εἰς τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος. Καὶ νῦν, Σ*:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος τοῦ ἁγίου. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους *Ἀδελφοί, ἔχοντες ἀρχιερέα. Ζῆτει Κυριακῇ γ' τῶν Νηστειῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ Πεκῶν. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτῶ μαθηταῖς* πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ. Ζῆτει τῇ γ' τῆς ζ' ἑβδομάδος Πουκά, ἀπὸ τοῦ μέσου. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*:-

Εἰς τὰς ζ'. Τῶν ἁγίων Π' Μαρτύρων τῶν ἐν Μελιτινῇ. Καὶ μνήμη τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Παζάρου, τῶ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει ἀσκήσαντος:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῶν μαρτύρων Ἡχ δ' (γ') καὶ ἔτερα τοῦ ὁσίου **Ἡ**χ **ἡ**δ (γ'). *Πόξα, Ἡχ **ἡ**δ *Ὅσιε πάτερ, οὐκ ἔδωκας ὕπνον σοῖς ὀφθαλμοῖς. Καὶ νῦν, Σ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς **ἁ**ἱῶ. *Πόξα, Ἡχ **ἡ**δ *Ὅσιε πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Καὶ νῦν, Σ*. Ἀπολυτίκιον τῶν μαρτύρων **Ἡ**χ δ' *Οἱ μάρτυρες σσ, Κύριε. Καὶ τῶ ὁσίου Ἡχ **ἡ**δ *Ταῖς ἐπαγρύπνοις προσευχαῖς*:-****

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, κανὼν τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Τῶν μαρτύρων ἥχ β' καὶ τοῦ ὁσίου ἥχ δ'. Ἀναγινώσκωμεν δὲ καὶ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων. Ἄφ' ἕκτης Ϟ, τὸ κοντάκιον ἥχ ἠδ' *Τοὺς ὑπὲρ φύσιν σε σοφέ.* Εἰς τοὺς αἴνους, ἰσῶμεν γίχους δ'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἥχ δ'⁹. *Δόξα, ἥχ ἠβ' Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Καὶ νῦν, Ξ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος¹⁰. Καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Λειτουργίας ὡς σύνηθες:-

Εἰς τὰς η'. Ἡ σύναξις τῶ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ καὶ τῶν λοιπῶν δυνάμεων:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια ἥχ δ'. *Δόξα, ἥχ ἠβ' Συγαρήτε ἡμῖν. Καὶ νῦν, Ξ. Εἰσοδος. Τὸ Φῶς ἰλαρόν.* Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ δ', Ἰησοῦ τῷ Ναυῇ Ἐγένετο ὡς ἦν Ἰησοῦς ἐν Ἱεριχώ. Τὸ β', Κριτῶν τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Τὸ γ', προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Πᾶσα ἡ γῆ βοάτω*¹¹. Εἰς τὴν λιτὴν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἥχ δ', ἥχ β', ἥχ δ', ἠβ'¹². *Δόξα, ἥχ δ' Πυρίνοις χεῖλαισιν. Καὶ νῦν, Ξ Σήμερον ὁ Θεοχώρητος ναός.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἥχ δ'. *Δόξα, ἥχ ἠδ' Ὡς ταξιάρχης καὶ πρόμαχος. Καὶ νῦν, Ξ¹³ ἥχ ὁ αὐτὸς Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε θεόνυμφε Πέσποινα. Ἀπολυτικίον, ἥχ δ' Τῶν οὐρανίων στρατιῶν*¹⁴:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν πρώτην ἄλλο ἥχ δ'. Μετὰ τὴν β' ἄλλο ἥχ δ'. Μετὰ τὸν πολυέλεον ἥχ ἠδ'. Καὶ ἀναγινώσκωμεν τὸν λόγον τῷ Χρυσοστόμῳ εἰς τὰ Σεραφεῖμ¹⁵. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον ἥχ δ' *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτῷ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.* Στίχος: *Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μὲ τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεὸς μου ἐμεγαλύνθη*

σφόδρα. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Ζήτει τῇ β' τῷ Ἁγίῳ Πνεύματος. Ὁ Πεντηκοστός. Ἰδιόμελον ἥχ β' *Σήμερον βροτοί*¹⁶. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς ἢ τῆς Θεοτόκου εἰς γ' καὶ τῶν ἀσωμάτων οἱ δύο εἰς η', ἥχ ἠδ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον *Ἀρχιστράτηγοι Θεοῦ.* Τὸ ἐξαποστειλάριον. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἀσωμάτων ἥχ δ'. *Δόξα, ἥχ ἠδ' Ὁπου ἐπισκίαση ἡ χάρις σε. Καὶ νῦν, Ξ. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶ κανόνος Ϟ γ' καὶ γ'. Ὁ Ἀπόστολος Ἄδελφοί, εἰ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν. *Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ὁ ἀκόων ὑμῶν. Κοινωνικὸν Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα. Καὶ τὰ ἐξῆς:-*

Εἰς τὰς Ϛ. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Ὀνησιφόρος καὶ Πορφυρίου. Καὶ τῆς ὁσίας Πατρῶνης. Καὶ τῆς ὁσίας Θεοκτίστης τῆς Λεσβίας:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, *Κύριε ἐκέκραξα.* Ἐιχηρὰ προσόμοια ἥχ ἠδ'. Ἐτερα στιχηρὰ τῆς ὁσίας ἥχ δ'. *Δόξα καὶ νῦν, Ξ:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθους ἄλλο. Κανὼν τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Ὁ κανὼν τῶν μαρτύρων ἥχ δ'. Ὁ κανὼν τῆς ὁσίας ἥχ ἠδ'. Τὸ κοντάκιον ἥχ β' *Τὸ σῶμα τὸ σόν, νηστείας κατατήξασα.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ κατὰ τὸ σύνηθες:-

Ἰστέον, ὅτι ἡ ἀκολογηθία τῆς ὁσίας Θεοκτίστης ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹⁷. Ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ ἀναγινώσκειται ὁ βίος αὐτῆς:-

Εἰς τὰς ι'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ὀλυμπᾶ, Ροδίωνος, ᾤσιπάτρως, Τερτίου, Ἐράστου καὶ Κουάρτου. Καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὁρέστου:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἀποστόλων ἥχ δ' (γ') καὶ

ἕτερα τῶ μάρτυρος ἡξ δ' (γ'). *Πόξα και νῦν, ἡξ:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Κανόνες τῆς ὁξῶ εἰς και τῶν ἁγίων δύο. Ἦχος δ' και τοῦ μάρτυρος ἡξ β'. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἡξ δ' *Τριάδος τῆς σεπτῆς*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁξῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ και ἐκ τῶ κανόνος. Καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Πηνᾶ, Βίκτωρος και Βικεντίου. Καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Στεφανίδος. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τῶ Στεδίτου:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια ἡξ ἡξ. Ἔτερα τοῦ ὁσίου ἡξ ὁ αὐτός. *Πόξα, ἡξ ἡξ Πάλιν ἡμῖν ἡ ἐπήσιος μνήμη. Καὶ νῦν, ἡξ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁξῶ. *Πόξα, ἡξ ἡξ Ὅσιε πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ νῦν, ἡξ*. Τροπάριον τῶν ἁγίων *Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε. Καὶ τῶ ὁσίου Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἁλλῶ, κανὼν τῆς ὁξῶ εἰς. Καὶ τῶν ἁγίων εἰς. Καὶ τοῦ ὁσίου εἰς. Ὁ κανὼν τῶν ἁγίων ἡξ δ', ὁ κανὼν τοῦ ὁσίου ἡξ ἡξ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡξ δ' *Τῆς στρατείας ἤρπασε τῆς ἐπικήρου*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁξῶ. Ἐἴτα στιχηρὸν ἡξ β' *Πεῦτε φίλοι τὴν τρισαυγῆ. Πόξα, ἡξ δ' Τὸν ἀριστέα τοῦ Χριστοῦ, Πηνᾶν τὸν αἰοιδιμον. Καὶ νῦν, ἡξ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ και ἐκ τοῦ κανόνος. Ζῆτει ἀκολοθίαν οἶαν θέλης, εἴτε εἰς ὁσίου, εἴτε εἰς μάρτυρος. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκειται ἡ διάταξις τῶ Στεδίτου¹⁸ και ὁ βίος αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς ἁγίας μάρτυρος Στεφανίδος, ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, εἰ μὴ πως ἐστίν, εἰς κανὼν τῶν ἀμφοτέρων¹⁹:-

Εἰς τὰς ιβ'. Τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τοῦ Ἐλεήμονος γ' ἡξ δ' και τῶ ὁσίου γ' ἡξ ἡξ. *Πόξα, ἡξ β' Ἡ τοῦ ἐλέως πηγῆ. Καὶ νῦν, ἡξ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁξῶ. *Πόξα, τῶ ὁσίου ἡξ ἡξ Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη²⁰. Καὶ νῦν, ἡξ*. Τροπάριον ἡξ ἡξ *Ἐν τῇ ὑπομονῇ σε ἐκτήσω τὸν μισθόν σου, πάτερ ὄσιε. Καὶ τοῦ ὁσίου Ταῖς τῶν δακρῶν σου ῥοαῖς:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν τὸν βίον τῶ ἁγίου Ἰωάννου. Καὶ μετὰ τὴν συνήθη ἁλλῶ, οἱ κανόνες τῆς ὁξῶ εἰς γ', και τῶν ἁγίων ἀνά τέσσαρα. Ὁ κανὼν τοῦ Ἐλεήμονος, ἡξ ἡξ και τῶ ὁσίου ἡξ ὁ αὐτός. Ἄπὸ γ' ἡξ, τὸ κοντάκιον τοῦ ὁσίου ἡξ ἡξ *Τὰς φρυγανώδεις τῶν παθῶν*. Καὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τοῦ Ἐλεήμονος ἡξ β' *Τὸν πλῆτον τὸν σόν*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁξῶ. *Πόξα, ἡξ ἡξ Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ νῦν, ἡξ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ και ἐκ τοῦ κανόνος ὡς συνήθης. Ζῆτει οὖν τὴν Λειτουργίαν εἰς ἱεράρχας:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου:-

Ἐν τῶ μικρῶ ἔσπερινῶ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχους δ' και ψάλλομεν στιχηρὰ εἰς ἡξ δ' πρὸς τὸ *Ἐδωκας σημείωσιν²¹. Πόξα, ἡξ δ' Καὶ νῦν, ἡξ*. Εἰς τὸν γίχον ἡξ β'. *Πόξα και νῦν, ἡξ β' Τὸ Ἦν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον και τὸ Ἦν Ἡ τῶ στόματός σε καθάπερ πυρρός. Καὶ ἀπόλυσις. Ἐπιτελοῦμεν δὲ και ἀρτυρλίαν, εἰ θέλει ὁ προεστώς:-*

Ἐσπέρας, ἐν τῶ μεγάλῳ ἔσπερινῶ εἰς τὸ λυχνικόν. Ψάλλομεν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*, εἰς ἡξ ἡξ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους η' και λέγομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου ἡξ δ' πρὸς τὸ *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι, Τὴν χρυσήλατον σάλπιγα. Πόξα, ἡξ ἡξ Ὅσιε τρισμάκαρ ἀγιώτατε πάτερ. Καὶ νῦν, ἡξ Τίς μὴ*

μακαρίσει σε Παναγία Παρθένε. Εἰσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ μὲν δ', Παρθμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων*. Τὸ β', Κοφίας Κορομῶντος *Στόμα δικαίῳ ἀποστάζει σοφίαν*. Τὸ δὲ τρίτον, Κοφίας Κορομῶντος *Ἐγκωμιαζομένου δικαίου*:-

Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τούτων, ποιῶ ὁ ἱερεὺς τὴν συνήθη ἐκτενῆ (*Καταξίωσον, Πληρώσωμεν*). Ἄπὸ δὲ τῆς ἐκφωνήσεως ἀρχόμεθα (τῆς λιτῆς ψάλλοντες) τὰ ἰδιόμελα τοῦ ἁγίου εἰς ἡχ' δ' (δύο), εἰς ἡχ' β' (τρία), καὶ εἰς ἡχ' δ' (έν). *Πόξα, ἡχ' δ'. Καὶ νῦν, Ξ*. Πιτανεύοντες ὡς σύνθητες, λέγοντος τῷ ἱερέως τὰς ἱκετηρίας εὐχὰς καὶ αἰτήσεις ὁμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ἐσχάτην εὐχήν, ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἁγίου πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς*. Καὶ εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ ψάλλοντες ἅμα οἱ δύο χοροί. Στίχος δὲ λέγομεν· στίχος δ': *Τὸ στόμα μου χαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν*. Στίχος β': *Στόμα δικαίου μελετήσει σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ χαλήσει κρίσιν*. *Πόξα, ἡχ' ἡβ' Σάλπιγξ χρυσόφωνος ἀνεδείχθης*. *Καὶ νῦν Ξ, Ὁ ποιητῆς καὶ λυτρωτῆς μου*. Εἶθ' οὕτως, *Νῦν ἀπολύεις*. Καὶ τὸ ἀπολυτικίον ἡχ' ἡδ' *Ἡ τῷ στόματός σου καθάπερ χρυσός, καὶ λέγει αὐτὸ β' καὶ τὸ 'Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου, ἅπαξ²²*. Καὶ εὐλογεῖ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἄρτους κατὰ τὸ σύνθητες. Ψάλλοντων δὲ ἡμῶν τὸ *Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἕως τοῦ οὐκοῦ ἐλαπθῶσονται παντὸς ἀγαθῶ, ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς*. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου. Πίδεται δὲ κατακλαστόν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀπὸ ἐνὸς ποτηρίου οἴνου:-

Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀναγνώσεως, τὸν ἐξάψαλλον. Τὸ Θεὸς Κύριος καὶ στιχολογῶμεν. Μετὰ δὲ τὴν ἡχ' ἡβ' τοῦ ἁγίου ἡχ' ἡδ'. *Πόξα, τὸ τέλος²³*.

Καὶ νῦν, Ξ. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἔτερον ἡχ'²⁴. Εἶτα ὁ πολυέλεος καὶ οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἡχ'. Προκείμενον *Τὸ στόμα μου χαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν*. Στίχος: *Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωπίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην*. Τὸ *Πᾶσα πνοή, εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην*· *Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας*. Καὶ ὁ Πεντηκοστὸς ψαλμὸς. *Πόξα, ἡχ' β' Σήμερον σκιρτῶσιν ἐν πνεύματι*. *Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου*. Στίχος: *Ἐλέησόν με ὁ Θεός, ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖρεσί σου*. Κανόνες δύο. Ὁ μὲν πρῶτος τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', ἡχ' ἡδ'. Καὶ τῷ ἁγίου εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ' πρὸς τὸ *Ἄρματηλάτην Φαραῶ*. *Τῆς μετανοίας γεγινώς²⁵*. Ἄπὸ γ' ἡχ', ἡβ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' ἡβ' *Ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐδέξω*. *Ἐξαποστειλάρον*. Εἰς τοὺς αἶνους, τὸ *Πᾶσα πνοή καὶ ἰσῶμεν γίχους δ'*. Καὶ λέγε στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Ἐδωκας σημείωσιν*. *Πόξα, ἡχ' ἡδ' Χρυσέοις ἔπεσι καὶ θεοφθόροις διδάγμασι*. *Καὶ νῦν, Ξ*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδεται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς:-

Εἰς τὴν Πειτεργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ἡχ' γ' καὶ ἡχ' γ'. Εἰς τὴν Εἰσοδὸν ἡχ' ἡδ' *Ἡ τῷ στόματός σου*. *Πόξα, τὸ κοντάκιον Ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐδέξω*. *Καὶ νῦν, Ξ²⁶*. Προκείμενον ἡχ' δ' *Τὸ στόμα μου χαλήσει σοφίαν*. Στίχος: *Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη*. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· *Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς*. *Ἀλληλουῖα ἡχ' β'*. *Στόμα δικαίῳ μελετήσει σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ χαλήσει κρίσιν*. Στίχος: *Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτῶ, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· *Εἶπεν ὁ Κύριος· ἐγὼ εἰμὶ ἡ*

θύρα. Τέλος· μία ποίμνη, εἰς ποιμήν.
Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον
ἔσται δίκαιος, ἀλληλῳία, καὶ τὰ λοιπά·
Εἰς τὰς ιδ'. Τὸ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀπο-
στόλου Φιλίππου·-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ λυχνικὸν ἄλλ' οὐ
γίνεται, διὰ τὸν κόπον τῆς παρελθούσης
ἀρτυρίας. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα
ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχη-
ρά, ἡχ' ἡβ' πρὸς τὸ Ὅλην ἀποθέμενοι.
Πόξα, ἡχ' ἡβ' Τοῦ μεγάλου Φιλίππου φω-
τός. Καὶ νῦν, 5²⁷. Εἰς τὸν γίχον, στι-
χηρὰ τῆς ὁἰκῶ ἢ τὰ στιχηρὰ εἰς ἡχ' ἡδ',
πρὸς τὸ Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος.
Πόξα, ἡχ' β' Καταλιπὼν τὰ ἐπὶ γῆς. Καὶ
νῦν, 5. Τροπάριον ἡχ' γ' Ἀπόστολε ἅγιε
Φιλίππου πρόσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ²⁸·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, στιχολογοῦμεν ἄ
τρία καὶ ἀναγινώσκουμεν τὸ ὑπόμνημα
τῷ ἀποστόλου. Τὸ δὲ καταλειφθὲν τοῦ
βίου τῷ Χρυσοστόμου, ὀφείλει ἀναγι-
νώσκεσθαι εἰς τὴν τράπεζαν. Οἱ κα-
νόνες τῆς ὁἰκῶ (δύο) καὶ τοῦ ἀποστόλου
εἰς γ', ἡχ' ἡβ'. Αἶψ' ἕκτης τὸ κοντάκιον
ἡχ' ἡδ' Ὁ μαθητὴς καὶ φίλος σου, καὶ μι-
μητὴς τοῦ πάθους σου. Εἰς τοὺς αἶνους,
τὸ Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ'
δ' πρὸς τὸ Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.
Πόξα, ἡχ' β' Φιάλαι τῶν ἀρωμάτων ἐν
χόσμῳ. Καὶ νῦν, 5. Εἰς τὸν γίχον, στι-
χηρὰ τῆς ὁἰκῶ. Ἐἴτα στιχηρὸν ἡχ' ἡβ'.
Πόξα, ἡχ' γ' Τὴν τῶν ἰχθύων ἄγραν.
Καὶ νῦν, 5²⁹. Καὶ εἰ βέλει καὶ δοξο-
λογίαν μεγάλην ποιῆσαι, ποιήσον³⁰·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῷ
κανόνος ς γ' καὶ ς γ'. Προκείμενον ἡχ'
ἡδ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος:
Οἱ ἄρανοι διηγοῦνται. Ὁ Ἀπόστολος,
Πράξεων τῶν Ἀποστόλων· Ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ἐκεῖνας, ἄγγελος Κυρίου. Ζῆτει τῇ
ε' τῆς γ' ἑβδομάδος τῆς Πεντηκοστῆς.
Ἀλληλούϊα ἡχ' δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ
οὐρανοί. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζό-
μενος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Τῷ

καίρω ἐκεῖνω, ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελ-
θεῖν. Ζῆτει τῇ δ' τῆς διακαινησίμου, ἀπὸ
τοῦ μέσου. Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν
γῆν ἐξῆλθεν. Καὶ τὰ λοιπά·-

Χρῆ γινώσκειν, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἀ-
γία νηστεία τῆς αὐτῆς Τεσσαρακοστῆς,
φυλάσσομεν ἐν ἐκάστη ἑβδομάδι τὰς
τρεῖς ἡμέρας Πευτέραν, Τετράδα καὶ
Παρασκευὴν, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον,
εἰ μὴ πρὸς τὴν μέγαν ἀγίον μνήμη. Τότε
γὰρ καταλύομεν καὶ ποιῶμεν ἀγάπην
διὰ τὸν ἅγιον. Περὶ δὲ τῆς ἀκολουθίας
τῶν ὥρων τῆς ἀγίας ταύτης Τεσσαρα-
κοστῆς, προεγράφη ἐν ἀρχῇ τοῦ βι-
βλίου, εἰς τὴν σύνοψιν τῆς ἐκκλησια-
στικῆς διατάξεως ἐν τῷ κεφαλαιῷ ε' καὶ
ζῆτει τὴν τέτων διάταξιν ἐκεῖ·-

Πεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὅταν ἀναγινώ-
σκηται τὸ κατὰ Λεκάην θεῖον εὐαγγέλιον,
κατ' αὐτὴν τὴν ἀγίαν Κυριακὴν ἀνα-
γινώσκομεν τὸν λόγον τῷ μεγάλῳ Βα-
σιλεῖ εἰς τὸ Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας
καὶ μείζονας οἰκοδομήσω³¹ ζῆτει τοῦτον
εἰς τὰ Ἠθικὰ αὐτῷ³²·-

Ἰστέον ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀγί-
ας ταύτης Τεσσαρακοστῆς, ἐν Καββάτω
ἢ ἐν Κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς δυσὶν ἡμέραις
ὀφείλει ψάλλεσθαι τὸ ἀπολυτικὸν τῶν
ἀγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν³³. Ὡς-
αὐτως καὶ τὸ κοντάκιον. Εἰ δὲ ἐν μιᾷ
τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος ἡ-
γεν ἀπὸ τῆς Πευτέρας ἄχρι τῆς Πα-
ρασκευῆς ἀλληλούϊα διὰ τὸ τῆς Τεσ-
σαρακοστῆς αἰδέσιμον καὶ τὴν ταύτης
ἐναρξιν·-

Ε

εἰς τὰς ιε'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων καὶ ὁμο-
λογητῶν Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίβου·-

Εἰς τὸ λυχνικὸν, ἡ συνήθης ἀκο-
λουθία. Τὰ στιχηρὰ τῶν ἀγίων ἡχ' δ'.
Πόξα, ἡχ' β' Ἡ Ἐδεσσα εὐφραίνεται.
Καὶ νῦν, 5. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰκῶ.
Πόξα, ἡχ' β' Πεῦτε φιλομάρτυρες πάν-
τες. Καὶ νῦν, 5. Τροπάριον ἡχ' ἡδ' Τὰ
θαύματα τῶν ἀγίων σε μαρτύρων·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκειται τὸ μαρτύριον αὐτῶν εἰς δύοεις β'. Καὶ κατὰ τὸ σύνθηδες στιχολογουῦμεν. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τῶν ἁγίων εἰς, ἡχ' δ'. ἸΑΦ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' β' Ἐξ ὑψους σοφοί, τὴν χάριν κομισάμενοι. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος Ϟ γ' καὶ γ'. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία. Ζήτει εἰς μάρτυρας, εἴ γε ψάλλομεν τὸ Θεὸς Κύριος³⁴:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. Δόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Καλοῦντι Χριστῶ πρὸς μαθητεῖαν ὀράνιον. Καὶ νῦν, Ξ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς ἢ ταῦτα, ἡγουν τὰ εἰς ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ἐκ πυθμένος κακίας ἐσχάτης. Καὶ νῦν, Ξ. Τροπάριον ἡχ' γ' Ἀπόστολε ἄγιε:-

Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀκολουθία κατὰ τὸν τύπον. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ὑπόμνημα τῶ ἀποστόλου. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τοῦ ἀποστόλου εἰς γ', ἡχ' δ'. ἸΑΦ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' δ' Τὸ τελωνεῖς τὸν ζυγόν. Εἰς τοὺς αἴνους, ἰσῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ἐδωκας σημαίωσιν. Δόξα, ἡχ' β' Ζυγὸν λιπῶν ἀδικίας. Καὶ νῦν, Ξ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Κροτήσωμεν ἐν ἁσμασι σήμερον. Καὶ νῦν, Ξ³⁵:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος Ϟ γ' καὶ γ'. Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους Ἀδελφοί, λέγει ἡ Γραφή, πᾶς ὁ πιστεύων ἐπὶ Κύριον. Ζήτει τῇ γ' τῆς τετάρτης ἑβδομάδος³⁶. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἐκ τῆς κεινῆς παρὰ τῶν ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον. Τέλος ἄλλ' ἀμαρτωλοῦς εἰς

μετάνοιαν. Ζήτει Καββάτω πέμπτω. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ:-

Εἰς τὰς ιζ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργῆ:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ'. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Εἰς βάθος θεωρίας. Καὶ νῦν, Ξ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Γρηγόρησις Θεοῦ ἐδόθη σοι. Καὶ νῦν, Ξ. Τροπάριον ἡχ' ἡδ' Ἐν προσευχαῖς γρηγορῶν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκειται ἐκ τῶ βίου αὐτοῦ. Καὶ μετὰ τὰ συνήθη, στιχολογουῦμεν. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ', ἡχ' ἡδ'. ἸΑΦ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' β' Θαυμάτων πολλῶν. Εἰς τοὺς αἴνους, εἰ βέλη, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' εἰς δ'. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Τὸν περιβόητον ἐν Θαύμασιν. Καὶ νῦν, Ξ. Εἰ δ' οὐ, ἀπόστιχα τῆς ὁρθῆς. Δόξα, ἡχ' δ' Ἰερωσύνης τὴν ψῆφον. Καὶ νῦν, Ξ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος ὡς σύνθηδες. Προκειμένον ἡχ' βαρὺς Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ' Ἀδελφοί, ἐνὶ ἐκάστῳ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος. Ἀλληλοῦσα ἡχ' β'. Οἱ ἱερεῖς σε Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὅσοί σου ἀγαλλιάσονται. Στίχος: Ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἡρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῶ. Εὐαγγέλιον, κατὰ Ματθαῖον Ἐκ τῆς κεινῆς ἐκείνῳ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ. Ζήτει εἰς τὴν πρώτην τοῦ αὐτοῦ μηνός. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-

Εἰς τὰς ιη'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Πλάτωνος καὶ Ῥωμανοῦ:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στι-

χηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' καὶ τὸ ἅγιος Ῥωμανοῦ ἕτερα ἡχ' δ'. *Πόξα, ἡχ' ἡβ' Φοβερά καὶ παράδοξα. Καὶ νῦν, 5.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχ'ω. Τροπάριον *Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, τῆς ὁχ'ω. Μετὰ τὴν τρίτην ἄλλο ὁ κανὼν ἡχ' ἡδ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἡχ' δ' *Ὡς ἀστέρα μέγιστον ἡ Ἐκκλησία.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχ'ω:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος. Ἡ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιζ'. Τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰβδιδ. Καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαρλαάμ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τὸ προφήτου ἡχ' δ' καὶ τοῦ μάρτυρος ἕτερα στιχηρὰ ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν, 5³⁷:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον³⁸, ὁ κανὼν τὸ προφήτου ἡχ' ἡδ', καὶ τοῦ μάρτυρος ἡχ' δ'. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχ'ω:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς προφήτας καὶ εἰς μάρτυρας³⁹:-

Εἰς τὰς κ'. Προεόρτια τῆς ἐν τῷ ναῶ εἰσοδὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τῷ Δεκαπολίτου. Καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως:-

Στιχηρὰ προσόμοια τῶν προεορτίων ἡχ' δ' καὶ τῶ ἁγίου Γρηγορίου ὁμοία. *Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' δ' Σήμερον ὁ Θεοχώρητος ναός.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου Πρόκλου ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ὁ αὐτὸς Δεῦτε πάντες οἱ πιστοί.* Τροπάριον ἡχ' δ' *Χαρὰν προμνηστεύεται.* Καὶ τῶν ἁγίων ἡχ' δ' *Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν⁴⁰:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν ἐκ τῶ βίου τοῦ Γρηγορίου τῶν Ἰερογαντίνων⁴¹ εἰς δόσεις β'. Κανόνες ὁ προεόρτιος καὶ τῶν ἁγίων δύο. Εἰ δὲ οὐκ ἔχει τὸ μνηαῖον δύο κανόνες τῶν ἁγίων, ψάλλεται τῆς ὁχ'ω, προηγεῖται δὲ ὁ

προεόρτιος κανὼν. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' δ' *Εὐφροσύνης σήμερον ἡ οἰκωμένη.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς εορτῆς, ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν, ἰδιόμελον Ἰγαλλιάσθω σήμερον:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος⁴². Καὶ τὰ λοιπὰ, ζῆτει εἰς ἱεράρχας:-

Εἰς τὰς κδ'. Ἡ ἐν τῷ ναῶ εἰσοδὸς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου:-

Ἐν τῷ μικρῷ ἔσπερινῷ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ', δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. *Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Ὁ Δαβὶδ προανεφώνει σοι.* Εἰς τὸν γίχον ἡχ' β'. *Πόξα καὶ νῦν, ὁμοιον. Ἦνν ἀπολύεις.* Τὸ Τρισάγιον. Καὶ τὸ *Ἦθθ Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προόμιον.* Καὶ γίνεται ἀπόλυσις:-

Πεῖ εἰδέναι, ὡς εἰ τύχοι ἡ τοιαύτη εορτὴ ἐν Κυριακῇ, προηγῶνται πάντα τὰ ἀναστάσιμα. Ἐπιτελοῦμεν δὲ ἀρρυπνίαν ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς δεσποτικαῖς εορταῖς:-

Ἐσπέρας οὖν εἰς τὴν ἀρρυπνίαν, μετὰ τὸν προομιμακὸν ψαλμόν, στιχολο-

γόμεν τὸ πρῶτον ἀντίφωνον, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους η'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια γ' εἰς ἡχ' δ', πρὸς τὸ *Ὡ* τοῦ *παραδόξου Θαύματος*, ἤγουν τὸ *Σήμερον πιστοὶ χορεύσωμεν*, δευτεροῦντες τὸ δ'. Ἐἶτα λέγομεν καὶ ταῦτα εἰς ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν, τῶν ἀγίων εἰς ἅγια*, δευτεροῦντες τὸ δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ' ἡδ' *Μετὰ τὸ τεχθῆναι σε, θεόνυμφε*. Εἴσοδος. *Φῶς ἰλαρόν*. Προκειμένον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ δ', *Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων Ἐν ἡμέρα μιᾷ*. Τὸ β', *Βασιλειῶν τρίτης Ἐγένετο ὡς συνετέλεσε Κολομών*. Τὸ γ', *προφητείας Ἰεζεκιήλ Τάδε λέγει Κύριος Ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης*. Εἰς τὴν λιτήν, ἰδιόμελα ἡχ' δ' *Ἀγαλλιᾶσθω σήμερον*, ἡχ' δ' *Σήμερον ὁ θεοχώρητος ναὸς*, ἡχ' ὁ αὐτὸς *Πεῦτε πάντες οἱ λαοί*. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ' ἡδ' *Ἐπέλαμψεν ἡμέρα χαρμόσυνος*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν*. *Χαίρει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ*. Στίχος: *Ἄπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονται σοι Ἄννα ἢ θεία χάρις σαφῶς*. Στίχος: *Ἄπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιᾶσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως*. Ἐνδον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ' ἡδ' *Σήμερον τὰ στίφη τῶν πιστῶν συνελθόντα*. Ἀπολυτικὸν ἡχ' δ' *Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προοίμιον*. Λέγεται ἐκ τρίτου. Ἐἶτα δίδεται συνήθως ὁ εὐλογηθεὶς ἄρτος ἥτοι τὸ κατακλαστόν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν δ' ἡλῶ, ἡχ' ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Εἰς δὲ τὴν β' ἡλῶ ἡχ' ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Μετὰ τὸν πολυέλεον⁴³ ἡχ' ἡχ' ἡδ'. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἡχ. Προκειμένον ἡχ'

δ' *Ἄκουσον θυγάτερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ ὄς σε καὶ ἐπιλάθου τῷ λαῷ σε καὶ τῷ οἴκου τοῦ πατρός σε καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τῷ κάλλους σε*. Στίχος: *Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ*. Τὸ *Πᾶσα πνοή*. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν Ἀναστᾶσα Μαριάμ. Ὁ Πεντηκοστός. Καὶ τὸ πεντηκοστάριον ἡχ' β' *Πόξα, Σήμερον ὁ ναὸς ὁ ἔμψυχος*. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Καὶ λέγομεν καὶ τὸν ἡδ' *Σήμερον τὰ στίφη τῶν πιστῶν⁴⁴. Ζήτηι ὡς εἰς τὰ ἀπὸ γίχ. Κανόνες δύο, ὁ δ' ἡχ' δ' καὶ ὁ β' ἡχ' δ'. Καταβασίαν δ' οὖν λέγομεν *Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε⁴⁵. Ἀπὸ γ' ἡδ', ἡχ' ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Κατεπλάγη Ἰωσήφ*. Ἀναβόησον *Παυῖδ*. Κοντάκιον ἡχ' δ' Ὁ καθαρῶτατος ναὸς τοῦ σωτῆρος. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ λόγον, ἐκ τῶν ἐγκωμίων τῆς Θεοτόκου⁴⁶. Μετὰ τὴν γ', τὸ ἔξαποστειλᾶριον ἐκ τρίτου. Εἰς τοὺς αἶνους ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἡχ' δ' πρὸς τὸ *τῶν οὐρανίων ταγμάτων*. *Λαμπαδηφόροι παρθένοι*. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ' β' *Σήμερον τῷ ναῷ προσάγεται ἡ πανάμωμος Παρθένος*. Προξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς:-**

Εἰς τὴν λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶν κανόνων τῆς εορτῆς ἡδ' γ' καὶ γ'. Εἰς τὴν εἴσοδον ἡδ' *Σήμερον τῆς εὐδοκίας*. Καὶ τὸ κοντάκιον τῆς εορτῆς. Προκειμένον ἡχ' γ', Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου *Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι μου*. Στίχος: *Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτῆς, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί*. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους *Ἀδελφοί, εἶχεν ἡ πρώτη σκηπή*. Ἀλληλδία ἡχ' ἡδ'. *Ἄκουσον θυγάτερ καὶ ἴδε*. Στίχος: *Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τῷ λαῷ*. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν *τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ*

Ἰσοῦς εἰς κόμην τινά. Ζήτει Σεπτεμβρίῳ η'. Κοινωνικὸν ἦχ' γ' Ἄπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς. Καὶ τὸ Ποτήριον σωτηρίῳ λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι, ἀλληλῆϊα:~

Πεῖ οὖν εἰδέναι, ὅτι ἐορτάζεται ἡ παροῦσα ἐορτὴ μέχρι τῆς κ' τοῦ αὐτοῦ μηνός:~

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλήμονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Κικιλίας:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς (γ') ἦχ' ἠδ'. Ἔτερα στιχηρὰ (γ') τῶν ἁγίων ἦχ' β'. Δόξα, ἦχ' ἠβ. Καὶ νῦν, ἦχ' δ' Ἀγαλλιάσθω σήμερον. Εἰς τὸν γίχον τῆς ἁγίας ἦχ' δ'. Ἔτερα στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἦχ' β'. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ' ὁ αὐτὸς Σήμερον τῷ ναῷ προσάγεται. Τροπάριον τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀποστόλου Ἀπόστολε ἅγιε:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς καὶ τῶν ἁγίων ἦχ' β'⁴⁸. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἁγίας ἦχ' δ' πρὸς τὸ Ὁ ὑψώθεις ἐν τῷ Σταυρῷ⁴⁹. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ τῶν ἀποστόλων ἦχ' δ'. Δόξα καὶ νῦν, Σήμερον ὁ θεοχώρητος ναός. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἦχ' β'. Δόξα καὶ νῦν, Ξ:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος⁵⁰. Ζήτει δὲ εἰς ἀποστόλους:~

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίῃς. Καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἰκραγαντίνων:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου ἦχ' δ' καὶ τῷ ἁγίου Γρηγορίου ἦχ' ἠδ'. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ' δ' Πεῦτε πάντες οἱ πιστοί. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἐορτῆς ἦχ' δ'. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ' ἠδ' Ἐπέλαμψεν ἡμέρα χαρμόσυνος. Τροπάριον τῶν ἁγίων Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν (καὶ τῆς ἐορτῆς):~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ὁ κανὼν τῆς ἐορ-

τῆς⁵¹ καὶ τῶν ἁγίων δύο. Τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου ἦχ' δ' καὶ τοῦ Ἰκραγαντίνων Γρηγορίου ἦχ' ἠδ'. Ἀναγινώσκομεν καὶ ἐκ τοῦ βίβ τῶν ἁγίων. Εἰς τὸν γίχον τῶν αἰνῶν, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἦχ' β'. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ' ἠβ Σήμερον τὰ στίφη τῶν πιστῶν συνελθόντα:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία ζητεῖ εἰς ἱεράρχας:~

Εἰς τὰς κδ'. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Κλήμεντος Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἰστώμεν γίχους γ'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἁγίου Κλήμεντος γ' ἦχ' β' καὶ τῷ ἁγίῳ Πέτρου γ' ἦχ' δ'. Δόξα, τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ἦχ' ἠβ Τῆς τῶν παθῶν ὀχλήσεως. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἦχ' ἠδ Μετὰ τὸ τεχθῆναι σε. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἦχ' δ'. Δόξα, τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ ἦχ' δ' Χεῖρι Θεοῦ χρυσθεῖς εἰς ἱερέα. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἦχ' ἠδ Ὁ Δαυὶδ προανεφώνει σοι Ἄχραντε. Ἀπολυτικίον τῶν ἁγίων Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ τῆς ἐορτῆς:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλ' ἀναγινώσκομεν τὸ μαρτύριον τῷ ἁγίῳ Κλήμεντος καὶ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ. Κανόνες τῆς ἐορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Τῆς ἐορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων ἀνά τέσσαρα. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῶν ἁγίων ἦχ' δ' Ἐκκλησίας ἄσειστοι. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἦχ' β'. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ' δ' Σήμερον ὁ θεοχώρητος ναός:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζήτει εἰς ἱεράρχας:~

Εἰς τὰς κε'. Τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης⁵² καὶ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Περκερίου:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἰστώμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς γ' ἦχ' δ' πρὸς τὸ Ὡ τῷ παραδόξῳ θαύματος. Σήμερον πιστοὶ χορεύομεν

καὶ τρεῖς τῆς ἁγίας ἡχ' ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ
*Τῶν οὐρανίων ταγμαίων. Σήμερον τέρ-
 πεται πόλις. Δόξα, τῆς ἁγίας ἡχ' β' Χαρ-
 μονικῶς τῇ πανηγύρει. Καὶ νῦν, τῆς
 ἐορτῆς ἡχ' ἡδ' Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε. Εἰς
 τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς προσό-
 μοια ἡχ' ἡδ' Χαίρει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ.
 Δόξα, τῆς ἁγίας ἡχ' β' Βίον ἄυλον ἐξη-
 σκημένη. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἡχ' ἡδ'
 Σήμερον τὰ στίφη τῶν πιστῶν. Ἄπο-
 λυτίκιον τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς ἁγίας Ἡ
 ἀμνάς σε Ἰησοῦ καὶ αὐθις τῆς ἐορτῆς:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡχ' τῆς ἐορτῆς. Καὶ
 ἀναγινώσκωμεν τὸ μαρτύριον τῆς ἁγίας.
 Κανόνες τῆς ἐορτῆς ἀμφοτέρω καὶ
 τῆς ἁγίας ἡχ' ἡδ'. Εἰ δὲ βούλει ἐορτάσαι
 καὶ τὸν ἅγιον Μερκούριον κανὼν τῆς
 ἐορτῆς ὁ δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ
 οἱ δύο τῶν ἁγίων ἀνά τέσσαρα τροπά-
 ρια ἕκαστος. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς
 ἐορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους, Πᾶσα πνοή, τὰ
 στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς εἰς δ'.
 Δόξα, τῆς ἁγίας ἡχ' β' Βίον ἄυλον ἐξη-
 σκημένη. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἡχ' ὁ αὐ-
 τὸς Σήμερον τῷ ναῷ προσάγεται. Ἡ
 μόνον τῆς ἐορτῆς Δόξα καὶ νῦν, Σήμε-
 ρον τῷ ναῷ προσάγεται. Ποξολογία με-
 γάλῃ καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ
 καὶ ἐκ τῶ κανόνος τῆς ἐορτῆς. Καὶ ἡ
 λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἐορτῆς. Ἐν ἧ καὶ
 ἀποδίδεται ἡ ἐορτή:-

Ἡ δὲ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Μερ-
 κουρίδ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:-

Εἰς τὰς κγ'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Ἄ-
 λυπίου τοῦ κιονίτου. Καὶ τῶ ὁσίῳ πατρὸς
 ἡμῶν Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἰσῶμεν γίχους γ'
 καὶ ψάλλομεν προσόμοια τῶ ἁγίῳ Ἄλυ-
 πίου γ' ἡχ' δ' καὶ ἕτερα γ' τοῦ ἁγίῳ Νί-
 κωνος, ἡχ' ἡδ'. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Ἐξέλαμψάν
 σοι πάτερ Νίκων⁵³. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν
 γίχον, τῆς ὡχ'ῶ. Δόξα, ἡχ' β'. Καὶ νῦν,
 ἦ. Τροπάριον τῶ ὁσίῳ ἡχ' δ' Ὑπομονῆς

στύλος γέγονας. Ἐτερον τοῦ ἁγίῳ Νί-
 κωνος ἡχ' γ' Χαίρει ἔχουσα ἡ Λακε-
 δαίμων, θεῖαν λάρνακα:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανὼν τῆς ὡχ'ῶ εἰς
 καὶ τῶν ἁγίων δύο. Τῶ ἁγίῳ Ἄλυπίου ἡχ'
 ἡδ' καὶ τοῦ ἁγίου Νίκωνος ἡχ' ἡδ'. Ἄφ'
 ἕκτης τὰ κοντάκια. Εἰς τοὺς αἴνους
 προσόμοια στιχηρὰ ἡχ' δ'. Δόξα, ἡχ' ἡδ'
 Ὅσιε πάτερ⁵⁴. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν
 γίχον, τῆς ὡχ'ῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ
 τοῦ κανόνος. Ἡ ἀκολουθία ζῆτει εἰς
 ὁσίους:-

Εἰς τὰς κζ'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος
 Ἰακώβου τῶ Πέρσε:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ προσόμοια
 ἡχ' β'. Δόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Καρτερῶν ἐν
 ἀθλήσει. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς
 ὡχ'ῶ. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Ἐθναυμαστῶθης Ἰά-
 κωβε. Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον ἡχ' δ' Ὁ
 μάρτυς σε, Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς ὡχ'ῶ
 (δύο) καὶ τοῦ ἁγίῳ ἡχ' β'. Κοντάκιον ἡχ'
 β' Πεισθεὶς τῇ καλῇ συζύγῳ. Εἰς τὸν
 γίχον, τῆς ὡχ'ῶ. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Πιστῶς
 ἀθροισθέντες σήμερον. Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ
 κανόνος. Ἡ ἀκολουθία πᾶσα, ζῆτει εἰς
 μεγαλομάρτυρας:-

Εἰς τὰς κη'. Τοῦ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Στε-
 φάνου τῶ νέε καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος
 Εἰρηνάρχου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ προσόμοια
 τῶ ἁγίου Στεφάνου γ' ἡχ' ἡδ'. Ἐτερα γ'
 τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἡχ' ἡδ'. Δόξα, ἡχ' ἡδ'
 Ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς
 τὸν γίχον, τῆς ὡχ'ῶ. Δόξα, ἰδιόμελον ἡχ'
 ἡδ' Τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσας ἀλώβητον.
 Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον τῶ ὁσίῳ ἡχ' δ'
 Ἀσκητικῶς προγυμνασθεὶς ἐν τῷ ὄρει.
 Καὶ τοῦ μάρτυρος Ὁ μάρτυς σου, Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἡχ'ῶ. Κα-
 νὼν τῆς ὡχ'ῶ εἰς καὶ τῶν ἁγίων β'. Ὁ
 κανὼν τοῦ ὁσίῳ ἡχ' ἡδ' ὁ δὲ κανὼν τοῦ

μάρτυρος ἡχ' ὁ αὐτός. Κοντάκιον ἡχ' δ' Ἐορτάζει σήμερον ἡ Ἐκκλησία. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὁχ'ω. *Πόξα*, τοῦ ὀσίου ἡχ' γ' Ἄφιερῶθεις τῷ Θεῷ ἐκ κοιλίας μητρικῆς ὡς ἄλλος *Σαμουήλ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ ὡς σύνηθες:-

Εἰς τὰς κζ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Παραμόνου. Καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φιλουμένου. Καὶ τοῦ ὀσίου Ἰακακίου τοῦ ἐν τῇ Κλίμακι:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. *Πόξα* καὶ νῦν, ς. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχ'ω:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς ὁχ'ω καὶ τοῦ ἁγίου κανὼν ἡχ' δ'. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον⁵⁵. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὁχ'ω. Ἐναγινώσεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων. Ἡ δὲ ἀκολουθία τοῦ ὀσίου Ἰακakis λέγεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις⁵⁶:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηθες, ζῆται εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς λ'. Τῶ ἁγίῳ καὶ πανευφήμῳ ἀποστόλῳ Ἄνδρῳ τοῦ Πρωτοκλήτου:-

Ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ⁵⁷, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἡχ' δ' δευτεροῦντες⁵⁸ τὸ ἐν. *Πόξα*, ἡχ' δ' Ὁ πρωτόκλητος μαθητῆς⁵⁹. Καὶ νῦν, ς⁶⁰. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'⁶¹. *Πόξα*, ἡχ' δ' Ὑμνήσωμεν οἱ πιστοὶ⁶². Καὶ νῦν, ς. Τὸ *Μὴν ἀπολύεις*. Τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ ἀπολυτικίον Ὡς τῶν ἀποστόλων πρωτόκλητος:-

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὸν προομιανόν, ψάλλομεν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους η' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς. Καὶ δευτεροῦμεν αὐτά. Καὶ ψάλλομεν καὶ αὐθις τὸ δ' καὶ τὸ β' ἅπαξ. *Πόξα*, ἡχ' δ' *Τὴν τῶν ἰχθύων ἄγραν*. Καὶ νῦν, ς ὁ αὐτὸς *Ἡσαΐα χόρευε*, *Λόγον Θεοῦ ὑπόδεξαι*. Εἰσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Καὶ ἀναγνώσματα. Τὸ πρῶτον,

Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Πέτρου *Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ*. Τὸ δεύτερον, Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Πέτρου *Ἁγαπητοί, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθεν*. Τὸ τρίτον, Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Πέτρου *Ἁγαπητοί, Χριστοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί*. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' (γ' καὶ ἐν εἰς ἡχ' ἡδ'). *Πόξα*, ἡχ' ἡδ' *Τὸν κήρυκα τῆς πίστεως*. Καὶ νῦν, ς. Καὶ αἱ συνήθεις εὐχαί. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ, πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν*. *Χαίροις ὁ λογικὸς ὄρανός*. Στίχος δ': *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*. Στίχος β': *Οἱ οὐρανοὶ διηγόνται*. *Πόξα*, ἡχ' γ' *Τὸν συναίμονα Πέτρος*. Καὶ νῦν, ς *Ἰωσήφ εἶπέ ἡμῖν*. Τροπάριον ἡχ' δ' *Ὡς τῶν ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου ἀτάδελφος*⁶³:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὴν δ' ἄλλο ἡχ' δ'. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ς. Εἰς τὴν β' ἄλλο ἡχ' γ'. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ς. Μετὰ τὸν πολυέλεον ἡχ' ἡχ' ἡδ. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἦχος. Προκείμενον ἡχ' ἡδ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν*. Στίχος: *Οἱ ὄρανοὶ διηγόνται δόξαν Θεοῦ*. *Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω*. *Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον* *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν*. Ζῆτει Κυριακῆ β'. Ὁ Ν' καὶ οἱ κανόνες τῆς ὁχ'ω καὶ τοῦ ἀποστόλου⁶⁴. Καταβασία *Χριστὸς γεννᾶται*. Ἄπὸ γ' ς, τὰ ἡχ' ἡχ' ἡδ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' β' *Τὸν τῆς ἀνδρείας ἐπώνυμον*. Ἐναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ὑπόμνημα τὸ ἐν εἰς τὸν ἅγιον Ἄνδρέαν. Ψάλλομεν δὲ καὶ τὴν *Τιμιωτέραν*. Καὶ μετὰ τὴν ς ς, τὸ ἔξαποστειλάριον. Εἰς τοὺς αἴνους, τὸ *Πᾶσα πνοὴ*, ἰσῶμεν γίχους δ' στιχηρὰ ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Τῶν οὐρανίων ταγμάτων*. *Πόξα*, ἡχ' ἡδ' *Τὸν κήρυκα τῆς πίστεως*. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς *ὑπόδεξαι Βηθλεέμ τὴν τῷ Θεῷ μητρόπολιν*. Προλογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶ κανόνος Ϝ γ' καὶ ϑ'. Προκειμένον ϩϫ ϩδ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος: Οἱ ἄρχανοι διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἰπόστολος. Ζῆτει Κυριακῇ ἰ πρὸς Κορινθίους δ': Ἄδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους. Ἑλληλοῦια ϩϫ δ'. Ἐξομο-

λογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου Κύριε. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰστήκει ὁ Ἰωάννης. Ζῆτει τῇ δ' τῆς διακαινησίμου. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ. Καὶ τὰ λοιπὰ:—

ΥΠΟΧΗΜΕΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Εἰς τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον ὡς προεδηλώθη:—
2. Τὰ εἰς ἦχον α' δύο ἰδιόμελα καὶ τὰ εἰς ἦχον β' ἕτερα δύο:—
3. Τῶν ἁγίων εἰς ἡ' (δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ϑ' ᾠδῆς):—
4. Μετὰ στίχου Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ:—
5. Καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου Ὡς τῶν αἰχμαλώτων καὶ θεοτοκίον τῆς ἡμέρας:—
6. Ἦχος δ' Τοῦ Χριστοῦ τὸ γεώργιον. Δόξα, Τὸν νοερὸν ἀδάμαντα:—
7. Τὸ δοξαστικὸν τοῦτο ἐξέπεσεν ἐκ τῶν μηναιῶν. Εἰ βούλει ψάλε ἐν ἰδιόμελον ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου τῆς κγ' Ἀπριλίου ἢ ἐν ἐκ τῶν τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς παρούσης ἡμέρας:—
8. Τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς ἡ' (δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ϑ' ᾠδῆς):—
9. Τοῦ ὁσίου δευτεροῦντες τὸ α':—
10. Τοῦ ὁσίου (δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς, δ' ἐκ τῆς ϑ' ᾠδῆς):—
11. Τὸ μηναιὸν ἔχει ἑτέραν προφητείαν, ἐκ τοῦ Δανιὴλ Ἐν ἔτει τρίτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν. Σὺ ἀνάγνωθι οἷον βούλει:—
12. Δύο εἰς ἦχον α', τρία εἰς ἦχον β', ἐν εἰς ἦχον δ' καὶ ἐν εἰς ἦχον πλ β':—
13. Ὅπερ εὐρήσεις ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῇ κα' τοῦ παρόντος μηνός. Τὸ ἐν χρήσει μηναιὸν δὲν ἔχει Καὶ νῦν, θεοτοκίον, διότι τὸ δοξαστικὸν ἐμπεριέχει καὶ τὰ τῆς Θεοτόκου «σάρκα δι' ἡμᾶς ἐκ Παρθένου προσεῖληφε», ἀλλ' ἐμμέσως. Ὁρθότερον ἵνα ψάλωμεν ὡς Καὶ νῦν τὸ διαταττόμενον Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε θεόνυμφε Δέσποινα:—
14. Θεοτοκίον ὁμόηχον, τὸ πρῶτον. Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον:—
15. Πρόκειται περὶ τοῦ ϑ' κεφαλαίου τοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν:—
16. Ἐπειδὴ τὸ πεντηκοστάριον τοῦτο ἐξέπεσε, ψάλε τὸ ἐν τῷ μηναιῷ προβλεπόμενον τέταρτον ἰδιόμελον τῆς λιτῆς Τῷ αὐλῷ θρόνῳ περικυκλοῦντες:—
17. Κανὼν τῆς ὁσίας Θεοκτίστης οὐχ εὐρίσκεται ἐν τῷ μηναιῷ. Εἰ κατέχεις ἐξ ἰδιαιτέρας φυλλάδος ἀνάγνωθι ἢ ψάλε ταύτην ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:—
18. «Ἐποτύπωσις σὺν Θεῷ καταστάσεως τῆς εὐαγεστάτης μονῆς τῶν Στουδίου» (ἐν Δ/σκη Ι, 225-238). Ἐμμέσως ἐξάγεται ἢ ἔνδειξις ὅτι τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προέρχεται ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Στουδίου. Ἄλλ' ἔνδειξις ἐστίν, οὐχὶ ἀπόδειξις:—
19. Ἐν τοῖς μηναιῶσι οὐχ εὐρίσκεται κανὼν τῆς ἁγίας Στεφανίδος. Ὁ κατέχων ψαλάτω τοῦτον ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:—
20. Τὸ ἐν χρήσει μηναιὸν ἔχει τὸ εἰς ἦχον πλ β' Ὅσιε πάτερ. Ὅμως ἐπειδὴ καὶ εἰς τοὺς αἶνους ὑπάρχει τὸ αὐτό, προκρίνεται τὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη:—

21. Τὰ ἔντυπα μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερα εἰς ἧχον ἀ' πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμαίων, τὸν Βαπτιστὴν ἐμιμήσω·—
22. Ἐὰν γένηται ἀγρυπνία ψάλλομεν τὸ Θεοτόκε Παρθένε, εἴτε εἰρολογικῶς εἴτε ὀκτάηχον μετὰ κρατήματος·—
23. Τὸ τέλος ἀπὸ τοῦ πρέσβευε Χριστῶ τῷ Θεῷ·—
24. Τὸ τέλος ἀπὸ τοῦ Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε. Καὶ τοῦτο ἐφ' ὅσον παραλειφθῆ τὸ εἰς ἧχον πλ ἀ' δεύτερον κάθισμα τῆς β' στιχολογίας·—
25. Τοῦ ἁγίου εἰς ἧ·—
26. Θεοτοκίον Ὁ καθαρῶτατος ναὸς τοῦ Σωτήρος, τῶν Εἰσοδίων ἦγουν·—
27. Οὐχὶ τὸ ἐν τῷ μηναιῷ Τίς μὴ μακαρίσει σε, Παναγία Παρθένε διότι Εἴσοδος οὐ γίνεται, ἀλλὰ τὸ τῆς ἡμέρας ὁμοιοῦν τῷ δοξαστικῷ ἐκ τῆς Ὀκτωήχου·—
28. Θεοτοκίον Σὲ τὴν μεσιτεύσασαν τὴν σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν·—
29. Στιχηρὸν τε καὶ δοξαστικὸν ἐξέπεσαν ἐκ τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν·—
30. Οὕτω ποιούμεν καὶ ἡμεῖς, ἐφ' ὅσον ἐξέπεσαν τὰ ἰδιόμελα τῶν ἀποστίχων·—
31. Λόγος περὶ πλεονεξίας, οὗ ἡ ἀρχὴ Διπλοῦν τὸ εἶδος τῶν πειρασμῶν·—
32. «Ἡθικὰ» ὀνομάζεται συλλογὴ χειρόγραφος λόγων ἠθοπλαστικῶν τοῦ Μεγ. Βασιλείου πρὸς χρῆσιν τῶν ἀναγνωστῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς·—
33. Ἐννοεῖ τοὺς κατὰ τὴν ιε' τοῦ παρόντος ἐορταζομένους·—
34. Ἐὰν ἡ ιε' τοῦ μηνὸς τύχη ἐν Δευτέρᾳ, Τετάρτῃ ἢ Παρασκευῇ, ψάλλομεν ἀλληλουῖα, ποιῶντες ἅμα καὶ ἐνάτην διὰ τὴν ἐναρξιν τῆς Τεσσαρακοστῆς, καὶ τὸ ταύτης αἰδέσιμον·—
35. Ἐπειδὴ τὸ δοξαστικὸν Ζυγὸν λιπὼν ἀδικίας, ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐντύπων μηναιῶν, λέγομεν εἰς τοὺς αἴνους τὸ ὑπάρχον Κροτήσωμεν ἐν ἄσμασι σήμερον, καὶ θεοτοκίον ὁμόηχον. Δοξολογία μεγάλη. Εἶδὲ μὴ, εἰς τὰ ἀπόστιχα μόνον τὰ τῆς Ὀκτωήχου·—
36. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος προβλέπει τὸν εἰς ἀποστόλους εἰθιζόμενον Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, ὃν ζῆτει τῇ ἰ Κυριακῇ. Ἐναπόκειται εἰς τὸν τυπικάρην, ἵνα ἐπιλέξῃ ἐκ τῶν δύο ἓνα. Σημειώσαι, ὅμως, ὅτι καὶ τὸ μηναιὸν προβλέπει τὸν τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ·—
37. Ἀπόστιχα ἐκ τῆς Ὀκτωήχου·—
38. Εἷς ἐκ τῆς Ὀκτωήχου καὶ εἴτα οἱ κανόνες τῶν ἁγίων·—
39. Ἐν ταῖς μακαρισμοῖς δ' ἐκ τῆς γ' ὠδῆς τοῦ προφήτου, δ' ἐκ τῆς σ' ὠδῆς τοῦ μάρτυρος. Προκείμενα διπλᾶ, Ἀπόστολοι δύο, τοῦ προφήτου καὶ τοῦ μάρτυρος, ἀλληλουϊάρια διπλᾶ καὶ Εὐαγγέλια δύο, τοῦ προφήτου καὶ τοῦ μάρτυρος·—
40. Κρεῖττον ἵνα ψαλῆ πρῶτον τῶν ἁγίων καὶ εἴτα τὸ προεόρτιον·—
41. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ λάθους· ὁ Γρηγόριος Ἀκραγαντίνων ἐορτάζεται τῇ κγ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐξ οὗ καὶ ἡ σύγχυσις. Ἀναγινώσκομεν ἐκ τοῦ βίου Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου·—
42. Ἐκ τοῦ προεορτίου κανόνος καὶ ἐκ τῆς γ' ὠδῆς δ', καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου δ' ἐκ τῆς σ' ὠδῆς·—
43. Ἐκ τοῦ μδ' ψαλμοῦ Λόγον ἀγαθὸν καὶ ἡ Ἐκλογὴ ἐκ τοῦ Ἐκλογαρίου·—
44. Τοῦτο ἀντικατεστάθη ὡς μακροσκελὲς ὑπὸ τοῦ Σήμερον ὁ θεοχώρητος ναὸς, ἐκ τῆς λιτῆς εἰς ἧχον δ'. Ὅποτε λέγομεν ὅτι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ προεστῶτός ἐστι τὸ ποῖον πεντηκοστάριον ψαλῆσεται·—
45. Ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν·—
46. Τῆς ἐορτῆς τῶν Εἰσοδίων οὔσης νεωτέρας ἀπουσιάζουσι λόγοι τῶν μεγάλων

Πατέρων. Λόγους ἐγκωμιαστικούς εἰς τὴν ἑορτὴν ἔχουσι γράφει οἱ Γεώργιος Νικομηδείας, ὁ Κων/πόλεως Γερμανός, ὁ Κων/πόλεως Ταράσιος, ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας καὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς·—

47. Διαζευτικῶς ὁμιλεῖ. Ἡ τῆς ἁγίας Κικιλίας ἢ τῆς ἑορτῆς. Ἐὰν εἰς τὸν ὀρθρον ψαλλῆ καὶ κανῶν τῆς ἁγίας Κικιλίας τότε δυνάμεθα ἵνα ψάλωμεν ἀπόστιχα τῆς ἁγίας·—

48. Εἰ βουλευτόν, ψάλλομεν καὶ κανόνα τῆς ἁγίας Κικιλίας εἰς ἦχον α΄·—

49. Τὴν νυμφευθεῖσαν τῷ Χριστῷ ἐκουσίως·—

50. Δ΄ ἐκ τοῦ α΄ κανόνος τῆς ἑορτῆς καὶ δ΄ ἐκ τῆς ε΄ ὥδῆς τῶν ἀποστόλων·—

51. Ὁ β΄·—

52. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τάττει τὴν μνήμην τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης τῇ κδ΄ τοῦ μηνός, τὴν δὲ μνήμην τῶν ἁγίων Κλήμεντος καὶ Πέτρου τῇ κε΄.

Μετεθέσαμεν τὴν μνήμην αὐτῆς τῇ κε΄ διὰ τὸ ἐορτάζεσθαι τὴν ἁγίαν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ παρὰ πάντων.

Σημείωσαι δ΄ ὅτι τὸ λεγόμενον ὑπὸ Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ, τοῦ διορθωτοῦ τῶν μηναιῶν, ὅτι ἡ ἑορτὴ τῆς ἁγίας ἐωρτάζετο τὸ πάλαι τῇ κδ΄ καὶ ὅτι τῇ αἰτήσῃ (πρὸς ποῖον;) τῶν Σιναϊτῶν πατέρων (πότε;) μετετέθη τῇ κε΄ ἵνα ἐορτάζηται λαμπρότερον μετὰ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων, εἶναι ἀνακριβές. Διότι ἔχομεν μαρτυρίας ὅτι καὶ πρόπαλαι ἡ ἁγία Αἰκατερίνη ἐωρτάζετο τῇ κε΄.

Οὕτως ἐν τῷ τυπικῷ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Δ/σκη I, 26) τοῦ Θ΄ αἰῶνος ἀναγράφεται: «Ἄθλησις τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Κλήμεντος... καὶ τοῦ Ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου Ἀλεξανδρείας... καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Αἰκατερίνης».

Τὰ αὐτὰ που ἀναγράφονται καὶ εἰς τὸ κανονάριον τοῦ Γ΄ αἰῶνος (αὐτόθι 203).

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος (αὐτόθι 324) ἡ μνήμη τῆς ἁγίας τελεῖται τῇ κδ΄ Νοεμβρίου. Εἰς τυπικὸν τοῦ 1292 (αὐτόθι, 844) ἡ μνήμη αὐτῆς τάττεται τῇ κε΄ τοῦ μηνός. Εἰς τυπικὸν τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἐορτάζεται τῇ κδ΄ (αὐτόθι, III, 33). Εἰς Σιναϊτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΔ΄ αἰῶνος (αὐτόθι, 411) ἡ ἁγία τιμᾶται τῇ κδ΄ μετ' ἀγρυπνίας, ὡς ἀρμόζει εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ. Εἰς τυπικὸν τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 (αὐτόθι, 433) τιμᾶται τῇ κδ΄.

Εἰς νεώτερον τυπικὸν τοῦ 1794 τῆς Μονῆς Ξενοφώντος τοῦ Ἁγ. Ὄρους (αὐτόθι, 533) τιμᾶται τῇ κε΄ τοῦ μηνός. Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου Μονῆς τοῦ 1850.

Παρατηροῦμεν λοιπὸν ὅτι δὲν ἦτο ἄγνωστος καὶ εἰς παλαιούς χρόνους ἵνα ἐπιτελήται ἡ μνήμη τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης τῇ κε΄ τοῦ μηνός Νοεμβρίου.

Ἄλλαι Μοναὶ ἐτίμων τὴν ἁγίαν τῇ κδ΄, ἄλλαι τῇ κε΄.

Τοῦτο καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς σημείωσεως τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ «Σημείωσαι, οὖν, ὅτι εὗρομεν ἐν τισὶ τυπικοῖς τῶν νεωτέρων, ὅτι ἐν τισὶ τῶν πόλεων ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τῆς ἁγίας μάρτυρος Αἰκατερίνης ἐν τῇ κε΄ τοῦ μηνός, ἐν ἧ καὶ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ. Ἐν ἑτέροις δὲ τυπικοῖς παλαιότεροις, εὗρομεν αὐτὴν ἐορτάζεσθαι ἐν τῇ κδ΄ τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἐν δὲ τῇ κε΄ ψάλλομεν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐν ἁγίοις Κλήμεντος πάπα Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, ἐν ἧ καὶ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων».

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἡ περὶ τῆς ἡμέρας διχοστασία ἔχει λησμονηθῆ παντελῶς καὶ παρὰ πάντων ἐορτάζεται ἡ ἁγία τῇ κε΄ τοῦ μηνός.

Σημείωσαι προσέτι ὅτι ἡ τῆς ἁγίας ἀκολουθία καταγράφεται ἐν τῷ τυπικῷ ὡς μὴ ἐορτάσιμος. Τούτῳ καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν. Ὁ δὲ βουλούμενος ἐορτάσαι τὴν ἁγίαν, εὕρησει τὰ ἐμπρέποντα εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναιᾶ·—

53. Τὰ δοξαστικά τοῦ ἁγίου Νίκωνος ἐξέπεσαν. Εἰ βούλει ἐορτάσαι τὸν ἅγιον ἀναπλήρωσον τὰ ἐλλείποντα ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ φυλλάδος ἢ ἐξ ἄλλων γνωστῶν ἰδιομέλων εἰς ὁσίους ὡς *Τῶν Μοναστῶν τὰ πλήθη, Τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσας ἀλώβητον κλπ.*—

54. Αἶνους ψάλλομεν ἐφ' ὅσον ἐψάλαμεν δοξαστικά εἰς τὸν ἑσπερινόν. Ἄλλως μόνον ἀπόστιχα:—

55. Ἐκ τῆς ἀκολουθίας ἐξέπεσε. Λέγε τὸ τοῦ Ὁρολογίου, ἦχος β' *Τοῖς τῶν αἱμάτων σου, Ὡς στρατευθέντες Χριστῷ διὰ πίστεως, τὰς τοῦ ἐχθροῦ διεκόψατε φάλαγγας, καὶ νίκης τὸ στέφος δεξάμενοι, σὺν Παραμόνῳ θεόφρον Φιλούμενε, ἀγγέλων ἰσότημοι ὤφθητε.* Ἡ τὸ τῆς ἡμέρας κοντάκιον:—

56. Εἴ ἐστιν:—

57. Ἐπειδὴ ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐντύπων μηναίων ὁ μικρὸς ἑσπερινός, ἀναπληροῦμεν τοῦτον ἐκ τῶν ἐνότων:—

58. Τὰ τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ στιχηρὰ Ὁ τῷ Προδρόμου φωτὶ μεμορφωμένος:—

59. Τὸ πρῶτον ἰδιόμελον τῆς λιτῆς:—

60. Θεοτοκίον Ἀμαρτωλῶν τὰς δεήσεις προσδεχομένη καὶ θλιβομένων στεναγμὸν μὴ παρορῶσα, πρέσβευε τῷ ἐκ σοῦ τεχθέντι, σωθῆναι ἡμᾶς, Θεοτόκε Παρθένε:—

61. Τὰ τῶν αἶνων Βηθσαιῶν νῦν ἀγάλλου:—

62. Τὸ β' ἰδιόμελον τῆς λιτῆς, θεοτοκίον δὲ Συλλαβοῦσα ἀφλέκτως τὸ πῦρ τῆς θεότητος, καὶ τεκοῦσα ἀσπόρως πηγὴν ζωῆς τὸν Κύριον:—

63. Εἴ ἐστιν ἀγρυπνία, τὸ τροπάριον τοῦ ἀποστόλου δις καὶ εἶτα τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Εἰ δὲ οὐκ ἐστιν, Δόξα καὶ νῦν Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον:—

64. Τελουμένης ἀγρυπνίας ἢ καὶ βαθέος ὄρθρου οὐ ψάλλομεν ἐκ τῆς Ὀκτωήχου ἀλλὰ κανόνα τῆς Θεοτόκου. Ἡ τὸν ἐν τῷ μηναίῳ Ἰδὴν ἐπινίκιον, ἢ τὸν συνήθη Ἰγρὰν διοδοῦσας εἰς ζ'. Οἱ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου κανόνες εἰς η' (δ' εἰς ἕκαστον κανόνα). Τοῦ κανόνος τῆς Θεοτόκου προηγείται ὁ εἰρμὸς ψαλλόμενος δις. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ λέγομεν. Ψάλλομεν τὸν εἰρμὸν δις ἄνευ στίχου καὶ ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου:—

Εἶδησις τοῦ τύπου
τοῦ Δεκεμβρίου μηνός.

Κεφάλαιον Ιε'

Ἦν Δεκέμβριος ἔχων
ἡμέρας ια':—

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας Ϛ

καὶ ἡ νύξ ὥρας ιε':—

Εἰς τὴν δ'. Τῷ ἁγίῳ προφήτῃ Ναὸμ:—

Ἐσπέρας, ἢ συνήθης ἁγῶ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια ἦχ' γ'. *Δόξα καὶ νῦν, Ϛ.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἁγῶ:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης ἁγῶ. Οἱ κανόνες τῆς ἁγῶ (β') καὶ τοῦ προφή-

του ἦχ' πλ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον¹. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἁγῶ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς προφήτας:—

Εἰς τὰς β'. Τῷ ἁγίῳ προφήτῃ Ἀββακούμ:—

Ἐσπέρας, ἢ συνήθης ἁγῶ. Στιχηρὰ προσόμοια ἦχ' δ'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον Ϛ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἁγῶ:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς ἁγῶ (δύο) καὶ τοῦ προφήτου ἦχ' δ'. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἁγῶ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς προφήτας:—

Εἰς τὰς γ'. Τῷ ἁγίῳ προφήτῃ Κοφονίου:—

Ἐσπέρας, ἢ συνήθης ἁγῶ. Στιχηρὰ προσόμοια ἦχ' δ'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ δύο κανόνες τῆς ἁγῶ καὶ τοῦ προφήτου ἦχ' πβ':—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς προφήτας:-

Εἰς τὰς δ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος τῆ Χριστοῦ Βαρβάρας. Καὶ τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Παμασκηνοῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἁγίας γ' ἡχ β' καὶ τοῦ Παμασκηνοῦ στιχηρὰ γ' ἡχ πδ'. *Πόξα, ἡχ πβ Πατριδα, γένος, ὑπαρξιν. Καὶ νῦν, ς.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὡξω, εἰ δὲ βῆλει εἰπέ τοῦ ὁσίου ἡχ πδ' πρὸς τὸ *Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος. Πόξα, ἰδιόμελον τοῦ ὁσίου ἡχ πβ Ὅσιε πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ νῦν ὁ αὐτός, ς.* Τροπάριον τῆς ἁγίας *Ἡ ἀμνάς σε Ἰησοῦ. Καὶ τοῦ ὁσίου Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ὁ κανὼν τῆς ὡξω καὶ τῶν ἁγίων ἡχ β'. Ἀναγινώσκωμεν δὲ τὸ μαρτύριον τῆς ἁγίας εἰς δύοσει β'. Τὴν δὲ πρώτην καὶ δευτέραν ἀνάγνωσιν ποιῶμεν ἀπὸ τοῦ ἁγίου Σάββα³. Ἄφ' ἕκτης τὰ κοντάκια τῆς ἁγίας ἡχ δ' *Τῶ ἐν Τριάδι εὐσεβῶς ὑμνεμένῳ, καὶ τῶ ὁσίῳ ἡχ β' Παμάσας πολλοῖς. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἁγίας ἡχ δ' (τὸ πρῶτον) καὶ τοὺς τρεῖς δευτέρους. Πόξα, ἡχ πβ Ἀθλητικὴν ὀδεύσασα ὁδόν. Καὶ νῦν, ς.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὡξω. *Πόξα, τοῦ ὁσίου ἡχ πδ' Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη⁴. Καὶ νῦν, ς⁵:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶ κανόνος ς γ' καὶ ς β'. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι, ἀλληλούϊα. Εἰς τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκειται ὁ βίος τοῦ Παμασκηνοῦ⁷:-*

Εἰς τὰς ε'. Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τῆ ἡγιασμένου:-

Ἐν τῶ μικρῷ ἐσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν προσόμοια εἰς ἡχ δ', δευτεροῦντες τὸ δ'. *Πόξα, ἰδιόμελον ἡχ β' Ὅσιε πάτερ, ἐκ βρέφους τὴν ἀρετήν. Καὶ νῦν, ς.* Ἀπὸ γίχου ἡχ β'. *Πόξα*

καὶ νῦν, ς ὁμοιον. Ἰπολυτικιον ἡχ πδ' Ταῖς τῶν δακρύων σε ροαῖς⁸:-

Ἐν δὲ τῶ μεγάλῳ ἐσπερινῷ, εἰ θέλει ὁ προεστὼς ποιῶμεν ἀγρυπνίαν. Εἰς τὸ λυχνικὸν μετὰ τὸν προομιανὸν ψαλμόν, στιχολογοῦμεν τὸ *Μακάριος ἀνήρ⁹. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους η' καὶ ψάλλομεν προσόμοια ἡχ πδ', πρὸς τὸ *Ὅσιε πάτερ¹⁰. Πόξα, ἡχ πβ Τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσας ἀλώβητον. Καὶ νῦν, ς ὁμοιον Τίς μὴ μακαρίσει σε. Εἴσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναγνώσματα. Τὸ δ', Σοφίας Κορημῶντος *Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεῶ. Τὸ β', Σοφίας Κορημῶντος Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι. Τὸ γ', Σοφίας Κορημῶντος Δίκαιος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι. Καὶ ἡ συνήθης ἐκτενής. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ ἰδιόμελα τρία εἰς ἡχ β'. Πόξα ὁ αὐτὸς *Τῶν ὑπὲρ νοῦν ἀγαθῶν. Καὶ νῦν, ς Ὁ θαύματος χαριν¹¹. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ πδ' πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν¹². Πόξα, ἰδιόμελον ἡχ πδ' Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, ς, Ἀνύμφευτε Παρθένε. Τροπάριον ἡχ πδ' Ταῖς τῶν δακρύων σε ροαῖς¹³ καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε:-****

Εἰς τὸν ὄρθρον, στιχολογοῦμεν καὶ ψάλλομεν μετὰ τὴν δ' καὶ τὴν β' ἄλλο τὰ ςα. Ὁ πολυέλεος, τὰ ςα, οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῶ δ' ἤχου. Τὸ *Πᾶσα πνοή. Προκείμενον ἡχ δ' Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτῶ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῶ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Εὐαγγέλιον ὁσιακὸν καὶ ὁ Π'. Τὸ ἰδιόμελον ἡχ πβ Ὅσιε πάτερ. *Τῶ Κυρίῳ ἄσωμεν ὃ λέγομεν οὔτε ἡ ἐννάτη φθὴ στιχολογεῖται¹⁴. Ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ βίου αὐτῶ. Κανόνες τῆς Θεοτόκου ἡχ πδ' Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς, μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Καὶ τοῦ ἁγίου εἰς η', ἡχ πδ'. Ἀπὸ γ' ς, τὰ ςα. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἡχ πδ' *Ὡς ἀπὸ βρέφους τῶ Θεῶ.***

Τὰ ἔξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ', δευτεροῦντες τὸ δ'. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Ὅσιε πάτερ. Καὶ νῦν, Ὡ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος ῶδη γ' καὶ γ'. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία¹⁵:—

Εἰς τὰς γ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, τῶ Θαυματουργοῦ:—

Ἐν τῷ μικρῷ ἔσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. *Πόξα*, ἡχ' ἡβ' Κληρονομέ Θεοῦ. Καὶ νῦν, Ὡ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡχ' ἡβ'. Τροπάριον ἡχ' δ' Κανόνα πίστεως¹⁶, καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἔσπερινῷ. Τινὲς μὲν εορτάζουσι τὸν ἅγιον τοῦτον καὶ ποιοῦσιν ἀγρυπνίαν¹⁷. Εἰς δὲ τὸν ἔσπερινόν, ψάλλομεν τὸ *Μακάριος ἀνήρ*¹⁸. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια. Ἰσῶμεν γίχους¹⁹ η', ἡχ' β' πρὸς τὸ Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρὸν. Μύροις παροικήσας αἰσθητῶς. Ἔτερα στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' β' πρὸς τὸ Ποίοις εὐφημιῶν, δευτεροῦντες τὸ δ'²⁰. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Ἱεραρχῶν τὴν καλλονήν. Καὶ νῦν, Ὡ προεόρτιον ἡχ' ὁ αὐτὸς Σπύλαιον εὐτρεπίζου. Εἴσοδος, Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ τὰ ἀνάγνωσμα. Τὸ δ', Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Μνήμη δικαίᾶ μετ' ἐγκωμίων*. Τὸ β', Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν*. Τὸ γ', Σοφία Σολομώντος τὸ ἀνάγνωσμα *Δίκαιος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι*. Καὶ γίνεται ἡ συνήθης ἐκτενής. Εἰς τὴν λιπὴν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' Ἐνατενίσας ἀκλινώς καὶ τὸν β' Κανόνα πίστεως καὶ τὸν δ' Πάτερ Νικόλαε καὶ τὸν ἡβ' *Εὐ* δοῦλε ἀγαθὲ καὶ τὸν ἡδ' *Εἰς αἶνον ἔδραμες*²¹.

Πόξα, ἡχ' ἡβ' *Τῶν ἀνδραγαθημάτων σου*. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς προεόρτιον *Βηθλεὲμ ἐτοιμάζου*. Καὶ αἱ συνήθεις εὐχαί. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡβ' πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν*. *Χαίροις ἡ ἱερὰ κεφαλὴ*²². *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ. Καὶ νῦν, τῆς εορτῆς ἡχ' ὁ αὐτὸς Ἄνύμφευτε Παρθένε, πόθεν ἦκεις; Τροπάριον Κανόνα πίστεως καὶ εἰκόνα πραότητος. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, *Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον*²³. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ὁ πολυέλεος. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον ἡχ' δ' *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶ ὀσίου αὐτοῦ*. Στίχος: *Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγελίον* *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί. Ὁ Ἰησὺς καὶ τὸ ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' *Εὐ* δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν βίον αὐτῶ²⁴. Οἱ κανόνες, τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', ἡχ' δ'. Καὶ τοῦ ἁγίου οἱ δύο εἰς η'. Καὶ πρῶτον κανόνα τῶ ἁγίου λέγει τὸν κατ' ἀλφάβητον εἰς ἡχ' δ', ἡγουν τὸν πρὸς τὸ *Χριστὸς γεννᾶται*. Ἄπόρῳ γλώπῃ καὶ χεῖλεσιν. Πεύτερον δὲ τὸν ἕτερον εἰς ἡχ' β' πρὸς τὸ *Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτέ, ἡγυν τὸ στεφηφόρος βήματι Χριστοῦ*²⁵. Καταβασία *Χριστὸς γεννᾶται*. Ἄπο γ' ᾠδὴ, τὰ ᾠδὴ. Ἄβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' γ' *Ἐν τοῖς Μύροις ἅγιε*. Ἄναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ἐγκώμιον τῶ ἁγίου, τὸ *Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ*²⁶. Μετὰ δὲ, ἔξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους τὸ Πᾶσα πνοή. Ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ, ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Τῶν οὐρανίων ταγμάτων*. *Πόξα*, ἡχ' ἡβ' *Cal* πίσωμεν ἐν σάλπιγι ἁσμάτων. Καὶ νῦν, Ὡ, ἡχ' ὁ αὐτὸς²⁷. *Cal* πίσωμεν ἐν σάλπιγι ἁσμάτων, προκήψασα γὰρ ἄνωθεν. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:—*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος Ϟ γ' καὶ γ'. Ἡ ἀκολουθία, ζήτηε εἰς ἱεράρχας²⁸:-

Εἰς τὰς ζ'. Τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰμβροσίς, ἐπισκόπου Μεδιολάνων:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἐσπέρας, ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν προσόμοια ἡϞ δ' καὶ ἕτερα στιχηρὰ ἡϞ πλ' (γ' καὶ γ'). *Πόξα καὶ νῦν, Ϛ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον οἱ κανόνες τῆς ὁϞῶ καὶ τοῦ ἀγίου ἡϞ δ'²⁹. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ. Ἀναγινώσκεται καὶ ὁ βίος αὐτῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος. Ἡ Λειτουργία, ζήτηε εἰς ἱεράρχας:-

Εἰς τὰς η'. Τῶ ὁσίς πατρὸς ἡμῶν Παταπίου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν, στιχηρὰ προσόμοια, ἡϞ δ'. *Πόξα καὶ νῦν, Ϛ* ὁμοιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Οἱ κανόνες τῆς ὁϞῶ καὶ τοῦ ὁσίς³⁰. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ:-

Ἡ ἀκολουθία τῆς Λειτουργίας αὐτῶ, ζήτηε εἰς ὁσίους:-

Εἰς τὰς Ϛ'. Ἡ σύλληψις τῆς ἀγίας Ἰννης, μητρὸς τῆς Θεοτόκῶ. Καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐγκαινίων³¹:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἡϞ δ' πρὸς τὸ *Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς*. Καὶ τῶν ἐγκαινίων ἡϞ πρ³² *Αἱ ἀγγελικαί*. *Πόξα καὶ νῦν, ἡϞ β' Τὸ ἀπόρρητον τοῖς ἀγγέλοις*³³. Ἄπὸ γίχου, στιχηρὰ τῆς ὁϞῶ. Εἰ δὲ βούλει τὰ εἰς ἡϞ β'³⁴. *Πόξα*, τῶν ἐγκαινίων ἡϞ ὁ αὐτός. *Καὶ νῦν, Ϛ* ὁ αὐτός³⁵. Τροπάρια, ἡϞ δ' *Σήμερον τῆς ἀτεκνίας δεσμὰ διαλύονται*. *Πόξα καὶ νῦν*, τῶν ἐγκαινίων ἡϞ ὁ αὐτός *Ὡς τοῦ ἄνω στερεώματος τὴν εὐπρέπειαν*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ³⁶ καὶ οἱ κανόνες τῶν ἐγκαινίων εἰς καὶ τῆς ἀγίας Ἰννης δύο, ἡϞ δ' καὶ ἡϞ β'. Καταβασία τὸ *Χριστὸς γεννᾶται*. Ἄπὸ γ'

Ϟ, ἡϞ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον³⁷. Εἰς τοὺς αἶνους γίχους δ'. Στιχηρὰ προσόμοια ἡϞ β'³⁸. *Πόξα*, τῶν ἐγκαινίων ἡϞ πλ' *Ὁ ἐπὶ τῶν κόλπων τῶν Πατρικῶν*. *Καὶ νῦν*, τῆς ἀγίας ἡϞ β' *Σήμερον ἐκρίσης*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶ κανόνος Ϟ γ' καὶ γ'³⁹. Κοινωνικὸν *Ἐγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ*. Ζήτηε τὴν ἀκολουθίαν Σεπτεμβρίῳ Ϛ:-

Ε

Εἰς τὸ λυχνικὸν, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια τῶν μαρτύρων ἡϞ δ' καὶ ἡϞ δ'. *Πόξα*, ἡϞ πρ' *Ὦντως ἡ γλῶσσά σου*. *Καὶ νῦν, Ϛ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ. *Πόξα*, ἡϞ πρ' *Μαρτυρικῆ χορεία*. *Καὶ νῦν, Ϛ*. Τροπάριον ἡϞ πρ' *Πί' ἐγκρατείας τῶν παθῶν*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς ὁϞῶ καὶ τῶν ἀγίων ἡϞ δ'. Κοντάκιον ἡϞ γ' *Ὡς ἀστέρες λάμποντες*⁴⁰. Καὶ ἀναγινώσκομεν τὸ μαρτύριον αὐτῶν, δόσεις β'⁴¹. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡϞ πρ' *Πάλιν ἡμῖν ἡ ἐτήσιος μνήμη*. *Καὶ νῦν, Ϛ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος. Ζήτηε εἰς μάρτυρας:-

Ε

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶ ὁσίς πατρὸς ἡμῶν Πανιῆλ τοῦ στυλίτου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν, στιχηρὰ προσόμοια ἡϞ πρ'. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡϞ πλ' *Τὸ ἐμπιστευθέν σοι τάλαντον*. *Καὶ νῦν, Ϛ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ. Τροπάριον ἡϞ δ' *ὑπομονῆς σῦλος γέγονας*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανόνες τῆς ὁϞῶ καὶ τῶ ὁσίς ἡϞ πρ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡϞ πρ' *Ὡσπερ ἀστήρ πολύφωτος*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς συνήθης. Ζήτηε εἰς ὁσίους:-

Ε

Εἰς τὰς ιβ'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργῶ Σπυριδῶνος, ἐπισκόπου Τριμυθούντος:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλφ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἢλ πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν* ἢ ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Τῶν ὑραίνων ταγμάτων*⁴². *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡχ' δ' *Ὅσιε πάτερ μακάριε. Καὶ νῦν, ᾠ*⁴³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄχζω ἢ τὰ ἰδιόμελα εἰς ἡχ' δ'⁴⁴. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡχ' β' *Ἱεραρχῶν τὸ θεῖον κειμήλιον. Καὶ νῦν, ᾠ*⁴⁵. Τροπάριον ἡχ' δ' *Τῆς Συνόδου τῆς πρώτης*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν τὸν βίον αὐτῶ⁴⁶. Καὶ μετὰ τὴν συνήθη ἄλφ οἱ κανόνες τῆς ὄχζω εἰς καὶ τοῦ ἁγίου δύο, ἡχ' β' καὶ ἡχ' δ'⁴⁷. Καταβασία τὸ *Χριστὸς γεννᾶται*. Ἄπο γ' ς, τὰ ςα. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον *Τῷ πόθῳ Χριστῷ, τραθεῖς ἱερώτατε*. Ἄπο ἐνάτης ς τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Τῶν οὐραίνων ταγμάτων*. *Πόξα*, ἡχ' δ' *Ὅσιε πάτερ, ἱεράρχα αἰοῖδιμε. Καὶ νῦν, ᾠ*⁴⁸:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ γ'. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δικαίος, ἀλληλούϊα*. Ζῆτει εἰς ἱεράρχας:-

Ἐν τισὶ γῶν τόποις ποιοῦσιν ἀγρυπνίας καὶ δοξολογίας. Ποιῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, εἴπερ ὁ προεστὼς βούλεται, εὐλαβείᾳ τῇ πρὸς τὸν ἅγιον⁴⁹:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐστρατίου, Ἀύξεντίου, Εὐγενίου, Παρδαρίου καὶ Ὀρέστου. Καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Πουκίας τῆς παρθένου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν, ἡ συνήθης ἄλφ. Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. *Πόξα*, ἡχ' ἢβ' *Πεῦτε φιλομάρτυρες. Καὶ νῦν, ᾠ*. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὄχζω ἢ τὰ στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τὸ *Τῶν ὑραίνων ταγμάτων*. *Πόξα*, ἡχ' ἢλ *Τῶν τυραννούντων τὰ θράση. Καὶ νῦν, ᾠ*. Τροπάριον ἡχ' δ' *Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε*⁵⁰. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ θεὸς Κύριος:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλφ καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ μαρτύριον αὐτῶν,

δόσεις β'⁵¹. Κανόνες τῆς ὄχζω καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ'. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἡχ' β' *Φωστὴρ ἐφάνης λαμπρότατος*. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ ἰδιόμελα. Ἰστώμεν γίχους δ'. Ἦχος δ' ἐν, ἡχ' γ' δύο καὶ ἡχ' δ' ἐν. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἡχ' δ' *Τὴν πεντάχορδον λύραν. Καὶ νῦν, ᾠ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω. *Πόξα*, ἡχ' δ' *ὑπὲρ τὴν τῶν Ἑλλήνων παιδείαν. Καὶ νῦν, ᾠ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος, ὡς σύνθηδες. Ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Θύρσου, Λευκίς, Φιλήμονος, Ἰπολλωνίς καὶ Ἰρρίανου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν, ᾠ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσεται τὸ μαρτύριον αὐτῶν εἰς δύοσεις β'⁵². Καὶ μετὰ τὴν συνήθη ἄλφ, οἱ κανόνες τῆς ὄχζω καὶ τῶν ἁγίων ἡχ' ἢβ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιε'. Τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρι Ἐλευθερίου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἐσπέρας, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. *Πόξα καὶ νῦν, ᾠ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ὁ κανὼν τῆς ὄχζω καὶ τοῦ ἁγίου δύο, ἡχ' δ' καὶ ἡχ' ἢβ. Τὸ κοντάκιον ἡχ' β' *Ὡς καλλονὴν τῶν ἱερέων*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω. *Πόξα*, τῷ ἁγίῳ, ἰδιόμελον ἡχ' β' *Ὡς τῆς θείας ἐλευθερίας. Καὶ νῦν, ᾠ*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνθηδες. Ζῆτει εἰς ἱερομάρτυρας⁵³:-

Εἰς τὰς ις'. Τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰηφαίου:-
Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἢδ. *Πόξα καὶ νῦν, ᾠ*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανόνες τῆς ὄχζω (β') καὶ τῷ προφήτῳ ἡχ' βαρύς. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄχζω:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζήτει εἰς προφήτας:-

Εἰς τὰς ιζ'. Τοῦ ἁγίου προφήτου Δανιήλ. Καὶ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων, Ἄνανις, Ἰζαρίας καὶ Μισαήλ:-

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἁγίου. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῷ προφήτῃ γ' ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι, καὶ τῶν τριῶν Παίδων ἡχ' ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ Ἐδωκας σημείωσιν⁵⁴. Δόξα, ἰδιόμελον ἡχ' β' Πνευματικῶς ἡμᾶς πιστοί. Καὶ νῦν, 55⁵⁵. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὁἰκῆς. Εἰ δὲ βόλει, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Δανιήλ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν. Καὶ νῦν, 56⁵⁶. Τροπάριον ἡχ' β' Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα⁵⁷:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁγίου. Ἀναγινώσκειται δὲ καὶ τὸ ὑπόμνημα τῶν ἁγίων⁵⁸. Κανόνες, τῆς ὁἰκῆς εἰς, ὁ κανὼν τοῦ προφήτου ἡχ' ἡδ', πρὸς τὸ Ἄσμα ἀναπέμφωμεν, καὶ τῶν ἁγίων ἡχ' ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ Ὑγρὰν διοδοῦσας ὡσεὶ ξηρὰν. Κοντάκιον ἡχ' ἡβ' Χειρόγραφον εἰκόνα. Εἰς τὸν γίχον τῶν αἰνῶν, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' β' πρὸς τὸ Οἶκος τῷ Ἐφραθᾶ. Δεῦτε τὴν Δανιήλ. Δόξα, ἡχ' β' Πνευματικῶς ἡμᾶς πιστοί (ὄρα εἰς τὸν ἐσπερινόν). Καὶ νῦν 59⁵⁹:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος Ϝ γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡχ' δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτῷ. Στίχος: Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες. Ζήτει Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων. Ἀλληλουῖα ἡχ' β'. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν, ἐρρύσατο αὐτούς. Στίχος: Πολλὰ αἰ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτούς ὁ Κύριος. Εὐαγγέλιον κατὰ Πουκᾶν. Εἶπεν ὁ Κύριος· οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι. Ζήτει τῇ δ' τῆς ζ' ἑβδομάδος

ἀπὸ τοῦ μέσθ⁶⁰. Κοινωνικὸν Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, ἀλληλουῖα:-

Πεῖ εἰδέναι ὅτι εἰ τύχοι ἡ μνήμη τῶν ἁγίων τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων, συμφάλλεται ἡ ἀκολουθία αὐτῶν μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς Κυριακῆς⁶¹:-

Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Προπατόρων ἐν τῇ ἀρτυρῆσιν ἐσπέρας μετὰ τὴν συνήθη ἁγίου, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὰ γ'. Καὶ τῶν προπατόρων στιχηρὰ προσόμοια δ', ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ Ὁ ἐν Ἐδέμ παράδεισος. Τῶν προπατόρων σήμερον πιστοί. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Τοὺς πρὸ τῷ νόμῳ πατέρας. Καὶ νῦν, 57 τοῦ ἡχοῦ τῆς ὁἰκῆς. Εἰς τὴν λιτήν⁶², Δόξα, ἡχ' δ' Βολίδες ἀστράπτοντες. Καὶ νῦν, 58⁶³. Εἰς τὸν γίχον τῆς ὁἰκῆς, τὸ ἀποστίχον καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, ἡχ' γ' Τῶν προπατόρων τὸ σύστημα. Καὶ νῦν, 59 ἡχ' ὁ αὐτὸς Ἰσπόρος ἐκ Θεοῦ Πνεύματος. Ἰσπολυτικὸν τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῶν Προπατόρων ἡχ' β' Ἐν πίστει τοὺς προπάτορας:-

Ἡ δὲ ἀκολουθία τῷ μηναίου, τοῦ ἐπιλαχόντος ἁγίου, ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῆς Παροσκευῆς⁶⁴:-

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ ἀναστάσιμον τῆς ὁἰκῆς⁶⁵. Δόξα καὶ νῦν, τῶν Προπατόρων. Ἡ συνήθης ἁγίου. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἡχοῦ. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἐωθινόν. Ἀνάστασιν Χριστῷ θεασάμενοι. Ὁ Π' καὶ οἱ κανόνες τῆς ὁἰκῆς ὁ ἀναστάσιμος καὶ τῆς Θεοτόκου⁶⁶ καὶ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων εἰς δ' ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ Ὑγρὰν διοδοῦσας. Τὸν ἀναρχον Λόγον τὸν ἐκ Πατρὸς. Καὶ τῶν ἁγίων Προπατόρων ἡχ' δ' πρὸς τὸ Χριστὸς γεννᾶται. Πατράσιν αἶνον προσάξωμεν. Ἄπὸ Ϝ τρίτης ὑπακοῆς ἡχ' β' Εἰς δρόσον τοῖς παισὶ. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον ἡχ' β' Χειρόγραφον εἰκόνα. Τὰ ἑξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἰνῶς, τὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁἰκῆς πάντα⁶⁷. Δόξα,

ιδιόμελον τῆς Κυριακῆς, ἢ βαρὺς *Πεῦτε ἅπαντες. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογη-
μένη. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου εἰς γ' καὶ ἀπὸ τῆ κανόνος τῶν Προπατόρων ἢ γ' Ϟ εἰς δ'. Προκείμενον Ὡδὴ τῶν Πατέρων *Εὐ-
λογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων
ἡμῶν καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ
ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Στίχος: Ὅτι
δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν,
καὶ πάντα τὰ ἔργα σε ἀληθινὰ καὶ
εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ σου καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις
σε ἀληθεῖς. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κο-
λοσσαεῖς Ἄδελφοί, ὅταν ὁ Χριστὸς φα-
νερωθῆ. Ζῆτει Κυριακῆ κτ'. Ἀλληλουῖα
ἢ ἢ. Μωϋσῆς καὶ Ἰακώβ ἐν τοῖς
ιερεῦσιν αὐτῶ καὶ Σαμὴλ ἐν τοῖς ἐπι-
καλισμένοις τὸ ὄνομα αὐτῶ. Στίχος: Ἐ-
πεκαλῶντο τὸν Κύριον καὶ ὁ Κύριος
εἰσήκεν αὐτῶν, ἐν σπύλῳ νεφέλης ἐ-
λάλει πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἐφύλασσον τὰ
μαρτύρια αὐτῶ καὶ τὰ προστάγματα αὐ-
τῶ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. Εὐαγγέλιον κατὰ
Παύλῳ. Εἶπεν ὁ Κύριος ἄνθρωπος τις
ἐποίησε δεῖπνον μέγα. Ζῆτει Κυριακῆ
ιδ'. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον.
Ἄλλο. Εἰς μνημόσυνον. Καὶ τὰ λοιπά:-*

Εἰς τὰς ιη'. Τῶ ἁγίου μάρτυρος Σεβα-
στιανοῦ καὶ τῆς συνουσίας αὐτῶ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἢ συνήθης ἁγίου. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα ψάλλομεν στιχηρὰ
ἢ δ'. *Πόξα καὶ νῦν, Ϟ.* Εἰς τὸν γίχον,
τῆς ἁγίου:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς
ἁγίου (οἱ δύο) καὶ τοῦ μάρτυρος, ἢ δ'.
Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἁγίου:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρ-
τυρος⁶⁸:-

Εἰς τὰς ιθ'. Τῶ ἁγίου μάρτυρος Βονι-
φατίου:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, στιχηρὰ ἢ
δ'. *Πόξα καὶ νῦν, Ϟ.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς
ἁγίου:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς
ἁγίου (β') καὶ τοῦ ἁγίου ἢ δ'. Εἰς τὸν
γίχον, τῆς ἁγίου. Ἀναγινώσκεται δὲ καὶ
τὸ μαρτύριον αὐτῶ δύοσι β':-

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος
Ἰθηνωδώρου⁶⁹. Ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ,
ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:-

Σαββάτῳ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.
Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας Ἄδελφοί,
προσῖδῶσα ἢ Γραφή. Ζῆτει Σαββάτῳ
κτ'. Εὐαγγέλιον κατὰ Παύλῳ. Εἶπεν ὁ
Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην ὁμοι-
ώθη ἢ βασιλεία τῶν ὀρανῶν κόκκῳ
σινάπεως. Ζῆτει Σαββάτῳ β' τοῦ Παύλου.
Προκείμενον, ἀλληλουῖα, Κοινωνικὸν
ἄμνημον, ἡγουν τῆς ἡμέρας:-
Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.
Τῶν ἁγίων Πατέρων:-

Ἑσπέρας ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ. Ὁ προοι-
μακὸς ψαλμὸς. Καὶ ἢ συνήθης ἁγίου. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ
λέγομεν τὰ ἀναστάσιμα τῆς ἁγίου γ' καὶ
ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ἐν. Καὶ προεόρτια
τῆς Χριστοῦ γεννήσεως (γ') καὶ τῶν
ἁγίων Πατέρων ἢ ἢ πρὸς τὸ Ὁ ἐν
Ἐδέμ παράδεισος⁷⁰. *Πόξα*, τῶν Πα-
τέρων, ἢ ἢ Πανιὴλ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν.
Καὶ νῦν, προεόρτιον ἢ ἢ ὁ αὐτὸς Σπῆ-
λαιον εὐτρεπίζου. Εἴσοδος, Ἐὼς ἰλαρόν,
προκείμενον τῆς ἡμέρας Ὁ Κύριος
ἐβασίλευσεν. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα.
Τὸ δ', Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα Ἰκού-
σας Ἰβραμ. Τὸ β', Πευτερονομίᾳ τὸ
ἀνάγνωσμα Εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τοὺς
υἱοὺς Ἰσραὴλ Ἴδετε παραδέδωκα τὴν
γῆν. Τὸ γ', Πευτερονομίᾳ τὸ ἀνάγνω-
σμα Εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς
Ἰσραὴλ Ἴδὲ, Κυρίῳ τῶ Θεοῦ σου ὁ οὐ-
ρανός. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ ἰδιόμελον τῶ
ἁγίου τῆς Πονῆς ὡς σύνηθες. *Πόξα καὶ
νῦν*, ἢ ἢ Ὑπόδεξαι Βηθλεὲμ τὴν τοῦ
Θεοῦ μητρόπολιν⁷¹. Εἰς τὸν γίχον, τῆς
ἁγίου καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. *Πόξα*, ἢ ἢ
β' Χαίrete προφῆται τίμοι. Καὶ νῦν,

προεόρτιον ἡχ ὁ αὐτὸς Ἰδοῦ καιρὸς ἤρθηκε τῆς σωτηρίας. Τροπάριον ἡχ β' Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα, καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Καὶ ἡ συνήθης ἀκολουθία τῆς ἀρτυρίας:-

Χρῆ γινώσκειν, ὅτι ἐὰν φθάσῃ ἡ Κυριακὴ τῶν ἁγίων Πατέρων, τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ τοῦ παρόντος μηνός, ἔδεν τῶν ἀναστασίμων ψάλλομεν, ἀλλὰ πάντα τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τῶν προεορτίων. Προηγεῖται ἔν ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἄναβαθμοὺς δὲ λέγομεν τῷ ἤχου καὶ Εὐαγγέλιον ἐωθινόν, οἷον τύχη τοῦ ἐνορδίνε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλφ. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ κατὰ Πατθαῖον⁷² καὶ εἰς τὸν Θεολόγον τὸ *Τίς ἡ τυραννὶς αὐτῆ*⁷³. Εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἀναγνώσεις, ἀρχόμεθα τῷ κατὰ Πατθαῖον τὸ πρῶτον⁷⁴. Πεῖ γὰρ εἶδεναι, ὅτι ἀναστάσιμος κανὼν, οὐ λέγεται. Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, τῷ τὸ ἀναστάσιμον τῆς ὁἰκῆς, δὶς. Καὶ τὸ Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα. Καὶ τὸ προεόρτιον. Οἱ κανόνες, ὁ εἰς ἡχ ἡβ Κύματι Θαλάσσης εἰς ἡ'. Καὶ ὁ ἕτερος ἡχ δ' εἰς γ' (ὁ προεόρτιος). Καταβασία τὸ *Χριστὸς γεννᾶται*. Ἄπο γ' ς, τὴν ὑπακοὴν ἡχ ἡδ' Ἄγγελος παιδων ἐδρόσιζε κάμινον. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν Θεολόγον⁷⁵. Ἄφ' ἕκτης ς τὸ κοντάκιον, ἡχ ἡβ *Χειρόγραφον εἰκόνα*. Καὶ προεόρτιον, ἡχ δ' *Εὐφραίνου Βηθλεέμ*. Ἐξαποστειλάρια, τὸ ἀναστάσιμον, τῶν Πατέρων, καὶ προεόρτιον. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁἰκῆς δ'. Καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων προσόμοια, ἡχ ἡβ. Πρὸς τὸ *Ὀλην ἀποθέμενοι*. *Ὦφθη ἡ πανένδοξος*⁷⁶. *Πόξα*, ἡχ ἡδ' *Τῶν νομικῶν διδαγμάτων*. Καὶ νῦν, *ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοί⁷⁷. Καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ γ' τῶν Πατέρων. Προκείμενον Ὠδὴ τῶν

Πατέρων *Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σε εἰς τοὺς αἰῶνας*. Στίχος: *Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ σε καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς*. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους: *Ἄδελφοί, πιστεῖ παρώκησεν Ἀβραάμ*. Ἄλληλῆα ἡχ δ'. Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνῆγειλαν ἡμῖν ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Στίχος: *Ἐσώσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἑλιπόντων ἡμᾶς καὶ τοὺς μισθύντας ἡμᾶς κατήσχυνας*⁷⁸. Εὐαγγέλιον κατὰ Πατθαῖον: *Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ*. Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν ὄρανων καὶ ἄγγελοι αἱ ἐξουσίαι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἰνεσις, ἀλληλῆα*:-

Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι εἰ τύχοι ἡ παρῶσα Κυριακὴ, ἔξω τῆς εἰκοστῆς τοῦ μηνός, ἡ προεόρτιος ἀκολουθία οὐ ψάλλεται, ἀλλὰ μόνῃ ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων Πατέρων μετὰ τῆς συνήθους⁷⁹:-

Ε

εἰς τὰς κ'. Τῷ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου. Ἄπο ταύτης ἀρχόμεθα τῶν προεορτίων τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἁλφ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ', καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προεόρτια ἰδιόμελα τρία ἡχ δ'. Ἔτερα στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου (γ') ἡχ δ'. *Πόξα*, ἡχ ἡδ' *Θεοφόρε Ἰγνατίε*. Καὶ νῦν, ἡχ ὁ αὐτὸς *ὑπόδεξαι Βηθλεέμ, τὴν τῷ Θεοῦ μητρόπολιν*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡχ β' *Βηθλεέμ γῆ Ἰούδα*. Στίχος δ': *Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαμὰν ἤξει καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίε δασέος*. Στίχος β': *Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην, κατενόησα τὰ ἔργα σε καὶ ἐξέστην*. *Πόξα*, τοῦ ἁγίου ἡχ δ' *Ὠ τῆς στερῆς καὶ ἀδαμαντίνε σου ψυχῆς*. Καὶ

νῦν, ἡχ β' Ἰδοὺ καιρὸς ἤγγικε τῆς σω-
τηρίας ἡμῶν. Τροπάριον προεόρτιον, ἡχ
δ' Ἐτοιμάζε Βηθλεέμ. Καὶ τοῦ ἁγίου ἡχ
δ' Καὶ τρόπων μέτοχος⁸⁰:-

Ἄρχόμεθα οὖν ἀπὸ τῶδε ψάλλειν
τριώδια ἐν τοῖς ἀποδείπνοις. Ἦχος β' Τῶ
τὴν ἄβατον, κυμαινομένην θάλασσαν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη
ἄλλο, τὰ ἡχ, ὁ Ν' καὶ οἱ κανόνες, ὁ προ-
εόρτιος καὶ τοῦ ἁγίου. Τὸ γὰρ Κυρίῳ
ἄσωμεν ὃ λέγομεν. Ἰστώμεν γίχους γ'
καὶ τὸ ἅγιος εἰς γ'. Ὁ προεόρτιος ἡχ δ'
Ὡδὴν ἐπινίκιον ἄσωμεν πάντες, μετὰ
τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Καὶ τοῦ ἁγίου ἡχ ὁ
αὐτὸς εἰς γ'. Κοντάκιον τῆς ἐορτῆς ἡχ
γ' Ἡ Παρθένος σήμερον, τὸν προαι-
ώνιον Λόγον, καὶ τὸ ἅγιος ἡχ ὁ αὐτὸς
Τῶν λαμπρῶν ἀγῶνων σου. Εἰς τοὺς
αἴνους, ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν
προσόμοια⁸¹. Καὶ οὕτως ποιῶμεν καθ'
ἐκάστην. Τὰ γὰρ δ' λέγονται ἐν τοῖς
γίχοις, καὶ τὰ δύο εἰς τὸ Δόξα καὶ νῦν.
Ἦχος ἡβ Αἰ ἀγγελικαί. Εἰς τὸν γίχον,
στιχηρὰ προεόρτια ἡχ δ'. Δόξα, τὸ ἅγιος,
ἡχ δ' Στήλη ἔμψυχος. Καὶ νῦν, προ-
εόρτιον ἡχ ἡβ Σπήλαιον εὐτρεπίζου. Τὸ
Τρισάγιον καὶ τὰ τροπάρια Ἐτοιμάζε
Βηθλεέμ, Καὶ τρόπων μέτοχος⁸²:-

Πεῖ οὖν εἰδέναι, ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν
τάξιν, οὕτω γίνεται ἡ ἀκολουθία καθ'
ἐκάστην, ἄχρι τῆς τῶν Χριστοῦ γεννῶν
παραμονῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικά. Ζῆτει
οὖν εἰς ἱερομάρτυρας:-

Ἰστέον ἔν καὶ τῶτο. Ὅτι τὴν ὄρθρῳ οὐ
ψάλλομεν, μέχρι τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐ-
ορτῆς τῶν ἁγίων Θεοφανείων, ἤγουν
ἀπὸ τῆς κ' τοῦ Δεκεμβρίου καὶ μέχρι τῆς
ιδ' τῆς Ἰανουαρίου μηνός:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰου-
λιανῆς τῆς ἐν Νικομηδείᾳ:-

Ἡ ἀκολουθία προεόρτιος καὶ τῆς
ἁγίας. Στιχηρὰ προεόρτια ἡχ δ' καὶ τῆς
ἁγίας προσόμοια ἡχ ὁ αὐτὸς. Δόξα καὶ

νῦν, προεόρτιον ἡχ γ' εὐτρεπίζου Βη-
θλεέμ⁸³. Ἄπὸ γίχου, στιχηρὰ προεόρτια
ἡχ β'. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡβ Ἄνυμφευ-
τε Παρθένε πόθεν ἤκεις⁸⁴. Νῦν ἀπο-
λύεις, τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ τροπάρια
Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ καὶ τῆς ἁγίας, Ἡ
ἀμνάς σε Ἰησοῦ⁸⁵. Ψάλλομεν δὲ ἐν τοῖς
ἀποδείπνοις τὰ τριώδια ἡχ β' Τῶ δό-
γματι τῶ τυραννικῶ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Τὰ
ἡχ προεόρτια, ὁ Ν'. Καὶ ὁ κανὼν ὁ
προεόρτιος καὶ τῆς ἁγίας ἡχ δ'. Τὸ κον-
τάκιον ἡχ β' Ἐν Βηθλεέμ ὁρῶντες σπαρ-
γανόμενον. Ἄναγινώσκομεν καὶ τὸ μαρ-
τύριον τῆς ἁγίας. Εἰς τοὺς αἴνους ἰσῶ-
μεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ
προσόμοια ἡχ ἡβ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ
προσόμοια ἡχ β'. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡδ
Ἐν Βηθλεέμ γεννᾶται⁸⁶. Καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρ-
τυρας:-

Εἰς τὰς κβ'. Τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος
Ἰναστασίας τῆς Φαρμακολυτῆρας:-

Στιχηρὰ προσόμοια προεόρτια ἡχ ἡβ
καὶ τῆς ἁγίας στιχηρὰ ἡχ δ'. Δόξα, τῆς
μάρτυρος ἰδιόμελον ἡχ β' Τῆς ἀνα-
στάσεως εἰληφας τὸ δῶρημα. Καὶ νῦν,
προεόρτιον ἡχ ἡβ Σιών πανηγύριζε⁸⁷.
Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια προ-
εόρτια ἡχ β'. Δόξα, τῆς ἁγίας ἡχ δ'
ἰδιόμελον. Τῆς ζωηφόρος ἀναστάσεως
Χριστοῦ. Καὶ νῦν, προεόρτιον ἡχ δ'
Ἡσαΐα χόρευε, Λόγον Θεοῦ ὑπόδεξαι.
Τροπάριον ἡχ δ' Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ.
Καὶ τῆς ἁγίας ἡχ δ' Ἡ ἀμνάς σε Ἰησοῦ⁸⁸.
Τριώδιον ψαλλόμενον ἐν τοῖς ἀποδεί-
πνοις ἡχ β' Τῆς πίστεως ἐν πέτρα:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ
τὰ ἡχ τὰ προεόρτια. Ὁ Ν'. Καὶ οἱ κα-
νόνες, ὁ προεόρτιος ἡχ ἡβ καὶ τῆς ἁγίας
κανόνες δύο. Ὁ εἰς ἡχ δ' καὶ ὁ ἕτερος
ἡχ ἡδ. Κοντάκιον τῆς ἁγίας ἡχ β' Οἱ ἐν
πειρασμοῖς καὶ θλίψεσιν ὑπάρχοντες.
Ἐξαποστειλάριον τὸ τῆς ἁγίας καὶ τὸ τῆς

έορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνες στιχηρά. Ἰστώμεν οὖν γίχους δ' ἡχ ἡβ. *Πόξα και νῦν*, ὁμοια. Ἄπο γίχου, στιχηρά προεόρτια ἡχ β'. Ἐτερα στιχηρά τῆς ἀγίας ἡχ ἡδ⁸⁹. *Πόξα, ἡχ ἡδ Προεόρτιος ἡμέρα σήμερον. Και νῦν, ἡχ ὁ αὐτὸς Πῆ σῦγγαζε Ἰωσήφ καθορῶν μου*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηδες. Ζῆτει ὃν εἰς μεγαλομάρτυρας:-

Εἰς τὰς κγ'. Τῶν ἀγίων δέκα Παρτύρων τῶν ἐν Κρήτῃ:-

Ἰκολοθία προεόρτιος καὶ τῶν ἀγίων, ἡχ δ'. *Πόξα*, ἰδιόμελον τῶν ἀγίων ἡχ β' *Κρήτη προεορτάζει σήμερον. Και νῦν*, προεόρτιον ἡχ ὁ αὐτὸς *Βηθλεέμ γῆ Ἰούδα*. Εἰς τὸν γίχον, προεόρτια στιχηρά προσόμοια ἡχ ἡβ. *Πόξα, ἡχ γ' τῶν ἀγίων Προεόρτιος σήμερον. Και νῦν, ἡχ ὁ αὐτὸς προεόρτιον Εὐτρεπίζου Βηθλεέμ*. Τροπάριον τῶν ἀγίων *Οἱ μάρτυρές σε, Κύριε, και προεόρτιον Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ*. Τριώδιον ψαλλόμενον εἰς τὰ ἀπόδειπνα ἡχ ἡβ *Πρὸς σέ ὀρθρίζω*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ἄ. Ὁ Ν'. Καὶ οἱ κανόνες. Ὁ προεόρτιος κατ' ἀλφάβητον ἡχ β'⁹⁰ καὶ τῶν μαρτύρων ἡχ γ'. Ἄβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ δ' *Ἐωσφόρος ἐλαμψεν ἡ τῶν μαρτύρων*. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἀγίων. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρά προσόμοια προεόρτια ἡχ ἡβ. Εἰς τὸν γίχον, προσόμοια προεόρτια ἡχ δ'. *Πόξα*, τῶν μαρτύρων ἡχ γ' *Γενναῖοι μάρτυρες ἀληθείας. Και νῦν*, προεόρτιον ἡχ ἡδ *Ἐν Βηθλεέμ γεννᾶται*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ ὡς σύνηδες. Ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆς ἀγίας ὀσιομάρτυρος Εὐγενίας:-

Ἡ ἀκολοθία ἡ προεόρτιος (ἡχ δ') καὶ τῆς ἀγίας ἡχ β'. *Πόξα και νῦν, ἡχ β'*. Ἰδιόμελον *Ἰδοὺ καιρός ἤγγικε*. Ἄπο γίχου, στιχηρά ἡχ δ'. *Πόξα και νῦν, ἡχ ἡβ Σπήλαιον εὐτρεπίζου*. Ἀπολυτίκιον ἡχ δ' *Ἀπεγράφετο ποτέ*. Εἰς δὲ τὰ ἀπόδειπνα ψάλλομεν τὸν κανόνα εἰς ἡχ ἡβ. Ἦγουν τὸ *Κύματι Θαλάσσης τὸν κρύψαντα πάλαι*:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ τὰ ἄ. Ὁ Ν' καὶ οἱ κανόνες. Ὁ προεόρτιος ἡχ β'⁹¹ καὶ τῆς ἀγίας ἡχ β'. Κοντάκιον προεόρτιον ἡχ γ' *Ἡ Παρθένος Πέσποινα⁹² τὸν προαιώνιον Λόγον*. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ μαρτύριον τῆς ἀγίας. Ἐξαποστειλάρια τὰ προεόρτια καὶ τῆς ἀγίας. Εἰς τοὺς αἶνες στιχηρά προσόμοια ἡχ ἡβ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρά προσόμοια ἡχ β'. *Πόξα και νῦν, ἡχ ἡδ Ὑπόδεξαι Βηθλεέμ τὴν τοῦ Θεοῦ μητρόπολιν*. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου ἐπισυνάπτομεν, ὡς ἔθος, τὴν δ' ὥραν ἐν ἣ τὸ πῶ (Ἄπεγράφετο ποτέ) καὶ τὸ π' τὸ *Τί σέ καλέσωμεν*. Φάλλομεν τὰ γ' τροπάρια, ἀπὸ τῶν ἰβ', ἐνεμένων τῶν δύο χορῶν. Καὶ δευτεροῦμεν αὐτὰ, καὶ λέγομεν τὸ μὲν δ' ἄνευ γίχων. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον λέγε τέτους. Στίχος δ': *Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαμῶν ἤξει*. Στίχος β': *Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σε*. Εἰς δὲ τὸ γ', *Πόξα*, καὶ αὐθις. *Και νῦν*, τὸ αὐτό. Ἐἶτα *Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον και μετὰ τὸ Τρισάγιον*, κοντάκιον ἡχ γ' *Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν προαιώνιον Λόγον*. Τὸ *Κύριε ἐλέησον μ', ἡ εὐχή και ἡ ἀπόλυσις⁹³*:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τούτου ἐκπεσόντος καὶ ἐκ τοῦ μηναίου καὶ ἐκ τοῦ Ὁρολογίου, λέγομεν κοντάκιον τῆς ἡμέρας:-
2. Ὁ κανὼν ὦν ποίημα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, Στεφάνου τοῦ Σαββαΐτου ψάλλε-

ται ἠνωμένος ἄνευ εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ τοῦτο διότι τὸ πρῶτον αὐτοῦ τμήμα τὸ ἀφορρὸν εἰς τὴν ἁγίαν στερεῖται θεοτοκίου:—

3. Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον ἕνεκα τοῦ μήκους τοῦ βίου. Χρῆ δὲ ἀναγινώσκειν ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ συγγραφέντος ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Σάββα Κυρίλλου τοῦ Σκυθοπολίτου καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου:—

4. Ὅπερ εὐρήσεις εἰς τὰ ἀπόστιχα τῆς ε' Δεκεμβρίου, ἤγουν τῆ ἐπαύριον:—

5. Δέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου:—

6. Εἰς ἡ', δ' ἐκ τῆς γ' ὠδῆς τῆς ἁγίας καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὠδῆς τοῦ ὁσίου:—

7. «Χρῆ εἰδέναι, ὅτι παρελάβομεν παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἀναγινώσκειν εἰς τὴν τράπεζαν, ὅτε ἐσθίουσιν οἱ ἀδελφοί, καὶ οὐκ ἔχει τις ἄδειαν βῆξαι ἢ πτύσαι ἢ συντυχεῖν ἄνευ μεγάλης ἀνάγκης. Μετὰ δὲ τὸ ἀναστῆναι τῆς τραπέζης μὴ πίνειν ὕδωρ μέχρι τῆς ἀπολύσεως τοῦ ἑσπερινοῦ» (τυπικὸν ἐκ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ἐν Διοκη ΙΙΙ, 84). Ἐτύχομεν παλαιότερον εἰς πανηγυρικὰς τραπέζας ἱερῶν Μονῶν, ὅπου οἱ πάντες ἠκούοντο θορυβοῦντες καὶ κροταλίζοντες, σχολιάζοντες καὶ ἱεροκατηγοροῦντες καὶ ὁ μόνος μὴ ἀκούμενος ἦν ὁ διαβαστής.

Εὐχομαι ἵνα μὴ τὸ τοιοῦτον συμβαίῃ καὶ τανῦν:—

8. Σὺν τῷ θεοτοκίῳ Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου:—

9. Τὴν α' στάσιν εἰς ἦχον πλ δ' (ἀεί):—

10. Εἰς στίχους ἡ' δευτεροῦντες αὐτὰ καὶ ψάλλοντες αὔθις τὸ α' καὶ τὸ β' εἰς τοὺς δύο τελευταίους στίχους. Ἡ τρισεύοντες τὰ δύο πρῶτα καὶ δευτεροῦντες τὸ τρίτον. Ἡ πρώτη τάξις ἐστὶν ἀρχαιότερα:—

11. Ἡ Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι, ὡς ἐν τῷ μηναιῷ. Τὸ Ὡ θαύματος καινοῦ, εὐρήσεις εἰς τὸ Δόξα καὶ νῦν τῶν ἀποστίχων τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ β' ἤχου ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ:—

12. Τὸ πρῶτον εἶναι αὐτόμελον. Στίχους δὲ λέγομεν α': Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ, β': Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα:—

13. Ὅπερ ψάλλεται δῖς (εἰ δυνατὸν ἀργὸν ἐκ τοῦ Ἀπανθίσματος Ἰωάννου). Σημεῖωσαι ὅτι ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις πάντα τὰ προσόμοια, τὰ ἀπολυτίκια, τὸ Θεὸς Κύριος, αἱ καταβασαίαι δεῖ ψάλλεσθαι κατὰ τὸ ἀργὸν εἰρμολογικὸν μέλος:—

14. Ἀγρυπνίας τελομένης οὐδὲ στίχους λέγομεν, διὸ οὐδὲ ἡ ἐνάτη στιχολογεῖται, τῆς στιχολογίας τῆς Τιμωτέρας ἐξαιρουμένης:—

15. Εἰς ὁσίους:—

16. Καὶ θεοτοκίον Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον:—

17. Ἐπειδὴ δύο ἀγρυπνία, ὡς προεγράψαμεν οὐ γίνονται, ἀδιακρισία γάρ, διὰ τοῦτο ἐὰν γένηται ἀγρυπνία τοῦ ἁγίου Σάββα, νῦν γίνεται ὀρθρος βαθύς. Εἰ δ' ἄλλως αἱ ἀγρυπνία αὐτῶν γίνονται ἔτος παρ' ἔτος:—

18. Τὸ α' ἀντίφωνον:—

19. Ἐὰν δὲν γίνῃ ἀγρυπνία, ἰστώμεν στίχους ε':—

20. Τὰ τρία ταῦτα πρὸς τὸ Ποίσις εὐφημιῶν, εἰσὶ ποίημα Νικολάου τοῦ Μαλαξοῦ, πρωτοπαπᾶ Ναυπλίου (1500-1594). Οὗτος ἦν ποιητὴς πολλῶν προσομοίων, εὐλογηταρίων, ἐγκωμίων κλπ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος τυπικοῦ εὐρίσκετο εἰς Βενετίαν καὶ ἕνεκα γνωριμιῶν μετὰ τῶν ἐκδοτῶν κατῴρθωσεν ἵνα εἰσαγάγῃ ἰδικὰς του συνθέσεις εἰς τὰ τότε ἐκδιδόμενα μηναιᾶ. Ἀργότερον αὐτὰ ἐξωβελίσθησαν. Ἐμειναν ὅμως

καί τινες, ὡς τὰ παρόντα. Βλέπομεν ὅμως ὅτι ἡ ἰσχύς τοῦ ἀνδρὸς ἦν τοσαύτη, ὥστε κατώρθωσε ἵνα καὶ ἐν ταῖς τυπικαῖς διατάξεσι περιληφθῶσι.

Ἡμεῖς οὐ ψάλλομεν ταῦτα, ἀρκούμενοι εἰς τὰ πρῶτα, *Μύροις παροικήσας*—

21. Σημεῖωσαι ἐνταῦθα ὅτι καταλιμπάνει τὸ β' ἰδιόμελον τοῦ α' ἤχου Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τὸ β' καὶ γ' τοῦ β' ἤχου, *Πάτερ Νικόλαε ἡ μυροθήκη τῶν λειψάνων σου καὶ Πάτερ Νικόλαε, εἰ καὶ τὰ Μύρα σιωπᾶ, μᾶλλον λόγῳ... πληθώρας ὕλης*—

22. Μετὰ τῶν στίχων α': *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ, β': Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται*—

23. Ἐν ἀγρυπνίᾳ ψάλλομεν τὸ Θεοτόκε Παρθένε—

24. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ—

25. Ἀντιστρόφως δηλαδὴ παρ' ὅ,τι εἰς τὰ ἐντυπα μηναιῖα, ὀρθότερον δέ, διότι ὁ β' ἤχος ἔπεται τοῦ πρώτου. Καὶ διότι ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου ἐνὶ ἤχῳ α', ἄρα ἀκολουθεῖ ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου ὁ εἰς τὸν αὐτὸν ἤχον—

26. Τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης—

27. Τὸ ἰσχυὸν τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη περικόπτει ὀλοτελῶς τὸ θεοτοκίον τοῦτο, ἀντ' αὐτοῦ δὲ θέτει τὸ *Μακαρίζομέν σε*, ὡς συντομώτερον προφανῶς, ἀλλ' οὐδαμοῦ μαρτυρούμενον—

28. Τὰ ἐντυπα μηναιῖα ἔχουσι καὶ ἕτερα ἰδιόμελα ψαλλόμενα κατὰ τὴν διάδοσιν ἁγίου ἐλαίου ἐκ τῆς κανδήλας τοῦ ἁγίου. Σὺ ποιεῖ ὡς βούλη—

29. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι δύο κανόνας, ἓνα τὸν προβλεπόμενον εἰς ἤχον δ' τοῦ κυρίου Ἰωσήφ καὶ ἓνα εἰς ἤχον πλ δ' τοῦ κυρ Θεοφάνους. Ἐπίσης προβλέπωσιν ἵνα φαλῶσι τοῦ ἁγίου εἰς ζ', ὅπερ λανθασμένον. Ψάλλομεν μόνον τὸν πρῶτον κανόνα εἰς δ' διότι ὁ ἅγιος στερεῖται δοξαστικῶν. Ὁ βουλούμενος τιμῆσαι τὸν ἅγιον φαλάτω τὸν β' κανόνα ἐν τοῖς ἀποδείπνοις—

30. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι καὶ προεόρτια τῆς ἁγίας Ἄννης ἐν τε τῷ ἐσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ. Τὸ ὄρθρον εἶναι ἵνα φαλῆ ὁ εἰς καὶ μόνον κανὼν τοῦ κυρ Θεοφάνους ἤχος β' *Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτέ. Τοῦ παιδρουῦ σου βίου τὰ παιδρά. Καὶ τὰ προεόρτια ἵνα ἀπαλειφθῶσι, ὡς μὴ προβλεπόμενα. Ἰστέον ὅμως ὅτι προβλέπονται προεόρτια εἰς τυπικὸν τοῦ IB' ἢ II' αἰῶνος: «8. Προεόρτια τῆς συλλήψεως τῆς ἁγίας Ἄννης καὶ τοῦ ὁσίου Παταπίου» (Ἐν Δ/σκη I, 813). Ὡς βούλει ποιήσον—*

31. Ποίων ἐγκαινίων; Εἰς τυπικὸν τοῦ II' αἰῶνος (αὐτόθι III, 121) ὑπάρχει τὸ ἐξῆς: «Σύλληψις τῆς ἁγίας θεομήτορος Ἄννης καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ θείου ναοῦ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ἰδρυθέντος ἐν Κύπρῳ κατὰ τὸ ὄρος τοῦ Κουτζουβίντι ἐν ἔτει ςφθ' (6599 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤγγουν 1091 ἀπὸ ἐνσάρχου οἰκονομίας)». Τὸ τυπικὸν τοῦτο προέρχεται μᾶλλον ἐκ Κύπρου διὸ καὶ καταγράφει τὴν λεπτομέρειαν ταύτην.

Ὅμως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα. Ἦν δυνατὸν μνήμη ἐγκαινίων ἐνὸς Ναοῦ εἰς Κύπρον ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὰ μηναιῖα καὶ εἰς τὸ τυπικόν; Ἡ ἀπάντησις εὐδοῦται ἐὰν οἱ ἐκδῶται τῶν ἐντύπων μηναιῶν ἦσαν Κύπριοι.

Ἡ μῆπως ἡ παροῦσα ἐορτὴ ἀπηχεῖ ἄλλα ἐγκαίνια γενόμενα ἐν Κων/πόλει; Ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Θ' ἢ I' αἰῶνος (Δ/σκη I, 29) «ἡ (Δεκεμβρίου) Μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ ἐπισκόπων Ἰωάννου γενομένου Κολωνίας καὶ Σωφρονίου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας

Θεοτόκου τῶν Κουράτωρος». Εὐκόλος δὲ εἶναι ἡ μετὰ μίαν ἡμέραν μετάθεσις τῆς ἑορτῆς. Καὶ ταῦτα ὡς ὑπόθεσις διότι τὸ Συναξάριον τῆς ἡμέρας σιγαῖ.

Πάντως τὰ τροπάρια καὶ ὁ κανὼν τῶν ἐγκαινίων προέρχονται ἐκ τῆς γ' Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἐγκαινίων τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τὸ 330.

Ὁ καταλείψας τὴν ἀκολουθίαν ταύτην οὐκ ἀστοχήσει. Τῇ ιδεᾷ ταύτῃ συμφωνεῖ καὶ τυπικὸν τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος· «Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἠπόρηταί μοι τίνος χάριν ἐνταῦθα ἢ τῶν ἐγκαινίων ἀκολουθία ἐγκείται. Μήποτε οὖν ἔτυχε γενέσθαι εἰς τοῦτο κατ' ἐνιαυτὸν, τοῦ ναοῦ ἐκείνου, τῆς μονῆς δηλαδὴ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ἰδρυθέντος κατὰ τὸ ὄρος Κουδζουβάδι ἐν ἔτει ςφθ' (1091) καὶ ἐκ τούτου ἐτυπώθη ψάλλεσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἢ τοιαύτη ἀκολουθία. Καὶ εἰ τοῦτο, οὐκ ἐπάναγκες τελείσθαι ταύτην παρ' ἡμῶν» (Δ/σκη III, 392).

Πρόσχες δὲ ὅτι καὶ ἄχρι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὑπῆρχεν αὐτὴ ἡ ἀπορία· «Ἠπόρηταί μοι τίνος χάριν ἐνταῦθα ἢ τῶν ἐγκαινίων ἀκολουθία ἐγκείται, μήποτε οὖν ἔτυχε γενέσθαι τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ ἐκείνου, τῆς Μονῆς δηλαδὴ τοῦ ἀγίου Σάββα καὶ ἔκτοτε ἐτυπώθη ψάλλεσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἢ τοιαύτη ἀκολουθία, καὶ εἰ τοῦτο, οὐκ ἐπάναγκες τελείσθαι ταύτην παρ' ἡμῶν» (ἐνθ' ἀνωτέρω, 749. Τυπικὸν Σινᾶ, ΙΘ' αἰῶνος)·—

32. Ἄνὰ τρία·—

33. Εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναιᾶ προηγείται ὡς δοξαστικὸν τὸ τῶν ἐγκαινίων εἰς ἦχον πλ β' Τὴν μνήμην τῶν ἐγκαινίων ἐπιτελοῦντες. Τάττει τὸ τῆς ἀγίας Ἄννης εἰς τὸ Καὶ νῦν, ὅπερ ἐκ λάθους προφανῶς φέρει εἰς ἦχον α', ἐνῶ εἶναι τονισμένον εἰς ἦχον β', καὶ ὅρα εἰς τὴν Μουσικὴν Κυψέλην διὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές. Ἡ πρᾶξις τῶν μηναιῶν εἶναι ἢ πλέον ἐνδεδειγμένη διότι ἐνῶ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προβλέπει Δόξα τῶν ἐγκαινίων ἐν τοῖς ἀποστίχοις, δὲν προβλέπει εἰς τὰ στιχηρά, ὅπερ ἄτοπον·—

34. Τὰ εἰς τοὺς αἶνους εὐρισκόμενα. Ἡ τάξις αὕτη εἶναι ὀρθότερα τῆς τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν, διότι εἴθισται ἵνα τροπάρια εἰς ἦχον β' Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ ψάλλωνται ἐν τοῖς ἀποστίχοις καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς αἶνους. Ψάλλομεν δὲ τρία ἐξ αὐτῶν μετὰ τῶν οἰκείων στίχων. Ὡμοσε Κύριος καὶ Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου·—

35. Ὁρθότερον ὡς Καὶ νῦν, εἶναι τὸ ἐν τοῖς μηναιῶσι ὁμόηχον τῆς ἀγίας Ἄννης Σήμερον ἐκ ρίζης τοῦ Δαυΐδ·—

36. Ἐφ' ὅσον δὲν ψάλλεται Ὀκτώηχος τότε ψάλλομεν καθίσματα ἐκ τοῦ μηναιῶν τῆς α' καὶ β' στιχολογίας. Καταλιμπάνομεν τὸν πολυέλεον καὶ τὰ αὐτοῦ καθίσματα ὡς πλεονάζοντα. Εὐαγγελίου τοῦ ὄρθρου μὴ ἀναγινωσκομένου σχολάζει καὶ ὁ πολυέλεος·—

37. Τῆς ἀγίας Ἄννης Ἐορτάζει σήμερον·—

38. Ἐφ' ὅσον ἐψάλησαν εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ, καλὸν ἐστὶν ἵνα ἐνταῦθα ψαλῶσι τὰ τῶν ἀποστίχων Ἄννα ἢ θεία χάρις ποτέ εἰς δ', δευτεροῦντες τὸ α'·—

39. Ἡ δ' ἐκ τῆς γ' ὠδῆς τῶν ἐγκαινίων καὶ δ' ἐκ τῆς ς' ὠδῆς τοῦ α' κανόνος τῆς ἀγίας Ἄννης, ἢ κρεῖττον δ' ἐκ τοῦ α' κανόνος τῆς ἀγίας καὶ ἐκ τῆς γ' ὠδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ς' ὠδῆς τοῦ β' κανόνος. Τὸν λόγον ἔχει ὁ τυπικάρης·—

40. Τὸ κοντάκιον τοῦτο ἐξέπεσε καὶ ἐκ τῶν μηναιῶν καὶ ἐκ τοῦ Μεγ. Ὡρολογίου. Ἐπομένως λέγε τὸ ὑπάρχον Τῆς στρατείας ἤρπασε·—

41. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ·—

42. Τὰ εἰς τοὺς αἶνους τῶν ἐντύπων μηναιῶν·—

43. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι *Καὶ νῦν προεόρτιον, Σπήλαιον εὐτρεπίζου εἰς ἦχον* πλ β', ὅπερ, ὡς δοκεῖ μοι, ὀρθότερον:—

44. Τὰ ἐν τοῖς μηναιίοις ἀπόστιχα εἰσὶ μὲν τοῦ α' ἦχου ἀλλ' οὐκ εἰσὶν ἰδιόμελα ἀλλὰ προσόμοια κατὰ τὸ *Νεφέλην σε φωτός*:—

45. Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐν τοῖς μηναιίοις προεόρτιον τὸ *Ἰδοὺ καιρὸς ἤγγικε τῆς σωτηρίας ἡμῶν*:—

46. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

47. Ὁ εἰς ἦχον α' κανῶν, ἐξέπεσε ἐκ τῶν ἐντύπων μηναιῶν. Ὑπάρχει ὁμως ἐν παραρτήματι, εἰς τὸ μηναιὸν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ ὁ βουλόμενος εὐρήσει τοῦτον ἐκεῖ:—

48. Ἐφ' ὅσον καὶ εἰς τὸν ἑσπερινὸν ἐψάλησαν ὡς *Καὶ νῦν προεόρτια τῶν Χριστουγέννων* οὐχ ἀμαρτήσῃ τις καὶ ἂν ἐνταῦθα ψάλη ὡς *Καὶ νῦν προεόρτιον ὁμοηχοῦν ὡς π.χ. τὸ Ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ*, (ὄρα εἰς τὴν 5' ὥραν τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων) ἢ ἕτερον τι.

Σημείωσαι ὅτι γίνεται δοξολογία μεγάλη, μὴ ἀναγραφομένη μὲν, ἴσως ἐκ παραδρομῆς, ἐξυπακουομένη δὲ ἔνεκα τῶν προηγηθεισῶν καταβασίων:—

49. Ὅποτε ἀναπληροῦμεν τὰ ἐλλείποντα (ἀναγνώσματα, λιτήν, καθίσματα, πολυέλεον, Εὐαγγέλιον ὄρθρου κλπ) ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ φυλλάδος ἢ ἐκ τοῦ παραρτήματος τοῦ προμνησθέντος μηναιίου:—

50. Καὶ θεοτοκίον τῆς ἡμέρας:—

51. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

52. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

53. Ἐχει καὶ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τὰ ἑαυτοῦ παράδοξα καὶ παράτυπα. Ἐνῶ δηλονότι προβλέπει δοξαστικὸν ἐν τοῖς ἀποστίχοις τῶν αἰνῶν, δὲν προβλέπει δοξαστικὸν εἰς τὸν ἑσπερινόν. Ἀναγκαστικῶς οὖν λέγομεν ἐν ἡ καὶ δύο δοξαστικά εἰς τὸν ἑσπερινὸν τὸ *Ἱερεὺς ἐννομώτατος καὶ τὸ Τῆς ἱεραρχίας σου πάτερ*, τὰ ὑπάρχοντα ἐν τοῖς μηναιίοις, ἀποφεύγοντες ὁμως τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοὺς αἰνους τοῦ ὄρθρου:—

54. Ἐν τισι μηναιίοις (ὡς π.χ. ἐκ τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς ΧΕΕΝ «ΦΩΣ») παρεμβάλλουσι καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης. Κακῶς ὁμως καὶ ἄνευ ἀδείας ἐκκλησιαστικῆς τινος ἀρχῆς. Ὁ βουλόμενος ἐορτᾶσαι τὸν ἅγιον τιμησάτω αὐτὸν ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ φυλλάδος. Καί, δόξα τῷ Θεῷ, ὑπάρχουσιν ἐκδόσεις αὐτῆς οὐκ ὀλίγαι:—

55. Κρεῖττον προεόρτιον, τὸ ἐν τῷ μηναιῷ *Δεῦτε ἅπαντες Χριστοῦ τὰ γενέθλια*:—

56. Προεόρτιον *Καὶ νῦν, Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν* (ὄρα ἐν ταῖς μεγάλαις ὥραις τῶν Χριστουγέννων, ὥρα γ'):—

57. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ α' θεοτοκίον τοῦ β' ἦχου *Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν*:—

58. Ἐκ τοῦ Συναξαρίου αὐτῶν:—

59. Ἡ προεόρτιον *Δεῦτε ἅπαντες Χριστοῦ τὰ γενέθλια* (ὄρα ὡς *Καὶ νῦν ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἑσπερινοῦ*):—

60. Τῆς ζ' ἑβδομάδος τοῦ Λουκᾶ. Ἄλλ' ἀπὸ ποίου μέσου; Ἴνα μὴ γένηται σύγχυσις ἀκολουθεῖ, ὦ ἱερεῦ, τὴν σημερινὴν λειτουργικὴν πράξιν καὶ ἀνάγνωθι τὸ ἀμέσως ἐπόμενον τῆς Πέμπτης ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους. Τοῦτο ἐξ ἄλλου προβλέπεται ταυῶν:—

61. Τοῦτο ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἰσχυρὸν τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη), ἔνθα ἀναγράφεται ὅτι εἰ τύχει ἢ τῶν ἁγίων μνήμη τῆ Κυριακῆ.

τῶν Προπατόρων ἡ ἀκολουθία αὐτῶν καταλιμπάνεται. Καὶ αὖθις ὁ τυπικάρης ἔχει τὸν λόγον:—

62. Πρῶτον ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς εἰς τὸν ἐνόρδινον ἦχον τῆς ἐβδομάδος:—

63. Ταῦτα εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Εἰς τὸ Καὶ νῦν, τὸ προεόρτιον Ἄκουε οὐρανέ:—

64. Τοῦτο ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ προφήτου Δανιὴλ καὶ τῶν τριῶν Παίδων. Ὅμως φαίνεται ὅτι ὁμιλεῖ διὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν ὑπολοίπων ἁγίων τῆς ἐβδομάδος, ἐξαίρουμένης βεβαίως τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ἣτις συμπάλλεται:—

65. Ὅπερ ψάλλεται δίς:—

66. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ' καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς β':—

67. Κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ Βιολάκη λέγομεν δ' ἀναστάσιμα καὶ δ' τῶν Προπατόρων ἦχος β' Οἶκος τοῦ Ἐφραθα, Πάντες τὴν τῶν σεπτῶν, μετὰ στίχων εἰς τὰ δύο τελευταῖα, α': *Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας*, β': *Καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν Πατέρων ἡμῶν Ἱερουσαλήμ*. Ὁ δεῦτερος στίχος δοκεῖ μοι ἄστοχος. Ἀρμόζει μᾶλλον ὁ στίχος: *Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς*, ὅστις καὶ συνέχειά ἐστι τοῦ πρώτου στίχου:—

68. Πλήρης τοῦ ἁγίου Σεβαστιανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀκολουθία ὑπάρχει ἐκδεδομένη ὑπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Παναγίας Τατάρνης:—

69. Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου τούτου κατὰ τὰ ἔντυπα μηναῖα τελεῖται τῇ ζ' τοῦ παρόντος μηνός. Ἡ ἐνταῦθα ἀναφερομένη ἀκολουθία ἐξέπεσε. Σημείωσαι ὅτι καὶ κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ' αἰῶνος ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου τούτου τῇ ζ' Δεκεμβρίου τάττεται (Δ/σκη I, 29):—

70. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προσθέτει: «Ἐτέρα προεόρτια ἦχος πλ α' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν». Μᾶλλον διαζευκτικῶς. Ὅμως ταῦτα θὰ ψαλῶσι εἰς τοὺς αἶνους διότι τὰ ἐκεῖ διαταττόμενα ἐξέπεσαν:—

71. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰ ἐσπέρια στιχηρὰ τῆς κ' τοῦ παρόντος μηνός εἰς τὸ Καὶ νῦν. Τὰ ἐν χρήσει μηναῖα ἔχουσι *Δόξα, Βολίδες ἀστράπτοντες, Καὶ νῦν, προεόρτιον Ἄκουε οὐρανέ*. Ταῦτα προβλέπει τὸ ἡμέτερον τυπικὸν διὰ τὴν προλαβοῦσαν Κυριακὴν τῶν Προπατόρων:—

72. Ἱεροῦ Χρυσοστόμου Ὁμιλία α' καὶ ἐξῆς *Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον*:—

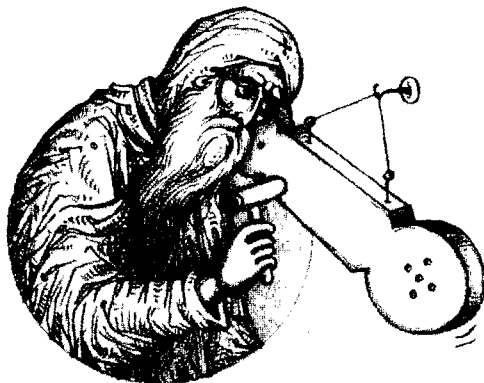
73. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος ιθ', *Εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν*, οὗ ἡ ἀρχὴ *Τίς ἡ τυραννὶς αὕτη*. Ὁ λόγος οὗτος φαινομενικῶς ἄσχετός ἐστιν. Ὅμως σχετίζεται πρὸς τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων, διότι ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀπογραφῆς Καίσαρος Αὐγούστου (κυρίως ἐν τῷ ιβ' κεφαλαίῳ) καὶ τῆς ἔνεκα ταύτης γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἐν Βηθλεέμ:—

74. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου:—

75. Τὰ ἐπίλοιπα τῆς ἀναγνώσεως τοῦ προμνησθέντος λόγου:—

76. Τούτων μὴ ὑπαρχόντων ψάλλομεν τὰ εἰς ἦχον πλ α' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν, Ἄρόν σου τὴν φωνὴν ἀληθῶς, μετὰ στίχων εἰς τὰ δύο τελευταῖα: *Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν*, οὓς ὄρα πλήρεις εἰς τὴν ὑποσημείωσιν 67 καὶ εἰς τὸ προκείμενον τῆς ἀναγνωσθησομένης Ἀποστολικῆς περικοπῆς:—

77. Οἱ ἀναστάσιμοι εἰς δ'—
78. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον στίχον: Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς—
79. Ἀναστασίμου, ἐννοεῖται—
80. Καὶ αὖθις τὸ προεόρτιον—
81. Τὰ κατ' ἀλφάβητον Ῥωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ—
82. Ἡ πρώτη τοῦ ἀγίου, εἶτα τὸ προεόρτιον—
83. Τὰ ἐντυπα μηναῖα ἔχουσιν ἕτερον δοξαστικὸν προεόρτιον εἰς ἦχον πλ β' Σιών πα-
νηγύριζε. Τὸ τοῦ γ' ἦχου *Εὐτρεπίζου Βηθλεέμ*, εὐρήσεις, εἰ βούλει, εἰς τὸ *Καὶ νῦν τῶν*
ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κγ' τοῦ παρόντος μηνός—
84. Ἐπειδὴ τοῦτο λείπει ἐνταῦθα, εὐρήσεις εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ς' τοῦ
παρόντος ἢ εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κβ'—
85. Καὶ αὖθις *Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ*—
86. Τὸ προεόρτιον τοῦτο δοξαστικὸν ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐν χρήσει μηναίων διὰ τὴν σήμε-
ρον. Εὐρήσεις τοῦτο προσχῶν τῇ κγ' τοῦ παρόντος μηνός εἰς τὸ *Καὶ νῦν τῶν ἀποστίχων*
τοῦ ὄρθρου—
87. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κα' τοῦ παρόντος ἐν τοῖς ἐντύποις
μηναίοις—
88. Καὶ πάλιν *Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ*—
89. Ταῦτα ἐξέπεσαν ἐκ τῆς λατρείας, ὡς πλεονάζοντα ἴσως—
90. Τὰ μηναῖα ἔχουσι καὶ ἕτερον κανόνα προεόρτιον εἰς ἦχον πλ β' ἀνώνυμον καὶ ἄνευ
ἀκροστιχίδος. Φρονοῦμεν ταπεινῶς ὅτι περιττεύει—
91. Εἰς τὰ μηναῖα ὑπάρχει καὶ ἕτερος κανὼν εἰς ἦχον πλ β' πρὸς *Κύματι θαλάσσης*.
Κύριε Θεέ μου, γενέθλιον ὕμνον καὶ προεόρτιον, ἀνώνυμον. Προτιμότερον ἵνα ψαλλῇ ὁ
τοῦ β' ἦχου εἰς η' (μετὰ τῶν εἰρμῶν)—
92. Ὁρθότερον (ὡς καὶ εἰς τὰς ὥρας ἀναφέρεται) *σήμερον*—
93. Ἐπειδὴ περὶ ὥραν ἐβδόμην τῆς ἡμέρας ψαλλήσεται ἢ α' ὥρα μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν,
περιττεύει ἢ ἐνταῦθα παράθεσις αὐτῆς. Φαντάζει δέ μοι ἀπίθανον τὸ ὅτι ἀνεγινώσκε-
το ἢ α' ὥρα δις καὶ ἐψάλλοντο τὰ αὐτῆς τροπάρια καὶ πάλιν, ἕκαστον τετράκις—

Εἰδησις τῶν ὥρων τῆς παραμονῆς
τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

Κεφάλαιον ΙΓ'

Tῆ παραμονῆ τῆς ἀγίας
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
Γεννήσεως, ἐὰν τύχη

νηστεία¹, σημαίνει τὸ μικρὸν² περὶ ὥ-
ραν ζ³. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλη-
σία. Καὶ ψάλλομεν τὰς τρεῖς ὥρας⁴ τρι-
ψάλμους, ἥγυν εὐλογοῦντος τὸ ἱερέως:-

Aρχόμεθα τοῦ Τρισαγίου. Εἶτα τὸ Δεῦτε
προσκυνήσωμεν τρεῖς. Τὰ ῥήματά μου
ἐνώτισαι Κύριε (ψαλμὸς ε'). Ἐξηρεύ-
ξατο ἡ καρδιά μου (ψαλμὸς μδ'). Ὁ Θεὸς
ἡμῶν καταφυγή καὶ δύναμις (ψαλμὸς
με'). Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλουῖα ἐκ γ'. Εἶ-
τα τὸ π̄θ̄ ἡ̄χ̄ δ' Ἰπεγράφετο ποτέ, σὺν
τῷ πρεσβύτῃ Ἰωσήφ. Δόξα, τὸ αὐτό.
Καὶ νῦν, ἦ Τί σε καλέσωμεν, ὦ Κεχα-
ριτωμένη. Εἶτα τὰ ἰδιόμελα ἡ̄χ̄ ἡ̄δ̄ Βη-
θλεὲμ ἐτοιμάζου (δις ἄνευ γίχου).
Στίχος: Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαμὰν ἤξει καὶ ὁ
ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίε δασέος. Ἦχος
γ' Ἦν προφητικὴ πρόρρησις. Στίχος:
Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ
ἐφοβήθην, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ
ἐξέστην (τὸ αὐτὸ) μετὰ δὲ τὸτο Δόξα,
ἡ̄χ̄ ἡ̄δ̄ Τάδε λέγει Ἰωσήφ πρὸς τὴν
Παρθένον. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Καὶ εὐ-
θύς ἡ προφητεία⁵ Μιχαίου τὸ ἀνάγνω-
σμα Καὶ σὺ Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφρα-
θα. Ὁ Ἰπόστολος⁶ πρὸς Ἑβραίους Πο-
λυμερῶς καὶ πολυτρόπως, εἶτα τὸ Εὐ-
αγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Τῶ δὲ Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Εἶτα λέ-
γει ὁ ἀναγνώστης Τὰ διαβήματά μου
κατεύθυνον. Εἶτα τὸ Τρισάγιον, Πανα-
γία Τριάς, σὺν τῷ Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σοῦ
ἐστὶν ἡ βασιλεία. Καὶ εὐθύς τὸ κον-
τάκιον ἡ̄χ̄ γ' Ἡ Παρθένος Πέσποινα⁷.

Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή Ὁ ἐν
παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρα. Τὸ Κύριε
ἐλέησον ἐκ γ'. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τι-
μιωτέραν. Ἐν ὀνόματι Κυρίας. Ὁ ἱερεὺς
Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς. Καὶ ἡ εὐχή
Χριστὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν:-

Wρα τρίτη:-

Τὸ Τρισάγιον. Παναγία Τριάς. Πά-
τερ ἡμῶν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Τὸ Δεῦ-
τε προσκυνήσωμεν γ'. Εἶτα τοὺς τρεῖς
ψαλμούς. Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς
(ψαλμὸς ξγ'). Οἱ θεμέλιοι αὐτῷ ἐν τοῖς
ὄρεσι τοῖς ἁγίοις (ψαλμὸς πγ'). Ἐλέησόν
με ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου
(ψαλμὸς ν'). Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλουῖα
ἐκ γ' καὶ τὸ π̄θ̄ ἡ̄χ̄ δ' Ἰπεγράφετο ποτέ.
Καὶ νῦν, ἦ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ
ἀληθινή. Εἶτα τὰ ἰδιόμελα ἡ̄χ̄ ἡ̄δ̄ Οὗτος
ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος
πρὸς αὐτόν (δις)⁸. Στίχος: Ὁ Θεὸς ἀ-
πὸ Θαμὰν ἤξει, ἡ̄χ̄ ἡ̄δ̄ Πρὸ τῆς γεν-
νήσεως τῆς σῆς. Στίχος: Κύριε, εἰσα-
κήκοα τὴν ἀκοήν σου (τὸ αὐτό). Δόξα,
ἡ̄χ̄ γ' Ἰωσήφ εἶπε ἡμῖν, πῶς ἐκ τῶν ἁ-
γίων, ἦν παρέλαβες κόρην. Καὶ νῦν, τὸ
αὐτό. Καὶ εὐθύς ἡ προφητεία Ἰερεμίου
τὸ ἀνάγνωσμα Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ
λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. Εἶτα
ὁ Ἰπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί,
ἔχοντες παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν
ἁγίων⁹. Εὐαγγέλιον κατὰ Πέτρῳ Ἐξῆλ-
θε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγύστου.
Εἶτα λέγει ὁ ἀναγνώστης Κύριος ὁ Θεὸς
εὐλογητός, εὐλογητός Κύριος ἡμέραν
καθ' ἡμέραν. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Πάτερ
ἡμῶν. Εἶτα τὸ κοντάκιον Ἡ Παρθένος
σήμερον. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ὁ ἐν
παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρα. Δόξα καὶ
νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερσβείμ. Ἐν
ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον. Ὁ Θεὸς οἰ-
κτειρῆσαι ἡμᾶς. Πέσποτα Θεέ, Πάτερ
παντοκράτορ. Ἐπισυνάλπτομεν δὲ καὶ
τὴν ἕκτην ὥραν λέγοντες εὐθύς:-

Wρα ἕκτη:-

Πεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ τρίτου καὶ τοὺς ψαλμούς. Ὁ Θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δός (ψαλμὸς οα'). Πνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαυὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ (ψαλμὸς ρα'). Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου (ψαλμὸς ι'). Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλῳία ἐκ γ'. Ἐἶτα τὸ π̅ϛ̅ ϛ̅ δ' Ἄπεγράφετο ποτέ. Καὶ νῦν, Ὅτι ἔκ ἔχομεν παρρήσιαν. Καὶ εὐθὺς ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα. Ἦχος δ' Πεῦτε πιστοί, ἐπαρθῶμεν ἐνθέως (δὶς). Ὁ γίχος: Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαμῶν ἤξει. Ἦχος δ' Ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνωτίξῃς ἡ γῆ. Στίχος: Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, (τὸ αὐτό). Δόξα, ϛ̅ π̅ Δεῦτε χριστοφόροι λαοί, κατίδωμεν Θαῦμα. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Καὶ εὐθὺς προφητείας Ἡσαΐδ Προσέθετο Κύριος λαλῆσαι τῷ Ἰαχαζ, λέγων. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Κατ' ἀρχὰς σὺ Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Τῷ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Ἐἶτα ὁ ἀναγνώστης Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς. Τὸ Τρισάγιον. Τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ κοντάκιον ϛ̅ γ' Ἡ Παρθένος σήμερον. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ὁ ἐν παντί καιρῷ. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν. Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον, πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς. Θεὲ καὶ Κύριε τῶν δυνάμεων:-

Wρα ἑνάτη:-

Ἐπισυνάπτομεν καὶ τὴν Ϛ ὥραν. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Πεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ γ' καὶ οἱ ψαλμοί. Ἐἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου (ψαλμὸς ρθ'). Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου (ψαλμὸς ρι'). Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σε (ψαλμὸς πε'). Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλῳία ἐκ γ'. Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα, Ἄπεγράφετο ποτέ. Καὶ νῦν, Ὁ δι'

ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου. Καὶ εὐθὺς τὰ ἰδιόμελα. Ἦχος βαρὺς Ἐξεπλήττετο ὁ Ἡρώδης, ὁρῶν τῶν Μάγων τὴν εὐσεβειαν (δὶς). Στίχος: Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαμῶν ἤξει, ϛ̅ β' Ὅτε Ἰωσήφ, Παρθένε, λυπη ἐπιτρώσκητο. Στίχος: Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου. Τὸ αὐτό. Δόξα ϛ̅ ἢβ' Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου. Καὶ νῦν (τὸ αὐτό)¹⁰. Καὶ εὐθὺς ἡ προφητεία Ἡσαΐδ Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἀδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων. Μὴ δὴ παραδώῃς ἡμᾶς εἰς τέλος. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Τὸ κοντάκιον Ἡ Παρθένος σήμερον. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ὁ ἐν παντί καιρῷ. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβεὶμ. Ὁ ἱερεὺς Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων¹¹. Ἡ εὐχή Πέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μακροθυμήσας:-

Ἐἶτα ψάλλομεν τὰ τυπικὰ χῦμα. Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου. Ἐἶτα Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Αἶνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Καὶ νῦν, ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τῷ Θεῷ. Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, μνήσθητι. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. Μακάριοι οἱ πενθόντες. Μακάριοι οἱ πραεῖς. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι. Μακάριοι ἐστε ὅταν. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Δόξα καὶ νῦν, Πνήσθητι ἡμῶν Κύριε. Πνήσθητι ἡμῶν Ἄγιε. Πνήσθητι ἡμῶν Πέσποτα. Χορὸς ὁ ἐπουράνιος ὑμνεῖ σε καὶ λέγει Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος. Στίχος: Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε. Χορὸς ὁ ἐπουράνιος ὑμνεῖ σε καὶ λέγει. Δόξα, Χορὸς ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων¹². Καὶ νῦν, Πι-

στεύω εἰς ἓνα Θεόν. Ἄνεσ, ἄφες, συγχώρησον ὁ Θεός. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Καὶ τὸ κοντάκιον Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν προγαίωνιον Λόγον. Ἐκτενῆς καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὰς κέ'. Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τῷ Κυρίῳ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ:-

Περὶ ὧραν ἰ' τῆς ἡμέρας¹³ σημαίνει. Καὶ ἀρχόμεθα τῷ λυχνικοῦ καὶ μετὰ τὸν προοιμιακὸν ψαλμὸν γίνεται συναπτή ὑπὸ τῷ ἱερέως. Τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἤχ β¹⁴. Ἰστώμεν ὃν στίχους ἦ'. Καὶ ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς καὶ ποιεῖ τὴν προσκομιδὴν. Οἱ δὲ χοροὶ ψάλλουσι τὰ ἰδιόμελα στίχηρά. Πεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ. Τοῦ Κυρίῳ Ἰησοῦ γεννηθέντος. Ἡ βασιλεία σου Χριστέ ὁ Θεός. Τί σοι προσενέγκωμεν Χριστέ, δευτεροῦντες αὐτά. Δόξα καὶ νῦν, ἤχ ὁ αὐτὸς Ἀύγουστος μοναρχήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ γίνεται εἴσοδος μετὰ τῷ εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς ἰλαρὸν καὶ τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν¹⁵. Α', Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός. Β', Ἰσθμῶν τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο πνεῦ-

μα Θεοῦ ἐπὶ Βαλαάμ. Γ', Μιχαῖς τὸ ἀνάγνωσμα Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέγει Κύριος, συνάξω τὴν συντετριμμένην. Εἶτα λέγομεν ἤχ, ἀνιστάμενοι. Ἦχος ἡβ' Παθῶν ἐτέχθησ ὑπὸ τὸ σπήλαιον. Στίχος δ': Οἱ θεμέλιοι αὐτῶ. Στίχος β': Καὶ ἰδοὺ ἀλλόφυλοι. Στίχος γ'¹⁶: Κύριος διηγήσεται ἐν γραφῇ λαῶν. Καὶ λέγομεν εἰς ἕκαστον στίχον τὸ ἀκροτέλευτον τοῦ ἤχ. Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἤχ ὄλον. Εἶτα προφητεία Δ', Ἡσαΐς τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος Ἐξελεύσεται ῥάβδος. Ε', Ἰερεμίου τὸ ἀνάγνωσμα Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. Ϛ', Πανιήλ τὸ ἀνάγνωσμα εἶπε Πανιήλ τῷ Ναβουχοδονόσορ. Εἶτα τὸ ἤχ ἡχ ἡβ' Ἀνέτειλας, Χριστέ, ἐκ Παρθένου. Στίχος δ': Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο¹⁷. Στίχος β': Ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ Κύριε. Στίχος γ': Θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης. Στίχος δ': Τῷ οἴκῳ σου πρέπει. Δόξα καὶ νῦν, ὄλον τὸ ἤχ. Καὶ αὐθις προφητείας (Ζ'), Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Παιδίον ἐγενήθη ἡμῖν. Η', Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Προσέθετο Κύριος λαλήσαι τῷ Ἰαχαζ, λέγων¹⁸. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων συμπλήρωσιν γίνεται συναπτή¹⁹. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ψάλλεται τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον τῷ Ἀποστόλῳ ἡχ δ' Κύριος εἶπε πρὸς με, Υἱός μου εἶ σὺ ἐγὼ σήμερον γενένηκά σε. Στίχος: Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σε καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως Ἐλληλοῦσα ἡχ ἡδ'. εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθισ ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Στίχος δ': Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών καὶ κατακυριεύει ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. Στίχος β': Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου

ἐγέννησά σε, ὥμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Εὐαγγέλιον κατὰ Πισκᾶν· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐξῆλθε δόγμα. Καὶ καθέξῃς ἡ Θεῖα Λειτουργία τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ. Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν ὄρανῶν, ἀλληλῳδία*:-

Πεῖ γινώσκεις, ὡς εἰ τύχοι ἡ παραμονὴ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἐν Καββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ, νηστεία οὐ γίνεται²⁰, οὔτε τροπάρια ψάλλονται²¹, ἀλλὰ τῇ Παρασκευῇ, γενομένης ἐνάτης:-

Ἐν δὲ ταῖς ῥηθείσαις ἡμέραις ἦγον Καββάτῳ ἢ Κυριακῇ, εἰ τύχοι ἡ παραμονή, γίνεται συνήθως ἡ Λειτουργία²². Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ταύτης, ἐσθίωμεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἄρτον, ἀνὰ ἐνὸς κλάσματος μετρίῳ καὶ πίνωμεν καὶ πρὸς ἐν ποτήριον οἴνου²³. Καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς κελλίοις ἡμῶν:-

Καὶ περὶ ὥραν ι'²⁴ τῆς ἡμέρας σημαίνει καὶ ἀρχόμεθα τῷ λυχνικοῦ. Καὶ ποιῶμεν πᾶσαν τὴν προγεγραμμένην ἀκολουθίαν κατὰ τάξιν. Ἰπὸστολον δὲ λέγε πρὸς Γαλάτας²⁵ Ἄδελφοί, κατ' ἀνθρώπον λέγω. Ζήτει τῇ δ' τῆς ἰε' ἐβδομάδος. Εἶθ' οὕτως τὸ Εὐαγγέλιον. Μετὰ τοῦτο ἐκτενής. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ψάλλομεν τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς ἢ γ' Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερῶσιον τίκτει. Εἶτα πολυχρονίζομεν τὸν προεστῶτα²⁶ ὡς συνήθως καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν²⁷:-

Χρὴ γινώσκεις, ὅτι ὅτε ἐκ ἔστι νηστεία εἰς τὴν παραμονὴν τῶν Χριστῶ γεννῶν²⁸, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀναγνωσμάτων πρὸ τοῦ Ἰπποστόλου Τρισάγιον οὐ λέγομεν, ἀλλὰ τὸ προκείμενον τῷ Ἰπποστόλου. Εἶτα τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ ἐκτενής καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῷ λυχνικοῦ ὡς ἄνωθεν δεδήλωται:-

Ἰστέον δέ, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ παραμονὴ ἐν Καββάτῳ, τὸ ἑσπέρας στιχολογῶμεν

ὄλον τὸ ἦν τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰ δέ ἐστι νηστεία ἐν τῇ παραμονῇ, εἰς τὸ λυχνικὸν ἦν ὁ γίνεται:-

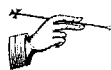
Ἰστέον, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ παραμονὴ ἐν Καββάτῳ ἢ Κυριακῇ, ἡ Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου τελεῖται. Ἡ δὲ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖς, τελεῖται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς. Τὸ αὐτὸ ποιῶμεν καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων:-

Περὶ δὲ ὥραν πρώτην τῆς νυκτός²⁹, σημαίνει ὡς ἔθος ἐστί. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀρχόμεθα τῶν ἀποδείπνων κατὰ τὴν συνήθειαν³⁰. Καὶ μετὰ τὸ Λόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, ἀρχόμεθα τῆς λιτῆς³¹. Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἢ γ' δ' Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σήμερον προφητικῶς εὐφρανέσθωσαν. Ὁ ὄρανὸς καὶ ἡ γῆ, σήμερον ἠνώθησαν. Λόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ. Τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Λόξα, ἢ γ' β' Μέγα καὶ παράδοξον Θαῦμα. Στίχος: Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ἦχος γ' Σήμερον τίκτει ἡ Παρθένος. Στίχος: Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε, ὥμοσε Κύριος καὶ ὁ μεταμεληθήσεται· σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ γεννηθέντος. Λόξα, ἢ γ' δ' Εὐφράνθητι Ἰερουσαλήμ. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Σπηλαίῳ παρώκησας. Νῦν ἀπολύεις τὸν δουλὸν σου, τὸ Τρισάγιον. Καὶ τὸ ἀπολυτικὸν ἢ γ' δ' Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεός³² ἡμῶν. Καὶ εὐλογεῖ ὁ ἱερεὺς ὡς συνήθως τοὺς ἄρτους. Καὶ λέγεται ἀνάγνωσις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον λόγος δ'³³. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν στιχολογῶμεν καὶ τὸν ἐξάψαλμον:-

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῶν ἡμερῶν Ἡ γέννησίς

σα Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν (ἐκ τρίτου). Καὶ στιχολογοῦμεν τὸ ἴα τῆς ἡμέρας. Μετὰ τὴν πρώτην ἄλλο ἴα ἢ δ' Πεῦτε ἰδωμεν πιστοὶ (δίς). Μετὰ τὴν δευτέραν ἄλλο ἴα, ἢ δ' Τί θαυμάζεις Μαριάμ (δίς). Μετὰ τὸν πολυέλεον³⁴ ἴα ἢ δ' Ὁ ἀχώρητος παντί (δίς). Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἤχου. Προκείμενον ἢ ὁ αὐτὸς Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρος ἐγέννησά σε. Στίχος: Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κατὰ Πάτθαϊον· Τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Ζήτει ἀπὸ τῷ μέσου τοῦ Βίβλος γενέσεως. Ὁ Ν'. Πόξα, Τὰ σύμπαντα σήμερον χαρᾶς πληρῶνται. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Εἶτα τὸ ἰδιόμελον ἢ ἢ Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. Καὶ μετὰ τὸ Cῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ τὰ λοιπά, εὐθύς οἱ κανόνες τοῦ κυρίως Κοσμᾶ καὶ τῷ κυρίῳ Ἰωάννῃ. Τοὺς εἰρμούς ἀνά δύο. Τὰ δὲ τροπάρια ἀνά δ', ἤγουν ὁμοῦ εἰς β' τὰ τροπάρια. Ὑστερον δέ, πάλιν τοὺς εἰρμούς πρὸς μίαν. Ὡδὴ δ', ἢ δ' Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε. Καὶ ὁ ἕτερος κανὼν τοῦ κυρίου Ἰωάννου, ἱαμβικός ἢ δ' Ἐσωσε λαόν θαυματουργῶν δεσπότης. Ἀπὸ δὲ ς γ', ἡ ὑπακοή ἢ ἢ Τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἐθνῶν. Εἶθ' οὕτως ἴα ἢ ἢ Ἀγαλλιᾶσθω ὁ Δαυὶδ. Πόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό³⁵. Καὶ εἰ μὲν βούλει εἰπεῖν ἀνάγνωσιν ἴα οὐ λέγεται. Ἄλλ' εὐθύς μετὰ τὴν ὑπακοὴν λέγε τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου τὸν λόγον ἤγουν τὸ Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε³⁶. Μετὰ δὲ τὴν ἔκτην, κοντάκιον ἢ γ' Ἡ Παρθένος σήμερον. Εἰς δὲ τὴν Ϛ ς δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ψάλλομεν τὸ Μεγάλυνον ψυχὴ μου τὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ. Ἐξαποστειλάριον ἰδιόμελον λέγε ἐκ τρίτου³⁷ Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς. Εἰς τοὺς αἴνας τὸ Πᾶσα πνοή, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα ἢ δ' Εὐφραίνεσθε δίκαιοι, οὐρανοὶ ἀγαλλιᾶσθε. Ὁ Πατὴρ ἠυδόκη-

σεν. Θεοτόκε Παρθένε ἡ τεκῶσα. Πεῦτε ἀνυμνήσωμεν. Πόξα, ἢ ἢ Ὅτε κηρὸς τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας σου. Καὶ νῦν, ἢ β' Σήμερον ὁ Χριστὸς, ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται. Ποξολογία μεγάλη³⁸ καὶ ἀπολυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον ὑπὸ τοῦ καθηγμένου τοῖς ἀδελφοῖς³⁹:-

Χρὴ οὖν γινώσκειν, ὅτι ἐὰν τῶν Χριστῶ γεννῶν ἢ τῶν Φώτων τύχη ἐν Κυριακῇ οὐδὲν τὸ σύνολον τῶν ἀναστασίμων λέγε. Ἄλλα πᾶσα ἡ ἀκολοθία τῆς ἑορτῆς ἐν τε τῷ ἐσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ τῇ Λειτουργίᾳ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, σημαίνει ταχύτερον διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας. Καὶ ψάλλομεν ἀντὶ τῶν τυπικῶν τὰ ἀντίφωνα:-

Ἄντίφωνον δ', ἢ β'.

Στίχος δ': Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ἐν ὅλη καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Cῶτερ, σῶσον ἡμᾶς+

Στίχος β': Ἐν βελῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ μεγάλα τὰ ἔργα Κυρίου.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου+

Στίχος γ': Ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου+

Στίχος δ': Ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτῷ καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τῷ αἰῶνος.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου+

Εἶτα οἱ δύο χοροὶ. Πόξα καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Cῶτερ, σῶσον ἡμᾶς+

Ἄντίφωνον β', ἢ β'.

Στίχος δ': Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα.

Cῶσον ἡμᾶς, Γιὰ Θεῶ, ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς, ψάλλοντάς σοι, ἀλληλεῖα+

Στίχος β': Δυνατὸν ἐν τῇ γῆ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ· γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται.

Κῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς·

Στίχος γ': Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τῶ αἰῶνος.

Κῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς·

Στίχος δ': Ἐξανέτειλεν ἐν σκότη φῶς τοῖς εὐθέσιν, ἐλεήμων καὶ οἰκτιρῶν καὶ δίκαιος.

Κῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς·

Δόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τῷ Θεοῦ·

Ἐντίφωνον γ', Ἡχ' δ'.

Στίχος δ': Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ·

Στίχος β': Ράβδον δυνάμεως ἔξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών, καὶ κατακυριεύει ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου.

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν·

Στίχος γ': Μετὰ σὲ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἀγίων σου.

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν·

Στίχος δ': Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε ὤμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν· Εἰσοδικόν· Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε, ὤμοσε Κύριος καὶ ὁ μεταμεληθήσεται· σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ·

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, γεγονωτέρα τῇ φωνῇ. Δόξα καὶ νῦν, Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερσύντιον τί-

κει. Ἐντὶ δὲ Τροσαγίς "Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον Ἡχ' ἦθ' Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν δὴ τῷ ὀνόματί σου, Ὑψίστε. Στίχος: Ἠλαλάξατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, δότε δόξαν ἐν αἰνέσει αὐτῷ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τῷ χρόνῳ. Ἀλληλουῖα Ἡχ' δ'. Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναφέλλει τὸ στερέωμα. Στίχος: Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα καὶ νύξ νυκτὶ ἀναφέλλει γνῶσιν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας⁴⁰. Κοινωνικὸν Πύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἀλληλοῖα·-

Καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἀπερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν. Γίνεται δὲ μεγάλη παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς⁴¹·-

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος⁴². Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων. Ἡ ἀκολουθία αὐτῷ ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις·-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, ἥλιος δὲ γίνεται. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν σίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς, ἅπερ εἶπομεν καὶ ὀψέ, ἦγον τὸ Πεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ Ἡχ' β'. Καὶ δευτεροῦμεν τὰ δύο. Τὰ δὲ ἕτερα δύο πρὸς μίαν. Δόξα καὶ νῦν, Ἡχ' ἦθ' Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. Εἴσοδος. Προκείμενον Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Στίχος δ': Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δυνάμιν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ. Στίχος β': Καὶ εἶπα· νῦν ἠρξάμην, αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Στίχος γ': Ἐμνήσθην τῶν ἔργων Κυρίου· ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμα-

σίῳ σου. Εἰ ἐστὶ Σάββατον, λέγομεν· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, προηγεῖται γὰρ πάντων τῶν προκειμένων⁴³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἥχ ἥδ Παράδοξον μυστήριον. Στίχος δ΄: *Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου. Κύριε ἐν Βηθλεὲμ παραγένονας. Στίχος β΄: Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. Πῶς ἐξείπω τὸ μέγα μυστήριον. Πόξα καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἐν Βηθλεὲμ συνέδραμον ποιμένες. Τροπάριον Ἡ γέννησις σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν (ἐκ τρίτου):-*

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ μέχρι οὗ ἀποδοθῆ ἡ ἐορτὴ τῶν Φώτων, στιχολογῶμεν εἰς τὸν ὄρθρον ἥδ δύο. Καὶ εἰς τὸν ἑσπερινὸν ἕν. Σχολάζεις δὲ καὶ τὰ μεσώρια, καὶ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις οἱ παρακλητικοὶ κανόνες τῆς Θεοτόκου⁴⁴:-

Εἰς τὸν ὄρθρον οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς ἀπαρτάλακτος, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἐορτῇ⁴⁵. Ἄπὸ γ΄ Ϟ, τὸ κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Ἄφ΄ ἕκτης τὸ κοντάκιον ἥχ ἥδ Ὁ πρὸ ἑωσφόρου ἐκ Πατρὸς. Ὁ οἶκος τὸν ἀγεώργητον βότριν. Εἰς τοὺς αἴνους Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἐορτῆς *Εὐφραίνεσθε δίκαιοι καὶ τὰ λοιπά. Πόξα, ἥχ ἥδ Σήμερον ἡ ἀόρατος φύσις. Καὶ νῦν, ἥχ β΄ Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικὰ⁴⁶ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἐορτῆς Ϟ γ΄ καὶ ς΄. Τὸ κοντάκιον Ὁ πρὸ ἑωσφόρου ἐκ Πατρὸς. Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκειμένον Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου ἥχ γ΄ *Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος: Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτῆς. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἀδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες. Ἄλληλῆϊα ἥχ ἥδ. Ἀνάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἀγιασματοῦ σου. Στίχος: Ὡμοσε Κύριος*

τῷ Δαβὶδ ἀλήθειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτὴν ἐκ καρπῆ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου⁴⁷. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἐναχωρησάντων τῶν Παύλων⁴⁸. Κοινωνικὸν Πύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτῆ, ἀλληλούϊα:-

Τῇ οὖν αὐτῇ ἡμέρᾳ, ψάλλομεν εἰς τὰ ἀποδειπνα, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Εὐθυμίου. Ὁ κανὼν ἥχ δ΄. Κοντάκιον ἥχ γ΄ *Σὺν ἀγγέλοις ἀνθρωποποι⁴⁹. Στιχηρὰ ἥχ ἥδ πρὸς τὸ Ὡ τὸ παραδόξου θαύματος. Ἔτι τῷ λυθρῷ σταζόμενος. Πόξα καὶ νῦν, ἥχ δ΄ Σπηλαίῳ παρώκησας, Χριστέ ὁ Θεός:-*

Σαββάτῳ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν. Προκειμένον ἥχ δ΄ *Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Στίχος: Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον Τέκνον Τιμόθεε, δίωκε δικαιοσύνην. Ἄλληλῆϊα ἥχ ἥδ. Μνήσθηθι Κύριε τοῦ Δαβὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ⁵⁰. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί:-*

Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν. Μνήμη τῶν ἁγίων καὶ δικαίων Ἰωσήφ τὸ μνήστορος, Δαβὶδ τὸ βασιλέως καὶ Ἰακώβ τὸ ἀδελφοθέου:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὸν προοιμιακὸν ψαλμὸν καὶ τὴν συνήθη ἅλω, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι΄ καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁρθῆς γ΄⁵¹. Τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων δ΄ τὸ Πεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ καὶ τὰ ἕτερα. Καὶ τῶν ἁγίων προσόμοια γ΄ ἥχ δ΄ *πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Τὸν θεοπάτορα πάντες. Πόξα, ἥχ ἥδ Μνήμην ἐπιτελοῦμεν. Καὶ νῦν, Ϟ τὸ ἦχος. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. Πόξα, ἥχ ἥδ Ἱερέων μνήμη. Καὶ νῦν ὁ αὐτὸς, τῆς ἐορτῆς Χορευοῖσιν ἄγγελι πάντες ἐν οὐρανῷ. Ἀπολυτικὸν τῆς ὁρθῆς καὶ τῶν ἁγίων ἥχ β΄ Εὐαγγελίζου Ἰωσήφ τῷ*

Παβίδ. Καὶ τῆς ἐορτῆς Ἡ γέννησις σε Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλμον εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τὰ ὡς ἄνω ἀπολυτίκια⁵². Μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο ἄλλο τὰ ἀναστάσιμα⁵³. Ἀναγινώσκομεν οὖν τὸν λόγον τῷ ἐν ἀγίοις Γρηγορίῳ Νύσσης, τὸν *Εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ εἰς τὸν μακάριον Ἄβραάμ*. Κανόνες ἀναστάσιμοι, εἰς τῆς ἐορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Φάλλονται δὲ οὕτως. Ὁ ἀναστάσιμος μετὰ τῆς Θεοτόκου εἰς α', τῆς ἐορτῆς εἰς δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν, καὶ τῶν ἁγίων εἰς δ'⁵⁴. Ἰβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἦχ' γ' *Εὐφροσύνης σήμερον Δαυὶδ πληρῶται*. Εἰς τοὺς αἰνὸς Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁρθρῆς δ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν. Εἶτα τῶν ἁγίων στιχηρὰ προσόμοια ἦχ' δ'. Πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς. *Δαυὶδ ὁ μέγας*⁵⁵. *Δόξα*, ἰδιόμελον ἦχ' ἡδ' *Αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ τῷ ἤχῳ. Καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῶν ἁγίων ἦχ' γ' καὶ α'⁵⁶. Προκείμενον ἦχ' δ' *Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτῷ*. Στίχος: *Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ*. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Γαλάτας: *Ἄδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον*. Ζήτη Κυριακῆ κ'. Ἀλληλῆῖα ἦχ' β'. *Μνήσθητι Κύριε τῷ Δαυὶδ καὶ πάσης τῆς προσήτου αὐτοῦ*. Στίχος: *Ὁμοσε Κύριος τῷ Δαυὶδ ἀλήθειαν καὶ ἔμην ἀθετήσῃ αὐτήν ἐκ καρπῶ τῆς κοιλίας σε θήσομαι ἐπὶ τῷ θρόνῳ σου*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον: *Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον*. Καὶ τὸ Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ:-

Χρὴ εἶδέναι ὅτι ἐὰν φθάσῃ γενέσθαι τὰ Χριστῷ γενέθλια ἐν Κυριακῇ οὐκ ἐπιτελοῦμεν τὴν μνήμην τῶν προγεγραμμένων ἁγίων τῇ ἐρχομένῃ Κυριακῇ, διὰ

τὸ ἀρχὴν λαμβάνειν τὸν Ἰανουάριον μῆνα καὶ τὴν τῶν Χριστουγέννων ἐορτὴν ἀποδίδουσαι, ἀλλ' ἐπιτελοῦμεν αὐτὴν εἰς τὰς κγ' τοῦ αὐτοῦ μηνός:-

Ἰστέον, ὅτι εἰ μὲν εἰσι δύο Κυριακαὶ μετὰ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων, ἀναγινώσκειται τῇ δ' Κυριακῇ Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον: *Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων*, καὶ τῇ ἄλλῃ Κυριακῇ Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον: *Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ*. Εἰ δὲ τύχοι ἐν Σάββατον καὶ μία Κυριακῆ, ἀναγινώσκειται τῷ μὲν Σάββατῳ, Σάββατον μετὰ τὴν τῷ Χριστῷ Γέννησιν, τῇ δὲ Κυριακῇ, Κυριακῆ πρὸ τῶν Φώτων:-

Εἰς τὰς κζ'. Τῷ ἁγίῳ πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνος Στεφάνου. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητῆ Θεοδώρου τοῦ γορπτοῦ, καὶ Θεοφάνους αὐταδέλφου, τῷ ποιητοῦ:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῷ πρωτομάρτυρος ἦχ' δ' (τερία) καὶ τῷ ὁσίῳ ἦχ' δ' (τερία). *Δόξα*, ἦχ' β' *Τῷ βασιλεῖ καὶ δεσπότῃ*. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς, ἦχ' β' *Μέγα καὶ παράδοξον Θαῦμα*. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἦχ' δ'. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ ἦχ' ἡδ' *Πρῶτος ἐν μάρτυσιν ἐδείχθης*. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἦχ' ὁ αὐτὸς *Χορεύουσιν ἄγγελοι πάντες*. Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου ἦχ' δ' *Βασιλείον διάδημα*. Τῷ ὁσίῳ Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ, καὶ τῆς ἐορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ μετὰ τὴν ἄλλο καὶ τὰ ἄλλο, ἀναγινώσκομεν τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, τὸ *Εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον*, ἤγουν *Ὡς καλὴ τῶν ἀγαθῶν ἀκολοθία*. Οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς⁵⁷, τῷ πρωτομάρτυρος ἦχ' ἡδ' καὶ τῷ ὁσίῳ ἦχ' δ'. Ἰβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἦχ' γ' *Ὁ Πεσπότης χθὲς ἡμῖν*. Εἰς τοὺς αἰνούς, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ πρωτομάρτυρος εἰς σίχους α', ἦχ' δ' (ἐν) ἦχ' β' (τερία) ἦχ' δ'

(δύο). *Δόξα, ἡχ ἢ Πρωτομάρτυς ἀπόστολε. Καὶ νῦν, ἡχ ὁ αὐτὸς τῆς ἐορτῆς Ἰακατάληπτον τὸ τελούμενον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς εἰς ἡχ δ΄. Δόξα, τοῦ μάρτυρος ἡχ ἢ Χαίροις ἐν Κυρίῳ στεφανηφόρε Στέφανε. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἡχ ὁ αὐτὸς Παράδοξον μυστήριον οἰκονομεῖται σήμερον:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος Ϟ γ΄ καὶ γ΄⁵⁸. Προκείμενον ἡχ ἢ *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτοῦ. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἄποστολος, Πράξεων τῶν Ἄποστόλων Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Στέφανος πλήρης πίστεως. Ζῆτει τῇ Δευτέρα τῆς γ΄ ἐβδομάδος τοῦ Πάσχα. Ἰλληλουῖα ἡχ δ΄. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Ζῆτει τῇ ιγ΄ Κυριακῇ τοῦ Ματθαίου Ἄνθρωπος τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτοῦ. Καὶ τὰ λοιπά:-*

Εἰς τὰς κη΄. Τῶν ἁγίων δισμυρίων Μαρτύρων τῶν ἐν Νικομηδείᾳ καέντων:-

Ἡ ἀκολοθία, τῆς ἐορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ΄, πρὸς τὸ *Ὡ τοῦ παραδόξου Σαύματος. Ἔτεμε τῆς ἐχθρας σήμερον*⁵⁹. Ἔτερα στιχηρὰ τῶν ἁγίων ἡχ δ΄ πρὸς τὸ *Πανεύφημοι μάρτυρες ὑμᾶς. Δόξα, ἡχ δ΄ Ἡ πληθὺς τῶν ἀθλοφόρων σε Κύριε*⁶⁰. Καὶ νῦν, ἡχ δ΄ τῆς ἐορτῆς *Εὐφρανθητι Ἱερουσαλήμ. Ἄπὸ γίχου, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς ἡχ β΄. Δόξα, ὁμοιον. Καὶ νῦν, Ϟ⁶¹. Τροπάριον τῶν ἁγίων Ἄθλοφόροι Κυρίου μακαρία ἡ γῆ. Καὶ τῆς ἐορτῆς. Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης Ϟλθ, τὰ Ϟθ, κανὼν τῆς ἐορτῆς⁶², εἶτα τῶν ἁγίων ἡχ δ΄. Ἄφ΄ ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Ἀναγινώσκειται καὶ τὸ μαρτύριον

τῶν ἁγίων. Εἰς τὸν γίχον⁶³, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς ἡχ ἢβ. *Δόξα, ἡχ ὁ αὐτός. Καὶ νῦν, Ϟ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ⁶⁴. Καὶ ἡ ἀκολοθία, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-
Εἰς τὰς κζ΄. Τῶν ἁγίων Νηπίων τῶν ὑπὸ Ἡρώδου ἀνααιρεθέντων, χιλιάδων ὄντων ιδ΄. Καὶ τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρκελλοῦ, ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῶν Ἰακομήτων:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ τῶν ἁγίων Νηπίων γ΄ ἡχ δ΄ καὶ τοῦ ὀσίου γ΄ ἡχ δ΄. *Δόξα, ἰδιόμελον τῶν ἁγίων ἡχ ἢδ Ἡρώδης ὁ παράνομος. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἄπὸ γίχου, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς ἡχ ἢβ. Δόξα, τῶν ἁγίων ἡχ ἢδ Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος. Καὶ νῦν, ἡχ ὁ αὐτὸς Κύριε ἐν Βηθλεέμ παραγέγονας. Τροπάριον τῶν ἁγίων Τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων. Δόξα, τῶ ὀσίου Ἐν σοὶ πάτερ ἀκριβῶς. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ συνήθης Ϟλθ καὶ ἀνάγνωσιν ποιῶμεν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον περὶ τῶν Νηπίων⁶⁵. Τῶ δὲ ὀσίου εἰς τὴν τράπεζαν. Κανόνες τῆς ἐορτῆς⁶⁶, τῶν ἁγίων Νηπίων μετὰ τῶ ὀσίου εἰς ἡχ ἢβ. Ἄφ΄ ἕκτης κοντάκιον τῶν Νηπίων ἡχ δ΄ Ἰστηρ Μάγους ἔπεμψε. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ ἢδ. *Δόξα, ἡχ ἢδ Ἡρώδης ὁ παράνομος. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς τῆς ἐορτῆς Ἐν Βηθλεέμ συνέδραμον ποιμένες. Ἄπὸ γίχου, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῶν Νηπίων ἡχ δ΄ (τὸ πρῶτον), ἡχ β΄ (τὸ δεύτερον) μετὰ γίχου: Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ἡχ γ΄ (τὸ τρίτον) μετὰ γίχου: Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτῷ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος. Δόξα, τοῦ ὀσίου ἡχ ἢβ Ὅσπερ πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἡχ ὁ αὐτὸς Χορεύουσιν ἄγγελοι:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολοθία τῶν ἁγίων Νηπίων:-

Εἰς τὰς λ΄. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰνυσίας.

Καὶ τῶ ὅσις Ζωτικῶ πρεσβυτέρου τῶ ὀρφανοτρόφῃ:-

Πεῖ οὖν εἶδέναι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ψάλλομεν καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἁγίας Μελάνης, διὰ τὸ μέλλειν ἀποδιδόναι τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστογέννων κατὰ τὴν λθ΄ τοῦ νῦν μηνός:-

Στιχηρὰ τῆς ἁγίας Ἄνυσις ἥχ δ' (γ'), ἕτερα τῆς ὀσίας Μελάνης ἥχ ὁ αὐτός (γ'). *Πόξα καὶ νῦν, ἥχ δ' Σπηλαίω παρῶκησας Χριστὸ ὁ Θεός*⁶⁷. Ἄπο γίχου, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς ἥχ ἡδ. *Πόξα καὶ νῦν*, ὅμοια:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἕλθῶ ἀναγινώσκειται καὶ ἐκ τῶ βίβ τῶν ἁγίων γυναικῶν, δόσεις β'. Κανὼν τῆς ἑορτῆς εἰς⁶⁸. Καὶ τῆς ἁγίας Ἄνυσις εἰς, ἥχ δ' καὶ τῆς ὀσίας Μελάνης ἥχ ὁ αὐτός. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ὀσίας. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ προσόμοια ἥχ ἡβ. *Πόξα,*

ὅμοιον. *Καὶ νῦν*, ὅμοιον. Ἄπο στίχῃ, στιχηρὰ προσόμοια ἥχ ἡβ. *Πόξα καὶ νῦν, ἥχ ἡδ Ὁρῶσά σε ἡ κτίσις ἅπασα, ἐν Βηθλεέμ σαρκὶ τικτόμενον:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος⁶⁹. Ἡ ἀκολουθία ζῆτει εἰς ὀσίας καὶ μάρτυρας:-

Εἰς τὰς λθ'. Τῆς ὀσίας Μελάνης τῆς Ῥωμαίας⁷⁰:-

Ἡ ἀκολουθία αὐτῆς προεγράφη ἐν τῇ λ' συμπαλλομένη μετὰ τῆς ἁγίας Ἄνυσις:-

Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστογέννων. Καὶ ψάλλομεν ἐν τε τῷ ἑσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καθὼς δεδήλωται ἐν τῇ ἑορτῇ, παρεκτὸς τῶν ἀναγνωσμάτων, τῆς λιτῆς, τῶ πολυελέου καὶ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τῶν ἀντιφώνων. Εἰ δὲ τύχοι Κυριακῆ, ψάλλομεν καὶ τὰ ἀναστάσιμα, ἃ καὶ προηγούνται:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΓ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Δηλαδὴ πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς:-
2. Σήμαντρον:-
3. Ἡ ἐβδόμη ὥρα τῆς ἡμέρας ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν 12ην μεσημβρινὴν ἐν καιρῷ τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου:-
4. Ὁρθότερον τὰς τέσσαρας ὥρας διότι ἐπισυνάπτομεν καὶ τὴν ἐνάτην. Ἐκτὸς ἐὰν ὁ συγγραψάμενος τὸ τυπικὸν θεωρεῖ τὴν τριθέκτην ὡς μίαν:-
5. Τὰ μηναιῖα ἔχουσι προκείμενα καὶ στίχους πρὸ τῶν προφητειῶν εἰς πάσας τὰς ὥρας. Ταῦτα ἀγνοεῖ τὸ παρὸν τυπικόν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ καταγράφονται εἰς τὰς μεγάλας ὥρας τῶν Θεοφανείων προκείμενα καὶ οἱ αὐτῶν στίχοι, ἄρα ἐνταῦθα ἐξέπεσαν ἐκ παραδρομῆς ἢ ὡς εὐκόλως ἐννοούμενα. Σὺ λέγε ταῦτα καὶ οὐκ ἀστοχῆσεις. Εἰσι γὰρ ἀρχαῖα παράδοσις ὡς ὁρῶμεν ἐν τῷ τυπικῷ τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (ἐν Δ/σκη Ι, 352). Καταγράφει δὲ τὸ τυπικὸν τοῦτο καὶ τὸ ἐξῆς ἀξιοσημείωτον «Ἰστέον δ' ὅτι εἰς μὲν τὰς προφητείας καθεζόμεθα, εἰς δὲ τοὺς Ἀποστόλους ἰστάμεθα» (αὐτόθι):-
6. Κατ' εὐθείαν ἄνευ προκειμένου τινὸς ἢ ἀλληλουϊαρίου. Ὁ ἱερεὺς Πρόσχωμεν Σοφία πρόσχωμεν. Πρόσχεσ ὅτι μετὰ τὸ πέρας τοῦ Ἀποστόλου οὐκ εἰρηνεῦει τὸν ἀναγνώσαντα ἀλλ' εὐθὺς Σοφία ὀρθοί: ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου:-
7. Ὁρθότερον Ἡ Παρθένος σήμερον, ὡς προεγράφη:-
8. Τῶν ἰδιομέλων τούτων ψαλλομένων θυμιᾷ ὁ ἀναγνώστης διὰ καντζίου τὸν Ναόν. Τοῦτο πράττει καὶ κατὰ τὴν 5' ὥραν ψαλλομένων τῶν ἰδιομέλων:-

9. Τὰ μηναιᾶ ἔχουσιν ἕτερον Ἀπόστολον πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὴν πίστιν. Τὸν αὐτὸν ἔχει καὶ ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος·—

10. Τὸ γραφόμενον ἐν τοῖς μηναιαῖς ὅτι τὸ ἰδιόμελον τοῦτο κανοναρχεῖται πρότερον εὐλαβῶς καὶ μετὰ μέλους ὑπὸ τοῦ κανονάρχου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ καὶ εἶτα ψάλλεται κατὰ στίχον ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν, ἀποσιωπᾶται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Οὐκ ἔστιν ὁμῶς ἄγνωστον ἐν ἄλλαις τυπικαῖς διατάξεσι. Οὕτως εἰς τὸ Διονυσιατικὸν τυπικὸν τοῦ 1638 (ἐν Δ/σκη III, 536) ἀναγράφεται· «Εἶτα ὁ κανονάρχης, σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ ἀναγινώσκει τὸ τροπάριον ἧγουν· Σήμερον γεννᾶται, λέγων τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἐκ γ'»·—

11. Τὰ ἐν χρήσει μηναιᾶ ἔχουσιν Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς·—

12. Ταῦτα πάντα εὐρήσεις πλήρη εἰς τὸ Μέγα Ὁρολόγιον μετὰ τὸ μεσῶριον τῆς 5' ὥρας ἐν τοῖς τυπικοῖς·—

13. Δύο ὥρας δηλονότι πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἧγουν περὶ ὥραν 3ην μ.μ. κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν·—

14. Εἰ δυνατὸν ἐκ τῶν ἀργῶν κεκραγαρίων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἢ Βαλασίου ἢ Ἰακώβου ἢ ἔστω καὶ Θεοδώρου τοῦ Φωκαέως·—

15. Πρόσχεος ὅτι ὁ ἱερεὺς Ἑσπέρας· Προκείμενον οὐκ ἐκφωνεῖ διὰ τὸ μὴ ψάλλεσθαι προκείμενον, ἀλλὰ μόνον Σοφία. Ὁ ἀναγνώστης Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα, καὶ ὁ ἱερεὺς Πρόσχωμεν·—

16. Ἰστέον ὅτι μόνον τρεῖς στίχους προβλέπει τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Τὰ ἐν χρήσει ἔντυπα μηναιᾶ ἔχουσι στίχους ε', ὅλον δηλαδὴ τὸν πς' (86) ψαλμόν. Προκρίνομεν τὴν τάξιν τῶν μηναιῶν·—

17. Παραλείπεται ἐνταῦθα εἰς στίχος ἐκ τοῦ ἰβ' (92) ψαλμοῦ Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἣτις οὐ σαλευθήσεται. Ἀκολούθησον ἐν τούτοις τῷ μηναιῷ·—

18. Κατὰ τὸ ἰσχύον τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη) τρεῖς μόνον προφητεῖαι ἀναγινώσκονται. Ἡ Α', ἡ Ζ' καὶ ἡ Η'. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη τάξις ἢ χάριν οικονομίας καὶ διὰ τὰς ἐνορίας εἰσαχθεῖσα, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐπιτρέπεται ἵνα εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὰς ἱερὰς Μονάς·—

19. Οὐχὶ διὰ τοῦ Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ Ἔτι καὶ ἔτι τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ἀντιλαβοῦ, σῶσον ἐλέησον. Τῆς Παναγίας ἀχράντου. Ἡ εὐχὴ τοῦ Τρισαγίου Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος καὶ τέλος ἢ ἐκφώνησις Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν·—

20. Ἐννοεῖ ὅτι οὐ γίνεται ἀνέλαιος νηστεία (ἐνάτη), ἀλλὰ κατάλυσις εἰς οἴνελαιον·—

21. Ἐννοεῖ ὅτι αἱ μεγάλαι ὥραι μετὰ τῶν ἰβ' ἰδιομέλων ψάλλονται τῇ προλαβούσῃ Παρασκευῇ·—

22. Τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου·—

23. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἀρτοκλασίας, ἀλλὰ περὶ κοινοῦ ἄρτου καὶ οἴνου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀδελφῶν, ἅτε μὴ ἰστώντες τράπεζαν. Ταῦτα ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ·—

24. Περὶ ὥραν 3ην ἀπογευματινὴν κατὰ τὴν μέτρησιν τοῦ ἡμερονυκτίου «ἀλά φράγκα»·—

25. Τὸ μηναιὸν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔχουσιν ἕτερον, ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως. Σὺ δέ ὦ ἀναγνώστα ἀνάγνωθι τὸν ἀρέσκοντά σοι·—

26. Ὁ γνωστότερος τύπος πολυχρονισμοῦ τυγχάνει ὁ ἐξῆς· Πολυχρόνιον ποιῆσαι Κύριος ὁ Θεὸς τὸν πανοσιώτατον (ἅγιον) καθηγούμενον κύριον (δεῖνα) σὺν πάσῃ τῇ ἐν Χριστῷ

ἀδελφότητι. Κύριε φύλαττε αὐτοὺς εἰς πολλὰ ἔτη, εἰς πολλὰ ἔτη, εἰς πολλὰ ἔτη. Ταῦτα ἐν τῷ Καθολικῷ.

Κατ' ἄλλην τυπικὴν διάταξιν ὁ πολυχρονισμὸς οὗτος γίνεται ὑπὸ τοῦ κανονάρχου μετὰ τὸ Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου, τῆς ἐνάτης ὥρας τῶν μεγάλων ὥρῶν (Δ/σκη III, 526, τυπικὸν τῆς τοῦ Διονυσίου Μονῆς τοῦ 1638).

Τὸ πολυχρονίζειν τὸν προεστῶτα συνήθεια ἦν παλαιά. Τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος παρατηρεῖ: «Καὶ εὐθὺς παρακράζομεν τὸν προεστῶτα» (Δ/σκη I, 355). Τὰ αὐτὰ ἀναγράφει τὸ ἐκ τῆς Σιναίτικῆς Βιβλιοθήκης περγαμηνὸν τυπικὸν τὸ ἀποδίδον τάξιν τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (ἐν Δ/σκη III, 36): «Πολυχρονίζομεν κατὰ τὸν τύπον, καὶ συναγόμεθα πάλιν πάντες καὶ παρακράζομεν τὸν ἡγούμενον, εἰ δὲ πολλάκις οὐκ ἔστιν ὁ ἡγούμενος, κυκλοῦμεν τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ψάλλομεν, ὡς προλέλεκται πρῶτον τὸ Ἦ Παρθένος σήμερον, εἶτα πολυχρονίζομεν ἐκ τρίτου καὶ ἀπολυόμεθα».

Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ πολυχρονισμὸς οὗτος τοῦ χρόνου προϊόντος ἐξεστράπη τοῦ σκοποῦ διὸ καὶ εἰς τυπικὸν τοῦ 1387 (Δ/σκη, III, 172) ὑπάρχει ἐκτενὴς παρατήρησις: «Ὡς γὰρ κολακεύειν οἰκεῖον τοῖς μοναχοῖς καὶ τὸ ἀπὸ τῆς τραπέζης εἰς ἄλλην καταντᾶν παράκλησιν, γλυκισμάτων καὶ οἴνοποσίας ἀφορμὴν γὰρ οἱ διαφοροῦντες λαμβάνοντες, εἰς ἀκόρεστον ἐμπίπτουσιν ὄρεξιν, τέως δὲ διὰ τὴν συνήθειαν τὸ γινόμενον, εἰ καὶ ἀνάρμοστον, ἤδη δηλώσωμεν. Μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ τῆς τραπέζης μετάνοιαν, προευντρεπισθέντων σκάμνων εἰς τὸ ἡγουμενεῖον οἴνου τε καὶ γλυκίσματος, ἀπέρχεται ὁ καθηγούμενος εἰς τὸ ἡγουμενεῖον, κλείων τὴν θύραν. Ὁ δὲ οἰκονόμος μετὰ τοῦ ἐκκλησιάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ἀπέρχεται εἰς τὸ ἡγουμενεῖον καὶ ψάλλουσιν ἐκφωνητικῶς: Ἦ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεός, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οὕτω τοῦ ἡγουμένου ἐξεληθόντος καὶ διὰ μετάνοιαν αὐτὸν προσαγορεύσαντος, πάντων καθεσθέντων, γλυκίσμασι καὶ ἀνὰ ποτήριον ἐνὸς οἴνου δεξιούται αὐτοὺς καὶ οὕτως ἄρχεται ὁ κανονάρχης κρούειν τὸν σημαντήρα. Βλέπε δὲ ὡς πάντη ἀνοικεία μοναχοῖς τὰ τοιαῦτα».

Φαίνεται ὅτι ὁ τὸ τυπικὸν τοῦτο συγγραφάμενος δὲν εὗρισκετο εἰς ἀγαθὰς μετὰ τοῦ ἡγουμένου σχέσεις. Ὅμως ἀναδιφῶντες εἰς πολιὰς τυπικὰς διατάξεις εὗρισκομεν τοῦτο γινόμενον καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ (τυπικὸν τοῦ Θ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη I, 162) ἀλλ' εἰς πλείονας ἐξέχοντας ἄνδρας. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θ' μεγάλης ὥρας «εἰσελθὼν εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ ὁ κανονάρχης, πολυχρονεῖ τοὺς βασιλεῖς, τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸν προεστῶτα, λέγων οὕτω Πολυχρόνιον ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὴν ἀγίαν βασιλείαν αὐτῶν, εἰς πολλὰ ἔτη. ... Τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα ἡμῶν Κύριε φύλαττε γ'. Φυλάττοι ὁ Θεὸς καὶ τὸν πανοσιώτατον πατέρα ἡμῶν καὶ καθηγούμενον σὺν πάσῃ τῇ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητι, εἰς πολλὰ ἔτη, καὶ εὐθὺς ἀπολύομεν».

Τοῦτ' αὐτὸ ἐγένετο καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας Μονὰς.

«Πάντοτε δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τίθεμεν μανουάλια β' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, ἴστανται φορεμένοι μέσον τοῦ ναοῦ καὶ ἐνούμενοι, ψάλλομεν τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς καὶ τὸ κοντάκιον, εἶτα γίνεται ἡ φήμη τοῦ βασιλέως συνήθως καὶ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλεως, εἶτα πολυχρονίζομεν τὸν καθηγούμενον σὺν πάσῃ τῇ ἀδελφότητι καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν ἐσθίοντες ἔλαιον πίνοντες καὶ οἶνον. Μετὰ δὲ τὸ ἐξελθεῖν τῆς τραπέζης, ἀπελθόντες εἰς τὸ ἡγουμενεῖον, πολυχρονίζομεν τὸν ἡγούμενον, εἶτα τὸν οἰκονόμον, τὸν ἐκκλησιάρχη καὶ ἐτέρους, οὓς

ἂν βουλόμεθα, τοὺς ἐντιμωτέρους δηλαδὴ τῶν ἀδελφῶν» (τυπικὸν τοῦ 1841, ἀπηχοῦν παλαιότητα παράδοσιν, ἐφ' ὅσον ὁμιλεῖ περὶ βασιλέων, ἐν Δ/σκη III, 584).

Ἄλλοι ὁμως... δημοκρατικοὶ διαμαρτύρονται: «Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ψάλλομεν τὸ τῆς ἑορτῆς κοντάκιον Ἡ Παρθένος σήμερον, εἶτα πολυχρονοῦμεν τὸν προεστῶτα συνήθως καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν. Ὅρα περὶ τοῦ πολυχρονίσματος, πῶς οὐ δηλοῦται ἡ φήμη τῶν βασιλέων· οἶμαι γὰρ ὡς κοσμικώτερον, μὴ γίνεσθαι τοῦτο ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἔρημόν ποτε μοναῖς, ὡς μὴ γινωσκομένων ἀκμὴν ὑπὸ τῶν βασιλέων, μηδὲ μεγαλοδωρεῖν ἢ εὐεργετεῖσθαι ταύτας ῥᾶον, ἀλλὰ καὶ τὸ πολυχρονίζειν τὸν προεστῶτα πάντως ἀνοίκειον, διὸ καὶ ἐν ταῖς εὐλαβεστέραις μοναῖς, ἴσταται μὲν εἰς τὸ μέσον εἷς μοναχός, ἢ ὁ διάκονος ἠλλαγμένος καὶ μετὰ τὸ κοντάκιον εὐφημίζει συνήθως τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν ἀρχιερέα, οὕτινος ἡ μονή. Εἰς δὲ τὸν προεστῶτα λέγει Σῶσαι ὁ Θεός, καὶ συγχωρῆσαι τὸν πανοσιώτατον πατέρα ἡμῶν καὶ καθηγούμενον σὺν πάσῃ τῇ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητι, ἕως γ' καὶ οὕτω πληροῦται ἡ φήμη» (τυπικὸν Σιναϊτικὸν τοῦ 1478, ἐν Δ/σκη III, 249):—

27. Καταλύοντες εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον:—

28. Ἐὰν δηλαδὴ ἡ παραμονὴ συμπέσῃ ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ:—

29. Μίαν ὥραν δηλονότι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἕκτην ἑσπερινὴν «ἀλὰ φράγκα»:—

30. Ἀπὸ Δευτέρας ἕως καὶ τῆς Πέμπτης ἀναγινώσκομεν τὸ μέγα ἀπόδειπνον. Ἰστέον ὁμως ὅτι τὰ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, τὸ Ἡ ἀσώματος φύσις, τὸ Παναγία δέσποινα Θεοτόκε, χῦμα λέγονται καὶ ἅπαξ. Μετὰ τὸ δεύτερον Τρισάγιον, ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς, μετὰ τὸ τρίτον Τρισάγιον, τὸ αὐτῆς κοντάκιον. Ἀναγινώσκομεν δὲ τὸ ἀπόδειπνον ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ, ἵνα λιτανεύσωμεν εἶτα ἐν τῷ νάρθηκι μετὰ τὸ πέρας τῆς δοξολογίας. Τὰς τρεῖς ὑπολοίπους ἡμέρας (Παρασκευή, Σάββατον, Κυριακή) ἀναγινώσκομεν τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐν τῷ Καθολικῷ, διὰ τὴν ἐπικειμένην λιτὴν:—

31. Ἐξερχόμενοι ἐν τῷ νάρθηκι μετὰ θυμιατοῦ καὶ λαμπάδων, τοῦ ἐφημερίου κρατοῦντος ἐν κόλποις τὴν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως καὶ τῶν φαλτῶν προπορευομένων. Ταῦτα πάντα κατὰ τὴν διάταξιν τῆς ἀγρυπνίας:—

32. Εἰ δυνατὸν τὸ ἀργὸν ἐκ τοῦ Ἀπανθίσματος δὶς, τὸ δὲ τρίτον σύντομον:—

33. Ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν Ματθαῖον. Ἀρίστη ἡ ὁμιλία τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ Πατρὸς Εἰς τὰ Χριστούγεννα, ἧς ἡ ἀρχὴ Μυστήριον ὁρῶ καὶ παράδοξον:—

34. Εἴθισται ἵνα φάληται ὁ τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου ὁ εἰς ἦχον πλ' α' ὡς πανηγυρικώτερος τῶν ἄλλων. Εἶτα τὸ Ἐξομολογεῖσθε καὶ τέλος ἡ Ἐκλογὴ τῆς ἑορτῆς ἐκ τοῦ Ἐκλογαρίου. Δόξα, ἀργὸν τριαδικόν. Καὶ νῦν, θεοτοκίον ἀργόν, ἀμφότερα μελίσματα τοῦ αὐτοῦ Πέτρου τοῦ καὶ Πελοποννησίου καλουμένου:—

35. Εἰ καὶ εὐρομεν ὅτι ὑπακοῆς ψαλλομένης κάθισμα οὐ ψάλλεται. Ὅποτε εἰ βούλει ἄφες τὸ κάθισμα διὰ τὴν ἐπομένην κς' τοῦ μηνός. Ἐνταῦθα ὁμιλεῖ περὶ παραλείψεως τοῦ καθίσματος ἕνεκα τῆς ἀναγνώσεως. Καὶ ἐξηγεῖται τὸ διατί. Εἰς τὰ καθίσματα οἱ ἀδελφοὶ κάθηνται, οὐχὶ ὁμως καὶ εἰς τοὺς κανόνας. Ἐφ' ὅσον ὁμως μέλλουσι καθῆσαι ἐν τῇ ἀναγνώσει τὸ κάθισμα περιττεύει:—

36. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος (λη) Εἰς τὰ Θεοφάνεια εἶτουν Γενέθλια τοῦ Σωτήρος, οὗ ἡ ἀρχὴ Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε:—

37. Τὸ πρῶτον ψάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου (εἰ γινώσκει ψάλλειν, εἰ δὲ μὴ ὑφ' ἑτέρου εἰδότης) ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ. Εἶτα τὸ β' ὁ α' χορὸς καὶ τὸ γ' ὁ β':—

38. Ψαλλομένη ἀπ' ἀρχῆς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ Ὑμνοῦμέν σε ὡς συνηθίζουσι τινες κατὰ

τοὺς τωρινούς καιρούς. Τοῦτο προβλέπεται ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ τοῦ Γ. Βιολάκη, ἀλλὰ καὶ ἐκ νεωτέρων Ἀγιορειτικῶν τυπικῶν.

Οὕτως ἐν τῷ τυπικῷ τοῦ 1841 τῆς Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς: «Τὸ τοῦ Διονυσίου (τυπικόν, λέγει) ὅτι διὰ τὸ ἔχειν τὸ τέλος τοῦ ἰδιομέλου τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, ἀρχόμεθα τῆς δοξολογίας ἀπὸ τοῦ Ὑμνουμέν σε. Τινές δέ, ὃ καὶ κρεῖττον, ποιοῦσι οὕτως ἴσταται ὁ ἀριστερὸς χορὸς, ὁ ψάλλον τὸ Σήμερον, μέχρι τοῦ Ἀκαταπαύστως βοῶμεν καὶ ἄρχεται ὁ ἕτερος τῆς δοξολογίας εὐθύς τοῦ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ» (Δ/σκη III, 584).

Ἡμεῖς ἀρχόμεθα μετὰ τὸ τέλος τοῦ Καὶ νῦν διὰ τοῦ Δόξα σοι τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς ὄπερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ δεῖ καταλιμπάνεσθαι:—

39. Εἴτε φαλλομένων τῶν αἰνῶν εἴτε μετὰ τὴν ἀπόλυσιν φαλλομένων ἰδιομέλων ἐκ τῆς λιτῆς κατὰ τὴν ποσότητα τῶν ἀδελφῶν, ἐκ τῆς κανδήλας τῆς καιομένης πρὸ τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου:—

40. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως Μεγάλυνον ψυχὴ μου, Μυστήριον ξένον. Τὰ παλαιὰ τυπικὰ ἀναδιφῶντες, οὐδέποτε εὔρομεν μνεῖαν περὶ τῶν φαλτέων εἰς τὸ Ἐξαιρέτως. Ὑποπτεύομαι ὅτι οὐδὲν ἐψάλλετο ἀλλ' ἠκούετο ἢ τοῦ ἱερέως εὐχῆ. Ἀργότερον εἰσήχθη τὸ Ἄξιόν ἐστὶν καὶ τέλος οἱ εἰρμοὶ τῶν καταβασίων τῆς θ' ὥδῆς εἰς δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἐορτάς:—

41. Τοῖς μὲν κοσμικοῖς εἰς πάντα, τοῖς δὲ μοναχοῖς εἰς πάντα πλὴν κρέατος, οὐτινος ἀπέχουσι διὰ βίου (ὡς τινες καὶ οἴνου, ὑδροποτοῦντες) οὐ διὰ βδελυγμίαν ἀλλὰ δι' ἐγκράτειαν (ὄρα καὶ τὸν νᾶ Ἀποστολικὸν Κανόνα, ὡς καὶ τὸν νγ'):—

42. Τὴν μνήμην αὐτοῦ τάττει τὸ ἐν χρήσει τυπικόν (Γ. Βιολάκη) εἰς τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν ὁμοῦ μετὰ Δαυΐδ τοῦ προφητάνακτος καὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου. Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ ὑπάρχει ἡ μνήμη Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος κατὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν. Δὲν πρόκειται πάντως περὶ τυπογραφικοῦ λάθους διότι καὶ εἰς τὸ τυπικόν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος ὑπάρχει αὐτὴ ἡ διπλὴ μνήμη «Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', τοῦ δικαίου Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος καὶ τὰ ἐπιλόγια τῆς Θεοτόκου» (Δ/σκη I, 358) καὶ «Κυριακὴ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν τελεῖται ἡ μνήμη τῶν ἀγίων καὶ δικαίων Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος καὶ Δαβὶδ καὶ Ἰακώβ (Ἰακώβου)» (αὐτόθι, 360 τοῦ ΙΑ' αἰῶνος). Εἰς τὸ τυπικόν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ' αἰῶνος ἡ μνήμη Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος τάττεται τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν.

Μᾶλλον ὁ Ἰωσήφ τάττεται καὶ τῇ κς' ὡς ὑπουργήσας μετὰ τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ ὑπερφυῆς μυστήριον τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου:—

43. Πρόσχετος ὅτι κατὰ τὸ κοσμικὸν τυπικόν ἡ τοιαύτη διάταξις οὐδόλως ἰσχύει. Εἰ τύχοι ὁ ἑσπερινὸς οὗτος Σαββάτῳ ἑσπέρας λέγομεν τὸ μέγα προκείμενον Τὶς Θεὸς μέγας. Ὅμως τὸ δίκαιον εὐρίσκεται εἰς τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Τοῦτῳ συμφωνεῖ τὸ τυπικόν Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (ἐνθ' ἀνωτέρω):—

44. Οἱ ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου φαλλόμενοι. Ὁ ὄρος «παρακλητικὸς κανὼν» δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τοὺς δύο κανόνας (μικρὸν καὶ μέγalon) τοὺς φαλλομένους κατὰ τὸ δεκαπενταῦγουστον, ἀλλ' ἀποδίδεται εἰς πάντας τοὺς κανόνας τοῦ Θεοτοκαρίου, ὄντας «παρακλητικούς» ἤγουν παρηγορητικούς:—

45. Αἱ καταβασίαι διπλαῖ καὶ οὐχὶ μόνον αἱ ἰαμβικαί:—

46. Τὸ ἡμέτερον τυπικόν εἶναι λίαν φειδωλὸν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντιφώνων. Προβλέπει ἀντίφωνα μόνον κατὰ τὴν κυριώνυμον ἡμέραν μεγάλων δεσποτικῶν ἐορτῶν καὶ πλέον

οὔ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ἀντίφωνα προέρχονται ἐκ τοῦ παλαιότερου ἄσματι-
κοῦ τυπικοῦ:—

47. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἄλλον στίχον· Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλίνον
τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ ἐπιθυμήσει
ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. Ἀρμοδιώτερος πρὸς τὴν ἀγομένην ἑορτὴν εἶναι ὁ στίχος
τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

48. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως· Μεγάλυνον ψυχὴ μου, ἢ τὸ Σήμερον ἢ Παρθένος, Στέργειν
μὲν ἡμᾶς:—

49. Τὸ κοντάκιον τοῦτο ἔχει ἐκπέσει ἐκ τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν:—

50. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν στερεῖται στίχου μᾶλλον ἐκ παραδρομῆς. Πρόσθεσ τοῦτον
ἐκ τοῦ Ἀποστόλου Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλήθειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν· ἐκ
καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου.

Πρόσθεσ ὅμως ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον ἀλληλουϊάριον· Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν
ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος σου:—

51. Τὸ τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη προβλέπει ἀναστάσιμα δ' (καὶ ἐν ἀνατολικὸν δηλαδή).
Ὁρθοτέρα ὅμως ἐστὶν ἡ διάταξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

52. Τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτίκιον δὶς:—

53. Τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας προβλέπει εἰς τὰ Καὶ νῦν τῶν στιχολογιῶν
μεθεόρτια καθίσματα. Τοῦτο ὅμως τυγχάνει παντελῶς ἄγνωστον εἰς τὰς πολιὰς τῶν τυ-
πικῶν διατάξεις:—

54. Κανὼν τῆς ἑορτῆς ὁ τῆς σειρᾶς, οἷος δηλαδή λαγχάνει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
Πρόσθεσ ὅτι ὁ κανὼν Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος οὐ φάλλεται καταλιμπανόμενος ἢ μᾶλλον
ἀγνοούμενος:—

55. Ταῦτα πρὸ πολλοῦ ἐξέπεσαν καὶ ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν τῆς ἑορτῆς τῶν Χρι-
στουγέννων εἰς ἦχον δ' Εὐφραίνεσθε δίκαιοι, οὐρανοὶ ἀγαλλιᾶσθε εἰς γ'. Στίχοι εἰς τὰ
δύο τελευταῖα οἱ ἐν τῷ μηναιῷ:—

56. Ἰστώμεν στίχους ιβ' καὶ ψάλλομεν ἀναστασίμους μακαρισμοὺς δ', δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς
καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ κανόνος τῶν ἀγίων. Δυνάμεθα ὅμως ἵνα ψάλλωμεν δ' ἀνα-
στασίμους, δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς τῆς ἑορτῆς (μετὰ τοῦ εἰρμοῦ) καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ κανόνος
τῶν ἀγίων:—

57. Ὁ πρῶτος, Χριστὸς γεννᾶται:—

58. Ἡ γ' ᾠδὴ τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς εἰς δ' (μετὰ τοῦ εἰρμοῦ) καὶ ἡ ε' ᾠδὴ τοῦ κανόνος
τοῦ ἀγίου Στεφάνου εἰς δ':—

59. Ταῦτα ἐξέπεσαν. Ψάλε οὖν τὰ ἐν τῷ μηναιῷ Φέρεις ἀδαμιαίαν μορφήν εἰς ἦχον
πλ α' πρὸς τὸ Χαίροις ἀσκητικῶν:—

60. Καὶ τοῦτο τὸ δοξαστικὸν ἐξέπεσε, διὸ λέγε Δόξα καὶ νῦν μόνον τῆς ἑορτῆς:—

61. Ὁρθοτέρα ἢ ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιῶσι τάξις καθ' ἣν Δόξα καὶ νῦν ψάλλομεν τῆς
ἑορτῆς εἰς ἦχον α' Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ ἐν Βηθλεέμ ἀκούω:—

62. Ὁ β' Ἐσωσε λαόν:—

63. Τὸ ἐν χρήσει μηναιῶν προβλέπει καὶ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς εἰς τοὺς αἶνους εἰς ἦχον
δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι. Τῆς οἰκειᾶς χρηστότητος, ὡς καὶ δοξαστικὸν ἰδιόμε-
λον εἰς ἦχον πλ α' Ἀκατάληπτον τὸ τελούμενον:—

64. Εἰς ἡ', ἐκ τῆς γ' καὶ ε' ᾠδῆς τοῦ ἱαμβικοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς, μετὰ τῶν εἰρμῶν
αὐτῶν, ὄντων πρωτοτύπων:—

65. Ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν Ματθαῖον (ὁμιλία θ').

66. Ὁ ἀ', Χριστὸς γεννᾶται—

67. Τὸ δοξαστικὸν τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὸ Καὶ νῦν τῶν ἀποστίχων τοῦ ἔσπερινου τῆς κέ' Δεκεμβρίου. Εἰ δὲ βαρύνεσαι ἀναδιφῶν, ψάλε τὸ ἐν τῷ μηναίῳ Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί, εἰς ἧχον πλ ἀ'—

68. Ὁ β' Ἐσωσε λαόν—

69. Ἐκ τοῦ ἱαμβικοῦ κανόνος δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν αὐτῶν. Τῶν ἀγίων οὐ λέγομεν διὰ τὸ στερεῖσθαι δοξαστικῶν ἐν τε τῷ ἔσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ—

70. Περὶ τοῦ ὅτι ἦσαν δύο αἱ φέρουσαι τὸ ὄνομα Μελάνη (μάμμη καὶ ἐγγονή) διασαφηνίζεται εἰς τὸ αὐτῶν ὑπόμνημα τῷ καταγεγραμμένῳ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ—

Εἰδησις τοῦ τύπῃ
τοῦ Ἰανουαρίου μηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

Ι ἦν Ἰανουάριος, ἡμέρας
ἔχων λα'—
Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ι'
καὶ ἡ νύξ ὥρας ιδ'—

Εἰς τὴν δ'. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τῆ Κυρίῃ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας τῆ μεγάλης—

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, μετὰ τὸν προοιμακὸν ψαλμὸν τὸ πρῶτον ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχους η' καὶ ψάλλομεν τὰ β' δεσποτικὰ ἰδιόμελα στιχηρὰ ἢ δ' Συγκαταβαίνων ὁ Σωτήρ καὶ Οὐκ ἐπηρεχύνθη ὁ πανάγαθος Θεός, δευτεροῦντες αὐτά. Εἶτα τοῦ ἀγίου ἢ χ' δ' Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεὶς. Ὁ ἐπωνύμως κληθεὶς τῆς βασιλείας, δευτεροῦντες τὸ δ'. Δόξα, ἢ χ' ἢ δ' Σοφίας ἐραστής γενόμενος ὅσιε. Καὶ νῦν, ἢ χ' ἢ δ' Συγκαταβαίνων ὁ Σωτήρ. Εἰσοδος, προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ πρῶτον, Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα Ὡφθῆ Κύριος τῷ Ἄβραμ. Τὸ δεύ-

τερον, Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ. Τὸ τρίτον, Σοφίας Σοφρῶντος Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν. Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα ἢ χ' γ' Χριστὸν εἰσοικισάμενος. Μῦρον ἐκκενωθὲν ἐπὶ σοί. Τὴν ἱερῶτικὴν στολὴν ἀμπεχόμενος. Δόξα, ἢ χ' ἢ β' Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου. Καὶ νῦν, ἢ χ' ἢ δ' Συγκαταβαίνων ὁ Σωτήρ. Ἀπὸ γίχου, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῶ ἀγίῳ ἢ χ' δ' Ὡθεῖα καὶ ἱερὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας μέλισσα. Στίχος δ': Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. Πάντων τῶν ἀγίων ἀπεμάξω τὰς ἀρετάς. Στίχος β': Στόμα δικαίου μελετήσῃ σοφίαν, χεῖλη δὲ πιστῶν ἐπίστανται χάριτας. Τῶν ὄντων ἐκμελετήσας τὴν φύσιν. Δόξα, ἢ χ' ἢ β' Ὁ τὴν χάριν τῶν θαυμάτων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἢ χ' ἢ δ' Οὐκ ἐπηρεχύνθη ὁ πανάγαθος Θεός. Τροπάριον ἢ χ' δ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου. Ἐτερον τῆς ἑορτῆς ἢ χ' ὁ αὐτὸς Μορφὴν ἀναλλοιώτως—

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν δ' ἤλιε, ἢ χ' ἢ δ' Τὸν συνάναρχον Λόγον. Ὡς βασιλεῖον κόσμον. Δόξα, ἢ χ' δ' πρὸς Τὸν τάφον σου Σωτήρ. Βασίλειε σοφέ παρεστῶς τῇ Τριάδι. Καὶ νῦν, ὅμοιον Ὁ πάντων ποιητής. Καὶ μετὰ τὴν β' ἤλιε, ἢ χ' ἢ δ' πρὸς τὸ Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον. Τῆς ἀρρήτου σοφίας Θεοπτικῶς. Δόξα, τὸ

αὐτό. Καὶ νῦν, ἡχ δ' Ὡς ὑπάρχων ἄβυσσος φιλανθρωπίας. Μετὰ δὲ τὸν πολυέλεον, ἡχ ἡδ' πρὸς τὸ Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον. Τῇ δυνάμει τῶν λόγων τῶν θεϊκῶν. Δόξα, ὅμοιον Ἡ τῶν λόγων σε χάρις. Καὶ νῦν, ὅμοιον Ὁ τῶν ὅλων Δεσποτικῆς καὶ ποιητῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ ἀντίφωνον τῷ δ' ἤχου. Προκείμενον ἡχ δ' Τὸ στόμα με χαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. Στίχος: Ἄκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκωμένην. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Ἔλεπεν ὁ Κύριος· ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας. Ὁ Ν. Δόξα, Ταῖς τῷ ἐπάρχου. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Ἐλέησόν με ὁ Θεός, καὶ τὸ ἰδιόμελον ἡχ ἡδ' Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου. Ἀναγινώσκωμεν δὲ καὶ τὸν λόγον τὸν Ἐπιτάφιον τοῦ ἁγίου τὸ Ἐμελλεν ἄρα², εἰς δόσεις γ³. Ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', ποίημα Στεφάνου⁴. Καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς η' ποίημα Ἰωάννου (Παμασκηνοῦ), ἡχ (ἀμφοτέρων) β' Δεῦτε λαοί. Καταβασία τῶν ἁγίων Θεοφανεῶν Βυθῶ ἀνεκάλυψε πυθμένα καὶ στείβει θαλάσσης κυματῶμενον σάλον. Ἄπὸ γ' ἡ, ἡχ ἡδ' πρὸς Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον. Ἐξαναοίξας τὸ στόμα λόγῳ Θεοῦ. Δόξα, ἡχ γ' πρὸς Θεῖας πίστεως, Πᾶσαν ἠρδευσας. Καὶ νῦν, πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Ὁ τῶν ὅλων Κύριος. Ἄφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡχ δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Ὡφθης βάσις ἄσειστος. Εἰς τὴν ς' λέγομεν τὸ Μεγάλυνον ψυχὴ μου τὸν ἐν τῇ ὀγδόῃ σαρκὶ περιτμηθέντα⁵ καὶ τοῦ ἁγίου Μεγάλυνον ψυχὴ μου τὸν ἐν ἐπάρχαις Βασιλείον τὸν μέγαν. Ἐξαποστειλᾶριον πρὸς Ἐν Πνεύματι τῷ ἱερῷ. Φιλοσοφίας ἔρωτι. Ὁμοιον δεσποτικὸν Τὴν σάρκα περιτέμνεται. Εἰς τοὺς αἶνους τὸ Πᾶσα πνοὴ καὶ ἰσῶμεν γίχως δ'. Προσόμοια ἡχ ἡδ' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν. Φέρει περιτομὴν ἐν σαρκί. Δόξα, ἡχ ἡδ' Ἐξεχύθη

ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου. Καὶ νῦν, ἡχ ἡδ' Συγκαταβαίνων ὁ Σωτήρ. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον ἐκ τοῦ ἁγίου⁶ τοῖς ἀδελφοῖς, εἰ θέλει ὁ προεστώς, ψαλλομένων συνήθως τῶν ἰδιομέλων στιχηρῶν καὶ μᾶλλον τῶν ἀπολειφθέντων τριῶν τρίτων⁷:-

Πεῖ εἰδέναι ὡς εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ ἡ παρῶσα ἐορτή, γίνεται ἀρρυπνία καὶ προηγουνται τὰ ἀναστάσιμα πάντα. Εἰ δὲ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἡ ἀρρυπνία ὁ γίνεται:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῷ κανόνος ς γ' καὶ γ⁸. Τὰ ἀπολυτικά καὶ τὰ κοντάκια. Προκείμενον ἡχ δ' Τὸ στόμα με χαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας με σύνεσιν. Στίχος: Ἄκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκωμένην. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κολλασσαεῖς· Ἀδελφοί, βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν. Ἀλληλεῖα ἡχ ἡδ'. Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ἰωσήφ. Στίχος: Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ ἐμφάνηθι ἐναντίον Ἐφραὶμ καὶ Βενιαμὶν καὶ Μανασσῆ⁹. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαίου· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Καὶ ἡ λοιπὴ Λειτουργία τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ:-

Ἰστέον ὅτι ἡ τοῦ μεγάλου Βασιλείου Λειτουργία τελεῖται, διὰ τὴν ἱερὰν καὶ θεῖαν μνήμην αὐτῶ:-

Καβάτω πρὸ τῶν Φώτων, ὁ Ἀπόστολος δ' πρὸς Τιμόθεον· Τέκνον Τιμόθεε, οἱ καλῶς διακονήσαντες, ζῆτει εἰς τὸ ὕψος, Καβάτω λδ¹⁰. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαίου· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραγίνεται Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής. Ζῆτει εἰς τὸ μνημολόγιον. Προκείμενον, ἄλληλῆυα, Κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας:-

Κυριακῇ πρὸ τῶν Φώτων, προκείμενον ἡχ ἡδ' Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ¹¹. Στίχος:

Πρὸς σέ Κύριε κεκράξομαι ὁ Θεός μου, μὴ παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσης ἀπ' ἐμὲ καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ὁ Ἀπόστολος β' πρὸς Τιμόθεον Τέκνον Τιμόθεε, νῆφε ἐν πᾶσι. Ἀλληλουῖα ἡχ' δ' ¹². Ὁ Θεός οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Στίχος: Ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς. Ἐυαγγέλιον κατὰ Μάρκον Ἄρχὴ τῶ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν:-

Εἰς τὰς β'. Προεόρτια τῶν Φώτων. Καὶ μνήμη τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σιλβέστρου πάπα Ῥώμης:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Προεόρτια ἄσματα, καὶ τοῦ ἀγίου ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ Ὡ τῶ παραδόξου θαύματος. Πάτερ ἱεράρχα Σίλβεστρε. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡβ' Ἐρχεται πρὸς Ἰορδάνην Χριστὸς ἡ ἀλήθεια. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' Λαμπρὰ μὲν ἢ παρελθοῦσα ἐορτή. Στίχος: Πιὰ τῶτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς Ἰορδάνος καὶ Ἐρμωνιέμ, ἀπὸ ὄρους μικροῦ, ἡχ' β' Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς καθαίρεται. Ἦχος γ'. Στίχος: Εἶδοσάν σε ὕδατα, ὁ Θεός, εἶδοσάν σε ὕδατα καὶ ἐφοβήθησαν. Φαιδρὰ μὲν ἢ παρελθῶσα ἐορτή. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ὁ αὐτὸς Πεύτε ἅπαντες πιστοί. Οἱ δὲ γίχοι: Πιὰ τοῦτο μνησθήσομαί σε καὶ Εἶδοσάν σε ὕδατα, λέγονται καθ' ἐκάστην ἐσπέραν καὶ πρωί, ἕως τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων. Τροπάριον ἡχ' δ' Ἐτοιμάζου Ζαβδλὼν καὶ τῶ ἀγίου Κανόνα πίστεως ¹³:-

Ἐντεῦθεν ἀρχόμεθα τῶν τριωδίων ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, τοὺς τε εἰρμούς καὶ τὰ τροπάρια ποιοῦντες εἰς ἡ' καὶ πάλιν τοὺς εἰρμούς. Ἦχος β' Τῶ τὴν ἄβατον κυμαινομένην θάλασσαν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὴν δ' ἄλλο καὶ

εἰς τὴν β', τὰ ἡχ'. Ὁ προεόρτιος κανὼν, τοὺς εἰρμούς ἐκ δευτέρου, τὰ δὲ τροπάρια εἰς γ', ἡχ' β'. Καὶ ὁ κανὼν τῶ ἀγίου ἡχ' ἡδ' (εἰς δ'). Ἄφ' ἕκτης ᾄ το κοντάκιον ἡχ' δ' Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον. Ἀρχόμεθα δὲ ἀναγινώσκειν τοὺς περὶ τῶν Φώτων λόγους, εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἡγουν ἀπὸ τῶ δεκάτου λόγου, ἄχρι τοῦ γ' ¹⁴. Εἰς τοὺς αἰνους ἰσῶμεν γίχους δ'. Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡβ' πρὸς Αἰ ἀγγελικαί. Πόξα καὶ νῦν, ὅμοια. Ἄπὸ γίχου, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' ἡβ'. Στίχος δ': Πιὰ τῶτο μνησθήσομαί σου. Στίχος β': Εἶδοσάν σε ὕδατα, ὁ Θεός. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Ἰωάννη Βαπτιστά:-

Πεῖ εἰδέναί, ὅτι οὕτως γίνεται ἡ ἀκολοθία καθ' ἐκάστην, ἄχρι τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ¹⁵. Ἡ ἀκολοθία ζῆτει εἰς ἱεράρχας:-

Εἰς τὰς γ'. Προεόρτια τῶν Φώτων καὶ τῶ ἀγίου προφήτου Μαλαχίου. Καὶ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Γορδίου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἢ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῶ προφήτου γ', ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ Κύριε, εἰ καὶ κριτηρίω. Καὶ τοῦ μάρτυρος στιχηρὰ ἡχ' ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ Ὡ τῶ παραδόξου θαύματος. Πόξα καὶ νῦν, προεόρτιον ἰδιόμελον ἡχ' δ' Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος, ὁ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ βαπτίζων. Εἰς τὸν στίχον, προεόρτια στιχηρὰ ἡχ' ἡβ'. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Ἐν Ἰορδάνη ποταμῶ Χριστὸς ὁ Θεός ἡμῶν. Τροπάριον προεόρτιον καὶ τῶ μάρτυρος Ὁ μάρτυς σου Κύριε ¹⁶. Ἐν δὲ τοῖς ἀποδείπνοις τὸ τριωδίον ἡχ' β' Τῆς πίστεως ἐν πέτρα με στερεώσας:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο τὰ ἡχ' καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς Γόρδιον τὸν μάρτυρα ¹⁷. Κανόνες γ', ὁ προεόρτιος εἰς γ' ἡχ' δ' καὶ τῶ προφήτου εἰς δ'.

ἡχ ἡδ' καὶ τοῦ μάρτυρος εἰς δ' ἡχ ἡδ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἶνους ἰσῶμεν γίχως δ'. Στιχηρὰ ἡχ ἡβ' πρὸς τὸ *Αἰ ἀγγελικαί. Δόξα καὶ νῦν*, ὅμοια. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προεόρτια ἡχ β'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὅμοιον:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν λέγε, εἰ βούλει, εἰς μάρτυρας:~

Εἰς τὰς δ'. Προεόρτια τῶν Φώτων. Καὶ ἡ σύναξις τῶν ἁγίων ἐβδομήκοντα Ἄποστόλων. Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοκτίστου, τοῦ ἐν Κουκούμῳ τῆς Κικελίας:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ ἀκολουθία προεόρτιος καὶ τῶν ἀποστόλων στιχηρὰ ἡχ δ' καὶ τῶ ὁσίῳ ἡχ β'. Καὶ τῶ μὲν ὁσίου ἡ ἀκολουθία ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹⁸. *Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ γ' *Φαῖδρά μὲν ἡ παρελθῶσα ἑορτή. Ἄπὸ γίχου ἡχ ἡδ' πρὸς Οἱ μάρτυρές σε Κύριε. Ὑπάρχων πῦρ τὸ ἄσπεκτον*¹⁹. *Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ ἡβ' *"Ερχεται πρὸς Ἰορδάνην Χριστὸς ἡ ἀλήθεια. Τροπάριον ἡχ γ' Ἄπόστολοι ἅγιοι. Καὶ προεόρτιον Ἐτοιμάζου Ζαββλών. Ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ὁ κανὼν ἡχ ἡβ' Τμηθεῖση τῆματα πόντος ἐρυθρός:~*

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὰς ἡμέρας, τὰ ἡμέρας²⁰. Οἱ κανόνες. Ὁ προεόρτιος εἰς γ', τῶν ἀποστόλων εἰς δ' ἡχ δ', τοῦ ὁσίου (εἰς δ') ἡχ β'. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῶν ἀποστόλων ἡχ β' *Τὰ ἄνω ζητῶν. Χριστὸ μαθητῶν. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ ἡχ ἡβ' Αἰ ἀγγελικαί. "Ονπερ ἡ φωνὴ τῶ βοῶντος. Δόξα καὶ νῦν*, ὅμοιον. Ἄπὸ γίχου προεόρτια ἡχ β'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὅμοιον:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος²¹ καὶ τὰ λοιπά:~

Εἰς τὰς ε'. Προεόρτια τῶν Φώτων. Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοπέμπτου καὶ Θεωνᾶ. Καὶ τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Συγκλητικῆς:~

Ἡ ἀκολουθία προεόρτιος. Τῶν μαρτύρων ἡχ δ' (τρία) καὶ τῆς ὁσίας ἡχ δ' (τρία). *Δόξα καὶ νῦν* (προεόρτιον), ἡχ ἡβ'. Εἰς τὸν γίχον, ἡχ ἡβ' πρὸς *Τροπήμερος ἀνέστης Χριστέ. Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ ἡβ' *Ἀγαλλιάσθω ἡ ἔρημος τοῦ Ἰορδάνω. Τροπάριον ἡχ δ' Ἄπεστρέφετο ποτέ. Ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ὁ κανὼν ἡχ ἡβ' Κύματι θαλάσσης τὸν κρύψαντα:~*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀνάγνωσις εἰς τὸν προτρέπτικὸν λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸ βάπτισμα, ἡ ἄρχή· Ὁ μὲν σοφὸς *Κολομών*. Καὶ μετὰ τὰς ἡμέρας τὰ ἡμέρας (προεόρτια). Κανόνες τρεῖς. Ὁ προεόρτιος εἰς γ', τῶν μαρτύρων καὶ τῆς ὁσίας εἰς η'. Κανὼν προεόρτιος ἡχ δ'. Ὁ κανὼν τῶν μαρτύρων ἡχ β'²². Ὁ κανὼν τῆς ὁσίας ἡχ β'. Τὸ κοντάκιον προεόρτιον ἡχ δ'. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ ἡχ ἡβ'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὅμοιον. Εἰς τὸν γίχον ἡχ β'. *Δόξα καὶ νῦν*, ἡχ ἡδ' *Ἰωάννη Βαπτιστά. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου καὶ ἡ δ' ὥρα. Ἐν ἡ ψάλλομεν ἐκ τῶν ἰβ' τροπαρίων τῶν Φώτων γ', ὡς ἐδηλώθη ἐν τῇ τῶν Χριστουγέννων παραμονῇ. Στίχως δὲ λέγομεν τοὺς παρόντας: Διὰ τοῦτο μνησθήσομαι σου. Στίχως β': Εἶδοσάν σε ὕδατα ὁ Θεός. Μετὰ τὸ Πάτερ ἡμῶν κοντάκιον ἡχ δ' πρὸς τὸ Ἐπεφάνης σήμερον. Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ὥραις. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ἡ εὐχὴ καὶ ἀπόλυσις²³:~*

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας συντέμνει τοὺς στίχους εἰς 5' ὀρίζον ἵνα ψαλῶσι γ' τῆς ἑορτῆς καὶ γ' τοῦ ἁγίου. Ὁρθότερα ἢ πρᾶξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:~

2. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἐπιτάφιος εἰς Μέγαν Βασίλειον·—

3. Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος (ΙΑ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη, I, 371) ὁ Ἐπιτάφιος οὗτος διαιρεῖται εἰς δ' δόσεις·—

4. Οὗτος ὁ μελωδὸς ἦν ἀνεψιὸς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὧν υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου Μανσοῦρ, ἐγεννήθη δὲ τὸ 725. Εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἀσκητεύσας ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ θείου αὐτοῦ. Ἐκοιμήθη τῷ 807 εἰς τὴν αὐτὴν Μονήν. Ὑπῆρξε συνθέτης πολλῶν ὕμνων, ὧν τινες εὐρίσκονται εἰσέτι ἐν χρήσει·—

5. Τὰ ἔντυπα μηναιῖα ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Μεγάλυτον ψυχὴ μου τὴν τιμιωτέραν τῶν ἄνω στρατευμάτων (δίς), ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς καθ' ὅσον ὁ δις ψαλλόμενος εἰρμὸς τῆς θ' ὥδης Ἡ τὸν πρὸ ἡλίου φωστήρα ἀναφέρεται εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν περιτομήν. Εἰς ταύτην ἀναφέρονται τὰ ἀκολουθοῦντα δύο τροπάρια ὁπότε καὶ τὰ μεγαλυνάρια ἀναφέρονται εἰς τὴν περιτομήν·—

6. Ἐκ τῆς κανδήλας τῆς εἰκόνας τοῦ ἁγίου διότι εἰκὼν τῆς περιτομῆς δὲν ὑπῆρχεν ἐν τοῖς παλαιοῖς·—

7. Οὐχ εὔρομεν ποῦ εἰσιν οἱ τρεῖς οὔτοι ἀπολειφθέντες τρίτοι ἦχοι, τρία δηλαδὴ ἰδιόμελα εἰς ἦχον τρίτον. Εἰς τὴν λιτὴν ὑπάρχουσι τρία ἰδιόμελα εἰς ἦχον τρίτον, ἀλλὰ ταῦτα ἐψάλησαν ἀφ' ἑσπέρας. Μᾶλλον πρόκειται περὶ ἰδιομέλων ἄτινα ἐξέπεσαν, ὡς καὶ τόσα ἄλλα, ἣ ἐπαναλαμβάνομεν τὰ εἰς ἦχον γ' τροπάρια τῆς λιτῆς·—

8. Δ' ἐκ τοῦ κανόνος τῆς περιτομῆς (ἢ γ' ὥδη) καὶ δ' ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγ. Βασιλείου (ἢ σ' ὥδη). Τὸ ἐν χρήσει τυπικὸν προβλέπει ἀντίφωνα διὰ τὴν δεσποτικὴν, ὡς οἶμαι, ἑορτὴν. Πλὴν ὁμως ἡ ἑορτὴ αὕτη τῆς περιτομῆς οὐδόλως συγκαταλέγεται εἰς τὰς μεγάλας δεσποτικὰς ἑορτάς. Ἀποδείξις τούτου εἶναι τὸ ὅτι ἐὰν συμπέσῃ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ προηγούνται τὰ ἀναστάσιμα. Ἄρα προκριτέα ἢ πράξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ·—

9. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει στίχον ἄλλον Στόμα δικαίου μελετήσῃ σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσῃ κρίσιν, ἀναφερόμενον προφανῶς εἰς τὸν ἅγιον. Ὁρθότερα ὁμως ἡ διάταξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ διότι συμφωνεῖ ὁ στίχος μετὰ τοῦ ἐφυμνίου, ὄντος ἐκ τοῦ αὐτοῦ φαλμοῦ (τοῦ οθ' ἐν προκειμένῳ)·—

10. Ἡ παραπομπὴ εἶναι λανθασμένη. Ἐπομένως εὐρήσεις τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο ἀνάγνωσμα εἰς τὸν ἐν χρήσει Ἀπόστολον τῷ Σαββάτῳ πρὸ τῶν Φώτων·—

11. Διαφέρει τὸ τοῦ Ἀποστόλου Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου καὶ ποιῆσον αὐτοὺς καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος, διότι τοῦτό ἐστι τὸ προκείμενον τοῦ πλ β' ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Ὁμως ἡ πρὸ τῶν Φώτων Κυριακῇ ἔχει προκείμενον καὶ ἀλληλουϊάριον ἴδιον. Διὸ καὶ προκρίνομεν τὰ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ·—

12. Ἡ εἰς ἦχον δ' κατὰ τὸν Ἀπόστολον·—

13. Πρῶτον λέγομεν τὸ τοῦ ἁγίου καὶ εἶτα τὸ τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ βούλει εἰπεῖ τῆς ἑορτῆς, τοῦ ἁγίου καὶ αὐθις τῆς ἑορτῆς·—

14. Τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐννοεῖται·—

15. Τοῦ προεορτίου·—

16. Ὡς καὶ ἐν τῇ ὑποσημειώσει 13·—

17. Οὐδ' ἡ ἀρχὴ Νόμος ἐστὶ φύσεως ταῖς μελίσσαις μὴ ἀπαίρειν τῶν σίμβλων·—

18. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀνακολουθία. Διότι ἐνῶ λέγει ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ ὁσίου Θεοκτίστου ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, παρακατιῶν λέγει ὅτι ἐν τῷ ὄρθρῳ ψάλλομεν καὶ κανόνα τοῦ ὁσίου. Ὅποτε δυοῖν θάτερον. Ἡ θὰ ψαλῆ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ἢ θὰ ψαλῆ ἐν τῷ ὄρθρῳ. Προκρίνομεν τὴν δευτέραν διάταξιν διότι α) ἐν τῷ ἀποδείπνῳ ὑπάρχει κανὼν

προεόρτιος πλήρης και β) διότι προβλέπεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ὁσίου ἐν τῷ ὄρθρῳ ἐν τοῖς ἐντύποις μηναίοις:—

19. Ταῦτα ἐξέπεσαν καὶ ἀπώλοντο. Ψάλε οὖν τὰ ἐν τῷ μηναίῳ εἰς ἤχον β' Οἶκος τοῦ Ἐφραθά, Ὁ λύχνος τῷ φωτί:—

20. Τὰ προεόρτια κατὰ τὴν ἐν τῷ μηναίῳ τάξιν:—

21. Τοῦ προεορτίου εἰς ἡ', δ' ἐκ τῆς γ' ὥδης καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὥδης:—

22. Οὗτος ἀπωλέσθη καθ' ὁδὸν καὶ ὁ εὐρὼν ἀμειψθήσεται. Ἐν τῷ μηναίῳ ὑπάρχει κανὼν τῶν ἁγίων εἰς ἤχον βαρὺν ἀνώνυμος καὶ ἄνευ ἀκροστιχίδος. Κακῶς ὁμως ἔπεται τῆς ὁσίας. Ἐφ' ὅσον ἐν τῷ ἐσπερινῷ προηγήθησαν τὰ στιχηρὰ τῶν μαρτύρων ἔδει ὅπως καὶ ἐν τῷ ὄρθρῳ προηγηθῆ ὁ κανὼν αὐτῶν:—

23. Ὡς καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις ὥραις τῶν Χριστουγέννων ἐγράψαμεν, πλεονάζει καὶ περιττεύει ἐνταῦθα ἡ ἀνάγνωσις τῆς α' ὥρας:—

Εἰδησις τῶν ὥρῶν τῆς παραμονῆς
τῶν ἁγίων Θεοφανείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

Περὶ δὲ ὥραν ἕκτην¹ σημαίνει. Καὶ συναχθέντων ἡμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψάλλομεν τὰς ὥρας, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, εἰ ἔστι νηστεία. Εἰ δὲ οὐκ ἔστι, σημαίνει περὶ ὥραν πρώτην τῆς ἡμέρας² καὶ εὐλογοῦντος τῷ ἱερέως ἀρχόμεθα τοῦ Τρισαγίου:—

Εἶτα τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ τρίτου καὶ στιχολογοῦμεν τοὺς τρεῖς ψαλμούς. Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι, Κύριε (ψαλμὸς ε'), Κύριος ποιμαίνει με καὶ ὀδὸν με ὑστερήσει (ψαλμὸς κβ'), Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου (ψαλμὸς κγ'). Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλεῖα τρεῖς³. Εἶτα τὸ τῷ Ἡ' δ' Ἰπαστρέφετο ποτέ. Καὶ νῦν, Τί σὲ καλέσωμεν. Εἶτα τὸ ἰδιόμελον Ἡ' δ' Ἡ' δ' Σήμερον τῶν ὑδάτων. Πάλιν τὸ αὐτὸ ἄνευ γίχου. Εἶτα γίχος: Διὰ τῶτο μνησθήσομαι σὲ ἐκ γῆς Ἰορδάνου καὶ Ἐρμωνιείμ, ἀπὸ ὄρους μικρῶ. Ἦχος Ἡ' Ὡς ἄνθρωπος ἐν ποταμῷ. Στίχος: Εἶδοσάν σε ὕδατα, ὁ Θεός, εἶδοσάν σε ὕδατα καὶ ἐφοβήθησαν, ἐταράχθησαν ἄβυσσοι.

Καὶ αὐθις τὸ αὐτό. Δόξα, Ἡ' δ' Ἡ' δ' Πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ βοῶντος. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Εἶτα προκείμενον τῆς προφητείας Ἡ' δ' Ἡ' δ' Ἐβρόντησε Κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Στίχος: ἤγαπήσω σε, Κύριε, ἡ ἰσχὺς μου, Κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου καὶ ῥύστης μου. Προφητείας Ἡσαίου τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος· Εὐφράνθητι ἔρημος. Καὶ εὐθὺς ὁ Ἰπὸστολος, Πράξεων τῶν Ἰπὸστόλων τὸ ἀνάγνωσμα· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὡς ἐπλήρης ὁ Ἰωάννης⁴. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰακώβου· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας. Τὰ διαβήματά μου, τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Καὶ τὸ κοντάκιον Ἡ' δ' Ἡ' δ' Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τοῦ Ἰορδάνου. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ. Κύριε ἐλέησον τρεῖς. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Καὶ μετὰ τὸ Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς, Χριστὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον:—

Καὶ ἀρχόμεθα τῆς τρίτης ὥρας:—

Τὸ Τρισάγιον. Τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν τρεῖς. Καὶ τοὺς ψαλμούς. Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὶ Θεοῦ (ψαλμὸς κη'). Ὅν τρόπον ἐπιποθεῖ

ἡ ἔλαφος (ψαλμὸς μλ'). Ἐλέησόν με ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου (ψαλμὸς ν'). Δόξα, Ἄπεστρέφετο ποτέ. Καὶ νῦν, Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Καὶ τὰ ιδιόμελα ἡ̅ξ̅ ἡ̅δ̅ Ἡ τῷ Προδρομῷ καὶ βαπτιστοῦ, δις ἄνευ γίχων. Ἦχος δ'. Στίχος: Πιὰ τῷτο μνησθήσομαί σου. Ἡ Τριάς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Στίχος: Εἶδοσάν σε ὕδατα, τὸ αὐτό. Δόξα, ἡ̅ξ̅ ἡ̅δ̅ Ἐρχόμενος μετὰ σαρκός. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Προκείμενον τῆς προφητείας ἡ̅ξ̅ δ' Εἶδοσάν σε ὕδατα, ὁ Θεός. Στίχος: Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Προφητείας Ἡσαίου τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος Ἰσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε. Καὶ ὁ Ἀπόστολος, Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις, ἐγένετο ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ. Καὶ εὐθὺς εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον Ἄρχῃ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογητός, εὐλογητὸς Κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Εἶτα τὸ κοντάκιον Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τοῦ Ἰορδάνου. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάση ὥρα. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς. Δέσποτα Θεὲ Πάτερ παντοκράτορ, Κύριε Υἱὲ μονογενές, ἕως τέλους:-

Επισυνάπτομεν δὲ καὶ τὴν ἕκτην ὥραν λέγοντες εὐθὺς⁵ Δεῦτε προσκυνήσωμεν τρίς καὶ τοὺς ψαλμοὺς Ἴνα τί ὁ Θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος (ψαλμὸς ογ'). Φωνῆ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα (ψαλμὸς ος'). Ὁ κατοικῶν ἐν βοήθειᾳ τῷ Ὑψίστῳ (ψαλμὸς ι'). Δόξα, Ἄπεστρέφετο ποτέ. Καὶ νῦν, Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν διὰ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἀμαρτήματα. Καὶ τὰ ιδιόμελα. Τὸ δ' ἡ̅ξ̅ ἡ̅δ̅ ἄνευ γίχων δις. Τάδε λέγει Κύριος πρὸς Ἰωάννην. Τὸ β' ἡ̅ξ̅ ἡ̅β̅ μετὰ γίχων. Ὁ γίχος δ': Πιὰ

τοῦτο μνησθήσομαί σε. Σήμερον ἡ ψαλμικὴ προφητεία. Στίχος β': Εἶδοσάν σε ὕδατα, τὸ αὐτό. Δόξα, ἡ̅ξ̅ ἡ̅δ̅ Τί ἀναχαιτίζεις σου τὰ ρείθρα, ὦ Ἰορδάνη. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Προκείμενον τῆς προφητείας ἡ̅ξ̅ δ' Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, Κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Στίχος: Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὶ Θεοῦ, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς κριῶν, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν. Προφητείας Ἡσαίου τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος Ἄντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν. εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας. Καὶ εὐθὺς Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύριε. Εἶτα τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σοῦ ἐστιν. Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τοῦ Ἰορδάνου. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Τὸ Κύριε ἐλέησον τρίς. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ ἡ εὐχὴ Θεὲ καὶ Κύριε τῶν δυνάμεων, καὶ πάσης κτίσεως Δημιουργέ:-

Καὶ μετὰ τὸ τέλος ἐπισυνάπτομεν καὶ τὴν ἑνάτην ὥραν:-

Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ τρίτου. Καὶ τοὺς ψαλμοὺς. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν (ψαλμὸς ιβ'). Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου (ψαλμὸς ιγ'). Κλῖνον, Κύριε, τὸ δεξιόν σου (ψαλμὸς ιδ'). Δόξα, Ἄπεστρέφετο ποτέ. Καὶ νῦν, Ὅτι δι' ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου. Καὶ τὰ ιδιόμελα. Τὸ δ' ἡ̅ξ̅ βαρὺς θάμβος ἦν κατιδεῖν τὸν ἕρραβῶ καὶ γῆς ποιητὴν, ἄνευ στίχων δις. Τὸ β' μετὰ γίχων ἡ̅ξ̅ β', δις. Στίχος δ': Πιὰ τοῦτο μνησθήσομαί σε. Ὅτε πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον. Στίχος β': Εἶδοσάν σε ὕδατα

ὁ Θεός, πάλιν τὸ αὐτό. *Πόξα, ἡχ' ἢ Τὴν*
χειρά σου τὴν ἀψαμένην. Καὶ νῦν, τὸ
αὐτό⁶. Προκείμενον τῆς προφητείας ἡχ'
γ' Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου,
τίνα φοβηθήσομαι; Στίχος: Κύριος
ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος
δειλιάσω; Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνά-
γνωσμα Τάδε λέγει Κύριος: Καὶρῶ
δεκτῶ ἐπήκουσά σου. Καὶ ὁ Ἄποστολος
πρὸς Τίτον: Τέκνον Τίτε, ἐπεφάνη ἡ
χάρις τῷ Θεῷ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀν-
θρώποις. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν Ἐν
ἔτει πεντηκαδεκάτῳ. Πῆ δὴ παραδώης
ἡμᾶς εἰς τέλος. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παν-
αγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ τὸ κον-
τάκιον Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τῷ
Ἰορδάνου. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ὁ ἐν
παντὶ καιρῶ καὶ πάσῃ ὥρα. Τὸ Κύριε
ἐλέησον πρὸς. Πόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμι-
ωτέραν τῶν Χερουβεὶμ. Ἐν ὀνόματι
Κυρίου καὶ ἡ εὐχὴ Δέσποτα Κύριε Ἰη-
σοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ μακροθυ-
μῆσας. Εἶτα ψάλλομεν τὰ τυπικὰ χῆμα.
Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ
πάντα τὰ ἐντός μου. Πόξα τῷ Πατρὶ καὶ
τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Αἶνει ἡ
ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Καὶ νῦν, Ὁ μο-
νογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τῷ Θεῷ. Ἐν τῇ
βασιλείᾳ σε μνήσθητί μου καὶ τὰ ἐξῆς.
Χορὸς ὁ ἐπιδράμιος ὑμνεῖ σε καὶ λέγει.
Στίχος: Προσέλθετε πρὸς αὐτόν. Χορὸς
ὁ ἐπουράνιος. Πόξα, Χορὸς ἁγίων
ἀγγέλων. Καὶ νῦν, Πιστεύω εἰς ἕνα
Θεόν. Ἄνες, ἄφες, συγχώρησον ὁ Θεός.
Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία.
Τὸ κοντάκιον Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον.
Ἡ ἕκτενης καὶ ἀπόλυσις. Καὶ ἀπολυ-
θέντες, ἡσυχάζομεν μικρὸν ἐν τοῖς κελ-
λοῖς ἡμῶν:-

Πεῖ γινώσκειν, ὅτι ἐὰν τύχη ἐν Καθ-
 βάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ ἢ παραμονῇ τῶν ἁ-
 γίων Θεοφανείων, ποιοῦμεν τὴν ἀκο-
 λουθίαν τῶν ὠρῶν τῇ Παρασκευῇ, γενο-
 μένης ἐνάτης⁷:-

Εἰς τὰς ς'. Τὰ ἅγια Θεοφάνεια τῷ Κυ-
 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ:-

Περὶ ὥραν ι'⁸ τῆς ἡμέρας σημαίνει τὸ
 μέγα καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
 Καὶ εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως⁹, ἀρχόμε-
 θα τῷ λυχνικῷ, ψάλλοντες τὸν προγοι-
 μιακὸν ψαλμόν. Καὶ εἰ μὲν ἐστὶ Καθ-
 βατον, στιχολογῶμεν τὸ δ' ς^α, τὸ Μα-
 κάριος ἀνὴρ. Εἰ δ' οὐκ ἐστὶ, τὸ Κύριε
 ἐκέκραξα ἡχ' β'¹⁰. Ἰστώμεν οὖν γίχως ἢ
 καὶ ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς ποιῆσαι τὴν
 προσκομιδὴν. Οἱ δὲ χοροὶ ψάλλουσι τὰ
 στιχηρὰ ἰδιόμελα δευτεροῦντες αὐτά.
 Ἦχος β' Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν. Τοῦ λυ-
 τρωτῆ ἡμῶν. Τὰ Ἰορδάνεια ρείθρα.
 Σῶσαι βουλόμενος. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ'
 ὁ αὐτὸς Ὑπέκλινας κάραν. Εἴσοδος¹¹,
 τὸ Φῶς ἰλαρόν. Εἶτα τὰ ἀναγνώσματα¹².
 Α', Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα Ἐν ἀρχῇ
 ἐποίησεν ὁ Θεός¹³. Β', Τῆς Ἐξόδου τὸ
 ἀνάγνωσμα Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς Μω-
 σῆν Τί βοᾷς πρὸς με; Γ', Τῆς Ἐξόδου τὸ
 ἀνάγνωσμα Ἐξῆρε Μωϋσῆς τοὺς υἱοὺς
 Ἰσραὴλ. Τροπάριον ἡχ' ἢ Ἐπεφάνης
 ἐν τῷ χρόμῳ¹⁴. Στίχος δ': Ὁ Θεὸς οἰκτει-
 ρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Ἴνα
 φωτίσης τοὺς ἐν σκότει καθημένους, φι-

λάνθρωπε δόξα σοι¹⁵. Στίχος β': Τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῆ τὴν ὁδὸν σου. Ἴνα φωτίσης τοὺς ἐν σκότει. Στίχος γ': Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ Θεός. Ἴνα φωτίσης τοὺς ἐν σκότει. Στίχος δ': Εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός. Ἴνα φωτίσης τοὺς ἐν σκότει. Δόξα καὶ νῦν, Ἐπεφάνης ἐν τῷ κόσμῳ (ὄλον). Καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγνώσματα. Π', Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ τὸ ἀνάγνωσμα εἶπε Κύριος πρὸς Ἰησοῦν Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἄρχομαι τοῦ ὑψῶσαι σε. Ε', Βασιλειῶν δ' τὸ ἀνάγνωσμα εἶπεν Ἥλιος τῷ Ἐλισαιέ· Κάθου δὴ ἐνταῦθα. Ϝ', Βασιλειῶν δ' τὸ ἀνάγνωσμα Παρεγένετο Νεεμὴν ἄρχων. Τροπάριον ἢχ ἢβ Ἰμαρτωλοῖς καὶ τελώναις. Στίχος¹⁶ λ': Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Πδ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σὺ λάμπαι. Στίχος β': Ἐπῆραν οἱ ποταμοί, Κύριε. Ποῦ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σου λάμπαι. Στίχος γ': Θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης. Ποῦ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σὺ λάμπαι. Στίχος δ': Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἀγίασμα, Κύριε. Ποῦ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σὺ λάμπαι. Δόξα καὶ νῦν, Ἰμαρτωλοῖς καὶ τελώναις (ὄλον τὸ π̄σθ). Καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγνώσματα. Ζ', προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος· Πδ-

σασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε. Η', Γενέσως τὸ ἀνάγνωσμα Ἰναβλέψας Ἰακώβ. Θ', Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Κατέβη ἡ θυγάτηρ Φαργῶ. Ι', Κριτῶν τὸ ἀνάγνωσμα εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν. ΙΑ', Βασιλειῶν τρίτης τὸ ἀνάγνωσμα εἶπεν Ἥλιος πρὸς τὸν λαόν· Προσαγάγετε πρὸς με. ΙΒ', Βασιλειῶν δ' τὸ ἀνάγνωσμα εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως Ἰεριχώ. ΙΓ', προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος· Καιρῶ δεκτῷ ἐπήκασά σου¹⁷. εἶτα συναπτή μικρὰ παρὰ τοῦ ἱερέως¹⁸. Καὶ ψάλλομεν τὸν Τρισάγιον ὕμνον. Καὶ ὁ Ἀπόστολος. Προκείμενον ἢχ γ' Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου τίνα φοβηθήσομαι; Στίχος· Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου ἀπὸ τίνος δειλιάσω; Πρὸς Κορινθίους δ' ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα· Ἄδελφοί, ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων. Ἰλληλία ἢχ ἢβ. Ἐξηρεύξατο ἡ καρδιά μου. Στίχος· Ὠραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν· Ἐν ἔτει πεντεκαίδεκάτῃ τῆς ἡγεμονίας. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ θεία Πειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀλληλουῖα:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν περὶ ὥραν ἐνδεκάτην προμεσημβρινὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—
2. Ἦγουν περὶ ὥραν ἑνὴν πρωϊνὴν, σκοτίας ἔτι οὔσης. Νηστείαν ἔχομεν ὅταν ἀναγνώσῃσιν αἱ μεγάλαι ὥραι τῇ παραμονῇ τῶν Φώτων ἢγουν ἀπὸ Δευτέρας ἕως καὶ Παρασκευῆς. Ἐὰν τὰ Φῶτα συμπέσωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἢ Δευτέρᾳ αἱ ὥραι αὗται ἀναγινώσκονται τῇ προλαβούσῃ Παρασκευῇ περὶ ὥραν ὄρθρου (πρώτην κατὰ τὸ παλαιόν, ἕκτην κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν). Οὐδέποτε αἱ μεγάλαι ὥραι ἀναγινώσκονται ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ:—
3. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν λέγομεν ἀλληλουῖα ἐκ τρίτου, Δόξα σοι ὁ Θεός, ὅπερ ἐπαναλαμβάνομεν τρίς. Κύριε ἐλέησον γ', Δόξα, Ἀπεστρέφετο. Καὶ νῦν, Τί σὲ καλέσωμεν:—
4. Ὡς καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις ὥραις τῶν Χριστουγέννων προεγράψαμεν, ὁ ἱερεὺς οὐκ εἰρηνεύει τὸν ἀναγνώσαντα, ἀλλ' εὐθὺς τὸ Σοφία, ὀρθοί:—
5. Ἡ ἕκτη ὥρα στερεῖται Τρισαγίου ἐν ἀρχῇ αὐτῆς διότι ἡ γ' καὶ ἡ σ' θεωροῦνται

ὡς μία ἀκολουθία, ἢ τῆς Τριθέκτης. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἀΐρα (οὐχὶ ἐκ τῶν μεγάλων ὠρῶν) φαλλομένη συνημμένως τῷ ὄρθρῳ στερεῖται πρώτου Τρισαγίου. Σημείωσαι ὅτι ἐν ταῖς ὠραῖς γ' καὶ στ' κατὰ τὴν διάρκειαν ψαλμωδίας τῶν ἰδιομέλων θυμιῶμεν διὰ καντζίου·—

6. Τὰ ἔντυπα μηναῖα καταγράφουσι λεπτομερέστερον τὰ τοῦ δοξαστικοῦ τούτου «Ἰστέον ὅτι τὸ παρὸν ἰδιόμελον ἀναγινώσκεται πρότερον εὐλαβῶς καὶ μεγαλοφώνως παρὰ τοῦ κανονάρχου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ. Εἶτα ψάλλεται μελωδικῶς ἀπὸ τῶν δύο χορῶν (κατὰ στίχον ἐννοεῖται)». Αὕτη ἡ τάξις μαρτυρεῖται καὶ ἐν παλαιοῖς τυπικαῖς ὡς π.χ. ἐν τῷ τυπικῷ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ' αἰῶνος «εἰσέρχεται εἰς τὸ μέσον ὁ κανονάρχης καὶ ἀναγινώσκει ταῦτα μεγαλοφώνως» (Δ/σκη I, 163)·—

7. Ποιοῦμεν ἐνάτην μονοσιτοῦντες ἀλλὰ καταλύομεν εἰς πάντα, ἅτε εὐρισκόμενοι ἐντὸς τοῦ ἁγίου δωδεκαημέρου·—

8. Ἦγουν περὶ τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν (κατ' ἀκρίβειαν 3:25) κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν. Σημείωσαι ὅτι ἡ ἑσπερινὴ αὕτη θεία Λειτουργία κατ' ἄκραν οἰκονομίαν καὶ ὡς μὴ ὄφελε τελεῖται ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς τὸ πρὸς πρωτὶ πρωτῷ, ἵνα ἐξέλθωσιν οἱ ἱερεῖς πρὸς ἁγιασμόν οἴκων. Ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς ὀφείλομεν ἵνα φυλάττωμεν ἀκριβῶς τὰς ὠρας ἐνάρξεως ἵνα μὴ ψάλλωμεν *Φῶς ἱλαρόν* πρὶν ἢ ὁ ἥλιος ἀνατελεῖ·—

9. Κατ' ἀκρίβειαν διὰ τοῦ *Εὐλογητὸς ὁ Θεός*, διότι πρόκειται περὶ ἑσπερινοῦ εἰς ὃν προσαρτᾶται ἡ τοῦ μεγάλου Βασιλείου θ. Λειτουργία. Ἐξ ἐπιδράσεως ὅμως τῆς ἡμερινης θ. Λειτουργίας ὁ ἱερεὺς ἀπάρχεται διὰ τοῦ *Εὐλογημένη ἡ βασιλεία* θυμιάσας πρότερον τὴν τε ἁγίαν Τράπεζαν, τὰς ἁγίας εἰκόνας τοῦ τέμπλου καὶ τὸν λαόν·—

10. Εἰ δυνατόν ἐκ τῶν ἀργῶν κεκραγαρίων·—

11. Μετὰ τοῦ *Εὐαγγελίου*, κἂν τελῆται Θεία Λειτουργία κἂν τε μὴ, ἕνεκα τοῦ ἀναγνωσθησομένου *Εὐαγγελίου*·—

12. *Εὐθὺς μετὰ τὸ Φῶς ἱλαρόν*, ἄνευ δηλονότι ἐκφωνήσεως ὑπὸ τοῦ ἱερέως *Ἐσπέρας* προκειμένον, καὶ ἄνευ προκειμένου τινός·—

13. Τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας προβλέπει μόνον τρία ἀναγνώσματα, τὸ Α', τὸ Β' καὶ τὸ Γ'. Ἡμεῖς ὅμως ἀναγινώσκομεν ἅπαντα στοιχοῦντες τῇ ἀρχαίᾳ τάξει·—

14. Τοὺς στίχους ἀπαγγέλλει ὁ ἀναγνώστης ἢ ὁ κανονάρχης ἰστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ καὶ ὀρῶν κατ' ἀνατολάς·—

15. Τὸ ἀκροτελεύτιον τοῦ τροπαρίου ψάλλεται ἐξ ὑπαμοιβῆς παρ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν. Τὸ τελευταῖον ψάλλεται παρ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν ἐνούμενων·—

16. Ἡ τάξις ὡς καὶ ἐν τῷ ἀ' τροπαρίῳ *Ἐπεφάνης ἐν τῷ κόσμῳ*·—

17. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀντὶ τῶν ἱγ' προφητειῶν τοῦ μηναίου ἔχει ἰα' (καταλιμπάνει τὸ Βασιλειῶν Τρίτης, ἦγουν τὸ ἰα' καὶ τὸ Ἡσαίου, ἦγουν τὸ ἱγ') μᾶλλον ἐκ παραδρομῆς·—

18. Ἐφ' ὅσον ὀμιλεῖ περὶ μικρᾶς συναπτῆς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ *Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν* ὡς κακῶς ὑπολαμβάνει τὸ ἰσχυρὸν τυπικόν, ἀλλ' εἰς τὸ *Ἔτι καὶ ἔτι*, *Ἀντιλαβοῦ*, *Τῆς Παναγίας ἀχράντου*. Ἡ εὐχὴ τοῦ Τρισαγίου καὶ ἡ ἐκφώνησις *Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν*·—

Εἰδησις τοῦ ἁγιασμῶ
τῆ παρραμονῆ τῶν Φώτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

Μετὰ δὲ τὴν ὀπισθάμβων
νον εὐχήν, ἐξερχόμεθα
πάντες ἐν τῇ κολυμβή-

θρα¹, προπορευομένω τῷ ἱερέω² μετὰ
χαμπάδων καὶ θυμιατῶ. Ἡμεῖς δὲ ψάλλο-
μεν τὰ παρόντα ἰδιόμελα γ' ἢχ' ἢδ'
Φωνὴ Κυρίω ἐπὶ τῶν ὑδάτων. *Σήμερον*
τῶν ὑδάτων. Ὡς ἄνθρωπος ἐν ποταμῶ.
Πόξα καὶ νῦν, ἢχ' ὁ αὐτὸς Πρὸς τὴν
φωνὴν τῶ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τὰ
ἀναγνώσματα³. Προφητείας Ἡσαΐου τὸ
ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος· Εὐ-
φράνθητι ἔρημος. Προφητείας Ἡσαΐω
Τάδε λέγει Κύριος· Οἱ διψῶντες πορεύ-
εσθε. Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνω-
σμα Τάδε λέγει Κύριος· Ἄντλήσατε ὕ-
δαρ μετ' εὐφροσύνης·-

Καὶ εὐθὺς τὸ προκείμενον (ἢχ' γ') Κύ-
ριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα
φοβηθήσομαι; Στίχος: Κύριος ὑπερα-
σπιστής τῆς ζωῆς μου ἀπὸ τίνος δευλιάσω;
Ὁ Ἄποστολος πρὸς Κορινθίους δ' Ἄ-
δελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ
πατέρες ἡμῶν. Ἄλληλουῖα ἢχ' δ'. Φωνὴ
Κυρίω ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Στίχος: Ὁ Θε-
ὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, Κύριος ἐπὶ
ὑδάτων πολλῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρ-
κον· *Τῷ καιρῷ ἐκεῖνω ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς*
ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας. Καὶ λε-
γομένου⁴ δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς,
ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει τὸ Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίω
δεηθῶμεν καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ μετὰ τὴν
συμπλήρωσιν τῶτων λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν
εὐχήν μυστικῶς⁵ Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ μονογενὴς Υἱός.
Πέγει ὁ ἱερεὺς μεγαλοφώνως Πέγας εἰ
Κύριε καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου⁶. Καὶ

μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς εὐχῆς ὁ ἱε-
ρεὺς λέγει *Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς*
ἡμῶν. Καὶ ἡ εὐχὴ μυστικῶς Κλῖνον Κύ-
ριε τὸ δὲ σου καὶ ἐκφώνησις Κυ γὰρ εἰ
ὁ ἁγιασμός ἡμῶν. Καὶ εὐθὺς εὐλογῶν τὰ
ὑδατὰ σταυροειδῶς μετὰ τῷ Τιμίῳ Σταυ-
ροῦ, ὄρθιον⁷ αὐτὸν κατάγων ἐν τῷ ὑδα-
τι⁸ καὶ ἐπάδων τῷ εἰς ἢχ' δ' Ἐν Ἰορ-
δάνῃ βαπτίζομένου σου, Κύριε ἐκ γ⁹.
Καὶ πάντων ἁγιαζομένων ἐκ τῆς τῶν ὑ-
δάτων ραντίσεως¹⁰ ψάλλεται τὸ Ἐν Ἰο-
ρδάνῃ βαπτίζομένου σου Κύριε¹¹·-

Καὶ εἰσελθόντες ἐν τῷ ναῶ δοξά-
ζομεν καὶ ψάλλομεν τὸ στιχηρὸν τῶτο
ἢχ' ἢβ' Ἄνυμνήσωμεν οἱ πιστοί¹². Εἶτα ὁ
ψαλμὸς *Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντί*
καιρῷ¹³. Καὶ δίδεται τὸ κατακλιστόν.
Καὶ γίνεται τελεία ἀπόλυσις. Εἶθ' οὕτως
ψάλλομεν τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς Ἐ-
πεφάνης σήμερον καὶ πολυχρονίζομεν
ὡς συνήθως τὸν προεστῶτα¹⁴ καὶ εἰσ-
ερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν. Τυρὸν δὲ
ἢ ἰχθύας δὲ ἐσθίομεν εἰ μὴ ψωμὸν μετὰ
μέλιτος εἶ ἐστι. Πίνομεν δὲ καὶ οἶνον εὐ-
χαριστοῦντες Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν.
Καὶ οὕτως γίνεται ἡ ἀκολουθία, νηστεί-
ας οὔσης ἐν τῇ παρραμονῇ·-

Εἰ δὲ οὐκ ἔστι νηστεία¹⁵, πρῶτ' μὲν
λειτουργῶμεν ὡς καθ' ἑκάστην καὶ δι-
ακλυόμεθα¹⁶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐσπέρας
δὲ γίνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ,
καθὼς προεγράφη, μέχρι τοῦ Εὐαγγελίου.
Τρισάγιον δὲ οὐ λέγεται, διὰ τὸ μὴ τε-
λεῖσθαι Λειτουργίαν. Ἄλλὰ μετὰ τὴν ἀ-
νάγνωσιν τῶν προφητειῶν, τὸ προκεί-
μενον τοῦ Ἄποστόλου καὶ ὁ Ἄποστολος.
Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐκτενής·-

Ἐξελεθόντων δὲ ἡμῶν ἐν τῷ νάρθη-
κι¹⁷, γίνεται ὁ ἁγιασμός ἀπαρραλλάκτως,
ὡς προδεδήλωται. Εἶτα εἰσερχόμενοι ἐν
τῷ ναῶ ψάλλομεν τὸ προγραφέν στιχη-
ρὸν Ἄνυμνήσωμεν οἱ πιστοί, καὶ γίνε-
ται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐκτενής καὶ ἀπόλυ-
σις. Τὸ δὲ *Εὐλογήσω τὸν Κύριον οὐ*

λέγομεν διὰ τὸ προλεχθῆναι ἐν τῇ Πειτουργίᾳ. Ἄλλὰ ψάλλομεν τὸ κοντάκιον ὡς συνήθως, πολυχρονίζοντες καὶ τὸν προεστῶτα. Καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν τράπεζαν τυρὸν ἢ ὦρον ἔκ ἐσθίομεν, εἰ μὴ ἔλαιον καὶ οἶνον. Καὶ εἰ δόξει τῷ προεστῶτι μεταλαμβάνομεν καὶ ἰχθύος, δοξάζοντες τὸν Θεόν¹⁸:-

Περὶ δὲ ὥραν β' τῆς νυκτός¹⁹ κροῦει τὰς βαρέας καὶ τὸ σιδηρὸν καὶ τὸ μέγα²⁰. Καὶ συναχθέντων ἡμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀρχόμεθα τῶν ἀποδείπνων²¹. Μετὰ δὲ τὸ Πόξα ἐν ὑψίστοις, ποιούμεν τὰς συνήθεις λιτάς²², ψάλλοντες στιχηρὰ ἰδιόμελα ἢ δ' ε'. Πόξα, ἢ δ' Κύριε πληρῶσαι βελόμενος. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Σήμερον ἢ κτίσις φωτίζεται. Εἶτα εἰσερχόμενοι εἰς τὸν ναὸν ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα ἀπὸ γίχου, ἢ β' Ἐν Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἰδὼν σε ὁ Ἰωάννης. Ἦχος β', γίχος δ': Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Εἶδοσάν σε ὕδατα ὁ Θεός. Ἦχος β', γίχος β': Τί σοὶ ἐστὶ θάλασσα ὅτι ἔφυγες καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω; Σήμερον ὁ οὐρανὸς καὶ γῆς ποιητής. Πόξα καὶ νῦν, ἢ δ' ἢ β' Τὸν ἐκ Παρθένου ἤλιον. Τροπᾶριον ἢ δ' Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένου σου Κύριε, ἐκ τρίτου²³. Καὶ ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων. Καὶ τίθεται ἀνάγνωσις μεγάλη καὶ ἐκ τῶν πανηγυρικῶν λόγων τῆς εορτῆς²⁴. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, τὸν ἐξάψαλμον:-

Τὸ Θεὸς Κύριος, τὸ ἴϞθ Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένε σου Κύριε (ἐκ τρίτου), καὶ μετὰ τὴν δ' ἴϞθ ἴϞθ ἢ γ' πρὸς τὴν ὠραιότητα. Ἐπιφανέντος σου. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Μετὰ τὴν β' ἴϞθ, ἴϞθ ἢ δ' πρὸς Κατεπλάγη Ἰωσήφ. Ἰορδάνη ποταμέ. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Μετὰ τὸν πολυέλεον²⁵, ἴϞθ ἢ δ' Τὰ ρεῖθρα ἡγίας τὰ Ἰορδάνεια. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ τετάρτου ἤχου. Προκείμενον ἢ δ' Ἡ

θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγε. Στίχος: Τί σοὶ ἐστὶ θάλασσα ὅτι ἔφυγες. Τὸ Πᾶσα πνοή. Τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ Μᾶρκον. Ὁ ἴϞθ²⁶ καὶ οἱ κανόνες οἱ δύο, τῶ κυρ Κοσμᾶ καὶ τοῦ κυρ Ἰωάννου. Τοὺς εἰρμούς ἀνὰ δύο καὶ τὰ τροπάρια εἰς δώδεκα²⁷. Καὶ πάλιν τοὺς εἰρμούς. Τῶ κυρ Κοσμᾶ, μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. Καὶ τοῦ κυρ Ἰωάννου εἰς γ'. Ὁ δ' ἢ β' Βυθὸς ἀνεκάλυψε πυθμένα καὶ ὁ ἰαμβικός ἢ δ' ἢ β' Στεῖβει θαλάσσης. Λέγονται δέ, ὁ εἰρμὸς τῶν ἀμφοτέρων ἀνευ γίχων. Ἄπὸ τρίτης Ϟ, ἡ ὑπακοή ἢ δ' ἢ δ' Ὅτε τῇ ἐπιφανείᾳ σε. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν Θεολόγον, τὸ Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός²⁸. Ἄβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἢ δ' Ἐπεφάνης σήμερον. Εἰς τὴν γ' Ϟ, Μεγάλυνον ψυχῆ μου τὸν ἐν Ἰορδάνῃ ὑπὸ Ἰωάννου, ἐλθόντα βαπτισθῆναι²⁹. Ἐξαποστειρόριον πρὸς τὸ Ἐπεσκέπαστο ἡμᾶς, Ἐπεφάνη ὁ Ὡπήρ, ἐκ τρίτου. Εἰς τοὺς αἶνους, τὸ Πᾶσα πνοή ἢ δ' ἢ δ'. Τὰ ἰδιόμελα στιχηρὰ Φῶς ἐκ φωτός καὶ ἰσῶμεν γίχους γ'. Πόξα, ἢ δ' ἢ β' Νάματα Ἰορδάνεια. Καὶ νῦν, ἢ β' ἢ δ' Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Ἰορδάνῃ ἦλθε βαπτισθῆναι. Ποξολογία μεγάλη³⁰ καὶ ἀπόλυσις:-

Εἶτα τῶ ἱερέως τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδεδυμένε, καὶ ἐπιφερομένου τὸ Τίμιον Ζύλον³¹ ἀνὰ χειρᾶς, προπορευομένε τε τῶ θυμιατῶ καὶ τῶν λαμπάδων, ἐξερχόμεθα³² τοῦ ναοῦ καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ βρύσει ἢ ἐν τῇ πηγῇ τοῦ ὕδατος, ψάλλοντες τὸ ἴϞθ ἢ δ' τὸ Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ τελεῖται καθ' ἑξῆς ἐκεῖσε ἢ τοῦ ἀγιασμοῦ ἀκολοθία, ἡγουν αἱ προφητεῖαι καὶ ὁ Ἄποστολος καὶ αἱ εὐχαὶ ὡς προεῖρηται³³. Καὶ μετὰ τὸ ραντισθῆναι³⁴ πάντας ἐκ τοῦ ἀγιασθέντος ὕδατος, ψάλλομεν τὸ ἀπολυτικὸν καὶ τὸ κοντάκιον³⁵. Ὑποστρέφοντες δέ, εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ. Καὶ δοξάζοντες ψάλλομεν τὸ ἴϞθ τῆς η' Ϟ Τριάδος ἢ φανέρωσις. Εἶτα γενομένης

ἐκτενοῦς ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἀσπαζόμεθα
τὸ Τίμιον Ζύλον τοῦ Σταυροῦ καὶ γίνε-
ται ἀπόλυσις³⁶·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν ἀντίφωνα·-

Ἄντιφωνον δ', ἩΨ β'.

Στίχος δ': Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰ-
γύπτου, οἴκου Ἰακώβ ἐκ λαοῦ βαρ-
βάρου.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ
σῶσον ἡμᾶς·

Στίχος β': Ἐγενήθη Ἰουδαία ἀγί-
ασμα αὐτῷ, Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου,
Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς·

Στίχος γ': Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυ-
γεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ
σῶσον ἡμᾶς·

Στίχος δ': Τί σοί ἐστι, θάλασσα, ὅτι
ἔφυγες, καὶ σύ, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης
εἰς τὰ ὀπίσω;

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου,
Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς·

Πόξα καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς
Θεοτόκου, Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς·

Ἄντιφωνον β', ἩΨ β'.

Στίχος δ': Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακόσε-
ται Κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου.

Ὡσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἰορδάνη
βαπτισθεὶς³⁷, ψάλλοντάς σοι ἀλλη-
λούϊα·

Στίχος β': Ὅτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ
ἐμοί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικα-
λέσομαι.

Ὡσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἰορδάνη
βαπτισθεὶς, ψάλλοντάς σοι, ἀλληλούϊα·

Στίχος γ': Περιέσχον με ὠδίνες Ἰα-
νάτου, κίνδυνοι ἄδὸς εὐροσάν με.

Ὡσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἰορδάνη
βαπτισθεὶς, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούϊα·

Στίχος δ': Ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ
δίκαιος, καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ.

Ὡσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἰορδάνη
βαπτισθεὶς, ψάλλοντάς σοι, ἀλληλούϊα·

Πόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ
Λόγος τοῦ Θεοῦ·

Ἄντιφωνον γ', ἩΨ δ'.

Στίχος δ': Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ
ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος
αὐτοῦ.

Ἐν Ἰορδάνη βαπτίζομένου σου
Κύριε·

Στίχος β': Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ
ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος
αὐτοῦ.

Ἐν Ἰορδάνη βαπτίζομένου σου
Κύριε·

Στίχος γ': Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ
ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος
αὐτοῦ.

Ἐν Ἰορδάνη βαπτίζομένου σου
Κύριε·

Στίχος δ': Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ
φοβούμενοι τὸν Κύριον ὅτι ἀγαθός, ὅτι
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτῷ.

Ἐν Ἰορδάνη βαπτίζομένου σου
Κύριε·

Εἰσοδικόν· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου, Θεὸς Κύριος καὶ
ἐπέφανεν ἡμῖν. Ὡσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ,
ὁ ἐν Ἰορδάνη βαπτισθεὶς, ψάλλοντάς
σοι ἀλληλούϊα·-

Ἐν Ἰορδάνη βαπτίζομένου σου Κύριε.
Πόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον Ἐπεφάνης
σήμερον. Ἄντι τῷ Τρισσαγίῳ Ὅσοι εἰς
Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον ἩΨ
δ' Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόμα-
τι Κυρίου, Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν
ἡμῖν. Στίχος: Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ
ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος
αὐτοῦ. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Τίτον· Τέ-
κνον Τίτε, ἐπεφάνη. Ἀλληλούϊα ἩΨ δ'.
Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν,
ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐ-
τοῦ. Στίχος: Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδά-
των, ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, Κύ-
ριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ
Ματθαῖον· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραγι-

νεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας. Κοινωνικὸν Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλληλουΐα. Καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Θείας Λειτουργίας³⁸:-

Εἰς τὰς ζ'. Ἡ σύναξις τοῦ τιμῆ ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν στίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ', ἡχ β' Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν. Τὰ Ἰορδάνεια ρεῖθρα. Τοῦ λυτρωτῆ ἡμῶν. Ἔτερα τῶ Προδρόμου ἡχ δ' πρὸς Πανεύφημοι μάρτυρες ὑμᾶς. Πανεύφημε Πρόδρομε Χριστοῦ. Δόξα, ἡχ ἡβ' Ἐνσαρκε λύχνε. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Θεὸς Λόγος ἐπεφάνη ἐν σαρκί. Εἴσοδος. Προκείμενον ἡχ βαρυς Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ ὄρανῳ καὶ ἐν τῇ γῆ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησεν. Στίχος δ': Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακώβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Στίχος β': Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Στίχος γ': Τί σοί ἐστι θάλασσα, ὅτι ἔφυγες καὶ σὺ Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ' πρὸς Ἐδωκας σημείωσιν. Στίχος δ': Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγε. Στίχος β': Τί σοί ἐστι θάλασσα ὅτι ἔφυγες. Δόξα, Ὡς τῷ Πνεύματος ἐραστής. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Δεῦτε μνησώμεθα τὰς φρονίμους παρθένους. Εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἑορτῆς Ἐν Ἰορδάνη βαπτιζομένου σε Κύριε καὶ τοῦ Προδρόμου ἡχ β' Ἰννήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς³⁹:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὰς συνήθεις ἡχ, τὰ ἡχ καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν Θεολόγον, Χθές τῇ λαμπρᾷ τῶν Φώτων⁴⁰. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς ὁ πρῶτος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', ὁ ἱαμβικὸς εἰς δ' καὶ τοῦ Προδρόμου εἰς δ'. Ἄπὸ γ' ἡ, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς καὶ τὰ ἡχ. Ἄφ' ἑκτῆς κοντάκιον ἡχ ἡβ' Τὴν σωματικὴν σε πα-

ρουσίαν. Ἐξαποστειλάριον τοῦ Προδρόμου καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους, Πᾶσα πνοὴ ἡχ δ' καὶ ἰσῶμεν γίχες γ', στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς, τὸ Φῶς ἐκ φωτὸς καὶ τὰ λοιπὰ δευτεροῦντες τὸ δ'. Δόξα, ἡχ ἡβ' Ἄγγελος ἐκ στερωτικῶν ὠδίνων. Καὶ νῦν, ἡχ β' Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Ἰορδάνη ἦλθε βαπτισθῆναι. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος τοῦ ἀγίου ἡ γ' καὶ ἡ γ'⁴¹. Προκείμενον ἡχ βαρυς Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου. Ὁ Ἀπόστολος, Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐγένετο ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ. Ζῆτει τῇ Παρασκευῇ τῆς γ' ἑβδομάδος τοῦ Πάσχα. Ἀλληλουΐα ἡχ δ'. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ εὐφροσύνη. Στίχος: Εὐφρανθήτε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ καὶ ἔξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἀγιωσύνης αὐτοῦ⁴². Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον. Κοινωνικὸν Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-

Ἐὰν δὲ τύχη ἐν Κυριακῇ ἡ παροῦσα ἑορτή, ψάλλεται καὶ ἡ ἀναστάσιμος ἀκολουθία, ἥτις καὶ προηγείται. Ὡσαύτως καὶ εὐαγγέλιον ἐωθινόν. Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν τὰ ἀμφοτέρω⁴³:-

Σάββατον μετὰ τὰ Φῶτα, ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους Ἄδελφοί, ἐνδυναμῶσθε ἐν Κυρίῳ. Ζῆτει Κυριακῇ κζ'. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνῆχθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἔρημον:-

Κυριακῇ μετὰ τὰ Φῶτα. Προκείμενον ἡχ δ' Γένοιτο Κύριε τὸ ἐλεός σε ἐφ' ἡμᾶς καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ. Στίχος: Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β' Τέκνον Τιμόθεε, ἀναμνησκῶ σε ἀναζωπυρεῖν. Ζῆτει τῷ αὐ-

τῷ μηνί (Ἰανουαρίῳ) κβ' ἀπὸ τῶ μέσῃ⁴⁴. *Ἀλληλῆια* ἡξ ἡλ. *Τὰ ἐλέη σου Κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ἄσομαι, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαφελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου.* Στίχος: *Ὅτι εἶπας· εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ οἰκοδομηθήσεται, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου.* Εὐαγγέλιον κατὰ Παρθαῖον· *Τῷ χαίρῳ ἐκείνῳ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη. Κοινωνοὺς τῆς Κυριακῆς Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν.* Καὶ τῆς ἐορτῆς Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ·-

 Περὶ δὲ τοῦ ποῖον Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκων τῇ ἐπίσῃ Κυριακῇ, δεῖ ἐξακοιβῶν πότε ἐστὶν ἡ Ἰπόκρεω, ἡγουν εἰς τὰς πόσας τοῦ μηνός. Κάκειθεν ἀναποδίζων κατὰ Κυριακὴν, ἡγουν Κυριακὴ τῆς Ἰπόκρεω, Κυριακὴ τῶ Ἀσώτου, Κυριακὴ τοῦ Τελῶνος καὶ Φαρισαίου. Κυριακὴ τῶ Ζαχααῖς καὶ τὰς ἄλλας, ὅσαι εἰσὶν, ἀναμεταξὺ μέχρι τῆς ἐνισταμένης Κυριακῆς, καὶ ταύτης ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον, ὁμοίως καὶ τὸν Ἰπόστολον⁴⁵·-

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γεωργίῳ τῶ Χοζεβίτου, καὶ τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Πομνίκης. Καὶ Αἰμιλιανοῦ τῶ ὁμολογητοῦ⁴⁶·-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια τῶ ὁσίῳ ἡξ δ' καὶ τῆς ἀγίας ἡξ δ'. *Πόξα καὶ νῦν, ἡξ δ' Ὁ περιβάλλον τὸν ἔρανον.* Ἰπόστιχα ἡξ ἡβ *Αἰ ἀφελικαί.* *Πόξα καὶ νῦν, ἡξ β' Ἐν Ἰορδάνῃ ποταμῷ.* Τροπάριον τῆς ἐορτῆς·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἡλῶ καὶ τὰ ἡλ. Οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς (ὁ δ') καὶ τοῦ ἀγίου ἡξ δ'. Καὶ ὁ κανὼν τῆς ὁσίας ἡξ β'. Ἰφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Ἐξαποστειλῆρον τῆς ἐορτῆς. Ἰπὸ γίχου στιχηρὰ, ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν, ὁμοιον·-*

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ὁσίους·-

Εἰς τὰς ς'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Πολυεύκτου·-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς γ' ἡξ ἡδ καὶ τοῦ ἀγίου γ' ἡξ δ'. *Πόξα, ἡξ δ' Τὰ τῶν ἀφέλων στρατεύματα.* Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἡξ β' *Σήμερον ὁ οὐρανοῦ καὶ γῆς ποιητής.* Ἰπὸ γίχου, στιχηρὰ ἡξ ἡβ. *Πόξα καὶ νῦν, ἡξ δ' Ὁ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἰμάτιον.* Τροπάριον ἡξ δ' *Ὁ μάρτυς σου Κύριε, καὶ τῆς ἐορτῆς·-*

 Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἡλῶ καὶ τὰ ἡλ. Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ μαρτυροῦ τῶ ἀγίου δόσεις δύο⁴⁷. Κανόνες τῆς ἐορτῆς (ὁ β') καὶ τοῦ ἀγίου. Ἐν οἷς ἰσῶμεν γίχους σὺν τοῖς εἰρμοῖς ἰβ'. Ἰπὸ γίχου ἡξ ἡβ. *Πόξα καὶ νῦν, ὁμοιον Τρυφή ζωτικὴ ἐκ χειμάρρου Ἰορδάνου·-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶν κανόνων, ζῆτει εἰς μάρτυρας·-

Εἰς τὰς ε'. Τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρκιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καὶ Πομετιανοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς·-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια τῶ Νύσσης ἡξ ἡλ πρὸς *Ὅσιε πάτερ.* Καὶ τοῦ ἀγίου Πομετιανῶ ἡξ δ'. *Πόξα, ἡξ δ' Τὸν τῆς σοφίας λόγον σου.* Καὶ νῦν, ἡξ ὁ αὐτὸς *Ἐστρεμεν ἡ χεὶρ τοῦ Βαπτιστῆ.* Ἰπὸ γίχου ἡξ β'. *Πόξα, ἡξ δ' Βίον ἐνθεὸν κατορθώσας.* Καὶ νῦν, ἡξ ὁ αὐτὸς *Σὲ τὸν ἐν Πνεύματι καὶ πυρί.* Τροπάριον ἡξ δ' *Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ τῆς ἐορτῆς·-*

 Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἡλῶ καὶ τὰ ἡλ. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ Θεολόγου, τὸ εἰς τὸν Γρηγόριον Νύσσης ἡγουν τὸ *Φίλου πιστὸ δὲ ἔστιν ἀντάλλαγμα*⁴⁸. Τοῦ δὲ ὁσίου Μαρκιανοῦ ὁ βίος⁴⁹ ἀναγινώσεται εἰς τὴν τράπεζαν. Καὶ ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις⁵⁰. Ὁ κανὼν

τῆς ἑορτῆς (ὁ δ') καὶ τῶν ἁγίων δύο. Ὁ οὖν κανὼν τοῦ Νύσσης ἤχ' ἡδ' καὶ τοῦ ἁγίου Πομετιανοῦ ἤχ' δ'. Ἄπὸ τρίτης ϝ, τὰ ϝ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἤχ' δ' πρὸς τὸ Χορὸς ἀγγελικός. Τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς. Ἐξαποστειλάρα τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον ἤχ' β'. Δόξα, ἤχ' δ' Ὁ τῆς ὀρθῆς πίστεως γενναῖος ἀγωνιστής. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς *Ὁ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθεὶς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῶ ἁγίου Γρηγορίου⁵¹. Καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τῶ Κοινοβιάρχου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, στιχολογοῦμεν τὸ δ' ἀντίφωνον, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς δὲ τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ δευτερῶμεν αὐτά. Ἦχος ἡδ' πρὸς Ὅσιε πάτερ. Ὅσιε πάτερ θεοφόρε Θεοδόσιε. Δόξα, ἤχ' β' Ὅσιε πάτερ ὡς πόλιν ζῶντος Θεοῦ. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς τῆς ἑορτῆς. Ὑπέκλινας κάραν. Εἰσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Σοφίας Σολομῶντος *Πικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεῶ*. Σοφίας Σολομῶντος *Πίχαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι*. Σοφίας Σολομῶντος *Πίχαιος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι ἐν ἀναπαύσει ἔσται*. Ἄπὸ γίχου, τῆς ἑορτῆς ἤχ' δ'. Δόξα, ἤχ' ἡδ' *Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη*. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς *Τὰ τῶν ἀγγέλων στρατεύματα*. Ἄπολυτίκιον ἤχ' ἡδ' *Ταῖς τῶν δακρῦων σροαῖς*. Καὶ τῆς ἑορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, αἱ συνήθεις ἤχ' καὶ ὁ πολυέλεος. Καὶ ἀνάγνωσιν ποιοῦμεν ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου δύοσι β'⁵². Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον ἤχ' δ' *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ*. Στίχος: *Τὶ ἀνταποδώσωμεν τῶ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Πᾶσα πνοὴ καὶ τὸ εὐαγγέλιον κατὰ Πισκᾶν: Τῶ καιρῶ ἐκείνῳ, ἔσται ὁ Ἰησοῦς*

ἐπὶ τόπου πεδινοῦ. Ζήτει τῆ γ' τῆς β' ἑβδομάδος τῶ Πισκᾶ. Ὁ Π'. Ἰδιόμελον ἤχ' ἡδ' Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς (ὁ β'⁵³) μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ τῶ ἁγίς εἰς γ'⁵⁴. Καταβασία *Βυθοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα*. Ἄπὸ γ' ϝ, τὰ ϝ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἤχ' ἡδ' *Τῆ ὑπερμάχῳ. Πεφυτευμένος ἐν αὐλαῖς ταῖς τοῦ Κυρίου σου*. Ἐξαποστειλάρα τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους, *Πᾶσα πνοὴ*. Ἰσῶμεν γίχως δ' στιχηρὰ ἤχ' ἡδ' πρὸς *Χαίροις ἀσκητικῶν*. Δόξα, ἤχ' β' *Τῶν ἀρετῶν ἡ κλίμαξ*. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς *Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Ἰορδάνῃ ἦλθε βαπτισθῆναι*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος ϝ γ' καὶ γ'⁵⁵. Προκείμενον ἤχ' βαρὺς *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ*. Στίχος: *Τὶ ἀνταποδώσωμεν τῶ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Ἄποστολος πρὸς Κορινθίους β' Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι. Ζήτει Κυριακῆ ιε'. Ἀλληλουῖα ἤχ' ἡδ' Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβόμενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα*. Στίχος: *Ἡ δικαιοσύνη αὐτῆ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Ἐἶπεν ὁ Κύριος: *πάντα μοι παρεδόθη*. Ζήτει τῆ ε' τῆς δ' ἑβδομάδος τοῦ Ματθαίου. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος*. Καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς ιβ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Τατιανῆς:-

Ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς ἁγίας. Εἰς τὸ λυχνικόν, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς (γ') ἤχ' β' καὶ τῆς ἁγίας (γ') ὅμοια. Δόξα καὶ νῦν, ἤχ' ἡδ' Ὅρῶσά σε ἡ φύσις ἅπασα τῶν γηγενῶν γυμνὸν ἐν ὕδασι. Εἰς τὸν γί-

χον ἡχ ἡβ. *Πόξα και νῦν*, ἡχ ὁ αὐτός⁵⁶.
Τροπάριον τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὸν ὄρθρον μετὰ τὴν δ' ἡμέρῃ ἡχ δ'. *Πόξα και νῦν*, τὸ αὐτό. Καὶ μετὰ τὴν β' ἡμέρῃ ἡχ ἡβ. Οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς (ὁ δ') καὶ τῆς ἀγίας ἡχ β'. Ἰφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Ἄπο γίχσ ἡχ ἡβ. *Πόξα και νῦν*, ὅμοιον:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος⁵⁷ καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ζῆτει εἰς μάρτυρας:—

Εἰς τὰς ιγ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἐρμύλου καὶ Στρατονίκου. Συμφάλλομεν δὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀγίων Ἰββάδων, διὰ τὸ εἰς τὴν δεκάτην τετάρτην ἀποδίδοσθαι τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Θεοφανεῖων καὶ ψάλλεσθαι μόνον τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἐορτῆς:—

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἡμέρῃ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ' καὶ τῶν ἀββάδων ἡχ ἡβ. *Πόξα*, ἡχ ἡβ. Ὅσοιοι πατέρες, μελετήσαντες ἡμέρας καὶ νυκτός. *Και νῦν*, ἡχ ὁ αὐτός *Σήμερον ἡ κτίσις φωτίζεται*. Εἰς τὸν γίχον ἡχ β'. *Πόξα*, ἡχ ἡβ. *Τὸν ἰσάγγελον βίον. Και νῦν*, τῆς ἐορτῆς ἡχ ὁ αὐτός *Τὰ τῶν ἀγγέλων στρατεύματα*. Τροπάριον Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ συνήθης ἡμέρῃ καὶ τὰ ἡμέρῃ. Ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς (ὁ β'), τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀββάδων. Τὸ κοντάκιον ἡχ β' *Ἐκ τῆς κοσμικῆς συγχύσεως*. Ἀναγινώσκομεν καὶ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἀγίων ἀββάδων⁵⁸. Εἰς τὸν στίχον τῶν αἰνῶν ἡχ ἡβ. *Πόξα*, ἡχ ἡβ. *Μακάριοι ἐστε ὅσοιοι καὶ μάρτυρες. Και νῦν*, τῆς ἐορτῆς ἡχ ὁ αὐτός *Σήμερον ἡ κτίσις φωτίζεται*:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος ς γ' καὶ ς⁵⁹. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς ὁσίους:—

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶν ὁσίων Πατέρων ἡμῶν τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραϊθῶ ἀναρεθέντων:—

Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδομεν τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Θεοφανεῖων. Καὶ ψάλλομεν τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν ἀπαρράλλακτως τῶν ἀγίων Θεοφανεῖων, ἐν τε τῷ ἔσπερινῳ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ τῇ Λειτουργίᾳ, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἐορτῇ. Ἄναγνωσιν δὲ ποιῶμεν ἐκ τοῦ βίου τῶν ἀββάδων. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκομεν σύγραμμα Ἰμωνίς μοναχοῦ, τὸ εἰς τοὺς ἀγίους πατέρας⁶⁰:—

Εἰς τὰς ιε'. Τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Παύλου τοῦ Θηβαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου:—

Ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἡχ β' πρὸς Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν. Ὅτε ἐπινεύσει Δεῖκῃ. Ἔτερα τῶ ἀγίου Ἰωάννου ἡχ ὁ αὐτός. *Πόξα*, ἡχ β' Ἄρνησάμενος κρῶμον. *Και νῦν*, ς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὡρῆς. *Πόξα*, ἡχ ἡβ. Ὅσιοι πατέρες εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. *Και νῦν*, ς. Τροπάριον ἡχ δ' *Ἐκ βρέφους τὸν Κύριον ἐπιποθήσας θερμῶς*:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀρχονται πάλιν ἀναγινώσκεσθαι τὰ γ' ἡμέρῃ, εἰς τὸ λυχνικὸν δὲ τὰ *Πρὸς Κύριον*. Ἀναγινώσκεται δὲ ὁ βίος τοῦ Καλυβίτου⁶¹. Ὁ δὲ βίος τοῦ Θηβαίου⁶² ἀναγινώσκεται εἰς τὴν τράπεζαν. Λέγομεν δὲ καὶ τὸ *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν* κατὰ τὸ συνήθες. Ὁ εἰς κανὼν τῆς ὡρῆς καὶ τῶν ἀγίων δύο. Ὁ κανὼν τοῦ ἀγίου Παύλου ἡχ ἡβ. καὶ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου ἡχ β'. Ἰφ' ἕκτης κοντάκιον τῶ Καλυβίτου. Ἦχος β' *Τὰ ἄνω ζητῶν*. Τῶν ἄνω τυχεῖν πανσόφως⁶³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὡρῆς. *Πόξα*, ἡχ ἡβ. *Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Και νῦν*, ς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ ς' καὶ τὰ λοιπά:—

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον ἀρχόμεθα ψάλλειν τὰ μεσῶρια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὡσαύτως καὶ τοὺς ἱκετηρίους κανόνας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου⁶⁴ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, καὶ τοὺς δύο κανόνας τῆς ὡρῆς⁶⁵:—

Εἰς τὰς ιγ'. Ἡ προσκύνησις τῆς τιμίας ἀλύσεως τῷ ἁγίῳ καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου:—

Ἐσπέρας στιχολογοῦμεν τὰ *Πρὸς Κύριον*⁶⁶. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια γ' καὶ δευτεροῦμεν αὐτά. *Δόξα*, ἡχ' ἡβ' *Σήμερον ἡμῖν ἡ κρηπις τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ νῦν, ᾠ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡχ' δ'. *Δόξα*, ἡχ' ἡβ' *Πάλιν ἡμῖν ὁ Θερμὸς προστάτης. Καὶ νῦν, ᾠ. Τροπάριον ἡχ' δ' Τὴν Ῥώμην μὴ λιπών*:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλό. Κανὼν τῆς ὁρθῆς εἰς καὶ τῷ ἀποστόλῳ δύο ἡχ' δ'. Ἰναγινώσεται καὶ τὸ ὑπόμνημα τῆς τιμίας ἀλύσεως⁶⁷. Ἄφ' ἕκτης ᾠ κοντάκιον ἡχ' β' *Τὸν κορυφαῖον καὶ πρῶτον τῶν ἀποστόλων*. Τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. *Δόξα*, ἡχ' δ' *Ἰξίως εἴληφας ἐκ Θεοῦ τὰ χαρίσματα. Καὶ νῦν, ᾠ*⁶⁸:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων τοῦ ἀποστόλου ᾠ γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡχ' ἡδ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος*. Στίχος: *Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἰησοῦς, Πρῶτος τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν. Ζῆτει Σάββατον δ' ἀπὸ τοῦ Πάσχα. Ἀλληλουῖα ἡχ' δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ*. Στίχος: *Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων*. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν *ἰδ' Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ἀλληλουῖα. Καὶ τὰ λοιπά*:—

Εἰς τὰς ιζ'. Τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰαντωνίου τῷ μεγάλῳ:—

Ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχως δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' β'. *Δόξα*, ἡχ' ὁ αὐτὸς *Τὸν ἐπὶ γῆς ἄγγελον. Καὶ νῦν, ᾠ*. Εἰς τὸν γίχον, στι-

χηρὰ ἡχ' β'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὅμοιον. Τελεῖται οὖν ἀγρυπνία:—

Ἐσπέρας, μετὰ τὸν προομιαικὸν ψαλμὸν, στιχολογοῦμεν τὸ ἀντίφωνον, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ εἰς ἡχ' ἡδ'*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν στίχους η'. Στιχηρὰ ἡχ' δ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς. *Δόξα*, ἡχ' ἡβ' *Τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσας ἀλώβητον. Καὶ νῦν, ᾠ ὅμοιον Τίς μὴ μακαρίσει σε*. Εἴσοδος. *Φῶς ἰλαρόν*. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα. *Σοφίας Σολομώντος Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ. Σοφίας Σολομώντος Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι. Σοφίας Σολομώντος Δίκαιος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι*. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' β' καὶ ἡχ' γ'. *Δόξα*, ἡχ' ἡδ' *Ὅσπερ πάτερ, τῆς φωνῆς τοῦ εὐαγγελίου ἀκούσας. Καὶ νῦν, ᾠ Μακαρίζομέν σε*. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ προσόμοια πρὸς τὸ *Χαίροις ἀσκητικῶν, Χαίροις τῶν ἀσκητῶν ἀρχηγός*. *Δόξα*, ἡχ' ἡδ' *Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, ᾠ Ἰνύμφευτε Παρθένε*. Τροπάριον ἡχ' δ' *Τὸν ζηλωτὴν Ἥλιαν καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε*. Εἶτα γίνεται ἡ εὐλόγησις τῶν ἁρτων καὶ δίδοται τοῖς ἀδελφοῖς τὸ κατακλιστόν. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις μεγάλη εἰς τὸν βίον αὐτῶ⁶⁹:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, στιχολογοῦμεν ἡχ' γ'⁷⁰. Καὶ ὁ πολυέλεος. Εἰς τὰς ἁλλό ἡχ' τῷ ἁγίῳ. *Δόξα*, τὸ τέλος. *Καὶ νῦν, ᾠ*. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ ἀντίφωνον τοῦ δ' ἡχου. Προκείμενον ἡχ' δ' *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῷ ὁσίου αὐτοῦ*. Στίχος: *Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων. Πᾶσα πνοή*. Εὐαγγέλιον ὁσιακὸν ἐκ τοῦ κατὰ Πουκᾶν *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπῳ πεδινῷ*. Μετὰ τὸν ἦ', ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' *Ὅσπερ πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν*. Κανόνες τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ ὁσίου εἰς η'. Ἦχος ἡδ'. Προηγεῖται τῆς Θεοτόκου, ἡγῶν τὸ *Πολλοῖς συνεχόμενος πειρα-*

μοῖς, μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Ἰπὸ γ' Ϟ, τὰ Ϟα. Ἰβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡϞ β' Τοὺς βιωτικούς θορύβους ἀπωσάμενος. Τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν γίχους δ'. Στιχηρὰ προσόμοια ἡϞ ἡδ', πρὸς Ὡ τὸ παραδόξον θαύματος. Πόξα, ἡϞ ἡδ' Οὐρανοδρόμῳ ἐπιβάς ὀχήματι θεσπέσιε. Καὶ νῦν, Ϟ Πέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς ἐκ τῆς κανδήλας τοῦ ἀγίου:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος Ϟ γ' καὶ γ', καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ζήτηε εἰς ὀσίους:~

Εἰς τὰς ιη'. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ μεγάλων ἀρχιεπισκόπων Ἀλεξανδρείας Ἰθανασίου καὶ Κυρίλλου:~

Ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰστώμεν στίχους γ'. Στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἁγίων ἡϞ δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Πιωγμοὺς ἐκαρτέρησας. Ἔτερα τοῦ ἀγίου Κυρίλλου, ἡϞ ὁ αὐτὸς ὁμοία Τοῖς πυρίνοις σου δόγμασι. Πόξα, ἡϞ ἡβ' Χριστοῦ τὸν ἱεράρχην ὑμνήσωμεν⁷¹. Καὶ νῦν, Ϟ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὁϞω. Πόξα, ἡϞ γ' Πάλιν ἡμῖν ὁ χρυσορρόας Μεῖλος⁷². Καὶ νῦν, Ϟ⁷³. Τροπάριον Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Ἰναγινώσκομεν δὲ τὸν εἰς τὸν μέγαν Ἰθανάσιον λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου⁷⁴. Κανόνες τῆς ὁϞω εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Ὁ κανὼν τῶ ἁγίῳ Ἰθανασίου ἡϞ ἡδ' καὶ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἡϞ δ'. Ἰβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡϞ δ' Ἰεράρχαι μέγιστοι τῆς εὐσεβείας. Τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁϞω. Εἶτα λέγομεν γίχον: Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὀσιοί σου ἀγαλλιάσονται, καὶ ψάλλομεν ἰδιόμελον ἡϞ γ' Τὸ μέγα κλέος τῶν ἱερέων, Ἰθα-

νάσιον⁷⁵. Πόξα, ἡϞ γ' Ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας σάλπιγξ⁷⁶. Καὶ νῦν, Ϟ⁷⁷:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος καὶ τὰ λοιπὰ ζήτηε εἰς ἱεράρχας. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκεται ὁ βίος αὐτοῦ⁷⁸. Ὡσαύτως καὶ τῆ ἐπαύριον, εἰς τὰς ιϞ τοῦ αὐτοῦ μηνός. Κοινωνικὸν δὲ λέγε, Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι:~

Εἰς τὰς ιϞ. Τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τῶ Αἰγυπτίου:~

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἁλῶ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια καὶ ἰστώμεν στίχους γ' ἡϞ δ'. Πόξα, ἡϞ ἡδ' Εὐφραίνε Αἴγυπτος ἀνθήσασα. Καὶ νῦν, Ϟ. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὁϞω. Πόξα, ἡϞ ἡβ' Ὅσιν πατέρ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν⁷⁹. Ἰπολυτικὸν ἡϞ δ' Τῆς ἐρήμου πολίτης καὶ ἐν σώματι ἄγγελος:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανόνες τῆς ὁϞω (δύο) καὶ τοῦ ἁγίου (εἰς) ἡϞ δ'. Ἰβ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἡϞ δ' πρὸς Χορὸς ἀγγελικός. Μακάριος ζωὴν⁸⁰. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϞω. Πόξα, ἡϞ δ' Ἐλαμφαν τὰ καλὰ ἔργα σου. Καὶ νῦν, Ϟ:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος. Ζήτηε εἰς ὀσίους. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλουῖα:~

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου τῶ μεγάλου:~

Ἐσπέρας, εἰ μὲν θέλει ὁ προεστὸς ποιῶμεν ἀρτυπνίαν⁸¹. Εἰ δ' οὐ, στιχολογῶμεν τὸ δ' ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν γίχους γ'. Στιχηρὰ ἡϞ δ', πρὸς Πανεύφημοι μάρτυρες. Καὶ εἰ μὲν ἐστὶν ἀρτυπνία ποιῶμεν γίχους η'⁸². Πόξα, ἡϞ γ' Ἀφιερωθεὶς τῷ Θεῷ. Καὶ νῦν, Ϟ Πῶς μὴ θαυμάσωμεν. Εἴσοδος, προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Ζήτηε ταῦτα εἰς ὀσίους ἦγουν τὰ τοῦ μεγάλου Ἰωνῆ. Εἰς τὴν λιτὴν, τὰ στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡϞ β'. Πόξα, ἡϞ δ'. Καὶ νῦν, Ϟ.

Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡχ ἡδ̄ πρὸς Χαί-
ροις ἀσκητικῶν. Στίχος δ': *Τίμιος ἐν-
αντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐ-
τῶ. Στίχος β': Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβού-
μενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐ-
τοῦ θελήσει σφόδρα. Πόξα, ἡχ ἡδ̄ Ὅ-
σιε πάτερ, οὐκ ἔδωκας ὑπνον σοῖς ὀ-
φθαλμοῖς. Καὶ νῦν, ἦ Μακαρίζομέν σε.*
Τροπάριον ἡχ δ' *Εὐφραίνου ἔρημος ἡ
ὁ τίκτσα εὐθύμησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ και
τὰ ἡα. Ἀναγινώσκομεν και ἐκ τῶ βίου
τοῦ ἀγίου⁸³. Καὶ μετὰ τὸν πολυέλεον οἱ
ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῶ δ' ἡχου.
Προκείμενον ἡχ δ' *Τίμιος ἐναντίον Κυ-
ρίου. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ
Κυρίῳ. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κα-
τὰ Λουκᾶν' Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔστη ὁ
Ἰησοῦς ἐπὶ τόπῳ πεδινῶ. Ὁ Ν. Ἰδιόμε-
λον ἡχ ἡδ̄ Ὅσιε πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν
γῆν ἐξῆλθεν. Οἱ κανόνες τῆς ὁἡα εἰς⁸⁴
και τοῦ ὀσίου δύο ἡχ δ' και ἡχ ἡδ̄ εἰς ἡ'.
Καταβασία Χέρσον ἀβυσσοτόκον. Ἀπὸ
γ' ἡ, τὰ ἡα. Ἠφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡχ
ἡδ̄ *Ἐν τῇ σεπτῇ γεννήσει σε. Τὰ ἔξα-
ποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους τὸ Πᾶσα
πνοή και ἰσῶμεν γίχους δ'. Στιχηρὰ
προσόμοια ἡχ ἡδ̄. Πόξα, ἡχ ὁ αὐτὸς
Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, ἦ
Δέσποινα πρόσδεξαι. Προλογία μεγάλη
και ἀπόλυσις. Πιδοται δὲ και ἅγιον
ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς⁸⁵:-**

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ και
ἐκ τοῦ κανόνος⁸⁶ ἡ γ' και γ'. Ζῆτει ἀκο-
λαθίαν εἰς ὀσίους. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν
ἀναγινώσκομεν ἐκ τοῦ βίβις αὐτῶ τὸ κα-
ταλειφθέν:-

Εἰς τὰς κδ'. Τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Πα-
ξίμης τῶ ὁμολογητῶ. Καὶ τοῦ ἀγίου μάρ-
τυρος Νεοφύτου. Καὶ τῶ ἀγίου μάρτυρος
Εὐγενίου τοῦ ἐν Τραπεζοῦντι και τῆς
συνοδίας αὐτοῦ:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ
προσόμοια ἡχ δ' και τοῦ μάρτυρος ἡχ

ἡδ̄. *Πόξα, ἡχ ἡδ̄ Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶσαν
τὴν γῆν. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς
ὁἡα. Πόξα, ἡχ ἡδ̄ Τῶν μοναστῶν τὰ
πλήθη. Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον Ὁρ-
θοδοξίας ὁδηγέ. Καὶ τῶν μαρτύρων Οἱ
μάρτυρές σου Κύριε:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Ἀ-
ναγινώσκεται δὲ και τὸ μαρτύριον τοῦ
ἀγίου Νεοφύτου⁸⁷. Κανόνες τῆς ὁἡα
(εἰς) και τῶν ἀγίων β', τῶ ὀσίς ἡχ ἡδ̄ και
ὁ κανὼν τοῦ μάρτυρος ἡχ ὁ αὐτὸς. Ἀπὸ
γ' ἡ, τὰ ἡα. Ἠφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡχ
ἡδ̄ πρὸς Τῇ ὑπερμάχῳ. Τὸν τῆς Τριά-
δος ἐραστήν. Μετὰ τὴν γ', τὰ ἔξαπο-
στειλάρια. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς
ὁἡα. *Πόξα, ἡχ ἡδ̄ Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶ-
σαν τὴν γῆν⁸⁸. Καὶ νῦν, ἦ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ και ἐκ
τῶ κανόνος⁸⁹ ἡ γ' και γ'. Καὶ τὰ λοιπὰ
τῆς Λειτουργίας ζῆτει εἰς ὁμολογητῶ:⁹⁰-
Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Τι-
μοθέου. Καὶ τῶ ἀγίου ὀσιομάρτυρος Ἀ-
ναστασίου τοῦ Πέρσε:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἁλλῶ. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια
τῶ ἀποστόλου γ' ἡχ δ' πρὸς Πανεύφη-
μοι μάρτυρες ὑμᾶς. Καὶ τοῦ μάρτυρος γ'
ἡχ δ' ὁμοια. *Πόξα, ἡχ ἡδ̄ Τῷ Θεῷ περ-
ωρισμένος. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον,
στιχηρὰ τῆς ὁἡα. Εἶτα λέγομεν γίχον
ἡχ δ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Τὸν
φωστῆρα τῶν πιστῶν. Πόξα, ἡχ β' Ἐ-
μεγάλυνας Χριστέ. Καὶ νῦν, ἦ. Τρο-
πάριον ἡχ δ' Χρηστότητα ἐκδιδαχθεῖς
και νήφων ἐν πᾶσιν. Καὶ τοῦ ὀσιομάρ-
τυρος ἡχ δ' Ὁ μάρτυς σου Κύριε:-**

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθην
ἁλλῶ ἀναγινώσκομεν τὸ ὑπόμνημα τῶ
ἀποστόλου⁹¹. Ὁμοίως και ἐκ τοῦ μαρ-
τυρῆς τῶ μάρτυρος⁹² εἰς δόσεις β'. Τὸ δὲ
καταλειφθέν λέγομεν εἰς τὴν τράπεζαν.
Οἱ κανόνες, τῆς ὁἡα εἰς και τῶν ἀγίων
δύο εἰς ἡχ δ'. Ἠφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον,
ἡχ δ' πρὸς Χορὸς ἀγγελικός. Τὸν θεῖον

μαθητήν. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς. Εἶτα λέγομεν γίχον ἡχ' δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. Τὸν γενναῖον ἀθλητὴν Ἄναστάσιον. Πόξα, ἡχ' ἢ Ὅσιε πάτερ νικητῆς Μήδων καὶ Χαλδαίων. Καὶ νῦν, Ψ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος Ϟ γ' καὶ Ϟ⁹³. Προκείμενον ἡχ' ἢδ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Τιμόθεον β' Τέκνον Τιμόθεε, χάριν ἔχω τῷ Θεῷ. Ἄλληλῆϊα ἡχ' δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ ὀρανοὶ. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος. Εὐαγγέλιον ζῆτει εἰς ἀποστόλους⁹⁴. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ:-

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος Ἁγκύρας καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἁγαθαφέλου:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' β' πρὸς Ὅτε ἐκ τῶ ξύλου σε νεκρόν. Κλήμα τῆς ἀμπέλου τῆς ζωῆς. Ἐτερα στιχηρὰ τοῦ μάρτυρος ἡχ' δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἁγαθαῖς ἀγγελίαις σε. Πόξα, ἡχ' ἢδ' Τὴν τῶν χρόνων τετραχῶς περίοδον. Καὶ νῦν, Ψ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς. Πόξα, ἡχ' δ' Τὸν Θαυμαστόν ἐν ἱερεῦσι. Καὶ νῦν, Ψ. Τροπάριον ἡχ' δ' Κλήμα οσιότητος καὶ στέλεχος ἀθλήσεως:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο ἀναγινώσκομεν ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων⁹⁵ δόσεις β'. Οἱ κανόνες τῆς ὁἰκῆς εἰς καὶ τῶν ἁγίων δύο. Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ἡχ' ἢβ, καὶ τῶ ἁγίου Ἁγαθαφέλου ἡχ' δ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Τῆς ἀμπέλου γεγονόςας τίμιον κλήμα. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος Ϟ γ' καὶ Ϟ Ϟ⁹⁶. Καὶ τὰ λοιπὰ ζῆτει εἰς ἱερομάρτυρας:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Ζένης:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ὁ αὐτός. Ἄπο στίχου, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς. Τροπάριον Ἐν σοὶ μητερ ἀκριβῶς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, ἀναγινώσκεται ἐκ τῶ βίου τῆς ὁσίας⁹⁷. Οἱ κανόνες, τῆς ὁἰκῆς δύο καὶ τῆς ὁσίας εἰς ἡχ' ἢδ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' β' Τὸ σὸν ξενότροπον Ζένη μνημόσυνον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰκῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος, ὡς σύνηθες. Ζῆτει εἰς ὁσίας γυναῖκας:-

Εἰς τὰς κε'. Τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου⁹⁸:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους Ϟ'. Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς Πανεύφημοι μάρτυρες ὑμᾶς. Πάτερ Γρηγόριε τὰ σά. Καὶ δευτερῶμεν αὐτά⁹⁹. Πόξα, ἡχ' ἢδ' Ἡ γρηγόρης γλῶσσά σου. Καὶ νῦν, Ψ Ὁ Βασιλεὺς τῶν ὀρανῶν. Εἴσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ μὲν δ', Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, τὸ δὲ β', Σοφίας Κορομῶντος Πίκαριος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, τὸ δὲ τρίτον, Σοφίας Κορομῶντος τὸ ἀνάγνωσμα Στόμα δικαίῳ ἀποστάζει σοφίαν¹⁰⁰. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἢδ' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίροις Θεολογίας πηγῆ. Στίχος δ': Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. Αἴγλη Θεολογίας τῆς σῆς. Στίχος β': Στόμα δικαίου μελετήσει σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. Χαίροις ὁ ποταμὸς τοῦ Θεοῦ. Πόξα, ἡχ' ἢδ' Τὰς καρδίας τῶν πιστῶν. Καὶ νῦν, Ψ¹⁰¹. Τροπάριον ἡχ' δ' Ὁ ποιμνικὸς αὐλὸς τῆς Θεολογίας σου:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ τὰ ᾠδ. Καὶ μετὰ τὸν πολυέλεον, οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον *Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν.* Στίχος: *Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικῶντες τὴν οἰκομένην.* Εὐαγγέλιον, ὁ Ἰ' καὶ τὸ ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' *Ὅσπερ πρὸς τὸν ἀγιώτατον πᾶτερ.* Καὶ ἀναγνώσις εἰς τὸν Συντακτικὸν λόγον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἡγουν *Πῶς ὑμῖν τὰ ἡμέτερα*¹⁰² εἰς δόσεις β'. Κανόνες τῆς ὄρθῃ εἰς¹⁰³ καὶ τοῦ ἁγίου δύο. Ἦχος δ' πρὸς *Χριστὸς γεννᾶται. Τὸν θεολόγον τὸν δευτέρου.* Καὶ ὁ ἕτερος κανὼν ἡχ' δ' πρὸς *Ἐπιφανίου ὁ θεόπτης Μωϋσῆς.* Καταβασία *Χέρσον ἀβυσοτόκον.* Ἄπο γ' ς, τὰ ᾠδ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς τὸ *Ἡ Παρθένος σήμερον. Θεολόγω γλώπη σου.* Εἰς τοὺς αἴνους, *Πᾶσα πνοή.* Ἰστώμεν γίχους δ' προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς *Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεὶς, Διατεμὼν τὸν τοῦ γραμματος σὺ γνώφον. Πόξα, ἡχ' δ' Τὴν λύραν τῷ Πνεύματι.* Καὶ νῦν, ᾠδ. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ γ'¹⁰⁴. Προκείμενον ἡχ' δ' *Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν.* Στίχος: *Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη.* Ἄποστολος πρὸς Κορινθίους δ' *Ἄδελφοί, ἐκάστῳ δίδεται ἡ φανέρωσις*¹⁰⁵. Ζῆτει Νοεμβρίῳ ιζ'. Ἄλληλούϊα ἡχ' β'. Προσέχετε χάρις μου τῷ νόμῳ μου, κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τῶ στόματός μου. Στίχος: *Ἄνοιξέ ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγγεσθε προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς.* Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην *Εἶπεν ὁ Κύριος· ἐγὼ εἰμὶ ἡ Ζύρα.* Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.* Εἰς τὴν τράπεζαν ἀναγνώσις ἐκ τοῦ βίβ αὐτῷ¹⁰⁶:-

Τινὲς μὲν ἐορτάζουσι τὸν ἅγιον τῶτον, καὶ ψάλλουσι τὸ *Μακάριος ἀνὴρ* καὶ τὸν πολυέλεον. Καὶ τὰ στιχηρὰ αὐτοῦ

εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* εἰς ἡ' δευτεροῦντες αὐτὰ¹⁰⁷. Ὅμοίως καὶ εἰς τὸν κανόνα¹⁰⁸, δίδουσι δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς. Εἰ θέλεις οὖν καὶ σὺ οὕτως ποιῆσαι, ποιήσον, καὶ γὰρ οὐχ ἁμαρτήσεις:-

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ὁσπερ πατρὸς ἡμῶν Ζενοφῶντος καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας¹⁰⁹ εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰστώμεν στίχους γ'. Στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' β' πρὸς *Ὅτε ἐκ τῷ ξύλου σε νεκρὸν. Λάμπων ἀξιώμασι ψυχῆς. Πόξα καὶ νῦν, ὅμοιον*¹¹⁰. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄρθῃ. Τροπᾶριον ἡχ' δ' *Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἄναγινώσκεται ἔν καὶ ὁ βίος αὐτοῦ¹¹¹, δόσεις β'. Καὶ οἱ κανόνες οἱ δύο τῆς ὄρθῃ καὶ τῶν ἁγίων, ἡχ' β'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' δ' πρὸς *Ἐπεφάνης σήμερον. Τὴν τοῦ βίου θάλασσαν διεκφυγόντες.* Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὄρθῃ:-

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ, ὡς σύνηθες καὶ ἡ Λειτουργία, ζῆτει εἰς ὁσίους:-

Εἰς τὰς κζ'. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τῷ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννῳ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου¹¹²:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'. Ἰστώμεν οὖν γίχους γ', δευτεροῦντες αὐτὰ. Πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Τὴν χρυσήλατον σάλπιγγα¹¹³. Πόξα, ἡχ' δ' *Οὐκ ἔδει σε Χρυσόστομε. Καὶ νῦν, ᾠδ ἡχ' ὁ αὐτὸς Ὁ διὰ σέ θεοπάτωρ προφήτης Δαυὶδ.* Εἴσοδος. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Ἰνὴμῃ δικαίου μετ' ἐγκωμίων.* Σοφίας Σολομώντος *Ἐγκωμιαζομένης δικαίου.* Σοφίας Σολομώντος *Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν.* Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' πρὸς τὸ

Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίρει ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ. Στίχος δ': Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν. Βρῦει ὡς μυροθήκη σεπτῆ. Στίχος β': Στόμα δικαίᾳ μελετήσει σοφίαν. Κόσμου ὁ σιτομέτρης πιστοί. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ὅσιε τρισμάκαρ, ἀγιάτατε πάτερ. Καὶ νῦν, Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Τροπάριον ἡχ' ἡδ' Ἡ τῷ στόματός σε καθάπερ πυρός:-

Εἰς τὸν ὄρθρον¹¹⁴, ἡ συνήθης ἄλλο. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἡχ' ἡδ' δ'. Μετὰ τὴν β' ἄλλο, ἡχ' ἡδ' δ'. Μετὰ τὸν πολυέλεον ἡχ' ἡδ' δ'. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῷ λειψάνου αὐτοῦ¹¹⁵. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἡχο. Προκείμενον ἡχ' δ' Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν. Στίχος: Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον, ὁ Πεντηκοστός καὶ λέγομεν Δόξα, ἡχ' β' Σήμερον σκιρτῶσιν ἐν πνεύματι. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου πρεσβείαις. Εἶτα γίχος: Ἐλέησόν με ὁ Θεός, καὶ ψάλε στιχηρὸν ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Σάλπιγε χρυσόφωνος ἀνεδείχθης. Οἱ κανόνες, τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου οἱ δύο εἰς ἡ' εἰς ἡχ' ἡδ'. Καταβασία Χέρσον ἀβυσοστόκον. Ἄπὸ γ' ς, τὰ ρθ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' ἡβ' Ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐδέξω τὴν θείαν χάριν¹¹⁶. Εἰς τοὺς αἶνους τὸ Πᾶσα πνοή. Ἰσῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἡχ' δ' πρὸς Ἐδωκας σημείωσιν. Χρυσῷ τηλαυγέστερον. Δόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Πάτερ Χρυσόστομο. Καὶ νῦν, ς. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς¹¹⁷:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ γ'. Καὶ τὰ λοιπὰ ζητεῖ Νοεμβρίῳ γ':-

Εἰς τὰς κη'. Τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ τοῦ Σύρου:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προ-

όμοια ἡχ' δ'. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Ἐμφρόνως τῶν ὀχληρῶν τῷ βίῳ. Καὶ νῦν, ς. Ἄπὸ γίχου, τῆς ὁρθῶ. Δόξα, ἡχ' δ' Προφητικῶς καταβρέχων τὴν στρωμνὴν τοῖς δάκρυσι. Καὶ νῦν, ς. Τροπάριον ἡχ' ἡδ' Ταῖς τῶν δακρύων σου ροαῖς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ¹¹⁸. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῶ δύο¹¹⁹ καὶ τοῦ ἁγίου εἰς εἰς γ'. Ἦχος ἡβ'. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἡχ' β' πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τὴν ὠραν αἰεὶ προβλέπων. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῶ. Δόξα, ἡχ' β' Ὅσπερ φοῖνιξ δαυϊτικῶς. Καὶ νῦν, ς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζητεῖ ἀκολουθίαν εἰς ὁσίους:-

Εἰς τὰς κθ'. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ'. Στιχηρὰ ἡχ' δ'. Δόξα, ἡχ' ἡδ'. Καὶ νῦν, ς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῶ. Δόξα, ἡχ' δ' Ὅ τῆς στερρᾶς καὶ ἀδαμαντίνης σου ψυχῆς. Καὶ νῦν, ς. Ἄπολυτικὸν ἡχ' δ' Καὶ τρόπων μέτοχος:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθην ἄλλο, οἱ κανόνες τῆς ὁρθῶ (δύο) καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς εἰς δ'¹²⁰. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' δ' Ἐξ ἑώας σήμερον. Τὰ ἔξαποστειλάρια. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῶ. Δόξα, ἡχ' δ' Στήλη ἔμψυχος καὶ ἔμπνους εἰκῶν. Καὶ νῦν, ς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος. Ζητεῖ Δεκεμβρίῳ κ':-

Εἰς τὰς λ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰππολύτου, πάπα Ῥώμης:-

Ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:-

Εἰς δὲ τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὸν ὄρθρον, ψάλλομεν τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἁγίων τριῶν ἱεραρχῶν Βασιλείου τῷ μεγάλῳ, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τῷ Χρυσοστόμῳ:-

Ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ ἰσῶμεν γί-

χους δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Πόξα, ἡχ' ἢβ' Ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ. Καὶ νῦν, ἤ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἢβ'. Στίχος δ': Καυχῆσονται ὅσοι ἐν δόξῃ καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Στίχος β': Οἱ ἱερεῖς σε Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὅσοι σου ἀγαλλιάσονται. Πόξα, ἡχ' ἢβ' Εὐ δούλοι ἀγαθοὶ καὶ πιστοί. Καὶ νῦν, ἤ. Τροπάριον ἡχ' δ' Ὡς τῶν ἀποστόλων ὁμότροποι:—

Ἐσπέρας ἔν ἐν τῇ ἀρρυπνία ψάλλομεν τὴν ἀκολοθίαν τῶν ἁγίων τὴν γεγονυῖαν παρὰ τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου μητροπολίτου Εὐχαΐτων¹²¹:—

Μετὰ τὸν προομιακὸν ψαλμόν, ψάλλομεν τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια. Ἰστώμεν στίχους η'. Ἦχος δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Τὰ τῆς χάριτος ὄργανα, δευτεροῦντες αὐτά. Πόξα, ἡχ' ἢβ' Τὰς μυστικὰς σήμερον. Καὶ νῦν, Τίς μὴ μακαρίσει σε. Εἴσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Πευτερονομίου τὸ ἀνάγνωσμα Εἶπε Μωσῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ Ἴδετε παραδέδωκα. Πευτερονομίου τὸ ἀνάγνωσμα Εἶπε Μωσῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ Ἴδου Κυρίου. Σοφίας Κολλομῶντος τὸ ἀνάγνωσμα Δικαίων ψυχαί. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ ἰδιόμελα. Ἦχος β' Πευτε τῆς ἕρανίς Τριάδος. Ἦχος ὁ αὐτὸς Τοὺς ἀναφθέντας ἄνθρωκας. Ἦχος ἢβ' Τὸ Παῦδ τὴν σφενδόνην. Ἦχος ἢδ' Ἐπεφάνη ἡ χάρις. Ἦχος ἢβ' Τριάς ἁγία καὶ προσκυνητή. Πόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Τοὺς ἱεράρχας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ νῦν, ἤ ὁ αὐτὸς Τὴν τῶν παρθένων καλλονήν. Καὶ αἱ συνήθεις εὐχαὶ τῆς λιτῆς. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἢδ' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίροις ἱεραρχῶν ἢ τριάς, τῆς Ἐκκλησίας τὰ μέγала προπύργια. Στίχος δ': Καυχῆσονται ὅσοι ἐν δόξῃ. Χαίροις ἱεραρχῶν ἢ

τριάς, οὐρανοβάμονες ἐπίγειοι ἄγγελοι. Στίχος β': Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην. Χαίροις ἱεραρχῶν ἢ τριάς, τοῦ ἐπιγείου στερεώματος ἡλίου. Πόξα, ἡχ' ἢδ' Καλπίσωμεν ἐν σάλπιφι ἀσμάτων χορεύσωμεν ἐόρτια. Καὶ νῦν, ἤ ἡχ' ὁ αὐτὸς. Καλπίσωμεν ἐν σάλπιφι ἀσμάτων προκύψασα γὰρ ἄνωθεν. Ἀπολυτικίον ἡχ' δ' Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας. Ἐτερον ἡχ' δ' Ὡς τῶν ἀποστόλων ὁμότροποι:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης ἄλλο. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἡχ' δ' πρὸς Ταχὺ προκατάλαβε. Φωστῆρες ὑπέρλαμπροι. Πόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ἤ Παρθένε πανύμνητε. Μετὰ τὴν β' ἄλλο, ἡχ' ἡχ' δ' πρὸς Κατεπλάγη Ἰωσήφ. Ἐν λειμῶνι τῶν Γραφῶν. Πόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ἤ Τρικυμίας τῶν παθῶν. Μετὰ τὸν πολυέλεον, ἡχ' ἡχ' δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι. Πόξα, ὁμοιον. Καὶ νῦν, ἤ ὁμοιον. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῶ δ' ἦχος. Προκείμενον Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην. Στίχος: Τὸ στόμα μὲ καλήσει σοφίαν. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγελιον, ὁ Ν'. Πόξα, Ταῖς τῶν διδασκάλων πρεσβείαις ἐλεῆμον. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Στίχος: Ἐλέσόν με ὁ Θεός. Στιχηρὸν ἡχ' ἢβ' Ἐξεχύθη ἡ χάρις. Κανόνες τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Καὶ τῶν ἁγίων εἰς η'. Ἦχος β' καὶ ἢδ'. Καταβασία Χέρσον ἀβυσσοτόκον. Ἄπο γ' ς, ἡχ' ἡχ' ἢδ' πρὸς Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον. Τοὺς μεγάλους φωστῆρας τοὺς φωταυγεῖς. Πόξα, ὁμοιον Τὴν σοφίαν λαβόντες παρὰ Θεοῦ. Καὶ νῦν, ἤ ὁμοιον Τὴν ψυχὴν μὲ, Παρθένε, τὴν ταπεινήν. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἡχ' β' πρὸς Τοὺς ἀσφαλεῖς. Τοὺς ἱερούς καὶ θεοφθόγγους. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ἐγκώμιον τῶν τριῶν¹²². Μετὰ τὴν ς ς τὰ ἑξαποστειλάγια, πρὸς Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις. Τὰ τοῦ φωτὸς δοχεῖα.

Ἔτερον ὅμοιον Ἡ ἐνιαία Θεότης. Καὶ τὸ *Ἔ* Χρυσοπλοκάτατε πύργε. Εἰς τοὺς αἴνους τὸ Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν στίχους δ'. Στιχηρὰ προσόμοια *Ἠ* β' πρὸς Ποί-οις εὐφημιῶν στέμμασι. *Πόξα*, *Ἠ* β' *Σήμερον αἱ ψυχαὶ τῶν γηγενῶν. Καὶ νῦν, ὅμοιον Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν τῷ ναῶ προσφέρεται ὡς βρέφος. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων τῶν ἁγίων *ϛ* γ' καὶ *ϛ* γ'. Προκείμενον *Ἠ* *πδ* *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἰπόστολος πρὸς Ἑβραίους: Ἀδελφοί, πείθεσθε τοῖς ἡγαθμένοις ὑμῶν. Ἀλληλουῖα *Ἠ* δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ ὄρανοι. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· *Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτὸ μαθηταῖς: ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*¹²³. Καὶ τὰ λοιπά:-*

Εἰς τὰς *λϛ'*. Τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων Κυρίου καὶ Ἰωάννης:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικὸν εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰστώμεν στιχηρὰ προσόμοια

Ἠ δ' πρὸς *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἰθληταὶ γενναῖοτατοι. Πόξα*, *Ἠ* *πδ* *Πυρὰς μαρτύρων σήμερον. Καὶ νῦν, Ἔ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς *δ* *Ἠ*. Πόξα*, *Ἠ* β' *Δεῦτε τῶν πιστῶν ὁ σύλλογος. Καὶ νῦν, Ἔ. Τροπᾶριον *Ἠ* *πδ* Τὰ θαύματα τῶν ἁγίων σου μαρτύρων:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὰς συνήθεις *Ἠ* τὰ *πδ* (ἐκ τῆς *δ* *Ἠ*). Ἐναγινώσκουμεν δὲ καὶ τὸ μαρτύριον αὐτῶν, δόσεις *β*¹²⁴. Οἱ κανόνες τῆς *δ* *Ἠ*, καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ', *Ἠ* δ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον *Ἠ* γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἐκ τῆς *Δείας* χάριτος τὴν δωρεὰν τῶν θαυμάτων. Μετὰ τὴν *γ*, τὸ ἔξαποστειλᾶριον πρὸς Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις. Θαυματουργοὶ φωστῆρες. Θεοτοκίον ὅμοιον *Σὲ προστασίαν πάντες. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ τῆς *δ* *Ἠ**¹²⁵. *Πόξα*, *Ἠ* δ' *Ἄξιπαῖνοις ἅσμασι πιστοὶ μεγαλύνωμεν. Καὶ νῦν, Ἔ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος *ϛ* γ' καὶ *ϛ* γ'. Καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Λειτουργίας, ὡς συνήθεις. Ζήτησιν εἰς μεγαλομάρτυρας:-

Τέλος τοῦ τύπου τοῦ Ἰανουαρίου μηνός:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΘ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἡ ἐν τῷ «λουτρῷ» (τυπικὸν Μονῆς Εὐεργέτιδος ΙΑ' αἰῶνος, Δ/σκη Ι, 380) δηλαδὴ ἐν τῷ ἁγιασμάτι ἔνθα ἐγίνοντο τὰ λούμματα. Πρὸ τοῦ Καθολικοῦ τῶν ἱερῶν Μονῶν ὑπήρχε (καὶ ὑπάρχει εἰσέτι) κολυμβήθρα ἢ ἐπιλεγόμενη «φιᾶλη» (οὕτως ὀνομάζεται καὶ ἐν τῷ ὡς ἄνω τυπικῷ), μαρμαρίνη δηλονότι λεκάνη ἐστεγασμένη πρὸς τέλει τοῦ ἁγιασμοῦ. Ταύτης μὴ ὑπαρχούσης καὶ καιροῦ μὴ ἐπιτρέποντος τελεῖται ὁ ἁγιασμὸς ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ Καθολικοῦ εἰς κόλυμβον κινητὸν καὶ ἐπὶ τετραποδίου τοποθετημένον:-

2. Κρατοῦντος ἐν χερσὶ τὸν Τίμιον Σταυρὸν τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ ἐνδεδυμένου στολὴν λευκὴν (τυπικὸν ΙΒ' αἰ. ἐν Δ/σκη Ι, 815):-

3. Κατὰ τὸ τυπικὸν Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος (ΙΑ' αἰῶνος ἐν Δ/σκη Ι, 380) «ἀναγινώσκονται τὰ γ' ἀναγνώσματα τοῦ ἁγιασμοῦ, πάντων ἰσταμένων»:-

4. Ἴνα μὴ θόρυβος γένηται, ἢ διανομὴ τῶν κηρίων γίνεται πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Πρόσχευς ὅτι ἡ φωταψία αὕτη ἔχει ἄμεσον σχέσιν μετὰ τὴν ὀνο-

μασίαν τῆς ἑορτῆς, Φῶτα. Προέρχεται ἐκ τῆς λαμπαδουχίας τῶν φωτιζομένων καὶ κατὰ τὴν νύκτα ταύτην βαπτιζομένων. Καὶ ταῦτα συμβολικῶς ἵνα δείξωσι ὅτι Κύριός ἐστι τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἵνα ἐπαξίως φάλωσι Φῶς ἐκ φωτὸς ἔλαμψε τῷ κόσμῳ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐπιφανεὶς Θεός, τοῦτον λαοὶ προσκυνήσωμεν:—

5. Εἰ πάρεστι διάκονος λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν μυστικῶς ἐκφωνουμένων τῶν εἰρη-
νικῶν ὑπὸ τοῦ διακόνου. Εἰ δὲ μὴ, λέγει τὰς εὐχὰς ἀναγινωσκομένων τῶν προφητειῶν:—

6. Μυστικῶς ἀναγινώσκειται καὶ ἡ εὐχὴ Σωφρονίου Ἱεροσολύμων *Τριάς ὑπερούσιε, ὑπεράγαθε*. Τοῦτο ἔθος ἐστὶ παλαιὸν μαρτυρούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος (ἐνθ' ἀνωτέρω), «*τῆς εὐχῆς ὑπαναγινωσκομένης*»:—

7. Ὡς ἐκ τούτου χρειάζεται λεκάνη ὕδατος βαθεῖα καὶ οὐχὶ δοχεῖόν τι ἀβαθές, ὡς συν-
ηθίζεται παρά τισι ἐν τοῖς ἀγιασμοῖς:—

8. Κατάγει τὸν Τίμιον Σταυρὸν τρεῖς σταυροειδῶς ἐν ἐκάστῳ τροπαρίῳ:—

9. Τοῦτο ψάλλεται ἅπαξ ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ δις ὑπὸ τῶν χορῶν:—

10. Ραντίζει τὸν τόπον πρῶτον σταυροειδῶς, εἶτα τὸν προεστῶτα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ τάξιν. Γίνεται δὲ ὁ ραντισμὸς διὰ κλάδων βασιλικοῦ χλωροῦ ἢ ξηροῦ ἢ διὰ τῆς διατρήτου «ἀγιαστούρας», ἣν πληροὶ ἀγιασμοῦ, ἢ διὰ κλάδων ἐτέρου ἀρωματικοῦ φυ-
τοῦ (ἀραβικοῦ βασιλικοῦ, ἀρμπαρόρριζας, μαντζουράνας, δενδρολιβάνου κλπ.). Πολλὰ τῶν εὐσεβῶν γυναικῶν διατηροῦσι ἐν «ζωῇ» γάστρας ἐκ βασιλικοῦ εἰς «λιακωτὰ» διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην. Ἄλλ' εἰς Ῥωσσίαν, Σιβηρίαν τε καὶ Ἀλάσκαν τῶν -30° Κελσίου τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι. Διὸ καὶ χρησιμοποιοῦσι σαρωθροειδές τι κατασκευάσμα δίκην μα-
κροῦ χρωστήρος (πινέλλου):—

11. Εἴθισται ἵνα ραντιζομένων ἡμῶν ψάλλῃται παρὰ τοῦ ἱερέως τὸ κοντάκιον *Ἐπεφάνης σήμερον τῇ οἴκουμένῃ*. Οὐ μὴν ραντιζόμεθα μόνον ἀλλὰ καὶ πίνομεν ἐξ αὐτοῦ «*μετὰ τὸ συστειλαί (τὸν ἱερέα) τὰ ἅγια, ἀπογεύεται ἐξ αὐτοῦ, καὶ δίδωσι καὶ τῷ λαῷ καὶ μετὰ τὸ πιεῖν ἅπαντα τὸν λαὸν εἰσερχόμενοι ἐν τῷ ναῷ...*» (Δ/σκη I, 815).

Πρόσχες ὅτι ὁ ἱερεὺς δίδει τὸν ἀγιασμὸν εἰς τοὺς πιστοὺς καὶ οὐχὶ ὡς γίνεται σήμε-
ρον ἀπὸ βρύσεων, καταπατουμένου ἀσεβῶς:—

12. Ὅπερ εὐρίσκεται καταγεγραμμένον ἐν τοῖς μηναίοις μετὰ τὸ πέρασ τοῦ ἀγιασμοῦ:—

13. Προηγουμένου βεβαίως τοῦ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ὅπερ ψάλλεται*
τρὶς:—

14. Ὡς ἐν ἐκτάσει περιεγράψαμεν εἰς τὴν 26ην ὑποσημείωσιν τοῦ ΙΣΤ' κεφαλαίου. Ἰστέον ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁ λειτουργήσας ἱερεὺς ἀγιάζει πᾶσαν τὴν Μονὴν διὰ ραν-
τισμοῦ ψάλλων τὸ *Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε*.

«*Εἷς τῶν ἱερέων ἀλλάσσει καὶ ἐξέρχεται τοῦ ναοῦ μετὰ τῶν φαλτῶν καὶ τῶν κλη-
ρικῶν (κατωτέρων ἐννοεῖ τὸ τυπικὸν ἡγουν ἀναγνωστῶν, ὀστιαρίων, ὑποδιακόνων) προ-
πορευομένων αὐτῷ διακόνων μετὰ δύο μανουαλίων καὶ θυμιατοῦ, καὶ ἐνὸς βαστάζον-
τος χρινίδιον μετὰ σπόγγου, καὶ ἐτέρου κεράμιον μετὰ τοῦ ἀγιασμοῦ. Καὶ πρῶτον
μὲν ἀπέρχονται εἰς τὸ κελλίον τοῦ προεστῶτος, ψάλλοντες τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς
καὶ φωτίζουν αὐτό, εἶτα καθεξῆς ἅπαντα τὰ κελλία τῶν ἀδελφῶν, τὰ τε κάτω καὶ
τὰ ἄνω, οὐδὲ ἡ τράπεζα ἀπολέλειπται, οὐδὲ τὸ κελλάριον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ μαγειρεῖον
ὁμοίως καὶ τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὸ μαγκιπεῖον καὶ εἰς ἅπασαν τὴν μονήν, εἶθ' οὕτως
ὑποστρέφει εἰς τὴν ἐκκλησίαν» (τυπικὸν τοῦ 1292, Δ/σκη I, 848):—*

15. Ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ δηλονότι:—

16. Διακλύω καὶ διακλύζω σημαίνει ἐκπλύνω τὸ στόμα μου. Πίνω ὑγρόν τι πρὸς κα-

θαρισμὸν τοῦ στόματος. Ὅποτε μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας Λειτουργίας καὶ τὴν διανομὴν τοῦ κατακλαστοῦ διανέμεται ὕδωρ καὶ οἶνος πρὸς κατάποσιν αὐτοῦ καὶ ὀλίγην ἐνίσχυσιν (ὄρα καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Κυπρίων ἕως καὶ τῆς σήμερον λεγόμενον *θκιακλάζω* τὸ στόμα μου).

«*Λαμβάνουσιν οἱ ἀδελφοὶ κλαστὸν καὶ πρὸς ἓν κρασοβόλιον ἐν τῷ νάρθηκι καὶ πλέον οὐδέν*» (Δ/σκη I, 815, τυπικὸν τοῦ IB' αἰῶνος):—

17. Ψαλλόντων τὰ τροπάρια Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ τὰ ἐξῆς:—

18. Τοῦτο (τὸ ἐσθίειν δηλαδὴ ἰχθύας) οὐ ποιούμεν νῦν διότι οὐδεὶς προεστῶς εὐδοκεῖ εἰς τοῦτο. Καίτοι ἀναφέρεται εἰς παλαιὰ τυπικά, παλαιότερα τοῦ ἡμετέρου π.χ. «*καὶ ἐσθίομεν ἰχθύας καὶ πίνομεν οἶνον καλὸν διὰ τὴν ἀκολουθίαν*» (ἐνθ' ἀνωτέρω, 816):—

19. Μετὰ τὴν 7ην ἑσπερινήν (7:25 διὰ τὴν ἀκριβειαν) κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—

20. Τάλαντον τανῦν, κόπανον, σήμαντρον καὶ κώδωνας:—

21. Ἀπὸ Δευτέρας ἕως καὶ Πέμπτης τὸ μέγα ἀπόδειπνον, ἐν ᾧ λέγονται τὰ πάντα χῦμα καὶ ἄπαξ, τῆς Ὁραίας Πύλης οὔσης κεκλεισμένης. Εἰς τὸ β' Τρισάγιον, τὸ ἀπολυτίκιον, εἰς τὸ γ' τὸ κοντάκιον:—

22. Λιτανεύοντες μετὰ τῆς εἰκόνης τῆς Βαπτίσεως ἕως τοῦ νάρθηκος:—

23. Τὸ ἐκ τοῦ Ἀπανθίσματος ἀργὸν δίς:—

24. Ἄριστος πάντων ὁ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου λόγος ἐστὶν *Εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα*, οὗ ἡ ἀρχὴ *Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ τήμερον*:—

25. Εἴθισται ἵνα φάληται ὁ εἰς ἦχον δ' ἅγια πολυέλεος Δανιὴλ τοῦ Πρωτοφάλτου. Εἶτα τὸ *Ἐξομολογεῖσθε σύντομον καὶ ἡ Ἐκλογή* ἐκ τοῦ Ἐκλογαρίου. *Δόξα*, τριαδικὸν ἀργόν. *Καὶ νῦν*, θεοτοκίον ὡσαύτως ἀργόν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολυελέου (τοῦ Δανιὴλ ἡγουν):—

26. *Δόξα*, *Τὰ σύμπαντα σήμερον ἀγαλλιᾶσθω. Καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. *Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς καὶ τὸ πεντηκοστάριον ἰδιόμελον ἦχος πλ β' Θεὸς Λόγος ἐπεφάνη ἐν σαρκί*:—

27. Μᾶλλον πρόκειται περὶ λάθους, διότι οἱ κανόνες ψάλλονται πάντοτε μέχρι τῶν ιδ' τροπαρίων (μετὰ τῶν εἰρμῶν) εἰς ἐκάστην ᾠδὴν. Τὰ τροπάρια λοιπὸν εἰς δέκα. Ἦγουν ὁ εἰρμὸς τοῦ α' κανόνος δίς, τὰ τροπάρια αὐτοῦ εἰς ε', ὁ εἰρμὸς τοῦ β' κανόνος δίς, τὰ τροπάρια αὐτοῦ εἰς δ' (*Δόξα καὶ νῦν* εἰς τὰ δύο τελευταῖα). Καταβασίαι διπλαῖ εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον (ἡγουν ἀνὰ πᾶσαν ᾠδὴν) καὶ οὐχὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ᾠδῶν. Τὸ «*ἐκβαίνειν εἰς στίχους ις' οὐχ εὐρίσκεται ποτε ἐν τοῖς Ἱεροσολυμιτικοῖς τυπικοῖς*» (Δ/σκη III, 750, Συναϊτικὴ διάταξις ΙΘ' αἰῶνος), «*πρόσχεσ ὅτι τὰ ἀκριβῆ τῶν τυπικῶν πλέον τῶν ιδ' στίχων οὐχ ἰστώσιν*» (αὐτόθι, 752):—

28. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου *Λόγος εἰς τὰ Ἅγια Φῶτα* (λθ'):—

29. Τὰ ἔντυπα μηναιᾶ ἔχουσιν ὡς πρῶτον μεγαλυνᾶριον ψαλλόμενον δὶς μετὰ τοῦ εἰρμοῦ *Ἄπορεῖ πᾶσα γλῶσσα, τὸ Μεγάλυνον ψυχὴ μου τὴν τιμιωτέραν τῶν ἄνω στρατευμάτων*. Τοῦτο δοκεῖ μοι ὀρθότερον διότι ὁ εἰρμὸς οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἑορτήν:—

30. Ἀργὴ καὶ ὁμοηχοῦσα τῷ α' ἢ τῷ β' ἰδιομέλω τοῦ *Δόξα καὶ νῦν*. Ἀρχόμεθα δὲ κανονικῶς ἀπὸ τοῦ *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς* καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ *Ἦμνοῦμέν σε*, ὡς διατάττουσι νεώτερα τυπικά:—

31. Ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις ὅτι τὸ τυπικὸν δὲν ὀμιλεῖ περὶ οἰουδήποτε σταυροῦ, ἀλλὰ περὶ σταυροῦ ἢ θήκης ἐμπεριεχούσης Τίμιον Εὐλόν:—

32. Ποίαν ὥραν ἐξερχόμεθα τοῦ Ναοῦ; Δὲν καθορίζεται ἐπακριβῶς. Πάντως ἔννουχα λίαν ἢ ἔστω ἅμα τῇ ἑῷ. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον του εἰς τὸ ἅγιον Βάπτι-

σμα ἀναφέρει ὅτι ὁ ἁγιασμὸς ἐγένετο περὶ μέσας νύκτας. «*Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐβαπτίσατο, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἡγίασε φύσιν. Διὰ τοι τοῦτο καὶ μεσονυχτίῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἅπαντες ὑδρευσάμενοι οἴκαδε τὰ νάματα ἀποτίθενται, καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον φυλάττουσιν, ἅτε δὴ σήμερον ἁγιασθέντων τῶν ὑδάτων· καὶ τὸ σημεῖον γίνεται ἐναργὲς οὐ διαφθειρομένης τῆς τῶν ὑδάτων ἐκείνων φύσεως τῷ μῆκει τοῦ χρόνου, ἀλλ' εἰς ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον καὶ δύο καὶ τρία πολλάκις ἔτη τοῦ σήμερον ἀντληθέντος ἀκεραίου καὶ νεαροῦ μένοντος, καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τοῖς ἄρι τῶν πηγῶν ἐξαρπασθεῖσιν ὕδασι ἀμιλλωμένου».*

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ἐξάγονται σπουδαῖα συμπεράσματα περὶ τοῦ ἁγιασμοῦ·

α) Ὅτι ὁ ἁγιασμὸς αὐτὸς οὐδέποτε ἀλλοιοῦται.

β) Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ (τῆς Ἀντιοχείας τοῦλάχιστον, ὅπου ἐξεφωνήθη ὁ ὑπ' ὄψει λόγος τῆς 6ης Ἰανουαρίου τοῦ 387) ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὸν ἁγιασμόν, ὄνπερ ἐκράτουν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν.

γ) Ὅτι λανθασμένον τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ ἁγιασμὸς αὐτὸς δὲν φυλάσσεται οἴκοι εἰ μὴ μόνον εἰς τοὺς Ναοὺς πρὸς μετάληψιν τῶν βαρέως ἁμαρτανόντων (ἄλλη πλάνη αὕτη καὶ ἀτυχής, συνεχιζομένη ὑπὸ πολλῶν πνευματικῶν). Καὶ μὴ εἶπη τις ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου ἁγιασμοῦ. Ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἄλλοῦ ὡς ὀφόμεθα ἐτελεῖτο μόνον εἷς ἁγιασμός, κατὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἄλλαι ὁμως αἱ τυπικαὶ διατάξεις τῆς Ἀντιοχείας τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ ἄλλαι αἱ ἀργότερον διαμορφωθεῖσαι. Ἡ μνεῖα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ βρύσεως ἢ πηγῆς ὕδατος παραπέμπει εἰς ὥρας πρωΐνας ὅποτε εἶχεν ἐπέλθει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Συνήθως σήμερον ὁ ἁγιασμὸς τελεῖται εἰς τὴν φιάλην ἢ εἰς τὴν βρύσιν τῆς Μονῆς, εἴ ἐστίν, ἢ εἰς τὸν νάρθηκα, κακοκαιρίας ἕνεκα·—

33. Λέγεται δὲ ἐκφώνως καὶ ἡ εὐχὴ Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων *Τριάς ὑπερούσιε*·—

34. Πρόσχευς ὅτι ἐνταῦθα ἀπλῶς ῥαντίζει οὐχὶ καὶ μεταδίδει. Οὐ μεταλαμβάνομεν ἁγιασμοῦ τανῦν ἕνεκα τῆς θ. Λειτουργίας, ἥτις ἐπακολουθεῖ, καὶ τῆς μεταλήψεως τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων·—

35. Σχῆμα πρωθύστερον. Ἡ ψαλμωδία τοῦ ἀπολυτικίου γίνεται κατὰ τὴν κατάδυσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὡς προεγράφη·—

36. Τίθεται ἐνταῦθα τὸ ἐρώτημα: Διατί γίνονται δύο ἁγιασμοί; Ποῖος ὁ λόγος καὶ πόθεν ἤρξατο αὕτη ἡ συνήθεια; Ἀπαντῶμεν δι' ὀλίγων ἔχοντες ὡς ὀδηγὸν τὰ διάφορα κατὰ καιροὺς τυπικά.

Εἰς τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (Δ/σκη ΙΙΙ, 38) ἀναγράφεται ὅτι «οὐ μέντοι ποιούμεν πάλιν ἁγιασμόν, ἀλλὰ στερεοῦμεν τοὺς βασιλεῖς καὶ παρακράτους τὸν ἡγούμενον». Εἰς ἁγιορειτικὸν τυπικὸν τῆς Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ 1841 δηλοῦται ὅτι γίνονται δύο ἁγιασμοὶ ἀλλὰ ὑπάρχει ἡ παρατήρησις «*Ἰστέον δέ, ὅτι ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐσπέρας μόνον γίνεται ὁ ἁγιασμός, πρῶτ' δὲ οὐ*».

Καὶ πράγματι «ὁ Πατριάρχης ποιεῖ τὴν τοῦ ὕδατος εὐχὴν καὶ εὐλογεῖ τὰ ὕδατα» κατὰ τὸ ἐσπέρας (ἐνθ' ἀνωτέρω, Ι, 40, 41).

Ὅς δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου (ἐνθ' ἀνωτέρω) ἐμμέσως ἐξάγεται ὅτι καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ εἰς ἁγιασμόν ἐτελεῖτο. Πάντα τὰ νεώτερα τυπικὰ ὁμιλοῦσι περὶ δύο ἁγιασμῶν. Ἐνὸς ἀφ' ἐσπέρας καὶ ἐνὸς τὴν πρωΐαν. Ἐκ παλαιῶν χρόνων ἐγένετο συζήτησις ἐὰν πρέπει νὰ τελεῖται εἷς ἁγιασμός ἢ δύο.

Τὴν «διένεξιν» ταύτην περιγράφει ἐναργῶς τυπικὸν ἐκ τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1405 (ἐν Δ/σκη III, 462)·

«Ἐδοξέ τισι περισσὸν εἶναι δις ἐκτελεῖσθαι τὸν ἀγιασμὸν τῶν ἀγίων Θεοφανείων καὶ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ οἰκείου λόγου προβάλλονται τὸ ἅπαξ τὸν Κύριον βαπτισθῆναι ἄπορον γὰρ πῶς τοῦτο δοκεῖ τοῖς μὴ τὴν αἰτίαν εἰδῶσι, δι' ἣν ἐτάχθη γίνεσθαι τοῦτο. Ἡμεῖς τοίνυν αἰτίαν ἐνταῦθα ὡς εἰκὸς ἀποδόντες, τὸ ποιητέον τοῖς νουνεχέσι καταλείψωμεν, ἔστι δὲ αὐτὴ ἐν ταῖς τῶν ἀγίων Ἀποστόλων διατάξεσι, τὴν λειτουργίαν τῇ παραμονῇ τῶν ἀγίων Θεοφανείων περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐκτελεῖσθαι νενομοθέτηται καὶ μετ' αὐτὴν εὐθύς τὸν ἀγιασμὸν, διὰ τὸ καὶ τὸ μυστήριον τοῦτο περὶ τὸ μεσονύκτιον ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ τελεσθῆναι. Ἐπεὶ γοῦν καὶ ἐν τοῖς μέρεσι τῶν Ἱεροσολύμων σεβάσμιαι μοναί, ἀλλὰ δὴ καὶ αἱ ἐκκλησίαι, καὶ μάλιστα αἱ τὸν Ἰορδάνην πλησιάζουσαι, ἀνάγκην εἶχον τὸν ἀγιασμὸν ἐν αὐτῷ δὴ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐκτελεῖν δι' ἐντελεστέραν μνήμην τοῦ μυστηρίου, ὁ καιρὸς δὲ τοῦτο ῥάδιον οὐ παρεῖχε, διὰ τὸ ἄχρι μεσονυκτίου τὴν λειτουργίαν παρατείνεσθαι, ὡς δεδήλωται, ἦν δὲ καὶ τοῦτο πολλῷ πλεον ἀναγκαιότερον, τὸ μετὰ τὴν λειτουργίαν εὐθύς τὸν ἀγιασμὸν ἐκτελεῖσθαι, δις τοῦτο ἐπενοήσαντο γίνεσθαι ἑσπέρα μὲν διὰ τὴν τοῦ καιροῦ ἀνάγκην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εὐθύς μετὰ τὴν λειτουργίαν, τὴν πρωΐαν δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Ἰορδάνῃ διὰ τὴν τοῦ ἐν αὐτῷ πραχθέντος μυστηρίου ἀνάμνησιν, καὶ τούτου παρ' ἐκείνοις οὕτως ἐνεργουμένου ἀνέκαθεν μέχρι τοῦ νῦν. Ἐπειδὴ τὸ τυπικὸν καὶ τοὺς καθ' ἑτέρους τόπους ἀγίων μονῶν τε καὶ ἐκκλησιῶν ἐκεῖθεν μετενήνεκται, ἤγουν ἀπὸ τῆς τοῦ ἀγίου Σάββα λαύρας, δις τοῦτο ἐκτελεῖσθαι προστάσσει, οὐκ ἔστιν οὖν περισσόν, ὥς μοι δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀρμόδιον διὰ τὴν τῶν πατέρων παράδοσιν».

Τὸ τυπικὸν δὲ τοῦ 1346, τῆς Τραπεζοῦντος ὡσαύτως (αὐτόθι 456) δίδει καὶ τὴν ἐξῆς χρήσιμον πληροφορίαν· «τῇ δὲ ἐπαύριον συνέρχονται ἅπαντες μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ ἐκτελοῦσι τὸν τοιοῦτον ἀγιασμὸν καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, διὸ γοῦν ἐπηνέχθη τὸ παρὸν τυπικὸν ἀπὸ τῶν κατὰ τῶν Ἱεροσολυμιτικῶν μονῶν, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου δεδήλωται, διατέτακται ἐν τούτῳ ὁ διπλοῦς ἀγιασμὸς κατὰ τὴν Ἱεροσολύμων μονῶν συνήθειαν».

Ὅποτε συμπεραίνομεν πῶς τὸ ἔθιμον ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῶν Ἱεροσολύμων διεδόθη καὶ εἰς τὸν λοιπὸν ὀρθόδοξον κόσμον. Ἦν δὲ ὁ διπλοῦς ἀγιασμὸς καὶ ἀνάγκη. Ἐγένετο εἰς τὰς I. Μονὰς διὰ τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἀσθενεῖς. Ἐν δὲ τῷ Ἰορδάνῃ διὰ πάντας τοὺς λοιπούς, τοὺς δυναμένους κατέρχεσθαι ἕως αὐτοῦ δι' ὅλης τῆς νυκτός·—

37. Οἱ νεώτεροι προσθέτουσιν «ὑπὸ Ἰωάννου». Ὅμως λάβε κατὰ νοῦν ὅτι τὸ ἀπλούστερον καὶ ἀρχαιότερον·—

38. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως, τὸ Μεγάλυνον ψυχὴ μου, Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα. Εἰ δὲ ἡ τοῦ Μ. Βασιλείου θ. Λειτουργία τελεῖται τὸ Ἐπὶ σοὶ χαίρει Κεχαριτωμένη, ὅπερ οὐδέποτε ἀντικαθίσταται ἔστω καὶ ἂν δεσποτικὴ ἦ ἡ ἑορτή·—

39. Ἡ κρεῖττον, Δόξα τοῦ τιμίου Προδρόμου. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς·—

40. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα (ὁ μ'), ὅστις εἶναι καὶ ὁ μακροσκελέστερος λόγος τοῦ ἀγίου Πατρός·—

41. Ἡ ἡ γ' ὠδὴ ἐκ τοῦ α' κανόνος τῆς ἑορτῆς εἰς δ' καὶ τοῦ Προδρόμου ἐκ τῆς ε' ὠδῆς τοῦ κανόνος αὐτοῦ εἰς δ'·—

42. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον ἀλληλουϊάριον εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Στίχος: Περφυτευμένος

ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσει. Προτιμητέον τὸ ἀλληλουϊάριον τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

43. Ἦγουν εἰς τοὺς μακαρισμοὺς ἀναστάσιμα δ', τῆς ἑορτῆς ἐκ τοῦ πρώτου κανόνος ἢ γ' ὡδὴ εἰς δ', καὶ τοῦ Προδρόμου δ' ἐκ τῆς ε' ὡδῆς τοῦ κανόνος αὐτοῦ. Προκειμένον καὶ ἀλληλουϊάριον πρῶτον τῆς Κυριακῆς μετὰ τὰ Φῶτα καὶ εἶτα τοῦ Προδρόμου. Ἀπόστολος Κυριακῆς μετὰ τὰ Φῶτα καὶ τοῦ Προδρόμου, ὡσαύτως καὶ Εὐαγγέλια δύο, τῆς Κυριακῆς μετὰ τὰ Φῶτα καὶ τοῦ Προδρόμου. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:—

44. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα, πρὸς Ἐφεσίους Ἀδελφοί, ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν. Προκριτέος ὁ τοῦ Ἀποστόλου:—

45. Ταῦτα θεωροῦνται περιττὰ τανῦν, ὑπαρχόντων πολλῶν «τυφλοσυρτῶν». Τότε ὅμως ἦσαν δύσκολα καὶ ἐπομένως ἀπαραίτητα. Διὸ καὶ κατὰ τοὺς πρωῒμους χρόνους ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Πάπας ἀνήγγελλε μετὰ τὰ Χριστούγεννα τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ ἐπερχομένου Πάσχα, ἄρα καὶ τῶν Ἀπόκρεω. Ἀργότερον κατηρτίσθησαν χειρόγραφοι πίνακες τοῦ Πασχαλίου κύκλου διὰ πολλὰ ἔτη, οἵτινες ἀντιγραφόμενοι ἀπεστέλλοντο ἀνὰ τὸν ὀρθόδοξον κόσμον:—

46. Τοῦ ἀγίου τούτου ἡ μνήμη ἀποσιωπᾶται σήμερον ἐν τοῖς ἐν χρήσει μηναίοις. Ἐορτάζεται ὅμως τῇ 8ῃ Αὐγούστου:—

47. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

48. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος ια', εἰς Γρηγόριον Νύσσης, τὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀδελφόν, ἐπιστάντα μετὰ τὴν χειροτονίαν:—

49. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

50. Ὁ κανὼν οὗτος ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐντύπων μηναίων:—

51. Ἐννοεῖται ὅτι ψάλλομεν καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς τὴν γ' ὡδὴν:—

52. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

53. Διὰ τὸ ὁμόηχον πρὸς τὸν κανόνα τοῦ ἀγίου δύναται ἵνα ψαλῆ ἀντὶ τοῦ β' (ιαμβικῶ) κανόνος ὁ α':—

54. Ὅπου ἂν ἐορτάζηται ὁ ἅγιος δύναται ἵνα ψαλῆ ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς εἰς ε' (μετὰ τῶν εἰρμῶν) καὶ τοῦ ἀγίου εἰς ἦ:—

55. Ἡ δ' ἐκ τῆς γ' ὡδῆς τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὡδῆς τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου. Ὁ δὲ βουλόμενος πανηγυρίσαι τὸν ἅγιον ψαλλέτω εἰς στίχους ιβ' (ἀπὸ τοῦ Μακάριοι οἱ πρᾶεῖς) δ' ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς (ὡδὴ α' ἢ γ') καὶ ἦ τοῦ ἀγίου (γ' καὶ ε' ὡδὴ ἀνὰ δ'):—

56. Ἀνυμνήσωμεν οἱ πιστοί:—

57. Ἐκ τοῦ α' κανόνος τῆς ἑορτῆς ἢ γ' καὶ ἦ ε' ὡδὴ μετὰ τῶν εἰρμῶν αὐτῶν εἰς ἦ:—

58. Ἐκ τοῦ μαρτυρίου αὐτῶν τοῦ συγγραφέντος ὑπὸ τοῦ Ἀββᾶ Νείλου, οὗ ἡ ἀρχή: Ἀλώμενος ἐγὼ μετὰ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων:—

59. Τοῦ β' κανόνος τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἦ:—

60. Ἐκ τοῦ λόγου Ἀμμωνίου μοναχοῦ τοῦ Αἰγυπτίου οὗ ἡ ἀρχή: Ἐγένετό μοί ποτε καθεζομένῳ ἐν τῷ ταπεινῷ μου κελλίῳ. Ὅρα τοῦτον ἐν τῷ Συναξαριστῇ:—

61. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

62. Ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ:—

63. Τοῦτο ἐξέπεσεν. Ἀντ' αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς μηναίοις καὶ ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ ὑπάρχει τὸ ὁμόηχον Ποθήσας σοφέ, πτωχείαν χριστομίμητον:—

64. Ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου Ἀγαπίου τοῦ Λάνδου ἢ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου:—
65. Ἐν τῷ ὄρθρῳ καὶ ἐφ' ὅσον ὁ ἅγιος τῆς ἡμέρας οὐκ ἔστιν ἑορταζόμενος εἰς ἡ' ἢ στερεῖται δευτέρου κανόνος ἢ δὲν ἑορτάζονται δύο ἅγιοι ὁμοῦ:—
66. Ἐφ' ὅσον εἰς τὸν ὄρθρον στιχολογοῦμεν τρία καθίσματα ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, τότε ἀπὸ Δευτέρας ἕως καὶ τῆς Παρασκευῆς στιχολογοῦμεν ἐν τῷ ἑσπερινῷ τὸ ἡ' καθίσμα οὐδ' ἡ ἀρχή· Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα:—
67. Ἐκ τῶν τοῦ Νικήτα Παφλαγόνος τοῦ φιλοσόφου καὶ ῥήτορος († 890):—
68. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι καὶ αἶνους, δοξαστικὸν δὲ τὸ ἐκ τῆς κθ' Ἰουνίου εἰς ἦχον δ' Τῷ τριττῷ τῆς ἐρωτήσεως. Περιττεύουσιν ὁμως:—
69. Τὸν συγγραφέντα ὑπὸ Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ μεγάλου, οὐδ' ἡ ἀρχή Ἀγαθὴν ἀμιλλαν ἐνωτίσασθε:—
70. Τοῦτο εἶναι πλεονασμός. Στιχολογοῦμεν μόνον δύο καθίσματα διότι ὁ ἅγιος ἑορτάζεται εἰς ἡ'. Πρόσχευς ὅτι λέγομεν καὶ καταβασίας Χέρσον ἀβυσσοτόκον:—
71. Εὐρηται τῇ β' Μαΐου ἐν τῷ ἑσπερινῷ. Ἡ ἀκολουθία τῆς σήμερον ἔχει ἀλλοιωθῆ διὰ τῆς προσθήκης ἰδιομέλων σχοινοτενῶν καὶ ἐν πολλοῖς κακοζήλων. Ἡμεῖς προκρίνομεν τὴν ἀπλουστέραν ἀκολουθίαν τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ καὶ τοῦτο ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς μεγάλους τούτους Πατέρας καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας προμάχους:—
72. Εὐρηται ἐν τοῖς ἀποστίχοις τῆς β' Μαΐου:—
73. Ἐκ τῶν ἑσπερίων ἀποστίχων τοῦ γ' ἦχου τῆς Παρακλητικῆς:—
74. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος (κα') εἰς τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον, οὐδ' ἡ ἀρχή Ἀθανάσιον ἐπαινῶν, ἀρετὴν ἐπαινέσομαι:—
75. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν ἐντύπων μηναιῶν (τὸ ε' κατὰ σειρᾶν):—
76. Ὡσαύτως καὶ τοῦτο εἰς τὴν λιτὴν (τὸ δ' κατὰ σειρᾶν):—
77. Ἐκ τοῦ γ' ἦχου τῆς Παρακλητικῆς ἐν τοῖς ἀποστίχοις τῶν αἰνῶν (ἐν ἧ ἂν ἡμέρα τύχη):—
78. Προφανῶς ὁ βίος τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ:—
79. Καὶ νῦν, θεοτοκίον:—
80. Τοῦτο ἐξέπεσεν ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα καὶ εἰς τὸ Μ. Ὡρολόγιον ὑπάρχει ἕτερον εἰς ἦχον δ' πρὸς τὸ Ἐπεφάνης σήμερον. Ἐν τῷ οἴκῳ Κύριος:—
81. Ἐὰν ποιήσωμεν ἀγρυπνίαν, ψάλλομεν πρῶτον τὸν μικρὸν ἑσπερινόν, τὸν ὑπάρχοντα καὶ ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιῖοις, ἀγνοούμενον δὲ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—
82. Τὰ ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιῖοις ὑπάρχοντα δεύτερα προσόμοια εἰς ἦχον δ' Ὁ ἐκ νηδύος μητρὸς ἡγιασμένος, καταλιμπάνονται ὡς νεώτερα. Καὶ μὴ οὔσης ἀγρυπνίας ἰστώμεν στίχους ε' καὶ δευτεροῦμεν τὰ τρία τοῦ α' ἦχου. Εἰ δὲ γίνεται ἀγρυπνία, ἰστώμεν στίχους ἡ' καὶ ψάλλομεν ταῦτα δις εἰς δὲ τοὺς δύο τελευταίους στίχους Αἰνεῖτε καὶ Ὅτι ἐκραταιώθη ἐπαναλαμβάνομεν τὸ α' καὶ τὸ β'. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἀρχαία τάξις. Κατὰ νεωτέραν συνήθειαν, ψάλλομεν τὸ α' τρίς, τὸ β' ὡσαύτως τρίς καὶ τὸ γ' δις:—
83. Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, Βίος Ἁγίου Εὐθυμίου:—
84. Ἐφ' ὅσον ὁ ἅγιος Εὐθύμιος ἑορτάζεται εἰς ἡ' καὶ ἔχει πλήρη ἀκολουθίαν, ἀντὶ τοῦ κανόνος τῆς Ὀκτωῆχου ψάλλομεν τὸν κανόνα τῆς Θεοτόκου Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε' ἢ ὁμόηχον τῷ α' κανόνι τοῦ ἁγίου ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου ἢ οἷον βούλη, πάντως τῆς Θεοτόκου:—
85. Τελουμένης ἀγρυπνίας. Ἡ χρίσις, ὡς προεγράψαμεν, γίνεται εἴτε ψαλλομένων τῶν

αίνων, εἴτε ἐν τῇ λιτῇ τοῦ ὀρθρου ψαλλομένων ἰδιομέλων τοῦ ἁγίου ἐκ τῆς λιτῆς τοῦ ἔσπερινου:—

86. Ἐκ τοῦ α' κανόνος ἢ γ' ᾠδῆ εἰς δ' καὶ ἐκ τοῦ β' κανόνος ἢ ε' ᾠδῆ ὡσαύτως εἰς δ':—

87. Ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ:—

88. Τὰ ἔντυπα μηναιῖα ἔχουσιν δεύτερον δοξαστικὸν ὁμόηχον *Φιλοσοφία κοσμήσας τὸν βίον σου*. Ἐπειδὴ τὸ Ὅσιε πάτερ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐψάλη εἰς τὸν ἔσπερινόν, δύνανται τις ἵνα ψάλη τανῦν τὸ τοῦ μηναιίου:—

89. Ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου Μαξίμου ἀμφοτέραι αἱ ᾠδαί (ἀνὰ δ'), διότι ὁ ἅγιος Νεόφυτος στερεῖται δοξαστικῶν ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου ἢ θ. Λειτουργία γίνεται δι' ὁμολογητῆν, τὸν ἅγιον Μάξιμον ἤγγουν:—

90. Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊάρια, Εὐαγγέλιον τὰ ἀναγραφόμενα διὰ τὴν κα' τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*:—

91. Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

92. Ὡσαύτως ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

93. Ἀμφοτέραι αἱ ᾠδαὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος τοῦ ἀποστόλου Τιμοθέου:—

94. Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον *Πᾶς ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοί, ὅπερ ζητεῖ τῇ Κυριακῇ α' Ματθαίου*:—

95. Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἀγκύρας ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, ἐν ᾧ ἐμπεριέχονται καὶ τὰ τοῦ ἁγίου Ἀγαθαγγέλου ὡς συμμαρτυρήσαντος:—

96. Ἀμφοτέραι αἱ ᾠδαὶ εἰς ἡ' ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος:—

97. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

98. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξιν μικροῦ ἔσπερινου, διότι δὲν προβλέπει ἀγρυπνίαν. Ὑπάρχει ὁμως εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα, διὸ καὶ ὁ βουλούμενος καὶ τὸν ἅγιον τιμῶν, ποιησάτω ἀγρυπνίαν καὶ ψαλάτω τὸν μικρὸν ἔσπερινόν. Ἄλλωστε παρακατιὸν τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ὑπονοεῖ τὴν δυνατότητα ἀγρυπνίας:—

99. Ἐὰν γίνῃ ἀγρυπνία ἀναβιβάζομεν ταῦτα εἰς ἡ' ψάλλοντες αὐτὰ δις καὶ ἐπαναλαμβάνοντες εἶτα τὸ α' καὶ τὸ β'.

Πρόσχες ὅτι τὰ εἰς ἦχον β' *Ποίοις εὐφημιῶν, Δεῦτε ἐν ἱεροῖς μέλεσι, καταλιμπάνονται ὡς νεώτερα καὶ ἥσσανος ποιητικῆς ἀξίας* (ποιήματα ὄντα Ν. Μαλαξοῦ). Ταῦτα ἀποβάλλει καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη) ὀρθῶς:—

100. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξιν λιτῆς. Ὅμως ἀγρυπνίας τελομένης τυγχάνει ἀπαραίτητος. Ἐν αὐτῇ τῇ περιπτώσει ψάλλομεν τὴν ἐν τοῖς μηναιίοις ὑπάρχουσαν λιτῆν:—

101. Τὰ ἔντυπα μηναιῖα ἔχουσι θεοτοκίον προσόμοιον πρὸς τὸ *Τί ὑμᾶς καλέσωμεν ἅγιοι, Πάντων ἢ ἀντίληψις Δέσποινα*. Κακῶς ὁμως, διότι ἔχοντα ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου πλήρη ὠφείλον ἵνα ἔχωσιν ὡς *Καὶ νῦν τὸ Ἀνύμφευτε Παρθένε ἐκ τῆς Ὀκτωήχου* (Δοξαστικὸν τοῦ πλ δ' ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἔσπερινου τοῦ Σαββάτου):—

102. Γρηγορίου Θεολόγου λόγος (μβ') *Συντακτῆριος εἰς τὴν τῶν ρν' ἐπισκόπων παρρουσίαν*, ἤγγουν ἀποχαιρετιστῆριος ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν 150 ἐπισκόπων τῆς β' Οἰκουμένης Συνόδου (381):—

103. Ὁ βουλούμενος ἐορτάσαι τὸν ἅγιον ψαλάτω τὸν κανόνα τῆς Θεοτόκου *Πολλοὶς συνεχόμενος πειρασμοῖς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε' ἢ ὁμόηχον τῷ πρώτῳ κανόνι τοῦ ἁγίου εἰς ἦχον α' ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου*:—

104. Δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ α' κανόνος καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ β' κανόνος:—

105. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον ἀνάγνωσμα, τὸ τῆς 19 Νοεμβρίου *Τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς*, ἴσως ἀρμοδιώτερον τῇ περιστάσει.—

106. Γρηγορίου πρεσβυτέρου τοῦ ἐν Καισαρεία τῆς Καππαδοκίας (ΣΤ' ἢ Ζ' αἰών) *Βίος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ*.—

107. Ὡς προεγράψαμεν (ὑποσ. 99).—

108. Δηλαδή τῆς Θεοτόκου, ὡς προέφημεν (ὑποσ. 103).—

109. Προηγηθείσης ἀγρυπνίας τὸ Ψαλτήριον καταλιμπάνεται.—

110. Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ὅταν ὁ ἅγιος στερῆται δοξαστικοῦ, τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προβλέπει διπλασιασμὸν τῶν τριῶν στιχηρῶν τοῦ ἔσπερινοῦ. Ἄγνοεῖ παντελῶς τὰ στιχηρὰ τῆς Ὀκτωήχου (ἢ Παρακλητικῆς). Τοῦναντίον ἐπιμένει εἰς τὰ ἀπόστιχα αὐτῆς. Τοῦτο συμβαίνει διότι τὰ μὲν στιχηρὰ εἰσι προσόμοια νεώτερα, τὰ δὲ ἀπόστιχα παμπάλαιότατα καὶ αὐτόμελα. Τὰ στιχηρὰ τῆς Παρακλητικῆς ἐτέθησαν πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἔσπερινοῦ «ὄτε οὐκ ἔστι μηναῖον». Εἰς ἐποχὴν ὅπου ἐσπᾶνιζον τὰ χειρόγραφα ἢ ἦσαν πανάκριβα πολλὰ μικρὰ Μοναὶ καὶ ἐνοριακοὶ Ναοὶ ἐστεροῦντο πλήρους σειρᾶς μηναίων. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀνεπλήρου ἢ Παρακλητικῆ.—

111. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ.—

112. «Οὐ τελεῖται ἀγρυπνία, ὅτι τῇ 19 Νοεμβρίου τελεῖται καὶ μεθαύριον ἐν τῇ λατῶν τριῶν, βέλτιον δὲ ποιῆσαι εἰς τὰς κ' τοῦ (Γρηγορίου τοῦ) Θεολόγου, ὡς ἀπαξ ἐορταζομένου» (τυπικὸν Μονῆς Ἁγ. Παντελεήμονος Ἁγίου Ὁρους τοῦ 1841 ἐν Δ/σκη III, 587).—

113. Τὰ ἐν τοῖς μηναίοις ὑπάρχοντα ἕτερα γ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς, Ἱερωτάτην στησώμεθα χορείαν, καταλιμπάνονται ὡς νεώτερα (Ν. Μαλαξοῦ). Ταῦτα ἄγνοεῖ φυσικῶ τῷ λόγῳ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ τυπικὸν Γ. Βιολάκη ἀπορρίπτει.—

114. Μὴ τελουμένης ἀγρυπνίας γίνεται ὄρθρος βαθύς. Ἐγειρόμεθα τοῖνον δύο περίπου ὥρας πρὸ τῆς συνήθους ὥρας ἐνάρξεως τῆς καθημερινῆς ἀκολουθίας καταλιμπάνοντες τὸν ἐν τοῖς κελίοις κανόνα καὶ τὸ μεσονυκτικόν. Θυμιάσαντος δηλονότι τοῦ ἱερέως τό τε θυσιαστήριον καὶ τὸν Ναὸν ὡς συνήθως καὶ ἐπανελθόντος καὶ ἐκφωνήσαντος πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης *Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ ποιήσαντος* διὰ τοῦ θυμιατοῦ σταυροῦς τρεῖς, ἀρχόμεθα ἀμέσως τοῦ ἐξαψάλμου *Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ*.

Ὅσακις ἔχομεν ὄρθρον βαθὺν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ* καὶ τὸν πολυέλεον ψάλλομεν συντόμως (κατὰ τὸ κολλυβάδικον ὕφος). Ἦγουν τὸ μὲν *Μακάριος ἀνὴρ* εἰς εἰρμολογικὸν πλ δ', τὸν δὲ πολυέλεον εἰς ἦχον πρῶτον εἰρμολογικόν. Τὴν Ἐκλογὴν εἰς ἦχον δ' χρωματικὸν νενανῶ, τὸν λεγόμενον παλατινόν.—

115. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ.—

116. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον κοντάκιον εἰς ἦχον α' πρὸς *Χορὸς ἀγγελικός, Εὐφράνθη μυστικῶς*. Τὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ εὐρήσεις τῇ 19 τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου.—

117. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι καὶ μὴ τελουμένης ἀγρυπνίας, δίδεται ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς.—

118. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ. Πρόσχευς ὅτι τὰ τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ τάττει ὁ Συμεὼν κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα. Ἡ τὸ ἐγκώμιον Γρηγορίου τοῦ Νύσσης εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραὶμ.—

119. Καταλιμπανομένων τῶν δύο μαρτυρικῶν τοῦ α' κανόνος τῆς Ὀκτωήχου. Εἰ τύχη ἐν ἡμέρᾳ Πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος καταλιμπάνομεν ἐν ἑκ τοῦ κανόνος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ οὐ δευτεροῦμεν τὸ α'.—

120. Τὰ ἐντυπα μηναιῖα ἀναγράφουσιν ὅτι ὁ κανὼν ψάλλεται εἰς ζ'. Ἐπειδὴ ὁ ἅγιος ἔχει τρία δοξαστικά, ὀρθότερα δοκεῖ μοι ἢ τῶν μηναιῶν τάξεις—

121. Τοῦ Μαυρόποδος (ΙΑ' αἰῶν). Δόκιμος ὕμνογράφος κυρίως κανόνων—

122. Τὸ συγγραφὲν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Μαυρόποδος (ὑπάρχουσι τούτου δύο ἐγκώμια εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας). Στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Τὰ ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιῖοις ὑπάρχοντα μεγαλυνάρια ὄντα νεώτερα ἀγνοοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Σὺ ποιήσον ὡς βούλει—

123. Ἔσονται δίκαιοι. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦς ὁ Ἀπόστολος ἔχει προκείμενον *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἀρμοδιώτερόν ἐστι τὸ αὐτὸ καὶ ὡς Κοινωνικόν*—

124. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων (†640), Ἐγκώμιον, διήγησις θαυμάτων, βίος, πολιτεία καὶ μαρτύριον ἁγίων ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου. Ἡ ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ—

125. Τὰ ἐν τοῖς μηναιῖοις ὑπάρχοντα στιχηρὰ τῶν αἰνῶν καταλιμπάνονται—

Εἶδησις τοῦ τύπου
τοῦ Φεβρσαρίῳ μηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

Μὴν Φεβρῶριος, ἔχων
ἡμέρας κη' ἢ κζ'—

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιδ'

καὶ ἡ νύξ ὥρας ιγ'—

Εἰς τὴν δ'. Προεόρτια τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Τρύφωνος—

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προεόρτια ἢ δ' πρὸς *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἡ σεπτὴ εὐτρεπίζεται*. Καὶ τὸ ἁγίου ἢ δ' πρὸς *Πανεύφημοι μάρτυρες. Τρυφήσας πανόλβιε. Δόξα, ἢ β' Ὑπερφρονήσας τῶν τῆδε γενηρῶν. Καὶ νῦν, προεόρτιον ἢ δ' ὁ αὐτὸς Σήμερον Συμεῶν. Ἄπο γίγχε, στιχηρὰ ἢ β'. Δόξα καὶ νῦν, ἢ β' Τὸν Ἱερὸν ἢ ἱερά Παρθένος. Τροπάριον τοῦ ἁγίου ἢ δ' Ὁ μάρτυς σε, Κύριε. Ἐτερον προεόρτιον ἢ δ' Οὐράνιος χορὸς ὀραγίων ἀφέλων¹—*

Εἰς τὸν ὀρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ μαρτύριον τῷ ἁγίου², δόσεις β'. Κανόνες ὁ προεόρτιος μετὰ

τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Ὁ προεόρτιος ἢ δ' καὶ τὸ ἁγίου ἢ δ' ἢ δ'. Ἰβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἢ δ' ἢ δ' πρὸς *Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως. Τριαδικῇ στερόροτῃ, πολυθεῖαν ἔλυσας. Ἰβ' ἐννάτης τὰ ἔξαποστειλάγια. Εἰς τὸν γίγχε, στιχηρὰ ἢ β'. Δόξα καὶ νῦν, ἢ β'—*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ³ ὡς σὺνηθες. Ζῆτει εἰς μάρτυρας—

Εἰς τὰς β'. Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ—
Ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ ἰστώμεν γίγχεους δ'. Στιχηρὰ ἢ δ' πρὸς *Τῶν οὐ-*

ραγίων ταγμάτων. Πόξα και νῦν, ἡχ' δ'.
Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ ἡχ' β'. Πόξα και
νῦν, ὅμοιον. Τροπάριον Χαῖρε κεχα-
ριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, γίνεται
ἀγρυπνία. Καὶ εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ προ-
ηγούνται τὰ ἀναστάσιμα. Εὐαγγέλιον δὲ
λέγε τῆς ἑορτῆς, ἀντὶ τῷ ἑωθινῷ. Εἰ δὲ
ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, στιχολογῶμεν τὸ Μα-
κάριος ἀνὴρ⁴, ἡχ' ἡδ'. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέ-
κραξα ἰσῶμεν στίχους η'. Στιχηρὰ ἡχ' δ'
Λέγε Συμεών, τρισσεύοντες αὐτό. Λέ-
χου Συμεών, ὡσαύτως τρισσεύοντες, και
Πεῦτε και ἡμεῖς δις. Πόξα και νῦν, ἡχ'
ἡβ' Ἰνοιέσθω ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ σή-
μερον. Εἴσοδος και προκείμενον τῆς ἡ-
μέρας και τὰ ἀναγνώσματα. Τῆς Ἐξ-
όδου τὸ ἀνάγνωσμα Ἐλάλησε Κύριος
πρὸς Μωσῆν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Προφη-
τείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο
τοῦ ἔτους, οὗ ἀπέθανεν. Προφητείας
Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Ἰδοὺ Κύριος
καθήσεται ἐπὶ νεφέλης. Εἰς τὴν λιτὴν,
στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' Ὁ παλαιὸς τῶν
ἡμερῶν. Ἦχος ὁ αὐτὸς Σήμερον ὁ πά-
λαι τῷ Μωσῆι. Ἦχος β' Ὁνπερ οἱ ἄνω
λειτουργοί. Ἦχος ὁ αὐτὸς Σήμερον Συ-
μεών. Ἦχος ὁ αὐτὸς Τὸν Ἱερὸν ἡ ἱερὰ
Παρθένος. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ὁ κτίστης ἑ-
ρανθ και γῆς ἐν ἀγκάλαις ἐβαστάζετο.
Ὁ αὐτὸς Σήμερον Συμεών ὁ πρεσβύτες.
Ἦχος δ' Σήμερον ἡ ἱερὰ Πλήτηρ. Πόξα,
ἡχ' ἡδ' Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς. Καὶ νῦν,
ἡχ' ἡδ' Ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν. Καὶ αἰ
συνήθεις αἰτήσεις παρὰ τοῦ ἱερέως. Εἰς
τὸν στίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' βαρὺς
Κατακόσμησον τὸν νυμφῶνά σε Σιών.
Στίχος: Ἡὺν ἀπολύεις τὸν δῶλόν σου.
Τὸν ἐκλάμψαντα πρὸ αἰώνων ἐκ Πα-
τρός. Στίχος: Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐ-
θνῶν. Τὸν ὀχόμενον ἐν ἄρμασι Χερου-
βεὶμ. Πόξα και νῦν, ἡχ' ἡδ' Ὁ τοῖς Χε-
ρουβεὶμ ἐποχούμενος. Τροπάριον ἡχ' δ'
Χαῖρε κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρ-

θένε⁵. Λέγε τοῦτο ἐκ τρίτου. Ἰναγινώ-
σκομεν ἐνταῦθα ἀπὸ τῷ βίου τοῦ ἀγίῳ
Πατρὸς τοῦ Στεριώτῃ ἀνάγνωσιν μεγά-
λην⁶. Καὶ καθ' ἑξῆς ἕξ αὐτῷ εἰς τὰ ἡχ':—

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν δ' ἡχ', ἡχ'
ἡδ' ἡχ' δ' Χορὸς ἀφελικός. Πόξα και νῦν, τὸ
αὐτό. Εἰς τὴν β' ἡχ' ἡχ' ἡδ' ἡχ' δ' πρὸς Τὸν
τάφον σου Σωτήρ. Ὁ ὢν σὺν τῷ Πατρὶ.
Πόξα και νῦν, τὸ αὐτό. Μετὰ τὸν πο-
λυέλεον⁷ ἡχ' ἡχ' δ' πρὸς Κατεπλάγη Ἰω-
σήφ. Πηπιάζει δι' ἐμέ. Πόξα και νῦν, τὸ
αὐτό. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον
τῷ δ' ἡχ'. Προκείμενον ἡχ' δ' Μνησθή-
σομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ
και γενεᾷ. Στίχος: Ἐξηρεύεατο ἡ καρ-
διά μου λόγον ἀγαθόν. Πᾶσα πνοή. Εὐ-
αγγέλιον κατὰ Πουκᾶν Ἐν τῷ καιρῷ ἐ-
κείνῳ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ. Ὁ
Π' και τὸ ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Ἰνοιέσθω ἡ
πύλη. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς ἡχ' γ'. Λέ-
γομεν δὲ τοὺς εἰρμούς ἀνα β', τὰ δὲ
τροπάρια ἀνα τέσσαρα. Γίνονται δὲ
μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἰδ'. Ὑστερον δὲ τὸν
εἰρμὸν οἱ δύο χοροὶ ὁμῶς⁸. Ἀπὸ γ' ἡχ', τὸ
ἡχ' ἡχ' δ' πρὸς Κατεπλάγη Ἰωσήφ. Ἐν
τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ. Καὶ ἀναγινώσκομεν
τὸν λόγον τοῦ ἀγίου Ἀμφιλοχίου⁹. Ἰψ'
ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἡχ' δ' Ὁ μήτραν παρ-
θενικὴν. Εἰς δὲ τὴν γ'¹⁰, δίδονται κηρία
τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ τὸ ἐξαποστειλάριον
ἐκ τρίτου Ἐν πνεύματι τῷ ἱερῷ παραστάς
ὁ πρεσβύτες. Εἰς τοὺς αἶνους Πᾶσα
πνοή. Ἰσῶμεν στίχους δ' ἡχ' δ' πρὸς Ἐ-
δωκας σημειώσιν. Ἰόμον τὸν ἐν γράμμα-
τι, δευτεροῦντες τὸ δ'. Πόξα και νῦν, ἡχ'
ἡβ' Ὁ ἐν χερσὶ πρεσβυτικαῖς τὴν σήμε-
ρον. Ποξολογία μεγάλη και ἀπόλυσις:—
Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου,
ποιοῦμεν λιτὴν ἔξω τοῦ Ποναστηρίου¹¹.
Εἰ δὲ φθάσει ἐν Τεσσαρακοστῇ¹², ποι-
οῦμεν τὴν ἀκολοθίαν οὕτως:—
Ἐσπέρας ἐν τῇ παραμονῇ λέγομεν
πρῶτον τὰ στιχηρὰ τοῦ Τριωδίου. Ἐ-
πειτα τῆς ἑορτῆς. Ὁμοίως και τὰ ἀνα-

γνώσματα. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ Θεία Πει-
 τργία τῶν Προηγιασμένων¹³. Καὶ μετὰ
 τὴν ἀπόλυσιν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν
 τράπεζαν. Ὡρα δὲ δ' τῆς νυκτὸς κρᾶει
 τὰς βαρέας, τὸ σιδηροῦν καὶ τὸ μέγα.
 Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Καὶ
 ψάλλομεν τὰ ἀπόδειπνα. Μετὰ δὲ τὴν
 τούτων ἐκπλήρωσιν ποιούμεν λιτὴν,
 ψάλλοντες στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς.
 Καὶ γίνονται αἱ συνήθεις εὐχαὶ¹⁴ καὶ ἡ
 ἀπόλυσις¹⁵. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ ἀκοιουθία
 τῆς ἀρρυπνίας. Ἡ δὲ γ' ὥρα καὶ ἡ γ'
 γίνεται οὕτως. Σημαίνει ὥρα γ'¹⁶ καὶ
 ψάλλομεν τὰς ὥρας ἄνευ μετανοιῶν
 στιχολογοῦντες καὶ τὰ ἸϞ αὐτῶν. Καὶ
 μετὰ τὴν τρίτων ἀπόλυσιν, σημαίνει
 καὶ τὴν δ' ὥραν καὶ ψάλλομεν καὶ ταύ-
 την μετὰ ἸϞϞ . Εἴθ' οὕτως, λέγομεν τοὺς
 μακαρισμοὺς χῦμα. Καὶ καθ' ἑξῆς τὸν
 ἑσπερινόν. Προηγούνται δὲ εἰς τὸ Κύ-
 ριε ἐκέκραξα τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς,
 ἔπειτα τῆς ἡμέρας. Καὶ τὸ Κατευθυν-
 θήτω. Μετὰ δὲ τοῦτο, συναπτῆ τῷ Τρισ-
 αγίῳ. Προκείμενον, ὁ Ἄπόστολος, ἀλ-
 ληλοῦῖα καὶ εὐαγγέλιον¹⁷. Καὶ καθ' ἑ-
 ξῆς ἡ Θεία Λειτουργία τῷ Χρυσοστόμῳ:-

 Πεῖ εἰδέναι ὅτι εἰ τύχοι ἡ παροῦσα
 ἑορτὴ ἐν ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ, ἑορτάζε-
 ται ἡμέραν μίαν. Ἐν δὲ τῇ Τυρινῇ ἡ-
 μέρας τέσσαρας. Εἰ δὲ τύχοι ἔξωθεν τῆς
 Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Τυρινῆς, ἑορ-
 τάζεται ἡμέρας ὀκτώ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ
 ἐκ τῷ κανόνος Ϟ γ' καὶ Ϟ γ'¹⁸. Εἰσοδικόν·
 Ἐγνώρισε Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ,
 ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν. *Σῶσον ἡ-
 μᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν ἀγκάλαις τοῦ δικαίου
 Συμεῶν βασταχθεὶς, ψάλλοντάς σοι,
 ἀλληλόδια. Τὸ ἸϞϞ Χαῖρε κεχαριστωμένη.
 Πόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον. Προκεί-
 μενον Ὡδῇ τῆς Θεοτόκου, ἸϞ γ' Με-
 γαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος:
 Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς
 δούλης αὐτοῦ. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς*

Ἐβραίους· Ἰδελφοί, χωρὶς πάσης
 ἀντιλογίας. Ἀλληλοῦῖα ἸϞ ἸϞ . *Νῦν ἀπο-
 λύεις τὸν δούλόν σου, Πέσποτα. Στίχος:
 Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν. Εὐαγγέλιον
 κατὰ Πισκᾶν· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνήγα-
 γον οἱ γονεῖς τὸ παιδίον. Κοινωνικὸν
 Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καὶ τὸ ὄ-
 νομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι¹⁹:-*

Ἰστέον ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τῆς Υπα-
 παντῆς τῇ Κυριακῇ τῷ Φαρισαίῳ ἢ τῷ
 Ἰσώτῳ ἢ τῆς Ἰπόκρεω, αἱ ἀκολουθίαι
 τῶν τοιούτων Κυριακῶν γίνονται ἐν
 ταῖς παραμοναῖς ἐν αἷς καὶ ἀναγινώ-
 σκονται οἱ Ἄποστολοι καὶ τὰ εὐαγγέλια.
 Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς τελεῖται ἐν
 ἡ ἂν τύχη Κυριακῇ προηγυμένων τῶν
 ἀναστασίμων. Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον ἀνα-
 γινώσκειται τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς²⁰:-
Εἰς τὰς γ'. Τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Συμεῶν
 τοῦ Θεοδόχου:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως
 γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς
 ἑορτῆς γ' καὶ τοῦ ἀγίου γ'. Τῆς μὲν ἑορ-
 τῆς ἸϞ δ' πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμα-
 των. Τῷ δὲ ἀγίῳ ἸϞ δ' πρὸς Ἐδωκας ση-
 μείωσιν. Πόξα καὶ νῦν, ἸϞ ἸϞ Ὁ πα-
 λαιὸς ἡμερῶν νηπιάσας σαρκί. Εἰς τὸν
 γίχον, ἸϞ β'. Πόξα καὶ νῦν, ἸϞ δ' Ὁ πα-
 λαιὸς ἡμερῶν ὁ καὶ τὸν νόμον πάλαι.
 Τροπάριον τῆς ἑορτῆς:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἸϞϞ .
 Τὰ ἸϞ . Κανὼν τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου,
 ἸϞ δ'. Ἄφ' ἑκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἑορ-
 τῆς. Εἰς τὸν γίχον τῶν αἰνῶν, στιχηρὰ
 ἸϞ ἸϞ . Πόξα καὶ νῦν, ἸϞ β' Τὸν Ἰερὸν
 ἢ ἱερὰ Παρθένος:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ
 τῷ κανόνος, καὶ τὰ λοιπά:-

Εἰς τὰς δ'. Τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσι-
 δῶρος τῷ Πηλουσιώτου:-

Εἰ μὲν ὅκ ἔστι Τεσσαρακοστὴ γίνε-
 ται ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ
 ἀγίου. Εἰ δὲ οὐ, μόνης τῆς ἡμέρας:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῆς

έορτῆς γ' καὶ τῷ ἁγίου τρία, ἡξ δ' καὶ ἡξ δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡξ βαρυὺς Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν. Εἰς τὸν γίχον ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡξ ὁ αὐτὸς *Σήμερον Κυμῶν*. Τροπάριον τῆς έορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἰϑ' ἔκτης τὸ κοντάκιον καὶ ἀναγινώσκειται ὁ βίος αὐτοῦ²¹. Εἰς τὸν γίχον ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον:-

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ὀσίους²²:-

Εἰς τὰς ε'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰγάθης:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἰσῶμεν γίχους γ'. Τὰ τρία τῆς έορτῆς ἡξ δ' καὶ τρία τῆς μάρτυρος ὁμοια. *Πόξα*, τῆς ἁγίας ἡξ ἡδ *Παράδοξον θαῦμα γέγονεν ἐν τῇ ἀθλήσει. Καὶ νῦν*, τῆς έορτῆς ὁ αὐτὸς *Ὁ τοῖς Χερουβείμ ἐποχοῦμενος*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡξ δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡξ δ'. Τροπάριον τῆς έορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, αἱ συνήθεις ἄλλο. Ἰναγινώσκειται καὶ ἐκ τῷ μαρτυρίου τῆς ἁγίας²³. Ὁ κανὼν τῆς έορτῆς καὶ τῆς ἁγίας ἡξ β'. Ἰϑ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡξ δ' πρὸς *Ἐπεφάνης σήμερον. Στολιζέσθω σήμερον*. Εἰς τὸν γίχον ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς γ'. Τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Βεκόλου, ἐπισκόπου Σμύρνης:-

Εἰς τὸ λυχνικόν ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς έορτῆς ἡξ δ' καὶ τῷ ὀσίου στιχηρὰ ἡξ ἡβ. *Πόξα καὶ νῦν*, τῆς έορτῆς ἡξ ἡδ *Ἐρευνάτε τὰς Γραφάς*. Εἰς τὸν γίχον ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον. Τροπάριον τῆς έορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, αἱ συνήθεις ἄλλο καὶ τὰ ἄλλο. Ἰϑ' ἔκτης, τὸ κοντάκιον τῆς έορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον:-

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ὀσίους:-

Εἰς τὰς ζ'. Τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Παρ-

θενίου ἐπισκόπου Λαμφάκου. Καὶ τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ τοῦ ἐν τῷ Στερίῳ τῆς Ἑλλάδος²⁴:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ὀσίου Παρθενίου ἡξ δ' καὶ τῷ ὀσίου Λουκᾶ ἡξ ἡβ. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡξ ἡβ *Ὁ ἐν χερσὶ πρεσβυτικάῖς*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον. Τροπάριον τῆς έορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ τὰ ἄλλο. Ἰϑ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡξ ἡδ πρὸς *Τῇ ὑπερμάχῳ. Ὁ ἐκλεζόμενος Θεός*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡξ β'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ὀσίους:-

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τῷ Στρατηλάτῃ καὶ τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἡξ ἡδ καὶ τοῦ προφήτου ἡξ ἡδ. *Πόξα*, ἡξ ἡδ *Σήμερον ἀνέτειλεν ὑπὲρ τὸν ἑωσφόρον. Καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς *Ὁ παλαιὸς ἡμερῶν, νηπιάσας σαρκί*. Εἰς τὸν στίχον ἡξ ἡβ. *Πόξα*, ἡξ ἡδ *Τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν. Καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς *Ὁ τοῖς Χερουβείμ ἐποχοῦμενος*. Τροπάριον τοῦ ἁγίου ἡξ δ' *Στρατολογία ἀληθεὶ ἀθλοφόρε*, καὶ τῷ προφήτου Τοῦ προφήτου σου τὴν μνήμην, *Κύριε, ἐορτάζοντες* (ἡξ β') καὶ τῆς έορτῆς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ συνήθης ἄλλο καὶ τὰ ἄλλο. Οἱ κανόνες. Τῆς έορτῆς εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων ἀνά τέσσαρα ἡξ ἡδ. Ἰϑ' ἔκτης τὸ κοντάκιον ἡξ β' πρὸς *Τὰ ἄνω ζητῶν. Ἀνδρεία ψυχῆς τὴν πίστιν*. Ἰναγινώσκειται δὲ καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου²⁵. Εἰς τὸν γίχον²⁶ ἡξ β' πρὸς *Οἶκος τοῦ Ἐφραθά*. *Πόξα*, τῷ ἁγίῳ ἡξ ἡδ *Ἀθλητικὸν συστησάμενος. Καὶ νῦν*, τῆς έορτῆς ἡξ βαρυὺς Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μεγαλομάρτυρας²⁷:-

Εἰς τὰς γ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νικηφόρου:-

Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδεται ἡ ἐορτή, ἐὰν οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή καὶ ψάλλομεν πάντα τῆς ἐορτῆς²⁸, τὴν δὲ ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου λέγομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ἢ μετὰ τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους. Εἰ δ' οὐ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν στιχηρὰ ἢξ β'. *Πόξα, ἢξ ἡβ' Ἐδειξας πᾶσιν ἐμφανῶς. Καὶ νῦν, ἦ.* Τροπάριον *Ὁ μάρτυς σε Κύριε:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἢξ γ' πρὸς *Ἡ Παρθένος σήμερον. Περῶθεις αἰοίδιμε. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἴῳ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας²⁹:-

Εἰς τὰς ι'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χαραλάμπους:-

Εἰ οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή³⁰ συμπάλλεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νικηφόρου³¹. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια ἢξ ἡβ. *Πόξα καὶ νῦν, ὁμοιον. Τροπάριον Ὁ μάρτυς σου Κύριε ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτοῦ:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, αἱ συνήθεις ἄλλο. Ἄφ' ἕκτης δέ, τὸ κοντάκιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βλασίου:-

Ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἢξ δ' πρὸς *Τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Ἐν τῇ ἀσκήσει βλαστήσας* (δευτεροῦντες τὸ δ'). *Πόξα, ἢξ ἡβ Βλαστήσας ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν θείων ἀρετῶν. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ. Πόξα, ἢξ δ' Ὡς καλὸς παιδοπύβης. Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον Καὶ τρώπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ὁ κανὼν ἢξ ἡδ. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἢξ β' πρὸς *Τὰ ἄνω*

ζητῶν. Ὁ θεῖος βλαστός, τὸ ἄνθος τὸ ἀμάραντον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηθες. Ζῆτει εἰς ἱερομάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιβ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης:-

Εἰ δὲ ἔστι Τεσσαρακοστή, ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἢξ δ' πρὸς *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Μελετήσας μακάριε. Πόξα καὶ νῦν, ἦ ὁμοιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ. Τροπάριον Κανόνα πίστεως:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Κοντάκιον ἢξ ἡβ *Τὴν πνευματικὴν σε παρρησίαν*³². Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ἱεράρχας:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρτινιανοῦ:-

Εἰ οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἢξ δ' πρὸς *Ἐδωκας σημειῶσιν. Ἄσκησιν ἐλόμενος. Πόξα, ἢξ β' Χαίρεις ἐντιμον. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ. Πόξα, ἢξ β' Πεποικιλμένος στολῆ ἀγνείας. Καὶ νῦν, ἦ. Ἀπολυτικίον ἢξ ἡδ *Τὴν φλόγα τῶν πειρασμῶν:-**

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ τὰ ἄ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἢξ β' πρὸς *Τοὺς ἀσφαλεῖς. Ὡς ἀσκητὴν τῆς εὐσεβείας. Τὰ ἔξαποστειλάρια. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηθες. Ζῆτει εἰς ὁσίους:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀύξεντιοῦ:-

Εἰ δὲ ἔστι Τεσσαρακοστή, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια ἢξ δ'. *Πόξα, ἢξ ἡδ Ἡ καθαρὰ τὸ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου σοφία. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἴῳ:-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς σύνηθες. Ζῆτει εἰς ὁσίους:-

Εἰς τὰς ιε'. Τῷ ἀγίῳ ἀποστόλῳ Ὀνησίμῳ:-
 Εἰ οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή, εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἡχ' δ' πρὸς Ὡς
γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ποταμοῦ τὰ ὀρ-
μήματα. Δόξα καὶ νῦν, ἦ ὁμοιον. Εἰς
 τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁχῶ. Ἀπολυ-
 τίκιον Ἀπόστολε ἄγιε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη
 ἄλλο, οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ (δύο) καὶ τῷ
 ἀγίου ἡχ' ἡβ'. Ἀπὸ γ' Ϟ, τὰ ϡ. Ἄφ' ἕκτης
 τὸ κοντάκιον, ἡχ' δ' πρὸς Ἐπεφάνης. Ὡς
ἀκτὶς ἐξέλαμψας. Τὰ ἐξαποστειλάρια.
 Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς συνήθες.
 Ζήτει εἰς ἀποστόλους:-

Εἰς τὰς ις'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Παμφίλου
 καὶ τῶν σὺν αὐτῷ:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, στιχηρὰ ἡχ'
 δ' πρὸς Ὡς *γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Δόξα*
καὶ νῦν, ὁμοιον. Εἰς τὸν στίχον, τῆς ὁχῶ.
 Τροπάριον *Οἱ μάρτυρές σου Κύριε:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἄφ'
 ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἡχ' δ' πρὸς Ὁ ὑψω-
 θείς ἐν τῷ Σταυρῷ. *Κοιραστηρίων φο-*
βερῶν. Καὶ τὸ πρὸς *Τὰ ἄνω ζητῶν, ἡχ'*
*β' Φιλήσας Χριστῷ, τὰ θεῖα θελήματα*³³.
 Ἄφ' ἑνάτης, τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς
 τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς συνήθες³⁴.
 Ζήτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιζ'. Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θε-
 οδώρου τῷ Τήρωνος:-

Εἰ ὅκ ἔστι Τεσσαρακοστή, εἰς τὸ λυ-
 χνικὸν ἑσπέρας, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ'
 β' πρὸς Ὅτε ἐκ τῷ ξύλῳ σε νεκρὸν. *Πῶ-*
ρον ὁ Χριστὸς πλουτοποιόν. Δόξα, ἡχ'
β' Θεῶν δωρεῶν ἐπώνυμόν σε γεραί-
ρομεν. Καὶ νῦν, ἦ. Ἀπὸ γίχου, τῆς ὁχῶ.
Δόξα, ἡχ' β' Τὴν Θεοδώρητον χάριν.
Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον ἡχ' β' *Μεγάλα*
τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ
 τὰ ϡ. Οἱ κανόνες τῆς ὁχῶ καὶ τῷ ἀγίου
 (εἰς γ') ἡχ' ἡβ' πρὸς Ὑμῶν διοδούσας.

Τὸν θεῖον ἀγῶνα μάρτυς Χριστῷ. Ἀπὸ
 γ' Ϟ, τὰ ϡ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ'
 ἡβ' Πίστιν Χριστοῦ ὡσεὶ θώρακα. Μετὰ
 τὴν Ϛ, ἐξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἰνας
 στιχηρὰ δ' ἡχ' δ' πρὸς *Τῶν οὐρανίων τα-*
γμάτων. Τῇ παμφαεῖ πανηγύρει, καὶ
δευτεροῦμεν τὸ δ'. Δόξα, ἡχ' ἡβ'. Καὶ νῦν,
ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ. *Δόξα, ἡχ' ἡβ'*
Ἀθλητικὴν ἀνδρείαν. Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζήτει Καθβάτω
 δ' Ἰησοῦ:-

Εἰς τὰς ιη'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
 Λέοντος πάπα Ῥώμης:-

Εἰ ὅκ ἔστι Τεσσαρακοστή, εἰς τὸ λυ-
 χνικὸν ἑσπέρας, στιχηρὰ ἡχ' δ' πρὸς
Πανεύφημοι μάρτυρες. Ἐμφιλοσοφώ-
τατα τὸν νοῦν. Δόξα καὶ νῦν, ἦ ὁμοι-
ον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ. Ἀπολυτί-
 κιον ἡχ' ἡβ' Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανόνες τῆς ὁχῶ
 δύο καὶ τῷ ιεράρχῃ ἡχ' ἡβ'. Ἀπὸ γ' Ϟ, τὰ
 ϡ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς
Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἐπὶ θρόνου ἐν-
δοξε. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ὡς συνήθως,
 ζήτει εἰς ιεράρχας:-

Εἰς τὰς ιθ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἄρ-
 χίππου:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἡχ'
 ἡβ'. *Δόξα καὶ νῦν, ἦ ὁμοιον.* Εἰς τὸν
 γίχον, τῆς ὁχῶ καὶ εἰ οὐκ ἔστι Τεσσα-
 ρακοστή τῷ ἡχ' γ' Ἀπόστολε ἄγιε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανόνες τῆς ὁχῶ
 δύο καὶ ὁ κανὼν τῷ ἀποστόλῳ ἡχ' δ'
 πρὸς *Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον πέλαγος.*
 Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἡχ' δ' πρὸς Ἐπε-
 φάνης σήμερον. Ὡς *ἀστέρα μέγαν σε.*
 Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζήτει εἰς ἀπο-
 στόλους:-

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
 Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ ἡχ'
 ἡβ' πρὸς Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος.

Λέων θεόφρον μακάριε. Δόξα και νῦν,
 ̎ ὅμοιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ̎. Καὶ
 εἰ ἔκ ἔστι Τεσσαρακοστή ̎ Κανόνα
 πίστεως καὶ εἰκόνα πραότητος:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, κανόνες τῆς ̎
 δύο καὶ ὁ κανὼν τῷ ἁγίου ̎ πρὸς
 Ὑγρὰν διοδοῦσας. Λαμπτήρᾳ σε θεῖον.
 Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον ̎ β' πρὸς τὴν
 ἐν πρεσβείαις. Τὸν ἀπὸ βρέφους Κυρίῳ.
 Εἰς τὸν γίχον, τῆς ̎:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ἱε-
 ράρχας:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῷ ὀσίῳ πατρὸς ἡμῶν Τι-
 μοθέου τῷ ἐν Συμβόλοις. Καὶ τῷ ἐν ἁγί-
 οῖς πατρὸς ἡμῶν Εὐσταθίου πατριάρχου
 Ἰντιοχείας τῆς μεγάλης:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
 στιχηρὰ ̎ πρὸς Ὡ τῷ παραδόξῳ
 θαύματος. Πάτερ θεόφρον Τιμόθεε.
 Δόξα καὶ νῦν, ̎ ὅμοιον. Εἰς τὸν γί-
 χον, τῆς ̎. Καὶ εἰ οὐκ ἔστι Τεσσαρα-
 κοστή, ̎ Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν:-

Εἰς τὸν ὄρθρον ὁ κανὼν ̎ πρὸς
 Ἄσωμεν ὡδὴν τῷ θεῷ. Ἐν τὸν νοητὸν
 ἀστέρα. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον ̎ δ'
 πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Ὡς ἀστὴρ
 πολὺφωτος. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ̎:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ὀσίους:-
 εἰς τὰς κβ'. Ἡ εὐρεσις τῶν λειψάνων τῶν
 ἁγίων Μαρτύρων τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ̎
 δ' πρὸς Ὁ εἰς ὑψίστου. Ταῖς πολυτρόποις
 ἰδέαις. Δόξα καὶ νῦν, ̎ ὅμοιον. Εἰς
 τὸν γίχον, τῆς ̎. Εἰ ἔκ ἔστι Τεσσα-
 ρακοστή, ̎ Οἱ μάρτυρές σου Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον ὁ κανὼν ̎ πρὸς
 Ἄρματηλάτην Φαραῶ. Μαρτυρικαῖς ἡ-
 γλαῖσμένοι. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ̎:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς μάρ-
 τυρας:-

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πο-
 λυκάρπου, ἐπισκόπου Συμύνης:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ̎
 β' πρὸς Ὅτε ἐκ τῷ ξύλῳ σε νεκρόν. Ὅτε

τῆς Παρθένου ὁ καρπός. Δόξα καὶ νῦν,
 ̎ ὅμοιον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ̎. Καὶ
 εἰ οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή ̎ δ' Καὶ
 τρόπων μέτοχος:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ὁ κανὼν ̎ β' πρὸς
 Λεῦτε λαοὶ ἄσωμεν. Τῇ τοῦ Χριστοῦ φω-
 τοχυσία. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον ̎ δ'
 πρὸς Χορὸς ἀφελικός. Καρποὺς τοὺς
 λογικούς. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ̎:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει εἰς ἱερο-
 μάρτυρας:-

Εἰς τὰς κδ'. Ἡ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς
 τοῦ ἁγίου προφήτου προδρόμου καὶ
 βαπτιστῆ Ἰωάννη:-

 Εἰ μὲν οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή³⁵, ἐ-
 σπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν
 στιχηρὰ γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσ-
 ὀμοια τοῦ Προδρόμου, δευτεροῦντες
 αὐτά:-

 Εἰ δέ ἐστι Τεσσαρακοστή ἰσῶμεν γί-
 χους ι' καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς
 ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικὸν καὶ τὰ
 προσόμοια τοῦ Τριωδίου. Ἐπειτα τοῦ
 Προδρόμου γ' δευτεροῦντες τὸ δ' ̎ πρὸς
 Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίροις ἡ ἱερὰ
 κεφαλὴ. Δόξα, ̎ Ἐθαυρὸς ἐνθέων
 δωρεῶν. Καὶ νῦν, ̎. Καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστι
 Τεσσαρακοστή ψάλλομεν ἀπὸ γίχου,
 στιχηρὰ προσόμοια, τὰ ὅποια γράφον³⁶
 τὴν αὐριον ἐσπέραν³⁷ ἢ τῆς ̎:-

 Εἰ δέ τύχοι ἡ ἑβδομάς τῆς Τυρινῆς
 ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποστίχοις τὸ ἰδιό-
 μελον τῆς ἡμέρας καὶ τὸ μαρτυρικὸν καὶ
 εὐθύς τὸ ἰδιόμελον. Δόξα ̎ β' Ἡ τῶν
 θεῶν ἐννοιῶν. Καὶ νῦν, ̎. Ἄπολυ-
 τικὸν ̎ δ' Ἐκ γῆς ἀνατείλασα. Τὸ αὐ-
 τὸ καὶ εἰς τὸ θεὸς Κύριος:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη
 ̎³⁸, οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ δ' ἀντίφωνον
 τῷ ἦχου. Προκειμένον ̎ δ' Ἐκεῖ ἔξα-
 νατελῶ κέρας τῷ Παβιδ, ἠτοιμάσα λύ-
 χον τῷ Χριστῷ μῆ. Στίχος: Μνήσθητι,
 Κύριε, τοῦ Παβιδ καὶ πάσης τῆς προ-
 ὀτητος αὐτοῦ. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον

κατὰ Λουκᾶν· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἤκασεν ὁ Ἡρώδης· Ὁ Ν'. Δόξα, Ταῖς τοῦ σοῦ Προδρόμου. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου πρεσβείαις. Εἶτα τὸ Ἐλέησόν με ὁ Θεός, ιδιόμελον Ἡχ β' Ἡ τῶν θείων ἐννοιῶν πανσεβάσμιος ἤκη. Ὁ κανὼν τοῦ Προδρόμου³⁹. Ἰηφ' ἕκτης κοντάκιον Ἡχ β' πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Προφῆτα Θεοῦ καὶ Πρόδρομε τῆς χάριτος. Μετὰ τὴν γ', τὰ ἔξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ προσόμοια τῷ Προδρόμου Ἡχ δ' πρὸς Ἔδωκας σημειῶσιν. Ἦνοιξε προπύλαια, δευτεροῦντες τὸ ἐν. Δόξα, Ἡχ ἠβ Τὴν πανσεβάσμιον κάραν. Καὶ νῦν, Ἡ. Ἄπὸ γίχου τὸ ιδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, τὸ μαρτυρικόν, εἶτα τῷ ἀγίῳ. Δόξα, Ἡχ ἠβ Ἡ πρῶην ἐπὶ πίνακι τὸ τοῦ Ἡρώδου ἄθεσμον μῦθος. Καὶ νῦν, Ἡ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ἡ βλαστήσασα τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς· σὲ ἱκετεύομεν πρέσβευε Λέσποινα μετὰ τοῦ Προδρόμου καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἰαγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ⁴⁰. Ποιοῦμεν δὲ καὶ μετανοίας μεγάλας γ' μόνας. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν λ' ὥραν στιχολογῶντες ἄνευ μετανοιῶν, ποιοῦντες καὶ ἐνταῦθα τὰς γ' μεγάλας μετανοίας μόνον. Οὕτως οὖν γίνεται, εἰ ἔστι Τεσσαρακοστή·-

Εἰ δὲ οὐκ ἔστι Τεσσαρακοστή⁴¹, ἐσπέρας εἰς τὴν παραμονήν, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῷ ἀγίῳ Ἡχ ἠδ πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν, καὶ δευτεροῦμεν αὐτά. Δόξα, τὸ προγραφὲν ιδιόμελον καὶ τῷ πρὸς τὸ προγραφέν·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἰναγινώσκομεν δὲ εἰς τὴν μετάφρασιν⁴² περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς, εἰς δύοσεις δύο. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ λ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Τὸ προκείμενον, τὸ Πᾶσα πνοή, Εὐαγγέλιον, ὁ Ν'. Κανόνες τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἀγίου εἰς γ'⁴³. Ἰηφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τοὺς

αἶνους, στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἀγίῳ. Δόξα, ιδιόμελον τὸ ἀφεθέν⁴⁴. Καὶ νῦν, Ἡ. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῷ ἀγίῳ Ϟ γ' καὶ Ϟ γ'. Προκείμενον Ἡχ βαρὺς Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεός τῆς φωνῆς μου. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους β'· Ἄδελφοί, ὁ Θεός ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμπει. Ζήτηε τῇ ιε' Κυριακῇ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀκῶσας ὁ Ἰησοῦς, ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη. Ζήτηε Κυριακῇ μετὰ τὰ Φῶτα. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος·-

Εἰ δὲ ἐστὶ νηστεία, προσκομιδὴ οὗ γίνεται⁴⁵. Ἰαλλὰ μετὰ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν στίχους ι' καὶ ψάλλομεν τὸ ιδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν καὶ τὰ προσόμοια τῷ Τριωδίῳ. Καὶ εὐθὺς τοῦ ἀγίου στιχηρὰ προσόμοια γ' δευτεροῦντες τὸ ἐν, Ἡχ β', πρὸς Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν. Λεῦτε τῆς τιμίας κεφαλῆς. Δόξα, Ἡχ β' Ἡ τῶν θείων ἐννοιῶν. Καὶ νῦν, Ἡ. Εἴσοδος μετὰ τῷ Εὐαγγελίῳ. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας. Τὸ Κατευθυνθήτω. Μετὰ τοῦτο λέγει ὁ διάκονος Σοφία, καὶ εὐθὺς τὸ προκείμενον τῷ Ἰησοῦ. Τὸ ἀλληλουῖα καὶ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ καθέξῃς ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων·-

Εἰς τὰς κέ'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ταρσίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Ἰαλληλούϊα·-

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Πορφυρίου, ἐπισκόπου Γάζης. Ἰαλληλούϊα·-

Εἰς τὰς κδ'. Τῷ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Προκοπίου τοῦ Δεκαπολίτου. Ἰαλληλούϊα·-

Εἰς τὰς κη'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλίου τῷ ὁμολογητοῦ καὶ συνασκητῷ αὐτοῦ. Ἰαλληλούϊα·-

Εἰς τὰς κϚ'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Κασσιανῶ τοῦ Ῥωμαίου. Ἑλληλδία:—
Εἰδέναι χρῆ, ὅτε οὖν ἔχει ὁ Φεβρουάριος ἡμέρας κϚ' ἤτοι ὅταν τύχη ὁ χρό-

νος βίσεκτος, ἢ τῶ ὁσίῳ Κασσιανοῦ ἀκολουθία ψάλλεται τῇ αὐτῇ ἡμέρα:—

Εἰ δὲ οὐκ ἔστι βίσεκτος, ψάλλεται εἰς τὰς κη' εἰς τὰ ἀπόδειπνα:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Κ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τοῦτο φέρεται ὑπὸ δύο παραλλαγὰς ἐν τε τῷ μηναιῷ καὶ τῷ Ὁρολογίῳ. Σὺ πρόκρινον τὸ ἀρέσκον σοι:—
2. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—
3. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς δ' ἐκ τῆς γ' ὥδης τοῦ προερτίου κανόνος καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὥδης τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου:—
4. Εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ ἐν Κυριακῇ τὸ κάθισμα ὄλον. Ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις μόνον τὸ ἀντίφωνον, ἤγουν τὴν ἀ' στάσιν:—
5. Δις ἀργὸν ἐκ τοῦ Ἀπανθίσματος, τὸ δὲ τρίτον σύντομον:—
6. Παράδοξος φαίνεται μοι ἡ ἀνάγνωσις αὕτη. Ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς οὕσα θεομητορικὴ μετὰ στοιχείων δεσποτικῆς εὐμοιρεῖ λόγων πατερικῶν ὡς οὕσα ἑορτὴ παλαιά, ἑορταζομένη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς μέρεσιν ἀπὸ τοῦ ΣΤ' αἰῶνος (ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου καὶ τοῦ ἀνεπιού αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ). Λόγοι εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν ὑπάρχουσι Μεθοδίου Πατάρων († 312), Κυρίλλου Ἱεροσολύμων († 379), Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου († 384), Γρηγορίου Νύσσης († 400), Ἰωάννου Χρυσοστόμου († 407) καὶ ἄλλων, ὧν οἱ πλεῖστοι εἰσι νόθοι ἢ ὑποβολιμαῖοι. Ὑπάρχουσι καὶ νεωτέρων ὡς Γεωργίου Νικομηδείας († 860) καὶ Λέοντος ΣΤ' τοῦ Σοφοῦ († 912). Ἀπορίας ἄξιόν ἐστι πῶς ἠγνοήθησαν πάντες καὶ τίθεται ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίῳ Λουκά. Ἡ μόνη ἐξήγησις εἶναι ὅτι οὗτος ὦν σχοινοτενῆς χρῆζει πολλῶν ἀναγνώσεων ἵνα περατωθῇ:—
7. Εἴθισται ἵνα ψάλλωνται στίχοι ἐκ τοῦ μδ' ψαλμοῦ Λόγον ἀγαθόν, μέλισμα πολλῶν παλαιῶν διδασκάλων καὶ εἰς πολλοὺς ἤχους καὶ ὄρα ἐν ταῖς Ἀνθολογίαις. Εἶτα ἡ Ἐκλογὴ τῆς ἑορτῆς ἐκ τοῦ Ἐκλογαρίου. Καὶ εἰ ἔχει ὥραν ψάλε καὶ δοξαστικὸν ἀργὸν εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου ἐκ τῶν ὑπαρχόντων πολυελέων. Ὁ παρῶν πολυέλεος καταχρηστικῶς ὀνομάζεται οὕτως διότι οὐκ ἔχει ἐπαναλήψεις «ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ» τοῦ ρλε' ψαλμοῦ:—
8. Κατερχόμενοι τῶν στασιδίων αὐτῶν καὶ ἐνούμενοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ:—
9. Λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὴν Ἄνναν καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα, οὗ ἡ ἀρχὴ Πολλοὶ τῶν μεγάλων. Θεωρεῖται ὡς γνήσιος:—
10. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξίν τῶν κατ' ἀλφάβητον μεγαλυναρίων Ἀκατάληπτὸν ἐστὶ, ἅτινα ἀναγράφονται ἐν πᾶσι τοῖς ἐντύποις μηναιῖς. Ταῦτά εἰσι νεώτερα καὶ κατὰ πολὺ ὑπολειπόμενα τοῦ κανόνος τοῦ Κοσμᾶ ἐπισκόπου Μαΐουμα. Ἐὰν ψαλῶσι, παρακαλῶ, ἅς ψαλῶσι εἰς χρόνον δίσημον καὶ οὐχὶ εἰς τρίςημον ὑποσκάζοντα, ῥυθμὸν ἀπάδοντα εἰς τροπάρια καὶ μεγαλυνάρια:—
11. Ἡμέρας ἐπιφωσκούσης:—
12. Κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον δύναται ἵνα φθάσῃ ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ

ἕως τῆς Καθαρᾶς Τρίτης. Κατὰ τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν φθάνει μόνον ἕως τῆς Τρίτης πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀπόκρεω·—

13. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ἐσχάτης τῶν περιπτώσεων·—

14. Ἐκ παραδρομῆς παρελείφθησαν τὰ ἀπόστιχα τῆς ἑορτῆς καὶ τὸ ἀπολυτίκιον τρίς·—

15. Λάθος. Ἀπόλυσις οὐ γίνεται·—

16. Κατὰ τὰς 9 π.μ. κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν·—

17. Πάντα τὰ τῆς ἑορτῆς·—

18. Τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη) προβλέπει ἀντίφωνα, ἅτινα εὕρισκει ὁ βουλόμενος εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀντίφωνα προβλέπει μόνον διὰ τὰς μεγάλας δεσποτικὰς ἑορτάς (οὐχὶ ὁμως τῆς Μεταμορφώσεως)·—

19. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως τὸ Ἐν νόμῳ σκιαῖ καὶ γράμματι. Ἐὰν ἐψάλησαν εἰς τὸν ὄρθρον μεγαλυνάρια, ἀρχόμεθα διὰ τοῦ Θεοτόκε ἢ ἐλπίς·—

20. Τοῦναντίον ἢ διάταξις τοῦ τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη) προβλέπει (περίπτωσις 14η), ὅτι εἰ τύχοι ἢ ἑορτὴ ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις συμψάλλεται ἢ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς μετὰ τῆς τοῦ Τριωδίου, προηγουμένων τῶν ἀναστασίμων. Τοῦτο ποιῶμεν καὶ ἡμεῖς, οἶμαι δ' ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ ἱεραὶ Μοναί·—

21. Ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ·—

22. Εἰς τοὺς μακαρισμοὺς ἢ γ' καὶ ε' ὧδαί τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς εἰς ἠ' (δ' καὶ δ')·—

23. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ·—

24. Στείριον ὄρος ἐν Βοιωτίᾳ ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος·—

25. Ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ ἢ ἐκ τοῦ ἐγκωμίου Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ (+1122) οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸν τοῦ Θεοῦ δώρων ἐπώνυμον μάρτυρα·—

26. Τὰ ἐν τοῖς μηναιῖοις ὑπάρχοντα στιχηρὰ τῶν αἰνων, τὸ δοξαστικὸν μετὰ τοῦ Καὶ νῦν καταλιμπάνονται, ἐκτὸς ἐὰν ὁ Ναὸς πανηγυρίζῃ ἢ διαθέτῃ τεμάχιον ἀγίου Λειψάνου·—

27. Εἰς τοὺς μακαρισμοὺς δ' ἐκ τῆς γ' ὧδῆς τῆς ἑορτῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὧδῆς τοῦ ἀγίου Θεοδώρου·—

28. Ἐξαιρουμένων τῆς Εἰσόδου, τῶν ἀναγνωσμάτων, τῆς λιτῆς, τοῦ πολυελέου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Εἰς τὴν θ. Λειτουργίαν, τυπικά, μακαρισμοὶ εἰς ἠ' ἐκ τῆς γ' καὶ ε' ὧδῆς τῆς ἑορτῆς (μετὰ τῶν εἰρμῶν). Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας·—

29. Ἡ τάξις αὕτη τηρεῖται ἐὰν ἢ θ' τοῦ μηνὸς πέση τῇ ἐβδομάδι τῆς Τυρινῆς. Καὶ τοῦτο διότι ἐὰν συμπέσῃ ἢ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τῇ ἐβδομάδι τῆς Τυρινῆς ἑορτάζεται μόνον ἡμέρας δ'. Ταῦτα διὰ τὸ Ἰουλιανὸν κυρίως ἡμερολόγιον·—

30. Ἡ περίπτωσις αὕτη ἀφορᾷ τοῖς ἀκολουθοῦσι τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Κατ' αὐτὸ ἢ ἑορτὴ τοῦ ἀγίου Χαράλαμπος φθάνει καὶ ἕως τῆς Τρίτης τῆς β' ἐβδομάδος τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς. Κατὰ τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν φθάνει ἕως Τετάρτης τῆς Τυρινῆς·—

31. Ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιῖοις ὑπάρχει πλήρης ἀσματικὴ ἀκολουθία ἀναφερομένη κυρίως εἰς τὴν ἀγίαν κάραν τὴν φυλαττομένην εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν ἀγίου Στεφάνου τῶν Μετεώρων. Ἐποιήθη ὑπὸ Γεωργίου Χρυσσογόνου τοῦ Τραπεζουντίου. Λέγει Καισάριος ὁ Δαπόντες εἰς τὸν Ἱστορικὸν του κατάλογον, ὡς καὶ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ προεγράψαμεν (ἐν Κων/νου Σάθα: Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, Γ', 192, 193): «Γεώργιος ὁ Χρυσσόγονος Τραπεζούντιος (ΙΗ' αἰών)... ἐσύνθεσε κανόνας καὶ τροπάρια, εἰς τινὰς τῶν ἀγίων καὶ ἀκολουθίας τελείας εἰς τὸν ἅγιον Χαράλαμπον, διὰ τὴν ἀγίαν κάραν, τὴν ὁποία οἱ αὐθένται στέλλουσι καὶ τὴν φέρουσιν εἰς τὴν πανούκλαν. Ἐτυπώθη δὲ καὶ εἰς τὰ μηναιῖα, ὅπου Γεώργιος ὁ τυπογράφος ἐτύπωσεν... ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰωαννικίου τοῦ Καρατζᾶ (1761-1763,

ἔχοντας κακὴν φήμην σπατάλου καὶ φιλοχορημάτου πατριάχου), ἄνευ εἰδήσεως καὶ ἀδείας αὐτοῦ, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι εἰς τὰ παλαιὰ μηναιᾶ ὅθεν ὡς νεοφανῆ ἐμποδίσθησαν νὰ μὴ πουληθοῦν καὶ διαδοθοῦν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ μόλις μὲ δόσιν ἀσπρῶν (χρημάτων δηλαδὴ) ἔλαβεν ὁ νεωτεριστῆς τυπογράφος ἀδειαν καὶ τὰ ἐπούλησε. Καὶ οὕτως ἐπολιτεύθησαν αἱ δύο (καὶ τοῦ ἁγίου Ἀχιλλεῖου) αὐταῖς πανηγυρικαῖς ἀκολουθίαις, μὴν ὄντας πρότερον».

Ὅθεν ὁ τὴν ἀρχαίαν τάξιν φιλῶν ἀκολουθησάτω τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Πρόσθετες δ' ὅτι ἢ κακῶς εἰσαχθεῖσα αὕτη ἀκολουθία εἶναι καὶ κακόζηλος ὄλωσ'—

32. Τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ ἐν χρήσει μηναιὸν ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον β' Ὁρθοδοξίας τοῖς τρόποις κοσμούμενος—

33. Τὸ πρῶτον εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ, τὸ δεύτερον ἐν τῷ μηναιῷ—

34. Ὅταν λέγῃ «ὡς σύνηθες» ἐννοεῖ ὅτι εἰς τοὺς μακαρισμοὺς θὰ ψαλῶσιν οἱ τῆς Ὁκτωήχου τῆς ἡμέρας τοῦ ἐνορδίνου ἦχου εἰς ζ'—

35. Κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἡ ἑορτὴ αὕτη φθάνει ἕως καὶ τῆς Τρίτης τῆς δ' ἐβδομάδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Κατὰ τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν φθάνει ἕως καὶ τῆς Τετάρτης τῆς β' ἐβδομάδος τῶν ἁγίων Νηστειῶν. Πρόσθετες ὅτι εἰ τύχοι ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς διορθοῦμεν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν νηστείαν π.χ. ἐξαποστειλάρια, α' τῶν αἰῶνων κ.λπ.—

36. Τὰ μηναιᾶ ἐννοεῖται—

37. Ἦχος β' πρὸς Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε. Δεῦτε τὴν τιμίαν κεφαλὴν—

38. Μετὰ τὸν πολυέλεον εἰς τιμὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου ψάλλομεν τὸ κάθισμα αὐτοῦ—

39. Μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ζ'. Καὶ τὰ τριῶδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν—

40. Ἀπολυτίκιον τοῦ Προδρόμου. Δόξα καὶ νῦν, θεοτοκίον τὸ πρῶτον. Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον—

41. Ἰστέον ὅτι κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἡ ἑορτὴ αὕτη κατέρχεται μέχρι καὶ τῆς ἐβδομάδος τοῦ Ἀσώτου. Κατὰ τὸ διωρθωμένον κατέρχεται πολλάκις καὶ ἐκτὸς Τριωδίου, ὡς προεγράψαμεν—

42. Ἐννοεῖ Συμεῶν τὸν Μεταφραστήν—

43. Εἰ βούλει ἑορτάσαι τὸν Τίμιον Πρόδρομον ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερον ψάλε τὸν κανόνα τῆς Θεοτόκου Ἰγρὰν διοδεύσας εἰς ζ' καὶ τοῦ Προδρόμου εἰς ἦ'—

44. Ἦχος πλ β' Τὴν πανσεβάσμιον κάραν—

45. Ἦγουν τελεία Λειτουργία, ἢ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου δηλονότι—

Εἶδησις τοῦ τύπου
τοῦ Μαρτίου μηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'

Μ ἦν Μάρτιος ἔχων ἡμέ-
ρας λθ' :-
Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιβ'

καὶ ἡ νύξ ὥρας ιβ' :-

Εἰς τὴν δ'. Τῆς ἀγίας ὀσιομάρτυρος Εὐ-
δοκίας :-

Εἶ ἐστι Τεσσαρακοστή, ἀλληλουῖα. Εἰ
δ' οὐ, **π**ρὸ Ἐν σοὶ μητὲρ ἀκριβῶς :-

Εἰς τὰς β'. Τῶ ἀγίου ἱερομάρτυρος Θε-
οδότου ἐπισκόπου Κυρηνίας :-

Ἀλληλουῖα ἢ τὸ **π**ρὸ Καὶ τρόπων μέ-
τοχος :-

Εἰς τὰς γ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Εὐτρο-
πίου, Κλεονίκου καὶ Βασιλίσκου :-

Ἀλληλουῖα ἢ τὸ **Ο**ὶ μάρτυρές σου
Κύριε :-

Εἰς τὰς δ'. Τῶ ὀσίσι πατρὸς ἡμῶν Γερα-
σίμου τοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ :-

Ἀλληλουῖα ἢ τὸ **Τ**ῆς ἐρήμης πολίτης :-

Εἰς τὰς ε'. Τῶ ἀγίου μάρτυρος Κόνωνος.
Ἀλληλουῖα :-

Εἰς τὰς ς'. Τῶν ἀγίων μβ' Μαρτύρων νε-
οφανῶν, τῶν ἐν Ἰμορίῳ :-

Τροπᾶριον **Ο**ὶ μάρτυρές σου Κύριε.
Κοντάκιον πρὸς **Ὁ** ὑψώθεις ἐν τῷ
Σταυρῷ. **Ο**ὶ ἐν τῇ γῆ διὰ Χριστὸν ἐνα-
θλοῦντες :-

Εἰς τὰς ζ'. Τῶν ἀγίων ἱερομαρτύρων τῶν
ἐν Χερσῶνι ἐπισκοπησάντων Βασιλέως,
Ἐφραῖμ, Καλίτωνος, Εὐγενίου, Αἰθερίου
καὶ τῶν λοιπῶν. Ἀλληλουῖα :-

Εἰς τὰς η'. Τῶ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ
ὁμολογητοῦ Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου
Νικομηδείας. Ἀλληλουῖα :-

Εἰς τὰς θ'. Τῶν ἀγίων Τεσσαράκοντα
μαρτύρων τῶν ἐν Σεβαστείᾳ τῇ λίμνῃ
μαρτυρησάντων :-

Ἐνταῦθα σχολάζουσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς
ἐνάρξεως τοῦ ἐσπερινοῦ αἱ μετάνοια,
πλὴν τῶν τελευταίων τριῶν μεγάλων
καὶ τῶν γινομένων ὁμοίως εἰς τὸ Κα-
τευθυνθῆτω, καὶ εἰς τὸ Ἦν αἱ δυνάμεις,
καὶ εἰς τὸ Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογη-
μένον ἀπὸ τοῦ νῦν, ὡς σύνηθες :-

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, ἰσῶμεν
γίχως ἰ' καὶ προηγεῖται τὸ ἰδιόμελον τῆς
ἡμέρας καὶ τὸ μαρτυρικόν. Εἶθ' οὕτως
τὰ προσόμοια τῶ Τριωδίου. Καὶ τῶν
ἀγίων **ἤχ** β' **Φ**έροντες τὰ παρόντα γεν-
ναίως, χαίροντες τοῖς ἐλπίζομένοις,
καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Καὶ ἕτερα δύο.
Πόξα, **ἤχ** β' τὸ δ' **Φ**έροντες τὰ παρόντα.
Καὶ νῦν, **Ϛ**. Εἴσοδος καὶ τὰ ἀναγνώ-
σματα. Τὸ Κατευθυνθῆτω. Καὶ ἡ λοιπὴ
τῶν Προηγιασμένων ἀκολουθία :-

Εἰς τὸν ὄρθρον, Θεὸς Κύριος. Τρο-
πᾶριον **ἤχ** δ' **Τ**ὰς ἀληθδόνας τῶν ἀγί-
ων, καὶ ἡ συνήθης **ἤλθ**. Ἀναγινώσκο-
μεν δὲ καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἀγίων⁵.
Καὶ τὸ ἐγκώμιον τῶ μεγάλου Βασιλείου, τὸ
εἰς τοὺς **Π** μάρτυρας⁶. Ὁ κανὼν τῶν ἀ-
γίων εἰς ς' καὶ τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν
αὐτῶν. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῶν ἀγί-
ων πρὸς **Τ**ὴν ὑπὲρ ἡμῶν. **Π**ᾶσαν στρα-
τιὰν τοῦ κόσμου. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ
προσόμοια τῶν ἀγίων πρὸς **Χαίροις** ἀ-
σσητικῶν, δευτερόντες τὸ δ'. **Πόξα**, **ἤχ** **π**
Ἀθλοφόροι Χριστοῦ. **Καὶ νῦν**, **Ϛ**. Εἰς τὸν
γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας καὶ τὸ
μαρτυρικόν. **Πόξα**, **ἤχ** β' **Ἀ**ληθείας
κρατῆρα. **Καὶ νῦν**, **Ϛ**. Τὸ **π**ρὸ τῶν ἀγίων
ἤχ δ' **Τ**ὰς ἀληθδόνας τῶν ἀγίων. Καὶ ἡ
λοιπὴ ἀκολουθία. Ἐν δὲ τῷ τέλει, τρεῖς
μετανοίας καὶ ἀπόλυσις :-

Ἡ δὲ περιθέκτη γίνεται εἰς τὴν τάξιν
αὐτῆς, ὡς σύνηθες. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἐν-
νάτη μετὰ τῶν μακαρισμῶν, ἄνευ μέλους,
συναπτομένου καὶ τῶ λυχνικῶ :-

Ἐν **ῶ** μετὰ τὴν συνήθη **ἤλθ**, εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα προηγεῖται τὸ ἰδιόμελον
τῆς ἡμέρας καὶ τὸ μαρτυρικόν. Τὰ

προσόμοια τῷ Τριῳδίῳ καὶ τῶν ἁγίων. Φέροντες τὰ παρόντα γενναίως καὶ τὰ ἕτερα δύο, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. Τῷ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις⁷. *Πόξα, ἤχ β' Προφητικῶς ἀνεβόα ὁ Δαυὶδ ἐν ψαλμοῖς. Καὶ νῦν, ἦ. Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας. Τὸ Κατευθυνθήτω. Εἶθ' οὕτως τὸ προκείμενον τῷ Ἄποστόλου ἤχ ἁλ' Κύριε, φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσαις ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Στίχος: Ὡσόν με Κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὀλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, τοιοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν. Ἀλληλουϊάριον ἤχ δ'. Ἀλλάξατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Στίχος: Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην ὁμοιωθῆ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ:-*

Καὶ ἡ Ζεῖα Πειρασγία τῶν Προσηγιασμένων. Κοινωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι, ἀλληλουϊα:-*

 Ἡ αἰσχουθία γίνεται εἰ τύχοι νηστεία. Εἰ δὲ τύχοι ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ γίνεται ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἡμέρας. Ἐὰν δὲ τύχη τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῆς Σταυροπροσκυνησεως γίνεται ἡ ἀκολουθία πᾶσα ἡ ἀναστάσιμος, τοῦ Σταυροῦ καὶ τῶν ἁγίων. Ἄποστολος τῆς ἡμέρας καὶ τῶν ἁγίων. Ἀλληλουϊάριον στίχος πρῶτος τοῦ Σταυροῦ καὶ δεύτερος τῶν ἁγίων. Εὐαγγέλιον, τὰ ἀμφότερα. Κοινωνικὸν *Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-*

Εἰς τὰς ι'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κοδράτῃ καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ:-

Εἰς τὰς ια'. Τῷ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων:-

Εἰς τὰς ιβ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ

ὁμολογητῷ Θεοφάνῃ, ἡγουμένῳ τῆς Σιβιριανῆς:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πικηφόρου πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βενεδίκτου καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀλεξάνδρου τῷ ἐν Πύδνῃ⁸. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς ιε'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἁγαθῆ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἕξ μαρτύρων:-

Εἰς τὰς ις'. Τοῦ ἁγίου ιερομάρτυρος Σαβίνου⁹:-

Εἰς τὰς ιζ'. Τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀλέξιου τοῦ ἀνθρώπου τῷ Θεοῦ. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς ιη'. Τῷ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλῳ πατριάρχῳ Ἱεροσολύμων. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς ιθ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Χρυσάνθου καὶ Παρείας. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς κ'. Τῶν ὁσίων Πατέρων ἡμῶν τῶν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγίου Σάββα ἀναρεθόντων ὑπὸ τῶν Παύρων:-

Εἰς τὰς κα'. Τῷ ἁγίῳ πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Ἰακώβου τῷ ἐπισκόπῳ. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἁγίου ιερομάρτυρος Βασίλειου πρεσβυτέρου τῆς Ἁγκυρανῶν Ἐκκλησίας¹⁰. Ἀλληλουϊα:-

Εἰς τὰς κγ'. Τῷ ἁγίῳ ὁσιομάρτυρῳ Νίκωνος καὶ τῶν διακονῶν μαθητῶν αὐτοῦ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρησάντων¹¹:-

Εἰς τὰς κδ'. Προεόρτια τῷ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας:-

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας καὶ τὸ μαρτυρικόν. Καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἤχ δ' πρὸς τὸ Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. *Κεκρυμμένον μυστήριον καὶ ἀφέλις ἀγνώριστον, Γαβριὴλ πιστεύεται ὁ ἀρχάγγελος δευτεροῦντες τὸ δ'. Πόξα καὶ νῦν, ἤχ β' Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῇ Κεχαριτωμένῃ*

σήμερον. Εἴσοδος, τὰ ἀναγνώσματα. Καὶ ἡ ἀκολοθία τῶν Προηγιασμένων:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀλληλουΐα¹², καὶ ἡ ἀκολοθία, ὡς καθ' ἑκάστην. Ὑσαύτως καὶ αἱ μετάνοιαι. Κανὼν ὁ προεόρτιος καὶ τὰ τριώδια. Εἰς τὸν σίχον τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν*, ἢ δ' Γλῶσσαν ἦν ἔκ ἔγνω ἤκουσεν ἡ Θεοτόκος. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολοθία κατὰ τὴν τάξιν αὐτῆς. Ἐὰν ἔν ἐστι νηστεία, γίνεται ἡ τριθέκτη ὡς καθ' ἑκάστην. Ὑσαύτως καὶ ἡ ἐννάτη μετὰ τῶν μακαρισμῶν, πλὴν ταχύτερον¹³ διὰ τὸν κόπον τῆς ἀρρυπνίας¹⁴:—

Εἶθ' οὕτως ἀρχόμεθα τῷ ἐσπερινῷ ἄνευ μετανοιῶν καὶ ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν σίχους ἰ καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας. Καὶ δισσοῦται τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας, μαρτυρικόν δὲ οὐ ψάλλεται. Εἶτα τὰ γ' προσόμοια τοῦ Τριωδίου καὶ τῆς ἐορτῆς ἢ β' Βουλὴν προαιώνιον, ἃ καὶ ποιῶμεν ε'. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς Ἄπεστάλη ἐξ ὀρανοῦ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐαγγελίσασθαι. Εἴσοδος. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐορτῆς τὰ τρία, ἅτινα ἀναγινώσκονται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐορτάς¹⁵. Εἶτα τὸ Κατευθυνθήτω καὶ αἱ συνήθεις τρεῖς μετάνοιαι. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ *Νῦν αἱ δυνάμεις*. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ Ζεῖα Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων¹⁶:—

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν. Καὶ ἐσθίομεν ἔλαιον, πίνοντες καὶ οἶνον διὰ τὴν βοήθειαν τῆς ὑπεργίας Θεοτόκου, οἷαν ἡμέραν τύχη, διὰ τὸν κόπον τῆς ἀρρυπνίας¹⁷:—

Περὶ δὲ πρώτην ὥραν τῆς νυκτός¹⁸ σημαίνει. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Εὐλογεῖ ὁ ἱερεὺς καὶ θυμῶντος αὐτὸ ψάλλομεν τὸ ἀπόδειπνον¹⁹. Εἶτα ποιῶμεν τὴν συνήθη λιτήν²⁰. Ἐν ἡ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς ἐορτῆς, τοὺς τρεῖς πρώτους. *Πόξα καὶ νῦν*, ἢ β'

Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ. Καὶ (μετὰ τὰς συνήθεις εὐχάς) εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ, ψάλλοντες τὰ ἰδιόμελα, τοὺς τετάρτους. *Πόξα καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια. Εἶτα τὸ Τρισάγιον, τὸ ἀπολυτικίον τῆς ἐορτῆς ἢ δ' Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον. Καὶ ψάλλομεν τὸτο τρεῖς. Καὶ γίνεται ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων καὶ ἡ διάδοσις κατὰ τὸν τύπον. Καὶ ἀνάγνωσις, λόγον τῆς ἐορτῆς²¹. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀπαρχόμεθα τοῦ ὄρθρου:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, τὸ Θεὸς Κύριος καὶ τὸ προγραφὲν τῷ (τρεις). Στιχολογία, ἢ τρία²² καὶ ὁ πολυέλεος²³. Εἰς τὸ πρῶτον ἢ λέγομεν ἢ τοῦ Τριωδίου τὰ δευτέρω²⁴. Καὶ τὸ μὲν ἐν ψάλλεται παρὰ τῷ ψάλτῃ. Τὸ δὲ ἕτερον παρ' ἡμῶν²⁵. Εἰς δὲ τὰ ἕτερα ἢ ψάλλονται τὰ τῆς ἐορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ τετάρτου ἤχου. Προκείμενον ἢ δ' Εὐαγγελίσεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τῷ Θεῷ ἡμῶν. Στίχος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Εὐαγγέλιον κατὰ Πεκῶν Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀναστάσα Μαριάμ. Ὁ Ν' (καὶ τὰ ἐξῆς). Κανόνες τῆς ἐορτῆς ἢ δ' πρὸς Ἄνοιξω τὸ στόμα μου. Ἄδέτω σοι, Δέσποινα. Τοὺς εἰρμούς ἀνὰ δύο καὶ τὰ τροπάρια ἀνά γ'. Εἶτα τὰ τριώδια, εἰς οἷαν τὸ τύχων²⁶. Ἄβ' ἔκτης τὸ κοντάκιον. Εἰς τὴν 9²⁷ δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς. Τὸ ἔξαποστειλάριον. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς ἢ δ' πρὸς Τῶν οὐρανίων ταγμάτων, Τῶν οὐρανίων ἀψίδων καὶ δευτεροῦμεν τὸ δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακαλύπτεται σήμερον²⁸. Εἰς τὸν σίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν*, ἢ β' Εὐφρανέσθωσαν οἱ οὐρανοί²⁹. Εἰς τὸ τέλος τῷ ὄρθρου αἱ τρεῖς μεγάλαι μετάνοιαι:—

Εἶθ' οὕτως ἡ πρώτη ὥρα. Τροπάριον

τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἐν τῷ τέλει ὡς προεῖρηται αἱ τρεῖς μετάνοιαι αἱ μεγάλαι καὶ ἀπόλυσις. Πιδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς παρὰ τοῦ προεστῶτος³⁰:-

Εἰς τὰς κε'. Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας:-

Ἐάν ἐστι νηστεία σημαίνει ὥραν γ' τῆς ἡμέρας³¹. Καὶ ἐξερχόμεθα μετὰ λιτῆς ἔξω τοῦ Μοναστηρίου ψάλλοντες τὸ πῶθ τῆς ἑορτῆς καὶ τὸ κοντάκιον *Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ*. Καὶ περικυλδμεν ἅπαν τὸ Μοναστήριον. Ὑποστρεφόμενης δὲ τῆς λιτῆς γίνεται ἡ ἀκολουθία τῆς τριθέκτης καὶ ἀναγινώσκειται τὸ *Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια*³²:-

Περὶ δὲ ὥραν γ'³³ σημαίνει τὴν γ'. Καὶ στιχολογοῦμεν³⁴. Ἀναγινώσκειται δὲ καὶ Κατήχησις τῆς Στουδίτου³⁵, ἐν ἧ ὁι ἀδελφοὶ κάθηνται³⁶. Οἱ μακαρισμοὶ ἄνευ μέλους. Καὶ τὸ *Μνήσθητι ἡμῶν. Χορὸς ὁ ἐπυράνιος ὑμνεῖ σε καὶ λέγει. Ἄνες, ἄφες συγχώρησον ὁ Θεός. Τὸ Πάτερ ἡμῶν*³⁷. Τὸ *Κύριε ἐλέησον μ' καὶ αἱ γ' μεγάλαι μετάνοιαι καὶ εὐθύς ἀπαρχόμεθα τοῦ λυχνικῆ*³⁸, ἄνευ ἄλλο:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν ἀγίους ι'. Τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, τοῦ Τριωδίου τὰ γ' προσόμοια. Εἶτα τῆς ἑορτῆς τοὺς τρεῖς τετάρτους³⁹ καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου στιχηρὰ προσόμοια γ'⁴⁰. Πέγομεν δὲ ἀγίον: Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα⁴¹. *Πόξα καὶ νῦν, ἢχ ἢβ Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ*. Εἰσοδος μετὰ τῆς εὐαγγελίου. Τὸ *Φῶς ἰλαρὸν καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας*⁴². Εἶτα τῆς ἑορτῆς τὰ δύο. Τὸ δ', τῆς Ἑξόδου τὸ ἀνάγνωσμα *Ἐξῆλθεν ὁ Μωσῆς*. Τὸ δεύτερον, Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ*. Τὸ *Κατευθυνθήτω*. Καὶ γίνεται συναπτῆ⁴³ τῆς Τρισαγίου. Προκείμενον ἢχ δ' εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Στίχος: *Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ*⁴⁴. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους *Ἀδελφοί, ὁ ἀγιαζὼν καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι*. Ζήτηε Δεκεμβριῶ κα'. *Ἀλληλούϊα ἢχ δ'*. Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν. Στίχος: *Ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, πρὸ τοῦ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτοῦ*. εὐαγγέλιον κατὰ *Παύλου*. *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συνέλαβεν Ἐλισάβητ ἡ γυνὴ Ζαχαρίου*. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ Δεῖα Λειτουργία τῆς Χρυσόστομου⁴⁵. Κοινωνικὸν ἢχ γ' *Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἠρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῶ, ἀλληλία:-*

Γίνεται δὲ παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς μεγάλη. Ἐσθίομεν γὰρ ὀψάριον⁴⁶ καὶ πίνομεν καὶ οἶνον εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς δόξαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου:-

Τὰ δὲ ἀπόδειπνα ψάλλομεν ἐν τῷ νάρθηκι, χῦμα καὶ ἄνευ μετανοιῶν καὶ κανόνων. Πλὴν μετὰ τὸ *Πόξα ἐν ὑψίστοις*, εἰς τὸ Τρισαγίον ποιοῦμεν τὰς τρεῖς μετανοίας, ἐν τῷ τέλει τὰς ιε'. Ὑσ-

αὐτως καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ Τρισαγίῳ τὰς γ' καὶ ἀπόλουςις⁴⁷:-

Χρῆ γινώσκειν ὅτι ἂν γένηται ὁ Εὐαγγελισμὸς ἐν Καββάτῳ, εἰς τὸ λυχνικὸν τῆς Παρασκευῆς ἀναγινώσκονται πρῶτον τὰ ἀναγνώσματα ὡσπερ δεδήλωται⁴⁸. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, πᾶσα ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς γίνεται. Οὔτε γὰρ τετραώδιον ψάλλομεν, οὔτε ἄλλο τι τοῦ Καββάτου⁴⁹. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς ἅπαντα γίνεται, τῶν ἄλλων ἀργούντων. Πρὸ δὲ τῆς Λειτουργίας περὶ ὥραν β'⁵⁰ ἐξέρχεται ἡ λιτὴ καὶ ἡνίκα ὑποστρέψει ἄρχεται ἡ Λειτουργία⁵¹. Ψάλλομεν δὲ τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, ἐκ τοῦ κανόνος, Ϟ γ' (δ') καὶ Ϟ γ' (δ'):-

Καὶ ἂν τύχη ἐν Κυριακῇ ὁ Εὐαγγελισμὸς, τῷ Καββάτῳ ἐσπέρας εἰς τὴν ἀρτυρλίαν, ψάλλονται πρῶτον τὰ ἀναστάσιμα, εἶτα τῆς ἑορτῆς, ὡς προγγέγραπται ἡ ἀκολουθία. Ἐναγνώσματα δὲ λέγεται τὰ δεύτερα τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἀπὸ τῶν συνήθως λεγομένων τὸ πρῶτον, Ἰεζεκιὴλ τὸ ἀνάγνωσμα⁵². Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ ἀκολουθία τῆς ἀρτυρλίης. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν οὐ λέγομεν, ἀλλὰ τῆς ἑορτῆς. Κανόνες ὁ ἀναστάσιμος τῆς ὁρῶ⁵³ καὶ τῆς ἑορτῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλουςιν περὶ ὥραν β'⁵⁴ σημαίνει καὶ ἐξερχόμεθα μετὰ τῆς λιτῆς. Καὶ μετὰ τὸ ὑποστρέψαι ἄρχεται ἡ Λειτουργία. Ψάλλομεν δὲ τυπικὰ. Εἰσοδικὸν ἦχ δ' *Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τὸ πρῶτον Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος. Δόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον. Τὸ Τρισάγιον, ὁ Ἰπόστολος τῆς ἑορτῆς, εἶτα τῆς Κυριακῆς. Ὁμοίως καὶ τὰ Εὐαγγέλια. Προκείμενον δὲ καὶ ἀλληλούϊα ὁμοίως⁵⁵. Καὶ Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς:-*

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ σύναξις τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ:-

Εἰ γένηται ἐν Καββάτῳ ἡ ἀκολουθία,

ψάλλεται τῷ ἀσωμάτου. Ὁμοίως καὶ ἐν Κυριακῇ. Ψάλλομεν δὲ καὶ τὸν κανόνα τῆς ἑορτῆς⁵⁶ ἐν τῷ ὄρθρῳ, ὃς καὶ προγγεῖται τῷ ἀσωμάτῳ:-

Ἐὰν φθάσῃ γενέσθαι ὁ Εὐαγγελισμὸς τῷ Καββάτῳ τοῦ Παζάρου⁵⁷ τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας οὐ στιχολογῶμεν. Ἄλλὰ μετὰ τὸν ψαλμὸν⁵⁸, τὸ *Κύριε ἐκέκραξα καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας. Τὴν ψυχοφελῆ* (τὸ μικρὸν) δίς. Εἶτα τῆς Θεοτόκου τὰ γ' τοὺς τετάρτους⁵⁹. Ἔπειτα τῷ ἀγίῳ Παζάρῳ τὰ ἦβ' ἡχοῦ ἰδιόμελα πρὸς ἐν τὰ πέντε. *Δόξα, ἦχ ἦδ' Τὴν ψυχοφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν* (τὸ μέγα). *Καὶ νῦν, ἦχ ἦβ' Ἰπεστάλη ἐξ οὐρανόσ Γαβριήλ ὁ ἀρχάγγελος. Εἴσοδος, προκείμενον καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας. Εἶτα τῆς ἑορτῆς τὰ πέντε. Καὶ καθέξῃς ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προγγιασμένων:-*

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον μετὰ τὸν ἐξάψαλλον τὸ Θεὸς Κύριος. Τροπᾶριον ἦχ δ' *Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν*⁶⁰. Ἡ συνήθης ἦχ⁶¹ καὶ ὁ πολυέλεος⁶². Οἱ ἀναβαθμοί, *Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον τῆς Θεοτόκου. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ. Ὁ Ν'. Οἱ κανόνες πρῶτον τῆς ἑορτῆς, ἔπειτα τοῦ ἀγίου Παζάρου*⁶³. Καὶ τὰ τετραώδια τῷ κυρ Κοσμά καὶ τοῦ κυρ Ἰωάννου, εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τῷ ἀγίῳ Παζάρῳ. Ἄφ' ἑκτῆς τῆς ἑορτῆς⁶⁴. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς ἦχ δ'. Εἶτα τοῦ ἀγίου Παζάρου εἰς τὸν αὐτὸν ἦχ⁶⁵. *Δόξα, ἦχ β' τῷ ἀγίῳ Παζάρου. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἦχ β' Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλουςις. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ λιτὴ ἔξω τοῦ Μοναστηρίου:-*

Ἡ δὲ Λειτουργία ὡς προγγέγραπται. Προγγεμένης δηλονότι τῆς ἀκολουθίας τῷ Εὐαγγελισμοῦ. Τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τῷ κανόνος τῆς ἑορτῆς Ϟ γ' ἀπὸ δὲ τῶν τετραωδίων τὰς ἑκτας ὠδᾶς⁶⁶. Ἄντι δὲ τοῦ Τρισαγίου Ὅσοι εἰς

Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνε-
δύσασθε, ἀλληλουία. Κοινωνικὸν⁶⁷ τῆς
ἐορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας:—

Ἐσαύτως εἰ φθάσῃ γενέσθαι ὁ εὐ-
αγγελισμὸς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐ-
σπέρας ὀψὲ Καββάτω τοῦ Παζάρου,
μετὰ τὴν συνήθη ἀκολουθίαν, τὸ Κύριε
ἐκέκραξα ἡχ' ἡβ'. Ἰσῶμεν γίχους ι'. Στι-
χηρὰ τῆς ἐορτῆς πρὸς Ὁλην ἀπο-
θέμενοι, τὰ γ' ἀνά β'. Ἐπειτα τῶν Βαΐ-
ων δ' ἰδιόμελα εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ'. Πόξα,
ἡχ' ὁ αὐτὸς Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἄπεστάλη
ἐξ οὐρανό Γαβριήλ ὁ ἀρχάγγελος. Εἴσο-
δος, προκείμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευ-
σεν. Τὰ ἀναγνώσματα, ἡγουν πρῶτον
τὰ ε' τῆς ἐορτῆς, ἔπειτα τὰ γ' τῶν Βαΐ-
ων. Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα τῆς ἐορτῆς
ἀ καὶ προεγράφησαν. Εἰς τὸν γίχον,
στιχηρὰ τῆς ἡμέρας ἡγουν τῶν Βαΐων.
Ἰδιόμελα ἡχ' ἡβ' Χαῖρε καὶ εὐφραίνου
πόλις Σιών. Καὶ τὰ ἕτερα δύο. Πόξα, ἡχ'
ἡβ' Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος. Καὶ νῦν, ἡχ' β' Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυσ-
τήριον⁶⁸. Ἄπολυτικὸν τῷ εὐαγγελισμοῦ
ἡχ' δ' δις καὶ τῶν Βαΐων, ἅπαξ. Τὴν
κοινὴν ἀνάστασιν:—

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ὁμοίως. Ἡ
συνήθης ἡχ'⁶⁹ καὶ ὁ πολυέλεος⁷⁰, τὸ
προκείμενον τῶν Βαΐων καὶ εὐαγγέλιον
τῶν Βαΐων. Ὁ Πεντηκοστός. Πόξα καὶ
νῦν, καὶ πεντηκοστάριον τῶν Βαΐων.
Καὶ οἱ κανόνες. Ὁ πρῶτος τῷ εὐαγγελι-
σμοῦ, ἔπειτα τῶν Βαΐων⁷¹. Ἄπὸ γ' ἡ,
κοντάκιον τῶν Βαΐων⁷². Ἄφ' ἕκτης τῆς
Θεοτόκου. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ τῆς
Θεοτόκου καὶ τῶν Βαΐων⁷³. Πόξα, τοῦ
εὐαγγελισμοῦ. Καὶ νῦν, τῶν Βαΐων. Πο-
ρολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Εἶτα ἐξ-
έρχεται ἡ λιτή, καὶ ὑποστρεφούσης γί-
νεται ἀπόλυσις⁷⁴:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικὰ καὶ ἐν
τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τῷ κανόνος τῷ
εὐαγγελισμοῦ ἡ γ' (εἰς δ') καὶ ἐκ τῶν

Βαΐων ἡ γ' (εἰς δ'). Εἰσοδικόν· εὐαγγ-
ελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας. Τρο-
πάριον Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν.
Πόξα, τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. Καὶ νῦν,
τῇ ὑπερμάχῳ. Τὸ Τρισάγιον. Προκεί-
μενον τῶν Βαΐων. Ὁ Ἄπόστολος. Προ-
ηγείται τῆς Θεοτόκου. Λέγεται δὲ γίχος
τῶν Βαΐων. εὐαγγέλιον τῆς Θεοτόκου,
εἶτα τῶν Βαΐων. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ Δεῖα
Λειτουργία τῷ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
Ἰωάννῳ τοῦ Χρυσοστόμου:—

Ἐὰν φθάσῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τῇ ἀγία
καὶ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ ἡγουν τῇ Κυριακῇ
τῶν Βαΐων ἐσπέρας ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, στι-
χορογῶμεν τὸ δ' ἀντίφωνον, τὸ Μα-
κάριος ἀνὴρ εἰς ἡχ' ἡβ'. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέ-
κραξα στιχηρὰ προσόμοια τοῦ εὐαγγελι-
σμοῦ ἡχ' ἡβ', ἀνά β'. Εἶτα τὰ γ' ἰδιόμελα
τῶν Βαΐων τοὺς ἡδ⁷⁵. Καὶ δευτεροῦμεν
τὸ δ'. Πόξα, ἡχ' ἡβ' τῶν Βαΐων Ὁ ἔχων
θρόνον οὐρανόν⁷⁶. Καὶ νῦν, Ἄπεστάλη
ἐξ οὐρανοῦ. Εἴσοδος, Προκείμενον τῆς
ἡμέρας. Ἀναγνώσματα τῆς ἐορτῆς τὰ γ'.
Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα τῆς ἐορτῆς τὰ
προγραφέντα. Εἰς τὸν γίχον τῆς ἡμέρας
ἰδιόμελα, ἡχ' β' καὶ ἡχ' γ' καὶ ἡχ' βαρύς⁷⁷.
Πόξα, τὸ δ' Ἐκ Βαΐων καὶ κλάδων. Καὶ
νῦν, τῆς ἐορτῆς Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστή-
ριον⁷⁸. Ἄπολυτικὸν τῆς ἐορτῆς⁷⁹. Καὶ ἡ
ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας:—

Στιχορογῶμεν δὲ τὰ γ' ἡ⁸⁰ καὶ τὸν
πολυέλεον⁸¹. Καὶ ἀναγινώσκομεν πρῶ-
τον τῆς ἐορτῆς, ἔπειτα τῆς ἡμέρας. Οἱ
ἀναβαθμοί, προκείμενον κλπ, τῆς ἐ-
ορτῆς. Οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς καὶ τὸ
διώδιον τοῦ κυρ Κοσμᾶ εἰς τὴν τάξιν
αὐτῶν. Ἄπὸ γ' ἡ, κοντάκιον τῆς ἡμέρας.
Ἄφ' ἕκτης τῆς ἐορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους,
στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς. Πόξα καὶ νῦν, τῆς
ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς
ἡμέρας, ἰδιόμελα, τὸν ἡχ' δ' καὶ τοὺς
τέσσαρας ἡδ⁸². Πόξα, ἡχ' ἡβ' Δευτέραν
εὐαν τὴν Αἰγυπτίαν. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς

τῆς ἑορτῆς *Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐ-
ρανοὶ*⁸³. Ἐκτενὴς καὶ ἀπόλυσις:-

Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν. Σχολεύουσι δὲ καὶ αἱ μετάνοιαι καθό-
λου, ἄνευ τῶν τριῶν μεγάλων μετανοι-
ῶν. Περὶ δὲ ὥραν γ' τῆς ἡμέρας⁸⁴ γίνε-
ται ἡ λιτή. Καὶ ὑποστρεφούσης, ἀρχό-
μεθα τῆς τριθέκτης κατὰ τὴν τάξιν αὐ-
τῶν. Ἐναγινώσκειται δὲ καὶ τὸ Εὐαγ-
γέλιον⁸⁵. Περὶ δὲ ὥραν ἕκτην⁸⁶ σημαί-
νει τὴν ς' καὶ γίνεται ἡ ἀκολοῦθία ὡς
συνήθως. Τὰ τυπικὰ χύμα καὶ ἀρχόμε-
θα τοῦ λυχνικοῦ χωρὶς ἕλθῃ:-

Εἰς δὲ τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν
αἰχούς ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἡ-
μέρας ἰδιόμελα δ' τοὺς πλ'. Εἶτα τῆς
ἑορτῆς ἰδιόμελα ἥχ' δ' *Τῷ ἕκτῳ μηνί, καὶ*
τὰ ἕτερα δύο καὶ τὸ ἀρχαγγέλου προσό-
μοια γ'. Δόξα, ἥχ' ἢδ' Τῆς ξηρανθείσης
σικῆς. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἥχ' ἢβ' Ἄ-
πεστάλη ἐξ ὕραν ὁ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγε-
λος. Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ
Φῶς ἰλαρόν, προκείμενον τῆς ἑορτῆς.
*Ἐναγνώσματα τῆς ἑορτῆς τὰ β'*⁸⁷. Τὸ
Κατευθυνθήτω, εἶτα συναπτή τῷ Τρισ-
αγίου. Προκείμενον, ὁ Ἄπόστολος, ἀλ-
ληλουΐα τῆς ἑορτῆς. Εὐαγγέλιον τῆς
ἑορτῆς, εἶτα τῆς ἡμέρας. Καὶ καθέξῃς
ἡ Θεία Λειτουργία τῷ Χρυσοστόμου:-

Πεῖ γὰρ γινώσκειν, ὅτι ἐν ὁποία
ἡμέρᾳ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος τύχη ὁ
Εὐαγγελισμὸς, ἔλαιον μεταλαμβάνομεν,
καὶ οἶνον πίνομεν. Ἰχθύας δὲ οὐκ
ἐσθίομεν, διὰ τὸ τῆς Μεγάλης Ἑβδομά-
δος αἰδέσιμον:-

Ἐὰν γένηται ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ ἀγία
καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ, προηγῶνται τὰ τῆς
ἑορτῆς. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀκολουθία, οὕτως τε-
λεῖται, ὡς ἐν τῇ Μεγάλῃ Πευτέρᾳ:-

Ἐὰν δὲ τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Τετράδι
τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς, ὁ αὐτὸς τύπος
τελεῖται, ὡς ἐν τῇ Μεγάλῃ Πευτέρᾳ εἴ-
ρηται. Προηγουμένων δηλονότι τῶν

στιχηρῶν καὶ τῶν ἀναγνώσμάτων τῆς
ἡμέρας:-

Ἐὰν δὲ τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ ἀγία
καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, ἦγυν τῇ Μεγάλῃ
Τετράδι ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*
ψάλλομεν πρῶτον τὰ στιχηρὰ τῆς ἡμέρας.
Εἶθ' οὕτως τὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς.
Εἴσοδος μετὰ τῷ Εὐαγγελίου, προκείμενον
τῆς ἡμέρας, τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας,
εἶτα τῆς ἑορτῆς. Τὸ *Κατευθυνθήτω.*
Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ ἡ Θεία Λει-
τουργία τῶν Προηγιασμένων:-

Εἰς τὸν ὄρθρον τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ
εἰς τὸ Θεὸς *Κύριος* ἥχ' δ' *Σήμερον*
τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον (β').
Δόξα καὶ νῦν, Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταί.
Στιχολογεῖται δὲ καὶ ὁ πολυέλεος. Οἱ
ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἦχου,
προκείμενον τῆς ἑορτῆς. Τὸ *Πᾶσα*
πνοή. Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς. Κανόνες
δύο. Προηγεῖται δὲ τῆς ἑορτῆς, εἶτα τῆς
ἡμέρας. Ἄπὸ γ' ἕ, κοντάκιον τῆς ἡμέ-
ρας. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς.
Ἐξαποστελάριον τῆς ἡμέρας, εἶτα τῆς
ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ τῆς ἑ-
ορτῆς. Εἰς τὸν αἶνον, τῆς ἡμέρας. Ἄ-
πολυτίκιον τῆς ἑορτῆς:-

Περὶ δὲ ὥραν πέμπτην⁸⁸ ἐξέρχεται
ἡ λιτή. Καὶ ὑποστρεφούσης ψάλλομεν
τὰς γ' ὥρας τριψάλμους ἐν τῷ νάρθη-
κι. Καὶ γίνεται ἡ ἀκολουθία τουτέστι τῷ
λυχνικοῦ:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν αἰχούς
ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἡμέρας καὶ
τῆς ἑορτῆς. *Δόξα, τῆς ἡμέρας. Καὶ νῦν,*
τῆς ἑορτῆς. Εἴσοδος μετὰ τῷ Εὐαγγελίου.
Τὸ Φῶς ἰλαρόν καὶ τὰ ἀναγνώσματα
τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ δύο καὶ
εὐθὺς συναπτή. Τὸ Τρισάγιον, προκεί-
μενον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς. Ὡσ-
αύτως καὶ τὰ Εὐαγγέλια. Ἀλληλουΐα τῆς
ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς. Καὶ καθ' ἐξῆς
ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασι-
*λείου*⁸⁹. Ἄντι δὲ τῷ Χερουβικῷ λέγε *ἥχος*

Ἡχ δ' Τῷ δείπνῳ σου τοῦ μυστικῷ, ἐκ τρίτου⁹⁰. Τὸ αὐτὸ λέγομεν καὶ Κοινωνι-
κόν. Καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ζεί-
ων Ἰησοῦστων, τὸν αὐτὸν ὕμνον λέγο-
μεν. Καὶ τοῦ ἱερέως ποιήσαντος τὴν
ὀπισθάμβωνον εὐχὴν γίνεται ὁ Νι-
πτήρ⁹¹ κατὰ τὴν τάξιν αὐτῷ. Καὶ δίδο-
ται ἡ εὐλογία τοῖς ἀδελφοῖς καὶ γίνε-
ται τελεία ἀπόλυσις. Καὶ εἰσερχόμεθα
εἰς τὴν τράπεζαν⁹²:-

Ἐὰν δὲ γένηται ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ
ἀγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, εἰς τὴν
παρμονὴν ἤγουν τῇ Μεγάλῃ Ἑσπέ-
ρας, προηγῶνται ὁμοίως τὰ στιχηρὰ καὶ
τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς
ἐορτῆς τὰ β':-

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἤγουν τῇ Παρασκευῇ
εἰς τὸν ὄρθρον εἰς τὸ Θεὸς Κύριος Ἰησους
τῆς ἐορτῆς *Σήμερον τῆς σωτηρίας*, ἐκ
β'. *Πόξα καὶ νῦν, "Οτε οἱ ἑνδοξοὶ μα-*
θηταὶ καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων Πα-
θῶν κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὴν
συμπλήρωσιν τῶν ἀντιφώνων εὐθύς τὸ
κοντάκιον τῶν ἁγίων Παθῶν Τὸν δι'
ἡμᾶς σταυρωθέντα. Εἶτα Εὐαγγέλιον.
Καὶ οἱ μακαρισμοὶ τῶν ἁγίων Παθῶν.
Προκείμενον Διμερισάντο τὰ ἱμάτιά μου.
Στίχος: Μακάριος ὁ συνίων ἐπὶ πτωχόν
καὶ πένητα. Καὶ Εὐαγγέλιον. Καὶ εὐθύς
οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ'
ἤχου. Προκείμενον τῆς ἐορτῆς. Πᾶσα
πνοή. Εὐαγγέλιον τῆς ἐορτῆς Ἀναστᾶσα
Μαριάμ. Καὶ εὐθύς ὁ Ν' καὶ τὸ ἐνόρ-
δινον Εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων Παθῶν.
Εἶτα ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς καὶ τὸ τριώ-
διον τῆς ἡμέρας. Τὰ δὲ λοιπὰ Εὐαγγέλια
τῶν ἁγίων Παθῶν, ἀναγινώσκονται
κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Εἰς τοὺς αἴνας
στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας. Ἡχ δ'
Πᾶσα ἡ κτίσις καὶ τοὺς γ' ἤχους τοὺς
δύο. Πόξα, Ἡχ ἄβ' Ἐξέδυσάν με τὰ ἱ-
μάτιά μου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς Ἡχ ἄδ'
Εὐφρανέσθωσαν οἱ ἄρανοί. Εἰς τὸν γί-
χον, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς⁹³.

Πόξα, Ἡχ ἄδ' τῆς ἡμέρας *"Ἦδη βάπτε-*
ται κάλαμος. Καὶ νῦν, Ἡχ δ' τῆς ἐορτῆς
Γλωσσᾶν ἦν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν ἡ Θε-
οτόκος. Ἡ δὲ δ' ὥρα γίνεται καθὰ δι-
ατέτακται ἐν τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ:-

Περὶ δὲ ὥραν ε⁹⁴ κρούει τὸ σιδηροῦν
καὶ ποιῶμεν λιτὴν. Καὶ ὑποστρέφοντες
ψάλλομεν τὰς γ' ὥρας μετὰ τῶν τρο-
παρίων καὶ τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν:-

Καὶ περὶ ὥραν η⁹⁵ συναγόμεθα ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀπαρχόμεθα τοῦ λυ-
χνικῷ. Προηγῶνται δὲ τὰ ἀναγνώσμα-
τα τῆς ἡμέρας. Εἶτα τῆς ἐορτῆς τὰ β'.
Καὶ τὰ στιχηρὰ τῆς ἡμέρας. Εἶθ' οὕτως
τῆς ἐορτῆς. Καὶ γίνεται Λειτουργία τε-
λεία τῷ Χρυσοστόμου⁹⁶:-

Ἐὰν δὲ φθάσῃ γενέσθαι ὁ Εὐαγγε-
λισμὸς τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Καββάτω.
Τελεῖται πᾶσα ἡ ἀκολουθία κατὰ τὸν
προγεγραμμένον τύπον ἐν τῇ Μεγάλῃ
Πέμπτῃ, ἄνευ τοῦ Νιπτήρος. Ἐντὶ δὲ
Τρισαγίου λέγομεν *"Οσοι εἰς Χριστὸν*
ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ἀλ-
ληλουΐα. Προκείμενον τῆς ἡμέρας, Ἀ-
ποστόλος β'. Ἐντὶ δὲ τοῦ ἀλληλουϊαρίσ,
Ἀνάστα ὁ Θεὸς κρίνων τὴν γῆν, Ἡχ βα-
ρὺς μετὰ τῶν γίχων. Εὐαγγέλιον τῆς ἡ-
μέρας καὶ τῆς ἐορτῆς:-

Ἰστέον, ὅτι ἐν ἡ ἡμέρᾳ τῆς Ἑβδο-
μάδος γένηται ὁ Εὐαγγελισμὸς ἐπιτε-
λεῖται ἀγρυπνία μετὰ τῶν ἀποδείπνων.
Καὶ ἐν τῇ τροπέζῃ ἐσθίομεν ἔλαιον καὶ
πίνομεν οἶνον, διὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς
ὑπερργίας Θεοτόκου⁹⁷:-

Ἐὰν δὲ τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ
τῷ Πάσχα τύχη γενέσθαι ἡ ἐορτὴ τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ, προηγῶνται τὰ στιχηρὰ τῆς
ἡμέρας, εἶτα τῷ Εὐαγγελισμοῦ. Μετὰ δὲ
τὴν Εἴσοδον καὶ τὸ Φῶς ἰλαρόν, *Σοφία*
καὶ ἀνάγνωσις. Καὶ ἀναγινώσκειται τὸ
δ' ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας. Τὸ *Ἐν ἀρ-*
χῇ ἐποίησεν ὁ Θεός. Εἶτα τὰ ἀναγνώ-
σματα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Καὶ τὰ ἐπί-
λοιπα ἀναγνώσματα τοῦ Πάσχα κατὰ

τὴν τάξιν αὐτῶν. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία. Καὶ ἡ Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Εἴθ' οὕτως ποιούμεν καθὼς καὶ ἐν τῇ συνάξει τοῦ Μεγάλου Σαββάτου διηλείπται, προστιθέντες εἰς τὴν παννυχίδα τὸν κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς δ':—

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ περὶ ὥραν ἢ τῆς νυκτὸς⁹⁸ ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς ἅπασαν τὴν λευκὴν στολὴν⁹⁹ καὶ ἐξερχόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι. Καὶ θυμῶ ἅπαντας ὡς ἔθος ἐστίν. Ὁ δὲ ἐκκλησιαάρχης ἢ ὁ ἡγόμενος διανέμει τὰ κηρία καὶ ἄπτομεν αὐτά. Μετὰ δὲ τὸ θυμῶσαι πάντας τὸν ἱερέα, ἴσεται ἔμπροσθεν τῶν βασιλικῶν πυλῶν καὶ θυμῶ σταυροειδῶς λέγων *Δόξα τῇ Ἁγία καὶ Ὁμοσιῶ καὶ Ζωοποιῶ καὶ Ἰδιαιρέτῳ Τριάδι πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*. Καὶ ἡμῶν ἀποκρινομένων τὸ Ἄμην ἄρχεται ὁ ἱερεὺς τῷ ἱεὶ καὶ Χριστὸς ἀνάστη ἐκ νεκρῶν. Ὁμοίως καὶ οἱ ἀδελφοί. Καὶ λέγεται γ' παρὰ τοῦ ἱερέως καὶ τρις παρὰ τῶν ἀδελφῶν. Ὁ δὲ ἱερεὺς γίχον δ': *Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός*. Στίχος β': *Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος*. Στίχος γ': *Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκκάζουσιν*¹⁰⁰. Καὶ εἰς τὸν καθ' ἓνα γίχον λέγει ὁ λαὸς¹⁰¹ τὸ Χριστὸς ἀνάστη. Καὶ ἀνοιγομένων τῶν πυλῶν εἰσοδεύει προπορευομένων τῶν χαμπάδων. Καὶ συνεφελομένους τῷ προεστῶτος, καὶ τῶν ἀδελφῶν ψαλλόντων *Καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶ- ἦν χαρισάμενος*. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερατεῖον, δοξάζει¹⁰² ὁ ἱερεὺς ἱεὶ δ' καὶ λέγομεν *Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν*. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Εἴθ' οὕτως συναπτή. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ἄρχεται ὁ προεστῶς εἰς ἱεὶ δ' *Ἀναστάσεως ἡμέρα*. Καὶ ψάλλομεν τὸν κανόνα τοῦ Πάσχα κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ. Εἴτα τὸν κανόνα τῆς Θεοτόκου¹⁰³. Ἄπὸ γ' ἕ, κοντάκιον τῷ Πάσχα. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν Θεολόγον¹⁰⁴ *Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μεσστήσομαι*. Ἄφ'

ἕκτης ἕ τὸ κοντάκιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ἀνάγνωσις¹⁰⁵, τὸ *Ἀναστάσεως ἡμέρα*. Προκείμενον ἱεὶ δ' *Εὐαγγελίσεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν*. Στίχος: *Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα κρινόν*. Πᾶσα πνοή, Εὐαγγέλιον τῆς Θεοτόκου Ἄναστασα Μαριάμ. Εἴτα τὸ Ἄναστασιν Χριστοῦ *Θεασάμενοι ἐκ γ', ἄνευ τοῦ Π'*. Ἐξαποστειλάριον *Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς Ἰνητὸς ἐκ γ', καὶ τῆς Θεοτόκου β'*. Εἰς τοὺς αἴνους *Πᾶσα πνοή ἱεὶ δ'* στιχηρὰ ἀναστάσιμα. Καὶ τῷ Εὐαγγελισμοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν ἱεὶ προσόμοια. Καὶ δευτεροδμεν τὸ δ'. Καὶ τοῦ Πάσχα ἱεὶ καὶ ἄλ'. Ὁ ἀσπασμὸς καὶ ἡ Κατήχησις τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἀπόλυσις. Λιτὴ δὲ οὐ γίνεται:—

Πεὶ γινώσκων, ὅτι εἰς τὴν Λειτουργίαν τῆς Μεγάλῃ Κυριακῆς, εἰ μὲν ἐστὶν εὐκτήριος οἶκος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου¹⁰⁶, ἐν αὐτῷ τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία. Εἰ δὲ οὐκ ἐστίν, ὅπερ ἀδύνατον¹⁰⁷, γίνεται ἡ ἀκολουθία ἠνωμένη μετὰ τῆς Μεγάλῃ Κυριακῆς, ὡς ὑποτέτακται:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἀντίφωνα τοῦ Πάσχα. Μετὰ τὴν Εἴσοδον, *Δόξα, Σήμερον τῆς σωτηρίας*. Καὶ νῦν, *Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες ἀθάνατε*. Ἄντι δὲ τοῦ Τρισαγίου *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε*. Προκείμενον καὶ ὁ Ἄπόστολος τοῦ Πάσχα. Εἴτα τῆς Θεοτόκου. Καὶ τὰ Εὐαγγέλια ὁμοίως. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ θεία Λειτουργία τῷ Χρυσοστόμου:—

Ἐὰν δὲ φθάσῃ ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ Δευτέρᾳ τῆς διακαινησίμου, ἐσπέρας τῇ Μεγάλῃ Κυριακῇ, στιχηρὰ πρῶτον τὰ ἀναστάσιμα, εἴτα τῆς Θεοτόκου. Εἴσοδος, τὸ *Φῶς ἰλαρόν*, προκείμενον *Τίς Θεὸς μέγας*. Εἴτα τὰ ε' ἀναγνώσματα τῆς Θεοτόκου. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας *Οὔσης οὐσίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ*. Ἐκτενής, τὸ *Καταξίωσον Κύριε καὶ τὰς αἰτήσεις*. Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα. Καὶ εἰ μὲν ποιεῖς ἀγρυπνίαν, ἡ ἀκολουθία αὐτῆς. Εἰ δὲ μήγε Χριστὸς ἀνάστη καὶ ἀπόλυσις:—

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον τῆς Πευτέρας, μετὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη, Πόξα, $\text{Ἦ}\text{Ḳ}$ τῆς Θεοτόκου. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀκολουθία ὡς ἐν τῇ Μεγάλῃ Κυριακῇ, χωρὶς τῶ ἀσπασμῶ, γίνεται δὲ καὶ λιτή:-

Ἰστέον οὖν, ὅτι ἐκ ἀπὸ ἰδίου σκοποῦ τὸ πῶς δεῖ ψάλλεσθαι τὴν τοῦ Εὐαγγελισμῶ ἀκολουθίαν ἐν τε τῆς Τεσσαρακοστῆς ἡμέρας καὶ τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος τῶ Πάσχα ἡμῖν πεπόνηται¹⁰⁸. Καὶ γὰρ τῶ τυπικῶ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἀκολουθήσαντες καὶ ἀκριβεστέροις Συναξαρίοις ἐντυχόντες τῆς τε ἀοιδίμου Μονῆς τῶν Στουδίων καὶ λοιπῶν, οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἱεροσολύμων ταῦτα ἐντετύχομεν. Πηθεῖς ὄν ἐπαπορεῖτω τῇ ἐναλλαγῇ ἐντυχάνων τῶν τε στιχηρῶν καὶ τῶν κανόνων καὶ τῶν ἀναγνωσμάτων, ὅπως διώρισται. Ἄλλα τὴν ἡμέραν σκοπεῖτω, ὅτε ἡ παραμονὴ τῶ Εὐαγγελισμοῦ γίνεται. Εἶτα αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς ὁποῖα ἐστίν. Καὶ εὐρήσεις ὅτι, ὅτε ἐν νηστεία τύχη ἡ παραμονή, διὰ τὸ σεβάσιμον τῆς Τεσσαρακοστῆς ψάλλομεν πρῶτον τὰ στιχηρὰ τῆς ἡμέρας καὶ οἰονεὶ πέρας δεδώκαμεν τῇ νηστεία. Εἶτα τὰ τῶ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὴν τῶν Προηγιασμένων Λειτουργίαν. Ἐξ ἐκείνης δέ, ἅτε ἀρχὴν λαβούσης πάντα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ προηγούνται:-

Τῶ δὲ Καββάτῳ τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Παζάρου καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων προεορτάζομεν τὴν τῶ Εὐαγγελισμοῦ ἀκολουθίαν διὰ τὸ πρὸ τῶ Πάθους τοῦ Χριστοῦ γενέσθαι ταύτας τὰς ἐορτὰς καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι νηστείαν ἐν αὐταῖς:-

Πάλιν δὲ ἐν ταῖς τῆς Μεγάλῃς Ἑβδο-

μάδος ἡμέραις, προεκρίναμεν, εἰ τύχοι ἐν αὐταῖς ἡ παραμονὴ τοῦ Εὐαγγελισμῶ, προηγεῖσθαι τὰ στιχηρὰ τῆς ἡμέρας εἰς τὸ λυχνικόν, εἶτα τῶ Εὐαγγελισμῶ διὰ τὴν νηστείαν, ὡς ἦδη φθάσαντες εἴπομεν καὶ διὰ τὸ τῶν ἡμερῶν περιδοξον:-

Γίνεσθαι τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ προσκομιδὴν, εἰ τύχοι ἐν ταύτῃ ὁ Εὐαγγελισμὸς κἂν γὰρ οἱ κανόνες ἄλλως διαγορεύουσι¹⁰⁹. Ἄλλ' οὖν εὖρομεν ἐν τῶ Συναξαρίῳ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἴκους τῆς Θεοτόκου γίνεσθαι προσκομιδὴν καὶ τελείαν Λειτουργίαν¹¹⁰:-

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ σύναξις τοῦ ἀρχιστρατήγου Γαβριήλ:-

Εἰ ἔστι Τεσσαρακοστή¹¹¹, Ἀλληλῶια. Εἰ δὲ οὐ, $\text{Ἦ}\text{Ḳ}$ ἢ Ḳ δ' *Τῶν οὐρανίων στρατιῶν ἀρχιστρατήγου*:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆς ἁγίας μητρὸς ἡμῶν Πατρῶνης τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ:-

Ἀλληλούια:-

Εἰς τὰς κε'. Τῶ ὁσίου Στεφάνου τοῦ θαυματουργῶ καὶ τοῦ ὁσίου Ἰλαρίωνος τῶ νέου. Ἀλληλῶια¹¹²:-

Εἰς τὰς κς'. Τοῦ ὁσίου Μάρκου ἐπισκόπου Ἰερουσαλῶν καὶ Κυρίλλου διακόνου καὶ ἐτέρων τῶν ἐπὶ Ἰσλιανῶ τοῦ τυράννου ἀθλησάντων. Ἀλληλούια:-

Εἰς τὰς λ'. Τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος:-

Τροπάριον *Ταῖς τῶν δακρύων σρόαις*¹¹³. Κοντάκιον $\text{Ἦ}\text{Ḳ}$ δ' πρὸς τὸ Χορὸς ἀγγελικός. *Καρπούς ἀειθαλεῖς*:-

Εἰς τὰς λα'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Ὑπατίου ἐπισκόπου Γαγγρῶν¹¹⁴. Ἀλληλούια ἢ Κανόνα πίστεως:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΚΑ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὰ ἐντυπα μηναιῖα ἔχουσιν ἑτέραν ἀκολουθίαν, τὴν τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἡσυχίου τοῦ συγκλητικοῦ, τὴν δὲ μνήμην τοῦ ἀγίου Θεοδότου τάττουσι «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ», ἂνευ δηλονότι ἀκολουθίας. Τὸν ἅγιον τοῦτον Θεόδοτον ἐώρταζεν ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-

κλησία τῇ ιθ' τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου (Δ/σκη Ι, 44). Εἰς τυπικὸν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος τῇ β' τοῦ μηνὸς Μαρτίου μνήμη «τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεοδότου, ἐπισκόπου Κυρήνης τῆς Κύπρου» (αὐτόθι ΙΙΙ, 40). Πότε ἐξωβελίσθη ὁ ἅγιος Θεόδοτος, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς:—

2. Εὗρηται ἐν τῷ Μεγ. Ὁρολογίῳ. Τὰ ἐντυπα μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Τοὺς νεοφανεῖς ὀπλίτας. Ἐχει δὲ τὸ μηναιὸν καὶ δοξαστικά ἐν τε τοῖς στιχηροῖς καὶ τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ ἐξαποστειλάρια, ἵνα ψάλλωνται ἐὰν ἡ μνήμη αὐτῶν τύχη ἐν Σαββάτῳ. Κατὰ τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν ἡ μνήμη αὐτῶν τυγχάνει καὶ ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς διὰ τὸ ὄψιμον τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ὅποτε ὑπάρχει δυνατότης ἵνα ψαλῶσι καὶ ἐν ἄλλαις ἡμέραις ἐκτὸς Σαββάτου. Σημείωσαι δὲ ὅτι καὶ τὸ ἀπολυτίκιον διαφέρει ἐν τοῖς μηναιῖοις. Ἐχουσι τὸ εἰς πλ α' Τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰ κατορθώματα. Καλὸν καὶ τοῦτο, δυνάμενον ἵνα ψαλῆ:—

3. Σημείωσαι ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἡ ἑορτὴ αὕτη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων οὐδέποτε ἐξέρχεται τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς. Τὰ ὅρια αὐτῆς εἰσὶν ἀπὸ τῆς Τετάρτης τῆς α' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν ἕως τῆς Δευτέρας τῆς ἑβδομάδος τῶν Βαΐων. Κατὰ τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν δύναται ἵνα συμπέσῃ καὶ ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς, ἀπὸ τῆς Πέμπτης τῆς ἑβδομάδος τῶν Ἀπόκρεω ἕως καὶ τῆς Τρίτης τῆς Μεσονηστήμου. Ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς ἑορτάζεται κατὰ τὴν τάξιν τῆς α' καὶ β' εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου (24 Φεβρουαρίου), διὰ πλήρους ἀκολουθίας. Τελεῖται δὲ ἡ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου θεία Λειτουργία. Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο. Ἐὰν συμπέσῃ ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς, τροπάρια τινὰ ὡς τὸ α' ἰδιόμελον τῶν αἰνῶν εἰς ἦχον α' Χορὸς τετραδεκαπύρσευτος, ἢ τὸ δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν εἰς ἦχον πλ α' Ἀθλοφόροι Χριστοῦ, ἔδει ἵνα τροποποιηθῶσι, διότι ἀναφέρονται εἰς τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν. Ἄλλως ἀντιφάσκομεν τρώγοντες καὶ πίνοντες καὶ ψάλλοντες ἅμα «τὴν πάνσεπτον νηστείαν φαιδροτέραν ἀπειργάσασθε». Ψαλῶ τῷ στόματι, ψαλῶ καὶ τῷ νοί:—

4. Σημείωσαι ὅτι κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τελοῦνται δύο Προηγιασμένοι Λειτουργίαι, μία κατὰ τὴν παραμονὴν ἐν τῷ ἑσπερινῷ καὶ μία κατὰ τὴν κυριώνυμον ἡμέραν, ὡσαύτως ἐν τῷ ἑσπερινῷ:—

5. Ἡ ἐκ τῶν δύο λόγων Γρηγορίου Νύσσης εἰς τοὺς ἁγίους Μ' μάρτυρας, ἢ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου:—

6. Πρόσχετος ὅτι οὐδὲν περὶ Εὐαγγελίου τοῦ ὄρθρου λέγει καὶ πάνυ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐδέ τι περὶ πολυελέου. Πάντοτε οὖν ἐτελεῖτο Προηγιασμένη, ἐκτὸς ἐὰν ἡ παραμονὴ ᾖ ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἀναγινώσκεται ἡ ξβ' Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ τοῦ μιμῆσθαι ἡμᾶς τὰ τοῦ Κυρίου παθήματα*:—

7. Μόνον τὰ τοῦ ἑσπερινοῦ διότι τὰ τοῦ ὄρθρου ψαλήσονται κανονικῶς:—

8. Στερεῖται ἰδίας ἀκολουθίας. Μνημονεύεται ἀπλῶς «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ»:—

9. Ἐν τοῖς μηναιῖοις καὶ ἐν τῷ Συναξαριστῇ ἀναφέρεται μόνον ὡς μάρτυς διότι ἐκ τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ οὐδαμοῦ προκύπτει ὅτι καὶ τῆς ἱερωσύνης ἠξίωτο:—

10. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀναγράφει τὸν Βασίλειον πρεσβύτερον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Τοῦτο εἶναι λάθος διότι Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ᾖν ἢ ἐν Κων/πόλει Ἁγία Σοφία. Διορθώσαμεν ἀντλήσαντες ἐκ τοῦ μηναιῖου καὶ τοῦ Συναξαριστοῦ εἰς «πρεσβύτερον τῆς Ἀγκυρανῶν Ἐκκλησίας», διότι ὁ ἅγιος ᾖν πρεσβύτερος ἐν Ἀγκύρᾳ:—

11. Τὸ Συναξάριον ὀμιλεῖ διὰ 190. Τὸ μηναιὸν διὰ 199. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προκρίνει τὴν στρογγυλοποίησιν 200:—

12. Τὸ προεόρτιον ἀπολυτίκιον Σήμερον τῆς παγκοσμίου χαρᾶς τὰ προοίμια, ψάλλεται μόνον ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ:—

13. «Ταχύτερον» (καὶ «βραδύτερον» ὡς ἀλλαχοῦ γέγραπται προκειμένου περὶ ἐσπερινῶν) ὑπὸ τὴν ἐννοιαν τῆς ἐνάρξεως καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἐννοιαν τῆς ταχύτητος, τῆς παρ' ἡμῖν συνήθους ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις, ὡς προεγράψαμεν καὶ ἐν τῇ 144ῃ ὑποσημειώσει τοῦ Β' κεφαλαίου:—

14. Ἦτις μέλλει ἵνα ἀκολουθήσῃ τὸ ἐσπέρας:—

15. Τὰς ἐορτὰς τῆς Θεοτόκου ἐννοεῖται. Σημεῖωσαι ὅτι κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἡ παροῦσα ἐορτὴ συνεορτάζεται μετὰ τοῦ Τριωδίου. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐορτάζεται ἀμιγῶς, κατ' οἰκονομίαν πάντως:—

16. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῇ παραμονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ οὐ τελεῖται Προηγιασμένη. Προσθέτει δέ: «Ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμῶς Μοναῖς, διὰ τὴν διαφορὰν τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ διὰ τὸ τελεῖσθαι πάντοτε ἐν αὐταῖς ἀγρυπνίαν, τελεῖται τῇ παραμονῇ Προηγιασμένη, τῶν ἀρχαίων κτιτορικῶν τυπικῶν ἀμετακινήτων διαμενονῶν».

Πάντοτε τελεῖται Προηγιασμένη τῇ παραμονῇ, ἐκτὸς ἂν αὕτη συμπέσῃ ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ:—

17. Ἔστω δηλαδὴ καὶ ἂν ἡ παραμονὴ συμπέσῃ ἀπὸ Δευτέρας ἕως Παρασκευῆς, καθ' ἃς ἔχομεν συνήθως ἐννάτην διὰ ξηροφαγίας. Καὶ τότε ἡ νηστεία λύεται:—

18. Ἦγουν περὶ τὴν 7ην ἐσπερινὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—

19. Τὸ μέγα ἀπόδειπνον ἀπὸ Δευτέρας ἕως Πέμπτης ἢ τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον ἀπὸ Παρασκευῆς ἕως καὶ Κυριακῆς. Ἐν τῷ μεγάλῳ ἀποδείπνῳ τὰ πάντα λέγονται χῦμα καὶ ἄπαξ. Μετὰ τὸ β' Τρισάγιον τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἐορτῆς, μετὰ τὸ γ', τὸ κοντάκιον αὐτῆς:—

20. Μετὰ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας τοῦ ἀποδείπνου. Λιτανεύομεν δὲ ἐν τῷ νάρθηκι ὡς καὶ κατὰ πάσας τὰς ἀγρυπνίας:—

21. Ὑπάρχουσι λόγοι πολλοὶ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην. Οἱ τῶν παλαιῶν πατέρων Ἰ. Χρυσοστόμου, Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Γρηγορίου Νύσσης κλπ. εἰσι νόθοι. Ὑπάρχουσιν ὁμῶς καὶ νεωτέρων πατέρων ὅπως Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Γερμανοῦ Α' τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἄλλων, γνήσιοι.

Οἱ νόθοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰσι λόγοι κάλλιστοι προερχόμενοι ἐκ καλάμου ἀσημοτέρων ῥητόρων. Ἴνα δὲ διασωθῶσι ἀπεδόθησαν εἰς μεγάλα ὀνόματα. Τινὲς εἰσι Σεβηριανοῦ ἐπισκόπου Γαβάλων, ἐχθροῦ δεδηλωμένου τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἀλλ' ἐν ταυτῷ καὶ ἱκανοῦ ῥήτορος. Ἐπεγράφησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς ἵνα διασωθῶσι.

Ἀναλυτικῶς ὑπάρχουσι

Εἷς λόγος (νόθος) Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, εἷς (νόθος) Γρηγορίου Νύσσης, δύο (νόθοι) τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, εἷς (νόθος) Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως, εἷς Γερμανοῦ Α' Κωνσταντινουπόλεως, εἷς Ἀνδρέου Κρήτης, εἷς Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, εἷς Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, εἷς Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ κ.λπ.

Κατὰ τὴν ἀγρυπνίαν ταύτην εἴθισται ἵν' ἀναγινώσκηται ὁ (νόθος) λόγος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου οὗ ἡ ἀρχὴ Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια (ὧν ἀσφαλῶς Σεβηριανοῦ τῶν Γαβάλων ὅστις ἦν κατὰ Γεννάδιον τὸν ἐν Μασσαλία «in divinis scriptoribus euriditus et in homiliis declamator admirabilis», ἤγουν «ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς πεπαιδευμένος καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις ῥήτωρ θαυμαστός»):—

22. Διὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστήν, ἐν ἣ προβλέπονται τρία καθίσματα ἐν τῷ ὄρθρῳ:—

23. Λόγον ἀγαθὸν καὶ ἐκ τῆς Ἐκλογῆς. Εἴθισται ἵνα ψάληται κατ' αὐτὴν τὴν ἑορτὴν εἴτε ὁ λέγετος Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος, εἴτε ὁ ἅγια Γεωργίου ἱερέως τοῦ Ῥυσίου:—

24. Οὐχὶ δηλαδὴ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου ἐκ τῆς Παρακλητικῆς ὡς πρῶτα ψαλλόμενα, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα ἐν τῷ Τριωδίῳ διὰ τὴν β' στιχολογίαν. Τὰ τῆς β' δηλαδὴ στιχολογίας ψάλλομεν εἰς τὴν α':—

25. Τοῦ πρωτοψάλτου δηλονότι καὶ τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ χοροῦ:—

26. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐ στιχολογοῦμεν ἐκ τῶν ᾠδῶν, οὐδὲ Τιμιωτέραν ψάλλομεν. Ἐν αἷς ᾠδαῖς δὲ ἔχομεν κανόνα τοῦ Τριωδίου, ὁ κανὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ προηγεῖται ἀλλὰ περιορίζεται εἰς 5' μετὰ τῶν εἰρμῶν:—

27. Ἰστέον ὅτι περὶ τοῦ μεγαλυναρίου Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην οὐδὲν τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀναφέρει. Σὺ δὲ ὡς βούλει ποιήσον. Καὶ ἂν ψαλῆ οὐχ ἁμαρτήσεις:—

28. Ἀδιανόητόν τισι τυγχάνει τὸ ὅτι θεομητορικὴ ἑορτὴ στερεῖται μεγάλης δοξολογίας. Τοῦτο ὅμως ἀπείργει τὸ αἰδέσιμον τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς. Διὸ καὶ συμφάλλεται ἡ τοῦ Τριωδίου ἀκολουθία μετὰ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Χαρμολύπη γάρ:—

29. Ὅπερ εὐρήσεις μετὰ τὰ ἀντίφωνα τῆς θ. Λειτουργίας εἰς τὸ μηναῖον. Ἐτέθη ἐκεῖ ἵνα ψαλῆ «ὅταν τυπικὴ διάταξις ἀπαιτήσῃ τοῦτο»:—

30. Εἰ τῆς ἱερωσύνης ἠξίεται. Εἰ δ' ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου. Δίδοται δὲ ἐκ τῆς κανδήλας τῆς ἱεράς εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἴτε τῶν αἰνῶν φαλλομένων ἢ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ψαλλομένων τροπαρίων ἐκ τῆς λιτῆς τοῦ ἔσπερινου:—

31. Ἦγουν περὶ ὥραν θην πρωϊνὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—

32. Ἐὰν ἀναγνωσθῆ νῦν ὁ λόγος οὗτος, τότε εἰς τὸν προλαβόντα ἔσπερινὸν ἀναγινώσκομεν ἕτερον λόγον εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, ἢ τὸν ὡσαύτως «νόθον» τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, οὗ ἡ ἀρχὴ Βασιλικῶν μυστηρίων ἑορτὴν ἑορτάσωμεν σήμερον:—

33. Ἦγουν περὶ τὴν 3ην μεταμεσημβρινὴν «ἀλὰ φράγκα»:—

34. Τὸ ἐνδιάτακτον κάθισμα τῆς θ' ὥρας, περὶ οὗ ὄρα ἐν τοῖς πίναξιν εἰς τὸ τέλος τοῦ Ψαλτηρίου, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ὅπως δεῖ στιχολογεῖσθαι τὸ Ψαλτήριον (πίνακες β' καὶ γ'):—

35. Κατήχησις ξδ', Περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι δεῖ πνευματικῶς ἑορτάζειν ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἧς ἡ ἀρχὴ Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, ὁ Εὐαγγελισμὸς πάρεστι:—

36. Ἐνῶ κατὰ πάσας τὰς ἀναγνώσεις τῶν Κατηχήσεων τοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου οἱ ἀδελφοὶ ἀκροῶνται ἰστάμενοι (ὄρα κεφ. ΚΖ' τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ), τανῦν ἀκροῶνται καθήμενοι. Καὶ τοῦτο ἔνεκα τοῦ πολλοῦ κόπου ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀκολουθιῶν τῆς ἡμέρας ἀλλὰ καὶ τῆς κύκλω τῆς Μονῆς λιτανεύσεως:—

37. Εἶτα τὸ κοντάκιον Τῆ ὑπερμάχου:—

38. Τὸ «εὐθύς ἀπαρχόμεθα» σημαίνει ὅτι ὁ προεστὼς ἄρχεται τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ τοῦ προοιμιακοῦ ψαλμοῦ ἄνευ εὐλογίας ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Τὸ Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς προελέχθη ἐν τῇ ἐννάτῃ. Ἐξ ἄλλου οὕτω ποιούμεν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἔσπερινούς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐν συνεχείᾳ τελεῖται ἡ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου Λειτουργία ὁπότε ἀπαιτεῖται Εὐλογημένη ἢ βασιλεία τοῦ Πατρὸς δὲν εὐσταθεῖ διότι ἡ θεία Λειτουργία ἄρχεται διὰ τῆς συναπτῆς, τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἐκφωνήσεως Ὅτι Ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου:—

39. Τὰ ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ἔσπερινου τῆς ἑορτῆς τοῦ δ' ἤχου Τῷ ἔκτῳ μηνί, Γλῶσσαν ἦν οὐκ ἔγνω, Ἰδοὺ ἡ ἀνάκλησις νῦν ἐπέφανεν ἡμῖν:—

40. Τὰ τῶν στιχηρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ ἤχος α' πρὸς Πανεύφημοι μάρτυρες. Γαβριὴλ ὁ μέγιστος ὁ νοῦς:—

41. Ὁ στίχος οὗτος κεῖται ἐκτὸς τῶν ἰ' διότι τὰ τροπάρια συμποσοῦνται εἰς ἰα':—

42. Ἐκ τοῦ Τριωδίου:—

43. Ἐτι καὶ ἔτι Ἀντιλαβοῦ τῆς Παναγίας Ἀχράντου. Ἡ εὐχὴ τοῦ Τρισαγίου καὶ ἐκφώνησις Ὅτι Ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν:—

44. Τὰ μηναῖα καὶ ὁ Ἀπόστολος προβλέπουσιν Ὡδὴν τῆς Θεοτόκου Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχον δέ, Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. Θεομητορικῆς οὔσης τῆς ἑορτῆς ἀρμόζει τὸ προκείμενον τοῦτο. Ὡς ἑορτῆς ὅμως τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀρμόζει τὸ προκείμενον τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

45. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως (Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην) Ὡς ἐμφύχῳ Θεοῦ κιβωτῶ:—

46. Σημείωσαι ἐνταῦθα ὅτι ἐὰν τηρηθῆ ἡ ὡς ἄνω τάξις, ἅπαξ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐσθίωμεν ἰχθύας, μονοσιτοῦντες:—

47. Ἐνταῦθα πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ τοῦ μικροῦ ἀποδείπνου:—

48. Ἦγουν τὰ τρία τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς καὶ τὰ δύο τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς συνάξεως τοῦ ἀρχιστρατήγου Γαβριήλ:—

49. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν τὸν λόγον δι' ὃν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος ἐξωστραχίσθησαν τὰ τοῦ Τριωδίου ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἐὰν ἐν Σαββάτῳ ταῦτα γίνεται, διατί οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις; Ἀπλούστευσις μὴ δικαιολογουμένη. Διότι ἕτερον Σάββατον ἀγίων Νηστειῶν καὶ ἕτερον αἱ λοιπαὶ ἡμέραι. Κατὰ τὰ Σάββατα διακόπτεται ἡ αὐστηρὰ νηστεία διὰ διφαγίας καὶ δι' οἰνελαίου. Ἐνῶ αἱ λοιπαὶ ἡμέραι (ἐκτὸς βεβαίως τῆς Κυριακῆς) εἰσὶ τὸ μέγα πέλαγος τῆς ἐνάτης καὶ τῆς ξηροφαγίας. Συμφαλλομένης τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μετὰ καὶ τοῦ Τριωδίου ὑποχωρεῖ ὀλίγον ἡ αὐστηρότης τῆς νηστείας καὶ παρακαλοῦνται οἱ πατέρες:—

50. Περὶ ὦραν ὀγδόην πρωϊνὴν:—

51. Ἐνῶ ἔχουσιν ἀναγνωσθῆ πρὸ μὲν τῆς λιτῆς ἢ α' ὦρα, μετὰ δὲ τὴν ὑποστροφὴν αὐτῆς ἢ τριθέκτη, ἐν ἧ ὁ ἱερεὺς ποιεῖ τὴν προσκομιδὴν:—

52. Ἦγουν Ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης (τὸ β' τῆς ἑορτῆς) καὶ τὰ δύο τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κς', τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Εἰσήλθε Μωσῆς εἰς τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ Χωρήβ, καὶ Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ:—

53. Ἀναστάσιμα δ', τῆς Θεοτόκου β' καὶ τῆς ἑορτῆς η':—

54. Δηλαδὴ περὶ τὴν ὀγδόην πρωϊνὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—

55. Ἄπαντα δηλονότι διπλᾶ. Ἰστέον ὅτι τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας οὐδαμῶς ἀναφέρει διπλοὺς Ἀποστόλους ἢ Εὐαγγέλια. Τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὅπως καὶ πάντα τὰ παλαιά, συνηθίζουσι τὴν διπλὴν ἀνάγνωσιν, ἧτις εἰς πολλὰς περιπτώσεις τυγχάνει ἀπαραίτητος:—

56. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου, Ἀδέτω σοι Δέσποινα. Ἐὰν ἐν Σαββάτῳ, ὁ κανὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἧ καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου εἰς ς'. Ἐὰν ἐν Κυριακῇ, ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β', τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς δ' καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου εἰς δ':—

57. Τὰ περαιτέρω ἀναγραφόμενα ἀφορῶσι μόνον εἰς ἱεράς Μονὰς ἀκολουθούσας τῷ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ. Κατ' αὐτὸ ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κατέρχεται ἐν τῷ Τριωδίῳ μέχρι καὶ τῆς Πέμπτης τῆς γ' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, ἀνέρχεται δὲ ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ μέχρι καὶ τῆς Τετάρτης τῆς διακαινησίμου. Κατὰ τὸ «διωρθωμένον» Ἰουλιανόν (τὸ κακῶς λεγόμενον νέον) ἡ ἑορτὴ αὕτη κατέρχεται μέχρι καὶ τῆς Παρασκευῆς τῆς α'

ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν καὶ ἀνέρχεται μέχρι καὶ τῆς Πέμπτης τῆς ἐβδομάδος τῶν Βαΐων, οὐδέποτε δὲ ἐν Μ. Ἑβδομάδι ἢ τῇ διακαινησίμῳ. Ὅποτε διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ «διωρθωμένῳ» τὰ πράγματά εἰσιν ἀπλούστερα. Ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ἀμιγεῖ Ἰουλιανῷ εἰσὶ περιπεπλεγμένη περιπλοκή:—

58. Τὸν προοιμιακὸν δηλονότι:—

59. Τὰ τῶν ἀποστίχων εἰς ἦχον δ' Τῷ ἕκτῳ μηνί:—

60. Δόξα, τοῦ Λαζάρου Τὴν κοινήν ἀνάστασιν. Καὶ νῦν, αὔθις τῆς ἐορτῆς:—

61. Καθίσματα τοῦ Λαζάρου. Μετὰ τὸν Ἄμωμον τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια:—

62. Ὁ πολυέλεος τῆς ἐορτῆς Λόγον ἀγαθὸν καὶ Ἐκλογή. Καθίσματα τῆς ἐορτῆς τὰ μετὰ τὸν πολυέλεον:—

63. Τῆς ἐορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε' καὶ τοῦ Λαζάρου εἰς η'. Καταβασίαι Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Εἰς τὴν ε', ζ, η' καὶ θ' ὡδὴν εἰσέρχονται τὰ τετραῶδια φαλλόμενα εἰς η':—

64. Ἐξαποστειλάρια πρῶτον τὰ τοῦ Λαζάρου, εἶτα τὰ τῆς ἐορτῆς:—

65. Ἦγουν τὰ δ' πρῶτα:—

66. Ἰσῶμεν στίχους ιβ' καὶ ψάλλομεν δ' ἐκ τῆς γ' ὡδῆς τῆς ἐορτῆς, δ' ἐκ τῆς ε' ὡδῆς τοῦ α' τετραωδίου καὶ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς ὡδῆς τοῦ β' τετραωδίου:—

67. Ὁσαύτως προκείμενα, Ἀπόστολοι, ἀλληλουϊάρια, Εὐαγγέλια διπλᾶ, προηγουμένων τῶν τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως, Ὡς ἐμφύχῳ Θεοῦ κιβωτῷ:—

68. Οὕτω διατάττει τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Ὅμως κρεῖττον τὸ τῶν ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ ἦχος δ' Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια διότι τὸ Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον φαλήσεται εἰς τοὺς αἶνους:—

69. Καθίσματα μετὰ τὰς δύο στιχολογίας λέγομεν τῶν Βαΐων:—

70. Πολυέλεος τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὡς καὶ Ἐκλογὴ αὐτῆς. Καθίσματα μετὰ τὸν πολυέλεον, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:—

71. Εἰς η' τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰς ε' τῶν Βαΐων. Καταβασίαι Ἀνοίξω τὸ στόμα μου:—

72. Καὶ καθίσματα τῶν Βαΐων. Δόξα καὶ νῦν, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:—

73. Δ' τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ δ' τῶν Βαΐων μετὰ στίχων εἰς τὰ δύο τελευταῖα: Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, καὶ Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ:—

74. Δευτέρα ἀπόλυσις μετὰ τὴν α' ὥραν, ὡς εἴθισται:—

75. Ἦγουν τὰ Χαῖρε καὶ εὐφραίνου πόλις Σιών:—

76. Ὅπερ εὐρήσεις ἐν τοῖς στιχηροῖς τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν Βαΐων τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας (τὸ β'):—

77. Τὰ Ἐκ Βαΐων καὶ κλάδων, Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν, Συναγωγὴ πονηρά:—

78. Τῶν αἰνῶν τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:—

79. Τρίς:—

80. Καθίσματα δὲ ψάλλομεν τὰ τῆς Μεγάλης Δευτέρας:—

81. Πολυέλεος Λόγον ἀγαθὸν καὶ Ἐκλογὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:—

82. Ἐρχόμενος ὁ Κύριος, Φθάσαντες πιστοί, Κύριε ἐρχόμενος, Κύριε πρὸς τὸ μυστήριον, Κύριε τὰ τελεώτατα φρονεῖν:—

83. Εὐρήσεις τοῦτο εἰς τὸ μηναιὸν μετὰ τὰ ἀντίφωνα τῆς θ. Λειτουργίας:—

84. Περί ὥραν ἑνάτην προμεσημβρινὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—

85. Αναγινώσκειται τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Μεγάλης Δευτέρας μετὰ τὴν προφητείαν τῆς ἕκτης ὥρας:—

86. Περί τὴν μεσημβρίαν (12ην):—

87. Τὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ ἀρχαγγέλου:—

88. Περί τὴν ἑνδεκάτην προμεσημβρινὴν κατὰ τὸ φράγκικον:—

89. Κακῶς τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διατάττει θείαν Λειτουργίαν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Αναφέρει δὲ ἐν ὑποσημείωσει ὅτι «τὸ ἀρχαῖον τυπικὸν τοῦ ἀρχεῖ (1685) σημειοῖ ὅτι τελεῖται τοῦ μεγ. Βασιλείου Λειτουργία, ἂν συμπέσῃ ἢ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ». Πάντα τὰ ἀρχαῖα τυπικά προβλέπουσι Λειτουργίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Π.χ. εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος (I᾽ αἰῶνος, ἐν Δ/σκη I, 438) «καὶ καθεξῆς ἡ θεία Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου». Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Κωνσταμονίτου τοῦ 1854, ὅπερ ἀπηχεῖ παλαιότερας διατάξεις ἀναγράφεται: «εἰ τύχοι ἢ τοιαύτῃ ἑορτῇ τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἢ τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ, τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου» (Δ/σκη III, 703). Τὰ αὐτὰ διατάττει καὶ τὸ τῆς Διονυσίου τυπικὸν τοῦ 1879, ὅπερ ἀντεγράφῃ ἐκ χειρογράφου τοῦ ἀρχιδ' (1624) (αὐτόθι, 741):—

90. Τοῦτο τανῦν ψάλλεται ἅπαξ εἰς ὕφος παπαδικοῦ μέλους καὶ εἰς ἦχον πλ β':—

91. Ἡ ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος ἐξέπεσεν ἀπὸ τῆς πράξεως τῶν Ἱ. Μονῶν. Τελεῖται μόνον ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ νήσῳ τῆς Πάτμου. Ὅπου τανῦν τελεῖται εἰς ἄλλα μέρη, στερεῖται τῆς πρεπούσης σοβαρότητος:—

92. Ἐσθίοντες καὶ καταλύοντες εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον (Δ/σκη III, 741, τυπικὸν Ἰβήρων τοῦ 1624):—

93. Τὰ τῶν αἰνῶν, Τῶν οὐρανίων ἀψίδων:—

94. Ἦγουν περὶ τὴν ἑνδεκάτην προμεσημβρινὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—

95. Ὡραν 2αν μ.μ.:—

96. «Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν τράπεζαν, ἐσθίωμεν βρώσιν τινα ἀνευ ἐλαίου καὶ πίνοντες οἶνον εἰς δόξαν Θεοῦ» ἢ «Εἰς τὴν τράπεζαν ἐσθίωμεν ξηροφαγίαν, πίνομεν δὲ οἶνον» (ἐνθ' ἀνωτέρω, 744, 745).

«Δεῖ εἰδέναι, ὡς ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, καταλύομεν εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐκτὸς τῆς μεγάλης Παρασκευῆς καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου, τότε οἶνον μόνον καταλύομεν» (ἐνθ' ἀνωτέρω 703, τυπικὸν Κωνσταμονίτου τοῦ 1854), «ἐσθίοντες ἄρτον, ὀπώρας τε καὶ οἶνον καὶ πλέον οὐδέν» (Δ/σκη ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 323, Τυπικὸν Βατοπεδίου τοῦ 1346):—

97. Πλὴν βεβαίως τῆς Μ. Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μ. Σαββάτου. Ἐνταῦθα ἀναγκαῖον ἡγοῦμεθα ἵνα παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς: Τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μεταθέτει τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς τύχοι ἐν Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἢ ἐν Μεγάλῳ Σαββάτῳ διὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἁγίου Πάσχα. Δικαιολογεῖ δὲ τὴν μετάθεσιν λέγον «Περὶ τῶν αἰτιῶν δι' ἃς μετατίθεται ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα Ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, παρὰ Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιερέων, ὡς παρελάβομεν, κατιδοῦσα τὴν διαφωνίαν καὶ σύγχυσιν τὴν συμβαίνουσαν ἀνὰ πάσας τὰς ἐν πόλεσι καὶ κώμαις ἐκκλησίαις, μέριμναν καὶ περὶ τῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μεγάλης πανηγύρεως ἀνελάβετο. Καὶ δὴ πρὸς παῦσιν τῆς δοκούσης ἀνωμαλίας μάλιστα ἐν ταῖς τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ ἀκοαῖς τοῦ μὴ κατὰ βάθος τὰ τοῦ Πνεύματος ἐννοοῦντος, διετάξατο τὴν τῆς ἑορτῆς μετάθεσιν, ἐὰν τύχη ἐν ταῖς

δυσὶ πενθίμοις ταύταις ἡμέραις, εἰς τὴν κυριώνυμον τοῦ Πάσχα ἡμέραν ἵνα τὰ χαρμόσυνα τοῖς χαρμοσύνοις συνάδωνται, καὶ συμμελωδῶνται, οἰκονομικῶς ἀποκλείουσα τὴν ἀνάμειξιν τῶν φαιδρῶν μετὰ τῶν πενθίμων, καὶ ἵνα μὴ ἀσυμφωνία δεικνύηται μεταξὺ τοῦ «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου» καὶ τοῦ «Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια» καὶ τοῦ «Δακρυρρόους θρήνους ἐπὶ σὲ ἡ Ἀγνή» μετὰ τοῦ «Γαβριὴλ τῇ Παρθένῳ τὸ εὐαγγέλιον». Ταῦτα δέ, ὡς εἶρηται, διὰ τὰς ἐν πόλεσι καὶ κώμαις μόνον ἐκκλησίαις, τῶν μοναστηριακῶν τυπικῶν ἀμεταβλήτων, ἀνεπάφων καὶ ἀμετακινήτων διαμενοντῶν διὰ τε πρὸς τοὺς ἀρχαίους κτίτορας αὐτῶν καὶ τοὺς πατέρας σέβας, καὶ διὰ τὸ διάφορον τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς ὑψηλοτέρας διαγωγῆς».

Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐπηρῥέασε καὶ τινὰς Μονὰς διὸ καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ τυπικοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Φιλοθέου (τοῦ 1813, ἐν Δ/σκη III, 552) διαμαρτύρεται ἐντόνως «Εὖρον εἰς ἕνα νεότυπον τυπικόν, διαγορευθὲν περὶ τῆς θείας ἐορτῆς τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ αὐτολεξεῖ οὕτως Ἐὰν τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἢ τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ, νὰ μετατίθεται ἡ ἐορτὴ τῇ Τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου, ὅτι ἐν ταύταις ταῖς δύο ἡμέραις οὐκ εὐάρμοστα τὰ χαρμόσυνα καὶ λυπηρὰ ὁμοῦ τροπάρια. Τίς γάρ συμφωνία, Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου καὶ Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια, ἢ τίς κοινωνία τοῦ Φριξον ἤλιε, στέναξον ἢ γῆ καὶ Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην; Διὰ τοῦτο πρέπον (ἵνα) μετατίθεται οὕτω, ἵνα τὰ χαροποιὰ τῆς ἐορτῆς μὲ τὰ χαροποιὰ τῆς Ἀναστάσεως τροπάρια μελωδῆσωμεν. Κατὰ τοῦτον γοῦν τὸν τύπον ὀφείλει γίνεσθαι ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις ἐπακολουθούσαις τοῖς ἴχνεσι τῆς μητρὸς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας» (σημείωσις: Ἡ μετάθεσις τῆς ἐορτῆς εἶχεν ἀρχίσει εἰς Κωνσταντινούπολιν πολὺ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν τυπικῶν τοῦ Κωνσταντίνου πρωτοφάλτου τὸ 1838 καὶ τοῦ Γ. Βιολάκη τὸ 1888).

Ἄρνεϊται γοῦν ὁ καλὸς μοναχὸς τὴν μετάθεσιν καὶ φέρει ὡς «σοβαρὸν» ἐπιχείρημα τὸδε· «Μὴ στοχαζόμενος τοῦ ἐν τῇ ἐορτῇ κεκρυμμένου μυστηρίου, λέγει ἀνωτέρω νὰ μετατίθεται ἡ ἐορτὴ τῇ γ' τῆς Διακαινησίμου, ἐπειδὴ ἡ αὕτη ἐορτὴ ἂν μετατεθῆ ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν ὅπου ἐστάθη ὁ Κύριός μας εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου, ὅθεν εἶναι μεγάλη παρανομία, ἢ καὶ νὰ εἰπῶ αἵρεσις, διὰ τοῦτο μὴν σὲ καταπέιση τινὰς νὰ μεταθέσης τὴν ἐορτὴν ταύτην καὶ οἶα ἡμέρα τύχη ἐόρτασον αὐτήν»·—

98. Περὶ ὦραν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν·—

99. Ταῦτα λεπτομερέστερον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐν κεφαλαίῳ ΜΕ' τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ·—

100. «Ἰστέον, ὅτι οὗτοι οἱ στίχοι δὲν λέγονται πάντα, ἀλλὰ ὅταν τύχη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ» (τυπικὸν Φιλοθέου τοῦ 1813, Δ/σκη III, 551)·—

101. Ὅρα τὴν τάξιν. Ψάλλει ὁ ἱερεὺς τὸ Χριστὸς ἀνέστη, ψάλλουσιν οἱ ἀδελφοί, τέλος ψάλλει ὁ λαὸς ἤγουν οἱ τυχόντες προσκυνηταὶ τῆς Μονῆς·—

102. Λέγει δηλαδὴ ἐκφώνως τὸ Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι·—

103. Ὁ τοῦ Πάσχα εἰς ἠ' καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς ε'·—

104. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος (με'), Εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα·—

105. Καὶ πάλιν λόγος (ὁ α'), Εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα καὶ τὴν βραδυτῆτα, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ ἡ ἀρχὴ δεξιά·—

106. Ἐντὸς τῆς Μονῆς ἐννοεῖται·—

107. Φαίνεται ὅτι ἤτο ἀδιανόητον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἵνα μὴ ὑπάρχη Ναὸς ἀφιερωμένος εἰς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον ἐντὸς τῆς Μονῆς ἢ ἔστω ἐγγύς που αὐτῆς·—

108. Ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ διαζωγραφίζει ἐνταῦθα τὰς δυ-

σκολίας τῶν ἀλλεπαλλήλων περιπτώσεων τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀλλά γε καὶ τὴν πορείαν τῶν τυπικῶν διατάξεων ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ τῶν πέριξ Μονῶν ἕως τῆς περιπύστου Μονῆς τοῦ Στουδίου, ἐν ἧ καὶ ὠλοκληρώθησαν αἱ τυπικαὶ διατάξεις διαδοθεῖσαι εἴτα ἀνὰ τὸν ὀρθόδοξον κόσμον:—

109. Καὶ ὄρα περὶ τούτου εἰς τὸ ΜΔ' κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

110. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἦν ἀνὴρ καλῶς κατηρτισμένος περὶ τὰς τυπικὰς διατάξεις. Τοῦτο ἐμφαίνεται ὅτι ἦν γνώστης καὶ τοῦ παλαιοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ τοῦ τηρουμένου ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀναγομένου εἰς τὸν ἕνατον αἰῶνα. Ἐκεῖ τῷ ὄντι ὑπάρχει διατάξεις καθ' ἣν τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ «ἀφίει ἐκεῖ (ἐν τῷ Ναῷ τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις) ὁ Πατριάρχης ἐγκαθέτους πρεσβυτεροδιακόνους καὶ ποιῶσι τὴν θείαν Λειτουργίαν μετὰ τῆς προσκομιδῆς» (Δ/σκη Ι, 59).

Τὸ αὐτὸ ἀναφέρει καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος ἐν Κων/πόλει τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (αὐτόθι Ι, 439) «Καὶ τελεῖται τελεία ἢ θεία Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου»:—

111. Γράφει οὕτω διότι δύναται ἵνα τύχη Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ ὁπότε λέγομεν τὸ ἀπολυτίκιον. Ἀνέρχεται δὲ καὶ ἕως τῆς Πέμπτης τῆς διακαινησίμου:—

112. Τὰ ἐντυπα μηναιᾶ ἔχουσι μόνον τὴν τοῦ ὁσίου Ἰλαρίωνος ἀκολουθίαν. Τὸν ὁμολογητὴν Στέφανον καὶ ἡγουμένον Τριγλίαν τάπτουσι τῇ κς' αὐτοῦ τοῦ μηνὸς καὶ «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ», ἄνευ δηλονότι ἀκολουθίας:—

113. Κατὰ τὴν δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν (κεφάλαιον ΛΕ'), ἀναγράφεται ἕτερον τροπᾶριον εἰς ἦχον α' Τῆς ἐρήμου πολίτης. Ἀμφότερα εὐοδοῦνται:—

114. Μᾶρκος ὁ Ἀρεθουσίων καὶ Ὑπάτιος Γαγγρῶν ἦσαν καὶ μάρτυρες:—

Εἰδησις τοῦ τύπου
τοῦ Ἀπριλίου μηνός.

Κεφάλαιον ΚΒ'

Μὴν Ἀπριλίος ἔχων ἡμέρας λ':—
Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιγ'

καὶ ἡ νύξ ὥρας ιδ':—

Εἰς τὴν δ'. Τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας:—

Τροπᾶριον Ἐν σοὶ μήτηρ ἀκριβῶς
διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα. Κοντάκιον ἩΧ
β' πρὸς Τοῖς τῶν αἱμάτων σου ρείθροις,
Τοῖς τῶν ἀγώνων σου πόνοις¹:—

Εἰς τὰς β'. Τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Τίτου:—

Εἰς τὰς γ'. Τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικήτα, ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Πηδικίου:—

Εἰς τὰς δ'. Τῶ ὁσίων πατέρων ἡμῶν Ἰωσήφ τῷ ὑμνογράφῳ καὶ Γεωργίου τοῦ ἐν τῷ Μάλαιῳ²:—

Εἰς τὰς ε'. Τῶ ἁγίων μαρτύρων Θεοδόλου καὶ Ἁγαθόποδος³:—

Εἰς τὰς ς'. Τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γεωργίου ἀρχιεπισκόπου Κων/πόλεως⁴:—

Εἰς τὰς ζ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γεωργίου ἐπισκόπου Μυτιλήνης⁵:—

Εἰς τὰς η'. Τῶ ἁγίων ἀποστόλων Ἡρωδίωνος, Ἁγάβου, Ρούφου, Ἀσυγκρίτου, Ἐρμῆ καὶ Ἐπαφροῶ:—

Εἰς τὰς θ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐφυχίου:—

Εἰς τὰς ι'. Τῶ ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου, Πομπηίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ:—

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰντίπας ἐπισκόπου Περγάμου:—

Εἰς τὰς ιβ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητῆ Βασιλείου ἐπισκόπου Παρίου. Ἀλληλία:—

Εἰς τὰς ιγ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἄρ-
τέμωνος⁶. Ἄλληλούια:~

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ
ὁμολογητοῦ Μαρτίνου πάπα Ῥώμης⁷:~

Εἰς τὴν ιε'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ἰου-
στάρχου, Πέδου καὶ Τροφίμου⁸:~

Εἰς τὰς ις'. Τῶν ἁγίων παρθένων καὶ
μαρτύρων Ἰγάλπης, Εἰρήνης καὶ Χι-
ονίας:~

Εἰς τὰς ιζ'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν
τοῦ ἐν Περσίδι καὶ τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν
Ἰακακίου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς⁹:~

Εἰς τὰς ιη'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰω-
άννου μαθητῆ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τῷ
Πεκαπολίτου:~

Εἰς τὰς ιθ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰω-
άννου τῷ Παλαιολογίτῃ¹⁰:~

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θε-
οδώρου τῷ Τριχινᾷ:~

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰα-
ναρίου καὶ τῆς συνουσίας αὐτῶ. Καὶ τοῦ
ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεοδώρου τῷ ἐν
Πέργῃ¹¹:~

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θε-
οδώρου τῷ Συκεώτῃ:~

Τροπάριον ἡχ' δ'. Ἄγωνιάμενος κα-
λῶς ἱεράρχα, κατὰ πνευμάτων πονη-
ρῶν ἐξουσίαν, παρὰ Κυρίου εἴληψας
θεόδωρε, λύειν τε νοσήματα καὶ ἰᾶσαι
ποικίλα, παύειν ἀρρώσθημα τῶν πι-
στῶν προστρεχόντων, τῇ σῇ τιμᾷ πάν-
τοτε σορῶ, ἦν προσκυνοῦντες, ἀεὶ ἀ-
σπαζόμεθα¹²:~

Εἰς τὰς κγ'. Τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ μεγαλο-
μάρτυρῳ καὶ θαυματουργῷ Γεωργίῳ τῷ
Τροπαιοφόρῳ:~

Καὶ ἐνταῦθα γέγραπται ἐν τισιν, ὅτι,
εἰ θέλη, ὁ προεστῶς, ποιῶμεν ἀγρυ-
πνίαν¹³. Εἰς τὸ λυχνικὸν μετὰ τὸ ἀν-
τίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ, καὶ τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ'
Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν, καὶ δευτε-
ρῶν αὐτά¹⁴. Πόξα, ἡχ' ἢβ' Ἰεζίας τοῦ
ὀνόματος. Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας¹⁵. Εἴσο-

δος, τὸ Φῶς ἱλαρόν, προκείμενον τῆς ἡ-
μέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γί-
χον στιχηρὰ τῆς ἡμέρας¹⁶. Πόξα, ἡχ' δ'
Τὸν νοερόν ἀδάμαντα. Καὶ νῦν, τῆς
ἡμέρας. Τροπάριον ἡχ' δ' Ὡς τῶν αἰ-
χμαλώτων ἐλευθερωτῆς. Ἐτερον ἡχ' ἡχ'
δ' Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσω, ἀθλο-
φόρε τῷ Χριστοῦ διὰ πίστεως, καὶ τῶν
τυράννων ἐλέγξας τὴν ἀσέβειαν, θυσία
εὐπρόσδεκτος τῷ Θεῷ προσηνέχθης, ὄ-
θεν καὶ τὸν στέφανον ἐκομίσω τῆς νί-
κης, καὶ ταῖς πρεσβείαις ἅγιε ταῖς σαῖς,
πᾶσι παρέχεις πταισμάτων συγχώρησιν:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ
ὁ πολυέλεος. Ἐναγιώσκομεν καὶ τὸ
μαρτύριον τῷ ἁγίῳ¹⁷. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ
ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον
ἡχ' δ' Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυ-
ρίῳ. Στίχος: Εἰσάκωσον ὁ Θεὸς τῆς φω-
νῆς μου. Τὸ Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον
ζήτηι τῇ δ' τῆς γ' ἐβδομάδος τῷ Πατ-
θαίς¹⁸. Ὁ Πεντηκοστὸς¹⁹ καὶ οἱ κανό-
νες. Τοῦ ἁγίου εἰς γ²⁰. Ἄπὸ γ' ἄ, κον-
τάκιον τῆς ἡμέρας. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον
τῷ ἁγίῳ, ἡχ' δ' πρὸς τὸ Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ
Σταυρῷ. Γεωργηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ. Ἄφ'
ἐννάτης ἐξαποστειλάριον τῷ ἁγίῳ καὶ
τῆς ἡμέρας. Εἰς τοὺς αἴνας, Πᾶσα πνοὴ
ἡχ' β' προσόμοια τοῦ ἁγίου γ' καὶ δευ-
τερῶν τὸ πρῶτον. Πόξα, ὁ αὐτὸς Με-
έτω δίκαια ἔφησεν ὁ Σολομών²¹. Καὶ
νῦν, τῆς ἡμέρας²². Ποξολογία μεγάλη
καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται καὶ ἅγιον ἔλαι-
ον τοῖς ἀδελφοῖς:~

Εἰς τὴν Πειτηργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ
τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου ἄ γ²³. Προ-
κείμενον ἡχ' βαρὺς Εὐφρανθήσεται
δίκαιος ἐν Κυρίῳ. Στίχος: Εἰσάκωσον ὁ
Θεὸς τῆς φωνῆς μου. Ὁ Ἄποστολος,
Πράξεων τῶν Ἰησοῦ τῶν ἀνάγνω-
σμα. Κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν. Ζήτηι
Σάββατον δ' ἀπὸ τοῦ Πάσχα. Ἄλλη-
λούια ἡχ' δ'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει.
Στίχος: Πεφτυμένους ἐν οἴκῳ Κυρίου.

Ευαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Ἐίπεν ὁ Κύριος· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ζήτει Σάββατον γ' ἀπὸ τῆς Πάσχα. Λέγεται δὲ καὶ τῆς ἡμέρας ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Ευαγγέλιον. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον·-

Γίνεται δὲ καὶ παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς²⁴·-

Τῆ κδ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σάββα τῆ στρατηλάτου. Καὶ τῆς ὁσίας Ἐλισάβητ τῆς Σαυματοργου²⁵. Ἀλληλῆΐα·-

Εἰς τὰς κε'. Τῆς ἁγίου ἐνδόξε ἀποστόλου καὶ ευαγγελιστοῦ Μάρκος·-

Ἡ ἀκοιουθία πᾶσα κατὰ τὸν τύπον. Τροπάριον Ἀπόστολε ἅγιε. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν ὄρθρον·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἥχ ἡδ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ'· Ἰδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους²⁶. Ζήτει Κυριακῇ ι'. Ἀλληλούϊα ἥχ δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί. Στίχος· Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος. Ευαγγέλιον κατὰ Μουκᾶν· Ἐίπεν ὁ Κύριος· ὁ ἀκῶν ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ·-

Εἰς τὰς κγ'. Τῆς ἁγίου ιερομάρτυρος Βασιλέως, ἐπισκόπου Ἰμασειας·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν τὸ ἐγκώμιον Ἰστερίδ ἐπισκόπου Ἰμασειας²⁷ εἰς δύοσις γ'·-

Εἰς τὰς κζ'. Τοῦ ἁγίου ιερομάρτυρος Συμεῶν, συσφενῶς τοῦ Κυρίου·-

Τροπάριον ἥχ δ' πρὸς τὸν τάφον ὁσ Ὡτήρ. Χριστὸς σε συσφενῆ. Κοντάκιον ἥχ δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Ὡς ἀστέρα μέγιστον²⁸·-

Εἰς τὰς κη'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ἰακωβου καὶ Ὡσιπάτρου. Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Πάδα, Μαξίμου καὶ Κιντιλιανου²⁹·-

Εἰς τὰς κθ'. Τῶν ἁγίων ἐννέα Μαρτύρων τῶν ἐν Κυζίκω³⁰. Καὶ τῆς ὁσίας Μέλωνος τοῦ Σαυματοργου·-

Εἰς τὰς λ'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰακώβου, ἀδελφοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου·-

Ζήτει τὴν ἀκοιουθίαν, ὡς καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Μάρκου. Τροπάριον Ἀπόστολε ἅγιε. Ἀπόστολον λέγε· Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης. Ζήτει Σάββατῳ δ' ἀπὸ τῆς Πάσχα. Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν·-

Τέλος τοῦ τύπου τῆς μηνὸς Ἀπριλίου·-

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΚΒ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ κοντάκιον τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναῖον ἔχει τὸ Ἡ πορνείαις πρότερον·-

2. Τὴν μνήμην Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου τάττουσι τό τε μηναῖον καὶ τὸ Μέγα Ὁρολόγιον εἰς τὴν τρίτην τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τάττεται «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ». Ὁ ποιητῆς χιλίων καὶ πλέον κανόνων, ὁ κύριος τῆς Παρακλητικῆς ὑμνογράφος, στερεῖται ἰδίου κανόνος καίτοι ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνὸς κατακείμενοι ἐν χειρογράφοις·-

3. Τὴν μνήμην τῶν ἁγίων τούτων τάττει τὸ ἔντυπον μηναῖον τῇ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς καὶ «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ». Κατὰ δὲ τὴν πέμπτην Ἀπριλίου τάττουσι τὴν μνήμην τῶν ἁγίων μαρτύρων Κλαυδίου, Διοδώρου, Βίκτωρος, Βικτωρίνου, Παππίου, Νικηφόρου καὶ Σεράπιωνος·-

4. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τάττει ἐνταῦθα τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Γεωργίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Πλὴν ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 18ῃ Αὐγούστου καὶ κατὰ τὰ ἔντυ-

πα μηναια και κατα το Μ. Ὡρολόγιον. Διὸ και ἡμεῖς διορθοῦντες γράφομεν: *Εἰς τὰς 5', τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐτυχίου ἀρχιεπισκόπου Κων/πόλεως*, ὅπερ και τὸ ὀρθόν:—

5. Τὰ ἔντυπα μηναια (και τὸ Μ. Ὡρολόγιον) τάττουσιν ἐνταῦθα πρώτην τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀγίου μάρτυρος Καλλιπίου, τὴν δὲ τοῦ ἀγίου Γεωργίου Μυτιλήνης δευτέραν:—

6. Τὸν ἅγιον Ἀρτέμωνα τάττουσι τὰ τε μηναια και τὸ Μέγα Ὡρολόγιον «τῇ αὐτῇ ἡμέρα» εἰς τὰς ιβ' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Εἰς δὲ τὰς ιγ' τάττουσι τὴν μνήμην τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Μαρτίνου πάπα Ῥώμης. Ταύτην τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τάττει εἰς τὰς ιδ':—

7. Τὰ μηναια και τὸ Μ. Ὡρολόγιον τάττουσιν ἐνταῦθα τὴν μνήμην τῶν ἀγίων ἀποστόλων Ἀριστάρχου, Πούδη και Τροφίμου:—

8. Τῇ ιε' τὰ μηναια και τὸ Μ. Ὡρολόγιον τάττουσι τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου μάρτυρος Κρήσκεντος:—

9. Ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον ἀναφέρεται ἐνταῦθα ἡ μνήμη τοῦ ὀσίου Ἀκακίου, οὗ ἡ μνήμη Μαρτίου λα' και «τῇ αὐτῇ ἡμέρα». Δεῖγμα και τοῦτο πόσον ἔχει διασαλευθεῖ ἡ ἀγιολογικὴ τάξις:—

10. Τὰ ἔντυπα μηναια τάττουσιν ἐνταῦθα τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Παφνουτίου (ὡς και τὸ Μ. Ὡρολόγιον), τὸν δὲ Παλαιολαυρίτην Ἰωάννην τάττουσι τῇ ἐπομένῃ κ' τοῦ μηνός και δὴ «τῇ αὐτῇ ἡμέρα»:—

11. Τοῦτον τὸν ἅγιον Θεόδωρον τάττουσι τὰ μηναια «τῇ αὐτῇ ἡμέρα», εἰς τὰς ιθ' τοῦ παρόντος μηνός:—

12. Προσόμοιον πρὸς τὸ Ὁ ὑψωθεῖς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκουσίως:—

13. Ἀγρυπνίας τελουμένης ψάλλομεν τὸν μικρὸν ἔσπερινὸν ὡς ὑπάρχει ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιαῖς:—

14. Τὰ ἔντυπα μηναια ἔχουσι 5' προσόμοια. Εἰ βούλει ψάλε και τὰ ἕξ, εἰ δὲ μὴ ψάλε τὰ τρία πρῶτα και δευτέρωσον αὐτά. Ἀγρυπνίας τελουμένης ψάλλομεν τὰ στιχηρὰ εἰς ἡ' δευτεροῦντες τὰ δύο πρῶτα:—

15. Ἐκ τῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου βεβαίως, διότι κατα τὸ Ἰουλιανὸν ἡ ἑορτὴ αὕτη κατέρχεται ἕως τοῦ Μεγάλου Σαββάτου και ἀνέρχεται ἕως τῆς Πέμπτης τῆς ἐβδομάδος τῆς Σαμαρείτιδος. Κατὰ τὸ διορθωμένον Ἰουλιανὸν ὅμως κατέρχεται ἕως τῆς ε' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν και ἀνέρχεται ἕως τῆς Παρασκευῆς τῆς ἐβδομάδος τοῦ Θωμᾶ. Ἐπομένως κατα τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἡ ἑορτὴ αὕτη μετατίθεται διὰ τὴν Δευτέραν τῆς διακαινησίμου. Περιπτώσεις μεταπασχάλιους ἐρευνᾷ Μᾶρκος ὁ Ἀμαρτωλὸς εἰς τὰ Ἀπορούμενα τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἐν κεφαλαίοις ΜΣΤ'-Ν' και ὄρα ἐκεῖ:—

16. Ἀγρυπνίας τελουμένης ψάλλομεν τὴν λιτὴν. Ἀπόστιχα δὲ λέγομεν τοῦ ἀγίου:—

17. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

18. Τὸ ἐν χρήσει εὐαγγελιστάριον ἔχει ἕτερον εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα ἐκ τοῦ κατα Λουκᾶν Προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Σὺ εἶπέ οἶον βούλει:—

19. Τῆς περιόδου οὔσης ἀναστασίμου προηγείται τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι:—

20. Εἰς ἀγρυπνίαν ὁ κανὼν ψάλλεται εἰς ἡ'. Ψάλλεται δὲ ὁ τοῦ β' ἤχου κανὼν, προηγούμενου τοῦ κανόνος τῆς τυχούσης ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς 5'. Τινὲς ψάλλουσι τὸν ἀναστάσιμον κανόνα εἰς 5'. Ἄλλ' ἡ ὀρθὴ τάξις ἀπαιτεῖ τὸν κανόνα τῆς τρεχούσης ἑορτῆς τοῦ Πεντηκοσταρίου. Ἐξαιρουμένης βεβαίως τῆς ἐβδομάδος τῆς διακαινησίμου ἐν ἣ ψάλλεται ὁ ἀναστάσιμος κανὼν:—

21. Τὰ ἔντυπα μηναια ἔχουσιν ὡς δοξαστικὸν τὸ εἰς ἦχον πλ' α' Ἀνέτειλε τὸ ἕαρ, τὸ

δὲ Νευέτω δίκαια, τάττει δοξαστικὸν τῆς λιτῆς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο προερχόμενον ἐκ τοῦ καλάμου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ οὐκ ἔστιν εὐκαταφρόνητον:—

22. Ὁμοηχοῦν, εἰ δυνατόν. Ἐὰν ψαλῆ τὸ τοῦ πλ α' Ἀνέτειλε τὸ ἔαρ, εἴθισται ἵνα ψάλληται ὡς Καὶ νῦν τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα. Τοῦτο ὅμως εὐοδοῦται μόνον διὰ τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα:—

23. Ὁρθότερον ἢ ζ' ὠδῆ διότι ἢ γ' ὠδῆ ψαλλήσεται ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἡμέρας. Κατὰ τὴν διακαινήσιμον ἀντίφωνα τοῦ Πάσχα:—

24. Δύο εἶδη φαγητῶν ἐν τῇ τραπέζῃ καὶ διφαγία.

Ἡ διατυπωθεῖσα ὡς ἄνω ἀκολουθία καταγράφει τάξιν ἀναστάσιμον μὲν ἀλλὰ ἐκτὸς τῆς διακαινήσιμου ἑβδομάδος. Κατ' αὐτὴν ὑπάρχει ἑτέρα διάταξις περὶ ἧς ὄρα εἰς τὰ Ἀπορούμενα (κεφ. ΜΔ'-Ν'):—

25. Τὰ ἔντυπα μηναῖα (ὡς καὶ τὸ Μ. Ὁρολόγιον) προτάσσουσι τὴν ἀκολουθίαν τῆς ὁσίας Ἐλισάβετ. Τὸν δὲ Σάββαν τάττουσι «τῇ αὐτῇ ἡμέρα».

Πρόσχες ὅτι καὶ ἐν ἀναστασίμῳ περιόδῳ ἀλληλουῖα ψάλλεται:—

26. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος (ἀκολουθῶν τοῖς ἐντύποις μηναίοις) ἔχει ἕτερον ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα ἐκ τῆς α' Καθολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πέτρου Ἀδελφοί, ταπεινώθητε ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῦτο διότι ἐν αὐτῷ ἀναφέρεται «Μᾶρκος ὁ υἱός μου»:—

27. Ἀστέριος ἐπίσκοπος Ἀμασείας τῆς ἐν Πόντῳ τῆς Καππαδοκίας, σύγχρονος τῶν μεγάλων Πατέρων τοῦ Δ' αἰῶνος. Ἐγκωμιάζει τὸν προκάτοχόν του Βασίλειον (ἐπίσκοπον ἀπὸ τοῦ 314 ἕως τοῦ 322), ὅστις ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Λικινίου:—

28. Τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολόγιῳ. Τὰ μηναῖα ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον β' πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τῆς ἄνω Σιών, πολίτης γενόμενος:—

29. Κάνταῦθα ἢ τάξις διεσαλεύθη. Τὰ μηναῖα ὡς καὶ τὸ Μ. Ὁρολόγιον τάττουσι τὴν μνήμην Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου εἰς τὰς κθ', τὴν δὲ τῶν μαρτύρων εἰς τὰς ιγ' τοῦ μηνὸς Αὐγούστου. Σημείωσαι ὅτι τὸ ἡμέτερον τυπικὸν συμφωνεῖ τοῖς χειρογράφοις μηναίοις:—

30. Τούτους τάττουσι τὰ ἔντυπα μηναῖα καὶ τὸ Μ. Ὁρολόγιον εἰς τὰς κη' τοῦ παρόντος μηνός:—

Εἰδησις τοῦ τύπῃ
τοῦ Μαῖος μηνός.

Κεφάλαιον ΚΓ'

τὴν Μαῖος ἔχων ἡμέρας λθ'.
Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιδ' καὶ
ἡ νύξ ὥρας ι':-

Εἰς τὴν δ'. Τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰερεμίου:-
Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' πρὸς Κύριε εἰ καὶ κριτηρίῳ παρέστις. Κύριε σὺ πρὸ τῶ πλασθῆναι προέγνως. Τροπάριον τοῦ προφήτου σε τὴν μνήμην Κύριε:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἡχ' δ' Ὡ εἰ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. Στίχος: Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου. Ὁ Ἄποστολος, Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου τὸ ἀνάγνωσμα Ἄδελφοί, ὑπόδειγμα λάβετε. Ζῆτει Ἰσνίου ιδ'¹. Ἀλληλῦια ἡχ' δ'. Μαυσιῆς καὶ Ἰακώβου ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῶ. Στίχος: Ἐπεκαλοῦντο τὸν Κύριον. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν: Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι. Ζῆτει τῇ Παρασκευῇ τῆς δ' ἑβδομάδος τῶ Λουκᾶ. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-

Εἰς τὰς β'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τῶ μεγάλου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας:-

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἁλθ'. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια, ἡχ' ἡδ' πρὸς Ὅσιε πάτερ. Ὅσιε πάτερ θεοφάντωρ Ἀθανασίε². Δόξα, ἡχ' ἡβ' Χριστοῦ τὸν ἱεράρχην ὑμνήσωμεν. Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἡμέρας³. Δόξα, ἡχ' γ' Πάλιν ἡμῖν ὁ χρυσορόας Νεῖλος. Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας. Τροπάριον ἡχ' γ' Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλθ'. Ὁ κανὼν τῆς ἡμέρας καὶ τῶ ἁγίου εἰς γ'. Ἦχος ἡδ' πρὸς Ἀρματηλάτην Φαραῶ.

Ἀθανασίῳ προσκομίζων ἔπαινον⁴. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον πρὸς τοῖς τῶν αἰμάτων σε. Ὀρθοδοξίας φυτεύσας διδάγματα. Εἰς τοὺς αἶνους εἰ εἰσι στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου, ἡχ' ἡδ' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίροις τῶν ἀρετῶν ὁ κανὼν⁵. Δόξα, ἡχ' γ' Ἡ μεγάλη τῆς Ἐκκλησίας σάλπιγξ⁶. Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον⁷, τῆς ἡμέρας. Δόξα, ἡχ' γ' Τὸ μέγα κλέος τῶν ἱερέων. Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἡχ' β' Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶ ὀσίου αὐτοῦ. Στίχος: Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ. Ὁ Ἄποστολος πρὸς Ἐβραίους Ἄδελφοί, τοῦτος ἡμῖν ἐπρεπεν ἀρχιερεὺς. Ἀλληλῦια ἡχ' β'. Οἱ ἱερεῖς σε Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην. Στίχος: Ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἠρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῶ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν: Εἶπεν ὁ Κύριος ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούε⁸. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-

Εἰς τὰς γ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Τιμοθέου καὶ Μαύρας:-

Τροπάριον Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε. Κοντάκιον πρὸς Ὁ ὑψωθείς. Τοὺς πολυτρόπους αἰσισμοὺς ἐνεγκόντες⁹:-

Εἰς τὰς δ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Πελαγίας. Ἀλληλῦια:-

Εἰς τὰς ε'. Τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου μάρτυρος Ἐιρήνης:-

Τροπάριον ἡχ' δ' Ἡ ἀμνάς σε Ἰησοῦ. Κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς τὸ Ἡ Παρθένος σήμερον. Παρθενίας κάλλεσι πεποικιλμένη παρθένη¹⁰:-

Εἰς τὰς ς'. Τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Ἰωβ τῶ πολυάθλου:-

Τροπάριον ἡχ' β' Τοῦ δικαίου σου Ἰωβ τὴν μνήμην Κύριε ἢ πῶ ἡχ' δ' Τὸν πλεονεκτήσας τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἰωβ¹¹. Κοντάκιον ἡχ' ἡδ' πρὸς Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως. Ὡς ἀληθῆς καὶ δικαίος:-

Εἰς τὰς ζ'. Ἡ ἀνάμνησις τῶ ἐν τῷ οὐρανῷ

φανέντος σημεία τοῦ Σταυροῦ, ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ περὶ ὥραν γ'¹² τῆς ἡμέρας, ἐπὶ Κωνσταντίνου¹³ βασιλέως, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Κρανίου ἐκτεταμένα δι' ἀστέρων, ἕως τοῦ ἁγίου Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰακαχίου:—

Τροπάριον ἡχ' ἠδ' Τοῦ Σταυροῦ σου ὁ τύπος νῦν ὑπὲρ ἡλίον ἔλαμψεν. Κοντάκιον ἡχ' δ' Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκασίως¹⁴:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζήτηε ἀκολουθίαν, ἤγουν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελίον καὶ Κοινωνικόν, σταυρώσιμον:—

Εἰς τὰς η'. Τῷ ἁγίῳ ἐνδόξου πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ, ἐπιστηθίς, φίλου, ἡγαπημένου, παρθένου, Ἰωάννου τῷ Θεολόγου. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῷ μεγάλῃ:—

Ἡ δὲ ἀργυρνία τελεῖται ὡς προδεδήλωται ἐν τῇ κγ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχως η' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἀποστόλου τρία δευτεροῦντες τὰ β', εἶτα τῷ ὁσίῳ γ' προσόμοια¹⁵. Καὶ τοῦ μὲν ἀποστόλου ἡχ' δ' πρὸς *Τῶν ὀρανίων ταγμάτων*. Ὁ Θεατὴς τῶν ἀρρήτων. Τῷ δὲ ὁσίῳ ἡχ' ἠδ' πρὸς *Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος. Πάτερ Θεόφρον Ἀρσένιε. Πρόξα, ἡχ' β' Τὸν υἱὸν τῆς βρογνῆς. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰσοδος, Φῶς ἰλαρόν, προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ δ', Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Ἰωάννου τὸ ἀναγνώσμα Ἄδελφοί, ἐάν ἡ καρδία ἡμῶν. Τὸ β', Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Ἰωάννου Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. Τὸ γ', Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Ἰωάννου Ἀγαπητοί, ἐάν τις εἶπη ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν. Εἰς τὴν λιτήν, τῷ ἀποστόλου στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' καὶ ἡχ' β' (τρία τοῦ δ' καὶ ἐν τῷ β'). Εἶτα τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου, ἡχ' ἠδ' Ὅσιε πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Πρόξα, ἡχ' ἠδ' Ἀπόστολε Χριστῆ, εὐαγγελιστὰ Ἰωάννη¹⁶. Καὶ νῦν, τῆς ἐορ-*

τῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἀποστόλου ἡχ' β' πρὸς *Ποίοις εὐφημιῶν. Ποίοις πνευματικοῖς ἀνθεσι*¹⁷. Στίχους δὲ λέγει: *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος β': Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ. Πρόξα, ἡχ' δ' Ἀναπεσὼν ἐν τῷ στήθει*¹⁸. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἀπολυτίκιον ἡχ' β' Ἀπόστολε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡγαπημένε ἐκ β'. Τὸ Θεοτόκε Παρθένε ἅπαξ. Καὶ δίδοται τὸ κατακληστόν¹⁹. Καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς ἀργυρνίας ὡς συνήθως. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν²⁰. Εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἀναγνώσεις τίθενται αἱ Περίοδοι αὐτοῦ, ἃς συνεγράφητο ὁ Πρόχορος²¹:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ ὁ πολυέλεος. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἦχου. Τὸ προκείμενον *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος: Οἱ ὄρανοὶ διηγῶνται. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην τὸ ἰδ' ἐωθινόν. Μετὰ τὸν Ν' τῷ ἡχ' β' Θεολόγε Παρθένε*²². Οἱ κανόνες τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς δ' καὶ τῷ ἀποστόλου εἰς γ' καὶ τοῦ ὁσίου εἰς δ'. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον τῷ ἀποστόλου ἡχ' β' *Τὰ μεγαλεῖά σου, Παρθένε. Καὶ τοῦ ὁσίου, πρὸς Τὴν ἐν πρεσβείαις. Τὴν τῶν ἀγγέλων ἐν σώματι*²³. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἀποστόλου. Ἰσῶμεν γίχως δ' ἡχ' ἠδ' πρὸς *Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος. Μάκαρ Ἰωάννη πάνσοφε. Πρόξα, ἡχ' ἠδ' Εὐαγγελιστὰ Ἰωάννη. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Προλογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Δίδοται δὲ καὶ ἄγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς:—*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῷ κανόνος τοῦ ἀποστόλου ς' γ' καὶ γ'. Προκείμενον ἡχ' ἠδ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν*. Στίχος: *Οἱ οὐρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. Ἀπόστολος, Καθολικῆς δ' ἐπιστολῆς Ἰωάννου Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηράμενος. Ἀλληλουῖα ἡχ' δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ ὄρανοὶ. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων. Εὐ-*

αφέλιον κατὰ Ἰωάννην· *Εἰστήκεισαν παρὰ τῷ Σταυρῷ τῷ Ἰησοῦ. Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν·-*

 Ἰστέον, ὅτι οἶα ἡμέρα τύχη ἢ μνήμη τῷ ἀποστόλῳ μετὰ τὸ Πάσχα, κὰν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, κὰν τῆς Ἐναλήψεως οὐ καταλιμπάνεται, ἀλλὰ ψάλλεται μετὰ τῆς ἑορτῆς καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς ἡμέρας. Ἡ δὲ τοῦ ὀσίου ἀκολουθία, ψάλλεται ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἢ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις²⁴·-

Εἰς τὰς Ϛ'. Τῷ ἁγίῳ προφήτῳ Ἡσαΐδ καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χριστοφόρου·-

Τροπάριον ἡχ' β' *Τῷ προφήτῳ σε τὴν μνήμην, Κύριε ἐορτάζοντες. Καὶ τοῦ μάρτυρος ἡχ' δ' Στολαῖς ταῖς ἐξ αἵματος ὠραϊζόμενος. Κοντάκιον τῷ προφήτῳ ἡχ' β' πρὸς τὴν ἐν πρεσβείαις. Τῆς προφητείας τὸ χάρισμα δεδεγμένος·-*

Εἰς τὰς ι'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Σίμωνος τῷ Ζηλωτοῦ·-

Ἰπολυτίκιον ἡχ' γ' *Ἀπόστολε ἄγιε. Ἡ ἀκολουθία ζῆτει εἰς ἀποστόλους·-*

Εἰς τὰς ιδ'. Τὰ γενέθλια τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ ἁγίου ιερομάρτυρος Μωκίς·-

Τροπάριον τοῦ μάρτυρος ἡχ' δ' *Ὁ μάρτυς σου, Κύριε. Καὶ τῶν γενεθλίων ἡχ' ὁ αὐτὸς τῆς Θεοτόκου ἢ πόλις, τῇ Θεοτόκῳ προσφόρως. Κοντάκιον τῷ ιερομάρτυρος, πρὸς τοὺς ἀσφαλεῖς. Καθολισθεῖς τῷ θυρεῷ τῆς πίστεως²⁵·-*

Εἰς τὰ ιβ'. Τῷ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου, ἀρχιεπισκόπου Κύπρου. Καὶ Γερμανοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως·-

Ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια τῶν ιεροαρχῶν²⁶. Εἰς τὸν τρίτον, τῆς ἡμέρας. Τροπάριον ἡχ' δ' *Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων. Κοντάκιον ἡχ' δ' πρὸς Ὁ ὑψωθεὶς. Ἱεραρχῶν τὴν Σαυμαστήν. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς ιεράρχας·-*

Εἰς τὰς ιγ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Γλυκερίας·-

Ἀλληλεῖα ἢ τῷ ἡχ' δ' Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ. Κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Τὴν Παρθένον στέργουσα καὶ Θεοτόκον Παρίαν²⁷. Πεῖ εἰδέναι ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον ἀναγινώσκομεν τὸν βίον τοῦ ἁγίου Παχωμίου²⁸·-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῷ ἁγίου μάρτυρος Ἰσιδώρου τοῦ ἐν τῇ Χίῳ τῇ νήσῳ·-

Ἀλληλοῖα ἢ τῷ ἡχ' Ὁ μάρτυς σου, Κύριε. Κοντάκιον πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Κυβερνήτης μέγιστος²⁹·-

Εἰς τὰς ιε'. Τῷ ὀσίῳ καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Παχωμίου τοῦ μεγάλου·-

Ἡ συνήθης ἀκολουθία. Τροπάριον ἡχ' πδ *Ταῖς τῶν δακρύων σε ῥοαῖς. Κοντάκιον ἡχ' β' πρὸς τὴν ἐν πρεσβείαις. Τὴν τῶν ἀφέλων ἐν σώματι³⁰·-*

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, Ἀπόστολον καὶ εὐαγγέλιον ζῆτει Ἰανσαρίῳ κ'·-

Εἰς τὰς ιγ'. Τῷ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ ἡγιασμένου, μαθητῷ τοῦ ὀσίου Παχωμίου·-

Τροπάριον *τῆς ἐρήμης πολίτης. Ζῆτει Σεπτεμβρίῳ κθ'·-*

Εἰς τὰς ιζ'. Τῷ ἁγίου ἀποστόλῳ Ἄνδρονίκου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ·-

Τροπάριον *Ἀπόστολε ἄγιε·-*

Εἰς τὰς ιη'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδότου τῷ ἐν Ἁγκύρα. Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Πέτρου, Διονυσίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς. Καὶ τῶν ἁγίων ζ' παρθένων. *Ἀλληλεῖα·-*

Εἰς τὰς ιθ'. Τοῦ ἁγίου ιερομάρτυρος Πατρικίου Προύσης καὶ τῆς συνοδίας αὐτῷ. *Ἀλληλεῖα·-*

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θαλλελαίου·-

Ἀλληλοῖα ἢ τῷ ἡχ' Ὁ μάρτυς σε, Κύριε. Καὶ κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Τῶν μαρτύρων συναθροῖς·-

Εἰς τὰς κδ'. Τῶν ἁγίων μεγάλων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης·-

Ἐσπέρας ἢ συνήθης ἄλλῃ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, τὰ στιχηρὰ τοῦ μηναιῖς εἰς

γ' ἤχ δ' πρὸς Ἐδωκας σημείωσιν. Ὁ-
πλον κραταιότατον. Δόξα, ἤχ β' Πλου-
σιῶν δωρεῶν. Καὶ νῦν, 31. Εἰς τὸν γί-
χον, τῆς ἡμέρας³². Δόξα, ἤχ β' Τῶ εὐσεβῶς
Κωνσταντίνου³³. Καὶ νῦν, 34. Τροπά-
ριον ἤχ ἡδ' Τῶ Σταυρῶ σὺ τὸν τύπον:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ
ἀναγινώσκωμεν τὸ ὑπόμνημα τῶ ἀγίῳ³⁵.
Ὁ κανὼν τοῦ ἀγίου εἰς γ'. Ἰβ' ἕκτης,
τὸ κοντάκιον ἤχ γ' πρὸς Ἡ Παρθένος
σήμερον. Κωνσταντῖνος σήμερον. Εἰς
τοὺς αἴνας, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλ-
λομεν στιχηρὰ προσόμοια ἤχ ἡδ' πρὸς Ὡ
τῶ παραδόξῳ θαύματος. Χαίροις Κων-
σταντῖνε πάνσοφε. Δόξα, ἤχ ἡδ' Ὁ τῶν
ἀνάκτων Ἄναξ καὶ Θεός. Καὶ νῦν, 36.
Εἰς τὸν γίχον, τῆς ἡμέρας. Δόξα, ἤχ ἡδ'
Σέλας φαεινότατον³⁷:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τυπικὰ καὶ ἐκ
τοῦ κανόνος ς γ' καὶ γ'³⁸. Προκείμενον
ἤχ γ' Ψάλατε τῶ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε. Στί-
χος: Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας³⁹.
Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας Ἄδελφοί,
γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον. Ζήτηι Κυ-
ριακῆ κ'. Εἰ δὲ ἔσω τῆς Πεντηκοστῆς
φθάσει⁴⁰ λέγεται Πράξεων τῶν Ἀπο-
στόλων Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Ἀγρί-
πας ὁ βασιλεὺς. Ζήτηι τῆ ε' τῆς ζ' ἑβδο-
μάδος τῶ Πάσχα. Ἀλληλοῖα ἤχ δ'. Ὑψω-
σα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μῶ. Στίχος: Ἡ γὰρ
χεὶρ μῶ συναντήσεται αὐτῶ. Εὐαγγέλιον
κατὰ Ἰωάννην Ἐῖπεν ὁ Κύριος ὁ μὴ
εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας. Κοινωνικὸν
Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον⁴¹:-

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Βασι-
λίσκου. Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς κγ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ

ὁμολογητοῦ Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συν-
νάδων. Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς κδ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συ-
μεῶν τοῦ ἐν τῶ θαυμαστῶ ὄρει, τῶ θαυ-
ματοουργοῦ:-

Ἡ ἀκολουθία γίνεται ἀπαραλλάκτως,
καθὼς προεγράφη Ἰανουαρίῳ κ'. Τρο-
πάρριον ἤχ δ' Τῆς ἐρήμῳ πολίτης⁴². Κον-
τάκιον ἤχ β' πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τὰ
ἄνω ποθῶν:-

Εἰς τὰς κε'. Ἡ τρίτη εὔρεσις τῆς τιμίας κε-
φαλῆς τῶ Προδρόμου:-

Τροπάρριον ἤχ δ' Ὡς θεῖον θησαύ-
ρισμα. Κοντάκιον Προφήτα Θεοῦ⁴³ ἢ τὸ
παρὸν πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Ὁ Ἡ-
ρώδης Πρόδρομε παρανομήσας, γυναικί
παρέσχετο τὴν κεφαλὴν σου τὴν σε-
πτὴν ἧς τῆ εὔρεσει βοῶμέν σοι, αἴτη-
σαι πᾶσι δωρήσασθαι ἔλεος. Ἡ δὲ λοι-
πὴ ἀκολουθία λέγεται ὡς προεγράφη εἰς
τὴν κδ' τῶ Φεβρουαρίου μηνός⁴⁴:-

Εἰς τὰς κς'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Κάρπου,
ἐνὸς τῶν ἑβδομηκοντα:-

Τροπάρριον ἤχ γ' Ἀπόστολε ἅγιε:-

Εἰς τὰς κζ'. Τῶ ἀγίῳ ἱερομάρτυρος Θε-
ράποντος⁴⁵:-

Εἰς τὰς κη'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νι-
κήτα ἐπισκόπου Χαλκηδόνος καὶ τοῦ
ἀγίου ἱερομάρτυρος Ἑλλαδίου:-
Ἀλληλοῖα⁴⁶:-

Εἰς τὰς κθ'. Τῆς ἀγίας ὁσιομάρτυρος Θε-
οδοσίας. Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς λ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσα-
ακίθ Μονῆς τῶν Παλμάτων:-
Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς λα'. Τῶ ἀγίῳ μάρτυρος Ἑρμείου.
Ἀλληλοῖα:-

Τέλος τοῦ τύπου τῶ Μαΐου μηνός:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΚΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὁ ἐν ἰσχύει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον ἀνάγνωσμα, Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' Ἀδελφοί,
ὁμεῖς μιμηταὶ ἐγενήθητε τῶν Ἐκκλησιῶν (Παρασκευῆ κγ' ἑβδομάδος):-

2. Ταῦτα ἐξέπεσαν. Ἀντ' αὐτῶν τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι τὰ εἰς ἦχον δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι. Διωγμοὺς ἐκαρτέρησας, ἅτινα καὶ τῇ ιη' Ἰανουαρίου φάλλονται:—

3. Ἐὰν ὁ Ναὸς πανηγυρίζῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου, εἰς τὸν στίχον φάλλομεν τὰ ἐν τῷ μηναιῷ ὑπάρχοντα στιχηρὰ προσόμοια εἰς ἦχον πλ α' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίροις τῶν ἀρετῶν ὁ κανὼν:—

4. Τὸν κανόνα τοῦτον τάττουσι τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα εἰς τὰς ιη' Ἰανουαρίου, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον γ' πρὸς Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ. Ὡς ἀθάνατον ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἀνώνυμον καὶ ἄνευ ἀκροστιχίδος. Φρονοῦμεν ὅτι δεῖ φάλλειν τὸν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ προβλεπόμενον, ἅτε ὄντα ποίημα Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ:—

5. Ἐὰν ἐφάλησαν εἰς τὸν ἑσπερινόν, τότε φάλλομεν ἐν τοῖς αἰνοῖς τὰ κατὰ τὸ ἔντυπον μηναιὸν προβλεπόμενα, ἦχος δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Τοῖς πυρίνοις σου δόγμασι:—

6. Τὸ δοξαστικὸν τοῦτο τάττει τὸ μηναιὸν εἰς τὴν λιτὴν:—

7. Τὰ ἔντυπα μηναιῖα προβλέπουσι δοξολογίαν μεγάλην. Ἐὰν ὁ ἅγιος πανηγυρίζῃ ψάλε καὶ σύ, εἰ δὲ οὐ, ἀνάγνωθι Σοὶ δόξα πρέπει, καὶ χῶρει εἰς ἀπόστιχα:—

8. Τὸ εὐαγγελιστάριον προβλέπει ἕτερον εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα κατὰ Ματθαῖον. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου:—

9. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὸ Μ. Ὁρολόγιον. Ἐκ τοῦ μηναιίου λείπει.

10. Τοῦτο ὡσαύτως εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναιὸν ἔχει ἕτερον ἦχος δ' πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ. Τὴν καλλιπάρθενον ὑμνήσωμεν πάντες:—

11. Καὶ τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ:—

12. Μετὰ τὴν 10ην προμεσημβρινὴν κατὰ τὸ φράγκικον:—

13. Υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τῆς Φαύστας (317-361):—

14. Ἐν τισι τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν τὸ ἀρχαῖον τοῦτο κοντάκιον ἔχει ἀντικατασταθῆ διὰ τοῦ κατὰ πολὺ νεωτέρου Ὡ τρισμακάριστε Σταυρέ:—

15. Ψάλλοντες ὄθεν ε' τοῦ ἀποστόλου καὶ γ' τοῦ ὀσίου:—

16. Τοῦτο τάττει τὸ μηναιὸν εἰς τὰ ἀπόστιχα ὡς δοξαστικόν:—

17. Ταῦτα ἐξέπεσαν. Ἀντ' αὐτῶν τὰ ἔντυπα μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερα εἰς ἦχον τὸν αὐτὸν πρὸς Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν. Δεῦτε τῆς σοφίας τὸν βυθόν:—

18. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα τάττουσι τοῦτο ὡς δοξαστικὸν τῆς λιτῆς:—

19. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀβλεπτήματος, διότι ἀπὸ 1ης Μαΐου ἀρτοκλασία ἀφ' ἑσπέρας οὐ γίνεται διὰ τὸ βραχὺ τῆς νυκτὸς καὶ τὴν τῶν ἀγίων Μυστηρίων μετάληψιν. Ὅρα σχετικῶς καὶ 86ην ὑποσημείωσιν τοῦ Β' κεφαλαίου:—

20. Ἀναγινώσκονται τὰ πρῶτα κεφάλαια:—

21. Περιέχονται εἰς τὸ Συναξάριον τῆς ἡμέρας. Αἱ περιοδεῖαι αὐταὶ εἰσιν ἀπόκρυφοί ἀναμειγνύουσαι μυθεύματα μετὰ ψηγμάτων ἀληθείας:—

22. Τοῦτο ἀρμόζει τῇ περιστάσει. Εὐρήσεις δὲ εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ καὶ ὡς πεντηκοστάριον εἰς τὰς κς' τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου. Ἀντ' αὐτοῦ τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι τὸ τῆς λιτῆς εἰς ἦχον β' Τὴν τῶν ἀποστόλων ἀκρότητα:—

23. Εὔρηται μόνον ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ:—

24. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον τὸ Πάσχα φθάνει καὶ ἕως τῆς 8ης Μαΐου (ὡς συνέβη κατὰ τὸ 1983ον σ.ἔ. ὡς ξυμβήσεται καὶ κατὰ τὸ 2078ον σ.ἔ.) ἡ ἑορτὴ αὕτη μετατίθεται διὰ τὴν Τετάρτην τῆς διακαινησίμου (κατὰ τὴν Δευτέραν

έορτάζεται ὁ ἅγιος Γεώργιος, κατὰ τὴν Τρίτην ὁ ἀπόστολος Μάρκος). Ἀνέρχεται δὲ καὶ ἕως τοῦ Σαββάτου μετὰ τὴν Μεσοπεντηκοστήν.

Κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν κατέρχεται ἕως τοῦ Σαββάτου τῆς ἐβδομάδος τοῦ Θωμᾶ καὶ ἀνέρχεται ἕως τῆς Παρασκευῆς τῆς ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως. Τὰς περιπτώσεις εὐρήσεις εἰς τὰ Ἀπορούμενα Μάρκου τοῦ Ἀμαρτωλοῦ εἰς τὰ κεφάλαια Ν'-ΝΕ'—

25. Ἀπουσιάζει ἐκ τῶν μηναίων. Εὐρήσεις τοῦτο ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ—

26. Τὰ ἐν τῷ μηναίῳ ὑπάρχοντα δοξαστικά, ὡς μὴ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, δύνανται ἵνα παραλειφθῶσι—

27. Καὶ τοῦτο μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ διασώζεται—

28. Ἑλληνιστὶ ἔχει ἐκδοθῆ εἰς τὰ Acta Sanctorum Μαΐου γ' καὶ ὑπὸ τοῦ Halkin Fr. Sancti Pahomii vitae græcae, Bruxelles 1932. Ἀναγινώσκεται καὶ ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ εἰς ἀρκετὰς δόσεις, διότι εἶναι μακροσκελές—

29. Καὶ τοῦτο μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ διασώζεται—

30. Μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ ὑπάρχει. Τὸ μηναῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον β' πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Φωστῆρ φαεινός. Προκρίνεται τὸ τοῦ Μ. Ὁρολογίου. Τὰ ἐν τῷ μηναίῳ ὑπάρχοντα δοξαστικά ἐν τῷ ἑσπερινῷ, ἅτε ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἀποσιωπώμενα, δύνανται ἵν' ἀκωλύτως παραλειφθῶσι—

31. Ἡ τῆς τυχούσης ἑορτῆς. Πρόσχες ὅτι ἡ ἀκολουθία τῶν ἰσαποστόλων τούτων οὔσα ἡμιορτάσιμος (εἰς ε') δὲν προβλέπει Εἰσοδον, ἀναγνώσματα, λιτὴν κλπ. Ταῦτα πάντα μόνον διὰ πανηγυρίζοντας Ἱ. Ναοὺς ἢ Ἱ. Μονάς—

32. Ἡ τῆς ἑορτῆς ἐὰν ἔχωμεν ὄψιμον Πάσχα—

33. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' Σέλας φαεινότατον—

34. Ἡ τῆς τυχούσης ἑορτῆς—

35. Ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ—

36. Ἡ τῆς τυχούσης ἑορτῆς—

37. Τοῦτο τάττει τὸ μηναῖον ὡς δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ. Καὶ νῦν, τῆς τυχούσης ἑορτῆς—

38. Εἰ δὲ ἐντὸς τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἢ γ' ὠδὴ ἐκ τῆς τυχούσης ἑορτῆς εἰς δ' καὶ ἢ ε' τοῦ ἀγίου εἰς δ'—

39. Ὁ ἰσχύων Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον προκείμενον, Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν, ὅπερ, ὡς δοκεῖ μοι, ὀρθότερον, διότι πρόκειται περὶ ἰσαποστόλων—

40. Ἡ μνήμη τῶν ἰσαποστόλων τούτων βασιλέων κατὰ μὲν τὸ Ἰουλιανὸν κατέρχεται ἕως τῆς Παρασκευῆς τῆς ἐβδομάδος τοῦ Παραλύτου καὶ ἀνέρχεται μέχρι τῆς Πέμπτης τῆς πρώτης μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Πάντων ἐβδομάδος, κατὰ δὲ τὸ «διωρθωμένον» ἀπὸ τοῦ Σαββάτου τῆς ἐβδομάδος τοῦ Θωμᾶ ἕως καὶ τῆς Παρασκευῆς τῆς ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως, ἄρα πάντοτε ἐντὸς τοῦ Πεντηκοσταρίου—

41. Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἰσαποστόλων, φάλλομεν Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν—

42. Τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ συμφωνεῖ τὸ Μ. Ὁρολόγιον. Τοῦναντίον τὸ μηναῖον ἔχει τὸ εἰς τὸν αὐτὸν α' ἦχον Ὑπομονῆς στῦλος γέγονας. Κακῶς ὅμως, διότι τοῦτο ἀνήκει εἰς Συμεῶν τὸν Στυλίτην οὗ ἡ μνήμη τῆ α' Σεπτεμβρίου—

43. Καὶ πάλιν μόνον τὸ Μ. Ὁρολόγιον ἀναγράφει τὸ κοντάκιον τοῦτο. Τὸ μηναῖον ἔχει ἕτερον ἦχος πλ β' Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Ὁ φωτοφανὴς καὶ θεῖος ἐν κόσμῳ στῦλος!—

44. Σημεῖωσαι ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη κυμαίνεται κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον μεταξὺ τῆς Τρίτης τῆς ἐβδομάδος τοῦ Παραλυτικῆ καὶ τῆς Δευτέρας τῆς β' ἐβδομάδος μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Πάντων. Κατὰ τὸ «διωρθωμένον» ἀπὸ τῆς Τετάρτης τῆς ἐβδομάδος τῶν Μυροφόρων ἕως τῆς Τρίτης μετὰ τὴν Πεντηκοστήν!—

45. Τὰ ἐν χρήσει μηναιὰ τάττουσιν ἐνταῦθα τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἑλλαδίου, τὴν δὲ τοῦ ἁγίου Θεράποντος τάττουσι «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ»!—

46. Τὸν ἅγιον Ἑλλάδιον τάττουσι τὰ ἐντυπα μηναιὰ εἰς τὰς κζ' τοῦ παρόντος μηνός, ἀλλὰ τὸν ὅσιον καὶ ὁμολογητὴν Νικήταν ἀγνοοῦσι παντάπασι.

Τὴν μνήμην αὐτοῦ ἀγνοοῦσι καὶ τὸ Συναξάριον Κων/πόλεως καὶ τὸ τῆς Εὐεργέτιδος, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ IB' αἰῶνος (Δ/σκη III, 50).

Καὶ ἔζησεν ὁ ἅγιος οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰκονομαχίας πολλὰ ὑποστάς διὰ τὴν τιμὴν αὐτῶν. Εἰς τιμὴν αὐτοῦ Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος ἔχει συνθέσει κανόνα. Ἄντ' αὐτοῦ τὰ ἐν χρήσει μηναιὰ ἔχουσι τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐτυχοῦς ἢ Εὐτυχίου, ἐπισκόπου Μελιτινῆς!—

Εἶδησις τοῦ τύπου
τοῦ Ἰουνίου μηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

Μὴν Ἰούνιος, ἔχων ἡμέρας λ'.
Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιε'
καὶ ἡ νύξ ὥρας γ'!—

Εἰς τὴν δ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰστίνου τῷ Φιλοσόφῳ καὶ ἐτέρῳ μάρτυρος Ἰστίνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἀλληλεῖα!—

Εἰς τὰς β'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντιν-πόλεως, τῷ ὁμολογητοῦ!—

Τροπᾶριον Κανόνα πίστεως. Κοντάκιον πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Τὸν τῆς νίκης στέφανον!—

Εἰς τὰς γ'. Τῷ ἁγίου μάρτυρος Πικελιανοῦ. Ἀλληλοῦα!—

Εἰς τὰς δ'. Τῷ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως!—

Τροπᾶριον Κανόνα πίστεως. Κοντάκιον ἡξ β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Τὴν πίστιν Χριστῷ, τρανῶς σὺ ἐδογματίσας!—

Εἰς τὰς ε'. Τῷ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πωροθέου ἐπισκόπου Τύρου. Ἀλληλεῖα!—

Εἰς τὰς ς'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βησσαρίωνος τῷ Θαυματουργῷ, καὶ τῷ ὁσίου Παρίωνος τοῦ νέου, ἡγουμένου Ποντῆ τῶν Παλμάτων². Ἀλληλοῦα!—

Εἰς τὰς ζ'. Τῷ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεοδότου, ἐπισκόπου Ἀγκύρας. Ἀλληλεῖα!—

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τῷ Στρατηλάτῃ!—

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου. Ἰστώμεν γίχως γ' ἡξ δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἀθλητῆς γενναϊότατος. Πόξα, ἡξ πᾶ Σήμερον ἀνέτειλεν ὑπὲρ τὸν ἑωσφόρον³. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄρθῳ. Πόξα, ἡξ πᾶ Τῶν τῷ Θεοῦ δωρεῶν ὡς ἐπάνυμον. Καὶ νῦν, ἦ. Τροπᾶριον ἡξ δ' πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ. Στρατολογία ἀληθεῖ ἀθλοφόρε!—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἀναγινώσκομεν τὸ μαρτύριον αὐτῷ δόσεις β'⁴. Κανόνες τῆς ὄρθῳ δύο καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ'. Ἄβ' ἑκτικῆς, τὸ κοντάκιον ἡξ δ' πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ. Ὡς ἀθλητῆς καὶ μιμητῆς τῷ Σωτῆρος⁵. Εἰς τὸν γίχον, στι-

χηρὰ τῆς ὁἰκῆς. *Πόξα*, ἡχ ἡδ Ἰθλητικὸν
 συστησάμενος στάδιον⁶. *Καὶ νῦν*, ̳:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ
 τοῦ κανόνος ̳ γ' καὶ ̳ γ'. Προκείμενον
 ἡχ βαρὺς *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν
 Κυρίῳ*. Στίχος: *Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς
 φωνῆς μου*. Ὁ Ἰπόστολος πρὸς Τιμόθεον
 δ' *Τέκνον Τιμόθεε, ἐνδυναμῶ*. Ζῆτει
 Ὀκτωβρίῳ⁷ κγ' καὶ Ἀλληλούια ἡχ δ'
Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Στίχος:
Πεφυτευμένος ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου.
 Εὐαγγέλιον ζῆτει Σεπτεμβρίῳ κ⁸. Κοι-
 νωνικὸν *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*:—

Εἰς τὰς ̳. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυ-
 ρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας:—

Τροπάριον ἡχ ἡδ Ὀρθοδοξίας ὁδη-
 γέ. Κοντάκιον ἡχ δ' πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν
 τῷ Σταυρῷ. *Τὰς τῶν αἰρέσεων*⁹. Ἡ δὲ
 λοιπὴ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς ἱεράρχας:—

Εἰς τὰς ι'. Τῷ ἀγίῳ ἱερομάρτυρος Τιμοθέου,
 ἐπισκόπου Προύσης. *Ἀλληλοῦια*¹⁰:—

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶν ἀγίων ἀποστόλων Βαρ-
 θεολομαῖς καὶ Βαρνάβη:—

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἁλῶ. Εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια
 τῶν ἀγίων εἰς γ' ἡχ δ' πρὸς *Ὡς γενναῖ-
 ον ἐν μάρτυσι*. *Πόξα*, ἡχ ἡδ Βαρνάβη
 πανεύφημη¹¹. *Καὶ νῦν*, ̳. Εἰς τὸν γί-
 χον, τῆς ὁἰκῆς. *Πόξα*, ἡχ ἡδ Ἰπόστολοι
 τοῦ Σωτῆρος¹². *Καὶ νῦν*, ̳. Τροπάριον
 Ἰπόστολοι ἅγιοι:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁλῶ. Κα-
 νὼν τῆς ὁἰκῆς εἰς καὶ τῶν ἀγίων δύο.
 Κοντάκιον ἡχ γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σή-
 μερον. *Τὸ Κυρίου γέγονας*¹³. Ἐτερον
 πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Ὡφθης μέ-
 γας ἥλιος τῇ οἰκουμένῃ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ
 κανόνος. Προκείμενον ἡχ ἡδ. *Εἰς πᾶσαν
 τὴν γῆν ἐξῆλθεν*. Στίχος: *Οἱ ὄρανοι διη-
 γόνται*. Ὁ Ἰπόστολος, Πράξεων τῶν Ἰ-
 ποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα· *Ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις ἐκείναις, διασπαρέντες οἱ ἀπόστο-
 λοι, ζῆτει Κυριακῇ ἐ' ἀπὸ τῶ Πάσχα*. Εὐ-

αγγέλιον κατὰ Πλουκᾶν· *Ἐἶπεν ὁ Κύριος·
 ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει*. Κοινωνικὸν
Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν:—

Εἰς τὰς ιβ'. Τῷ ὀσίῳ πατρὸς ἡμῶν Ὀνου-
 φρέϊς καὶ τοῦ ὀσίῳ πατρὸς ἡμῶν Πέτρῳ
 τῷ Ἰθωνίτου:—

Τροπάριον, ἡχ δ' *Τῆς ἐρήμης πολίτης
 ἢ τὸ Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων*. Κοντάκιον
 πρὸς *Τὰ ἄνω ζητῶν*. Ἰσθὴρ φαεινός¹⁴:—

Εἰς τὰς ιγ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Ἰκυλίνης
 καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Τριφυλ-
 λῆς ἐπισκόπου Λευκωσίας τῆς Κύπρου¹⁵:—

Τροπάριον ἡχ δ' *Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ
 καὶ Κανόνα πίστεως*:—

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ἀγίου προφήτου Ἐλισσαῖς
 καὶ τῷ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου
 πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως:—

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἁλῶ, εἰς
 τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια
 τοῦ προφήτου ἡχ ἡδ πρὸς Ὡ τῷ παρα-
 δόξῳ *δαύματος*. *Χαίροις Ἐλισσαῖε πάν-
 σοφε καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ὁμοία*¹⁶.
Πόξα, ἡχ β' *Ἡ τῶν προφητῶν θεία*¹⁷.
Καὶ νῦν, ̳. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς
 ὁἰκῆς καὶ ἰδιόμελα τῷ ἱεράρχῳ στιχηρὰ
 ἡχ δ' *Εὐφροσύνης σήμερον ἢ Ἐκκλη-
 σία*. Καὶ ἡχ β', γίχος: *Τίμιος ἐναντίον
 Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίῳ αὐτῷ*. Καὶ
 ἡχ ἡδ, γίχος: *Οἱ ἱερεῖς σε Κύριε ἐνδύ-
 σονται δικαιοσύνην*¹⁸. *Πόξα*, ἡχ ἡδ
*Προφήτα κῆρυξ Χριστοῦ*¹⁹. *Καὶ νῦν*, ̳.
 Τροπάριον ἡχ δ' *Ὁ ἐνσαρκος ἄγγελος*.
 Καὶ τῷ ἱεράρχῳ *Κανόνα πίστεως*²⁰:—

Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, ἐν ᾧ ἡ
 συνήθης ἁλῶ. Κανὼν τῆς ὁἰκῆς εἰς, τοῦ
 προφήτου καὶ τῷ ἱεράρχῳ. Ἰσθ' ἔκτης κον-
 τάκιον τῷ προφήτῃ ἡχ β' πρὸς *Τὰ ἄνω
 ζητῶν*. Προφήτης Θεός²¹. Καὶ τοῦ ἱεράρ-
 χου πρὸς *Τοὺς ἀσφαλεῖς*. *Ἐπὶ τῆς γῆς
 ἠγωνίσω*²². Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰκῆς. *Πό-
 ξα*, ἡχ ἡδ Ἰσθὴρ ἀνέτειλεν. *Καὶ νῦν*, ̳:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ οἱ μα-
 καρισμοὶ τῆς ἡμέρας εἰς γ' καὶ ἐκ τῷ κα-
 νόνος ̳ γ' εἰς δ'. Προκείμενον ἡχ δ' *Ὁ*

εἰ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισεδέκ. Στίχος: Ἐἶπεν ὁ Κύριος τῷ
Κυρίῳ μου κάθ' ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν
θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν πο-
δῶν σου. Ὁ Ἰπόστολος, Καθολικῆς ἐπι-
στολῆς Ἰακώβου· Ἄδελφοί, ὑπόδειγμα
λάβετε. Ἀλληλούϊα ἥχ δ'. Μωϋσῆς καὶ
Ἰακώβου ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ Κα-
μουήλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ. Στίχος: Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι,
καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐκ
πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο
αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Πέτρῳ· Τῷ και-
ρῷ ἐκείνῳ ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι. Ζήτηι
Παρασκευῆ τῆς δ' ἐβδομάδος τῆς Που-
κᾶ. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον
ἔσται δίκαιος, ἀλληλούϊα:~

Εἰς τὰς ιε'. Τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰακώβου.
Ἀλληλούϊα:~

Εἰς τὰς ιϛ'. Τῶ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν καὶ
θαυματοργοῦ Τύχωνος, ἐπισκόπου Ἰα-
μαθῆντος τῆς Κύπρου:~

Ἀλληλούϊα ἢ τῶ ἥχ δ' Τῆς ἐρήμης
πολίτης. Κοντάκιον ἥχ γ' πρὸς Ἡ Παρ-
θένης σήμερον. Ἐν ἀσκήσει ἁγίε²³:~

Εἰς τὰς ιζ'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Μανου-
ήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαήλ²⁴:~

Τροπάριον Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε,
καὶ κοντάκιον πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τῆ
πίστει Χριστῶ²⁵:~

Εἰς τὰς ιη'. Τῶ ἁγίῳ μάρτυρι Πλεοντίου:~

Ἀλληλούϊα ἢ τῶ ἥχ δ' Οἱ μάρτυρές σου,
Κύριε. Κοντάκιον πρὸς τὸ Ἡ Παρθένης
σήμερον. Τῶν τυράννων ἠλεγκας:~

Εἰς τὰς ιθ'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰδδα,
συμφενῆς τοῦ Κυρίου:~

Τροπάριον ἥχ δ' πρὸς τὸν τάφον
σου, Σωτήρ. Χριστῶ σε συμφενῆ, ὦ Ἰούδα
εἰδότες²⁶:~

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Με-
θοδίου ἐπισκόπου Πατάρων. Ἀλληλούϊα:~

Εἰς τὰς κβ'. Τῶ ἁγίῳ μάρτυρι Ἰουλιανῷ
τῶ Ταρσεώ:~

Τροπάριον Ὁ μάρτυς σου Κύριε:~

Εἰς τὰς κβ'. Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Εὐ-
σεβίου ἐπισκόπου Καμοσάτων. Ἀλληλούϊα:~

Εἰς τὰς κγ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἄγριπ-
πίνης:~

Τροπάριον Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ:~

Εἰς τὰς κδ'. Τὸ γενέθλιον τοῦ τιμίῳ ἐν-
δόξῳ προφήτῳ προδρόμῳ καὶ βαπτι-
στῶ Ἰωάννῃ:~

Ἐν τῷ μικρῷ ἔσπερινῷ ἰσῶμεν γί-
χους δ'. Προσόμοια δ' ἥχ δ' πρὸς Ὡς γεν-
ναῖον ἐν μάρτυσιν²⁷. Δόξα, ἥχ δ' Ἰωάννη
πανεύφημη²⁸. Καὶ νῦν, ᾠ. Εἰς τὸν γί-
χον, ἥχ β'. Δόξα καὶ νῦν, ὁμοιον:~

Ἐσπέρας γοῦν ἐν τῇ ἀργυρνία, στι-
χολογῶμεν τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ἢ ἥχ δ',
καὶ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τὸ Λύει τοῦ
Ζαχαρίου τὴν σιωπῆν. Εἰσὶ δὲ ζ' καὶ
δευτεροῦμεν τὰ δ'. Δόξα, ἥχ ἢβ Σήμε-
ρον τῶ φωτὸς ὁ λύχνος. Καὶ νῦν, ἥχ ἢβ
Ἡ Ἐλισάβητ συνέλαβε. Εἰσοδος, Φῶς
ἰλαρὸν καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας.
Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελον ἥχ δ' Σταλάξα-
τε τὰ ὄρη γλυκασμών. Δόξα, ἥχ ἢδ Τὸν
ἐν προφήταις ὄρον. Καὶ νῦν, ᾠ. Εἰς τὸν
γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἥχ β' Τὸν ἐκ
προφήτῳ προφήτην. Στίχος: Εὐλογητὸς
Κύριος ὁ Θεός. Ἦλθεν ἡ φωνὴ τῆς χά-
ριτος τοῦ Λόγου. Στίχος: Καὶ σὺ παιδίον
προφήτης Ὑψίστη κληθήσῃ. Ὁ ἐκ κοι-
λίας μητρὸς ἁγιασθεῖς. Δόξα, ἥχ ἢδ
Ἡσαίου νῦν τῶ προφήτῳ. Καὶ νῦν, ᾠ
Βλέπε τὴν Ἐλισάβητ. Τροπάριον ἥχ δ'.
Λέγεται δὲ δις καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε
ἄπαξ. Προφήτα καὶ Πρόδρομο τῆς
παρουσίας Χριστοῦ. Εἶθ' οὕτως ἡ εὐλό-
γησις τῶν ἄρτων καὶ ἡ ἀνάγνωσις:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο τῶ
Φαληρείς. Καθ' ἐν ᾧ, τὸ ᾧ τοῦ ἁγίου.
Καὶ ὁ πολυέλεος. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ'
ἀντίφωνον τῶ δ' ἦχος. Προκειμένον ἥχ
δ' Καὶ σὺ παιδίον προφήτης Ὑψίστου
κληθήσῃ. Στίχος: Εὐλογητὸς Κύριος ὁ
Θεός τοῦ Ἰσραὴλ. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐ-

αφῆλιον κατὰ Πισκᾶν· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις συνέλαβεν ἡ Ἐλισάβητ. Ζήτηι ἀπὸ τῶ μέσου, τὸ εὐαφῆλιον τῆς Πειτρύγας. Ὁ Π'. Ὁ κανὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τὸ Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς. Καὶ εἴπερ ἔχει τὸ μνηαῖον καταλιμπάνεται ὁ τῆς Θεοτόκος κανὼν. Καὶ τῆς ἑορτῆς ἡχ' δ' Ἰωάννου μοναχοῦ, ἰσῶμεν γίχους η'. Πρὸς Τριστάτας κραταιάς. Ὡς ὄρθρος εὐπρεπής²⁹. Ἄφ' ἔκτης, τὸ κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς τὸ Ἥ Παρθένος σήμερον. Ἥ πρὶν στείρα σήμερον. Ἐξαποστειλάριον πρὸς τὸ Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς. Ἥ γενέσιμος χαρά, τοῦ κήρυκος τῆς χάριτος³⁰. Εἰς τοὺς αἴνας, στιχηρὰ προσόμοια ἰσῶμεν στίχους δ' δευτεροῦντες τὸ ἔν. Ἦχος ἡδ' πρὸς τὸ Ὡ τῶ παραδόξου θαύματος. Πόξα, ἡχ' ἡβ' Ἰσπὴρ ἀστέρων προσδρομος. Καὶ νῦν, ἦ. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου Ϟ γ' καὶ Ϟ δ'. Προκείμενον ἡχ' βαρὺς Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος: Εἰσαάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου. Ὁ Ἀπόστολος ζῆτει Κυριακῆ τῆς Τυρινῆς. Ἄλληλῆϊα ἡχ' δ'. Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ. Στίχος: Καὶ σὺ παιδίον προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ. Εὐαφῆλιον κατὰ Πουσκᾶν· Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλούϊα:—

Εἰς τὰς κε'. Τῆς ἀγίας ὀσιομάρτυρος Φεβρωνίας:—

Ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικὸν οὐ στιχολογῶμεν, ἀλλ' εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ε' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς ἡχους δ' τὸ Πύει τοῦ Ζαχαρίας τὴν σιωπὴν καὶ τὰ ἕτερα β' καὶ τὸ μνηαῖον προσόμοια γ' τῆς ἀγίας. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡβ' Ἥ Ἐλισάβητ συνέλαβε. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἡχ' Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Βλέπε τὴν Ἐλι-

σάβητ. Τροπάριον τοῦ Προδρόμου. Πόξα, τῆς ἀγίας ἡχ' ὁ αὐτὸς Ἥ ἀμνάς σου Ἰησοῦ. Καὶ νῦν, ἦ:—

Τὰ αὐτὰ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, εἰς τὸν ὄρθρον. Κανὼν τῆς ἡχ' εἰς, τοῦ Προδρόμου³¹ καὶ τῆς ἀγίας. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ τῆς ἡχ'. Πόξα, ἡχ' ἡδ' Πρέπει τῶ Ἰωάννη. Καὶ νῦν, ἦ. Καὶ ἀπόλυσις:—

Εἰς τὰς κγ'. Τῶ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Παβιδ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη:—

Εἰς τὰς κδ'. Τῶ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Σαμψῶν τοῦ ξενοδόχου:—

Τροπάριον Ἐν τῇ ὑπομονῇ σε ἐκτήσω τὸν μισθόν σου. Ζήτηι Νοεμβρίω ἰβ'. Ἀναγινώσκειται καὶ ὁ βίος αὐτοῦ³²:—

Εἰς τὰς κη'. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων ἀναργύρων Κυρὸς καὶ Ἰωάννου:—

Ζήτηι τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν Ἰανουαρίω κθ'. Καὶ εἰ βούλη τῶ ἡχ' ἡδ' Τὰ θαύματα τῶν ἁγίων σε μαρτύρων. Καὶ κοντάκιον Τὸ μέγα ἰατρεῖον τῆς οἰκουμένης, τὸ ζεῦγος τοῦ Χριστοῦ³³:—

Εἰς τὰς κζ'. Τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρος καὶ Παύλου:—

Ἐν τῶ μικρῶ ἑσπερινῶ ἰσῶμεν γίχους δ'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια γ' δευτεροῦντες τὸ ἔν πρὸς Ἐδωκας σημείωσιν. Πόξα, ἡχ' β' Πέτρε κορυφαῖε. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡβ'. Πόξα, ἡχ' β' Παῦλε στόμα Κυρίου³⁴. Καὶ νῦν, ἦ:—

Ἐσπέρας ἐν τῇ ἀρτυνία, στιχολογῶμεν τὸ ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἡχ' β'. Ἰσῶμεν γίχους η' καὶ δευτεροῦμεν τὰ τρία Ποίους εὐφημιῶν στέμμασιν. Καὶ πάλιν λέγομεν τὰ β' πρὸς μίαν. Πόξα, ἡχ' δ' Τῶ τριπῶ τῆς ἐρωτήσεως. Καὶ νῦν, ἦ Ὁ διὰ σέ Θεοπάτωρ. Εἰσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρὸν καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὴν λιτὴν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' β' Πεῦρο δὴ μοι σήμερον. Πόξα, ἡχ' γ' Οἱ τῆς ἄνω Ἰερουσαλήμ πο-

λίται³⁵. Καὶ νῦν, ℥. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἤχ δ' Τὰ κατὰ πόλιν δεσμά. Στίχος: Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Τὰ κατὰ πόλιν δεσμά (ἕτερον τοῦ πρώτου). Στίχος: Οἱ ἔρανοι διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. Τοὺς φωστῆρας τοὺς μεγάλους. Πόξα, ἤχ ἡβ' Ἐορτὴ χαρμόσυνος. Καὶ νῦν, ℥. Τροπάριον ἤχ δ' Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι. Πέγεται δὲ δις. Καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε, ἀπαξ. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος. Καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν τύπον:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο, ἐν ἧ εἰς ἕκαστον ἤα τὸ Φαλτηρίς, ἤα τῶν ἁγίων. Πόξα, τὸ τέλος. Καὶ νῦν, ℥ τὸ δ' τοῦ ἤχου. Καὶ ὁ πολυέλεος. Ἐναγινώσκομεν δὲ καὶ τὸ ὑπόμνημα τῶν ἁγίων³⁶. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντιφώνον τὸ δ' ἤχ. Προκείμενον ἤχ δ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτῶν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν ἰδ'. Κανόνες β' ἤχ δ' Οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι Κύριε. Καὶ ὁ ἕτερος ἡβ' Ἡ κεκομμένη τὴν ἄτομον ἔτεμε. Τὰ τροπάρια εἰς γ'. Ἄπο γ' ς, ἡ ὑπακοή, ἤχ ἡβ' Ποία φυλακὴ ἔκ ἔσχε σε δέσμιον; Μετὰ τὴν ὑπακοὴν ἤα οὐ λέγεται ἀλλ' εὐθύς ἀνάγνωσις³⁷. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἤχ β' Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγους κήρυκας. Εἰς τὴν Ϛ ς δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐξαποστειλῆριον. Εἰς τοὺς αἴνους τὸ Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν γίχους γ' προσόμοια ἤχ δ' δευτεροῦντες τὰ δύο, Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς. Ὁ ἔρανόθεν τὴν χάριν δεδεγμένος³⁸. Πόξα, ἤχ ἡβ' Ἡ πάνσεπτος τῶν ἀποστόλων ἐπεδήμησεν ἑορτή. Καὶ νῦν, ℥. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς³⁹:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ ς γ'. Προκείμενον ἤχ ἡβ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτῶν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διη-

γῶνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους β' Ἄδελφοί, ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ. Ἀλληλοῦσια ἤχ δ'. Ἐξομολογῶνται οἱ ἔρανοί. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτῶν. Καὶ γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς μεγάλη⁴⁰:—

Πεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ παροῦσα ἑορτὴ ἐν Κυριακῇ, προηγούμενα τὰ ἀναστάσιμα:—

Εἰς τὰς λ'. Ἡ σύναξις τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων τῶν δώδεκα:—

Ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ Ποίοις εὐφημιῶν στέμμασι⁴¹ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρος καὶ Παύλου γ' καὶ τῶν ἰβ', γ'. Πόξα, ἤχ δ' Χριστὸς σὲ πρῶτον ἐν τῇ ἐκλογῇ⁴². Καὶ νῦν, ℥⁴³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἰβ' ἤχ δ' πρὸς Ἐδωκας σημείωσιν. Ἐδωκας καυχήματα⁴⁴. Στίχος: Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Ἐδωκας στηρίγματα. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. Ἐδωκας ὑπόδειγμα. Πόξα, ἤχ ἡβ' Ἡ πάνσεπτος τῶν ἀποστόλων ἐπεδήμησεν ἑορτή⁴⁵. Καὶ νῦν, ℥ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Τροπάριον Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι⁴⁶:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο τὰ ἤα τῶν β', ὡς ἐδηλώθη εἰς τὰς κζ'. Οἱ κανόνες πρῶτος μὲν τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρος καὶ Παύλου ἤχ δ' Ἄνοιξω τὸ στόμα μου. Ἐπειτα τῶν ἰβ'⁴⁷. Εἰς τοὺς αἴνους στιχηρὰ τῶν ἰβ', ἰσῶμεν δὲ γίχους δ'. Πόξα, ἤχ ἡβ' Ἡν διήλθετε κτίσιν. Καὶ νῦν, ℥. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς γ' καὶ γ'⁴⁸. Προκείμενον ἤχ ἡβ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος: Οἱ ἔρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ' Ἄδελφοί,

ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους. Ζήτηε Κυριακῇ ἰ'. Ἀλληλεῖα ἡχ' δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί. Στίχος: Ἡμέρα τῆς ἡμέρας ἐρεύγεται ῥῆμα καὶ νύξ νυκτὶ ἀναφέλλει γνῶσιν. Εὐαγγέλιον κατὰ Πδ-

κᾶν' Τῶ καιρῶ ἐκείνῳ ἐστὼς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην⁴⁹. Ζήτηε Κυριακῇ δ'. Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν:-
Τέλος τοῦ τύπου τῶ μηνὸς Ἰδνίου:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τοῦτο εὐρήσεις μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον δ' πρὸς Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῶ. Τὸν ἱεράρχην τοῦ Χριστοῦ Μητροφάνην:-

2. Τὸ χειρόγραφον μηναῖον ἔχει ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος καὶ κανόνα ποιηθέντα ὑπὸ Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου. Εἰς τὰ ἐντυπα μηναιῖα ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ ἐξέπεσεν. Ἀντὶ ταύτης ἔχουσι τὴν τοῦ ἁγίου Ἰλαρίωνος τοῦ νέου. Τὴν δὲ μνήμην τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος τάττουσι τῇ 20ῇ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι κριτικὴ ὀφέποτε ἐκδοσις τῶν μηναιῶν θὰ συμπεριλάβῃ τὰς κακῶς ἐξορισθείσας ἀκολουθίας καὶ θὰ ἐξοβελίσῃ νεωτέρας ἀδοκίμους καὶ κακοζήλους:-

3. Τὸ δοξαστικὸν τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰς ἡ' Φεβρουαρίου εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἐσπερινοῦ. Τοῦτου ψαλησομένου, ψαλήσεται ὡς Καὶ νῦν, ὁμοηχοῦν θεοτοκίον ἐκ τῆς Παρακλητικῆς. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον δοξαστικὸν εἰς ἦχον πλ δ' Ἀθλητικὸν συστησάμενος στάδιον, ὅπερ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τάττει εἰς τὰ ἀπόστιχα τῶν αἰνῶν:-

4. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:-

5. Εὐρηται ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναῖον ἔχει (ὡς συνήθως) ἕτερον ἦχος β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν, Ἀνδρεία ψυχῆς:-

6. Τὸ μηναῖον ἔχει ἕτερον δοξαστικὸν ἦχος πλ β' Ἀγιωσύνης δωρεὰ καὶ πλοῦτος θείας ζωῆς:-

7. Τὸ μηναῖον παραδόξως συμφωνεῖ. Διαφωνεῖ ὅμως ὁ Ἀπόστολος. Οὗτος τάττει ὡς ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τὸ τῆς κγ' Κυριακῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ περικοπὴ αὕτη περιέχει τὴν φράσιν «Θεοῦ δῶρον», ἣτις ὑπενθυμίζει τὸν ἅγιον Θεόδωρον. Προκρίνεται ὁ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:-

8. Κατὰ Λουκᾶν Εἶπεν ὁ Κύριος προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὅπερ ζητεῖ τῇ Τρίτῃ τῆς ιβ' ἐβδομάδος τοῦ Λουκᾶ. Τὸ εὐαγγελιστάριον προβλέπει ἕτερον. Κατὰ Ματθαῖον Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. Τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ συμφωνεῖ καὶ τὸ μηναῖον:-

9. Καὶ τοῦτο εὐρίσκεται ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Ἄβυσσον ἡμῖν δογμάτων θεολογίας:-

10. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἀλλὰ γε καὶ τὸ Μ. Ὁρολόγιον τάττουσιν ἐνταῦθα τὴν μνήμην τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης. Τὸν δὲ ἅγιον Τιμόθεον περιορίζουσι «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ», ἄνευ δηλονότι ἀκολουθίας. Τὸ Συναξάριον Κων/πόλεως τοῦ Θ' αἰῶνος τὴν μνήμην τῶν ἁγίων Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης τάττει τῇ θ' τοῦ παρόντος μηνός. Σήμερον δὲ τὴν τοῦ ἁγίου Τιμοθέου (Δ/σκη Ι, 80):-

11. Τὰ μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον δοξαστικὸν ὁμόηχον ἀναφερόμενον εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀποστόλους Τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀληθεῖς κήρυκας. Ὅμως τὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ὡς

ἀρχαιότερον εὐρίσκεται μουσικῶς τονισμένον εἰς τὸν γ' τόμον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατὰ τὸ 1883 ἐκδοθείσης Μουσικῆς Κυφέλης:—

12. Τὰ μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον ὁμόηχον *Ἦν διήλθετε κτίσιν*. Ὅμως ἡ προσημειωθεῖσα (ὕποσ. 11) Μουσικὴ Κυφέλη ἔχει τονισμένον τὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, δεῖγμα ἀφευδὲς ὅτι τοῦτο δεῖ ψάλλεσθαι. Πρόσχες ὅτι τὸ δοξαστικὸν *Ἦν διήλθετε κτίσιν*, ἀναφέρεται εἰς πάντας τοὺς ἀποστόλους διὸ καὶ ψάλλεται εἰς τοὺς αἶνους τῆς λ' Ἰουνίου ἐπὶ τῇ συνάξει τῶν ιβ' Ἀποστόλων:—

13. Καὶ τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναιῖον ἔχει ἕτερον πρὸς τὸ *Ἐπεφάνης σήμερον, Ὁφθης μέγας ἥλιος*, προβλεπόμενον ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Τὸ ἐν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀπόστολον Βαρθολομαῖον, τὸ ἕτερον εἰς τὸν ἀπόστολον Βαρνάβαν. Ὅπερ σημαίνει ὅτι ψάλλονται ἀμφοτέρα:—

14. Εὐρηται ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναιῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' πρὸς *Πίστιν Χριστοῦ. Φῶς νοητὸν καὶ οὐράνιον*:—

15. Τοῦτον τὸν ἅγιον ἀγνοοῦσι τὰ ἐντυπα μηναιῖα. Ὑπάρχει ὁμως εἰς τὸ Συναξάριον Κωνσταντινουπόλεως (Δ/σκη I,81) τοῦ Θ' αἰῶνος, ὡς καὶ εἰς τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ IB' αἰῶνος (αὐτόθι III, 50):—

16. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερα εἰς ἦχον δ' πρὸς *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι. Ἀληθείας ἐδραῖωμα*:—

17. Τοῦτο ἐξέπεσε. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον πλ β' *Προφῆτα κηρυξ Χριστοῦ*:—

18. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἰδιομέλων, μόνον τὸ α' τοῦ δ' ἦχου διεσώθη ἐν τοῖς ἐντύποις μηναιῖοις:—

19. Τὰ μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον, τὸ εἰς ἦχον πλ δ' *Τῶν προφητῶν τοὺς ἀκραίμονας*:—

20. Τὰ μηναιῖα διατάττουσιν ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' *Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ*. Τῷ ἡμέτερῳ τυπικῷ συμφωνεῖ καὶ τὸ Μ. Ὁρολόγιον:—

21. Τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μηναιῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' πρὸς *τῇ ὑπερμάχῳ. Διπλῆν τὴν χάριν εἰληφώς*:—

22. Καὶ τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ:—

23. Τοῦτο εὐρηται μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Ἐκ τοῦ μηναιῖου ἔχει ἐξοστρακισθῆ:—

24. Τὰ ἐντυπα μηναιῖα ἔχουσιν ἑτέραν ἀκολουθίαν, τοῦ ἀγίου Ἰσαύρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Τὴν δὲ μνήμην τῶν ἀγίων Μανουήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαήλ τάττουσι τῇ «αὐτῇ ἡμέρᾳ»:—

25. Εὐρηται μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ:—

26. Καὶ τοῦτο μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ:—

27. Τὰ μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερα εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον πρὸς *Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς*:—

28. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ (τὸ ζ'). Τὸ μηναιῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' *Πρέπει τῷ Ἰωάννῃ*, ὅπερ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τάττει ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ὄρθρου τῆς κε':—

29. Τὸν εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον β' κανόνα τοῦ μηναιῖου, ποίημα ὄντα Γεωργίου Νικομηδεῖας (τοῦ ζήσαντος κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα) τάττει τὸ ἡμέτερον τυπικὸν εἰς τὰς κε' τοῦ παρόντος μηνός, ἡγουν τῇ ἐπομένῃ:—

30. Τὸ μηναιῖον ἔχει ἕτερα, πρὸς τὸ *Γυναῖκες ἀκουτίσθητε*. Τὸ τοῦ Προδρόμου σήμερον. Τὰ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἐξέπεσαν:—

31. Ὁ τοῦ Γεωργίου Νικομηδεῖας εἰς ἦχον δ':—

32. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

33. Καὶ αὖθις δράμε εἰς τὸ Μ. Ὁρολόγιον ἵνα εὕρης τοῦτο ἐκεῖ, διότι τὸ μηναῖον (ὡς συνηθίζει) ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἐκ τῆς θείας χάριτος:—

34. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ, τὸ δ'. Τὸ μηναῖον παραλείπει τὸ δοξαστικὸν τοῦτο, κακῶς ὅμως, διότι ἐφ' ὅσον τὸ δοξαστικὸν τῶν στιχηρῶν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον, τὸ δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων θὰ ἔδει ἵνα ἀναφέρηται εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον:—

35. Τὰ ἐντυπα μηναῖα τάττουσι μὲν τὸν τρίτον ἦχον ὡς πέμπτον ἰδιόμελον τῆς λιτῆς, δοξαστικὸν δὲ ἔχουσι ἕτερον εἰς ἦχον πλ α' Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ. Καὶ νῦν, Μακαρίζομέν σε:—

36. Εἴτε ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ εἴτε τὸν λόγον (spurius) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Οὐρανοῦ καὶ γῆς ἄμιλλαν θεωρῶ. Λόγος ὑπέροχος ἀναφερόμενος εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀποστόλους. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἐξ λόγοι τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλόν εἰσιν ὑποδείγματα ἐγκωμίων:—

37. Ἐκ τῶν ἐγκωμίων Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Νικήτα τοῦ ῥήτορος, Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων:—

38. Ἐν τισι τῶν ἐντύπων μηναίων τὸ προσόμοιον τοῦτο εὐρίσκεται παρηλλαγμένον ὡς Ὁ τοῦ Ἀνάρχου Πατρὸς Υἱὸς καὶ Λόγος. Πλὴν, τὴν ἀρχικὴν μορφήν αὐτοῦ διασώζει τὸ τοῦ Πρωτοφάλτου Ἰωάννου Μουσικὸν Ἀπάνθισμα:—

39. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἢ ιθ' Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περὶ ὑπομονῆς καὶ τοῦ προσίεσθαι τοὺς ἐρχομένους πρὸς ὑποταγήν:—

40. Κατάλυσις δηλονότι ἰχθύος ἐν ἧ ἂν ἡμέρα τύχη:—

41. Τὰ μηναῖα ἔχουσι ἕτερα εἰς ἦχον δ' πρὸς Ἐδωκας σημειώσιν. Ἐδωκας καυχήματα:—

42. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰς κθ' μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὰ ἰδιόμελα τὰ ψαλλόμενα εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ ἁγίου ἐλαίου (τὸ β'). Τὸ μηναῖον ἔχει τὸ τῆς κθ' εἰς ἦχον πλ β' Ἡ πάνσεπτος τῶν ἀποστόλων:—

43. Τὸ μηναῖον τάττει τὸ ὁμόηχον Τίς μὴ μακαρίσει σε. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν δὲν προβλέπεται Εἴσοδος, ἐὰν μὲν ψαλῆ τὸ τοῦ μηναίου δοξαστικὸν τὸ εἰς ἦχον πλ β', ὀφείλομεν ἵνα ψάλωμεν ὡς Καὶ νῦν, τὸ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή ἢ ἕτερόν τι ἐκ τῆς Παρακλητικῆς. Ἐὰν ψαλῆ τὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ εἰς ἦχον δ' τότε ὡς θεοτοκίον ψαλήσεται τὸ Ἐκ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου φύλαττε, εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σε δοξάζωμεν τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἢ ἕτερόν τι ὁμόηχον ἐκ τῆς Παρακλητικῆς:—

44. Ταῦτα εὐρηνται ἐν τοῖς στιχηροῖς. Ὅμως δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς ιβ' ἀποστόλους ἀλλ' εἰς τοὺς πρωτοκορυφαίους Πέτρον καὶ Παῦλον. Τὸ μηναῖον ἔχει τὰ τῶν αἰνῶν τῆς κθ' τοῦ παρόντος μηνός:—

45. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ μηναίου. Ἐχει δὲ ὡς δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τὸ ὁμόηχον Ἐορτὴ χαρμόσυνος:—

46. Δόξα, Ἀπόστολοι ἅγιοι, Καὶ νῦν, Σὲ τὴν μεσίτευσασαν:—

47. Τῶν πρωτοκορυφαίων μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ καὶ τῶν ιβ' εἰς ζ' (ἄνευ εἰρμῶν):—

48. Ἡ γ' ἐκ τοῦ κανόνος τῶν πρωτοκορυφαίων εἰς δ' καὶ ἡ ζ' τῶν ιβ' εἰς δ':—

49. Τὸ εὐαγγελιστάριον προβλέπει ἕτερον εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα κατὰ Ματθαῖον Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους, ἔνθα καὶ ἐμπεριέχονται τὰ ὀνόματα τῶν ιβ' ἀποστόλων. Τοῦτο καὶ ἀναγινώσκειται συνήθως:—

Εἰδησις τοῦ τύπῃ
τοῦ μηνὸς Ἰουλίου.

Κεφάλαιον Κε'

Ὁ Ἰούλιος, ἔχων ἡμέρας λθ'·-

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιδ' καὶ ἡ νύξ ὥρας ι'·-

Εἰς τὴν δ'. Τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Λαμιανοῦ τῶν ἐν Ῥώμῃ μαρτυρησάντων·-

Ζῆτει τὴν ἀκολοθίαν ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ, εἰς τὴν πρώτην·-

Εἰς τὰς β'. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις·-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς Ἑδωκας σημειώσιν. Πόλιν τὴν τιμῶσάν σε¹. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' β' Φρένα καθάραντες καὶ νδν. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆ². Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' β' Ὡς στέφανον ὑπέρλαμπρον. Ζῆτει Ἄνυστος λθ'. Τροπᾶριον ἡχ' ἡδ' Θεοτόκε ἀειπάρθενε·-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἁγῶ καὶ ἀνάγνωσις περὶ τῆς ἐσθῆτος³. Ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου εἰς γ' καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολοθία ὡς καθ' ἐκάστην⁴. Κοντάκιον ἡχ' δ' πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ. Περιβολὴν πᾶσι πιστοῖς ἐδώρησω·-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ς' γ' καὶ γ'. Προκείμενον Ὡσθὴ τῆς Θεοτόκου, ἡχ' γ' Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος: Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτῆς. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς Ἄδελφοί, εἶχεν ἡ πρώτη σκηνή. Ἀλληλῆδια ἡχ' ἡδ'. Ἀνάσθηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαισίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματός σου. Στίχος: Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύουσιν οἱ πλοῦσιοι τῷ λαῷ⁵. Εὐ-

αγγέλιον κατὰ Λουκᾶν Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἀναστᾶσα Μαριάμ. Κοινωνικὸν Ποτήριον σωτηρίας λήψομαι·-

Εἰς τὰς γ'. Τῆς ἁγίου μάρτυρος Ἰακίνθου. Καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἄνατολίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως·-

Τροπᾶριον τῆς ἁγίου μάρτυρος Ὁ μάρτυς σὺ, Κύριε. Καὶ τοῦ ἱεράρχου Κανόνα πίστεως⁶·-

Εἰς τὰς δ'. Τῆς ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου·-

Τροπᾶριον Κανόνα πίστεως⁷. Κοντάκιον ἡχ' β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Καλπίσας τρανώς·-

Εἰς τὰς ε'. Τῆς ὁσίας Μάρθας, μητρὸς τῆς ἁγίου Συμεῶν τῆς ἐν τῷ Θαυμαστῷ Ὄρει. Καὶ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰθανασίου τῆς ἐν τῷ Ἄθῳ. Καὶ τοῦ ὁσίου Παμπαδῆ⁸·-

Τροπᾶριον τῆς ὁσίας Ἐν σοὶ μητρὲς ἀκριβῶς. Τροπᾶριον τοῦ ὁσίου Ἰθανασίου ἡχ' γ' Τὴν ἐν σαρκὶ ζωὴν σου κατεπλήγησαν⁹. Κοντάκιον ἡχ' β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Χριστὸς τὸν ζυγόν, λαβὼν Ἰθανάσιε καὶ σοῦ τὸν σταυρόν¹⁰·-

Εἰς τὰς ς'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κισσῆ τῆς ἐν τῷ μεγάλῳ·-

Τροπᾶριον ἡχ' δ' Τῆς ἐρήμου πολίτις καὶ ἐν σώματι ἄγγελος. Κοντάκιον πρὸς Ἐλεφάντης σήμερον. Ἐξασκήσας ἄγγελος ἐν γῆ ὠράθης¹¹·-

Εἰς τὰς ζ'. Τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Θεομᾶ τοῦ ἐν τῷ Παλαιῷ καὶ Ἰακωβίου τῆς ἐν τῇ Κλίμακι, καὶ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Κυριακῆς¹². Ἀλληλῆδια·-

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου·-

Ἐσπέρας ἡ συνήθης ἁγῶ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἁγίου ἡχ' δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι. Οὐρανόθεν ἡ κλησίς σου¹³. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Ἐξέλαμψε σήμερον. Καὶ νῦν, ς'. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰκῆ¹⁴. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Ταῖς

μυστικαῖς λαμπηδόσι. Καὶ νῦν, **Ϛ**.
Τροπάριον Ὁ μάρτυς σου, Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Ἀνά-
γνωσις ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῆς ἀγίας. Τὸ δὲ
λοῖπὸν εἰς τὴν τράπεζαν. Κανόνες τῆς
ἁγίας καὶ τοῦ ἀγίου εἰς γ'. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ
κοντάκιον. Πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τῷ ζή-
λω Χριστῶ, τῷ θεῷ πυρπολούμενος. Εἰς
τοὺς αἶνους στιχηρὰ προσόμοια πρὸς τὸ
"Ἐδωκας σημεῖωσιν"¹⁴. Δόξα, ἢ δ' Κοι-
χύλη αἵματος τοῦ μαρτυρίου¹⁵. Καὶ νῦν,
Ϛ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἁγίας. Δό-
ξα, ἢ δ' Ὡσπερ ὁ Παῦλος τὴν κλη-
σιν¹⁶. Καὶ νῦν, **Ϛ**:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῆς
κανόνος τοῦ ἀγίου Ϛ γ' καὶ γ'. Ὁ Ἀ-
πόστολος πρὸς Τιμόθεον δ' ἐπιστολῆς¹⁷.
Τέκνον Τιμόθεε, πιστὸς ὁ λόγος. Ζῆτει
Κυριακῇ λβ'. Ἀλληλοῖα ἢ δ'. Δίκαιος ὡς
φοῖνιξ ἀνθήσει. Στίχος: Πεφυτευμένος
ἐν οἴκῳ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματ-
θαῖον. Εἶπεν ὁ Κύριος ὁ φιλῶν πατέρα
ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ. Ζῆτει Κυριακῇ τῶν
ἀγίων Πάντων (ἀπὸ τῆς μέσου)¹⁸. Κοι-
νωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-

Εἰς τὰς Ϛ. Τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Παγ-
κρατίου ἐπισκόπου Ταυρομενίας:-

Ἀλληλοῖα ἢ τῶν καὶ τρόπων μέτοχος:-

Εἰς τὰς ι'. Τῶν ἀγίων μετὰ Παρτύρων τῶν
ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμενίας:-

Τροπάριον Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε,
ἢ Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῆς ἀγίας καὶ πανευφήμου
μάρτυρος Εὐφημίας, ἥτοι τῆς ὄρου τῶν
Πατέρων:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἡ συνήθης ἄλλο¹⁹. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια
τῆς ἀγίας ἢ δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν
μάρτυσιν. Παρθενίας ἐν κάλλεσι²⁰. Δό-
ξα, ἢ δ' Ἐκ δεξιῶν τοῦ Ὡσπηρος. Καὶ
νῦν, **Ϛ**. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἁγίας.
Δόξα, ἢ δ' Ἡ διηγησμένη ταῖς ἀρε-
ταῖς. Καὶ νῦν, **Ϛ**. Τροπάριον ἢ δ' Ἡ ἀ-
μνάς σου Ἰησοῦ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Κα-
νόνες τῆς ἁγίας καὶ τῆς ἀγίας εἰς γ'. Ἀνα-
γνώσκομεν καὶ ἐγκώμιον τὸ εἰς τὴν ἀγί-
αν. Ἄπὸ γ' Ϛ, τὰ Ϛ. Ἄφ' ἑκτῆς, τὸ κον-
τάκιον ἢ δ' Ἀγῶνας ἐν ἀθλήσει. Εἰς
τοὺς αἶνους τοὺς γ' τρίτος²¹, δευτεροῦντες
τὸ δ'. Δόξα, ἢ δ' Πᾶσα γλῶσσα κι-
νεῖσθω πρὸς εὐφημίαν. Καὶ νῦν, **Ϛ**. Εἰς
τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἁγίας. Δόξα, ἢ δ'
Ἐμέ²². Καὶ νῦν, **Ϛ**:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῆς
κανόνος τῆς ἀγίας Ϛ γ' καὶ γ'. Προκει-
μενον ἢ δ' Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς
ἀγίοις αὐτοῦ. Στίχος: Ἐν ἐκκλησίαις εὐ-
λογεῖτε τὸν Θεόν. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς
Κορινθίους ἐπιστολῆς Ἄδελφοί, συνερ-
γῶντες παρακαλοῦμεν. Ζῆτει Κυριακῇ
ιγ'. Ἀλληλοῖα ἢ δ'. Ὑπομένων ὑπέμει-
να τὸν Κύριον. Στίχος: Καὶ ἔστησεν ἐπὶ
πέτραν τοὺς πόδας μου. Εὐαγγέλιον κατὰ
Ματθαῖον. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρώτησέ τις
τῶν Φαρισαίων τὸν Ἰησοῦν. Ζῆτει τῇ β'
τῆς ὀδομάδος τοῦ Μουκᾶ. Κοινωνικὸν
Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ τοῖς εὐθέ-
σι πρέπει αἶνεσις:-

Εἰς τὰς ιβ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Προχλῆ
καὶ Ἰαρίωνος²³ καὶ τῆς ὁσίας Πιχαὴλ τοῦ
Μαλεῖνθ. Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς ιγ'. Ἡ σύναξις τῆς ἀρχαγγέλου Γα-
βριήλ. Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης τῆς ὁμολογητοῦ²⁴:-

Τροπάριον Τῶν ὀραγίων στρατιῶν,
καὶ κοντάκιον τῆς ἀρχαγγέλου πρὸς τὴν
ὑπὲρ ἡμῶν. Ὁ ἐν οὐρανοῖς καθορῶν Θε-
οῦ τὴν δόξαν. Καὶ τῆς ὁσίας Ὁρθοδοξίας
ὁδηγέ. Τὴν δὲ ἄλλην ἀκολουθίαν, ζῆτει
τῶν ἀσωμάτων²⁵:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰάκωβ,
ἐνὸς τῶν ἑβδομήκοντα. Καὶ μνήμη τῆς
ὁσίας πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ ἀγιο-
σαββαῖτου. Ἀλληλοῖα:-

Εἰς τὰς ιε'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Κηρύκου
καὶ Ἰουλίτης:-

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ', πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Μηπιόφρονα τύραννον. Δόξα, ἡχ ἡβ' Πευτε καὶ θεάσασθε. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς. Δόξα, ἡχ ἡδ' Ὁ πριετῆς τὴν Τροάδα. Καὶ νῦν, ἦ. Τροπάριον ἡχ δ' Οἱ μάρτυρες σσ, Κύριε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ ἀναγινώσκομεν τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων. Κανόνες τῆς ὁἰκῆς καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ'. Ἄπο δ' γ', ἡβ' Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον ἡχ δ' πρὸς Ἐλεφάνθης σήμερον. Ἐν ἀγκάλαις φέρουσα ἡ χριστομάρτυς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς²⁶. Δόξα, ἡχ δ' Ἰγάλλσ, τέρπου, χόρευε. Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος. Εὐαγγέλιον ζῆτει Καββάτω ἰ τοῦ Πουκᾶ²⁷. Κοινωνικὸν Ἰγαλλιᾶσθε δικαιοὶ ἐν Κυρίῳ. Ἡ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς μάρτυρας:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τῷ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰθηννογένης, καὶ τῶν δέκα αὐτοῦ μαθητῶν:-

Ἡ τέτου ἀκολουθία ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:-

 Πεῖ εἶδέναι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἤγουν τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τῷ Ἰσλίου μηνός, μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ κατὰ Νίκαιαν συνελθόντων τη' (318) καὶ τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ Συνόδῳ συνελθόντων ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ρν' (150) καὶ τῶν ἐν τῇ τρίτῃ ἐν Ἐφέσῳ σ' (200) καὶ τῶν ἐν τῇ τετάρτῃ ἐν Χαλκηδόνι χλ' (630) καὶ τῶν ἐν τῇ πέμπτῃ ρξ' (160) καὶ τῶν ἐν τῇ ἕκτῃ ρο' (170):-

 Ζῆτει τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἁγίων Πατέρων Κυριακῇ ζ' μετὰ τὸ Πάσχα. Ἰπαρράλλάκτως γὰρ ποιῶμεν τὴν τοιαύτην ἀκολουθίαν²⁸:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἡχ ἡβ' Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δικαιοὶ. Στίχος: Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι. Ὁ Ἄπόστολος

πρὸς Τίτον· Τέκνον Τίτε, πιστὸς ὁ λόγος. Ἰαλληλούϊα ἡχ δ'. Ἐκέκραξαν οἱ δικαιοὶ καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Στίχος: Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτούς ὁ Κύριος²⁹. Εὐαγγέλιον ζῆτει τῶν ἁγίων Πατέρων³⁰. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσσονται δικαιοὶ:-

Εἰς τὰς ιζ'. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Μαρίνης:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ ἡδ' πρὸς Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος. Ὡ τῷ παραδόξου θαύματος, τὴν ἐπτημένῃν ὄφρυν. Δόξα, ἡχ β' Ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰκῆς. Δόξα, ἡχ β' Ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν³¹. Ἰπολυτίκιον Ἡ ἀμνάς σσ Ἰησοῦ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Οἱ κανόνες τῆς ὁἰκῆς δύο καὶ τῆς ἁγίας εἰς. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Παρθενίας κάλλεσι πεποικιλμένη παρθένε. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς. Δόξα, ἡχ δ' Ὡς ἐν πέτρα στερρᾶ³². Καὶ νῦν, ἦ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶ κανόνος τῆς ἁγίας δ' γ' καὶ δ' γ'. Καὶ τὰ λοιπά, ζῆτει εἰς μάρτυρα:-

Εἰς τὰς ιη'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Υακίνθου τῷ ἐν Ἰμάστριδι³³. Καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Αἰμιλιανῶ. Ἰαλληλούϊα:-

Εἰς τὰς ιθ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Πίε. Καὶ τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μακρίνης, ἀδελφῆς τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖς:-

Τροπάριον τῷ ὁσίῳ Τῆς ἐρήμῳ πολίτης. Καὶ τῆς ὁσίας Ἐν σοὶ μητερ ἀκροβῶς:-
Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἡλιοῦ:-

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ ἡχ δ' πρὸς Τῶν ὀρανίων ταγμάτων, στιχηρὰ γ' Ὁ τὸν θεσβίτην Ἠλίαν. Καὶ ἕτερα ἰδιόμελα γ' ἡχ β' Φωστῆρες ἀνέτειλαν τῇ οἰκισμένη δύο³⁴. Δόξα, ἡχ ἡβ' Πευτε τῶν ὀρθο-

δόξων τὸ σύστημα. Καὶ νῦν, 535. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς δ'ἡξω. Δόξα, 536. ἢβ' Προφήτα κῆρυξ Χριστῷ³⁶. Καὶ νῦν, 537. Τροπάριον 538 δ' Ὁ ἐνσαρκος ἄγγελος, τῶν προφητῶν ἢ κρηπίς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἢ συνήθης 539. Οἱ κανόνες τῆς δ'ἡξω καὶ τοῦ ἀγίου, εἰς γ³⁹. Ἰβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον 540 β' Προφήτα καὶ πρόπτα τῶν μεγαλουργιῶν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρὰ προσόμοια καὶ ἰδιόμελα γ' εἰς γίχους γ' πρὸς Τί ὑμᾶς καλέσωμεν ἄγιοι, 541 ἢδ' Ὅτε σὺ προφήτα θεσπέσιε. Καὶ τὰ γ' ἰδιόμελα 542 δ' Ἡλίας ὁ ζηλωτής⁴⁰. Δόξα, 543 ἢδ' Τῶν προφητῶν τοὺς ἀκράϊμονας. Καὶ νῦν, 544. Εἰς τὸν γίχον, τῆς δ'ἡξω. Δόξα, 545 δ' Ἐν πυρίνῳ ἄρματι⁴². Καὶ νῦν, 546:-

Τὴν δὲ ἀκολουθίαν τῆς Λειτουργίας, ζῆτει Ἰσνίῳ εἰς τὰς ιδ':-

Εἰς τὰς κδ'. Τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Συμεῶν τῷ διὰ Χριστὸν σαλοῦ καὶ Ἰωάννου συνασκητῶ αὐτοῦ. Καὶ τῷ ἀγίῳ προφήτῳ Ἰεζεκιήλ⁴⁴:-

Τροπάριον Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. Καὶ τοῦ προφήτου Τῷ προφήτῳ σου τὴν μνήμην, Κύριε, ἐορτάζοντες. Κοντάκιον τῶν ὁσίων πρὸς τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγους κήρυκας. Τὸν ἐν σαρκὶ ἀναφανέντα ἄσαρκον⁴⁵:-

Εἰς τὰς κβ'. Τῆς ἀγίας μυροφόρου καὶ ἰσαποστόλου Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς. Καὶ ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τῷ ἀγίῳ ἱερομάρτυρος Φωκᾷ⁴⁶:-

Εἰς τὸ λυχνικὸν ἑσπέρας, ἢ συνήθης 547. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἀγίας γ' καὶ τοῦ ἱερομάρτυρος γ⁴⁷. Τῆς μὲν ἀγίας 548 δ' πρὸς Πανεύφημοι μάρτυρες. Μύρα προσκομίσασα Χριστῷ, τῷ δὲ μάρτυρος 549 δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Τῇ δυνάμει τῶν λόγων σου. Δόξα καὶ νῦν, 550 ἢβ' Πρώτη κατιδοῦσα τὴν θείαν Ἄναστασιν⁴⁸. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς δ'ἡξω. Δόξα καὶ νῦν, Τῷ ἐκασίως πτω-

χεύσαντι. Τροπάριον 551 δ' πρὸς τὸν τάφον σου σωτήρ. Χριστῷ τῷ δι' ἡμᾶς ἐκ Παρθένου τεχθέντι:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, αἱ συνήθεις 552. Οἱ κανόνες τῆς δ'ἡξω καὶ τῶν ἀγίων β⁴⁹. Ἰβ' ἕκτης κοντάκιον 553 γ', πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Τὴν Χριστῷ μαθήτριαν⁵⁰. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς δ'ἡξω. Δόξα, τοῦ ἀγίου 554 δ' Ἐκ βρέφους ἐγένου. Καὶ νῦν, 555 ἢδ' Τῷ ἐκασίως πτωχεύσαντι⁵¹:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, εὐαγγέλιον ζῆτει τῇ γ' τῆς δ' ἑβδομάδος τῷ Πσκᾷ. Καὶ τὰ λοιπὰ εἰς ὁσίας γυναῖκας. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δικαία:-

Εἰς τὰς κγ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Τροφίμου καὶ Θεοφίλου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς:-

Ἀλληλουῖα ἢ τὸ Οἱ μάρτυρες σου Κύριε, ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτῶν⁵²:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Χριστίνης καὶ τῆς ἀγίας ὁσιομάρτυρος τοῦ Χριστῷ Παρασκευῆς⁵³:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἀγίας Χριστίνης 554 δ' πρὸς Ἐδωκας σημείωσιν. Θείαις ἐπιγνώσεσι. Δόξα, 555 β' Ὡς ἀλάστρον μύρος. Καὶ νῦν, 556. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς δ'ἡξω. Δόξα, 557 β' Τῇ χριστωνύμῳ σου κλήσει. Καὶ νῦν, 558. Τροπάριον Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη 559. Οἱ κανόνες τῆς δ'ἡξω καὶ τῆς ἀγίας. Ἰβ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον 560 δ' πρὸς Ὁ ὑψώθεις ἐν τῷ Σταυρῷ. Φωτοειδῆς περιστερὰ ἐγνωρίσθης. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἀγίας 561 δ'. Δόξα, 562 δ' Μετὰ τῶν ἄνω ταγμάτων⁵⁴. Καὶ νῦν, 563. Εἰς τὸν γίχον τῶν αἰνῶν, στιχηρὰ τῆς δ'ἡξω. Δόξα, 564 ἢδ' Τῇ παρθενικῇ σου θελχθεῖς ὠραιότητι⁵⁵. Καὶ νῦν, 565:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει ἡ ἀκολουθία εἰς γυναῖκας ἀγίας καὶ μάρτυρας:-

Εἰς τὰς κε'. Ἡ κοίμησις τῆς ἀγίας Ἄννης, μητρὸς τῆς Θεοτόκου. Καὶ μνήμη τῶν

οσίων γυναικῶν Ὀλυμπιάδος καὶ Εὐπραξίας⁵⁶:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια. Ἰστώμεν γίχως γ' ἡχ' ἡδ' πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν. Χαίροις ἡ νοητῇ χελιδῶν⁵⁷ δευτεροῦντες αὐτά. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Οἱ ἐξ ἀκάρπων λαγόνων. Εἰς τὸν γίχον⁵⁸ Δόξα, ἡχ' β' τῆς ἀγίας Εὐπραξίας Τὸν ὄντως ἔρωτα⁵⁹. Καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Πεῦτε πᾶσα ἡ κτίσις. Τροπάριον ἡχ' δ' πρὸς Ταχὺ προκατάλαβε. Ζωὴν τὴν κησασαν ἐκουφόρησας:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο⁶⁰. Οἱ κανόνες τῆς ὄχθῳ καὶ τῶν ἁγίων⁶¹. Εἰς δὲ τὸν γίχον τῶν αἰῶνων, στιχηρὰ τῆς ὄχθῳ. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡδ' Οἱ ἐξ ἀκάρπων λαγόνων⁶²:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ζῆτει Σεπτεμβρίῳ Ϛ'. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν⁶³:-

Εἰς τὰς κγ'. Τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος Ἐρμούλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ:-

Ἄλληλούϊα ἡ τὸ Οἱ μάρτυρες σε Κύριε, ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτῶν⁶⁴:-

Εἰς τὰς κδ'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ ἱαματικῷ Παντελεήμονος:-

Ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια γ' ἡχ' δ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς. Ὁ ἐπαξίως κληθεῖς Παντελεήμων. Ἔτερα στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' β' Ἄναργύρωσ τὴν χάριν παρέχεις, λέγομεν καὶ ἐξ αὐτῶν γ'⁶⁵. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Ἐξέλαμψε σήμερον ἡ σεβάσμιος μνήμη. Καὶ νῦν, Ϛ'⁶⁶. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄχθῳ. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Μητρικὴν ἀγαπήσας εὐσέβειαν. Καὶ νῦν, Ϛ'. Τροπάριον ἡχ' γ' Ἀθροφόρε ἅγιε καὶ ἱαματικῷ Παντελεήμον:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο⁶⁷, ἀναγινώσκομεν τὸν βίον τοῦ ἁγίου, δόσεις β'. Καὶ τὸ λοιπὸν εἰς τὴν τροπείαν⁶⁸. Οἱ κανόνες τῆς ὄχθῳ καὶ τῷ ἁγίου εἰς γ'. Ἄφ' ἑκτῆς, κοντάκιον ἡχ' ἡδ' Μι-

μητῆς ὑπάρχων τῷ ἐλεήμονος. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἁγίου ἡχ' ἡδ' πρὸς Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος. Ἔργον προνοίας⁶⁹. Δόξα, ἡχ' δ' Σήμερον ἐξέλαμψε. Καὶ νῦν, Ϛ'. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄχθῳ. Δόξα, ἡχ' ἡδ' Πεῦτε φιλομάρτυρες⁷⁰. Καὶ νῦν, Ϛ':-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἀπὸ τῷ κανόνος Ϛ' γ' καὶ Ϛ' γ'. Προκείμενον ἡχ' δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος: Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β'. Ζῆτει Κυριακῇ λγ'. Ἄλληλῆϊα ἡχ' δ'. Πίχαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Στίχος: Πεψυτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου⁷¹. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην. Εἶπεν ὁ Κύριος ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν. Ζῆτει Καθβάτω γ' ἀπὸ τῷ Πάσχα⁷². Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-

Εἰς τὰς κη'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ διακόνων Προχόρος, Νικάνορος, Τίμωνος καὶ Παρμενᾶ:-

Τροπάριον Ἀπόστολοι ἅγιοι:-

Τῆς δὲ Λειτουργίας ἡ ἀκολουθία, ζῆτει εἰς ἀποστόλους:-

Εἰς τὰς κθ'. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Καλλίνικου⁷³:-

Τροπάριον Ὁ μάρτυς σου, Κύριε. Κοντάκιον πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τὰ ἄνω τερπνά, ἀξίως νῦν κεκληρώσαι⁷⁴:-

Ἄναγινώσκειται δὲ εἰς τὸν ὄρθρον τὸ μαρτύριον αὐτοῦ:-

Εἰς τὰς λ'. Τῶν ἁγίων ἀποστόλων Κύριε, Κιουριανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς:-

Τροπάριον Ἀπόστολοι ἅγιοι:-

Εἰς τὰς λβ'. Τῷ ἁγίῳ καὶ δικαίῳ Εὐδοκίμῳ. Καὶ προεόρτια τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιῷ Σταυροῦ:-

Εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰστώμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῷ Σταυροῦ γ' καὶ τῷ ὀσίου γ'. Τοῦ μὲν Σταυροῦ ἡχ' δ' πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Σύμπασα φύσις ἀνθρώπων. Τῷ δὲ ἁγίῳ

Ἡχ ὁ αὐτὸς πρὸς *Τῶν οὐρανίων ταγμα-*
των, Μακαριώτατον τέλος. Δόξα, τοῦ
ἀγίου Ἡχ δ' Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν
*πολιτείαν σε*⁷⁵. *Καὶ νῦν, Ἡχ δ' Σήμερον*
*ὡς ἀληθῶς*⁷⁶. *Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ*
τῆς Ἡχ. Δόξα καὶ νῦν, Κύ μου σκέπη
κραταιὰ ὑπάρχεις. Τροπάριον Ἡχ δ'
πρὸς Ταχὺ προκατάλαβε. Ἐκ γῆς ὁ κα-
*λέσας σε*⁷⁷. *Δόξα καὶ νῦν, Cῶσον Κύ-*
ριε τὸν λαόν σε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο καὶ

ἀναγινώσκομεν ἐκ τῶ βίου τοῦ ἀγίου⁷⁸.
Τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τὴν τράπεζαν. Κανόνες
τῆς Ἡχ εἰς καὶ ὁ προεόρτιος⁷⁹ καὶ
τῶ ἀγίου. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τοῦ ἀγίου
πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἡ σεπτῆ
σου σήμερον⁸⁰. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ
τῆς Ἡχ. Δόξα καὶ νῦν, Ἡχ ἡβ' *Τῶν προ-*
*φητῶν αἱ φωναί*⁸¹:-

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία
κοινή⁸²:-

Τέλος τῶ τύπῃ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΚΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα τάττουσι τὸ προσόμοιον τοῦτο δεύτερον:-
2. Τὰ ἐν τοῖς μηναιῖοις ὑπάρχοντα ἀπόστιχα ψάλλονται μόνον εἰς πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς:-
3. Ἐκ τοῦ Συναξαριστοῦ:-
4. Τοῦτο σημαίνει ὅτι α) ψάλλονται πρῶτον οἱ δύο κανόνες ἐκ τῆς Παρακλητικῆς, ἐξαιρουμένων τῶν δύο μαρτυρικῶν τοῦ πρώτου κανόνος, β) καταλιμπάνεται ὁ β' κανὼν (ὁ ἀνώνυμος) τῆς Θεοτόκου. Εἰς πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς καταλιμπάνεται ἡ Παρακλητικὴ καὶ ψάλλονται οἱ δύο κανόνες τῆς Θεοτόκου. Οἱ εἰρμοὶ ἐκ τοῦ εἰρμολογίου. Ὁ εἰρμὸς τοῦ α' κανόνος δὶς, τὰ τροπάρια εἰς ε' καὶ ὁ β' κανὼν ἄνευ εἰρμῶν εἰς ε'. Καταβασίαι ἀνὰ ὠδὴν Ἀνοίξω τὸ στόμα μου:-
5. Τὰ μηναιῖα ἔχουσιν ἕτερον ἀλληλουϊάριον Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε. Στίχον δὲ τὸν αὐτόν:-
6. Τοῦ ἀγίου Ἀνατολίου στερουμένου ἀκολουθίας ἐν τοῖς ἐν χρήσει μηναιῖοις, καταλιμπάνεται καὶ τὸ ἀπολυτίκιον αὐτοῦ:-
7. Τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ συμφωνεῖ τὸ Μ. Ὁρολόγιον. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα ἔχουσι (κακῶς) ἀπολυτίκιον τὸ Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ:-
8. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα τάττουσι τὴν μνήμην τῆς ὁσίας Μάρθας τῇ προηγουμένη ἡμέρᾳ, ἤγουν τῇ δ' «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ» ἄνευ ἀκολουθίας τινός, ὀνομάζοντας μάλιστα ταύτην Μαρίαν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, καταλιμπάνεται σήμερον τὸ αὐτῆς ἀπολυτίκιον.
Ἰστέον ὅτι τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θ' αἰῶνος τάττει τὴν μνήμην αὐτῆς τῇ ε' τοῦ μηνός (Δ/σκη I, 86). Ὁμοίως καὶ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ IB' αἰ. (αὐτόθι, III, 51):-
9. Τὸ τροπάριον τοῦτο εἶναι αὐτόμελον. Κακῶς μηναιῖον καὶ Μ. Ὁρολόγιον θεωροῦσι τοῦτο προσόμοιον κατὰ τὸ *Τὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου*. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν σκοπίμως ἀγνοεῖ τοῦτο. Τὸ πῶς δεῖ ψάλλειν τοῦτο ἀπαιτεῖ ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Μεγίστην τοῦ Ὁσίου Λαύραν, ἐν Ἁγίῳ Ὁρει. Ἐκεῖ ψάλλεται ὡς ἀπ' αἰῶνων παρεδόθη:-
10. Τοῦτο μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολόγιῳ. Τὸ μηναιῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' πρὸς *Τῇ ὑπερμάχῳ*. Ὡς τῶν αὐτῶν οὐσιῶν θεωρὸν ἄριστον:-
11. Μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολόγιῳ. Ἐκ τῶν μηναιῖων ἐξέπεσε:-

12. Ταύτης ἢ μετὰ δοξαστικῶν ἀκολουθία μόνον εἰς πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς:—

13. Ταῦτα εὐρήσεις ἐν τοῖς ἀποστίχοις:—

14. Τὰ δευτέρα τῶν στιχηρῶν τοῦ ἔσπερινοῦ, δευτεροῦντες τὸ α'. Τὰ ἐν τοῖς μηναίοις καὶ εἰς τοὺς αἴνους κείμενα ἰδιόμελα καταλιμπάνονται:—

15. Τοῦτο ἐξέπεσεν ἐκ τῶν μηναίων. Ὡς ἐκ τούτου ψάλλομεν ὁμόηχον δοξαστικὸν τὸ ἰδιόμελον στιχηρὸν τῶν αἰνῶν *Αἶνος τῷ Θεῷ ἐκ χοϊκῶν χειλέων*:—

16. Ὑπάρχει ἐν τοῖς μηναίοις ὡς δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν:—

17. Προκείμενον τὸ τοῦ ἁγίου Δημητρίου (26ης Ὀκτωβρίου):—

18. Τὸ εὐαγγελιστάριον ἔχει ἕτερον ἀνάγνωσμα, ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὄχλος μαθητῶν*:—

19. Ἡ ἐν τοῖς μηναίοις ἀκολουθία οὕσα ἑορτάσιμος περιλαμβάνει Εἴσοδον, ἀναγνώσματα, λιτήν, πολυέλεον, Εὐαγγέλιον ὄρθρου, δοξολογίαν μεγάλην κλπ. Ταῦτα πάντα ὄντα ποίημα Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου καὶ ἐκδοθέντα εἰς ἰδιαιτέραν φυλλάδα ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' τῷ 1804, ἀπηχοῦσι τὴν τάξιν λατρείας τοῦ Πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Εἰς τὸ δεξιὸν κλίτος αὐτοῦ ἐναπόκειται ἐν ἀργυρᾷ λάρνακι ἀδιάφθορον τὸ χαριτόβρυτον αὐτῆς Λεῖψανον, ἐπιτελοῦν ἰάσεις παντοδαπὰς. Ἐκεῖ, εἰς τὸν ἐν Χαλκηδόνι ὠσαύτως ἱερὸν αὐτῆς Ναὸν καὶ εἰς πάντα πανηγυρίζοντα Ναὸν αὐτῆς, δικαιολογεῖται ἡ ἑορτάσιμος αὕτη ἀκολουθία. Εἰς ἄλλους Ναοὺς ὀφείλομεν τηρεῖν τὴν τάξιν τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ.

Σημείωσαι ὅτι ἡ ἁγία θεωρεῖται προστάτις τῶν ῥαπτριῶν καὶ τῶν κεντητριῶν. Διὸ καὶ κατὰ τὴν μνήμην αὐτῆς διανεμόνται βελόνας εὐλογηθεῖσαι πρότερον ἐν τῷ Λειψάνῳ αὐτῆς, εἰς αὐτάς. Τὸ δὲ ἅγιον Λεῖψανον προτίθεται εἰς τὸν σολέαν «πρὸς προσκύνησιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ». Πλὴν ὁμως... ἐν τῇ Πόλει λαὸς πλεόν οὐχ ὑπάρχει:—

20. Ταῦτα εὐρήσεις, εἰ οὐκ ὀκλάσεις, εἰς τὸν ἔσπερινὸν τῆς 15' Σεπτεμβρίου, ὡς δευτέρα στιχηρά:—

21. Καὶ ταῦτα τῇ 15' Σεπτεμβρίου εἰς τοὺς αἴνους:—

22. Καὶ τοῦτο ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ὄρθρου τῆς 15' Σεπτεμβρίου εὐρίσκεται:—

23. Τὰ ἐν χρήσει μηναιῖα γράφουσιν Ἰλαρίου, ὅπερ ὀρθότερον, διότι οὕτως ἀναφέρεται ἐν πᾶσι τοῖς τροπαρίοις τῆς ἀκολουθίας, ὡς καὶ ἐν τῷ διστίχῳ τοῦ Συναξαρίου. Τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος γράφει «*Ἰλαρίωνος*» (Δ/σκη Ι, 470), ὠσαύτως καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ ΙΒ' αἰῶνος Ἰλαρίωνος γράφει (αὐτόθι ΙΙΙ, 52). Τὸ τυπικὸν τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 1346 γράφει «*Ἰλαρίου*» (αὐτόθι ΙΙΙ, 444):—

24. Τοῦ Ἰωσήφ τούτου (762-832) τὴν μνήμην τάττουσι τὰ μηναιῖα τῇ 18' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἄνευ ὁμως ἀκολουθίας «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ» καὶ δι' ἐνὸς μόνον διστίχου. Ἄντ' αὐτοῦ τάττουσι τὴν μνήμην Στεφάνου τοῦ Ἁγιοσαββαΐτου, ὅστις κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἑορτάζεται τῇ 18' μετ' ἰδιαιτέρας ἀκολουθίας συμπαλλομένης μετὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ:—

25. Τῇ ἢ δηλονότι τοῦ μηνός Νοεμβρίου:—

26. Τὰ ἐν τοῖς στιχηροῖς τῶν αἰνῶν ἰδιόμελα ὡς καὶ τὸ ἀκολουθοῦν δοξαστικόν, ἀγνοεῖ παντάπασιν τὸ ἡμέτερον τυπικόν:—

27. Τὸ ἐν χρήσει εὐαγγελιστάριον προβλέπει ἕτερον ἀνάγνωσμα, Σαββάτῳ 1' ἑβδομάδος Ματθαίου. Καὶ τοῦτο μὲν ὁμιλεῖ περὶ τῶν «*παιδίων*». «*Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν*». Τὸ δὲ τοῦ Σαββάτου τῆς 1' τῆς ἑβδομάδος Λουκᾶ ὁμιλεῖ περὶ «*νηπίων*». «*... Ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συ-*

νετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις». Τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν ἀναφερομένης ἄλλοτε εἰς παῖδα καὶ ἄλλοτε εἰς νήπιον, εὐδοοῦνται ἀμφότερα.

Εἰς τυπικὸν τοῦ 1405 προερχόμενον ἐκ Τραπεζοῦντος (Δ/σκη, III, 457) ὑπάρχει ἐνδιαφέρον κατὰλογος. «Ἐπτά εἰσι τοῦ ἀνθρώπου ἡλικίαι· Βρέφος λέγεται ἀπὸ γεννήσεως ἕως ἐτῶν δ', παῖς ἀπὸ ἐτῶν ε' ἕως τῶν ιδ', ἀπὸ ἐτῶν ιε' ἕως τῶν κβ' νεανίσκος, ἀπὸ ἐτῶν κγ' ἕως ἐτῶν μδ' ἀνήρ, ἀπὸ ἐτῶν με' ἕως τῶν νζ' γηραιός, ἀπὸ τῶν νη' ἕως ἐτῶν ξδ' πρεσβύτερος, ἀπὸ ἐτῶν ξε' μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ (ἐσχατόγηρος)». Τὰ περὶ γηραιοῦ ἠλλαξαν εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πολὺ:—

28. Ἰστέον ὅτι ἄλλως πὼς ἔχει διαμορφωθῆ ἡ λειτουργικὴ πράξις τῆς ἐορτῆς ταύτης.

α) Τελεῖται πάντοτε ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ τῇ συμπιπτοῦσιν ἀπὸ τῆς ιγ' ἕως τῆς ιθ' τοῦ παρόντος μηνός.

β) Ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῇ Σύνοδον καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ὑπολοίπους πέντε. Ἴσως διότι τῇ ια' Ἰουλίου ἐορτάζεται ἡ ἀγία Εὐφημία ἡ κυρώσασα τὸν ὄρον τῆς δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

γ) Ἡ ἀκολουθία διαφέρει τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῇ ζ' Κυριακῇ ἀπὸ τοῦ Πάσχα. Διαφέρει εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ, εἰς τὸ Δόξα τῶν ἀποστίχων καὶ εἰς τοὺς κανόνας. Κατ' ἀνάγκην ἀκολουθοῦμεν τῇ νεωτέρᾳ τάξει, ἣτις ἀφορᾷ εἰς τὴν δ' Οἰκουμενικῇ Σύνοδον:—

29. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον ὁμῶρον ἀλληλουϊάριον. Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Στίχος: Ἐσωσας ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων ἡμᾶς καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατήσχυνας. Οἱ στίχοι ὁμῶς αὐτοὶ ἀρμόζουσι εἰς προκείμενον Ὡδὴ τῶν Πατέρων. Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι:—

30. Ἦγουν τὸ κατὰ Ματθαῖον Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς: ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Σημείωσαι ὅτι ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος καὶ τὸ ἐν χρήσει εὐαγγελιστάριον ποιοῦνται λόγον καὶ περὶ τῶν ἕξ Συνόδων. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἡ διάταξις αὕτη ἐστὶν ὑδαρῆς, κυμαινομένη ἀπὸ τῆς τιμῆς τῶν ἑπτὰ Συνόδων, ἕως τῆς τιμῆς τῶν ἕξ (ἐκτὸς δηλονότι τῆς ἐβδόμης) καὶ τέλος φθάνει εἰς τὴν τιμὴν μόνον τῆς δ' Οἰκουμενικῆς. Τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Θ' αἰῶν) τάττει τὴν ις' τοῦ μηνός ὡς τὴν ἡμέραν μνήμης τῆς δ' Οἰκ. Συνόδου. «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμη τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τῆς ἐν Χαλκηδόνι τετάρτης συνόδου τῶν χλ' (630) ἁγίων Πατέρων» (Δ/σκη, I, 92). Καὶ προσθέτει «Τῇ μετ' αὐτὴν Κυριακῇ μνήμη τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν κατὰ Σεβήρου τῆς ε' Συνόδου»:—

31. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὸ Δόξα τῶν αἰῶν τῆς ἀγίας ὀσιομάρτυρος Παρασκευῆς τῇ κς' τοῦ παρόντος. Σημείωσαι ὅτι τὰ πλεονάζοντα (λιτῆ, ἀπόστιχα, β' κανῶν, καταβασίαι, δοξολογία μεγάλη) μόνον διὰ πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς:—

32. Τοῦτο ἐν τῇ λιτῇ (τὸ α') τῆς ἡμέρας εἰς τὰ ἐν χρήσει μηναια:—

33. Τὰ μηναια τάττουσι τὸν ἅγιον τοῦτον «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ» ἄνευ ἀκολουθίας. Ἀκολουθίαν ἔχει μόνον ὁ ἅγιος Αἰμιλιανός:—

34. Ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὴν λιτὴν τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν. Ἐπειδὴ τὰ εἰς ἦχον β' εἰσὶ μόνον δύο, δευτεροῦμεν τὸ πρῶτον:—

35. Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή... μετὰ τοῦ προφήτου:—

36. Πρόσχευς ὅτι τὸ ἡμέτερον τυπικὸν οὔτε Εἴσοδον, οὔτε ἀναγνώσματα, οὔτε ἀπόστι-

χα προβλέπει. Τὸ ὅτι ταῦτά εἰσι προσθήκαι μεταγενέστεραι φαίνεται ἀριδῆλως ἐκ τοῦ ὅτι στερεῖται ὁ ὄρθρος πολυελέου καὶ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ πλήρους πανηγυρικοῦ ἐσπερινοῦ ὑπάρχοντος θὰ ἔδει ἵνα καὶ πλήρη ἐορτάσιμον ὄρθρον ἔχωμεν. Τὸ ὅτι ἀτάκτως ἐτοποθετήθησαν τὰ ἐσπέρια καὶ ὅτι ἄλλως ἦσαν τὰ πράγματα διαδείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἐν χρήσει μνηαῖον ὁμιλεῖ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐσπερινοῦ περὶ «*συνήθους στιχολογίας*». Ἄλλ' ἐφ' ὅσον προβλέπονται Εἴσοδος, ἀναγνώσματα καὶ λιτή, ἢ «*συνήθης στιχολογία*» καταλιμπάνεται καὶ ψάλλομεν τὸ ἀντίφωνον τοῦ πρώτου Ψαλτηρίου, ἦγουν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Ἄκριτοι προσθήκαι εἰς οὐδὲν ὠφελουσαι:—

37. Ἐφ' ὅσον ἐψάλη ἐν τοῖς στιχηροῖς τὸ *Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή*, θὰ ψαλλῆ ἐνταῦθα ἐν θεοτοκίῳ ἐκ τῆς Παρακλητικῆς (τῆς ἡμέρας):—

38. Ἐπομένως καθίσματα ἐκ τῆς Παρακλητικῆς:—

39. Ὁ εἶς ἐκ τῶν δύο κανόνων. Προκρίνεται ὁ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ:—

40. Ταῦτα εὐρηνται εἰς τὴν λιτὴν ἐν τοῖς ἐντύποις μνηαίοις:—

41. *Δέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου*:—

42. Τοῦτο εὐρηται εἰς τὸ *Δόξα* τῆς λιτῆς ἐν τοῖς ἐντύποις μνηαίοις:—

43. *Ἐκ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου φύλαττε, εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σε δοξάζωμεν τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν*:—

44. Τὴν μνήμην αὐτοῦ τάττουσι τὰ ἐν χρήσει μνηαῖα εἰς τὰς κγ' τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ «*τῇ αὐτῇ ἡμέρα*», ἄνευ ἰδιαιτέρας - κακῶς - ἀκολουθίας:—

45. Μόνον ἐν τῷ Μ. Ὁρολόγιῳ. Τὸ μνηαῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον ἀ' πρὸς *Χορὸς ἀγγελικός*, *Τὸν βίον εὐσεβῶς ἐκτελέσαντες πίστει*:—

46. Τούτου ἡ μνήμη τάττεται τανῦν τῇ κγ' τοῦ παρόντος μηνὸς μετ' ἰδιαιτέρας ἀκολουθίας. Τῷ ἡμέτερῳ τυπικῷ συμφωνεῖ καὶ τὸ Συναξάριον Κ/πόλεως (Θ' αἰῶνος) (Δ/σκη, I,95) ὡς καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ 1292 (αὐτόθι, 861). Τὸνναντίον τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ IB' αἰῶνος τάττει τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Φωκᾶ τῇ κγ' (αὐτόθι III, 52):—

47. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι τοῦ ἱερομάρτυρος ἐορταζομένου τῇ κγ', ἢ τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς ἀκολουθία ψάλλεται μόνη μετὰ τῆς Παρακλητικῆς, ὁπότε ἐν τοῖς στιχηροῖς τοῦ ἐσπερινοῦ ψάλλομεν τὰ τρία τῆς ἁγίας εἰς ζ':—

48. Πρόσχευς ὅτι ὀρθῶς τὰ τῆς Μυροφόρου δοξαστικὰ στεροῦνται θεοτοκίῳ. Ταῦτα κατὰ πλεονασμὸν προσετέθησαν ὑπὸ νεωτέρας χειρός:—

49. Τοῦ ἁγίου Φωκᾶ ἐορταζομένου τῇ κγ' τοῦ παρόντος, ὁ κανὼν αὐτοῦ καταλιμπάνεται καὶ ψάλλομεν τῆς Παρακλητικῆς κανόνας δύο (πλὴν τῶν δύο μαρτυρικῶν τοῦ ἀ' κανόνος) καὶ τῆς ἁγίας εἰς ζ':—

50. Ἐξέπεσεν. Ἀντ' αὐτοῦ τό τε μνηαῖον καὶ τὸ Μ. Ὁρολόγιον ἔχουσιν ἕτερον πρὸς Ὁ ὑψωθείς. Ὁ ὑπερούσιος Θεὸς ἐν τῷ κόσμῳ:—

51. Ἐφ' ὅσον ὁ ἅγιος Φωκᾶς ἐορτάζεται τῇ κγ', καταλιμπάνεται τὸ αὐτοῦ δοξαστικὸν καὶ ψάλλομεν *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ τῆς Μυροφόρου *Τῷ ἐκουσίως πτωχεύσαντι*, ὅπερ εὐρήσεις εἰς τὸ *Δόξα* τῶν ἀποστίχων τοῦ ἐσπερινοῦ:—

52. Τὰ ἐντυπα μνηαῖα τάττουσιν, ὡς προεγράψαμεν, ἐνταῦθα τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, ὃν τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τάττει τῇ κβ'. Τοὺς δὲ μάρτυρας Τρόφιμον, Θεόφιλον καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς τάττουσι εἰς τὰς κα' «*τῇ αὐτῇ ἡμέρα*» ἄνευ ἀκολουθίας, ὑπομνήματος ἢ καὶ τινος διστίχου:—

53. Ἡ μνήμη τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐορτάζεται τανῦν ὑπὸ πάντων τῇ κς' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἐπὶ αἰῶνας ὁμως ἐωρτάζετο εἰς τὰς κδ' καὶ εἰς ἄλλας ἡμερομηνίας (ιδ' Ὀκτωβρίου,

θ' Νοεμβρίου καὶ ἄλλοῦ ἄλλως). Ὑπὸ πολλῶν παλαιῶν τυπικῶν ἡ μνήμη αὐτῆς τῆς ἁγίας ἀγνοεῖται. Ὑπ' ἄλλων ὅμως μνημονεύεται τῇ κδ'. Τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ 1292 (Δ/σκη I, 861) τάττει τὴν ἑορτὴν τῇ κς' ὡς ἑορτάζεται καὶ σήμερον.

Δεῖγμα καὶ τοῦτο ἀψευδὲς τῆς διαταράξεως τῆς τάξεως διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἢ καὶ τῆς ὑπάρξεως διαφορετικῶν παραδόσεων κατὰ τόπους:—

54. Εὐρηται ἐν τῷ μηναίῳ ὡς Δόξα τῶν ἀποστίχων:—

55. Εὐρηται ὡς δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν:—

56. Ἡ μνήμη τῶν ὁσίων τούτων γυναικῶν ἔχει ἐκπέσει ἐκ τῆς λατρείας. Εἷς τινα δὲ μηναιὰ οὐδ' ἡ μνήμη αὐτῶν ἀναφέρεται κἄν. Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν τάξιν ὡς ἀπαιτεῖ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἐπὶ τῇ (φρουδῆ;) προσδοκίᾳ ὅτι εἰς τυχὸν ἀναθεώρησιν τῶν μηναιῶν θὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἀκολουθία αὐτῶν:—

57. Ταῦτα τὸ ἐν χρήσει μηναιὸν τάττει ἐν τοῖς ἀποστίχοις, Ἐκεῖ εὐρήσεις:—

58. Πρόσχες ὅτι οὔτε Εἴσοδον, οὔτε ἀναγνώσματα, οὔτε λιτὴν, οὐδ' ἀπόστιχα γινώσκει τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Ταῦτα ὡς πλεονάζοντα καταλιμπάνονται, λέγονται δὲ μόνον εἰς πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς:—

59. Τῆς ἀκολουθίας τῶν ὁσίων γυναικῶν ἐκπεσοῦσης καταλιμπάνονται πάντα τὰ εἰς αὐτὰς ἀφορῶντα. Ἐπομένως λέγομεν Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἁγίας Ἄννης:—

60. Ἄρα ψάλλομεν καθίσματα ἐκ τῆς Παρακλητικῆς:—

61. Ἐκπεσοῦσης τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων γυναικῶν, ὡς προεγράψαμεν, ψάλλομεν κανόνας δύο ἐκ τῆς Παρακλητικῆς καὶ ἓνα τῆς ἁγίας Ἄννης εἰς σ':—

62. Ὅπερ ἐψάλη καὶ ὡς δοξαστικὸν εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ:—

63. Τὰ ἐν χρήσει μηναιὰ τάττουσιν ὡς Κοινωνικὸν τὸ Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἶνεσις, ὅπερ, ὡς οἶμαι, τυγχάνει ὀρθότερον:—

64. Ἐφ' ὅσον τανῦν ὑπὸ πάντων τιμᾶται σήμερον ἡ ἁγία Παρασκευή, ἡ ἀκολουθία αὐτῆς συμφαλήσεται μετὰ τῆς τοῦ ἁγίου Ἑρμολάου, ἀλλὰ μετὰ διακρίσεως, ἄνευ δηλονότι Εἰσόδου, ἀποστίχων κλπ. Εἰς πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς (καὶ εἰσὶ πολλοί) ἡ ἀκολουθία τῆς ἁγίας ψάλλεται ἀμιγῶς καὶ πλήρης, ἐξ ἰδιαιτέρας φυλλάδος:—

65. Ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὴν λιτὴν (τὸ β', τὸ γ' καὶ τὸ δ') τῶν ἐντύπων μηναιῶν:—

66. Ἐφ' ὅσον τὸ ἡμέτερον τυπικὸν δὲν προβλέπει Εἴσοδον, ἀναγνώσματα, λιτὴν καὶ ἀπόστιχα, καταλιμπάνεται τὸ θεοτοκίον *Τίς μὴ μακαρίσει σε. Ἄντ' αὐτοῦ ψάλλεται τὸ Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος... μετὰ τοῦ Ἀναργύρου*:—

67. Ἐν ἧ ψάλλομεν καθίσματα ἐκ τῆς Παρακλητικῆς. Πολυέλεος, Εὐαγγέλιον κλπ. καταλιμπάνονται, χρησιμοποιοούμενα μόνον εἰς πανηγυρίζοντας ἱεροὺς Ναοὺς:—

68. Ἐκ τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

69. Δευτεροῦντες τὸ α'. Τὸ μηναιὸν τάττει τοῦτο δεύτερον, ἀλλ' ἡ ἀλλαγὴ αὕτη ἄνευ σημασίας ἐστί:—

70. Εὐρηται εἰς τὴν λιτὴν τῶν ἐν χρήσει μηναιῶν ὡς δοξαστικόν:—

71. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον προκείμενον *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ. Στίχος: Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου, ὅπερ ὀρθότερον. Ἔχει δὲ καὶ ἑτέραν περικοπὴν πάλιν ἐκ τῆς β' πρὸς Τιμόθεον: Τέχνον Τιμόθεε, ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμφότερα ὅμως εὐοδοῦνται*:—

72. Καὶ τὸ εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα διαφέρει. Τὸ εὐαγγελιστάριον διατάττει Κατὰ Λουκᾶν *Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς: προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων*:—

73. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀγνοεῖ τὴν μνήμην τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεοδότης, ἧς ἡ ἀκο-

λουθία συμπάλλεται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἐντύπων μηναίων μετὰ τῆς τοῦ ἁγίου Καλλινίκου. Τὴν μνήμην τῆς ἁγίας μνημονεύει τὸ Συναξάριον τῆς Κων/πόλεως (τοῦ Θ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη I, 97):—

74. Μόνον ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ:—

75. Τοῦτο ἐξέπεσε. Τὰ ἐν χρήσει μηναῖα ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον β' Παντός δικαίου μνήμη:—

76. Τὸ α' τῆς λιτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (ιδ' Σεπτεμβρίου):—

77. Τὸ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ συμφωνεῖ περισσότερο τῷ ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ:—

78. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

79. Τὰ ἐν χρήσει μηναῖα στεροῦνται, παραδόξως, προεορτίου κανόνος, ὅς ἐστιν ἀπαραιτήτος. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν ψάλλομεν τὸν προεορτίον κανόνα τῆς ιγ' Σεπτεμβρίου, τὸν εἰς ἦχον δ' Τριστάτας κραταιούς. Ἀγάλλου οὐρανέ:—

80. Μόνον ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ:—

81. Τοῦτο εὐρίσκεται ὡς ε' ἰδιόμελον εἰς τὰ ψαλλόμενα ὅτε γίνεται ἡ προσκύνησις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῇ ιδ' Σεπτεμβρίου:—

82. Δηλαδή εἰς τοὺς μακαρισμοὺς ἡ γ' ὥδῃ ἐκ τοῦ προεορτίου κανόνος εἰς δ', καὶ ἡ ε' ὥδῃ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον, πρῶτον τὰ προεόρτια καὶ εἶτα τοῦ ἁγίου. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Διὰ τὰ προεόρτια ὄρα εἰς Σάββατον πρὸ τῆς Ὑψώσεως:—

Εἶδησις τοῦ τύπου
τοῦ μηνὸς Αὐγύστου.

Κεφάλαιον ΚϚ'

ἢν Αὐγουστος ἔχων ἡμέρας χα':—

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιγ'

καὶ ἡ νύξ ὥρας ιδ':—

Εἰς τὴν δ'. Ἡ πρόοδος τῶν Τιμίων Ζύλων τῶ Τιμίσ καὶ ζωοποιῶ Σταυροῦ¹. Καὶ μνήμη τῶν ἐπτὰ μαρτύρων τῶν Μακκαβαίων. Καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Κοιμονῆς καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν Ἐλεαζάρ:—

Πρὸ τῶ σημᾶνα, μετακομίζεται τὸ Τιμιον Ζύλον τοῦ Σταυροῦ ἀπὸ τῶ σκευοφυλακίου καθὼς ἐν τῇ ιδ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀναγέγραπται:—

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Σταυροῦ γ' καὶ τῶν ἁγίων γ'. Καὶ τοῦ μὲν

Σταυροῦ ἡχ' δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ὡς κοινὸν φυλακτήριον, τῶν δὲ ἁγίων ἡχ' δ' πρὸς Πανεύφημοι μάρτυρες ὑμᾶς. Τοῦ νόμου τὸν ὄρθρον ἐπτὰ. Πόξα, ἡχ' ἢδ' Οἱ ἅγιοι Μακκαβαῖοι. Καὶ νῦν, ὅμοιον Ὀνπερ πάλαι Μωϋσῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄρθῳ. Πόξα, ἡχ' ἢδ' Ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ Κυρίου. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἡ φωνὴ τῶ προσφῆτου σο Μωϋσέως. Τροπάριον ἡχ' δ' Τὰς ἀληθδόνας τῶν ἁγίων. Πόξα καὶ νῦν, Cῶσον Κύριε τὸν λαόν σο:—

Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ἐν ᾧ ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν Θεολόγον² εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκεται ἡ μετάφρασις τῶν ἁγίων³. Οἱ κανόνες τῆς ὄρθῳ εἰς δ', τῶ Σταυροῦ εἰς ε' καὶ τῶν ἁγίων εἰς δ'. Καταβασία Σταυρὸν χαράξας Μωϋσῆς⁴. Ἄφ' ἕκτης, κοντάκιον ἡχ' β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Σοφίας Θεοῦ, οἱ στῦλοι οἱ ἐπτάριθμοι. Εἰς τοὺς αἴνους, τὸ Πᾶσα πνοὴ καὶ στιχηρὰ προσόμοια τῶ Σταυροῦ ἡχ' δ', δευτεροῦντες τὸ δ', πρὸς

Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἐν φωναῖς ἀλαλάξωμεν⁵. Πόξα, ἤχ δ' Τὸν κατὰ Μακκαβαίων. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ὁ συμμαχήσας Κύριε. Ποξολογία μεγάλη:-

Καὶ ὅτε ἀπαρξώμεθα τῆς δοξολογίας, ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς⁶, καὶ λαβὼν θυμιατόν, θυμῆ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ τὸν Τίμιον Σταυρόν. Εἶθ' οὕτως λαμβάνει αὐτὸν ἐπὶ δίσκου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶ. Καὶ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ Βήματος, προπορευομένων αὐτῶ λαμπάδων δύο καὶ τοῦ θυμιατῶ. Καὶ ἀπέρχεται εἰς τὰς βασιλικὰς πύλας. Τελεσθείσης δὲ τῆς δοξολογίας καὶ τοῦ Τρισαγίου, λέγει ὁ ἱερεὺς *Coφία, ὀρθοί,* καὶ ἀρχόμεθα τῷ π̄Ϟ Cωσον, Κύριε, τὸν λαόν σου. Καὶ εἰσοδεύει ὁ ἱερεὺς, φέρων τὸ Τίμιον Ζύλον, μέσον τοῦ ναοῦ. Κάκεισε, περευτρεπισθέντος τοῦ τροποδῖς, τίθησιν αὐτὸ ἐπάνω:-

Καὶ εὐθέως ἡ ἀκολουθία τῶ ἁγιασμοῦ πρὸς Ἡ τὸ χαῖρε δι' ἀφέλσ δεξαμένη, καὶ τεκῶσα τὸν Κτίστην. Καὶ μετὰ τὸν ἁγιασμόν, ὁ ἱερεὺς ἀποτίθησι τὸ Τίμιον Ζύλον ἐν τῷ δίσκῳ καὶ εὐθέως λέγομεν *Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα, καὶ τὴν ἁγίαν σὺ Ἄνάστασιν δοξάζομεν.* Καὶ ἄρχεται προσκυνεῖν ὁ προεστὼς καὶ ὁ ἱερεὺς. Ποιδντες μετανοίας γ' κατ' ἐνώπιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Καὶ μετὰ τὸ ἀσπασασθαι ποιούσι μετάνοιαν ὁμῶ. Εἶθ' οὕτως εἰς τοὺς χορούς, δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Εἶτα εἰσέρχονται οἱ ἀδελφοὶ δύο δύο, προσκυνοῦντες κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἰσταται δὲ ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν πλησίον, κρατῶν τὸ ἁγίασμα καὶ κλάδον βασιλικῶ. Καὶ μετὰ τὸν ἀσπασμόν ἀγιάζων τοὺς ἀδελφούς ἐκ τοῦ ἁγιάσματος. Καὶ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶ⁷. Φάλλομεν δὲ στιχηρὰ ἤχ β' *Πεῦτε πιστοὶ τὸ ζωοποιὸν ξύλον προσκυνήσωμεν.* Καὶ πάλιν *Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν⁸, Δέσποτα ἐκ τρίτῳ. Πόξα καὶ νῦν, ἢβ Σταυρὲ τῶ*

Χριστοῦ. Εἶτα διέρχεται ὁ Τίμιος Σταυρὸς μετὰ λιτῆς περὶ τὰ ἐντὸς τῆς Ἰβονῆς, ἦγουν εἰς τὸ ἡγυμενεῖον, εἰς τὸ οἰνοχοεῖον καὶ εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὸ κελλάριον, εἰς τὰ ὠρεῖα⁹ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κελλοῖς τῶν ἀδελφῶν. Καὶ ὑποστρεφόντων ἡμῶν γίνεται τελεία ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἡ ἀκολουθία σταυρώσιμος¹⁰:-

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῶ ἔσπερινου, ἀποκομίζεται πάλιν τὸ Τίμιον Ζύλον τῶ Σταυροῦ ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ, διὰ τοῦ ἱερέως καὶ τῶν λοιπῶν, ὡς δεδήλωται:-
Εἰς τὰς β'. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶ τιμίου λειψάνου τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχidiaκόνου Στεφάνου:-

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλῳ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τῶ ἁγίου γ' καὶ ἕτερα ἰδιόμελα τοῦ ἁγίου γ' ἤχ β'. Πόξα, ἤχ ἢβ Πρῶτος ἐν μάρτυσιν ἀνεδείχθη. Καὶ νῦν, Ϝ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὀχῶ. Πόξα, ἤχ ἢβ Χαίροις ἐν Κυρίῳ στεφανηφόρε Στέφανε. Καὶ νῦν, Ϝ. Τροπάριον ἤχ δ' πρὸς Ταχὺ προκατάλαβε. Βασιλείον διάδημα ἐστέφθη σὴ κορυφή:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλῳ, οἱ κανόνες τῆς ὀχῶ, καὶ τῶ ἁγίου εἰς γ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἤχ ἢδ Πρῶτος ἐσπάρης ἐπὶ γῆς. Εἰς τοὺς αἴνας, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου. Πόξα, ἤχ δ' Στέφανος ἡ καλὴ ἀπαρχή. Καὶ νῦν, Ϝ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὀχῶ. Πόξα, ἤχ ἢδ Πρωτομάρτυς ἀπόστολε. Καὶ νῦν, Ϝ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἤχ βαρὺς *Εὐφρανθήσεται δίχαιος.* Στίχος: *Εἰσάκουσον ὁ Θεός¹¹.* Ὁ Ἄπόστολος, Πράξεων τῶν Ἄποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα: *Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Στέφανος πλήρης Πνεύματος Ἁγίου. Ζῆτει τῆ β' τῆς γ' ἐβδομάδος τῶ Πάσχα. Ἄλληλῖα ἤχ δ'. Δίχαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Στίχος: Πευτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον: Εἶπεν ὁ Κύ-*

ριος τὴν παραβολὴν ταύτην ἄνθρωπος τις ἐφύτευσεν ἀμπέλωνα. Ζήτει τῇ γ' τῆς ἐβδομάδος τοῦ Πσκᾶ¹². Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν:—

Εἰς τὰς γ'. Τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Ἰσαακίου, Παλμάτῃ καὶ Φαύστου:—

Ἀλληλοῦια ἡ Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν:—

Εἰς τὰς δ'. Τῶν ἁγίων ἑπτὰ Παιδῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ καὶ τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Εὐδοκίας:—

Τροπᾶριον τῶν ἁγίων πρὸς τὸ Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκσείως. Οἱ τὰ τῷ κόσμῳ ὡς φθαρτὰ παριδόντες¹³:—

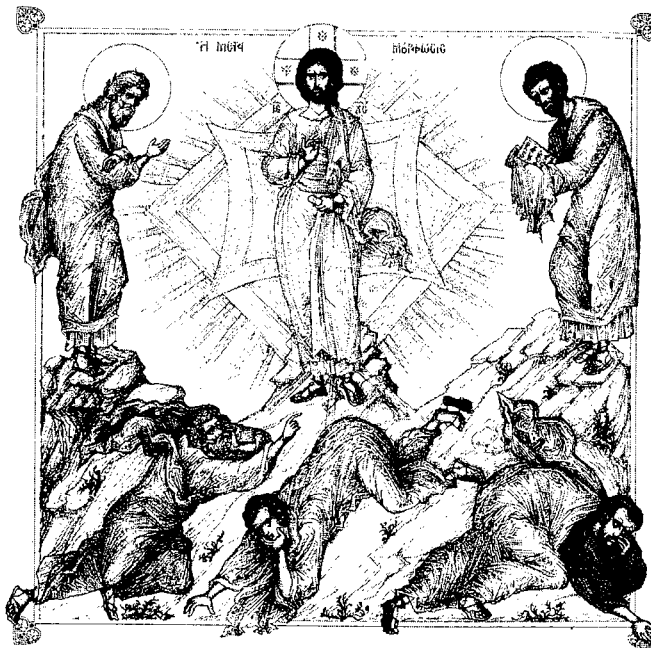
Εἰς τὰς ε'. Προεόρτια τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ τῷ ἁγίου μάρτυρος Εὐσιγνίς:—

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια γ' καὶ τοῦ ἁγίου γ'. Καὶ τὰ μὲν τῶν προεορτίων ἡχ δ' πρὸς Ἐδωκας σημειώσιν. Δεῦτε συνανέλθωμεν, τῷ δὲ ἁγίῳ ἡχ ὁ αὐτὸς πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Φοινηχθεῖσαν ἐν αἵματι. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡχ Δεῦτε ἀναβῶμεν. εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ' πρὸς Τῶν ὕρανίων ταγμαίων. Τῆς παναγίας ἐνδόξου Μεταμορφώσεως¹⁴. Στίχος: Θαβῶρ καὶ Ἐρμών ἐν τῷ ὀνόματί σε ἀγαλλιάσονται. Στίχος: σοὶ εἰσὶν οἱ οὐρανοὶ καὶ σὴ ἐστὶν ἡ γῆ. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ β' Ὁ ἐν τῷ ὄρει τῷ Θαβῶρ μεταμορφωθείς. Τροπᾶριον ἡχ δ' πρὸς Ταχὺ προκατάλαβε. Χριστοῦ τὴν Μεταμόρφωσιν προῦπαντήσωμεν:—

εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἀκολουθία. Κανὼν τῆς ὄρθρου εἰς¹⁵ καὶ ὁ προεόρτιος ἡχ δ' Ἀνοιξῶ τὸ στόμα μου καὶ περιώδιον καὶ τῷ ἁγίου. Ὅτε δὲ ψάλλεται τὸ περιώδιον καταλιμπάνεται ἡ ὄρθρου. εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄρθρου. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡχ Μόμος καὶ προφητῶν σε Χριστέ:—

Χρὴ γινώσκειν ὅτι ἐὰν φθάσῃ γενέσθαι ἡ Μεταμόρφωσις ἐν Κυριακῇ, οὐδὲν τῶν ἀναστασίμων ψάλλομεν, οὔτε

δὲ Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν λέγομεν, ἢ τῆς λειτουργίας τῆς Κυριακῆς, ἀλλὰ πάντα τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὰς ς'. Ἡ ἁγία Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ:—

Ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, στιχηρὰ προσόμοια ἡχ δ' Δεῦτε νῦν τὴν κρείττονα. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ β' Ὁ φωτὶ σου ἅπασαν¹⁶. εἰς τὸν γίχον ἡχ β'. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ὁ αὐτός:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, ἄλλο οὐ γίνεται. εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ δ'. Ἰστώμεν γίχους η', δευτεροῦντες αὐτά. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡβ Προτυπῶν τὴν Ἀνάστασιν. εἴσοδος καὶ τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ ἀναγνώσματα. Τὸ μὲν πρῶτον, τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν. Τὸ δὲ δεύτερον, τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνώπιω. Τὸ δὲ τρίτον, Βασιλειῶν τρίτης Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐρχεται Ἡλιὸς εἰς Βηρσαβεί. εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα ἡχ β' Ὁ φωτὶ σου ἅπασαν, ἡχ β' Ὁ ἐν τῷ ὄρει τῷ Θαβῶρ, ἡχ β' Τὸ

προήλιον σέλας Χριστός. Λόξα, ἡξ ἢ Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου. Καὶ νῦν, ἡξ ὁ αὐτὸς Πόμου καὶ προφητῶν σὲ Χριστέ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡξ δ' Ὁ πάλαι τῷ Μωσεῖ συλλαλήσας. Στίχος: *Coί εἰσιν οἱ ὄρανοι καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ*, ἡξ ὁ αὐτός. *Τὴν σὴν τοῦ μονογενῆς*. Στίχος: *Θαβῶρ καὶ Ἑρμών ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται*, ἡξ ὁ αὐτός. *Τὸ ἄσχετον τῆς σῆς φωτοχυσίας*. Λόξα καὶ νῦν, ἡξ ἢ Πέτρῳ καὶ Ἰακώβῳ καὶ Ἰωάννῃ. Τροπάριον ἡξ βαρύς, λέγεται ἐκ τρίτου Μετεμορφώθης ἐν τῷ ὄρει Χριστέ ὁ Θεός. Καὶ ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων. Καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῶν ἐγκωμίων τῆς ἑορτῆς¹⁷. Ζῆτει καὶ εἰς τὸ β' βιβλίον τοῦ κατὰ Ματθαῖον λόγον νγ' καὶ νζ'¹⁸:-

Μετὰ τὸν ἐξάψαλμον ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ ὁ πολυέλεος¹⁹. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἡχθ. Προκειμένον ἡξ δ' *Θαβῶρ καὶ Ἑρμών ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται*. Στίχος: *Coί εἰσιν οἱ οὐρανοὶ καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ*. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κατὰ Πισκᾶν *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει*. Ὁ Πεντηκοστός. Κανόνες β', ὁ ἡξ δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η' καὶ ὁ ἡξ τὰ τροπάρια εἰς γ'. Ἦχος δ' *Χοροὶ Ἰσραὴλ ἀνίκμοις ποσί*. Καὶ ὁ ἕτερος κανὼν ἡξ ἡξ πρὸς Ἰγρᾶν διοδοεύσας. *Μωσῆς ἐν Θαλάσσει προφητικῶς*. Καταβασία *Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς*. Ἄπὸ γ' ἡξ, τὰ ἡξ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἡξ βαρύς *Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης*. Εἰς τὴν γ' δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς. Τὸ ἔξαποστειλόμενον λέγεται ἐκ τρίτου *Φῶς ἀναλλοίωτον Λόγε*. Εἰς τοὺς αἶνους Πᾶσα πνοή, στιχηρά. Ἰστώμεν γίχους δ', ἡξ δ', δευτεροῦντες τὸ ἐν πρὸς *Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς*. *Πρὸ τοῦ τιμίς Σταυρῶ σου καὶ τοῦ Πάθους*. Λόξα καὶ νῦν, ἡξ ἡξ *Παρέλαβεν ὁ Χριστὸς τὸν Πέτρον*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις²⁰. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ

τῶν κανόνων ἡξ γ' καὶ γ'²¹. Προκειμένον ἡξ δ' *Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου*. Στίχος: *Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεὸς μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα*. Ὁ Ἀπόστολος, Καθολικῆς ἐπιστολῆς Πέτρῳ β' τὸ ἀνάγνωσμα *Ἄδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν*. Ἄλληλῆδια ἡξ ἡξ. *Coί εἰσιν οἱ οὐρανοὶ καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ*. Στίχος: *Μακάριος ὁ λαὸς ὁ γινώσκων ἀχλαγμόν*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον*²². Κοινωνικὸν ἡξ γ' *Ἐν τῷ φωτὶ τῆς δόξης τοῦ προσώπου σου πορευόμεθα καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιασόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλληλουῖα:-*

Πεῖ εἰδέναι, ὅτι παράδοσιν ἔχομεν ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τὴν σωτήριον ταύτην ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ἐσθίειν σταφυλάς, τὴν εὐλογίαν πρότερον παρὰ τῷ ἱερέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δεχομένους²³. Ὁ δὲ φωραθησόμενος τῶν ἀδελφῶν πρὸ τῆς τοιαύτης ὥρας σταφυλὴν ἐσθίειν, τῆς παρακοῆς ἐντεῦθεν ἔξει τὸ ἐπιτίμιον, καὶ οὐκ ἀπογεύσεται σταφυλῆς παρ' ὄλον τὸν Αὐγούστον μῆνα, ὡς ὁ ἐν τῷ λαῷ θεσμοὺς παραβάς²⁴, ὡς ἂν οὕτω μάθοι ἐνασμενίζειν αὐτοῖς. Ἡ αὐτὴ δὲ παρατήρησις κρατήσῃ πάντως καὶ ἐπὶ τοὺς ἐργαζομένους τοὺς ἀμπελῶνας μοναχός. Σταφυλάς δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης μετὰ τὴν ἑορτὴν τρίτον τῆς ἑβδομάδος ὀφείλουσι προτίθεσθαι, καὶ τρίτον ταύτας ἐσθίεσθαι παρὰ τῶν ἀδελφῶν. Τὸ αὐτὸ δὲ γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν σύκων καὶ ἐπὶ τῶν λριπῶν ὀπωρῶν, κατὰ τοὺς καιροὺς δηλονότι τούτων. Ταῦτα δὲ λέγομεν, ἐκτὸς τῶν ἀπὸ σικυηλάτων²⁵ χορηγμένων²⁶. Ἐσθίειν γὰρ ταῦτα ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν καθ' ἐκάστην συγχωροῦμεν τοῖς ἀδελφοῖς²⁷:-

Εἰς τὰς ζ'. Τοῦ ἁγίου ὀσιομάρτυρος Πομετίου:-

Ἐσπέρας ὁ στιχολογῶμεν. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς ἡχ δ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεὶς γ' καὶ τοῦ ἀγίου γ'. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡβ Προτυπῶν τὴν Ἄνάστασιν τὴν σὴν. Εἴσοδος. Προκείμενον ἡχ βαρὺς Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. Στίχος δ': Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἶκός Ἰακώβ ἐκ λαῶν βαρβάρου. Στίχος β': Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Στίχος γ': Τί σοι ἐστί θάλασσα ὅτι ἔφυγες καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Εἰς τὸν γίχον, προσόμοια τῆς ἐορτῆς²⁸:-

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ἀγίου Αἰμιλιανῶ, ἐπισκόπου Κυζίκου, τοῦ ὁμολογητῶ:-

Ἡ ἀκολουθία τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου²⁹:-

Εἰς τὰς ς'. Τῶ ἀγίου ἀποστόλου Ματθία:-
Τροπάριον Ἰπὸστολε ἄγιε. Κοντάκιον ἡχ δ' πρὸς Ἐλεφάνης σήμερον. Φωταυγῆς ὡς ἥλιος³⁰:-

Εἰς τὰς ι'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Εὐπλου:-
Ἡ ἀκολουθία ὁμοίως³¹:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τῶ ἀγίου μάρτυρος καὶ ἀρχidiaκόνου Λαυρεντίου:-

Ἡ ἀκολουθία τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου. Τροπάριον Ὁ μάρτυς σου, Κύριε. Κοντάκιον ἡχ β' πρὸς Τὰ ἄνω ζητῶν. Πυρὶ θεϊκῷ φλεχθεὶς τὴν καρδίαν σου:-

Εἰς τὰς ιβ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Φωτίου καὶ Ἄνικητος. Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ συμπάλλεται καὶ ἡ ἀκολουθία τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Μαξίμου:-

Τροπάριον Οἱ μάρτυρές σου Κύριε, ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτῶν καὶ τὸ Ὀρθοδοξίας ὁδηγέ. Κοντάκιον πρὸς τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον. Τῆς Ἐκκλησίας ὑπέρημαχε θεηγόρε, Ὀρθοδοξίας ἀσφάλεια καὶ λαμπρότης³²:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου τοῦ ὁμολογητῶ:-

Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδεται ἡ ἐορτή. Ἡ δὲ τοῦ ἀγίου ἀκολουθία ψάλλεται εἰς τὰς ιβ', ὡς ἄνωθεν εἴρηται:-

Εἰς τὰς ιδ'. Προεόρτια τῆς Κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ μνήμη τοῦ ἀγίου προφήτου Μιχαὶς:-

Ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ προσόμοια προεόρτια ἡχ δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἐν κυβάλοις ἠχήσωμεν γ' καὶ τοῦ προφήτου γ'. Δόξα καὶ νῦν, τὴν πάνσεπτόν σου κοίμησιν. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὡχῶ³³. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ β' Ἡ τῶν οὐρανῶν ὑψηλότερα ὑπάρχουσα. Τροπάριον ἡχ δ' πρὸς Ταχὺ προκατάλαβε. Λαοὶ προσκιρτήσατε:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Κατόνοες τῆς ὡχῶ εἰς, ὁ προεόρτιος καὶ τῶ προφήτου. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὡχῶ³⁴. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ γ' Δεῦτε ἅπαντα τὰ πέρι τῆς γῆς³⁵:-

Εἰς τὰς ιε'. Ἡ Κοίμησις τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας:-

Ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ ἰσῶμεν γίχους δ' (καὶ ψάλλομεν) στιχηρὰ προσόμοια ἡχ

δ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθείς. Ἡ τὴν ζω-
 ῆν Θεοτόκε συλλαβοῦσα, δευτερόντες τὸ
 ἔν³⁶. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἢβ' Δεῦτε τὴν
 παγκόσμιον κοίμησιν³⁷. Εἰς τὸν γίχον ἡχ'
 β'. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ὁ αὐτός. Ἡ πανά-
 μωμος νύμφη καὶ Πῆτηρ τῆς εὐδοκίας
 τοῦ Πατρός³⁸:-

Εἰς δὲ τὸν μέγαν ἔσπερινόν, ἐπιτε-
 λῶμεν ἀρτυρίαν, ἐν ἧ μετὰ τὸν προ-
 ομιακὸν στιχολογῶμεν τὸ δ' ἀντίφωνον,
 τὸ Μακάριος ἀνὴρ εἰς ἡχ' ἢδ'. Εἰς τὸ Κύ-
 ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν στίχους ἧ' καὶ
 ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' Ὡ
 τοῦ παραδόξου θαύματος ἡ πηγή τῆς
 ζωῆς, ποιῶντες αὐτὰ εἰς ἧ'. Δόξα καὶ νῦν,
 ἡχ' ὁ αὐτὸς Θεαρχίῳ νεύματι πάντοθεν
 οἱ θεοφόροι ἀπόστολοι. Εἴσοδος, τὸ Φῶς
 ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ
 ἀναγνώσματα γ'. Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα
 ἡχ' δ' Ἐπρεπε τοῖς αὐτόπταις τοῦ Λό-
 γου καὶ ὑπηρεταῖς. Ἦχος β' Ἡ τῶν οὐ-
 ρανῶν ὑψηλότερα ὑπάρχουσα. Ἦχος ὁ
 αὐτὸς Ἡ πανάμωμος νύμφη καὶ Πῆτηρ
 τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρός. Ἦχος γ' Δεῦ-
 τε ἅπαντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. Δόξα, ἡχ'
 ἢδ' Δεῦτε φιλεόρτων τὸ σύστημα. Καὶ
 νῦν, ὁ αὐτὸς Ἄσατε λαοί, τῇ Πῆτρῃ τοῦ
 Θεοῦ ἡμῶν, ἄσατε. Εἰς τὸν γίχον ἰδι-
 όμελα ἡχ' δ' Τὴν πάνσεπτόν σου κοίμη-
 σιν³⁹. Στίχος δ': Ἀνάστηθι, Κύριε εἰς τὴν
 ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ
 ἀγιάσματος σου. Ἦχος δ' Πανῖτικὴν ᾠ-
 δὴν σήμερον λαοί. Στίχος β': Ὡμοσε
 Κύριος τῷ Παυτῷ ἀλήθειαν καὶ ὃ μὴ ἀ-
 θετήσῃ αὐτὴν ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας
 σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. Ἦ-
 χος δ' Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν λαοί, τὴν
 Παναγίαν Παρθένον ἀγνήν. Δόξα καὶ
 νῦν, ἡχ' ὁ αὐτὸς Ὅτε ἐξεδήμησας Θε-
 οτόκε Παρθένε πρὸς τὸν ἐκ σου τε-
 χθέντα. Τροπάριον ἡχ' δ' Ἐν τῇ γεννή-
 σει τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας, ἐν τῇ κοι-
 μῆσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες Θεοτό-
 κε. Πέγεται ἐκ γ'. Εἶθ' οὕτως ἡ εὐλόγη-

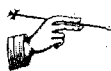
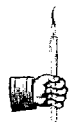

σις τῶν ἄρτων. Καὶ ἀνάγνωσις ἀπὸ τῶν
 ἐγκωμίων⁴⁰. Καὶ ἀναγινώσκεται εἰς τὴν
 μετάφρασιν ὁ βίος τῆς Θεοτόκου⁴¹:-

Καὶ μετὰ τὸν ἐξάψαλμον, ἡ συνήθης
 ἄλδ' καὶ ὁ πολυέλεος⁴². Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ
 δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἤχου. Προκείμενον
 ἡχ' δ' Πληροσθῆσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν
 πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Στίχος: Ἄκου-
 σον θυγατερ καὶ ἴδε, καὶ κλίνον τὸ οὖς
 σου, καὶ ἐπλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ
 οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ
 Βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. Πᾶσα πνοή.
 Εὐαγγέλιον κατὰ Πέτρῳ Ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις ἀναστᾶσα Μαριάμ. Ὁ Πεντη-
 κοστός. Κανόνες β', τῷ κυρ Κοσμᾷ καὶ
 τοῦ κυρ Ἰωάννου. Ὁ πρῶτος ἡχ' δ' καὶ ὁ
 δεύτερος ἡχ' δ'. Καὶ ψάλλομεν τοὺς εἰρ-
 μοὺς ἐκ δευτέρου καὶ τῶν δύο⁴³ καὶ δευ-
 τερόμεν τὰ τροπάρια⁴⁴. Ἐσχατον δὲ οἱ
 δύο χοροί, τοὺς εἰρμούς πρὸς μίαν. Ὁ οὖν
 δ' κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἧ' καὶ ὁ
 ἕτερος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'⁴⁵. Λέγονται
 γὰρ τῶν ἀμφοτέρων οἱ εἰρμοὶ ἄνευ γί-
 χων⁴⁶. Ἀπὸ γ' ς, τὴν ὑπακοὴν Μακαρί-
 ζομέν σε πᾶσαι αἱ γενεαί, Θεοτόκε Παρ-
 θένε. Καὶ ἀνάγνωσις⁴⁷. Ἄφ' ἕκτης τὸ
 κοντάκιον, ἡχ' β' Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀ-
 κοίμητον Θεοτόκον καὶ προστάσιαις. Εἰς
 τὴν Ϛ ς δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς.
 Ἐξαποστειλᾶριον Ἀπόστολοι ἐκ περᾶ-
 των συναθροισθέντες ἐνθάδε, ἐκ τρίτου.
 Εἰς τοὺς αἶνους τὸ Πᾶσα πνοή. Ἰσῶμεν
 στίχους δ'. Πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυ-
 σιν. Τῇ ἐνδόξῳ κοιμήσει σου, οὐρανοὶ
 ἐπαγάλλονται. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἢβ' Τῇ
 ἀθανάτῳ σου κοιμήσει, Θεοτόκε Πῆτηρ
 τῆς ζωῆς. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀ-
 πόλυσις⁴⁸. Δίδονται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαι-
 ον τοῖς ἀδελφοῖς:-

Εἰς τὴν Πειτρυγίαν, τυπικά, οἱ μακα-
 ρισμοὶ ἐκ τῶν δύο κανόνων ς γ' καὶ γ'⁴⁹.
 Καὶ τὰ λοιπὰ⁵⁰:-

Ἰστέον, ὅτι ἐὰν τύχη ἐν Κυριακῇ ἡ
 ἑορτὴ αὕτη, προηγῶνται τὰ ἀναστάσιμα:-

Ε ις τὰς ιγ'. Τῷ ἁγίου μάρτυρος Πιομίδεος. Καὶ ἡ ἐξ Ἐδέσσης ἀνακομιδὴ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦτοι τῷ ἁγίου Μανδηλίδεος:-

Καὶ εἴ ἐστιν ἀκολοιθία⁵¹, συμπάλλεται μετὰ τῆς ἑορτῆς. Ἐσπέρας οὐ στιχολογοῦμεν. Γίνεται δὲ ἡ ἀκολοιθία τῆς ἑορτῆς καὶ τῷ ἁγίου. Τροπάριον τῷ ἁγίῳ Μανδηλίδου ἡΨ β' Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου, προσκυνοῦμεν ἀγαθέ. Ἐναγιώσκειται δὲ καὶ ὁ ἐπ' αὐτῇ λόγος⁵²:-

Ε ις τὰς ιδ'. Τοῦ ἁγίου Πύρωνος:-

Ἡ ἀκολοιθία τῆς ἑορτῆς καὶ τῷ ἁγίου:-

Ε ις τὰς ιη'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Φλώρος καὶ Παύρου:-

Ἡ ἀκολοιθία ὁμοίως:-

Ε ις τὰς ιθ'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀνδρέου τοῦ στρατηλάτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δισχιλίων πεντακοσίων ἐνενηκόντα καὶ τριῶν:-

Ἡ ἀκολοιθία ὁμοίως:-

Ε ις τὰς κ'. Τοῦ ἁγίου προφήτου Σαμουὴλ:-

Τὰ τῆς ἑορτῆς ὁμοίως. Τροπάριον Τῷ προφήτῃ σου τὴν μνήμην:-

Ε ις τὰς κδ'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θαδδαίου καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Βάσσης:-

Τροπάριον Ἀπόστολε ἅγιε. Καὶ ἡ ἀκολοιθία ὁμοίως τῆς ἑορτῆς:-

Ε ις τὰς κβ'. Τῷ ἁγίῳ μάρτυρος Ἀγαθονίκου. Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ συμπάλλεται καὶ ἡ ἀκολοιθία τοῦ ἁγίου Λέππτε:-

Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων Οἱ μάρτυρές σου Κύριε, ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτῶν. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολοιθία τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων ὁμοίως:-

Ε ις τὰς κγ'. Τῷ ἁγίῳ μάρτυρος Λούππτε:-

Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδεται, ἡ ἑορτή⁵³. Ὁ δὲ ἅγιος Λούππος προεψάλει τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ:-

Ε ις τὰς κδ'. Τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος Εὐτυχοῦς, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου:-

Τροπάριον ἡΨ δ' Καὶ τρόπων μέτοχος, καὶ θρόνων διάδοχος:-

Ε ις τὰς κε'. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ λειψάνου τῷ ἁγίῳ ἀποστόλου Βαρθολομαίῳ. Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τίτου:-

Τροπάριον ἡΨ γ' Ἀπόστολοι ἅγιοι. Κοντάκιον ἡΨ β' πρὸς τὰ ἄνω ζήτων. Τῷ Παύλῳ δειχθεὶς, συνόμιλος ἀπόστολε:-

Εἰς τὴν λειτουργίαν, προκείμενον ἡΨ πδ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν. Στίχος: Οἱ ἄρανοι διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς Παύλου: Παῦλος δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ⁵⁴. Ἄλληλδα ἡΨ β'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον: Εἶπεν ὁ Κύριος: ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τῷ κόσμῳ. Κοινωνικὸν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν:-

Ε ις τὰς κς'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας:-

Τροπάριον Οἱ μάρτυρές σου, Κύριε:-
Ε ις τὰς κζ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ποιμένος:-

Πόξα, ἡΨ πδ' Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη⁵⁵. Καὶ νῦν, Ψ. Τροπάριον ἡΨ πδ' Ταῖς τῶν δακρῦν σου ῥοαῖς:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, τὰς ἀναγνώσεις ἐκ τοῦ πατερικῶ⁵⁶. Εἰς τὸν γήχον, τῆς ὁΨζω. Πόξα, ἡΨ πβ' Ὅσπερ πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν⁵⁷:-

Ε ις τὰς κη'. Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Μωυσέως τῷ Αἰθίοπος:-

Τροπάριον ἡΨ δ' Τῆς ἐρήμου πολίτης καὶ ἐν σώματι ἄγγελος:-

Ε ις τὰς κθ'. Ἡ ἀποτομὴ τῆς τιμίας κεφαλῆς, τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστῆ Ἰωάννου:-

Ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ⁵⁸ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια εἰς γήχους δ', ἡΨ δ', πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεὶς. Ὁ παλαιῆς καὶ καινῆς Δεῖος μεσίτης. Πόξα, ἡΨ δ' Τὸν προφήτην καὶ μάρτυρα⁵⁹. Καὶ νῦν,

Ϛ⁶⁰. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια⁶¹.
*Δόξα, ἡϚ ἡδ Πρόδρομε τοῦ Σωτῆρος*⁶²:—
 Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, στιχολογοῦμεν τὸ δ' ἀντίφωνον ἡγουν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡϚ ἡβ. Ἰστώμεν οὖν γίχως η'. *Γενεθλίων τελευμένων. Δόξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν, Ϛ Τίς μὴ μακαρίσει σε*. Εἴσοδος. Προκείμενον καὶ τὰ ἀναγνώσματα γ'. Καὶ γίνεται ἡ λιτή. *Δόξα, ἡϚ ἡδ Τῆς ἀνόμου πράξεως*. *Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἄσατε λαοὶ τῇ μητρὶ ἡμῶν ἄσατε*⁶³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡϚ β' *Τῆς μετανοίας ὁ κῆρυξ*. Στίχος δ': *Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει*. *Πιὰ τὸν νόμον Κυρίου*. Στίχος β': *Εὐφρανθήσεται δίκαιος*. *Ὁ ἐκ προφῆτου προφήτης*. *Δόξα, ἡϚ ἡδ Πρόδρομε τοῦ Σωτῆρος*. *Καὶ νῦν, Ϛ ἡϚ ὁ αὐτὸς*⁶⁴. Τροπάριον ἡϚ β' *Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων*. Τὸ Ϛθ τῶ ἀγίῳ δις, καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε ἅπαξ. Ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων καὶ ἀναγνώσις⁶⁵:—
 Εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλῳ καὶ ὁ πολυέλεος. Εἰς δὲ τὰ Ϛα, τοῦ ἀγίου, καὶ εἰς τὸν πολυέλεον Ϛβ τῶ ἀγίῳ. Ἀναγινώσκομεν καὶ τὸ ὑπόμνημα τῶ ἀγίου⁶⁶. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἡχσ. Προκείμενον ἡϚ δ' *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶ ὀσίε αὐτοῦ*. Στίχος: *Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Τὸ Πᾶσα πνοή*. *Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον* *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης*. *Ζήτηε τῇ γ' τῆς ζ' ἑβδομάδος τῶ Ματθαίου*. Ὁ Πεντηκοστός. Κανόνες β' ἡϚ ἡδ πρὸς Ἄρματηλάτην Φαραῶ⁶⁷. Ὁ δὲ ἕτερος πρὸς Ὑγρὰν διοδεύσας. Ἀμφότεροι τοῦ Προδρόμου. Εἰ δὲ ἔστι Κυριακὴ προηγῶνται τὰ ἀναστάσιμα. Καταβασία Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς. Κανὼν δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'⁶⁸. Τοῦ δ' ἑτέρου τὰ τροπάρια εἰς γ'. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἡϚ ἡδ Ἡ τῶ Προδρόμου ἐνδοξὸς ἀποτομή. Εἰς

τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἀγίου ἡϚ ἡδ πρὸς Ὡ τῶ παραδόξῳ θαύματος. Ὡ τῆς Ἡρώδου παρώσεως⁶⁹, εἰς δ' (δευτεροῦντες τὸ ἐν). *Δόξα, ἡϚ ἡβ Πάλιν Ἡρωδίας μαίνεται*. *Καὶ νῦν, Ϛ*. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς⁷⁰:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τῶν κανόνων Ϛ γ' καὶ Ϛ γ'. Προκείμενον ἡϚ βαρὺς *Εὐφρανθήσεται δίκαιος*. Στίχος: *Εἰσακούσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου*. Ὁ Ἀπόστολος, *Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*. *Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὡς ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης*. *Ἀλληλούϊα ἡϚ δ'*. *Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει*. Στίχος: *Πεφυτευμένος ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου*. *Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον* *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς*. *Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*:—

Καὶ γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς μεγάλῃ. Τυρὸν δὲ ἡ ὦα ἡ ἰχθὺν ἐκ ἐσθίωμεν⁷¹:—

Εἰς τὰς λ'. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου τοῦ νέου:—

Εἰς τὸ λυχνικὸν οὐ γίνεται ἄλλῳ. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῶ Προδρόμου ἰδιόμελα τρία⁷² ἡϚ ἡβ, καὶ τῶν ἁγίων γ'. *Δόξα, ἡϚ ἡβ Πάλιν Ἡρωδίας μαίνεται*⁷³. *Καὶ νῦν, Ϛ*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁῤῥῶ. *Δόξα, ἡϚ δ' Γενέσιον ἀθέμιτον*. *Καὶ νῦν, Ϛ*. Τροπάριον ἡϚ δ' Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν⁷⁴:—

Εἰς τὰς χα'. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας Ζώνης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκος:—

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια ἡϚ δ'. Πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ὡς ὑπέρχαμπρον στέφανον⁷⁵, εἰς γ'. *Δόξα καὶ νῦν, ἡϚ β' Ὡς στέφανον ὑπέρχαμπρον*. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁῤῥῶ. *Δόξα καὶ νῦν, ἡϚ β' Φρένα καθάραντες καὶ νοῦν*. Τροπάριον ἡϚ ἡδ Θεοτόκε ἀειπάρθενε τῶν ἀνθρώπων ἡ σκέπη:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ κανόνες τῆς ὄψω
καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς γ' ἢ δ' πρὸς Ἀρ-
ματηλάτην Φαρωῶ⁷⁶. Ἄφ' ἑκτῆς κοντά-
κιον ἢ β' πρὸς τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοί-
μητον Θεοτόκον. Τὴν δεοδόχον γαστέρα
σε, Θεοτόκε. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ ἢ
δ' Ὡς ὑπέρλαμπρον στέφανον. Πόξα καὶ
νῦν, ἢ β' Ὡς στέφανον ὑπέρλαμπρον.

Εἰς τὸν γίχον τῆς ὄψω. Πόξα καὶ νῦν,
ἢ β' Φρένα καθάραντες καὶ νοῦν.
Ζῆτει τὰ ἰδιόμελα καὶ τὰ τροπάρια εἰς
τὰς β' τοῦ Ἰουλίου μηνός:—

Ἐσαύτως καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῆς
Λειτουργίας:—

Τέλος τοῦ τύπῃ τοῦ μηνός Αὐγούστου,
καὶ τῶν λοιπῶν:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΓ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Αἱ δέκα τέσσαρες πρῶται ἡμέραι τοῦ μηνός Αὐγούστου ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὴν τιμὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τὸ τεμάχιον τοῦ Τιμίου Ξύλου ὅπερ ἐφυλάσσετο εἰς Ναὸν τοῦ ἱεροῦ Παλατίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ μεταφερθὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐξήρχετο λιτανευτικῶς καὶ μετεφέρετο ἀπὸ συνοικίας εἰς συνοικίαν πρὸς εὐλογίαν καὶ πρὸς ἀποτροπὴν ἀπὸ νόσων καὶ ἐπιδημιῶν. Διὸ καὶ ἄχρι τοῦ νῦν ψάλλομεν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως καταβασίας Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς.

Ἐκ τούτου καθίσταται φανερόν ὅτι τὸ δεκαπενταύγουστον ἦν ἀφιερωμένον εἰς τὸν Τιμίου Σταυρὸν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Θεοτόκον. Ἐξ οὗ καὶ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὡς καὶ πάντα τὰ παλαιὰ τυπικά, ἀγνοοῦσι τοὺς ψαλλομένους τανῦν δύο παρακλητικούς κανόνας εἰς τὴν Θεοτόκον. Οἱ παρακλητικοὶ οὗτοι κανόνες ἤρξαντο ψαλλόμενοι πολὺ ἀργότερον, μετὰ τὴν Φραγκοκρατίαν, ὅτε καὶ τὸ τεμάχιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐκλάπη ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων (καὶ τί δὲν ἐκλάπη;).

Τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θ' αἰῶνος (Δ/σκη Ι, 99) ἀναγράφει: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἡ βάπτισις τῶν τιμίων ξύλων». Δηλαδὴ ἐτελεῖτο ἀγιασμός πρὸ τῆς προόδου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Οἱ ἑορτασμοὶ οὗτοι ἤρχιζαν, ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ κανοναρίου τοῦ Θ'-Ι' αἰῶνος, τῇ παραμονῇ «λα' Προσκύνησις τιμίων ξύλων» (Δ/σκη Ι, 220).

Εἰς ἱεράς Μονὰς εἰς ἃς τεθησαύρισται τεμάχιον Τιμίου Ξύλου καλόν ἐστι ἵνα τηρῆται αὕτη ἡ πρόοδος τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ:—

2. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος εἰς τοὺς Μακκαβαίους (ΙΕ') οὗ ἡ ἀρχὴ Τί δὲ οἱ Μακκαβαῖοι; τούτων γὰρ ἡ παροῦσα πανήγυρις:—

3. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

4. Καὶ καταβασιῶν ψαλλομένων, ψάλλεται καὶ κανὼν ἐκ τῆς Ὀκτωήχου:—

5. Τὰ ἐν τοῖς μηναίοις ὑπάρχοντα γ' ἰδιόμελα τῶν ἀγίων καταλιμπάνονται:—

6. Πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν, κατὰ προτίμησιν λευκὴν:—

7. Μεταλαμβάνουσι τοῦ ἀγιασμοῦ μόνον ὅσοι δὲν πρόκειται ἵνα μεταλάβωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων:—

8. Πρόκειται περὶ λάθους. Πρῶτον ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα, εἶτα τὸ Δόξα καὶ νῦν, καὶ κατόπιν τρεῖς Τὸν Σταυρὸν σου προσκυνούμεν:—

9. Τὰς σιταποθήκας δηλονότι:—

10. Μακαρισμοὶ εἰς ἡ' (ἐκ τῆς γ' καὶ τῆς ε' ὁδῆς) ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Τιμίου Σταυ-

ροῦ. Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς ιδ' Σεπτεμβρίου. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως, Ἄξιόν ἐστι διότι εἰς τὸν ὄρθρον ἐψάλη ἡ Τιμιωτέρα—

11. Ὁ ἰσχύων Ἀπόστολος ἔχει προκείμενον καὶ ἀλληλουϊάρια ἀποστολικά. Καὶ ἐφ' ὅσον τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἔχει ὡς Κοινωνικὸν τὸ Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἄρα ἀποστολικόν, πρέπον ἐστὶν ἵνα καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἀποστολικά ψάλωμεν—

12. Τὸ εὐαγγελιστάριον διατάττει ἕτερον εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα, Κατὰ Ματθαῖον Κυριακὴ ιγ'. Ὅμως ἡ διαφορὰ τυγχάνει ὅλως ἐπιφανειακὴ, διότι ἀμφότεραι αἱ περικοπαὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ὁμιλοῦσι, περὶ τοῦ φόνου δηλαδὴ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ ὑπὸ τῶν κακῶν γεωργῶν. Προκρίνομεν ὅθεν ἐκ τῶν δύο, τὸ ἀρέσκον—

13. Τὰ ἔντυπα μηναῖα ἔχουσι τοῦτο ὡς κάθισμα μετὰ τὴν γ' ὥδην. Τὸ Μέγα Ὁρολόγιον ὡς κοντάκιον. Εἰς τὰς κβ' Ὀκτωβρίου τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ὡς ἀπολυτίκιον τῶν ἀγίων ἑπτὰ Παίδων ἔχει τὸ Οἱ μάρτυρές σου Κύριε—

14. Ταῦτα εἰς τὰ στιχηρὰ τῶν αἰνῶν. Τὰ ἐν χρήσει μηναῖα ἔχουσιν ἕτερα εἰς ἦχον β' πρὸς Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, Φέγγει τῶν ἀρετῶν—

15. Ἡ Ὀκτώηχος ψάλλεται καὶ ἐν προεορτίοις ἡμέραις κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Πλὴν ὁ καταλιμπάνων ταύτην οὐχ ἀμαρτήσῃ—

16. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν (τὸ α'). Τὸ ἐν χρήσει μηναῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ δ' Τὸν γνόφον τὸν νομικόν—

17. Ἐγκώμια εἰς τὴν ἑορτὴν ἔχουσι γράφει Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (ὧν τινα νόθα), Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Ἐφραίμ ὁ Σύρος, Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς δύο, καὶ ἄλλοι. Οἱ πλεῖστοί εἰσιν ἐκδεδομένοι καὶ εὐρήσεις τὸν ἀρέσκοντά σοι εἰ ἀναδιφήσης ἐν ταῖς πατερικαῖς ἐκδόσεσι—

18. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἐρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, ὁμιλίαι νς', νζ', θέμα ἔχουσαι τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου—

19. Καὶ ἡ Ἐκλογὴ τῆς ἑορτῆς ἐκ τοῦ Ἐκλογαρίου—

20. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἢ κ' (20) Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Ὅτι δεῖ φυλάττειν ἡμᾶς τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ὠραιότητα ἀκηλίδωτον καὶ περὶ μετανοίας—

21. Εἰ βούλει ψάλε τὰ ἐν τοῖς μηναίοις ἀντίφωνα. Ὡς δεσποτικὴ ἑορτὴ ἔχει καὶ τὰ ἑαυτῆς ἀντίφωνα, ὡς καὶ ἴδιον Εἰσοδικὸν Θαβῶρ καὶ Ἐρμῶν ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται—

22. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως ψάλλομεν τὸν εἰρμὸν τῆς θ' ὥδης τοῦ α' κανόνος Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη, καὶ οὐχὶ τὸ τροπάριον τῆς ζ' ὥδης τοῦ β' κανόνος Νῦν τὰ ἀνήκουστα ἠκούσθη. Μόνον εἰρμὸς τῆς θ' ὥδης ψάλλεται ἐν τοῖς διπτύχοις, ὅστις καὶ πάντοτε ἀναφέρεται εἰς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον. Καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ Ἄξιόν ἐστὶ κατὰ τὸ δεύτερον μέρος αὐτοῦ, εἰρμὸς ἐστὶ τῆς θ' ὥδης τοῦ κανόνος τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς—

23. Εἰς τὰ δεξιὰ τῆς Ὁραίας Πύλης προευντροπιζέται δισκέλιον φέρον τὴν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐπὶ προευντροπισθέντος τετραποδίου τίθεται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας, κἀνιστρον γέμον σταφυλῶν λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν (τούτων εἰς σχῆμα σταυροῦ). Μετὰ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν ψάλλομεν τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς. Δόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον αὐτῆς, τοῦ ἱερέως θυμιῶντος τὴν τε εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως, τὰς τοῦ τέμπλου, τὰς σταφυλάς, τὸν προεστῶτα καὶ κύκλω τὸν λαόν. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ κοντακίου Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν καὶ τὴν εὐχὴν Εἰς τὸ εὐλογῆσαι σταφυλὰς ἐκ τοῦ Ἱερατικοῦ, εὐλογῶν αὐτὰς συγχρόνως. Μετὰ τὸ Ἀμὴν τὸ Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον.

Διανέμονται ὑπὸ τοῦ ἱερέως μετὰ τοῦ κατακλαστοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ ὀρισθέντος διακονητοῦ ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ κατακλαστοῦ:—

24. Πρβλ. Παροιμιῶν Α', 8 «Ἄκουε, υἱέ, παιδείαν πατρός σου καὶ μὴ ἀπόσῃ θεσμούς μητρὸς σου»:—

25. Σικυήλατον· κῆπος ἔνθα καλλιεργοῦνται σικύαι ἤγουν πέπονες, ὕδροπέπονες καὶ σικύαι αἱ κοιναί (πεπόνια ἢ «καούνια», καρπούζια ἢ «χυμωνικά», καὶ ἀγγούρια ἢ «καστραβέτσια»). Τουρκιστὶ μπουστάνι. Ἐπιτρέπεται ἡ καθημερινὴ βρώσις αὐτῶν διότι εἰσὶν ὀπῶραι ἐποχικαί:—

26. Πρόσχευς ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως καταλύομεν εἰς ἰχθύας, εἰς οἶαν ἡμέραν τύχοι. Καὶ ὄρα περὶ τούτου εἰς τυπικὸν τοῦ ΙΕ' αἰῶνος τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων (ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 303)· «Ἰστέον, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἄχρι τῆς ἐ' αὐτοῦ ἀγωνιζόμεθα νηστεύοντες, ὡς καὶ ταῖς λοιπαῖς τεσσαρακοσταῖς, τῶν Χριστουγέννων δηλονότι καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ τε τὴν προσκύνησιν τῶν Τιμίων Εὐλῶν, καὶ διὰ τὴν τιμὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὰς ἐπισυμβαίνουσας ἀσθενείας· ἅπαντες μὲν οὖν ἐν αὐτῇ ἀπέχονται τυροῦ καὶ ὠῶν, ἀλλὰ γε καὶ ἰχθύος καὶ ἐλαίου, πλὴν ἐν μόνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τὴν νηστείαν εἰς ἰχθύας λύομεν»:—

27. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τι τὸ παράδοξον. Πολλὰ ἀρχαῖα τυπικὰ μεταθέτουσι τὴν εὐλογίαν τῶν σταφυλῶν τῇ ἐ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Αὐγούστου, ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Οὕτως εἰς Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (Δ/σκη ΙΙΙ, 6) ἀναγινώσκομεν· «Δεῖ εἰδέναι ὅτι παράδοσιν ἔχομεν, ἵνα κατὰ τὴν κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐσθίωμεν σταφυλάς· εὐλογοῦνται δὲ παρὰ τοῦ ἱερέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τοῦ κατακλαστοῦ παρ' αὐτοῦ διδομένου». Ἀκολουθοῦσι δὲ τὰ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ ἐπαπειλούμενα ἐπιτίμια. Εἰς ἕτερον δὲ ὡσαύτως Ἱεροσολυμιτικόν (Δ/σκη ΙΙΙ, 54), καὶ αὐτὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ἀναγράφεται· «Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τρώγομεν σταφυλάς» ἤγουν τῇ ἐ' Αὐγούστου. Εἰς τυπικὸν τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος (αὐτόθι ΙΙΙ, 383) ἀναγράφεται· «Τάξις γινομένη ἐπὶ εὐλόγησιν τῶν νέων σταφυλῶν κατὰ τὴν ἐ' τοῦ Αὐγούστου μηνός».

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ τάξις τῆς εὐλογίας σταφυλῶν τῇ 6ῃ Αὐγούστου εἶναι ἀρχαιότερα. Καὶ τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι τυπικὰ τινὰ ἀναγνωρίζουν μὲν τὴν 6ην Αὐγούστου ὡς ἀρχαίαν παράδοσιν, μεταθέτουσιν ὅμως τὴν εὐλογίαν διὰ τὴν ἐ' Αὐγούστου.

«Δεῖ εἰδέναι, ὅτι παράδοσιν ἔχομεν ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων, ἵνα κατὰ ταύτην τὴν σωτήριον ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ἐσθίωμεν σταφυλάς, ἡμεῖς δὲ τιθέαμεν τὴν τοιαύτην παράδοσιν ὅπως τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου· τότε γὰρ εὐλογοῦνται παρὰ τοῦ ἱερέως αἱ σταφυλαὶ καὶ ἐσθίομεν ταύτας» (τυπικὸν τοῦ 1464 ἐκ τῆς Συναίτικῆς Βιβλιοθήκης, ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 231).

Αὕτη ἡ μετάθεσις φθάνει ἕως καὶ τῶν κάτω χρόνων. Οὕτως εἰς Συναίτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀναγράφεται· «6ῃ Αὐγούστου· Ἡμεῖς δὲ μετετίθεμεν τὴν τοιαύτην παράδοσιν ἕως τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τότε γὰρ εὐλογοῦνται παρὰ τοῦ ἱερέως αἱ σταφυλαὶ καὶ ἐσθίομεν ταύτας».

Φαίνεται ὅτι ἡ μετάθεσις ἐγένετο ἕνεκα βραδύτητος εἰς τὴν ὠρίμανσιν τῶν σταφυλῶν. Ἐπεκράτησεν ὅμως ἡ 6ῃ Αὐγούστου ἔστω καὶ ἂν εὐλογῶνται σταφυλαὶ ἐξ ἀγορᾶς ἐξ εὐκρατωτέρων περιοχῶν:—

28. Διὰ τὰ κατόπιν σιγᾶ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, διὸ καὶ ἀκολουθητέα ἡ τάξις τοῦ μνηναίου:—

29. Πρόσχευς ὅτι τὸ ἡμέτερον τυπικόν σιωπᾶ παντελῶς ὡς καὶ πάντα τὰ παλαιὰ τυπικὰ διὰ τοὺς παρακλητικούς κανόνας τῆς Θεοτόκου. Οἱ βουλόμενοι ψάλλειν τούτους φαλάτωσαν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς κανόνας τῆς Θεοτόκου. Ἀλλὰ καὶ ἂν φαλῶσι μετὰ τὸ πέρασ τοῦ ἑσπερινοῦ, ἰδίως ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς, οὐδόλως ἐστὶν ὑποχρεωτικὴ ἡ εἴσοδος κατὰ τὸν ἑσπερινόν. Ἔτερον ἐκάτερον:—

30. Μόνον ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ:—

31. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐν τοῖς μνηαίοις καὶ τῷ Μ. Ὁρολογίῳ τάττεται τῇ ια' τοῦ παρόντος, ἡ δὲ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου τῇ ι'. Ἀκολουθητέα ἀναγκαστικῶς ἡ νεωτέρα πρᾶξις:—

32. Ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ. Τὸ μνηαῖον ἔχει ἕτερον εἰς ἦχον πλ β' πρὸς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Φῶς τὸ τριλαμπές:—

33. Τὰ μνηαῖα ἔχουσι προεόρτια εἰς ἦχον β' πρὸς Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, Ὡ θαύματος καινοῦ. Τὸ ἡμέτερον τυπικόν ἐνασμενίζεται εἰς τὰ ἐκ τῆς Ὀκτωήχου ἀπόστιχα, διότι εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων σωζομένων μελῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνολογίας:—

34. Τὰ μνηαῖα ἔχουσι προεόρτια εἰς ἦχον β' Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ, Δήμος τῶν μαθητῶν:—

35. Τοῦτο ἐξέπεσεν ἐκ τῆς θέσεώς του. Εὐρήσεις τοῦτο εἰς τὴν λιτὴν τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (τὸ δ'):—

36. Ταῦτα ἐξέπεσαν. Ἄντ' αὐτῶν τὰ ἐν χρήσει μνηαῖα ἔχουσιν ἕτερα εἰς ἦχον β' πρὸς Ποίους εὐφημιῶν στέμμασιν. Ποίους οἱ εὐτελεῖς χεῖλεσι:—

37. Τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰς ις' τοῦ παρόντος μνηδὸς ὡς δοξαστικὸν τῶν στιχηρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ. Τὰ μνηαῖα ἔχουσιν ἕτερον εἰς ἦχον β' Ἡ τῶν οὐρανῶν ὑψηλότερα ὑπάρχουσα:—

38. Εὐρηται εἰς τὸν μέγαλον ἑσπερινὸν ἐν τῇ λιτῇ (τὸ γ'). Τὰ ἔντυπα μνηαῖα ἔχουσι Δόξα καὶ νῦν, προσόμοιον:—

39. Τὰ ἐν χρήσει μνηαῖα τάττουσι τοῦτο δευτέρον. Πρῶτον δὲ τὸ Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν λαοί:—

40. Λόγων ἐγκωμιαστικῶν εἰς τὴν Κοίμησιν ἐκ τῶν παλαιῶν Πατέρων καὶ οἰκουμηνικῶν διδασκάλων ἀποροῦμεν, καὶ τοῦτο διότι ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐθεσπίσθη ἀργότερον. Ἐχομεν ὅμως τρία ἐγκώμια Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, τρία Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης, Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἐν καὶ ἐν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ:—

41. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι ἀναγινώσκονται τμηματικῶς εἰς τὰς στιχολογίας:—

42. Λόγον ἀγαθὸν καὶ ἐκ τῆς Ἐκλογῆς. Εἴθισται ἵνα ψάλληται ὁ τοῦ Χουρμουζίου Χαροτοφύλακος εἰς ἦχον δ' λέγετον:—

43. Τοῦτο συμβαίνει διότι καὶ τοῦ δευτέρου κανόνος οἱ εἰρμοὶ εἰσι πρωτότυποι. Ὅπου δὲ εἰσι οἱ εἰρμοὶ πρωτότυποι ψάλλονται δις κἂν τοῦ δευτέρου κανόνος ὧσι:—

44. Ἡ α' ἔκδοσις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ τοῦ 1545 ἔχει «τεταρτοῦμεν», ὅπερ ὡς ἄτοπον διώρθωσαν αἱ μετέπειτα ἐκδόσεις εἰς «δευτεροῦμεν»:—

45. Τὸ κείμενον ἔχει εἰς ἡ', ὅπερ ἐσφαλμένον, διότι οἱ κανόνες ἀνέρχονται μόνον ἕως ιδ', ὡς προεγράψαμεν. Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς ἑτέρας δεσποτικὰς ἢ θεομητορικὰς ἑορτὰς ἐχούσας δύο κανόνας, ὡς π.χ. εἰς τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, εἰς τὰ Χριστούγεννα, εἰς τὰ Θεοφάνεια:—

46. Τοῦτο καταγράφεται καὶ εἰς τὴν τῶν Φώτων ἑορτὴν. Ἄλλ' ἐφ' ὅσον ψάλλομεν τοὺς εἰρμοὺς ἄνευ στίχων, σημαίνει ὅτι ψάλλομεν τὰ τροπάρια μετὰ στίχων. Ἀλλὰ ποίων; Ἐφ'

ἄσπον ἢ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται, στίχους ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Ψαλτηρίου οὐ ψάλλομεν. Ἐνταῦθα ὁ μόνος ἀρμόζων στίχος εἶναι Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς:—

47. Ἐκ τῶν προῤῥηθέντων ἐγκωμίων. Τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος προβλέπει λόγον Ἀνδρέου Κρήτης οὗ ἡ ἀρχὴ *Μυστήριον ἢ παροῦσα πανήγυρις* (Δ/σκη I, 488):—

48. Μετὰ τὴν α΄ ᾠραν ἢ κγ΄ (23) Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ τῆς ἐνταῦθα πνευματικῆς πανηγύρεως καὶ ἐπιτεύξεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν*:—

49. Ἄς μὴ ἀναμείνη ὁ τυπικάρης, ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς εἰς τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Ταῦτα ἐν τοῖς μηναίοις ἐκ τοῦ τυπικοῦ τοῦ Γ. Βιολάκη. Εἰς τὸ β΄ ἀντίφωνον, ἐὰν ψαλῆ, καὶ εἰς τὸ Εἰσοδικὸν *Σῶσον ἡμᾶς Ὑἱὲ Θεοῦ, πρεσβείαις τῆς Ἀχράντου σου Μητρὸς*:—

50. Κατὰ τὰ διαταττόμενα ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας:—

51. Τοῦτο γράφεται διὰ τὴν τότε σπάνιν τῶν χειρογράφων. Ἀκολουθία ἀντεγράφων αὐτοτελῶς, ἀλλὰ τὰ ἀντίτυπα ἦσαν ὀλίγιστα:—

52. Λόγον εἰς τὸ ἅγιον Μανδήλιον ἔχει γράψει ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (913-959):—

53. Ἡ κανονικὴ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου γίνεται μετὰ θ΄ ἡμέρας (εἰς τὰ ἐννιάμερα). Τοῦτο καταγράφεται εἰς τὸ τυπικὸν Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος (Δ/σκη I, 493). «κγ΄. Ἐν ταύτῃ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ». Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τυπικὸν τοῦ 1292 (αὐτόθι, I, 862). Εἰς τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος «Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀποδίδεται ἡ ἑορτὴ καὶ γίνεται ἡ ἀκολουθία ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἔν τε τῷ ἑσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ τῇ Λειτουργίᾳ, προψάλλομεν δὲ καὶ τὸν ἅγιον».

Ὅμως ἐν Ἀγίῳ Ὅρει ἄλλη τάξις ἐπικρατεῖ. «Ἐν παντὶ τῷ Ἀγιωνύμῳ Ὅρει εἴθισται ἀποδίδοσθαι τὴν ἑορτὴν (τὴν Κοίμησιν) εἰς τὰς κη΄ τοῦ παρόντος, ὡς καὶ τὸ τοῦ Διονυσίου διαλαμβάνει» (τυπικὸν Ἀγ. Παντελεήμονος τοῦ 1841, ἐν Δ/σκη III, 599).

Καὶ τοῦτο ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν ἔφορον τοῦ Ἁγίου Ὅρους, τὴν Κυρίαν Θεοτόκον:—

54. Τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ συμφωνεῖ καὶ ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος. Τὸ μηναῖον προβλέπει ἑτέραν περικοπὴν πρὸς Κορινθίους Α΄. Ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους. Ζήτει Κυριακῇ ι΄:—

55. Τοῦτο ἐκπεσὸν ἐκ τοῦ μηναίου, εὐρήσεις εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ιζ΄ Ἰανουαρίου καὶ ἄλλοῦ εἰς ἑορτὰς ὁσίων:—

56. Κυρίως τὰς θεσπεσίας διδασκαλίας τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ:—

57. Καὶ τοῦτο ἐκπεσὸν εὐρήσεις εἰς τὸν μεγάλον ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἀλλαχοῦ:—

58. Ἐπειδὴ ὁ μικρὸς ἑσπερινὸς ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐν χρήσει μηναίων, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὸν τιπούκειτον τῶν τροπαρίων. Τὰ στιχηρὰ εὐρήσεις εἰς τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς λ΄ τοῦ παρόντος μηνός:—

59. Τοῦτο εὐρηται μετὰ τὴν μεγάλην δοξολογίαν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ ἁγίου ἐλαίου (τὸ β΄):—

60. Ἐκ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου φύλαττε εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σὲ δοξάζωμεν τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν:—

61. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν δὲν διευκρινίζει ποῖά εἰσι τὰ ψαλτέα στιχηρὰ προσόμοια, ἀλλὰ τὰ μόνα ὑπάρχοντά εἰσι τῶν αἰνῶν. Ἄτινα καὶ ἀναγκαστικῶς ψάλλομεν ἐνταῦθα μετὰ στίχων α΄: Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ β΄: Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ:—

62. Τὸ δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ. Καὶ νῦν, Δέσποινα πρόσδεξαι:—

63. Πρόκειται μᾶλλον περὶ παραδρομῆς διότι τὸ θεοτοκίον τοῦτο ψάλλεται εἰς τὴν

Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ λιτῇ καὶ σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἑορτὴν ἐκείνην (τὴν ὀλόφωτον ψυχὴν αὐτῆς... παρατίθησι). Ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ ἐτέρου θεοτοκίου ἐκπεσόντος ἀλλ' ἔχοντος τὴν αὐτὴν ἀρχήν. Προτιμητέον γοῦν τὸ Μακαρίζομέν σε Θεοτόκε Παρθένε, ὡς ἐν τῷ μηναίῳ:—

64. Ἀνύμφευτε Παρθένε, ὡς ἐν τῷ μηναίῳ:—

65. Λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσι εἰς τὴν ἀποτομὴν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (ὁ ἔχων ἀρχὴν Πάλιν Ἡρωδίας μαίνεται, ἐστὶ νόθος, ὡς καὶ ἕτεροι δύο), Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Θεόδωρος ὁ Πτωχοπρόδρομος, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς κ.ἄ.:—

66. Ἐκ τοῦ Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

67. Τὰ ἐντυπα μηναῖα ἄλλως διατάττουσι. Ἐχουσι τὸν β' κανόνα ὡς α', ὡς δὲ β' κανόνα ἔχουσι ἕτερον εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον ἀλλ' εἰς διαφόρους εἰρμούς Τὸν Ἰσραὴλ ἐκ δουλείας:—

68. Ἰστέον ὅτι ἀπουσιάζει κανὼν τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν Πέτρου καὶ Παύλου. Κακῶς τὸ μηναῖον ἀναγράφει ὅτι ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου προηγεῖται εἰς ζ' τῶν κανόνων τοῦ Τιμίου Προδρόμου:—

69. Τὰ μηναῖα τάττουσι τοῦτο δεύτερον. Πρῶτον ἔχουσι τὸ Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος, τὴν ἱερὰν κεφαλὴν:—

70. Εἴτε εἰς τοὺς αἴνους εἴτε μετὰ τὴν δοξολογίαν ψάλλοντες τὰ ἐν τῷ μηναίῳ ἰδιόμελα:—

71. Καταλύομεν εἰς οἶνέλαιον ἐν οἷα ἡμέρα τύχη διὰ τε τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας καὶ τὴν μεγάλην δοξολογίαν. Ταῦτα διὰ τὰς ἱεράς Μονὰς ἔνθα ἡ ξηροφαγία (ἡ ἀνέλαιος νηστεία δηλονότι) σύνηθές τι ἐστι, τρεῖς τῆς ἐβδομάδος καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτόν. Διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἄλλη τάξις. Σπανίως νηστεύοντες τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, ἄς νηστεύσωσι ταύτην τὴν ἡμέραν. Ἐξ ἄλλου οὐδ' ἀγρυπνίαν ἐπετέλεσαν:—

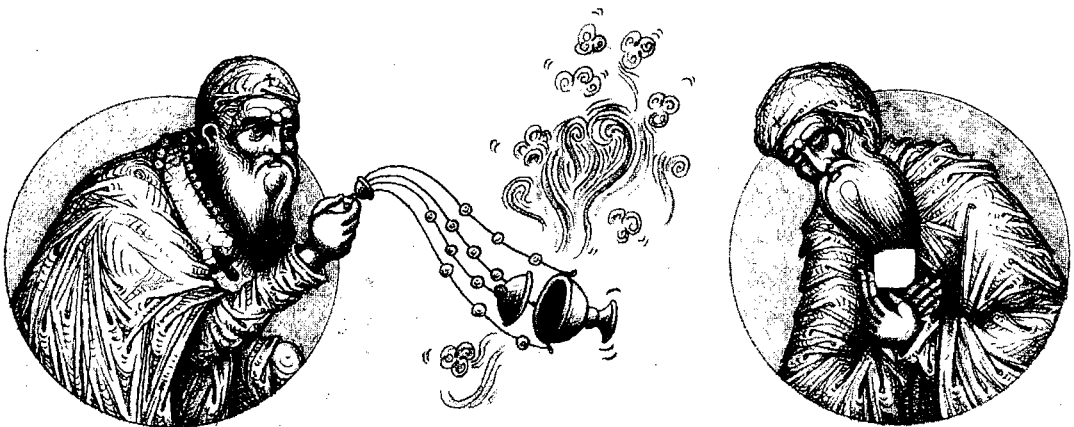
72. Τὰ τοῦ μεγάλου ἐσπερινοῦ Γενεθλίων τελουμένων. Τὸ μηναῖον ἔχει προσόμοια ἦχος δ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς, Ὁ παλαιᾶς καὶ καινῆς θεῖος μεσίτης:—

73. Τὸ μηναῖον ἔχει Γενεθλίων τελουμένων:—

74. Διὰ τὰ κατόπιν ἀκολουθητέα ἡ τάξις τοῦ μηναίου:—

75. Ταῦτα εὐρήσεις εἰς τοὺς αἴνους:—

76. Ὅποτε ψαλήσεται μόνον ὁ β' κανὼν εἰς ζ'. Εἰ δὲ βούλει ἑορτάσαι τὴν ἁγίαν Ζώνην παράλειπον τὴν Ὀκτώηχον καὶ ψάλε καὶ τὸν πρῶτον κανόνα μετὰ τῶν εἰρμῶν (δίς), οὓς εὐρήσεις ἐν τῷ εἰρμολογίῳ ἢ ἐν τῇ Ὀκτώηχῳ τῇ Κυριακῇ τοῦ δ' ἦχου:—

Πιάραξις τοῦ τύπου τῆς ἀγίας καὶ
Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς
ἡ τοῦ τοῦ Τριωδίου¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'

Ἡ Κυριακῆ ἐν ἡ ἀναγι-
νώσκεται τὸ θεῖον καὶ
ιερόν Εὐαγγέλιον τῆς
παραβολῆς τῶ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου
ἐσπέρας, ἡγουν ὀψὲ σαββάτου ἐν τῇ ἀ-
γρυπνία, μετὰ τὸν προοιμαχὸν ψαλμόν,
στιχολογῶμεν τὸ Μακάριος ἀνὴρ, τὸ δ'
ἡ ὅλον τοῦ Φαλτηρίου. Εἰς δὲ τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχου ἰ καὶ ψάλ-
λομεν τῆς ὁἰκῆ στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ
ἀνατολικά ζ' καὶ τῶ Τριωδίου ἰδιόμελα β',
δευτεροῦντες τὸ ἐν, ἡ δ' Ἰὴ προσευ-
ξώμεθα φαρισαϊκῶς, ἀδελφοί. Φαρι-
σαῖος κενοδοξία νικώμενος. Δόξα, ἡ
πρὸς Παντοκράτορ Κύριε. Καὶ νῦν, ἡ τὸ
δ' τοῦ ἡχου. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ τῶ ἀ-
γίου τῆς Ἰβονῆς, ὡς σὺνηθεσ. Εἰς τὸν γί-
χον, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆ, τοῦ γίχου καὶ τὰ
κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, ἡ πρὸς Βεβαρη-
μένων τῶν ὀφθαλμῶν μου. Καὶ νῦν, τῆς
ὁἰκῆ ἡ ὁ αὐτὸς Μαὸς καὶ πύλη ὑπάρ-
χεις. Ἄπολυτικίον Θεοτόκε Παρθένε.
Πέγομεν αὐτὸ ἐκ τρίτου. Καὶ γίνεται ἡ εὐ-
λόγησις τῶν ἄρτων καὶ ἡ διάδοσις καὶ ἀ-
νάγνωσις μεγάλη²:-

Ἰστέον ὅτι τὴν ἀκορυθίαν τῶ ἐπιλα-
χόντος ἀγίος ἐν τῇ Κυριακῇ ταύτῃ ψάλ-
λομεν τῇ Παρασκευῇ εἰς τὸ ἀπόδειπνον,
εἰ μή που τύχη ἀγίος μεγάλου μνήμη:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλλον
τὸ θεὸς Κύριος, εἰς τὸν ἡ τῆς ὁἰκῆ. Καὶ
λέγομεν τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτικίον ἐκ
δευτέρου, τὸ δὲ ἡ ἅπαξ. Ἡ σὺνήθεσ ἡ
τὰ ἡ τῆς ὁἰκῆ. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἡχου.
Τὸ προκείμενον. Τὸ Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐ-
αγγέλιον ἐωθινὸν τῶ ὕφους³. Ἀνάστασις

Χριστοῦ θεασάμενοι. Ὁ Πεντηκοστός.
Δόξα, ἡ πρὸς Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι.
Καὶ νῦν, ἡ ὅμοιον Τῆς σωτηρίας εὐθυ-
νόν μοι. Εἴτα ἡ πρὸς Ἐλέησόν με ὁ Θε-
ὸς κατὰ τὸ μέγα ἐλεός σου. Τὰ πλήθη τῶν
πεπραγμένων μοι δεινῶν. Οἱ κανόνες οἱ
ἀναστάσιμοι⁴ τῆς ὁἰκῆ καὶ τῆς Θεοτόκου.
Εἴτα τῶ Τριωδίου εἰς γ', ἡ πρὸς Ὡς
ἐν ἡπειρῶ πεζεύσας. Παραβολαῖς ἐμ-
βιβάζων. Ἄπο γ' ἡ πρὸς Ταχὺ
προκατάλαβε. Ταπεινώσις ὑψωσε. Δό-
ξα, ἕτερον ὅμοιον Ταπεινώσις ὑψωσε,
πάλαυ τελώνην κλαυθμῶ. Καὶ νῦν, ἡ ὅ-
μοιον Ταχὺ δέξαι Πέσποινα. Ἄφ' ἕκτης
τὸ κοντάκιον ἡ δ' πρὸς Ἐπεφάνης σή-
μερον. Φαρισαῖς φύγωμεν. Καὶ ἕτερον
κοντάκιον, εἰ βούλει, ἡ γ' πρὸς Ἡ Παρ-
θένος σήμερον. Στεναγμοὺς προσοίσω-
μεν. Μετὰ τὴν γ', ἐξαποστειλάριον, τὸ
ἐωθινὸν ἀναστάσιμον. Εἴτα τοῦ Τριω-
δίου πρὸς Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν.
Ἐψηγορίαν φύγωμεν. Ἐτερον Ὁ ποι-
ητῆς τῆς κτίσεως. Εἰς τοὺς αἶνας στιχηρὰ
ἀναστάσιμα τῆς ὁἰκῆ δ'. Καὶ τῶ Τριωδίου
ἰδιόμελα δ'. Τοὺς δύο πρώτους καὶ τοὺς
δύο τρίτους, λέγοντες καὶ τοὺς σὺνήθεις
ἀναστασίμους γίχους. Στιχηρὰ ἰδιόμελα
ἡ δ' Ἰὴ προσευξώμεθα φαρισαϊκῶς.
Φαρισαῖος κενοδοξία νικώμενος. Στίχος:
Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεὸς μου, ὑψωθήτω ἡ
χεὶρ σου. Ἠχος γ' Τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ
Φαρισαίου. Στίχος: Ἐξομολογήσομαι σοι.
Τοῦ Φαρισαῖος τὴν μεγάληαυχον φωνήν.
Δόξα, ἡ πρὸς Ταῖς ἐξ ἔργων καυχῆσεσι.
Καὶ νῦν, Ἐπερευλογημένη ὑπάρχεις
Θεοτόκε. Προλογία μεγάλη καὶ ἀπόλυ-
σις. Καὶ ἡ σὺνήθεσ λιτή⁵, ἐν ἡ ψάλλομεν
τὸ ἐωθινὸν ἰδιόμελον στιχηρόν:-

Πεῖ εἶδέναι ὅτι τὰ ἰδ' ἐωθινὰ στιχηρὰ
τῶν εὐαγγελίων ἀπὸ τῆς παρούσης Κυ-
ριακῆς καὶ μέχρι τῶν ἀγίων Πάντων ἐν
ταῖς λιταῖς τῶ ὄρθρου ψάλλονται εἰς τὸ
Δόξα καὶ νῦν:-

Ἰστέον δὲ ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς Κυ-

ριακῆς ἀρχόμεθα ἀναγινώσκειν, μετὰ τὴν ἐν τῷ νάρθηκι ἀπόλυσιν τῆς λιτῆς, τὰς Κατηχήσεις τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τῆς Στεδίτου:—

Καὶ εἰ μὲν ἐνδημεῖ ὁ καθηγόμενος ἀναγινώσκονται παρ' αὐτοῦ. Εἰ δ' οὐ, ὑπὸ τῷ ἐκκλησιαάρχῃ, ἱσταμένων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἀδελφῶν⁶:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τῆς οὐρανῆ⁷. Προκείμενον τοῦ δρόμου τοῦ ἤχου⁸. Εἰς τὸν Ἀπόστολον, ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β' *Τέκνον Τιμόθεε, παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ. Ἄλ-*

ληθιστὰρον τῷ ὕφους⁹. Εὐαγγέλιον κατὰ Λυκᾶν *Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι. Τέλος ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Κοινωνικὸν* *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν:—*

Χρῆ γινώσκειν, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἐβδομάδι νηστεύουσιν οἱ τρισκατάρτοι Ἀρμένιοι τὴν βδελυρὰν αὐτῶν νηστείαν, τὴν λεγομένην τοῦ ἀρτζιβουρί¹⁰. Ἡμεῖς δὲ καθ' ἐκάστην ἐσθίομεν τυρὸν καὶ ψά, ἀνατρέποντες τὸ ἐκείνων δόγμα τῆς τοιαύτης αἰρέσεως:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ βιβλίον τοῦ Τριωδίου εἶναι ἐκ τῶν σπανίων περιπτώσεων λειτουργικῶν βιβλίων, ὅπερ ὑπέστη τὰς ὀλιγωτέρας ἀλλοιώσεις διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀκολουθεῖ ἐν τοῖς πλείστοις τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ. Τοῦτο ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὸ ὅτι δὲν ἀναφέρεται εἰς πανηγυρισμοὺς ἁγίων, ὅπου αἱ προσθαφαιρέσεις (καὶ κυρίως αἱ προσθηκαὶ) εἰσὶ συνήθεις καὶ ἐλαφρᾶ τῇ συνειδήσει, ἀλλ' εἰς μετάνοιαν μὴ ἐπιδεικτικὴν ἀλλοιώσεων. Εἶναι δὲ πολλάκις καὶ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ λεπτομερέστερον.

Ψάλλομεν δὲ ἀναστάσιμα τοῦ τρέχοντος ἤχου (τοῦ ἐνορδίνου ἤχου):—

2. Ὑπάρχουσι δύο λόγοι, νόθοι ἀλλ' ὠραῖοι, Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου. Ὁ εἰς ἔχει ἀρχὴν *Οἱ πόρρωθεν τοὺς λειμῶνας θεασάμενοι, ὁ δὲ ἕτερος* *Τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος ἐπιθυμεῖ τὴν πλεονεξίαν*. Εἰσὶ δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, Σεβηριανοῦ Γαβάλων:—

3. Ἦγουν τῆς σειρᾶς. Τὰ ἐωθινὰ εὐαγγέλια συνεχίζονται κανονικῶς, ἄνευ ἀλλαγῆς τινός:—

4. Ἐφ' ὅσον τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀναφέρεται εἰς ἀναστασίμους κανόνας εἰς ἀριθμὸν πληθυντικόν, συμπεριλαμβάνει καὶ τὸν σταυροαναστάσιμον. Ὅποτε ψάλλομεν α) ἀναστάσιμον εἰς δ'. Ὁ εἰρμὸς ἄπαξ, εἰς τὸ α' τροπάριον στίχος: *Δόξα τῇ ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου, Κύριε*. Εἰς τὸ β' τροπάριον εἰσέρχεται ἡ στιχολογία εἰς ιβ' *Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου*. Εἶτα β) ὁ σταυροαναστάσιμος εἰς β', γ) τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ δ) τοῦ Τριωδίου εἰς ζ'.

Σύνολον τροπαρίων μετὰ τοῦ α' εἰρμοῦ, ιδ'. Δυνάμεθα ὅμως ἵνα ψάλωμεν ἀκωλύτως τὸν ἀναστάσιμον εἰς δ', τὸν τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τοῦ Τριωδίου εἰς ζ':—

5. Ψάλλοντες ἰδιόμελον τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς ἐκ τοῦ ἐνορδίνου ἤχου. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ τυχὸν ἐωθινόν. Λιτανεύομεν ἐν τῷ νάρθηκι λέγοντες καὶ τὰς συνήθεις εὐχάς:—

6. Ἡ συνήθης πράξις τανῦν, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἐρειδομένη, ἔχει ὡς ἐξῆς: Μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς α' ὥρας *Χριστὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἐν τῷ νάρθηκι*, ὁ καθηγούμενος ἢ ὁ τὸν τόπον αὐτοῦ ἐπέχων, ἐστραμμένος πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸ τῶν κεκλεισμένων βασιλικῶν πυλῶν, ἐκφωνεῖ *Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Κατήχησις* (τάδε) *περὶ* (τοῦδε), καὶ ὁ ἀναγνώστης τὸ *Εὐλόγησον, πάτερ*. Καὶ τοῦ καθηγουμένου ἐπειπόντος *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε καὶ ἡμῶν εἰπόντων τὸ Ἀμήν*, ἄρχεται τῆς

ἀναγνώσεως, ἧς ἀκροώμεθα ὀρθοί. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀναγνώσεως λέγομεν τὸ τροπάριον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Ὁρθοδοξίας ὁδηγὲ καὶ ἀσπαζόμεθα τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, εἰ ἔστι. Καὶ ἀπόλυσις. Ἐπειδὴ, αἱ Κατηχήσεις τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς εἰσι διεσπαρμέναι εἰς τὰς λοιπὰς αὐτοῦ Κατηχήσεις, εὐρόντες ταύτας ὁμοῦ εἰς χειρόγραφον τῆς ἱεραῆς ἡμῶν Μονῆς καταγράφομεν ταύτας ἵνα εὐχερῶς εὐρίσκωνται ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις παρὰ τῶν βουλομένων.

Τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου ἀναγινώσκομεν τὴν ργ' (103) Μικρὰν Κατήχησιν, *Περὶ τοῦ φυλάττειν τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τῆς δικαίας ἀπειλῆς τῶν ἀμελῶς διακειμένων*·—

7. Τὸ ἐν χρήσει Τριῶδιον ἀντλοῦν ἐξ ἄλλης, παρεμφεροῦς πάντως τυπικῆς διατάξεως, προβλέπει μακαρισμοὺς καὶ ἐκ τῆς ς' ᾠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Τριωδίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ψάλλομεν ς' ἀναστασίμους καὶ δ' ἐκ τῆς ς' ᾠδῆς, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ *Μακάριοι οἱ πραιεῖς*·—

8. Τὸ ἐντυπον Τριῶδιον καὶ ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος προβλέπουσι προκειμένον εἰς ἦχον πλ δ' *Εὐξασθε καὶ ἀπόδοτε*. Τοῦτο ὁμως εἶναι λανθασμένον. Τὸ ὀρθὸν εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ διαλαμβανόμενον. Προκειμένον ἦγουν καὶ ἀλληλουϊάριον τὸ τοῦ ἦχου τῆς Κυριακῆς. Τὸ τοῦ πλ δ' προκειμένον κατεγράφη ἐσφαλμένως διότι κατὰ τὸ ἔτος τῆς α' ἐκδόσεως τοῦ Τριωδίου ἐνόρδινος ἦχος τῆς Κυριακῆς Τελώνου καὶ Φαρισαίου ἦτο ὁ πλ δ'·—

9. Τὰ αὐτὰ καὶ διὰ τὸ ἀλληλουϊάριον ἰσχύουσι·—

10. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀποδίδον τάξιν τοῦ ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶνος, ἐποχῆς σφοδρᾶς συγκρούσεως Ἀρμενίων καὶ Ὁρθοδόξων ὁμιλεῖ περιφρονητικῶς περὶ τῆς νηστείας τοῦ ἄρτζιβουρίου, ἧτις ἦν ἀρχαιοτάτη νηστεία τῶν Ἀρμενίων, εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ φωτιστοῦ αὐτῶν Γρηγορίου τὸν Δ' αἰῶνα. Ἦν δὲ ἡ νηστεία αὕτη αὐστηρὰ μιᾶς ἐβδομάδος καθ' ἣν ἦσθιον μόνον ἄλας καὶ ἄρτον καὶ ἔπινον μόνον ὕδωρ. Ἡ λέξις εἶναι ἐξελληνισμὸς τῆς ἀρμενικῆς λέξεως «ἀρατσαβῶθ», ἧτις σημαίνει μηρυτῆς, μανδάτωρ, ἀναγγέλων. Εἰς ἀντίδρασιν αὐτῆς τῆς νηστείας καταλύουσι, λέγουν, οἱ Ὁρθόδοξοι. Ὅμως οἱ Ὁρθόδοξοι καταλύουσιν ὡς δῶρον διὰ τὴν ἐπερχομένην αὐστηρὰν νηστείαν τῶν πενήτην ἡμερῶν. Πάντως τὰ θρυλούμενα ὑπὸ τῶν τότε Ὁρθοδόξων περὶ τοῦ ὅτι ὁ Ἀρτζιβούρης ἦν κύων ὃν ἀποθανόντα, ὁ κάτοχος αὐτοῦ Σέργιος πενθήσας ἐθεσμοθέτησε τὴν νηστείαν ταύτην, ἀνήκουσιν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς (νοσηρᾶς) φαντασίας φανατικῶν τινῶν κακοκαλογήρων·—

Εἰδησις τοῦ τύπου
τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἰσώτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'

Τῇ Κυριακῇ ἐν ἣ ἀναγινώσκεται τὸ *Ζεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον* τῆς

παραβολῆς τῆς Ἰσώτου υἱοῦ, τῷ *Σαββάτῳ ἐσπέρας ἐν τῇ ἀρρυπνίᾳ*, μετὰ τὴν συνήθη *ἄλλο*, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχης *ί* καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς *ἄλλο*

ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῷ Τριωδίου ἰδιόμελα δύο, τοὺς πρώτους ἦχους, δευτεροῦντες αὐτά. Ἦχος δ' εἰς ἀναμάρτητον χώραν. Ἐπιγνώμεν ἀδελφοὶ τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν. *Πόξα, ἦχ β' Ὡ πόσων ἀγαθῶν, ὁ ἄθλιος ἐμαυτὸν ἐστέρησα. Καὶ νῦν, Ἦ* τὸ πρῶτον τῆς ἠχοῦ. *Εἶσδος, Φῶς ἰλαρόν. Προκειμένον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. Εἰς τὴν λιπὴν ὡς σύνηθες τὸ γιχηρόν¹ τῆς ἰσονῆς. Ἄπο γίχου, τῆς *ἄλλο* καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. *Πόξα, ἦχ ἄβ Τῆς παπεικῆς δωρεᾶς διασκορπίσας τὸν πλδτον. Καὶ νῦν, Ἦ Ὁ ποι-**

ητής και λυτρωτής με Πάναγνε, Χριστός. Ἄπολυτικιον, τὸ Θεοτόκε Παρθένε, ἐκ τρίτου. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀρτυπνίας, ὡς σύνθηες²:-

Ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τροπάριον τῆς ὁἰκῆς, τὸ ἀναστάσιμον (δύς) καὶ τὸ Ξ. Ἡ συνήθης ἁγῶς καὶ ὁ πολυέλεος³, οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἤχου, τὸ Πᾶσα πνοή. Καὶ εὐαγγέλιον ἐωθινόν. Εἶτα Δόξα, ἡἶ ἡδ' Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι. Καὶ νῦν, ὁμοιον Τῆς σωτηρίας εὐθινόν μοι πρίβους. Εἶτα ἡἶ ἡβ' Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν. Οἱ κανόνες, οἱ ἀναστάσιμοι, τῆς Θεοτόκου⁴ καὶ τῷ Τριωδίῳ εἰς γ'. Τοῦ δὲ μηνιαίου τὴν ἀκολουθίαν ψάλλομεν εἰς τὰ ἀποδείπνα τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας⁵. Ὁ κανὼν ἡἶ β' πρὸς Τὴν Μωσέως ῥόδην. Ἰησοῦ ὁ Θεὸς μετανοοῦντα δέξαι νῦν κάμει. Καταβασίας δὲ λέγομεν τοὺς εἰρμούς τῷ κανόνος. Ἄπο γ' ᾠδῆς ἁ, ὅπερ λέγομεν ἐκ δευτέρου ἡἶ δ' πρὸς Τὸν τάφον σου Σωτήρ. Ἄγκάλας πατρικάς. Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ξ ὁμοιον Ἄνυμφευτε ἀγνή. Ἄβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡἶ γ' πρὸς Ἡ Παρθένοσ σημερον. Τῆς πατριάσ δόξης σου. Μετὰ τὴν γ' ᾠδῆς, ἑξαποστειχάριον τῆς ὁἰκῆς. Εἶτα τοῦ Τριωδίου πρὸς Γυναῖκες ἀκουτίσθητε. Τὸν πλοῦτον ὃν μοι δέδωκας, καὶ ἄλλο ὁμοιον Ἐσκόρπισα τὸν πλοῦτόν σου. Καὶ ἕτερον Ξ Ἄγια μητροπάρθενε. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ τῆς ὁἰκῆς ἀναστάσιμα δ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν. Καὶ τῷ Τριωδίου ἰδιόμελα στιχηρὰ γ' τὸν ἡἶ β' καὶ ἡἶ δ' καὶ ἡἶ ἡδ'. Λέγομεν δὲ καὶ τοὺς συνήθεις γίχους, ἡἶ β' Τὴν τοῦ Ἰωάννου φωνήν. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἡἶ ἡδ' Παπανήσας ἀσώτως, καὶ τὸ ἕτερον. Δόξα, ἡἶ ἡβ' Πάτερ ἀγαθὲ ἐμακρύνθην ἀπὸ σέ. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε. Προλογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Καὶ ἡ συνήθης λιτή, ἐν τῇ ψάλλομεν

τὸ ἐωθινὸν ἰδιόμελον. Καὶ ἀναγινώσκονται καὶ αἱ Κατηχήσεις⁶:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ τῆς ὁἰκῆς⁷. Προκείμενον τοῦ Ἄποστόλου τῷ ὕψους τοῦ ἤχου⁸. Ἄποστολος πρὸς Κορινθίους πρώτη Ἀδελφοί, πάντα μοι ἔξεστιν. Ἀλληλουϊάριον τῷ ἤχου. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν Ἐἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην ἄνθρωπος τις εἶχε δύο υἱούς. Τέλος καὶ ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον:-

Πεῖ δὲ γινώσκεις, ὅτι τῇ ἑβδομάδι τῆς Ἀπόκρεω ἀλληλουϊὰ ἐψάλλομεν. Ἐκκόπτομεν δὲ καὶ τὸ ἐν ἁ τοῦ Φαληγίου ἀπὸ τῷ ὄρθρου καὶ λέγομεν αὐτὸ εἰς τὸν ἑσπερινόν. Ὡσαύτως ποιοῦμεν καὶ τῇ ἑβδομάδι τῆς Τυρινῆς, ἀνευ τῆς Τετάρτης καὶ τῆς Παρασκευῆς. Ἐν γὰρ ταύταις ψάλλομεν ἀλληλῆια, ποιῶντες καὶ μετανοίας. Ἐκτελοῦμεν καὶ νηστείαν κατὰ τὸν ἐπακολουθήσοντα τύπον, εἰ μὴ ἐστὶν αὐτῇ ἡ κυρία ἡμέρα τῆς Ὑπαπαντῆς. Μετὰ δὲ τὸν ἑσπερινόν, ἐν ταῖς δυοῖς ταύταις ἡμέραις ἐσθίομεν τυρὸν καὶ ῥά, πρῶτον καὶ τὸν κανόνα τῷ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητῆ, τὸν λέγοντα: Πεῖ νηστεύειν τοὺς μοναχοὺς τῇ δ' καὶ τῇ γ' τῆς Τυροφάγου, καὶ μετὰ τὴν τῶν Προηγιασμένων⁹ ἀπόλυσιν ἐσθίειν τυρὸν καὶ ῥά ὅπως ἂν εὐρεθῶσι¹⁰:-

Ἐνατρέπει δὲ ὁ κανὼν, τὸ δόγμα¹¹ τῶν Ἰακωβιτῶν¹² καὶ τὴν τῶν τετραδιτῶν¹³ αἴρεσιν:-

Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ ἀκολουθία τῶν χαγχανόντων ἀγίων τῷ Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀπόκρεω, ψάλλεται ἐν τοῖς παρελθοῦσιν ἀποδείπνοις, εἰ μὴ πρὸς τὴν μέγαλον ἀγίαν μνήμη:-

Τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας, μνήμην ἐπιτελοῦμεν, πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν:-

Τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας μετὰ τὸν προομιακὸν καὶ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχους γ'. Καὶ ψάλλομεν τῆς δ'ἠψὶ στιχηρὰ μαρτυρικὰ τοῦ δρόμου γ', τῷ ἐνορδίνου ἤχῳ¹⁴. Καὶ τοῦ Τριωδίου προσόμοια γ' ἡχ' ἡδ' πρὸς Ὁ ἐν Ἐδέμ παράδεισος. Τῶν ἀπ' αἰῶνος σήμερον νεκρῶν. Πόξα, ἡχ' ἡβ' Θρηνηῶ καὶ ὀδύρομαι. Καὶ νῦν, Ἦ τὸ δ' τῷ ἤχου. Φῶς ἰλαρόν. Ἄντι δὲ τοῦ προκειμένου, λέγομεν ἀλληλουῖα εἰς ἡχ' ἡβ'. Στίχος δ': Πακάριοι οὐς ἐξέλεξω καὶ προσελάβου Κύριε, κατασκηνώσουσιν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. Στίχος β': Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσονται. Ἐκτενής. Εἰς τὸν γίχον, τὰ δ' μαρτυρικὰ τῷ ἤχῳ¹⁵ καὶ τὰ β' νεκρώσιμα Ἰωάννου τοῦ Παμασκηνῶ¹⁶ εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ'. Πόξα, ἡχ' ἡβ' Ἀρχή μοι καὶ ὑπόστασις. Καὶ νῦν, Ἦ, ὁ αὐτὸς Πρεσβεΐαις τῆς τεκνύσης σε. Τὸ Νῦν ἀπολύεις τὸν δουλόν σε. Τροπάριον ἡχ' ἡδ' Ὁ βάθει σοφίας φιλανθρώπως. Πόξα, τὸ τέλος τῷ πῶ. Καὶ νῦν, Ἦ, ἡχ' ὁ αὐτὸς Σε καὶ τεῖχος καὶ λιμένα:-

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ λυχνικῶ, ποιούμεν ἐν τῷ νάρθηκι παννυχίδα¹⁷ εἰς τοὺς κοιμηθέντας καὶ ψάλλομεν τὸν ἐνορδίνον¹⁸ κανόνα τῆς δ'ἠψὶ, τὸν νεκρώσιμον¹⁹:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλλον, ἀλληλουῖα εἰς ἡχ' ἡδ'²⁰. Ὁ βάθει σοφίας φιλανθρώπως. Πόξα, τὸ τέλος. Καὶ νῦν, Σε καὶ τεῖχος καὶ λιμένα ἔχομεν. Ἡ συνήθης ἄλλο. Ἐν δὲ ταῖς συναπταῖς πάσαις τῆς ἄλλο καὶ τῷ κανόνος μνημονεύονται πάντες οἱ προαπελθόντες πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν. Φάλλεται δὲ καὶ ὁ Ἄμωμος, εἰς στάσεις δύο²¹, σὺν τοῖς εὐλογηταρίοις τροπαρίοις, τοῖς νεκρωσίμοις. Εἰς τὴν δ' ἄλλο λέγομεν τὰ συνήθη ἡ νεκρώσιμα καὶ μαρτυρικὰ. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ἄμωμον εἰς στάσεις β' καὶ μνημονεύει ὁ ἱερεὺς μετὰ τὴν δ' στάσιν. Εἰς δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς β' στάσε-

ως τὰ νεκρώσιμα εὐλογητάρια, ὡς προεῖρηται. Ἐἶτα συναπτὴ καὶ μνημονεύει πάλιν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις, ἡχ' ἡβ' Ἄνάπαυσον Ὁσὴν ἡμῶν. Καὶ τὸ Ἦ ἐκ Παρθένου ἀνατείλας. Ὁ Ν'. Στιχολογοῦμεν δὲ καὶ τὸ Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν. Κανόνα δὲ ψάλλομεν τῷ ἀγίῳ τῆς Μονῆς τὸν εἰς τὸν ἡχ' εἰς γ'²² καὶ τοῦ Τριωδίου εἰς η'. Φάλλεται δὲ καὶ ἡ β' ᾄδ', ἄνευ τῆς ἄλλο καὶ ὠδῆς τῷ Φαλητρίῳ²³. Ἀναγινώσκονται δὲ λόγοι νεκρώσιμοι. Ζήτει τέτους εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς πρὸς Κορινθίους δ' ἐπιστολῆς²⁴. Ὁ κανὼν ἡχ' ἡδ' Ἄσμα ἀναπέμφωμεν λαοί. Ἄπο γ' ᾄδ', ἡχ' ἡβ' πρὸς Τὸν συνάναρχον Λόγον. Ὁ δι' ἡμᾶς ὑπομείνας. Πόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ἦ Τὴν ταχεῖάν σε σκέπην. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἡχ' ἡδ' Μετὰ τῶν ἀγίων ἀνάπαυσον Χριστέ. Μετὰ τὴν Ἰ' τὰ ἐξαποστειλάρια, πρὸς Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις. Ὁ καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων. Ἐστερν πρὸς Γυναῖκες ἀκουτίσθητε. Ἄνάπαυσον τοὺς δούλους σου. Καὶ ἕτερον ὅμοιον Μαρία θεονύμφευτε. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ τοῦ Τριωδίου. Ἰσῶμεν γίχους δ' (καὶ ψάλλομεν) στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' ἡδ' πρὸς Ὁ ἐν Ἐδέμ παράδεισος. Πεῦτε πρὸ τέλους πάντες ἀδελφοί. Πόξα, ἡχ' β' Ὡς ἄνθος μαραίνεται. Καὶ νῦν, Ἦ ἡχ' ὁ αὐτὸς Χαῖρε Μαρία Θεοτόκε. Ἄπο γίχου, στιχηρὰ προσόμοια τῷ κυρίου Θεοφάνους ἐκ τῆς δ'ἠψὶ²⁵. Πόξα, ἡχ' ἡβ' Ἄλγος τῷ Ἀδὰμ ἐχρημάτισεν. Καὶ νῦν, Ἦ Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ. Τὸ πῶ Ὁ βάθει σοφίας φιλανθρώπως καὶ τὸ Σε καὶ τεῖχος καὶ λιμένα ἔχομεν. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν. Καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος τῷ Τριωδίῳ ᾄδ' γ' καὶ ᾄδ' γ'. Προκειμένου τοῦ Ἀποστόλου ἡχ' ἡβ' Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσονται. Στίχος: Πρὸς σέ Κύριε κεκρά-

ξομαι ὁ Θεός μὲν. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ' Ἄδελφοί, πάντα μοι ἐξεστίν. Καὶ τὸν εἰς τοὺς νεκρούς. Οὐδέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί. Ἀλληγούια ἢ ἢ. Μακάριοι οὖς ἐξελέξω. Στίχος: Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεάν καὶ γενεάν. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας πρώτον, ἐκ τῶ κατὰ Πικᾶν. Εἶπεν ὁ Κύριος: βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. Ἔτερον Εὐαγγέ-

λιον εἰς κοιμηθέντας. Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰσδαίους: ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων. Κοινωνῶν Μακάριοι οὖς ἐξελέξω καὶ προσελάβου Κύριε καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν:—

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται ἀπαραλλάκτως καὶ ἐν τῷ Καβάτω τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Εἰς τὸν ἦχον τῆς Κυριακῆς:—
2. Τίθεται ἀνάγνωσις μεγάλη. Ἀναγινώσκομεν δὲ τὸν ὑπέροχον (καίτοι νόθον) λόγον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (ἀνήκοντα μᾶλλον εἰς Σεβηριανὸν τῶν Γαβάλων) εἰς τὸν Ἄσωτον οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀεὶ μέν, ἀδελφοί, τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν κηρύττειν ὀφείλομεν:—
3. Συνήθης στιχολογία ἐστὶν ἡ στιχολογία τριῶν καθισμάτων τοῦ β', τοῦ γ' καὶ τοῦ Ἀμώμου. Εἶτα τὰ εὐλογητάρια, ἡ ὑπακοὴ καὶ ὁ πολυέλεος. Εἶτα κάθισμα τοῦ Ἀσώτου. Ἐκ τῆς γ' ὠδῆς ἄτε μὴ ὑπάρχοντος κατὰ χώραν. Ὁρθότερα ὅμως τυγχάνει ἡ πρᾶξις τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου καθ' ἣν πολυέλεος οὐ προβλέπεται. Εἰς τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τίθεται ἡ ἐκ λάθους ἢ κατὰ πλεονασμόν. Ἀποδείξεις τούτου τὸ ὅτι ἀπουσιάζει κάθισμα μετὰ τὸν πολυέλεον. Ἀκολουθητέα τοίνυν ἡ πρᾶξις τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου ὡς ὀρθότερα:—
4. Ἀναστάσιμα δ', σταυροαναστάσιμα β', τῆς Θεοτόκου β' καὶ τοῦ Ἀσώτου ζ':—
5. Τῇ προηγουμένη Παρασκευῇ, οὐχὶ τῇ ἐπομένῃ. Τοῦτο ἰσχύει διὰ πάσας τὰς Κυριακάς Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου:—
6. Θεοδώρου Στουδίτου, Κατήχησις μθ' (49), Περὶ ἐγκρατείας καὶ τῆς προκειμένης ἡμῖν ὁμολογίας:—
7. Τὸ ἐν χρήσει Τριώδιον προβλέπει καὶ ἐκ τῆς ζ' ὠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Ἀσώτου. Ὅποτε λέγομεν ἀναστασίμους ζ' καὶ ἐκ τῆς ὠδῆς ταύτης δ':—
8. Λανθασμένως καὶ αὐθις Ἀπόστολος καὶ Τριώδιον ἀναγράφουσι προκείμενον καὶ ἀλληλουϊάριον τοῦ α' ἦχου. Συνεχίζεται δηλονότι τὸ λάθος τῆς προηγουμένης Κυριακῆς:—
9. Κανὼν λβ' ἁγίου Νικηφόρου (806-815), ὃν εὐρήσεις ἐν τῷ Πηδαλίῳ. Ὅμως ἐνταῦθα ἔχομεν ἀλληλοσυγκρουόμενας διατάξεις.
 - α) Κατὰ τὸν κανόνα αὐτὸν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου προβλέπονται Προηγιασμένοι κατὰ τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευὴν τῆς Τυροφάγου ἑβδομάδος. Ὡσαύτως προβλέπονται καὶ ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ' καὶ Ι' αἰῶνος (ᾶρα ἐν Δ/σκῆ Ι,112) «Τετάρτη τῆς Τυροφάγου... Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων». «Παρασκευῇ τῆς Τυροφάγου... Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων» (αὐτόθι). Τοῦτ' αὐτὸ προβλέπει καὶ τὸ τυπικὸν Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος Κων/πόλεως τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (Δ/σκῆ Ι, 509, 510).
 - β) Τὰ αὐτὰ που λέγει καὶ τυπικὸν τοῦ 1205 (Δ/σκῆ Ι,824). Καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης (†1429) ἀναφέρεται εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἐν κεφαλαίῳ νβ' τῶν Ἐρωτήσεων καὶ Ἀποκρίσεων αὐτοῦ καὶ λέγει ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐτελοῦντο Προηγιασμένοι τῇ Τετάρτῃ καὶ τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυροφάγου.

β) Κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικόν (ὄρα Τετάρτη τῆς Τυρινῆς ἑβδομάδος) ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλα τυπικὰ ἐκφράζοντα τὴν Ἱεροσολυμιτικὴν παράδοσιν, θ. Λειτουργίαι ἢ Προηγιασμένοι οὐ τελοῦνται ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις. Ἐπομένως, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις, ἐπεκράτησε τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικόν.—

10. Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχουσι διαφοραί.

Ὁ ἱερός Νικόδημος ἐν τῷ Πηδαλίῳ (ἐρμηνεία εἰς τὸν λβ' Κανόνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου Κων/πόλεως) λέγει ὅτι οἱ μοναχοὶ εὐρισκόμενοι ἐντὸς τῆς Μονῆς ἐσθίουσι ξηροφαγίαν. Εὐρισκόμενοι δὲ ἔξω ἐνθα εὐρίσκονται Ἰακωβίται (ἐν Συρίᾳ κυρίως) νὰ καταλύωσιν εἰς τυρὸν καὶ ὠά, ἀναιροῦντες τοὺς κακῶς νηστεύοντας Ἰακωβίτας. Εἰς ἕτερα μοναστήρια ὑπάρχει καὶ ἕτερα τάξις. Εἰς τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἡ κατάλυσις φθάνει ἕως ἰχθύος: «ὄθεν καὶ τὰ μοναστήρια ἔχουσιν ἔθος μετὰ τὴν ἐνάτην τῆς ἐσπέρας οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ ἰχθύος μεταλαμβάνοντες» (Δ/σκη III, 368). Ἄλλ' ἐπειδὴ μᾶλλον ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐγένετο πιστευτὸς προσθέτει: «Ἡμεῖς ἐγράψαμεν, ὡς εὖρομεν ἐγγράφως, εἰ δέ τις οὐ προσίεται, οὐδὲ πιστεύει ταῦτα, ὡς θέλει, ὡς βούλεται, οὕτω πορευέτω καὶ ὁ Θεὸς κρινεῖ αὐτῷ» (αὐτόθι).

Τέλος ἐπεκράτησε τὸ ἐσθίειν τυρὸν καὶ ὠά μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν καὶ μετὰ τὸν ἐσπερινόν, ἅπαξ δηλονότι τῆς ἡμέρας.—

11. Ἡ λέξις δόγμα οὐκ ἔχει νῦν τὴν ἔννοιαν δογματικῆς τινὸς διδασκαλίας ἀλλ' ἀπόφασιν, διαταγὴν, συνήθειαν π.χ. «ἐξῆλθε δόγμα παρὰ καίσαρος Αὐγούστου» (Λουκᾶ Β', 1).—

12. Ἰακωβίται ὠνομάζοντο οἱ Μονοφυσίται τῆς Συρίας ἐξ ἑνὸς μοναχοῦ ὀνόματι Ἰακώβου Βαραδαίου, ὃς καὶ Τζάντζαλος παρὰ τῶν Ὁρθοδόξων ἀπεκαλεῖτο (διότι ἐφόρει ῥάκη, ἤγουν τζάντζαλα) καὶ ὅστις ἀναδιωργάνωσε τὴν μονοφυσιτικὴν «ἐκκλησίαν», ἣτις καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὑφίσταται.

Σημείωσαι ὅτι οὗτοι ἐνήστευον τριήμερον αὐστηρὰν νηστείαν, ἄλατος καὶ ἄρτου μόνον γευόμενοι, τρεῖς ἑβδομάδας πρὸ τῆς Τεσσαρακοστῆς. Εἶναι ἡ νηστεία τῆς Νινευῖ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς νηστείας καὶ τῆς μετανοίας τῶν Νινευιτῶν. Αὕτη ταυτίζεται πρὸς τὴν τοῦ ἄρτζι-βουρίου τῶν ὁμοδόξων τῶν Ἀρμενίων καὶ δὲν ταυτίζεται πρὸς τὴν τυροφάγον ἑβδομάδα.—

13. Τετραδίται ἦσαν κατὰ Ματθαῖον τὸν Βλάσσαριν οἱ νηστεύοντες τὸ Πάσχα ὡς ἡμεῖς νηστεύομεν τὴν Τετάρτην διότι οὕτως ἐποιοῦν οἱ Ἑβραῖοι ἐσθιόντες ἄρτον ἄζυμον καὶ πικρίδας (λησιμονοῦντες προφανῶς τὸν ἐνιαύσιον ἀμνόν). ὠνομάζοντο καὶ τεσσαρῶρεσκαϊδεκατίται (ὄρα ιζ' κανόνα τῆς β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου) διότι ἐώρταζον τὸ Πάσχα οὐχὶ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἀλλὰ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τῆς σελήνης εἰς οἰανδήποτε ἡμέραν καὶ ἂν ἐτύγχανε, ἀκολουθοῦντες τὴν 14ην τοῦ ἑβραϊκοῦ σεληνιακοῦ μηνὸς Νισάν.—

14. Τὰ μαρτυρικὰ τοῦ δρόμου προσηρτήθησαν εἰς τὸ τέλος τοῦ Τριωδίου πρὸς διευκόλυνσιν. Ἐκεῖ εὐρήσεις ταῦτα.—

15. Ἐνταῦθα πρόκειται προφανῶς περὶ τυπογραφικοῦ λάθους ἢ ἀγνοίας τοῦ συγγραψαντος ἢ διορθώσαντος τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Τὸ ὀρθόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, εἶναι ἵνα ψαλλῆ τὸ α' μαρτυρικὸν τοῦ ἤχου, ὡς συμβαίνει εἰς πάντα τὰ Σάββατα, ἐν οἷς ψάλλομεν ἀλληλουῖα. Τοῦτο εὐρίσκεται εἰς μὲν τὴν Ὀκτώηχον τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας ἐν τοῖς ἀποστίχοις, ἐν δὲ τῷ Τριωδίῳ τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας (εἰς τὸ παράρτημα ἐν τῷ τέλει) ὡς πρῶτον ἐν τοῖς στιχηροῖς, ἐκτὸς τοῦ γ' ἤχου, ὅπερ ἐκ παραδρομῆς τίθεται ὡς τέταρτον.

Σημείωσαι ὅτι τὰ τρία ὑπόλοιπα μαρτυρικὰ ἐν τοῖς στιχηροῖς ψάλλομεν.—

16. Ταῦτα εὐρήσεις τὸ μὲν α' ὡς Δόξα εἰς τὸν ἐσπερινόν, τὸ δὲ β' ὡς νεκρώσιμον ἐν τοῖς αἰνοῖς. Στίχους δὲ λέγε α': Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ β': Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.—

17. Ἡ παννυχίς ὑπόλειμμά τι ἐστὶν ἐκ τοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ. Παννυχίς σημαίνει ὀλονύκτιος ἀγρυπνία (κατὰ πᾶσαν τὴν νύκτα). Ὅμως μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ περιωρίσθησαν εἰς τὴν Παρασκευὴν πρὸ τῶν Ἀπόκρεω, τὴν Παρασκευὴν πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς, εἰς τὸ Μέγα Σάββατον πρὸς Κυριακὴν τοῦ Πάσχα καὶ εἰς μνημόσυνα ἐκδημησάντων ἀδελφῶν. Τὸ πῶς τελεῖται ἡ ἀκολουθία αὕτη, διαδείκνυται ἐν τῇ παννυχίδι τῆς Παρασκευῆς πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς ἐσπέρας.

Σημείωσαι ὅτι ἡ ἀκολουθία τῶν μνημοσύνων ἢ τηρουμένη ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν Ἀγίῳ Ὅρει καὶ ἐν τισὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν, κατ' οὐσίαν παννυχίς ἐστὶ·—

18. Ὡς προεγράψαμεν, Ἐνόρδινος· λέξις ἑλληνολατινικὴ ἐκ τῆς προθέσεως ἐν καὶ τῆς λατινικῆς ordo, inis = τάξις. Ἐνόρδινος, λοιπόν, ὁ κατὰ τὴν τάξιν. Ἐνόρδινος ἦχος, ὁ κατὰ τὴν τάξιν ἦχος, ὁ ἦχος τῆς ἐβδομάδος ἦν διανύομεν·—

19. Ποίημα Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ εἰς τοὺς ὀκτῶ ἦχους. Εὐρηνται εἰς τὴν Παρακλητικὴν μετὰ τοὺς κανόνας εἰς πάντας τοὺς ἁγίους Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου·—

20. Ψαλλόμενον τρεῖς μετὰ στίχων α': Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ β': Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν·—

21. Στιχολογοῦμεν δὲ οὕτως. Ἐκφωνοῦμεν *Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου, καὶ ἀρχόμεθα τοῦ Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ* εἶτε στιχολογοῦντες καὶ ψάλλοντες τὴν α' στάσιν εἰς ἦχον πλ α' εἶτε ἀναγινώσκοντες, ἕως ὅτου φθάσωμεν εἰς τὸν στίχον *Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐξῆσάς με.* Ὅνπερ ἐπαναλαμβάνομεν τρεῖς. Ὁ ἱερεὺς ἀρχεται τοῦ Ἐλέησον ἡμᾶς. Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ μακαρίας μνήμης. Ὅπως Κύριος ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις. Μνημονεύων ἅμα τῶν κεκοιμημένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. Εἶτα εἰς ἦχον ὡσαύτως πλ α' στιχολογοῦμεν τὸν λοιπὸν Ἄμωμον ἕως τέλους καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ νεκρώσιμα εὐλογητάρια. Ἐὰν ἀπλῶς ἀναγινώσκομεν, τότε ψάλλομεν τοὺς τελευταίους στίχους εἰς ἦχον πλ α' *Ζήσεται ἡ ψυχὴ μου καὶ αἰνέσει σε, καὶ τὰ εὐλογητάρια.*

Πρόσχευς ὅτι ψάλλομεν καὶ τὰ *Οἱ τὸν ἁμνὸν τοῦ Θεοῦ κηρύξαντες καὶ Οἱ τὴν ὁδὸν τὴν στενὴν βαδίσαντες.* Τὰ *Δόξα καὶ νῦν καὶ τὰ ἀλληλουϊάρια* τῶν στάσεων τοῦ Ἀμώμου καταλιμπάνονται·—

22. Τοῦτο προϋποθέτει κανόνας τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς καὶ εἰς τοὺς ὀκτῶ ἦχους, ὅπερ σπάνιον. Τούτων οὖν μὴ ὑπαρχόντων ψάλλομεν τὸν ὑπάρχοντα κανόνα τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς, τὸν εἰρμὸν δις καὶ τὰ τροπάρια εἰς δ'. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι τούτου ψαλλομένου, καταλιμπάνονται οἱ εἰρμοὶ τοῦ κανόνος τοῦ Τριωδίου, πλὴν τοῦ εἰρμοῦ τῆς β' ὥδης, ἅτε μὴ ὑπαρχούσης ἀντιστοίχου ὥδης εἰς τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς.

Δυνάμεθα ἵνα ψάλωμεν ἀντὶ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς τὸν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους κανόνα ἐκ τῆς Ὀκτωήχου, μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ς'. Καὶ τοῦτο ἰδίως εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς·—

23. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ψάλλεται μὲν ἡ β' ὥδῃ μετὰ τοῦ εἰρμοῦ εἰς ἡ', ὅμως ἡ β' ὥδῃ τοῦ Μωϋσέως ἢ καταγεγραμμένη ἐν τῷ τέλει τοῦ Ψαλτηρίου καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὠρολογίῳ οὔτε ἀναγινώσκειται οὔτε στιχολογεῖται. Ἀναγινώσκειται μὴ στιχολογουμένη μόνον ἐκάστην Τρίτην τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Διὸ καὶ οἱ κανόνες ἐνῶ ἔχουσιν ἐννέα ὥδας κατ' οὐσίαν ἔχουσιν ὀκτώ·—

24. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Ἐρμηνεία εἰς τὴν Α' Κορινθίους, λόγος μ' (40) καὶ μα' (41)·—

25. Εἰς τὸν τυχόντα ἦχον τῆς ἐβδομάδος, ἅτινα εὐρήσεις ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου·—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς
τῆς Ἀπόκρεω καὶ τῆς ἐβδομάδος
τῆς Τυρινῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'

Τῆ Κυριακῇ τῆς Ἀπό-
κρεω, ἐν τῷ Σαββάτῳ,
ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν,
μετὰ τὸν προομιαικὸν ψαλμὸν ἢ συνήθης
ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γί-
χος ι'. Καὶ ψάλλομεν τῆς ὁρθῆς στιχηρὰ
ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ'. Καὶ τῷ
Τριωδίου, τῆς ἡμέρας, προσόμοια δ', ἢ
ἢ πρὸς Ὁλην ἀποθέμενοι. Ὅταν μέ-
λης ἔρχεσθαι. Δόξα, ἢ πρὸ Ὅταν τί-
θονται Ἰρόνοι. Καὶ νῦν, ἦ, τὸ πρῶτον
τοῦ ἦχου. Εἴσοδος. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προ-
κείμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐ-
πέπειαν, καὶ τὰ λοιπά. Εἰς τὴν λιτήν,
Δόξα¹, ἢ βαρὺς Τὰς τῷ Κυρίου γνόντες
ἐντολάς. Καὶ νῦν, ἦ Ὑπὸ τὴν σὴν Πέ-
σποινα σκέπη. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁρθῆς
καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, ἢ πρὸ Οἴ-
μοι μέλαινα ψυχή. Καὶ νῦν, ἦ τῆς ὁρθῆς,
εἰς τὸν αὐτὸν ἢ Ἀνύμφευτε Παρθένη.
Νῦν ἀπολύεις. Ἀπολυτικίον, Θεοτόκε
Παρθένη ἐκ τρίτου. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολου-
θία τῆς ἀρτυρίας. Εἶτα ἀνάγνωσις εἰς
τὸν Πραξαπόστολον²:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, Θεὸς Κύριος εἰς τὸν
ἢ τοῦ πρῶτου τῆς ὁρθῆς. Τροπάριον ἀνα-
στάσιμον (δύο) καὶ τῆς Θεοτόκου. Ἡ συν-
ήθης ἄλλο καὶ ὁ πολυέλεος³. Ἀναγινώ-
σκομεν δὲ καὶ τὸν περὶ φιλοπτώχειας λό-
γον τοῦ Θεολόγου, εἰς δύοσεις γ' οὗ ἡ ἀρ-
χή Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες⁴.
Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἦχου. Προκείμενον
καὶ εὐαγγέλιον ἐωθινὸν τοῦ ὕψους. Ὁ
Πεντηκοστός. Δόξα, ἢ πρὸ Τῆς μετανοί-
ας ἀνοιξόν μοι. Καὶ νῦν, ὁμοιον ἦ Τῆς
σωτηρίας εὐδυνόν μοι τρίβους. Εἶτα, ἢ

ἢ Ἐλέησόν με ὁ Θεός. Τὰ πλήθη τῶν
πεπραγμένων μοι δεινῶν. Καὶ οἱ κανό-
νες, οἱ ἀναστάσιμοι, τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ
Τριωδίου εἰς η'. Κανὼν ἢ πρὸς Βο-
ηθὸς καὶ σκεπαστής. Τὴν ἡμέραν τὴν
φοικτὴν. Καταβασία Βοηθὸς καὶ σκε-
παστής. Ἀπὸ ἡ γ', ἢ ἢ πρὸς Τὸν τά-
φον σου Σωτήρ. Τὸ βῆμά σου φοικτόν.
Καὶ τὸ ἦ, ὁμοιον. Ἐτερον ἢ ἢ πρὸς Ἐν-
νοῶ τὴν ἡμέραν. Δόξα, ἢ ὁ αὐτὸς εἰς
τὴν κοιλάδα τῷ κλαυθμῶνος. Καὶ νῦν,
ἦ, ὁ αὐτὸς Ἐλπίς τοῦ κόσμου ἀγαθή. Ἄφ'
ἐκτῆς τὸ κοντάκιον, ἢ πρὸ Ὅταν ἔλθῃς
ὁ Θεός, ἐπὶ γῆς μετὰ δόξης. Ἄφ' ἐννά-
της, ἐξαποστειλάριον τὸ ἐωθινόν. Εἶτα
τὰ παρόντα, πρὸς Τοῖς μαθηταῖς. Τὴν
φοβερὰν τῆς κρίσεως. Ἄλλο, πρὸς Γυ-
ναῖκες ἀκουτίσθητε. Ἴδου ἡμέρα ἔρχε-
ται. Θεοτοκίον ὁμοιον τὴν ὥραν τῆς ἐ-
τάσεως. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρὰ ἀναστά-
σιμα τῆς ὁρθῆς δ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν. Καὶ
τῆς Ἀπόκρεω ἰδιόμελα δύο εἰς ἢ πρὸ καὶ
ἐν εἰς ἢ πρὸ. Ἦχος ἢ Ἐννοῶ τὴν ἡμέ-
ραν ἐκείνην. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί
σοι Κύριε, ἢ πρὸ Ὅ ποία ὥρα τότε καὶ
ἡμέρα φοβερά. Καὶ ἢ πρὸ. Στίχος: Εὐ-
φρανθήσομαι καὶ ἀγαλλιάσομαι. Πα-
νιὴλ ὁ προσφῆτης. Ἦχος δ'. Στίχος: Ἀ-
νάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου. Καὶ λέγομεν
τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἢ πρὸ Προκα-
θάρωμεν ἑαυτοὺς. Δόξα, πάλιν τὸ αὐ-
τό⁶. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις.
Προελογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Εἶτα ἡ
συνήθης λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι, ψαλ-
λομένης τῷ ἐωθινῷ ἰδιόμελου. Συνάπτο-
μεν καὶ τὴν δ' ὥραν, ἐν ἣ ἀναγινώσκειται
ἡ Κατήχησις τῷ ὁσὶ πατρὸς ἡμῶν Θε-
οδώρου τοῦ Στουδίτου⁷:-

Εἰς τὴν λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ
ἀπὸ τῷ κανόνος τοῦ Τριωδίου ἡ γ'.
Προκείμενον ἢ βαρὺς⁹ Μέγας ὁ Κύριος
ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχύς αὐτῷ. Στίχος:
Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός,
τῷ Θεῷ ἡμῶν ἡδυνθείη αἶνεσις. Ὁ

Ἰπόστολος πρὸς Κορινθίους πρώτης·
 Ἰδελφοί, βρωμα ἡμᾶς ἔ παρίστησι τῷ
 Θεῷ. Ἰλληλία ἡ̅̅ π̅̅δ. Δεῦτε ἀγαλλια-
 σάμεθα τῷ Κυρίῳ ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ
 τῷ σωτηρῇ ἡμῶν. Στίχος: Προσφθάσωμεν
 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει καὶ
 ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Εὐαγγέ-
 λιον κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος·
 ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Κοι-
 νωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον καὶ Ἰγαλ-
 λιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ¹⁰:—

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε
 ἐκέκραξα, ψάλλομεν ὡς σὺνηθες, τὰ στι-
 χηρὰ προσόμοια τῶ μηναιῖς τοῦ κατὰ τὴν
 ἡμέραν ἀγίου εἰς στίχους γ¹¹. Δόξα καὶ
 νῦν, Ἕ. Εἰς δὲ τὸν γίχον, καταλιμπά-
 νεται ἡ ὁ̅̅ καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον
 τῆς ἡμέρας δις. Ἦχος π̅̅δ Λιχνευσάμενοι
 τὴν πρώτην. Στίχος: Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς
 ὀφθαλμούς μου. Καὶ ψάλλομεν αὐθις τὸ
 αὐτὸ ἰδιόμελον. Εἰς γίχος ἕτερος: Ἐλέ-
 ησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ
 ψάλλομεν καὶ τὸ μαρτυρικὸν εἰς τὸν αὐ-
 τὸν ἡ̅̅ Μάρτυρες Κυρίε, πάντα τόπον
 ἀγιαζετε. Δόξα καὶ νῦν, Ἕ ἡ̅̅ ὁ αὐτὸς
 Τὰ οὐράνια ὑμνεῖ σε, Κεχαριτωμένη:—

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι οὕτω ποιῶμεν ἀπὸ
 τῆς Κυριακῆς ταύτης ἐσπέρας εἰς τὸ λυ-
 χνικόν, ἕως τῆς Παρασκευῆς τοῦ ἀγίου
 καὶ δικαίᾳ Παζάρου:—

Ἰσαύτως καὶ εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸν
 γίχον. Σχολάζεις δὲ ἐν ταῖς τοιαύταις
 ἐβδομάσι τῆς Ἰπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς,
 τὰ μεσῶρια τῶν ὠρῶν καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀπο-
 δείπνοις ψαλλόμενος κανὼν τῆς ὑπερα-
 γίας Θεοτόκου:—

Εἰδέναι δὲ χρή, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ ἐβδο-
 μάδι τῆς Τυρινῆς, ψάλλομεν ἐν τοῖς ὄρ-
 θροις τοὺς κανόνας τῆς ὁ̅̅ ὡς σὺνη-
 θες. Ἰσαύτως καὶ τοῦ μηναιῖς τοῦ κατὰ
 τὴν ἡμέραν ἀγίου. Ἐν αἷς ὠδαῖς ψάλλο-
 μεν τὸ τριώδιον, καταλιμπάνομεν τὰς τοι-
 αύτας ὠδὰς τῶ δευτέρου κανόνος τῆς ὁ̅̅.
 Εἰ δὲ δὺειρμον ἐστὶ τὸ τριώδιον, κατα-

λιμπάνομεν καὶ τῶν δύο κανόνων τῆς
 ὁ̅̅ τὰς ὠδὰς:—

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς Τυρινῆς. Ἰναγι-
 νάσκομεν λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου
 εἰς τὸ Πρόσεχε σεαυτῷ¹²:—

Ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο
 τῶ πρώτου ἡ̅̅ τοῦ Φαλτηρίου¹³ ψάλλομεν
 τὰ τῆς ὁ̅̅. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἄλλο
 ψάλλομεν τῶ Τριώδιου ἡ̅̅ δ' πρὸς Τοῦ
 λίθου σφραγισθέντος. Ἰνέωκται τῆς
 Δείας. Δόξα, τὸ αὐτὸ πάλιν. Καὶ νῦν, Ἕ,
 ὁμοιον Τὰς χεῖράς σου τὰς Δείας. Κα-
 νόνας τῆς ὁ̅̅, τῶ μηναιῖς καὶ τὰ τριώδια,
 τοῦ κυρίε Ἰωσήφ, ἡ̅̅ δ' πρὸς Ἰδὴν
 ἐπινίκιον ἄσωμεν. Φαιδρὰ προεόρτια.
 Καὶ τὸ ἕτερον τριώδιον, εἰρμός καὶ ἡ̅̅ ὁ
 αὐτὸς. Εἰς τὸν γίχον τῶν αἰνῶν, τὸ ἰδι-
 ὄμελον, ἡ̅̅ γ' Πάντα τὸν χρόνον ἡ νη-
 στεία ὠφέλιμός ἐστι. Στίχος: Ἐνεπλή-
 σθημεν τὸ πρῶτ' τῶ ἐλέος σου. Καὶ ψάλ-
 λομεν πάλιν τὸ αὐτό. Εἶτα γίχος: Καὶ ἔ-
 στω ἡ λαμπρότης Κυρίε τοῦ Θεῶ. Καὶ
 ψάλλομεν τὸ μαρτυρικὸν εἰς ἡ̅̅ γ'. Δόξα
 καὶ νῦν, Ἕ, ἡ̅̅ ὁ αὐτὸς:—

Τῇ οὖν Δευτέρᾳ ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύ-
 ριε ἐκέκραξα, τὰ στιχηρὰ τοῦ μηναιίου.
 Ἰπὸ γίχου τὸ ἰδιόμελον δις, ἡ̅̅ π̅̅δ Διὰ
 νηστείας καθαρθῆναι, καὶ λέγομεν τοὺς
 συνήθεις στίχους καθ' ἃ χθές. Καὶ τὸ
 μαρτυρικὸν Μάρτυρες Κυρίε, ἰκετεύσατε
 τὸν Θεὸν ἡμῶν. Δόξα καὶ νῦν, Ἕ ἡ̅̅ ὁ
 αὐτὸς Τὴν ἐνδοξον καὶ ἄχραντον. Καὶ
 ἡ λοιπὴ ἀκολουθία:—

Τῇ Τρίτῃ τῆς Τυροφάγος εἰς τὸν ὄρ-
 θρον. Εἰς τὴν δευτέραν ἄλλο, ἡ̅̅ ἡ̅̅ π̅̅δ
 πρὸς Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον. Ἰπερά-
 γαθε Λόγε σὺν τῷ Πατρὶ. Δόξα, τὸ αὐτό.
 Καὶ νῦν, Ἕ Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.
 Κανόνας δὲ ψάλλομεν τῆς ὁ̅̅ καὶ τῶ
 μηναιίου. Ἐν αἷς δὲ ὠδαῖς ψάλλομεν τὸ
 τριώδιον, καταλιμπάνομεν τὰς ὠδὰς τῶ
 δευτέρου κανόνος τῆς ὁ̅̅. Εἰ δὲ δὺειρμόν
 ἐστὶ τὸ τριώδιον, καταλιμπάνονται καὶ
 τῶν δύο κανόνων τῆς ὁ̅̅ αἱ ὠδαί. Ἰνα-

γινώσκομεν δὲ καὶ τὸ μεγάλου Βασιλεῖς λόγον, τὸν *Περὶ εὐχαριστίας*¹⁴. Ὁ Ν. Καὶ τὸ τριψιδιον τῷ κυρίου Ἰωσήφ ἡχ γ' (τὸ δ') καὶ ἡχ β' (τὸ β'). Εἰς τὰ ἀπόστιχα τῶν αἰνῶν, ἰδιόμελον ἡχ γ' Ἰσμένως λαοί, τὴν νηστείαν ἀσπασώμεθα, δις. Καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν, ἦ ἡχ γ' Θεοτόκε προστασία πάντων*:-

Τῇ δὲ γ' ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, τὰ στιχηρὰ τῷ μηναῖς, ὡς σύνηθες. Ἄπὸ γίχου τὸ ἰδιόμελον ἡχ δ' *Περχαρῶς δεξώμεθα πιστοί* (δις). Μαρτυρικόν Ὡ τῆς καλῆς ὑμῶν. *Δόξα καὶ νῦν*, σταυροθεοτοκίον:-

Τῇ δ' πρωΐ, ψάλλομεν *ἀλληλεῖα*¹⁵. Ὡσαύτως δὲ ποιούμεν καὶ τῇ Παρασκευῇ. Καὶ ψάλλομεν τὰ τριαδικά, τὰ εἰς τὸν ἡχ. Ἄπὸ τῆς δ' ἡλῶ, ἡχ τῆς ἡχῶ σταυρώσιμα. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἡλῶ, ἡχ τὸ Τριψιδίον ἡχ β' πρὸς *Εὐσπλαγχίας ὑπάρχουσα*. *Μετ' εἰρήνης διελθεῖν ἡμᾶς. Δόξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν*, σταυροθεοτοκίον ὁμοιον *Παρεστῶσα τῷ Σταυρῷ σ*:-

Ἰστέον ὅτι ἐν Παλαιστίνῃ οὐ παρελάβομεν ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ποιεῖν τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυροφάγου Λειτουργίαν τελείαν, οὔτε Προηγιασμένην. Ἐν δὲ ταῖς δυοῖς ταύταις ἡμέραις ψάλλομεν *ἀλληλούϊα*, ὁποίου ἂν τύχη ἁγίου, ἐκτὸς τοῦ Προδρόμου καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς, ποιῶντες καὶ τὰς συνήθεις μετανοίας, ἐν τε τῷ ἐσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ ταῖς ὥραις. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἐσπερινοῦ ἀπόλυσιν, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν. Ἄπαξ, δηλονότι, ταῖς τοιαύταις ἡμέραις ἐσθίομεν τυρόν καὶ ὡά, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ, μεταλαμβάνοντες καὶ οἴνου¹⁶:-

Ἐνταῦθα ἀναγινώσκομεν τὸν περὶ νηστείας λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλεῖς, ὃ ἡ ἀρχὴ *Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε*¹⁷. Ὁ Πεντηκοστός. Κανόνες τῆς ἡχῶ, τοῦ μηναιίου καὶ τῷ Τριψιδίον:-

Ἐν αἷς δὲ ὡδαῖς ψάλλομεν τὰ τρι-

ψιδία, καταλιμπάνονται αἱ τοιαῦται ὡδαὶ τῆς ἡχῶ καὶ τοῦ μηναιίου, ἐπειδὴ δύει- μόν ἐστι τὸ τριψιδιον. Ὁ κανὼν τῷ Τριψιδίον ἡχ δ' Ἰσομαί σοι *Κύριε ὁ Θεός μου*. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἡχῶ¹⁸. Καὶ ἀπὸ γίχου, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἡχ δ' *Βρωμάτων νηστεύουσα ψυχὴ μου καὶ παθῶν μὴ καθαρῆσαι*. Πέγομεν τὸ αὐτὸ ἐκ δευτέρου καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, σταυροθεοτοκίον, ἡχ ὁ αὐτός. Ἐἴτα, Ἰγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι. Τὸ Τριψιδιον. Τὸ *Παναγία Τριάς*, τὸ *Πάτερ ἡμῶν*. Καὶ τῷ ἔν τῷ ναῶ ἐστῶτες. Τὸ *Κύριε ἐλέησον μ'*. Καὶ γίχος γίνεται παρὰ τοῦ ἱερέως Ὁ ὧν εὐλογητὸς Χριστός. *Ἐπουράνιε Βασιλεῦ*. Καὶ ποιούμεν τὰς συνήθεις μετανοίας. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν. Ἐν ἧ ἀναγινώσκομεν καὶ τὰς Κατηχήσεις τῷ Στδδίτου¹⁹:-

Εἰς τὴν τριδέκτην, τῷ τῆς προφητείας ἡχ γ' *Βασιλεῦ ἅγιε, παντοδύναμε. Δόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Προκείμενον ἡχ ἡβ *Κῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου*. Στίχος: *Πρὸς σέ, Κύριε, κεκράξομαι ὁ Θεός μου*. Προφητείας Ἰωὴλ τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Ἐπιστράφητε πρὸς με*. Προκείμενον ἡχ βαρυς *Κύριος ἰσχύϊν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει*. Στίχος: *Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὶ Θεῶ*:-

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι τῇ δ' τῆς Τυρηνῆς τὴν προφητείαν μετὰ τοῦ τῷ λέγομεν ἐν τῇ γ' ὥρᾳ. Ὁμοίως καὶ τὴν ἐτέραν ἐν τῷ ἐσπερινῷ. Μετὰ δὲ τὴν προφητείαν, ψάλλομεν τὸ *Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον*, μετὰ μέλεις. Τὸ αὐτὸ ποιῶμεν καὶ τῇ Παρασκευῇ:-

Εἰς δὲ τὸν ὄρθρον τῇ Τετράδι, ἀναγινώσκομεν τὸν περὶ νηστείας λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλεῖς, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, τῇ δὲ Πέμπτῃ ἀναγινώσκομεν τὸ *Συναῖτου Ἰναστασίου λόγον εἰς τὸν γ' ψαλμόν*²⁰. Ὁμοίως καὶ τῇ Παρασκευῇ ἀναγινώσκομεν λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλεῖς, τὸν περὶ νηστείας, οὗ ἡ ἀρχή

Calπίσατε. Ζήτει εἰς τὰ Ἡθικά αὐτῷ²¹. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἀναγινώσκειται ὁ περὶ νηστείας τοῦ ἁγίου Πωροθέου²²:-

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ, εἰς τὸ λυχνικὸν τῆς Παρασκευῆς, εἰ μέλλει γίνεσθαι Προηγιασμένη, ἰσῶμεν γίχους ἰ', ἀπὸ τῷ Ἑξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου:-

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι τῷ Καθβάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς μνηαῖον οὐ ψάλλεται, ἀλλ' ἡ ἀκολουθία τῶν λαγγανόντων ἁγίων, ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ἢ ὅτε ὁ ἐκκλησιάρχης βόλεται:-

Τῇ τετραδί ἑσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, τὰ στιχηρὰ τοῦ μνηαῖς ὡς σύνηθες. Δόξα καὶ νῦν, Ἑ. Προκείμενον ἦχ ἦδ' Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με καὶ ἐν τῇ δυνάμει σε κρινεῖς με. Στίχος: Ὁ Θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Προφητείας Ἰωὴλ τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος· Ἐξεγειρέσθωσαν καὶ ἀναβαινέτωσαν. Προκείμενον ἦχ ἦβ' Ἐλπιάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον. Στίχος: Κύριε ἔχ ὑψώθη ἡ καρδιά μου. Καὶ τὸ Καταξίωσον Κύριε. Ἄπὸ γίχου, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἦχ γ' Ἀνέτειλε τὸ ἔαρ τῆς νηστείας. Στίχον δὲ λέγομεν: Πρὸς σέ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικῶντα ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ δευτεροῦμεν τὸ ἰδιόμελον. Εἶτα γίχου: Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ τὸ μαρτυρικὸν Οἱ μάρτυρες σε Κύριε πίστει στηριχθέντες. Δόξα καὶ νῦν, Ἑ Ἁγιόπρωτε σεμνή, ἐγκώμιον οὕσα τῶν οὐρανίων ταγμαμάτων. Νῦν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον. Τὸ Θεοτόκε Παρθένε καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὴν πρώτην ἄλλῃ, ἦα τῆς ἁγίας ἀποστολικῆς²³. Εἰς τὴν δευτέραν ἄλλῃ, ἦα τῷ Τριωδίου ἦχ ἦδ' πρὸς τὸν συνάναρχον Λόγον. Τὴν τεσσαρακονθήμερον. Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ἑ ὁμοιον. Εἶτα ἀναγινώσκομεν λόγον τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου ἡγμένου τῷ ἐν Σινᾷ ὄρει²⁴. Καὶ ὁ Πεντηκοστός. Κανόνα δὲ

ψάλλομεν τῆς ἁγίας, τοῦ μνηαῖου καὶ τῷ Τριωδίου. Ἐν αἷς δὲ ὥδαῖς ψάλλομεν τὰ τριωδία, καταλιμπάνομεν τὰς τοιαύτας ὥδας τῆς ἁγίας καὶ τοῦ μνηαῖου, ἐπειδὴ δυειρμόν ἐστί τὸ τριωδίον. Ἦχος δ' Ἁγίκοεν ὁ προφήτης. Εἶτα τὸ φωταγωγικὸν τῷ ἦχ²⁵ καὶ τὸ Κοι δόξα πρέπει Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ τὰ λοιπά. Εἰς δὲ τὸν γίχον, ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἦχ γ' Ἐλαμψε τῆς ἐγκρατείας. Καὶ δευτεροῦμεν αὐτὸ μετὰ τῷ γίχου: Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ' τοῦ ἐλέους σου. Καὶ τὸ μαρτυρικὸν μετὰ γίχου: Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς. Ὡς φωστῆρες ἐν σκότει. Δόξα καὶ νῦν, Ἑ. Εἶτα τὸ Ἁγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ. Καὶ αἱ τρεῖς μεγάλα μετανοιαί. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν, ὡς σύνηθες. Καὶ ἀπόλυσις:-

Τῇ Πέμπτῃ ἑσπέρας τῆς Τυροφάγου. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῷ μνηαῖου, ὡς σύνηθες. Δόξα καὶ νῦν, σταυροθεοτοκίον. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Καὶ τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἦχ β' Ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς τοῖς ἀκλινώς, καὶ δισσεύομεν αὐτό. Στίχος: Πρὸς σέ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου. Καὶ τὸ μαρτυρικὸν μετὰ γίχου: Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Οἱ τὴν ἐπίγειον ἀπόλαυσιν. Δόξα καὶ νῦν, σταυροθεοτοκίον. Νῦν ἀπολύεις τὸν δδλόν σου. Τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Καὶ τὰ λοιπά. Ποιοῦντες μεγάλας μετανοίας γ'. Εἶτα ἡ ἀπόλυσις:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυροφάγου εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάφαλμον, ψάλλομεν τὸ ἀλληλούια τὸ εἰς τὸν ἦχ. Τὰ τριαδικὰ τῷ ἦχου. Εἰς δὲ τὴν δ' ἄλλῃ, ἦα σταυρώσιμα τῆς ἁγίας. Μετὰ δὲ τὴν β' ἄλλῃ, ἦα τοῦ Τριωδίου, ἦχ βαρύς. Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, σταυροθεοτοκίον. Εἶτα ἀναγινώσκομεν λόγον τῷ μεγάλῳ Βασιλείου, τὸν περὶ νηστείας δ' ἡ ἀρχὴ· Calπίσατε ἐν νεομηνία σάλπιγγι²⁶. Ζήτει αὐ-

τὸν εἰς τὰ Ἑθικά. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν, ἀναγινώσκομεν τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Πωροθέου²⁷. Ὁ Πεντηκοστός. Καὶ οἱ κανόνες τῆς ἁγίας, τῶ μηνιαίου καὶ τοῦ Τριωδίου²⁸. Ἐν αἷς δὲ ὥδαῖς ψάλλομεν τὰ τριώδια, καταλιμπάνονται αἱ τοιαῦται ὥδαί τῆς ἁγίας καὶ τῶ μηνιαίου, ἐπειδὴ δύειρμά εἰσι τὰ τριώδια. Ὁ κανὼν τῶ Τριωδίου ἡχ' ἠδ' πρὸς Ὑγρὰν διοδοῦσας. Εἶτα τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἡχου²⁹ καὶ τὸ *Coī* δόξα πρέπει Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ τὸ Δόξα σοι τῶ δείξαντι τὸ φῶς. Εἰς δὲ τὸν γίχον, ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἡχ' ἠβ' *Πρὸ τοῦ σωτηρίου Σταυροῦ*. Καὶ λέγομεν γίχον: *Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ',* καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ἰδιόμελον. Στίχος: *Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης,* καὶ λέγομεν τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν,* σταυροθεοτοκίον. Εἶτα τὸ Ἁγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῶ Κυρίῳ. Καὶ τὸ Τρισάγιον. *Τὸ Παναγία Τριάς.* *Τὸ Πάτερ ἡμῶν.* Καὶ τῶ *Ἐν τῶ ναῶ ἐστῶτες τῆς δόξης σου.* *Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ λέγεται ἡ εὐχή παρὰ τοῦ ἱερέως Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς,* καὶ ποιῶμεν τὰς τρεῖς μεγάλας μετανοίας. Καὶ λέγομεν καὶ τὴν εὐχὴν μυστικῶς τοῦ ὁσὶς πατὴρ ἡμῶν Ἐφραὴμ τῶ Σύρου, *τὸ Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου.* Καὶ ποιῶμεν καὶ τὰς λοιπὰς μετανοίας. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν, ὡς σύνθηδες, μετὰ τῶν συνήθων μετανοιῶν. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὰς Κατηχήσεις τῶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Στιδίτου³⁰. Εἶτα ἡ ἀπόλυσις:—

Εἰς δὲ τὴν τριθέκτην ψάλλομεν τὸ τῶ τῆς προφητείας ἡχ' ἠβ' *Πρὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως Κύριε,* δευτεροῦντες αὐτό. Προκείμενον ἡχ' δ' *Γένοιτο Κύριε τὸ ἐλεός σου ἐφ' ἡμᾶς.* Στίχος: *Ἁγαλλιάσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις.* Προφητείας Ζαχαρίου τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.* Προκείμενον ἡχ' γ' *Ψάλατε τῶ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῶ Βασιλεῖ*

ἡμῶν ψάλατε. Στίχος: *Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῶ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως:—*

Πεῖ γινώσκων, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ Τεσσαρακοστῇ εἰς τὸ λυχνικὸν τῇ Παρασκευῇ, εἰ μέλλει γενέσθαι Προηγιασμένη, ἰσῶμεν γίχους ι' ἀπὸ τῶ *Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου,* ψάλλοντες ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δὶς. Λέγομεν δὲ καὶ τὰ τέσσαρα μαρτυρικὰ τοῦ ἡχου καὶ τῶ μηνιαίου γ' δευτεροῦντες τὸ ἔν. *Δόξα,* τὸ νεκρώσιμον τοῦ Παμασκηνοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἡχου. *Καὶ νῦν, ἦ,* τὸ δ' τῶ ἡχου. Εἴσοδος μετὰ θυμιατοῦ. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ ἀκολοθία τῶν Προηγιασμένων:—

Εἰ δ' ὁ γίνεται Προηγιασμένη, λέγομεν τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* εἰς τὸν ἡχ' καὶ ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν τὰ τρία μαρτυρικὰ τῆς ἁγίας καὶ τῶ μηνιαίου γ'. *Δόξα,* τὸ νεκρώσιμον τῆς ἁγίας. *Καὶ νῦν, τὸ δ' ἦ* τοῦ ἡχου. Εἰς τὸν γίχον, δευτεροῦμεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας. Λέγομεν δὲ καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν, ἦ:—*

Πεῖ γινώσκων, ὅτι οὕτω τελεῖται ἡ ἀκολοθία τοῦ λυχνικοῦ κατὰ πᾶσαν Παρασκευὴν ἀπὸ τῆς β' ἑβδομάδος, μέχρι τῆς Παρασκευῆς τῆς ε' ἑβδομάδος, ἐπιτελούμενης Προηγιασμένης εἴτε μή:—

Ἰστέον δὲ καὶ τῶτο. Ὅτι καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἐν τῶ λυχνικῷ ἦγον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου, μέχρι τῆς ε' Κυριακῆς τῶν Ἁηστειῶν ἐσπέρας, ψάλλομεν εἰς τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἡχ', ἰστώντες γίχους ι', ἀπὸ τῶ *Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου.* Καὶ λέγομεν τὰ κατανυκτικὰ τὰ δ' τῶ ἡχου τῆς ἁγίας³¹. Καὶ εἰς τὸ Τριώδιον τὰ β' προσόμοια τῶ κυρίως Ἰωσήφ, καὶ τοῦ κυρίως Θεοδώρου τῶ Στουδίτου, τὸ ἔν. Καὶ εἰς τὸ μηνιαῖον τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου γ'. *Δόξα καὶ νῦν, ἦ.* Οὕτω γίνεται ἡ ἀκολοθία τῶ λυχνικοῦ τῶν Κυριακῶν, ὡς προγγράπτται:—

Πεῖ γινώσκων, ὅτι τῶ Καββάτω καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου, μηνιαῖον οὐ

ψάλλεται, ἀλλ' ἡ ἀκοιουθία τῶν λαγα-
νόντων ἀγίων ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδεί-
πνοις ἢ ὅταν ὁ ἐκκλησιάρχης βόλεται:~

Τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυρηνῆς ἑσπέρας,
μνήμην ἐπιτελῶμεν πάντων τῶν ὀσίων
καὶ Θεοφόρων Πατέρων τῶν ἐν ἀσκήσει
λαμπάντων:~

Εἰς τὸ λυχνικὸν μετὰ τὸν προομι-
ακόν, τὴν συνήθη *ἄλλο* τῶν *Πρὸς Κύριον*.
Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ψάλλομεν στι-
χηρὰ προσόμοια, ἰστώντες γίχως γ', *ἦχ*
ἦδ πρὸς *Πεῦτε ἅπαντες*, δευτεροῦντες
αὐτά. *Πεῦτε ἅπαντες πιστοί. Δόξα, ἦχ*
ἦβ *Τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσαντες ἀλώβη-
τον. Καὶ νῦν, Ἦ* τὸ δ' τῷ ἦχου τῆς *ἄλλο*,
τῷ ἐνορδίνῳ. *Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον,*
ἦχ βαρὺς *Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, τὸ*
ἐλεός σε προφθάσει με. Στίχος: Ἐξελεῦ
με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ Θεὸς καὶ ἐκ τῶν
ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαί με.
Καὶ ἡ προφητεία Ζαχαρίας τὸ ἀνάγνω-
σμα *Τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.*
Προκείμενον *ἦχ* *ἦβ*. Καὶ ψάλλομεν μετὰ
μέλους *Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύ-
ριον. Στίχος: Κύριε ὁχ ὑψώθη ἡ καρδία*
*μου, οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλ-
μοί μου ὑπὲρ ἐμέ. Τὸ Καταξίωσον Κύ-
ριε. Εἰς τὸν γίχον, ἰδιόμελον ἦχ* β' *Κα-
θαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀδελφοί. Δευτε-
ροῦμεν αὐτὸ καὶ λέγομεν γίχον: Πρὸς σέ*
ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου. Εἶτα γίχος:
Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ
τὸ μαρτυρικόν. Δόξα, ἦχ *ἦδ* *Τῶν μον-
αστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, Ἦ. Νῦν ἀ-
πολύεις. Καὶ μετὰ τὸ Τροσάγιον τὸ *ἄλλο**
ἦχ δ' *Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. Δό-
ξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ἦ* *Μῆτερ ἀγία ἡ*
*τῷ ἀφράστῳ φωτός*³². Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς
τὸ Θεὸς Κύριος. Ἐν δὲ τοῖς ἀποδείπνοις,
ψάλλομεν τὸν τοῦ ἐνορδίνου ἦχος νεκρώ-
σιμον κανόνα ἐν τῷ κοιμητηρίῳ:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλμον
καὶ τὴν πρώτην *ἄλλο*, *ἦχ* *ἦχ* *ἦδ* πρὸς *Τὸ*
προσταχθὲν μυστικῶς. Ταῖς τῶν πατέ-

*ρων ἀστραπαῖς. Δόξα, ὁμοιον Τὸν ἀρ-
χηγόν τῶν μοναστῶν. Καὶ νῦν, Ἦ* ὁμοι-
ον. Μετὰ δὲ τὴν β' *ἄλλο*, *ἦχ* *ἦχ* *ἦδ* πρὸς
*Ἀντωνίων ποιμενικῶν*³³. *Ἄντωνιον ὁμοῦ.*
Δόξα, ἦχ ὁ αὐτὸς πρὸς *Τὸ προσταχθὲν*
μυστικῶς. Ὡς εἰς λειμῶνα ἀρετῶν. Καὶ
νῦν, Ἦ ὁμοιον. Εἶτα ἀναγινώσκομεν εἰς
τὸν ἅγιον Ἐφραίμ, τοὺς λόγους τοὺς εἰς
τοὺς Πατέρας τελειωθέντας³⁴, εἰς δύοσεις
γ'. Ὁ *ἦ*. Ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς
εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων εἰς η'³⁵.
Στιχολογοῦμεν δὲ καὶ τὸ *Τῷ Κυρίῳ ἄσω-
μεν ἦχ* *ἦδ*. Στιχολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν β'
ἄλλο τῷ Φαλτηρίῳ³⁶. Ἄπο *ἄλλο* γ', *ἦχ* *ἦχ* δ'
πρὸς *Ταχὺ προκατάλαβε. Ἀκτῖνας ὡς ἥλιος*³⁷.
Ἄλλο *ἦχ* *ἦχ* *ἦδ* πρὸς *Τὴν Σοφίαν καὶ*
*Λόγον. Ἄντωνίου τὸ πρᾶον καὶ καθα-
ρόν. Δόξα, ὁμοιον Τοὺς δεσμοὺς διαρ-
ρήξαντες τῶν παθῶν. Καὶ νῦν, Ἦ* ὁμοι-
ον. Ἄφ' ἑκτῆς κοντάκιον *ἦχ* *ἦδ* πρὸς *Ὡς*
*ἀπαρχὰς τῆς φύσεως. Ὡς εὐσεβείας κί-
ρυκας. Καὶ εἰ μὲν ἔχει, τῶν ἁγίων, εἶδ' οὐ,*
τὸ νεκρώσιμον. Στιχολογεῖται ἔν και ἡ
Τιμιωτέρα. Τὰ ἐξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς
αἴνους ἰστώνμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν
στιχηρὰ τῶν ἁγίων προσόμοια ἦχ *ἦδ*
πρὸς *Ὁ ἐν Ἐδέμ παράδεισος. Τὴν τῶν*
*πατέρων ἅπαντες πληθύν. Δόξα, ἰδιό-
μελον ἦχ* *ἦβ* *Ὅσοι πατέρες εἰς πᾶσαν*
τὴν γῆν. Καὶ νῦν, Ἦ *ἦχ* ὁ αὐτὸς Θεοτόκε
οὐ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή³⁸. Ποιολογία
μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ
ἀπὸ τῷ κανόνος *ἄλλο* γ' καὶ *ἄλλο* γ'. Προκεί-
μενον τοῦ Ἄποστόλου *ἦχ* δ'³⁹ *Καυχῆ-
σονται ὅσοι ἐν δόξῃ καὶ ἀγαλλιάσονται*
*ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Στίχος: Αἰ ὑψώ-
σεις τῷ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. Ὁ Ἀ-
πόστολος πρὸς Ῥωμαίους Ἄδελφοί, τὰ*
τῆς εἰρήνης διώκωμεν. Καὶ τῶν ὀσίων
Ὁ καρπὸς τῷ Πνεύματος, ἀδελφοί.
Ἄλληλῆδια ἦχ β'. *Πεφυτευμένοι ἐν οἴκῳ*
*Κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν ἐξ-
ανθήσουσι. Στίχος: Ἀγαλλιᾶσθε δι-*

καίτοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἰνεῖσθαι. Εὐαγγελίον κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος· προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν. Τέλος· εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Καὶ

τῶν ὁσίων· Εἶπεν ὁ Κύριος· πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰῶνιον ἔσονται δίκαιοι, ἀλληλουῖα·-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΘ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Προηγείται τὸ εἰς τὸν ἦχον τῆς Κυριακῆς ἰδιόμελον τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς·-
2. Ἦγουν εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων·-
3. Ὁ πολυέλεος πλεονάζει ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουσι καθίσματα ἵνα ψαλῶσι μετ' αὐτόν. Τοῦτον ἀγνοεῖ καὶ τὸ ἐν ἰσχύει Τριῳδίου. Πάντως καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἀπὸ κβ' Σεπτεμβρίου φάλλεται ἐν ταῖς Κυριακαῖς πολυέλεος·-
4. Λόγος ιδ'·-
5. Ἐφ' ὅσον ὁ τοῦ Τριῳδίου κανὼν ψάλλεται εἰς ἡ', καταλιμπάνεται ὁ σταυροαναστάσιμος κανὼν καὶ ψάλλονται ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τοῦ Τριῳδίου εἰς ἡ' (σύνολον ιδ')·-
6. Ἡ τάξις αὕτη παρ' οὐδενὸς τανῦν τηρεῖται. Ψάλλομεν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, Ἐννοῶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου, Ὡ ποία ὥρα τότε. Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε, Δανιὴλ ὁ προφήτης. Δόξα, Προκαθάρωμεν ἑαυτούς·-
7. Κατήχησις Μικρὰ ν' (50), Περὶ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀπόκρεω·-
8. Ἀναστάσιμοι ς' καὶ ἐκ τῆς ς' ὠδῆς τοῦ Τριῳδίου δ'·-
9. Τὸ προκείμενον ἀποδεσμεύεται σήμερον ἐκ τοῦ ἐνορδίνου ἤχου·-
10. Τὸ δεῦτερον Κοινωνικὸν προσφυῶς ἐτέθη ἐνταῦθα. Ἀναφέρεται εἰς τοὺς τῆς δεξιᾶς μερίδος, οἵτινες ἐκλάμπουσιν ὡς φωστῆρες καὶ ὡς δίκαιοι ῥαγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται·-
11. Δευτεροῦντες αὐτὰ ἐφ' ὅσον εἰσὶ τρία. Τὰ τῆς Ὀκτωήχου στιχηρὰ ἀγνοεῖ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ὀρθῶς, ὡς νεώτερα καὶ ἥσσονα τῶν ἀποστίχων·-
12. Οὐ ἡ ἀρχὴ· Τοῦ λόγου τὴν χρῆσιν δέδωκεν ἡμῖν ὁ κτίσας ἡμᾶς Θεός·-
13. Τοῦτέστι τοῦ δ' καθίσματος. Πρῶτον εἶναι κατὰ τὴν σειρὰν τῶν ἀναγνωσθησομένων. Καθίσματα δὲ τῆς Ὀκτωήχου, τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριῳδίου·-
14. Οὐ ἡ ἀρχὴ· Ἠκούσατε τῶν ῥημάτων τοῦ Ἀποστόλου·-
15. Τετράκις εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν στίχων· Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου, κ.λπ.·-
16. Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει καὶ μάλιστα αὐτολεξεῖ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ὡς καὶ τὸ τοῦ 1346 (ἐν Δ/σηκ III, 97). Ἡ τάξις αὕτη ἐστὶ τῶν τῆς Παλαιστίνης Μονῶν, ἧτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπεκράτησεν εἰς σύμπαντα τὸν ὀρθόδοξον κόσμον·-
17. Οὗτός ἐστιν ὁ β' περὶ νηστείας λόγος τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς·-
18. Ψαλλόμενον τρίς. Εἶτα ἀναγινώσκομεν τοὺς τρεῖς ψαλμοὺς τῶν αἰνῶν καὶ ἡ μικρὰ δοξολογία Σοὶ δόξα πρέπει·-
19. Κατήχησις Μικρὰ να' (51), Περὶ τοῦ εὐθάρσους καὶ ἀνδρείους εἶναι ἐν τῷ παρόντι διωγμῶ·-
20. Ἀναστασίου Σιναΐτου ἡγουμένου τοῦ ὄρους Σινᾶ Λόγος εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν

νηστειῶν καὶ εἰς τὸν ς' ψαλμόν, οὗ ἡ ἀρχή· Πρέπουσαν τῆς τῶν νηστειῶν ἀρχῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας·—

21. Ὁ α' περὶ νηστείας λόγος τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς·—

22. Ἀββᾶ Δωροθέου ἐ' διδασκαλία Περὶ τῶν ἀγίων νηστειῶν, ἧς ἡ ἀρχή· Ἐν τῷ νόμῳ προσέταξεν ὁ Θεὸς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ·—

23. Ταῦτα ἔχουσι μεταγραφῆ ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου τοῦ Τριωδίου ὡς προεγράφη·—

24. Ὡς προανεφέρθη·—

25. Οἱ τρεῖς ψαλμοὶ τῶν αἰνῶν χῦμα καὶ εἶτα ἡ μικρὰ δοξολογία·—

26. Τουτέστι τὸν α' περὶ νηστείας λόγον, ὡς ἤδη ἐσημειώσαμεν·—

27. Ὅρα 22αν ὑποσημείωσιν·—

28. Παραθέτομεν τὸ ἑλλείπον β' τριῶδιον τῆς θ' ὥδῆς, τὸ ὁποῖον ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ ἐν-τύπου Τριωδίου.

Ἦδῃ θ'. Ἦχος πλ δ'. Ἀλλότριον τῶν μητέρων.

Τὰ στίγματα, προσκυνοῦμέν σου, ζωοδότα, δι' ὧν τῆς ἀμαρτίας τῶν παθῶν λυτρωθέντες, τῷ τιμίῳ Σταυρῷ σου, ἐγνωσθημεν ἐσφραγισμένοι, εἰς σωτηρίαν καὶ ἀντίληψιν, ἐκ πάσης προσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ.

Καταύγασον, τοῦ Σταυροῦ σου ταῖς λαμπηδόσιν, ὁ σταυρωθεὶς βου-κλήσει εἰς πάντων σωτηρίαν, τὰς ψυχὰς τῶν ὑμνούντων, τὰ πάθη σου, παντελεῆμον, καὶ ἐν τῇ τρίβῳ τῆς ζωῆς ἡμᾶς, εὐθυνον καὶ καθοδήγησον.

Δόξα. Τριαδικόν.

Ἄλλότριον, τοῖς ἀνόμοις τὸ συνδοξάζειν, Τριάδα τὴν ἀγίαν, Πατέρα καὶ Υἱὸν τε, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὴν ἄκτιστον παγκρατορίαν, δι' ἧς ὁ σύμπας κόσμος ἔκτισται, καὶ ἡδραστὰι τῷ κράτει αὐτῆς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ιλάσθητι, ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, οἰκτίρμον, τοῖς σοῖς δούλοις, ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὅταν ἔλθῃς τοῦ κρίναι τὰ σύμπαντα, δικαιοκρίτα· εἰς σὲ γὰρ πάντες βεβαπτίσμεθα, καὶ σοὶ μόνῳ λατρεύομεν.

Δόξα σοι, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Ἡμάρτομεν, παραβάντες τὰς ἐντολάς σου, καὶ τῆς ὁδοῦ τῶν θείων διαταγῶν σου πόρῳ, ἐξενεύσαμεν πάντες, φιλάνθρωπε, δι' ἀμελείας, ἀλλ' ὡς οἰκτίρμων ἀνακάλεσαι, ἐκ πλάνης τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ Εἰρμός.

Ἄλλότριον, τῶν μητέρων ἡ παρθενία, καὶ ξένον ταῖς παρθένοις ἡ παιδοποιΐα, ἐπὶ σοί, Θεοτόκε, ἀμφοτέρα ὠκονομήθη, διό σε πᾶσαι αἰ φυλαὶ τῆς γῆς, ἀπαύστως μακαρίζομεν.

Ἡ ὥδῃ αὕτη ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἰ. Φουντούλη εἰς τὸ περιοδικὸν «Κληρονομία» τὸν Ἰούλιον τοῦ 1974 (τ. 6ος, τεῦχος β', σ. 351 καὶ ἐξῆς), ἀνευρέθη δὲ εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 734-735 κώδικα τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ τοῦ I'-IA' αἰῶνος·—

29. Καὶ οἱ τρεῖς τῶν αἰῶνων ψαλμοί:—

30. Κατήχησις Μικρὰ νβ' (52), *Περὶ ἐγκρατείας καὶ προσευχῆς ῥηθεῖσα τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυροφάγου*:—

31. Ἄτινα εὐρίσκει ὁ βουλόμενος ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου:—

32. Πρόκειται περὶ λάθους, διότι ἀφ' ἐνὸς τὸ *Μῆτερ ἁγία* εἶναι εἰς ἤχον β', τὰ δὲ προηγθέντα ἀπολυτίκια εἰς ἤχον δ', ἀφ' ἐτέρου τοῦτο ψάλλεται ὡς *Καὶ νῦν ὅτε ψάλλομεν ἀλληλουῖα*, ὁπότε τὰ ἀπολυτίκια εἰσὶν εἰς ἤχον β' *Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ προφῆται*. Τὸ ὀρθὸν θεοτοκίον εἶναι *Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον*, ὡς ἐν τῷ ἐντύπῳ Τριωδίου:—

33. Τὸ ἐντυπον Τριωδίου γράφει ὅτι τοῦτο ψάλλεται πρὸς Ἀνέστης ἐκ νεκρῶν, ὅπερ περιῖπου τὸ αὐτό. Τὸ μὲν ψάλλεται εἰς ἤχον πλ δ' φυσικόν, τὸ δὲ εἰς τὸν αὐτὸν ἤχον κατὰ τριωνίαν:—

34. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου λόγοι δύο, *Εἰς Πατέρας τελειωθέντας*. Τοῦ πρώτου ἡ ἀρχή: *Τὴν καρδίαν μου ἀλγῶ, συμπαθεῖτε ἀδελφοί*, τοῦ δὲ δευτέρου: *Ἐν ταύτῃ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καὶ εὐσήμῳ*:—

35. Ἐπειδὴ ὁ εἰς τοὺς ὁσίους πατέρας κανὼν περιλαμβάνει πλείονα τῶν ἡ τροπαρίων, περιέχει δὲ κατ' ἀλφάβητον τοὺς σπουδαιότερους τούτων, ἢ εἰς ἡ ψαλμωδία τοῦ κανόνος περικόπτει πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Δυνάμεθα ὅθεν ἵνα παραλείψωμεν τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς, ἀνυψοῦντες ἅμα τὸν κανόνα τῶν πατέρων εἰς ιδ' ψάλλοντες τοὺς εἰρμούς αὐτοῦ δίσ:—

36. Στιχολογοῦμεν ταύτην χῦμα καὶ εἶτα ψάλλομεν τὸν κανόνα ἄνευ στίχων:—

37. Τοῦτο ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐντύπων Τριωδίων:—

38. *Πρέσβευε, Δέσποινα, μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ πάντων τῶν ὁσίων*:—

39. Ὁ ἤχος εἶναι λανθασμένος. Ψάλλεται εἰς ἤχον βαρὺν ὡς ἐν τῷ Ἀποστόλῳ καὶ τῷ Τριωδίῳ:—

Είδησις τῷ τύπου τῆς Κυριακῆς τῆς
Τυρινῆς καὶ τῆς πρώτης ἑβδομάδος
τῶν ἁγίων Ἰησταιῶν.

Κεφαλαίον Λ'

Ἡ Κυριακῆ τῆς Τυρο-
φάγος, ἡ ἔξορτα τῷ Ἰδὰμ.

Ὅψε Σαββάτω εἰς τὸ

λυχνικόν, μετὰ τὸν προομιαικὸν ψαλμόν,
στιχολογοῦμεν τὸ Μακάριος ἀνὴρ, τὸ ἱεὶ
ὄλον. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰδῶμεν
γίχους ι', καὶ ψάλλομεν τῆς ὁἰῶ ἀνα-
στάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῷ Τρι-
ωδῆς δ'. Ἦχος ἦβ' πρὸς Ὀλην ἀποθέ-
μενοι. Ὁ πλάστης μου Κύριος. Δόξα, ἦχ
ἦβ' Ἐκάθισεν Ἰδὰμ ἀπέναντι τοῦ Πα-
ραδείσου. Καὶ νῦν, ἦ τὸ δ' τῷ ἡχου τοῦ
ἐνορδίνου. Εἴσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Προ-
κείμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Εἰς τὴν
λιτὴν, ὡς σὺνηθες, τὸ ἰδιόμελον τῷ ἁγίου
τῆς Πονῆς. Δόξα, ἦχ ἦβ' Ἡλιος ἀκτίνας
ἐκρυψεν. Καὶ νῦν, ἦ. Εἰς τὸν γίχον, γι-
χηρὰ τῆς ὁἰῶ, τοῦ γίχου καὶ τὰ κατ' ἀλ-
φάβητον. Δόξα, ἦχ ἦβ' Ἐξεβλήθη Ἰδὰμ
τῷ Παραδείσου. Καὶ νῦν, ἦ, ὁμοιον. Τὸ
Ἡὺν ἀπολύεις. Τὸ Τρισαγίον. Ἰπολυ-
τικὸν τὸ Θεοτόκε Παρθένε, ἐκ τρίτου καὶ
ἡ λοιπὴ ἀκορυθία τῆς ἀρτυρνίας:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, Θεὸς Κύριος, τῷ
ἀναστάσιμον δὶς. Καὶ νῦν, ἦ. Ἡ συνήθης
ἁλῶ καὶ ὁ πολυέλεος¹. Ἀρχόμεθα δὲ ἀνα-
γινώσκειν τὸ δ' βιβλίον τῆς Ἐξαήμερος τοῦ
Χρυσοστόμου². Τὰ εὐλογητάρια³ καὶ οἱ
ἀναβαθμοὶ τῷ ἡχο, τὸ Πᾶσα πνοή. Τὸ
ἑωθινὸν Εὐαγγέλιον, Ἰνάστασιν Χριστοῦ
θεασάμενοι καὶ ὁ Πεντηκοστός. Δόξα,
ἦχ ἦβ' Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι. Καὶ
νῦν, ἦχ ὁ αὐτὸς Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν
μοι. Εἴτα ἦχ ἦβ' Ἐλέησόν με ὁ Θεός. Τὰ
πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν.
Κανόνες τῆς ὁἰῶ. Ὁ ἀναστάσιμος, ὁ

σταυρωθεοτοκίος (σταυροαναστάσιμος),
τῆς Θεοτόκου εἰς η' καὶ τῷ Τριωδῆς εἰς
γ'. Ἦχος ἦβ' πρὸς Ὡς ἐν ἠπείρῳ πεζεύ-
σας ὁ Ἰσραήλ. Πεύρο ψυχὴ μου ἀθλία.
Καταβασίας δὲ λέγομεν τοὺς εἰρμούς τοῦ
παρόντος κανόνος τὸ Ὡς ἐν ἠπείρῳ πε-
ζεύσας. Ἄπο ς γ', ἱεὶ ἦχ δ' πρὸς Κατε-
πλάγη Ἰωσήφ. Ἐξεβλήθη ὁ Ἰδὰμ. Δόξα,
ἕτερον, ἦχ δ' πρὸς Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ
Σταυρῷ. Ἡὺν ὁ καιρὸς τῶν ἀρετῶν. Καὶ
νῦν, ἦ ὁμοιον Ὁ σιωπήσωμεν ποτὲ Θε-
οτόκε. Εἴτα ἀνάγνωσις εἰς τὸν λόγον τῷ
Θεολόγου, Εἰς τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης,
οὐ ἡ ἀρχὴ Τί λύτετε τάξιν ἐπαινεμένην.
Καὶ ποιῶμεν δόσεις β'. Ἰβ' ἕκτης τὸ
κοντάκιον ἦχ ἦβ' Τῆς σοφίας ὁδηγέ.
Μετὰ τὴν γ', ἔξαποστειλάρια. Τὸ ἀνα-
στάσιμον καὶ τὸ πρὸς Γυναῖκες ἀκου-
τίσθητε. Τῆς ἐντολῆς σο, Κύριε. Ἐτε-
ρον πρὸς Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν.
Ἰποικισθέντες Κύριε. Εἰς τοὺς αἶνους,
στιχηρὰ τῆς ὁἰῶ, ἀναστάσιμα δ' καὶ
ἀνατολικὸν ἐν. Καὶ τῷ Τριωδῆς τὰ ἰδιό-
μελα ἦχ ἦβ' Οἱμοὶ ὁ Ἰδὰμ ἐν θρήνῳ κέ-
κραγεν. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί σοι
Κύριε. Ἦχος ἦβ' Τὸ στάδιον τῶν ἀρε-
τῶν ἠνέωκται. Στίχος: Εὐφρανθήσομαι
καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί, ἦχ ἦβ' Ἰδὰμ
τοῦ Παραδείσου διώκεται. Στίχος: Ἀνά-
στηθι Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψωθήτω ἡ χεὶρ
σου. Ἦχος ἦβ' Ἐφθασε καιρὸς ἡ τῶν
πνευματικῶν ἀγῶνων ἀρχή. Δόξα, τὸ
αὐτό⁵. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρ-
χεις. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἡ συνήθης
λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι. Ἐν ἧ ψάλλομεν καὶ
τὸ ἑωθινὸν ἰδιόμελον. Συνάπτομεν δὲ
καὶ τὴν δ' ὥραν καὶ ἀναγινώσκονται αἱ
Κατηχήσεις τῷ ὁσίς πατρός ἡμῶν Θε-
οδώρου τοῦ Στεδίτου⁶ καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ
τῶν μακαρισμῶν τῷ ἡχου τροπάρια γ' καὶ
ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἡμέρας τῷ Τριωδῆς
ς γ' εἰς δ'. Προκείμενον ἦχ ἦβ' Εὐξασθε
καὶ ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. Στί-

χος: Γνωστός ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους· Ἄδελφοί, νῦν ἐρῴτερον ἡμῶν ἢ σωτηρία. Ἑλλησ-
 ἰα ἡ' δ'. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ
 Κυρίῳ. Στίχος: Τοῦ ἀναφέλλειν τὸ πρῶτ'
 τὸ ἐλεός σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον·
 Ἐἶπεν ὁ Κύριος· ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώ-
 ποις. Καὶ ἡ θεία λειτουργία τῆς Χρυσο-
 στόμου. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον:-

 Πεῖ εἰδέναί, ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς Κυ-
 ριακῆς μέχρι τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμῆς
 Σταυροῦ σχολάζει ὁ πολυέλεος⁷. Φάλλε-
 ται δὲ μόνον ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις τῶν δε-
 σποτικῶν ἑορτῶν⁸:-

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας. Εἰς τὸ λυ-
 χνικόν, ὃ στιχολογῶμεν. Ἄλλ' εὐθύς μετὰ
 τὸν προοιμακὸν ψαλμόν, ψάλλομεν τὸ
 Κύριε ἐκέκραξα, εἰς τὸν ἡ' τοῦ τυχόντος
 ἡχου τῆς δ' ἡ', ἰστώντες γίχους ἰ' καὶ ψάλ-
 λομεν στιχηρὰ καταनुκτικὰ τῆς δ' ἡ' δ'⁹
 καὶ τῆς Τριωδίου προσόμοια γ' ἡ' β'. Ἐἴτα
 τοῦ μηναιῖς γ'. Δόξα καὶ νῦν, Ἡ. Ἐἴσο-
 δος¹⁰ μετὰ θυμιάτῃ. Προκείμενον ἡ' π'
 Πῆ ἀποστρέψης τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ
 τοῦ παιδός σου. Στίχος δ': Ἡ σωτηρία σου
 ὁ Θεὸς ἀντιλάβοιτό μου. Στίχος β': Ἰδέ-
 τωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν. Καὶ
 πάλιν γεγωνώτερα φωνῇ Πῆ ἀποστρέ-
 ψης τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῆ παιδός
 σου, ὅτι θλίβομαι. Ἡ ἐκτενής¹¹. Τὸ Κα-
 ταξίωσον Κύριε. Μετάνοια γ'¹². Αἱ αἰ-
 τήσεις παρὰ τῆς ἱερέως, καὶ μετὰ τὴν ἐκ-
 φώνησιν τὸ ἰδιόμελον¹³:-

 Πεῖ εἰδέναί, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς Κυ-
 ριακαῖς τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς εἰς τὸ
 λυχνικόν γίνεται Ἐἴσοδος διὰ τὰ μεγάλα
 προκείμενα:-

Εἰς τὸν γίχον τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας
 καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Ἡχος δ' Ἑλαμ-
 ψεν ἡ χάρις σου, Κύριε. Στίχος: Πρὸς
 σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου. Καὶ πάλιν
 τὸ αὐτό. Ἐἴτα τὸ μαρτυρικόν. Στίχος: Ἐ-
 λέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι
 ἐπὶ πολὺ. Ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν ταῖς

μνείαις τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, Ἡ ἡ'
 ὁ αὐτός, Νῦν ἀπολύεις. Εἰς τὸ Τριωδίον
 μετανοίας γ'¹⁴, τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ
 Πάτερ ἡμῶν. Τὸ Θεοτόκε Παρθένε, καὶ
 μετάνοιαν μίαν. Βαπτιστὰ τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ μετάνοιαν μίαν. Δόξα, Ἰκετεύσατε
 ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ μετάνοιαν μίαν¹⁵. Καὶ
 νῦν, Ὑπὸ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν¹⁶. Πλε-
 τάνοιαν οὐ ποιῶμεν. Τὸ Κύριε ἐλέησον
 μ', πραεῖα τῇ φωνῇ καὶ μετ' ἰσότητος
 πάντες. Ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς λέγων Ὁ ὢν
 εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ ἡ
 εὐχή Ἐπουράνιε βασιλεῦ τοὺς πιστοὺς
 ἡμῶν βασιλεῖς. Καὶ ποιῶμεν τὰς γ' με-
 τανοίας τὰς μεγάλας. Καὶ λέγομεν καὶ
 τὴν εὐχὴν τῆς ὁσίας πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ
 τῆς Σύρου. Τὸ Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς
 ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας. Καὶ ἀσπαζόμε-
 θαι τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐν τοῖς στασιδίαις
 ἡμῶν, ὡς συνήθως. Καὶ λέγει ὁ προεστὼς
 τὸ Δόξα σοι Χριστέ ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡ-
 μῶν, δόξα σοι. Καὶ γίνεται τελεία εὐχή
 ὑπὸ τῆς ἱερέως καὶ ἀπόλυσις¹⁷:-

 Οὗτος ὁ τύπος ὀφείλει γίνεσθαι κατὰ
 πᾶσαν Κυριακὴν ἐσπέρας, ἕως τῆς πέμ-
 πτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν:-

 Ἰστέον δέ, ὅτι μίαν ἡμέραν τῆς ἁγίας
 Τεσσαρακοστῆς ἐπεσκεμμένως καὶ
 ἀκριβῶς διεθέμεθα. Καὶ ἔστω αὕτη τύ-
 πος καὶ ὑπόδειγμα καὶ κανὼν ἐμφυχος,
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, πάσης
 τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς:-

 Χρῆ οὖν εἰδέναί, ὅτι ἐὰν γένηται ἀ-
 δελφὸν ἐκδημῆσαι πρὸς Κύριον ἐν ταύ-
 ταις ταῖς ἡμέραις, διὰ μέσης τῆς ἑβδο-
 μάδος, παννουχίς ὃ γίνεται τῶν τρίτων
 αὐτοῦ ἕως τῆς Παρασκευῆς ἐσπέρας.
 Τότε γὰρ τελεῖται ἡ παννουχίς αὐτῆ.
 Ὁμοίως καὶ τῷ Σαββάτῳ ἡ Λειτουργία αὐ-
 τοῦ. Τὸ δὲ ἐπὶ τὸν Σάββατον γίνονται τὰ
 ἑννατα αὐτῆ καὶ λαχάνη, καὶ τε μή¹⁸.
 Τὰ δὲ τεσσαρακοστὰ αὐτῆ γίνονται ὅταν
 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτῆ πληρωθῇ. Αἱ
 δὲ προσφοραὶ καὶ αἱ μνήμαι αὐτοῦ, ἄρ-

χονται ἀπὸ τῆς νέας Κυριακῆς, μέχρι συμπληρώσεως ἡμερῶν τεσσαράκοντα:~

Παράδοσις ἐστὶν τῶν ἁγίων πατέρων, ὅπως μνημονεύονται οἱ ἐκδημόντες ἀφ' ἡμῶν πρὸς Κύριον ἀπ' αὐτῆς τῆς τελευταίας ἡμέρας καθ' ἡμέραν μετὰ τῆς θείας Λειτουργίας ἕως τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας. Διὰ τῶτο γέγραπται καὶ οὕτως ἐνταῦθα:~

Τῇ Πευτέρα τῆς πρώτης ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, σημαίνει βραδύτερον διὰ τὴν τῆς ἐσπέρας παράκλησιν¹⁹. Καὶ συναγόμεθα πάντες κατὰ τὸν τύπον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Εἶθ' οὕτως ἀνίσταται ὁ ἱερεὺς καὶ ποιεῖ τὴν συνήθη μετάνοιαν τῷ προεστῶτι. Καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ λαβὼν θυμιάτον, ἵσταται ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης. Καὶ θυμιῶν σταυροειδῶς λέγει *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε. Καὶ ἡμῶν ἐπειπόντων τὸ Ἄμην, ψάλλεται Τρισάγιον*²⁰, χωρὶς μετανοιών. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς *Ὅτι σὸ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα. Καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, τὸ Κύριε ἐλέησον ἑβ' καὶ εὐθύς τὸ Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἰδιαιρέτῳ Τριάδι*²¹. Καὶ ψάλλεται ὁ ἐξάψαλμος τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, χωρὶς μετανοιών, ἀλλὰ μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ φόβου Θεοῦ. Καὶ οὐκ ἔχει ἕξουσίαν τις πτύσαι ἢ βῆξαι, ὡς αὐτῷ συλλαχούντες Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀοράτως καὶ δυσωπῶντες ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Εἶτα συναπτῇ τοῦ διακόνου καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ *Ὅτι πρέπει σοι. Εἶτα ψάλλει ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τὸ ἀλληλδία εἰς τὸν τυχόντα*²². Καὶ ἡμεῖς τὰ τριδικὰ τῷ ἡχοῦ ἢ τὰ γ' πρὸς μίαν ἢ τρισσῶς τὸ ἐν, ὡς δόξει τῷ προεστῶτι. Ψάλλονται δὲ μετὰ μέλους μεγαλοφώνως καὶ ἀργῶς. Εἶτα στιχολογούμεν τὸ ἐν ἱε' τῷ Φαλτηρίου, μετὰ δὲ τὸ ἀντίφωνον εἰς τὸ ἀλληλούϊα ποιούμεν μετανοίας γ' οἱ πάντες ἕξ ἴσθ. Εἰς τὸ δ' ἱε',

ἱε' κατανυκτικὰ τῆς ἱε'²². Δόξα καὶ νῦν, ἱε' τῆς ἡμέρας:~

Ἔπειτα ἀνάγνωσις εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραίμ²³. Μετὰ δὲ τὴν β' ἱε', ἱε' τῷ Τριφιδίου τῷ κυρίῳ Ἰωσήφ, ἱε' β' πρὸς *Εὐσπλαγχνίας ὑπάρχουσα. Τῆς νηστείας τῇ θείᾳ ἀπαρχῇ. Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ἱε' ὁμοιον Εὐσπλαγχνίας ὑπάρχουσα πηγῇ. Καὶ πάλιν ἀνάγνωσις εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραίμ. Μετὰ δὲ τὴν γ' ἱε', ἱε' τῷ κυρίου Θεοδώρου ἱε' β' πρὸς *Τὴν ἀχραντον εἰκόνα σου. Τὴν πάνσεπτον ἐγκράτειαν. Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ἱε' ὁμοιον Τὴν ἀχραντον πρεσβείαν σου. Εἶτα ἀνάγνωσις εἰς τὸ Παυσαϊκόν*²⁴. Ὁ Πεντηκοστός. Καὶ ἡ συνήθης εὐχή *Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου. Εἶτα ἐκφώνησις καὶ εὐθύς *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν* εἰς τὸν ἱε' τῷ κανόνος τῷ μηναῖς, τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου. Ψάλλομεν δὲ αὐτὸν μετὰ τῷ εἰρμού εἰς γ²⁵. Ἀπὸ δὲ τῷ γίχθ τῷ *Τότε ἐσπευσαν ἠγεμόνες Ἐδώμ, εἰσέρχονται τὰ τριώδια. Καὶ λέγομεν τὰ δ' τριπάρια τῷ κυρίου Ἰωσήφ. Εἰς τὸ Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων καὶ ἐπ' αἰῶνα, ἀρχεται τὸ τριώδιον τῷ κυρίῳ Θεοδώρου καὶ ψάλλομεν ὁ εἰς χορὸς τὸ ἐν τῷ, ὁ δὲ ἕτερος τὸ ἄλλο. Εἶθ' οὕτως ἐνδεδέμενων τῶν δύο χορῶν δοξάζομεν ὑψηλότερα φωνῇ τὸ Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι, καὶ ψάλλομεν τὸ ἕτερον τῷ κυρίου Θεοδώρου, ἐπεὶ γὰρ ἀνά ε' τριπάρια ἔχει ἡ δ'. Ὑστερον δὲ λέγομεν καταβασίαν τὸν εἰρμόν τῷ δευτέρῳ κανόνος. Οὕτω ποιῶμεν ἐφ' ὅλην τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν. Ἀπὸ δὲ γ' δ', ἱε' τῷ μηναῖς. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ Παυσαϊκόν. Εἰς δὲ τὴν γ' δ', ἱε' μαρτυρικόν τῷ ἡχοῦ*²⁶. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ *Συναξάριον τοῦ μηναῖς τῆς ἡμέρας. Τὸ δὲ τριώδιον τοῦ κυρίου Ἰωσήφ ἱε' β' πρὸς *Πεῦτε λαοί. Καὶ στιχολογεῖται ἡ πρώτη τῶν ᾠδῶν *Πῶς τὴν ἐμὴν νῦν ἀποκλαύσομαι ἐκπτώσιν. Εἰς δὲ τὴν ἕκτην δ', ὡς εἶπομεν, τὸ ἱε'*²⁷ τὸ μαρτυρικὸν τῷ ἡχοῦ.****

Εἰς δὲ τὴν 9 στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Καὶ μετὰ τὴν 9 τὸ Ἰξίον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς, καὶ μετάνοιαν μίαν²⁸. Καὶ τὸ φωταγωγικὸν τῷ ἤχου. Εἰς τοὺς αἶνες, εἰς τὸ Πᾶσα πνοὴ στιχηρὰ δὲ ψάλλομεν. Μετὰ δὲ τὸ εἰπεῖν τὸ *Coī dόξα πρέπει Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν*, καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, *Πόξα σοὶ τῷ δείξαντι τὸ φῶς καὶ φωτίσαντι τὸν κόσμον*. Ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς ψαλμοῖς ἡμῶν οἱ δύο χοροί. Καὶ ἰστάμενοι ἐν ἰσότητι ἀρχόμεθα τῷ *Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη*. Καὶ τὰ λοιπὰ μετὰ πραείας καὶ ἰσης τῆς φωνῆς πάντες²⁹. Ποιῶντες καὶ μετανοίας τρεῖς³⁰. Πληρουμένων δὲ αὐτῶν λέγει ὁ ἱερεὺς τὰς αἰτήσεις. Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν ἀρχόμεθα τῷ ἰδιομέλῳ τῷ Τριωδίου, τῆς ἡμέρας:—

Τῇ Δευτέρᾳ πρῶτῃ εἰς τὸν γίχον ἰδιομέλῳ³¹ Ἡχ' ἦδ' Ἐλήλυθεν ἡ νηστεία. Στίχος: Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ' τῷ ἐλέεσ σου Κύριε. Καὶ δισσεύομεν αὐτό. Εἶτα γίχος: Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καὶ τὸ μαρτυρικὸν Εὐλογημένος ὁ στρατός. *Πόξα καὶ νῦν, ἦ Σε τὴν τοῦ Θεοῦ μητέρα Παρθένον ἀγνήν*. Εἶτα τὸ Ἄγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι, ἀνευ μετανειῶν. Τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας τρεῖς. Τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Μετὰ δὲ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα τὸ Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, λέγομεν τῷ *Ἐν τῷ ναῷ ἐστῶτες τῆς δόξης σου*. Καὶ λέγομεν τὸ *Κύριε ἐλέησον μ'*. Εἶτα ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς καὶ λέγει Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐπεράνιε βασιλεῦ. Μετὰ δὲ τῷ ἰστάμεθα καθ' ἑαυτὸς, ἐν τῷ ἰδίῳ λογισμῷ λέγοντες τὴν εὐχὴν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ. Τὸ *Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μὲ*. Εἶθ' οὕτως πάντες, ἐπίσης τὸ γόνυ κλίναντες καὶ τοὺς αὐχένας, τὴν αὐτὴν εὐχὴν λέγομεν ἐν ταῖς τρισὶ μεγάλας μετανοίας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτέρας μετανοίας ἰβ'³². Καὶ αὐτὴς ἐτέραν μετάνοιαν

μεγάλην, καὶ λέγομεν καὶ πάλιν τὴν εὐχὴν καὶ ἀνιστάμεθα. Εἶτα ἀρχεται ὁ περσεστώς. *Πεῦτε προσκυνήσωμεν* τρεῖς καὶ μετανοίας γ' καὶ συνάπτομεν τὴν δ' ὥραν καὶ πληρουμένους τῷ γ' ψαλμοῦ λέγομεν τὸ *ἀλληλουῖα καὶ μετανοίας γ'³³*:—

Πεῖ εἶδέναι, ὅτι τὰς Δευτέρας πάσας τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν πρώτην ὥραν οὐ στιχολογοῦμεν. Τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας στιχολογοῦμεν, καὶ ποιῶμεν καθ' ἑν ἀντίφωνον³⁴ μετανοίας γ'. Φάλλει δὲ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς προκείμενος εἰς Ἡχ' ἦδ' *Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μὲ*. Καὶ ἡμῶν ἀνταποκρινομένων τὸ αὐτό, ποιεῖ γονυκλισίαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς δύο γίχους. Στίχος δ': *Τὰ ρήματά μὲ ἐνώτισαι Κύριε*. Στίχος β': *Ὅτι πρὸς σὲ προσεύξομαι Κύριε*. Καὶ πάλιν, *Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μὲ. Πόξα καὶ νῦν, Τί σὲ καλέσωμεν, ὃ Κεχαριτωμένη;* Καὶ μετανοίας γ'³⁵. Εἶθ' οὕτως *Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον*. Καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Εἶτα, *λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων*. Καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ἐκ δευτέρου. *Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου*. Καὶ τῷτο ἐκ δευτέρου. *Πληρωθήτω τὸ στόμα μὲ αἰνέσεώς σου, Κύριε, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου*. Τῷτο δὲ λέγομεν ἐκ τρίτου μεγαλοφώνως καὶ ἀργῶς. Τὸ Τρισάγιον. Μετανοίας τρεῖς. *Παναγία Τριάς*. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, λέγομεν τὸ παρὸν τῷ *Ταχὺ προκατάλαβε³⁶*, τὸ *Κύριε ἐλέησον μ'* καὶ λέγομεν τὴν εὐχὴν Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ. Τὸ *Κύριε ἐλέησον γ'*. *Πόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερσβείμ*. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτιρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Καὶ ποιῶμεν μετανοίας μεγάλας γ', λέγοντες καὶ τὴν εὐχὴν ὡς περὶ γέγραπται. Εἶθ' οὕτως καὶ τὰς ἰβ'. Ἐν δὲ τῇ ἰβ' λέγομεν καὶ

τὴν εὐχὴν ὡς εἶρηται. Καὶ μικρὸν ἡσυχάσαντες, ἄρχεται ὁ προεστῶς τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Καὶ ἀσπαζόμεθα τὰς ἀγίας εἰκόνας. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ' καὶ ἡ εὐχή, τὸ Χριστέ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον καὶ ἀγιάζον, καὶ γίνεται ἀπόλυσις. Ἐῖτα ἔξερχόμεθα λιτανεύοντες ἐν τῷ νάρθηκι. Κάκεισε λέγονται αἱ συνήθεις εὐχαί³⁷. Καὶ ἀναγινώσκονται αἱ Κατηχήσεις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Στυδίτου ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἢ ὑπὸ τῷ ἐκκλησιάρχῳ, ὡς προγέγραπται, ἦγουν ἐν τῇ Τετάρτῃ καὶ τῇ Παρασκευῇ. Καὶ γίνεται τέλος καὶ ἡ ἀπόλυσις:—

Οὗτος ὁ τύπος γίνεται κατὰ πᾶσαν τὴν ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν ἐν τῷ ὄρθρῳ καὶ ἐν τῇ δ' ὥρᾳ:—

Περὶ δὲ ὥραν γ', κρούει τὸ σιδηροῦν ὁ κανδηλάπτης. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ποιῶντες πρὸ τῆς ἐνάρξεως, τοῦ καθ' ἑνὸς ἡμῶν, ἐνώπιον τῶν ἀγίων θυρῶν μετανοίας γ'. Καὶ ἀσπαζόμεθα τὰς ἀγίας εἰκόνας. Ἐῖτα καὶ ἐτέραν μίαν. Ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν. Εὐλογήσαντος δὲ τῷ ἱερέως καὶ ἀρχομένων ἡμῶν τοῦ Τρισαγίου, γίνονται μετάνοια γ'. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ μετανοίας τρεῖς. Καὶ στιχολογεῖται ἡ γ' ὥρα, ὡς σύνηθες. Εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ γ' ψαλμοῦ, εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετανοίας γ' καὶ ἀρχόμεθα τῆς ἁγίας. Καθ' ἑνὸς ἀντίφωνον, ποιούμεν μετανοίας γ'. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῷ ἁγίῳ, ψάλλει ὁ ταχθεὶς μοναχὸς τὸ ἁγίου ἡγίου ἡγίου Κύριε, ὁ τὸ Πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ. Καὶ ἡμῶν ἀντιφωνούντων ποιούμεν γονυκλισίαν ἀπὸ γῆς. Ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς δύο γίχους: Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός. Στίχος: Μὴ ἀπορήψῃς με ἀπὸ τῷ προσώπου σου. Δόξα

καὶ νῦν, Ἑ καὶ μετανοίας γ'. Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Καὶ εὐθὺς ἀναγινώσκωμεν εἰς τὴν Κλίμακα³⁸. Ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν ὁ ταχθεὶς μοναχός, ἀφ' ὑπνίζειν τοὺς ἀδελφούς, καθ' ὅλην τὴν ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν. Πιέρχεται δὲ ἡρέμα καὶ ἐπιβλέπει τοὺς ὑπνῶντας καὶ διεγείρει πρὸς τὴν ἀκρόασιν κατὰ τὸν παρακολοθηθέντα τύπον³⁹. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογητός, εὐλογητός Κύριος. Τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Καὶ μετὰ τὸ Τρισάγιον ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα. Καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, τροπάρια τὰ συνήθη. Βασιλεῦ ὄρανε. Δόξα καὶ νῦν, Ἐν τῷ ναῶ ἐστῶτες. Οἱ δὲ πλείονες λέγουσιν ἐνταῦθα ἁγίου ἡγίου ἁγίου εὐλογητός εἶ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Δόξα, Ταχεῖαν καὶ σταθηνάν. Καὶ νῦν, Ἡ ἐλπίς καὶ προστασία καὶ καταφυγή. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί καὶ ἡ εὐχή Ὅ ἐν παντὶ καιρῷ. Καὶ πάλιν τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβεὶμ. Τὸ Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Καὶ ὁ ἱερεὺς Ὅ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς. Καὶ ποιῶμεν μετανοίας γ', λεγομένης τῆς εὐχῆς. Ὁμοίως καὶ τὰς λοιπὰς ἰβ', ἀργῶς διὰ τὸ ἰσάζειν πάντας. Καὶ μεθ' ἡσυχίας μικρὸν εὐχόμενος, ἄρχεται ὁ ἱερεὺς τῆς εὐχῆς Δέσποτα Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ. Ὁ δὲ κανδηλάπτης, βαλὼν τὴν συνήθη μετάνοιαν τῷ προεστῶτι, ἀπέρχεται καὶ κρούει τὸ σήμαντρον γ'. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς εὐχῆς, Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ μετανοίας γ':—

Καὶ στιχολογοῦμεν τὴν ἕκτην ὥραν. Εἰς δὲ τὴν πλήρωσιν τῷ περιβόλῳ εἰς τὸ ἀλληλούϊα, μετανοίας γ' καὶ ἀρχόμεθα τῆς ἁγίας καὶ στιχολογοῦμεν ἁγίου ἡγίου ἡγίου ἐν. Καθ' ἑνὸς ἀντίφωνον ἀλληλούϊα καὶ μετανοίας γ'. Μετὰ δὲ τὴν ἁγίου ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ψάλλει ἁγίου ἡγίου β'. Ὅ ἐν ἕκτη ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρα. Στίχος δ': Ἐνώπιον ὁ Θεὸς τὴν

προσευχὴν μὲ. Στίχος β': Ἐγὼ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκέκραξα καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσέ με. Καὶ μετανοίας γ', ὡς προγγέραται. Πόξα καὶ νῦν, Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν διὰ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἀμαρτήματα. Καὶ μετανοίας γ'. Ἐἴτα ψάλλομεν τὸ π̄θ τῆς προφητείας, τὸ εἰς τὴν ἕκτην ὥραν ἡ̄χ ἡ̄δ Κύριε, Κύριε, ὃν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει. Πόξα καὶ νῦν, καὶ δισσεύομεν αὐτό. Προκείμενον ἡ̄χ δ'. Ψαλμὸς δ'. Γινώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων. Στίχος: Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν. Προφητείας Ἡσαΐδ τὸ ἀνάγνωσμα Ὅρασις, ἣν εἶδεν Ἡσαΐας, υἱὸς Ἀμώς. Καὶ μετὰ τὸ τέλος, προκείμενον ἡ̄χ βαρύς, ψαλμὸς β'. Πουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ. Στίχος: Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις εἰς τὴν Κλίμακα. Ἐἴτα τὸ π̄θ Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σοῦ Κύριε. Τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Καὶ τὰ τροπάρια εἰς ἡ̄χ β' Ὁσπηριαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς Χριστὲ ὁ Θεός. Πόξα, Τὴν ἀχραντὸν εἰκόνα σου. Καὶ νῦν, Εὐσπλαγγνίας ὑπάρχουσα πηγὴ. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί. Καὶ ἡ εὐχὴ Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ. Κύριε ἐλέησον τρεῖς. Πόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Καὶ ὁ ἱερεὺς εἰχὼν Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Καὶ μετανοίας μεγάλας τρεῖς. Εὐχόμενοι καθ' ἑαυτοὺς λέγομεν καὶ τὴν προγεγραμμένην εὐχὴν τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ. Ἐἴθ' οὕτως καὶ τὰς λοιπὰς ἰβ', ἀργῶς διὰ τὸ ἰσάζειν πάντας. Πληρωμένης δὲ τῆς ἰβ' ἀνιστάμεθα, καθ' ἑαυτοὺς εὐχόμενοι καὶ ἄρχεται ὁ προσεστὸς τῷ τελευταίῳ Τρισάγι. Μετανοίας τρεῖς καὶ ἀσπαζόμεθα τὰς ἁγίας εἰκόνας. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Ἐἴτα, Πόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν, καὶ γίνεται ἀπόλυσις:-

Οὗτος ὁ τύπος καὶ ἡ τάξις ὀφείλει γίνεσθαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἁγίαν Τεσσαράκοστην ἐν ταῖς τριδέκταις:-

Πεῖ εἶδέναι, ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἐξερχόμενοι τῆς ἐκκλησίας ἀπερχόμεθα μετὰ πάσης ἡσυχίας ἐν τοῖς ἰδίοις κελίοις. Καὶ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν συντυχίας⁴⁰ πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν. Κεκώλυται γὰρ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων. Ὁ καὶ ὀφείλομεν φυλάσσειν κατὰ πᾶσαν σύναξιν:-

Περὶ δὲ ὥραν 9 κρθεὶ τὴν 9⁴¹. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εὐλογῆσαντος τοῦ ἱερέως, ἀρχόμεθα τῷ Τρισάγι. Μετανοίας γ'. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις. Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Τὸ Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ', μετανοίας γ' καὶ ψάλλομεν τὴν 9 ὥραν τριψαλμον. Εἰς δὲ τὸ τέλος τῷ γ' ψαλμοῦ, εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετανοίας γ' καὶ ἀρχόμεθα τῆς ἁ̄λ̄ο τῷ ἁ̄β. Καθ' ἐν δὲ ἀντίφωνον μετανοίας γ'. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἁ̄λ̄ο ψάλλομεν τὸ π̄θ εἰς ἡ̄χ ἡ̄δ Ὁ ἐν τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ. Στίχος δ': Ἐψιάτω ἡ δέησίς μου. Στίχος β': Εἰσελθοὶ τὸ ἀξίωμα μὲ, ποιῶντες καὶ τὰς ἐν τούτοις μετανοίας. Πόξα καὶ νῦν, Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου. Μετανοίας γ'. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις πάλιν εἰς τὴν Κλίμακα. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν λέγομεν Μὴ δὴ παραδῶς ἡμᾶς εἰς τέλος. Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς Ὅτι σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, ψάλλομεν τὰ τροπάρια ἡ̄χ ἡ̄δ Βλέπων ὁ ληστής τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς. Πόξα, Ἐν μέσῳ δύο ληστῶν. Καὶ νῦν, Τὸν ἀμνὸν καὶ ποιμένα. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί. Πόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Καὶ ποιῶμεν τὰς γ' μεγάλας μετανοίας, λέγοντες καθ' ἑαυτοὺς καὶ τὴν

προδηλωθεῖσαν εὐχὴν τῷ ὁσὶς Ἐφραὶμ.
 Εἶθ' οὕτως ἰστάμεθα κατὰ τὴν τάξιν εἰς
 τοὺς χορούς, καὶ ἀπάρχεται ὁ χορὸς, ᾧ
 ἐπιλαγχάνει ἐνάρξασθαι, εἰς ἡχ' ἠδ' Ἐν
 τῇ βασιλείᾳ σου μνήσθητι ἡμῶν Κύριε,
 καὶ ψάλλομεν τοὺς μακαρισμοὺς μετὰ
 μέλως καὶ μεγαλοφώνως καὶ ἀργῶς εἰς
 τὸν αὐτὸν ἡχ' Μακάριοι οἱ πτωχοί, μνή-
 σθητι ἡμῶν, Κύριε. Μακάριοι οἱ πεν-
 θοῦντες, μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε. Μακά-
 ριοι οἱ πραεῖς, μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε.
 Μακάριοι οἱ πεινῶντες, μνήσθητι ἡμῶν,
 Κύριε. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, μνήσθη-
 τι ἡμῶν, Κύριε. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ
 καρδίᾳ, μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε. Μακά-
 ριοι οἱ εἰρηνοποιοί, μνήσθητι ἡμῶν, Κύ-
 ριε. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι, μνήσθη-
 τι ἡμῶν, Κύριε. Μακάριοι ἐστέ, ὅταν
 ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, μνήσθητι ἡμῶν, Κύ-
 ριε. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, μνήσθη-
 τι ἡμῶν, Κύριε. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ
 Ἁγίῳ Πνεύματι, μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε.
 Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας,
 μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε⁴². Εἶθ' οὕτως
 ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν ἐν τοῖς ψαλ-
 θίοις⁴³, λέγομεν ὑψηλοτέρα φωνῇ Μνή-
 σθητι ἡμῶν, Κύριε, καὶ μετάνοια μία.
 Μνήσθητι ἡμῶν, Δέσποτα, μετάνοια
 μία. Μνήσθητι ἡμῶν Ἅγιε, μετάνοια δ'·
 καὶ λέγομεν τὸ Χορὸς ὁ ἐπουράνιος
 ὑμνεῖ σε καὶ λέγει. Στίχος: Προσέλθετε
 πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ πάλιν
 Χορὸς ὁ ἐπουράνιος. Δόξα, Χορὸς ἀ-
 γίων ἀφέλων καὶ ἀρχαφέλων. Καὶ νῦν,
 Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν. Ἄνες, ἄφες, συγ-
 χώρησον ὁ Θεός. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ
 κοντάκιον ὡς σύνηδες, τὸ εἰς τὴν ἡμέ-
 ραν⁴⁴. Δόξα, Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυ-
 σον Χριστέ. Καὶ νῦν, Προστασία τῶν
 Χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε. Τὸ Κύριε
 ἐλέησον μί. Καὶ ἡ εὐχὴ Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ
 καὶ πάσῃ ὥρᾳ. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'·
 Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χε-
 ρουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον

πάτερ. Καὶ ὁ ἱερεὺς Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι
 ἡμᾶς. Καὶ ποιῶμεν τὰς γ' μεγάλας μετα-
 νοίας καὶ τὰς ιβ'. Εἶθ' οὕτως εὐχόμεθα
 ἡσυχῶς. Καὶ ἀρχεται ὁ προεστὼς τὸ
 Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ μετανοίας
 γ' καὶ ψάλλομεν τὸν ργ' ψαλμὸν τοῦ ἐ-
 σπερινῶ. Ἐξέρχεται δὲ ὁ κανδηλάπτης
 καὶ κρούει τὸ μέγα σήμαντρον. Ὁ δὲ
 ἱερεὺς λέγει καθ' ἑαυτὸν τὰς συνήθεις
 εὐχὰς τοῦ λυχνικῶ. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ
 προομιαικῶ ψαλμοῦ, εἰς τὸ ἀλληλῆϊα, με-
 τανοίας γ'. Καὶ στιχολογῶμεν τὰ Πρὸς
 Κύριον. Καθ' ἓν δὲ ἀντίφωνον ποιῶ-
 μεν μετανοίας γ':—

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς δ' ἑβδομάδος εἰς τὸ
 λυχνικόν, μετὰ τὸν προομιαικὸν ψαλμόν,
 στιχολογῶμεν τὰ Πρὸς Κύριον⁴⁵. Εἰς τὸ
 Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν ἀίχως γ' καὶ
 ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Τρι-
 ωδίου. Καὶ λέγομεν τὰ δύο τῷ κυρίῳ Ἰω-
 σήφ ἡχ' β' Πᾶσαν ἀμαρτίαν διεπρα-
 ξάμην. Ὁμβροὺς μοι παράσχε, Χριστέ,
 δακρύων. Ἔτερον τοῦ κυρίου Θεοδώρου
 ἡχ' ἠδ' πρὸς Ὅσιε πάτερ. Δεῦτε προθύ-
 μως. Καὶ τῷ μηναίου γ'. Δόξα καὶ νῦν,
 Ξ. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Ἐσπέρας⁴⁶. Προκεί-
 μενον, ψαλμὸς γ' ἡχ' ἠβ' Τοῦ Κυρίου ἡ
 σωτηρία καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία
 σε. Στίχος: Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ
 ἄλιβοντές με; Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα
 Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὴν γῆν. Προκείμενον β'. Ψαλμὸς δ'
 ἡχ' ἠδ' Κύριος εἰσακούσεται μου. Στίχος:
 Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσάκουσόν μου.
 Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Παροιμίαι
 Σολομώντος υἱὸς Δαυὶδ. Τὸ Καταξίωσον
 Κύριε. Καὶ μετανοίας γ'. Εἰς δὲ τὸν γί-
 χον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας, ἡχ' γ' Ἠη-
 στεύσωμεν νηστείαν δεκτὴν. Στίχος:
 Πρὸς σέ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου, καὶ δις-
 σεύομεν αὐτό. Εἶτα τὸ μαρτυρικόν. Στί-
 χος: Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡ-
 μᾶς. Μεγάλη τῶν μαρτύρων σου. Δόξα
 καὶ νῦν, Ξ. Εἶτα ποιεῖ ὁ κανὼν ἀρχῆς τὴν

συνήθη μετάνοιαν εἰς τοὺς χορούς. Ὡσαύτως καὶ οἱ δύο χοροί. Τὸ *Μὴν ἀπολύεις*. Τὸ Τρισάγιον καὶ μετανόιας γ'. *Παναγία Τριάς*. Τὸ *Πάτερ ἡμῶν*. Ὁ ἱερεὺς *Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία*. Καὶ μετὰ τὸ *Ἄμην*, *Θεοτόκε Παρθένε*. Καὶ μετάνοιαν μίαν. *Βαπτιστὰ τῷ Χριστοῦ*. Μετάνοιαν μίαν. *Πόξα, Ἰκετεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν*. Μετάνοιαν μίαν. *Εἶθ' οὕτως Καὶ νῦν, Ὑπὸ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν*, ὅπερ λέγεται πραεῖα τῇ φωνῇ καὶ ἄνευ μετανοιωδῶν καὶ μέλους⁴⁷. *Κύριε ἐλέησον μί, ἡσύχῳ φωνῇ. Πόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ*. *Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ*. Ὁ ἱερεὺς Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. *Ἐπουράνιε βασιλεῦ*. Καὶ λέγομεν καὶ τὴν εὐχὴν μυστικῶς τῷ ὀσὶς Ἐφραὴμ, τὸ *Κύριε καὶ Πέσποτα τῆς ζωῆς μου*. Καὶ ποιῶμεν τὰς γ' μεγάλας μετανόιας καὶ τὰς μικρὰς β' καὶ πάλιν τὴν προγεγραμμένην εὐχὴν καὶ μετάνοιαν. Τὸ Τρισάγιον, καὶ ὁ ἱερεὺς *Ὅτι σὸ ἐστὶν ἡ βασιλεία*. Τὸ *Κύριε ἐλέησον β'*. *Εἶθ' οὕτω καὶ ἡ παροῦσα εὐχή. Παναγία Τριάς*, τὸ ὁμοῦσιον κράτος. *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου*. Λέγομεν αὐτὸ ἐκ γ'. Καὶ μετανόιας γ'. *Πόξα καὶ νῦν, Εὐλόγησω τὸν Κύριον ἐν παντί καιρῷ*. Ὅταν δὲ ἰσῶμεν τράπεζαν λέγομεν καὶ τὸν ψαλμὸν τὸν ρμδ', τὸ *Ἵψώσω σε ὁ Θεὸς μου*. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις⁴⁸. Ἐξερχόμενοι δὲ ἐν τῷ νάρθηκι ψάλλομεν ὡς σύνηδες τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου⁴⁹. *Πόξα καὶ νῦν, Ξ*⁵⁰. Λέγονται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως αἱ συνήθεις εὐχαί⁵¹. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις:-

Αὕτη ἡ ἀκολουθία τῷ λυχνικοῦ γίνεται μὴ οὔσης Προηγιασμένης. Οὐ γὰρ παρελάβομεν ποιεῖν Προηγιασμένην μέχρι τῆς Τετάρτης⁵² διὰ τὸ νηστεῦειν ἐκ παραδόσεως πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα. Οἱ δὲ δυνάμενοι μενέτωσαν νήστεις ἕως τῆς Παρασκευῆς⁵³:-

Ὅταν δὲ γένηται Προηγιασμένη,

ποιεῖ ὁ ἱερεὺς ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ ἀντιφώνῳ τῆς *ἄλφ* μικρὰν συναπτήν. Εἰς δὲ τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχως ἰ', ἀπὸ τῷ *Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου*, εἰς τὸν *ἦχ* τῷ ἰδιομέλῳ τῆς ἡμέρας, δευτεροῦντες αὐτό. *Εἶτα τὸ μαρτυρικὸν εἰς τὸν αὐτὸν ἦχ*. Ἐπειτα τὰ γ' προσόμοια τῷ Τριωδίου καὶ τὰ γ' τοῦ μηναιῖς, δευτεροῦντες τὸ ἐν. Καὶ γίνεται εἴσοδος μετὰ κηρῶν καὶ θυμιατοῦ. Τὸ *Φῶς ἰλαρόν*. Προκείμενον καὶ ἡ Γένεσις. *Εἶτα τὸ β' προκείμενον*. Καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ γίχῳ ἐκφωνεῖ ὁ διάκονος *Κελεύσατε*. Λαβὼν δὲ ὁ ἱερεὺς τὸ θυμιατὸν καὶ κηρὸν εἰς τὴν εὐώνυμον αὐτῷ χεῖρα, ἵσταται κατενώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ λέγει *Соφία, ὀρθοί. Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι*⁵⁴. Καὶ ὁ ἀναγνώστης *Παρομιῶν τὸ ἀνάγνωσμα*. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν λέγει ὁ ἱερεὺς *Εἰρήνη σοι*. Καὶ ὁ διάκονος *Соφία*, καὶ εὐθὺς τὸ *Κατευθυνθήτω*, ψαλλόμενον ἔξωθεν ὑπὸ τῷ δομειστικῷ⁵⁵ μετὰ τῶν γίχων. Στίχος δ': *Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσον μου*. Στίχος β': *Θὸ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου*. Στίχος γ': *Πῆ ἐκκλίνης τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας*⁵⁶. Ὅταν δὲ ψάλλει ὁ δομειστικός, ἡμεῖς ἐπὶ γόνυ κείμεθα εὐχόμενοι. Ὅταν δὲ ἡμεῖς ἀνιστῶμεν κλίνει αὐτὸς τὸ γόνυ. *Εἶτα λέγει ὁ διάκονος τὰς αἰτήσεις τῆς ἐκτενοῦς*. Ἡμεῖς δὲ ποιῶμεν μετανόιας γ'. Καὶ γίνεται ἡ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:-

Εἶδέναι χρή, ὅτι μετὰ τὴν προόδον τῶν ἁγίων Πύρων⁵⁷, πληρωμένου τοῦ *Μὴν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν*⁵⁸ ποιῶμεν μετανόιας γ' ἄσκεπτεῖς ὄντες. Αἴρει δὲ ὁ ἱερεὺς τὰ καλύμματα ἐκ τῶν Ἁγίων καὶ σκεπάζει αὐτὰ μετὰ τῆς ἀναφορᾶς, ἥτοι τοῦ ἀέρος. Οὕτω γὰρ καλεῖν εἰώθασιν αὐτὰ ἐν τοῖς τῶν Ἱεροσολύμων μέρεσιν. Ὅταν δὲ πληρῶση τὸ *Πάτερ ἡμῶν* καὶ μέλλει ὑψῶσαι τὸν ἅγιον Ἄρτον, ὃκ ἀνακαλύπτει⁵⁹ αὐτόν, ἀλλὰ κεκαλυμμένων

όντων τῶν Ἁγίων, εἰσάγει τὰς χεῖρας αὐτῶ ὁ ἱερεὺς δέει πολλῶ καὶ ἀπτόμενος τοῦ ἁγίου Ἄρτος ἐκφώνει *Τὰ προηγιασμένα Ἅγια, τοῖς ἁγίοις*. Εἶθ' οὕτως ἀνακαλύπτει⁶⁰ αὐτά, τὴν συνήθη στάσιν ἀποπληρῶν. *Κοινωνικὸν Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος, ἀλληλούϊα*⁶¹. Ἄντι τῷ εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῶ, διὰ παντός ἢ αἴνεσις αὐτῷ ἐν τῷ στόματί μου Ἄρτον ὄρανιον καὶ Ποτήριον ζωῆς, γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος, ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα⁶²:-

Μετὰ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν εἰς τὸ εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, μετανοίας γ' (*Δόξα καὶ νῦν*) καὶ τὸ εὐλογήσω τὸν Κύριον⁶³. Καὶ μεταδίδεται ἡμῖν τὸ κατακλαστόν καὶ ἀπόλυσις. Οἱ δὲ μεταμβάνοντες διακλύονται ὕδατος⁶⁴:-

Ἄυτη ἡ ἀκολουθία γίνεται καθ' ὅλην τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν Προηγιασμένης οὔσης. Εἰσερχομένων δὲ ἐν τῇ

τραπέζῃ ἐσθίομεν ξηροφαγίαν. Πίνομεν καὶ ζῶμὸν μετὰ μέλιτος, τῇ Τετάρτῃ δηλονότι⁶⁵:-

Τῇ δὲ Πέμπτῃ τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος τράπεζαν οὐχ ἰσῶμεν, ἀλλὰ μένομεν νηστεύοντες ἄχρι τῆς Παρασκευῆς. Τότε γὰρ ἐσθίομεν εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τράπεζαν:-

Πεῖ εἰδέναί, ὅτι τὰ διακονικὰ τῶν φωτιζομένων καὶ ἡ εὐχὴ ἀπὸ τῆς Τετάρτης ἄρχονται τῆς Πεντηκοστήμου, καὶ λέγονται μέχρι τῆς Μεγάλῃς Τετάρτης ἔμνον ἐν ταῖς Προηγιασμέναις, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς Κυριακαῖς, εἰς τῷ Χρυσοστόμῳ δηλονότι τὴν Λειτουργίαν καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου⁶⁶:-

Χρῆ γινώσκειν ὅτι ἐν τῇ Πλαύρα τῷ ὀσίῳ πατρὸς ἡμῶν Σάββα ἔψάλλομεν ἀπόδειπνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν⁶⁷, ἀλλ' ἐν τοῖς κελλίῳ ψάλλομεν ἕκαστος. Οὕτω γὰρ παρελάβομεν. Εἰς δὲ τὰ κοινόβια τῆς Παλαιστίνης ψάλλονται τὰ ἀπόδειπνα οὕτω:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Λ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Εἴθισται ἵνα τανῦν ψάλλῃται ὁ πολυέλεος Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος (+1840) εἰς ἧχον γ' ἢ Γρηγορίου τοῦ Πρωτοψάλτου (+ 1821) εἰς ἧχον πλ δ' κατὰ τριφωνίαν:-

2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν ἐκφωνηθεῖσαι τῇ Μ. Τεσσαρακοστῇ τῶν ἐτῶν 386 καὶ 388 ἐν Ἀντιοχείᾳ. Λόγος α' Παραινετικὸς εἰς τὴν Εἴσοδον τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ *Χαίρω καὶ εὐφραίνομαι ὁρῶν σήμερον τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν*:-

3. Τὰ εὐλογητάρια ψάλλονται πρὸ τοῦ πολυελέου, ἅτε ὄντα προέκτασις τοῦ Ἀμώμου:-

4. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', ὁ σταυροαναστάσιμος εἰς β', ὁ τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τοῦ Τριωδίου εἰς ε' (σύνολον ιδ'):-

5. Ὡς προεγράψαμεν τῇ Κυριακῇ τῶν Ἀπόκρεω, ἡ τάξις αὕτη οὐ τηρεῖται νῦν:-

6. Κατήχησις Μικρὰ νγ' (53), *Περὶ νηστείας καὶ ὅτι τοῦ ἀληθινοῦ ὑπηκόου καὶ ὑποτακτικοῦ ἀληθῆς νηστεία ἐστὶν ἡ ἐκκοπή τοῦ οἰκείου θελήματος*:-

7. Ἄντ' αὐτοῦ ψάλλομεν τὸν Ἀμωμον μετὰ τῶν εὐλογηταρίων:-

8. Ὡς καὶ ἐν ταῖς θεομητορικαῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς ἀγρυπνίαις ἁγίων ἑορταζομένων εἰς η':-

9. Ἄτινα εὐρήσεις καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου:-

10. Ὁ ἱερεὺς εἰσοδεύει μετὰ φελωνίου λευκοῦ:—

11. Ἐκτενὴς μὲν ἀλλὰ σύντομος, ἕως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (δεῖνος) καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος. Ὅτι ἐλεήμων:—

12. Μικραὶ ἐννοεῖται:—

13. Τούτου ψαλλομένου κατ' ἀρχαίον ἔθος ὁ ἱερεὺς ἀποβάλλει τὸ λευκὸν φελώνιον καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον. Τὸ καταπέτασμα τῆς Ὠραίας Πύλης κλείεται καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπενδύει τὴν ἁγίαν Τράπεζαν διὰ μελαίνης ἐνδυτῆς καὶ ἐξέρχεται ἀπερχόμενος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, ἐκτὸς δηλονότι τοῦ ἁγίου Βήματος. Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἐκφωνήσεις γίνονται ἐκτὸς τοῦ ἁγίου Βήματος καὶ διὰ μέλανος ἐπιτραχήλιου. Τοῦτο ποιῶμεν κατὰ πάντα καταनुκτικὸν ἔσπερινὸν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Σημεῖωσαι ὅτι τὸ πένθος τῆς Ἐκκλησίας ἀποβάλλεται καὶ αὐθις μετὰ τὴν Προηγιασμένην τῆς Παρασκευῆς. Ἐν τοῖς ἔσπερινοῖς τούτοις ψάλλονται τὰ ἰδιόμελα Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου εἰς ἀργὸν στιχηραρικὸν μέλος. Τὸ δεύτερον ψάλλεται ἐκ τῆς Μουσικῆς Κυψέλης Στεφάνου τοῦ Λαμπαδαρίου ἢ ἐκ τῶν παρεμφερῶν εἰς σύντομον στιχηραρικὸν μέλος (ὡς π.χ. Πέτρου Φιλανθίδου ἐκ τῆς Ἀθωνιάδος, τόμος β'):—

14. Μικράς:—

15. Εἰς ἕκαστον τροπάριον ποιῶμεν μετάνοιαν μεγάλην μίαν ἐκτὸς τοῦ τελευταίου:—

16. Τοῦτο λέγεται χῦμα, ἄνευ μέλους καίτοι Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος ἔχει καὶ τοῦτο μελοποιήσει. Παρὰ τινῶν ψάλλεται, πλὴν κακῶς:—

17. Εἴθισται τανῦν (εἰς ὄλους τοὺς καταनुκτικοὺς ἔσπερινούς) ἵνα πρὸ τῆς ἀπολύσεως ψάλλῃται τὸ θεοτοκίον Πάντων προστατεύεις ἀγαθῆ, εἰς ἧχον β' ἀργὸν εἰρμολογικόν. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ποιῶμεν ἅπαντες μετάνοιαν μεγάλην ἐξαιτούμενοι συγχώρησιν. Ἀσπαζόμεθα τὴν τοῦ προεστῶτος χεῖρα (εὐχόμενοι «καλὴν Τεσσαρακοστὴν» κατὰ τὸν πρῶτον καταनुκτικὸν ἔσπερινόν, καὶ «καλὴ συνέχεια» κατὰ τοὺς λοιπούς) καὶ ἀπερχόμεθα:—

18. Ἡ μετάθεσις αὕτη γίνεται διὰ τὸ μὴ τελεῖσθαι τελείαν θ. Λειτουργίαν ἐκτὸς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς. Τὸ τεσσαρανταλείτουργον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς Δευτέρας μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ:—

19. Σημαίνει δύο ὥρας τοῦλάχιστον βραδύτερον, διότι ἡ τῆς ἑσπέρας «παράκλησις» φέρει βραδύτητα κατακλίσεως καὶ καρηβαρίαν τινὰ καίτοι -κατὰ τὸ λεγόμενον- «ὅσο σκέπτεται ἡ γρηὰ τὸ τριήμερο, μαῦρες ἀπόκρηες κάνει». Ἰστέον ὅτι τὸ μεσονυκτικὸν καταλιμπάνεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἕνεκα τῆς «παρακλήσεως»:—

20. Τούτου ψαλλομένου ἀργῶς καὶ ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τοῦ Ναοῦ, ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ διὰ τοῦ ἄνευ τρούλλου θυμιατοῦ τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ τὸν Ναὸν κατὰ τάξιν, σκοπῶν ἵνα θυμιάσῃ τελικῶς τὴν κεκλεισμένην Ὠραίαν Πύλην ἐκφωνῶν τὸ Ὅτι σοῦ ἐστὶ, ἀπὸ τοῦ ὀμφαλίου τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ σολέα:—

21. Πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης θυμιῶν σταυροειδῶς τρίς (ποιῶν δηλαδὴ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ διὰ τοῦ θυμιατοῦ τρίς):—

22. Ταῦτα ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου:—

23. Προκρίνονται οἱ καταनुκτικοὶ λόγοι τοῦ ἁγίου Ἐφραῖμ, καταλιμπάνονται δὲ οἱ Εἰς πατέρας τελειωθέντας, ὡς ἀναγνωσθέντες τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς:—

24. Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως (†430) καὶ μαθητοῦ τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου, Λαυσαϊκῆ Ἱστορία ἡγουμένη ἱστορία περιέχουσα βίους ὁσίων Πατέρων συγγραφεῖσα κατὰ παράκλησιν Λαύσου, πραιποζίτου τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β' τοῦ Μικροῦ (408-450):—

25. Ὁ εἰρμὸς ψάλλεται ἅπαξ τὰ δὲ τροπάρια εἰς ε':—

26. Εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος τῆς βίβλου τοῦ Τριωδίου:—
27. Τὸ μαρτυρικὸν θεωρεῖται ἐνταῦθα ὡς κάθισμα ἀλλ' οὐκ ἔστι:—
28. Μικράν:—
29. Ἡ τάξις αὕτη οὐ τηρεῖται νῦν ἀλλ' εὐκταῖον ἵνα ἐπανέλθῃ, ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦλάχιστον:—
30. Μικράς:—
31. Τὰ ἰδιόμελα ταῦτα ψάλλονται εἰς μέλος στιχηραρικόν. Τὸ μαρτυρικὸν καὶ τὸ θεοτοκίον εἰς μέλος εἰρημολογικόν:—
32. Καθ' ἐκάστην μικρὰν μετάνοιαν λέγομεν καθ' ἑαυτοὺς τὸ 'Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ:—
33. Μικράς:—
34. Ἀντίφωνα τὰς στάσεις τοῦ καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου λέγει. Καὶ τοῦτο διότι τὰ καθίσματα ἐψάλλοντο (κατὰ τὸ ἁσματικὸν κυρίως τυπικόν) ἀντιφωνικῶς ὑπὸ τῶν δύο χορῶν ὡς ψάλλομεν τὰ Θεοῦ Κύριε, τὸ Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ τοὺς τρεῖς ψαλμοὺς τῶν αἰνῶν.
- Σημεῖωσαι δὲ ὅτι καὶ οἱ ψαλμοὶ τῶν ὥρῶν ἐψάλλοντο, π.χ. ἐν τῷ τυπικῷ τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος (Δ/σκη I, 514) «Δεῖ εἰδέναι καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ στιχολογίαι τῶν ὥρῶν ψάλλονται κατὰ τοὺς ἤχους τῶν προκειμένων αὐτῶν, ἤγουν ἐν μὲν τῇ α' ὥρᾳ ἢ α' καταβασία τῶν ἀλληλουϊαρίων τοῦ πλ β' ἤχου, ἐν δὲ τῇ γ' ἢ β' καταβασία τοῦ αὐτοῦ ἤχου, ἐν δὲ τῇ ἔκτῃ, ἢ α' καταβασία τοῦ β' ἤχου, ἐν δὲ τῇ θ' ὥρᾳ ἢ α' καταβασία τοῦ πλ δ' ἤχου»:—
35. Μικράς:—
36. Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ Μ. Ὁρολογίου τοῦτο λέγεται μόνον τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ. Τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ λέγεται Τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Θεοῦ μητέρα, τῷ δὲ Σαββάτῳ Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως:—
37. Ἦγουν ἢ ἐκτενῆς (σύντομος) ἢ παραλειφθεῖσα ἐν τῷ ὄρθρῳ:—
38. Ἰωάννου ἡγουμένου μονῆς τοῦ Σινᾶ, Κλίμαξ. Καλόν ἐστιν ἵνα αἱ ἀναγνώσεις γένωνται ἐκ τοῦ πρωτοτύπου (ἀρχαίου) κειμένου, ὡς καὶ πασῶν τῶν λοιπῶν ἀναγνώσεων:—
39. Ὁ ἐξυπνητὴς οὗτος ἀναφέρεται εἰς πολλὰ ἀρχαῖα τυπικά. Οὕτως εἰς τὴν Ὑποτύπωσιν τῆς εὐαγεστάτης Μονῆς τοῦ Στουδίτου τοῦ Θ' αἰῶνος ἀναγράφεται: «Καὶ ἀφυπνιστὴς ἕτερος, ὁ ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τοῦ ὄρθρου, ἡρέμα περιερχόμενος τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς κοιμωμένους ἐξυπνίζων...» (Ἐν Δ/σκη I, 232).
- Ἡ Διατύπωσις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου τοῦ Γ' αἰῶνος τὰ ὁμοῖα που λέγει: «Ἔστι δὲ καὶ ἀφυπνιστὴς ἕτερος, ὃς ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τοῦ ὄρθρου, ἡρέμα τοὺς ἀδελφούς περιερχόμενος, ἐξυπνίζει τοὺς κοιμωμένους» (αὐτόθι, 250):—
40. Συντυχίαι εἰσὶν αἱ ἀναστροφαί, αἱ συνομιλίαι κατ' ἰδίαν, αἱ ἀργολογίαι. Εἰς τοῦτο ἦσαν αὐστηροὶ οἱ παλαιοὶ πατέρες. Ἴδου χαρακτηριστικὰ τινὰ παραδείγματα ἐκ τῆς ὡς ἄνω μνημονευθείσης Διατυπώσεως (Δ/σκη, αὐτόθι).
- «Χρὴ γινώσκειν, ὡς τῇ ἀγία ταύτῃ Τεσσαρακοστῇ τάσσεται ἀδελφὸς συνετὸς καὶ ἀπὸ τῆς τρίτης (ὥρας) ἀπέρχεται εἰς ἐκάστην διακονίαν καὶ βαλὼν μετάνοιαν λέγει Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, προσέχωμεν ἑαυτοῖς, ὅτι ἀποθνήσκομεν, ἀποθνήσκομεν, ἀποθνήσκομεν. Μνημονεύσωμεν τῆς αἰωνίου κολάσεως... Ἀλλὰ καὶ ἐπιτηρητὴς, ὃς τὰ τε κελλία καὶ τὰς διακονίας καὶ τοὺς λοιποὺς τόπους νύκτα καὶ ἡμέραν περινοστῶν τοὺς εἰς ἀκαίρους περιπάτους καὶ συντυχίας συνδυάζοντας διαλύει μετὰ τῆς προσηκούσης στυφότητος καὶ τῆς δεούσης ἐπιτιμίας»:—
41. Κρούει δηλονότι τὸ σιδηροῦν σήμαντρον ἐννεάκις:—

42. Πρόσχες ὅτι οὐ προσθέτει τὸ Ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου διατηρῶν τὸν ἀρχαῖον ἀπλοῦν τύπον, ὃν διατηρεῖ καὶ τὸ Τοῦ δεῖπνου σου τοῦ μυστικοῦ, ἐν τῷ τέλει αὐτοῦ:—

43. Τάπητες καὶ μοκέται ἦσαν ἄγνωστοι τότε. Ὑπήρχον μὲν, ἀλλ' οὐδέποτε ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς Μονάς. Τὰ ψιαθία ἦσαν ἡ μόνη παρηγορία τῶν ποδῶν τῶν πατέρων:—

44. Οἱ νεώτεροι προσθέτουσι τὸ τῆς Μεταμορφώσεως κοντάκιον ὡς πρῶτον, τὸ μαρτυρικὸν τῆς ἡμέρας καὶ τὸ κοντάκιον τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς. Εἶτα δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ διαταττόμενα. Ὁρθότερα ἢ πρᾶξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—

45. Ἦγουν τὸ ἰη' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, οὗ ἡ ἀρχή *Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα*. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης προῆλθε ἡ μοναχικὴ φράσις, τὰ *Πρὸς Κύριον*:—

46. Τὸ Ἐσπέρας ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς. Προκείμενον ἦχος (τάδε) ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ:—

47. Ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὁμως ψάλλεται:—

48. Μικρὰ ἀπόλυσις ἄνευ τοῦ Δι' εὐχῶν, διότι ἐπακολουθεῖ ἡ λιτή:—

49. Τῆς Μονῆς:—

50. Ὁμοιοῦν τῷ στιχηρῷ ἰδιομέλω. Ἐὰν ἡ Μονὴ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου Δόξα καὶ νῦν οὐ λέγεται:—

51. Τῆς λιτῆς ἢ ἀπλούστερον τὴν ἐκτενῆ καὶ Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι:—

52. Τὸ λεγόμενον «τριήμερον» ἀσιτίας καὶ ἀποσίας. Πρόσχες ὅτι κατὰ παλαιὰ τυπικὰ ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων δώρων τελεῖται καθημερινῶς πλὴν τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας.

Οὕτως εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος ἀναγράφεται «*Τῇ Δευτέρᾳ τοίνυν τῆς ἀ' ἐβδομάδος... λειτουργία οὐ γίνεται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ μόνη. Ἀπὸ δὲ τῆς Τρίτης καὶ δι' ὅλης τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς... λειτουργοῦμεν καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν θείαν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων*» (Δ/σκη, I, 515).

Εἰς ἕτερα τῶν τυπικῶν ἢ θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων τελεῖται ἀπὸ τῆς Τετάρτης καὶ πέραν, ἀλλὰ καθημερινῶς. «*Πρόσχες, ὦ ἱερεῦ, ἵνα φυλάξῃς Προηγιασμένα τρία διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων, ἣν μέλλεις λειτουργῆσαι ταῖς τρισὶ τῆς ἐβδομάδος ταύτης ἡμέραις, Τετράδι, Πέμπτῃ καὶ Παρασκευῇ· τῇ γὰρ Δευτέρᾳ καὶ Τρίτῃ τῆς πρώτης τῶν νηστειῶν ἐβδομάδος οὐδόλως λειτουργοῦμεν Προηγιασμένα διὰ τινὰ πρόφασιν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρμοστον*» (τυπικὸν τοῦ 1205 ἐν Δ/σκη, I, 825):—

53. Μετὰ τὴν βρῶσιν ἐλαφρᾶς ξηροφαγίας καὶ πόσεως ὕδατος μετὰ τὴν Προηγιασμένην τῆς Καθαρᾶς Τετάρτης.

Σημείωσαι ὅτι ἐκ τῆς ἀσιτίας καὶ ἀποσίας ταύτης καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα ὠνομάσθη αὕτη «Καθαρά». Τὸ πόσον δύσκολός ἐστιν αὕτη ἢ τελεία νηστεία ἴσασι οἱ ταύτην μετερχόμενοι, ἀλλὰ καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης. Εἰς τὴν Κατήχησιν αὐτοῦ τῇ Καθαρᾷ Παρασκευῇ λέγει «*Τὰ πρόσωπα ὑμῶν ἠλλοιώθησαν παρὰ τὸ πρότερον... τὰ στόματα ὑμῶν ἐπικράνθησαν τῇ βραδυφαγίᾳ ἐκχολούμενα...*». Ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρήτω. Ἡ τελεία αὕτη νηστεία, καταγράφεται καὶ εἰς ἄλλα τυπικά: «*Οὐ παρέλαβον ποιεῖν Προηγιασμένην μέχρι τῆς Τετάρτης διὰ τὸ νηστεύειν ἐκ παραδόσεως πάσαν τὴν ἀδελφότητα, οἱ δὲ δυνάμενοι καὶ ἕως Παρασκευῆς νήστευσι εἰσί*» (Δ/σκη III, 368, τυπικὸν ΙΣΤ' αἰῶνος):—

54. Κατ' ἀκρίβειαν λέγει τὸ Σοφία ὀρθοί, πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν πρόθεσιν ἔνθα τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου λέγει Φῶς Χριστοῦ, ἔρχεται εἶτα εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλην καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν λαὸν καὶ εὐλογῶν αὐτὸν σταυροειδῶς διὰ τοῦ κηροῦ λέγει τὸ Φαίνει πᾶσι:—

55. Ἔστι δὲ *δομέστικος* λέξις λατινικὴ σημαίνουσα κατ' ἀρχὰς τὸν οἰκιακόν, τὸν οἰκεῖον. Δομέστικοι ὠνομάσθησαν ἀργότερον οἱ σωματοφύλακες τοῦ στρατηγοῦ ἢ τοῦ βασιλέως. Τέλος ὠνομάσθησαν οὕτως οἱ βοηθοὶ τοῦ ἄρχοντος Πρωτοφάλτου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπομένως *δομέστικος* ἐνταῦθα εἶναι ὁ πρῶτος βοηθὸς τοῦ πρωτοφάλτου τῆς Μονῆς:—

56. Εἰς πολλὰς Μονὰς ἐξακολουθεῖ ἵνα οἱ στίχοι λέγονται ὑπὸ τοῦ κανονάρχου ἐκ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ. Εἰς πλείστας ἄλλας, οἱ στίχοι λέγονται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐντὸς τοῦ ἁγίου Βήματος, θυμιῶντος εἰς ἕκαστον στίχον καὶ μίαν πλευρὰν τῆς ἀγ. Τραπέζης λεγομένου τοῦ Ὡς *θυμίαμα ἐνώπιόν σου*. Ἀρχεται δὲ ὁ ἱερεὺς ψάλλων τὸ *Κατευθυνθήτω* εἰς ἦχον πλ β'. Ψάλλεται δὲ τοῦλάχιστον δις τὸ ἀρχαῖον. Εἰς τὸ *Δόξα καὶ νῦν*, ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τὴν πρόθεσιν ἐν ἣ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Χριστοῦ. Τέλος ψάλλει καὶ αὐθις τὸ *Κατευθυνθήτω* καὶ θυμιᾷ εἰς τὸ Ὡς *θυμίαμα ἐνώπιόν σου* τὴν εἰκόνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ τὴν ἐν τῷ τέμπλῳ. Εἶτα τὰς λοιπὰς καὶ κύκλω τὸν λαόν:—

57. Ἡ πρόοδος ἤγουν ἢ εἴσοδος τῶν Τιμίων Δώρων γίνεται οὕτω. Ὁ ἱερεὺς καλύπτει τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ ἀέρος καὶ αἶρει τὰ Τίμια Δῶρα κρατῶν διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸν ἅγιον Δίσκον, ἐφ' οὗ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, τὸ δὲ Ποτήριον εἰς τὸ στέρον χαμηλότερον διότι περιέχει ἀπλῶς οἶνον. Τινὲς εἰσοδεύουσι κρατοῦντες μόνον τὸ δισκάριον μετὰ τῶν Τιμίων Δώρων ἐπὶ κεφαλῆς καὶ καλῶς ποιοῦσι. Ὁ κανδηλάπτης (ἢ ὁ διάκονος εἰ ἔστι) εἰσοδεύουσι μετὰ κηροῦ καὶ θυμιατοῦ ὀπισθοβατῶς. Ἀλλὰ τὰ ἐπίλοιπα ἐν τοῖς Ἱερατικοῖς:—

58. Ψάλλομεν αἰεὶ τὸ εἰς ἦχον πλ β' ἀρχαῖον καὶ κατανυκτικὸν *Νῦν αἰ δυνάμεις*, τὸ κακῶς ἀποδιδόμενον εἰς Πέτρον τὸν Λαμπαδάριον (+1770) ἅτε ὄν αἰῶνας πολλοὺς ἀρχαιότερον αὐτοῦ. Ἀπλῶς οὗτος κατέγραψεν αὐτό:—

59. Σημειῶσαι ὅτι εἰς τὸ *Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς*, ἀποσύρει μετὰ προσοχῆς τὸν ὑπὸ τὸν ἀέρα ἀστερίσκον:—

60. Τὸ ἀνακαλύπτω ἐνταῦθα σημαίνει ἀποκαλύπτω. Σημειῶσαι ὅτι ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης καὶ τῶν λεπτομερειῶν, αἵτινες ἀναφέρονται ἐνταῦθα, καταδεικνύται ὅτι ὁ συγγραφεὺς τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἦν κληρικὸς:—

61. Πάντοτε τὸ εἰς ἦχον πλ α' Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ (IB' αἰών):—

62. Πάντοτε εἰς ἦχον β':—

63. Τὸν λγ' ψαλμόν. Λέγομεν δὲ καὶ τὸν ρμδ' ψαλμόν τὸν λεγόμενον τῆς τραπέζης, διότι κατόπιν παρατίθεται λιτὴ ἐν ξηροφαγίᾳ τράπεζα:—

64. Ἐκπλύνοντες δηλονότι τὸ στόμα (ὡς προεγράφη καὶ ἐν τῇ 16ῃ ὑποσημειῶσει τοῦ ΙΘ' κεφαλαίου) ἀλλὰ μὴ πτύοντες, ἵνα διαλυθῇ ἡ πικρία ἐκ τῆς ἀποσίας καὶ ἵνα δυναθῶμεν φαγεῖν τὸ κατακλαστόν. Ἐσθίομεν πρῶτον τὸ κατακλαστόν καὶ εἶτα διακλυόμεθα (ὀρθότερον διακλυζόμεθα: ὅρα καὶ 44ην ὑποσημείωσιν τοῦ ΜΕ' κεφαλαίου):—

65. Ὅρα καὶ τυπικὸν Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ 1841 (Δ/σκη III, 609) «*Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶν Προηγιασμένων, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, ἤγουν ἐν τῇ δ' τῆς α' ἑβδομάδος καὶ ἐσθίομεν βράσμα τι ἄνευ ἐλαίου, πίνοντες καὶ ζυμὸν μετὰ μέλιτος, τῇ δὲ ε' τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος τράπεζαν οὐχ ἰστώμεν, ἀλλὰ νήστευσι διαμένομεν ἄχρι τῆς Παρασκευῆς· τότε γὰρ ἐσθίομεν, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τράπεζαν*».

Τὸ βράσμα τοῦ ὡς ἄνω τυπικοῦ εἶναι «κόκκοι ἐφθοὶ» βρασμένα ὄσπρια δηλαδὴ (ὅρα τυπικὸν ΙΓ' αἰ. ἐν Δ/σκη III, 140) «ἐσθίομεν φάβον ἐκξεστόν καὶ ἐρεβίνθιον, ἀλμαίαν χωρὶς ἐλαίου καὶ ἰσχάδας ἀνὰ ε' καὶ εἰ τύχοι κάστανα καὶ ἄππια ἐφθὰ καὶ δαμάσκηνα»

(Υποτύπωσις Θεοδώρου Στουδίτου [ἐν Δ/σκη Ι, 234] τοῦ Θ' αἰῶνος). Τὰ αὐτὰ περίπου διαλαμβάνει καὶ ἡ Διατύπωσις Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου (Δ/σκη Ι, 252)·—

66. Τανῦν τὰ τῶν φωτιζομένων περιορίσθησαν κακῶς εἰς μόνας τὰς Προηγιασμένας. Ἀλλ' εὐχόμεθα ὑπὲρ τῶν φωτιζομένων μόνον ἐν ταῖς καθημεριναῖς;—

67. Τοῦτο συμβαίνει, ὡς ἔχομεν ἤδη γράφει, διότι ἡ Λαύρα αὕτη οὐκ ἦν κοινοβιακή, ἀλλὰ λαυρεωτική. Οἱ πατέρες ἔζων κατὰ τὸ πλείστον εἰς τὰ πέριξ τῆς Λαύρας σπήλαια. Ἦτο ἄρα ἀδύνατος ἡ παρουσία αὐτῶν εἰς πάσας τὰς ἐν τῷ Ναῷ τελουμένας ἱεράς ἀκολουθίας. Πάντως αἱ ὑπ' ὄψει Μοναὶ ἦσαν κατὰ πολὺ αὐστηρότεραι τῶν κοινοβιακῶν·—

Πιάξαξις τῶν ἀποδείπνων τῆς ἁγίας
καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'

Περί ὥραν ἰδ¹ εἰσέρχεται
ὁ κανδηλάπτης καὶ ποι-
ήσας μετάνοιαν τῷ προ-

εστῶτι, ἄπεισιν εἰς τὸ σήμαντρον καὶ κρῆει ἰβ'. Καὶ συναγόμεθα πάντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ποιήσαντες ἕκαστος τὰς διατεταγμένας μετάνοίας καὶ μικρὸν καθεσθέντες, εἰς τὸ πάντας ἢ τοὺς πλείονας συναχθῆναι, ἀναστὰς ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς καθέδρας αὐτοῦ καὶ ποιήσας τὴν συνήθη μετάνοιαν τῷ ἡγουμένῳ ποιεῖ *Εὐλογητόν*². Καὶ ἡμεῖς ἀρχόμεθα τοῦ Τρισαγίου μετὰ μετάνοιῶν ὡς ἔθος. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν* μετάνοίας γ'. Καὶ εὐθὺς λέγομεν τὸν ξϚ ψαλμὸν τὸ Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Εἶθ' οὕτως ἀρχόμεθα τοῦ Μεγάλου Κανόνος³ ποιῶντες αὐτὸν τμήματα δ' καθ' εἰρμόν, ὡς πληρῶσθαι τοῦτον τῇ Πέμπτῃ ἐσπέρας. Ἰβ' ἕκτης Ϟ, ϞϞ κατανυκτικὰ εἰς ἡϛ ἢ β' Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. Πόξα, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ νῦν, Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύλιν. Οἱ πλείονες ἐνταῦθα λέγουσιν τὸ κοντάκιον τῷ Μεγάλῳ Κανόνος, τὸ *Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου ἀνάστα, τί καθεύδεις*; Πετὰ δὲ τὴν τοῦ κανόνος συμπλήρωσιν ἀρχόμεθα τῷ δ' ψαλμῷ Ἐν τῷ ἐπικα-

λεῖσθαί με εἰσήκουσάς μου. Ὡσαύτως καὶ τοὺς ἐτέρους ψαλμοὺς τῶν ἀποδείπνων. Εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετάνοίας γ'. Καὶ αὐθις ἀρχόμεθα τῆς ἐτέρας στάσεως, τὸ *Πρὸς σέ Κύριε ἦρα* τὴν ψυχὴν μου. Καὶ τοὺς λοιποὺς δύο ψαλμοὺς, λέγοντες ἐν τῷ τέλει τούτων ἀλληλούϊα. Καὶ ποιῶμεν μετάνοίας γ'. Εἶτα ἀρχεται ὁ χορὸς ὁ λεβῶν ἀπὸ τοῦ ἐσπερινῶ τὴν ἀρχὴν τὸ *Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, γινῶτε ἔθνη*. Καὶ λέγομεν τοὺς τοιοῦτους γίχους μεγαλοφώνως καὶ μετὰ μέλους⁴, λέγοντος τοῦ ἐνὸς χορῶ καὶ ἀποκρονομένου τοῦ ἐτέρου. Ὁμοίως καὶ τὸ Ἡ ἀσώματος φύσις τὰ *Χερουβείμ*. Τὸ δὲ *Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν*, χθαμαλῇ τῇ φωνῇ. Εἶτα ὁ ἐναρξάμενος χορὸς τὸ *Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε πρόσβευε ὑπὲρ ἡμῶν*. Καὶ ποιεῖ ὁ ἕτερος χορὸς μετάνοιαν. Καὶ ἀνισταμένῳ τῷ ἐτέρῳ χορῶ καὶ ἀποκρονομένῳ, ποιεῖ ὁ ἕτερος μετάνοιαν. Ὡσαύτως καὶ τοὺς λοιποὺς παρακλητικὸς γίχους ἅπαντας. Ὅταν δὲ εἴπωμεν τὸ Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, ψάλλομεν οἱ δύο χοροὶ ἐπίσης. Καὶ ποιῶμεν μετάνοίας γ'. Εἶτα Τρισάγιον, χωρὶς μετάνοιῶν. Καὶ λέγομεν τὰ παρόντα ϞϞ εἰς ἡϛ β', ἃ καὶ ψάλλομεν μεγαλοφώνως καὶ μετὰ μέλους⁵ *Φώτισον τοὺς ὀφθαλμοὺς μου Χριστέ ὁ Θεός. Πόξα, Ἀντιλήπτωρ τῆς ψυχῆς*. Καὶ νῦν, Ὅτι ἄν ἔχομεν παρρησίαν διὰ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα:—

Ἰστέον δέ, ὅτι εὐρίσκεται ἐν τισὶ τῶν τυπικῶν ἐκ δευτέρου ψάλλεσθαι, εἰ βουλητὸν τῷ προεστῶτι, ἅπὸ τῶν δύο χορῶν

τὸ Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου Χριστέ ὁ Θεός. Οὐκ οἶδαμεν δὲ τοῦτο γινόμενον ἐν οὐδεμιᾷ τῶν Ἰωνῶν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα τροπάρια, ἃ καὶ ψάλλονται ἡμέραν παρ' ἡμέραν εἰς ἩΧ ἠδ', ἡγουν τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ ἑσπέρας. Εἰσὶ δὲ ταῦτα *Τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν μου τὸ ἄυπνον.* Στίχος: *Ἐπίβλεψον, εἰσάκουσόν μου Κύριε ὁ Θεός μου. Ὡς φοβερὰ ἡ κρίσις σε, Κύριε. Δόξα, Δάκρυά μοι δὸς ὁ Θεός ὡς ποτε. Καὶ νῦν, Τὴν ἀκαταίσχυντον Θεοτόκε ἐλπίδα μου. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί. Ὁ γίχος⁶ παρὰ τῷ ἱερέως καὶ ἡ εὐχή Κυριε, Κύριε, ὁ ρυσάμενος ἡμᾶς:-*

Τινὰ δὲ τῶν τυπικῶν ὀρίζεσαι μετὰ τὸ *Ἦ* καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον, τὸν γίχον μόνον λέγεσθαι παρὰ τῷ ἱερέως καὶ παρ' ἡμῶν τὴν εὐχὴν τὴν *Δέσποτα Θεέ Πάτερ παντοκράτορ*, ὅπερ οὐχ ἀρμόζει, δοκεῖ μοι, καταλιμπάνεσθαι. Ἐν μὲν τῇ τοιαύτῃ στάσει (λέγεσθαι) τὸ Κύριε, Κύριε, ὁ ρυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους, ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ τὸ *Δέσποτα Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ:-*

Εἶθ' οὕτω, *Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ ψάλλομεν τὸν ν' καὶ τὸν ρα' ψαλμόν, τὸ Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου καὶ ἡ κραυγὴ μου πρὸς σέ ἐλθέτω. Καὶ τὸ Κύριε παντοκράτορ, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν. Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Ὁ ἱερεὺς Ὅτι σὸ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Καὶ μετὰ τὸ Ἄμην, λέγομεν τὰ τροπάρια ταῦτα χύδην⁷ εἰς ἩΧ ἠβ' Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. Δόξα, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ νῦν, Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύλιν. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερσβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ ἱερεὺς *Πί* εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Καὶ ἡ εὐχή *Δέσποτα Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ.* Τὸ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ μετανοίας γ'.* Ὁ Θεός εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Καὶ τὸ Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Καὶ τὸ Δό-*

*ξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. Καταξιώσον Κύριε ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς. Εἶτα τὸ Τρισάγιον. Τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὁ ἱερεὺς Ὅτι σὸ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Εἶτα μεγαλοφώνως καὶ ἀργῶς εἰς ἩΧ ἠβ' Κύριε τῶν δυνάμεων, μεθ' ἡμῶν γενου. Καὶ ἀποκρίνεται τὸ αὐτὸ ὁ ἕτερος χορὸς. Καὶ λέγει ὁ ἐναρξάμενος χορὸς γίχον: *Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Καὶ πάλιν τὸ τῷ. Εἶτα τὸ αὐτὸ ὁ ἕτερος χορὸς τὸ τῷ ἐν ἐκάστῳ γίχῳ. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῶν πέντε γίχων, λέγουσιν οἱ δύο χοροὶ ὁμοῦ. Τὸν πρῶτον στίχον καὶ τῷ. Εἶτα ἄρχεται ὁ ἐναρξάμενος χορὸς *Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, Κύριε εἰ μὴ τοὺς ἁγίους σε εἶχομεν πρεσβυτάς καὶ τὴν ἀγαθότητά σου συμπαθῶσαν ἡμῖν. Καὶ νῦν, Πολλὰ τὰ πλήθη τῶν ἐμῶν Θεοτόκε πταισμάτων. Παναγία Θεοτόκε τὸν χρόνον τῆς ζωῆς μου. Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σέ ἀνατίθηνμι. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί καὶ ἡ εὐχή Ὅ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρα. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερσβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ ἱερεὺς Ὁ Θεός οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Καὶ ποιῶμεν τὰς ἱε' μετανοίας ὡς σύνηδες, μετὰ τῆς εὐχῆς τῷ ὁσίῳ Ἐφραῖμ. Καὶ ποιῶμεν ἀργὰς διὰ τὸ ἰσάζειν πάντας. Εἶτα ἄρχεται ὁ πρῶτος τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Μετὰ δὲ τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'⁸ καὶ λέγομεν τὴν εὐχὴν, ποίημα Παύλου μοναχῆ Ἰωνῆς τῆς Ἐυεργέτιδος, τὸ Ἄσπιλε, ἀμόλυντε καὶ τὸ *Καὶ δὸς ἡμῖν Δέσποτα⁹:-****

Πεῖ εἰδέναί, ὅτι τὰ πλείονα τῶν τυπικῶν καὶ ἡ συνήθεια ὀρίζεσαι μετὰ τὸ τελευταῖον Τρισάγιον, πίπτειν ἅπαντας ἐπὶ τῆς γῆς καὶ λέγειν τὸν ἱερέα μεγαλοφώνως τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ εὐχὴν,

Πέσποτα πολυέλεε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν ἧ καὶ τὴν ἀπόλυσιν¹⁰. Καὶ οὕτως ποιήσας μετάνοιαν ὁ προεστῶς ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει τοῖς ἀδελφοῖς *Εὐλογεῖτε, πατέρες ἅγιοι, συγχωρήσατέ μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, εἴ τι ἡμάρτον λόγῳ, ἔργῳ ἢ διανοίᾳ καὶ πάσῃ μου τῇ αἰσθήσει*. Καὶ ἀνταποκρινόμεθα ἡμεῖς Ὁ Θεὸς συγχωρήσαι σοι, πάτερ ἅγιε. Καὶ ἄρχεται ἀπὸ τῶ ἀριστεροῦ χοροῦ κατὰ τάξιν εἰς καθ' εἰς ποιεῖν ὁμοίως καὶ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν συγχώρησιν¹¹ μέχρῃς ἂν πληρωθῶσι πάντες. Καὶ οὕτως ἄρχεται ὁ ἱερεὺς λέγειν *Εὐξώμεθα ὑπὲρ τῶν κραταιῶν καὶ ἀγίων ἡμῶν αὐθεντῶν καὶ βασιλέων, καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς ἐν τῇ χρονίᾳ διατάξει¹² διείληπται*. Καὶ μετὰ ταῦτα ὁ συνήθης γίχχος παρὰ τῷ προεστῶτος¹³, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν παρὰ πάντων ὁμοίως μετάνοια. Καὶ οὕτως ἀπερχόμεθα ἐν τῇ ἰδίᾳ κέλλῃ:—

 Αὕτη ἡ τάξις γίνεται καθ' ὅλην τὴν ἁγίαν Π' ἐν τοῖς ἀποδείπνοις. Ἰστέον, τοῦ προεστῶτος τὸν γίχχον λέγοντος, ἡμεῖς τὸ *εὐλόγησον ἀποκρινόμεθα, λαβόντες τὴν συγχώρησιν καὶ παράθεσιν¹⁴*:—

Πεῖ δὲ τὸν ἐκκλησιάρχην καὶ τῶτο σκοπεῖν ἀκριβῶς, ἵνα ὅταν τὰ ἀπόδειπνα ἀπολύωσιν ὑπάρχειν ἀκμὴν¹⁵ τῆς ἡμέρας, ἦγον πρὸ τοῦ συνοψιασμῶ¹⁶:—

 Ἴδοῦ οὖν, ὡς προγέγραπται μίαν ἡμέραν τῶν ἀγίων Νηστειῶν ἐξετάσαντες, παρεθήκαμεν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν, τὴν τε ποσότητα τῆς ψαλμωδίας καὶ τὰς ἐν αὐτῇ τυπωθείσας παρὰ τῶν ἀγίων πατέρων μετάνοιας, ἃς οὐκ ἔξεστι παραλογίζεσθαι ἔδδὲ τὸν ἄγαν νομοθέτην. Ποσῶνται δὲ αἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινόμεναι μετάνοια τοῦ νυχθημέρου τριακόσια, ἄνευ τῶ μεσονυκτικοῦ. Παρελάβομεν δὲ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις κελίοις ἕκαστον ψάλλειν τὸ Φαλτήριον. Καὶ οἱ μὲν δυνάμενοι τελειῶσιν αὐτὸ τὸ νυχθημέρον, οἱ δὲ τρεῖς τῆς ἑβδομάδος, οἱ

δὲ μετάνοιας ὅσας κατὰ δύναμιν ὁ προεστῶς τυπώσει. Μεσονυκτικὸν δὲ ψάλλομεν τὸν Ἰαμων. Ἡ δὲ εὐχή μετὰ τὸ Ἰασιλε, ἀμόλυντε, ἐστὶν αὕτη *Τοῖς μισσοῦσι καὶ ἀδικοῦσιν ἡμᾶς συγχώρησον, Κύριε*. Καὶ τὸ Παναγία Πέσποινα Θεοτόκε, ἀποδίωξον καὶ τὸ Ἐνδοξε, ἀειπάρθενε καὶ τὸ Ἡ ἐλπίς μου ὁ Θεός¹⁷:—

Τῇ δ'ν Δευτέρᾳ τῆς πρώτης ἑβδομάδος ἐσπέρας εἰς τὸ ἀπόδειπνον μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ Τρισάγιον τὸ Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες καὶ τὰ λοιπά, ψάλλομεν τὸν Πέγαν Κανόνα, ποίημα τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰνδρέος Κρήτης τῷ Ἱεροσολυμίτου. Ποιοῦμεν δὲ καθ' ἐν τῷ μετάνοιας γ', λέγοντες τὸν παρόντα γίχχον: *Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς ἐλέησόν με. Βοηθὸς καὶ σκεπαστής. Ἰψ' ἔκτης τὸ κοντάκιον *Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου ἀνάστα τί καθεύδεις*. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐνάτης, ψάλλομεν οἱ δύο χοροὶ Ἰσπόρος συλλήψεως ὁ τόκος ἀνερμήνευτος, καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν ἀποδείπνων¹⁸*:—

Τῇ Τρίτῃ τῆς δ' ἑβδομάδος ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὴν β' ἄλλῳ, *Ἰψ' ἡξ β' Πόξα*, ὁ αὐτὸς. *Καὶ νῦν, Ἰψ' εἰς τὴν γ' ἄλλῳ, Ἰψ' ἡξ ἦδ. Πόξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν, Ἰψ' ἡξ ὁ αὐτός*. Ὁ κανὼν τοῦ μηναιῆ καὶ τὸ τριώδιον ἡξ β'. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου:—

Εἰς τὴν τριθέκτην τῷ τῆς προφητείας ἡξ δ' καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Εἶτα προκείμενον ἡξ δ' *Πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου*. Στίχος: *Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι Κύριε*. Προφητείας Ἰσοαίου τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ καὶ εἰσακούσητέ μου*. Προκείμενον ἡξ δ' *Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με*. Στίχος: *Ἐλέησόν με, Κύριε ὅτι ἀσθενής εἰμι*:—

Τῇ Τρίτῃ ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Τριωδίου καὶ τῶ μηναιῶ. *Πόξα καὶ νῦν, Ἰψ' Ἐσπέρας Προκείμενον ἡξ ἦβ. Κύριε ὁ Θεὸς μου ἐπὶ σοὶ ἠλπισα*. Στίχος: *Σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με*. Γενέσεως τὸ

ανάγνωσμα Εἶπεν ὁ Θεός· Γενηθήτωσαν φωστῆρες. Προκείμενον ἦχ ἦδ Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ὡς λαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου. Στίχος· Ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σε. Παροιμιῶν τὸ ανάγνωσμα *Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται*. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις κατὰ τὸ σύνηδες. Καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα και νῦν*, σταυροθεοτοκίον. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκοιουθία ὡς ἐδηλώθη·-

Τῇ Τρίτῃ τῆς δ' ἐβδομάδος εἰς τὰ ἀποδείπνα, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, ψάλλομεν καὶ τὸν Πέγαν Κανόνα, ὡς ἐν τῇ Πευτέρᾳ ἐν τῷ ἀποδείπνῳ, τὰ ὁμοια·-

Τῇ Τετάρτῃ τῆς δ' ἐβδομάδος ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὴν δ' ἄλλο, ἦδ τῆς ὄρθρου¹⁹. Μετὰ δὲ τὴν β' ἄλλο, ἦδ τοῦ Τριωδίου ἦχ β'. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, σταυροθεοτοκίον ἦχ ὁ αὐτός. Εἰς τὴν γ' ἄλλο, ἦδ ἦχ β'. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, σταυροθεοτοκίον ἦχ ὁ αὐτός. Εἶτα ἀνάγνωσις εἰς τὸ Παυσαῖόν. Ὁ Π' καὶ ὁ κανὼν τῶ μηναιῖς καὶ τὸ τριωδίον. Στιχοιολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν γ' ς. Εἰς τὸν γίχον τὸ ἰδιόμελον ἦχ ἦδ δις. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα και νῦν*, σταυροθεοτοκίον ἦχ ὁ αὐτός. Καὶ ἡ δ' ὥρα μετὰ τῆς ἄλλο²⁰. Καὶ αἱ συνήθεις μετάνοια. Καὶ ἀπόλυσις²¹·-

Εἰς δὲ τὴν τριθέκτην ὥραν τῆς προφητείας ἦχ δ'. Καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Εἶτα προκείμενον ἦχ δ' Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ἐν ὄλῃ καρδιά μου. Στίχος· Εὐφρανθήσομαι καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί. Προφητείας Ἡσαῖς τὸ ανάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος· Ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος*. Προκείμενον ἦχ ἦδ Πίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε. Στίχος· Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθίου; Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν ὠρῶν, ὡς προετάχθη. Καὶ ἀπόλυσις·-

Τῇ Τετάρτῃ τῆς δ' ἐβδομάδος ἐσπέρας. Μετὰ τὸν προομιαικόν, στιχοιολογοῦμεν τὰ *Πρὸς Κύριον*. Καὶ ποιῶμεν τὰς συνήθεις μετανόιας. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ἰ καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἦχ ἦδ *Πηστεύοντες ἀδελφοὶ σωματικῶς*. Καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Εἶτα τὸ μαρτυρικόν *Εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἐπαινος*. Εἶτα τὰ προσόμοια τῶ κυρίῳ Ἰωσήφ ἦχ β', καὶ ἦχ ἦδ. Καὶ τοῦ μηναιίου τροπάρια δ'. *Πόξα και νῦν*, ς. Καὶ γίνεται εἴσοδος μετὰ τῷ θυμιατοῦ. Τὸ *Φῶς ἰλαρόν*. Καὶ εὐθύς Ἐσπέρας Προκείμενον. Ἦχος ἦδ *Σὺ Κύριε φυλάξαις ἡμᾶς*. Στίχος· *Κωσὸν με, Κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος*. Γενέσεως τὸ ανάγνωσμα *Εἶπεν ὁ Θεός· Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν*. Προκείμενον ἦχ ἦδ *Ἐπιβλεψὼν εἰσάκασόν μου Κύριε ὁ Θεός μου*. Στίχος· *Ἔως πότε, Κύριε ἐπιλήσει μου εἰς τέλος*. Παροιμιῶν τὸ ανάγνωσμα *Υιέ, ἐὰν δεξάμενος ῥῆσιν ἐμῆς ἐντολῆς*. Καὶ εὐθύς τὸ *Κατευθυνθήτω*. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων·-

Ἐσαύτως καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν ἀποδείπνων. Μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ Τρισάγιον καὶ Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου καὶ τὰ λοιπά, ψάλλομεν τὸν Πέγαν Κανόνα, ὡς ἐδηλώθη ἐν τοῖς ὀπισθεν. Ὁμοίως καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν ἀποδείπνων·-

Τῇ Πέμπτῃ τῆς δ' ἐβδομάδος ἐν τῷ ὄρθρῳ, μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἦδ ἀποστολικά τῆς ὄρθρου δύο καὶ τὸ ς. Εἶτα ἀνάγνωσις. Εἰς τὴν β' ἄλλο, ἦδ ἦχ β'. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ς ἦχ ὁ αὐτός. Εἰς τὴν γ' ἄλλο, ἦδ ἦχ ἦδ. *Πόξα*, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, ς ὁ αὐτός. Ψάλλομεν δὲ καὶ τὸν κανόνα τῶ μηναιῖς εἰς γ' καὶ τὰ τριωδία εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν. Στιχοιολογεῖται δὲ ἡ δ' ς τοῦ Φαλητρίου. Τὸ φωταγωγικὸν τῶ ἡχῶ. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας κατὰ τὸ σύνηδες δις, ἦχ γ'. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα και νῦν*, ς ἦχ ὁ αὐτός·-

Εἰς τὴν τριθέκτην τῆς προφητείας

ἥχ δ'. Προκείμενον ἥχ δ' Ἐν τῷ ἐπι-
στρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ
λαοῦ αὐτοῦ. Στίχος: Εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός. Προφη-
τείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Ὑψωθήσε-
ται Κύριος ὁ μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
Προκείμενον ἥχ δ' Κύριε τίς παροικήσει
ἐν τῷ σκηνώματί σου; Στίχος: Πορευ-
όμενος ἄμωμος καὶ ἐργαζόμενος δικαι-
σύνην, λαλῶν ἀλήθειαν:~

Τῇ Πέμπτῃ ἑσπέρας, εἰς τὸ λυχνικὸν
ἢ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
στιχηρὰ προσόμοια τῷ Τριωδίου ἥχ β' καὶ
τοῦ μηναιῖς. Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Προκει-
μενον ἥχ δ' Εὐλογήσω τὸν Κύριον τὸν
συνετίσαντά με. Στίχος: Φύλαξόν με,
Κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπισα. Γενέσεως τὸ
ἀνάγνωσμα Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως
οὐρανῶ τε καὶ γῆς. Προκείμενον ἥχ δ'
Φύλαξόν με, Κύριε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.
Στίχος: Εἰσάκουσον Κύριε δικαιοσύνης
μου. Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Υἱέ, ἐμῶν
νόμων μὴ ἐπιλανθάνου. Εἰς τὸν γίχον,
τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, ἥχ δ'. Τὸ
μαρτυρικόν. Δόξα καὶ νῦν, σταυροθε-
στοκίον ἥχ ὁ αὐτός. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκο-
λοθία, κατὰ τὸ σύνηδες:~

Εἰς δὲ τὸ ἀποδείπνον μετὰ τὸ εἰπεῖν
τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βο-
ήθειάν μου πρόσχεσ καὶ τὰ λοιπά, ψάλ-
λομεν τὸν Μέγαν Κανόνα, ὡς ἐν τοῖς
ὀπισθεν ἐδηλώθη, ὁμοίως. Καὶ ἡ λοιπὴ
ἀκολοθία τῶν ἀποδείπνων:~

Τῇ Παρασκευῇ τῆς δ' ἑβδομάδος εἰς
τὸν ὄρθρον, τὰ ρηαδικά. Μετὰ δὲ τὴν δ'
ἄλλο λέγομεν ἡ σταυρώσιμα τῆς ὀκτώ καὶ
ἦ. Μετὰ δὲ τὴν β' ἄλλο, ἡ ἥχ β'. Δόξα,
τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, σταυροθεστοκίον. Με-
τὰ δὲ τὴν γ' ἄλλο, ἡ ἥχ β'. Δόξα, τὸ αὐτό.
Καὶ νῦν, σταυροθεστοκίον ὁμοιον. Ψάλ-
λομεν δὲ τὸν κανόνα τοῦ μηναιίου εἰς γ'
καὶ τοῦ Τριωδίου, εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν.
Στιχολογῶμεν δὲ καὶ τὴν ε' ἡ, ὡς σύνη-
δες. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἡχου. Εἰς τὸν

γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, ἥχ ἡδ'.
Τὸ μαρτυρικόν. Δόξα καὶ νῦν, σταυ-
ροθεστοκίον, ἥχ ὁ αὐτός. Τὸ Ἄγαθὸν τὸ
ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡ λοιπὴ
ἀκολοθία. Ἡ δ' ὥρα ἀνευ ἄλλο²²:~

Εἰς τὴν τετάρτην τὸ ἥχ τῆς προφη-
τείας ἥχ ἡδ'. Προκείμενον ἥχ δ' Ἄγα-
πήσω σε Κύριε, ἡ ἰσχύς μου. Στίχος: Ὁ
Θεὸς βοηθός μου καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν.
Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Ἴ-
δοὺ ὁ Δεσπότης Κύριος Σαβαώθ. Προ-
κείμενον ἥχ ἡβ' Κύριε βοηθέ μου καὶ λυ-
τρωτά μου. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγῶν-
ται δόξαν Θεοῦ:~

Ἰστέον ὅτι τὴν ἀκολοθίαν τῷ μηναιίου
τοῦ λαχόντος ἀγίου τῷ Σαββάτῳ καὶ τῇ
Κυριακῇ ψάλλομεν εἰς τὸ ἀποδείπνον ἢ
ὅτε βδέλεται ὁ ἐκκλησιάρχης:~

Τῇ Παρασκευῇ τῆς δ' ἑβδομάδος
ἑσπέρας, εἰς τὸ λυχνικόν, στιχολογῶμεν
τὰ Πρὸς Κύριον. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
ἰσῶμεν γίχους ἰ καὶ ψάλλομεν ὡς σύνη-
δες ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις ἥχ ἡδ'
Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργασώμεθα. Εἶτα τὰ δ'
μαρτυρικὰ τοῦ τυχόντος ἡχου²³. Εἶτα
ἰδιόμελα δ' τῷ ἀγίου Θεοδώρου ἀνά μίαν.
Ἦχος β' Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντες.
Δόξα, ἥχ ἡβ' Ὀργάνῳ χρησάμενος ὁ
δυσμενής. Καὶ νῦν, ἦ τὸ δ' τοῦ ἡχου τῷ
ὑφους²⁴. Εἴσοδος χωρὶς Εὐαγγελίου. Τὸ
Φῶς ἰλαρόν. Ἐσπέρας Προκείμενον, ἥχ
ἡδ' Ἐπακουσαί σε Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλί-
ψεως. Στίχος: Ὑπερασπίσαι σου τὸ ὄνο-
μα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Γενέσεως τὸ ἀνάγνω-
σμα Ἐκάλεσεν Ἰδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς
κτῆνεσι. Προκείμενον, ἥχ ἡβ' Ὑψώθητι
Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου. Στίχος: Κύ-
ριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται
ὁ βασιλεὺς. Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Ὁ
Θεὸς τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν. Τὸ
Κατευθυνθήτω, καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολοθία
τῶν Προηγιασμένων:~

Πακλυόμεθα δὲ οἱ μεταλαμβάνοντες
ὑδατος, ὡς καὶ ἐν τῇ Τετάρτῃ, ποιῶντες

οὕτως καθ' ὅλην τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν ἐν ταῖς Προηγιασμέναις:—

Μετὰ δὲ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχήν, ψάλλομεν τὸν ἱκετήριον κανόνα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, προτιθέντες καὶ κρόλλυβα. Λέγομεν τὸ *Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου*. Ἐἶτα τὸ Θεὸς Κύριος καὶ εὐθύς τὸ ἮΧ β' *Μεγάλα* τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα. *Πόξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν*, ἮΧ *Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν*. Καὶ εὐθύς ὁ Ν'. Ἐἶτα ὁ κανὼν, ἮΧ *ἢ* πρὸς Ἰγρὰν διόδους ὡσεὶ *Ξηρὰν*. *Θεὸς σὲ Θεόδωρε ἐραστήν*. Ἰβ' ἕκτης κοντάκιον ἮΧ *ἢ* Πίστιν Χριστοῦ ὡσεὶ *Ἰώρακα*, καὶ μετὰ τὴν ἮΧ εὐθύς τὸ Τρισάγιον. Καὶ τὸ ἮΧ τὸ ἁγίου τὸ *Μεγάλα* τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα. *Πόξα*, τὸ κοντάκιον *Πίστιν Χριστοῦ* ὡσεὶ *Ἰώρακα*. *Καὶ νῦν*, ἮΧ ὁ αὐτὸς *Ὡς προστασίαν ἅπαντες*. Καὶ γίνεται ἡ εὐλόγησις τῶν κολλυβῶν²⁵. Ἐἶτα *Εἴη* τὸ ὄνομα *Κυρίως* καὶ τὸ *Εὐλόγησω* τὸν *Κύριον*. Καὶ δίδεται τὸ κατακλαστὸν παρὰ τῷ ἱερέως καὶ ἀπόλυσις:—

Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, μεταλαμβάνοντες οἴνου καὶ ἐλαίου, διὰ τὸν ἅγιον. Τοῦτο γὰρ παρελάβομεν εἰς τὴν Πλαύραν τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Κάββα καὶ εἰς τὸ κοινόριον τοῦ ὀσίου καὶ μεγάλου Εὐθυμίου. Ἄλλ' ἔποιῶμεν αὐτὸ νῦν διὰ τὸ τῆς ἡμέρας αἰδέσιμον²⁶:—

Πεῖ γινώσκεις ὅτι ἐν πάσαις ταῖς Παρασκευαῖς τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἰς τὸν ἑσπερινὸν καὶ εἰς τὸ ἀπόδειπνον μετανοίας οὐ ποιοῦμεν²⁷, εἰ μὴ τὰς τετυλωμένας ἐν τῇ Προηγιασμένῃ ἦγον μετὰ τὸ *Κατευθυνθήτω* μετανοίας γ'. Μετὰ τὴν ἔισοδον τῶν ἁγίων Πάρων, μετανοίας γ':—

Ἐν δὲ τοῖς ἀποδείπνοις ψάλλομεν τοὺς ἀναπαυσίμους κανόνας τῷ ἐνορδίνου ἡγίου ἤχου ἐν τῷ κοίμητηρίῳ²⁸. Τοὺς δὲ κανόνας τοῦ μηναίου, ἦγον τῷ παρόντος Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς ψάλλομεν ὅταν δοκῇ τῷ ἐκκλησιαάρχῃ. Τὸν μὲν ἕνα ψάλλομεν

ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῆς Παρασκευῆς, τὸν δὲ ἕτερον κανόνα ψάλλομεν ἐν τῷ ἀποδείπνῳ τῆς Κυριακῆς. Οὕτω ποιοῦμεν ἐν πάσαις ταῖς Παρασκευαῖς ἑσπέρας τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς:—

Σαββάτῳ πρώτῳ τῶν ἁγίων Πηστειῶν εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸν ἐξάψαλλον ψάλλομεν τὸ Θεὸς Κύριος εἰς ἮΧ β' καὶ λέγομεν τὸ ἮΧ τὸ ἅγιος Θεοδώρου ἐκ δευτέρου. *Καὶ νῦν*, ἮΧ ἅπαξ *Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν*. Καὶ ἡ συνήθης ἮΧ . Μετὰ δὲ τὴν δ' ἮΧ ψάλλομεν ἮΧ μαρτυρικὰ τῆς ἮΧ , τοῦ τυχόντος ἡχοῦ²⁹ μετὰ τῷ ἮΧ . Μετὰ δὲ τὴν β' ἮΧ ψάλλομεν ἮΧ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Ἐἶτα ἀναγινώσκομεν τὸ μαρτύριον τῷ ἁγίου³⁰. Τὸ δὲ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης³¹ ἀναγινώσκεται εἰς τὴν τράπεζαν. Ἐἶθ' οὕτως ὁ Ν'. Καὶ ὁ κανὼν τῷ ἁγίῳ Θεοδώρου εἰς η'³². Στιχολογοῦμεν δὲ καὶ *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν*³³. Ἰβ' ἕκτης ἮΧ κοντάκιον ἮΧ *ἢ* Πίστιν Χριστοῦ ὡσεὶ *Ἰώρακα* ἐνδον λαβῶν ἐν καρδίᾳ σου. Εἰς τοὺς αἶνες ἰδῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν γ' προσόμοια ἀπὸ τοῦ Τριωδίου τῷ ἁγίῳ, δευτεροῦντες τὸ ἐν³⁴. Ἦχος δ' πρὸς *Τῶν ὄργων ταγμαίων*. *Τὸν ἀριστέα τῆς ἄνω*. *Πόξα*, ἮΧ *ἢ* β' *Ἰαγισσύνης δωρεά*. *Καὶ νῦν*, ἮΧ ὁ αὐτὸς *Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος*³⁵. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῷ ἁγίῳ γ' ἮΧ δ' *Χορεύουσι στίφη μαρτύρων*. Στίχος: *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ*. Ἦχος δ' *Ἡ καθαρὰ καὶ πανάμωμος νηστεία*. Στίχος: *Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει*, ἮΧ ὁ αὐτὸς *Τῇ μαρτυρικῇ σου πρὸς Θεόν*. *Πόξα*, ἮΧ *ἢ* *Ἀθλητικὴν ἀνδρείαν εὐσεβῶς καθοπλισθεῖς*. *Καὶ νῦν*, ἮΧ ὁ αὐτὸς *Πέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις*. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν:—

Εἰς τὴν λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου ἮΧ γ' καὶ γ'³⁶. Προκείμενον ἮΧ βαρὺς *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ*. Στίχος: *Εἰσάκουσον*

ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μὲν. Ὁ Ἀπόστολος τῆς ἡμέρας πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεός. Καὶ τῷ ἁγίῳ. Πρὸς Τιμόθεον β΄. Τέκνον Τιμόθεε, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι. Ἄλληλούϊα ἥχ' δ'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Στίχος: Πεφυτευμένος ἐν οἴκῳ Κυρίου.

Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ τῷ ἁγίῳ. Κοινωνικὸν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλουΐα:—

Πεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐφ' ὅλην τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν δις παρελάβομεν ἐσθίειν ὄψαριον. Τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων³⁷:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΑΪ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Αἱ ὥραι ἐνάρξεως τοῦ μεγάλου ἀποδείπνου διαφέρουσιν ἀπὸ τυπικοῦ εἰς τυπικόν. Κατὰ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (Δ/σκη ΙΙΙ, 59) «Ὁφείλουσιν οἱ ἀδελφοὶ ἡμέρας ἔτι οὕσης ψάλλειν τὰ ἀπόδειπνα καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτόν». Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (Δ/σκη Ι, 318) προσδιορίζεται ἡ ὥρα «Πρὸς ὥραν δὲ ἰα' πάλιν κρουομένου τοῦ ἱεροῦ σημαντήρος, συναγόμεθα ψάλλοντες τὰ ἀπόδειπνα».

Τὴν ἐνδεκάτην θέτει ὡς ὥραν ἐνάρξεως καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ 1205 (Δ/σκη Ι, 874).

Τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν τοῦ ΙΒ'-ΙΓ' αἰῶνος (αὐτόθι, ΙΙΙ, 15) γράφει «Περὶ ὥραν ἰ' (δεκάτην) ἀνέρχεται ὁ κανδηλάπτης καὶ βαλὼν μετάνοιαν τῷ προεστῶτι, ἀπέρχεται καὶ σημαίνει».

Τὸ τυπικὸν τοῦ 1841 τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἀναγράφει ὥραν ἐνάρξεως, τὴν θ' ἢ τὴν ἰ'. Εἶναι ὅμως πολὺ ἐνωρίς. Καὶ ἀναβιβάζεται ὁ ἐσπερινὸς καὶ ἡ Προηγιασμένη. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀναγράφει ὡς ὥραν ἐνάρξεως τὴν δεκάτην. Πρόκειται περὶ λάθους. Πῶς εἶναι δυνατὸν ἵνα ἀρχώμεθα τῶν ἀποδείπνων τὴν δεκάτην ὥραν πρὶν ἢ ἀπολύση ἢ Προηγιασμένη; Τὸ ὀρθὸν λοιπὸν εἶναι ὅπως ἀρχώμεθα τοῦ μεγάλου ἀποδείπνου τῇ ἰα' τῆς ἡμέρας ἡγουν μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου:—

2. Ὁ ἡγούμενος Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι, Βασιλεῦ οὐράνιε:—

3. Κακῶς τινες καὶ ἐν αὐταῖς εἰσέτι ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς ψάλλουσι τὸν Μ. Κανόνα μετὰ τὴν δοξολογίαν:—

4. Εἰς ἦχον πλ β':—

5. Τὸ μέλος τῶν τροπαρίων αὐτῶν ἐξέπεσε διὸ καὶ ἀναγινώσκομεν αὐτὰ χῦμα:—

6. Ἦγουν τὸ Δι' εὐχῶν:—

7. Χύδην· ἀνευ ῥυθμοῦ, εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἦχου (ἀπὸ τοῦ Δῆ):—

8. Ἄνευ τῆς νεωτέρας (ἀγνώστου προελεύσεως) προσθήκης Καὶ σώσον ἡμᾶς Παναγία Παρθένε:—

9. Αἱ εὐχαὶ αὐταὶ ἀναγινώσκονται ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου ἀπὸ τοῦ ἀναλογίου ἀνευ μέλους τινός. Ἀναγινώσκονται δὲ ὑπὸ ἐνὸς καὶ μόνου προσώπου:—

10. Παρ' ὅτι ὁ ἱερεὺς λέγει Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε, ἡμεῖς πίπτομεν πρηνεῖς. Ἀνακόλουθος ἢ τοιαύτη πρᾶξις. Ὅποτε μᾶλλον πρέπει ἵνα ἀποφεύγηται ἡ παρακείμεσις τοῦ ἱερέως Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν:—

11. Κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου «ἄρχονται οἱ ἀδελφοὶ ἀνά δύο ἐξ ἐκάστου χοροῦ κατὰ τάξιν ποιεῖν τὸ αὐτὸ καὶ λαμβάνειν συγχώρησιν»:—

12. Χρονία διάταξις εἶναι ἡ συνήθης καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐκτενής. Σημείωσαι ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἱερέως λεγόμενα διαφέρουσιν ἀπὸ Μονῆς εἰς Μονὴν ἀλλ' οὐσίᾳ συμφωνοῦσι:—

13. Ἦγουν τὸ Δι' εὐχῶν:—

14. Παράθεσις ἐνταῦθα σημαίνει ἄδεια, εὐλογία ἀναχωρήσεως ἀλλὰ καὶ νουθεσία πνευματική:—

15. Ἀκμή τὸ ἄκρον τῆς ἡμέρας, ἄρα τὸ τέλος αὐτῆς, ἢ κλίσις τῆς ἡμέρας (κέκλιεν ἡ ἡμέρα):—

16. Συνοφιασμός· ἐκ τοῦ ὀφέ ὅπερ σημαίνει ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα. Πρὶν λοιπὸν σκοτεινιάσῃ:—

17. Αἱ εὐχαὶ αὗται εὐρηγται ἐν τῷ ἐντύπῳ Τριωδίῳ καὶ ἀφορῶσιν εἰς τὸ μέγα ἀπόδειπνον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ μεσονυκτικόν:—

18. Τὰ τροπάρια Πάντων προστατεύεις καὶ Σφαγὴν σου τὴν ἄδικον τὰ πρὸ τοῦ Δι' εὐχῶν φαλλόμενα ἐλλείπουσιν ἐκ πάντων τῶν παλαιῶν τυπικῶν. Ὡσαύτως ἐλλείπουσι καὶ τὰ Εὐαγγέλια τῶν παννυχίδων τῆς α' ἐβδομάδος, ἅτε προερχόμενα ἐκ τοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ. Διὸ καὶ καταλιμπάνονται ὑφ' ἡμῶν:—

19. Πάντα τὰ τῆς Ὀκτωήχου μετηνέχθησαν ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου. Ἐκεῖ εὐρήσεις ταῦτα ὡς ἤδη ἔφθην εἰπόντες:—

20. Τοῦ ἐνδιατάκτου Ψαλτηρίου καὶ ὄρα τὸν πίνακα ἐν τῷ τέλει αὐτοῦ:—

21. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὴν νδ' (54) Μικρὰν Κατήχησιν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περὶ νηστείας καὶ ἀπαθείας, ῥηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τῶν νηστειῶν.

Χαρακτηριστικῶς τὸ τυπικὸν τοῦ 1292 (ἐν Δ/σκη I, 877) γράφει· «Ὅτε καὶ τοῦ (κρούσματος τοῦ σημάντρου) ἀκούσαντες πάντες, ὅσοι ἐργόχειρα ἐργάζονται ἢ ἄλλο τι ποιῶσιν ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἔργον, εὐθὺς ἀφέντες αὐτά, μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰστρέχουσι διὰ τὸ ἀκοῦσαι κατηχήσεως τοῦ Στουδίτου. Ταύτην ἀκούσαντες καὶ βαλόντες μετάνοιαν πάλιν ὁ καθεὶς εἰς τὸ ἴδιον ἔργον συντομώτερον ἀπέρχεται καὶ τοῦτο οὕτως γίνεται πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστήν»:—

22. Ἀνάγνωσις εἰς Θεόδωρον τοῦ Στουδίτην. Κατήχησις Μικρὰ νε' (55), Περὶ τοῦ κατακοσμεῖν τὴν ἄφθαρτον ἡμῶν οἰκίαν διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἀναλήψεως:—

23. Ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου:—

24. Τοῦ ἤχου τῆς ἐβδομάδος δηλονότι:—

25. Ἀναγινωσκομένης πρὸ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως τῆς εὐχῆς Ὁ πάντα τελεσφορήσας τῷ λόγῳ σου, Κύριε, ἦν εὐρήσεις ἐν τῷ μεγάλῳ Ἱερατικῷ, τὴν ἄλλως καλουμένην Λειτουργικὴν φυλλάδα:—

26. Ἐὰν ἡ ἀδελφότης ἐφύλαξε τὸ πενθήμερον τῆς τελείας νηστείας τότε καταλύομεν εἰς οἰνέλαιον πρὸς στηριγμὸν τῶν πατέρων. Ἄλλως τὰ κῶλα αὐτῶν πεσοῦνται.

Ἐνταῦθα ἔχομεν καὶ διαφοροποίησιν τινα ἀπὸ τοῦ Παλαιστινοῦ τυπικοῦ, προερχομένην μᾶλλον ἐκ τοῦ τῶν Στουδιτῶν.

Αἰδέσιμον τῆς ἡμέρας ἐστὶ τὸ ἀξιοσέβαστον τῆς ἡμέρας, ἦγουν τῆς Καθαρᾶς Παρασκευῆς.

Ἀλλὰ ἡ κατάλυσις αὕτη γίνεται καὶ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ ἁγίου· «ἀπερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν μεταλαμβάνοντες ἐλαίου καὶ οἴνου διὰ τὸν ἅγιον. Τοῦτο γὰρ παρελάβομεν ἀπὸ τῆς Λαύρας τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ τοῦ κοινοβίου τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου» (τυπικὸν II' αἰῶνος ἐν Δ/σκη III, 91).

Εἰς ἕτερον τυπικὸν «τῇ Παρασκευῇ λειτουργεῖν προστάσσουσι καὶ ἀμφοτέροι καὶ ἀνοίγειν τράπεζαν καὶ ἐσθίειν κοκκία ἐφθὰ (βρασμένα ὄσπρια) ἢ ὀπωρικὰ μαγειρευτὰ (βρασμένα ξηρὰ φροῦτα - κομπόστες ἦγουν) καὶ ἀλμέαν (τουρσί, τουρκισί) χωρὶς ἐλαίου

καὶ πίνειν εὐκρατον» (οἶνον μετὰ χλιαροῦ ὕδατος μεμιγμένον ἢ χλιαρὸν ὕδωρ μετὰ κυμίνου, πεπέρεως καὶ ἀνίσου, ταῦτὸν τῷ κυμινοθέρμῳ τοῦ Πτωχοπροδρόμου ἐνταῦθα πρόκειται μᾶλλον περὶ τοῦ δευτέρου), (τυπικὸν τοῦ ΙΓ' ἢ ΙΔ' αἰῶνος, αὐτόθι 140).

Τὸ τυπικὸν τοῦ ΙΕ' αἰῶνος (αὐτόθι 302) προβλέπει ὅτι «εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, ἐσθίοντες ἔλαιον καὶ πίνοντες οἶνον διὰ τὸν ἅγιον».

Ἡμεῖς πάντως καταλύομεν εἰς ἔλαιον διότι τὰ γόνατα ἡμῶν ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας καὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν ἠλλοιώθη δι' ἔλαιον (Ψαλμὸς ΡΗ', 24):—

27. Μεγάλας μετανοίας οὐ ποιοῦμεν. Καὶ τοῦτο διότι ἀπὸ τοῦ ἐσπερινοῦ ἀπάρχεται τὸ Σάββατον καὶ εἶτα ἡ Κυριακὴ, ἐν αἷς ἡμέραις γόνου οὐ κλίνομεν. Περαιοῦται δὲ καὶ τὸ πενθήμερον τῆς αὐστηρᾶς νηστείας. Διὸ οὐδὲ τὸ πένθος ἀρμόζει. Ὡς ἐκ τούτου μετὰ τὴν τῆς Προηγιασμένης ἀπόλυσιν ἀποσύρονται αἱ μέλαιναί ἐνδυταὶ τῆς ἀγ. Τραπεζῆς ὡς καὶ τὰ μέλανα ἄμφια τῶν ἱερέων, ἄχρι τοῦ μέσου τοῦ κατανουκτικοῦ ἐσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς. Ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς καὶ τῶν μικρῶν ἀποδείπνων ἕως καὶ τῆς Κυριακῆς ἐσπέρας:—

28. Ἄπαντα τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ ἀγνοοῦσι τοὺς λεγομένους «χαιρετισμοὺς» ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῶν Παρασκευῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Ἰδίως ἀγνοοῦσι τὴν τάξιν τοῦ ἀναγινώσκειν τὸν Ἀκάθιστον εἰς δ' κεχωρισμένας ἀπ' ἀλλήλων στάσεις. Ἐὰν ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον κινῶνται οἱ πατέρες, ἃς ἀναγινώσκωσι πάντας τοὺς οἴκους χῦμα κατὰ τὰ ἀπόδειπνα τῆς Παρασκευῆς, μετὰ τοῦ κανόνος τοῦ μηναίου, ὡς παρακατιόντες ὀψόμεθα. Ἀναγινώσκονται τοίνυν δύο ἀκολουθίαι. Μία ἐν τῷ κοιμητηρίῳ μετὰ τοῦ κανόνος τοῦ Θεοφάνους εἰς κεκοιμημένους (Σαββάτου ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ) καὶ εἰς τὸν ἦχον τῆς ἐβδομάδος (τὸν ἐνόρδινον), καὶ μία ἐν τῇ Μονῇ μετὰ τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου τοῦ Σαββάτου ἐν τῷ ἀποδείπνῳ:—

29. Ἄτινα εὐρήσεις ἐν τῷ τέλει τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου ὡς σύνηθες:—

30. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ:—

31. Γρηγορίου Νύσσης (331-400) Ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν μάρτυρα Θεόδωρον, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ λαός. Ἐγκώμια εἰς τὸν ἅγιον τοῦτον ἔχουσι γράφει Νεκτᾶριος ὁ Κων/πόλεως († 398), Νικήτας ὁ Παφλαγῶν († 900) καὶ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδινός (1080-1122):—

32. Προηγουμένου τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ζ'. Τὸ ἰσχῶν Τριώδιον ἔχει δύο κανόνας ἀμφοτέρους ποίημα Ἰωάννου τοῦ Εὐχαΐτων (περὶ τὸ 1050). Ὅποτε ἡ ψαλοῦμεν τὸν α' ἐκτείνοντες αὐτὸν εἰς ἡ' ἢ ψαλήσονται ἀμφοτέροι ἀνά δ'. Ἐχει δὲ καὶ καταβασίας τὸ ἰσχῶν Τριώδιον, καίτοι οὔτε δοξολογία μεγάλη ψάλλεται, οὔτε πολυέλεος προεψάλη, οὐδ' Εὐαγγέλιον τοῦ ὄρθρου ἀνεγνώσθη:—

33. Ἦγουν τὴν στιχολογίαν τῶν ᾠδῶν πλήρη:—

34. Τὸ ἐν χρήσει Τριώδιον ἔχει τέσσαρα, ὅποτε δὲν χρειάζεται ἡ δευτέρωσις τοῦ πρώτου:—

35. Τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας προβλέπει μεγάλην δοξολογίαν, μᾶλλον χάριν συντομίας:—

36. Ἐὰν ἐψάλησαν εἰς τὸν ὄρθρον καὶ οἱ δύο κανόνες, τότε λέγομεν δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ α' κανόνος καὶ δ' ἐκ τῆς ζ' ᾠδῆς τοῦ β' κανόνος. Ἐὰν ἐψάλη εἷς, τότε λέγομεν δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς αὐτοῦ καὶ δ' ἐκ τῆς ζ' ᾠδῆς:—

37. Ἐφθάσαμεν, σὺν Θεῷ Ἁγίῳ, καὶ εἰς ἐν θέμα περὶ οὗ πολλὴ ἡ διαφωνία. Ποσάκις καταλύομεν εἰς ἰχθὺν κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν;

Κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν δις. Τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων. Τούτῳ συμφωνοῦσί τινα τῶν ἀρχαίων τυπικῶν.

Κατάλυσις ἰχθύος δις:

«Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐφ' ὅλην τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν δις παρελάβομεν ἐσθίειν ὀψάριον κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων» (τυπικὸν τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 99).

Κατάλυσις ἰχθύος ἅπαξ:

«Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐφ' ὅλην τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν ἅπαξ παρελάβομεν ἰχθύας ἐσθίειν τῇ ἑορτῇ μόνῃ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Τινὰ δὲ τῶν τυπικῶν ὀρίζουσι τοῦτο καὶ ἐν τῇ τῶν Βαΐων, οὐχ εὐρίσκεται δὲ ἐν τοῖς κανόσιν· εἰ γὰρ καὶ τῆς κατὰ τοῦ ἄδου νίκης σύμβολον ἢ τῶν Βαΐων φέρει ἑορτῇ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁγίων τοῦ Σωτῆρος Παθῶν προεόρτιον ἔχει τὴν δῆλωσιν, διὸ καὶ οὐδὲ παρὰ τῶν κανόνων λυομένην τὴν ἰχθυοφαγίαν εὐρίσκομεν τῇ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ, ἀλλ' ἢ μόνον ἐν ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ» (τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, αὐτόθι, 202).

«Οἱ γὰρ κανόνες ἄνευ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐν οὐδεμιᾷ τῶν τῆς Τεσσαρακοστῆς ἡμερῶν ὀρίζουσι καταλύειν ἰχθύας πλατύτερον. Ἰστέον, ὅτι τινὰ τῶν τυπικῶν λέγουσι ἐσθίειν καὶ ἰχθύας, οὐκ ὀφείλει δὲ τοῦτο γενέσθαι ἔξω πάντων τῶν κανόνων. Φεῦ, τῆς τοιαύτης ἰχθυοφαγίας, ἐπέειπερ οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες τοῦτο οὐχ ὀρίζουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον κολάζουσιν» (τυπικὸν τοῦ 1464, αὐτόθι 233).

Κατάλυσις ἰχθύος ἅπαξ ἀλλὰ μετ' ἀμφιβολιῶν

«Ἐν τῇ τραπέζῃ (τῶν Βαΐων) γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς οὐ μέντοι ἐσθίομεν ἰχθύν, εἰ καὶ που γέγραπται» (τυπικὸν τοῦ 1425, αὐτόθι 208).

Ἔχομεν καὶ παράδειγμα ὅπου ἀποφεύγεται ἡ βρωσις ἰχθύων καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:

«Ἰχθύας μέντοι πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστὴν οὐδόλως ἐσθίομεν ἄνευ ἀρρώστιας, διὰ τὸ εἶναι ἡμᾶς μέσον τῆς θαλάσσης καὶ ἔχειν αὐτοὺς ἅπαντα τὸν χρόνον, ὅτε καὶ θέλομεν· διὰ γοῦν τὸ γραφέν ἐν τοῖς τυπικοῖς τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ Στουδίτου καὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ προτρέπον ἐν τῷ Εὐαγγελισμῷ ἐσθίειν ἰχθύας, τὴν ἡμέραν καὶ μόνῃν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κελεύομεν καὶ τοῦτο, εἰ λάχῃ ἔξω τῆς μεγάλης ἐβδομάδος ἢ ἑορτῇ, εἰ δὲ ἐνδον οὐδαμῶς» (τυπικὸν τοῦ 1292, αὐτόθι σ. 863 Μονῆς Θεοτόκου Μιλίου).

Κατάλυσις ἰχθύος τρίς:

Παράδοξον τοῦτο ἀλλ' ἀναγράφεται ἐν τῷ τυπικῷ Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος. Προστίθεται καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων «ἰχθυοφαγοῦντες κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, εἴπερ μὴ κατὰ τὰς πέντε ἡμέρας τῆς πρώτης ἐβδομάδος ἐπιστῆ» (αὐτόθι Ι, 669) καὶ ὅπωςδήποτε «ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν Βαΐοφόρον ἰχθυοφαγοῦμεν».

Σημειωτέον ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐπιεικέστερα τυπικά. Κατὰ τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ἡλίου Βωμῶν ἦτοι Ἐλεγκμῶν τοῦ 1162 (αὐτόθι Ι, 735) ἡ ἰχθυοφαγία ἐπεκτείνεται καὶ κατὰ τὴν μνήμην τῆς α' καὶ β' εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἀλλὰ καὶ εἰς Σάββατα καὶ Κυριακὰς «εἰ παράκλησις ἴσως πεμφθεῖ παρὰ τινος φιλοχρίστου». Ἔστι δὲ «παράκλησις» ἢ προσφορὰ ἰχθύων εἰς τὴν Μοῆν, «γὰρ νὰ μὴ πᾶνε χαμένα»... Τὰ αὐτὰ που λέγει καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (ἐν Δ/σκη Ι, 628) εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ ἰχθύων βρώσεως ἐν τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ:

«Καὶ ἰχθύων δέ, εἴπερ τις ἐκ φιλοχρίστων πεμφθεῖ παρὰ κλησις, ἀπογευστέον, οὐ μέντοι οἰκοθεν ὀψωνητέον ἐξεπίτηδες...». Καὶ προσθέτει: «ἂν τοίνυν αὐτὸς ἐκεῖνος

ὁ παρακαλῶν ὑμᾶς (ποῦ ἔφερε δηλαδὴ τὰ ψάρια) μεθ' ὑμῶν ἐστιαθησόμενος ἵκοιτο, τότε δὴ καὶ τοῦτο καταλυτέον διὰ τὴν διάκρισιν, ἵνα μὴ φανῶμεν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες». Καλογηρικαὶ ὑποκρίσεις καὶ δικαιολογίαι...

Τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τῶν Κασούλων τοῦ 1152 (αὐτόθι I, 818) διατάσσει «ὀψάριον παρ' ὅλην τὴν ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν μηδαμῶς ἐσθίειν, εἰ μὴ τις τῶν ἀδελφῶν τινι βαρυτάτῃ ἀρρώστειά συμβῇ». Ὅμως διὰ τοὺς ἀλιεῖς μοναχοὺς προβλέπει οἰκονομίαν (αὐτόθι σ. 823) «Βουλόμεθα, ὅπως τὰς δύο ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἤγουν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν, ἀγνάς, αὐτὰς φυλάξωμεν ἀπὸ τε ἐλαίου καὶ ὀψαρίου μόνον, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ὀψάριον τρώγειν καὶ ἔλαιον ἀκωλύτως καὶ οἶνον πίνειν διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἀγρυπνίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν κακουχίαν τῆς τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας». Καὶ πράγματι κοπιῶδες τὸ ἔργον τοῦ ἀλιέως καὶ νῦν καὶ τότε περισσότερο.

Ὁ ἱερός Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης στοιχεῖ τοῖς αὐστηροῖς διὸ καὶ γράφει ἐρμηνεύων τὸν ξθ' Ἀποστολικὸν κανόνα «Σημεῖωσαι ὅτι εἰς ὅλην τὴν Τεσσαρακοστὴν μίαν μόνον φορὰν καταλοῦμεν ὀψάριον, εἰς τὴν ἑορτὴν δηλαδὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μόνον, καθὼς τὰ χειρόγραφα τυπικὰ τοῦ Ἁγίου Ὁρους διορίζουν» (Ἐν τῷ Πηδαλίῳ).

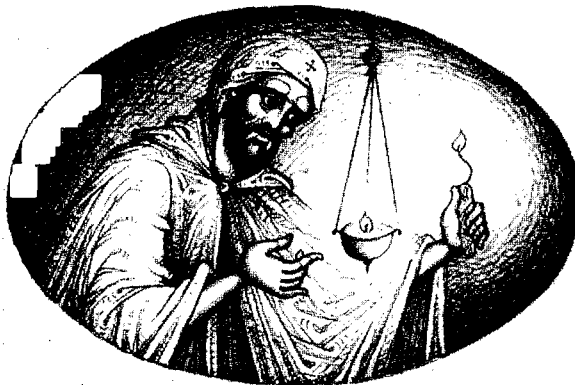
Τὸ ἐν χρήσει Τριῶδιον ἀκολουθεῖ τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ. Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων γράφει «Εἰς τὴν τράπεζαν γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς· ἐσθίωμεν γὰρ ἰχθύας».

Κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς θ. Λειτουργίας τοῦ Σαββάτου τῆς α' ἐβδομάδος ὡσαύτως σημειοῖ· «Δεῖ εἰδέναι, ὅτι δις ἐν τῇ ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ παρελάβομεν ἐσθίειν ὀψάριον, τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Βαϊοφόρου».

Διερωτῶμαι χαριζόμεθα τῇ γαστρὶ ἐσθίοντες ὀψάριον τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων; Ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὔση θεομητορικῇ καταλούμεν εἰς ἰχθῦν. Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων οὔση ἑορτῇ δεσποτικῇ διατί οὐ; Καὶ τί θὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς μικροὺς καλανδιστὰς τοὺς ἄδοντας «βάγια, βάγια τῶν βαγιῶ, τρῶνε ψάρι καὶ κολιό» ἢ τὸ ἕτερον «ἦρθ' ἡ Κυριακὴ ποῦ τρῶν τὰ ψάρια»; Θὰ εἴπωμεν «μὴ τὸ ξαναπῆτε, εἶναι λάθος»;

Ἡμεῖς πάντως τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ κατακολουθοῦντες ἐσθίωμεν ἰχθύας δις τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ. Καὶ εἰ ἁμαρτάνομεν πεποίθαμεν ἐπὶ τὰ φιλόανθρωπα σπλάγχνα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Βεβαίως εἰ τύχοι ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἑορτὴ τῇ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι οὐ καταλούμεν εἰς ἰχθύας. Ἀλλὰ τοῦτο ἀφορᾷ μόνον εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ἀδιορθώτῳ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ:—

Πιά(α)ξις τῆς πρώτης Κυριακῆς
τῶν ἁγίων Νηστειῶν, ἡ(ῶ)τι
τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ τῆς δευτέρας
ἐβδομάδος τῶν ἁγίων Νηστειῶν.

Κεφάλαιον ΛΒ'

Ἡ Κυριακῆ τῆς Ὁρθο-
δοξίας, τῷ Σαββάτῳ ἐ-
σπέρας ἐν τῷ μικρῷ ἐ-

σπερινῷ ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν
στιχηρὰ προσόμοια ἡ(ῶ) λ'. *Πόξα καὶ*
νῦν, ᾤμοιον. Ἀπόστιχα προσόμοια ἡ(ῶ)
β'. *Πόξα καὶ νῦν, ᾤμοιον.* Τροπάριον
Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σε προσκυνούμεν
ἀγαθέ, καὶ γίνεται ἀπόλυσις:~

Εἰς τὸν μέγαν ἐσπερινόν, στιχολογου-
μεν τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*, ὄλον τὸ ἡ(ῶ). Εἰς
τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, εἰς τὸν ἡ(ῶ) τῆς ὁ(ῶ)τῶ
ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ
ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῷ
Τριωδίῳ προσόμοια δ' ἡ(ῶ) ἡ(ῶ) πρὸς Ὁλην
ἀποθέμενοι. *Σὲ τὸν ἀκατάληπτον. Πόξα,*
ἡ(ῶ) β' Ἡ χάρις ἐπέλαμψε. Καὶ νῦν, ᾤ
τὸ πρῶτον τοῦ ἐνδιατάκτου ἡ(ῶ). Εἰς τὴν
λιτὴν δέ, ὡς σύνηδες τὸ ἰδιόμελον τῷ ἁγί-
ου τῆς Πονῆς¹. *Πόξα, ἡ(ῶ) β' Χαίrete προ-*
φῆται τίμοι. Καὶ νῦν, ᾤ ἡ(ῶ) ὁ αὐτὸς Τὴν
πᾶσαν ἐλπίδα μου. Εἰς τὸν γίχον, τῆς
ὁ(ῶ)τῶ. *Πόξα, ἰδιόμελον ἡ(ῶ) β' Οἱ ἐξ ἀσε-*
βείας εἰς εὐσέβειαν προβάντες. Καὶ νῦν,
ᾤ τῆς ὁ(ῶ)τῶ, ἡ(ῶ) ὁ αὐτὸς Ὡ θαύματος
καινοῦ πάντων τῶν πάλαι θαυμάτων.
Τροπάριον *Θεοτόκε Παρθένε*² καὶ ἡ λοι-
πὴ ἀκολουθία τῆς ἀρρηπνίας:~

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος
τῶ(ῶ) τὸ ἀναστάσιμον δις. *Πόξα, ἡ(ῶ) β' Τὴν*
ἄχραντον εἰκόνα σε. Καὶ νῦν, ᾤ Πάντα
ὑπὲρ ἐννοίαν. Ἡ συνήθης ἁ(ῶ)τῶ. Οἱ ἀνα-
βαθμοί, προκείμενον, τὸ *Πᾶσα πνοή.* Εὐ-
αγγέλιον³. Οἱ ἀναστάσιμοι κανόνες⁴, τῆς
Θεοτόκου καὶ τοῦ Τριωδίου εἰς γ' ἡ(ῶ) δ'

πρὸς Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον πέλαγος.
Σκιρτῶντες μετ' εὐφροσύνης σήμερον.
Ἄπο γ' ἡ(ῶ) ἡ(ῶ) τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἄψ' ἕκτης,
κοντάκιον ἰδιόμελον ἡ(ῶ) ἡ(ῶ) Ὁ ἀπερίγρα-
πτος Λόγος τοῦ Πατρὸς. Ἐξαποστει-
λάριον, τὸ ἐωθινὸν ἀναστάσιμον ἄπαξ.
Καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας τὰ δύο. Εἰς τοὺς αἴ-
νους, στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ ἀνα-
τολικὸν ἐν, καὶ τῷ Τριωδίῳ προσόμοια γ'
ἡ(ῶ) δ' πρὸς Ἐδωκας σημεῖωσιν. Ἐν σοὶ
νῦν ἀγάλλεται. Στίχος: Ἐξομολογήσομαι
σοὶ Κύριε. Στίχος: Εὐφρανθήσομαι καὶ
ἀγαλλιάσομαι. Ὁ καὶ ὀφείλει ποιεῖν ἐν
πάσαις ταῖς Κυριακαῖς τῆς ἁγίας Τεσ-
σαρακοστῆς. Εἰς τὸ ἰδιόμελον στιχηρὸν
λέγομεν γίχον: Ἄναστηθι Κύριε ὁ Θεὸς
μου ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου. Ἰδιόμελον τῆς
ἡμέρας ἡ(ῶ) ἡ(ῶ) Πρωσῆς τῷ καιρῷ τῆς ἐγ-
κρατείας. *Πόξα*, πάλιν τὸ αὐτό⁵. *Καὶ νῦν,*
ὑπερευλογημένη. Ποξολογία μεγάλη καὶ
ἀπόλυσις. Καὶ ἡ λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι ὡς
σύνηδες ψαλλομένε τῷ ἐωθινῷ στιχηρῷ⁶:~

Εἰς τὴν Πειτρυγίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ
ἡ(ῶ) καὶ ἀπὸ τῷ κανόνος τῆς ἡμέρας⁷.
Προκείμενον ἡ(ῶ) δ' Ὡδὴ τῶν Πατέρων.
Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν. Στίχος: Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν
οἷς ἐποίησας ἡμῖν. Πρὸς Ἑβραίους ἐπι-
στολῆς Ἀδελφοί, πίστει Πρωσῆς μέγας
γενόμενος. Ἀλληλῶ(ῶ) ἡ(ῶ) ἡ(ῶ). Πρωσῆς καὶ
Ἰακώβ ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῶ καὶ Σαμου-
ῆλ ἐν τοῖς ἐπικαλεσμένοις τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ. Στίχος: Ἐπεκαλοῦντο τὸν Κύριον
καὶ αὐτὸς εἰσήκουεν αὐτῶν. Εὐαγγέλιον
κατὰ Ἰωάννην· *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν*
ὁ Ἰησοῦς. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον.
Καὶ τὸ Ἄγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ
τοῖς εὐθέσι πρέπει αἰνεσις, ἀλληλουῖα:~

Χρῆ εἶδέναι, ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν
τοῦ ὄρθρου⁸ λιτανεύομεν κοινῶς⁹ μετὰ τῶν
ἁγίων τῷ Σταυροῦ Ζύλων καὶ τῶν σεπτῶν
εἰκόνων. Ἀπερχόμεθα ἐν τόπῳ ὠρισμέ-
νω¹⁰, ὅπου δεῖ ἀναγινώσκειν τὸ Συνο-
δικόν¹¹. Πορευομένων δέ καὶ ἀναστρε-

φόντων ἡμῶν, ψάλλομεν τὸν κανόνα τῷ ἁγίῳ πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Στῆ-
δίτου ἡ̅χ̅ ἡ̅β̅ πρὸς Βοηθὸς καὶ σκεπαστής.
Χαριστήριον ᾠδὴν¹². Καὶ ὅταν φθάσω-
μεν τὸν ὠρισμένον τόπον, λέγομεν τὸ ἡ̅θ̅
Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σε προσκυνῶμεν
ἀγαθέ. Δόξα καὶ νῦν, ἡ̅χ̅ β' Κύριε, ὁ χο-
ρὸς τῶν προφητῶν. Καὶ εὐθὺς τὸ προ-
οίμιον. Ἐποφειλομένη πρὸς Θεὸν ἐπί-
σιος εὐχαριστία καὶ τὰ λοιπὰ τῷ Συνο-
δικῷ. Καὶ μετὰ τὸ τέλος πολυχρονίζομεν
τοὺς βασιλεῖς¹³ καὶ τὸν πρεσβυτά¹⁴, καὶ
ποιῶμεν τελείαν ἀπόλυσιν¹⁵:-

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν,
ὁ στιχολογοῦμεν. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέ-
κραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ λέγομεν στι-
χηρὰ κατανυκτικὰ τῆς ᾠδῆς δ'¹⁶ καὶ τὰ
γ' προσόμοια τοῦ Τριωδίου καὶ τὰ γ' τοῦ
μηναίου. Δόξα καὶ νῦν, ἡ̅θ̅. Εἴσοδος¹⁷, τὸ
Φῶς ἰλαρόν, προκείμενον ἡ̅χ̅ ἡ̅β̅ Ἔδω-
κας κληρονομίαν τοῖς φοβημένοις τὸ
ὄνομά σου Κύριε. Στίχος: Ἄπο τῶν πε-
ράτων τῆς γῆς πρὸς σὲ ἐκέκραξα. Στίχος:
Σκεπασθήσομαι ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πε-
ρῶν σου. Στίχος: Οὕτω ψαλῶ τῷ ὀνόματί
σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ πάλιν Ἔδω-
κας κληρονομίαν τοῖς φοβημένοις τὸ ὄ-
νομά σου¹⁸. Εἰς τὸν στίχον τὸ ἰδιόμελον
τῆς ἡμέρας δις ἡ̅χ̅ ἡ̅β̅ Δεῦτε ἐκκαθάρω-
μεν ἑαυτοὺς¹⁹. Καὶ τὸ μαρτυρικόν. Δό-
ξα καὶ νῦν, ἡ̅θ̅ ἡ̅β̅ ὁ αὐτὸς Τὰ οὐράνια
ὑμνεῖ σε Κεχαριτωμένη. Ἐἴτα τὸ Τρισ-
άγιον, μετανόιας γ'. Ἐἴτα Θεοτόκε Παρ-
θένε, μετάνοιαν μίαν. Βαπτιστὰ τῷ Χρι-
στοῦ, μετάνοιαν μίαν. Δόξα, Ἰκετεύσα-
τε ὑπὲρ ἡμῶν, μετάνοιαν μίαν. Καὶ νῦν,
Ἰπὸ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν καταφεύ-
γομεν, χωρὶς μετανόιας. Τὸ Κύριε ἐλέ-
ησον μί' καὶ ἐπέυχεται ὁ ἱερεὺς Ὁ ὢν εὐ-
λογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ ποι-
ῶμεν μετάνοιας γ' μεγάλης μόνας καὶ γί-
νεται ἀπόλυσις. Καὶ εὐθὺς ἡ λιτὴ κατὰ
τὴν συνήθειαν ἐν τῷ νάρθηκι²⁰:-

Εἰς δὲ τὰ ἀποδείπνα ψάλλομεν τὸν
κανόνα τῶν ἁγίων προφητῶν²¹:-

Πεῖ γινώσκειν, ὅτι ἀπὸ τῶν δύο με-
γάλων προκειμένων, τῷ Πῆ ἀποστρέψης
τὸ πρόσωπόν σου καὶ τοῦ Ἔδωκας κλη-
ρονομίαν, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν, ὡς
προγέγραπται, ἐν παρ' ἐν ψάλλονται κα-
τὰ Κυριακὴν ἐσπέρας τῆς ἁγίας Τεσ-
σσαρακοστῆς, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς Κυ-
ριακῆς τῆς Τυρνῆς. Καὶ τῶτο χρὴ εἰ-
δέναι, ὅτι ὡς διετάχθη ἡ ἀκολουθία τῷ
λυχνικοῦ τῆς παρούσης Κυριακῆς, οὕτως
ὀφείλει γίνεσθαι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Κυ-
ριακαῖς τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς:-

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον ψάλλον-
ται οἱ κανόνες τῷ μηναίς ἐν τοῖς ἀπο-
δείπνοις ἀπὸ τοῦ Σαββάτου τῷ Παζάρῳ
μέχρι τῆς νέας Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ²², ὁμῶς
μετὰ τῆς Θεοτόκου. Ἄπο γ' ᾠδῆς, ἡ̅θ̅ τοῦ μη-
ναίς. Ἄφ' ἕκτης τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὴν
πλήρωσιν τῷ μηναίς τὰ προσόμοια αὐτῶ,
Καὶ νῦν, ἡ̅θ̅ ὁμοιον²³:-

Ἰστέον οὖν καὶ τοῦτο. Ὅτι ἐν τοῖς ἀ-
ποδείπνοις μετανόιας οὐ ποιοῦμεν εἰ μὴ
μετὰ τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, εἰς τὸ
Τρισάγιον μετανόιας γ'²⁴:-

Τῇ Πευτέρᾳ τῆς β' ἐβδομάδος τελεί-
ται ἡ ἀκολουθία ὡς προγέγραπται:-

Πεῖ γινώσκειν ὅτι τὰς Παρασκευὰς
τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, ἐὰν οὐκ ἔστιν
ἡ μνήμη τοῦ Προδρόμου ἢ τῶν ἁγίων Ἠ' ἢ
τῷ εὐαγγελισμοῦ, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
ἰσῶμεν γίχους ι', εἰς τὸν ἡ̅χ̅ τῷ ἰδιομέλῳ
τῆς ἡμέρας, καὶ δευτεροῦμεν αὐτό. Ἐἴτα
τὰ δ' μαρτυρικὰ τῷ ἡ̅χ̅ καὶ τοῦ μηναίς
τὰ γ', δευτεροῦντες τὸ ἐν. Δόξα, νεκρώ-
σιμον τῷ κυρίου Ἰωάννης²⁵, τῷ κατὰ τὴν
ἡμέραν ἡ̅χ̅. Καὶ νῦν, ἡ̅θ̅ τὸ δ' τῷ ἡ̅χ̅.
Εἴσοδος, τὸ προκείμενον, τὰ ἀναγνώ-
σματα καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προ-
ηγιασμένων:-

Τῷ δὲ Σαββάτῳ εἰς τὸν ὄρθρον τὸ ἀλ-
ληλῆσια ἡ̅χ̅ β'²⁶. Τροπᾶριον Ἄπόστολοι,
μάρτυρες καὶ προφήται. Δόξα, Ἰννήσθη-

τι Κύριε. Καὶ νῦν, Μητέρα ἁγία. Καὶ ἡ ἄλλη
 β'. Μετὰ τὸ πρῶτον γ', μαρτυρικὰ γ'
 τὸ ἦχος, τὸ β', τὸ γ' καὶ τὸ δ'²⁷. Δόξα, τὸ
 νεκρώσιμον. Καὶ νῦν, Ϝ τὸ δ'. Τὸν δὲ
 Ἰακώβον ψάλλομεν μετὰ τῷ Εὐλογητῷ εἰ
 Κύριε, ποιῶντες αὐτὸν στάσεις β', λέ-
 γοντες καὶ τὰ νεκρώσιμα τροπάρια αὐ-
 τῷ²⁸. Εἰς δὲ τὴν τελευταίαν αἴτησιν μνη-
 μονεύει ὁ ἱερεὺς πάλιν τῶν κεκοιμημένων
 πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. Καὶ λέ-
 γομεν τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Εἶτα γ' νε-
 κρώσιμον ἢ ἢ Ἀνάπαυσον, Σωτήρ ἡ-
 μῶν. Δόξα καὶ νῦν, Ϝ. Ἀνάγνωσιν δὲ
 ποιῶμεν ἀπὸ τῆς Ἑξαήμερου τῷ Χρυσο-
 στόμῳ²⁹, ἥτοι τοῦ δ' βιβλίου³⁰. Ὁ κανὼν
 τῷ μηναῖς μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς γ' καὶ τοῦ
 ἁγίου τῆς Πονῆς εἰς δ'. Λέγεται γὰρ ὁ
 εἰρμὸς καὶ τὸ δ' τῷ ἄνευ γίχων. Καὶ
 κρατοῦμεν τοὺς γίχους ἀπὸ τοῦ Τότε ἔ-
 σπευσαν ἡγεμόνες Ἐδώμ. Οὐ γὰρ στι-
 χολογῶμεν ἀπ' ἀρχῆς τὰς ᾠδὰς ἕως τῆς
 γ', ἐν πᾶσι τοῖς Σάββασι τῆς ἁγίας Π'.
 Ἔως τῆς Ἰακωβίου οὕτως ὀφείλει
 γενέσθαι. Ἀπὸ δὲ τῆς γ' ᾠδῆς ἀρχονται τὰ
 τετραῶδια, καὶ ψάλλεται ὁ κανὼν τοῦ
 μηναῖς πρῶτον καὶ τὰ τετραῶδια. Στι-
 χολογῶμεν δὲ καὶ τὴν ζ' ᾠδῆ³¹. Ἑξαπο-
 στειάριον καὶ φωταγωγικόν³². Εἰς τοὺς
 αἴνους τὰ δ' μαρτυρικὰ τοῦ ἦχου καὶ εἰς

τὸν γίχον τὰ προσόμοια ἀναπαύσιμα, τῷ
 κυρ Θεοφάνους³³:-

Οὕτως ὀφείλει γενέσθαι ἡ ἀκολουθία
 κατὰ πᾶν Σάββατον τῆς ἁγίας Τεσσα-
 ρακοστῆς, ὅτε ἕκ ἔστιν, ὡς προεῖρηται,
 μία τῶν γ' ἑορτῶν:-

Εἰς τὴν Πειτεργίαν, ἡ ἀκολουθία ἀ-
 ναπαύσιμος. Οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἦχου εἰς
 γ'. Τροπάρια Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ
 προφῆται. Μνήσθητι Κύριε, ὡς ἀγαθὸς
 τῶν δούλων σου. Δόξα, Μετὰ τῶν ἁγίων
 ἀνάπαυσον Χριστέ. Καὶ νῦν, Σὲ καὶ τεῖ-
 χος καὶ λιμένα ἔχομεν. Προκείμενον ἢ ἢ
 ἢ ἢ Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλ-
 λιᾶσθε δίκαιοι καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ
 εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Μακάριοι ὧν
 ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύ-
 φθησαν αἱ ἀμαρτίαι. Ἰησοῦς τῆς ἡ-
 μέρας καὶ ὁ νεκρώσιμος. Ἀλληλία ἢ ἢ.
 Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβο
 Κύριε, κατασκηνώσουσιν ἐν ταῖς αὐλαῖς
 σου. Στίχος: Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς
 αὐλισθήσονται. Κοινωνικὸν Μακάριοι
 οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβο, Κύριε:-

Πεῖ οὖν καὶ τοῦτο εἰδέναι, πῶς στι-
 χολογοῦνται αἱ ᾠδαί. Τῇ Δευτέρᾳ ἡ δ',
 τῇ Τρίτῃ ἡ β', τῇ Τετάρτῃ ἡ γ', τῇ Πέμ-
 πτῃ ἡ δ', τῇ Παρασκευῇ ἡ ε', καὶ τῷ
 Σαββάτῳ ἡ ζ'³⁴:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΒ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ εἰς τὸν ἦχον τοῦ δρόμου:-

2. Τὸ μὲν σύντομον τρίς, τὸ δὲ ἄργον ἅπαξ. Λεπτομερέστερον, κατ' ἄλλην τάξιν, λέγο-
 μεν τὸ Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου δις καὶ Θεοτόκε Παρθένε ἅπαξ ἢ τὸ σύντομον εἰρμο-
 λογικῶς ἢ ἐκ τῶν ἄργων μετὰ κρατήματος (Πέτρου Μπερεκέτου, Χουρμουζίου Χαρ-
 τοφύλακος, Θεοδώρου Φωκαέως ἢ καὶ τὸ μονόχορον Θεοδοσίου Γεωργιάδου):-

3. Τὸ ἐνδιάτακτον ἐωθινόν. Εἶτα τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, ὁ Πεντηκοστὸς
 καὶ τὰ τροπάρια τοῦ Τριωδίου εἰς πλ δ' Δόξα, Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι. Καὶ νῦν,
 Τῆς σωτηρίας. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς καὶ τὸ εἰς ἦχον πλ β' Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων
 μοι δεινῶν:-

4. Ἦγουν ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', ὁ σταυροαναστάσιμος εἰς β', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ
 τοῦ Τριωδίου εἰς ζ':-

5. Ὁ διπλασιασμός τοῦ ἰδιομέλου οὐκ ἴσμεν εἰ τηρεῖται που τανῶν. Φρονοῦμεν ταπεινῶς ὅτι περιττεύει. Ὁ ἀκριβολόγος τηρησάτω τὴν παροῦσαν διάταξιν:—

6. Ἦγουν τὸ ἐωθινὸν ἰδιομέλον τὸ συμφωνοῦν τῷ ἐωθινῷ εὐαγγελίῳ.

Σημείωσαι ὅτι πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς α΄ ὥρας ἀναγινώσκεται ἡ νς΄ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ τοῦ μὴ ὑπὲρ δύναμιν ἐκτείνεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν σπουδάσμασι καὶ τοῦ διατρέφειν τὴν ψυχὴν ἐν τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασι*:—

7. Ἦγουν ε΄ τοῦ ἤχου καὶ δ΄ ἐκ τῆς γ΄ ὥδῃς τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ βούλει ἐορτάσαι τὴν ἡμέραν ἐπισημότερον, ψάλε ἀναστασίμους μακαρισμοὺς δ΄ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος δ΄ ἐκ τῆς γ΄ ὥδῃς καὶ δ΄ ἐκ τῆς ε΄ ὥδῃς:—

8. Ἀκριβέστερον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς α΄ ὥρας καὶ πρὸ τοῦ Δί' εὐχῶν λέγει ὁ διάκονος *Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἁγίαν εἴσοδον. Καὶ ὁ ἱερεὺς Εὐλογημένη ἡ εἴσοδος τῶν ἁγίων σου, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸν κανόνα. Πρόσχευς ὅτι ὁ ἱερεὺς φορεῖ καὶ φελώνιον*:—

9. Ἦγουν ἀπὸ κοινοῦ, πάντες οἱ πατέρες τῆς Μονῆς κατὰ τὴν εἰθισμένην τῶν λιτανειῶν τάξιν, προπορευομένου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἐπομένων ἡμῶν βασταζόντων ἁγίας εἰκόνας. Προκριτέα αἰ ἐπὶ κοντῶν φερόμενα ἀμφιπρόσωποι εἰκόνες:—

10. Ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς Μονῆς, ἔνθα αἰ συνάξεις τῆς ἀδελφότητος γίνονται:—

11. Τὸ «Συνοδικὸν» τοῦτο ἀνεγινώσκετο τὸ πάλαι ἤδη ἀπὸ τοῦ 842 ὅτε καὶ ἐθεσπίσθη ἡ ἑορτὴ τῆς «Ὁρθοδοξίας» κατόπιν λιτανείας ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῶν Βλαχερνῶν ἕως τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἔνθα καὶ ἀνεγινώσκετο παρόντος τοῦ βασιλέως (ὄρα Ἐκθεσιν περὶ τῆς Βασιλείου Τάξεως, Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου). Ὅμως τὸ ἐν τῷ Τριωδίῳ Συνοδικὸν ἀπηχεῖ νεωτέραν διάταξιν, διότι εἰς αὐτὸ ἐνεσωματώθησαν καὶ τὰ τῶν ἡσυχαστικῶν ἐρίδων ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ χρόνος τῆς τελικῆς μορφῆς τοῦ κειμένου δὲν εἶναι γνωστός. Ἐξ ἐσωτερικῶν ὅμως λόγων ὑποθέτομεν ὅτι συνετάγη ὀλίγον πρὸ τῆς ἀλώσεως. Καὶ τοῦτο συνάγεται ἐκ τοῦ μνημοσύνου τοῦ μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν Μαξίμου ὅστις ἐκοιμήθη τῷ 1396 καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ματθαίου ὅστις ἐκοιμήθη τῷ 1410. Ἀποδίδει πάντως τὸ Συνοδικὸν πράξιν τῶν Μητροπόλεων Μονεμβασίας καὶ Παλαιῶν Πατρῶν. Ἀναθεματίζει πολλοὺς καὶ πολλὰς αἱρέσεις, ἰδίως δὲ τὰς ὑπόπτους κινήσεις ἐπαναφορᾶς τῆς εἰδωλολατρείας τὰς ἀρξαμένας ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος καὶ κορυφωθείσας κατὰ τὸν ἐπόμενον.

Ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ τούτου καταφαίνεται ὅτι ἡ Κυριακὴ αὕτη οὐκ ἔστιν ἀνάμνησις τῆς νίκης κατὰ τῆς εἰκονομαχίας μόνον, ἀλλὰ νίκη κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων.

Λόγω τοῦ μήκους τοῦ Συνοδικοῦ ἔν τε ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς καὶ τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς ἀναγινώσκονται, κατόπιν μικρᾶς λιτανείας ἐντὸς ἡ κύκλῳ τοῦ Ναοῦ, ἀποσπάσματα ἐκ τούτου. Ταῦτα εὐρίσκονται ἐν ταῖς ἐκδιδομέναις κατ' ἐνιαυτὸν τυπικαῖς διατάξεσι.

Εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν μετὰ τὸ πέρας τῆς θ. Λειτουργίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τελεῖ τρισάγιον ὑπὲρ «πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων Βασιλέων, Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων κ.λπ. καὶ πάντων τῶν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης προτελευτησάντων εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀγωνισαμένων καὶ τελειωθέντων ἐν αὐτῇ». Εἶτα λιτανεύουσιν ἐν πομπῇ ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Οἶκον. Ἀπὸ τοῦ ἐξώστου ὁ πατριάρχης εὐλογεῖ διὰ τῆς εἰκόνης τοῦ Κυρίου ἢ διὰ τῆς εἰκόνης τῆς Ἀναστηλώσεως τὸν ἐν τῇ αὐλῇ προσμένοντα λαὸν καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἵνα ἀπεκδυθῇ τὰ ἱερά αὐτοῦ ἄμφια:—

12. Δι' οικονομίαν χρόνου δυνάμεθα ἵνα ψάλωμεν πορευόμενοι ἕως τῆς ε' ὥδης, ἐπιστρέφοντες δὲ τὰς ὑπολοίπους τρεῖς·—

13. Τοῦτο οὐ ποιοῦμεν τανῦν, διότι ἀπὸ αἰώνων ἱκανῶν ἐξέλιπεν ὁ «ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς Βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων»·—

14. Ἔχει δὲ ὁ πολυχρονισμὸς τοῦ προεστῶτος οὕτω «Πολυχρόνιον ποιῆσαι Κύριος ὁ Θεὸς τὸν πανοσιώτατον καθηγούμενον ἡμῶν κύριον (δεῖνα). Κύριε φύλαττε αὐτὸν εἰς πολλὰ ἔτη». Πᾶσα ἑτέρα προσθήκη προδίδει ματαιοδοξίαν ἀπάδουσαν εἰς μοναχούς·—

15. Σημεῖωσαι ὅτι τὸ Συνοδικὸν τίθεται ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀναγνώσεως ἐν τῷ ὄρθρῳ·—

16. Ἄτινα ἔχουσιν ἐνσωματωθῆ πρὸς εὐκολίαν ἐν τῷ τέλει τῶν ἐντύπων Τριωδίων·—

17. Μετὰ λευκοῦ φελωνίου, ὡς καὶ κατὰ τὸν α' κατασκευτικὸν ἔσπερινόν·—

18. Ψάλλεται ἀπαραιτήτως τὸ ἀρχαῖον μέλος τὸ καταγραφέν ὑπὸ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου·—

19. Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τοῦ Ἰακώβου Πρωτοφάλτου. Τοῦτου ψαλλομένου κλείεται ἡ Ὠραία Πύλη καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπανενδύει τὴν ἀγίαν Τράπεζαν καὶ τὴν προσκομιδὴν διὰ μελανῶν ἀμφιασμάτων. Ἀποτιθέμενος δὲ φελώνιον καὶ ἐπιτραχήλιον φορεῖ μέλαν ἐπιτραχήλιον καὶ ἐξερχόμενος τοῦ ἀγίου Βήματος ἴσταται ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ·—

20. Ψάλλοντες ἰδιόμελον τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς ἢ μηδὲν λέγοντες. Κλείονται αἱ βασιλικαὶ πύλαι καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει τὰς συνήθεις εὐχὰς τῆς λιτῆς καὶ τελεία ἀπόλυσις·—

21. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ λάθους. Εἰς τὰ ἀπόδειπνα ψάλλομεν τὸν κανόνα τοῦ ἀγίου τῆς Κυριακῆς, ὡς αὐτὸ τοῦτο τὸ τυπικὸν ἐδήλωσεν ἡμῖν προλαβόντως·—

22. Διὰ τὸ μὴ ψάλλεσθαι κανόνας ἀγίων ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις.

Πρόσχευς ὅμως ὅτι ἐὰν ψαλῆ εἰς τὰ ἀπόδειπνα τῆς Κυριακῆς ὁ κανὼν τοῦ ἀγίου αὐτῆς τῆς ἡμέρας, ὁ κανὼν τοῦ ἀγίου τοῦ συμπύπτοντος τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῆς Δευτέρας. Ἐκτὸς ἐὰν παραλειφθῆ ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου καὶ ψαλῶσιν ἀμφοτέροι οἱ κανόνες τῶν ἀγίων·—

23. Ἐννοεῖ τὰ στιχηρὰ τοῦ ἔσπερινοῦ. Ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, ψαλλομένου κανόνος τοῦ ἀγίου ἔπονται αὐτοῦ ψαλλόμενα εἰς τὸ τέλος μετὰ τὴν θ' ὥδην·—

24. Ἀναφέρεται εἰς τὰ μικρὰ ἀπόδειπνα Παρασκευῆς, Σαββάτου καὶ Κυριακῆς·—

25. Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ Δαμασκηνοῦ·—

26. Μετὰ στίχων νεκρωσίμων. Στίχος α': Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβου, Κύριε, κατασκηνώσουσιν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. Στίχος β': Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀλισθήσονται·—

27. Ὡς εἰσιν ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου καὶ μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν. Στίχος α': Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. Στίχος β': Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἔθαυμάστωσεν ὁ Κύριος, πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς·—

28. Ἰστέον δ' ὅτι τὰ εὐλογητάρια ταῦτα ψάλλονται μόνον ὡσάκις ψάλλομεν ἀλληλουῖα ἀντὶ τοῦ Θεοῦ Κυρίου·—

29. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν. Ὁμιλία α' Εἰς τὴν Εἴσοδον τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ Χαίρω καὶ εὐφραίνομαι ὁρῶν σήμερον τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν τῷ πλήθει τῶν οἰκειῶν τέκνων κοσμουμένην. Ἐξεφωνήθησαν δὲ αἱ ὁμιλίαι αὗται, ὡς προεγράψαμεν, κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν τοῦ 386 ἐν Ἀντιοχείᾳ·—

30. Ὑπῆρχον χειρόγραφα βιβλία μὲ λόγους τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς κατὰ θέματα, ἐκαλοῦντο δὲ Ἠθικά. Ὡσαύτως καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου. Αὐτοτελῶς ἐκυκλοφόρουσιν οἱ λόγοι τοῦ Ἰ. Χρυ-

σοστόμου εἰς τοὺς Ἀνδριάντας, ἢ Ἑξαήμερος τοῦ Μ. Βασιλείου κλπ. (ὄρα καὶ Δ/σκη I, 524 καὶ ἀλλαχοῦ)·—

31. Πλήρη ὡς ἐν τῷ Μ. Ὁρολογίῳ·—

32. Ψάλλεται πρῶτον τὸ κατὰ τὸν τυχόντα ἤχον φωταγωγικὸν δις. Τὸ πρῶτον συμπληροῦται διὰ τοῦ *Πρεσβείαις, Κύριε τῶν ἁγίων σου*, τὸ δὲ δεύτερον *Πρεσβείαις, Κύριε τῆς Θεοτόκου*. Καὶ τὸ νεκρώσιμον ἐξαποστειλάριον Ὁ καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων ἐξουσιάζων ὡς Θεός·—

33. Ἄτινα εὐρίσκονται ἐν τῷ τέλει τοῦ Τριωδίου·—

34. Αἱ ἦ καὶ θ' ᾠδαὶ στιχολογοῦνται καθημερινῶς. Τῷ δὲ Σαββάτῳ καὶ ἡ ζ', ἅτε ἔχοντι τετραῶδιον. Ἰστέον καὶ τοῦτο. Ἐν τῇ προλαβούσῃ β' ἐβδομάδι τῶν ἁγίων Νηστειῶν ἀναγινώσκονται δύο Κατηχήσεις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.

Τῇ Τετάρτῃ Κατήχησις νζ', *Περὶ τοῦ φυλάττειν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν φθοροποιῶν παθῶν* καὶ τῇ Παρασκευῇ Κατήχησις νη', *Περὶ ὁμοιοῦς καὶ ἀγάπης καὶ τοῦ ὑποῖσαι γενναίως τὰ ἐπίπονα τῆς ἀρετῆς ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν*·—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς β' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Νηστειῶν καὶ διάταξις τῆς μετ' αὐτὴν ἐβδομάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'

Κυριακὴ β' τῶν ἁγίων Νηστειῶν·—

Ὡς ἐν τυπικοῖς νεωτέροις εὑρομεν¹, ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ ἐπονομαζομένου Παλαμᾶ, συντεθεῖσα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου Φιλοθέου²·—

Τῷ Σαββάτῳ ἐσπέρας ἰσῶμεν γίχως ἰ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῷ ἁγίου εἰς δ'. Ἦχος β' πρὸς Ποίους εὐφημιῶν. Ποίους εὐφημιῶν ἄσμασιν, δευτεροῦντες τὸ δ'. *Πόξα, ἡχ' ἡβ' Ὅσιε τρισμάκαρ ἀγιώτατε πάτερ. Καὶ νῦν, Ἦ' τὸ δ' τοῦ ἤχου. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ᾠδῆς καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Πόξα, ἡχ' ἡβ' Ἡ γρηγόρος γλῶσσά σου. Καὶ νῦν, Ἦ' Ἀνύμφευτε Παρθένε. Τὸ Ἦν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον. Τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ Θεοτόκε*

Παρθένε ἐκ τρίτου. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀρτυρίας·—

Εἰς τὸν ὄρθρον, Θεὸς Κύριος. Ἄπολυτικίον τὸ ἀναστάσιμον δις καὶ τῷ ἁγίῳ ἡχ' ἡβ' Ὁρθοδοξίας ὁ φωστήρ. Καὶ νῦν, Ἦ' Ὁ δι' ἡμᾶς. Καὶ αἱ συνήθεις ἡχ' καὶ ὁ πολυέλεος³. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὴν Ἑξαήμερον⁴. Εἶτα τὰ εὐλογητάρια⁵ καὶ οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἤχου. Τὸ Πᾶσα πνοή, τὸ ἐωθινὸν Εὐαγγέλιον, Ἀνάστασιν Χριστοῦ θρασάμενοι καὶ ὁ Ν'. *Πόξα, ἡχ' ἡβ' Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι. Καὶ νῦν, ὁμοιον Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μοι. Εἶτα ἡχ' ἡβ' Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἐλεός σου. Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν. Οἱ κανόνες τῆς ᾠδῆς⁶ καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς γ' ἡχ' δ' πρὸς Ἀνοιξω τὸ στόμα μου. Ρητόρων οἱ ἐνθεοὶ. Ἄπο γ' ἡβ', τὰ ἡβ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον πρὸς τῇ ὑπερμάχῳ. Τὸ τῆς σοφίας ἱερὸν καὶ θεῖον ὄργανον. Μετὰ τὴν γ', τὰ ἐξαποστειλάρια⁷. Εἰς τοὺς αἴνους ἰσῶμεν γίχως η'. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα ε' καὶ τοῦ ἁγίου γ' ἡχ' δ' πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Τὴν μακαρίαν ἐν κόσμῳ⁸. Καὶ λέγομεν γίχον: Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεὸς με ὑψώθητω ἡ χεὶρ σου. Καὶ τὸ τῷ Τριωδίῳ ἰδιόμελον ἡχ' ἡβ' Τοῖς ἐν σκότει ἀμαρτημάτων πορευομένοις. Πόξα, πάλιν τὸ αὐτό⁹. Καὶ νῦν, Ὑπερ-*

ευλογημένη ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθέ-
νε. Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις¹⁰:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ οἱ
μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου¹¹. Προκείμενον ἦχ
πλ' Cὺ Κύριε φυλάξαις ἡμᾶς καὶ δια-
τηρήσαις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Στίχος: Cῶσόν με Κύ-
ριε, ὅτι ἐλέησεν ὁσίοις, ὅτι ὀλιγόθη-
σαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἰῶν τῶν ἀν-
θρώπων. Ἄποστολος πρὸς Ἑβραίους·
Κατ' ἀρχὰς σὺ Κύριε τὴν γῆν ἐθεμελί-
ωσας. Ἀλληλούϊα τὸ πλ' ἤχου. Εὐαγγέλιον
κατὰ Μάρκον· Tῶ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσηλ-
θεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοῦμ. Κοινω-
νικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον¹²:-

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικὸν
ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν κατανυ-
κτικὰ τῆς ὁρθῆς δ' καὶ τοῦ Τριωδίου ὡς
σύνηθες. Καὶ τὴν λοιπὴν ἀκολουθίαν ὡς
προδεδήλωται¹³:-

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐν τῷ
ὄρθρῳ, τὰ τριωδικὰ. Καὶ μετὰ τὴν πρῶ-
την ἄλλο, ἦχ' α' κατανυκτικά. Καὶ μετὰ τὴν
δευτέραν καὶ τὴν τρίτην, ὡς σύνηθες:-

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέ-
ρας. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γί-
χους γ'. Καὶ ψάλλομεν τὰ προσόμοια τοῦ
Τριωδίου, καὶ τοῦ μηναίου γ'. Δόξα καὶ
νῦν, ἦ. Τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γί-
χον, τὸ ἰδιόμελον καὶ τὸ μαρτυρικόν. Δό-
ξα καὶ νῦν, ἦ:-

Τῇ Τρίτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρ-
θρον, τριωδικὰ τοῦ ἤχου. Μετὰ τὴν πρῶ-
την ἄλλο, ἦχ' α' κατανυκτικά τῆς ὁρθῆς. Μετὰ
δὲ τὴν δευτέραν ἄλλο, ἦχ' τὸ Τριωδίδι. Καὶ
μετὰ τὴν τρίτην ὁμοίως. Ψάλλομεν δὲ καὶ
τὸν κανόνα τοῦ μηναίου καὶ τὰ τριώδια
κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν:-

Τῇ Τρίτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέρας,
εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ'.
Καὶ ψάλλομεν προσόμοια τῶ Τριωδίου γ'
καὶ τοῦ μηναίου γ'. Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Τὰ
ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον τὸ ἰδιόμελον

τῆς ἡμέρας δις. Καὶ τὸ μαρτυρικόν. Δό-
ξα καὶ νῦν, ἦ. Καὶ τὰ λοιπά:-

Τῇ Τετάρτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος εἰς τὸν
ὄρθρον, τὰ τριωδικὰ. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, τὰ
ἦχ' α' σταυρώσιμα τῆς ὁρθῆς. Μετὰ δὲ τὴν β'
ἄλλο, ἦχ' τὸ Τριωδίδι. Ὁμοίως καὶ μετὰ τὴν
γ'. Καὶ ψάλλομεν τὸν κανόνα τῶ μηναίου
καὶ τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν¹⁴:-

Τῇ Τετάρτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέ-
ρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γί-
χους ι'. Καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον δις
καὶ τὸ μαρτυρικόν. Τὰ τρία προσόμοια τῶ
Τριωδίδι. Καὶ τοῦ μηναίου εἰς δ'. Δόξα
καὶ νῦν, ἦ. Ἐσπέρας Προκείμενον ἦχ
δ' Ἠλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τῶ Θεοῦ εἰς τὸν
αἰῶνα. Στίχος: Τί ἐγκραυχᾶ ἐν κακίᾳ ὁ
δυνατός; Καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ Κα-
τευθυνθήτω. Καὶ ἡ λοιπὴ Λειτουργία τῶν
Προηγιασμένων:-

Τῇ Πέμπτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος εἰς τὸν
ὄρθρον, τὰ τριωδικὰ. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο
λέγομεν ἦχ' α' ἀποστολικά τῆς ὁρθῆς. Μετὰ
δὲ τὴν β' ἄλλο, ἦχ' τὸ Τριωδίδι. Καὶ μετὰ
τὴν γ', ἦχ' ὡσαύτως τῶ Τριωδίδι. Ψάλλο-
μεν δὲ καὶ τὸν κανόνα τοῦ μηναίου καὶ
τὰ τριώδια τῶ κυρίῳ Ἰωσήφ. Καὶ τὰ λοιπὰ
ὡς σύνηθες:-

Τῇ Πέμπτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέρας,
εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ'.
Καὶ ψάλλομεν τὰ προσόμοια τοῦ Τρι-
ωδίδι γ' καὶ τῶ μηναίου γ'. Δόξα καὶ νῦν,
ἦ. Τὸ προκείμενον, τὰ ἀναγνώσματα.
Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας
δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. Δόξα καὶ νῦν,
σταυροθεοτοκίον:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς γ' ἐβδομάδος εἰς
τὸν ὄρθρον, τὰ τριωδικὰ τοῦ ἤχου. Μετὰ
τὴν δ' ἄλλο λέγομεν ἦχ' α' σταυρώσιμα τῆς
ὁρθῆς. Μετὰ δὲ τὴν β' ἄλλο, ἦχ' τὸ Τριωδί-
ου. Καὶ μετὰ τὴν τρίτην, ἦχ' ὡσαύτως τοῦ
Τριωδίδι. Τὸν κανόνα τῶ μηναίου καὶ τὰ
τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Καὶ ἡ
λοιπὴ ἀκολουθία¹⁵:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς γ' ἐβδομάδος

ἐσπέρας, ἢ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχους ι'. Καὶ λέγομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Εἶτα τὰ δ' μαρτυρικὰ τοῦ ἤχου. Καὶ τὸ μνηαίου δ'. Δόξα, νεκρώσιμον. Καὶ νῦν, Ἔ τὸ δ' τοῦ ἤχου τὸ ὕφους. Ἐσπέρας Προκείμενον. Φαλμός νϛ ἤχ δ' Πὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπων. Στίχος: Ὁ Θεὸς ἀπόσω ἡμᾶς καὶ καθ-εἶλες ἡμᾶς. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:—

Τῇ οὖν Παρασκευῇ ἐσπέρας τῆς τρίτης ἐβδομάδος ψάλλομεν εἰς τὸ ἀπόδειπνον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μνηαίου, ἡγουν τοῦ ἐπιλαγχάνοντος ἀγίου, τοῦ κατὰ τὴν Κυριακὴν:—

Τῷ Σαββάτῳ τῆς τρίτης ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, τῷ εἰς τὸ ἀλληλία, Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ προσφῆται. Δόξα, Μνήσθητι Κύριε. Καὶ νῦν, Πῆτερ ἀγία. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο λέγομεν ἕνα μαρτυρικὰ τῆς ὁρθῶ¹⁶ τοῦ τυχόντος ἤχου γ' καὶ Ἔ. Μετὰ δὲ τὴν β' ἄλλο τὸ Ἄμωμος, λέγομεν ἕνα νεκρώσιμον ἤχ πλ' Ἀνάπαυσον Σωτῆρ ἡμῶν, μετὰ δικαίων¹⁷. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὴν Ἑξαήμερον¹⁸. Ψάλλομεν δὲ τὸν κανόνα τοῦ μνηαίου καὶ τὸ ἀγίου τῆς Πονῆς¹⁹. Καὶ τὰ τετραώδια εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐνταῦθα ἔ στιχολογοῦμεν Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν. Ἄλλ' εὐθύς λέγομεν τὸν εἰρμόν τῶ μνηαίου. Στιχολογοῦνται δὲ μόνον αἱ ᾠδαὶ τῶ τετραωδίας²⁰. Ἐξαποστεύαριον τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἤχου καὶ νεκρώσιμον Ὁ καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων.

Εἰς τοὺς αἴνας τὰ μαρτυρικὰ τῶ ἤχου. Δόξα, τὸ νεκρώσιμον. Καὶ νῦν, Ἔ. Εἰς τὸν γίχον τὰ προσόμοια τοῦ κυρ Θεοφάνους. Δόξα καὶ νῦν, Ἔ²¹:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, προκείμενον ἤχ πρ' Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλᾶσθε δίκαιοι. Στίχος: Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαί. Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, ἀναμνησθεσθε τὰς πρότερον ἡμέρας. Καὶ νεκρώσιμος. Ἀλληλία ἤχ πρ'. Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσεάβου Κύριε. Στίχος: Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσονται. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ νεκρώσιμον. Ὁσ-αύτως καὶ Κοινωνικά²²:—

Τῷ Σαββάτῳ τῆς γ' ἐβδομάδος, τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ, στιχηρὰ προσόμοια εἰς δ' ἤχ πρ'. Δόξα καὶ νῦν, ὅμοιον. Ἄπὸ γίχου προσόμοια ἤχ β'. Δόξα καὶ νῦν, ὅμοιον. Ἀπολυτικὸν Ὡσον, Κύριε, τὸν λαόν σου. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις:—

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῶ μικρῷ ἐσπερινῷ, αἴρσει τὸ Τίμιον Ζύλον τοῦ Σταυροῦ ἀπὸ τῶ σκευοφυλακίου, μετὰ τῆς θήκης, μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιατοῦ ψάλλοντες τὸ Ὡσον, Κύριε, τὸν λαόν σου. Καὶ εἰσφέρουσιν αὐτὸ ἐν τῇ ἐκαλησίᾳ καὶ ἀποτιθέασιν εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν. Καὶ ἄπτεται κηρὸς ἐμπροσθεν αὐτῶ δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ἡμεῖς δὲ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ²³. Καὶ ἀνιστάμενοι εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ καὶ ἀρχόμεθα τῆς ἀκολουθίας τῆς ἀρτυρίας²⁴:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐφ' ὅσον ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ὁ Παλαμᾶς ἐκοιμήθη τῷ 1362, ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φιλόθεος συνέθεσε τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ τῷ 1368, ὀρθῶς ἢ τυπικῆ διάταξις τῆς ἐορτῆς θεωρεῖται «νεωτέρα»—

2. Φιλόθεος ὁ Κόκκινος πατριαρχεύσας δις (1354-1355 καὶ 1364-1376). Σπουδαῖος πατριάρχης, θαυμαστής Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ ἄγεται τῇ 11ῃ Ὀκτωβρίου:—

3. Κακῶς, ὡς δοκεῖ μοι, τίθεται ἐνταῦθα πολυέλεος καὶ τοῦτο διότι ὁ ἅγιος στερεῖται

λιτής, στερεΐται δὲ καὶ καθισμάτων τῶν μετὰ τὸν πολυέλεον. Ἀρμόζει μόνον ὁ Ἄμωμος καὶ τὰ ἐχόμενα αὐτῷ εὐλογητάρια. Ὅρθως τὸ ἰσχύον Τριῶδιον ἀποσιωπᾷ τὸν πολυέλεον. Ἐξ ἄλλου ὁ ἅγιος τιμᾶται εἰς ζ'. Καὶ μόνον ἅγιοι τιμώμενοι εἰς ἡ' ἔχουσι πολυέλεον. Πρὸς δ' ἐπὶ τούτοις αὐτὸ τοῦτο τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀναγράφει τῇ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς ὅτι ἀπ' αὐτῆς τῆς Κυριακῆς μέχρι τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ «σχολάζει ὁ πολυέλεος. Φάλλεται δὲ μόνον ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν»—

4. Συνέχεια ἐκ τῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου λόγων εἰς τὴν Γένεσιν:—

5. Προηγούμενου ἀναμφιβόλως τοῦ Ἀμώμου. Ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὑπάρχει διασάλευσίς τις τῆς ἀκριβοῦς τάξεως ἐπεμβαίνομεν ὀρθοπαιδικῶς: Μετὰ γοῦν τὰ ἀπολυτικά τὸ β' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου. Εἶτα τὰ ἀναστάσιμα καθίσματα τῆς α' στιχολογίας ἀντικαθιστῶντες τὸ Καὶ νῦν διὰ τοῦ παραλειφθέντος θεοτοκίου τοῦ ἤχου, (ἐκτὸς ἐὰν ἐνόρδινος ἦχος ἢ ὁ πλ δ'). Εἶτα τὸ γ' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου. Κατόπιν τὰ ἀναστάσιμα καθίσματα τῆς β' στιχολογίας. Ἀνάγνωσις εἰς τὴν Ἑξαήμερον. Ἀκολουθεῖ ὁ Ἄμωμος (τὸ ιζ' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου) εἰς στάσεις γ' καὶ ἔπονται τὰ εὐλογητάρια. Ἡ ὑπακοή (ψαλτῆ) καὶ οἱ ἀναβαθμοί. Ἡ ὑπακοή φάλλεται ὡς ἐστι τονισμένη ἐν τῷ Ἀναστασιματαρίῳ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου:—

6. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', ὁ σταυροαναστάσιμος εἰς β', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς ζ' ἢ ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς ζ':—

7. Τὸ ἐωθινόν, τοῦ ἁγίου καὶ θεοτοκίον:—

8. Μετὰ στίχων εἰς τὰ δύο τελευταῖα α': *Στόμα δικαίου μελετήσῃ σοφίαν καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσῃ κρίσιν, β': Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιᾶσονται:—*

9. Ἐνταῦθα ἰσχύει ὅ,τι καὶ εἰς τὴν ὑποσημείωσιν 6 τοῦ ΚΘ' κεφαλαίου. Ἡ τάξις διπλασιασμοῦ τοῦ ἰδιομέλου οὐ τηρεῖται νῦν, ἀλλ' ἐὰν τηρηθῇ ἀληθῶς ἀξίεπαινος ὁ τυπικάρης ὡς δυνάμενος ἵνα ἐπιβληθῇ τοῖς ψάλταις:—

10. Εἰς τὸ τέλος τῆς α' ὥρας ἡ Κατήχησις νθ' (59) Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ τοῦ ἠπίως καὶ εὐμαρῶς διανύειν ἡμᾶς τὰς ἡμέρας τῶν νηστειῶν ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς:—*

11. Εἰ βούλει ἑορτάσαι τὸν ἅγιον λέγε μακαρισμοὺς τοῦ ἤχου ζ' καὶ ἐκ τῆς γ' ψδῆς τοῦ κανόνος αὐτοῦ δ', ἀρχόμενος στιχολογεῖν ἀπὸ τοῦ *Μακάριοι οἱ πραεῖς:—*

12. Τὸ ἰσχύον Τριῶδιον προβλέπει καὶ δεύτερον Κοινωνικὸν εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου τὸ *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*. Ὅμως δεύτερον Κοινωνικὸν φάλλομεν ὅταν ἔχωμεν δύο Ἀποστόλους καὶ δύο Εὐαγγέλια, διπλὰ προκείμενα καὶ ἀλληλουϊάρια:—

13. Ἰστέον καὶ τοῦτο. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, οὐ συμφωνοῦσι τοῖς τροπαρίοις τοῦ Τριωδίου. Καὶ τοῦτο διότι ὅτε συνεγράφησαν τὰ τροπάρια, ἴσχυε τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν κανονάριον (ὅπερ εὑρηται ἐν χειρογράφῳ τοῦ Ζ' αἰῶνος ἐν τῇ Συναϊτικῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθ. 210).

Τὸ εὐαγγελιστᾶριον τοῦτο ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπολιτικοῦ κανοναρίου, ἀλλὰ τὰ τροπάρια ἔμειναν ὡς εἶχον. Καὶ συμβαίνει τοῦτο τὸ παράδοξον:

Τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας τὸ δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν ὀμιλεῖ περὶ νηστείας. Ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἰδιόμελα τῆς ἐξῆς ἑβδομάδος ὀμιλοῦσι περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης. *Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν, Θαυμαστὸν ὄπλον ἡ προσευχὴ καὶ νηστεία, Τὴν πνευματικὴν νηστείαν νηστεύσωμεν, Ἵνα τί ῥαθυμοῦσα ψυχὴ μου, κλπ.* Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὴν

α' Κυριακὴν τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ἀνεγινώσκοντο οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου περὶ νηστείας (Ματθαίου ΣΤ', 16-33).

Τῇ β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν τὸ πάλαι ἀνεγινώσκετο ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου, πάντα δὲ τὰ ἐν τῇ ἀκολουθούσῃ ἑβδομάδι ἰδιόμελα, πανάρχαια ὄντα καὶ πρὸ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου μελισθέντα, ὑπόθεσιν λαμβάνουσιν ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης, π.χ. Χαλινούς ἀποπτύσας, Τὸν χαλεπὸν τῶν πταισμάτων μου, Πάτερ ἀγαθέ, Ἥμαρτον ὁμολογῶ σοι Κύριε, Πατέρα σὲ τὸν Κτίστην, Ἐν τιμῇ ὧν υἰότητος, Ἀσώτως διασπείρας, Τῆς υἰοθεσίας ἐκπεσὼν ὁ ἄσωτος ἐγώ, Ἡ ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ, Τῆς πατρικῆς δωρεᾶς διασκορπίσας τὸν πλοῦτον, Ἀσώτου δίκην ὑπέστην.

Σημειῶσαι προσέτι ὅτι τὰ τῆς α' ἑβδομάδος ἰδιόμελα θεματολογίαν λαμβάνουσιν ἐκ τῆς νηστείας ἀπὸ τοῦ Ἐλαμψεν ἡ χάρις, ἕως τοῦ Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργασώμεθα.

Τὰ τῆς γ' ἑβδομάδος λαμβάνουσιν ἀφορμὴν ἐκ τε τῆς νηστείας καὶ τῆς ἐλεημοσύνης ἀπὸ τοῦ Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτοὺς ἐν ἐλεημοσύναις, ἕως τοῦ Νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος.

Τὰ τῆς δ' ἑβδομάδος ἀναφέρονται εἰς τὸν Τελώνην καὶ τὸν Φαρισαῖον ἀπὸ τοῦ Ἄτενίσαι τὸ ὄμμα, ἕως Τοῖς πάθεσι δουλῶσας, διότι τῇ Κυριακῇ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἀνεγινώσκετο ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου (ὄρα καὶ τὸ Δόξα τῶν αἰνῶν, Τὴν ὑψηλόφρονα γνώμην).

Τὰ τῆς ε' ἑβδομάδος ἀναφέρονται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀμπελῶνος καὶ κυρίως εἰς τὴν τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου. Ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας, Λησταῖς λογισμοῖς, Τῷ τοῖς λησταῖς περιπεσόντι, Ὡς ὁ περιπεσὼν εἰς τοὺς ληστὰς, Ἐξοστρακισθεὶς τῆς εὐθείας ὁδοῦ σου, Ἐξ Ἱερουσαλὴμ κατέβην ἀπολισθήσας κλπ. Καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἀνεγινώσκοντο τὰ εἰς τὰς παραβολὰς ταύτας ἀναφερόμενα ἱερά Εὐαγγέλια.

Τῇ δὲ πρὸ τῶν Βαΐων ἑβδομάδι (τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καλουμένην «κουφή» ἢ «μουγγή» ἢ «βουβή» διὰ τὸ μὴ ἔχειν χαιρετισμούς) ἀπὸ τοῦ Θαυμαστή τοῦ Σωτήρος, ἕως Τοῦ πλουσίου τῆς ἀσυμπαθοῦς βρώσεως, ἀναφέρονται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, ὅστις ἐστὶν ἄσχετος πρὸς τὸν Λάζαρον τὸν ἐν Βηθανία ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀναστηθέντα πολὺ πρὸ τοῦ Πάσχα, ἀλλ' ἐορταζόμενον τῇ παραμονῇ τῆς Βαϊοφόρου.—

14. Ἀνάγνωσις τῆς ξ' (60) Μικρᾶς Κατηχήσεως Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περὶ τῆς ἐνθένδε ἀθρόας μεταχωρήσεως καὶ διδασκαλία περὶ τοῦ ἀσφαλῶς τηρεῖν τὰς ἑαυτῶν αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ἐκτόπων ἐπιθυμιῶν.—

15. Ἀνάγνωσις τῆς ξα' (61) Μικρᾶς Κατηχήσεως Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Ὅτι οὐ δεῖ ὑποβάλλειν ἑαυτοὺς ἐν τοῖς πειρασμοῖς καὶ περὶ νηστείας.—

16. Πάντα τὰ τῆς Ὀκτωήχου εὐρίσκονται, ὡς προεγράψαμεν, ἐν τῷ τέλει τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου πρὸς εὐκολωτέραν ἐξεύρεσιν.—

17. Δόξα, τὸ τέλος τοῦ καθίσματος Καὶ πάντα τὰ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ γνώσει, φιλόανθρωπε. Καὶ νῦν, θεοτοκίον. Ὁ ἐκ Παρθένου ἀνατείλας τῷ κόσμῳ.—

18. Τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὡς προεῖρηται.—

19. Εἰ δὲ ἡ Μονὴ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, προηγείται ὁ κανὼν αὐτῆς μετὰ τοῦ εἰρμού δις. Ἀνοίκειον γὰρ δοκεῖ μοι προηγέσθαι τὸν τοῦ ἁγίου καὶ ἔπεσθαι τὸν τῆς Θεοτόκου. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἂν τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι ἐορτῆς δεσποτικῆς ἢ τῷ ὀνόματι τοῦ Τιμίου Προδρόμου.—

20. Ὡς λεπτομερῶς προεγράφησαν κατὰ τὸ παρελθὸν Σάββατον.—

21. Οἱ ἤχοι α', β', δ' καὶ πλ δ' ἔχουσι Δόξα νεκρώσιμον, Καὶ νῦν θεοτοκίον, πρὸς

σὺμπλήρωσιν τῆς ἀκροστιχίδος, ἣτις περιέχει 36 γράμματα: «Σοὺς Χριστέ δούλους, γράψον ἐν ζώντων βίβλω»—

22. Ἦγουν, Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις, καί, Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβου Κύριε—

23. Ἐηροφαγοῦντες διὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων—

24. Ἀναγινώσκοντες πρότερον τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον—

Πιάραξις τῆς γ' Κυριακῆς
τῶν ἁγίων Πηστειῶν

καὶ τῆς μετ' αὐτὴν ἑβδομάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'

υριακῆ τρίτῃ τῶν ἁγίων
Πηστειῶν, τὴν προσκύ-
νησιν εορτάζομεν τοῦ

Τιμίου καὶ ζωοποιῶ Σταυροῦ—

Ὅψε Σαββάτῳ ἐν τῇ ἀρρυπνίᾳ εὐλογεῖ
ὁ ἱερεὺς καὶ ψάλλομεν τὸν συνήθη προ-
οιμαχὸν ψαλμὸν. Εἶτα ἡ ᾠδὴ τοῦ δ' ᾠδῆ.
Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως
ί καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς
ᾠδῆ γ' καὶ ἀνατολικὰ γ' καὶ τῷ Τιμίου
Σταυροῦ προσόμοια δ' ἡχ ἡδ πρὸς
Χαίροις ἀσκητικῶν. Λάμπρον ὁ τοῦ Κυρίου
Σταυρός, ἐξ ὧν δευτεροῦμεν τὸ ἐν¹.
Πόξα, ἡχ γ' Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν
ἐκούσιον σταύρωσιν. Καὶ νῦν, Ἦ τὸ δ'
τοῦ ἡχ. Εἶσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προ-
κείμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Ἐκ-
τενῆς. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς συνήθες. Εἰς τὴν
λιτήν², Πόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡδ Ὁρῶσά σε
ἡ κτίσις ἅπασα. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν
τῆς ᾠδῆ καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Πόξα
καὶ νῦν, ἡχ δ' Ὁ συμμαχήσας, Κύριε τῷ
προστάτῳ Δαυίδ. Ἀπολυτίκιον Θεοτόκε
Παρθένε ἐκ β' καὶ τῷ Σταυρῷ ἅπαξ ἡχ δ'
Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου³, καὶ ἡ λοιπὴ
ἀκοιουδία τῆς ἀρρυπνίας ὡς συνήθες—

Εἰς τὸν ὄρθρον μετὰ τὸν ἐξάψαλμον,
Θεὸς Κύριος εἰς τὸν ἡχ τῆς ᾠδῆ καὶ λέ-
γομεν τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτίκιον⁴.

Πόξα τῷ Σταυροῦ, Σῶσον Κύριε τὸν λαόν
σου. Καὶ νῦν, Ἦ τῷ Γαβριὴλ φθεγγα-
μένου σοι. Ἡ συνήθης ᾠδὴ καὶ ὁ πολυ-
έλεος⁵. Καθίσματα λέγομεν τὰ ἀναστάσι-
μα. Μετὰ τὸν πολυέλεον ᾠδὴ τοῦ Σταυροῦ
ἡχ ἡδ⁶. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἡχ. Εὐαγγέλιον
ἐωθινόν, Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμε-
νοι. Ὁ Πεντηκοστός. Πόξα, ἡχ ἡδ Τῆς
μετανοίας ἀνοιξόν μοι. Καὶ νῦν, ὅμοιον
Τῆς σωτηρίας εὐθύνόν μοι. Εἶτα, Ἐλέ-
ησόν με ὁ Θεός, ἡχ ἡδ Τὰ πλήθη τῶν πε-
πραγμένων μοι δεινῶν. Καὶ ὁ ἀναστά-
σιμος κανὼν καὶ τῆς Θεοτόκε⁷. Εἶτα τοῦ
Τριωδίου εἰς ἡ', ποίημα τοῦ κυρ Θεοδώρου
τῷ Στουδίτῃ ἡχ δ' πρὸς Ἀναστάσεως
ἡμέρα. Πανηγύρεως ἡμέρα τῇ ἐγέρσει
Χριστοῦ. Καταβασίαν ἔσχατον λέγουσιν
ἀμφότεροι οἱ χοροὶ τὰ πρὸς εἰρμὸν Ὁ
Ζεῖοτάτος προετύπωσε πάλαι Μωσῆς.
Ἄπὸ γ' ᾠδῆ, ᾠδὴ τῷ Τιμίῳ Σταυροῦ ἡχ ἡδ Ὁ
Σταυρός σου Κύριε ἠγίασται. Στίχος:
Ἦψθε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσ-
κυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτῷ,
ὅτι ἅγιός ἐστι. Σήμερον τὸ προφητικόν.
Πόξα, Πόνον ἐπάγη τὸ ξύλον Χριστέ.
Καὶ νῦν, Θεοτόκε Παρθένε ἰκέτευε τὸν
Υἱόν σου. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἰδιό-
μελον ἡχ β' Οὐκ ἐτι φλογίνῃ ρομφαία.
Εἰς τοὺς αἴνους, ἰσῶμεν γίχως ἡ' καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ᾠδῆ
δ' καὶ τοῦ Τριωδίου προσόμοια γ' δευ-
τεροῦντες τὸ ἐν. Ἦχος δ' πρὸς Ὡς γεν-
ναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἐν φωναῖς ἀλαλά-
ξωμεν. Στίχος: Ἦψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν
ἡμῶν. Στίχος: Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν
πρὸ αἰῶνων, σωτηρίαν εἰργάσατο ἐν μέ-
σῳ τῆς γῆς. Καὶ δευτεροῦμεν τὸ δ'. Εἶτα

λέγομεν γίχον: *Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάβῃ τῶν πενήτων σὺ εἰς τέλος, καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον* *ἢχ ἢδ Τὴν ὑψηλόφρονα γνώμην*⁸. *Δόξα, πάλιν τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Δοξολογία μεγάλη*⁹. Ὅταν δὲ ψάλλωμεν τὴν δοξολογίαν ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς τὴν στολὴν αὐτῶ. Καὶ λαβὼν θυμιατόν, θυμιατὴν τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ τὸν Σταυρόν. Εἶθ' οὕτως λαμβάνει αὐτὸν μετὰ δίσκου¹⁰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ σὺν τῇ θήκῃ. Καὶ ἐξέρχεται ἐκ τῶ ἀριστερῶ Βήματος, προπορευομένων αὐτῶ λαμπάδων δύο καὶ θυμιατοῦ. Καὶ ἀπέρχεται εἰς τὰς βασιλικὰς πύλας¹¹. Τελεσθείσης δὲ τῆς δοξολογίας καὶ τῶ Τρισαγίου λέγει ὁ ἱερεὺς *Σοφία ὀρθοί. Καὶ λέγομεν τὸ* *ἔργον* *Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, ἐκ τρίτου. Καὶ εἰσοδεύει ὁ ἱερεὺς, φέρων τὸν Τίμιον Σταυρόν, ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν. Κάκεισε, προεμπροσθέντος τοῦ τετράποδος, τίθεται ἐπάνω αὐτῶ ὁ Τίμιος Σταυρός. Καὶ εὐθὺς ἀρχόμεθα ψάλλοντες* *ἔργον ἢχ ἢβ*¹² *Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν Πέσποτα γ' καὶ ἀνοίξας τὴν θήκην ἀρχεται προσκυνῶν ὁ προεστὼς καὶ ὁ ἱερεὺς, βάλλοντες μετανόιας γ'*¹³ *κατενώπιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ μετὰ τὸ ἀσπάσασθαι πάλιν βάλλουσι μετάνοιαν, ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς χοροὺς πρὸς μίαν:-*

Εἶθ' οὕτως ἀρχονται οἱ ἀδελφοὶ προσκυνεῖν¹⁴. Προσκυνόντων δὲ τῶν ἀδελφῶν ψάλλομεν ἰδιόμελον στιχηρὸν *ἢχ ἢβ* *Πεῦτε πιστοὶ τὸ ζωοποιὸν ξύλον προσκυνήσωμεν. Καὶ ἢχ ἢδ* *Σήμερον ὁ Πέσποτης τῆς κτίσεως. Δόξα, ἢχ ἢδ* *Σήμερον ὁ ἀπρόσιτος τῆ οὐσία. Καὶ νῦν, ἢχ ἢβ* *εἰρμολογικὸς* *Σήμερον τὸ προσφητικόν. Καὶ ψάλλομεν, μέχρις ἂν πληρωθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ προσκυνῶντες. Εἶθ' οὕτως ἡ συνήθης ἐκτενής, ἡ λιτὴ μετὰ τοῦ ἐωθι-*

νῶ ἰδιομέλου καὶ ἡ δ' ὥρα. Ἐν τῇ ἀναγινώσκεται ἡ Κατήχησις τῶ Σταδίτου¹⁵:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά, οἱ μακαρισμοὶ τῶ ἤχου καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῶ Σταυροῦ¹⁶. Ἄντι δὲ τοῦ Τρισαγίου, *Τὸν Σταυρόν σου προσκυνῶμεν, Πέσποτα καὶ τὴν ἁγίαν σου Ἀνάστασιν δοξάζομεν. Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου* *ἢχ ἢβ* *Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποιμανὸν αὐτοὺς καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τῶ αἰῶνος. Στίχος: Πρὸς σὲ Κύριε κεκράξομαι ὁ Θεός μου, μὴ παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσης ἀπ' ἐμὲ καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, ἔχοντες ἀρχιερέα μέγαν. Ἀλληλούϊα* *ἢχ ἢβ. Ἰνῆσθητι τῆς συναγωγῆς σου, ἧς ἐκτίσω ἀπ' ἀρχῆς. Στίχος: Ὁ δὲ Θεός, βασιλεὺς ἡμῶν, πρὸ αἰῶνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε:-*

Πεῖ εἶδέναι, ὅτι τὴν αὐτὴν προσκύνησιν ποιῶμεν κατὰ τὸν προγραφέντα τύπον καὶ ἐν τῇ δ' ὥρᾳ τῆς Δευτέρας, ψάλλοντες ἀντὶ τῶ *Τὰ διαβήματά μου, Τὸν Σταυρόν σου προσκυνῶμεν, Πέσποτα*¹⁷. Προσκυνοῦμεν δὲ ἡμέρας δ'. Τῇ Κυριακῇ, τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ γίνεται ἡ προσκύνησις τῇ δ' ὥρᾳ. Καὶ εἰς τὴν γ' ὥραν¹⁸ μετὰ τὸ Τρισάγιον¹⁹ προσκυνῶμεν πάλιν. Καὶ συστέλλεται ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἐν τῇ θήκῃ:-

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ἰ καὶ ψάλλομεν τὰ δ' στιχηρὰ τῆς ὀρθῆς, ἤγουν τὰ κατανυκτικὰ τοῦ ἤχου, καὶ τῶ Τριωδίου προσόμοια γ'. Καὶ τοῦ μηναιίου γ'. *Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Εἰσοδος, Φῶς ἰλαρόν, προκείμενον ἢχ ἢδ*. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν, ἦ. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς συνήθης:-*

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς δ' ἑβδομάδος εἰς τὸν

ὄρθρον, τὰ τριαδικὰ τῷ λαχόντος ἤχῃ. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἴα κατανυκτικὰ τῆς ὀρθῆς. Μετὰ δὲ τὴν β' ἄλλο, ἴα τοῦ Τριωδίου. Ὡσαύτως καὶ μετὰ τὴν γ' ἄλλο. Φάλλομεν δὲ τὸν κανόνα τῷ μηναίς καὶ τὰ τριώδια. Καὶ στιχολογεῖται ἡ δ' ἑ. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἤχου. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον δίς. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν, Ἔ.* Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σύνηθες:-

Τῇ Πευτέρᾳ ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια γ' καὶ τῷ μηναίς γ'. *Πόξα καὶ νῦν, Ἔ.* Τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον τὸ ἰδιόμελον δίς. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν, Ἔ:-*

Τῇ Τρίτῃ τῆς δ' ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, τὰ τριαδικὰ. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἴα κατανυκτικὰ τῆς ὀρθῆς. Καὶ μετὰ τὴν β', ἴα τοῦ Τριωδίου. Μετὰ δὲ τὴν γ', ἔ-τερος ἴα, ψάλλομεν δὲ καὶ τὸν κανόνα τοῦ μηναίου καὶ τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν:-

Τῇ Τρίτῃ τῆς μέσης ἐβδομάδος, ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Σταυρῶ τὰ εἰς τοὺς αἴνους τῆς Κυριακῆς²⁰ καὶ τοῦ Τριωδίου, τῷ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀγίου ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἢ γ' *Μικῶν τὸν τελώνην*, δίς. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τοῦ Σταυρῶ, *Ὁρῶσά σε ἡ κτίσις ἅπανα:-*

Τῇ Τετάρτῃ τῆς μέσης ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, ἡ συνήθης ἄλλο. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ἡ καθ' ἐκάστην ἀπαραλλάκτως. Φάλλομεν δὲ καὶ τὸν κανόνα τῷ Τιμίου Σταυροῦ εἰς γ'. Τὸ γὰρ μηναῖον ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις. Καὶ τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἰπὸ γ' ἑ, ἴα τοῦ Σταυρῶ. Ἰπὸ ἑκτῆς τὸ κοντάκιον τοῦ Σταυροῦ καὶ ὁ οἶκος. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δίς, ἢ γ' ἴα *Τῆς νηστείας τὴν ὁδὸν μεσάσαντες*. Καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα*, ἰδιόμελον ἢ γ' ἴα *Μεσάσαντες τὸ πέλαγος*. *Καὶ νῦν*, πάλιν τὸ αὐτό²¹. Ἡ δὲ σταυροπροσκύνησις γίνε-

ται καθὼς περιεγράφη, ἐν τῇ δ' ὥρᾳ. Ἐν ἡ ψάλλομεν τὰ προγραφέντα τροπάρια τῇ Κυριακῇ, ἡγουν τὸ ἰδιόμελον *Πεῦτε πιστοὶ καὶ τὰ λοιπὰ καὶ ἀπόλυσις*²²:-

Τῇ Τετάρτῃ τῆς μέσης ἐβδομάδος ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν ἰδιόμελον ἢ γ' δ' *Ἡ τῶν ἀγαθῶν*. Λέγεται δὲ ἅπαξ. Ἐἴτα ἕτερον ἢ γ' ἴα *Οἱ ἐν κρυπτῷ τὰς ἀρετὰς ἐργαζόμενοι*. Μαρτυρικόν ἢ γ' ὁ αὐτὸς *Ἀκορέστῳ διαθέσει ψυχῆς*. Ἐἴθ' οὕτως τὰ προσόμοια τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ μηναίου, δευτεροῦντες τὸ ἐν. *Πόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τῷ Σταυροῦ ἢ γ' ἴα *Σήμερον ὁ ἀπόροιστος τῇ δόξᾳ*. Τὰ ἀναγνώσματα καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:-

Ἰπὸ δὲ ταύτης τῆς ἡμέρας ἀπάρχεται ὁ ἱερεὺς τῶν διπλοκατηχομένων μετὰ τῆς εὐχῆς²³:-

Τῇ Πέμπτῃ τῆς μέσης ἐβδομάδος ἐν τῷ ὄρθρῳ, τὰ τριαδικὰ τῷ λαχόντος ἤχῃ. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἀποσολικὰ τῆς ὀρθῆς. Μετὰ τὴν β' καὶ γ' ἄλλο ψάλλομεν ἴα τῷ Τριωδίου. Φάλλομεν τὸν κανόνα τοῦ μηναίς καὶ τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Φωταγωγικὸν τῷ ἤχῃ. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον δίς, τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν, Ἔ.* Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σύνηθες:-

Τῇ Πέμπτῃ τῆς μέσης ἐβδομάδος ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν τὰ γ' προσόμοια τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ μηναίου γ'. *Πόξα καὶ νῦν, Ἔ.* Τὸ προκείμενον, τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν στίχον τὸ ἰδιόμελον δίς. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν, Ἔ*, καὶ τὰ λοιπὰ:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς μέσης ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, τὰ τριαδικὰ τοῦ ἤχου. Μετὰ τὴν πρώτην ἄλλο λέγομεν ἴα σταυρώσιμα τῆς ὀρθῆς καὶ μετὰ τὴν β' καὶ τὴν γ' ἴα τῷ Τριωδίου. Ὁ Ἄ καὶ ὁ κανὼν τοῦ Τιμίου Σταυρῶ. Τὸ γὰρ μηναῖον ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις. Καὶ τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἰπὸ ἑκτῆς τὸ

κοντάκιον καὶ ὁ οἶκος τοῦ Σταυροῦ. Ἄπο γίχσ, τὸ ἰδιόμελον δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον ἦχ ἡδ *Σήμερον ὁ Δεσπότης τῆς κτίσεως*. Ἡ πρώτη ὥρα καὶ ἀπόλυσις²⁴:-

Γίνεται οὖν ἡ σταυροπροσκύνησις ἀ- παραλλάκτως ὡς ἐν τῇ Κυριακῇ, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶν ὥρων²⁵. Καὶ αἶρεται ὁ Τίμιος Σταυρός²⁶:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς μέσης ἐβδομάδος ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ἰ καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον δις ἦχ βαρὺς *Τοῖς πάθεσι δαλώσας*. Καὶ τὰ δ' μαρτυρικὰ τῷ ἦχου. Καὶ τοῦ μηναιῖς δ'. *Πόξα*, τὸ νεκρώσιμον τῷ Παμασκηνῷ. *Καὶ νῦν*, *ἦ* τὸ δ' τοῦ ἦχου. Εἴσοδος, *Φῶς ἰ- λαρόν*. *Ἐσπέρας Προκείμενον* ἦχ δ' *Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ἰωσήφ*. Στίχος: *Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερσβεῖμ ἐμφάνη- θι ἐναντίον Ἐφραΐμ*. Καὶ τὰ ἀναγνώσμα- τα. Τὸ *Κατευθυνθήτω* καὶ ἡ λοιπὴ ἀκο- λουθία τῶν Προηγιασμένων:-

Τῷ Σαββάτῳ τῆς μέσης ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον. *Ἄλληλῖα*. Καὶ τὰ τροπάρια, ἦχ β' *Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ προφῆται*. *Πόξα, Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθὸς τῶν δούλων σου*. *Καὶ νῦν, Πῆτερ ἀγία*. Καὶ ἡ δ' ἦχ. Εἶτα τὰ μαρτυρικὰ ἦχ τῆς ὄρθῳ, τῷ ἦχ. Μετὰ δὲ τὸν Ἄμωμον τὰ εὐλογη- τάρια. Εἶτα λέγομεν ἦχ νεκρώσιμα. Φάλλομεν δὲ τὸν κανόνα τοῦ μηναιίου καὶ τὸ ἀγίς τῆς Μονῆς. Καὶ τὰ τετραῶδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Καὶ στιχολο- γοῦνται αἱ ᾠδαί²⁷. Ἐξαποστειλάριον, τὸ νεκρώσιμον²⁸. Εἰς τοὺς αἶνους ψάλλομεν τὰ δ' μαρτυρικὰ τοῦ ἦχου. *Πόξα*, τὸ β' νεκρώσιμον. *Καὶ νῦν*, *ἦ*. Εἰς δὲ τὸν στί- χον, τὰ προσόμοια τοῦ κυρ Θεοφάνους:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ τῷ ἦχου²⁹. Προκείμενον τοῦ Ἄποστόλου νεκρώσιμον. Ὁ Ἄπόστολος πρὸς Ἑβραίους *Ἄδελφοί, πεπίσμεθα περὶ ὑμῶν, καὶ ὁ νεκρώσιμος*. *Ἄλληλούϊα νεκρώσιμον*. Εὐαγγέλιον τὰ ἀμφοτέρα. Ὡσαύτως καὶ Κοινωνικά:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Εἰς τὸ ἰσῦον Τριῶδιον ὑπάρχει καὶ τέταρτον προσόμοιον, ὁπότε περιττεύει ὁ δι- πλασιασμὸς τοῦ πρώτου:-
2. Προηγείται τὸ εἰς τὸν ἦχον τοῦ δρόμου ἰδιόμελον τῆς λιτῆς τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς. Λιτανεύομεν δὲ καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ:-
3. Τὸ ἀργὸν ἐκ τοῦ μουσικοῦ Ἀπανθίσματος Ἰωάννου τοῦ Πρωτοψάλτου:-
4. Ὅπερ ψάλλεται δις:-
5. Προφάλλεται ὁ Ἄμωμος, τὰ εὐλογητάρια καὶ ἡ ὑπακοὴ ὡς σύνηθες:-
6. Ψαλλόμενον, ὡς εἴθισται, δις:-
7. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ' καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς β'. Τὸ ἀναγραφόμενον ἐν τῷ ἰσῦοντι Τριῶδιῳ «Κανόνες ὁ ἀναστάσιμος, ὁ σταυροαναστάσιμος καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς ἡ καὶ τοῦ Σταυροῦ εἰς ἡ» ἡμαρτημένον ἐστίν. Οὐδέποτε οἱ κανόνες ἐξέρχονται πέρα τῶν ιδ'. Ὁ σταυροαναστάσιμος καταλιμπάνεται. Ἀρίστη ἀνάγνωσις διὰ τὴν γ' ᾠδὴν ἐστὶν ὁ λόγος Ἰ. Χρυσοστόμου ἐκ τῶν spuria, *Εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Τιμίου καὶ ζωποιοῦ Σταυροῦ, τῇ μέσῃ ἐβδομάδι τῶν νηστειῶν, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἦκεν ἡμῖν ἐνιαύσιος ἡμέρα*:-
8. Ὡς καὶ ἐν ταῖς προλαβούσαις Κυριακαῖς ὑπεσημειώσαμεν, αὕτη ἡ τάξις τοῦ δι- πλασιασμοῦ τοῦ ἰδιομέλου οὐ τηρεῖται τανῦν. Πλὴν ἐπαινετοὶ οἱ τοῦτο πράσσοντες:-
9. Εἴθισται ἵνα ψάληται ἡ εἰς ἦχον δ' ἅγια Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ἡ ἐπιλεγομένη τοῦ Σταυροῦ, ἄσματικὸν δὲ τὸ τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου:-

10. Περί στολισμοῦ τοῦ δίσκου δι' ἀνθῶν ἢ κλάδων βασιλικοῦ οὐδὲν τὸ ἡμέτερον τυπικὸν διαλαμβάνει. Ἄλλωστε οὐκ ἔστι καιρὸς βασιλικοῦ. Εἴθισται ἵνα ὁ δίσκος στολιζέται διὰ κλάδων δενδρολιβάνου ἀνθοῦντος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Διανέμονται δὲ οἱ κλαδίσκοι πρὸς εὐλογίαν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τοῖς πιστοῖς·—

11. Τὰς ἀναμεταξὺ νάρθηκος καὶ Καθολικοῦ·—

12. Ὅπερ ὡς μέλος ἐπέισακτον ψάλλεται εἰς ἦχον β'·—

13. Μετανοίας βαθείας μὲν ἀλλ' οὐχὶ μεγάλας (στρωτᾶς) οὔσης Κυριακῆς, καθ' ἣν αἱ μεγάλοι μετάνοιοι ἀπαγορεύονται. Ἐὰν ὅμως ἀκολουθήσωμεν τὰς περὶ τῆς Ὑψώσεως διατάξεις τῆς ιδ' Σεπτεμβρίου καθ' ἃς ὁ ἱερεὺς βάλλει «μετανοίας τρεῖς κὰν ὅποια ἐστὶν ἡμέρα» ἔστω δηλαδὴ καὶ ἂν ἡ Κυριακὴ τότε δυνάμεθα ἵνα ποιήσωμεν καὶ «στρωτᾶς» μεγάλας ἡγουν μετανοίας·—

14. Ἀνὰ δύο, κατὰ τὸ ἰσχυὸν Τριώδιον·—

15. Κατήχησις ξγ' (63), Ἱστορικὴ περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ Χριστιανῶν, ἐν τῇ ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ, ἕνεκα τῆς κρεωφαγίας·—

16. Τοῦ ἦχου ς' καὶ τοῦ Σταυροῦ δ' ἐκ τῆς γ' ὥδῃς, ἢ δ' τοῦ ἦχου καὶ ἡ' τοῦ Σταυροῦ ἀνὰ δ' ἐκ τῆς γ' καὶ ς' ὥδῃς·—

17. Ὅπερ ψάλλομεν τρεῖς. Πρόσχετος ὅτι ἐν αἷς ἡμέραις γίνεται ἡ Σταυροπροσκύνησις, κοντάκιον εἰς ὅλας τὰς ὥρας, τοὺς μακαρισμοὺς καὶ τὰ ἀπόδειπνα λέγομεν τὸ Οὐκέτι φλογίνῃ ῥομφαίᾳ, ὡς ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει τυπικῶν εὑρομεν·—

18. Τῆς Παρασκευῆς δηλονότι·—

19. Τὸ τελευταῖον δηλονότι τῆς ἐννάτης ὥρας·—

20. Ἀντ' αὐτῶν τὸ ἰσχυὸν Τριώδιον ἔχει προσόμοια πρὸς ἦχον πλ β' Ὀλην ἀποθέμενοι. Μέσον γῆς ὑπέμεινας, β'. Ἐτερον εἰς ἦχον α' Ὄν πάλαι Μωϋσῆς. Καὶ πρὸς ἦχον δ' Ἐδωκας σημείωσιν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν εἰς γ'. Ἐχει δὲ καὶ ἰδιόμελον Δόξα καὶ νῦν εἰς ἦχον πλ δ' Σήμερον ὁ Δεσπότης τῆς κτίσεως (Ὁρθῶς, διότι ἰδιόμελον δοξαστικὸν διατάττει τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἐν τοῖς ἀποστίχοις. Ἄλλ' ἐκ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἵνα ὑπάρχῃ δοξαστικὸν ἐν τοῖς ἀποστίχοις ἀπουσιάζοντος τοῦ ἐν τοῖς στιχηροῖς. Τὸ ἐναντίον συμβαίνει ἐνίοτε)·—

21. Τὸ ἰσχυὸν Τριώδιον προβλέπει ὅτι τὸ παρὸν ἰδιόμελον ψάλλεται ἅπαξ·—

22. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἢ ξς' (66) Μικρὰ Κατήχησις, Ὅτι τὸ Πάσχα τοῦτο τύπος ἐστὶ πρὸς τὸ μέλλον καὶ αἰώνιον Πάσχα, καὶ περὶ ὑπομονῆς καὶ ἀνδρείας·—

23. Τῶν δεήσεων ἡγουν καὶ τῆς εὐχῆς τῶν φωτιζομένων, τῶν πρὸς τὸ ἅγιον Βάπτισμα εὐτρεπιζομένων κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον. Ταῦτα εἰς τὰς Ἱερατικὰς φυλλάδας·—

24. Πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἢ ξζ' (67) Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Ὅτι ἐν τῇ νεκρώσει τῶν παθῶν καὶ τῇ ἀναστάσει τῶν ἀρετῶν τοῦτο ἐστὶ τὸ ἐορτάζειν καθ' ἐκάστην καὶ πασχάζειν Κυρίῳ τῷ Θεῷ·—

25. Οὐχὶ τὴν ἀπόλυσιν τῆς τριθέκτης ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐννάτης, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν περιεγράφη·—

26. Πρόσχετος ἀκριβῶς ὅτι ὁ Τίμιος Σταυρὸς παραμένει ἐπὶ τοῦ τετραπόδου καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα. Προσκυνεῖται δὲ τῆς θήκης ἀνοιγομένης καὶ κλειομένης μεθ' ἐκάστην σταυροπροσκύνησιν. Ταῦτα διὰ τὰς ἱεράς Μονάς. Ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς ἐπικίνδυνον εἶναι ἵνα παραμένῃ τὸ Τίμιον Εὐλὸν (εἰ ἐστὶ) καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα ἐκτεθειμένον·—

27. Ἡ ς', ἢ ζ' (ὅλη), ἢ ἡ' καὶ ἢ θ' δηλονότι·—

28. Προηγεῖται τὸ φωταγωγικόν, ὅπερ ψάλλεται δίς·—

29. Ὡς εἰσιν ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ, εἰς ς' δηλονότι·—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς δ' Κυριακῆς
τῶν ἁγίων Ἠηστειῶν
καὶ τῆς μετ' αὐτὴν ἑβδομάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

Κυριακῇ τετάρτῃ τῶν ἁγίων Ἠηστειῶν, τῷ Καθάρτῳ ἑσπέρας στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά δ' καὶ τοῦ μηναιῦ γ'. Ἄλλοι δὲ μεταγενέστεροι ὤρισαν ψάλλεσθαι τὴν ἀκολουθίαν τῷ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος¹. Στιχηρὰ ἡχ' ἠδ' πρὸς Ὡ τῷ παροδόξῳ *Σαύματος. Πάτερ Ἰωάννη ὅσιε². Δόξα, ἡχ' ἠβ' Ὅσιε πάτερ, τῆς φωνῆς τοῦ εὐαγγελίου. Καὶ νῦν, ᾠδὴ πρῶτον τῷ ἡχου. Εἰς τὸν γίχον, τὰ ἀπὸ γίχου τῆς ὡχ'.* Δόξα, ἰδιόμελον τῷ ὁσίῳ ἡχ' β' *Τὸν ἐπὶ γῆς ἄγγελον. Καὶ νῦν, ᾠδὴ ὁ αὐτὸς Ὡ Σαύματος καινοῦ. Τὸ ἦν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον. Τροπάριον ἡχ' δ' Τῆς ἐρήμου πολίτης καὶ ἐν σώματι ἄγγελος³:-*

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν ἐξ ἔθους ἀπασαν ἀκολουθίαν, κανόνες ὁ ἀναστάσιμος μετὰ τῷ τῆς Θεοτόκου εἰς γ', τοῦ Τριωδίου εἰς δ' καὶ τῷ ἁγίου εἰς δ'. Καταβασία *Ἀνοιξὼ τὸ στόμα μου. Ἀπὸ τοῦ γ', τὰ κα. Ἀφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον ἡχ' δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Ἐν τῷ ὑψεὶ Κύριος τῆς ἐγκρατείας. Εἰς τοὺς αἶνους, τὰ ἀναστάσιμα στιχηρὰ τῆς ὡχ' καὶ τὰ ἀνατολικά. Εἴτα λέγομεν γίχον Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον ἡχ' δ' *Πεῦτε ἐργασώμεθα. Δόξα, πάλιν τὸ αὐτό⁴. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Ἡ δ' ὥρα καὶ ἡ Κατήχησις⁵. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ὡς συνήθεις:-**

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἡχου⁶. Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου τοῦ ἐνορδίνου ἡχου⁷ καὶ τοῦ

ὁσίῳ ἡχ' βαρὺς *Καυχῆσονται ὅσοι ἐν δόξῃ καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Στίχος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἢ αἴνεσις αὐτῷ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. Ὁ Ἀπόστολος τῆς ἡμέρας πρὸς Ἐβραίους Ἄδελφοί, τῷ Ἀβραάμ ἐπαγγελίαμενος ὁ Θεός. Καὶ τοῦ ὁσίῳ πρὸς Ἐφραίμους Ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε. Ἀλληλούϊα τῷ ἡχου καὶ τῷ ὁσίῳ ἡχ' β'. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβόμενος τὸν Κύριον ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτῷ θελήσει σφόδρα. Στίχος: Πολλὰ αἰ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτοὺς ὁ Κύριος. Εὐαγγέλια τὰ ἀμφοτέρα. Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον καὶ τὸ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον:-**

Τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας, μετὰ τὸν προομιμακὸν ψαλμὸν⁸ εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ κατασκευτικὰ τῆς ὡχ' δ', τὰ τῷ ἐνορδίνῳ ἡχου, καὶ τὰ γ' τοῦ Τριωδίου προσόμοια καὶ τῷ μηναιῦ γ'. *Δόξα καὶ νῦν, ᾠδὴ εἰσοδος, τὸ προκείμενον. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας. Τὸ μαρτυρικόν. Δόξα καὶ νῦν, ᾠδὴ. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία κατὰ τὸ συνήθεις:-*

Καὶ εἰς τὰ ἀπόδειπνα ψάλλομεν τὴν ἀκολουθίαν τῷ μηναιῖ τῷ ἐπιγαγχανόντος ἁγίου κατὰ τὴν Πέμπτην:-

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς πέμπτης ἑβδομάδος, εἰς τὸν ὄρθρον, τὰ τριαδικὰ τῷ λαχόντος ἡχου. Μετὰ τὴν δ' ἡχ' ψάλλομεν κατὰσκευτικὰ τῆς ὡχ' δύο, μετὰ καὶ ᾠδὴ. Μετὰ δὲ τὴν β' ἡχ' καὶ τὴν γ', καὶ τῷ Τριωδίῳ. Κανόνες τοῦ μηναιῦ καὶ τῷ Τριωδίῳ. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς συνήθεις:-

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς ε' ἑβδομάδος ἑσπέρας, στιχολογοῦμεν ἀντὶ τῶν *Πρὸς Κύριον, τὸ ἐνορδίνον καὶ τῷ Φαληρίου⁹. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν προσόμοια γ' καὶ τοῦ μηναιῦ γ'. *Δόξα καὶ νῦν, ᾠδὴ. Τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον τὰ ἰδι-*

όμελα και τὰ δύο ἅπαξ. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα και νῦν*, Ϝ και τὰ λοιπά:~

Τῇ Τρίτῃ τῆς ε' ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, τὰ τριαδικά. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ϛα τῆς ὀκτω' κατασκευατικά. Μετὰ τὴν β', ϛβ τὸ Τριωδίδι. Ὁμοίως και μετὰ τὴν γ', ϛγ (τὸ Τριωδίδι). Φάλλομεν και τὸν κανόνα τῶ μηναῖς και τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Και τὰ λοιπά ὡς σύνηθες:~

Τῇ Τρίτῃ τῆς ε' ἐβδομάδος ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχους γ' και ψάλλομεν προσόμοια στιχηρὰ τοῦ Τριωδίδι γ' και τῶ μηναίου γ'. *Πόξα και νῦν*, Ϝ. Τὰ προκείμενα και τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον τὰ ἰδιόμελα ἅπαξ. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα και νῦν*, σταυροθεοτοκίον. Και τὰ λοιπά:~

Τῇ Τετράδι τῆς ε' ἐβδομάδος εἰς τὸν ὄρθρον, τὰ τριαδικά. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο σταυρώσιμα τῆς ὀκτω' δύο, μετὰ σταυροθεοτοκίς. Και μετὰ τὴν β' και γ' ἄλλο, τὰ ϛδ τοῦ Τριωδίδι. Φάλλομεν και τὸν κανόνα τῶ μηναῖς και τὰ τριώδια κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν, ὡς σύνηθες¹⁰:~

Τῇ Τετράδι τῆς ε' ἐβδομάδος ἐσπέρας στιχολογοῦμεν τὰ *Πρὸς Κύριον*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ψάλλομεν τὰ ἐπόμενα στιχηρὰ ἰδιόμελα και προσόμοια. Ἀρχόμεθα δὲ γίχου ἀπὸ τῶ *Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρω αὐτῶν οἱ ἁμαρτωροί*. Ἰδιόμελον ϛε ϛδ ψαλλόμενον δις *Τοῖς τῶν ἐμῶν λογισμῶν λησταῖς περιπεσόν*. Και τὸ μαρτυρικόν *Εἴ τις ἀρετὴ και εἴ τις ἔπαινος*, και τὰ γ' προσόμοια τῶ Τριωδίδι. Εἴθ' οὕτως τὰ κδ' στιχηρὰ τὰ κατ' ἀλφάβητον ϛε δ' πρὸς *Ἦθελον δάκρυσιν ἐξαλεῖψαι. Ἄπας ὁ βίος μου μετὰ πορνῶν*. Ποιοῦντες καθ' ἕκαστον στιχηρὸν μετανοίας γ'. Εἴσοδος. Τὸ *Φῶς ἰλαρόν*. *Ἐσπέρας Προκείμενον* ϛε δ' *Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος, Θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαρρησιάσατο*. Στίχος: *Ἰψώθητι ὁ κρίνων τὴν γῆν, ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερφάνοις*. Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα *Ἐγένε-*

το Ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηήκοντα ἐννέα. Προκείμενον ϛε ϛδ *Ἄσατε τῶ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῶ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ*. Στίχος: *Ἄσατε τῶ Κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτῶ*. Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Υἱὸς σοφός, εὐφραίνει πατέρα*. Τὸ *Κατευθυνθήτω*. Και ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἐσθίομεν ἔλαιον, πίνοντες και οἶνον, διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας¹¹. Τὰ δὲ ἀποδειπνα ψάλλομεν ἐν τοῖς κελλίοις¹²:~

Τῇ Πέμπτῃ τῆς πέμπτῃς ἐβδομάδος σημαίνει ὥρα δ' τῆς νυκτός¹³. Και συναχθέντων ἡμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, γίνεται *Εὐλογητὸς* παρὰ τῶ ἱερέως¹⁴, ὡς σύνηθες. Και λέγομεν τὸν ἐξάψαλμον. Τὸ *ἀλληλουῖα* και τὰ τριαδικὰ τοῦ ἤχου, ὡς ἔθος. Στιχολογοῦμεν και τὸ ἐνδιάτακτον ϛε τοῦ Φαληγίς¹⁵. Εἴτα λέγομεν τὰ ϛε τῆς ὀκτω' και ἀναγινώσκομεν τὸν βίον τῆς ὀσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας¹⁶, δόσεις β'. Εἴτα ὁ Ν'. Και εὐθύς ἀρχόμεθα τῶ Μεγάλου Κανόνος ἀργῶς και μετὰ συντετριμμένης καρδίας και φωνῆς ποιοῦντες και καθ' ἐν τῶ μετανοίας γ'¹⁷. Κανὼν ὁ Πέγας, ποίημα τῶ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰνδρέου Κρήτης, τῶ Ἱεροσολυμίτου ϛε ϛδ *Βοηθὸς και σκεπαστής*. Ἀπὸ γ' ὠδῆς ψάλλει ὁ ψάλτης¹⁸ τὸ ἐν τοῦ Τριωδίδι ϛε και ἡμεῖς τὸ ἕτερον. Εἰς δὲ τὴν δ' ϛδ προηγῶνται τὰ τριώδια, χωρὶς μετανοιῶν. Ὁμοίως και ἐν τῇ ἡ' ὠδῇ και ἐν τῇ Ϝ'. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἡμέρας. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν ψάλλονται οἱ μακαρισμοὶ ϛε ϛδ *Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου μνήσθητι ἡμῶν Κύριε*. *Ληστήν τῶ Παραδείσου Χριστέ*. Μετὰ τὴν Ϝ', ἐξαποστειλάριον τὸ φωταγωγικόν, ὡς σύνηθες. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον ϛε ϛδ δις *Ταῖς ληστρικαῖς ἐφόδοις*. Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα και νῦν*, Ϝ ὁ αὐτός. Συνάπτεται δὲ και ἡ δ' ὥρα ἄνευ ἄλλο και ἀπόλυσις¹⁹:~

Εἰς τὴν τριθέκτην τῶ τῆς προφητείας και τὰ λοιπά:~

Τῇ Πέμπτῃ ἑσπέρας. Μετὰ τὸν προοι-
μακόν, στιχολογοῦμεν ἀντὶ τῶν Πρὸς
Κύριον, τὸ $\kappa\alpha$ ὅπερ ἀφέθη ἐν τῇ δ' ὥρᾳ²⁰.
Σημαίνει δὲ τὸ λυχνικὸν ταχύτερον διὰ
τὸν χρόνον τῆς ἀρτυρίας²¹. Εἰς τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως ἰ'. Τὸ ἰδι-
όμελον $\eta\chi$ $\pi\delta$ δίς. Τὸ μαρτυρικόν. Τὰ γ'
προσόμοια τῷ Τριωδίου καὶ τοῦ μηναιῖς
δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, Σ . Εἴσοδος, *Φῶς ἰλα-
ρόν*. Τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀναγνώσμα-
τα. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγια-
σμένων. Ἐν ἡ μεταλαμβάνομεν καὶ τῶν
Ἁγίων τῷ Χριστοῦ Μυστηρίων²²:-

Πεῖ εἶδέναι, ὡς ἐὰν φθάσῃ ὁ εὐαγγελ-
ισμὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, προ-
ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τῷ Μεγάλῳ Κα-
νόνοσ τῇ Τρίτῃ, ἤγυν τῇ Πευτέρᾳ ἑσπέ-
ρας, ἡ δὲ ἑορτὴ γίνεται ἀμετάθετος:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς ε' ἑβδομάδος εἰς
τὸν ὄρθρον τὰ ρηαδικά. Μετὰ δὲ τὴν δ'
 $\alpha\lambda\delta$, σταυρώσιμα τῆς $\delta\chi\zeta\omega$. Μετὰ δὲ τὴν
β' καὶ τὴν γ' $\alpha\lambda\delta$, $\kappa\alpha$ τοῦ Τριωδίου. Εἰς
τὸν στίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δίς.
Τὸ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν*, σταυρο-
θεοτοκίον. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σύνθεσ²³:-

Τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας μετὰ τὴν συν-
ήθη $\alpha\lambda\delta$ εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν
γίχως ἰ'. Καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον $\eta\chi$
 $\pi\delta$ *Ὡς ἐξ Ἱερουσαλήμ σὺ τῶν θείων ἐν-
τολῶν ἐξερχόμενος*, δευτεροῦντες αὐτό.
Μαρτυρικόν. Εἶτα ψάλλομεν στιχηρὰ
προσόμοια τῆς Θεοτόκου τρεῖς, ποιῶντες
αὐτὰ ἑπτὰ. Ἦχος $\pi\beta$ πρὸς Ὀλὴν ἀπο-
θέμενοι, *Βουλὴν προαιώνιον. Πόξα καὶ
νῦν*, $\eta\chi$ β' *Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον*. Εἴ-
σοδος, τὸ *Φῶς ἰλαρόν. Ἑσπέρας Προ-
κείμενον* $\eta\chi$ δ' *Οἰκτιρῶν καὶ ἐλεήμων ὁ
Κύριος, οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, ὁδὲ
εἰς τὸν αἰῶνα μνηεῖ*. Στίχος: *Εὐλόγει ἡ
ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντός
μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ*. Γενέσεως
τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο μετὰ τὰ ρήμα-
τα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπέειρασε. Παροιμιῶν τὸ
ἀνάγνωσμα Ἄδελφοὶ ἐν ἀνάγκαις χρησι-

μοὶ ἔστωσαν. Τὸ Κατευθυνθήτω. Καὶ ἡ
λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:-

Εἰς τὰ ἀπόδειπνα ψάλλομεν τὸν νε-
κρώσιμον κανόνα τῷ ἐνδιατάκτου ἡχῶ.
Ἐσαύτως καὶ τὸ μηναιῖον, τοῦ κατὰ τὴν
ἡμέραν αἰοῦ:-

Τῷ Καββάτῳ τῆς πέμπτῃς ἑβδομάδος
ἐν τῷ ὄρθρῳ, σημαίνει ὥρα δ' τῆς νυ-
κτὸς²⁴ διὰ τὴν ἱκετήριον ἀκολουθίαν τῆς
Ἁκαθίστου. Μετὰ δὲ τὸν ἐξάφαλμον²⁵ τὸ
Θεὸς Κύριος εἰς $\eta\chi$ $\pi\delta$, καὶ ψάλλομεν ἐκ
τρίτῃ τὸ $\tau\theta$ ἀργῶς εἰς $\eta\chi$ $\pi\delta$ *Τὸ προσ-
ταχθὲν μυστικῶς λαβὼν ἐν γνώσει*²⁶. Εἴ-
τα στιχολογοῦμεν $\kappa\alpha$ τῷ Φαλητρίῳ ἐν, τὸ
εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου²⁷. Καὶ με-
τὰ τὴν τότε συμπλήρωσιν, ψάλλομεν τὸ
κοντάκιον ἐν τῷ μέσῳ²⁸ μετὰ μέλους ἀρ-
γῶς, $\eta\chi$ $\pi\delta$ *Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ*²⁹ καὶ
ἀναγινώσκομεν ἀπὸ τῶν οἴκων ἐξ. Ἰστά-
μεθα οὖν εἰς τὴν τούτων ἀνάγνωσιν³⁰.
Αὐτοὶ δὲ οἱ οἴκοι εἰσὶ κατ' ἀλφάβητον,
ἤγυν κδ'. Καὶ λέγονται παρὰ τοῦ ἱερέ-
ως³¹. Ἄγγελος πρωτοστάτης, καὶ μετὰ τὴν
ἀνάγνωσιν τῶν ἐξ οἴκων, πάλιν τὸ κον-
τάκιον *Τῇ ὑπερμάχῳ*³². Καὶ ἀναγινώ-
σκομεν ἐκ τῷ λόγῳ τῆς Ἁκαθίστου, δόσιν
μίαν³³. Εἶτα στιχολογοῦμεν τὸν Ἄμωμον.
Καὶ αὐθις λέγομεν τὸ κοντάκιον, καὶ ἐτέ-
ρους ἐξ οἴκων. Καὶ πάλιν τὸ κοντάκιον.
Εἶτα ἀναγινώσκομεν τὸν λοιπὸν λόγον
τῆς Ἁκαθίστου. Καὶ ὁ η . Οἱ κανόνες. Τῷ
ἀγίῳ τῆς Πονῆς εἰς δ³⁴ καὶ τῆς ὑπεραγίας
Θεοτόκου εἰς γ'. Ποίημα τῷ κυρ Ἰωσήφ
 $\eta\chi$ δ' πρὸς Ἄνοιξω τὸ στόμα μου. Χριστοῦ
βίβλον ἐμψυχον. Καταβασία Ἄνοιξω τὸ
στόμα μου. Καὶ μετὰ τὴν γ' θ , τὸ κον-
τάκιον καὶ ἐτέρος ἐξ οἴκων καὶ πάλιν τὸ
κοντάκιον. Συναπτὴ καὶ τὰ $\kappa\alpha$ $\eta\chi$ δ' πρὸς
Τὸν τάφον σου, *Σωτήρ. Ὁ μέγας στρατη-
γός. Πόξα*, τὸ τέλος. Καὶ νῦν, τὸ ὄλον.
Καὶ πάλιν ἀνάγνωσις³⁵. Καὶ μετὰ τὴν ε'
 θ σχολάζει ὁ κανὼν τῷ ἀγίῳ (τῆς Πο-
νῆς)³⁶. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον, καὶ τοὺς
καταλειφθέντας οἴκους. Εἶθ' οὕτως τὸν δ'

οἶκον. Καὶ πάλιν τὸ κοντάκιον Τῆ ὑπερ-
μάχῳ. Εἶτα ἀναγινώσκονται τὰ Συνά-
ξαρια τὰ τοῦ μηναίου. Εἶθ' οὕτως τῆς Ἁ-
καθίστου. Ἐξαποστειλάριον τῆς Θεοτόκου.
Εἰς τοὺς αἶνες Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν στί-
χους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια
πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Κεκρυμ-
μένον μυστήριον, δευτεροῦντες τὸ δ'.
Πόξα καὶ νῦν, ἰδιόμελον ἢ δ' Γλωσσαν
ἦν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν ἢ Θεοτόκος. Πο-
ξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἀπὸ
τῶ κανόνος τῆς Ἁκαθίστου καὶ τῶν
τετραωδίων³⁷. Προκείμενον Ὡδὴ τῆς
Θεοτόκου, ἢ γ' Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου
τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου

ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρι μου. Στίχος: Ὅτι
ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δού-
λης αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακα-
ριοῦσί με πάσαι αἱ γενεαί. Ὁ Ἀπόστολος,
πρῶτος ὁ τῆς ἡμέρας πρὸς Ἑβραίους
Ἄδελφοί, ἕκ εἰς χειροποίητα ἅγια. Καὶ
τῆς Θεοτόκου, ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς
Εἶχε γὰρ ἡ πρώτη σκηνή, ἀδελφοί.
Ἄλληλούϊα ἢ ἢ. Ἀνάστηθι, Κύριε εἰς
τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῶ
ἀγιάσματος σου. Στίχος: Πλήσθητι Κύ-
ριε τῷ Παθίδ καὶ πάσης τῆς πραότητος
αὐτοῦ. Εὐαγγέλια τῆς ἡμέρας καὶ τῆς Θε-
οτόκου Ἄναστασα Μαριάμ. Κοινωνικὸν
Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καὶ τὸ ὄ-
νομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι, ἀλληλῆϊα:~

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΛΕ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Κατὰ τὸν νᾶ κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου (364) «Οὐ δεῖ ἐν Τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια (ἡγῶν μνήμας) ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν τοῖς Σαββάτοις καὶ Κυριακαῖς».

Ἐπειδὴ αἱ μνήμαι τῶν μαρτύρων εἰσὶν ἡμέραι χαρᾶς καὶ ἀκολουθοῦνται ὑπὸ θείας Λειτουργίας διὰ τοῦτο εἰς ἡμέρας πένθους ὡς ἡ Μ. Τεσσαρακοστὴ ἀπαγορεύεται ἡ τέλεσις τελείας Λειτουργίας. Ὅποτε ἡ μνήμη αὐτῶν μεταφέρεται ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ ὁπότε ἔχομεν λύσιν τῆς αὐστηρᾶς νηστείας διὰ καταλύσεως ἐλαίου καὶ οἴνου καὶ δυνάμεθα ἐπιτελεῖν «μνήμην μαρτύρων».

Τὸ «μαρτύρων» εἶναι βεβαίως σχετικὸν διότι ἀργότερον προσετέθησαν ὅσοι, ὁμολογηταί, ἐγκρατευταὶ κλπ. Ἄρα «μνήμαι ἁγίων» εἶναι τὸ ὀρθότερον διὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους.

Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος τελεῖται ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερον ἔνεκα τοῦ ὅτι εἰς τὰς ἱερὰς Μονὰς ἀναγινώσκειται ἡ Κλίμαξ αὐτοῦ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς.

Τὴν μετάθεσιν ταύτην γινώσκουσι καὶ τινὰ τῶν παλαιῶν τυπικῶν ὡς π.χ. τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος Κων/πόλεως, τοῦ ΙΑ' αἰῶνος «Χρῆ δὲ εἰδέναί, ὅτι ἐὰν τύχωσιν οἱ ἅγιοι οὗτοι οἱ ἑορταζόμενοι (πρόκειται διὰ τοὺς ἁγίους ἀπὸ Ιβ'-ιε' τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου) ἔσωθεν τῆς Τεσσαρακοστῆς, ψάλλομεν αὐτοὺς ἐν τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς Κυριακαῖς» (Δ/σκη Ι, 416).

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ ΙΓ' αἰῶνος «τὴν δὲ ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος καὶ τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, εἰ λάχοι ἔσωθεν τῶν ἡμερῶν τούτων (τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς δηλονότι) καταλιμπάνομεν αὐτάς καὶ ψάλλομεν τοῦ μὲν ὁσίου τῆ δ' Κυριακῇ, τῆς δὲ ὁσίας τῆ ε' Κυριακῇ» (Δ/σκη ΙΙΙ, 113). Τανῦν καταλιμπάνονται μόνον ὅταν συμπέσουν αἱ ἡμερομηνία

μνήμης καὶ Κυριακῆς. Ἀνερμήνευτον τυγχάνει διατί πανηγυρίζομεν τὴν α΄ καὶ β΄ εὔρεσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου καὶ τοὺς ἁγίους Τεσσαράκοντα μάρτυρας διὰ Προηγιασμένης θ. Λειτουργίας καὶ οὐ μεταθέτομεν τῶ ἐπομένῳ Σαββάτῳ ἢ τῇ Κυριακῇ. Ἴσως διότι αἱ Κυριακαὶ «ἐκλείσαν» δι' ἄλλων ἁγίων ἢ διότι λύουσι τὴν κατήφειαν τῆς νηστείας διὰ καταλύσεως οἴνου καὶ ἐλαίου (πλὴν βεβαίως τῆς α΄ ἐβδομάδος) ἄρα «βολεύουν» πάντας τοὺς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας κοιλιοδούλους (καὶ ἐσμὲν ἀμέτρητοι), ἢ διότι ὄντες ἐκ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος ὃ τε Ἰωάννης τῆς Κλίμακος καὶ ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία προεκρίθησαν ὑπὸ τῶν καταρτισάντων τὸ Τυπικόν, οἵτινες ἀναμφιβόλως ἦσαν μοναχοί. Ἄρα καὶ ἐνταῦθα ἰσχύει τὸ «μέσον»·—

2. Ἐφ' ὅσον ψαλήσονται τὰ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τότε λέγομεν ἀναστάσιμα γ', ἀνατολικά γ' καὶ τοῦ ἁγίου δ' δευτεροῦντες τὸ πρῶτον·—

3. Πρόσχευς ὅτι κατὰ ταύτην τὴν Κυριακὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην ἀγρουπνία οὐ γίνεται, διότι κατὰ τὴν μεσολαβοῦσαν ἐβδομάδα ἔχομεν δύο μακρὰς καὶ ἐπιπόνους ἀγρουπνίας, τοῦ Μεγάλου Κανόνος καὶ τῆς Ἀκαθίστου. Ἐπομένως ψάλλομεν πρῶτον τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτίκιον τοῦ ἐνορδίνου ἤχου, Δόξα τὸ τοῦ ὁσίου. Καὶ νῦν, Τοῦ Γαβριὴλ φθεγξαμένου. Τὸ ἰσχυὸν Τριῶδιον ἔχει ἕτερον ἀπολυτίκιον εἰς ἤχον πλ δ' Ταῖς τῶν δακρύων σου ῥοαῖς. Εἰ ψαλεῖς τοῦτο, ὡς Καὶ νῦν ψαλεῖς τὸ Ὅ δι' ἡμᾶς γεννηθεῖς ἐκ Παρθένου·—

4. Ἰσχύει καὶ ἐνταῦθα, ὅ,τι καὶ ἐν ταῖς παρελθούσαις Κυριακαῖς·—

5. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Μικρὰ Κατήχησις ξη' (68), Ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἀνακαινίζεσθαι ἐπὶ τὰ πρόσω δι' ὑπομονῆς τῶν προσπιπτόντων ἡμῖν ὀρωμένων τε καὶ ἀοράτων πειρασμῶν, καὶ εἰς τὸ ἔαρ·—

6. Ἐφ' ὅσον τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προβλέπει προκείμενον, Ἀπόστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν τοῦ ὁσίου, καλὸν εἶναι ἵνα καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ψάλλομεν δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ ὁσίου (προηγούμενων τῶν ε' ἀναστασίμων). Τὸ ἰσχυὸν τυπικὸν τοῦ Τριωδίου προβλέπει ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Τριωδίου (οὐχὶ τοῦ ἁγίου) τὴν ε' ᾠδὴν. Δυνάμεθα ὅμως ἵνα ψάλλωμεν ἄνευ ἐκτροπῆς ἐκ τοῦ τυπικοῦ, δ' ἀναστάσιμα, δ' ἐκ τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Τριωδίου καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ᾠδῆς τοῦ ἁγίου·—

7. Τὸ ἐντυπον Τριῶδιον διατάττει προκείμενον καὶ ἀλληλουϊάριον εἰς ἤχον βαρύν. Κακῶς ὅμως, ὡς ἐξηγήσαμεν τῇ Κυριακῇ Τελώνου καὶ Φαρισαίου·—

8. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ὁμιλεῖ ἐνταῦθα περὶ στιχολογίας Ψαλτηρίου «στιχολογοῦμεν τὸ ἐνορδίνου κάθισμα τοῦ ψαλτηρίου». Κακῶς ὅμως, διότι οὐδέποτε Κυριακῇ ἐσπέρας στιχολογεῖται κάθισμα, οὐδ' ὑπάρχει ἐν τοῖς πίναξι τοῦ Ψαλτηρίου κάθισμα δι' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν. Διὸ καὶ διεγράψαμεν τὴν φράσιν·—

9. Ἦγουν τὸ δέκατον (ὄρα καὶ εἰς τὸν πίνακα δ' ἐν τῷ τέλει τοῦ Ψαλτηρίου)·—

10. Πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς α' ὥρας ἀναγινώσκομεν τὴν ρζ' (107) Μικρὰν Κατήχησιν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τοῦ μὴ ἀμελῶς διακεῖσθαι ἐν τῇ μεταλήψει τῶν ἁγιασμάτων·—

11. Εἰς τυπικὸν ὅμως τοῦ ΙΓ' αἰῶνος τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου τοῦ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει ἀσκήσαντος, νεωτέρα χεὶρ ἔγραψε ταῦτα «Σφάλμα μέγα, ἐπειδὴ σήμερον ἔλαιον καὶ οἶνον καὶ αὔριον νὰ κοινωνήσωμεν, καθὼς γράφεις, οὐ γίνεται· λοιπὸν ἐπὶ τὴν αὔριον πρέπει νὰ γράψης τὸ ἔλαιον καὶ οἶνον» (Δ/σκη III, 99). Ἐτερος δὲ μέσῃ ὁδῶν τηρῶν γράφει: «εἰ δὲ δόξει τῷ προεστῶτι κατάλυσιν τοῦ ἐλαίου οὐ ποιοῦμεν τῇ δ' ἐσπέρας» (αὐτόθι). Ἀμφότεροι ὅμως οἱ «διαμαρτυρούμενοι» σφάλονται διότι ἢ κατάλυ-

σις εἰς οἴνελαιον γίνεται διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας, τῆς ἐπιπόνου ἀγρυπνίας τοῦ Μεγάλου Κανόνος. Ὅρα δὲ περὶ τούτου εἰς παλαιὸν τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος· «εἰς δὲ τὴν τράπεζαν πίνομεν καὶ οἶνον, ἐσθίομεν δὲ καὶ ἔλαιον διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας» (Δ/σκη ΙΙΙ, 18)·—

12. Τοῦτο διὰ τὰς λαυρευτικὰς Μονὰς (εἰ εἰσίν). Ἐν τοῖς κοινοβίοις ἀναγινώσκεται τὸ μικρὸν ἀποδείπνον ὡς σύνηθες·—

13. Ἦγουν τέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἀπὸ ἐνδεκάτης ἕως δωδεκάτης (μεσονυκτίου) κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν ὠρολόγιον (ἀναλόγως πρωϊμότητος ἢ ὀψιμότητος τοῦ Πάσχα)·—

14. Ἀκολουθεῖ τὸ Τρισάγιον, Δεῦτε προσκυνήσωμεν, Ἐπακουσαί σου Κύριος (θυμιῶντος τοῦ ἱερέως) καὶ τὰ ἐξῆς. Χάριν οἰκονομίας χρόνου ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ β΄ Τρισαγίου (ἐνῶ θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς). Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς·—

15. Τὸ ἡ΄ κάθισμα·—

16. Τὸν συγγραφέντα ὑπὸ Σωφρονίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων (634-638) καὶ οὗ ἡ ἀρχὴ Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν ἔνδοξον·—

17. Μικρὰς ἐννοεῖται·—

18. Ψαλλόμενον εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ·—

19. Κατὰ τὸ ἰσχύον τυπικὸν ὁ Μέγας οὗτος Κανὼν ψάλλεται ἀφ΄ ἐσπέρας μετὰ μικροῦ ἀποδείπνου. Τὸ δὲ πρωὶ ὁ ὄρθρος μετὰ τῶν τοῦ Τριωδίου, ἅτινα οὐ ψάλλονται ἀφ΄ ἐσπέρας. Τοῦτὸ ἐστὶν οἰκονομία διὰ τὰς ἐνορίας. Οὐχ οὕτως ἔσται ἡμῖν. Καίτοι καὶ εἰς τὰς πόλεις δύναται ἵνα ψάληται μετ΄ ὄρθρου, ἀρκεῖ ἵνα σημάνη ἐνωρίτερον τῆς 4ης τῆς νυκτός, περὶ λύχνων ἀφὰς π.χ.·—

20. Ἦγουν τὸ ιβ΄·—

21. Τῆς ἤδη γενομένης·—

22. Ὡς συντεταγμένη ἀδελφότης. Διότι καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς Προηγιασμένας κοινωνοῦσιν οἱ ἀδελφοί, ἀλλ΄ ὡς δύναται ἕκαστος ἢ κατὰ τὴν εὐλογίαν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἢ τοῦ πνευματικοῦ·—

23. Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τὴν ρη΄ (108) Μικρὰν Κατήχησιν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περὶ τοῦ εὐκινήτους εἶναι πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς σκάμματα·—

24. Περὶ τὴν ἐνδεκάτην κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν ἢ τὴν δωδεκάτην ἐὰν ἔχωμεν θερινὴν ὥραν ἤγουν περὶ μέσας νύκτας. Σημείωσαι ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἰσχύοντος κοσμικοῦ τυπικοῦ περὶ τελέσεως τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀκαθίστου ἀφ΄ ἐσπέρας καὶ μετ΄ ἀποδείπνου μικροῦ, γενομένη κατ΄ οἰκονομίαν διὰ τὰς ἐνορίας τὰς ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲν ἔρεισμα ἔχει. Ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς δεῖ τελεῖσθαι μετ΄ ὄρθρου. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐνορίαις δύναται ἵνα τεληθῆται μετ΄ ὄρθρου, ἀφ΄ ἐσπέρας «ἀλὰ ροῦσα» κατὰ τὰ εἰθιζόμενα δηλ. ἐν Ῥωσίᾳ·—

25. Μεσονυκτικὸν οὐ ψάλλεται. Ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τό τε ἅγιον Βῆμα καὶ τὸν Ναὸν κατὰ τάξιν καὶ εἰσελθὼν διὰ τῆς Ὁραίας Πύλης χαράσσει πρὸ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου σταυροὺς τρεῖς διὰ τοῦ θυμιατοῦ ἐκφωνῶν ἅμα Δόξα τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ. Καὶ ὁ προεστὼς ἢ ὁ ἐκκλησιάρχης ἢ καὶ ἀμφοτέροι εὐθὺς τὸν ἐξάψαλμον·—

26. Θεὸς Κύριος καὶ τὸ προσταχθὲν μυστικῶς, ψάλλονται ἀργῶς εἰς μέλος ἀρχαῖον, ὡς ἐν ταῖς μουσικαῖς ἀνθολογίαις κεῖνται·—

27. Ἦγουν τὸ ις΄·—

28. Τοῦ Ναοῦ ἐννοεῖται·—

29. Τὸ ἀργὸν δίχορον καὶ μέλος ἀρχαῖον Τῇ ὑπερμάχῳ ψάλλεται ἀκολόβοτον καὶ

ἀσύνητον μόνον ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ κατὰ τοὺς προηγουμένους καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ψαλλομένους «χαιρετισμούς». Οὕτως ἐψάλη κατὰ τὴν ἀγρυπνίαν ἐκείνην τοῦ 626 ἐν τῷ Ναῶ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν. Σημεῖωσαι ὅτι ὡς ψάλλεται τὸ ἀργὸν *Τῇ ὑπερμάχῳ*, οὕτως ἐψάλλοντο καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες οἴκοι. Σημεῖωσαι προσέτι ὅτι οἱ οἴκοι οὗτοι ἦσαν προγενέστεροι τῶν συμβάντων ἐκείνων, μόνον δὲ τὸ *Τῇ ὑπερμάχῳ* ὡς εὐχαριστήριος ὕμνος αὐτῆς ταύτης τῆς Πόλεως συνετέθη διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς διασώσεως αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐπιδρομέων.

Τανῦν οἱ οἴκοι «ἀναγινώσκονται» εἰς ἐμμελῆ ἀνάγνωσιν καὶ εἰς ὕφος κλιτὸν ἀπερίττως, ἄνευ μινόρε καὶ μαντζόρε ἢ ἐναλλαγῆς τῶν ὀκτῶ ἤχων καὶ τῶν τούτων παραγωγῶν.

Φέρε δὴ ἵνα ἴδωμεν τί περὶ τῆς Ἀκαθίστου γράφουσι τὰ ἀρχαῖα τυπικά.

α) Ὁ ἱερεὺς «φορέσας ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον, ἵσταται ἔμπροσθεν τῆς σεβασμίας καὶ ἁγίας εἰκόνας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου» (Δ/σκη III, 368, τυπικὸν ΙΣΤ' αἰῶνος τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα).

Σημεῖωσαι ὅτι ἡ εἰκὼν πρέπει ἵνα ἦ Παναγίας τῆς Βρεφοκρατούσης καὶ οὐχὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ διότι οἱ Θ', Κ', Μ', Ξ', Π', Σ', Υ', Χ' οἴκοι, ἀναφέρονται εἰς τὸν Κύριον.

β) Εἰς ἕτερον τυπικὸν τοῦ ΙΣΤ' ὡσαύτως αἰῶνος ἀναγράφεται: «*Ἰστέον ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει τοὺς οἴκους ἐντὸς τοῦ ἁγίου Βήματος, ἐνδεδυμένος φελώνιον*» (Δ/σκη III, 391).

Ἡ τάξις αὕτη δικαιολογεῖται μόνον ἐὰν ὑπάρχη ἐφέστιος εἰκὼν τῆς Μονῆς ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸ σύνθρονον ὡς εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου ἐν Ἁγίῳ Ὅρει ἢ Ἰ. Εἰκὼν τοῦ Ἁξίου Ἔστιν.

Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ξενοφῶντος (Ἀγ. Ὅρους) τοῦ 1798 (Δ/σκη III, 536): «*Ἰστέον ἔτι, ὅτι οἱ τῆς Θεοτόκου οἴκοι ἔνδον τοῦ Βήματος ἀναγινώσκονται παρὰ τοῦ ἱερέως προευτρεπισθέντος τοῦ τετραπόδου ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, ἐφαπτούσης λαμπάδος ἔμπροσθεν μετὰ μανουαλίου*».

Αὐτὸ τὸ «ἐνδον τοῦ ἁγίου Βήματος» εἶναι σχετικόν. Μᾶλλον ἐννοεῖ πρὸ τοῦ ἁγίου Βήματος ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων φαίνεται. Αὕτη ἡ τυπικὴ διάταξις ἔφερεν εἰς ἀπορίαν νεωτέρους διὸ καὶ εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ 1841 σ.ἔ. (ἐν Δ/σκη, III, 614) ὑπάρχει τὸ ἐξῆς σχόλιον: «*Ἰστέον, ὅτι ἐν πολλοῖς τῶν μοναστηρίων ἔξωθεν τοῦ Βήματος, ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν λέγει τοὺς οἴκους ὁ ἱερεὺς, οἶμαι δὲ τὸ ἐντὸς κρεῖττον εἶναι, δι' ὃ καὶ ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς πλείστοις*».

Οὐκ οἶδα ὅμως ἐὰν τηρῆται τανῦν τοῦτο ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦ Ἁθῶ Μοναῖς. Μᾶλλον οὐχί. Καίτοι τὰ τοῦ Ἁγίου Ὅρους τυπικά ἐπιμένουσι: «*Εἶτα ἵσταται ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπεζῆς καὶ λέγει οἴκους στ'*» (Δ/σκη III, 734, τοῦ 1841), μάλιστα τοῦ κοντακίου *Τῇ ὑπερμάχῳ* «*ἄρχεται ὁ ἱερεὺς ψάλλειν ἐντὸς τοῦ Βήματος καὶ λέγει αὐτὸ ἕως τέλους*» (αὐτόθι, 735).

γ) Ὁ ἱερεὺς φορεῖ ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον λευκά (ἄρα καὶ Δ/σκη III, 734). Εἰς ἀντίθεσιν τῶν πενθίμων μελανῶν ἀμφίων τῶν προλαβουσῶν ἡμερῶν—

30. Ἐξ οὗ καὶ Ἀκάθιστος λέγεται αὕτη ἡ ἀκολουθία, διότι ὀρθοστάδην ἐτελέσθη κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν Βλαχέρναις—

31. Ἀσκεποῦς ὄντος—

32. Συντόμως καὶ μονόχορον—

33. Ἐνταῦθα τὰ πράγματά εἰσιν ἀσαφῆ. Περὶ ποίου λόγου πρόκειται; Ὑπάρχουσι δύο λόγοι: α) Γεωργίου Πισιδίας (+ 630) «*Περὶ τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου καὶ τίς ἡ αἰτία αὐτοῦ*» (εὑρηται ἐν τῷ 92ῳ τόμῳ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ Migne), καὶ β) Ἀθανασίου ἐπισκόπου Κορίνθου (10ου αἰῶνος) «*Διήγησις ὠφέλιμος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας συλλε-*

γείσα, καὶ ἀνάμνησιν δηλοῦσα τοῦ παραδόξως γενομένου θαύματος, ἥνικα Πέρσαι καὶ βάρβαροι τὴν βασιλίδα ταύτην πολέμῳ περιεκύκλωσαν· οἱ καὶ ἀπώλοντο, θείας δίκης πειραθέντες· ἡ δὲ Πόλις ἀσινῆς συντηρηθεῖσα πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ἐτησίως ἔκτοτε ἄδει χαριστήριον, Ἀκαθίστον τὴν ἡμέραν κατονομάζουσα» (εὐρηται ἐν τῷ 106ῳ τόμῳ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ Migne)·—

34. Αὐτονόητον τυγχάνει ὅτι ψαλησομένου τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς, ψάλλονται οἱ εἰρμοὶ τῶν κανόνων αὐτοῦ δὶς, καταλιμπάνονται δὲ οἱ εἰρμοὶ τοῦ κανόνος τῆς Ἀκαθίστου (καὶ τοῦτο διότι οὐκ εἰσι πρωτότυποι, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ τοῦ κανόνος εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ὄντες ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ)·—

35. Οἶαν βούλεται ὁ προεστῶς ἢ ὁ ἐκκλησιάρχης·—

36. Διότι εἰσέρχονται τὰ τετραώδια·—

37. Ἡ γ' ὡδὴ ἐκ τοῦ κανόνος τῆς Ἀκαθίστου εἰς δ' καὶ ἡ ε' τοῦ τετραωδίου (τοῦ πλ β) ὡσαύτως εἰς δ'·—

Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἑ Κυριακῆς τῶν ἁγίων Ἡσταιῶν καὶ διάταξις τῆς μετ' αὐτὴν ἐβδομάδος.

Κεφαλαίον ΛΓ'

Κυριακὴ ἑ τῶν ἁγίων Ἡσταιῶν. Τελεῖται ἡ ἀκολουθία ὁμοίως ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Κυριακαῖς. Ἐν ἡ ψάλλομεν καὶ τοῦ μηναιῦ τὴν ἀκολουθίαν, τῷ ἐπιλαχόντος ἀγίου. Ἄλλοι δὲ μεταγενέστεροι παρέδωκαν ψάλλεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ Κυριακῇ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας¹·—

Εἰς τὸ λυχνικὸν μετὰ τὸν προοιμακὸν καὶ τὴν συνήθη ἄνω, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν τῆς ἁγίας στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῆς ὁσίας στιχηρὰ προσόμοια γ' ποιοῦντες αὐτὰ εἰς δ' ἡχ' ἄβ' πρὸς Ὁλην ἀποθέμενοι. *Σὲ μὲν διεκάλυε. Πόξα, ἡχ' δ' Ἐθαυματόργησε Χριστέ. Καὶ νῦν, ἦ τὸ δ' τῷ ἡχῷ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἁγίας. Πόξα, τῆς ὁσίας ἡχ' β' Τὰ τῆς ψυχῆς θηρεύματα. Καὶ νῦν, ἦ Ὁ θαύματος καινῷ. Ἄπολυτικὸν ἀναστάσιμον καὶ τῆς ὁσίας ἡχ' ἄδ' Ἐν σοὶ μητὲρ ἀκριβῶς. Καὶ νῦν, ἦ Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθείς.*

Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος². Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ὡς συνήθως εἰς τὸν ὄρθρον. Μετὰ τὴν ἐξ ἔθους ἅπασαν ἀκολουθίαν, κανόνες γ'. Ὁ ἀναστάσιμος μετὰ τῆς Θεοτόκου εἰς ε', τῷ Τριωδίου εἰς δ' καὶ τῆς ὁσίας εἰς δ'. Ἄπο γ' ἡχ' ἁ τῆς ὁσίας. Ἄβ' ἔκτης κοντάκιον ἡχ' γ' πρὸς Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἡ πορνείαις πρότερον. Ἐξαποστειλάριον, τὸ ἐωθινὸν ἀναστάσιμον. Ἐἴτα τῆς ὁσίας. Εἰς τοὺς αἶνες στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ἁγίας δ' καὶ ἀνατολικά δ'. Ἐἴτα λέγομεν γίχον: Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεὸς μου ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάβῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος, ἰδιόμελον ἡχ' δ' Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις. Πόξα, πάλιν τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις, Θεοτόκε. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Εἰς τὴν συνήθη λιτὴν τὸ ἐωθινὸν ἰδιόμελον καὶ τὰ λοιπὰ³·—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἡχοῦ⁴. Προκείμενον τῷ Ἀποστόλῳ, τὸ τοῦ ἡχοῦ⁵. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἄδελφοί, Χριστὸς παραγενόμενος ἀρχιερεὺς. Καὶ τῆς ὁσίας πρὸς Γαλάτας· Πρὸ τῷ εἰσεῖν τὴν πίστιν, ἀδελφοί. Ἄλληλῆϊα τοῦ ἡχοῦ. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὁσίας⁶. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀλληλούϊα⁷·—

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν

δ' κατανυκτικά τῷ ἤχου τῆς ὁἰκῆς. Καὶ τοῦ Τριωδίου προσόμοια τρία καὶ τοῦ μηναίου τρία. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ. Καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς σύνηθες:—

Τῇ Δευτέρᾳ τῶν Βαΐων ἐν τῷ ὄρθρῳ τριαδικά. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ᾠ κατανυκτικά τῆς ὁἰκῆς. Καὶ μετὰ τὴν β' καὶ τὴν γ' ᾠ τοῦ Τριωδίου. Καὶ στιχολογεῖται ἡ δ' ᾠ. Καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς σύνηθες:—

Τῇ Δευτέρᾳ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέρας, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν τὰ προσόμοια τὰ γ' τῷ Τριωδίου καὶ τοῦ μηναίως γ'. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ. Τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ:—

Τῇ Τρίτῃ τῶν Βαΐων, ἐν τῷ ὄρθρῳ, μετὰ τὴν πρώτην ἄλλο, ᾠ κατανυκτικά τῆς ὁἰκῆς. Καὶ μετὰ τὴν β' καὶ τὴν γ', ᾠ τῷ Τριωδίου. Φάλλομεν κανόνας τοῦ μηναίου καὶ τῷ Τριωδίου κατὰ τάξιν. Στιχολογεῖται δὲ ἡ β' ᾠ. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ καὶ τὰ λοιπὰ:—

Τῇ Τρίτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Τριωδίου γ' καὶ τῷ μηναίως γ'. Τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σύνηθες:—

Τῇ Τετάρτῃ τῶν Βαΐων ἐν τῷ ὄρθρῳ, μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ᾠ σταυρώσιμα τῆς ὁἰκῆς. Καὶ μετὰ τὴν β' καὶ γ' ἄλλο, ᾠ τοῦ Τριωδίου. Τὸν κανόνα τῷ μηναίως καὶ τὰ τριώδια. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἤχου. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, σταυροθεοτοκίον καὶ τὰ λοιπὰ^δ:—

Τῇ Τετράδι τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως ι' καὶ ψάλλομεν τὸ

ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Ἦχος πλ' Πλῆσιος ἐν πάθεισιν ὑπάρχων. Τὸ μαρτυρικὸν καὶ στιχηρὰ προσόμοια ἦχ' πλ' πρὸς Καίροις ἀσκητικῶν. *Πέραν τῷ Ἰορδάνου σαρκί, Μάρθαν καὶ τὴν Μαρίαν πιστοί,* καὶ τὸ τρίτον ἦχ' πλ' *Δισήμερεῦει Λάζαρος.* Καὶ τοῦ μηναίως δ'. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ. Εἰσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρόν. *Ἐσπέρας* Προκείμενον ἦχ' δ' *Εὐαρεστήσω ἐνώπιον Κυρίου ἐν χώρα ζώντων.* Στίχος: *Ἠγάπησα ὅτι εἰσακόμεται Κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου.* Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα *Προσήνεγκαν τῷ Ἰωσήφ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.* Προκείμενον ἦχ' δ' *Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.* Στίχος: *Ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα.* Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα *Ὅς φυλάσσει τὸ στόμα αὐτοῦ.* Τὸ Κατευθυνθήτω. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:—

Τῇ Πέμπτῃ τῶν Βαΐων ἐν τῷ ὄρθρῳ, τὰ τριαδικά. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ᾠ ἀποστολικά τῆς ὁἰκῆς. Καὶ μετὰ τὴν β' καὶ τὴν γ' ἄλλο, ᾠ τοῦ Τριωδίου. Φάλλομεν δὲ τὸν κανόνα τοῦ μηναίου καὶ τὰ τριώδια κατὰ τάξιν. Καὶ στιχολογεῖται ἡ τετάρτη ᾠ. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἤχου. Εἰς τὸν στίχον, ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σύνηθες:—

Τῇ Πέμπτῃ τῆς γ' ἐβδομάδος ἐσπέρας, ἡ συνήθης ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχως γ'. Στιχηρὰ προσόμοια τῷ Τριωδίως γ' καὶ τοῦ μηναίου γ'. *Δόξα καὶ νῦν*, ᾠ. Τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, σταυροθεοτοκίον. Καὶ τὰ λοιπὰ:—

Τῇ Παρασκευῇ τῶν Βαΐων ἐν τῷ ὄρθρῳ, τὰ τριαδικά. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ᾠ σταυρώσιμα τῆς ὁἰκῆς. Καὶ μετὰ τὴν β' καὶ τὴν γ' ἄλλο, ᾠ τῷ Τριωδίως. Φάλλομεν δὲ τὸν κανόνα τοῦ μηναίου καὶ τῷ Τριωδίως κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Καὶ στιχολογεῖ-

ται ἡ ε' Ϟ. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἤχου. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δῖς. Τὸ μαρτυρικόν. Δόξα, ἰδιόμελον ἤχ ἡδ Τὴν ψυχοφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν. Καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία, ὡς συνήθεις⁹:-

Τῆ Παρασκευῆ τῆς γ' ἑβδομάδος ἑσπέρας. Εἰς τὸ λυχνικὸν ἢ συνήθεις ἄλλο. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δῖς. Καὶ τὸ μαρτυρικόν καὶ ἰδιόμελον τῷ ἀγίου καὶ δικαίου Παζάρου, ποιῶντες αὐτὰ ἑπτὰ. Τὸ ἰδιόμελον δῖς, ἤχ ἡδ Τὴν ψυχοφελῆ πληρώσαντες¹⁰. Τὸ μαρτυρικὸν Μάρτυρες Κυρίου, ἰκετεύσατε. Εἶτα τὰ ἰδιόμελα τῷ ἀγίῳ Παζάρου ἤχ ἡδ Κύριε, Παζάρου θέλων τάφον ἰδεῖν, ποιῶντες αὐτὰ ζ'. Δόξα, ἰδιόμελον, ἤχ ἡδ Ἐπιστὰς τῷ μνήματι Παζάρου ὁ Ὡτήρ ἡμῶν. Καὶ νῦν, ἕτερον ἰδιόμελον ἤχ ὁ αὐτὸς Τὴν ψυχοφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν βοήσωμεν. Εἴσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον ἤχ ἡδ Ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου, τῷ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Στίχος: Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραὴλ. Γενέ-

σεως τὸ ἀνάγνωσμα Κατέπαυσεν Ἰακώβ ἐπιτάσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Προκείμενον ἤχ δ' Οἱ πεποιδότες ἐπὶ Κύριον ὡς ὄρος Σιών. Στίχος: Οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ. Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Γιέ, ἀνοίγε σὸν στόμα λόγῳ Θεοῦ. Τὸ Κατευθυνθήτω. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων, ὡς συνήθεις:-

Τὰ δὲ ἀπόδειπνα ὡς συνήθεις ἐν τῷ νάρθηκι, ἄνευ κανόνος¹¹:-

Ἰστέον ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον οὔτε μαρτυρικόν, οὔτε Ϟ, οὔτε ἄλλο ψάλλεται, ἄχρι τοῦ Σαββάτου τῷ ἀγίου Θωμᾶ. Εἰς τὸ ἀπόδειπνον ψάλλομεν τὸν κανόνα εἰς τὸν τετραήμερον Πάζαρον, ποίημα τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν κυρίου Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἤχ δ' πρὸς Ἰδὴν ἐπινίκιον ἄσωμεν. Μεκρὸν τετραήμερον ἐξαναστήσας¹²:-

Τῷ Σαββάτῳ τῷ ἀγίου καὶ δικαίου Παζάρου, ἐν τῷ μεσονυκτικῷ, εἰς τὸ β' Τρισάγιον, Τὴν κοινήν ἀνάστασιν. Εἰς δὲ τὸ γ', κοντάκιον Ἡ πάντων χαρά. Τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ' ἄνευ τῆς εὐχῆς¹³:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, Θεὸς Κύριος εἰς ἤχ δ' καὶ ψάλλομεν τὸ τῷ ἐκ γ' Τὴν κοινήν ἀνάστασιν. Εἶτα ἡ ἄλλο εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου. Μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἤχ ἡδ δ'. Δόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Εἶτα στιχολογοῦμεν τὸν Ἄνωμον καὶ λέγομεν καὶ τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια τῶν ἀσέλων ὁ δῆμος, καὶ τὰ λοιπὰ ὡς συνήθεις ἐν Κυριακῇ. Καὶ μετὰ τὴν τούτων συμπλήρωσιν ἤχ ἡδ ἡδ. Δόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι καὶ ὁ Πεντηκοστός. Εὐαγγέλιον δὲ οὐκ ἀναγινώσκομεν, εἰ μὴ εἰς τὸν Παῖον τοῦ ἀγίου Παζάρου¹⁴. Ἀνάγνωσιν δὲ ποιῶμεν ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ἰωάννην, τὰ περὶ τῆς ἐορτῆς λόγον εγ' καὶ εδ'¹⁵. Οἱ κανόνες μέχρι τῆς γ' Ϟ ποίημα τοῦ κυρ Θεοφάνους¹⁶. Ἐκείθεν δὲ ἀρχόμεθα τῶν τετραωδίων. Ὁ πρῶτος κανὼν μετὰ τῶν

τοῦ Κυρίου καταφιλοῦσα αὐτούς). Τοῦτο εὐρήσεις ἐν τῷ εὐαγγελισταρίῳ τῇ Δευτέρᾳ τῆς δ' ἑβδομάδος τοῦ Λουκᾶ. Πρόσχεσ ὅτι τὸ ἰσχύον Τριῶδιον ἀποσιωπᾶ τὴν ὑπαρξίν Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελίου τῆς ὁσίας—

7. Καὶ τῆς ὁσίας *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δικαία, ἀλληλουΐα*—

8. Πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς α' ὥρας ἢ ο' (70) Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ τοῦ ὑποῖσαι ἡμᾶς πᾶσαν βάσανον, κατὰ μίμησιν τοῦ τε Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγίων*—

9. Ὅμοίως ἢ οα' (71) Μικρὰ Κατήχησις, Ὅτι δεῖ φυλάττειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς τοῦ διαβόλου πανουργίας· καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀφιδιάζειν—

10. Περατοῦται σήμερον ἡ νηστεία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ ἀπὸ τῆς Μ. Δευτέρας ἄρχεται ἡ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος—

11. Κανονικῶς οἱ φαλλόμενοι κατὰ τὰ ἀπόδειπνα κανόνες τῶν ἀγίων μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ ἐπερατώθησαν χθές, ὅποτε τὸ ἀπόδειπνον σήμερον φάλλεται ἄνευ τοιοῦτου κανόνος ἀλλὰ μετὰ κανόνος τοῦ Λαζάρου, ὡς ὀφόμεθα μετ' οὐ πολὺ. Ἐπίσης ἀργεῖ ὁ κανὼν εἰς κεκοιμημένους—

12. Ἀπόδειπνον μικρὸν ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῷ νάρθηκι, διὰ τὸν ψαλησόμενον κανόνα τοῦ Λαζάρου—

13. Ἄνευ ἤγουν τῆς εὐχῆς εἰς κεκοιμημένους *Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου κεκοιμημένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν*. Καὶ τοῦτο διότι ἡ ἡμέρα θεωρεῖται -καὶ εἶναι- ἀναστάσιμος (ἐξ οὗ καὶ τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια καὶ τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι ἐν τῷ ὄρθρῳ). Λέγομεν δὲ μετὰ τὰ ἰβ' Κύριε ἐλέησον, τὰς εὐχὰς *ὑπερένδοξε, ἀειπάρθενε. Ἡ ἐλπίς μου ὁ Πατὴρ καὶ Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου*.

Πρόσχεσ ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μνημόσυνα μετὰ παραθέσεως κολλύβων οὐ γίνονται, εἰ μὴ μόνον Τρισάγιον. Ἰστέον ὅτι ἀγρυπνία τελεῖται μόνον ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις (Βηθανία), ἐν τῷ Ναῶ τῷ ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ καὶ εἰς φερωνύμους ἱεροὺς Ναοὺς—

14. Τὸν ὑπάρχοντα τότε ἐν Κ/πόλει, ἀλλὰ καὶ ὅπου ὑπάρχει Ναὸς αὐτοῦ (ιδίως ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Κύπρῳ). Ὅρα καὶ τυπικὸν ΙΕ' αἰῶνος (ἐν Δ/σκη III, 273)—

15. Τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου δηλονότι. Δυνάμεθα ὅμως ἰν' ἀναγνώσωμεν τὸν λόγον Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης *Εἰς τὸν Λάζαρον, οὗ ἡ ἀρχὴ Λάζαρος τὸν παρόντα συγκεκρότηκε, εἰς δύοσις γ' (κατὰ τὸ τυπικὸν Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη I, 540)*—

16. Καὶ τοῦ κυρ Κοσμᾶ τοῦ μοναχοῦ καὶ ἐπισκόπου Μαΐουμα—

17. Τὸ ἰσχύον τυπικὸν ὁμιλεῖ διὰ τὴν γ' καὶ τὴν ς' ὥδῃν (ἀνά δ'), ὀρθότερον, ὡς οἴμαι—

Εἶδησις τοῦ ἑσπερινῶ τοῦ Σαββάτου
τῶν Βαΐων καὶ τῆς Κυριακῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'

Εσπέρας ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια, ἢχ ἢβ. *Δόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια ἢχ β'. *Δόξα καὶ νῦν*, ὁμοιον. *Νῦν ἀπολύεις*. Τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ λοιπά, ὡς σύνηθες. Καὶ τὰ ἀπολυτικά. Τροπάριον ἢχ δ' *Τὴν κοινήν ἀνάστασιν* καὶ ἕτερον ἢχ δ' *Συνταφέντες σοι διὰ τὸ βαπτίσματος*. Ζήτει εἰς τὴν ἑορτήν. Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν¹:—

Τῷ Σαββάτῳ τῶν Βαΐων ἑσπέρας ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὸν προομιακὸν ψαλμὸν ἢ συνήθης ἄλλο. Τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*, τὸ ἄλθ' ὄλον. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ε' καὶ ψάλλομεν τὰ πέντε ἰδιόμελα στιχηρά, τοὺς ἢβ, δευτεροῦντες αὐτά. *Δόξα*, τὸ πρῶτον, τὸ *Σήμερον ἢ χάρις*. Καὶ *νῦν*, πάλιν τὸ αὐτό². Εἰσοδος. *Φῶς ἰλαρόν*. Προκείμενον *Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν*. Εἶτα τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ α', Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα

Ἐκάλεσεν Ἰακώβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. Τὸ β', προφητείας Σοφονίου τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος· Χαῖρε σφόδρα θυγατερ Σιών*. Τὸ γ', προφητείας Ζαχαρίας τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος· Χαῖρε σφόδρα*. Εἰς τὴν λιπὴν, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς τρεῖς πρῶτους καὶ τοὺς δύο δευτέρους. *Δόξα καὶ νῦν*, ἢχ γ' *Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ γενέσθαι τὸ Πάσχα*. Καὶ αἱ συνήθεις εὐχαὶ ἐν τῷ νάρθηκι. Εἰς τὸν γίχον, ἰδιόμελα ἢχ ἢδ *Χαῖρε καὶ εὐφραίνου πόλις Σιών*. Στίχος, ἢχ δ' αὐτὸς *Ἐκ γόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον*. *Ἦλθεν ὁ Σωτὴρ σήμερον*. Στίχος: *Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ*, ἢχ δ' αὐτὸς *Ὁ τοῖς Χερουβεὶμ ἐποχόμενος*. *Δόξα*, ἢχ ἢε *Σήμερον ἢ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*. Καὶ *νῦν*, πάλιν τὸ αὐτό. Τὸ *Νῦν ἀπολύεις*. Τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σύνηθες. Καὶ λέγομεν τὸ ἄλλο ἢγον ἀπολυτικίον ἐκ δευτέρου *Τὴν κοινήν ἀνάστασιν*. *Ἐστεργον ἄλλο* λεγόμενον ἄπαξ ἢχ δ' *Συνταφέντες σοι διὰ τοῦ βαπτίσματος*:—

Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος. Καὶ ἢ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀργυρνιακής, ἐν ἣ μετὰ τὴν δ' ἄλλο, ἄλθ' ἢχ δ' πρὸς *Κατεπλάγη Ἰωσήφ*. Μετὰ κλάδων νοητῶς³. Εἰς τὴν β' ἄλλο, ἄλθ' ἢχ δ' πρὸς *Κατεπλάγη Ἰωσήφ*. *Ἐπὶ φίλῳ σου Χριστέ*⁴. Εἶτα ὁ πολυέλεος καὶ τὸ ἄλθ' ἢχ ἢδ πρὸς τὸ *Τὸ προσταχθέν μυστικῶς*. *Ὁ ἐπὶ θρόνῳ Χερουβεὶμ*. *Δόξα καὶ νῦν*, πάλιν τὸ αὐτό. Ἄναγνωσιν δὲ ποιῶμεν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην τὰ περὶ τῆς ἑορτῆς, λόγον ξε' καὶ ξε⁵. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον ἢχ δ' *Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον*. Στίχος: *Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ*. Τὸ *Πᾶσα πνοή*. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαίου *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτε ἤφισεν ὁ Ἰησοῦς*. *Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεασάμενοι* ἢ λέγομεν, ἀλλ' εὐθύς τὸν Πεντηκοστόν⁶.

Πόξα, ἡχ β' Σήμερον ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται ἐν πόλει τῆ ἀγία⁷. Καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Εἶτα Ἐλέησόν με ὁ Θεός, ἡχ ἡβ Σήμερον ἡ χάρις τῷ Ἁγίῳ Πνεύματος. Ὅτε δὲ ἀσπάζονται οἱ ἀδελφοὶ τὸ εὐαγγέλιον διανέμει ὁ ἡγόμενος τὰ βαΐα⁸. Ὁ κανὼν τοῦ κυρ Κοσμᾶ. Λέγομεν ἔν τοὺς εἰρμούς ἐκ δευτέρου. Τὰ δὲ πρὸ ἀνά δ' ἢ ἀνά ε', ὅτε εἰσὶ δύο⁹. Ἐσχατον οἱ δύο χοροὶ καταβασία τοὺς εἰρμός. Ἦχος δ' Ὑψθῆσαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου νοτίδος ἄμοιροι. Ἀπὸ γ' ἕ τὴν ὑπακοήν, ἡχ ἡβ Μετὰ κλάδων ὑμνήσαντες πρότερον. Εἶτα ἀναγινώσκωμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου Ἀνδρέου Κρήτης¹⁰. Ἄφ' ἕκτης ἕ τὸ κοντάκιον ἰδιόμελον ἡχ ἡβ Τῷ θρόνῳ ἐν οὐρανῷ. Εἰς τὴν γ' δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς¹¹. Τὸ ἑξαποστειλάριον Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐκ τρίτου, εἰς τὸν ἡχ τοῦ ὕψους τῆς οὐρα¹². Τὸ αὐτὸ καὶ μόνον λέγομεν¹³. Εἰς τοὺς αἶνους τὸ Πᾶσα πνοὴ καὶ ἰσῶμεν γίχους ε', ἡχ δ'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς δ' τετάρτους, δευτερόντες τὰ δύο. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ ἡβ Πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, ἦλθεν Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν. Ποξολογία μεγάλη¹⁴ καὶ ἀπόλυσις. Καὶ ἡ λιτὴ ἔξω τῷ Μοναστηρίου¹⁵, καὶ ἡ Κατήχησις¹⁶.—
 Εἰς τὴν Λειτουργίαν ἀντίφωνα:—
 Ἀντίφωνον δ', ἡχ β'.
 Στίχος δ': Ἠγάπησα ὅτι εἰσακούσεται Κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου.
 Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς+
 Στίχος β': Περιέσχον με ὠδίνες θανάτου, κίνδυνοι ἄδου εὔροσάν με.
 Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς+
 Στίχος γ': Θλίψιν καὶ ὀδύνην εὔρον καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπεκαλεσάμην.
 Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς+
 Στίχος δ': Εὐαρεστήσω ἐνώπιον Κυρίου, ἐν χώρα ζώντων¹⁷.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς+

Πόξα καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡτερ σῶσον ἡμᾶς+

Ἀντίφωνον β', ἡχ β'.

Στίχος δ': Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα.

Ὡσον ἡμᾶς, Γιὲ Θεῷ, ὁ ἐπὶ πῶλῳ ὄνῳ καθεσθεῖς, ψάλλοντάς σοι ἄλληλοῦντα+.

Στίχος β': Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;

Ὡσον ἡμᾶς, Γιὲ Θεοῦ, ὁ ἐπὶ πῶλῳ ὄνου καθεσθεῖς+.

Στίχος γ': Ποτήριον σωτηρίας λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι.

Ὡσον ἡμᾶς, Γιὲ Θεῷ, ὁ ἐπὶ πῶλῳ ὄνῳ καθεσθεῖς+.

Στίχος δ': Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τῷ λαῷ αὐτοῦ¹⁸.

Ὡσον ἡμᾶς, Γιὲ Θεῷ, ὁ ἐπὶ πῶλῳ ὄνῳ καθεσθεῖς+.

Πόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεῷ+.

Ἀντίφωνον γ', ἡχ δ'.

Στίχος δ': Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους πιστόμενος+.

Στίχος β': Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους+.

Στίχος γ': Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἀαρῶν, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους+.

Στίχος δ': Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους+.

Εἴσοδος. Ὁ ἱερεὺς *Σοφία*: ὀρθοί. Εἰσοδικόν· *Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου*· Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. *Σῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐπὶ πάῳ ὄνς καθεσθεις, ψάλλοντάς σοι ἁλληλούϊα*:—

Τὴν κοινήν ἀνάστασιν. *Πόξα, Συνταφέντες σοι διὰ τοῦ βαπτίσματος. Καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον Τῷ Ἰρῶνῳ ἐν οὐρανῷ. Εἶτα τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον τῷ Ἀποστόλου ἡχ' δ' Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου*· Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. *Στίχος: Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἀπόστολος πρὸς Φιλιππησίους: Ἀδελφοί, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε. Ἁλληλούϊα ἡχ' δ'.* Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ Κύριος. *Στίχος: Εἶδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τῷ Πάσχα. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου. Κοινωνικὸν Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ἁλληλούϊα*:—

Εἰς τὴν τράπεζαν παράκλησις μεγάλη τοῖς ἀδελφοῖς. *Ἐσθίωμεν γὰρ ἰχθύας*:—

Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων ἐσπέρας, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς τρεῖς ἡδ', ἅτινα εἶπομεν ὡς *Καβάτω* ἀπὸ γίχου, δευτερῶντες αὐτά. *Πόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Χαῖρε καὶ εὐφραίνου. Καὶ νῦν, Ὁ τοῖς Χερσβεῖμ ἐποχόμενος. Εἴσοδος¹⁹, προκείμενον τὸ σύνηθες Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ δούλοι Κυρίου. Στίχος: Οἱ ἐσῶτες ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴ-*

*κου Θεοῦ ἡμῶν. Εἰς τὸν γίχον²⁰, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' β' Ἐκ βαίων καὶ κλάδων. Στίχος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἡχ' γ' Φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν. Στίχος: Εἶδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἡχ' βαρὺς *Συναγωγή* ποιηρὰ καὶ μοιχαλῖς. *Πόξα, ἡχ' β' Ἐκ βαίων καὶ κλάδων. Καὶ νῦν, ἡχ' γ' Φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν. Ἀπολυτικὸν Θεοτόκε Παρθένε καὶ τὰ ἕτερα, ὡς σύνηθες. Καὶ αἱ συνήθεις μετάνοιαι*:—*

Ἰστέον, ὅτι τὸ Θεοτόκε Παρθένε καὶ τὰ λοιπὰ μετὰ μέλους ψάλλεται ἐν ὅλαις τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς Κυριακαῖς. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ. Τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, χύμα λέγονται²¹:—

Τῇ αὐτῇ Κυριακῇ ἐσπέρας, εἰς τὸ ἀπόδειπνον, ψάλλομεν τὸ τριώδιον τοῦ κυρίου Ἀνδρέου Κρήτης. Ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἐσπέρας εἰς τὸ ἀπόδειπνον. Ἦχος ἡδ' πρὸς *Τῷ συντρίψαντι πολέμους. Ἰωσήφ τὴν σωφροσύνην. Καὶ τὰ λοιπὰ*:—

Ἰστέον, ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ἁγίαν καὶ Μεγάλην Ἑβδομάδα, ἅπαξ πληροῦμεν τὸ Φαλτήριον. Καὶ λέγομεν ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαίων ἡχ' γ'. Τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Πευτέρα ε', ἡγουν εἰς τὸν ὀρθρον γ' καὶ εἰς τὴν τριθέκτην β'. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ καὶ τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ, ἡχ' ἀνά πέντε²². Ἐν δὲ τοῖς ἐσπερινοῖς τῶν τοιούτων ἡμερῶν, στιχολογοῦμεν τὰ *Πρὸς Κύριον*. Ὁ δὲ Ἄμμος στιχολογεῖται κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐσθίοντες ξηροφαγίαν διὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων:—
2. Ἡ συνεχὴς ἐπανάληψις τοῦ ἰδιομέλου «*Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε*» (ἐπτάκις ψαλλομένου) οὐκ ἔστι πτωχεῖα ὕμνων, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς βα-

θυτέρους λόγους. Μετὰ τὴν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου ἑορτὴν ἢ τὸ ἀργότερον ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, οἱ ἐκ τῶν μιγάδων μοναχῶν εὐλαβέστεροι καὶ ἰκανώτεροι, ἐξήρχοντο τῶν ἐν Παλαιστίνῃ κοινοβίων καὶ εἰσήρχοντο εἰς τὴν ἐνδοτέραν ἔρημον (ὄρα καὶ ἄββαν Ζωσιμᾶν εἰς τὰ κατὰ τὴν ὄσιαν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν). Ἐπανήρχοντο δὲ τῷ Σαββάτῳ τῶν Βαΐων κατὰ τὸ ἑσπέρας διὰ τὴν ἀγρυπνίαν ἴνα μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων συνεορτάσωσι τὴν τε Κυριακὴν τῆς Βαϊοφόρου ἀλλὰ γε καὶ ὅλην τὴν ἁγίαν Μεγάλην Ἑβδομάδα καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα. Ταύτης τῆς «συνάξεως» τὴν χαρὰν διαδείκνυσι ἢ συνεχῆς ἐπανάληψις τοῦ ἰδιομέλου διότι «*ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ*» (φαλμὸς ρλβ', 1)·—

3. Τὸ ἰσχύον Τριῳδίων ἔχει καὶ ἕτερον κάθισμα ἤχος δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον Τεταρταῖον Λάζαρον. Ὅποτε ἢ φαλήσεται τὸ ὑπάρχον καὶ αὐθις διὰ τοῦ Δόξα καὶ νῦν ἢ Δόξα καὶ νῦν τὸ ἐν τῷ Τριῳδίῳ·—

4. Τὸ ἰσχύον Τριῳδίων ἔχει καὶ ἕτερον εἰς ἤχον α' πρὸς Τοῦ λίθου σφραγισθέντος, Αἰνέσατε συμφώνως. Ἰσχύει ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἐν τῇ προηγουμένη ὑποσημειώσει. Ὅπως δὴποτε ὁμως τὰ ἐν τῷ Τριῳδίῳ καταγραφόμενα δευτέρα καθίσματα εἰσι προσθήκαι νεωτέρας χειρός·—

5. Ἐκ τῶν ἐρμηνευτικῶν λόγων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην. Ὡς ἀνάγνωσις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ ἀρίστη ὁ λόγος τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Κύπρου εἰς τὰ Βαΐα ἐστι, οὗ ἢ ἀρχή· *Χαίρε σφόδρα, θύγατερ Σιών*·—

6. Ὅστις οὐ ψάλλεται, ἀλλὰ χῦμα ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἀναγινώσεται·—

7. Τινὰ τῶν ἐντύπων Τριῳδίων (ὡς τὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας) ἔχουσι «*εἰσέρχεται ἐν πόλει Βηθανία*» ὅπερ ἡμαρτημένον καὶ χρῆζον ἀμέσου διορθώσεως. Ἦδη ὁ τυπικάρχης τοῦ 1851 (τυπικὸν Γρηγορίου καὶ Ἁγίου Παύλου, Δ/σκη III, 672) διαμαρτύρεται· «*Σημείωσαι ὅτι τὸ χειρόγραφον τυπικόν, Δόξα, Ταῖς τῶν Ἀποστόλων πρεσβείαις γράφει, τὸ δὲ Σήμερον ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται, νεώτερον, εἶναι δὲ λάθος ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Εἰσέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν λέγει· εἰς Βηθανίαν ὁ γὰρ Κύριος ἀπὸ Βηθανίας εἰς Ἱερουσαλήμ εἰσέρχεται σήμερον, ἐπὶ πῶλον καθήμενος*». Ἄρα οὕτω πως ψάλλεται· «*Σήμερον ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται ἐν πόλει τῇ ἁγία, ἐν πῶλῳ καθήμενος*» καὶ τὰ ἐξῆς·—

8. Ἡ τάξις αὕτη λεπτομερέστερον ἐκτεθειμένη ἔχει οὕτω πως· Ὁ ἱερεὺς φέρων ἐρυθρὸν ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον λευκὸν κεχαλασμένον ἀναγινώσκει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης. Μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ ὁ ψάλτης τὸ Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι, ἀργῶς πως. Ἐν τῷ ψάλλεσθαι αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἀποτίθησι τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Λαμβάνει τὴν λειτουργικὴν φυλλάδα καὶ ἐξερχόμενος ἀναγινώσκει πρὸ τοῦ κανίστρου ἐν ᾧ κλάδοι προημυρεπισμένοι βαΐων φοινίκων ἢ κλαδίσκων δάφνης (διὰ τὴν σπάνιν φοινίκων ἐν τοῖς ὄρεινοῖς διαμερίσμασι) ἢ καὶ κλαδίσκων ἐλαίας, τὴν εὐχὴν εἰς τὰ Βαΐα· «*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ*». Εἰσερχόμενος ἐναποτίθησι τὴν φυλλάδα, φορεῖ τὸ κουκούλιον (εἰ ἐκ τῶν μοναχῶν ἐστὶ) λαμβάνει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον διὰ τῆς ὥας τοῦ φελωνίου καὶ ἐξέρχεται πρὸς προσκύνησιν αὐτοῦ, ἔχων ἐστραμμένην τὴν πλευρὰν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν ἣ ἢ Σταύρωσις καὶ οὐχὶ ἢ Ἀνάστασις ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ Κυριακαῖς. Ἀσπάζονται οἱ ἀδελφοὶ κατὰ τάξιν τὸ Εὐαγγέλιον, ἀσπάζονται τὴν ἐν τῷ προσκυνηταρίῳ εἰκόνα τῆς Βαϊοφόρου καὶ λαμβάνουσιν ἐκ χειρὸς τοῦ ἡγουμένου τὰ βαΐα, ἅτινα καὶ διακρατοῦσι καθ' ὅλην τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν.

Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἡ τάξις διανομῆς τῶν βαΐων γίνεται πρὸ τῶν αἰνῶν. Ἐν τισὶ δὲ Ναοῖς καὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς θ. Λειτουργίας, ὅπερ ἄτοπον

διότι ἡ ὅλη ἀκολουθία προβλέπει ἵνα φέρωμεν τὰ τῆς νίκης σύμβολα, ἅπερ εἰσι τὰ βαῖα (βαῖον γὰρ ὁ τρυφερὸς κλάδος τοῦ φοίνικος τῇ ἐβραϊδὶ διαλέκτῳ λέγεται)·—

9. Ἴνα ἀνέλθωσι μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἰδ'·—

10. Ἀνδρέου Κρήτης Λόγος εἰς τὰ Βαῖα οὗ ἡ ἀρχὴ Χθὲς ἡμᾶς·—

11. Διανεμόμενα ὑπὸ τοῦ κανδηλάπτου ψαλλομένης τῆς ἡ' ᾠδῆς, ἀπτόμενα ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐννάτης, σβεννύμενα δὲ καὶ ἀποδιδόμενα τῷ αὐτῷ, μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς·—

12. Τανῦν ψάλλεται εἰς ἦχον β' ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς·—

13. Ἡ ἔλλειψις ἐξαποστειλαρίων δὲν ὀφείλεται εἰς πενίαν ὑμολογικὴν - ἅπαγε - ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ διετηρήθη (μετὰ δυσκολίας ὁμολογουμένως) ἡ ἀρχαία πρᾶξις μὴ ὑπάρξεως ἐξαποστειλαρίων, εἰ μὴ μόνον φωταγωγικῶν·—

14. Κατὰ τὸ ἰσχύον τυπικὸν Γ. Βιολάκη ἀπολυτίκιον μετὰ τὴν δοξολογίαν λέγομεν τὸ *Συνταφέντες σοι, μόνον· πλὴν ἡ τάξις ἀπαιτεῖ ἵνα ἀμφοτέρα ψαλῶσι*. Τὸ α' ἅπαξ·—

15. Ἡμέρας ἤδη διαυγασάσης. Ψάλλομεν δὲ λιτανεύοντες τὰ ἰδιόμελα ἐκ τῆς λιτῆς τοῦ ἑσπερινοῦ ἢ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος. Ὁ ἱερεὺς εἰς στάσεις τρεῖς τὰς συνήθεις εὐχὰς τῆς λιτῆς·—

16. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Μικρὰ Κατήχησις θθ' (79), *Ὅτι οὐ χρὴ ἀθυμεῖν ἀλλ' ἀνδριζεσθαι εἰς τὸ ἔργον ὃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός*·—

17. Ὁ στίχος οὗτος ἐλλεῖπει ἐκ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Ἀνεπληρώσαμεν τοῦτον ἐκ τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου διότι τὸ ἀντίφωνον ἦν ἐλλιπὲς (πάντοτε ἔχομεν ε' ἐφύμνια εἰς τὸ α' ἀντίφωνον πασῶν τῶν ἑορτῶν)·—

18. Καὶ οὗτος ὁ στίχος ἐλλείπων ἀνεπληρώθη ἐκ τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου·—

19. Ἡ Εἴσοδος γίνεται μετ' ἐρυθροῦ ἐπιτραχηλίου καὶ λευκοῦ φελωνίου·—

20. Τῶν ἀποστίχων ψαλλομένων κλείεται ἡ Ὡραία Πύλη καὶ ὁ ἱερεὺς ἀλλάσσει τὴν ἐνδυτὴν τῆς ἀγ. Τραπεζῆς καὶ τὰ λοιπὰ καλύμματα καὶ ἐνδύει τὰ μέλανα (ἕως τοῦ Μ. Σαββάτου). Ἀποβάλλει ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον καὶ φορεῖ μόνον ἐπιτραχήλιον μέλαν. Ἐξέρχεται καὶ ἵσταται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ποιεῖ δὲ ἀπόλυσιν κεκλεισμένων τῶν ἀγίων θυρῶν·—

21. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ διάταξις αὕτη φαίνεται ἀκατανόητος καὶ τοῦτο διότι ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς τῆς Μ. Ἑβδομάδος (Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης καὶ Μ. Τετάρτης καὶ Μ. Πέμπτης) ἀπουσιάζουσι τὰ ἀπολυτίκια *Θεοτόκε Παρθένε* καὶ τὰ λοιπά. Ὅμως ἐὰν δὲν τελεσθῶσι Προηγιασμένοι τότε τὸ τυπικὸν ἀλλάσσει ἐντελῶς. Εἰς τὸν ἑσπερινὸν ψάλλομεν εἰς στίχους ε' τὰ τῶν αἰνῶν τῆς πρωΐας. *Δόξα καὶ νῦν ἐκ τῶν αὐτῶν αἰνῶν*, εἰς δὲ τὰ ἀπόστιχα τὰ ἰδιόμελα τῶν ἀποστίχων τῆς πρωΐας σὺν τῷ δοξαστικῷ. *Νῦν ἀπολύεις, Τρισάγιον καὶ Θεοτόκε Παρθένε, Βαπτιστὰ τοῦ Χριστοῦ, Ἰκετεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν, Ὑπὸ τὴν σὴν, πάντα χῦμα*. Οὕτω πως ἐξηγεῖται ἡ παράθεσις αὐτοῦ τοῦ «Ἰστέον, ὅτι...»·—

22. Ὡς ὁράται ἐν τῷ πέμπτῳ πίνακι τοῦ Ψαλτηρίου·—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ
Μεγάλης Πευτέρας.

Κεφάλαιον ΛΗ'

Ἡ ἁγία καὶ Μεγάλη Πευτέρα ἐν τῷ ὄρθρῳ¹, μετὰ τὸν ἐξαψαλμον², ψάλλομεν τὸ ἀλληλουῖα εἰς ἡχὸν ἡδ', μεγαλοφώνως καὶ μελωδικῶς³. Εἶτα ψάλλομεν τὸ πῶ ἀργῶς, μεγαλοφώνως καὶ μετὰ μέλους ἐξ ἰσότητος ἡχὸν ἡδ' Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται⁴. Εἶτα ἡ συνήθης ἡχὸν μετὰ τῶν μετανοιωῶν. Εἰς τὴν δ' ἡχὸν, ἡδ' ἡχὸν δ'. Πόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Εἰς τὴν β' ἡχὸν, ἡδ' ἡχὸν δ'. Πόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Εἰς τὴν γ' ἡχὸν⁵, ἡδ' ἡχὸν ἡδ'. Πόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Καὶ εὐθύς Καὶ ὑπὲρ τῷ καταξιοθῆναι. Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς τὸ Εὐαγγελίον τοῦ ὄρθρου⁶. Εἶτα ὁ Ν'. Καὶ ψάλλομεν τὸ τριώδιον τοῦ κυρίου Κοσμά Τῷ τὴν ἄβατον. Τοὺς εἰρμούς ἀνά δύο καὶ τὰ πῶ ἀνά δ' ἢ ἀνά γ', δηλονότι κατὰ τὴν ποσότητα⁷. Ἔσχατον δὲ πάλιν οἱ δύο χοροὶ ἐνούμενοι⁸ λέγουσι τὸν εἰρμὸν καταβασίαν. Μετὰ δὲ τὴν δ' ἡδ'⁹, τὸ κοντάκιον ἡχὸν ἡδ' πρὸς Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως. Ὁ Ἰακώβ ὠδύρετο¹⁰. Μετὰ τὴν ς' ἡδ', ἔξαποστειλάριον λέγομεν ἐκ γ' ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους. Τοῦτο δὲ λέγεται ἕως τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Ἰδιόμελον Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου κεκοσμημένον. Φάλλεται δὲ ἐν τῷ μέσῳ παρὰ τῷ ψάλτου. Καὶ ἀντιφωνεῖται παρ' ἡμῶν¹¹. Εἰς τοὺς αἴνας, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας. Ἰστώμεν γίχους δ', δευτεροῦντες αὐτά. Ἦχος δ' Ἐρχόμενος ὁ Κύριος. Ἦχος ἡδ' Φθάσαντες πιστοί. Πόξα καὶ νῦν, ἡχὸν ἡδ' Κύριε, ἐρχόμενος πρὸς τὸ πάθος. Ἀπὸ γίχου, ἰδιόμελα ἡχὸν ἡδ' Κύριε, πρὸς τὸ μυστήριον τὸ ἀπόρρητον. Στίχους λέγομεν τοὺς καθ' ἡμέραν. Ἦχος ἡδ' Κύ-

ριε, τὰ τελεώτατα φρονεῖν. Ἦχος ἡδ' Τῆς ξηρανθείσης συκῆς. Πόξα καὶ νῦν, ἡχὸν ἡδ' Πευτέραν Εὐαν. Καὶ ἡ συνήθης ἀκολουθία μετὰ μετανοιωῶν¹². Συνάπτεται δὲ καὶ ἡ δ' ὥρα, ἥτις ἡχὸν μὲν οὐκ ἔχει, ψάλλεται δὲ συνήθως τριψαλμος. Ἡ δὲ τριθέκτη στιχολογεῖται ὡς εἴρηται. Ἡ τοιαύτη δὲ ἀκολουθία τελεῖται καὶ τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ καὶ τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ:—

Ἰστέον δέ, ὅτι ἡ δ' ὥρα καὶ ἡ ἐννάτη ὁ στιχολογῶνται ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι, ἀλλὰ μόνον ψάλλονται τριψαλμοί. Ἡ δὲ τρίτη καὶ ἡ ἕκτη στιχολογοῦνται¹³. Ἀναγινώσκειται δὲ καὶ τὸ τετραευσάγγελιον τῇ Π. Πευτέρα, τῇ Π. Τρίτῃ καὶ τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ καὶ πληρῶται:—

Εἰς τὴν τριθέκτῃ τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Πευτέρα πῶ¹⁴ τῆς προφητείας ἡχὸν ἡδ' Ἐν ψυχῇ συντετριμμένη. Προκείμενον ἡχὸν δ' Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών. Στίχος: Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν. Προφητείας Ἰεζεκιὴλ τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει. Προκείμενον ἡχὸν ἡδ' Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. Στίχος: Ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν:—

Περὶ δὲ ὥραν γ'¹⁵ τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Πευτέρας, κροῦει ὁ κανδηλάπτης συνήθως τὰ γ'¹⁶. Καὶ συναγόμεθα ἐν τῷ ναῷ. Καὶ ψάλλομεν τὴν γ' ὥραν μετὰ τῆς ἡχὸν¹⁷, ποιῶντες καὶ τὰς συνήθεις μετανοίας¹⁸. Μετὰ δὲ τὸ Κύριε ὁ τὸ Πανάγιον εἰς Πνεῦμα καὶ τὸ ς', εὐτρεπισθέντος τοῦ ἀναλογίου μετὰ βραχίτις¹⁹, καὶ τιθέντος ἐν αὐτῷ τῷ τετραευσάγγελιου²⁰, καὶ πάντων ἱσταμένων ἀσκεπῶν, γίνεται ἀνάγνωσις²¹, λαμπάδων δύο ἀπτουσῶν. Ὁ δὲ ἱερεὺς θυμῆ ἀπαντα τὸν ναὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς²². Μετὰ δὲ τὴν τῆς ἀναγνώσεως πληρωσιν λέγομεν Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογητός. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία μετὰ τῶν μετανοιωῶν. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν γ' ὥραν ὡς συνήθεις. Ἐν τῇ καὶ στιχολογοῦμεν²³.

Μετὰ δὲ τὸ Ὁ ἐν ἕκτη ἡμέρᾳ, ψάλλεται τὸ προκείμενον τῆς προφητείας. Εἶθ' οὕτως ἀναγινώσκεται ἡ προφητεία. Εἶτα τὸ β' προκείμενον καὶ ἀναγινώσκεται τὸ τετραβάγγελον, κατὰ τὴν προγραφεῖσαν διάταξιν. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν. Τὸ Τρισάγιον μετὰ μετανοιῶν καὶ ἀπολυόμεθα:—

 Εἶδέναι δὲ χρὴ, ὅτι τὸ κατὰ Ματθαῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον ὅλον ἀναγινώσκεται. Ὁμοίως καὶ τὸ κατὰ Μάρκον καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν. Τὸ δὲ κατὰ Ἰωάννην ἀναγινώσκεται ἄχρι τῆς ἀρχῆς τῶν ἁγίων Παθῶν. Ἀναγινώσκεται δὲ οὕτως ἐν ταῖς τρισὶν ἡμέραις, ἤγουν τῇ Μ. Πευτέρᾳ, τῇ Μ. Τρίτῃ καὶ τῇ Μ. Τετάρτῃ καὶ πληρῶνται ἐν ταῖς ὥραις. Γίνεται δὲ τὸ κατὰ Λουκᾶν ἀναγνώσεις γ' τὰ δ' ἄλλα ἀπὸ δευτέρου. Ὁμοῦ ἀναγνώσεις γ' καὶ ὥρας γ' καὶ πλεον οὐδέν²⁴:—

Ἡ δὲ γ' ὥρα τῶν τριῶν ἡμερῶν ἅλῳ ὄκ ἔχει, ὡς εἶρηται. Ἀλλὰ μετὰ τὸ τρίψαλμον ψάλλεται ὑπὸ τῷ ταχθέντος μοναχοῦ Ὁ ἐν τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ. Πόξα καὶ νῦν, Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθείς. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις εἰς τὸ τετραεὺς εὐαγγέλιον, μεθ' ἣν λέγομεν *Μὴ δὴ παραδώης ἡμᾶς εἰς τέλος*. Τὸ Τρισάγιον. Οἱ μακαρισμοὶ καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ὡς καθ' ἐκάστην. Λέγομεν δὲ καὶ τὸ κοντάκιον τῆς Μεγάλης Πευτέρας. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὸν ἐσπερινόν:—

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πευτέρᾳ ἐσπέρας²⁵. Μετὰ τὸν προοιμιᾶκὸν ψαλμόν, ἡ συνήθης ἅλῳ τῶν *Πρὸς Κύριον*. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν σίχους ι' καὶ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας, ἅπερ εἴπομεν τὸ πρῶτ', τὸν ἤχ' δ', τοὺς ἡδ' καὶ τὸν

ἡδ', δευτερόντες τὰ δ', τὰ δὲ δύο πρὸς μίαν. Πόξα καὶ νῦν, τὸν ἤχ' ἡδ' Πευτέρᾳ Ἐὐάν τὴν Αἰγυπτίαν. Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Ἐσπέρας Προκείμενον ἤχ' ἡδ' Εὐλογησαί σε Κύριος ἐκ Σιών, καὶ ἰδοὺς τὰ ἀγαθὰ Ἰερουσαλήμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Στίχος: *Μακάριοι πάντες οἱ φοβόμενοι τὸν Κύριον, οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ*. Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Προκείμενον ἤχ' ἡδ' Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι Κυρίου. Στίχος: *Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, εἰπάτω δὴ Ἰσραὴλ πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι*. Ἰῶβ τὸ ἀνάγνωσμα Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι. Εἶτα τὸ Κατευθυνθήτω καὶ μετὰ τοῦτο, τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον²⁶. *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καθημένου τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους*. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων, ὡς συνήθες. Οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι καὶ τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ καὶ τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ. Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν ἐσθίοντες ξηροφαγίαν ἄχρι τῆς Μεγάλης Πέμπτης²⁷:—

Ἰστέον δέ, ὅτι ἡ εορτὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῷ Εὐαγγελισμοῦ εἰ τύχοι τῇ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι, γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπὶ μεταλήψει οἴνου καὶ ἐλαίς, ἰχθύος δὲ οὐ²⁸:—

Τὰ δὲ ἀπόδειπνα ψάλλομεν ὡς συνήθως²⁹, ἐν οἷς ψάλλομεν τὸ τριώδιον τῆς Μ. Τρίτης τῷ κυρίου Ἄνδρες μόνον. Τῇ αὐτῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πευτέρᾳ ἐσπέρας εἰς τὸ ἀπόδειπνον, τὸ τριώδιον τοῦ κυρίου Ἄνδρες Κρήτης, ἤχ' ἡδ':—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΛΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Σημείωσαι ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διαταττόμενα διὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, ἀφορῶσιν εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς. «Πολλοὶ ἐν ταῖς πόλεσι δυ-

σκολεύονται περὶ τὸ μεσονύκτιον ἵνα καταλείπωσι τὰς οἰκίας αὐτῶν, διὸ ἤρξατο πρὸς οἰκονομίαν καὶ εὐκολίαν πάντων ἢ συνήθεια τοῦ τελεῖν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου καθ' ἣν ὥραν καὶ τὴν τῶν Νυμφίων, ἧτοι περὶ τὴν α' ὥραν τῆς νυκτός» (κατὰ τὰς 7 μ.μ. κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν) (ὑποσημείωσις τοῦ ἰσχύοντος τυπικοῦ ὑπ' ἀριθ. 46 ἀφορῶσα εἰς τὸ Μ. Σάββατον). Ἀτυχῶς ταῦτα ἐπηρέασαν καὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν τὰς πλείστας, ἀλλ' οὐχὶ πάσας. Ἀνοίκειον πάντῃ τὸ φάλλειν Ἰδοῦ ὁ νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, ἡλίου δύνοντος ἢ προσφέρειν θυσίαν ἐσπερινὴν κατὰ τὴν πρωΐαν, ἡλίου ἀνίσχοντος. Σημειοῦμεν ὅτι κατὰ τοὺς ὄρθρους τῆς Μ. Δευτέρας, τῆς Μ. Τρίτης καὶ τῆς Μ. Τετάρτης σημαίνομεν περὶ τὴν ἐβδόμην νυκτερινὴν (δευτέραν περίπου μεταμεσονύκτιον ὥραν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν). Προηγεῖται δὲ ἕως καὶ τῆς Μ. Τετάρτης τὸ μεσονυκτικὸν ἐν τῷ νάρθηκι, ἐν ᾧ λέγομεν τροπάριον μόνον τὸ Ἰδοῦ ὁ Νυμφίος, καὶ οὐχὶ τὰ ὑπόλοιπα Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν φοβεράν, Σὲ τὸ ἀπόρθητον τεῖχος. Κοντάκιον δὲ λέγομεν τὸ τῆς ἡμέρας καὶ οὐχὶ τὰ ἐν τῷ μεσονυκτικῷ Μνήσθητι Κύριε, καὶ τὰ ἐξῆς. Προηγεῖται δὲ ἕως τῆς Μ. Τετάρτης καὶ ὁ ἐν τοῖς κελλίοις πρὸ τοῦ μεσονυκτικοῦ ἐνδιάτακτος κανὼν:—

2. Ὁ ἱερεὺς ἐνδεδυμένος μέλαν ἐπιτραχήλιον ποιεῖ Εὐλόγητόν πρὸ τῆς κεκλεισμένης Ὁραίας Πύλης. Ὁ ἀναγνώστης τὸ πρῶτον Τρισάγιον. Ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς αὐτῆς θέσεως Ὅτι σοῦ ἐστίν. Ὁ ἀναγνώστης Κύριε ἐλέησον ιβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν ἐκ τρίτου. Ὁ ἱερεὺς ποιεῖ τρεῖς μικρὰς μετανοίας καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἱερὸν ἵνα θυμιάσῃ. Θυμιᾶ δὲ διὰ τοῦ μικροῦ θυμιατοῦ, τοῦ ἄνευ τρούλλου. Ὁ ἀναγνώστης τοὺς δύο βασιλικοὺς ψαλμοὺς Ἐπακοῦσαί σου Κύριος καὶ Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου, χῦμα μὲν ἐὰν ὁ Ναός ἐστι σμικρὸς, εἰς ὕψος κλιτὸν δέ (ὡς τὸ τοῦ Ἀποστόλου) ἐὰν ἦ εὐμεγέθης. Προσέχει δὲ ἵνα εἰς τὸ δεῦτερον Τρισάγιον ὁ ἱερεὺς ἔχη περατώσει τὸ θυμίαμα τοῦ Ναοῦ καὶ ἵνα εὐρίσκηται εἰς τὸ ὀμφάλιον (εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ δηλονότι) ἵνα εἴπῃ τὸ Ὅτι σοῦ ἐστίν. Θυμιᾶ δὲ ἐν τῷ λέγειν τοῦτο τὴν Ὁραίαν Πύλην τρεῖς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας. Ὁ ἀναγνώστης Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης λέγει Ἐλέησον ἡμᾶς, Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (δεινός). Ὅτι ἐλεήμων. Εἰς τὸ Δόξα τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ, χαράττει σταυροὺς τρεῖς διὰ τοῦ θυμιατοῦ, εἶτα θυμιᾶ τὴν πρόθεσιν καὶ ἐξέρχεται ἱστάμενος εἰς τὸ στασίδιον αὐτοῦ. Ὁ προεστὼς τὸν ἐξάψαλμον, ὡς σύνηθες. Εἰς δὲ τὴν β' στάσιν τοῦ ἐξαψάλμου ἀπέρχεται πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης καὶ ἀναγινώσκει τὰς τούτου ιβ' εὐχὰς μυστικῶς. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἐξαψάλμου λέγει τὴν μεγάλην συναπτὴν πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης κεκλεισμένης οὔσης:—

3. Ψάλλομεν τὸ ἀργὸν «ἀρχαῖον μέλος» δις ἀργῶς καὶ δις συντόμως. Μεγαλοφώνως δὲ διότι ἀναβιβάζομεν τὸ ἴσον τοῦ πλ δ' ὑψηλότερον ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς συμφωνίαν μετὰ τοῦ Ἰδοῦ ὁ νυμφίος ὅπερ ψάλλεται μὲν εἰς ἧχον πλ δ' ἀλλὰ κατὰ τριφωνίαν:—

4. Τὸ τε ἀλληλουϊάριον καὶ τὸ τροπάριον, Ἰδοῦ ὁ νυμφίος, μέλη εἰσὶν ἀρχαῖα ἐκ τῶν χρόνων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἢ καὶ ἀρχαιότερα. Τὸ «ἀργῶς» σημαίνει ἐνταῦθα εἰς χρόνον ἀργότερον τοῦ ἀλληλουϊαρίου. «Μεγαλοφώνως» διότι ἀναρῶοῦμεν τὸ ἴσον, «μετὰ μέλους» διότι ψάλλεται «ἀπὸ κηροῦ» ἀπὸ μουσικοῦ χειρογράφου ἢ βιβλίου, «ἐξ ἰσότητος» δὲ διότι ψάλλεται ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν εἰς τὴν αὐτὴν βάσιν. Ψάλλεται δὲ δις ἀργῶς καὶ ἅπαξ συντόμως.

Τὰ ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς τελούμενα, καθ' ἃ ψαλλομένου τοῦ Ἰδοῦ ὁ Νυμφίος, εἰσοδεύει ὁ ἱερεὺς κρατῶν εἰκόνα τοῦ «Νυμφίου» ἢ καὶ ὀλόσωμον «Νυμφίον» φοροῦντα χλαμύδα κοκκίνην, ἔχοντα ἐμπεπαρμένον ἀκάνθινον στέφανον καὶ βαστάζοντα κάλα-

μον καὶ μονονουχὶ γοερῶς κράζοντα, ξένα ὄντα παντάπασι πρὸς τὴν λογικὴν λατρείαν, οὐ δεῖ τελείσθαι καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς. Οἶμαι δὲ οὐδ' ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς. Ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ πάθους προέρχεται ἀπὸ τὸ *Ecce homo* τῶν Λατίνων.

Ἐξ ἄλλου τὸ Ἴδου ὁ *νυμφίος* ἔρχεται ὀλίγην σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου. Ἄναφέρεται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ πιστοῦ καὶ φρονίμου οἰκονόμου (Λουκᾶ ΙΒ', 35-48) καὶ προτρέπει εἰς ἐγρήγορσιν τοὺς πιστούς. Ὡς ἐκ τούτου τὸ Ἴδου ὁ *νυμφίος* λέγεται εἰς τὰ μεσονυχτικὰ παντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος. Γίνεται οὕτω πως σύγχυσις μεταξὺ τοῦ νυμφίου τῆς παραβολῆς καὶ τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐναντιώμενου τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν (ὄρθρος τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς). Ὑπάρχει δὲ καὶ ἀνακολουθία. Δεδεμένος καὶ ἐν πορφύρᾳ καὶ μετὰ ἀκανθίνου στεφάνου ὠράθη ὁ Κύριος εἰς τὸ πραιτώριον τὸ πρὸς πρῶτῃ πρῶτῃ τῆς Μεγ. Παρασκευῆς καὶ οὐχὶ τῇ Μεγ. Δευτέρᾳ. Τότε εἰσήρχετο καὶ ἐξήρχετο τῆς Ἱερουσαλήμ καταρῶμενος ἅμα καὶ ξηραίνων τὴν ἄκαρπον συκῆν.

Ὅθεν ξένα ταῦτα καὶ ἀλλότρια τῶν ἀρχαίων τυπικῶν διατάξεων, ἀλλὰ γε καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἡμερῶν—

5. Μεταξὺ τῶν τριῶν στιχολογιῶν τοῦ Ψαλτηρίου τίθενται καὶ ἀναγνώσεις. Εἴθισται ἵνα μία ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ ἐκ τῶν *spuria* Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, *Εἰς τὸν Ἰωσήφ καὶ περὶ σωφροσύνης*, οὗ ἡ ἀρχὴ *Οἱ ἐκ πελάγους μεγάλα σαλεύοντες κυβερνῆται, οἷς οὐκ ἤπειρος, οὐκ ὄρος, οὐ βουνός, οὐ σκόπελοι τινες τὴν χέρσον σημαίνουσαι*. Λόγος ὑπέροχος, μεστὸς νοημάτων ὑψηλῶν. Πρόσχεσ ὅτι τὰ καθίσματα φάλλονται εἰς ἀργὸν εἰρμολογικὸν μέλος—

6. Ὁ λέγει ἀπὸ τῆς Ὠραιᾶς Πύλης, ἀνοιχθείσης πρότερον, καὶ ἐπὶ δισκελίου κεκαλυμμένου διὰ μελαίνης ποδέας—

7. Ἴν' ἀνέλθωσι κατ' ὠδὴν μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἰδ', μετὰ δὲ καὶ τῆς καταβασίας (ἣτις φάλλεται ἀργῆ) εἰς ἰε'—

8. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ. Τανῦν κατερχόμενοι τῶν ψιαθίων ἀλλ' οὐχ ἐνούμενοι ἀλλ' ἀπλῶς συμψάλλοντες ἀμφοτέρω οἱ χοροί—

9. Μετὰ τὴν καταβασίαν *Τῷ τὴν ἄβατον*, συναπτὴ μικρὰ ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ ἐκφώνησις *Σὺ γὰρ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῆς εἰρήνης*—

10. Εἶτα ὁ οἶκος, τὸ Συναξάριον τοῦ μηναίου καὶ τὸ τῆς Μ. Δευτέρας, ὅπερ ἀναγινώσκειται ὅλον (καὶ τὰ «ψιλὰ» γράμματα)—

11. Τοῦτο ψάλλεται ἅπαξ ὑπὸ «εἰδότης χειρονομίαν» ἀδελφοῦ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλίου, ὀρῶντος κατ' ἀνατολάς. Εἶτα τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ α' χοροῦ καὶ τὸ τρίτον ὑπὸ τοῦ β' χοροῦ.

Πρόσχεσ ὅτι ἡ ἀργὴ μελωδία τούτου ἔχει καταγραφὴν ὑπὸ τῶν παλαιῶν—

12. Μετὰ τὸ Τρισάγιον λέγομεν ἀπολυτίκιον τὸ ἐν τῷ Ὠρολογίῳ, *Ἐν τῷ ναῷ ἐστῶτες τῆς δόξης σου καὶ οὐχὶ τὸ ἐν τοῖς ἐντύποις Τριωδίοις διαταττόμενον Ὁ Ἰακώβ ὠδύρευτο*, διότι τοῦτο κοντάκιόν ἐστι καὶ οὐχὶ ἀπολυτίκιον. Τὰ δὲ λοιπὰ (μετανοίας κλπ.) ὡς ἐν τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ—

13. Ἀναγινωσκομένου ἐνὸς ψαλτηρίου εὐθὺς μετὰ τοὺς τρεῖς ψαλμοὺς κατὰ τὸν ἐν τῷ τέλει τοῦ Ψαλτηρίου πίνακα—

14. Ὅπερ φάλλεται εἰς τὴν ε' ὥραν—

15. Ἦγουν περὶ ὥραν ἐνάτην προμεσημβρινὴν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν. Γράφομεν «περὶ»

διότι ἐξαρτᾶται ἡ ὥρα ἀναλόγως τῆς πρωϊμότητος ἢ τῆς ὀψιμότητος τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ἢ καὶ τῆς τυχόν θερινῆς ὥρας:—

16. Τὰ τρία κρούσματα τοῦ σιδηροῦ σημάτων. Ἐννοεῖ κρούσματα οὐχὶ τρία, ἀλλ' εἰς στάσεις τρεῖς:—

17. Τοῦ ζ' καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου:—

18. Ἄνὰ γ' μικρὰς μετανοίας ἐν ἐκάστη στάσει τοῦ ψαλτηρίου:—

19. Βλαττίον ἢ βλαντίον ἀπὸ τοῦ λατινικοῦ blatta = μεταξοσκώληξ. Ἦγουν σηρικὸν ὕφασμα (μεταξωτὴ ποδιά). Τὸ ἀναλόγιον τοῦτο τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ ἐπὶ τοῦ ὀμφαλίου. Ὁ δὲ ἀναγινώσκων ὄρα πρὸς ἀνατολάς. Εἰ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἐστὶ φορεῖ ἐπιτραχήλιον, εἰ δὲ ἐκ τῶν μοναχῶν τῶν μεγαλοσχήμων φορεῖ τὸ σχῆμα καὶ τὸν ἀνάλαβον (πολυσταύριον). Πάντες δὲ οἱ ἀναγινώσκοντες μετὰ μανδύου:—

20. Τίθεται οὐχὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὅπερ καὶ εὐαγγελιστάριον καλεῖται, ἀλλ' ἕτερον περιέχον τὰ δ' εὐαγγέλια ὀλόκληρα καὶ συνεχῆ καὶ οὐχὶ κατὰ περικοπὰς καὶ ἀναγνώσματα. Τὸ κοινῶς καλούμενον «τετραβάγγελον»:—

21. Ἐπειδὴ αἱ ἀναγνώσεις αὐταὶ εἰσι μακραὶ καὶ κοπιώδεις καὶ ἐπειδὴ οἱ ἱερεῖς εἰσιν ὀλίγοι, ὑπάρχει καὶ οἰκονομία.

α) Ἡ ἀνάγνωσις γίνεται συντομωτέρα:

«Γίνεται ἀνάγνωσις εἰς τὸ τετραεὐαγγέλιον παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ παρὰ ἱερέως. Ἀναγινώσκονται σύντομα, ἀπτουσῶν καὶ λαμπάδων δύο μετὰ θυμιατοῦ» (τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 62).

β) Περικόπτονται ἐκ τῶν ἀναγνώσεων τὰ τῶν ἁγίων Παθῶν. «Εἰδέναι χρῆ, ὅτι τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκει τῇ γ' ὥρᾳ καὶ τῇ στ' μέχρι τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν, τὸ δὲ κατὰ Μᾶρκον τῇ θ' ὥρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁμοίως μέχρι τῶν ἁγίων Παθῶν. (Τῇ Μ. Τρίτῃ) Εἰς τὴν τριθέκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἀναγινώσκομεν τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον εἰς στάσεις γ' ὁμοίως μέχρι τῶν ἁγίων Παθῶν. Ἐν ταῖς δυσὶν ταύταις ὥραις (τῆς Μ. Τετάρτης κατὰ τὴν τριθέκτην) ἀναγινώσκομεν τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἄχρι τῆς Διαθήκης» (αὐτόθι).

γ) Διὰ σπάνιν ἱερέων ἐπιστρατεύονται καὶ μοναχοί. «Ἀναγινώσκειται δὲ τὸ τετραεὐαγγέλιον παρὰ τῶν ἱερέων, τούτων δὲ μὴ ἐξαρκοῦντων, ἀναγινώσκειται καὶ παρὰ μεγαλοσχήμων ἐκκλησιαστικῶν ἀδελφῶν» (τυπικὸν ἐκ Κων/πόλεως τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 124). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἐπαναλαμβάνει καὶ τυπικὸν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος προσθέτον ὅτι ὁ ἱερεὺς φέρει ἀναγινώσκων ἐπιτραχήλιον μόνον (Δ/σκη ΙΙΙ, 369).

δ) Πρὸς μείωσιν τοῦ μήκους τῶν ἀναγνώσεων εἰς τινὰς Μονὰς ἢ ἀνάγνωσις τοῦ τετραεὐαγγέλου ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος τῶν Βαΐων «Περὶ τοῦ τετραεὐαγγελίου, ὅπως ἀναγινώσκειται ἐν ταῖς δυσὶν ἐβδομάσι τῇ ἕκτῃ καὶ τῇ μεγάλῃ. Ἰστέον, ὡς ἀπὸ τῆς Δευτέρας τῆς ἕκτης ἐβδομάδος ἀρχόμεθα ἀναγινώσκειν ἐν ταῖς ὥραις, τῇ τρίτῃ δηλαδὴ ὥρᾳ, τῇ ἕκτῃ καὶ τῇ ἐνάτῃ εἰς τὸ Τετραεὐαγγέλιον. Ἀναγινώσκομεν τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τετάρτῃ καὶ τῇ Παρασκευῇ (τῆς ε' ἐβδομάδος). Καὶ ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς γ' ταύταις ἡμέραις τοὺς δύο εὐαγγελιστάς, τὸν Ματθαῖον δηλαδὴ καὶ τὸν Μᾶρκον, τῇ δὲ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ, καὶ τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ καὶ τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ ἀναγινώσκομεν τὸν Λουκᾶν καὶ τὸν Ἰωάννην» (τυπικὸν Μονῆς Παντελεήμονος Ἀγ. Ὁρους τοῦ 1841, ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 615).

Ἄλλη πρᾶξις, παρεμφερὴς τῇ προηγουμένῃ: «Ἀρχόμεθα τοῦ τετραεὐαγγελίου ἀπὸ τῆς Τετάρτης τῶν Βαΐων καὶ ποιῶμεν τὸν μὲν Ματθαῖον στάσεις ε', τὸν δὲ Μᾶρκον στάσεις γ'. Καὶ ἀναγινώσκονται ὁ Ματθαῖος τῇ Τετάρτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ, τῇ δὲ Πα-

ρασκευῆ ὁ Μᾶρκος. Ὅμοίως τὸν Λουκᾶν εἰς στάσεις ζ', τὸν δὲ Ἰωάννην στάσεις γ'. Καὶ ὁ μὲν Λουκᾶς πληροῦται τῇ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ, ὁ δὲ Ἰωάννης τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ μέχρι τῆς Διαθήκης τῶν Παθῶν» (τὸ τῆς Μονῆς Διονυσίου τοῦ 1841, ἐν Δ/σκη III, 615).

Πρόσχες ὅτι τὰ τυπικὰ ταῦτά εἰσι νεώτερα καὶ ἐγράφησαν εἰς ἐποχὴν παρακμῆς διὸ καὶ οὐ δεῖ μιμῆσθαι ταῦτα:—

22. Ἡ προετοιμασία ἀναγνώσεως ποικίλλει ἐλαφρῶς διὸ καὶ παραθέτομεν δύο παραλλαγάς, τὴν τῆς Μονῆς Παντελεήμονος καὶ τὴν τοῦ Διονυσίου (Δ/σκη, ἐνθ' ἀνωτέρω). «Προτίθεται τοίνυν ἀναλόγιον μετὰ βλατίων μέσον τοῦ Ναοῦ, ἐν ᾧ τίθεται τὸ Τετραευαγγέλιον, λαμπάδος μιᾶς μετὰ κηρομανουαλίου ἀπτούσης ἐκ πλαγίου αὐτοῦ. Ψαλλομένου οὖν τοῦ θεοτοκίου τῆς ὥρας, ἤγουν τὸ Θεοτόκε σὺ εἰ ἡ ἄμπελος, ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον πορφυροῦν, πρότερον πρὸς τὸν προεστῶτα ποιήσας μετάνοιαν καὶ ἐλθὼν θυμιᾷ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον κύκλῳ σταυροειδῶς, εἶτα θυμιᾷ τὸν προεστῶτα καὶ αὐθις τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν μέρους καὶ μόνον, καὶ πληρωθέντος τοῦ θεοτοκίου, ἐκφωνεῖ Σοφία, ὀρθοὶ καὶ τὰ λοιπὰ ὡς συνήθως καὶ ἀναγινώσκει, ἡμῶν ἀσκεπῶν ἐστώτων καὶ ἀκρωμένων. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀναγνώσεως προσκυνήσας καὶ ἀσπασάμενος τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, εἶτα προσκυνήσας καὶ τοὺς δύο χορούς, ἀπέρχεται».

Τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Διονυσίου «Ὅτε ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸ Θεοτόκε σὺ ἡ τὸ Ὁ δι' ἡμᾶς (ἐν τῇ στ' ὥρᾳ, μετὰ τὴν προφητείαν), ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς, προθυμιᾶσας τὴν ἁγίαν Τράπεζαν σταυροειδῶς, μετὰ φελωνίου καὶ ἐπιτραχηλίου διὰ τῶν βημοθύρων καὶ ἔρχεται καὶ θυμιᾷ σταυροειδῶς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, εἶτα τὴν εἰκόνα τῆς μονῆς καὶ τὸν καθηγούμενον καὶ ἐπιδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ τὸ θυμιατόν, ἄρχεται Σοφία, ὀρθοὶ κ.λπ. Φθάσας δὲ εἰς τὸ σημεῖον, κλείσας τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἀσπάζεται αὐτὸ καὶ ποιεῖ μετάνοιαν μίαν, ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἀνὰ μίαν εἰς τοὺς χορούς καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ θυσιαστήριον, ξεφορένει (sic). Εἰς δὲ τὴν θ' ὥραν, ὅταν ποιήσῃ τὴν μετάνοιαν, ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἀνὰ μίαν εἰς τοὺς χορούς, ὑποστρέφων περιπτύσσει τῇ ποδιᾷ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐπαίρει αὐτὸ ἐκ τοῦ ἀναλογίου καὶ ὁ ὑπηρέτης ἄρας τὸ ἀναλόγιον ἐκ τοῦ μέσου, τίθησιν ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ»:—

23. Τὸ ἡ κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου:—

24. Παραθέτομεν ἐνταῦθα λεπτομερῆ πίνακα τῶν ἀναγνώσεων τοῦ τετραευαγγέλου πρὸς διευκόλυνσιν τῶν τὴν ἀκριβείαν τηρούντων.

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ:

Α' ἀνάγνωσις, ὥρα τρίτη· Ματθαῖος α',1 «Βίβλος γενέσεως» - ιδ',36 «καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν».

Β' ἀνάγνωσις, ὥρα ἕκτη· Ματθαῖος ιε',1 «Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ» - κη',20 «ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν» (ἕως τέλους δηλονότι).

Γ' ἀνάγνωσις, ὥρα ἐνάτη· Μᾶρκος α',1 «Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου» - η',38 «μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων».

ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ:

Δ' ἀνάγνωσις, ὥρα τρίτη· Μᾶρκος θ',1 «Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς» - ις',20 «διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. Ἀμήν» (ἕως τέλους).

Ε' ἀνάγνωσις, ὥρα ἕκτη· Λουκᾶς α',1 «Ἐπειδήπερ πολλοί» - η',56 «μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός».

ΣΤ' ἀνάγνωσις, ὥρα ἐνάτη Λουκάς θ',1 «*Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα*» - ις',31 «*οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται*».

ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ:

Ζ' ἀνάγνωσις, ὥρα τρίτη Λουκάς ιζ',1 «*Ἐλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς*» - κδ',53 «*καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν*» (ἕως τέλους).

Η' ἀνάγνωσις, ὥρα ἕκτη Ἰωάννης α',1 «*Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος*» - η',59 «*καὶ παρῆγεν οὕτως*».

Θ' ἀνάγνωσις, ὥρα ἐνάτη Ἰωάννης θ',1 «*Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον*» - ιγ',1 «*ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς*»—

25. Σημαίνει διὰ τὴν ἐνάτην ὥραν μετὰ τὴν ὀγδόην μεταμεσημβρινήν, μετὰ δηλαδὴ τὴν 2αν μεταμεσημβρινήν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν. Ποτὲ πρὸ τῆς ὥρας αὐτῆς. Ἐὰν τὸ Ἅγιον Πάσχα ὀψιμίζη, σημαίνομεν τοῦλάχιστον ἡμίσειαν ἕως μίαν ὥραν ἀργότερον (περὶ τὴν 3ην μεταμεσημβρινήν)· καὶ μετὰ τὴν ταύτης ἀπόλυσιν σημαίνει διὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν Προηγιασμένην—

26. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ *Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου*—

27. Μὴ συμπεριλαμβανομένης—

28. Ταῦτα διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ ἀδιόρθωτον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Κατὰ τὸ διωρθωμένον, οὐδέποτε ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπίπτει ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Μεγ. Ἐβδομάδος, ὡς ἤδη ἔφθημεν εἰπόντες—

29. Τῇ Μ. Δευτέρᾳ καὶ τῇ Μ. Τρίτῃ ψάλλεται τὸ μέγα ἀπόδειπνον. Τῇ δὲ Μ. Τετάρτῃ τὸ μικρόν—

Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ
Μεγάλης Τρίτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλη Τρί-
τη, εἰς τὸν ὄρθρον¹ ἀρ-
χόμεθα ἀπὸ τῶ Τρισα-

γίου² καὶ ψάλλομεν ὡς συνήθως τὸν ἐξάψαλμον. Τὸ ἀλληλουῖα εἰς ἡχ' ἦδ' καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τρίτου Ἰδοῦ ὁ νυμφίος ἐρχεται. Ἡ συνήθης ἡχ'. Εἰς τὴν δ' ἡχ', ἡ δ' πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ. Τὸν νυμφίον ἀδελφοί. Πόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Μετὰ τὴν β' ἡχ', ἡ δ' πρὸς Κατεπλάγη Ἰωσήφ. Βουλευτήριον Σωτήρ, παρανομίας. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Μετὰ τὴν τρίτην ἡχ', ἡ δ' πρὸς Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον. Ὁ Ἰούδας τῆ γνώμη φιλαργυρεῖ. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Ποι-

οῦντες ὃν ἐν ἐκάστῳ καιρῷ τὰς συνήθεις μετανοίας. Αἱ δὲ ἀναγνώσεις γίνονται εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας³. Ἐἶτα τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Πεντηκοστός. Συναπτὴ μικρὰ⁴ καὶ τὸ χρονάκιον ἡχ' β' πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν, Τὴν ὥραν ψυχῆ. Ὁ οἶκος, τὸ Συναξάριον⁵, καὶ εὐθὺς τὸ διῶδιον τοῦ κυρίου Κοσμά. Ἦχος β' Τῷ δόγματι τῷ τυραννικῷ. Ἐν ᾧ ἰσῶμεν ἀνά σίχους ιβ' καὶ δευτεροῦμεν πρῶτον τοὺς εἰρμούς, ἔσχατον δὲ πάλιν λέγοντες τούτους οἱ δύο χοροὶ ἐν τῷ μέσῳ ἅπαξ. Ἐξαποστειλάριον ἐκ τρίτου Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου. Ὁ ψάλλεται ἐν μέσῳ, παρὰ τοῦ ταχθέντος μοναχῶ⁶, ἀντιφωνεῖται δὲ παρ' ἡμῶν. Εἰς τοὺς αἴνας, ἰσῶμεν σίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ δ' ἰδιόμελα, τὸν δ' καὶ τὸν β', δευτεροῦντες αὐτά. Ἦχος δ' Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σσ. Ἦχος β' Ὁ πῆς ψυχῆς ραθυμία νυστάξας. Πόξα καὶ νῦν, ἡχ' δ' Τῷ κρύψαντος τὸ τάλαντον.

Εἰς τὸν γίχον, ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιό-
μελα. Λέγομεν δὲ καὶ τοὺς συνήθεις γί-
χους⁷. Ἦχος ἦβ Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργα-
σώμεθα. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ὅταν ἔλθῃς ἐν
δόξῃ. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ὁ νυμφίος ὁ κάλ-
λει ὠραῖος. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ βαρὺς Ἰδοῦ
σοι τὸ τάλαντον. Καὶ εὐθύς Ἀγαθὸν τὸ
ἐξομολογεῖσθαι. Τὸ Τρισάγιον. Συνάπτο-
μεν δὲ τὴν δ' ὥραν, ἄνευ ἄλλο, ποιῶντες
ἀπαραλλάκτως τὰς μετανοίας ἐν τῇ τά-
ξει αὐτῶν. Καὶ ἀπολυόμεθα:—

Ἡ δὲ τριθέκτη γίνεται μετὰ τῶν ἄλλο.
Ἡ προφητεία ἐν τῇ ἕκτῃ ὥρα. Τροπάριον
τῆς προφητείας ἦχ δ' Τοῖς ἀμέτρως
πταίσει. Προκείμενον ἦχ ἦβ Ὅτι παρὰ
τῷ Κυρίῳ τὸ ἔλεος καὶ πολλή παρ' αὐ-
τῷ λύτρωσις. Στίχος: Ἐκ βαθέων ἐκέκρα-
ξά σοι Κύριε, Κύριε, εἰσάκρσον τῆς φω-
νῆς μου. Προφητείας Ἰεζεκιὴλ Ἐν τῷ πο-
ρεύεσθαι τὰ ζῶα. Προκείμενον ἦχ δ' Ἐλ-
πισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον, ἀπὸ τῶ
νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Στίχος: Κύριε
ὄχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμετεω-
ρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου. Καὶ ἡ ἀνά-
γνωσις τῶ τετραεναγέλιου⁸, ὡσπερ γέ-
γραπται τῇ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ. Ἡ δὲ 7 ὥρα
ἄλλο οὐκ ἔχει, τῆς ἀκολουθίας μετὰ τῆς
ἀναγνώσεως τοῦ τετραεναγέλιου τελευ-
μένης, καθὼς καὶ τῇ Μεγάλῃ Β'. Λέγομεν
δὲ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς καὶ τὸ κοντάκιον
τῆς Μεγάλῃς Τρίτης:—

Τῇ αὐτῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ⁹, ἐσπέρας
εἰς τὸ λυχνικόν, ἡ συνήθης ἄλλο. Στι-
χολογῶμεν τὰ Πρὸς Κύριον. Εἰς τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλ-
λομεν ἰδιόμελα στιχηρὰ, ἄπερ εἵπομεν τὸ
πρωί. Τὸν ἦχ δ' καὶ τὸν β', δευτεροῦντες
αὐτά. Εἶτα τὰ ἕτερα ἰδιόμελα ἦχ ἦβ τὰ
γ'¹⁰. Δόξα καὶ νῦν, ἦχ βαρὺς Ἰδοῦ σοι τὸ
τάλαντον ὁ Δεσπότης. Εἴσοδος μετὰ τῶ
Εὐαγγελίου. Φῶς ἰλαρόν. Καὶ τὰ ἀναγνώ-
σματα. Ἐσπέρας Προκείμενον ἦχ ἦβ Ἀ-
νάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ
καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἀγιασμάτος σου. Στί-
χος: Ἰννήσηθητι Κύριε τῷ Δαβὶδ καὶ πά-
σης τῆς πραότητος αὐτοῦ. Τῆς Ἐξόδου τὸ
ἀνάγνωσμα Κατέβη ἡ θυγάτηρ Φαραῶ.
Προκείμενον ἦχ δ' Ἰδοῦ δὴ τί καλὸν ἢ τί
τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς
ἐπὶ τὸ αὐτό. Στίχος: Ὡς μῦρον ἐπὶ κε-
φαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν
πώγωνα τῶ Ἀαρών, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ
τὴν ὦαν τοῦ ἐνδύματος αὐτῶ. Ἰὼβ τὸ ἀ-
νάγνωσμα Ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
Καὶ εὐθύς τὸ Κατευθυνθήτω. Εὐαγγέλιον
κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος· περὶ
τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας. Καὶ ἡ
λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:—

Εἰς δὲ τὸ ἀπόδειπνον ψάλλομεν τὸ
τριώδιον τοῦ κυρίου Ἄνδρες, τῆς Μεγά-
λης Τετάρτης ἦχ β' Στερωθέντα μὲ τὸν
νοῦν, καὶ τὰ λοιπὰ:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΘ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Προηγείται τὸ μεσονυκτικόν. Ἐγειρόμεθα δὲ περὶ ὥραν ἕκτην καὶ ποιοῦμεν Εὐλο-
γητὸν περὶ ὥραν ἑβδόμην ἢ καὶ ὀλίγον ἀργότερον (μῖαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον
κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν):—

2. Ἀκολουθοῦσιν εἶτα οἱ δύο βασιλικοὶ ψαλμοὶ (ιθ' καὶ κ'):—

3. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἐρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, ὀμιλία σ' (70), ἧς
ἡ ἀρχὴ Τότε, πότε; Ὅτε μάλιστα κατανοῦνται ἔδει, σα' (71), ἧς ἡ ἀρχὴ Πάλιν τὴν αἰτίαν
τίθησιν ὁ εὐαγγελιστῆς καὶ οβ' (72), ἧς ἡ ἀρχὴ Τότε, πότε; Ὅτε ταῦτα εἶπεν ὅτε αὐτοὺς
ἐπεστόμιζεν.

Εἴθισται ἵνα ἐκ τῶν spuria τοῦ ἱεροῦ τούτου Πατρὸς ἀναγινώσκηται ὁ Λόγος εἰς τὰς

δέκα Παρθένους, οὗ ἡ ἀρχή· Ὅταν τὸ εὐδαπάνητον τῆς ζωῆς ἐννοήσω καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸν ἐπινεύοντα κύκλον. Λόγος μεστὸς περιεχομένου καὶ καταλληλότατος διὰ τὴν ἡμέραν:—

4. Ἡ δὲ ἐκφώνησις· Σὺ γὰρ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῆς εἰρήνης:—

5. Πρῶτον τοῦ μηναίου εἶτα τοῦ Τριωδίου (καὶ τὰ «φιλά» γράμματα, ἴγουν τὸ ὑπόμνημα):—

6. Εἰδότης ψάλλειν ἀπὸ διφθέρας:—

7. Τοὺς ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὁρολογίῳ:—

8. Συμφώνως τῷ προγραφέντι πίνακι:—

9. Σημαίνομεν ὡς καὶ τῇ Μ. Δευτέρᾳ, τὰς πρώτας δηλονότι μεταμεσημβρινὰς ὥρας:—

10. Δευτεροῦντες αὐτά. Ἐπειδὴ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν παραλείπει τὸ τοῦ δ' ἴχου Τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον, προσθέτομεν καὶ τοῦτο μετὰ τὰ δύο πρῶτα. Ὅποτε ψάλλομεν τὸν α' Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου, δὶς, τὸν β' Ὁ τῆς ψυχῆς ῥαθυμία νυστάξας, δὶς, τὸν δ' Τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον δὶς, καὶ τὰ τοῦ πλαγίου β' τὸ μὲν πρῶτον, Δεῦτε πιστοὶ δὶς, καὶ τὰ δύο τελευταῖα Ὅταν ἔλθῃς ἐν δόξῃ καὶ Ὁ νυμφίος ὁ κάλλει ὠραῖος, ἅπαξ.

Σημείωσαι δὲ καὶ τοῦτο·

Τὰ τῆς Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης καὶ Μ. Τετάρτης ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς ψαλλόμενα ἔχουσιν ἰδιοτυπίαν τινά. Ἐνῶ ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ τὰ ψαλλόμενα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις (ὡς καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τῆς α' καὶ β' εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τῇ τῶν Μ' Μαρτύρων), τὰ τοῦ ἑσπερινοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν προηγηθεῖσαν ἡμέραν. Ψάσματα ψαλέντα τὸ πρῶτ' εἰς τὸν ὄρθρον ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐν τῷ ἑσπερινῷ. Τοῦτο συμβαίνει διὰ τὴν τελεσθησομένην Προηγιασμένην ἡτίς θεωρεῖται κατακλείς τῆς ἡμέρας διὰ τε τὸ πανήμερον τῆς νηστείας καὶ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων:—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ
Μεγάλης Τετάρτης.

Κεφάλαιον Μ'

Ἡ ἁγία καὶ Μεγάλη Τε-
τράδι ἐν τῷ ὄρθρῳ¹, με-
τὰ τὸν ἐξάψαλμον, τὸ
ἀλληλουῖα ἡχ ἰδ'. Καὶ τὸ Ἰδοὺ ὁ νυμφίος
ἔρχεται ἐκ τρίτου. Στιχολογία δὲ ἡχ γ'.
Ἐν οἷς λέγομεν ἡχ τῆς ἡμέρας. Τὸ δ' ἡχ
ἡχ γ' πρὸς Τὴν Ὑραιότητα. Πόρνη προσ-
ῆλθέ σοι. Δόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό.
Ἐν τῇ β' ἡχ, ἡχ ἡχ δ' πρὸς Ταχύ προ-
κατάλαβε. Ἰδας ὁ δόλιος φιλαργυρίας
ἐρῶν. Δόξα καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Εἰς
τὴν γ' ἡχ, ἡχ ἡχ δ' πρὸς Τὸν τάφον σε
Σωτήρ. Ἡ πόρνη ἐν κλαυθμῷ. Δόξα καὶ
νῦν, πάλιν τὸ αὐτό:—

Αἱ δὲ ἀναγνώσεις πᾶσαι ἐκ τῆς ἐρμη-
νεύας τῆς κατὰ Παρθαῖον ἁγίου Εὐαγγελί-
ως τῆς ἡμέρας². Εἶτα τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Πεν-
τηκοστός καὶ τὸ τριώδιον τοῦ κυρ Κοσμά
ἡχ β' Τῆς πίστεως ἐν πέτρα με στερεώ-
σας. Οἱ γῶν εἰρμὸι δευτεροῦνται. Ἐν δὲ
τοῖς τροπαρίοις ἰσῶμεν γίχους³ ἰβ', τὸν
δὲ εἰρμὸν πάλιν λέγασιν οἱ δύο χοροὶ ἐν
τῷ μέσῳ ἅπαξ. Καὶ τὸ κοντάκιον ἡχ δ'
πρὸς Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ. Ὑπὲρ
τὴν πόρνην ἀγαθὴ ἀνομήσας. Ὁ οἶκος καὶ
ἀνάγνωσις⁴. Μετὰ δὲ τὴν Ϛ ϛ, ἔξαπο-
στελλάριον Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, ἐκ
τρίτου, ὡς σὺνήθης. Εἰς τοὺς αἶνους, ἰσῶ-
μεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν ἰδιόμελα γι-
χηρὰ ἡχ δ' Σε τὸν τῆς Παρθένου υἱόν.
Ἦχος δ' Τὸ πολυτίμητον μύρον. Ἦχος
ὁ αὐτὸς Ὅτε ἡ ἀμαρτωλὸς προσέφερε.
Ἦχος ὁ αὐτὸς Ὡ τῆς Ἰουδα ἀθλιότητος.
Δόξα, ἡχ β' Ἡ ἀμαρτωλὸς ἔδραμε πρὸς
τὸ μύρον. Καὶ νῦν, ἡχ ἡβ Ἡ βεβυθισμένη
τῇ ἀμαρτία. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδι-
όμελα καὶ λέγομεν τοὺς συνήθεις γίχους.

Ἦχος ἡβ Σήμερον ὁ Χριστὸς παραγίνε-
ται. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἦπλωσεν ἡ πόρνη
τὰς τρίχας⁵. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἡ ἀπεγνω-
σμένη διὰ τὸν βίον. Δόξα καὶ νῦν, ἰδι-
όμελον ποίημα Κασσιανῆς μοναχῆς ἡχ ἰδ'
Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις. Καὶ εὐ-
θὺς Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυ-
ρίῳ. Τὸ Τρισάγιον μετὰ τῶν μετανοιῶν
καὶ ἡ δ' ὥρα, ἄνευ τῆς ἡχ. Γίνονται δὲ
καὶ αἱ μετάνοιαι κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν.
Καὶ ἡ λιτὴ καὶ ἀπολυόμεθα⁶:—

Περὶ δὲ ὥραν γ'⁷ κροσμένου τῷ συμ-
βόλου⁸ συναγόμεθα ἐν τῷ ναῷ καὶ ψάλ-
λομεν τὴν γ' ὥραν μετὰ τῆς ἡχ αὐτῆς.
Γίνεται δὲ καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ τετρα-
ευαγγέλιον. Εἶθ' οὕτως τὸ Τρισάγιον με-
τὰ τῶν συνήθων μετανοιῶν. Συνάπτε-
ται δὲ καὶ ἡ γ' ὥρα καὶ στιχολογοῦμεν.
Καὶ ἡ προφητεία προκείμενον ἡχ δ' Εὐ-
λογησαί σε Κύριος ἐκ Σιών, ὁ ποιήσας
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Στίχος: Ἰδοὺ
δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ δδ-
λοι Κυρίου. Προφητείας Ἰεζεκιὴλ τὸ ἀνά-
γνωσμα εἶπε Κύριος πρὸς με Ἰεὲ ἀν-
θρώπου. Προκείμενον ἡχ β' Οἱ φοβέ-
μενοι τὸν Κύριον, εὐλογήσατε τὸν Κύ-
ριον. Στίχος: Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου,
αἰνεῖτε δδλοι Κύριον. Μετὰ δὲ τὴν προ-
φητείαν, ἀνάγνωσις εἰς τὸ τετραευ-
αγγέλιον καὶ καδ' ἐξῆς τὸ Τρισάγιον μετὰ
μετανοιῶν καὶ ἀποδίδομεν τὴν ἡχ τῶν
ὥρων. Τὴν δὲ Ϛ ὥραν⁹ ἀρχόμεθα ἀπὸ τῷ
Τρισαγίου, ἐν ἧ καὶ ἐσχάτη γίνεται ἀ-
νάγνωσις ἀπὸ τοῦ τετραευαγγελίου. Εἶθ'
οὕτως λέγομεν Ἰπὴ δὴ παραδόξης ἡμᾶς.
Τὸ Τρισάγιον μετὰ τῶν μετανοιῶν. Ὡς-
αὐτως καὶ τοὺς μακαρισμούς. Ποιῶντες
καὶ τὰς συνήθης μετανοίας. Λέγομεν δὲ
καὶ τὸ κοντάκιον τῆς Μεγάλης Τετάρτης.
Καὶ τὰ ἕτερα κατὰ τὸν τύπον. Τὸ Κύ-
ριε ἐλέησον μ' καὶ αἱ τρεῖς μεγάλα με-
τάνοιαι καὶ αἱ ἰβ' (μικραὶ). Τὸ Τρισάγιον,
μετανοίας τρεῖς. Τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ' καὶ
ἡ εὐχὴ Δέσποτα πολυέλεε:—

Πάντων δὲ ἐπὶ γῆς κειμένων, αἰτοῦ-
μεν ἀπὸ τοῦ προεστῶτος συγνώμην, λέ-
γοντες οὕτως Συγχώρησον ἡμῖν, πάτερ
ἅγιε, εἴ τι ἡμάρτομεν δι' ὅλης τῆς ἁγίας
Τεσσαρακοστῆς, καὶ μᾶλλον ἐφ' οἷς
ὑπεμείναμεν ῥεμβασμοῖς καὶ αἰχμαλω-
σίαις ἐν τῇ ἁγίᾳ ψαλμωδίᾳ· τῷ μὲν σώ-
ματι τῷ Θεῷ παριστάμενοι, τῷ δὲ νῶ ἔξω
πελαζόμενοι. Καὶ λαβόντες παρ' αὐτοῦ
συγχώρησιν, αὐτὸ τὰ ὅμοια πρὸς τὴν ἀ-
δελφότητα ἐκφωνήσαντος, καὶ συγνώ-
μην αἰτήσαντος καὶ λαβόντος¹⁰, ἀπο-
λυόμεθα ἐν τοῖς κελίοις ἡμῶν:—

Καὶ ἀποδίδονται αἱ μετάνοιαι τῆς ἁ-
γίας ἐκκλησίας¹¹:—

“Ὅτε δὲ ἐπιστῆ ὁ χαίρως τοῦ ἑσπερι-
νοῦ¹² κρουομένου τοῦ συμβόλου, συνα-
γόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ γενομένης
εὐχῆς¹³, ἀρχόμεθα τὸ ἑσπερινοῦ:—

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Τετράδι ἑσπέρας, εἰς
τὸ λυχνικὸν ἢ συνήθης ἁλλῶ, ἄνευ μετα-
νοιῶν. Στιχολογῶμεν δὲ τὰ Πρὸς Κύριον,
καὶ αὐτὰ ἄνευ μετανοιῶν. Εἰς τὸ Κύριε
ἐκέκραξα ἰσῶμεν σίχους ἰ καὶ λέγομεν τὰ
ιδιόμελα τῆς Μεγάλῃς Τετάρτης, ἄπερ
εἴπομεν τὸ πρῶν. Τοὺς δ' πρώτους πρὸς
μίαν ἢχ δ' Cὲ τὸν τῆς Παρθένου υἱόν.
Ἦχος δ' Τὸ πολυτίμητον μύρον. Ἦχος
δ' “Ὅτε ἡ ἁμαρτωλὸς ἔδραμε, καὶ δευτε-
ροῦμεν αὐτό¹⁴. Ἦχος ἢβ' Σήμερον ὁ Χρι-
στὸς παραγίνεται. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἦ-
πλωσεν ἡ πόρνη τὰς τρίχας σοι. Ἦχος
ὁ αὐτὸς Προσῆλθε γυνὴ δυσάδης. Ἦχος

ὁ αὐτὸς Ἦ ἀπεγνωσμένη διὰ τὸν βίον.
Πόξα καὶ νῦν, ἰδιόμελον ἢδ' Κύριε ἡ ἐν
πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσῶσα γυνή.
Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Φῶς ἰλαρόν.
Ἑσπέρας Προκειμένον ἢχ δ' Ἐξομο-
λογεῖσθε τῷ Θεῷ τοῦ ὄρανοῦ ὅτι εἰς τὸν
αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Στίχος: Ἐξομολο-
γεῖσθε τῷ Θεῷ τῶν δεῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰ-
ῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀ-
νάγνωσμα Ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς
ἐκείναις. Προκειμένον ἢχ δ' Κύριε τὸ
ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χει-
ρῶν σου μὴ παρίδης. Στίχος: Ἐξομολο-
γήσομαί σοι, Κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου καὶ
ἐναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι, ὅτι ἤκουσας
πάντα τὰ ῥήματα τῶν στόματός μου. Ἰὼβ τὸ
ἀνάγνωσμα Ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη καὶ
ἦλθον οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Τὸ Κατευ-
θυνθήτω. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ
ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῶν Προηγιασμένων:—

Ποιοῦμεν δὲ καὶ τὰς γ' μετanoiás¹⁵
ἀπὸ τοῦ Ἦναι αἱ δυνάμεις. Καὶ εὐθὺς σχο-
λάζουσι τέλος καὶ αἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γε-
νόμεναι μετάνοιαι. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς κελ-
ίοις, ἄχρι καὶ αὐτῆς τελοῦνται τῆς Με-
γάλῃς Παρασκευῆς:—

Τὰ ἀποδείπνα ἐν τῷ νάρθηκι¹⁶. Ἐν
οἷς ψάλλομεν τὸ τριώδιον τοῦ κυρίου Ἄν-
δρέου, τῆς Μεγάλῃς Πέμπτης. Ἐν δὲ τῷ
τέλει τῶν ἀποδείπνων ποιοῦμεν τρία
προσκυνήματα ἀργὰ ἐπὶ ἴσης ἅπαντες.
Καὶ τῆς εὐχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ προ-
εστῶτος¹⁷, ἀπολυόμεθα¹⁸:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ Μ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὡς καὶ τῇ Μ. Δευτέρᾳ καὶ τῇ Μ. Τρίτῃ. Σήμερον ἀναγινώσκεται καὶ
τὸ τελευταῖον μεσονυχτικόν:—

2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἐκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸν Ματθαῖον ὁμιλία π' (80), ἧς ἡ ἀρχὴ
Ἦ γυνὴ αὕτη δοκεῖ μὲν εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα πα' (81).

Πρόσχες ὅμως ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας ἡγουν τοῦ ὄρθρου ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην
ἐστίν. Ὅποτε, εἰ βούλει ἀναγνώθῃ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην
ὁμιλίαν ξς' (66) ἧς ἡ ἀρχὴ Ὡσπερ ὁ πλοῦτος τοὺς οὐ προσέχοντας ἐκτραχηλίξειν εἴωθεν,

ὁμιλία ξζ' (67), ἧς ἡ ἀρχή Γλυκὺς ὁ παρῶν βίος, ὁμιλία ξη' (68) ἧς ἡ ἀρχή· Εὐφώρα-
τον ἡ πλάνη καὶ ἀσθενές.

Εἴθισται ἵνα ἀναγινώσκεται ἐκ τῶν *scrugia* τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς ὁ Λόγος εἰς τὴν Πόρνην
καὶ εἰς τὸν Φαρισαῖον, οὗ ἡ ἀρχή Πάντοτε μὲν ὁ Θεός, ὡς φιλόανθρωπος, καιρὸν εἰς
μετάνοιαν τοῖς ἀμαρτωλοῖς δέδωκε. Λόγος ἄκρως συγκινητικὸς καὶ ἐπίκαιρος:—

3. Τὸ «ἰστώμεν στίχους» ἐγράφη ἐκ συνηθείας καὶ τοῦτο διότι στίχοι ἐκ τῶν ὠδῶν
τοῦ Ψαλτηρίου οὐ στιχολογοῦνται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας:—

4. Τὸ ὑπόμνημα τοῦ Τριωδίου:—

5. Ἐνταῦθα καταλιμπάνει τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τὸ στιχηρὸν ἰδιόμελον Προσηλθε γυνή
δυσώδης, εἴτε ἐκ παραδρομῆς εἴτε διὰ τὸ ὑπεράριθμον (δ' ἀντὶ γ'). Εἰς τὸν ἔσπερινὸν
ὁμως περιλαμβάνεται:—

6. Ἀναγινώσκομεν καὶ τὴν οβ' (72) Μικρὰν Κατήχησιν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ*
τοῦ σωτηρίου πάθους· καὶ διδασκαλία περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπομονῆς:—

7. Ἦγουν περὶ ὦραν ἐνάτην προμεσημβρινήν:—

8. Σύμβολον· ἡ λέξις σημαίνει καὶ «σύνθημα». Ἐπομένως ἑτέρα λέξις ἐστὶ τοῦ ση-
μαντήρος. Δίδει τὸ σύνθημα διὰ τὴν σύναξιν ἐν τῷ ναῶ (τὴν «συμβολήν»):—

9. Σήμερον ἡ θ' ὦρα ἀναγινώσκεται συνημμένως τῇ τριθέκτῃ:—

10. Ἡ πρὸς τοὺς πατέρας αἵτησις συγγνώμης ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἔχει ὡς ἑξῆς Συγ-
χωρήσατέ μοι, πατέρες ἅγιοι, εἴ τι ἡμαρτον δι' ὄλης τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς καὶ
μᾶλλον ἐφ' οἷς ὑπέμεινα ῥεμβασμοῖς καὶ αἰχμαλωσίαις ἐν τῇ ἀγίᾳ ψαλμωδίᾳ· τῷ μὲν
σώματι Θεῷ παριστάμενος, τῷ δὲ νῶ ἔξω πελαζόμενος. Εἶτα ἐγείρονται πάντες καὶ
ἀσπάζονται τὴν χεῖρα τοῦ προεστῶτος, οὗτος δὲ τρεῖς εἰς τὰς παρειάς.

Ἀπορίας ἐστὶν ἄξιον τὸ ὅτι ἡ συγχώρησις αὕτη λαμβάνει χώραν σήμερον καίτοι ἡ ἀγία
Τεσσαρακοστή ἔληξε τῇ Παρασκευῇ τοῦ Λαζάρου, ἔνθα ψάλλομεν «Τὴν ψυχωφελῆ πλη-
ρώσαντες Τεσσαρακοστήν». Πῶς λοιπὸν σήμερον θεωρεῖται τέλος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς;
Φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ἡ σημερινὴ συγχώρησις ἐπὶ τῷ τέλει τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς σχέσιν
ἔχει οὐχὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς νηστείας, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τοῦ μοναστικοῦ τυπικοῦ. Πέρας
Ψαλτηρίου, πέρας μεγάλων ἀποδείπνων, πέρας μεσονυκτικῶν, πέρας τοῦ τετραευαγ-
γέλου, πέρας τῶν μετανοιῶν. Ἀπὸ τῆς αὔριον εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἄσματικὸν τυπικόν.
Τοῦτο θεωρεῖται ὀριακόν. Ἐπομένως αἱ τρεῖς πρῶται ἡμέραι τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος ἐξ
ἐπόψεως τυπικοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστήν. Οὕτω πως εὐοδοῦται καὶ ἡ
συγχώρησις ἐνταῦθα:—

11. Παύουσι δηλονότι αἱ «ἐν τῷ ναῶ μεγάλοι μετάνοιοι». Παύει καὶ ἡ εὐχή τοῦ ἀγίου
Ἐφραίμ, *Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου*:—

12. Εἴθισται ἵνα διὰ τὴν τελευταίαν Προηγιασμένην σημαίνει ταχύτερον οὐχὶ ὁμως
πρὸ μεσημβρίας ἀλλὰ μετὰ μεσημβρίαν περὶ ὦραν ἑβδόμην (πρώτην μεταμεσημβρινήν
«ἀλὰ φράγκα»):—

13. Τοῦτο σημαίνει· εὐλογῆσαντος τοῦ ἱερέως εἴτε διὰ τοῦ *Εὐλογητὸς ὁ Θεός*, ὡς
συνέβαινε παλαιότερον, εἴτε διὰ τοῦ *Εὐλογημένη ἡ βασιλεία*, ὡς συμβαίνει τανῦν:—

14. Εἴτε ψάλλοντες τὸ τοῦ πλ β' *Ἡ βεβυθισμένη τῇ ἀμαρτία*:—

15. Μεγάλας ἐννοεῖται:—

16. Τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον:—

17. Ἦγουν τὸ *Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν*:—

18. Τὸ κοσμικὸν τυπικὸν προβλέπει τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου μετὰ τὸ

ἀπόδειπνον πέρα πάσης πολιᾶς τυπικῆς διατάξεως. Τὸ μυστήριον τοῦτο τελεῖται μόνον δι' ἀσθενεῖς (Ίακώβου Ε', 14). Ὑποσκελίζει δὲ κακῶς τὸ μυστήριον τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, Ἐξαγορεύσεως ἀμαρτημάτων καὶ λογισμῶν χρεῖαν ἔχομεν καὶ οὐχὶ χρίσιν διὰ τοῦ ἁγίου Ἐλαίου. Πάντως τὴν τέλεσιν Εὐχελαιίου ταυνῶν, ἀγνοεῖ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὡς καὶ πάντα τὰ παλαιὰ τυπικά. Ὡς ἐκ τούτου ἀγνοεῖται καὶ ὕφ' ἡμῶν—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Πέμπτως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἁγίας ἡμέρας μεσονυκτικὸν ἔ ψάλλεται εἰς τὸ μέσον, ἕως τῆς ἐβδομάδος τῶ Θωμᾶ.—

Εἰς τὸν ὄρθρον σημαίνει ὥραν ζ¹ καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Καὶ εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως, ἀρχόμεθα εὐθὺς τῷ Τρισαγίῳ². Εἶτα τὸν ἐξαψαλμον κατὰ τὸ σύνηδες. Καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἐξαψάλμου πλήρωσιν, τὸ ἀλληλουῖα ἡχ³ ἡδ⁴ καὶ τὸ τῷ ἡχ⁵ ἡδ⁶ Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί, ἐκ τρίτου³. Εἶτα τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Πεντηκοστός. Καὶ ἀρχόμεθα τῷ κανόνος τοῦ κυρίου Κοσμᾶ, ἀνά β' τοὺς εἰρμούς. Τὰ δὲ τῷ ἀνά δ' ἢ ἀνά ε' κατὰ τὴν ποσότητα⁴. Ὑστερον δὲ τὸν εἰρμὸν ὁμῶ οἱ δύο χοροὶ. Ὁ

κανὼν ἡχ⁵ ἡδ⁶ Τμηθεῖση τμᾶται πόντος ἐρυθρός. Ἀπὸ γ' ἡ, ἡ τῆς ἡμέρας καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ κατὰ Πατθαῖον, τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας⁵. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κοντάκιον ἡχ⁶ β', πρὸς τὰ ἄνω ζητῶν. Τὸν ἄρτον λαβὼν, εἰς χεῖρας ὁ προδότης. Εἶτα ἀνάγνωσις⁶. Ἐξαποστειλάριον ἐκ τρίτου Τὸν νυμφῶνά σο βλέπω Σωτήρ μου ἀνεωγμένον⁷. Εἰς τοὺς αἴνους ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς δ' δευτέρως. Συντρέχει λοιπὸν τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἰούδας ὁ παράνομος, Κύριε. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἰούδας ὁ προδότης δόλιος ὢν. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἰούδας ὁ δόλος καὶ δόλιος, ὁ μαθητὴς καὶ ἐπίβηλος. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ⁸ ὁ αὐτὸς Ὁν ἐκήρυξεν ἀμνὸν Ἡσαΐας, ἔρχεται ἐπὶ σφαγὴν ἐκόσιον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ ἡδ⁹, λέγοντες καὶ τοὺς γίχους αὐτῶν. Ἦχος ἡδ¹⁰ Σήμερον τὸ κατὰ τῷ Χριστοῦ πονηρόν. Στίχος: Ὁ ἐσθίων ἄρτους μὴ ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν. Σήμερον ὁ Ἰούδας τὸ τῆς φιλοπτωχείας. Στίχος: Ἐξεπορεύετο ἔξω καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἦχος ἡδ¹¹ Ὁ τρόπος σου δολιότητος γέμει. Στίχος: Λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμῶ, Κύριε, Κύριε, μὴ ἐγκαταλίπης με. Πῆλθεις ὦ πιστοὶ τοῦ δεσποτικῶ. Δόξα, ἡχ¹² ἡδ¹³ Ὁ τρόπος σο δολιότητος γέμει. Καὶ νῦν, ἡχ¹⁴ ἡδ¹⁵ Πίσταγωγῶν σου Κύριε τοὺς μαθητάς:—

Συνάπτομεν δὲ συνθήτως καὶ τὴν δ' ὥραν, ἐν ἣ λέγομεν καὶ τῷ τῆς προφητείας ἡχ¹⁶ γ¹⁷ Ὁ ραπισθεὶς ὑπὲρ γένους ἀνθρώπων. Δόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Καὶ τὴν προφητείαν. Προκείμενον ἡχ¹⁸ δ' Γνώτωσαν ἔθνη ὅτι ὄνομά σοι Κύριος· σὺ μό-

νος ὑψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος: Ὁ Θεός, τίς ὁμοιωθήσεται σοι; Μὴ σιγῆς, μηδὲ καταπραΰνης, ὁ Θεός. Προφητείας Ἱερεμίου τὸ ἀνάγνωσμα Κύριε γνώρισόν μοι καὶ γνώσομαι. Προκείμενον ἦχ ἡδ' Ἐύξασθε καὶ ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ κύκλω αὐτοῦ οἴσασσι δῶρα. Στίχος: Γνωστός ἐν τῇ Ἰουδαία ὁ Θεός, ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ μετὰ τὴν ἐν τῷ νάρθηκι λιτὴν ἀπολυόμεθα:—

Πεῖ γινώσκεις, ὅτι ἡ ἐν τῷ νάρθηκι λιτὴ σχολάζει, ἕως τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντίπασχα. Αἱ δὲ λοιπαὶ ὥραι ψάλλονται τριψάλμοι λιτῶς:—

Περὶ δὲ ὥραν 9 κροσόμενου τῷ συμβόλου συναγόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι καὶ ψάλλομεν τὰς γ' ὥρας ἐν αὐτῷ τριψάλμους. Ἐῖτα τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ ἄνευ μέλους. Τὸ Ἄνες, ἄφες. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ χοντάκιον τῆς ἡμέρας. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Καὶ μετὰ τὴν τούτων συμπλήρωσιν καὶ τὴν συνήθη εὐχήν¹⁰, εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ¹¹:—

Καὶ γινομένου τοῦ Τρισαγίου¹² εἰσέρχεται ὁ προεστὼς, οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ ἐκκλησιαρχὴς ἐν τῷ Βήματι. Καὶ αἴρουσι τὴν ἐνδυτὴν¹³ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Ὡσαύτως καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιπλα τὰ ἐπικείμενα αὐτῇ. Καὶ αὐτὸ τὸ κατὰ σάρκα¹⁴. Καὶ ἀπογυμνοῦσιν αὐτὴν παντελῶς. Καὶ πρῶτον σαροῦσιν αὐτὴν διὰ μούσης¹⁵ καθαρωτάτης. Ἐῖθ' οὕτως ἀποπλύνουσιν αὐτὴν μετὰ χλιαρῶ ὕδατος μεμιγμένου μετὰ ῥοδοστάματος¹⁶ καὶ οἰνάνθης¹⁷. Καὶ μετὰ τὴν ἐκπλυσιν τὸ μὲν ὕδωρ συνάγουσιν εἰς ἄγγος¹⁸, ἀνιμώμενοι¹⁹ τοῦτο σπόγγοις καινοῖς. Καὶ μετὰ τῆτο πάλιν ἀμφιάζουσι τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, ἀλλάσσοντες τὸ κατὰ σάρκα καὶ τὸ ὑποκάτω τῆτο μέγα Ἀντιμήνσιον²⁰, ἐπιτιθέντες ἀντὶ τῆτων ἔτερα. Καὶ τούτων οὕτω τελεσθέντων, ἵσταται ὁ προεστὼς ἔμπροσθεν τοῦ ἁγίου Βήματος, βασιτάζων τὸ ἀπόσταγμα τῆς ἁ-

γίας Τραπεζῆς καὶ χρεῖε πάντας τοὺς ἀδελφούς²¹. Καὶ γινομένης εὐχῆς ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς κελίοις ἡμῶν. Περὶ δὲ ὥραν 12²² σημαίνει τὸ μέγα καὶ συναγόμεθα ἐν τῷ ναῷ καὶ ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικοῦ:—

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλη Πέμπτη, ἑσπέρας εἰς τὸ λυχνικὸν σημαίνει ὥραν 1'. Καὶ εὐλογήσαντος²³ τοῦ ἀρχιερέως ἢ τῷ ἱερέως, ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικοῦ. Μετὰ δὲ τὸν προοιμιακὸν ψαλμὸν γίνεται συναπτὴ ὑπὸ τοῦ ἱερέως²⁴. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα εἰς ἦχ β' ἰσῶμεν γίχως 1'. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀλλάσσει τὴν ἱερατικὴν στολὴν²⁵ ἐξέρχεται καὶ θυμιᾷ. Μετὰ δὲ τὸ ὑποστρέψαι ποιεῖ τὴν προσκομιδὴν. Ἡμεῖς δὲ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας ἦχ β' *Κυντρέχει λοιπὸν, Ἰούδας ὁ παράνομος Κύριε, Ἰούδας ὁ προδότης δόλιος ὢν, Ἰούδας ὁ δεῖλος καὶ δόλιος, Ὁν ἐκήρυξεν ἀμνὸν Ἡσαΐας, δευτεροῦντες αὐτά. Πόξα καὶ νῦν, ἦχ ἡβ' Γέννημα ἐχιδνῶν, ἀληθῶς ὁ Ἰούδας. Ἐισσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Φῶς ἰλαρόν. Ἐσπέρας: Προκείμενον ἦχ δ' Ἐξελοῦ με Κύριε ἐξ ἀνθρώπων πονηρῶ καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς δολίου ρῦσαι με. Στίχος: Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους. Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Ἐῖπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν Καταβάς διαμάρτυραι τῷ λαῷ τῆτω. Προκείμενον, ἦχ βαρυς Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ Θεός καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαι με. Στίχος: Ρῦσαι με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶσόν με. Ἰωβ τὸ ἀνάγνωσμα Ἐῖπε Κύριος τῷ Ἰωβ διὰ λαίλαπος καὶ νεφῶν. Ἐῖτα ἀνάγνωσμα τρίτον, προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Κύριος δίδωσί μοι γλῶσσαν παιδείας. Συναπτὴ μικρά²⁶, τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου ἦχ βαρυς Οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τῷ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Στίχος: Ἴνα τί ἐφφύραξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Ὁ Ἀπόστολος*

πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς·
 Ἄδελφοί, ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου.
 Ἀλληλουϊάριον ἢβ. Μακάριος ὁ συ-
 νιών ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ
 πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. Στίχος
 δ': Οἱ ἐχθροί μου εἶπον κακά μοι· πότε
 ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα
 αὐτοῦ; Στίχος β': Ὁ ἐσθίων ἄρτους μου
 ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ πτερισμόν. Εὐαγγέ-
 λιον κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν, ὁ Κύριος·
 οἶδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα

γίνεται. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ Θεία Λειτουργία
 τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἐντὶ δὲ τοῦ Χε-
 ρουβικου καὶ τοῦ Κοινωνικοῦ καὶ τοῦ
 Πληρωθῆτω, λέγομεν τὸ τῷ τῷ εἰς ἢβ
 ἢβ ἐκ τρίτου²⁷ Τοῦ Δείπνου σου τοῦ μυ-
 στικου σήμερον Γιὲ Θεῶ. Τοῦτο λέγεται
 πολλάκις²⁸ εἰς τὸ Κοινωνικὸν μέχρις ἂν
 οἱ ἀδελφοὶ μετὰσχωσι τῶν Ἁγίων Πυ-
 στηρίων. Μετὰ δὲ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐ-
 χὴν²⁹ γίνεται ὁ Νηπτήρ καὶ ἡ τέττα ἀχο-
 λουθία καθ' ἃ ἐνταῦθα δηλοῦται:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΙΑ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Περί τὴν δευτέραν μεταμεσονύκτιον ὥραν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—
2. Ἄνευ τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ τῶν δύο βασιλικῶν ψαλμῶν (ιβ' καὶ κ'). Μετὰ τὸ Τρισάγιον, Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς. Σημείωσαι ὅτι τὸ Τρισάγιον τοῦτο φάλλεται ἀργῶς, ἵνα θυμιάσῃ ὁ ἱερεὺς τὸν Ναὸν καὶ ἵνα εἴπῃ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία. Τὸ δὲ Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ λέγει πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης χαράπτων τρεῖς σταυροὺς διὰ τοῦ θυμιατοῦ:—
3. Ψάλλομεν τοῦτο δις ἀργὸν εἰς μέλος ἀρχαῖον καὶ ἅπαξ σύντομον:—
4. Ἴνα ἀνέλθωσιν εἰς ιβ' μετὰ δὲ τοῦ εἰρμοῦ (δὶς) εἰς ιδ' καὶ μετὰ τῆς καταβασίας εἰς ιε':—
5. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ ὄρθρου ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἁγίου Εὐαγγελίου ἐστὶ τὸ ἀναγνώ-
 σμα. Ἐπομένως ἀναγνωσθήσεται ἐρμηνευτικὴ ὁμιλία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀναφε-
 ρομένη εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς θείας Λειτουργίας τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ Ματθαίου καὶ πε-
 ριλαμβάνοντος τμήματα ἐκ τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Λουκᾶ.
- Ἄναγιώσκομεν τοίνυν τὴν πβ' (82) ὁμιλίαν εἰς τὸν Ματθαῖον ἧς ἡ ἀρχὴ Βαβαὶ πόση
 ἡ πώρωσις τοῦ προδότου. Εἰ βούλει ἀναγῶναι ἐκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸν Λουκᾶν, μὴ
 κοπιᾷς. Ὁ ἱερεὺς Πατήρ οὐχ ἠρμήνευσε τοῦτον καίτοι κατὰ τὸ λεξικὸν τῆς Σούδας, ἠρμήνευ-
 σε μὲν, ὡς καὶ τὸ κατὰ Μᾶρκον, πλὴν ἀπώλοντο:—
6. Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἡμέρας:—
7. Πρόσχευς εἰς τὴν λεπτομέρειαν. Ἄχρι τῆς χθὲς ἐψάλλομεν «κεκοσμημένον», σήμε-
 ρον ψάλλομεν «ἀνεωγμένον» καὶ τοῦτο ἕνεκα τῆς εἰσόδου εἰς τὰ ἅγια Πάθη:—
8. Ἡ προφητεία κανονικῶς ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν ε' ὥραν, ὡς καὶ ἐν ταῖς προλα-
 βούσαις ἡμέραις. Ἐπειδὴ ὁμως αἱ ὥραι ψάλλονται πλέθον λιταὶ ἐν τῷ νάρθηκι καὶ ὀλίγοι
 εἰσὶν οἱ παρευρισκόμενοι (ἢ καὶ μόνον οἱ διακονηταί) μετετέθη εἰς τὴν α' ὥραν τῇ συν-
 ημμένως τῷ ὄρθρῳ ἀναγιγνωσκόμενη. Ὁ λόγος; Ἴδου ἡ ἀπάντησις· «Δεῖ γινώσκειν, ὅτι
 εἰς τὴν Λαύραν τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα εἰς τὴν α' ὥραν λέγομεν προφητείαν,
 διὰ τὸ μὴ πάντας συνάγεσθαι εἰς τὰς γ' ἢ τὰς στ' ὥρας» (τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν ΙΒ'
 αἰῶνος ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 11):—
9. Ἦγουν περὶ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν:—
10. Τὸ Δι' εὐχῶν:—

11. Ἐκ τῆς ἀποκαθάρσεως τῆς ἁγίας Τραπεζῆς:—

12. Προηγηθέντος τοῦ Εὐλογητοῦ:—

13. Ἐνδυτή: τὸ ὑπερθεὶν πάντων κάλυμμα τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Πρόκειται περὶ τοῦ πολυτελοῦς ἀμφίου τοῦ κατακαλύπτοντος τὰ λοιπὰ ἄμφια τῶν ἐγκαινίων καὶ συμβολίζοντος τὰ ἱμάτια τοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ μεταμορφωθέντος Ἰησοῦ, κατὰ Σφμεῶν τὸν Θεσσαλονίκης (Περὶ τοῦ ἁγίου Ναοῦ κεφ. ριβ'):—

14. Κατὰ σάρκα ἢ κατασάρκιον λινὴ σινδὼν λευκὴ ἐφαπλουμένη ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς μετὰ τὸν καθαγιασμὸν αὐτῆς διὰ τῶν ἐγκαινίων. Δεσμεῖται ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ἄκρων διὰ σχοινίων περίξ τοῦ κίονος τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Συμβολίζει τὴν νεκρικὴν σινδόνα δι' ἧς περιετύλιξαν τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν Ἀποκαθάρσειν ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ καὶ ὁ Νικόδημος:—

15. Μοῦσα, ἀπὸ ῥήματος μάω-μῶ = μάσσω, ἐκμάσσω, καθαρίζω, σκουπίζω. Σπόγγος στρογγυλόσχημος πεπιεσμένος δι' οὐδ' ἀπομάσσει ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος τοὺς τυχόν πεσόντας μαργαρίτας ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Ἐνταῦθα πρόκειται ἀναμφιβόλως περὶ μούσης μεγαλυτέρου μεγέθους:—

16. Ῥοδόσταγμα καὶ Ῥοδόστακτον = ἀπόσταγμα ἐκ φύλλων ῥόδων καὶ ὕδατος:—

17. Οἰνάνθη = ἄρωμα παρασκευαζόμενον ἐκ τῶν ἀνθέων τῆς ἀγρίας ἀμπέλου (κοινῶς γρέντζελα):—

18. Ἄγγος = ἀγγεῖον, δοχεῖον:—

19. Ἀνιμῶμαι, ἐκ τοῦ ἀνιμάω = τραβῶ ἐπάνω, ἀνασύρω καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἐκμάσσω, ἀποσπογγίζω:—

20. Ἀντιμήνσιον, λέξις ἑλληνολατινικὴ, ἀντὶ καὶ mensa = τράπεζα. Ἄρα ἀντιμήνσιον = ἀντὶ τῆς τραπέζης. Σανὶς ἢ ὕφασμα καθηγιασμένα μετὰ καὶ ἱερῶν λειψάνων, εἰς τὸ τελειῖσθαι ἐπ' αὐτῶν τὴν θείαν Ἱερουργίαν ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας Κυρίου. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ μεγάλου ὑφάσματος ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ σταυρὸν τὸ ὅποιον ἐτοποθετεῖτο πρῶτον ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ἁγ. Τραπεζῆς:—

21. Ἡ ἐκπλοῦσις τῆς ἁγίας Τραπεζῆς κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην ἦν ἔθος παλαιόν. «Χρὴ γινώσκειν ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς τριτοέκτης γίνεται κατάπλοσις τῆς ἁγίας Τραπεζῆς» (τυπικὸν Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκῆ Ι, 129). «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δεῖ εἰδέναι, ὡς μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς τριθέκτης γίνεται ἡ κατάπλοσις τῆς ἁγίας Τραπεζῆς» (τυπικὸν Ι' αἰῶνος, αὐτόθι, σ. 191).

Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν γίνεταί που ἡ τοιαύτη ἀκολουθία τῆς ἐκπλοῦσεως. Ἡ μὲν ἐνδυτὴ ἐξαλλάσσεται τακτικῶς ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ὑποκείμενα αὐτῇ.

Ἐπίσης ἀγνοοῦμεν ἐὰν ἡ τάξις αὕτη ἐτηρεῖτο κατ' ἔτος ἢ ἀνὰ δύο ἢ τρία ἢ καὶ περισσότερα ἔτη. Ἐξ ὧν ἀναγινώσκομεν συμπεραίνομεν ὅτι μᾶλλον ἐτελεῖτο κατ' ἔτος, ἀλλ' οὐχὶ παντοῦ.

Τὰ περὶ τοῦ «ἀποκομβίου» τῶν αὐτοκρατόρων εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ὡς ἄσχετα πρὸς τὰς τυπικὰς διατάξεις καταλιμπάνονται:—

22. Ἦγουν περὶ δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν, ἢ καὶ ὀλίγον ἀργότερον. Πρόσχετος ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ὥρας γίνεται κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν. Ἐὰν ἔχη εἰσαχθῆ ἡ θερινή, πρόσθετος εἰσέτι μίαν ὥραν:—

23. Διὰ τοῦ Εὐλογητοῦ ὁ Θεὸς κατὰ τὴν παλαιὰν τάξιν, ἢ διὰ τοῦ Εὐλογημένη ἢ βασιλεία κατὰ τὴν νεωτέραν. Σημείωσαι δ' ὅτι ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ ἀρχιερεὺς θυμιᾷ τὴν ἁγ. Τράπεζαν, τὸν ἅγιον, τὰς εἰκόνας τοῦ τέμπλου καὶ τὸν λαὸν λέγων τὸ Ἐν τάφῳ σωματικῶς

καὶ τὰ ἐξῆς. Ταῦτα ἀνήκουσι εἰς τὸ πρὸ τῆς θείας Λειτουργίας θυμίαμα καὶ οὐχὶ εἰς τὸ τέλος τῆς προσκομιδῆς. Ἡ προσκομιδὴ τελεῖται σήμερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν στιχηρῶν καὶ τῶν προφητειῶν, ὡς εὐθὺς ἀμέσως ῥηθήσεται. Σημεῖωσαι προσέτι ὅτι λειτουργοῦντος ἀρχιερέως αὐτὸς ποιεῖ τὸν Εὐλογητὸν καὶ οὐχὶ ὁ ἱερεὺς, ὡς συμβαίνει κατὰ τὴν ἡμερινὴν θ. Λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἢ τοῦ Μεγ. Βασιλείου. Ἰστέον δ' ὅτι ἡ θεία αὕτη Λειτουργία τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται διὰ πενήθρους μελαίνης στολῆς ἢ κατ' οἰκονομίαν διὰ πορφυρᾶς—

24. Ἡ ὑπὸ τοῦ διακόνου, εἴ ἐστιν—

25. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐποίησεν Εὐλογητὸν δι' ἐπιτραχηλίου μόνον. Ἡ ἀκολουθία αὕτη τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς σήμερον ἤρχιζεν διὰ τοῦ Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὡς εἴπομεν. Ἡ θεία Λειτουργία ἄρχεται πολὺ ἀργότερον διὰ τῆς εὐχῆς τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου. Ὅρθῃ λοιπὸν ἢ παλαιὰ αὕτη πρᾶξις, ἀλλὰ τίς τολμᾷ ἵνα ἐπαναφέρῃ ταύτην;

Ψάλλεται δὲ κεκραγᾶριον ἀργὸν ἢ ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἢ τὸ τοῦ Βαλασίου τοῦ Νομοφύλακος ἢ τὸ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου—

26. Ἦγουν Ἔτι καὶ ἔτι. Ἀντιλαβοῦ. Τῆς Παναγίας Ἀχράντου. Ἡ εὐχὴ τοῦ Τρισαγίου καὶ ἡ ἐκφώνησις Ὅτι ἅγιος εἶ. Τὸ λεγόμενον Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (ἀπλῶς) οὐκ ἔστι συναπτὴ μικρά—

27. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς τὸ Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ, ἐπανελαμβάνετο τρεῖς διότι δὲν εἶχε τονισθῆ εἰς ἀργὸν παπαδικὸν μέλος. Τονισθέντος ἀργότερον ὑπὸ μουσικοδιδασκάλων ψάλλεται ἅπαξ. Ἴσως ὁμως τὸ «τρεῖς» ἵνα σημαίνει ὅτι ψάλλεται τρεῖς μὲν, ἀλλ' εἰς διαφορετικὰς στιγμὰς. Μίαν ἀντὶ Χερουβικοῦ, μίαν ἀντὶ Κοινωνικοῦ καὶ μίαν ἀντὶ τοῦ Πληρωθῆτω. Πρόσχευς δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβῆν τάξιν, μετὰ τὸ Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου ψάλλομεν Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν, Εἶδομεν τὸ φῶς—

28. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θ. Κοινωνίας ψάλλεται εἰς ὕφος κλιτόν, ὡς τὸ τοῦ Ἀποστόλου. Σημεῖωσαι δὲ καὶ τὴν λεπτομέρειαν ταύτην, τὴν ἐνέχουσαν ὁμως θεολογικὸν βάθος. Οὐ ψάλλομεν Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἀλλὰ Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Τὸ «ὅταν ἔλθῃς» ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ληστοῦ ἐν τῷ σταυρῷ, ὡς προσδοκῶντος τὴν ἔλευσιν τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου. Ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι μετὰ τὴν εἰς Ἄδου Κάθοδον, τὴν Τριήμερον Ἐξανάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς Ἀνάληψιν ὁ Κύριος εὐρίσκεται ἐν τῇ βασιλείᾳ Αὐτοῦ, διὸ καὶ καταλιμπάνομεν τὸ Ὅταν ἔλθῃς.

Οὕτω φέρεται ἐν τοῖς μουσικοῖς κειμένοις, οὕτω καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς Τριωδίοις—

29. Ἦτις ἐστὶν Ὁ θυσίαν αἰνέσεως καὶ λατρείαν εὐάρεστον. Εὐχὴ ἀναγινωσκομένη δὲ σακίς τελεῖται θ. Λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ οὐχὶ μόνον ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ—

Εἶδησις τοῦ Νιπτηροῦ¹, τῆς ἀγίας καὶ
Μεγάλῃ Πέμπτῃ.

Κεφαλαιον ΜΒ'

Εξέρχεται ὁ ἱερεὺς, καθὼς ἐστιν ἡλλαγμένος μετὰ χαιμπάδων καὶ θυμιατοῦ, ἔξω τῶν μεγάλων πυλῶν τοῦ ναοῦ², τῆς λεκάνης τοῦ νιπτηροῦ προεστρεπισθείσης παρὰ τοῦ ἐκκλησιαρχοῦ. Ταχθέντων δὲ ἀδελφῶν ἰβ', τῶν μελλόντων νιφθῆναι παρὰ τῷ προεστῶτος, ἐφ' ὧν ἐπάναγκες εἶναι τόν τε πυλωρόν, καὶ τὸν οἰκονόμον³, συνερχόμεθα τῷ ἱερεὶ ἅπαντες ψάλλοντες τὸν Πεντηχοστόν. Καὶ μετὰ τὴν τότε συμπλήρωσιν, λέγομεν ἐκ τοῦ κανόνος τῆς Π. Πέμπτῃς Ϟ ε' Ϟϛ ἢ β' Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδόμενοι, Ἡ τὸ ἄσχετον κρατῶσα. Μαθηταῖς ὑποδεικνύει. Εἶτα τὰ ἰδιόμελα τοῦ Νιπτηροῦ. Πληρουμένων δὲ τῶν λέγει ὁ ἱερεὺς συναπτήν:-

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τοῦ εὐλογηθῆναι καὶ ἁγιασθῆναι τὸν νιπτηρα τοῦτον τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ

Κυρίου δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς. Ὑπὲρ τοῦ γενέσθαι αὐτὸν εἰς ἐκπλυσιν τοῦ ῥύπου τῶν πταισμάτων ἡμῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν⁴. Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός. Τῆς Παναγίας ἀχράντος. Ἐκφώνησις Ὅτι σὺ εἶ ἡ κάθαρσις τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, ἐπεύχεται μεγαλοφώνως ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην:-

Θεὲ ὑπεράγαθε, ὁ ἀπόστολος τῇ Θεότητι, ὁ ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, ὑπηρέτης σχῆμα ἀναλαβὼν καὶ εἰς ὑποτύπωσιν σωτηρίου ταπεινώσεως, τοὺς τῶν μαθητῶν σὺ πόδας, ἀχράντοις σου χερσὶν ἀπονίψασθαι καὶ λεντίῳ ἐκμάξας, ἐπίδε καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἀναξίτους δούλους σου, τοὺς τῆς τοιαύτης συγκαταβάσεως μιμνήσκοντες τὸ ὑπερένδοξον. Καὶ ἀξίωσον τοὺς τῆς σαρκὸς μολυσμοὺς ἀπονίψασθαι ἡμᾶς καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ρυτῶδες, διὰ τῆς τοῦ ὕδατος τότε προσψαύσεως. Χάρισαι ἡμῖν τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἀόρατον ἐπιφοίτησιν. Ἀσφάλισαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ τηρῆντος πτέρναν, ὄψεως δολεροῦ. Ἴνα καθαροὶ γενομένοι, λατρεύσωμεν εὐπροσδέκτως σοι, ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ διαβαίνοντες. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν:-

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε. Καὶ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς μυστικῶς:-

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὑποδείξας ἡμῖν μέτρα ταπεινώσεως, ἐν τῇ οἰκείᾳ καὶ πανυψίστῳ σοι συγκαταβάσει, καὶ τὸν ἔσχατον τῇ προθέσει, πρῶτον ἀγορεύσας, χαρίτωσον ἡμᾶς ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους διακονίᾳ, ὑψώσον ἡμᾶς Δεῖα ταπεινώσει, διατήρησον ἀρρύπτωτους νιπτομένους αἰεὶ δάκρυσι, καθαιρομένους τῷ φωτισμῷ τῆς

καθαρικῆς σε χάριτος. Ἴνα εἰλικρινῶς σοι πάντοτε προσπίπτοντες, εὐρωμεν ἔλεος καὶ οἰκτιρμὸν ἐν τῷ φοβερῷ σου βήματι. Ἐκφώνησις Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σε Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζῶποιῳ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν:—

Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν, λέγοντος τῷ ἱερέως Ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ, κάθηνται οἱ μέλλοντες νιφθῆναι ἐν τοῖς προετοιμασθεῖσι σκάμνοισι⁵. Καὶ τοῦ ἱερέως ἀρχομένῳ λέγειν τὸ Εὐαγγέλιον τὸ δ' τῷ Νιπτήρῳ, ἴσταται ὁ προεστῶς ποιῶν ὡς περιέχει τὸ Εὐαγγέλιον. Ὅτε ἔν λέγει, *Τίθησι τὰ ἱμάτια*⁶, ἀποτίθησι καὶ αὐτὸς τὸν μανδύαν⁷. Ὅτε δὲ λέγει, *Λαβὼν λέντιον διεζώσατο*, λαβὼν τὸ σάβανον⁸, ζώνουσιν ἑαυτὸν. Ὅτε δὲ λέγει, *Εἶτα δὲ βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτήρα*, βάλλει καὶ αὐτὸς ὕδωρ χλιαρόν⁹. Καὶ αὖθις λεγομένου, *Καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν*, ἄρχεται καὶ αὐτὸς νίπτειν¹⁰ ἀπὸ τοῦ πυλωρῶ μέχρι τοῦ οἰκονόμου καὶ τῷ ἐκκλησιάρχῳ, ἰβ'. Καὶ ὅταν λέγη, *Καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ*, ὃ ἦν διεζωσμένος, καὶ αὐτὸς ἐκμάσσει ἐνὸς ἐκάστου τῶν νιπτομένων τοὺς πόδας καὶ ἀσπάζεται αὐτὸς. Ὅτε δὲ ἔλθῃ εἰς τὸν οἰκονόμον τότε ἀναγινώσκει ὁ ἱερεὺς τὸ λογιπὸν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ λέγει, Ἐρχεται ἔν πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος. Τότε ἔν ὁ οἰκονόμος λέγει Κύριε, σὺ μὲ νίπτεις τοὺς πόδας; Ὁ δὲ προεστῶς λέγει Ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ ἔκ οἶδας ἄρτι. Γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. Ὁ δὲ οἰκονόμος αὖθις Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ πάλιν ὁ προεστῶς Ἐάν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμεῦ. Ὁ δὲ οἰκονόμος πάλιν Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. Ὁ δὲ προεστῶς λέγει Ὁ

λεχουμένος ὁ χρεῖαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὄλος. Καὶ καθ' ἑξῆς πληροῖ τὸ τοιοῦτον Εὐαγγέλιον. Μετὰ δὲ τὸ νίψασθαι πάντας ζώννυται μὲν τὴν σινδόνα ὁ προεστῶς, περιβάλλεται δὲ καὶ τὸν μανδύαν αὐτῷ. Καὶ μεθισταμένου τοῦ ἱερέως, ἴσταται αὐτὸς ἐν τῷ ἀναλογίῳ. Καὶ ἐκφωνῶντος τοῦ ἱερέως Ὑπὲρ τῷ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως, ἀναγινώσκει ὁ ἱερεὺς εἰς ἐπήκοον πάντων τὸ β' Εὐαγγέλιον τοῦ Νιπτήρος. Τῷ χαίρῳ ἐκεῖνω, ὅτε ἐνιψεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὸ Εὐαγγέλιον, λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην:—

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κατὰ τὸ πολὺ ἑλεός σε, κενώσας ἑαυτὸν καὶ μορφὴν δόλου λαβὼν, ὁ κατὰ τὸν χαίρον τῷ σωτηριώδους καὶ ζῶποιου σε καὶ ἐκρυσίει πάθους συνδειπνήσαι καταξιώσας τοῖς ἁγίοις σε μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, καὶ μετὰ τῷτο λεντίῳ περιζώσας σεαυτὸν καὶ νίψας τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, ὑπόδειγμα ταπεινοφροσύνης καὶ ἀγάπης τῆς εἰς ἀλλήλους διδοὺς αὐτοῖς, καὶ εἰπὼν, καθὼς ἐποίησα ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε ἀλλήλοις αὐτὸς καὶ νῦν, Πέσοπα, ἐν μέσῳ τῶν ἀναξίων δόλων σου, τῶν τῷ σῷ ὑποδείγματι παρακορουθόντων γενόμενος, ἀπόσμιξον πάντα σπύλον καὶ ρυτίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἵνα ἀπονησάμενοι τὸν κολληθέντα ἡμῖν παραπτωμάτων κονιορτόν, καὶ τῷ λεντίῳ τῆς ἀγάπης ἐκμάξαντες, δυναθῶμεν εὐαρεστεῖν σοὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ εὐρεῖν χάριν ἐνώπιόν σε. Ὅτι σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων τὰ σύμπαντα Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ζῶποιῳ σε Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν:—

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς εὐχῆς χροῖονται πάντες ἐκ τοῦ νίματος τῶν ἀδελφῶν. Εἶθ' οὕτως εἰσερχόμεθα εἰς τὸν ναόν, ψάλ-

λοντες $\pi\epsilon\theta$ Ρυθθέντες πόδας και προκαθαρθέντες, και δευτεροῦμεν αὐτό. Ζήτηι εἰς τὴν ε' ϕ τοῦ τριωδίου τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. Καὶ μετὰ τὸτο λέγομεν τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίᾱ*, καὶ λέγομεν τὸ *Εὐλογῆσω τὸν Κύριον*. Εἶτα διδοται τὸ κατακλαστὸν τοῖς ἀδελφοῖς και ἀπόλυσις. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν μεταμ-

βανομεν οἴνου και ἐλαίᾱ¹¹. Τὰ δὲ ἀπόδειπνα ψάλλομεν ἐν τοῖς κελλίοις ἡμῶν:—

Στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ Νιπτῆρος. Ἦχος α' Ὁ λεντίῳ ζωσάμενος, $\eta\chi$ β' Μεγάλης εὐεργεσίας, $\eta\chi$ ὁ αὐτὸς Ὁ Πέτρος ἠλαβεῖτο, $\eta\chi$ $\pi\delta$ Σήμερον ὁ ἀπρόσιτος τῆ οὐσία, $\eta\chi$ $\eta\beta$ Συνέφερε σοι Ἰούδα, $\eta\chi$ $\pi\delta$ Νυσταγμῶ διαβολικῶ¹²:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΒ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἡ ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος ἐτελεῖτο κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην εἰς πάσας τὰς μεγάλας Μονὰς τοῦ Ὁρθοδόξου κόσμου. Τοῦ χρόνου προϊόντος και τῆς λειψανδρίας ἀνατειλάσης, ἡ ἀκολουθία αὕτη περιωρίσθη ἵνα τελεῖται μόνον ἐν Ἱεροσολύμοις και ἐν Πάτμῳ. Καὶ ἐκεῖ μὲν προεξάρχει ὁ πατριάρχης, ἐνταῦθα δὲ ὁ καθηγούμενος.

Ἀπόπειραι ἀναβιώσεως ἀπαιτοῦσι σοβαρότητα και εὐλάβειαν. Τὰ ὄρια μετὰξὺ σοβαροῦ και γελοίου εἰσὶν ἀκαθόριστα και ῥευστά. Ἐπίσης μὴ γένοιτο ἵνα ἡ ἀκολουθία αὕτη γίνῃ μέρος «τουριστικοῦ» προγράμματος:—

2. Ἐν τῷ αἰθρίῳ δηλονότι:—

3. Κάθηνται ἐπὶ σκιμποδίων ἕξ ἐκ δεξιῶν και ἕξ ἐξ εὐωνύμων. Εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου εἰσὶ μετ' ἐπιτραχηλίου και φελωνίου (ἐρυθρῶν) και κουκουλίου, εἰ δὲ ἀπλῶς μοναχοὶ μετὰ μανδύου, σχήματος και κουκουλίου.

Καὶ ὁ μὲν πυλωρός (ὁ πορτάρης δηλονότι) κάθηται πρῶτος ὡς ἐπέχων τὸν τοῦ Ἰούδα τόπον, ὁ δὲ οἰκονόμος τελευταῖος ὡς ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ ἀποστόλου Πέτρου:—

4. Τὴν δέησιν ταύτην πρὸ τῆς δεήσεως Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς, λέγομεν:—

5. Σκάμνος: ἐκ τοῦ λατινικοῦ scamnum = βᾶθρον, κάθισμα, σκαμνί. Κάθισμα ἄνευ ἐρεσινώτου:—

6. Ἰστέον ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκειται βραδέως ἢ και ἐπαναλαμβάνεται ἐν τισὶ φράσεσι, ἵνα δυνηθῶσιν οἱ μετέχοντες ῥυφθῆναι πόδας:—

7. Ὁ προεστὼς ἡγούμενος ἄρα δὲν ἱεροφορεῖ ἔστω και ἐὰν ἦ πρεσβύτερος. Ἐκτὸς ἐὰν αὐτὸς ἐστὶν ὁ προϊερούργησας:—

8. Σάβανον: ἐκ τοῦ λατινικοῦ savanum = ὕφασμα ἐκ λινοῦ ἢ ἐκ βάμβακος πρὸς ἀπόμαξιν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ. Ὑφασμα λευκὸν πρὸς περιτύλιξιν σώματος νεκροῦ:—

9. Διὰ τὸ τοῦ καιροῦ κρυμῶδες:—

10. Πρόσχες ὅτι ἡ νίψις τῶν ποδῶν πρέπει ἵνα ἦ πραγματικὴ και οὐχὶ ἐπίπλαστος ἢ συμβολικὴ ὡς ὁ πάπας ποιεῖ. Ἡ ἀρχαία τάξις ἀπαιτεῖ ἵνα ἀμφότεροι οἱ πόδες νίπτωνται ἐν τῷ νιπτῆρι ἕως ἀστραγάλων τουλάχιστον και εἶτα ἐκμάσσεσθαι. Εἰς Ἱεροσόλυμα ῥίπτει ὁ πατριάρχης ἐκ τοῦ χερνιβοξέστου ὀλίγον ὕδωρ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δεξιοῦ ποδός, τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο ἐκρέει εἰς τὸν νιπτῆρα τὸν ὑποκάτωθεν τοῦ ποδός. Εἶτα ἀποσπογγίζει τῷ λεντίῳ, και ἀσπάζεται αὐτόν.

Σημείωσαι ὅτι ἡ νίψις τῶν ποδῶν ἔνεκα τῆς πολυώρου ἢ και πολυημέρου ὁδοιπορίας ἦν τι τὸ σύνθηρες διὰ τὸν οἰκοδεσπότην ἢ τὴν οἰκοδέσποιναν. Ὅρα και τὴν ἀποστροφὴν τοῦ Κυρίου πρὸς Σίμωνα τὸν Φαρισαῖον «εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς

πόδας μου οὐκ ἔδωκας» (Λουκᾶ Ζ', 44). Καθῆκον δὲ ἦν τῶν χηρῶν (τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου πρωτοχριστιανικοῦ τάγματος) τὸ νίπτειν ἀγίων πόδας (Α' Τιμ. Ε', 10). Ἅγιος δὲ πᾶς χριστιανὸς ἦν:—

11. Ἐρχόμεθα τανῦν εἰς τὸν Γόρδιον δεσμόν. Καταλύομεν τῇ ἀγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον ἢ οὐ; Κατὰ τὸν ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην οὐ. Καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν τούτου εἰς τὸν κθ' κανόνα τῆς 5' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Αἱ Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων (διὰ Κλήμεντος Ῥώμης) λέγουσι: «Ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν τοῦ Πάσχα νηστεύετε, ἀρχόμενοι ἀπὸ Δευτέρας μέχρι τῆς Παρασκευῆς καὶ Σαββάτου, μόνῳ χρώμενοι ἄρτῳ καὶ ἄλῃ καὶ λαχάνοις καὶ ποτῶ ὕδατι, οἴνου δὲ καὶ κρεῶν ἀπέχεσθε ἐν ταύταις· ἡμέραι γὰρ εἰσι πένθους, ἀλλ' οὐχ ἑορτῆς. Τὴν μέντοι, Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον ὀλόκληρον νηστεύσατε, οἷς δύναμις πρόσεστιν τοιαύτη, μηδενὸς γευόμενοι μέχρις ἀλεκτοροφωνίας νυκτός» (Βιβλίον ε', κεφ. 18).

Ὁ κθ' κανὼν τῆς 5' Οἰκουμενικῆς ἀναφέρεται εἰς συνήθειαν τῆς ἐν Καρχηδόνι Ἐκκλησίας καθ' ἣν κατὰ τὴν Μεγ. Πέμπτῃν πρῶτον ἤσθιον καὶ εἶτα ἐλειτούργουν καὶ μετελάμβανον. Ὁ κανὼν ἀπαγορεύει αὐτὴν τὴν συνήθειαν διότι ἡ λύσις τῆς νηστείας τῆς Μεγ. Πέμπτῃς κατὰ τὸν τρόπον ὅπου ἐγένετο ἠτίμαζε πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστήν. Τοῦτο ἀπαγορεύει καὶ ὁ ν' κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοπικῆς Συνόδου, ἐπιβάλλων ξηροφαγίαν καθ' ἅπασαν τὴν Τεσσαρακοστήν.

Ἄλλ' ὅπως καταλύομεν εἰς οἰνέλαιον κατὰ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν μνήμην τῆς α' καὶ β' εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀγίων Μ' Μαρτύρων, ὡς καταλύομεν εἰς ἰχθὺν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὴν τῶν Βαΐων οὕτω πως καταλύομεν εἰς οἰνέλαιον τῇ Μ. Πέμπτῃ, ὡς οὐσὴ ἑορτῇ δεσποτικῇ καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀποσίας καὶ ἀσιτίας τῶν δύο ἐπομένων ἡμερῶν.

Διὸ καὶ τὰ τυπικὰ τῶν ἱερῶν Μονῶν συνιστῶσιν αὐτὴν τὴν κατάλυσιν. Καὶ ἵνα μὴ νομισθῶμεν ὅτι ἀοριστολογοῦμεν παραθέτομεν δείγματα τινὰ ἀψευδῆ.

«Ἐσθίομεν δὲ καὶ ἔλαιον καὶ οἶνῳ χρώμεθα καὶ εὐθύς ἅμα τοῦ γεύσασθαι ἀναπαυόμεθα» (Δ/σκη I, 550, τυπικὸν Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος).

«Μόνῃς τῆς Μεγάλῃς Πέμπτῃς ἐπιδεχομένης τὴν δι' ἐλαίου παράκλησιν» (αὐτόθι, 670, τυπικὸν Μονῆς Παντοκράτορος Κων/πόλεως ΙΒ' αἰῶνος).

«Τὴν δὲ ἀγίαν καὶ Μεγάλῃν Πέμπτῃν ἐσθίομεν μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου καὶ οἶνον καλὸν πίνομεν διὰ τὴν ἀγρυπνίαν, ἣν τοῦ ἀγίου Πάθους τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτελέσαι μέλλομεν. Καὶ γὰρ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐσπέρας τῆς Μ. Πέμπτῃς ἄχρι βαθείας νυκτός τοῦ ἀγίου Μεγάλου Σαββάτου οὐδὲν τὸ σύνολον γευόμεθα» (αὐτόθι, 820, τυπικὸν ΙΒ' αἰῶνος).

«Ἐν τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἐσθίομεν ἔλαιον» (αὐτόθι III, 323, τυπικὸν τοῦ 1528).

«Τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἐσθίομεν εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον. Τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ μένομεν ἄσιτοι ἕως τῆς Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου» (ἦτις γίνεται τὸ ἐσπέρας καὶ οὐχὶ τὸ πρωῖ, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ), (αὐτόθι III, 555, τυπικὸν Μονῆς τοῦ Φιλοθέου τοῦ 1813).

Ἐκτρεπόμεθα βεβαίως ὡς βέβηλον κενοφωνίαν τὴν διάταξιν τοῦ τυπικοῦ τῆς Κρυπτοφέρρης τοῦ 1300 (αὐτόθι, I, 910), καθ' ἣν «παράκλησιν ἔχομεν τῇ ἀγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἐν τῇ τραπέζῃ μαγειρίας β' λαχάνων καὶ ἐρεβίνθων, ἰχθύας δὲ καὶ καλὴν ὑποκερασίαν».

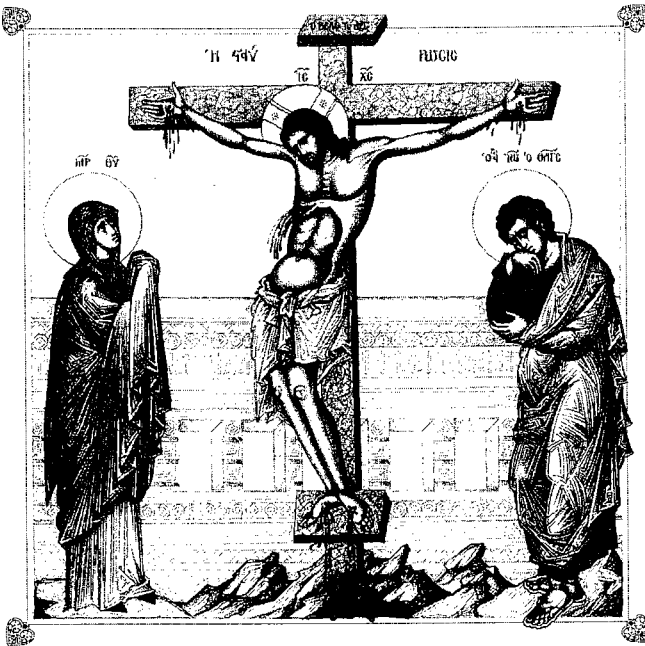
Παρατηρήσεις δύο:

α) Τὰ ἀναφερόμενα τυπικὰ εἰσι μετὰ τὸν Ι' αἰῶνα. Διείδον οἱ πατέρες ὅτι ἡ ἀσιτία,

ἡ ἀποσία, ἡ κόπωσις τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἀδύνατον ἦν ἵνα ἀνυθῆ, ἐὰν δὲν προηγείτο ἐνίσχυσίς τις. Διότι κατὰ τὸ ψαλμικὸν «Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας καὶ ἡ σὰρξ μου ἠλλοιώθη δι' ἔλαιον» (ψαλμ. ρή, 24).

β) Ἡ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου γίνεται ἅπαξ μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἥτις τελεῖται τὸ ἀπόγευμα. Αὕτη ἡ κατάλυσις ἀναμένεται ὑπὸ τῶν πατέρων ὡς μάννα ἐξ οὐρανοῦ·—

12. Ταῦτα ὑπάρχουσι καὶ ἐν τοῖς ἐντύποις Τριωδίου:—

Εἰδησις τῆς ἀγχουρίας
τῶν ἁγίων καὶ σωτηριωδῶν Παθῶν
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλη Πέμπτη ἐσπέρας, σημαίνει ὥραν δευτέραν τῆς νυκτός¹. Καὶ συναχθέντων ἡμῶν ἐν τῷ ναῷ καὶ εὐλογήσαντος² τὸ ἱερέως, ψάλλομεν τὸν ἐξάψαλμον. Ἐῖτα συναπτή μεγάλη. Τὸ ἀλληλουῖα εἰς ἡΨ ἡδ' καὶ τὸ πϞ ἐκ τρίτου Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί. Λέγομεν δὲ τοῦτο ἐκ τρίτου ἀργῶς³ καὶ μετὰ μέλους, εὐρύθμως⁴. Ἐῖτα συναπτή μικρά⁵. Καὶ δίδονται κηρία τοῖς ἀδελφοῖς παρὰ τοῦ ἐκαλησιάρχη⁶, καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς⁷ Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιοθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου. Καὶ ἀνα-

γινώσκει τὸ δ' Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης τῶν ἁγίων Παθῶν. Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην· Ἐῖπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτῶ μαθηταῖς· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Τέλος· εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταί αὐτῶ. Καὶ πληρῶμενοι τοῦ Εὐαγγελίου λέγομεν Πόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου Κύριε, δόξα σοι⁸. Καὶ εὐθύς ψάλλομεν τὰ ἀντίφωνα δευτερόντες αὐτὰ ἅπαντα⁹. Ἀντίφωνον δ', ἡΨ ἡδ' Ἀρχοντες λαῶν συνήχθησαν. Ἦχος ὁ αὐτὸς Λόγον παράνομον. Ἦχος ὁ αὐτὸς Τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν. Πόξα καὶ νῦν, Ϟ, ἡΨ ὁ αὐτὸς Παρθένος ἔτεκες ἀπειρόγαμε. Ἀντίφωνον β', ἡΨ ἡδ' Ἐδραμε λέγων ὁ Ἰδδας. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἐν ἐλέει τὸν Θεὸν θεραπεύσωμεν. Πόξα καὶ νῦν, Ϟ ἡΨ ὁ αὐτὸς Ὁν ἔτεκες Παρθένε. Ἀντίφωνον γ', ἡΨ β' Διὰ Λαζάρου τὴν ἐγερσιν. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἐν τῷ δείπνῳ σου Χριστέ ὁ Θεός. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἰωάννη ἐρωτήσαντι. Ἦχος ὁ αὐτὸς Εἰς πεντάκοντα ἀργύρια. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ἐν τῷ νιπτηρί σου Χριστέ ὁ Θεός. Ἦχος ὁ αὐτὸς Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε. Πόξα καὶ νῦν, Ϟ Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων. Καὶ τὸ ϡ. Οὐ καθήμεθα δὲ ἐν τοῖς τοῖστίοις ϡ, διὰ τὸ τὸν ἱερέα θυμῶν¹⁰ τὸ ἅγιόν Βῆμα, ἀλλ' ἱστάμενοι ψάλλομεν αὐτά. Ἦχος βαρὺς Ἐν τῷ δείπνῳ τοὺς μαθητάς. Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς τὸ δεύτερον Εὐαγγέλιον, κατὰ Ἰωάννην· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῶ χειμάρρου. Τέλος· ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ Πάσχα. Ἀντίφωνον δ', ἡΨ ἡδ' Σήμερον ὁ Ἰούδας. Ἦχος ὁ αὐτὸς Σήμερον ὁ Ἰδδας παραποιεῖται. Ἦχος δ' Τὴν φιλαδέλφειαν κτησώμεθα. Πόξα καὶ

νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Πεδοξασμένα περι σου. Ἄντιφωνον ε', ἡχὸς ἡβ' Ὁ μαθητῆς τῷ διδασκάλῳ.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Σήμερον ἔλεγεν ὁ κτίστης ἕρανου καὶ γῆς. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς Ἡ ἀρρήτως ἐπ' ἐσχάτων συλλαβοῦσα.* Ἄντιφωνον γ', ἡχὸς βαρυς *Σήμερον ῥηγορεῖ ὁ Ἰσδάς.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Σήμερον τῷ Σταυρῷ προσήλωσαν.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Κύριε ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἐκίσσιον.* Δόξα καὶ νῦν, ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Χαῖρε Θεοτόκε ἢ τὸν ἀχώρητον. Κάθισμα, ἡχὸς βαρυς Ποῖός σε τρόπος Ἰσδά.* Εὐαγγέλιον γ' κατὰ Ματθαῖον *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ στρατιῶται κρητήσαντες τὸν Ἰησοῦν. Τέλος ἔκραυσε πικρῶς.* Ἄντιφωνον ζ', ἡχὸς ἡδ' *Τοῖς συλλαβῶσι σε παρανόμοις.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Τρίτον ἀρνησάμενος ὁ Πέτρος.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Ὡς πύλην σωτήριον.* Ἄντιφωνον η', ἡχὸς β' *Εἶπατε παράνομοι.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Σταυρωθήτω ἔκραζον.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Ὅτι οὐκ ἔχομεν παράρησιαν.* Ἄντιφωνον ς', ἡχὸς γ' *Ἔστησαν τὰ τριάνοντα ἀργύρια.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ἔδωκαν εἰς τὸ βρωμά μου χολήν.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Οἱ ἐξ ἐθνῶν ὑμνοῦμέν σε.* Κάθισμα ἡχὸς ἡδ' *Ὡ πῶς Ἰσδάς ὁ ποτέ σου.* Εὐαγγέλιον δ', κατὰ Ἰωάννην *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἄγρσι τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα.* Τέλος *παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ.* Ἄντιφωνον ι', ἡχὸς ἡβ' *Ὁ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ὁ μαθητῆς ἠρνήσατο.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Εἰρήνευσον τὸν κόσμον.* Ἄντιφωνον ιδ', ἡχὸς ἡβ' *Ἄντι ἀγαθῶν ὧν ἐποίησας Χριστέ.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ἐπὶ τῇ περδοσίᾳ.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Οὔτε γῆ ὡς ἐσεισθῆ.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ Θεὸν ἐκ σῶ σαρκωθέντα ἐγνωμεν. Ἄντιφωνον ιβ', ἡχὸς ἡδ' *Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Σήμερον τοῦ ναῶ τὸ καταπέτασμα.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Οἱ νομοθέται τοῦ Ἰσραήλ.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Χαῖρε ἢ*

*πύλη τῶ Βασιλέως. Κάθισμα, ἡχὸς ἡδ' Ὅτε παρέστης τῷ Καϊάφα ὁ Θεός. Εὐαγγέλιον ε' κατὰ Ματθαῖον *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἰδὼν Ἰσδάς. Τέλος ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.* Ἄντιφωνον ιγ', ἡχὸς ἡβ' *Τὸ ἄθροισμα τῶν Ἰσδαίων.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ὅν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς Θεοτόκε ἢ τεκοῦσα διὰ λόγου.* Ἄντιφωνον ιδ', ἡχὸς ἡδ' *Κύριε, ὁ τὸν λησπὴν συνοδοιπόρον λαβῶν.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Μικρὰν φωνὴν ἀφῆκεν.* Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς *Χαῖρε ἢ δι' ἀφέλου.* Ἄντιφωνον ιε', ἡχὸς ἡβ' *Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου¹¹.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Μὴ ὡς Ἰουδαῖοι ἐορτάσωμεν.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ὁ Σταυρός σου Κύριε ζωὴ. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ ἡχὸς ὁ αὐτὸς Ὁρῶσά σε κρεμάμενον.* Κάθισμα, ἡχὸς δ' *Ἐξηγόρασας ἡμᾶς. Εὐαγγέλιον ε' κατὰ Μάρκον *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν οἱ στρατιῶται. Τέλος καὶ πιστεύσωμεν αὐτῷ:—***

Εἶτα οἱ μακαρισμοί. Ἰστώμεν γίχως ι'. *Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, μνήσθητι ἡμῶν Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σε. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες. Μακάριοι οἱ πραεῖς.* Ἦχος δ' *Διὰ ξύλου ὁ Ἄδάμ. Ὁμοίως καὶ τοὺς λοιποὺς μακαρισμοὺς. Εἶτα τὸ προκείμενον ἡχὸς δ' *Πιεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς. Στίχος: Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρόσχες μοι. Εὐαγγέλιον ζ' κατὰ Ματθαῖον *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθόντες οἱ στρατιῶται. Τέλος ἀληθῶς Θεὸς υἱὸς ἦν ἔτος. Καὶ τίθεται ἀνάγνωσις¹². Εἶτα ὁ Ν' καὶ μετὰ τοῦτον Εὐαγγέλιον ἢ κατὰ Λουκᾶν *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἤγοντο σὺν τῷ Ἰησοῦ. Τέλος ὀρῶσαι ταῦτα. Καὶ εὐθὺς ψάλλομεν τὸ τριώδιον, ποίημα τοῦ κυρίως Κοσμᾶ. Τοὺς εἰρμούς ἀνά β' καὶ τὰ πρῶ ἀνά δ'¹³ ἢ ἀνά γ', δηλονότι κατὰ τὴν ποσότητα. Ἔσχατον δὲ πάλιν οἱ δύο χοροὶ τοὺς εἰρμούς, καταβασίαν ὁμῶ. Πρὸς σέ ὀρθρίζω τὸν δι' εὐσπλαγχνίαν. Εἶτα τὸ κοντάκιον ἡχὸς ἡδ' *Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρω-*****

θέντα. Ὁ οἶκος καὶ τὸ Συναξάριον. Εἶτα τὴν η' Ϟ, *Στήλην κακίας ἀντιθέου.* Εἰς τὴν Ϛ, *τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερσβείμ.* Εἶτα τὸ ἔξαποστειλάριον ἐκ τρίτου *Τὸν ληστήν αὐθημερόν, τοῦ Παραδείου.* Καὶ Εὐαγγέλιον Ϛ κατὰ Ἰωάννην· *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰστήκεισαν παρὰ τῷ σταυρῷ τῷ Ἰησοῦ. Τέλος ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.* Καὶ εὐθὺς τὸ Πᾶσα πνοή. Ἦχος γ'. Ἰστώμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς γ' τρίτους, δευτερόντες τὸ δ'. Ἦχος γ' δις *Δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ἐκαστον μέλος τῆς ἀγίας σε σαρκός.* Ἦχος ὁ αὐτὸς *Σταυρωθέντος σου Χριστέ, πᾶσα ἡ κτίσις. Δόξα, ἡϛ ἡδ' Ἐξέδυσάν με τὰ ἱμάτιά μου.* Καὶ νῦν, *τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μαστίγωσιν.* Εὐαγγέλιον ι' κατὰ Μάρκον· *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν ὁ Ἰωσήφ. Τέλος ἐθεώρων ποῦ τίθεται.* Εἶτα τὸ *Coι δόξα πρέπει.* Ὁ ἱερεὺς τὴν συναπτὴν. Καὶ Εὐαγγέλιον ιδ', κατὰ Ἰωάννην· *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρώτησε τὸν Πιλάτον. Τέλος ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν. Καὶ*

ψάλλομεν τὰ ἀπόστιχα ἰδιόμελα. Ἦχος δ' *Πᾶσα ἡ κτίσις.* Ἦχος β', γίχους· *Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Παῖς δυσσεβῆς καὶ παράνομος. Στίχος: Ἐδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος.* Ἦχος β' *Σήμερον σὲ θεωροῦσα.* Στίχος: Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων, εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Ἦχος β' *Ἐπὶ ξύλου βλέπουσα. Δόξα, ἡϛ ἡδ' Κύριε ἀναβαίνοντός σε ἐν τῷ σταυρῷ. Καὶ νῦν, ἡϛ ἡδ' Ἦδη βάπτεται κάλαμος ἀποφάσεως¹⁴.* Εὐαγγέλιον ιβ' κατὰ Ματθαῖον¹⁵: *Τῇ ἐπαύριον ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευὴν. Τέλος μετὰ τῆς κρουστωδίας. Εἶτα τὸ Ἀγαθὸν τὸ ἔξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ. Τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ λοιπά, ἦγον Παναγία Τριάς, Πάτερ ἡμῶν. Ὁ ἱερεὺς Ὅτι σὸ ἐστίν. Καὶ τὸ ἀπολυτικίον, ἡϛ δ' Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου. Ἐκτενὴς καὶ ἀπόλυσις¹⁶:—*

Τὴν δὲ δ' ὥραν, οὐκ ἐπισυνάπτομεν νῦν, ἀλλὰ περὶ ὥραν β' τῆς ἡμέρας:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΗΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν περὶ τὴν ἐννάτην ἑσπερινὴν ἢ τὴν δεκάτην, ἐὰν ἔχη εἰσαχθῆ ἤδη ἢ θερινὴ ὥρα:—
2. Μετὰ τὸ Εὐλόγητός ἀρχεται ὁ ἀναγνώστης τοῦ Τρισαγίου ἀργῶς εἰς ὕφος κλιτόν, ἕως ὅτου θυμιάσῃ ὁ ἱερεὺς τὸν Ναὸν καὶ ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον ἵνα εἴπῃ Ὅτι σοῦ ἐστίν. Εἶτα *Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς.* Ὁ ἱερεὺς χαράττων διὰ τοῦ θυμιατοῦ τρεῖς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐνώπιον τῆς ἀγίας Τραπέζης ἐκφωνεῖ *Δόξα τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ:—*
3. Εἴθισται ἵνα ψάλλῃται δις ἀργῶς εἰς μέλος ἀρχαῖον καὶ ἅπαξ συντόμως:—
4. Εὐρύθμως δηλοῖ τὸν ῥυθμὸν ἐκτελέσεως τοῦ ἀρχαίου μέλους ὅπερ ἐκτελεῖται, οὐχὶ ἄνευ ῥυθμοῦ λελυμένως ἀλλὰ μετὰ ῥυθμοῦ γοργοῦ καὶ συνεπτυγμένου:—
5. Ἡ δ' ἐκφώνησις Ὅτι σὸν τὸ κράτος:—
6. Ἄτινα ἄπτουσιν οἱ ἀδελφοὶ μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ α' Εὐαγγελίου (τῆς Διαθήκης). Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀναγνώσεως σβεννύουσι ταῦτα καὶ ἀποδιδόασιν τῷ διακονητῇ. Καὶ τότε (ἀλλὰ γε καὶ νῦν) ὑπῆρχε σπάνις καθαροῦ κηροῦ διὸ καὶ ὁ τυπικάρχης τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος ἐν Κων/πόλει (τοῦ ΙΑ' αἰῶνος) διακελεύεται τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων «Τοὺς δὲ κηροὺς ἅμα τῷ ὑποστρέψαι (ἐκ τῆς λιτανείας) ἀναλαμβανόμενος ὁ παρεκκλησιάρχης, φυλάττει αὐτούς, παρέχων αὐτούς πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ἐν τε τῷ νιπτῆρι καὶ τοῖς εὐαγγελίοις τῶν ἀγίων Παθῶν» (Δ/σκη Ι, 542):—

7. Τὰ Εὐαγγέλια, λέγονται ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης. Εἰ ἔνεστι διάκονος, λέγει οὗτος τὸ τελευταῖον (δωδέκατον) ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, ὑψηλῇ τῇ φωνῇ. Τὸ πρὸς ἀνάγνωσιν δι-
σκέλιον φέρει ποδέαν μέλαιναν. Ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελευταῖον (μὴ
ὄντος διακόνου) Εὐαγγέλιον μετὰ φελωνίου μέλανος. Τὰ λοιπὰ μετὰ μέλανος ἐπιτρα-
χηλίου. Εἰς τὸ πρῶτον Εὐαγγέλιον ἄπτονται λαμπάδες ἐπὶ τῶν κηρομανουαλίων (τῶν
εἰσοδικῶν) δύο. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ τελευταῖον:—

8. Εἰς τὸ τελευταῖον Εὐαγγέλιον λέγομεν γεγωνυῖα τῇ φωνῇ Δόξα σοι Κύριε, δόξα σοι:—

9. Κατὰ τὸ ἰσχύον τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας φάλλονται ἅπαξ,
ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔσται ἡμῖν. Ἄπαξ φάλλομεν μόνον τὸ θεοτοκίον. Τὰ τροπάρια εἰς σύντο-
μον στιχηραρικὸν μέλος (ἐκ τῆς Μουσικῆς Κυψέλης ἢ ἐξ ἄλλων συνθέσεων) τὸ δὲ θεο-
τοκίον εἰς σύντομον εἰρμολογικόν:—

10. Θυμιᾶ δὲ ὁ ἱερεὺς κύκλω τὴν ἁγίαν Τράπεζαν διὰ θυμιατηρίου καὶ οὐχὶ διὰ
καντζίου:—

11. Ἐνταῦθα ἔχομεν πολλὰ εἰπεῖν. Ἐχομεν διάστασιν μεταξὺ μοναχικοῦ καὶ κοσμι-
κοῦ τυπικοῦ. Κατὰ τὸ δεύτερον ὁ ἱερεὺς «ἐνδεδυμένος ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον, αἶρει
τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ ποιήσας κύκλον περὶ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, φάλλων κατὰ τὸ
ὄφος τοῦ Εὐαγγελίου ἐν καταλύξει τὸ ἰδιόμελον Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου, ἐξέρχε-
ται τῆς βορείου τοῦ ἱεροῦ Βήματος πύλης προπορευομένων λαμπάδων καὶ θυμιατοῦ
καὶ φθάνει εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, ἐνθα πῆγγυται ὁ Σταυρός».

Υποσημειοῖ ὁμοῦς ὁ ταῦτα συγγραφάμενος Γ. Βιολάκης: «Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῶ
(ὡς καὶ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μέχρι τοῦδε [ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν πάσαις ταῖς Μοναῖς αὐτοῦ, σημειῶ])
ἡ ἔξοδος αὕτη τοῦ Ἐσταυρωμένου οὐκ ἐγένετο μέχρι τῆς πατριαρχείας Σωφρονίου
τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας (1864), καθ' ὅσον οὔτε τὸ Τριῶδιον σημειοῖ τοιαύτην τινὰ τάξιν,
οὔτε τὸ ἀρχαῖον τυπικόν ἤδη ὁμοῦς καθιερώθη, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ὁ λαὸς φαίνεται ποθῶν
ἵνα εὐλαβῶς προσκυνήσῃ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τὸν διὰ τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας ἀναρτηθέντα
ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ Θεάνθρωπον». Εἰς τὰς ἱεράς ὁμοῦς Μονὰς δέον ὅπως πα-
ραφυλάττηται ἡ ἀρχαία τάξις. Μία ἱερά εἰκὼν τῆς Σταυρώσεως εἰς τὸ προσκυνητᾶριον
ἢ εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ ἀρκεῖ. Ἐξ ἄλλου εἰς τὰς ἱεράς Μονὰς δὲν πρέπει ἵνα ὑπάρχη
Ἐσταυρωμένος ὀπισθεν τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, εἰ μὴ μόνον λιτανευτικὸς Σταυρός.

Σημειῶσαι δ' ὅτι ἡ κοπὴ τοῦ Σώματος εἰς τὸ περίγραμμα αὐτοῦ δὲν ἀντέχει εἰς ὀρθόδο-
ξον κριτικὴν, διότι ὀλίγον ἀπέχει τοῦ ἀγάλματος, ἐγγίζον τὸ εἶδωλον.

Ἄφες, σὺ ὁ τυπικάρης, διὰ τοὺς τοῦ κόσμου ἐνοριακοὺς Ναοὺς τοὺς ἐξ ἀνθέων
(πολλάκις πλαστικῶν) στεφάνους, τὴν ὀχλοβοὴν τῶν ἀνασταυρούντων καὶ τοὺς ψευδεῖς
καὶ ἐπιπλάστους συναισθηματισμοὺς, τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα τῶν γυναικαρίων
τῶν αἰεὶ ποτε μανθανόντων καὶ οὐδέποτε εἰς εὐσέβειαν ἐλθεῖν δυναμένων.

Ἡμεῖς ἀρκοῦμεθα εἰς τὴν θεολογίαν τῶν τροπαρίων, εἰς τὴν χαρμολύπην τῶν κανόνων,
καὶ εἰς τὰς ἐρμηνείας τῶν ἀναγνώσεων:—

12. Κυρίως ἀναγινώσκομεν ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου α) Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ Πολλάκις ἐζήτησα πρὸς ἑμαυτόν, τίνος ἔνεκεν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἢ β)
Εἰς τὸν Σταυρὸν ἐλέχθη εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Παρασκευὴν καὶ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν
τοῦ Ληστοῦ, καὶ ὅτι χρὴ ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εὐχεσθαι, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐορτὴν ἄγομεν
σήμερον καὶ πανήγυριν, ἢ γ) ἐκ τῶν spuria αὐτοῦ Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, οὗ
ἡ ἀρχὴ Πεπλήρωται ἡμῖν λοιπὸν ὁ τῆς νηστείας ἀγών, ἔληξε δὲ εἰς σταυρόν.

Ἐπίσης δύναται ἵνα τεθῆ ἀνάγνωσις καὶ ἐκ τῶν ἐρμηνευτικῶν ὁμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ Πατρὸς εἰς τὸν Ματθαῖον καὶ τὸν Ἰωάννην. Προκρίνονται ὁμῶς οἱ ἀνωτέρω·—

13. Ἐκ τῶν τριῶν ᾠδῶν ἢ ε' ᾠδὴ ἔχει τροπάρια δύο ἅρα ψαλλήσεται ἕκαστον εἰς ζ'. Ἡ ἡ' καὶ ἡ θ' ᾠδὴ ἔχουσιν ἀνὰ δ' τροπάρια ἕκαστη, ὁπότε ἕκαστον ψαλλήσεται ἀνὰ γ'. Ἄρα οὐδεμιᾶς ἐκ τῶν γ' ᾠδῶν ψαλλήσονται τὰ τροπάρια ἀνὰ δ'·—

14. Ἀμφοτέρα ταῦτα ψάλλονται εἰς ἀργὸν στιχηραρικὸν μέλος ἐκ τῶν τοῦ Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου ἢ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν τοῦ Κων/νου Πρίγγου τοῦ Πρωτοφάλτου. Οὗτος ἐμελοποίησε ταῦτα θαυμασίως κατὰ τὸ παλαιὸν ὕφος, συντιμήσας τὰ τοῦ Ἰακώβου·—

15. Ὑπενθυμίζομεν ὅτι τὸ τελευταῖον Εὐαγγέλιον ἀναγινώσεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐπὶ χειρῶν ἀνευθεν δηλαδὴ ἀναλογίου καὶ μετὰ φελωνίου καὶ εἰς ὕφος κλιτὸν μὲν ἀλλὰ ζωηρὸν καὶ εὐτονον. Εἰ δὲ πάρεστι διάκονος, λέγει τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ἢ τούτου μὴ ὑπάρχοντος (ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς) ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ ἐπὶ δισκελίου, ἐστραμμένον πρὸς δυσμᾶς. Φορεῖ δὲ καὶ οὗτος στολὴν μέλαιναν. Ἡμεῖς δὲ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου Δόξα σοι Κύριε, δόξα σοι, μεγάλη τῇ φωνῇ·—

16. Πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἀναγινώσκομεν τὴν ογ' (73) Μικρὰν Κατήχησιν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Περὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ δεσπότη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ*·—

Εἶδησις τῶν ὠρῶν τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς.

Κεφάλαιον ΜΔ'

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, περὶ ὥραν β' τῆς ἡμέρας¹, σημαίνει τὸ μικρὸν² καὶ συναγόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Καὶ εὐλογῶντος τοῦ

ἱερέως, ἀρχόμεθα τῷ Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὁ ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστίν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Δόξα καὶ νῦν, Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ λέγομεν ψαλμοὺς τέσδε. Ψαλμὸς ε' Τὰ ρήματα μὲ ἐνώτισαι Κύριε. Ψαλμὸς β' Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη. Ψαλμὸς κδ' Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρόσχες μοι. Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλούϊα γ'. Δόξα, ἢχ δ' Σταυραθέντος σου Χριστέ. Καὶ νῦν, Τί σε καλέσωμεν, ὦ Κεχαριτωμένη; Εἶθ' οὕτως ψάλλομεν τῷσδ ἀπὸ τῶν ιβ', δευτερῶντες αὐτά. Λέγομεν δὲ τὸ δ' χωρὶς γίχου. Οὕτω γὰρ ποιῶμεν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ὥραις εἰς τὸ πρῶτον τῷσδ³. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον λέγει ὁ ἐναρξάμενος χορὸς γίχον καὶ ψάλλει αὐτό. Εἶτα πάλιν ὁ ἕτερος χορὸς γίχον καὶ ψάλλει καὶ αὐτὸς τέτο. Τὸ δὲ τρίτον λέγομεν εἰς τὸ Δόξα καὶ εἰς τὸ Νῦν. Στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς δ' ὥρας, ἢχ πῆδ Σήμερον τοῦ ναῶ τὸ καταπέτασμα. Καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ὁ ἕτερος χορὸς. Εἶτα λέγει ὁ δ' χορὸς γίχον: Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Καὶ ψάλλομεν τὸ τῷσδ ἢχ πῆδ Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν.

Στίχος: Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ Κυρίου καὶ κατὰ τὸ Χριστοῦ αὐτῷ. Καὶ ψάλλει πάλιν τοῦτο ὁ ἕτερος χορός. Ἔτι αὖ χορός. Δόξα, ἡχ ἡδ' Τοῖς συλλαβοῦσί σε παρανόμοις. Καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Προκείμενον τῆς προφητείας⁴ ἡχ δ' Ἡ καρδία αὐτῷ συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ ἔξεπορεύετο ἔξω καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό. Στίχος: Μακάριος ὁ συνιών ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. Προφητείας Ζαχαρίας τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος Ἰσραήλ τὴν βίβλον μου τὴν καλὴν. Ἰπὸστολος πρὸς Γαλάτας Ἰδελφοί, ἐμοὶ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι. Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Ἰακώβου⁵ Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ πρώϊας γενομένης. Τέλος ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου. Τὰ διαβήματά⁶ μου, τὸ Τρισάγιον, Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ ἐσθιὴ βασιλεία. Τὸ κοντάκιον ἡχ ἡδ' Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα δεῦτε πάντες ὑμνήσωμεν. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί. Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερυβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον, πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς. Χριστέ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον:—

Wρα τρίτη:—

Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ οἱ ψαλμοί. Φαλμὸς λδ' Πίκασον, Κύριε, τοὺς ἀδικούντας με. Φαλμὸς ρη' Ὁ Θεὸς τὴν αἴνεσίν μου. Φαλμὸς ν' Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλουῖα ἐκ τρίτου. Δόξα, καὶ λέγομεν τῷ ἡχ ἡδ' Κύριε κατέκρινάν σε οἱ Ἰουδαῖοι θανάτῳ. Καὶ νῦν, Ἔθεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Καὶ ψάλλομεν τρία τῷ ἡχ ἐκ τῶν ιβ' δευτερῶντες αὐτά⁷. Ἦχος ἡδ' Διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Πάλιν τὸ αὐτό. Ἔτι αὖ στίχος: Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι Κύριε,

σύνες τῆς κροσυγῆς μου. Πρὸ τοῦ τιμίου σε Σταυρῷ. Στίχος: Πρόσχευς τῆ φωνῆ τῆς δεήσεώς μου, ὁ Βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεὸς μου. Καὶ πάλιν τὸ αὐτό. Δόξα, ἡχ ἡδ' Ἐκόμενος ἐπὶ σταυρῷ, οὕτως ἐβόας Κύριε. Καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Προκείμενον ἡχ δ' Ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος καὶ ἡ ἀληθῶν μου ἐνώπιόν μου ἐσθιὴ διὰ πάντος. Στίχος: Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σε ἐλέγξης με, μηδὲ τῆ ὀργῆ σου παιδεύξης με. Προφητείας Ἠσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα Κύριος διδάσκει μοι γλῶσσαν παιδείας. Ὁ Ἰπὸστολος πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα Ἰδελφοί, ἐπὶ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ Μαρκῶν Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συμβέβηκεν ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς. Τέλος εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ μετὰ τῆτο ἀναγινώσκωμεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κατὰ Ἰακώβου, λόγον σταυρώσιμον⁸. Ἔτι τὸ Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογητός. Τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ λοιπά. Τὸ κοντάκιον Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα, δεῦτε πάντες ὑμνήσωμεν. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί καὶ ἡ εὐχὴ Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν, Ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς. Πέσποτα Θεὸ Πάτερ παντοκράτωρ, Κύριε Υἱὲ μονογενές:—

Wρα ἕκτη:—

Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Πεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ τρίτου. Καὶ οἱ ψαλμοί. Φαλμὸς νγ' Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σε σῶσόν με. Φαλμὸς ρλθ' Ἐξερχῶ με, Κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ. Φαλμὸς χ' Ὁ κατοικῶν ἐν βοήθειᾳ τοῦ Ὑψίστου. Δόξα καὶ νῦν, ἀλληλουῖα γ'. Δόξα, ἡχ β' Ὁ σωτήριον εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Καὶ νῦν, Ὅτι ἐκ ἔχομεν παρρησίαν. Καὶ ψάλλομεν γ' τῷ ἡχ ἀπὸ τῶν ιβ', ἡχ ἡδ' δις Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις. Στίχος: Ἐδωκαν εἰς τὸ βρωμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Ἦχος ἡδ' Οἱ νομοθέται τῷ Ἰσραήλ. Στί-

χος: *ᾤωσόν με ὁ Θεός μὲ, ὅτι εἰσῆλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Καὶ πάλιν τὸ αὐτό. Πόξα, ἡχ ἡδ Δεῦτε χρυσοφόροι λαοὶ κατιδωμεν. Καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό. Προκείμενον ἡχ δ' Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς Θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σε ἐν πάσῃ τῇ γῆ. Στίχος: "Ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Προφητείας Ἡσαΐδ το ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι. Εὐαγγέλιον κατὰ Πλουκῆν Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον. Τέλος ὁρῶσαι ταῦτα. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνάγνωσις⁹. Εἶτα, Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν. Τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ λοιπά. Τὸ κοντάκιον Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ. Πόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς. Καὶ ἡ εὐχή Θεὸ καὶ Κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπισυνάπτομεν δὲ καὶ τὴν Ὑ ὥραν:-**

Ἔρα ἐννάτη:-

Τρισάγιον, Παναγία Τριάς, Πάτερ ἡμῶν. "Ὅτι σὸ ἐστίν. Κύριε ἐλέησον ἱβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ'. Καὶ οἱ ψαλμοί. Ψαλμὸς ξη' *ᾤωσόν με ὁ Θεός, ὅτι εἰσῆλθοσαν ὕδατα. Ψαλμὸς ξγ' Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Ψαλμὸς πε' Κλῖνον Κύριε τὸ δεξ σου. Πόξα καὶ νῦν, ἀλληλούϊα ἐκ γ'. Πόξα, ἡχ ἡδ Βλέπων ὁ ληστής. Καὶ νῦν, Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου. Καὶ ψάλλομεν ἡχ γ' ἀπὸ τῶν ἱβ' ἡχ βαρὺς Θάμβος ἦν κατιδεῖν. Στίχος: *Πιεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κληῖρον. Ἦχος β' Ὅτε τῷ σταυρῷ προσήλωσαν. Στίχος: "Ἐδωκαν εἰς τὸ βρωμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Καὶ πάλιν τὸ αὐτό. Πόξα, ἡχ ἡδ Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου. Καὶ νῦν, πάλιν τὸ αὐτό¹⁰. Προκείμενον ἡχ ἡδ**

Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ἕκ ἐστι Θεός. Στίχος: Οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. Προφητείας Ἱερεμῆ το ἀνάγνωσμα Κύριε γνώρισόν μοι. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, ἔχοντες παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄγασι τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα. Τέλος εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. Εἶτα προτίθεται, ἀνάγνωσις, λόγον σταυρώσιμον¹¹. Εἶτα Ἰηθ δὴ παραδώης ἡμᾶς. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τριάς, τὸ Πάτερ ἡμῶν. "Ὅτι σὸ ἐστίν. Τὸ κοντάκιον Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ. Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ ἡ εὐχή Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μακροθυμήσας:-

Εἶτα οἱ μακαρισμοὶ χύμα. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκροθυθία εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον γ' καὶ τὸ εὐλογήσω τὸν Κύριον. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις. Ἐν ἐτέρῳ δὲ τυπικῷ εὐρομεν, ὅτι μετὰ τὸ εὐαγγέλιον τίθεται ἡ ἀνάγνωσις ἀπὸ τῶν ἐν τῷ τέλει τῶ κατὰ Ἰωάννην λόγον σταυρώσιμον¹². Εἰ δ' ἔστι λόγος τοῦ χαρτοφύλακος κυρίου Γεωργίου, εἰς τὴν ἁγίαν Σταύρωσιν, ἀναγινώσκωμεν αὐτόν¹³. Εἶτα Ἰηθ δὴ παραδώης ἡμᾶς. Τὸ Τρισάγιον. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τροπάριον Βλέπων ὁ ληστής. Πόξα καὶ νῦν, Τὸν ἀμνὸν καὶ ποιμένα. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ οἱ μακαρισμοὶ χύμα. Τὸ Πιστεύω. Τὸ Ἄνες, ἄφες. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τροπάριον ἡχ ἡδ Ἐν μέσῳ δύο ληστῶν. Πόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Εἰδ' οὕτως εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου ἐκ γ'. Καὶ τὸν ψαλμὸν εὐλογήσω τὸν Κύριον. Καὶ μετὰ τὴν τότεων συμπλήρωσιν ἀρχόμεθα τῷ Ἰ ψαλμοῦ. Εἶτα τὸν Ἱρηνητικὸν κανόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς ἡχ ἡδ πρὸς Κύματι θαλάσσης. Θέλων σου

τὸ πλάσμα. Ψάλλομεν δὲ καὶ τὸ τετρα-
ώδιον τῷ κυρίῳ Ἄνδρῆς. Εἰς τὴν γ' ᾠ-
ροηγεῖται ἡ γ' ᾠὴ τοῦ ἡβ' ἡχῶ. Καὶ μετὰ
ταύτην τῷ τετραῳδίῳ. Καὶ εἰς τὴν ζ' καὶ
εἰς τὴν η' καὶ εἰς τὴν ς' ᾠομοίως¹⁴. Ἄφ'
ἔκτης τὸ κοντάκιον Τὸν δι' ἡμᾶς σταυ-
ρωθέντα. Μετὰ δὲ τὴν ς' ᾠὴ Τρισά-
γιον, τῷ Ἐν μέσῳ δύο ληστῶν. Δόξα καὶ
νῦν, Τὸν ἀμνὸν καὶ ποιμένα. Τὸ Κύριε
ἐλέησον μ' καὶ ἀπολυόμεθα:~

Πεῖ εἶδέναι, ὅτι παρελάβομεν ἐν Πα-
λαιστίνῃ, κατὰ ταύτην τὴν ἁγίαν ἡμέραν
τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς μὴ ποιεῖν
Λειτουργίαν τελείαν, μήτε Προηγιασμέ-
νην. Ἄλλ' ὁδὲ τράπεζαν ἰσῶμεν. Οὔτε ἐ-
σθίομεν κατὰ ταύτην τὴν ἁγίαν ἡμέραν
τῆς Σταυρώσεως. Εἰ δὲ πολλάκις ἐστὶ τις
ἀσθενῆς καὶ ὑπέργηρος καὶ ἀδυνάτως
ἔχων μεῖναι νῆστις, ἐπιδίδοται αὐτῷ
ἄρτος καὶ ὕδωρ μετὰ δύοσιν ἡλίου. Οὕτω
γὰρ παρελάβομεν ἀπὸ τῶν ἁγίων δια-
τάξεων τῶν ἁγίων Ἰποστόλων¹⁵, μὴ ἐ-
σθίειν τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ. Τὸ γὰρ
Κυριακὸν λόγιον, ὃ ἔφη πρὸς τοὺς Φα-
ρισαῖς ὁ Κύριος, ὅτι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ'
αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύσουσιν ἐν
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις¹⁶, ἐνταῦθα οἱ μα-
καριώτατοι Ἰπόστολοι ἐξειλήφασιν. Καὶ
τοῦτο εὐρήσεις εἰς τὰς ἀποστολικὰς δι-
ατάξεις, ἐπεσκεμμένως διελθόν. Ἄλλα
καὶ ἡ κανονικὴ ἐπιστολὴ τῷ ἁγιωτάτῳ
ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Πιονυσίῳ,
ἀριδῆλως τοῦτο παρίστησι¹⁷:~

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἐσπέρας.
Περὶ ὥραν ι'¹⁸ σημαίνει. Καὶ εὐλογήσαν-
τος τῷ ἱερέως, ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικῶ¹⁹.
Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ'.
Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡβ' δ', ὄν
καὶ δευτεροῦμεν. Καὶ τοὺς τρεῖς δευτέρως
πρὸς μίαν. Καὶ ἕτερον ἡβ' ἡβ'. Ἦχος δ'
Πᾶσα ἡ κτίσις. Ἦχος β' Λαὸς δυσσεβῆς.
Ἦχος β' Σήμερον σὲ θεωροῦσα. Ἦχος
β' Ἐπὶ ξύλου βλέπουσα. Ἦχος ἡβ' Σή-
μερον ὁ Λεσπότης τῆς κτίσεως. Δόξα, ἡβ'

ἡβ' Ὡ πῶς ἡ παράνομος συναγωγὴ. Καὶ
νῦν, ἡβ' ὁ αὐτὸς Φοβερόν καὶ παράδο-
ξον μυστήριον. Εἰσοδος μετὰ τῷ Εὐ-
αγγελίῳ. Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον ἡβ' δ'
Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς.
Στίχος: Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρόσχες μοι.
Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα Ἐλάλησε Κύ-
ριος πρὸς Μωσῆν ἐνώπιον ἐνώπιον.
Προκείμενον ἡβ' δ' Δίκασον Κύριε τοὺς
ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς πολε-
μῶντάς με. Στίχος: Ἐπιλαβοῦ ὄπλου καὶ
θυρεῶ καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειάν
μου²⁰. Ἰὼβ τὸ ἀνάγνωσμα Εὐλόγησε Κύ-
ριος τὰ ἔσχατα τοῦ Ἰὼβ. Καὶ εὐθύς ἀ-
νάγνωσμα γ'. Προφητείας Ἡσαΐδ Τάδε
λέγει Κύριος Ἰδοὺ συνήσει. Προκείμενον
τῷ Ἰποστόλου ἡβ' ἡβ' Ἐθεντό με ἐν
λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκληροῖς καὶ ἐν
σκιᾷ θανάτου. Στίχος: Κύριε ὁ Θεός τῆς
σωτηρίας μου ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν
νυκτὶ ἐναντίον σου. Πρὸς Κορινθίους δ'
ἐπιστολῆς Παύλου Ἄδελφοί, ὁ λόγος ὁ
τοῦ Σταυροῦ. Ἀλληλούϊα ἡβ' δ'. Ὡσόν
με ὁ Θεός, ὅτι εἰσήλθοσαν ὕδατα ἕως
ψυχῆς μου, ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθῶ καὶ
οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Στίχος: Ὀνειδισμόν
προσεδόκησεν ἡ ψυχὴ μου καὶ ταλαι-
πωρίαν, καὶ ὑπέμεινα συλλυπόμενον
καὶ οὐχ ὑπῆρξε καὶ παρακαλοῦντάς καὶ
οὐχ εὐρον. Στίχος β': Σκοτισθήτωσαν οἱ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν καὶ τὸν
νώτον αὐτῶν διὰ παντός σύγκαμψον.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ συμβέβηκεν ἔλαβον. Τέλος ἁπέν-
αντι τῷ τάφῳ. Εἶτα ἡ συνήθης ἐκτενῆς
εἴπωμεν πάντες. Τὸ Καταξίωσον. Πλη-
ρῶσωμεν, καὶ τὰ λοιπά. Καὶ μετὰ τὴν ἐκ-
φώνησιν ψάλλομεν τὰ ἀπὸ γίχου. Στι-
χηρὰ προσόμοια δ' ἡβ' β'²¹. Προσόμοιον
Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν. Στίχος δ':
Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν
ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύνα-
μιν καὶ περιεζώσατο. Ὅμοιον Ὅτε ἐν τῷ
τάφῳ τῷ καιρῷ. Στίχος β': Καὶ γὰρ

ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σα-
λευθήσεται. Ὅμοιον Ὅτε ἐν τῷ τάφῳ
σαρκικῶς. Στίχος γ': Τῷ οἴκῳ σου πρέπει
ἀγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν.
Ὅμοιον Ὅτε αἱ δυνάμεις σε Χριστέ.
Πόξα καὶ νῦν, Ἡχ Ἡχ Σε τὸν ἀναβαλλό-

μενον. Ἡῦν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον καὶ
τὰ λοιπά. Τροπάριον Ἡχ β' Ὁ εὐσχήμων
Ἰωσήφ²². Ἐτερον τῷ Ταῖς μυροφόροις
γυναίξιν²³. Σοφία, καὶ ἀπόλυσις:—

Τὰ δὲ ἀπόδειπνα ψάλλομεν ἐν τοῖς
κελλίοις²⁴:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν περὶ ὥραν ὀγδόην πρωϊνὴν ἢ καὶ ἐννάτην εἰ ἔχομεν θερινὴν ὥραν:—
2. Σήμαντρον ἐννοεῖται:—
3. Τὰ τροπάρια ταῦτα λέγονται δῖς. Τὸ α' ἐπαναλαμβάνεται ἄλλ' ἄνευ στίχου:—
4. Προφητεία καὶ Ἀπόστολος ἀναγινώσκονται ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ, τοῦ ἀνα-
γινώσκοντος ὄντος ἐστραμμένου κατ' ἀνατολάς:—
5. Ἄνευ εὐλογίας καὶ εἰρηνεύσεως πρὸς τὸν ἀναγνώσαντα τὸν Ἀπόστολον καὶ κατ'
εὐθείαν Σοφία ὀρθοί. Λέγει δὲ τὸ Ἰ. Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης ἐπὶ δισκελίῳ,
φέρων μανδύαν καὶ μέλαν ἐπιτραχήλιον:—
6. Χῦμα:—
7. Εἴθισται ἵνα ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν ε' ὥραν, τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ τὸν
Ναόν, ψαλλομένων τῶν ἰδιομέλων. Ἐν ἄλλαις ἱεραῖς Μοναῖς θυμιῶσι καὶ εἰς τὰς τέσσα-
ρας ὥρας. Ἐν ἄλλαις δὲ θυμιᾷ μοναχὸς διὰ τοῦ καντζίου:—
8. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἐκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸν Ματθαῖον, λόγος πζ', οὗ ἡ ἀρχή
Ὅσπερ ἐκ τινος συνθήματος ὁ διάβολος εἰς πάντα ἐχώρευε (ὅτι δεῖ ἡμᾶς τοὺς ὑβρίζον-
τας γενναίως φέρειν) καὶ πη', οὗ ἡ ἀρχή Τοῦτὸ ἐστὶ τὸ σημεῖον, ὅπερ ἔμπροσθεν αἰτοῦσιν
ὑπέσχετο δώσειν (περὶ ἐλεημοσύνης καὶ φιλανθρωπίας καὶ ἐπιτίμησις κατὰ τῶν περι-
βιωτικῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ φθεγγομένων).
- Ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν ἓνα (ἔτος παρ' ἔτος) ἐκ τῶν δύο θαυμασιῶν λόγων Ἠλία τοῦ
Μηριάτη Εἰς τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν καὶ τὸ Πάθος, εἰς δύοσις δύο:—
9. Ἡ τὸν πη' τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου ἢ τὴν β' δύοσιν Ἠλία τοῦ Μηριάτη:—
10. Κατὰ νεωτέραν τυπικὴν διάταξιν (καταγεγραφομένη ἐν τῷ ἰσχύοντι Τριωδίῳ) ἀνα-
γινώσκειται πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου εἰς ὕφος κλιτὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ καὶ εἶτα
φάλλεται κατὰ στίχον παρ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν:—
11. Ἡ ἐκ τῶν ἐρμηνευτικῶν ὀμιλιῶν τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου εἰς τὸν Ἰωάννην ὀμιλία πε',
ἥς ἡ ἀρχή Αἰ εὐπραγίαί τοὺς οὐ προσέχοντας δύνανται καταβαλεῖν καὶ παρασῦραι
(Περὶ τοῦ μὴ ἐκ πλεονεξίας ἐλεημοσύνην ποιεῖν καὶ διατι οἱ ἱερεῖς τὰ βιωτικὰ μετα-
χειρίζονται), ἢ ἐκ τῶν spuria Εἰς τὸν Ληστήν, καὶ εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥς ἡ ἀρχή Ὡ πόση δύναμις τῆς ἡμετέρας πίστεως:—
12. Ὡς ἀνωτέρω δηλαδὴ:—
13. Γεωργίου Νικομηδείας († 860) Λόγος εἰς τὸ Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ Σταυρῷ
τοῦ Ἰησοῦ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ (εὑρηται ἐν τῷ 100ῷ
τόμῳ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ Μιγνίου, στήλη 1457):—

14. Ταῦτα πάντα «ἐξ ἑτέρου» τυπικοῦ προερχόμενα, οὐδέποτε εἰσῆλθον εἰς γενικὴν χρῆσιν διὸ καὶ οὐδέποτε ἀνεγράφησαν εἰς τὰ ἔντυπα Τριώδια:—

15. Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ διὰ Κλήμεντος Ῥώμης, βιβλίον ε' κεφ. ιη'. «Τὴν μέντοι Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον ὀλόκληρον νηστεύομεν, οἷς δύναμις πρόσσεστιν τοιαύτη, μηδενὸς γευόμενοι μέχρις ἀλεκτοροφωνίας νυκτός» (τοῦ Μ. Σαββάτου):—

16. Ματθαίου Θ', 15:—

17. Κανὼν α' τοῦ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας († 265), ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ τῆς αὐστηραῆς ταύτης νηστείας διεξοδικῶς.

Βεβαίως αὕτη ἐστὶν ἡ τάξις καὶ ταύτην τηροῦσι οἱ αὐστηροὶ τηρηταὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων. Καὶ οὐ μόνον οἱ μοναχοί, ἀλλὰ καὶ λαϊκοὶ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας σεβόμενοι. Εἷς τινα δὲ χωρία τῆς ὀρεινῆς Ἑλλάδος τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἔπινον ὄξος μετὰ σποδοῦ (στάκτης) μεμιγμένον.

Υπάρχουσιν ὅμως καὶ αἱ (οὐχὶ ἐπαινεταὶ) ἐξαιρέσεις.

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τῶν Ἡλίου Βωμῶν ἦτοι τῶν Ἐλεγμῶν τοῦ 1162 ἀναγράφεται «παράκλησις» «Τῇ μέντοι ἁγία Παρασκευῇ οὐδόλως μαγειρευτέον, λαχάνων δὲ τινῶν ὠμῶν καὶ ὀπωρῶν μεταληπτέον καὶ οἴνου τῷ μείζονι ἐξαγίῳ (ἐξάγιον = μονὰς βάρους, τὸ ἐν ἕκτον τῆς οὐγγίας. Ἐνταῦθα ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ μέτρου δι' οὗ ἐμετρεῖτο ἡ ποσότης τοῦ παρεχομένου οἴνου. Υπῆρχε τὸ μείζον ἐξάγιον καὶ τὸ ἀπλοῦν ἢ μικρὸν ἐξάγιον) διὰ τὸν τῆς ἀγρυπνίας κόπον» (Δ/σκη I, 734).

Ἐτερον νεώτερον τυπικὸν ἀκολουθεῖ μέσῃ ὁδῶν «Οὐκ ἐσθίομεν δὲ οὐδὲν οὐδεὶς. Παρελάβομεν γὰρ παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὡς ἐν ταῖς διατάξεσιν αὐτῶν φαίνεται, μὴ ἐσθίειν τοὺς πιστοὺς τὰς δύο ἡμέρας, Παρασκευὴν καὶ Σάββατον, ἄχρις ἀλεκτοροφωνίας τῆς Κυριακῆς, νῦν δὲ τῷ ἁγίῳ Σαββάτῳ, μετὰ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν συγκαταβατικῶς ἐσθίομεν, πλὴν τὴν Παρασκευὴν ἅς φυλάττωμεν» (τυπικὸν Μονῆς Γρηγορίου τοῦ 1851, ἐν Δ/σκη III, 674):—

18. Ἦγουν δύο ὥρας πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου (4η ἢ 5η ἀπογευματινῇ).

Σημειῶσαι ὅτι τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὡς καὶ πάντα τὰ σωζόμενα παλαιὰ τυπικά, προσπαθοῦσι φιλοτίμως ἵνα συμμορφώσωσι τὰς ἱεράς ἀκολουθίας συμφώνως ταῖς διηγήσεσι τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων. Τοῦναντίον τὸ ἐν ἰσχύι τυπικὸν προτρέχει κατὰ πολὺ καὶ τοῦτο χάριν οἰκονομίας. Αἱ ἱεραὶ Μοναὶ ταῖς διατάξεις τοῦ παρόντος τυπικοῦ κατακολουθήτησαν:—

19. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἑσπερινοῦ ἀποσύρεται ἡ εἰκὼν τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ εὐτρεπίζεται τετράπεζον μετὰ σινδόνης λευκῆς. Ἐπ' αὐτοῦ τίθεται τὸ ἀντιμήνσιον ἢ Ἐπιτάφιος σεμνός. Εἰ δὲ βούλεται ὁ προεστὼς τίθησι καὶ Εὐαγγέλιον καὶ σταυρὸν εὐλογίας, οὐδὲν δὲ ἕτερον. Κουβούκλια καὶ ἄνθη καὶ στέφανοι οὐχ ἀρμόζουσι δι' ἱεράς Μονάς. Ἐπίσης μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἢ λεγομένη «Ἀποκαθίλωσις». Ἥλιοι καὶ κοχλῖαι καὶ ἐξηλώσεις καὶ τὰ τοιαῦτα δεῖ εἶναι ἄγνωστα ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς. Ταῦτά εἰσι κακόζηλοι παραστάσεις καὶ ἀτελεῖς προσπάθειαι ἀναπαραστάσεως τῶν μὴ ἀναπαριστανομένων φρικτῶν γεγονότων τῆς θείας Οἰκονομίας:—

20. Τὸ ἔντυπον Τριώδιον ἔχει ἕτερον στίχον ἐκ τοῦ λδ' φαλμοῦ Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν καὶ ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. Προσφορώτερος ὁ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Ὁμοίως καὶ ὁ α' στίχος τοῦ ἀλληλουϊαρίου τοῦ Ἀποστόλου διάφορός ἐστι:—

21. Ψαλλόμενα εἰς ἀργὸν εἰρμολογικὸν μέλος:—

22. Ὅπερ φάλλεται ἕως τοῦ «κηδεύσας ἀπέθετο»:—

23. Καὶ τοῦτο ψάλλεται ἕως τοῦ «ἐδείχθη ἀλλότριος»—

24. Ταῦτα διὰ τὰς λαυρεωτικὰς Μονὰς ἢ τὰς σκήτας. Διὰ τὰ κοινόβια διαμαρτύρεται ὁ τὸ τυπικὸν συγγράφας τῆς Μονῆς τοῦ Γρηγορίου (τοῦ 1851). «Εἰς δὲ τὰ Κοινόβια δὲν εἶναι πρέπον νὰ μένη τὸ ἀπόδειπνον, ἀλλὰ νὰ ἀναγινώσκειται κοινῶς» (Δ/σηκ III, 674)—

Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ ἁγίου καὶ Μεγάλου Καββάτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'

Τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Καββάτῳ ἐν τῷ ὄρθρῳ, σημαίνει ὥραν ζ'¹. Καὶ μετὰ τὸν ἐξάψαλμον² εἰς τὸ Θεὸς Κύριος εἰς ἡχ' β', τροπάριον ἡχ' β' Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ³. Πόξα, Ὅτε κατηλθες πρὸς τὸν θάνατον. Καὶ νῦν, Ταῖς μυσφόροις γυναξί⁴. Καὶ ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸν Ἄμωμον μετὰ μέλους. Ὡσαύτως κατ' ἡχ' καὶ τὰ ἐγκώμια⁵. Ἐκφωνεῖ ὁ ψάλτης εἰς ἡχ' πλ' Εὐλογητὸς εἶ Κύριε, διδάξόν με τὰ δικαιώματά σου. Στίχος: Πλακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου. Καὶ τὰ ἐγκώμια εἰς ἡχ' πλ' Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ, κατετέθης Χριστέ. Καὶ πληρωμένης τῆς πρώτης στάσεως τοῦ Ἄμωμου, πάλιν τὸ πρῶτον τῆς (Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ). Ἐἶτα συναπτῆ

μικρὰ καὶ ἐκφώνησις⁶ Ὅτι εὐλόγηταί σοι τὸ ὄνομα καὶ δεδόξασταί σου ἡ βασιλεία, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ θυμιάσας ὁ ἱερεὺς ἀρχόμεθα τῆς δευτέρας στάσεως. Ἄρχεται ἔν ὁ ἀριστερὸς χορὸς εὐρύθμως τῷ τῆς Ἄξιόν ἐστιν, μεγαλύνειν σέ τὸν ζωοδότην. Στίχος: Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με. Καὶ τὰ λοιπὰ ἄχρις οὗ πληρωθῆ καὶ ἡ β' στάσις τοῦ ψαλμοῦ. Καὶ πάλιν τὸ πρῶτον, οἱ δύο χοροί. Ἐἶτα συναπτῆ μικρά. Ἐκφώνησις εἰς τὴν β' στάσιν Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐπὶ θρόνῳ δόξης τῶν Χερουβείμ ἐπαναπαύομενος καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σοι Πατρὶ. Καὶ ἀρχόμεθα τῆς γ' στάσεως, θυμιῶντος τοῦ ἱερέως. Ἄρχόμεθα ἔν καὶ τῆς τρίτης στάσεως μετὰ μέλους ὁ δεξιὸς χορὸς ἤγουν ὁ πρῶτος εἰς ἡχ' γ' Αἱ γενεαὶ πᾶσαι ὕμνον τῇ ταφῇ σοι. Στίχος: Ἐπιβλεψὼν ἐπ' ἐμέ καὶ ἐλέησόν με κατὰ τὸ κρῖμα τῶν ἀγαπώντων τὸ ὄνομά σου⁷. Καὶ τὰ λοιπὰ μέχρις δ' πληρωθῆ καὶ ἡ γ' στάσις. Καὶ εὐθὺς τὰ εὐλογητάρια⁸ εἰς ἡχ' πλ' Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, διδάξόν με. Τῶν ἀσέλων ὁ δῆμος, καὶ τὰ λοιπὰ. Ἀλληλούϊα ἐκ τρίτου. Ἐἶτα συναπτῆ μικρά. Ἐκφώνησις Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ. Καὶ ψάλλομεν τῆς ἡμέρας, ἡχ' δ' πρὸς τὸν τάφον σοι, Ὁσὶν. Σινδόνι καθαρᾷ. Πόξα, τὸ τέλος. Καὶ νῦν, ἕτερον ὁμοίον Ἐξέστησαν χοροί. Ἐἶτα γίνεται ἀνάγνωσις εἰς τὸ κατὰ Πατθαῖον τῆς ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευὴν⁹. Καὶ εὐθὺς τὸν Π' καὶ ψάλλομεν τὸν κανόνα. Τοὺς εἰρμούς ἀνὰ β' καὶ τὰ τῆς ἀνὰ δ'¹⁰. Καὶ πάλιν

ἔσχατον τοὺς εἰρμούς οἱ δύο χοροὶ καταφασίαν. Ἔστι δὲ ὁ κανὼν ἀπὸ πρώτης ἕως τῆς ἕκτης, ποίημα Μάρκου μοναχῶ, ἐπισκόπου Ὑδρουντος¹¹. Οἱ εἰρμοὶ δὲ ποίημα γυναικὸς τινος Κασσίας ὀνομαζομένης¹². Ἄπὸ δὲ γ' ἕκαστου καὶ ἐφέξῃς ποίημα τῷ κυρίου Κοσμᾶ. Ἦχος ἡβ' *Κύματι θαλάσσης. Ἄπὸ γ' ἕκαστου, ἡβ' ἡβ' δ' Τὸν τάφον σὺ Σωτήρ. Δόξα καὶ νῦν*, πάλιν τὸ αὐτό. Ἄφ' ἕκτης κροντάκιον ἡβ' β' *Τὴν ἄβυσσον ὁ κλείσας. Καὶ ἀνάγνωσις εἰ ἔχει ἡ ὥρα*¹³. Ἐξαποστειλάριον ἡβ' β' *Ἄγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν*¹⁴. Τοῦτο λέγεται ἐκ γ' καὶ μόνον καὶ ἄλλο οὐχί. Εἰς τοὺς αἴνους ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς γ' δευτέρους καὶ ἓνα ἡβ'. Ἦχος β' *Σήμερον συνέχει τάφος. Ἦχος β' Τί τὸ ὀρώμενον θέαμα. Ἦχος β' Δεῦτε ἰδῶμεν τὴν ζωὴν. Ἦχος ἡβ' Ἠτήσατο Ἰωσήφ. Δόξα, ἡβ' ἡβ' Τὴν σήμερον μυστικῶς. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη. Ποξολογία μεγάλη. Ὁ ἱερεὺς ἀλλάσσει ὅλην τὴν ἱερατικὴν στολήν¹⁵. Καὶ εἰσοδεύει μετὰ τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ¹⁶. Μετὰ δὲ τὸ Τρισάγιον λέγει ὁ ἱερεὺς¹⁷ *Πρόσχωμεν. Εἰρήνη πᾶσι. Σοφία. Καὶ ἡμεῖς τὸ πῶς ἄπαξ Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ*¹⁸. Καὶ λέγομεν τὸ πῶς τῆς προφητείας ἡβ' β' *Ὁ συνέχων τὰ πέπρατα. Προκείμενον ἡβ' δ' Ἀνάστα Κύριε, βοήθησον ἡμῖν καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σου. Στίχος: Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ὠσίν ἡμῶν ἠκόσαμεν καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγειραν ἡμῖν ἔργον ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Προφητείας Ἰεζεκιὴλ τὸ ἀνάγνωσμα¹⁹ Ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ Κυρίου. Προκείμενον ἡβ' βαρυὸς Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψώθητω ἡ χεὶρ σου μὴ ἐπιλάβῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους δ' ἐπιστολῆς Ἀδελφοί, μικρὰ ζύμη. Ἀλληλούϊα**

ἡβ' ἡβ'. Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, οἱ μισῶντες αὐτόν. Στίχος δ': Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός. Στίχος β': Οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν²⁰. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον²¹. *Τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευὴν. Τέλος μετὰ τῆς κοστωδίας. Ἐκτενής, Εἴπωμεν πάντες. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σὺνηθες. Πληρώσωμεν τὴν ἐωθινὴν δέησιν ἡμῶν. Ὡσαύτως καὶ τὰ λοιπὰ ὡς σὺνηθες. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις²²:-*

Ἡ δὲ πρώτη ὥρα ψάλλεται ἐν τῷ νάρθηκι. Ὁμοίως καὶ αἱ λοιπαὶ ὥραι ψάλλονται ὁμοῦ λιτῶς ἐν τῷ νάρθηκι μετὰ τῶν κτύπων τῷ συμβόλῳ κρουομένῳ καθ' ὥραν ἕκτῃ²³:-

Τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ ἑσπέρας, περὶ ὥραν ἰ τῆς ἡμέρας σημαίνει²⁴ τὸν ἑσπερινόν. Καὶ ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς στολήν²⁵. Καὶ εὐλογήσαντος αὐτοῦ²⁶, ἀρχόμεθα τῷ προομιμακῷ. Ἔτα συναπτὴ μεγάλη. Ἔτα τὸ *Κύριε ἐκέκραξα εἰς ἡβ' δ'*. Οἱ δὲ τῆς Πονθῆς ἱερεῖς καὶ διάκονοι ἅπαντες καταλαβόντες τὸ γίχου τοῦ λέγοντος *Πεσῶνται ἐν ἀμφιβλήστρω, βάλλοντες μετάνοιαν*²⁷ ἀπέρχονται καὶ ἀλλάσσουσι καὶ οὗτοι στολὰς καὶ ποιοῦσι προσκομιδὴν. Καὶ ἰσῶμεν γίχους ἡ'. Φάλλομεν δὲ στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὥρας γ' καὶ τὸ ἀπὸ γίχου ἓν. Ἀναστάσιμα ἡβ' δ' *Τὰς ἑσπερινὰς ἡμῶν εὐχάς. Κυκλώσατε λαοὶ Σιών. Δεῦτε λαοὶ ὑμνήσωμεν. Τῷ πάθει σου, Χριστέ*²⁸. Ἔτα στιχηρὰ ἰδιόμελα τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ γ' δευτεροῦντες τὸ ἓν. Ἦχος ἡβ' *Σήμερον ὁ Ἄδης στένων βοᾷ συνέφερε μοι. Σήμερον ὁ Ἄδης στένων βοᾷ κατελύθη μοι. Σήμερον ὁ Ἄδης στένων βοᾷ κατεπόθη μοι. Δόξα, ἡβ' ἡβ' Τὴν σήμερον μυστικῶς. Καὶ νῦν, ἦ ἡβ' δ' Τὴν παγκό-*

σμιον δόξαν. Εἴσοδος μετὰ τῶ Εὐαγγελίῳ. Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον οὐ λέγομεν. Ἄλλ' εὐθύς *Σοφία*. Καὶ ἄρχεται ὁ ἀναγνώστης τὰ ἀναγνώσματα²⁹. Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα *Φωτίζε, φωτίζου Ἱερουσαλήμ*. Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα *Εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἄαρών*. Προφητείας Ἰωνᾶ τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν. Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ τὸ ἀνάγνωσμα *Παρενέβαλον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Γαλιλαίῳ*. Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα *Ἐξάραντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ Σοκχώθ*. Προφητείας Σοφονίου τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Ὑπόμεινόν με εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου*. Βασιλειῶν τρίτης τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο ῥῆμα Κυρίου πρὸς Ἡλιοῦ λέγον. Προφητείας Ἡσαΐδ τὸ ἀνάγνωσμα Ἄγαλλιᾶσθω ἡ ψυχὴ μου. Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα *Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, ὃ εἶνεκεν ἔχρησέ με*. Βασιλειῶν τετάρτης τὸ ἀνάγνωσμα Ἐγένετο ἡμέρα καὶ διέβη Ἐλισσαιέ. Προφητείας Ἡσαΐδ τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Πῶς ἐστὶν ὁ ἀναγαγὼν ἐκ γῆς*. Προφητείας Ἱερεμίου τὸ ἀνάγνωσμα *Τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ ἡμέρα*. Προφητείας Πανιῆλ τὸ ἀνάγνωσμα Ἔτους ὀκτωκαιδεκάτου. Ὅταν ἔνθρῳ φθάσωμεν Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἀνιστάμεθα. Ὁ δὲ ἀναγνώστης³⁰ λέγει τοὺς γίχους: *Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου*. Καὶ ἡμεῖς Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Εἶθ' οὕτως συναπτή μικρά³¹:-

Ἄντι δὲ τοῦ Τρισαγίου Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον Ἡχ ἡλ Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν δὴ τῶ ὀνόματί σου Ὑψιστε. Στίχος: Ἀλαλάξατε τῶ

Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῶ ὀνόματι αὐτῆ, δότε δόξαν ἐν αἰνέσει αὐτοῦ. Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους Ἀδελφοί, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν. Ἀλληλούϊα ὃ ψάλλεται, οὐδὲ Ψαλμὸς τῶ Δαυὶδ λέγομεν. Ἄλλ' εὐθύς ὁ ψάλτης Ἀνάστα ὁ Θεός. Πέλλοντος δὲ τῶ ψάλτου ἄρξασθαι τοῦ παρόντος, Ἀνάστα ὁ Θεός, ἀνιστάμενοι οἱ ἱερεῖς ἀποδύονται τὰ μαῦρα φελόνια καὶ περιβάλλονται ἀντ' αὐτῶν λευκά³². Ἦχος βαρὺς Ἀνάστα ὁ Θεός κρῖνον τὴν γῆν ὅτι οὐ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. Καὶ ὁ ἁγὸς πάλιν τὸ αὐτό. Καὶ ὁ ἀναγνώστης τῶ γίχου³³: Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεοὺς διακρινεῖ. Καὶ ὁ ψάλτης Ἀνάστα ὁ Θεός κρῖνον τὴν γῆν. Στίχος β': Ἔως πότε κρῖνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἀμαρτωλῶν λαμβάνετε; Στίχος γ': Κρῖνατε ὀρφανῶ καὶ πτωχῶ, ταπεινὸν καὶ πένητα δικαιοῦσατε. Στίχος δ': Ἐξέλεσθε πένητα καὶ πτωχόν, ἐκ χειρὸς ἀμαρτωλοῦ ρύσασθε αὐτόν. Στίχος ε': Οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται. Στίχος ς': Σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἔστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες. Καὶ πάλιν Ἀνάστα ὁ Θεός κρῖνον τὴν γῆν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαίον Ὅψε *Σαββάτων*. Τέλος ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν. Καὶ καθ' ἐξῆς ἡ Δεία Πειτηργία τῶ μεγάλου Βασιλείου. Ἄντι δὲ τοῦ Χερσβικῶ, εἰ θέλεις ψάλε *Ἡχ ἡλ Ἰα* *Κιγησάτω πᾶσα σὰρξ*³⁴. Κοινωνικὸν *Ἡχ δ'* Ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν Κύριος καὶ ἀνέστη σῶζων ἡμᾶς. Ἀλληλούϊα³⁵. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, δίδεται τὸ κατακληστικὸν ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Εἶθ' οὕτως γίνεται ἡ εὐλόγησις τῶ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου³⁶. Ὁφείλει δὲ ἔχειν ἀκριβειαν ὁ ἐκκλησιαρχης, ἵνα ὅταν ἀπολύσῃ ἡ ἐκκλησία τῆς Πειτηργίας ὑπάρχει β' ὥρα τῆς νυκτός³⁷:-

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν οὐκ ἔξερχόμεθα τῆς ἐκκλησίας ἀλλὰ καθήμεθα ἐν τοῖς

τόποις ἡμῶν³⁸. Καὶ εἰσέρχεται ὁ κελλαρίτης³⁹ καὶ ἐπιδίδωσι τοῖς ἀδελφοῖς ἀνά κλάσματος ἄρτος⁴⁰ καὶ ἀνά ἕξ ἰσχάδων⁴¹ ἢ φοινίκων⁴² καὶ ἀπὸ ἐνὸς κρασοβολίου οἴνου⁴³. Ἡμῶν δὲ διακλυομένων⁴⁴ γίνονται ἀνάγνωσις μεγάλη εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων⁴⁵. Εἰς τὴν ἀνάγνωσιν λέγει ὁ ἀναγνώστης τὸ προοίμιον⁴⁶ ὁ δὲ ἱερεὺς τὸν γίχον⁴⁷:-

Εἶθ' οὕτως ἀρχόμεθα τῷ ἐσθίειν⁴⁸. Μετὰ δὲ τὸ συμφθᾶσαι ἡμᾶς⁴⁹ ἄπτει ὁ κανδηλάπτης πάσας τὰς κανδήλας τοῦ ναῶ⁵⁰ καὶ ἔξερχόμενος κρᾶει τὸ σήμαντρον. Καὶ ἴσταται ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἀνάγνωσιν. Εὐλογήσαντος δὲ τοῦ ἱερέως⁵¹ ἀρχόμεθα τῷ Τρισαγίου καὶ τῶν λοιπῶν. *Πεῦτε προσκυνήσωμεν ἐκ γ'. Ο Ἦ' καὶ ὁ κανὼν τοῦ Μεγάλου Καββάτου.*

Λέγομεν τοὺς εἰρμούς ἀνά β' καὶ τὰ τῶν ἀνά δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ιδ', μετὰ τῶν γίχων τῶν ῥόδων⁵². Καταβασία τὸν εἰρμόν, οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, Ϟᾶ τῷ Μεγάλου Καββάτου *Τὸν τάφον σοσωτήρ, Ϟᾶ δ'.* Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίς οὗ ἡ ἀρχή *Τί τῆτο σήμερον*⁵³, ἢ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Χρυσοστόμου. Ζῆτει αὐτοὺς εἰς τὸ τέλος τῶν κατὰ Παρθαίων⁵⁴ ἢ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, λόγος ἀναστασίμου. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀναγνώσεως, ψάλλομεν τὰς ἐτέρας γ' Ϟ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τοῦ Μεγάλου Καββάτου. Ὁμοίως καὶ τὸν οἶχον. Εἶθ' οὕτως ἀνάγνωσις⁵⁵ καὶ τὰς ἐτέρας λοιπὰς γ' Ϟ. Μετὰ δὲ τὴν Ϛ, Τρισάγιον. Ἀπολυτίκιον Ϟᾶ β' *Ὅτε κατῆλθες.* Ἐκτενῆς καὶ ἀπόλυσις:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν περὶ ὥραν δευτέραν μεταμεσονύκτιον, ἢ τρίτην ἐφόσον ἔχωμεν θερινὴν ὥραν. Τὸ ἐγείρεσθαι κατὰ τὰς πρώτας μεταμεσονυκτίους ὥρας διὰ τὸν Ἐπιτάφιον, ἦν συνήθεια ἐπικρατοῦσα τὸ πάλαι ἐν τε τοῖς χωρίοις καὶ ταῖς πόλεσι τῆς ὑπαίθρου χώρας. Ψυγεῖσις ὁμως τῆς ἀγάπης τῶν πολλῶν ἢ συνήθεια αὕτη κατηγορήθη καὶ πάντες σημαίνουσι διὰ τὸν ὀρθρον τοῦ Μεγ. Σαββάτου ἀφ' ἐσπέρας. Εἰς τὰς ἱεράς ὁμως Μονὰς ἐπιβάλλεται ἀκριβῆς τήρησις τῆς ὥρας ἐνάρξεως:-

2. Ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ πρότερον τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ τὸν Ναὸν σιωπηλῶς, εἰσερχόμενος δὲ διὰ τῆς Ὠραίας Πύλης ἐκφωνεῖ *Δόξα τῇ Ἀγία*, θυμιῶν ἅμα σταυροειδῶς τρεῖς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν:-

3. Καὶ αὐθις κολοβὸν ἦτοι ἕως τοῦ «*κηδεύσας ἀπέθετο*»:-

4. Ὠσαύτως, ἦτοι ἕως τοῦ «*ἐδείχθη ἀλλότριος*»:-

5. *Ἐγκώμιον* = ὕμνος ἢ λόγος πανηγυρικός καὶ ἐπαινετικός ἐν κώμοις ἦγουν ἐν πανηγύρει, ἐν πομπῇ, μετὰ συνοδίας. Τὰ πρὸς εὐφημίαν καὶ ἔπαινον ἀδόμενα ἐγκώμια μετεβλήθησαν ἐνταῦθα εἰς ἐπιτάφιον θρήνον, καίτοι τὰ τυπικὰ οὐδόλως ὁμιλοῦσι περὶ θρήνου. Εἰσὶ δὲ τὰ ἐγκώμια μετρίως ποιητικῆς ἀξίας μόλις μετὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἀναφερόμενα. Διὸ καὶ αἱ σλαβικά καὶ Ἐκκλησιαί, αἱ ἐνωρίτερον λαβοῦσαι τὰς λειτουργικὰς δέλτους, ἀγνοοῦσι ταῦτα. Ποιητικῶς καὶ θεολογικῶς εἰσὶν ὑποδεέστερα τῆς λοιπῆς ἱεράς ἀκολουθίας, ὄντα δὲ καὶ τινα παράχορδα καὶ ἄφροθμα. Ὁ ἀνώνυμος ποιητὴς ἀγωνιᾷ ἵνα κατασκευάσῃ ἐγκώμια κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στίχων τοῦ Ἀμώμου (185, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι) διὸ καὶ δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε τὸ ποθοῦμενον. Ἐμπεριέχουσι θρήνους καὶ οἰμωγὰς, καταξέσεις παρεῶν καὶ ἀπομαδαρώσεις τριχῶν, σχετλιασμοὺς καὶ ἀράς, ξένα πάντα πρὸς τὸ θεολογικὸν βᾶθος τοῦ ἐπα-

κολουθοῦντος θεσπεσίου κανόνος. Ὅμως ἐπειδὴ ἔχουσιν ἀπλότητα σκέψεων καὶ πλοῦτον συναισθηματικόν, εἰσι λίαν προσφιλῆ παρὰ τῷ εὐσεβοῦντι λαῶ.

Γίνεται δὲ ἡ στιχολογία τοῦ Ἀμώμου κατὰ διαφόρους τρόπους:

α) Εἷς τινὰς Μονὰς ἀναγινώσκουσιν πρῶτον τὸν Ἀμωμον καὶ εἶτα ψάλλουσι τὰ ἐγκώμια.

β) Ὁ ἀναγνώστης πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου ἱστάμενος ἐκφωνεῖ τὸν στίχον: *Εὐλογητὸς εἶ Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, καὶ λέγει αὐτὸς τοὺς στίχους, οἱ δὲ χοροὶ τὰ ἐγκώμια ἐναλλάξ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ἐνὸς ἐκάστου στίχου.*

γ) Ὁ α' χορὸς ἄρχεται καὶ λέγει στίχον μετὰ ἐγκωμίου καὶ εἶτα ὁ β' χορὸς στίχον καὶ ἐγκώμιον καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

δ) Πολλοὶ καταλιμπάνουσιν ὀλοτελῶς τὸν Ἀμωμον, κακῶς ὅμως διότι κρεῖττόν ἐστι καταλεῖψαι τὰ ἐγκώμια ἢ τὸν Ἀμωμον.

Ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὴν τρίτην περίπτωσιν οὕσαν σύμφωνον καὶ τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ:—

6. Τινὲς τῶν ἱερέων ποιοῦσι τὰς συναπτὰς καὶ τὰς ἐκφωνήσεις πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου, θυμιῶντες αὐτόν, ὀρθῶς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ:—

7. Τινὲς τῶν ἱερέων ἐν τῷ ψάλλεσθαι τὸ ἐγκώμιον «Ἐρῶραν τὸν τάφον» περιρῥαίνουσι τὸν Ἐπιτάφιον διὰ ῥοδοστάγματος μετὰ τοῦ ῥαντιστηρίου (γκιουλιστανίου τουρκιστί, μυρέχας κατὰ τὴν κυπριακὴν διάλεκτον):—

8. Τὰ τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου ἀργὰ ἢ ἐκ τοῦ δὴ ἢ ἐκ τοῦ κέ. Ταῦτά εἰσι ἀπλῶς καταγραφή Πέτρου καθ' ὅτι τὸ μέλος αὐτῶν ὑπῆρχεν αἰῶνας πρὶν:—

9. Ἐκ τῶν ἐρμηνευτικῶν ὁμιλιῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν Ματθαῖον, ὁμιλία πθ' (89) ἧς ἡ ἀρχὴ Πανταχοῦ ἢ πλάνη ἑαυτῇ περιπίπτει, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἄκουσα συνηγορεῖ (Περὶ γυναικῶν χρυσοφορουσῶν).

Ἐπειδὴ ὁ ἱερὸς Πατὴρ καταφέρεται λαύρως κατὰ τῶν χρυσοφορουσῶν γυναικῶν, φρονῶ ταπεινῶς ὅτι οὐ τοῦ παρόντος. Ἐξ ἄλλου δὲν ἐλέχθη τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἀλλ' εἰς σειρὰν ὁμιλιῶν, εἰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

Προσφορώτερος ἴσως ὁ ἐκ τῶν spuria λόγος *Εἰς τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου* οὗ ἡ ἀρχὴ *Τῆς χθὲς ὑποσχέσεως σήμερον βούλομαι τὸ χρέος πληρῶσαι, ἀγαπητοί, ὡς ἀναφερόμενος ἐκτενῶς καὶ εἰς τὴν εἰς Ἄδου Κάθοδον τοῦ Κυρίου:*—

10. Ἐκτὸς τῆς ζ' ᾠδῆς, ἧτις ἔχουσα τροπάρια δ', δὲν ψάλλεται ἀνὰ δ' ἀλλὰ ἀνὰ γ':—

11. Ἐζῆσε τὸν Θ'-Ι' αἰῶνα. Ὑδροῦς εἶναι τὸ σημερινὸν Ὀτράντο τῆς Καλαυρίας εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, τὴν Magna Grecia:—

12. Πρόκειται περὶ τῆς Κασσιανῆς, τῆς μεγάλης ἐκείνης ποιητρίας τοῦ Θ' αἰῶνος:—

13. Δεῖ γὰρ σκοπεῖν τὸν ἐκκλησιάρχην ἵνα ἡ ἔξοδος τοῦ Ἐπιταφίου γένηται ὅτε ἡ νύξ παραχωρῆ τὴν θέσιν αὐτῆς τῇ ἡμέρᾳ, ἅμα τῇ ἔω δηλονότι, περὶ τὸ λυκαυγές:—

14. Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, μετὰ δηλαδὴ τὴν θ' ᾠδὴν ψάλλονται τὰ ἐγκώμια εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς. Τοῦτο ὅμως κατακρήμνησίς ἐστιν. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ κανόνος εἰς τὸ βάθος τῶν ἐγκωμίων:—

15. Ὅποιου χρώματος στολῆν; Ἡμεῖς κατακολουθοῦντες παλαιᾷ παραδόσει ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ψαλλόμενον «οἱ μελαίνας ἀμφιέννυνται στολὰς» φοροῦμεν στολῆν μέλαιναν. Ἐν ἄλλοις τυπικοῖς εὗρομεν ὅτι ὁ ἱερεὺς ἱεροφορεῖ πορφυρᾶν στολῆν, ἐν ἄλλοις μέλαιναν.

Οὕτως ἐν τῷ τυπικῷ τῆς Κρυπτοφέρρης ἀναγινώσκομεν «Ψαλλομένων δὲ τούτων καὶ τοῦ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ μετὰ μέλους, ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς μελανὴν στολῆν καὶ ποιεῖ τὴν Εἴσοδον μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου» (τοῦ 1300, ἐν Δ/σχη I, 910).

Εἰς τυπικὸν τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἀναγράφεται ὅτι ὁ ἱερεὺς φέρει θυμιῶν εἰς τὰς στάσεις τῶν ἐγκωμίων «πορφυροῦν φελώνιον» (Δ/σκη III, 369).

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Ξενοφώντος Μονῆς ἀναγράφεται ὅτι ὁ ἐφημέριος ἱερεὺς ἐνδύεται στολὴν ἐρυθράν (αὐτόθι, 706). Τὸ δὲ τῆς Κωνσταμονίτου τοῦ 1854 προβλέπει καὶ ἐν τῷ προλαβόντι ἐσπερινῷ τῆς Μ. Παρασκευῆς ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀλλάσσει «πορφυρᾶν στολὴν» (αὐτόθι, 705).

Φαίνεται ὅμως ὅτι παλαιότερα εἶναι ἢ διὰ μελαίνης στολῆς ἀμφίσεις τοῦ ἱερέως. Καὶ ἡμεῖς οὕτω πως πράττομεν:—

16. Ἐνταῦθα τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ παλαιὰ τυπικά, ἀποσιωπᾷ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἐπιταφίου. Δὲν τὴν ἀπαγορεύει ὅμως. Ἐξ ἄλλου αὐτὸ τὸ «εἰσοδεύει» δύναται ἵνα ἐκληφθῆ καὶ ὡς ἔξοδος ἐκ τοῦ Ναοῦ. Ὅπως δὲ ὅμως ὀφείλει ἵνα κρατᾷ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ἡ λιτάνευσις γίνεται πέριξ τοῦ Ναοῦ καὶ μόνον («λιτανεύουσι κύκλῳ τοῦ ναοῦ» κατὰ τὸ τῆς Κωνσταμονίτου τυπικὸν τοῦ 1854 ἐν Δ/σκη III, 706). Γίνεται δὲ αὕτη ἢ λιτάνευσις ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλουστέρα. Προηγείται δ' ἐξάπαντος ὁ Τίμιος Σταυρός. Ὁ τε ἱερεὺς καὶ οἱ τὸν Ἐπιτάφιον ἢ τὸ ἀντιμήνσιον αἶροντες εἰσὶν ἀσκεπεῖς. Μνημονεῦει δὲ ὁ ἱερεὺς εἰς στάσεις τρεῖς ζώντων καὶ κυρίως κεκοιμημένων. Τῆς λιτανείας προηγείται ἀδελφὸς κρούων τὸ χειροσήμεντρον πενθίμως. Ψάλλεται τὸ Τρισάγιον ἀργόν (ὡς ἐν τῇ Σταυροπροσκυνήσει ἢ τῇ Ὑψώσει τοῦ Τιμίου Σταυροῦ). Τινὲς ψάλλουσι τὸ μέλισμα Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Νέων Πατρῶν (Υπάτης) τοῦ ζήσαντος κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, «Τὸν ἥλιον κρύψαντα τὰς ἰδίας ἀκτῖνας». Τούτου τοῦ ὕμνου «τὰ γράμματα» προέρχονται σχεδὸν αὐτολεξεῖ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Κύπρου εἰς τὴν Θεόσωμον Ταφὴν καὶ εἰς τὴν εἰς Ἄδου Κάθοδον. Προκρίνομεν ὅμως τὸ ἄσματικὸν Τρισάγιον καθ' ὃ εἰς ἐκάστην στάσιν μνημονεῦει, ὡς εἶπομεν, ὁ ἱερεὺς.

Τὸ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀδόμενον «Ἄρατε πύλας» οὐκ ἔστι τῆς παρουσίας ἐορτῆς ἀλλὰ τῶν ἐγκαινίων. Πρόσχευς ἵνα ἡ ὅλη λιτάνευσις ἔχῃ σοβαρότητα, ἀπλότητα καὶ κατάνυξις, ὡς εἶχεν ἢ λιτάνευσις τοῦ ἀχράντου Σώματος τοῦ Κυρίου ὑπὸ Ἰωσήφ καὶ Νικοδήμου ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ ἕως τοῦ καινοῦ Μνημείου:—

17. Ἡ πομπὴ φαλλομένου τοῦ ἐλέησον ἡμᾶς τοῦ Τρισαγίου ὕμνου εἰσέρχεται εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἐναποτίθησι τὸν Ἐπιτάφιον ἐπὶ τοῦ τετραποδίου κραββάτου. Ὁ ἱερεὺς εἰσέρχεται διὰ τῆς Ὁραίας Πύλης εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν λαὸν λέγει *Πρόσχωμεν*:—

18. Ὅπερ τανῶν ψάλλεται ὀλόκληρον:—

19. Ἀναγινωσκόμενον μεγάλη τῇ φωνῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου:—

20. Οἱ στίχοι οὗτοι κακῶς καταλιμπάνονται ὑπὸ τινων. Ἡ εἰς Ἄδου Κάθοδος προμηνύει τὴν Ἀνάστασιν καὶ αὕτη ἤδη ὑποφώσκει. Ὁ Ἄδης στένει καὶ τρέμει, κατελύθη γὰρ αὐτοῦ ἡ ἐξουσία:—

21. Ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης ἄνευ ἀναλογίου καὶ εὐτόνως:—

22. Ἰστέον ὅτι ὁ Ἐπιτάφιος ἢ τὸ ἀντιμήνσιον παραμένει ἐπὶ τοῦ τετραπέζου μέχρι τῆς ἐννάτης ὥρας, τοῦ ἀπογεύματος δηλαδὴ τοῦ Μ. Σαββάτου. Καὶ εἰ μὲν ἀντιμήνσιόν ἐστι τοποθετεῖται εἰς τὴν κανονικὴν αὐτοῦ θέσιν, ἤγουν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, εἰ δὲ μεταξοχρυσοκέντητος, μεταφέρεται ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ. Ταῦτα διὰ τὰς ἱεράς Μονάς, ἐν αἷς ἢ θ. Λειτουργία τοῦ Μ. Σαββάτου τελεῖται ἐν ὥραις ἐσπεριναῖς. Ἡ τοποθέτησις τοῦ Ἐπιταφίου ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς καὶ δὴ ἐπὶ τεσσαρακονθήμερον, ἀγνοεῖται ὑπὸ

τῶν ἀρχαίων τυπικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἡμῶν. Ὡς ἀγνοεῖται ὡσαύτως καὶ ἡ τέλεισις τῆς θ. Λειτουργίας τοῦ Μ. Σαββάτου ἐπὶ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ. Ἄλλο καὶ τοῦτο ἱερατικὸν κατασκευάσμα πρὸς ἐντυπωσιασμὸν γυναικαρίων:—

23. Ἦγουν περὶ τὴν μεσημβρίαν:—

24. Ἦγουν δύο ὥρας πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, περὶ ὥραν τετάρτην ἢ καὶ πέμπτην μεταμεσημβρινήν. Αὕτη ἐστὶν ἡ ὀρθὴ ὥρα ἵνα σημάνη διὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ οὐχὶ αἱ πρωινὰ ὥραι. Ἄφ' ἐνὸς διότι ἡ ἀκολουθία ἐστὶν ἐσπερινή, ἀφ' ἑτέρου διότι ἡ ἡμέρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἐστὶν ἡμέρα τελείας νηστείας, ἀποσίας καὶ καταπαύσεως ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων:—

25. Πλεῖστα ὅσα παλαιὰ τυπικὰ ἀναφέρονται εἰς τὸ χρῶμα αὐτῆς τῆς στολῆς. Οὕτω κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Θ' αἰῶνος (Δ/σκη I, 134) «Τοῦτο δὲ ψάλλοντες κατέρχονται οἱ ἱερεῖς ἐκ τοῦ συνθρόνου καὶ ἀλλάσσουσι στιχάρια ἄσπρα». «Εἶτα ἔρχεται ὁ πατριάρχης μετὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων μετὰ καὶ τῶν βαπτισάντων διακόνων λευχειμονούντων, καὶ γίνεται ἡ β' εἴσοδος ἡσυχῆ» (αὐτόθι).

Εἰς τυπικὸν τοῦ 1292 (Δ/σκη I, 883). «Καὶ εὐθὺς οἱ ἱερεῖς ἀλλάσσουσιν, ὅσοι θέλουσιν, ἀλλάσσουν δὲ στολὰς λευκάς». Ταῦτα διατάσσουσι καὶ τὰ ἀγιορειτικὰ τυπικά. Τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ 1841 γράφει: «καὶ ἀλλάσσοντος τοῦ ἱερέως στολὴν λευκὴν καὶ εὐλογοῦντος, ἀπαρχόμεθα τοῦ λυχνικοῦ» (αὐτόθι III, 624). Τὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ 1851 (αὐτόθι 674) «ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος στολὰς λευκάς». Ὅμως ὁ ἐφημέριος ὁ τὴν προσκομιδὴν ποιήσων, δὲν φορεῖ στολὴν λευκὴν πᾶσαν ἀλλὰ λευκὰ στιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ἐπιμάνικα καὶ ζώνην (καὶ ἐπιγονάτιον) καὶ φελώνιον μέλαν. Ἡ τάξις αὕτη ἐστὶ παλαιά. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου, ἀκριβῶς εἰς τὸ Ἀνάστα ὁ Θεὸς ἀποβάλλει ὁ ἱερεὺς τὸ μέλαν φελώνιον καὶ φορεῖ λευκόν.

Τοῦτο κατὰ τινὰ τρόπον συνέβαινε καὶ ἐν χρόνοις παλαιοῖς. «Οἱ προεισοδεύσαντες ἱερεῖς ἐξέρχονται διὰ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους καὶ ἀποθέμενοι τὰς μελανὰς στολὰς, ἀλλάσσουσι καὶ αὐτοὶ λευκάς» (τυπικὸν τοῦ 1292, ἐν Δ/σκη I, 883).

Ταῦτά που προβλέπει καὶ τυπικὸν Ἱεροσολυμιτικὸν τοῦ 1201 (Δ/σκη III, 69) ἀλλὰ λεπτομερέστερον «Ὁ τὴν ἐφημερίαν ἔχων ἱερεὺς, ἀλλάσσωσιν τὴν ἱερατικὴν στολὴν, στιχάριον μὲν φορεῖ ἄσπρον, φελώνιον δὲ μαῦρον... Ἰστέον δέ, ὅτι μέλλοντος τοῦ ψάλτου ἄρξασθαι τοῦ Ἀνάστα ὁ Θεός, ἀνιστάμενοι οἱ ἱερεῖς ἀποδύονται τὰ μαῦρα φελώνια καὶ περιβάλλονται ἀντὶ αὐτῶν λευκά».

Τοῦτο ἐπαναλαμβάνει καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ ΙΓ' αἰῶνος τῆς Παρισυνῆς Βιβλιοθήκης (Δ/σκη III, 125) «Μέλλοντος δὲ τοῦ ψάλτου ἄρξασθαι τοῦ στίχου Ἀνάστα ὁ Θεός, ἀνιστάμενοι οἱ ἱερεῖς ἀποδύονται τὰ μαῦρα φαιλώνια καὶ περιβάλλονται ἀντὶ αὐτῶν ἄσπρα».

Βάσει πάντων τῶν ἀνωτέρω ὡς καὶ τῆς ἡμετέρας πράξεως (ἀλλὰ καὶ βάσει τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ὡς παρακατιόντες ὀψόμεθα), περιγράφομεν τὴν σωστὴν προᾶξιν:

Ὡς ἔφθημεν εἰπόντες περὶ ὥραν ἐνάτην αἶρει ὁ ἱερεὺς τὸν Ἐπιτάφιον ἢ τὸ ἀντιμήνσιον. Ἀλλάσσει δὲ καὶ τὴν ἐνδυτὴν τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, τῆς προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ δι' ἀμφιασμάτων λευκῶν. Ἐνδύεται καὶ αὐτὸς στολὴν λευκὴν, ἐκτὸς φελωνίου, ὅπερ φορεῖ μέλαν. Τὸ λευκὸν φελώνιον ἀναρτᾷ εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλῃν ἐκ τοῦ ἀγκίστρου ἐξ οὗ ἀναρτᾷται συνήθως ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς τὸ ἐπιτραχήλιον, καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦ Ἀνάστα ὁ Θεός. Παρὰ τῇ ἁγίᾳ Τραπεζῇ ἐπὶ τραπεζακίου τινὸς τίθεται κάνιστρον πλήρες φύλλων δάφνης (ἢ «φύλλα δένδρων ἀειθαλῶν» κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Κωνσταμονίτου Μονῆς τοῦ 1854, ἐν Δ/σκη III, 707). Μετὰ τὸ πέρας τοῦ Ἀποστόλου, ἀπεκδύεται τὸ μέλαν φελώνιον

καὶ φορεῖ τὸ λευκόν. Ἐν δὲ τῷ ψάλλεσθαι τὸ Ἀνάστα ὁ Θεός, διασκορπίζει τὰ φύλλα δάφνης ἐν ὄλῳ τῷ Ναῶ, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἁγίου Βήματος—

26. Ἀφοῦ ἔχη ἤδη λάβει «καιρὸν» ἔχη ἐνδυθῆ καὶ ἔχη θυμιάσει ἁγίαν Τράπεζαν, ἅγιον Βῆμα καὶ λαόν, λέγων τὰ τροπάρια Ἐν τάφῳ σωματικῶς καὶ τὰ ἐξῆς. Εὐλογεῖ δὲ διὰ τοῦ Εὐλογημένη ἢ βασιλεία τανῦν—

27. Τὸ Μέγα Σάββατον ἐνὶ ἐκ τῶν ὀλιγίστων περιπτώσεων καθ' ἃς προβλέπεται συλλειτουργῶν. Ἐν ταῖς Ἱ. Μοναῖς συλλειτουργοὶ ἐγίνοντο τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων, τῶν Φώτων, τὸ Μ. Σάββατον καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα καὶ κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Μονῆς (ὄρα περὶ τούτου καὶ εἰς τυπικὸν τῆς Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ 1841, ἐν Δ/σκη III, 587). Τὰ πυκνὰ συλλειτουργοὶ ἦσαν ἄγνωστα εἰς τὴν ἀρχαίαν πράξιν.

Βάλλουσι δὲ μετάνοιαν εἰς τὸν προεστῶτα. Εἰ δ' ἔχει ἱερωσύνην λειτουργεῖ καὶ αὐτὸς προεξάρχων. Εἰ δ' οὐ, μετέχει τῶν Ἀρχάντων Μυστηρίων.

Πρόσχες ὅτι «καιρὸν» λαμβάνει μόνον ὁ πρῶτος τῇ τάξει, ὁ καὶ λειτουργήσων καὶ οὐχὶ πάντες οἱ συλλειτουργήσοντες. Λέγει δὲ τὴν εὐχὴν καθ' ἑνικὸν «ὅπως τὴν ἀναίμακτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω» διότι αὐτὸς καὶ μόνος λειτουργεῖ, ἐπέχων τὴν θέσιν τοῦ ἐπισκόπου. Τὴν προσκομιδὴν ἐτοιμάζει ὁ ἐφημέριος—

28. Μοναδική ἐστὶ περίπτωσις δεσποτικῆς ἑορτῆς (καὶ δὴ τῆς μεγίστης) στερουμένης πρῶτων ἰδιομέλων, ψαλλομένων τῶν τῆς Ὀκτωήχου. Τοῦτο συμβαίνει διότι ἔχομεν συνύφανσιν τῶν δύο περὶ τοῦ Πάσχα ἀπόψεων. Ἡ μία ἦν ὅτι τὸ Πάσχα ἔδει ἵνα ἐορτάζηται καθ' ἑκάστην Κυριακὴν, ἡ δὲ ἄλλη ἵνα ἐορτάζηται ἅπαξ τοῦ ἔτους. Ἡ σύγκλισις τῶν δύο τούτων ἀπόψεων ἔφερε τὴν παροῦσαν πράξιν. Ἀναστάσιμα τέσσαρα ἐκ τῆς Κυριακῆς καὶ τέσσαρα τοῦ Ἁγίου Πάσχα—

29. Τὸ ἐν χρήσει τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας προβλέπει μόνον τρία ἀναγνώσματα, τὸ α', τὸ δ' καὶ τὸ ιε', ἀντὶ τῶν ιε' ἀναγνωσμάτων. Πρόκειται δηλαδὴ περὶ σφαγῆς. Ἴσως δι' οἰκονομίαν χρόνου. Ἄλλ' οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς ὀφείλομεν ὅπως ἀπαραιτήτως ἀναγινώσκωμεν ἅπαντα, διότι σχέσιν ἄμεσον ἔχουσι τῇ τοῦ Κυρίου Ἀναστάσει.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀναγνωσμάτων αὐτῶν ὁ πατριάρχης ἐβάπτιζε τοὺς φωτιζομένους. Ἐξηρτάτο δὲ ἡ ποσότης τῶν ἀναγνωσμάτων ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ Βαπτίσματος. «Καὶ ἂν συμβῆ παρατεῖναι τὸν Πατριάρχην εἰς τὸ βαπτίζειν, ἀπὸ τοῦ ζ' ἀναγνώσματος εὐθέως ἀναγινώσκειται ὁ Δανιὴλ καὶ μετὰ τοῦτο Εὐλογεῖτε. Εἰ δέ, ὡς προείρηται, παρατείνει ὁ Πατριάρχης βαπτίζων, ἀναγινώσκειται οὕτως ἀνάγνωσμα ἢ κλπ... ἕως οὗ εἰσέλθῃ ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν εἴσοδον μετὰ τῶν νεοφωτιστῶν» (τυπικὸν Ἐκκλησίας Κων/πόλεως Θ' αἰῶνος ἐν Δ/σκη I, 134).

Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Μονῆς (Δ/σκη III, 625) (ἀλλὰ γε καὶ εἰς ἀρχαῖα τυπικά ὡς τὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας Κων/λεως, τὸ τῆς Μονῆς Εὐεργετίδος κ.ἄ.) εὐρομέντινα ὡραία τυπικὴν διάταξιν: «καὶ ἀρχεται ὁ κανονάρχης τῶν ἀναγνωσμάτων, κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὸ στ' ἀνάγνωσμα, λέγει: Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται, καὶ ἡμεῖς ἀνιστάμενοι, λέγομεν τὸ αὐτὸ μετὰ μέλους πολλάκις, ὁ δὲ ἀναγνώστης λέγει τοὺς στίχους τῆς ὄλης ᾠδῆς, εἰς ἓνα δὲ ἕκαστον στίχον ἡμεῖς ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ. Μετὰ δὲ τὸ πληρωθῆναι τοὺς στίχους, ὁ ἀναγνώστης: Δόξα καὶ νῦν, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡμεῖς Ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται, εἶτα τὰ ὑπόλοιπα ἀναγνώσματα»—

30. Ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ, ἐστραμμένος κατ' ἀνατολάς. Οὕτω λέγονται καὶ αἱ προφητεῖαι. Ἡμεῖς δὲ ψάλλομεν τὰ ἐφύμνια εἰς ἦχον πλ β' καὶ οὐχὶ εἰς α' ὡς τινες ψάλλουσι—

31. Ἦγουν Ἔτι καὶ ἔτι καὶ οὐχὶ Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν·—

32. Ὁ δὲ προεξάρχων ἱερεὺς ἀποβάλλει τὸ μέλαν φελώνιον καὶ ἐνδύεται τὸ ἐν τῇ Ὠραΐα Πύλῃ ἐξηρητημένον λευκόν. Εἶτα αἴρονται τὰ βημόθυρα (ἕως τοῦ Σαββάτου τῆς διακαινησίμου) τοποθετούμενα ὑποκάτω τῶν δεσποτικῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου, καὶ σκορπίζονται ὑπ' αὐτοῦ τὰ φύλλα δάφνης ἐν τῷ Ναῷ (ταῦτα σαροῦνται τῷ Σαββάτῳ τῆς διακαινησίμου πρὸ τῆς θ' ὥρας).

Εἴθισται ἵνα τὸ πρῶτον Ἀνάστα ὁ Θεὸς ψάλλῃ ὁ προεξάρχων ἱερεὺς ἀπὸ τῆς Ὠραΐας Πύλης, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐπάναγκες·—

33. Ἀπὸ τοῦ ὀμφαλίου ἦτοι ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ, ὄρων κατ' ἀνατολάς. Οὕτως ἀναγινώσκει καὶ τὸν Ἀπόστολον·—

34. Γίνεται δὲ ἡ Εἴσοδος εἰς τὸ Μετὰ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας·—

35. Τὸ τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη ἀντὶ τοῦ Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν προβλέπει τὸ Μνήσθητι εὐσπλαγγχε καὶ ἡμῶν, καθὼς ἐμνημόνευσας τοῦ ληστοῦ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Τοῦτο ἀπαντᾶται καὶ εἰς τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1854 (Δ/σκη, III, 707), προέρχεται δὲ ἐκ τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων, ὃν τὸ α' ἐκ τῶν τεσσάρων μακαρισμῶν τοῦ β' ἤχου. Φρονῶ ταπεινῶς ὅτι τὸ Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, προσιδιάζει καλύτερον·—

36. Πρὸ τῆς θ. Λειτουργίας προευτρεπίζεται τραπέζιον ἐν ᾧ πέντε ἄρτοι ἐξ ὧν ἐσθίομεν καὶ κρατῆρ πλήρης οἴνου ἐρυθροῦ. Μετὰ τὴν τοῦ κατακλαστοῦ διανομὴν προτίθενται ὑπὸ τοῦ διακονητοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ. Ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ κύκλῳ τρεῖς καὶ εἶτα τὸ τέμπλον, τὸν προεστῶτα καὶ τοὺς ἀδελφούς. Ἀναγινώσκει τὴν εὐχὴν τῆς ἀρτοκλασίας παραλείπων ὁμως τὴν φράσιν «τὸν σῖτον καὶ τὸ ἔλαιον», ἅτε μὴ ὑπαρχόντων·—

37. Ἦγουν ἐν καιρῷ νυκτός, ὀγδόην περίπου κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν·—

38. Ἐνταῦθα ὑπάρχει διαφωνία ἐν ταῖς τυπικαῖς διατάξεσι. Κατὰ τὰς μὲν οὐκ ἐξερχόμεθα τοῦ Ναοῦ, κατ' ἄλλας ἐξερχόμεθα.

Οὕτω κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ἡλίου βωμῶν τοῦ 1162· «ἐν τῇ τραπέζῃ μέντοι εἰσερχόμεθα διὰ τὸ ἀθόρυβον κάκεισε διακλυομένων κατὰ τὸν παρακολουθήσαντα τύπον» (Δ/σκη I, 735). Κατὰ τυπικὸν τοῦ IB' αἰῶνος (αὐτόθι I, 821) «Τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ ἐσπέρας, μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἀπερχόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ». Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ 1205 (τῆς Βαρβερινῆς Βιβλιοθήκης, αὐτόθι I, 829).

Ὡσαύτως κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ 1464 (ἐκ τῆς Σιναϊτικῆς Βιβλιοθήκης, Δ/σκη III, 234) «Τοῦτο δέ, ὡς σύγχυσις ἐμποιοῦν ἔστιν ὅτε καὶ ἀστασίαν ἐν τῷ ναῷ, οὐ γίνεται ἐν ταῖς μεγάλαις μοναῖς διὰ τὸν λαόν, τυχόν καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κόσμου ταῦτα δουλεύοντες ἢ καὶ τῶν εὐλαβεστέρων συνήθεις, ἢ γνώριμοί τινες καὶ μᾶλλον ἐν τῷ κατὰ τὰς πόλεις διὰ τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὸ τῆς ἀκολουθίας εὐρυθμον ἐπιχωριάζειν ταύτας εἰῶθαι, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐντὸς γίνεται τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ἐκτὸς διὰ τὸ εὐρυχωρότερον καὶ τὴν ἄλλην αἰτίαν».

Κατὰ τὸ τῆς Διονυσίου τοῦ 1841 (αὐτόθι III 626) «ἐρχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἀπὸ τῆς τραπέζης εὐθὺς ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν» (διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Πράξεων).

Ὅμως κατ' ἄλλας διατάξεις ἢ διάδοσις τῆς ἀρτοκλασίας τοῦ οἴνου καὶ τῶν λοιπῶν γίνεται ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, «ἐν ταῖς καθέδραις ἡμῶν καθήμενοι» (τυπικὸν Ἁγίου Σάββα τοῦ 1201, αὐτόθι III, 69), ἢ «καθεζομένων ἐν τοῖς τόποις ἡμῶν εὐτάκτως, ἐπιδίδωσιν ὁ κελλαρίτης» κλπ (τυπικὸν τοῦ 1387, αὐτόθι III, 173) ἢ «καθεζόμεθα ἐν τοῖς τόποις ἡμῶν ἡσύχως καὶ εὐτάκτως, εὐθέως δὲ εἰσέρχεται ὁ κελλαρίτης» κλπ. (τυπικὸν τοῦ 1572, Ἱεροσολύμων, αὐτόθι III, 338).

Τὰ ὅμοια διατάσσουσι καὶ νεώτερα τυπικά, τοῦ Ἁγίου κυρίως Ὅρους.

«Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν οὐκ ἐξερχόμεθα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καθήμεθα ἐν τοῖς τόποις ἡμῶν καὶ εἰσέρχεται ὁ κελλαρίτης» κλπ. (τυπικὸν Μονῆς Ἀγ. Παντελεήμονος τοῦ 1841, αὐτόθι 625).

«Καὶ μετὰ τὸ Ἀμὴν καθεζόμεθα ἐν τοῖς τόποις ἡμῶν ἡσυχῶς καὶ εὐτάκτως καὶ εἰσέρχεται ὁ κελλαρίτης...» κλπ (τυπικὸν τῆς Μονῆς Ἁγίου Παύλου τοῦ 1850, αὐτόθι III, 651).

Υπάρχει ὅμως καὶ ἡ μέση λύσις: «Καθεσθέντων ἡμῶν ἐν τῷ νάρθηκι κατὰ τάξιν... καὶ ἐσθίουσιν οἱ βουλόμενοι ἔξω τοῦ ναοῦ» (τυπικὸν Μονῆς Γρηγορίου τοῦ 1851, αὐτόθι III, 676):—

39. *Κελλαρίτης*: ὁ ἔχων τὴν εὐθύνην τοῦ κελλαρίου ἤγουν τῆς ἀποθήκης τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἐδωδίων, ὁ ἀποθηκάριος. Εἰς τοῦτον ἔχει ὠραῖον ἐπίγραμμα Θεόδωρος ὁ Στουδίτης: «Τίς ὡς σύ, τέκνον, ἐργάτης Θεοῦ πέλει; Ἐχεις γὰρ ἔργον σφόδρα τῶν ἄλλων πλεόν, τῶν τῆς ἀδελφότητος ἄρχων βρωμάτων. Ὅλος πρόσελθε πανσθενῶς τῇ φροντίδι, διδοῦς ἐκάστω τὸ προσῆκον ἐν κρίσει» κλπ:—

40. Ταῦτα μετὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἀρτοκλασίας καὶ τοῦ εὐλογηθέντος οἴνου:—

41. Ἰσχάδες = τὰ ξηρὰ σῦκα:—

42. Φοίνικες = οἱ χουρμάδες. Οὗτοι εὐρίσκοντο μόνον εἰς τὰς Μονὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Παλαιστίνης:—

43. *Κρασοβόλιον* = τὸ χαλκοῦν κασσιτερωμένον ποτήριον ἐξ οὗ ἔπινον οἱ μοναχοὶ τὸν οἶνον ἐν τῇ τραπέζῃ (κρασί + βάλλω), ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ ἐπιτρεπομένου πρὸς πόσιν οἴνου. Ἐνταῦθα καλόν ἐστὶν ἵνα καὶ τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν τυπικῶν ὑποσημειώσωμεν, τὰς ἀφορώσας εἰς τὰ εἶδη τῆς παρεχομένης ἐδωδῆς κατὰ τοῦτο τὸ ὑπερευλογημένον Σάββατον.

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ ἔχομεν ἐν κλάσμα ἄρτου, ἔξ ἰσχάδας ἢ ἔξ φοίνικας (οὐχὶ ἔξ σὺν ἔξ) καὶ ἐν κρασοβόλιον οἴνου.

Ἄς περιέλθωμεν ὠρισμένα τυπικὰ ἵνα διαπιστώσωμεν τὰς διαφορὰς.

«Καὶ ὅπου σώσει ἡ ἀπόλυσις, ἐσθίομεν δὲ ἄρτον καὶ ὀπώρας καὶ οἶνον ἀνὰ ποτήρια δύο» (Υποτύπωσις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἐν Δ/σκη I, 235).

Τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ 1201 (αὐτόθι III, 69) προσομοιάζει τῷ ἡμετέρῳ, δείγμα τῆς συγγενείας.

«Καὶ ἐπιδίδωσιν ἐκάστω τῶν ἀδελφῶν ἀνὰ κλάσματα ἄρτου καὶ ἰσχάδων καὶ φοινίκων καὶ ἀνὰ κρασοβόλιον οἴνου».

Τὸ τυπικὸν τοῦ 1387 (αὐτόθι III, 173) ὀρίζει: «ἐπιδίδωσιν ὁ κελλαρίτης ἐκάστω τῶν ἀδελφῶν ἀνὰ κλάσματος ἄρτου καὶ ἐνὸς κρασοβολίου οἴνου καί, εἰ εὐρεθῶσιν, ἰσχάδες ἢ καὶ τεθλασμένα κάρυα ἢ ἀμύγδαλα, ὧν καὶ μεταλαμβάνομεν, ἐν τοῖς τόποις ἡμῶν καθεζόμενοι». Εἰς ἕτερον τοῦ 1464 (αὐτόθι III, 234) ὀρίζεται: «δίδει ἐκάστω τῶν ἀδελφῶν, ἀνὰ κλάσμα ἄρτου καὶ κρασοβολίου οἴνου καὶ ἀνὰ ἔξ ἰσχάδων ἢ φοινίκων καὶ σταφίδων ἢ κεκλασμένα κάρυα ἢ ἀμύγδαλα».

Ἄλλο (Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ 1841, αὐτόθι III, 626): «Εἰσέρχεται ὁ κελλαρίτης καὶ ἐπιδίδωσι τοῖς ἀδελφοῖς ἀνὰ κλάσματος ἄρτου καὶ ἔξ ἰσχάδων καὶ καρῶν καὶ ἀπὸ ἐνὸς κρασοβολίου οἴνου». Ἀποσιωπῶνται οἱ φοίνικες, ἅτε μὴ ὑπάρχοντες ἐν Ἁγίῳ Ὄρει.

Τὰ αὐτὰ που διαλαμβάνει καὶ τὸ τῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ 1850 (αὐτόθι III, 651). Καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔλλειψις φοινίκων ἐστὶ καταφανής. Τὰ αὐτὰ ἀναφέρει καὶ τὸ τῆς Γρηγορίου τοῦ 1851 (αὐτόθι III, 676).

Υπάρχει ὅμως καὶ αὐστηροτέρα διάταξις, ἡ τοῦ Σιναϊτικοῦ τυπικοῦ τοῦ 1214 (αὐτόθι

Ι, 406) «Εἶθ' οὕτω γίνεται ἡ συνήθης εὐλόγησις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου μετ' εὐλαβείας καὶ ὀλιγοδείας (= ὀλιγαρκείας) διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς προσδοκωμένης Κυριακῆς».

Ἄλλα καὶ τὸ ἀντίθετον. Ὑπερβολικὴ καὶ μὴ ἐπιτρεπομένη ἐπιείκεια. Οὕτως ἀναγινώσκωμεν (ἄλλ' οὐκ ἐφαρμόζομεν) εἰς τυπικὸν τοῦ ΙΒ'-ΙΓ' αἰῶνος (αὐτόθι Ι, 820) «Τῷ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ ἐσπέρας, μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἀπερχόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ μετὰ τοῦ Ὑψώσω σε Κύριε ὁ Θεός μου καὶ τρώγομεν μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου, πίνοντες δὲ καὶ οἶνον».

Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς τῶν Κασούλων τοῦ 1205 (αὐτόθι Ι, 829) «καὶ τρώγομεν μαγειρίας μετὰ ἐλαίου καὶ πίνομεν οἶνον». Τοῦτο ὅμως ἀντίκειται σαφῶς εἰς τὸν ξδ' (640ν) Ἀποστολικὸν κανόνα, καθ' ὃν «Εἴ τις κληρικὸς εὐρεθῇ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων ἢ τὸ Σάββατον, πλὴν τοῦ ἐνός καὶ μόνου (τοῦ Μεγάλου δηλ. Σαββάτου) καθαιρεῖσθω ἢ δὲ λαϊκὸς ἀφοριζέσθω». Ὅρα καὶ τὸν νε' (550ν) τῆς ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου:—

44. Διακλύομαι. Τὸ ὀρθὸν εἶναι διακλύζομαι = ἐκπλύνω τὸ στόμα μου δι' ὑγροῦ τινὸς πρὸς καθαρισμόν. Ὅποτε «ἡμῶν διακλυζομένων» σημαίνει ὅτι ἐκπλύνομεν διὰ τοῦ προσφερθέντος οἴνου τὴν κακοσμίαν καὶ τὴν πικρίαν τοῦ στόματος τὴν προκληθεῖσαν ἐκ τῆς διημέρου ἀποχῆς ἀπὸ σίτων καὶ πόσεως. Ὁ ὅρος εἶναι «διακλυσμός» (ὄρα τυπικὸν Εὐεργέτιδος ΙΑ' αἰῶνος, αὐτόθι Ι, 556):—

45. Ἀναγινώσκονται αἱ Πράξεις Ἀποστόλων διότι δι' αὐτῶν διαπιστοῦται καὶ διατρανοῦται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου. Διαρκεῖ δὲ αὕτη ἡ ἀνάγνωσις περὶ τὰς δύο καὶ ἡμίσειαν ὥρας. Δύναται ἵνα διαιρεθῇ εἰς πλείονας τῆς μιᾶς ἀναγνώσεως (συνήθως τέσσαρας) ἐναλλασσομένων τῶν ἀναγνώστων. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν δὲν καθορίζει ἐὰν πᾶσαι αἱ Πράξεις ἢ τμῆμα αὐτῶν ἀναγινώσκονται. Πάντως ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν ταύτας ἕως τέλους:—

46. Ἐστραμμένος πρὸς δυσμᾶς καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν ἀναγνώσεων (ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ), λέγει Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα:—

47. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ αἰεί:—

48. Τὰ προσενεχθέντα:—

49. Συμφθάνω = φθάνω, ἔρχομαι μετ' ἄλλου. Ἐρχόμεθα ὅλοι εἰς ἓνα καθωρισμένον τόπον. Ἄρα «μετὰ τὸ συμφθᾶσαι ἡμᾶς» σημαίνει ὅταν θὰ ἔχωμεν ἔλθει ὅλοι εἰς τὸν Ναόν, ἀφοῦ συγκεντρωθῶμεν οἱ πάντες.

Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀορίστως ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὥρας ἐνάρξεως τῆς παννυχίδος. Ἄρχεται αὕτη περὶ μέσας νύκτας. Ἔτερα τυπικὰ ὀρίζουσιν ἐπακριβέστερον τὴν ὥραν ταύτην. Οὕτως ἐν τῇ Ὑποτυπώσει τῆς Μονῆς τοῦ Στουδίου «μετὰ τὸ παρελθεῖν δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἤτοι τὴν σ' ὥραν, ἀρχομένης τῆς ζ' πίπτει τοῦ ὑδρολογίου τὸ σύσημον καὶ τῇ τούτου σημασίᾳ ἐγείρεται ὁ ἀφυπνιστής...» (Δ/κη Ι, 225). Ἡ Διατύπωσις τοῦ Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου (αὐτόθι, 246) διατυποῖ ὅτι ὁ ὀρθρος ἀρχεται «τὴν θ' ὥραν, ἀρχομένης τῆς δεκάτης». Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Εὐεργέτιδος (αὐτόθι, 556) σημαίνει διὰ τὴν παννυχίδα πρὸ τῶν ζ' διὰ δὲ τὸν ὀρθρον «περὶ ὥραν ἢ καὶ πρὸς». Ἐν ἄλλοις νεωτέροις (Δ/σκη ΙΙΙ, 651) ἀρχεται ἡ παννυχὶς ὥρα δ' τῆς νυκτὸς καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλως. Ἄρχεται οὖν ἡ ἀκολουθία τῆς παννυχίδος περὶ ὥραν 5ην μεσονύκτιον, ἢ δὲ ἀκολουθία τοῦ ὀρθρου ἀρχεται περὶ ὥραν ἐβδόμην, ἤγουν δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν. Εἰ δὲ ὑπάρχει θερινὴ ὥρα πρόσθετος εἰσέτι μίαν:—

50. Ἄρα πρὸ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὀρθρου ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς παννυχίδος:—

51. Σημείωσαι ὅτι ἡ δεσποτικὴ τοῦ Ἁγίου Πάσχα ἑορτὴ αὐτὴ μόνη ἔχει παννουχίδα καὶ οὐχὶ ἀγρυπνίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐπιπολάζει ἐνταῦθα τὸ ἀρχαῖον ἄσματικὸν τυπικὸν καὶ ὑποχωρεῖ τὸ μοναχικόν. Γνώρισμα δὲ τοῦ ἄσματικοῦ τυπικοῦ εἰσὶν αἱ καθ' ἑκάστην τελούμεναι παννουχίδες (ὡς τὸ παρ' ἡμῖν μεσονυχτικόν) ψαλλομένων κανόνων καταλλήλων τῇ ἡμέρᾳ:—

52. Ἐνταῦθα ἔχομεν πλεονασμὸν διότι ἐν τῇ παννουχίδι καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι ἀλλὰ καὶ τῇ διακαινησίμῳ οὐ στιχολογοῦμεν.

Πρόσχευς ὅτι τὰ τῆς ζ' ᾠδῆς τροπάρια ψάλλονται ἀνὰ γ' ἐπειδὴ εἰσι τέσσαρα:—

53. Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κωνσταντίας Κύπρου, Λόγος εἰς τὴν Θεόσωμον Ταφὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθαίας καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ Ἄδῃ τοῦ Κυρίου κατάβασιν, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος παραδόξως γενομένην, οὗ ἡ ἀρχὴ Τί τοῦτο σήμερον, σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῆ; Σιγὴ πολλὴ καὶ ἡρεμία πολλή.

Ὁ λόγος οὗτος ἔμφορτος πομπωδῶν ἐκφράσεων καὶ ῥητορείας ἀνατολιζούσης ἔχει κατὰ μέγα μέρος ἐπηρεασθῆ ἐκ τοῦ ἀποκρύφου εὐαγγελίου τοῦ Νικοδήμου. Ἐπηρέασε κατόπιν καὶ οὗτος τὴν παράστασιν τῆς εἰς Ἄδου Καθόδου τοῦ Κυρίου τὴν ἐν εἰκόσι καὶ τοιχογραφίαις (ὄρα τὴν περίφημον ἐφ' ὑγροῖς παράστασιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς μονῆς τῆς Χώρας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ):—

54. Ἰωάννου Χρυσσοστόμου ἐκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸν Ματθαῖον ὁμιλία γ' (90) ἧς ἡ ἀρχὴ Διὰ τούτους τοὺς στρατιώτας ὁ σεισμὸς ἐγένετο (καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν Χριστοῦ ἐπιταγμάτων δύσκολον καὶ κατὰ φιλαργυρίας καὶ ἔπαινος τῆς πενίας). Καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου ἐκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸν Ἰωάννην ὁμιλία πς' (86) ἧς ἡ ἀρχὴ Περιπαθὲς πῶς τὸ γυναικεῖον γένος, καὶ πρὸς οἶκτον ἐπιόρεπέστερον (καὶ περὶ τῆς τῶν ἱερέων ἀξίας καὶ ὅτι δεῖ τοὺς ἱερεῖς, κὰν ἀνάξιοι ᾧσι, καὶ τὸν βίον διαβεβλημένοι, θεραπεύειν καὶ ἀποδέχεσθαι):—

55. Τὸν λόγον Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου (ἐκ τῶν spuria) Εἰς τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πάλιν ἐρῶ χαίρετε:—

Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ
Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα
καὶ τῆς ἐβδομάδος τῆς διακαινησίμου.

Κεφάλαιον ΜΓ'

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ τῷ Πάσχα, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς παννυχίδος ἔξερχόμεθα πάντες ἐν τῷ νάρθηκι¹. Ἐναπομείνας δὲ ἐν τῷ ναῷ ὁ κανδηλάπτης μόνος, ἄπτει τὰ κηρία πάντα². Ὁμοίως καὶ τὰς κανδήλας. Καὶ ποιήσας πυρεῖον μέγα³, τίθησιν αὐτὸ μέσον τοῦ ναοῦ⁴. Ὁμοίως καὶ ἕτερον πυρεῖον ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν. Κρεμᾶ δὲ καὶ θυμιατὸν εἰς τὸ Βῆμα. Καὶ βαλὼν θυμίαμα πολὺ εἰς πάντα, θυμιῶσι⁵ κεκλεισμένων τῶν πυλῶν⁶. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ διακονικῷ ἀλλάσσει πᾶσαν τὴν λευκὴν στολὴν αὐτοῦ. Καὶ ἔξέρχεται ἐν τῷ νάρθηκι διὰ τῷ βορείου μέρους θυμιῶν⁷, προπορευομένων αὐτοῦ λαμπάδων δύο καὶ θυμῶ ἀπαντας κατὰ τὴν τάξιν⁸. Ὁ δὲ καθηγόμενος διανέμει τὰ κηρία ἢ ὁ ἐκκλησιάρχης καὶ ἄπτομεν αὐτὰ πάντες. Μετὰ δὲ τὸ θυμῶσαι πάντας ὁ ἱερεὺς ἴσταται ἐνώπιον τῶν βασιλικῶν πυλῶν⁹

καὶ ποιεῖ σταυρὸν μετὰ τῷ θυμιατοῦ λέγων *Πόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἰδιαιρέτῳ Τριάδι, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ*. Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, ἄρχεται ὁ ἱερεὺς τῷ εἰς ἡχὸν ἢ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μηνῆμασι ζῶν ἡμεῖς χαρισάμενος. Ἔπειτα λέγεται ὁμοίως παρὰ τῶν ἀδελφῶν. Καὶ λέγεται γ' ὑπὸ τῷ ἱερέως καὶ γ' παρὰ τῶν ἀδελφῶν. Καὶ εὐθὺς λέγει ὁ ἱερεὺς¹⁰ τοὺς στίχους: Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν, ἡμῶν ψαλλόντων τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Στίχος: Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλείπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός. Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Στίχος: Οὕτως ἀπολογῶνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν. Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Στίχος: Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Πόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι. Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Ἔπειτα πάλιν ὁ ἱερεὺς γεγονωτέρα φωνῇ¹¹ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας. Καὶ ἡμεῖς Καὶ τοῖς ἐν τοῖς μηνῆμασι ζῶν ἡμεῖς χαρισάμενος. Καὶ ἀνοιγομένων τῶν πυλῶν εἰσοδεύει, προπορευομένων τῶν λαμπάδων. Συνεφεπομένους δὲ τῷ καθηγουμένους καὶ τῶν ἀδελφῶν ψαλλόντων Καὶ τοῖς ἐν τοῖς μηνῆμασι ζῶν ἡμεῖς χαρισάμενος. Εἰσερχόμενος δὲ ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ Βῆματι ποιεῖ συναπτὴν μεγάλην¹² καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ἄρχεται ὁ προεστὼς τοῦ εἰρμῆ τοῦ κανόνος ἢ ἄ' Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοί, Πάσχα Κυρίου Πάσχα. Τοὺς εἰρμούς ἀνά δύο καὶ τὰ τῷ ἀνά γ'¹³. Ἐν οἴῳ δ' ἂν τύχοι χορῶ ἢ ἑναρξίς,

ὁ προεστὼς ἄρχεται τῷ κανόνος κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος, ἦγον τὸ δεξιόν. Εἰς δὲ τὴν γ' ἕξ πάλιν ἰσάζουσιν οἱ χοροί, κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν¹⁴. Κατὰ δὲ ἕξ γίνεται συναπτὴ μικρά, ἔσωθεν τοῦ Βήματος ἐν τῇ ἀγία ταύτῃ ἡμέρᾳ. Ἐκφώνησις Ὅτι σὸν τὸ κράτος¹⁵. Ὁ δὲ ἱερεὺς θυμιᾷ εἰς τὴν ἔναρξιν τῷ κανόνος. Ἐκφώνησις γ' ἕξ, Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος. Ἄπο γ' ἕξ, τὴν ὑπακοὴν ἡχ' δ' Προλαβοῦσαι τὸν ὄρθρον αἱ περὶ Μαρίας. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρᾳ καὶ ἡ ἀρχὴ δεξιά¹⁶. Μετὰ τὴν δ' ἕξ, ἐκφώνησις Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος. Μετὰ τὴν ε' ἕξ, ἐκφώνησις Ὅτι ἡγιασται καὶ δεδόξασται. Καὶ μετὰ τὴν ς' ἕξ, ἐκφώνησις Κύ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης. Κοντάκιον ἡχ' πδ' Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες ἀθάνατε. Καὶ ὁ οἶκος:—

Μετὰ τὸ Συναξάριον λέγομεν τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεασάμενοι¹⁷. Καὶ ἀρχόμεθα τῆς ζ' ἕξ. Καὶ μετὰ τὴν ζ', ἐκφώνησις Εἶη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου. Μετὰ τὴν η' ἕξ, ἐκφώνησις Ὅτι ἠυλόγηται καὶ δεδόξασται¹⁸. Μετὰ δὲ τὴν θ'¹⁹, ἐκφώνησις Ὅτι σὲ αἰνοῦσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις. Καὶ τὸ ἔξαποστειλάριον πρὸς Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς²⁰. *Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός, λέγεται ἐκ τρίτου²¹. Εἰς τοὺς αἶνες τὸ Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν γίγους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὡσὶν ἡχ' δ' Ὑμνεμένον σε Χριστέ τὸ σωτήριον Πάθος, Ὁ Σταυρὸν ὑπομείνας, Ὁ τὸν Ἄδην σκυλεύσας, Τὴν Θεοπρεπῆ σου συγκατάβασιν. Ἔτερα στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ἑορτῆς ἡχ' πδ. Στίχος: Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν. Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται. Στίχος: Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλείπέτωσαν. Πεῦτε ἀπὸ θέας γυναῖκες εὐαγγελίστριαι. Στίχος: Οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωροί. Αἱ μυροφόροι γυναῖκες ὄρθρου βαθέως. Στίχος: Αὕτη ἡ ἡμέρᾳ, ἦν*

ἐποίησεν ὁ Κύριος. Πάσχα τὸ τερπνόν, Πάσχα Κυρίου Πάσχα. Δόξα, Πάσχα τὸ τερπνόν. Καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ χαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει²². Εἶτα γίνεται ὁ ἀσπασμὸς οὕτως. Λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον²³. Καὶ ἴσταται πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ἀγίου Βήματος. Καὶ ἀσπάζεται ὁ καθηγόμενος τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. Εἶτα τὸν ἱερέα²⁴. Εἶθ' οὕτως λαμβάνει τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ὁ προεστὼς²⁵, καὶ ἴσταται ἐκ δεξιῶν τῷ ἱερέως καὶ ἀσπάζονται οἱ ἀδελφοὶ κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν²⁶, ψαλλόμενου τοῦ Χριστοῦ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν:—

Μετὰ δὲ τὸ πληρωθῆναι τὸν ἀσπασμὸν, ἀναγινώσκειται ὁ λόγος τοῦ Χρυσοστόμου παρὰ τοῦ προεστῶτος. Οὕ καθήμεθα δὲ εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγνωσιν, ἀλλ' ἰστάμενοι ἐπακρωμέθα πάντες. Τῷ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννης ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, λόγος εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα, δέσποτα εὐλόγησον²⁷. Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος. Τέλος αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν²⁸. Εἶτα ἐκτενὴς καὶ ἀπόλυσις²⁹:—

Πεῖ εἶδέναι, ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς τῷ Πάσχα μέχρι τοῦ Σαββάτου τῆς διακαινησίμου αἱ ὥραι καὶ τὰ ἀπόδειπνα οὕτω ψάλλονται:—

Μετὰ τὸν εὐλογητόν, Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν γ'. Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεασάμενοι ἐκ τρίτου. Εἶτα τὴν ὑπακοὴν Προλαβοῦσαι τὸν ὄρθρον αἱ περὶ Μαρίας. Τὸ κοντάκιον ἅπαξ Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες ἀθάνατε, καὶ τὸ πρῶτον Ἐν τάφῳ σωματικῶς. Δόξα, Ὡς ζωηφόρος, ὡς Παραδείσου. Καὶ νῦν, Τὸ τοῦ Ὑψίστου ἡγιασμένον. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ λέγεται γίγους³⁰:—

Τρισσεύεται δὲ ἡ ἀκρωθία, αὕτη ἐν ταῖς ὥραις καὶ τοῖς ἀποδείπνοις³¹:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν³², τὰ παρόντα ἀντίφωνα:~

Ἐπίφωνον α', Ἡξ β'.

Στίχος δ': Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ
πάντα ἡ γῆ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ᾠω-
τερον ἡμᾶς+.

Στίχος β': Φάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐ-
τοῦ, δότε δόξαν ἐν αἰνέσει αὐτῷ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ᾠω-
τερον ἡμᾶς+.

Στίχος γ': Εἶπατε τῷ Θεῷ ὡς φοβερὰ
τὰ ἔργα σου, ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς
σου ψεύσσονται σε οἱ ἐχθροί σου.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ᾠω-
τερον ἡμᾶς+.

Στίχος δ': Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησά-
τωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτω-
σαν δὴ τῷ ὀνόματί σου Ὑψιστε.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ᾠω-
τερον ἡμᾶς+.

Πόξα καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς
Θεοτόκου, ᾠωτερον ἡμᾶς+.

Ἐπίφωνον β', Ἡξ β'.

Στίχος δ': Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς
καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς.

ᾠωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ
νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι, ἄλληλῆυια+.

Στίχος β': Ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον
αὐτῷ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς.

ᾠωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ
νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι, ἄλληλῆυια+.

Στίχος γ': Τοῦ γινῶναι ἐν τῇ γῆ τὴν
ὁδόν σου, ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν
σου.

ᾠωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ
νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι, ἄλληλῆυια+.

Στίχος δ': Ἐξομολογησάσθωσάν σοι
λαοί, ὁ Θεός, ἔξομολογησάσθωσάν σοι
λαοὶ πάντες.

ᾠωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ
νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι, ἄλληλῆυια+.

Πόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ
Λόγος τοῦ Θεοῦ+.

Ἐπίφωνον γ', Ἡξ ἰδ'.

Στίχος δ': Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ δι-
ασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ
φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μι-
σοῦντες αὐτόν.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν+.

Στίχος β': Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκ-
λιπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προ-
σώπου πυρός.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν+.

Στίχος γ': Οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἀμαρ-
τωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ δι-
καιοὶ εὐφρανθήτωσαν.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν+.

Στίχος δ': Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν
ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφραν-
θῶμεν ἐν αὐτῇ³³.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν+.

Εἰσοδικόν· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε
τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ.
ᾠωσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νε-
κρῶν, ψάλλοντάς σοι, ἄλληλῆυια:~

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θάνατον
θάνατον πατήσας. Ἡ ὑπακοὴ Προλα-
βοῦσαι τὸν ὄρθρον. Πόξα καὶ νῦν, εἰ καὶ
ἐν τάφῳ κατηλθεὶς ἀθάνατε. Ἐντὶ δὲ τοῦ
Τρισαγίου Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθη-
τε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ἄλληλῆυια. Προ-
κείμενον τοῦ Ἀποστόλου Ἡξ ἰδ' Αὕτη ἡ
ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλια-
σώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Στί-
χος: Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγα-
θός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνω-
σμα· Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποίησάμην
περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε. Ἄλληλῆυια Ἡξ
δ'. Κύ, Κύριε, ἀναστάς οἰκτειρήσεις τὴν
Σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρήσαι αὐτήν,
ὅτι ἤκει καιρὸς. Στίχος: Ἐξ ὄρανθ' ἐπέ-
βλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ ἀκού-
σαι τοῦ στεναγμοῦ τῶν πεπεδημένων, τοῦ
λῦσαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθνατωμένων.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Ἐν ἀρχῇ ἦν
ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν.

Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ Θεία Λειτουργία τῷ Χρυσοστόμῳ³⁴. Κοινωνικὸν *Ὡμα Χριστοῦ μεταλάβετε πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε*³⁵. Ἐντὶ δὲ τῷ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου*³⁶ καὶ τοῦ *Εὐλογῆσω τὸν Κύριον ψάλλομεν τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*. Ὡσαύτως καὶ ἀντὶ τῷ Ἰψώσω σε ὁ Θεὸς μου³⁷:-

Γίνεται ἔν εἰς τὴν τραπέζαν παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς μεγάλῃ³⁸:-

Καὶ ἀρχόμεθα ἀναγινώσκειν ἐν ταύτῃ, ἀπ' αὐτῆς δηλονότι τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων³⁹, ἣν καὶ τελειῶμεν μέχρι τῶν ἁγίων Πάντων. Ἐν τῇ τραπέζῃ ὑστερον, *Χριστὸς ἀνέστη γ'* καὶ ὑψοῦται ὁ ἄρτος ἐκ τρίτου. Ἐἶτα τὴν ὑπακοὴν καὶ τὸ κοντάκιον καὶ ἀσπαζόμεθα τὸν ἄρτον. Ὑστερον δὲ *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ἐκ τρίτου καὶ ὁ γίχος*⁴⁰:-

Τῆ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ εἰς τὸ λυχνικόν, ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν αὐτῷ⁴¹. Καὶ στὰς κατέναντι τοῦ ἱεροσητῆρος σφραγίζει σταυροειδῶς μετὰ τῷ θυμιατοῦ λέγων *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ*⁴². Καὶ μετὰ τὸ Ἀμήν, ἀρχεται ὁ ἱερεὺς τῷ *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*. Καὶ ἡμῶν τὸ αὐτὸ ἀποκρινομένων τῷ, λέγει ὁ ἱερεὺς τοὺς προρρήθέντας γίχους, τὸ Ἀναστήτω ὁ Θεός. Στίχος: *Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλείπτωσαν*. Στίχος: *Ὀὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ*⁴³. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Καὶ πάλιν ὁ ἱερεὺς *Χριστὸς ἀνέστη*, καὶ ἡμεῖς τὸ τέλος. Ἐἶθ' οὕτως συναπτή:-

Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*⁴⁴ ἰσῶμεν γίχος γ' καὶ ψάλλομεν τὰ στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ ἀνατολικά ἢ β' *Τὸν προαίωνων ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα, καὶ τὰ λοιπά*. Εἰσοδος μετὰ τῷ Εὐαγγελίου. Τὸ *Φῶς ἰλαρόν*. Προκείμενον ἢ β' βαρὺς *Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος*. Στίχος δ':

Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δυνάμιν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ. Στίχος β': *Καὶ εἶπα νῦν ἠρξάμην, αὐτὴ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου*. Στίχος γ': *Ἐμνήσθην τῶν ἔργων Κυρίου, ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασιῶν σου*⁴⁵. Ἐἶτα ὁ ἱερεὺς *Καὶ ὑπὲρ τῷ καταξιοθῆναι ἡμᾶς Εὐαγγελίου κατὰ Ἰωάννην*⁴⁶. *Ὀὕσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ*. Τέλος' *οὐ μὴ πιστεύσω*. Ἐἶτα ἡ ἐκτενὴς Ἐπωμεν πάντες. Τὸ *Καταξιώσον*. Πληρώσωμεν. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν ἀναστάσιμον τῆς ὁρθῆς ἢ β' *Ἡ ἀνάστασις σου Χριστὲ Ὡτήρ*. Ἐἶτα στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ἑορτῆς ἢ β' ἢ δ' *Ἀναστήτω ὁ Θεός*. *Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον*. Καὶ τὰ λοιπά. *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν γ'*. Ὁ ἱερεὺς *Σοφία*. Καὶ ἀπόλυσις:-

Ἰστέον ὅτι, ἀντὶ τοῦ *Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι*, τὸ *Χριστὸς ἀνέστη* λέγομεν καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα⁴⁷:-

Ἰστέον δὲ καὶ τὸτο, ὅτι ἐν μὲν τῷ ὄρθρῳ ἀπὸ τοῦ ριζ' ψαλμῶ οἱ προγραφέντες τρεῖς γίχοι λέγονται παρὰ τοῦ ἱερέως δι' ὅλης τῆς ἑβδομάδος. Ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ ἀπὸ τῷ ξζ' ψαλμοῦ⁴⁸:-

Τῆ Δευτέρα τῆς διακαινησίμου εἰς τὸν ὄρθρον. Παβὼν ὁ ἱερεὺς θυμιατὸν ἵσταται ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἀνεμέντοι τῆς ἱερατικῆς στολῆς⁴⁹ καὶ εὐλογησάντος ἀρχεται τοῦ τῷ *Χριστὸς ἀνέστη γ'* καὶ ψάλλεται μετὰ τῶν γίχων τῶν προγεγραμμένων ἐν τῷ ὄρθρῳ τῆς Μεγάλῃς Κυριακῆς, ὡς ἐδηλώθη ἐκεῖ. Ἐἶτα συναπτή. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, ἀρχόμεθα τοῦ κανόνος *Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοί*. Καὶ τὰ λοιπά:-

Πεῖ γινώσκειν, ὅτι μετὰ τὸ εὐλογῆσαι τὸν ἱερέα ἐν τῷ ψάλλεσθαι τὸ *Χριστὸς ἀνέστη*, θυμιατὴν τὴν ἁγίαν Τραπέζαν ὡς σύνθετος καὶ ὅλον τὸ ἱερατεῖον. Εἰς δὲ τὴν ἑναρξιν τῷ κανόνος, ἐξέρχεται καὶ θυμιατὸν ναὸν κατὰ τὴν συνθησιμένην τάξιν:-

Ψάλλομεν δὲ τοὺς εἰρμούς ἀνά δύο. Ἐν δὲ τοῖς τροπάριοις ἰσῶμεν γίχους ἰ⁵⁰, εἰς δὲ τὸ *Πόξα και νῦν*, λέγομεν τὰ Ψ τοῦ κυρ Θεοφάνους καὶ τῶ κυρ Ἰωσήφ⁵¹ καθ' ἐκάστην Ϟ εἰς τὸν αὐτὸν ἡϛ καὶ εἰς τὸν αὐτὸν εἰρμόν. Καὶ λέγομεν αὐτὰ ἐν ὄλη τῇ ἐβδομαδί. Καταφασία τὸν εἰρμόν οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, τὴν ὑπακοήν. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸ δ' βιβλίον τὸ κατὰ Ἰωάννην, εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χρυσοστόμου⁵². Ἄπὸ γὰρ ταύτης τῆς ἡμέρας ἀρχόμεθα τοῦ τοῦαυτοῦ βιβλίου. Καὶ μέχρι τῶν ἁγίων Πάντων πληροῦμεν αὐτό, καὶ τὸ δεύτερον⁵³. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον καὶ ἂν ἔχη ἡ ὥρα γίνεται ἀνάγνωσις. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι ἐκ τρίτου. Τὸ ἔξαποστειλάριον δις. Τὸ Πᾶσα πνοή ἡϛ β'. Τὰ δ' ἀναστάσιμα τῆς ὁϛῶ. Ἐἴτα στίχος: Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν, ἡϛ ἢδ' Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον καὶ τὰ λοιπὰ ὡς διειληπται. Πόξα, Πάσχα τὸ τερπνόν. Καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα⁵⁴. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τρίτου, ἐκτενὴς καὶ ἀπόλυσις. Ποιοῦμεν δὲ λιτὴν ἔξω τοῦ Μοναστηρίου:-

 Πεῖ γινώσκειν, ὅτι οὕτως γίνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου κατὰ πᾶσαν τὴν ἐβδομάδα τῆς διακαινησίμου:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου ἡϛ ἢδ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρυτα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναφέλλει τὸ στερέωμα⁵⁵. Πρόξεων τῶν Ἀποστόλων Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖνας ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Ἐκ τῶ κατὰ Ἰωάννην Θεὸν ἑδεις ἑώρακε πώποτε. Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε*. Εἰς τὴν τράπεζαν γίνεται παράκλησις μεγάλη τοῖς ἀδελφοῖς:-

Τῆ Πευτέρα τῆς διακαινησίμου ἑσπέρας. Μετὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη καὶ τὰ λοιπὰ τὸ

Κύριε ἐκέκραξα ἡϛ γ' ἰσῶμεν γίχους ἔξ και ψάλλομεν τρία ἀναστάσιμα τῆς ὁϛῶ καὶ γ' ἀνατολικά. Πόξα, τὸ δ' ἀνατολικόν. Καὶ νῦν, Ψ τοῦ αὐτοῦ ἡχου. Ἐἴσοδος. Τὸ Φῶς ἱλαρόν. Προκείμενον ἡϛ βαρὺς Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. Στίχος δ': Ἐν ἔξοδῷ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακώβ ἐκ λαῶ βαρβάρου. Στίχος β': Ἡ Θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Στίχος γ': Τί σοι ἔστι Θάλασσα ὅτι ἔφυγες καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω; Τὸ Καταξίωσον. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁϛῶ τοῦ γίχου. Καὶ τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Χριστὸς ἀνέστη γ', καὶ ἀπόλυσις:-

Τῆ Τρίτῃ τῆς διακαινησίμου εἰς τὸν ὄρθρον. Γίνεται ἡ ἀκολουθία ὡς προγεγραπται. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁϛῶ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῶ Ἀποστόλου ἡϛ γ' Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου. Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου. Στίχος: Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῶ νῦν μακαριδοῖ με πᾶσαι αἱ γενεαί. Πρόξεων τῶν Ἀποστόλων Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖνας, σταθεὶς ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκά. Ἀλληλουῖα ἡϛ ἢδ'. Ἀνάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῶ ἁγιάσματος σου. Στίχος: Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαυὶδ ἀλήθειαν καὶ ὃ μὴ ἀθετήσει αὐτὴν ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου, θήσομαι ἐπὶ τῷ θρόνῳ σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Πισκᾶν Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὁ Πέτρος ἀναστάς, ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον. Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε*. Εἰς τὴν τράπεζαν γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς⁵⁶:-

Τῆ Τρίτῃ τῆς διακαινησίμου ἑσπέρας. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' και ψάλλομεν ἀναστάσιμα τῆς ὁϛῶ γ' και*

ἀνατολικὰ γ'. *Δόξα*, τὸ δ' ἀνατολικόν. *Καὶ νῦν*, τὸ *Ἔ* τῶ ἤχου. *Εἴσοδος*. Τὸ *Φῶς* ἰλαρόν, προκείμενον ἡχ' ἢδ' *Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα*, *φωνῇ μου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ προσέσχε μοι*. *Στίχος δ'*: *Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν Θεὸν ἐξεζήτησα, ταῖς χερσὶ μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἠπατήθην*. *Στίχος β'*: *Ἀπηνήνατο παρακληθῆναι ἡ ψυχὴ μου, ἐμνήσθην τῷ Θεῷ καὶ εὐφράνθην*. *Στίχος γ'*: *Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἀγίῳ ἡ ὁδός σου, τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια*. Τὸ *Καταξίωσον Κύριε*. *Εἰς τὸν γίχον, τὸ στιχηρὸν τῶ ἤχῳ*. *Εἶτα τῆς ἑορτῆς, Πάσχα ἱερόν ἡμῖν σήμερον*. *Καὶ τὰ λοιπά*. *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν γ' καὶ ἀπόλυσις*:-

Τῆ Τετάρτῃ τῆς διακαινησίμου. *Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ ἀκολουθία πᾶσα τῆς ἑορτῆς, ὡς προδεδήλωται*. *Καὶ ἡ λιτὴ ἔξω τοῦ Μοναστηρίου*⁵⁷:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῷ Ἀποστόλῳ ἡχ' ἢδ' *Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ*. *Στίχος*: *Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ ὄσ σου καὶ ἐπιλάθου τῶ λαοῦ σου καὶ τῶ οἴκου τῶ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου*. *Πράξεων τῶν Ἀποστόλων* *Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, εἶπε Πέτρος πρὸς τὸν λαόν*. *Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας*. *Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε** πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε. *Εἰς τὴν τράπεζαν, παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς*:-

Τῆ Τετάρτῃ ἐσπέρας. *Μετὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ τὴν συναπτήν, τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἡχ' ἢδ'*. *Ἰστώμεν γίχους γ'*. *Ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁρθῆς γ' καὶ ἀνατολικὰ γ'*. *Δόξα*, τὸ δ' ἀνατολικόν. *Καὶ νῦν*, *Ἔ* τὸ δ' τῶ ἤχῳ. *Εἴσοδος*. *Φῶς ἰλαρόν*. Προκείμενον ἡχ' βαρυὺς *Ἐνώπιον ὁ Θεὸς τὴν προσευχήν μου καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν δέησίν μου*. *Στίχος δ'*: *Πρόσχε μοι καὶ εἰσάκουσόν μου*. *Στί-*

χος β': *Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμέ ἀνομίαν καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκτόνουν μοι*. *Στίχος γ'*: *Ἐγὼ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκέκραξα καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσέ μου*. *Ἐκτενής*. Τὸ *Καταξίωσον Κύριε*. *Καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὡς δεδήλωται*. *Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀναστάσιμον καὶ τὰ τῶ Πάσχα, μετὰ τῶν γίχων*. Τὸ *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*. *Καὶ ἀπόλυσις*:-

Τῆ Πέμπτῃ τῆς διακαινησίμου. *Εἰς τὸν ὄρθρον*. Ἡ ἀκολουθία πᾶσα, ὡς προείρηται. *Εἰς τοὺς αἶνες, Πᾶσα πνοή*. *Ἰστώμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα ἡχ' ἢδ'*. *Εἶτα τὰ στιχηρὰ τοῦ Πάσχα*. Τὸ *Χριστὸς ἀνέστη καὶ ἀπόλυσις*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν. Τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον ἡχ' γ' *Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν ψάλατε*. *Στίχος*: *Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλέσατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως*. *Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*. *Τῆς ἡμέρας*. *Ἀλληλούϊα*. *Ἐντείναι καὶ κατευθεῖ καὶ βασιλεύει ἐνεκεν ἀληθείας καὶ προότητος καὶ δικαιοσύνης*. *Στίχος*: *Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρά τοὺς μετόχους σου*. Τὸ *Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας*. *Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε**⁵⁸. *Εἰς τὴν τράπεζαν παράκλησις γίνεται τοῖς ἀδελφοῖς*:-

Τῆ Πέμπτῃ ἐσπέρας μετὰ τὸ *Χριστὸς ἀνέστη* εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰστώμεν γίχους γ' ἡχ' ἢδ'. *Στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὰ γ'*. *Δόξα*, τὸ δ' ἀνατολικόν. *Καὶ νῦν*, *Ἔ* τὸ δ' τοῦ ἤχου. *Εἴσοδος*, τὸ *Φῶς ἰλαρόν*. Προκείμενον ἡχ' βαρυὺς *Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχύς μου, Κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου καὶ ῥύστης μου*. *Στίχος δ'*: *Ὁ Θεὸς βοηθός μου καὶ ἐλπὼ ἐπ' αὐτόν ὑπερασπιστής μου καὶ κέρας σωτηρίας μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου*. *Στίχος β'*: *Αἰνῶν ἐπικαλέσομαι τὸν Κύριον καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι*. *Στίχος γ'*: *Ἦκουσεν ἐκ ναοῦ ἀγίθ*

αὐτῷ φωνῆς με καὶ ἡ κροαγὴ με ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Ἐκτενής, τὸ Καταξίωσον Κύριε. Εἰς τὸν γίχον ἡχ' ἡβ'. Εἶτα τὰ στιχηρὰ τοῦ Πάσχα. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη γ' καὶ ἀπόλυσις⁵⁹:-

Τῆ Παρασκευῆ τῆς διακαινησίμου εἰς τὸν ὄρθρον ἡ ἀκοιουθία πᾶσα ὡσπερ δεδήλωται. Καὶ ἡ λιτὴ ἔξω, ἐν τῷ κρομητηρίῳ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον ἡχ' δ' Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σοῦ Κύριε, πάντα ἐν σοφία ἐποίησας, ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου. Στίχος: Εὐλόγει ἡ ψυχὴ με τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεὸς μου ἐμεγαλύνθη σφόδρα. Ἡ Πρᾶξις τῆς ἡμέρας. Ὁμοίως καὶ Εὐαγγέλιον. Κοινωνικὸν Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε. Εἰς τὴν τράπεζαν παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς:-

Τῆ Παρασκευῆ ἑσπέρας. Εἰς τὸ λυχνικόν. Τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἡχ' ἡδ'. Τὰ γ' ἀναστάσιμα τῆς ἡμέρας καὶ τὰ γ' ἀνατολικά. Δόξα, τὸ δ' ἀνατολικόν. Καὶ νῦν, Ψ τὸ δ' τῷ ἡχου. Εἶσοδος. Προκείμενον ἡχ' ἡδ' Ἐδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σο, Κύριε. Στίχος δ': Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς σέ ἐκέκραξα, ἐν τῷ ἀκηδιάσαι τὴν καρδίαν μου ἐν πέτρα

ὑψωσάς με. Στίχος β': Σκεπασθήσομαι ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερυγῶν σου, ὅτι σύ, ὁ Θεός, εἰσήκουσας τῶν εὐχῶν μου. Στίχος γ': Οὕτω ψαλῶ τῷ ὀνόματί σο εἰς τοὺς αἰῶνας, τοῦ ἀποδοῦναι με τὰς εὐχὰς μου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας. Καὶ ἡ κροπὴ ἀκοιουθία τῆς ἡμέρας:-

Τῷ Σαββάτῳ τῆς διακαινησίμου. Εἰς τὸν ὄρθρον, τελεῖται ὡσπερ δεδήλωται ἡ ἀκοιουθία:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον ἡχ' γ' Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Στίχος: Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου ἀπὸ τίνος δειλιάσω; Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, τῆς ἡμέρας. Ἀλληλουῖα ἡχ' ἡδ'. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. Στίχος: Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε:-

Εἰς τὴν τράπεζαν ὁ κελληρίτης, μετὰ τὸ ὑψωθῆναι τὸν ἄρτον, ὡς προδεδήλωται, κατακλᾷ αὐτὸν καὶ δίδωσι τοῖς ἀδελφοῖς φαγεῖν⁶⁰:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΗΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Σημαίνουσι δὲ τὰ τῆς Μονῆς σήμαντρα πάντα ὡς καὶ οἱ κώδωνες, πρὸ τοῦ ἐξελεθῆν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κυρίως Ναοῦ. «Οἱ μέντοι παρεκκλησιάρχαι ἅπαντες ἀπέρχονται καὶ σημαίνουσιν ἐνταῦθα ὅλα τὰ σήμαντρα διὰ τὸ περιφανές τῆς ἑορτῆς, ἡγουν τὸ μικρόν, τὸ μέγα, τὸ σιδηροῦν καὶ τοὺς κώδωνας» (τυπικὸν ΙΕ'-ΙΣΤ' αἰῶνος Δ/σκη III, 301). Ταῦτα περὶ ὥραν 7ην τῆς νυκτός (δευτέραν ἢ καὶ τρίτην μεταμεσονύκτιον ὥραν).

Ἡ εὐλογημένη αὕτη συνήθεια τοῦ σημαίνειν περὶ ὥραν τρίτην μεταμεσονύκτιον (κατὰ τὸ εὐρωπαϊκόν) ἠφανίσθη ἀτυχῶς σχεδὸν τελείως ἐκ τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν. Διατηρεῖται εἰς ἐλάχιστα χωρία σποραδῆν καὶ εἰς ὀλίγας ἱεράς Μονάς. Οἱ πάντες ἐπείγονται ἵνα ἀναστήσωσι τὸν Κύριον. Δεδίασι μήπως ἀργοπορήσῃ ἐν τῷ Τάφῳ καὶ οὕτω παραταθῇ ἡ νηστεία καὶ κρουώσῃ ἡ «μαγειρίτσα». Συνήθως δέ, βιάζονται οἱ μὴ νηστεύσαντες. Ἀλλὰ καὶ οἱ πλείστοι τῶν κληρικῶν ἐν τῷ αὐτῷ κοσμικῷ πνεύματί εἰσι. Τὸ πῶς ψάλλεται ὁ ὄρθρος καὶ πῶς τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία πείραν ἔχουσι λάβει οἱ ἀτυχήσαντες ἵνα παρεθῶσι. Ὁ Παπατρέχας τοῦ Κοραῆ ὠχρηᾷ.

Πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἡμᾶς ἐν τῷ νάρθηκι (οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῷ αἰθρίῳ ὡς συνηθίζεται τανῦν σχεδὸν παντοῦ) ἀκολουθεῖται ἡ ἐξῆς τάξις, ὡς ἐκ παλαιοῦ παρελάβομεν χειρογράφου Ὁ ἱερεὺς ἔχει ἤδη ἀπὸ τῆς παννυχίδος ἐνδυθῆ στολὴν λευκὴν (ὄρα καὶ τυπικὸν τοῦ 1205 ἐν Δ/σκη I, 831 ὡς καὶ Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικὸν ΙΣΤ΄ αἰῶνος, αὐτόθι III, 359. «Δεῖ δὲ εἶναι αὐτὴν λευκὴν», τυπικὸν τοῦ 1854 τῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, αὐτόθι 707). Τοῦτο προβλέπει καὶ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ὡς ὀψόμεθα. Ἐχουσι δὲ διανεμηθῆ κηρία καθαρὰ ἐκ μελισσίου κηρίου τοῖς ἀδελφοῖς ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαρχοῦ. Ἡ Ὁραία Πύλη παραμένει κεκλεισμένη. Ὁ ἱερεὺς ἐνδοθεν καὶ πρὸ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς ψάλλει τὸ ζ' ἑωθινόν (τούτου μὴ εἰδότης ψάλλειν, ἕτερός τις ἐκ τῶν ψαλτῶν) Ἰδοὺ σκοτία καὶ πρωί. Μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ ἅπτε λαμπάδα ἐκ τῆς ἀκοιμήτου κανδήλας τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Κρατεῖ ὡσαύτως μετ' αὐτῆς καὶ Σταυρόν. Ἀνοιγείσης τῆς Ὁραίας Πύλης μεταδίδει φῶς τοῖς ἀδελφοῖς ψάλλον ἅμα τὸ Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός καὶ δοξάσατε Χριστὸν τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν χορῶν ἄχρις οὗ ἀνάψωσι τὰ ἑαυτῶν κηρία πάντες. Ὁ ἱερεὺς εἶτα λαμβάνει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μετὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς λαμπάδος καὶ ἐξέρχεται εἰς τὸν νάρθηκα προπορευομένων δύο λαμπάδων καὶ θυμιατοῦ. Ψάλλει δὲ πορευόμενος εἰς ἤχον πλ β', ἀργὸν εἰρημολογικὸν τὸ Τὴν Ἀνάστασίν σου Χριστὲ Σωτήρ, ἄγγελοι ὑμνοῦσιν ἐν οὐρανοῖς καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ γῆς καταξίωσον ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ σὲ δοξάζειν.

Πρόσχες ὅτι ἡ ὅλη αὕτη φωταΐφια ἐστὶν ἐπηρεασμένη ἐκ τῆς γενομένης ἐν τῷ Παναγίῳ καὶ Ζωοδόχῳ Τάφῳ ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός, ἣτις γίνεται κατὰ τὴν μεσημβρίαν τοῦ Μ. Σαββάτου:—

2. Οὐχὶ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ τῶν κηρομανουαλίων καὶ τῶν σταυρῶν:—

3. Πυρεῖον, κατὰ τὰ λεξικά = ἄγγειον πρὸς ἐναπόθεσιν ἢ μετακόμισιν πυρός. Ἐπομένως θυμιατὸν ἀνευθεν ἀλυσίδων καὶ κωδωνίσκων ἐν ᾧ τοποθετεῖται ἀνθρακιά (ἢ καρβουνόσκονη ἀνημμένη):—

4. Ἐνθα ἐπὶ προευτρεπισμένου δισκελίου εὔρηται ἡ ἱερὰ εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως (Εἰς Ἄδου Κάθοδος):—

5. Τὸ ῥῆμα θυμιῶ ἐνταῦθα ἀμετάβατόν ἐστι. Θυμιῶσι τὰ πυρεῖα καὶ τὸ θυμιατὸν ἐξ ἑαυτῶν:—

6. Τῆς Ὁραίας Πύλης ἐννοεῖται:—

7. Τανῦν ἐξέρχεται ἐκ τῆς Ὁραίας Πύλης ὡς προεγράψαμεν. Εἰ ἔστι διάκονος αὐτὸς θυμιᾷ διότι δύσκολόν ἐστι ἵνα θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς κρατῶν Εὐαγγέλιον, Σταυρόν καὶ λαμπάδα. Ἐὰν θυμιάσῃ μόνος κρατᾷ ταῦτα πάντα διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ θυμιᾷ διὰ τῆς δεξιᾶς:—

8. Ἐν τῷ νάρθηκι διότι ὁ κυρίως Ναός ἐστι κενός:—

9. Τῶν ὀδηγουσῶν ἀπὸ νάρθηκος εἰς τὸ Καθολικόν.

Πρὸ τοῦ χαράξαι σταυρόν, κατ' ἄλλην τάξιν, σεβαστὴν ὅμως, ἐναποθέτει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐπὶ προευτρεπισθέντος δισκελίου καὶ λέγει Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς, καὶ ἀναγινώσκει μεγάλη τῆ φωνῆ, τὸ κατὰ Μᾶρκον β' ἑωθινόν. Διαγενομένου τοῦ Σαββάτου. Τέλος ἐφοβοῦντο γάρ. Ἀναγινώσκειται κεκλεισμένων οὐσῶν τῶν βασιλικῶν πυλῶν.

Ἡ ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου ἀγνοεῖται ὑπὸ τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν ἀρχαίων τυπικῶν. Ἀναγράφεται ὅμως εἰς Σιναίτικὸν κανονάριον τοῦ Θ'-Ι' αἰῶνος (καίτοι εἰς ἄλλην ὥραν τῆς ἀκολουθίας) (Δ/σκη I, 173) καὶ εἰς τὸ νεώτερον τυπικὸν τοῦ 1813 τῆς τοῦ Φιλοθέου Μονῆς (αὐτόθι III, 551) καίτοι ἐνταῦθα ὁμιλεῖ περὶ ἐτέρου Εὐαγγελίου «Ὁψὲ Σαββάτου τῆ ἐπιφωσκούση» (Ματθαίου ΚΗ', 1-20), ὅπερ εἰς τὴν Λειτουργίαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἀναγινώσκειται.

Συνεχίζομεν ὁμως. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐναποτίθησι τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐν τῷ τετραποδίῳ (προτίθησι δὲ τὴν πλευρὰν ἐν ἧ ἢ Ἀνάστασις). Χαράσσωσιν σταυρὸν διὰ τοῦ θυμιατοῦ λέγει *Δόξα τῇ Ἁγίᾳ*.

Σημεῖωσαι ὅτι μόνον εἷς ἱερεὺς (ὁ ἐφημέριος) μετὰ διακόνου, εἰ ἔστι, τελεῖ ταῦτα πάντα.

Εἰς πολὺ νεώτερα τυπικὰ ἀναφέρεται ἡ συμμετοχὴ καὶ ἐτέρων ἱερέων ἢ καὶ τοῦ καθηγουμένου, ὡς π.χ. ἐν τῷ τυπικῷ τῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Μονῆς τοῦ 1841 (ἐν Δ/σκη III, 626)· «*Τῆς ἀρμοζούσης ὥρας τοῦ ὄρθρου ἐπισταμένης, ὁ μὲν ἱερεὺς ἅμα τῷ διακόνῳ, εἰσελθόντες ἐν τῷ διακονικῷ, ἀλλάσσουσι πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν καὶ εἴπερ εἰσὶ καὶ ἕτεροι ἱερεῖς, ἀλλάσσουσι καὶ αὐτοὶ ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον μόνον*».

Αὐτὸ δεικνύει ὅτι μετεῖχον μὲν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ἀναστάσεως ἀλλὰ δὲν ἐλειτούργουν εἶτα, ἐκτὸς ἐὰν προεβλέπετο διακοπὴ μετὰ τὸν ὄρθρον.

Συλλείτουργον ἐγένετο μόνον κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.—

10. Θυμιῶν ἐν ταύτῳ τὸ ἐν τῷ τετραποδίῳ κείμενον ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Εἰς τὸν α΄ στίχον ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὁρῶν κατ' ἀνατολάς, εἰς τὸν β΄ ἐκ πλαγίου, ὁρῶν πρὸς βορρᾶν, εἰς τὸν γ΄ ὀπισθεν, ὁρῶν πρὸς δυσμὰς καὶ εἰς τὸν δ΄ ἐκ πλαγίου, ὁρῶν πρὸς νότον. Τὸ *Δόξα καὶ νῦν*, αὐθις ἔμπροσθεν, ὁρῶν κατ' ἀνατολάς.—

11. Λέγων προηγουμένης στίχον (ὡς ἐν παλαιοῖς τυπικοῖς εὔρομεν) «*Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου*» (ψαλμὸς ριζ', 27).

Πυκάζω = ἐκ τοῦ πυκινός, πυκνός. Πυκάζοντες = συνηθροισμένοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρὸς πανήγυριν. Πυκνὸν πλῆθος ἀνθρώπων.—

12. Κατὰ νεωτέραν διάταξιν (ἀλλ' οὐχὶ ὀρθὴν) ὁ ἱερεὺς ποιεῖ τὴν συναπτὴν πρὸ τῶν βασιλικῶν πυλῶν, ἐν τῷ νάρθηκι.—

13. Πλὴν τῆς δ', τῆς ζ' καὶ τῆς η' ᾠδῆς, ὧν τὰ τροπάρια ψάλλονται ἀνὰ δ', διότι εἰσὶ τρία καὶ οὐχὶ δύο ὡς τῶν λοιπῶν ᾠδῶν.—

14. Τοῦτο σημαίνει ὅτι κἂν λαγχάνῃ ἵνα ἄρχηται ὁ β' χορὸς (ὁ ἀριστερὸς δηλονότι) τῇ Ἁγίᾳ ταύτῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἡ μὲν α' ᾠδὴ ἐξάπαντος καὶ ἀποκλειστικῶς ἀνήκει εἰς τὸν α' χορὸν (τὸν δεξιόν), κἂν λαγχάνῃ κἂν τε μή. Ὅμως εἰς τὴν γ' ᾠδὴν τὰ πρωτεῖα ἐπανέρχονται εἰς τὸν β' χορὸν, ἐφ' ὅσον ἦν ἡ σειρά αὐτοῦ ἵνα ἔχη τὰ πρωτεῖα. Ἄλλως συνεχίζει ὁ α' χορὸς καὶ τὴν τρίτην ᾠδὴν. Κατὰ τὴν τυπικὴν διάταξιν τοῦ ἐν χρήσει Πεντηκοσταρίου «*κατὰ ταύτην τὴν ἁγίαν ἡμέραν ἄρχεται ὁ δεξιὸς χορὸς, εἰ καὶ τὸ ἀριστερὸν ἴσως λαγχάνῃ. Ἀπὸ γὰρ ταύτης τῆς ἡμέρας γίνεται ἡ ἀρχὴ τοῦ μερισμοῦ τῆς τῶν δύο χορῶν ἐνάρξεως*». Ταῦτα διὰ τὰς ἱεράς Μονάς, ἐν αἷς τὰ πρωτεῖα τῶν χορῶν ἐναλλάσσονται ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὥστε καὶ οἱ ἐν τοῖς δεξιοῖς ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται καὶ οἱ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἵνα μὴ ὑποτιμῶνται.—

15. Σημεῖωσαι ὅτι οὕτως ἐγένετο ἐν τῷ ἀσματικῷ τυπικῷ κατὰ πᾶσαν ἀκολουθίαν. Ἀργότερον αἱ ἐκφωνήσεις (μετὰ τῶν εὐχῶν) ἐξέπεσαν καὶ παρέμειναν ὡς σπαράγματα αἱ ἐκφωνήσεις τῆς γ', τῆς ε' καὶ τῆς θ' ᾠδῆς. Εὐχαὶ καὶ ἐκφωνήσεις μετεφέρθησαν (ἄκουσαι ἀσφαλῶς) εἰς τὴν β' στάσιν τοῦ ἐξαψάλμου.

Σημεῖωσαι προσέτι ὅτι παλαιότερον συμπληρουμένης τῆς α' ᾠδῆς ἐσβέννουσιν οἱ ἀδελφοὶ τὰ κηρία ἑαυτῶν «*Πληρουμένης δὲ τῆς α' ᾠδῆς, γίνεται μικρὰ συναπτὴ ἔσωθεν τοῦ Βήματος καὶ σβεννύουσιν οἱ ἀδελφοὶ τὰ κηρία αὐτῶν*» (τυπικὸν Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, Δ/σκη I, 558). «*Εἰς δὲ τὴν θ' ᾠδὴν, ἀρχομένου τοῦ ἱερέως Φωτίζου, φωτίζου, εὐθὺς ἄπτουσι πάντες τοὺς κηροὺς αὐτῶν μέχρι τῆς ἀπολύσεως*» (αὐτόθι).

Ἐν ἐτέρῳ ὁμως τυπικῷ νεωτέρῳ τοῦ 1387, εὔρομεν ἐτέραν διάταξιν «*Καὶ ἀνάγνω-*

σις εἰς τὸν Θεολόγον· Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι. Σβέσαντες δὲ τοὺς κηροὺς ἡμῶν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐθις ἄπτομεν αὐτούς» (Δ/σκη III, 173). Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνος ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Μονῆς Παντελεήμονος (αὐτόθι, 359). Ἔρα ἄπτομεν τοὺς κηροὺς καθ' ὄλον τὸν ὄρθρον πλὴν τῆς ἀναγνώσεως.

Προτιμητέα ἢ πρώτη διάταξις διὰ τοὺς ἐν Μοναστηρίοις.

Διὰ τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς καλὸν ἐστὶν ἵνα οἱ αἰδεσιμώτατοι ἐφημέριοι συνιστῶσιν εὐκαίρως ἀκαίρως τὴν προμήθειαν λαμπάδων ἐκ κηροῦ μελίσης, διότι οἱ σήμερον καιόμενοι ἐκ παραφίνης κηροὶ μολύνουσι τὸ περιβάλλον καὶ δυσχεραίνουσι τὴν ἀναπνοήν·—

16. Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου Λόγος α΄ εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα καὶ εἰς τὴν βραδυτῆτα·—

17. Ὅπερ λέγομεν ἐκ τρίτου, εἶτα δὲ τὸ Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ Τάφου, ὡσαύτως ἐκ τρίτου·—

18. Τὴν Θεοτόκον, οὐ λέγομεν διὰ τὸ μὴ φάλλεσθαι Τὴν Τιμιωτέραν. Καταλιμπάνεται ὡσαύκις ἢ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται·—

19. Σημεῖωσαι ὅτι τὰ μεγαλυνάρια τῆς θ' ὥδης, ὡς ἀγνοούμενα ὑπὸ τῶν παλαιῶν τυπικῶν οὐ φάλλονται παρ' ἡμῶν. Ἄλλ' οὐδὲ «Δόξα τῇ ἀγίᾳ ἀναστάσει σου Κύριε» λέγομεν ἐν τοῖς τροπαρίοις (ὄρα καὶ τυπικὸν Ἁγ. Παύλου τοῦ 1850, Δ/σκη III, 652)·—

20. Συνήθως φάλλεται εἰς ἦχον β' ὡς αὐτόμελον·—

21. Τὸ πρῶτον φάλλεται ὑπὸ ἀδελφοῦ εἰδότος χειρονομίαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ πρὸ τῆς ἱερᾶς εἰκόνης τῆς Ἀναστάσεως. Τὸ β' ὑπὸ τοῦ α' χοροῦ καὶ τὸ γ' ὑπὸ τοῦ β'·—

22. Τανῦν λέγομεν Δόξα καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα·—

23. Κρατεῖ αὐτὸ οὐχὶ διὰ γυμνῶν χειρῶν ἀλλὰ διὰ τῆς ὥας τοῦ ἑαυτοῦ φελωνίου. Προσέχει δὲ ἵνα καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ὧσι κεκαλυμμέναι δι' αὐτοῦ. Φέρει δέ, εἰ ἐκ τῶν μοναχῶν ἐστί, καὶ κουκούλιον·—

24. Λέγοντες Χριστὸς Ἀνέστη, Ἀληθῶς Ἀνέστη·—

25. Εἰ ἔχει ἱερωσύνην. Ἄλλως ἀσπάζεται τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἴσταται ἐκ δεξιῶν τοῦ ἱερέως·—

26. Ὁ ἐκκλησιάρχης, ὁ οἰκονόμος, ὁ ἐπιστημονάρχης κλπ. Εἶτα ἀσπάζονται ἀλλήλους σταυροειδῶς τρις καὶ κατόπιν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἑτέρου λέγοντες τὸ Χριστὸς Ἀνέστη, Ἀληθῶς Ἀνέστη.

Ὡς λέγει τὸ ἔντυπον Πεντηχοστάριον ἀντλοῦν ἐκ πηγῶν παλαιῶν «ἀσπάζονται πρῶτον τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, εἶτα τὸν ἱερέα καὶ τὸν καθηγούμενον καὶ ἴστανται κάκεινοι ἔνθα ἂν τύχῃσι καὶ ἀσπάζονται ἀλλήλους»·—

27. Τὸ δέσποτα εὐλόγησον, λέγει ὁ ἀναγνώστης. Ὁ ἱερεὺς Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Ἀναγινώσκει δὲ τὸν λόγον ὁ προεστὼς ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ, εἴ ἐστιν ἀπλοῦς μοναχός·—

28. Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου·

α) Κάκιστα τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας θέτει τὸν λόγον τούτον εἰς τὸ τέλος τῆς θ. Λειτουργίας, μετὰ τὴν θείαν Μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ὁ λόγος οὗτός ἐστι κατηχητικὸς εἰς θείαν Κοινωνίαν· «Ἡ Τράπεζα γέμει... ὁ μόσχος πολὺς, μηδεὶς ἐξέληθαι πεινῶν», εἰσὶ προτροπαὶ διὰ μετοχὴν εἰς Τράπεζαν Κυρίου. Ἡ «κατόπιν ἑορτῆς» ἑτεροχρονισμένη ἀνάγνωσις διαστρέφει τὰς προτροπὰς τοῦ λόγου καὶ παραπέμπει εἰς κνίσσας καὶ ὀβελίας (ἀλλὰ τίς ὀβελίζει μόσχον).

β) Τὸ «νηστεύσαντες καὶ μὴ νηστεύσαντες εὐφράνθητε σήμερον» οὐδόλως συγχω-

ρει τοὺς μή (ἐλαφρᾶ τῇ συνειδήσει) νηστεύσαντας τὴν νηστείαν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐν ἁσιτίᾳ καὶ ἀποσίᾳ διελθόντας τὴν Μ. Παρασκευὴν καὶ τὸ Μ. Σάββατον καὶ εἰς ὄσους οὐκ ἠδυνήθησαν ἵνα τηρήσωσι τὴν αὐστηρὰν ταύτην νηστείαν. Ἀναφέρεται ὡσαύτως εἰς ὄσους ἕνεκα σοβαρᾶς ἀσθενείας ἠναγκάσθησαν ἵνα τὴν νηστείαν λύσωσι τῆς τε Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

γ) Ὁ λόγος οὗτος ἀνήκει εἰς τὰ spuria, τὰ νόθα τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὡς ἐκ τοῦ ὕφους φαίνεται καὶ ὡς εἰς παλαιὰς συλλογὰς ἀναγράφεται. Τοῦτο ὁμως οὐδόλως μειοῖ τὴν θεολογικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Προέρχεται μᾶλλον ἐκ τοῦ καλάμου Σεβηριανοῦ ἐπισκόπου Γαβάλων (ὡς πολλάκις περὶ αὐτοῦ ἔφθημεν εἰπόντες), ἐνὸς τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἦν ὁμως ῥήτωρ δεινός, διὸ καὶ ἵνα μὴ ἀπολεσθῶσιν οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐπεγράφησαν τῷ ὀνόματι τοῦ ἱεροῦ Πατρός. Οὕτω καὶ διεσώθησαν:—

29. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ἐπιτάττει ἵνα μετὰ τὸ πέρας τοῦ λόγου φαλῆ τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου εἰς ἧχον πλ δ' Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρσὸς ἐκλάμψασα χάρις. Εἰ βούλει ψάλε τοῦτο. Καὶ γὰρ κατ' οὐδὲν ζημιούσαι:—

30. Δόξα καὶ νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον πάτερ, καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ Δι' εὐχῶν:—

31. Καὶ ἐν τῷ μεσονυκτικῷ, ὡς προσθέτει τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον, καίτοι δύναται ἵνα παραλειφθῆ:—

32. Ἐὰν μετὰ τὸν ὄρθρον ἀκολουθήσωσιν αἱ ὥραι καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ θ. Λειτουργία, τότε ὁ ἱερεὺς φέρει τὴν λευκὴν ἱερατικὴν στολὴν αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς.

Εἰ γενήσεται διακοπὴ ὁ ἱερεὺς ἐκδύεται τὴν στολὴν αὐτοῦ μετὰ τὸ θυμίαμα τῆς ἀΐδης τοῦ ὄρθρου. Θυμιᾶ δὲ εἰς τὴν ἐνάτην μετὰ λευκοῦ φελωνίου. Ἐνδύεται δὲ διὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν αὐθις στολὴν λευκὴν (ὄρα τυπικὸν ΙΣΤ' αἰῶνος, ἐν Δ/σκη III, 359).

Ἡ θεία Λειτουργία ἄρχεται ἅμα τῇ ἔω. Οὕσα ὑπόθεσις χαρμόσυνος οὐ τελεῖται νύκτωρ ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ, ἐν τῷ φωτί, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλων ἡμερῶν θ. Λειτουργία. Εἴθισται δὲ ἵνα μετὰ τὸ *Εὐλογημένη ἡ βασιλεία ψάλη* ὁ ἱερεὺς τὸ *Χριστὸς ἀνέστη* (τὸ ἀΐον εἰς μέλος ἀρχαῖον) τρίς, οἱ χοροὶ ὡσαύτως τρίς καὶ εἶτα τετράκις μετὰ τῶν στίχων, ὡς καὶ ἐν τῷ νάρθηκι, θυμιῶν κύκλῳ τὴν ἁγ. Τράπεζαν. *Δόξα καὶ νῦν*, τὴν προσκομιδὴν, καὶ αὐθις *Χριστὸς ἀνέστη* καὶ θυμιᾶ τὰς ἐν τῷ τέμπλῳ ἱερὰς εἰκόνας καὶ τὸν λαόν. Κρατεῖ δὲ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς Σταυρὸν μεθ' ἡμένης λαμπάδος. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ.

Σημείωσαι δ' ὅτι τὸ ἰσχυρὸν Πεντηκοστάριον διατάττει «Ἡ δὲ τῆς Λειτουργίας ἀκολουθία γίνεται ταχύτερον». Τοῦτο προέρχεται ἐκ παλαιῶν τυπικῶν διατάξεων. «Ἡ δὲ τῆς Λειτουργίας ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Κρουομένου τοῦ συμβόλου ταχύτερον διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας, συναγόμεθα ἐν τῷ νάρθηκι», κλπ. (ἐνθ' ἀνωτέρω). Ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ τυπικῷ τῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Ἀγ. Ὁρους Μονῆς τοῦ 1850 «ἡ δὲ λειτουργία γίνεται ταχύτερον· σημαίνουσι δὲ πάντα τὰ πνευματικὰ ὄργανα (τάλαντα, σίδηρα, κώδωνες)» (Δ/κη III, 653).

Τὸ «ταχύτερον» ἀναφέρεται εἰς τὴν ὥραν ἐνάρξεως (ὄρα καὶ 13ην ὑποσημείωσιν τοῦ ΚΑ' κεφαλαίου) καὶ οὐχὶ εἰς βεβιασμένην ἐπιτέλεσιν ὡς πρᾶττουσι πολλοὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν φαλτῶν ἀσθμαίνοντες ἴν' ἀπολύσωσι ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἵνα τὴν «μαγειρίτσαν» ἀπολαύσωσι. Ἡ βία αὕτη εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ. Οἱ χλιαροὶ καὶ οἱ ψυχροὶ μετὰ τὸ «διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ» ἀπελεύσονται ἐν τάχει. Οἱ ἐναπομένοντες οὐδεμίαν βίαν ἔχουσι. Νηστεύουσιν ἐπὶ πενήκοντα ἡμέρας δι' αὐτὴν τὴν σωτήριον καὶ φωταυγῆ νύκτα, ἵνα κοινωνήσωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἵν' ἀπολαύσωσι τὴν ὀρθόδο-

ξον ύμνολογίαν. Διατί αγνοοῦμεν αὐτούς; Ταχύτερον σημαίνει· ἐνωρίτερον ἄνευ διακοπῆς τινὸς ἢ ἔστω μετ' ἐλαχίστης διακοπῆς. Πρὸ δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας Λειτουργίας σημαίνουσι πάντα τὰ τῆς Μονῆς σήμαντρα, ἐξαιρέτως δὲ οἱ κώδωνες:—

33. Οὗτος ὁ στίχος ὡς προερχόμενος ἐξ ἐτέρου φαλμοῦ (τοῦ ριζ', ἐνῶ οἱ προηγούμενοι ἐκ τοῦ ξζ') καταλιμπάνεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Ἄντ' αὐτοῦ διαιρεῖται ὁ α' στίχος: Ἄναστήτω ὁ Θεὸς εἰς δύο ἡμιστίχια:—

34. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως· Φωτίζου, φωτίζου:—

35. Τὸ Κοινωνικὸν τοῦτο στερεῖται ἀλληλουσία. Καὶ τοῦτο διότι Κοινωνικὰ μὴ προερχόμενα ἐκ τῆς Π. Διαθήκης καὶ δὴ ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου ἀλλ' ὄντα ἐλεύθερα συνθέσεις ἐκ τῆς Κ. Διαθήκης στεροῦνται ἀλληλουσία (ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὸ Κοινωνικὸν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, Ὁ τρώγων μου τὴν Σάρκα):—

36. Ὡσαύτως καὶ ἀντὶ τοῦ Πληρωθήτω τὸ στόμα μου, Χριστὸς ἀνέστη λέγεται:—

37. Τὰ ἐν τῷ τέλει τῆς ἀπολύσεως λεγόμενα, Χριστὸς ἀνέστη γ', Δόξα τῇ ἀγία καὶ τριημέρῳ Αὐτοῦ ἐγέρσει, Προσκυνοῦμεν Αὐτοῦ τὴν τριήμερον ἔγερσιν, εἰσὶν ἄγνωστα εἰς τὸ ἡμέτερον τυπικόν, οἶμαι δὲ καὶ ἐν τοῖς παλαιότεροις. Ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς τραπέζης, ὡς παρακατιόντες ὀφόμεθα. Ἡ ἐπισφράγισις γίνεται διὰ τοῦ Χριστὸς ἀνέστη. Εἰς τὰς Ἰ. Μονὰς ἐπιβάλλεται τὸ Δι' εὐχῶν (τῶν παρόντων) πατέρων ἡμῶν. Καὶ μὴ ξενισθῆ τις. Τὸ Δι' εὐχῶν λέγεται τρις εἰς τὰς ὥρας καὶ τὸ ἀπόδειπνον. Διατί οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς ἀπολύσεσι; Ἔστι δὲ καθαρῶς μοναχικὴ εὐχή, ἀναφερομένη εἰς τοὺς ἐν ταῖς συνάξεσι παρόντας πατέρας. Ἐξ ἄλλου ἐὰν χοροστατῆ ἢ λειτουργῆ ἐπίσκοπος πῶς αὐτὸς μὲν λέγει Χριστὸς ἀνέστη, ἡμεῖς δὲ Δι' εὐχῶν τοῦ ἀγίου δεσπότη ἡμῶν; Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ παλαιότερον κατὰ τὴν ἀπόλυσιν Χριστὸς ἀνέστη ἐλέγετο μόνον κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῆς διακαινησίμου. Εἶτα ἕως ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς ἢ ἀπόλυσις ἐγένετο διὰ τοῦ Δι' εὐχῶν:—

38. Διὰ κρεωφαγίας παρὰ τοῖς κοσμοκοίσι, διὰ τυροῦ, ὧν καὶ τῶν συμπαραομαρτούντων, παρὰ τοῖς μοναχοῖς. Εἶθισται ἵνα πρὸ τῆς βρώσεως εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἀναγνώσκῃ ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν Εἰς ἐδέσματα κρεῶν τῇ ἀγία καὶ μεγάλη Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἧς ἡ ἀρχὴ Ἐπίσκεψαι, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὴν εὐχὴν Εἰς τὸ εὐλογῆσαι τυρόν καὶ ὡά, ἧς ἡ ἀρχὴ Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν... εὐλόγησον τὸ γάλα τὸ πεπηγός, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὰ ὡά. «Μεγάλη» ἢ στιγμὴ διὰ τοὺς ἐπὶ πενήκοντα ἡμέρας ἀναμένοντας...

Πρόσχευ δέ, ὅτι οὕτω παρελάβομεν ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν καθ' ὅλην τὴν διακαινήσιμον ἐβδομάδα μὴ «χαιρετᾶν» ἦγουν μὴ προσκυνεῖν εἰμὴ μόνον τὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀγίαν εἰκόνα:—

39. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἡρμήνευσε εἰς νε' (55) ὀμιλίας τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅποτε ἀρκοῦσι δι' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ Πεντηκοσταρίου:—

40. Ἦγουν τὸ Δι' εὐχῶν. Ἰστέον ὅτι τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον ἀντλοῦν ἐξ ἄλλων παλαιῶν τυπικῶν διατάξεων, ἔχει ἐκτενεστέραν καὶ λεπτομερεστέραν διάταξιν περὶ τῆς τραπέζης, ἣν καὶ παραθέτομεν «Μετὰ δὲ τὸ φαγεῖν πάντας, προσκομίζει ὁ διαταχθεὶς ἀδελφός (σημ. ὁ τραπεζάρης ἢ ὁ παρατραπεζάρης συνήθως) ἄρτον ὀλόκληρον (σημ. ἔχοντα ἔκτυπον τὸ ΜΡ-ΘΥ- Μήτηρ Θεοῦ) καὶ τίθησιν αὐτὸν ἐν τῷ Παναγιαρίῳ (σημ. τοῦτο δ' ἐστὶ δίσκος ἀργυροῦς φέρων παράστασιν τῆς Θεοτόκου δεομένης), καὶ λαβὼν τὴν ἐξ ἔθους συγχώρησιν (σημ. παρὰ τοῦ καθηγουμένου) λαμβάνει τὸν ἄρτον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. Καὶ μικρὸν ὑψώσας αὐτόν, ἐκφωνεῖ λέγων Χριστὸς ἀνέστη, καὶ ἡμῶν

ἀνταποκρινομένων Ἀληθῶς ἀνέστη, ἐκ τρίτου ἐκεῖνος πάλιν χαράττει σταυρὸν μετὰ τοῦ ἄρτου λέγων Προσκυνοῦμεν Αὐτοῦ τὴν τριήμερον ἔγερσιν (σημ. ἐνταῦθα τὸ ὀρθὸν εἶναι· Λέγει ὁ ἀδελφὸς Δόξα τῇ ἀγία καὶ τριήμερῳ Αὐτοῦ ἐγέρσει, καὶ ἡμεῖς τὸ Προσκυνοῦμεν Αὐτοῦ τὴν τριήμερον ἔγερσιν). Καὶ ἡμεῖς τὴν ὑπακοὴν καὶ τὸ κοντάκιον (σημ. πρόσθεσ καὶ τὰ Ἐν τάφῳ σωματικῶς, Δόξα Ὡς ζωηφόρος, Καὶ νῦν Τὸ τοῦ Ὑψίστου, ἄτινα ὄρα ἐν ταῖς ὥραις). Καὶ ψαλλομένου τοῦ Χριστὸς ἀνέστη, ἀσπαζόμεθα τὸν ἄρτον. Οὐκ ἐσθίομεν δὲ αὐτὸν σήμερον, ἀλλ' ὑψοῦμεν μόνον καθ' ἐκάστην, μέχρι τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου. Καὶ τότε κλῶμεν αὐτὸν καὶ ἐσθίομεν. Ὁ τύπος οὗτος ὀφείλει γίνεσθαι ἐν τῇ τραπέζῃ, ἤγουν ἐν τῇ ὑψώσει τοῦ ἄρτου καθ' ὅλην τὴν παροῦσαν ἐβδομάδα. Ἀπὸ δὲ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, ἕως τῆς Τετάρτης πρὸ τῆς Ἀναλήψεως ἡ ἐκφώνησις γίνεται οὕτω Χριστὸς ἀνέστη, Ἀληθῶς ἀνέστη (ἐκ γ'), Παναγία Θεοτόκε βοήθει ἡμῖν». Ὅρα καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ Ρ' κεφαλαίου εἰς τὰ Ἀπορούμενα:—

41. Ὅπωςδὴποτε λευκὴν:—

42. Τὸ ἰσχυρὸν κοσμικὸν τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη προβλέπει «Δόξα τῇ Ἀγία καὶ Ὁμοουσίῳ». Ἀλλὰ γε καὶ εἰς τὰ παλαιὰ ὑπάρχει διαφωνία. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (Δ/σκη I, 559) «δίδει δόξαν» ὁ ἱερεὺς, ἤγουν ἄρχεται διὰ τοῦ «Δόξα τῇ Ἀγία». Τὸ τυπικὸν τοῦ 1205, τῆς ἰδίας δηλ. περίπου ἐποχῆς πρὸς τὸ προηγούμενον, ἔχει ἄλλην ἄποψιν «Ὁ ἱερεὺς Εὐλόγημένη ἢ βασιλεία». Τὸ τυπικὸν τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Ἱεροσολύμων (Δ/σκη, III, 359) συμφωνεῖ τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ «καὶ στάς (ὁ ἱερεὺς) κατεναντίον τοῦ ἱλαστηρίου καὶ σφραγίζει σταυροειδῶς μετὰ τοῦ θυμιατοῦ ἐκ τρίτου, λέγει Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν».

Ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ ἀρχόμεθα διὰ τοῦ Εὐλογητὸς ὁ Θεός:—

43. Ἐνταῦθα παραλείπει τὸν στίχον: Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, διότι προέρχεται ἐξ ἐτέρου ψαλμοῦ, ὡς προείπομεν. Ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τῇ σημερινῇ πράξει προσθέτομεν καὶ τοῦτον:—

44. Ὅπερ ψάλλεται ἀργόν, συνήθως τὸ τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου:—

45. Ἄρα ψάλλεται τετράκις:—

46. Ἀπὸ τῆς Ὠραιᾶς Πύλης. Τὸ ἀναγινώσκειν τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας πλὴν τῆς ἑλληνικῆς ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν παλαιῶν τυπικῶν:—

47. Ὅπερ λέγει ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ἀπολύσεως:—

48. Ἀπὸ τοῦ ριζ' ψαλμοῦ εἰσὶν οἱ στίχοι: α) Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ· β) Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου, Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν γ) Συστήσαθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. Ἀλλ' οὐ ποιοῦμεν τοῦτο νῦν. Ψάλλομεν ἐν τε τῷ ἑσπερινῷ καὶ τῷ ὀρθρῳ τοὺς γνωστοὺς στίχους ἐκ τοῦ ξζ' ψαλμοῦ ἤγουν τὸ Ἀναστήτω καὶ τὰ ἐξῆς, προστιθέντες καὶ τὸ Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἐκ τοῦ ριζ' ψαλμοῦ:—

49. Μετὰ μανδύου καὶ ἐπιτραχηλίου εἰ ἐκ τῶν μοναχῶν ἐστὶ. Μετὰ καὶ φελωνίου εἰ ἐκ τοῦ καταλόγου ἐστὶ τῶν ἐγγάμων κληρικῶν:—

50. Ἄνευ βεβαίως στίχων ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Ψαλτηρίου:—

51. Ταῦτα τὰ θεοτοκία ψάλλονται τανῦν ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς εἶτα τοῦ Παραλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τοῦ Τυφλοῦ:—

52. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἠρμήνευσε τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον εἰς πη' (88) ὁμιλίαις:—

53. Βιβλίον ἐννοεῖται. Ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ κειμένου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἐνδείξεων αἱ ὁμιλῖαι τῶν μεγάλων Πατέρων ἀντεγράφοντο καὶ ἐβιβλιοδετοῦντο εἰς ἓν ἢ δύο ἢ καὶ περισσότερα βιβλία, ὡς ἤδη ἔχομεν ἀναφέρει. Ἐδέοντο δὲ καὶ κατὰ περιεχόμενον ὡς τὰ Ἡθικὰ τοῦ Χρυσοστόμου, Ἐκλογαὶ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, Μαργαρίται κλπ.—

54. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν λέγομεν Δόξα καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα.—

55. Τὸ παρὸν προκείμενον σχέσιν ἔχει πρὸς τὰς συνάξεις τὰς γενομένας τῇ ἐπαύριον τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν πρὸς τιμὴν προσώπων ἱερῶν ὑπουργησάντων τῷ Κυρίῳ. Π.χ. τῇ ἐπομένῃ τῶν Χριστουγέννων σύναξιν ἐπιτελοῦμεν πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, τῇ ἐπομένῃ τῶν Θεοφανείων πρὸς τιμὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τῇ ἐπομένῃ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, τῇ ἐπομένῃ τῆς Πεντηκοστῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τῇ ἐπομένῃ τοῦ Πάσχα πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῇ δὲ μεθεπομένη πρὸς τιμὴν τῆς Κυρίας Θεοτόκου.—

56. Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα καὶ τῇ Δευτέρᾳ τῆς διακαινησίμου γίνεται παράκλησις μεγάλη τοῖς ἀδελφοῖς. Κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς διακαινησίμου ἀπλῶς γίνεται παράκλησις. Τοῦτο σημαίνει ὅτι κατὰ τὰς δύο πρώτας ἡμέρας ἔχομεν δύο τραπέζας (γεῦμα, δεῖπνον) μετὰ δύο φαγητῶν ἐκάστη, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς δύο μὲν αἱ τράπεζαι, ἀλλ' ἐν τὸ παρατιθέμενον φαγητόν.—

57. Αἱ λιταὶ (λιτανεῖαι) γίνονται ὅπου ἔξω τοῦ Μοναστηρίου ὑπάρχουσιν καθίσματα, παρεκκλήσια, ἁγιάσματα κλπ. Λιτανεύουσι δὲ συνήθως μετὰ τῆς ἐφεστίου ἱεράς Εἰκόνης.—

58. Ἡ καθ' ἡμέραν ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ Κοινωνικοῦ παροτρύνει τοὺς πιστοὺς ὅπως μετέχωσι πυκνῶς τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἀφορᾷ οὐχὶ μόνον τοὺς in albis, τοὺς λευχειμονοῦντας νεοφωτίστους τοὺς κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον βαπτισθέντας, ἀλλὰ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς καὶ ἰδίᾳ τοὺς μοναχοὺς. Πάντες δύνανται, ἐγκρατευόμενοι ἀφ' ἐσπέρας, ἵνα προσέρχωνται τοῖς Ἀχράντοις Μυστηρίοις.—

59. Σημείωσαι ὅτι ἐν τοῖς ἐντύποις Πεντηκοσταρίοις ἤδη ἀπὸ τοῦ 1579ου σ.ἔ. προστέθη ἡ ἀκολουθία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς ἐν Μπαλουκλῆ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κυρίου Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου τοῦ ζήσαντος τὸν ΙΔ' αἰῶνα.

Ὁ προσθέσας τὴν ἀκολουθίαν ταύτην Ἰάκωβος ὁ Λεογγίνος γράφει: «Οὐ γὰρ εὐρομεν ὑπὸ τυπικοῦ τὴν τοιαύτην Ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἐτέθη δι' ἀγάπην τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου». Ὅπου ἂν ἐορτάζηται ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ καλὸν ἐστὶν ἵνα ψάλληται ἡ αὐτῆς ἀκολουθία. Διὰ τὰς ἱεράς Μονὰς οὐκ ἐστὶν ἀναγκαῖον. Ἀπὸ πλευρᾶς δὲ ποιητικῆς δὲν ἀνήκει εἰς τὰ καλὰ δείγματα ποιήσεως.—

60. Τὰ περὶ τῆς θ' ὥρας ἀποσιωπᾶ τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Ἴσως διότι ψάλλεται ὡς καθ' ὅλην τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα. Εἰς τοῦτο συμφωνεῖ καὶ τὸ ἰσχύον τυπικόν τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ὅμως τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον ἀντλεῖ ἐξ ἄλλης παλαιᾶς παραδόσεως καὶ ἔχει διαφορετικὴν ἀποψιν «Εἰδῆσις δεῖ γινώσκειν ὅτι τὴν ἐνάτην ὥραν ψάλλομεν τρίψαλλον, ὡς σύνηθες, ἐν ᾗ λέγομεν ἀπολυτίκιον μὲν Ἐξ ὕψους κατῆλθες ὁ εὐσπλαγχνος, κοντάκιον δὲ Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες ἀθάνατε». Ποῖον τὸ ὀρθόν; Ἴσως ἡ σιωπὴ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Ἐφ' ὅσον ἡ ἐνάτη θεωρεῖται ὡς ἡ τελευταία ἀκολουθία τοῦ εἰκοσιτετραώρου καὶ τὸ ἐπισφράγισμα αὐτοῦ, ἔδει ἵνα ἀναγνωσθῇ ὡς καὶ ἡ τριθέκτη. Τοῦτέστι ἀναστάσιμος. Ὁ τυπικάρης ἐπιλέγει ἐκ τῶν δύο περιπτώσεων τὴν κατ' αὐτὸν ὀρθοτέραν.—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς
τοῦ Ἀντιπάσχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΗΖ'

Τῆ Κυριακῇ τῷ Ἀντιπάσχα ἤτοι ἡ ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ. Τῷ Σαββάτῳ ἐσπέρας ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια ἡχ' δ' πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Φέρει Χριστὸς Φιλανθρώπως. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' β' Μετὰ τὴν ἐγερσίν σου Κύριε. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια, ἡχ' β'. Δόξα καὶ νῦν, ὅμοιον. Τροπᾶριον Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος ἡ ζωὴ ἐκ τάφου:~

Ἰστέον ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἀγία δευτέρα Κυριακῇ τοῦ Ἀντιπάσχα ὁ ψάλλονται ἀναστάσιμα, ἀλλ' ὅλα τῆς ἐορτῆς. Ψάλλομεν δὲ τὸν προοιμιᾶν ψαλμὸν μετὰ μέλους, ὡς ἡ συνήθεια¹. Ὡσαύτως καὶ τὴν ἄλλο, τὸ δ' ἡχ². Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἡχ' δ'. Ἰσῶμεν γίχους ι'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς νέας Κυριακῆς τὰ ἰδιόμελα τοὺς δ' πρώτους, δευτερόντες αὐτά. Εἶτα τοὺς β' δευτέρους πρὸς μίαν. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡβ' τῶν θυρῶν κεκλεισμένων. Εἴσο-

δος. Προκείμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα. Ἦχος δ' Κύριε τῇ ἀστέκτω. Ἦχος ἡβ' Ἄψαι Θωμᾶ τῆς πλευρᾶς. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡβ' τῶν θυρῶν κεκλεισμένων. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἡχ' δ' Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος. Καὶ τὰ ἕτερα δύο. Στίχους δὲ λέγομεν. Στίχος δ': Ἐπαίνει Ἱερουσαλήμ τὸν Κύριον, αἶνει τὸν Θεὸν σου Σιών. Στίχος β': Ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πλῶν σου, εὐλόγησον τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Δόξα καὶ νῦν, ἡχ' ἡβ' Φιλάνθρωπε, μέγα καὶ ἀνείκαστον. Τροπᾶριον ἡχ' βαρὺς ἐκ γ' Ἐσφραγισμένους τὸ μνήματος. Τὸ αὐτὸ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος. Εἶτα ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων³. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων⁴:~

Πεῖ εἰδέναι ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς Κυριακῆς, μέχρι τῶν ἁγίων Πάντων, πρώτην ἀνάγνωσιν εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ποιούμεν. Καὶ ὅταν πληρωθῶσι πάλιν ἀρχόμεθα αὐτῶν:~

Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς τοιαύτης ἀναγνώσεως, τὸν ἐξάψαλμον⁵. Τὸ Θεὸς Κύριος εἰς τὸν ἡχ' τοῦ τῆθ ὁ καὶ τρισσεύομεν. Εἶτα στιχολογῶμεν ἡχ' δύο. Εἰς ἐν δὲ ἕκαστον ἡχ' τῷ Φαλητρίου, ἡχ' τῆς ἐορτῆς. Καὶ τὸν πολυέλεον διὰ τὴν δεσποτικὴν ἐορτὴν, ἀντὶ τοῦ Ἀμώμου. Ἀναβαθμοὺς δὲ ψάλλομεν τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἡχου. Προκείμενον ἡχ' δ' Ἐπαίνει Ἱερουσαλήμ τὸν Κύριον, αἶνει τὸν Θεὸν σου Σιών. Στίχος: Ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πλῶν σου, εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Ὁ κανὼν ἡχ' δ' Ἰωάννης μοναχῶ. Ἄσωμεν πάντες λαοί. Ἰσῶμεν γίχους⁶ β' τοὺς εἰρμούς ἀνά β', καὶ τὰ τῆθ ἀνά δ'⁷. Καταβασία Ἀναστάσεως ἡμέρα. Ἄπτο γ' ἔ, ἡ ὑπακοή. Ἦχος ἡβ' Ὡς ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν σου. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὸν Θεολόγον Ἐγκαινία τιμᾶσθαι⁸. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον, ἡχ' ἡβ' Τῇ φιλοπράγματι δεξιᾷ. Ἐξαποστειλᾶριον πρὸς

Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἀστροῖς. Ἐμῶν μελῶν
χειρὶ σου, δὶς. Ἐτερον ὅμοιον Σήμερον
ἔαρ μυρίζει, ἄπαξ. Εἰς τοὺς αἶνες τὸ Πᾶ-
σα πνοή ^ἢ δ'. Ἰσῶμεν γίχους δ'. Στιχη-
ρὰ προσόμοια ^ἢ δ' πρὸς Πανεύφημοι
μάρτυρες. Μετὰ τὴν ἐκ τάφου σου φροντίην.
Πευτερῶντες τὸ δ'. Πόξα, ^ἢ β' Μεθ' ἡ-
μέρας ὀκτώ. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη⁹.
Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:-

 Ἀρχονται δὲ ἀπὸ τῆς σήμερον αἱ
συνήθεις λιταὶ ἐν τῷ νάρθηκι. Ὡσαύτως
καὶ αἱ Κατηχήσεις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡ-
μῶν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου¹⁰, ἐν τῷ
νάρθηκι¹¹. Πεῖ εἰδέναι, ὅτι τὴν ἀκροθυ-
θίαν τοῦ μνηαῖς τῷ ἐπιλαγχάνοντος ἀ-
γίου κατὰ τὴν παρούσαν ἡμέραν ψάλ-
λομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῆς αὐτῆς Κυ-
ριακῆς. Οὕτω ποιῶμεν ἐν πάσαις ταῖς
Κυριακαῖς τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς¹²:-

 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν Λειτουργίαν,
ἀρχόμεθα, τῶν τυλικῶν¹³. Καὶ ψάλλομεν
ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τοῦ κανόνος τῆς
ἐορτῆς ς' γ' καὶ γ'. Προκείμενον ^ἢ γ' ἢ
Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς
αὐτῷ καὶ τῆς συνέσεως αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἀ-
ριθμὸς. Στίχος: Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ὅτι ἀ-
γαθὸν ψαλμὸς· τῷ Θεῷ ἡμῶν ἠδυνθείη
αἴνεσις. Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ
ἀνάγνωσμα· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις διὰ
τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων. Ἀλληλούϊα
^ἢ δ'. Πεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ,
ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν.
Στίχος: Ὅτι Θεὸς μέγας Κύριος καὶ βα-
σιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Εὐ-
αγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, ἐωθινὸν ς' Ὁ-
σῆς ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Κοινωνικὸν
Ἐπαίνει Ἱερουσαλὴμ τὸν Κύριον· αἶνει
τὸν Θεόν σου Σιών¹⁴. Ἐν τῇ τραπέζῃ γί-
νεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς:-

 Τὰς δὲ ὥρας ψάλλομεν κατὰ τὸν τύ-
πον ἐν τῷ νάρθηκι ἦγον τὴν γ' καὶ τὴν
γ'¹⁵. Λέγεται δὲ καὶ ὁ ἕξ ἔθους ψαλμὸς
ἀπερχομένων εἰς τὴν τράπεζαν. Ὁμοίως
καὶ ἀνισταμένων¹⁶:-

Τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, τὸ
Κύριε ἐκέκραξα ^ἢ δ', τῆς ἐορτῆς πρὸς
Πανεύφημοι μάρτυρες. Φηλάφησον λέγει
τῷ Θεῷ¹⁷. Τὰ γ' προσόμοια καὶ τῷ μη-
ναῖς γ'. Πόξα καὶ νῦν, ἰδιόμελον τῆς ἐορ-
τῆς οἶον θέλεις¹⁸. Εἴσοδος. Προκείμενον
^ἢ δ' βαρὺς Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν,
σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος.
Στίχος δ': Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν
δύναμίν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου
τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ.
Στίχος β': Καὶ εἶπα· νῦν ἠρξάμην, αὐτῇ
ἢ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Στί-
χος γ': Ἐμνήσθην τῶν ἔργων Κυρίῳ ὅτι
μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυ-
μασίων σου. Εἶτα ἐκτενής. Τὸ Καταξίωσον
καὶ τὰ λοιπά. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρά. Στι-
χηρὸν ἀναστάσιμον τῆς ὄρθου¹⁹ ^ἢ δ'. Τὸ
πρῶτον. Εἶτα στιχηρὸν κατανυκτικόν, καὶ
μαρτυρικόν. Στίχους δὲ λέγομεν: Πρὸς σέ
ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἔλεησον ἡ-
μᾶς, Κύριε. Πόξα καὶ νῦν, ἰδιόμελον οἶον
θέλεις τῆς ἐορτῆς²⁰. Ἀπολυτικίον ^ἢ δ'
βαρὺς Ἐσφραγισμένε τοῦ μνήματος²¹ καὶ
ἀπόλυσις. Καὶ ἡ συνήθης λιτὴ ἐν τῷ νάρ-
θηκι, ψαλλομένης τῷ ἰδιόμελου στιχηροῦ
τῷ ἀγίῳ²² πρὸς τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ^ἢ δ'.
Οὕτως γίνεται ἡ ἀκροθυθία τοῦ λυχνικῷ
ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς, ἐναλασσομέ-
νων τῶν γίχων καὶ τῶν ἀπολυτικίων:-

Τῇ Πευτέρᾳ τῆς β' ἑβδομάδος τοῦ Ἄν-
τιπάσχα, εἰς τὸν ὄρθρον μετὰ τὴν ἑναρξιν
τῷ ἱερέως, λέγομεν τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ
νεκρῶν ἐκ τρίτου²³ ἢ σὺχῳ φωνῇ. Ὁ καὶ
ποιδμεν ἐν ταῖς ὥραις καὶ ἐν τοῖς ἐσπε-
ρινοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, ἀπ' αὐτῷ
δηλονότι τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς τῷ
Ἄντιπάσχα, μέχρι τῆς ἐσπέρας ἐν τῇ
παραμονῇ τῆς Ἀναλήψεως. Ὁ ἐξάψαλ-
μος. Θεὸς Κύριος ^ἢ δ' βαρὺς. Τροπάριον
Ἐσφραγισμένε τοῦ μνήματος²⁴. Καὶ γι-
χολογοῦμεν ς' δύο. Εἰς τὸ δ' ς'. ς' τῆς
ὄρθου. Ἀναστάσιμον, κατανυκτικὸν καὶ
μαρτυρικόν. Πόξα καὶ νῦν, ς'. Εἶθ' οὐ-

τως ανάγνωσις εἰς τὴν Ἑρμηνείαν²⁵. Εἰς τὸ β', *ἧ* τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἀνάγνωσις. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς β' ἀναγνώσεως, *Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι*, καὶ ὁ Πεντηκοστός:—

Πεῖ εἰδέναι, ὅτι *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν* οὐ λέγομεν ἐφ' ὅλην τὴν Πεντηκοστήν. Ἄλλα ἀπὸ τῶν εἰρμῶν ἀρχόμεθα²⁶. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς, τοὺς εἰρμούς ἀνά β' καὶ τὰ *ἧ* ποιῶμεν γ', τὸν δὲ κανόνα τοῦ μηναιίου εἰς δ'. Μετὰ τὴν γ' *ἧ*, *ἧ* τὸ μηναιῖς. *Πόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἑκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐξαποστειλάριον τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ τῆς *ἧ* ἀναστάσιμον, καταनुκτικόν, καὶ μαρτυρικόν. *Πόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς οἷα βούλει. *Πόξα καὶ νῦν*, οἷον βύλει²⁷. Ἄπολυτικὸν Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος. Ἐκτενὴς καὶ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς Ὁ *ὦν εὐλογητός*. Συνάπτομεν δὲ καὶ τὴν δ' ὥραν, τρίψαλμον κατὰ τὸ σῆθηδες. Καὶ γίνεται τελεία ἀπόλυσις. Καὶ ἡ συνήθης λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἰστέον ὅτι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἀρχόμεθα ψάλλειν σὺν ταῖς ὥραις καὶ τὰ τούτων μεσῶρα ἐν τῷ νάρθηκι, ἦγουν τῆς τριθέκτης. Τὸ δὲ μεσῶριον τῆς δ' ὥρας καὶ τῆς *ἧ* ψάλλομεν κατὰ τὸν παραχορυθήσαντα τύπον ἐν τοῖς κελλίοις²⁸. Ὡσαύτως καὶ τὸν κανόνα τὸν ἱκετήριον τῆς ὑπεργίας Θεοτόκος²⁹ καὶ τὰ τριώδια τῆς ἡμέρας³⁰ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:—

Πεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ὡσπερ ἐγράφη ἡ ἀκολουθία τῆ Κυριακῆ ὁπὲ εἰς τὸ λυχνικὸν καὶ τῆ Πευτέρα πρωτὶ εἰς τὸν ὀρθρον, οὕτω γίνεται ἐν πάσαις ταῖς ἑβδο-

μάσιν ἕως τῆς Ἐναλήψεως, ἐναλλασσομένων τῶν στιχηρῶν τῆς *ἧ* καὶ τῶν *ἧ* κατὰ τὸ σῆθηδες:—

Ἰστέον, ὅτι ταῖς Τετράσι καὶ ταῖς Παρασκευαῖς προηγοῦνται πρῶτον τὰ σταυρώσιμα στιχηρά. Ὁμοίως καὶ τὰ *ἧ* τῶν ἀναστασίμων. Διότι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πρῶτον ἐσταυρώθη, εἶθ' οὕτως ἀνέστη ἐκ νεκρῶν:—

Τῆ Παρασκευῆ τοῦ Ἄντιπάσχα, ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, μετὰ τὴν συνήθη *ἧ* τὸ *Κύριε ἐκέκραξα ἧ* δ', ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν τοὺς τρεῖς πρώτους³¹ καὶ τὸ μηναιῖς τὰ γ'. *Πόξα*, *ἧ* ἢ *Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων*. Καὶ νῦν, *ἧ* τοῦ ἐνορδίνου ἦχος. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον τὰ ἀναστάσιμα τῷ ἦχου. Στίχος δὲ λέγομεν: Ὁ *Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο*, γίχος δ'. Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, γίχος β'. *Τῷ οἴκῳ σε πρέπει ἅγιασμα Κύριε*, γίχος γ'. Εἰς τὸν γίχον, ἀναστάσιμα στιχηρὰ *ἧ* δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, *ἧ* ἢ *Φιλάνθρωπε, μέγα καὶ ἀνείκαστον*. Ἄπολυτικὸν Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος:—

Οἱ δὲ κανόνες οἱ νεκρώσιμοι καθ' ὅλα τὰ Σάββατα τῆς Πεντηκοστῆς, ὀφείλουσι ψάλλεσθαι ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῆς Παρασκευῆς. Εἰς δὲ τοὺς ὀρθρος ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς καὶ τῷ ἁγίου τῆς Μονῆς τοῦ ἐνορδίνου ἦχου³² καὶ τῷ μηναιῖς. Καὶ τῆς μὲν ἑορτῆς εἰς γ', τοῦ ἁγίου εἰς δ' καὶ τῷ μηναιῖς εἰς δ'. Εἰς τοὺς αἶνους τὰ δ' ἀναστάσιμα. *Πόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον:—

Εἰς τὴν Πευτεργίαν προκείμενον καὶ ἀλληλούϊα τῆς παρελθούσης ἑορτῆς³³, ἦν καὶ ἀποδίδομεν:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΜΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὁ προοιμιακὸς ψαλμὸς ἐψάλλετο ὅλος εἰς σύντομον μέλος (παρακαταλογήν). Ἡμεῖς ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ *Ἀνοιξαντός σου τὴν χεῖρα*, ψάλλοντες τὰ ἀνοιξαντάρια:—

2. Ἡ πρώτη στάσις εἰς ἦχον πλ δ'. Αἱ δύο ἐπόμεναι εἰς ἦχον α'. Συντόμως καὶ ἄνευ ἀλληλούϊα εἰς ἕκαστον στίχον:—

3. Ἰστέον ὅτι κατὰ τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον «ἀπὸ τῆς παρουσίας Κυριακῆς, ἐὰν συμβῆ εἶναι τὸν Μάιον μῆνα, οὐ γίνεται ἄρτοκλασία μετὰ τὴν τῶν ἄρτων εὐλόγησιν διὰ τὸ βραχὺ τῆς νυκτός» (καὶ διὰ τὴν τῶν Ἁγίων Μυστηρίων μετάληψιν, ὡς προσθέτει τὸ ἡμέτερον τυπικόν). Τοῦτο ἕως τέλους Αὐγούστου. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εὐλογοῦνται μὲν οἱ ἄρτοι, ἀλλ' ἡ ἄρτοκλασία γίνεται μετὰ τὸν ὄρθρον καὶ διανέμεται μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν. Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ α' Σεπτεμβρίου ἕως λ' Ἀπριλίου, ἡ ἄρτοκλασία γίνεται μετὰ τὴν εὐλόγησιν καὶ διανέμεται κατὰ τὴν μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ἀνάγνωσιν:—

4. Ἀναγινώσκειται ἐν τῷ Ναῶ τὸ κείμενον τῶν Πράξεων, ἐν δὲ τῇ τραπέζῃ ἡ ἔρμηνεία αὐτῶν ἢ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου γενομένη:—

5. Τὸ ἰσχυὸν Πεντηκοστάριον προβλέπει καὶ μεσονυκτικὸν μετὰ τριαδικοῦ κανόνος Μητροφάνους Σμύρνης, ψαλλομένου «ὅτε οὐ γίνεται ἀγρυπνία». Ἡ μεσονύκτιος αὕτη ἀκολουθία ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, διότι ὑπαρχούσης δεσποτικῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ καὶ Κυριακῆς ἐν ταύτῃ, γίνεται ἀπαραιτήτως ἀγρυπνία. Διὸ ἐν αἷς Μοναῖς οὐ γίνεται ἀγρυπνία τὸ μεσονυκτικὸν τοῦτο καταλιμπάνεται, γινομένου δὲ βαθέος ὄρθρου ἀρχόμεθα κατόπιν θυμιάματος ἀπὸ τοῦ Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ, καὶ ἀμέσως ὁ ἐξάψαλμος:—

6. Τὸ «ἰστώμεν» ἐνταῦθα σημαίνει μετρῶμεν τὰ τροπάρια ἵν' ἀνέλθωσι εἰς ἰβ':—

7. Ἐκτὸς τῆς δ' καὶ ζ' ὠδῆς, αἵτινες ἔχουσαι δ' τροπάρια ψάλλονται ἀνὰ γ':—

8. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος μδ' εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν, καὶ εἰς τὸ ἔαρ καὶ εἰς τὸν μάρτυρα Μάμαντα, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐγκαίνια τιμᾶσθαι, παλαιὸς νόμος καὶ καλῶς ἔχων, ἐνθα καὶ μοναδικὴ περιγραφή τοῦ ἔαρος:—

9. Ἐκ παραδρομῆς ἀναγράφει ἐνταῦθα τὸ ἡμέτερον τυπικὸν Καὶ νῦν Ὑπερευλογημένη. Δεσποτικῆς οὔσης τῆς ἑορτῆς λέγομεν μόνον Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.

Πρόσχευς ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον ἕως τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, εἰς τὰς ἀπολύσεις, ἀντὶ τοῦ Τὴν Τιμιωτέραν λέγομεν Φωτίζου, φωτίζου:—

10. Κατήχησις ια' (11), Διδασκαλία περὶ εἰρήνης:—

11. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον ὀρθῶς προσθέτει: «ἐν ἧ' (λιτῇ) ψάλλομεν τὸ ἑωθινὸν ἰδιόμελον τοῦ ἤχου. Εἰς τὸ ὄρος τοῖς μαθηταῖς ἐπειγομένοις. Πρόσχευς ὅτι αἱ λιταὶ ἐν τῷ νάρθηκι πρὸ τῆς πρώτης ὥρας γίνονται. Ἡ δὲ κατήχησις τοῦ Στουδίτου μετὰ τὴν πρώτην ὥραν λέγεται». Τὰ δὲ ἑωθινὰ ψάλλονται μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου, πρὸ τῆς λιτῆς. Ταῦτα πάντα προγράφονται εἰς τὸ ΚΖ' κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ καὶ ὅρα ἐκεῖ. Πρὸς διευκόλυνσιν δίδομεν ἐνταῦθα τὴν ἀκολουθητέαν σειράν: Ἀπόλυσις ὄρθρου – Ἰδιόμελον τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς (τοῦ τρέχοντος ἤχου) – Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἑωθινόν. Ὁ ἱερεὺς πρὸ τῶν βασιλικῶν πυλῶν, οὐσῶν κεκλεισμένων, ἔνδον τοῦ νάρθηκος ὄρων πρὸς ἀνατολὰς λέγει τὰς εὐχὰς τῆς λιτῆς. Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς. Εἶτα Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ ἡ α' ὥρα. Μετὰ τὴν εὐχὴν Χριστὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἢ ἀνάγνωσις τῆς Κατηχήσεως ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου ἢ τούτου ἀπουσιάζοντος ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιάρχου, πάντων ἰσταμένων. Κατόπιν τὸ ἀπολυτικίον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Ὁρθοδοξίας ὁδηγὲ καὶ τελεία ἀπόλυσις:—

12. Ἐνταῦθα ἔχομεν ἀνακολουθίαν. Εἰς τὸ ΛΒ' κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἐντελλόμεθα ἵν' ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τὰς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων ἀπὸ τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου μέχρι καὶ τῆς νέας Κυριακῆς ἡγουν τοῦ Θωμᾶ. Τότε πῶς λέγει ἵν' ἀναγνώσωμεν ἐν τῷ ἀποδείπνῳ τῆς Κυριακῆς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λαχόντος ἁγίου; Πρόκειται περὶ λάθους. Ἰσχύει ὅμως ἡ διάταξις αὕτη διὰ τὰς λοιπὰς Κυριακὰς τοῦ Πεντηκοσταρίου. Σημείωσαι προσέτι ὅτι εἰ τύχοι μεγάλη ἑορτὴ, ὅπως τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἢ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, συμφάλλονται μετὰ τῶν τῆς Κυριακῆς καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ἀποδείπνῳ:—

13. Τὸ ἰσχύον τυπικὸν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας προβλέπει ἀντίφωνα τὰ τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Κυριακαῖς τοῦ Πεντηκοσταρίου. Κακῶς ὅμως. Ἡμεῖς, στοιχοῦντες τῇ ἀρχαίᾳ πράξει τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, ψάλλομεν τυπικὰ καὶ μακαρισμούς:—

14. Εἰς δὲ τὸ Ἐξαιρέτως τὸν εἰρμὸν τῆς θ' ᾠδῆς Σὲ τὴν φαιεὶν ἡν λαμπάδα:—

15. Πρὸ τῆς θ. Λειτουργίας ἀναμφιβόλως:—

16. Ἦγουν ὁ ρυθμὸς ψαλμὸς Ἰψώσω σε ὁ Θεὸς μου, ὁ ἀναγινωσκόμενος κατὰ τὸ πέρασ τῆς θ. Λειτουργίας καὶ ὁ ρυθμὸς Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, ὁ ἀναγινωσκόμενος ἅμα τῷ πέρατι τῆς τραπέζης:—

17. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ὀρθότερον διατάττει ἵνα ψαλῶσι τὰ τῶν αἰνῶν τῆς ἑορτῆς ὁμόηχα, Μετὰ τὴν ἐκ τάφου σου φρικτὴν. Τὰ δὲ Ψηλάφησον λέγει τῷ Θωμᾷ, τάττει τῇ Τρίτῃ τῆς β' ἑβδομάδος ἑσπέρας:—

18. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον καθορίζει τὸ εἰς ἤχον α' Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, τὸ α' δηλονότι τῶν ἑσπερίων τῆς ἑορτῆς:—

19. Ταῦτα ἔχουσι μεταγραφῆ εἰς τὸ ἰσχύον Πεντηκοστάριον καὶ δι' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Πεντηκοστῆς:—

20. Ἀκολουθήσον τὸ ἐν τῷ ἐντύπῳ Πεντηκοσταρίῳ:—

21. Ἐνταῦθα λέγεται τρίς. Ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις ἅπαξ:—

22. Τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς ἐννοεῖται:—

23. Ἄπαξ ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ δις ὑπὸ τῶν χορῶν. Τὸ Βασιλεῦ οὐράνιε οὐ λέγεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Πεντηκοστῆς. Πλὴν ὅμως, τὸ ἡμέτερον τυπικὸν οὐδὲν ἀναφέρει, οὐδ' ἕτερον τι ἀρχαῖον τυπικόν, ἐξ ὧσων γινώσκομεν. Ἄρα δὲν ἀπαγορεύεται:—

24. Ὅπερ λέγεται ἅπαξ:—

25. Ἐκ τῶν ἐρμηνευτικῶν ὁμιλιῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην:—

26. Λέγοντες ὅμως εἰς τὰ τροπάρια τοὺς ἀναλογοῦντας στίχους ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Ψαλτηρίου ἢ τοῦ Ὁρολογίου:—

27. Τοῦτο τὸ ἐπαναλαμβανόμενον «οἶον βούλει» διαδείκνυσιν ὅτι τὸ Πεντηκοστάριον εὕρισκετο τὸ πάλαι εἰς ἀτελεῆ μορφήν. Ἐν τούτοις ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὸ ἰσχύον ἐντυπον Πεντηκοστάριον:—

28. Τὰ μεσῶρια ψάλλονται καθ' ἅπαν τὸ ἔτος, κυρίως ὅτε ψάλλομεν ἀντὶ τοῦ Θεοῦ Κύριος, ἀλληλουῖα. Ἡ πληθὺς ὅμως τῶν νεωτέρων ἀπολυτικῶν κατέλυσε τὸ ἀλληλουῖα. Ὅποτε τὰ μεσῶρια περιωρίσθησαν εἰς τὰς νηστείας Χριστουγέννων καὶ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ἐν αἷς κατὰ τὰς Δευτέρας, Τετράδας καὶ Παρασκευὰς ψάλλομεν ἀλληλουῖα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ διὰ ποικίλων «καλογηρικῶν» τεχνασμάτων περιορίζονται ἄχρι τελείου ἀφανισμοῦ:—

29. Εἴτε ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου Ἀγαπίου τοῦ Λάνδου (ὅπερ ἐπ' ἐσχάτων ἐξέδωσε ἢ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ τῆς Τατάρνης Μονῆ) ἢ ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου ἀγίου Νικοδήμου:—

30. Τριῶδια Πεντηκοσταρίου Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου (ἅπερ ὡσαύτως ἐξέδωκεν ἢ ἱερὰ ἡμῶν Μονῆ). Ἐκ τούτων τῶν τριωδίων ὠνομάζετο τὸ Πεντηκοστάριον «Τριῶδιον τῶν Ῥόδων». Πρόσχετος ὅτι τὰ τριῶδια ταῦτα ἐψάλλοντο ἀμέσως μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ (Δ/σκη I, CXXV, καὶ 569):—

31. Ἦγουν τὰ ἰδιόμελα στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς, Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων καὶ τὰ ἐξῆς:—

32. Προϋποτίθεται κανὼν τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς εἰς ἤχον α':—

33. Ἀπόστολον ὅμως καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας:—

Εἶδησις τῆς γ' Κυριακῆς
ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἡζοι
τῶν ἁγίων Πυροφόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'

Κυριακὴ τρίτη ἀπὸ τοῦ
Πάσχα τῶν ἁγίων Πυ-
ροφόρων γυναικῶν καὶ

Ἰωσήφ τοῦ δικαίου :-

Ἐσπέρας ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, ἰσῶ-
μεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ
ἀναστάσιμα ἡξ β' Τὸν προῖ αἰῶνων ἐκ
Πατρὸς γεννηθέντα. Χριστὸς ὁ Ὡπηρ
ἡμῶν. Σὺν ἀρχαγγέλοις ὑμνήσωμεν. Καὶ
τὸ ἀνατολικὸν Σὲ τὸν σταυρωθέντα καὶ
ταφέντα. Πόξα, ἡξ β' Τί τὰ μῦρα τοῖς
δάκρυσι. Καὶ νῦν, ἡξ ὁ αὐτὸς Ὡ με-
γίστη μυστηρίου. Εἰς τὸν γίχον, στιχη-
ρὰ προσόμοια τῆς Θεοτόκου. Ἦχος β'
πρὸς Ὅτε ἐκ τῷ ξύλου σε νεκρὸν. Στί-
χος: Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου
Ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε¹. Πόξα καὶ
νῦν, ἡξ ὁ αὐτὸς Αἰ μυροφόροι ὄρθρια²
καὶ ἀπόλυσις³:-

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, τὸ Χριστὸς
ἀνέστη ὡς σύνηθε⁴. Εἶτα ὁ προσομιαικός.
Καὶ στιχολογοῦμεν τὸ δ' ἡζα τοῦ Ψαλ-
τηρίου. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν
γίχους ι'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστά-
σιμα γ' καὶ ἀνατολικά δ' καὶ τῶν μυρο-
φόρων ἰδόμελα γ' ἡξ β' Τί τὰ μῦρα τοῖς
δάκρυσι⁵. Πόξα, ἡξ ἡβ Αἰ μυροφόροι
γυναῖκες. Καὶ νῦν, ἡξ β' Παρῆλθεν ἡ
σκιά τῷ νόμου. Εἴσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρόν.
Εἰς τὴν λιπὴν ὡς σύνηθε⁶ τὸ στιχηρὸν τοῦ
ἁγίου⁶. Πόξα καὶ νῦν, ἡξ ἡβ Ἠτήσατο
Ἰωσήφ τὸ σῶμα τῷ Ἰησοῦ⁷. Εἰς τὸν γίχον,
στιχηρὸν ἀναστάσιμον καὶ τὰ κατ' ἄλ-
φάβητον⁸. Πόξα καὶ νῦν, Σὲ τὸν ἀνα-
βαλλόμενον τὸ φῶς⁹. Ἀπολυτικίον Θε-
οτόκε Παρθένε καὶ ἡ εὐλόγησις τῶν

ἄρτων. Καὶ ἡ συνήθης ἀνάγνωσις εἰς τὰς
Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων:-

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἡξ ἀναστάσιμα
ἡξ β' Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον.
Πόξα, Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ. Καὶ νῦν,
Ταῖς μυροφόροις γυναξί. Ἡ συνήθης
ἡξ τὰ δύο ἡξ καὶ ὁ Ἄμωμος. Οἱ ἀνα-
βαθμοὶ τῷ ἡχου. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον
ἑωθινὸν γ¹⁰. Ὁ κανὼν ἡξ δ' Ἀναστάσε-
ως ἡμέρα εἰς γ' μετὰ τῶν ὁμοίων ἡξ. Καὶ
ὁ ἕτερος κανὼν ἡξ β' τοῦ κυρίου Ἄνδρου.
Ἐν ᾧ ἰσῶμεν γίχους η'. Ἐσχατον δὲ οἱ δύο
χοροὶ ὁμῶς τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμ-
πρυνθῶμεν λαοί. Ἄπὸ γ' ἡξ, ἡξ τῆς ἡμέ-
ρας. Ἄφ' ἕκτης τὸ κροντάκιον ἰδιόμελον
ἡξ β' Τὸ χαῖρε ταῖς μυροφόροις φθευ-
ξάμενος. Ἐξαποστελλάριον τῆς εορτῆς
Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός, ἄπαξ. Ἐτε-
ρον τῶν μυροφόρων Γυναῖκες ἀκουτί-
σθητε. Εἰς τοὺς αἴνευς, στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα τῆς ἡξ, τὰ δ' στιχηρὰ καὶ τὰ δ' ἀνα-
τολικά¹¹. Πόξα, τὸ ἑωθινὸν ἡξ β' Μετὰ
μύρων προσελθούσαις. Καὶ νῦν, Ὑπερ-
ευλογημένη ὑπάρχεις¹². Ποξολογία με-
γάλη καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά, οἱ μα-
καρισμοὶ τοῦ ἡχου¹³ καὶ ἀπὸ τοῦ κανό-
νος τῆς ἡμέρας ἡξ γ'. Προκείμενον ἡξ ἡβ
Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγη-
σον τὴν κληρονομίαν σου. Στίχος: Πρὸς
σὲ Κύριε κεκράξομαι ὁ Θεὸς μου¹⁴. Πρά-
ξεων τῶν Ἀποστόλων¹⁵. Εὐαγγέλιον κα-
τὰ Μάρκον Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν Ἰω-
σήφ ὁ ἀπὸ Ἀρμαθαίας. Καὶ ἡ λοιπὴ
ἀκολουθία. Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύ-
ριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀλληλουῖα¹⁶:-

Εἰς τὸν ἑσπερινόν, ἡ ἀκολουθία, ὡς περ γέ-
γραπται τῇ διεθόσῃ Κυριακῇ. Ἐναλ-
λασσομένων τοῦ ἡχου καὶ τῶν στιχηρῶν:-

Ἡ δὲ ἀκολουθία τῷ μηναίου τῆς Κυ-
ριακῆς ψάλλεται εἰς τὰ ἀπόδειπνα τῆς
Κυριακῆς:-

Τῇ Πευτέρῃ εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς
Κύριος, Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύ-

λου καθελών. Δόξα, Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον. Καὶ νῦν, Ταῖς μυροφόροις γυναίξι. Καὶ ἡ συνήθης ἄλλῃ. Κανὼν τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ μηναιῖς. Ἡ δὲ λοιπὴ ἀκολουθία, ὡς διετάχθη τῇ διεληθῶση Πευτέρᾳ. Στίχους δὲ λέγομεν ἀντὶ τῷ Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρωῖ. Εὐδόκησας Κύριε τὴν γῆν σε, ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ. Καί, Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν. Καὶ τὰ λοιπά¹⁷:-

Τῆ Παρασκευῇ ἑσπέρας, εἰς τὸ λυχνικόν, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλῃ, λέγομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῶν μυροφόρων γ' Ἡξ β' καὶ τοῦ

μηναιίου γ'. Δόξα, Ἡξ ἡβ Αἰ μυροφόροι γυναῖκες. Καὶ νῦν, Ἔ τὸ δ' τῷ ἦχῳ. Μετὰ δὲ τὸ προκείμενον στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἦχου τὰ δ'. Δόξα καὶ νῦν, Ἡξ ἡδ Σε τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περὶ ἰμάτιον. Ἄπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελών. Δόξα, Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον, ἡ ζωὴ ἢ ἡ ἀθάνατος. Καὶ νῦν, Ταῖς μυροφόροις γυναίξι παρὰ τὸ μνήμα ἐπιστάς. Καὶ ἀπόλυσις:-

Αὕτη ἡ ἀκολουθία ὀφείλει γίνεσθαι ἐν πάσαις ταῖς Παρασκευαῖς τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ἔχει τὸν β' στίχον ὡς α', ὡς β' δὲ τὸν Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσι. Ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ α' ἀναστασίμου τῶν ἀποστίχων Ἡ ἀνάστασίς σου, Χριστὲ Σωτήρ:-
2. Ἄπολυτίκια τὰ ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ:-
3. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον περιέχει διάταξιν ἀρχαιοτάτην «Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν βραχυφαγοῦντες». Βραχυφαγέω-ῶ, σημαίνει τρώγω ὀλίγον, εἶμαι λιτοδίαιτος, ὀλιγόφαγος. Βραχυφαγία δ' ἐστὶν ἡ ὀλιγοφαγία, ἡ περὶ τὸ τρώγειν λιτότης, ἡ ξηροφαγία. Καὶ τοῦτο διὰ δύο τινα:
 - α) ἵνα μὴ βαρυνθέντες ἐκ πολυφαγίας νυστάζωμεν ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ καί,
 - β) διὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, δι' ἣν ἐγκρατευόμεθα ἀφ' ἑσπέρας:-
4. Ψαλλόμενον ἅπαξ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Βήματος ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ δις ὑπὸ τῶν χορῶν, καταλιμπανομένου, ὡς εἰκός, τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν:-
5. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον προτάσσει τὸ Αἰ μυροφόροι γυναῖκες:-
6. Τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς εἰς ἦχον β':-
7. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ἔχει ἐπὶ πλέον τρία ἰδιόμελα εἰς τὴν λιτὴν, προσέτι δέ, Καὶ νῦν, Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς μου, Πάναγνε:-
8. Τὸ ἰσχυὸν Πεντηκοστάριον, ὡς καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάχη προβλέπουσιν ἀντὶ τῶν κατ' ἀλφάβητον, στιχηρὰ τοῦ Πάσχα, μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν, Ἀναστήτω ὁ Θεός, Πάσχα ἱερόν. Εἰ βούλει εἰπεῖν τὰ κατ' ἀλφάβητον, πάνυ ὀρθῶς πράξεις (στοιχῶν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ), εὐρήσεις δὲ ταῦτα εἰς τὴν Ὀκτώηχον:-
9. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον, ὡς καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας προβλέπουσι, Καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα, ὅπερ πλεονασμός, ὡς δοκεῖ μοι:-
10. Τὸ Πεντηκοστάριον διατάττει ὡς ἐωθινὸν τὸ δ', ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν:-
11. Τὸ ἐν ἰσχύι τυπικὸν διατάττει ἵνα ψαλῶσι ἀντὶ τῶν ἀνατολικῶν τὰ δ' τοῦ Πάσχα, Ἀναστήτω ὁ Θεός, Πάσχα ἱερόν, ὅπερ οὐδαμοῦ μαρτυρεῖται:-

12. Τὸ κοσμικὸν τυπικὸν διατάττει ὡς *Καὶ νῦν, τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα*. Προκριτέα ἢ διάταξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, ὡς ὀρθότερα:—

13. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον ἔχει μακαρισμοὺς διαφόρους τῶν τῆς Ὀκτωήχου. Ὅποτε ψάλλομεν δ' ἐκ τοῦ Πεντηκοσταρίου καὶ ἢ ἐκ τοῦ κανόνος, δ' ἐκ τῆς γ' καὶ δ' ἐκ τῆς ἕκτης ὥδης:—

14. Ὁρθότερον τὸ προκείμενον τοῦ ἰσχύοντος Ἀποστόλου, τὸ εἰς ἦχον β', τὸν καὶ ἐνόρδιον, *Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ Κύριος καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν*. Στίχος: *Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με*:—

15. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀποσιωπᾶ (μᾶλλον ἐκ παραδρομῆς) τὸ ἀλληλουϊάριον τοῦ Ἀποστόλου. Ὅποτε ψάλλομεν τὸ τοῦ ἰσχύοντος Ἀποστόλου. *Ἐπακουσαί σου Κύριος ἐν ἡμέρα θλίψεως, ὑπερασπίσαι σου τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ*. Στίχος: *Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ἐν ἧ ἂν ἡμέρα ἐπικαλεσώμεθά σε*:—

16. Τὰ ὑπὸ τοῦ Γ. Βιολάκη διαταττόμενα εἰς τὸ Ἐξαιρέτως θεοτοκία, Συμφώνως Παρθένε ἢ Εὐφραίνου ἀγάλλου, διὰ τὰς Κυριακάς, οὐ ψάλλονται παρ' ἡμῶν διότι οὐκ εἰσιν εἰρμοὶ κανόνος ἐκ τῆς θ' ὥδης. Κακῶς δὲ προβλέπει καὶ Κοινωνικὸν Σῶμα Χριστοῦ. Κακῶς δὲ καὶ Χριστὸς Ἀνέστη ἀντὶ τοῦ Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν:—

17. Τὰ τῆς ἐβδομάδος εὐρίσκονται ἅπαντα ἐν τῷ ἐντύπῳ Πεντηκοσταρίῳ:—

Εἶδησις τῆς δ' Κυριακῆς ἀπὸ
τοῦ Πάσχα, ἥτοι τοῦ Παραλύτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'

Κυριακῆ τετάρτη ἀπὸ τῶ
Πάσχα, ἥτοι τοῦ Πα-
ραλύτου:—

Ὅψε *Σαββάτῳ ἐν τῷ μικρῷ ἔσπερινῷ*, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' ἢ γ' *Τῷ σῶ Σταυρῷ, Χριστὲ Σωτήρ*. *Πόξα, ἢ πδ' Ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα*. Καὶ νῦν, ἢ γ' *Μέριστον θάυμα*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς Θεοτόκου ἢ γ' 1. Στίχος δ': *Ἄκυσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλίνον τὸ σῦς σου*. Στίχος β': *Πῖνησθήσομαι τῷ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ*. *Πόξα καὶ νῦν, ἢ πδ' Ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Κολομώντος* 2:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἔσπερινῷ, ἦγον εἰς τὴν ἀργυπνίαν, ὡς σύνθηες. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους 1 καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁἰσῶ γ' καὶ ἀνατολικά δ'. Καὶ τῷ παραλύτῳ ἰδιόμελα δύο,

δευτεροῦντες τὸ δ' ἢ γ' δ'. *Πόξα, ἢ πδ' Ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα*. Καὶ νῦν, ἢ γ' *Πῶς μὴ θαυμάσωμεν*. Εἴσοδος καὶ ἢ συνήθης λιτή. Τὸ στιχηρὸν ἰδιόμελον τοῦ ἀγίου τῆς Πῶνης εἰς τὸν ἢ γ'. *Πόξα, ἢ πδ' Ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ* 3. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁἰσῶ καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον 4. *Πόξα καὶ νῦν, ἢ πδ' Ἐν τῇ στοᾷ τῶ Κολομώντος*. Ἀπολυτίκιον τῆς ὁἰσῶ ἢ γ' *Εὐφραινέσθω τὰ οὐράνια*. Καὶ τὸ *Ἔσπεριν* τὴν μεσιτεύσασαν. Καὶ ἢ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀργυπνίας 5:—

Εἰς τὸν ὀρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῶ ἀναστάσιμον τοῦ ἦχου 6 καὶ ἢ συνήθης ἦλθ. Ἀναγινώσκωμεν δὲ λόγους γ' ἐκ τῶν περικοπῶν τῶ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίον τὸν λγ', τὸν λζ' καὶ τὸν λη 7. Εὐαγγέλιον δὲ ἀναγινώσκειται ἐωθινὸν δ' 8. Κανὼν ὁ ἀναστάσιμος μετὰ τῶν *Ἔσπεριν* αὐτοῦ εἰς ἢ, καὶ ὁ τῆς ἡμέρας ἢ γ', ἐν ᾧ ἰσῶμεν γίχους γ'. Καταβασία *Ἀναστάσεως ἡμέρα*. Ἄπὸ γ' *Ἔσπεριν* τῆς ἡμέρας. Ἄφ' ἕκτης, τὸ κροντάκιον. Ἐξαποστειλάριον *Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός*, καὶ τῷ παραλύτῳ. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ ἀνατολικά δ'. *Πόξα, ἢ πδ' Κύριε*, τὸν

παράλυτον. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις καὶ ἡ συνήθης λιτή:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά, οἱ μακαρισμοὶ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος τῆ παραλύτου Ϟ γ⁹. Προκείμενον ἦρχ δ' *Γένοιτο Κύριε τὸ ἐλεός σου ἐφ' ἡμᾶς καθάπερ ἠλπίσασμεν ἐπὶ σέ. Στίχος: Ἄγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις*¹⁰. Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα. Ἄλληλοῦα ἦρχ ἡδ. *Τὰ ἐλέη σου Κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ἄσομαι, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαφελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου. Στίχος: Ὅτι εἶπας εἰς τὸν αἰῶνα ἐλεος οἰκοδομηθήσεται, ἐν τοῖς ὄρανοις ἐτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου*¹¹. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία. Κοινωνικὸν *Βινεῖτε τὸν Κύριον*:~

Πεῖ γινώσκων ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ παραλύτου ψάλλεται τῇ Κυριακῇ, τῇ Δευτέρᾳ καὶ τῇ Τρίτῃ ἀποδίδοται:~

Τῇ Τρίτῃ τῆς δ' ἑβδομάδος, τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, ἑσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν τὰ προσόμοια τῆς Μεσοπεντηκοστῆς ἦρχ δ' πρὸς *Κύριε ἀνελθὼν ἐν τῷ Σταυρῷ*,

δευτερῶντες αὐτά. *Πάρεστιν ἡ μεσότης ἡμερῶν. Πρόξα καὶ νῦν, ἦρχ ἡδ Τῆς ἑορτῆς μεσότης. Εἴσοδος, προκείμενον τῆς ἡμέρας. Εἶτα τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ δ', προφητείας Μιχαίου *Τάδε λέγει Κύριος Ἐκ Σιών ἐξελεύσεται. Τὸ β', προφητείας Ἡσαΐδ *Τάδε λέγει Κύριος Ὅι διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ. Τὸ γ', Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα Ἡ σοφία ἐκχρόδησεν τὸν ἑαυτῆς οἶκον. Ἐκτενής. Τὸ Καταξίωσον Κύριε. Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέησιν ἡμῶν. Εἰς τὸν στίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς δύο πρώτους καὶ τὸν β'. Στίχος δὲ λέγομεν: Πλήσθητι τῆς συναγωγῆς σου. Στίχος (ἕτερος): Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν, πρὸ αἰῶνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Πρόξα καὶ νῦν, ἦρχ ἡδ Μεσοσύσης τῆς ἑορτῆς, διδάσκοντός σου *Ὑψώσω*. Ἀπολυτικίον ἦρχ ἡδ *Μεσότης τῆς ἑορτῆς, διψῶσάν μου τὴν ψυχὴν*¹². *Ὑψώσω*, καὶ ἀπόλυσις:~***

Εἰς τὸν ὄρθρον¹³, ἡ συνήθης ἦρχ. Μετὰ τὸ δ' ἦρχ ἀναγινώσκωμεν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ κατὰ Ἰωάννην¹⁴. Εἰς δὲ τὸ β' ἦρχ καὶ ἀπὸ γ' Ϟ, ἀναγινώσκωμεν τὸν μτ' λόγον τῆς ἐρμηνείας τοῦ αὐτοῦ βιβλίου εἰς δύοσις β'¹⁵:~

Κανόνες β' τῆς ἑορτῆς ἦρχ δ' καὶ ὁ ἡδ. Ὁ δ' ἦρχ μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ ὁ ἡδ εἰς γ'. Προηγεῖται δὲ ὁ δ'. Ἰσῶμεν γίχους ἰβ'¹⁶. Τὸν δὲ ἐν τῷ μηνιαίῳ κανόνα καὶ τὰ στιχηρὰ σὺν τῷ ἦρχ ψάλλομεν τῇ γ' ἑσπέρας εἰς τὸ ἀπόδειπνον. Ἀπὸ γ' Ϟ, ἦρχ τῆς ἑορτῆς, καθ' ἃ καὶ ἐν τοῖς ἦρχ¹⁷. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Ἐξαποστειλᾶριον πρὸς *Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις. Ὁ τὸν κρατῆρα ἔχων*¹⁸. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια. Ἰσῶμεν γίχους δ'. Ἦχος δ' πρὸς *Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Ἡ σοφία καὶ δύναμις, δευτερῶντες τὸ πρῶτον. Πρόξα καὶ νῦν, ἦρχ δ' *Ὑψώσω* ἀδελφοί. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις*¹⁹:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς Ϟ γ' καὶ γ'²⁰.

Προκείμενον Ἡχ' γ' Μέγας ὁ Κύριος ἡ-
μῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχύς αὐτῶ, καὶ τῆς
συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Στί-
χος: *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ὅτι ἀγαθὸν ψαλ-
μός· τῷ Θεῷ ἡμῶν ἠδυνθείη αἴνεσις*²¹.
Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνω-
σμα: *Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, κατέφυ-
γον οἱ ἀπόστολοι εἰς τὰς πόλεις τῆς Συ-
καονίας. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας ἐκ τῶ κα-
τὰ Ἰωάννην· Τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης, ἀν-
έβη ὁ Ἰησοῦς. Κοινωνικὸν Ὁ τρώγων μου
τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ
μένει καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, εἶπεν ὁ Κύριος*²²:—
Τῇ δ' ἑσπέρας, ἡ συνήθης ἁλῶ. Εἰς τὸ

Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς προσόμοια
γ' Ἡχ' δ' πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεὶς. Προ-
καταλύσας τὸ κράτος τῶ θανάτου, καὶ τοῦ
μηναῖς γ'. Δόξα καὶ νῦν, ἰδιόμελον τῆς
ἑορτῆς. Προκείμενον τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν
γίχον, τῆς ἁλῶ²³ ἀναστάσιμον, ἀπογο-
λικόν, καὶ μαρτυρικόν. Δόξα καὶ νῦν, τῆς
ἑορτῆς. Ἀπολυτικίον τῆς ἑορτῆς:—

Τῇ ἑπαύρῳ εἰς τὸν ὄρθρον ἡ συνή-
θης ἀκοιουθία, ὡς καθ' ἐκάστην:—

Πεὶ γινώσκεις, ὅτι ἡ ἀκοιουθία τῆς
Μεσοπεντηχοστῆς ψάλλεται ἡμέρας
ὀκτώ:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΘ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Προηγούμενου τοῦ α' ἀναστασίμου τῶν ἀποστίχων Ὁ τῷ πάθει σου, Χριστέ:—
2. Ἀπολυτικίον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τὸ αὐτοῦ θεοτοκίον:—
3. Καὶ νῦν, τὸ ὁμόηχον θεοτοκίον Ναός καὶ πύλη ὑπάρχεις. Ὅρα ἐν τῷ Πεντηχοσταρίῳ:—
4. Περί τῶν ἀλλοιώσεων τοῦ τυπικοῦ, ὅρα ἐν τοῖς πρόσθεν τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων:—
5. Οὔτε ἐν τῇ παρούσῃ ἀγρυπνία οὐδ' ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις τῶν λοιπῶν Κυριακῶν διατάττει τὸ ἡμέτερον τυπικὸν τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Ἀπλῶς εἰς τινὰς ἔχει ἀπολυτικίον, θεοτοκίον ἢ τὸ Θεοτόκε Παρθένε (ἀντὶ τοῦ θεοτοκίου):—
6. Ὅπερ ψάλλεται δις, Δόξα, τὸ δεύτερον. Καὶ νῦν, τὸ θεοτοκίον Σὲ τὴν μεσιτεύσασαν:—
7. Ἰωάννου Χρυσόστομου ἐρμηνευτικαὶ ὁμιλίαι εἰς τὸ Κατὰ Ἰωάννην.
Λόγος λς' (Ἰωάννου Δ', 54-Ε', 6) οὗ ἡ ἀρχὴ Καθάπερ ἐν τοῖς μετάλλοις τοῦ χρυσοῦ.
Περί τοῦ μὴ δεῖν ἐκκακεῖν ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ διατί ὁ Θεὸς ἐπίπονον ἡμῖν ἔδωκεν βίον.
Λόγος λζ' (Ἰωάννου Ε', 7-13) οὗ ἡ ἀρχὴ Μέγα τῶν θείων Γραφῶν τὸ κέρδος. Περί βα-
σκανίας, καὶ ὅτι χειρόν ἐστι πάντων τῶν ἀμαρτημάτων.
Λόγος λη' (Ἰωάννου Ε', 14-21) οὗ ἡ ἀρχὴ Δεινὸν ἢ ἀμαρτία, δεινὸν καὶ ψυχῆς λύμη.
Περί τοῦ μὴ προεδρίας ἐρᾶν καὶ κατὰ κενοδοξίας.
Σημειῶσαι ὅτι καὶ αἱ τρεῖς αὗται ὁμιλίαι ἀναφέρονται εἰς τὸ θαῦμα τῆς ἰάσεως τοῦ
Παραλυτικοῦ:—
8. Τὸ ἔντυπον Πεντηχοστάριον προβλέπει τὸ ε' ἑωθινόν. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀναγι-
νώσκομεν:—
9. Οἱ ἐν τῷ Πεντηχοσταρίῳ μακαρισμοὶ εἰσὶν ἑλλιπεῖς διότι ἔχουσι τροπάρια δ', ἐνῶ
ἀπαιτοῦνται ζ'. Κατ' οἰκονομίαν ψάλλομεν δ' καὶ δ' ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Παραλυτικοῦ:—
10. Συνεπέστερον τῇ ἡμέρᾳ εἶναι τὸ προκείμενον τοῦ ἐν χρήσει Ἀποστόλου εἰς ἦχον
γ' (τοῦ δρόμου): *Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν ψάλατε. Στίχος:*
Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως:—
11. Ὁρθότερον τὸ εἰς ἦχον γ' ἀλληλουϊάριον τοῦ ἰσχύοντος Πεντηχοσταρίου *Ἐπὶ σοί,*
Κύριε, ἤλπισα, μὴ καταισχυνηθῆν εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῶσαι με καὶ

ἐξελοῦ με. Στίχος: Γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με·—

12. Ὅπερ κατὰ διάταξιν τοῦ ἰσχύοντος τυπικοῦ ψάλλεται τρίς·—

13. Καταλιμπανομένων τοῦ τε μεσονυκτικοῦ καὶ τῶν βασιλικῶν ψαλμῶν, ἀρχόμεθα κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ, προηγουμένου θυμιάματος·—

14. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλία μὴ ἕκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην (Ζ', 1-8), Περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ κατὰ ὀργῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ Οὐδὲν φθόνου χεῖρον καὶ βα-
σκανίας·—

15. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία μβ' (Ἰωάννου Ζ', 9-24), ἧς ἡ ἀρχὴ Τὰ ἀνθρωπίνως ὑπὸ τοῦ Χρι-
στοῦ οἰκονομούμενα. Περὶ τοῦ ὅτι δεῖ τὸ δίκαιον πανταχοῦ ἀκέραιον φυλάττειν καὶ
ὅτι ἡμᾶς τῶν ἄλλων ἡ ἀρετὴ οὐδὲν ὠφελήσει ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔργων προδιδομένη.
Ἐρμηνεία τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου «μεσούσης τῆς ἑορτῆς» (Ἰωάννου Ζ', 14)·—

16. Εἴθισται ἵνα ὅταν ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογῆται μὴ στιχολογῶμεν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς
ὠδὰς. Ψάλλομεν τὰ τροπάρια ἄνευ στίχων λέγοντες τὸν εἰρμὸν τοῦ δ' ἤχου δῖς, τὸν δὲ
εἰρμὸν τοῦ πλ δ' ψάλλομεν μόνον ὡς καταβασίαν·—

17. Ὡς δηλαδὴ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ καθίσματα τῆς α' καὶ τῆς β' στιχολογίας·—

18. Ὅπερ ψάλλεται δῖς·—

19. Εἰς τὴν α' ὥραν ἢ ε' Μικρὰ Κατήχησις τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου, Ὅτι δεῖ εὐωδιάζειν
ἑαυτοὺς διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἀναλήψεως·—

20. Δ' ἐκ τῆς γ' ὠδῆς τοῦ δ' ἤχου καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὠδῆς τοῦ πλ δ'·—

21. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος ἔχει ἕτερον προκείμενον εἰς ἤχον α' Μνήσθητι, Κύριε, τῆς
συναγωγῆς σου, ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς, ἐλυτρώσω ράβδον κληρονομίας σου. Στίχος:
Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Τοῦ-
το ὅμως λέγομεν ὡς στίχους εἰς τὸ ἀλληλουϊάριον μετὰ τὸν Ἀπόστολον·—

22. Καὶ τὸ Κοινωνικὸν τοῦτο, καθὼς προεγράψαμεν, ὡς τὸ τοῦ Πάσχα, στερεῖται ἀλλη-
λουΐα, διότι οὐχὶ ἐκ ψαλμικοῦ στίχου, ἀλλ' ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης προέρχεται (Ἰωάννου
ΣΤ', 56). Τὴν θέσιν τοῦ ἀλληλουΐα ἐπέχει ἡ φράσις Εἶπεν ὁ Κύριος·—

23. Προέρχονται μὲν ἐκ τῆς Ὀκτωῆχου, εἰσὶν ὅμως καταγεγραμμένα καὶ εἰς τὸ Πεν-
τηκοστάριον·—

Εἶδησις τῆς ε' Κυριακῆς ἀπὸ
τῷ Πάσχα, ἡζοι τῆς Καμαρεΐτιδος.

Κεφάλαιον Ν'

ἡ Κυριακῆ πέμπτη ἀπὸ
τοῦ Πάσχα, τῆς Καμα-
ρεΐτιδος:—

Ὁψὲ Καββάτω ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ
εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους δ'
καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα ἡξ δ'
Τὸν ζωποῖόν σε Σταυρόν. Πόξα, ἡξ ἡβ
Παρά τὸ φρέαρ τῷ Ἰακώβ¹. Καὶ νῦν, Ὁ
διὰ σέ θεοπάτωρ². Εἰς τὸν γίχον προσ-
όμοια τῆς Θεοτόκου³ ἡξ δ' πρὸς Ὡς γεν-
ναῖον ἐν μάρτυσιν. Ὡς πηγὴν ἀγίασμα-
τος⁴. Στίχος δ': Πνευσθήσομαι τοῦ ὀνό-
ματός σε ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Στί-
χος β': Ἄκουσον θυγατερ καὶ ἴδε καὶ κλι-
νον τὸ ὄσ σου. Πόξα, ἡδ Ὡς ὠφθης ἐπὶ
γῆς. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Μεσότης τῆς ἑορ-
τῆς⁵. Ἀπολυτικίον Τὸ φαδρὸν τῆς Ἀ-
ναστάσεως κήρυγμα, καὶ Μεσοῦσης τῆς
ἑορτῆς διψῶσάν μου τὴν ψυχὴν:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, εἰς τὴν
ἀγρυπνίαν, ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλ-
λομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνα-
τολικὸν ἐν, τῆς Μεσοπεντηκοστῆς γ' καὶ
τῆς Καμαρεΐτιδος ἰδιόμελα γ', ἡξ δ' Ἐπι
τὴν πηγὴν ἐπέστη. Ἦχος β' Ἐπὶ τὸ φρέ-
αρ ὡς ἦλθεν ὁ Κύριος. Ἦχος ὁ αὐτὸς Ὁ
συνάναρχος καὶ συναΐδιος Υἱός. Πόξα,
ἡξ ἡβ Παρά τὸ φρέαρ τῷ Ἰακώβ. Καὶ
νῦν, ἦ ἡξ δ' Ὁ διὰ σέ θεοπάτωρ προ-
φήτης Δαυὶδ. Εἰς τὴν λιτὴν τὸ στιχηρὸν
τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς, ἡξ δ'⁶. Ἐἶτα τὸ στι-
χηρὸν ἀναστάσιμον τῆς ὀξῶ⁷ καὶ τὰ κατ'
ἀλφάβητον. Πόξα, ἡξ ἡδ Ὡς ὠφθης ἐπὶ
γῆς Χριστέ. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Μεσοῦσης
τῆς ἑορτῆς. Ἀπολυτικίον ἡξ δ' Τὸ φαι-
δρὸν τῆς Ἀναστάσεως κήρυγμα. Πόξα
καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἡξ ἡδ Μεσοῦσης τῆς

ἑορτῆς, καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀγρυ-
πνίας. Ἀναγινώσκωμεν δὲ εἰς τὸ κατὰ
Ἰωάννην λόγον λα', λβ', λγ' καὶ λδ⁷:—

Μετὰ δὲ τὴν ἡξ τῷ Ἀμώμου, λέγομεν
τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια ἡξ ἡδ Τῶν
ἀγγέλων ὁ δῆμος. Καὶ τὰ ἕτερα. Οἱ ἀνα-
βαθμοί⁸. Προκείμενον ἡξ δ' Ἀνάστα Κύ-
ριε βοήθησον ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς
ἐνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σε. Στί-
χος: Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκέσαμεν
καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνῆγειραν ἡμῖν ἔρ-
γον, ὁ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν
ἡμέραις ἀρχαίαις. Εὐαγγέλιον κατὰ
Ἰωάννην, ἐωθινὸν ζ' Τῆ μιᾷ τῶν Καβ-
βάτων. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστὸ θεασά-
μενοι, ὁ Ν' καὶ τὰ λοιπά. Οἱ κανόνες. Ὁ
ἀναστάσιμος μετὰ τῶν ἦ⁹ εἰς γ', τῆς Με-
σοπεντηκοστῆς εἰς δ' καὶ τῆς Καμαρεΐτι-
δος εἰς δ'. Καταβασία Ἀναστάσεως ἡ-
μέρα. Ἀπὸ γ' ἡξ, ἡξ. Ἄφ' ἕκτης τὸ κον-
τάκιον ἰδιόμελον ἡξ ἡδ Πίστει ἐλθοῦσα
ἐν τῷ φρέατι. Ἐξαποστειλάριον Καρκί
ὑπνώσας ὡς Ἰνυτός, καὶ τῆς Καμαρεΐτι-
δος¹⁰. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα τῆς ὀξῶ¹¹ δ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν. Καὶ γ'
ἰδιόμελα τῆς Καμαρεΐτιδος ἡξ β' δύο καὶ
τὸν γ' ἡξ¹¹. Πόξα, ἡξ ἡβ Ἡ πηγὴ τῆς ζω-
αρχίας. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρ-
χεις. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Εἰς
τὴν δ' ὥραν τὸ ἐωθινὸν ἡξ βαρυς Ἰδοῦ
σχοτία καὶ πρωί:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐν
τοῖς μακαρισμοῖς λέγονται οἱ μακαρισμοὶ
τῷ ἡξου εἰς γ' καὶ τῆς Καμαρεΐτιδος, ἡ γ'
ἡξ εἰς δ'¹². Προκείμενον ἡξ γ' Φάλατε τῷ
θεῷ ἡμῶν, ψάλατε, ψάλατε τῷ βασιλεῖ
ἡμῶν ψάλατε. Στίχος: Πάντα τὰ ἔθνη
κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλέσατε τῷ θεῷ τῷ
σωτῆρι ἡμῶν¹³. Πράξεων τῶν Ἀποστό-
λων τὸ ἀνάγνωσμα. Ἀλληλουῖα ἡξ δ'.
Ἐντεῖναι καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε,
καὶ ὀδηγήσει σε θαυμαστῶς ἡ δεξιὰ σου.
Στίχος: Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμί-
σησας ἀνομίαν¹⁴. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας

καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία. Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀληλουΐα*:-

Πεῖ γινώσκων ὅτι ἡ ἀκολουθία τῆς Σαμαρείτιδος ψάλλεται τῇ Κυριακῇ, τῇ Πέμ-

πτῇ, τῇ Παρασκευῇ καὶ τῷ Σαββάτῳ:-

Τῇ δὲ Πευτέρα, τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Τετράδι ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καὶ ἀποδίδεται. Ψάλλεται δὲ καὶ ἡ ἀπόδοσις ὡς ἡ ἐορτή:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Ν' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὅπερ εὐρήσεις ἐν τῷ μεγάλῳ ἔσπερινῷ:-

2. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν δογματικὰ θεοτοκία εἰς τὸν μικρὸν ἔσπερινὸν ψάλλομεν ἐκεῖνα καὶ οὐχὶ τὰ θεοτοκία ἐκ τοῦ μεγάλου ἔσπερινου:-

3. Συνήθως προηγεῖται τὸ ἀ' ἀναστάσιμον στιχηρὸν ἐκ τοῦ μεγάλου ἔσπερινου. Ὅμως ἡ τάξις αὕτη ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ. Μᾶλλον τότε ἡ τάξις ἦν ἄλλη. Τοῦτο ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἀ' θεοτοκίον στερεῖται στίχου. Καὶ ἄτοπον εἶναι ἵνα δύο συνεχῇ τροπάρια στερῶνται στίχου:-

4. Ταῦτα ἐξέπεσαν. Ἄντ' αὐτῶν τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀκτώηχος ἔχουσιν ἕτερα πρὸς Ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς, Ὁ ἐξ ἀνάρχου Πατρὸς Υἱὸς ἀχρόνως. Ἐξ ἀνάγκης ψάλλομεν τὰ ὑπάρχοντα:-

5. Ταῦτα εὐρήσεις εἰς τὸν μεγάλον ἔσπερινόν:-

6. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ἔχει Δόξα καὶ νῦν, Ἀγαλλιᾶσθω σήμερον, εἰς ἧχον γ'. Ψάλε καὶ τοῦτο καὶ οὐκ ἀστοχήσεις:-

7. Εἰσὶ ὀμιλίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα.

Λόγος λα' (Ἰωάννου Γ', 35), οὗ ἡ ἀρχὴ Πολὺ τῆς συγκαταβάσεως τὸ κέρδος. Περὶ ὀρθοῦ βίου.

Λόγος λβ' (Ἰωάννου Δ', 13-20), οὗ ἡ ἀρχὴ Τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν ἢ Γραφή. Περὶ προτροπῆς εἰς τὴν τῶν θείων Γραφῶν ἀνάγνωσιν.

Λόγος λγ' (Ἰωάννου Δ', 21-27), οὗ ἡ ἀρχὴ Πανταχοῦ πίστεως ἡμῖν δεῖ. Περὶ τοῦ ὅτι μεγάλως ὠφελεῖ ἡμᾶς ἡ πραότης.

Λόγος λδ' (Ἰωάννου Δ', 28-39), οὗ ἡ ἀρχὴ Πολλῆς ἡμῖν θερμότητος δεῖ. Περὶ μετανοούντων:-

8. Προηγηθείσης τῆς ὑπακοῆς:-

9. Ἐννοεῖται ὁ κανὼν τοῦ Πάσχα:-

10. Εἰ βούλει εἰπὲ καὶ τὸ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, Μεσοῦσης παραγέγονας, τὸ προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν χρήσει Πεντηκοσταρίου:-

11. Ἦγουν τὰ εἰς ἧχον β' Ἐπὶ τὸ φρέαρ ὡς ἦλθεν ὁ Κύριος, καὶ Ὁ συνάναρχος καὶ συναΐδιος, καὶ τὸ εἰς ἧχον γ' Ἀγαλλιᾶσθω σήμερον φαιδρῶς. Ζῆτει εἰς τὸν ἔσπερινόν.

Τὸ ἰσχυρὸν Πεντηκοστάριον προβλέπει μόνον δύο. Τὸ τοῦ γ' ἧχου Ἀγαλλιᾶσθω σήμερον, καὶ τοῦ πλ β' Τάδε λέγει Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι. Ὀρθότερα ἢ διάταξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ τοῦ προβλεπόντος τρία καὶ οὐχὶ δύο ἰδιόμελα:-

12. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον προβλέπει δ' ἀναστασίμους, δ' ἐκ τῆς γ' ὠδῆς τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὠδῆς τῆς Σαμαρείτιδος. Προκριτέα αὕτη ἢ πράξις:-

13. Κατὰ τὸν ἰσχύοντα Ἀπόστολον τὸ προκειμένον καὶ τὸ ἀλληλουϊάριόν εἰσιν τὰ τοῦ δ' ἧχου Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπληρώθη ἡ

γῆ τῆς κτίσεώς σου. Στίχος: Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεός μου ἐμεγαλύνθησθε σφόδρα. Ὡσαύτως καὶ ἀλληλουϊάριον Ἐντειναι καὶ κατευοδοῦ καὶ βασιλευε ἔνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδηγήσει σε θαυμαστῶς ἢ δεξιὰ σου. Στίχος: Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.

Ἐξ ὧν παρατηρῶ τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν σειρὰν τῶν ἤχων. Οὕτω τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἀντίπασχα ἔχει προκειμένον εἰς ἤχον γ', τῶν Μυροφόρων εἰς ἤχον πλ β', τοῦ Παραλυτικῆς εἰς ἤχον α', τοῦ Τυφλοῦ (εἶτα) εἰς ἤχον πλ δ'. Ὅθεν ὁ τυπικῆς τίθεται εἰς δίλημμα. Φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ὀρθότερα ἐστὶν ἡ διάταξις τοῦ ἰσχύοντος Ἀποστόλου:—

14. Ἀσύνηθες τὸ μὴ συμφωνεῖν ἐν Κυριακῇ τὸ ἀλληλουϊάριον τῷ προκειμένῳ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἤχον. Ὅποτε διὰ τὸν γ' ἤχον στίχοι τοῦ ἀλληλουϊαρίου εἰσὶν οἱ ἐξῆς: Ἐπι σοί, Κύριε, ἤλπισα, μὴ καταισχυνηθῆν εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥύσαι με καὶ ἐξελοῦ με. Στίχος: Γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με:—

Εἰδησις τῆς ἕκτης Κυριακῆς
ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἡχοῦ
τοῦ ἐκ γενετῆς Τυφλοῦ.

Κεφαλαίον ΝΔ'

Κυριακῇ ἕκτη ἀπὸ τοῦ Πάσχα, εἰς τὸν ἐκ γενετῆς Τυφλόν:—

Ὅπερ Καθβάτω ἐν τῷ μικρῷ ἔσπερινῷ, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἀναστάσιμα ἡχοῦ πλ δ'. Δόξα, ἡχοῦ πλ Κύριε παράγων ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ νῦν, Ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ¹. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ τῆς Θεοτόκου ἡχοῦ πλ πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν². Στίχος: Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου. Στίχος: Ἄκυσσον θυγάτερ καὶ ἴδε. Δόξα, ἡχοῦ πλ Δικαιοσύνης ἤλιε νοητέ. Καὶ νῦν, ἡχοῦ πλ Παὸς καὶ πύλη³, καὶ τὰ λοιπά:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἔσπερινῷ ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀνάστασιμα τῆς ὁδοῦ γ' καὶ ἀνατολικὰ δ'. Καὶ τὸ τυφλοῦ ἰδιόμελα β', δευτεροῦντες τὸ δ', ἡχοῦ β' Ὁ τυφλὸς γεννηθεὶς, καὶ Παράγων ὁ Ἰησοῦς. Δόξα, ἡχοῦ πλ Κύριε παράγων ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἦ Ἐν τῇ

ἐρυθρᾷ θαλάσῃ. Εἰς τὴν λιπὴν, στιχηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς. Δόξα καὶ νῦν, ἡχοῦ δ' Ὁλον τὸν βίον ὁ τυφλός⁴. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁδοῦ ἡχοῦ πλ καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, ἡχοῦ πλ Δικαιοσύνης ἤλιε νοητέ. Καὶ νῦν, Ἦ Ἀνύμφευτε Παρθένε⁵. Ἀπολυτικίον Τὸν συνάναρχον Λόγον. Θεοτοκίον Χαῖρε πύλη Κυρίου ἢ τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας. Ἀναγινώσκομεν δὲ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην λόγον νσ', νζ', καὶ νη⁶:—

Μετὰ δὲ τὴν ἄλλο τὸ Ἀμώμος, τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια ἡχοῦ πλ τῶν ἀφέλων ὁ δῆμος καὶ ἡ ὑπακοή. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἤχου, προκειμένον ἡχοῦ πλ Ἀνάστηθι Κύριε, ὁ Θεός μου, ὅτι σὺ βασιλεύεις εἰς τοὺς αἰῶνας. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην Ἐν καιρῷ ἐκείνῳ Μαρία εἰστήκει⁷. Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεοσάμενοι. Ὁ Ν' καὶ οἱ κανόνες. Ἀναστάσεως ἡμέρα μετὰ τῶν Ἦ αὐτοῦ εἰς η' καὶ τῆς Κυριακῆς ἡχοῦ πλ Γῆν ἐφ' ἣν οὐκ ἔλαμψεν, ἐν ᾧ ἰσῶμεν γίχους σ'. Καταβασία τῷ Σωτηρι Θεῷ. Ἀπὸ γ' Ἦ, Ἦ τοῦ τυφλοῦ. Ἄφ' α' τὸ κοντάκιον ἡχοῦ δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα. Ἐξαποστειλᾶριον τοῦ Πάσχα καὶ τῆς ἡμέρας. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ ἀνάστα-

σιμα τῆς ὄψω ἡχ ἡχ ἡχ εἰς δ' και ἀνατολικά γ' και τῷ τυφλοῦ ἰδιόμελον ἡχ ἡχ Ὁ δια σπλάγχνα ἐλέους. Δόξα, ἡχ ἡχ Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σὺ Χριστέ. Και νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη και ἀπόλυσις. Εἰς τὴν λιτὴν τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς. Δόξα και νῦν, τὸ ἐωθινὸν ἡχ ἡχ Τὰ τῆς Μαρίας δάκρυα:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ και ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἀπὸ τῷ κανόνος ἡ γ' και γ'⁸. Προκείμενον ἡδ' *Εὐξασθε και ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν*. Στίχος: *Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰσραὴλ ὁ Θεός*⁹. Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα. Ἀλληλουῖα ἡχ ἡχ. *Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ και ἐλέησόν με*. Στίχος: *Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου*. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον*:~

Τὴν δὲ ἀκολουθίαν τοῦ ἀγίου κατὰ τὴν παροῦσαν Κυριακὴν ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹⁰:~

Τῆ Τρίτῃ ἐσπέρας ἡ ἀπόδοσις τῆς εορτῆς τοῦ Πάσχα. Μετὰ τὴν συνήθη ἡχ εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσθῶμεν γίχους γ' και ψάλλομεν τὰ γ' ἰδιόμελα τοῦ τυφλοῦ. Ἦχος β' *Ὁ τυφλὸς γεννηθεῖς*. Ἦχος ὁ αὐτὸς *Παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκ τοῦ ἱεροῦ*. Ἦχος δ' *Ὁλον τὸν βίον ὁ τυφλός*. *Κύριε παράγων ἐν τῇ ὁδῷ*, ἡχ ἡχ. Ἦχος ἡδ' *Δικαιοσύνης ἤλιε νοητέ*. Ἦχος ὁ αὐτὸς *Ὁ διὰ σπλάγχνα ἐλέους*. Δόξα και νῦν, ἡχ ἡχ Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὸν ἡχ ἡχ *Σὲ τὸν σαρκωθέντα Σωτῆρα Χριστόν*. Ἐἴτα τῆς εορτῆς ἡχ ἡχ Ἀναστήτω ὁ Θεός. Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν. Και τὰ λοιπὰ, ὡς ἔθος. Δόξα και νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν (γ'). Τὸ Νῦν ἀπολύεις.

Τρισάγιον. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα και νῦν, ἡ, τὸ πρῶτον τοῦ ἡχου:~

Ἡ συνήθης ἀκολουθία τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀγίου ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹¹:~

Τῆ δ' τῆς γ' ἐβδομάδος, εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, ἡχ Τὸν συνάναρχον Λόγον¹². Και ἡ συνήθης ἡχ. Φάλλονται δὲ ἡ πάντα ἀναστάσιμα. Κανόνες τρεῖς. Ὁ κανὼν τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', ἄνευ γίχων. Ἀναστάσεως ἡμέρα. Και τῷ τυφλοῦ εἰς δ' ἡχ ἡχ και ὁ προεόρτιος τῆς Ἀναλήψεως εἰς δ', ἡχ ἡχ. Καταβασία *Τῷ Σωτῆρι Θεῷ*¹³. Ἀπὸ γ' ὠδῆς, κοντάκιον τοῦ τυφλοῦ ἡχ δ' πρὸς Ἐπεφάνης σήμερον. Τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα. Ἄψ' ἕκτης κοντάκιον τοῦ Πάσχα *Εἰ και ἐν τάφῳ κατῆλθες ἀθάνατε*. Ἐξαποστειλάριον *Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς Ἰνητός*¹⁴. Εἰς τοὺς αἶνους ἰσθῶμεν γίχους δ' και ψάλλομεν στιχηρὰ τοῦ τυφλοῦ ἡχ β' *Ὁ τυφλὸς γεννηθεῖς*. Ἦχος ὁ αὐτὸς *Παράγων ὁ Ἰησοῦς*. Ἦχος δ' *Ὁλον τὸν βίον ὁ τυφλός*. Ἦχος ἡδ' *Κύριε παράγων ἐν τῇ ὁδῷ*. Και τῆς εορτῆς. Στίχος: *Ἀναστήτω ὁ Θεός*. Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν. Και τὰ λοιπὰ ὡς συνήθης. Δόξα και νῦν, ἡχ ἡχ Ἀναστάσεως ἡμέρα. Ποξολογία μεγάλη και ἀπόλυσις:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν ἡ γ' και ἡ γ' ἡδ' τῷ Πάσχα εἰς η'. Προκείμενον και ἀλληλουῖα τοῦ Πάσχα. Ὁ Ἀπόστολος και εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε*. Και ἡ ἀκολουθία πάσα ἀναστάσιμος, διὰ τὸ ἀποδίδουσαι τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν¹⁵:~

Εἰς τὴν τράπεζαν γίνεται τοῖς ἀδελφοῖς μεγάλη παράκλησις¹⁶:~

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΝΑΪ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Και ἐνταῦθα ἰσχύει ὅτι ἐσημειώσαμεν ἐν τῇ προηγουμένῃ Κυριακῇ. Προκρίνεται ὡς Και νῦν, τὸ τῆς Ὀκτωήχου δογματικὸν θεοτοκίον *Τὴν θεοπρεπῆ και σεβάσιμον κόρην*:~

2. Προηγουμένου, ὡς εἴθισται, τοῦ πρώτου ἀναστασίμου τῶν ἀποστίχων ἐκ τοῦ μεγάλου ἔσπερινου·—

3. Τὸ Καὶ νῦν, Ναὸς καὶ Πύλη ὑπάρχεις, εἶναι μᾶλλον ἄσχετον. Κρεῖττον εἶπεῖν Δόξα καὶ νῦν, Δικαιοσύνης ἦλιε νοητέ, ὡς ἐν τῷ ἰσχύοντι Πεντηκοσταρίῳ.

Ἴσως ὁμως προβλέπεται ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ τὸ Ναὸς καὶ Πύλη, ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ δρόμου (πλ α') ὅπερ καταλιμπάνεται ἐν τῷ μεγάλῳ ἔσπερινῳ·—

4. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον προβλέπει Καὶ νῦν, Νεῦσον παρακλήσεσι, ἴσως οὐχὶ ἀδίκως·—

5. Τὸ ἰσχύον Πεντηκοστάριον προβλέπει (κακῶς) ἀπόστιχα τὰ τοῦ Πάσχα, Καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα·—

6. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλίας εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.

Ἰομιλία νς' (Ἰωάννου Θ', 1-5), ἧς ἡ ἀρχή· Σφόδρα φιλόανθρωπος ὢν καὶ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας κηδόμενος. Περὶ τοῦ ὅτι μέγα φῶς ὁ ὀρθὸς βίος, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐπὶ γῆς, ἀλλ' ἐν οὐρανοῖς οἰκοδομεῖν.

Ἰομιλία νζ' (Ἰωάννου Θ', 6-16), ἧς ἡ ἀρχή· Τοὺς μέλλοντάς τι παρὰ τῶν ἀναγινωσκομένων καρποῦσθαι. Περὶ τοῦ ὅτι δεῖ τῶν πονηρῶν ἀνδρῶν συνουσίαν φεύγειν.

Ἰομιλία νη' (Ἰωάννου Θ', 17-33), ἧς ἡ ἀρχή· Τὰς Γραφὰς οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ παρέργως ἐπιέναι χρῆ. Περὶ τῆς τῶν θείων Γραφῶν ἀναγνώσεως κ.λπ.

Καὶ αἱ τρεῖς εἰσὶν ἐρμηνεῖαι εἰς τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ Τυφλοῦ·—

7. Ἦγουν τὸ ἡ ἑθινόν·—

8. Προηγουμένων τῶν δ' ἀναστασίμων μακαρισμῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου·—

9. Ὡς προεγράψαμεν προτιμητέον τὸ προκείμενον τοῦ ἰσχύοντος Ἀποστόλου εἰς ἤχον πλ α' (τὸν ἐνόρδινον) Σὺ Κύριε φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσαις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Στίχος: Σῶσόν με Κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος, ὅτι ὠλιγόθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἰῶν τῶν ἀνθρώπων.

Δύναται ὁμως κατ' οἰκονομίαν τυπικὴν ἵνα παραμείνη τὸ ἀλληλουϊάριον τοῦ πλ δ' τὸ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ διαταττόμενον ὡς ἔχον σχέσιν τινὰ πρὸς τὸν Τυφλόν·—

10. Τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας·—

11. Τῇ Τρίτῃ ἑσπέρας. Ἐκτὸς ἐὰν συμπέσῃ μεγάλου ἀγίου μνήμη (τῶν ἀγίων Κων/νου καὶ Ἐλένης π.χ.), ὅποτε ἡ τούτων ἀκολουθία συμφάλλεται τῇ ἀποδόσει·—

12. Μετὰ καὶ τοῦ θεοτοκίου, Χαῖρε πύλη Κυρίου ἡ ἀδιόδευτος·—

13. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον προβλέπει καταβασίας Ἀναστάσεως ἡμέρα. Ὁρθητέρα ὁμως ἡ διάταξις ἐστὶ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ, διότι ναὶ μὲν ἔχομεν ἐνταῦθα ἀπόδοσιν τῆς Πασχαλίου Περιόδου, ἔχομεν ὁμως καὶ παραμονὴν δεσποτικῆς ἑορτῆς, τὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου·—

14. Τὸ ἰσχύον Πεντηκοστάριον προβλέπει καὶ τὸ τοῦ Τυφλοῦ Τοὺς νοερούς μου ὀφθαλμούς. Τοῦτο ὀρθότερόν ἐστι·—

15. Σημεῖσαι ὅτι ὁ ἱερεὺς λειτουργεῖ φέρων λευκὴν ἱερατικὴν στολὴν (ὄρα τυπικὸν Μονῆς Ἀγ. Γρηγορίου Ἄθω τοῦ 1851, Δ/σκη III, 681· «ἐνδύεται ὁ ἱερεὺς στολὴν λευκὴν»)·—

16. Διὰ καταλύσεως μόνον ἰχθύος.

«Εἰς τὴν τράπεζαν γίνεται παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς· ἐσθίωμεν γὰρ ἰχθύας καὶ ἀποδίδονται ἡ ἑορτὴ τῆς ζωηφόρου Ἀναστάσεως» (ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 682). Τὸ αὐτὸ διατάττει καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ 1841 τῆς Μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος (ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 655)· «Εἰς τὴν τράπεζαν παράκλησις τοῖς ἀδελφοῖς μεγάλη ἐσθίωμεν γὰρ ἰχθύας καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον».

Τινες ἰσχυρίζονται ὅτι κατὰ ταύτην τὴν Τετάρτην ἔχομεν κατάλυσιν εἰς πάντα. Πλὴν κακῶς λέγουσι. Ἄχρῖς ἰχθύος ἰκανόν ἐστι.

Σημειωθήτω ὅτι τὸ τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη στανικῶ τῷ τρόπῳ ἐπιβάλλει ἑτέραν πράξιν. Πάντα ἀναστάσιμα, καταλιμπανομένων τῶν λοιπῶν. Αὕτη ἡ τάξις τηρεῖται πρὸς τονισμὸν τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως. Πλὴν οὐδὲν ἔρεισμα ἐν τοῖς τυπικοῖς ὑπάρχει δικαιολογῶν τὴν παρέκκλισιν ταύτην. Ἐρευνήσαντες οὐδὲν εὔρομεν. Ὁ εὐρὼν ἀμειψθήσεται:—

Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας Χριστοῦ
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναλήψεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ'

Τῆ ε' τῆς ἑκτῆς ἑβδομάδος, ἐορτάζομεν τὴν ἁγίαν Ἀνάληψιν τῆ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπιτελοῦμεν δὲ ἀρτυρίαν:—

Τῇ ἑν Τετάρτῃ ἑσπερῶς ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχους δ', ἢβ' ἢβ' Ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς οὐρανοῦς. Κύριε, τῇ σῇ Ἀναλήψει. Ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις. Κύριε τῆς οἰκονομίας. Πόξα καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Κύριε οἱ Ἀπόστολοι ὡς εἶδόν σε¹. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ ἢβ' δ' Ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανοῦς ὅθεν καὶ κατήλθες. Στίχος: Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Ἀνῆλθες Χριστέ πρὸς τὸν

ἀναρχον. Στίχος: Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιφος. Οἱ ἄγγελοι σοὶ Κύριε. Πόξα καὶ νῦν, ἢβ' β' Ἐτέχθης ὡς αὐτὸς ἠθέλησας, ἐφάνης ὡς αὐτὸς ἠβουλήθης. Καὶ τὰ λοιπὰ²:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὸν προοιμιακὸν ψαλμὸν, ὡς συνήθως³ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἢβ' ἢβ'. Ἰσῶμεν δὲ γίχους ι' καὶ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα ἢβ' ἢβ' Ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς οὐρανός, δευτεροῦντες αὐτά. Πόξα καὶ νῦν, ἢβ' ἢβ' Τῶν κήλων τῶν πατρικῶν. Εἴσοδος, Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ δ', προφητείας Ἡσαΐδ το ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος Ἐσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις. Τὸ β', προφητείας Ἡσαΐου Τάδε λέγει Κύριος Πορεύεσθε, διέλθετε. Τὸ γ', προφητείας Ζαχαρίου Τάδε λέγει Κύριος Ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἢβ' δ' (τρῖα) καὶ τοὺς δ' (τρῖα). Πόξα καὶ νῦν, ἢβ' δ' Κύριε τὸ μυστήριον τὸ ἀπ' αἰῶνων. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα ἢβ' β' Ἐτέχθης ὡς αὐτὸς ἠθέλησας. Στίχος δ': Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Ἀναλαμβανομένου σου Χριστέ. Στίχος β': Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιφος. Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ. Πόξα καὶ νῦν, ἢβ' ἢβ' Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ. Τροπάριον τῆς ἐορτῆς ἢβ' δ' Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ⁴. Τὸ αὐτὸ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν δ' ἕλθ', ἢβ' ἢβ' δ' πρὸς τοῦ λίθου σφραγισθέντος. Ἀφέλων θαυμαζόντων. Πόξα, τὸ τέλος⁵. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Μετὰ τὴν β' ἕλθ', ἢβ'

ὁ αὐτὸς Τοῦ λίθου σφραγισθέντος. Τοῦ Ἄδου σκληυθέντος⁶. Πόξα, τὸ τέλος⁷. Καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Μετὰ δὲ τὸν πολυέλεον Ἰᾶ ἢ γ' πρὸς Τὴν ὠραιότητα. Ὁ προαιώνιος Θεὸς καὶ ἀναρχος⁸. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκειμενον ἢ δ' Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγῶ. Στίχος: Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν γ' ἕως τέλους⁹. Ἀνάστασιν Χριστὸν θεασάμενοι. Ὁ Ν'. Ἰδιόμελον ἢ πβ' Σήμερον ἐν ὕρανοῖς αἱ ἄνω δυνάμεις. Κανὼν ἢ πδ' τοῦ κυρ Ἰωάννου, Τῶ Σωτῆρι Θεῶ. Πευτερῶμεν τοὺς εἰρμάς. Τὰ δὲ τῶ ποιούμεν γ'. Καὶ ὁ δ' ἢ τῶ κυρ Ἰωσήφ Ἀνοιξω τὸ στόμα μου εἰς γ'¹⁰. Καταφασία τῆς Πεντηκοστῆς Θεῶ καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος γνόφω. Ἄπὸ γ' ς. Ἰᾶ ἢ πδ' πρὸς Τὸν συνάναρχον Λόγον. Κατελθὼν οὐρανόθεν¹¹. Πόξα καὶ νῦν, τὸ αὐτό. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον. Ἰδιόμελον ἢ πβ' Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν. Ἐξαποστειλάριον ἰδιόμελον Τῶν μαθητῶν ὁρώντων σε ἐκ γ'. Εἰς τοὺς αἴνους, Πᾶσα πνοή. Ἰστῶμεν γίχης δ'. Στιχηρὰ προσόμοια ἢ δ' πρὸς Τῶν οὐρανίων ταγματῶν. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀφέλων¹² καὶ δευτεροῦμεν τὸ δ'. Πόξα καὶ νῦν, ἢ β' Ἐτέχθης ὡς αὐτὸς ἠθέλησας. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ ἀντίφωνα:—
Ἄντιφωνον δ', ἢ β'.

Στίχος δ': Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας. Ἀλαλάξατε τῶ Θεῶ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου ᾤωτερον σῶσον ἡμᾶς+

Στίχος β': Ὅτι Κύριος ὑψιστος, φοβερός, βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου+

Στίχος γ': Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου+

Στίχος δ': Φάλατε τῶ Θεῶ ἡμῶν ψάλατε ψάλατε τῶ Βασιλεῖ ἡμῶν ψάλατε.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου+

Πόξα καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ᾤωτερον σῶσον ἡμᾶς+

Ἄντιφωνον β', ἢ β'.

Στίχος δ': Πέλας Κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν πόλει τῶ Θεοῦ ἡμῶν, ἐν ὄρει ἀγίῳ αὐτοῦ.

ᾤωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν δόξῃ ἀναληφθεὶς¹³, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούϊα+

Στίχος β': Ὁ Θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκειται, ὅταν ἀντιλαμβάνηται αὐτῆς.

ᾤωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ+

Στίχος γ': Ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν, διήλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτό¹⁴.

ᾤωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ+

Στίχος δ': Καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτω καὶ εἶδομεν ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τῶ Θεοῦ ἡμῶν.

ᾤωσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ+

Πόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ+

Ἄντιφωνον γ', ἢ δ'.

Στίχος δ': Ἀκέσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωπίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν+

Στίχος β': Οἱ τε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλῆσιος καὶ πένης.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν+

Στίχος γ': Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν+

Στίχος δ': Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ ὄσ μου, ἀνοιξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν+

Εἰσοδικόν Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλα-

γῶ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγος. Ὡσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν δόξῃ ἀναληφθεὶς, ψάλλοντάς σοι, ἀλληλουῖα:—

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Δόξα καὶ νῦν, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν. Προκείμενον ἥχ βαρὺς Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σοι. Στίχος: Ἐτοίμη ἡ καρδιά μου, ὁ Θεός, ἐτοίμη ἡ καρδιά μου, ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ σου. Πρόξενον τῶν Ἀποστόλων, τῆς ἡμέρας. Ἀλληλουῖα ἥχ δ'. Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Στίχος: Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγῶ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγος. Εὐαγγέλιον τὸ ε' ἐωδιόν. Κοινωνικὸν¹⁵ Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγῶ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγος:—

Τῇ Πέμπτῃ ἐσπέρας, ὁ στιχολογοῦμεν¹⁶. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως ε' καὶ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς, τοὺς γ' πρώτους¹⁷ καὶ τὸ μνηαῖς γ'. Δόξα καὶ νῦν, ἥχ β' Ἐτέχθης ὡς αὐτὸς ἠθέλησας. Εἴσοδος, προκείμενον ἥχ βαρὺς Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. Στίχος δ': Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἶκος Ἰακώβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Στίχος β': Ἡ

θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Στίχος γ': Τί σοὶ ἐστὶ θάλασσα ὅτι ἔφυγες καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς ἥχ δ' Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀφέλων κατανοοῦντες Ὡπήρ¹⁸. Δόξα καὶ νῦν, ἥχ ἥβ' Ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις θεωροῦντές σου τὰς ὑψώσεις. Ἀπολυτικίον τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹⁹ ψάλλομεν τὴν ἀκολουθίαν τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ἀγίης:—

Ψάλλεται δὲ ἡ τοιαύτη δεσποτικὴ ἑορτὴ ἄχρι τῆς Παρασκευῆς τῆς πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς. Κατὰ δὲ τὸν ἑσπερινὸν τῆς Πέμπτης²⁰, γίνεται ἡ ἀκολουθία ἀπαρτάκτως, ὡς ἐν τῇ ἑορτῇ, ἐκτὸς τῶν ἀναγνωσμάτων²¹:—

Ἐν δὲ τοῖς ἀποδείπνοις τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ψάλλομεν τὸν ἅγιον τῆς Παρασκευῆς:—

Εἰς τὸν ὄρθρον ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς πᾶσα, χωρὶς τοῦ Πᾶσα πνοῆ καὶ τῆς Εὐαγγελίου²²:—

Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν ἡ Πράξις καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Προκείμενον, ἀλληλουῖα καὶ Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΝΒ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον ἔχει τὸ δοξαστικὸν τοῦτο ὡς δ' στιχηρὸν, τοῦτο δὲ ὡς δοξαστικόν. Εὐρήσεις δὲ ταῦτα πάντα εἰς τὸν μέγαν ἑσπερινόν, εἰς τὰ στιχηρά. Τὰ δὲ τῶν ἀποστίχων τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ εὐρήσεις εἰς τὴν λιτὴν. Τὸ δὲ Δόξα τῶν ἀποστίχων εἶναι τὸ α' τῶν ἀποστίχων τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ:—

2. Καὶ τὸ ἀπολυτικίον Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ:—

3. Οὔτε στιχολογίαν τοῦ ἐνδιατάκτου Ψαλτηρίου ἔχομεν, οὔτε στιχολογίαν τῆς α' στάσεως τοῦ Μακάριος ἀνὴρ:—

4. Ψαλλόμενον ἐκ τρίτου:—

5. Ὅπερ ἐστὶ Δόξα τῇ Ἀναλήψει σου, μόνε φιλάνθρωπε:—

6. Τοῦτο εὐρήσεις τῷ Σαββάτῳ τῆς σ' ἑβδομάδος τὸ πρῶτ' εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν β' στιχολογίαν:—

7. Ἦγουν, Δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, μόνε φιλάνθρωπε:—

8. Τοῦτο κείται ὡς κάθισμα μετὰ τὴν β' στιχολογίαν:—
9. Ἀναγινωσκόμενον ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης μετ' ἐπιτραχηλίου καὶ φελωνίου καὶ ἄνευ προσκυνήσεώς ὑπὸ τῶν πιστῶν:—
10. Καταλιμπανομένων τῶν εἰρμῶν τοῦ β' κανόνος, ἅτε ὄντων δανείων ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ:—
11. Εἰς τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον εὐρηται μετὰ τὸν πολυέλεον. Ἐνταῦθα δὲ ἔχει ἕτερον πρὸς τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον, Ἐπιβάς ἐν νεφέλαις τῶν οὐρανῶν:—
12. Εἰς τὸ Πεντηκοστάριον οἱ αἶνοι ἄρχονται διὰ τοῦ Ἀγγελικῶς οἱ ἐν κόσμῳ, τὸ δὲ α' τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ τάττεται δεύτερον. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἀναγινώσκωμεν τὴν ἡ (8) Μικρὰν Κατήχησιν Θεοδώρου Στουδίτου, Ὅτι δεῖ μετὰ καθαροῦ συνειδότητος μετέχειν τῶν ἀγιασμάτων, ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἀναληψίμῳ:—
13. Τὸ παραλειπόμενον «ἀφ' ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς» οὐκ ἐστὶν ἀβλέπτημα, ἀλλ' ἐφύμνιον παλαιὸν καὶ ἄρα ἀπλούστερον τοῦ νῦν ψαλλομένου:—
14. Παραδόξως ἀντὶ τῶν τεσσάρων στίχων, ὡς εἴθισται ἐν τοῖς ἀντιφώνοις, ἐνταῦθα ἔχομεν μόνον τρεῖς. Διὸ καὶ προσεθέσαμεν τοὺς ἐλλείποντας στίχους:—
15. Εἰς δὲ τὸ Ἐξαιρέτως, Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον:—
16. Διὰ τὸν κόπον τῆς προηγηθείσης ἀγρυπνίας. Πρόσχευ δ' ὅτι εἰς τὴν ἐνάτην μετὰ τὸν Εὐλογητὸν λέγομεν εὐθὺς τὸ Τρισάγιον ἄτερ τοῦ Βασιλεῦ Οὐράνιε (ὄπερ ἐκ παραδόσεως καὶ αὐθις λέγομεν κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς):—
17. Τοὺς ἐν τῇ λιτῇ τῆς ἑορτῆς:—
18. Ταῦτα ἐκ τῶν αἰνῶν τῆς ἑορτῆς. Τὸ ἐντυπον Πεντηκοστάριον ἔχει ἕτερα εἰς ἧχον β' πρὸς Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σὲ νεκρόν, Λέγει ὁ τὰ σύμπαντα πληρῶν:—
19. Τῇ Πέμπτῃ ἐσπέρας:—
20. Τῆς Πέμπτης τῆς ζ' ἐβδομάδος ἐν τῇ ἀποδόσει:—
21. Καὶ τῆς λιτῆς:—
22. Ὡσαύτως ἐκτὸς τοῦ πολυελέου καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν καθίσματος:—

Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἐβδόμης
Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πάσχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'

Κυριακῆ ἐβδόμη μετὰ τὸ
Πάσχα, τῶν ἁγίων τρια-
κοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ

θεοφόρων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ:~

Ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ, εἰς τὸ Κύριε
ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχως δ' καὶ ψάλλομεν
στιχηρὰ ἀναστάσιμα ἡχ' ἡβ' Νίκην ἔχων
Χριστέ, καὶ τὰ λοιπά. Δόξα, ἡχ' ἡβ' Τὰς
μυστικὰς σήμερον¹. Καὶ νῦν, Τίς μὴ μα-
καρίσει σε². Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς
θεοτόκου ἡχ' ἡβ'³. Στίχον δὲ δ' λέγομεν:
Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ
γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Στίχος β': Ἄχουσον
θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ ὄς σου καὶ
ἐπιλάθου τῷ λαῷ σου καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πα-
τρός σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τῶ
κάλλους σου. Στίχος γ': Τὸ πρόσωπόν σου
λιτανεύουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ. Δόξα,
ἡχ' δ' Τὴν ἐτήσιον μνήμην σήμερον⁴. Καὶ
νῦν, Ἔσ' οἶον βέλει⁵:~

Ὅψὲ σαββάτῳ ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπε-
ρινῷ, γίνεται ἀρτυπνία. Εἰς τὸ Κύριε ἐ-
κέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν
στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς ὁχ' γ', τῆς Ἀ-
ναλήψεως γ' καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων δ'
ἡχ' ἡβ' πρὸς Ἡ ἀλεγνωσμένη. Ἐκ γαστρὸς
ἐτέχθης πρὸ ἑωσφόρος, καὶ δευτεροῦμεν
τὸ δ'. Εἰ δὲ εἰσι δ', πρὸς μίαν. Δόξα, ἡχ'
ἡβ' Τὰς μυστικὰς σήμερον. Καὶ νῦν, ἡχ'
ὁ αὐτὸς Τίς μὴ μακαρίσει σε. Εἴσοδος.
Προκείμενον τῆς ἡμέρας. Καὶ τὰ ἀνα-
γνώσματα. Α', Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα
Ἀκόσας Ἄβραμ ὅτι ἠχημαλώτεται Λώτ.
Τὸ δὲ β', Πευτερονομίου τὸ ἀνάγνωσμα
εἶπε Μωσῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ
Ἴδετε παραδεδωκα. Τὸ γ', Πευτερονομίᾳ
τὸ ἀνάγνωσμα εἶπε Μωσῆς πρὸς τοὺς

υἱοὺς Ἰσραὴλ Ἴδοὺ Κυρίου τῶ Θεοῦ σου.
Εἰς τὴν λιτὴν, τὸ στιχηρὸν τῶ ἁγίου τῆς
Μονῆς. Δόξα, ἡχ' γ' Ἀποστολικῶν παρα-
δόσεων. Καὶ νῦν, τῆς Ἀναλήψεως οἶον
θέλει⁶. Εἰς τὸν γίχον, τῆς ὁχ' γ' ἡβ'.
Καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, ἡχ' δ' Τὴν
ἐτήσιον μνήμην σήμερον. Καὶ νῦν, τῆς
Ἀναλήψεως, εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ' Κύριε τὸ
μυστήριον, τὸ ἀπὸ τῶν αἰώνων. Ἀπο-
λυτικίον ἡχ' ἡδ' Ὑπερδεδοξασμένος εἶ
Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ λέγομεν αὐτὸ
δις⁷. Τὸ δὲ Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, ἅπαξ.
Καὶ ἡ λοιπὴ ἀρχολογία τῆς ἀρτυπνίας:~

Καὶ στιχολογοῦμεν τὰ ς. Μετὰ τὸν
Ἄμωμον τὰ εὐλογητάρια. Ἡ ὑπακοή, οἱ
ἀναβαθμοὶ τῶ ἡχ'ς. Προκείμενον Ἐξέ-
γειρον Κύριε τὴν δυναστείαν σου καὶ ἐλ-
θὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Στίχος: Ὁ ποιμαί-
νων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ
πρόβατον τὸν Ἰωσήφ. Εὐαγγέλιον ἐω-
θινὸν ι' κατὰ Ἰωάννην Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς. Ἀνάστα-
σιν Χριστῶ θεασάμενοι. Ὁ Ν'. Καὶ εὐθύς
οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος τοῦ ἡχ'ς, τῆς
Ἀναλήψεως καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων.
Καὶ ὁ μὲν ἀναστάσιμος εἰς δ'. Ὡσαύτως
καὶ ὁ τῆς Ἀναλήψεως εἰς δ'. Ὁ δὲ τῶν
ἁγίων Πατέρων εἰς γ'. Καταβασία Θεῖω
καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος γνώφω.
Ἄπὸ γ' ς, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἄφ'
ἕκτης τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἐξαποστει-
λάριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῶν ἁγίων
Πατέρων⁸. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ ἀ-
ναστάσιμα δ' καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡχ'
ἡβ' πρὸς Ὀλην ἀποθέμενοι. Ὀλην συγ-
κροτήσαντες. Στίχος δ': Εὐλογητὸς εἶ
Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ
αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου
εἰς τοὺς αἰῶνας. Στίχος β': Συναγάγετε
αὐτῷ τοὺς ὀσίους αὐτῶ, τοὺς διατιθεμένους
τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίαις. Δόξα,
ἡχ' ἡδ' Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορὸς. Καὶ
νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξο-
λογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις. Εἰς τὴν λι-

τὴν στιχηρὸν τῷ ἁγίῳ τῆς Μονῆς. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ ἐωθινόν. Ἦχος ἦβ' *Μετὰ τὴν εἰς Ἄδς κάθοδον*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου καὶ ἐκ τῷ κανόνος τῶν ἁγίων Πατέρων ς γ⁹. Προκείμενον ἦχ' δ' Ὡδὴ τῶν Πατέρων. *Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας*. Στίχος: *Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σε ἀληθινά, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σε ἀληθεῖς*. Ἡ Προῤῥεις τῆς ἡμέρας. *Ἀλληλούϊα ἦχ' δ'*. Θεὸς Θεῶν Κύριος ἐγάλησε καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν, ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν. Στίχος: *Συναγάγετε αὐτῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, τοὺς διατιθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίαις*. *Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας*. Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι*:-

Τῆ Κυριακῇ ἐσπέρας, μετὰ τὸν προοιμακόν, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν τῶν Πατέρων προσόμοια γ', πρὸς *Ἡ ἀπεγνωσμένη*. Καὶ τοῦ μηναιίου γ'. *Δόξα, ἦχ' ἦβ' Τὰς μυστικὰς σήμερον*. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς *Ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια τῶν ἁγίων Πατέρων πρὸς *Ὅλην ἀποθέμενοι*. *Δόξα, ἦχ' γ' Ἀποστολικῶν παραδόσεων*. Καὶ νῦν, ἦχ' ἦβ' *Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγῷ*. Ἀπολυτικὸν ἦχ' ἦδ' *ὑπερδοξασμένος εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν*. *Δόξα καὶ νῦν, Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν*.

Καὶ ἀποδίδεται ἡ τέτων ἑορτή:-

Πεῖ γινώσκειν, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τῷ ἁγίῳ ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς δεσποτικῆς Ἀναλήψεως, γίνεται ἡ τέτου ἀκολουθία μετὰ τῆς ἑορτῆς. Ὁμοίως εἰ τύχοι ἐν τῇ παρουσίᾳ Κυριακῇ γίνεται ἡ ἀκολουθία τῷ ἁγίῳ μετ' αὐτῆς:-

Ψάλλεται δὲ ἡ ἀκολουθία τῆς Ἀναλήψεως ἐν τῇ παρέσῃ ἑβδομάδι μέχρι τῆς Παρασκευῆς. Στίχους δὲ λέγομεν ἐν τοῖς στιχηροῖς: *Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, καὶ Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος, οὓς λέγομεν καὶ εἰς τὸν ὄρθρον*. Ἡ δὲ ἦχ' ὡς σχολάζει:-

Εἶδέναι δὲ χρή, ὅτι τὴν ἀκολουθίαν τῶν καταλαχόντων ἁγίων, τῷ Καββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹⁰:-

Τῆ Πέμπτῃ ἐν ἐσπέρας ψάλλομεν τὴν ἀκολουθίαν ὡς καὶ ἐν τῇ Τετάρτῃ τῆς Ἀναλήψεως, ἐν τῷ ἐσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ εἰς τοὺς αἶνους, ἀπαραλλάκτως:-

Τῆ Παρασκευῇ ἐσπέρας τῆς Πεντηκοστῆς μνήμην ἐπιτελοῦμεν πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν:-

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία πᾶσα καθὼς διετάχθη τῷ Καββάτῳ τῆς Ἀπόκρεως:-

Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸν ὄρθρον καὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν. Προκείμενον νεκρώσιμον. Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον, τῆς ἡμέρας καὶ νεκρώσιμα. Ἀλληλούϊα νεκρώσιμον. Κοινωνικὸν νεκρώσιμον καὶ τὰ λοιπὰ:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΝΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ζήτηι ταῦτα πάντα εἰς τὸν μέγαλον ἐσπερινόν:-
2. Προκρίνομεν τὸ τοῦ ἐντύπου Πεντηκοσταρίου δογματικὸν θεοτοκίον εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον *Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς*:-
3. Προηγείται τὸ ἀ' τῶν ἀποστίχων ἐκ τοῦ μεγάλου ἐσπερινοῦ, *Τὴν Ἀνάστασίν σου Χριστὲ Σωτήρ*. Οὕτως καὶ ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ:-
4. Εὐρηται ὡς Δόξα εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ μεγάλου ἐσπερινοῦ:-

5. Τὸ ὀρθὸν εἶναι *Καὶ νῦν* τῆς ἑορτῆς (τῆς Ἀναλήψεως) οἶον βούλει. Κατάλληλον κρίνομεν ὡς *Καὶ νῦν*, τὸ ἐκ τῆς λιτῆς ἐν ἰδιόμελον τοῦ τετάρτου ἤχου. Ἀπολυτίκια ὡς ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ·—

6. Ψάλλομεν τὸ εἰς ἤχον πλ β' *Κύριε*, τῆς οἰκονομίας πληρώσας τὸ μυστήριον, ὡς ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ·—

7. Ἐὰν δὲν τελεσθῇ ἀγρυπνία, εἰπὲ τὸ ἀναστάσιμον ἀπολυτίκιον πρῶτον·—

8. Ὁρθῶς τὸ ἐντυπον Πεντηκοστάριον προβλέπει ὡς γ' ἕξαποστειλάριον τὸ τῆς Ἀναλήψεως·—

9. Ἦγουν ς' ἐκ τῶν ἀναστασίμων καὶ δ' ἐκ τῆς ς' ὥδῆς τῶν Πατέρων. Κατὰ τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον, οὐχὶ λανθασμένως, ψάλλομεν δ' ἐκ τῶν ἀναστασίμων, δ' ἐκ τῆς γ' ὥδῆς τῆς Ἀναλήψεως (ἐκ τοῦ α' κανόνος) καὶ δ' ἐκ τῆς ς' ὥδῆς τῶν Πατέρων·—

10. Τῆς Παρασκευῆς καὶ τῆς Κυριακῆς·—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς
τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς.

Κεφάλαιον ΝΔ'

Κυριακῆ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, ὡς ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα γ' πρὸς ἡχ' δ' δευτεροῦντες τὸ πρῶτον¹. *Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ' πδ' Ὅτε τὸ Πνεῦμά σε. Εἰς τὸν γίχον, ἰδιόμελα ἡχ' β' εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν. Ἐν τοῖς προφήταις. Ἐν ταῖς αὐλαῖς σε. *Πόξα καὶ νῦν*, *Τριάδα ὁμοόσιον*. Καὶ τὰ λοιπά·—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ εἰς τὴν ἀγρυπνίαν, μετὰ τὴν ἡμέραν εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς γ' πρώτους δευτεροῦντες τὸ ἐν. Εἶτα τοὺς ε' δευτέρους καὶ δευτεροῦμεν τὸ δ'. Ἦχος δ' Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν. *Γλώσσαις ἄλλογενῶν. Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα. Ἦχος β' εἶδομεν τὸ φῶς. Ἐν τοῖς προφήταις. Ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑμνήσω σε. Ἐν ταῖς αὐλαῖς σε, Κύριε. Τριάδα ὁμοόσιον. Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ' πδ' *Δεῦτε λαοί, τὴν τρισυπόστατον Θεότητα. Εἴσοδος. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Ἀριθμῶν τὸ ἀνάγνωσμα εἶπε Κύριος πρὸς Ἰωσήφ Συνάγαγε μοι. Προφητείας Ἰωὴλ τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος. Τὰ τέκνα Σιών. Προφητείας Ἰεζεκιὴλ τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος. Λήψομαι ὑμᾶς. Εἰς τὴν λιτὴν τοὺς γ' δευτέρους. Πόξα, ἡχ' βαρὺς *Παράκλητον ἔχοντες*³. *Καὶ νῦν*, ἡχ' πδ' Ὅτε τὸ Πνεῦμά σε κατέπεμφας. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἡχ' πβ' Ἄγνοοῦντα τὰ ἔθνη. Στίχος: *Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκρίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Ἦχος ὁ αὐτὸς Κύριε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Στίχος: Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σε καὶ τὸ πνεῦμά σε τὸ Ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμῶ. Βασιλεῦ ἑράνιε, Παράκλητε τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας. Πόξα καὶ νῦν*, ἡχ'*

ἡδ' Γλῶσσαι ποτε συνεχύθησαν. Ἄπο-
λυτίκιον ἡχ' ἡδ' Εὐλογητὸς εἰ Χριστέ. Ἐκ
γ'. Εἶθ' οὕτως ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων.
Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὰς Πράξεις:—

Εἰς τὸν ὄρθρον στιχολογοῦμεν ἡχ' δύο
καὶ τὸν πολυέλεον. Καὶ λέγομεν ἡχ' τῆς
έορτῆς. Ἀναγινώσκομεν δὲ λόγον τῷ Θε-
ολόγῳ. *Περὶ τῆς έορτῆς βραχεία φιλο-
σοφήσωμεν*⁴. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ πρῶτον
ἀντίφωνον τοῦ δ' ἡχῳ. Προκείμενον ἡχ' δ'
*Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει
με ἐν γῆ εὐθείᾳ*. Στίχος: *Κύριε εἰσάκουσον
τῆς προσευχῆς μου, ἐνώπιον τὴν δέησίν
μου. Τὸ Πᾶσα πνοή*. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν
γ', κατὰ Ἰωάννην Ὀῦσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ. Τέλος ἄν τινων κρατεῖτε τὰς ἀ-
μαρτίας κεκράτηνται. Ἀνάστασιν Χριστοῦ
οὐ λέγομεν. Ὁ Πεντηκοστὸς καὶ τὸ ἰδι-
όμελον ἡχ' ἡβ' *Βασιλεῦ οὐράνιε, Παρά-
κλητε*. Οἱ κανόνες, δύο. Τοῦ κυρ Κοσμᾶ
ἡχ' βαρὺς καὶ τῷ Ἰωάννῳ τοῦ ἐπικεκλη-
μένου Ἄρκλα, ἡχ' δ'. Τοὺς εἰρμούς ἀνά
δύο καὶ τὰ πῶ ἀνά δ⁵. Εἶθ' οὕτως τοὺς
εἰρμούς πάλιν οἱ δύο χοροί, πρὸς μίαν.
Προηγεῖται δὲ ὁ βαρὺς. Ἄπο γ' ς, ἡχ' τῆς
έορτῆς. Ἄβ' ἕκτης τὸ κοντάκιον ἡχ' ἡδ'
*Ὅτε καταβάς τὰς γλώσσας συνέχεε, διε-
μέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος*. Ἐξαποστειλά-
ριον πρὸς Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις. Τὸ
Πανάγιον Πνεῦμα, δις καὶ τὸ Φῶς ὁ Πα-
τήρ, Φῶς ὁ Λόγος, ἅπαξ. Εἰς τοὺς αἴνευς,
Πᾶσα πνοή ἡχ' δ', στιχηρὰ δ', δευτερῶν-
τες τὸ πρῶτον⁶. *Παράδοξα σήμερον*. Τὸ
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἦν μὲν αἰεί. Τὸ Πνεῦμα
τὸ Ἅγιον, φῶς καὶ ζωή. *Πόξα καὶ νῦν,*
ἡχ' ἡβ' Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε. Πο-
ξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις⁷:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ψάλλομεν τὰ
παρόντα ἀντίφωνα:—

Ἀντίφωνον δ', ἡχ' β'.

Στίχος δ': *Οἱ ὄργανοι διηγούνται δό-
ξαν Θεῷ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀν-
αφέλλει τὸ στερέωμα*.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Ὡς
σῶσον ἡμᾶς:—

Στίχος β': *Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται
ῥῆμα καὶ νύξ νυκτὶ ἀναφέλλει γνώσιν*.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:—

Στίχος γ': *Οὐκ εἰσι λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι,
ῶν ὄχι ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν*.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:—

Στίχος δ': *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν
ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς
οἰκῆμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν*.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:—

Πόξα, καὶ νῦν, Ταῖς πρεσβείαις τῆς
Θεοτόκου:—

Ἀντίφωνον β', ἡχ' β'.

Στίχος δ': *Ἐπακούσαι σου Κύριος ἐν
ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαι σε τὸ ὄνο-
μα τῷ Θεῷ Ἰακώβ*.

Ὡσον ἡμᾶς, Παράκλητε ἀγαθέ, ψάλ-
λοντάς σοι, ἀλληλουῖα:—

Στίχος β': *Ἐξαποστεῖλαί σοι βοήθειαν
ἐξ ἁγίου καὶ ἐκ Σιών ἀντιλάβοιτό σε*.

Ὡσον ἡμᾶς, Παράκλητε ἀγαθέ:—

Στίχος γ': *Ἰβνησοθεῖη πάσης θυσίας
σου καὶ τὸ ὄλοκαύτωμά σε πιανάτω⁸*.

Ὡσον ἡμᾶς, Παράκλητε ἀγαθέ:—

Στίχος δ': *Δώη σοι Κύριος κατὰ τὴν
καρδίαν σου καὶ πᾶσαν τὴν βουλὴν σε
πληρῶσαι*.

Ὡσον ἡμᾶς, Παράκλητε ἀγαθέ:—

Πόξα καὶ νῦν, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ
Λόγος τῷ Θεῷ:—

Ἀντίφωνον γ', ἡχ' ἡδ'.

Στίχος δ': *Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου
εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπὶ τῷ
σωτηρίῳ σε ἀγαλλιάσεται σφόδρα*.

Εὐλογητὸς εἰ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ
πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς:—

Στίχος β': *Τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας
αὐτῷ ἔδωκας αὐτῷ καὶ τὴν θέλησιν τῶν
χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν*.

Εὐλογητὸς εἰ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν:—

Στίχος γ': *Ὅτι προσέφθασας αὐτὸν ἐν*

εὐλογίας χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ στέφανον ἐκ λίθων τιμίων.

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν·

Στίχος δ': Ζωὴν ἠτήσατό σε, καὶ ἔδωκας αὐτῷ μακρότητα ἡμερῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν·

Εἰσοδικόν· Ὑψώθητι, Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου, ἄσομεν καὶ ψαλῶμεν τὰς δυναστείας σου. Ὡσον ἡμᾶς, Παράκλητε ἀγαθέ, ψάλλοντάς σοι ἀλληλουϊά·-

Τὸ ἀπολυτικίον Εὐλογητὸς εἶ Χριστέ.

Πόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον. Ἄντι δὲ

Τρισαγίς, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον τῷ Ἀποστόλου Ἡχ' Ἰδ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναφέλλει τὸ στερέωμα. Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα· Ἐν τῷ συμπληρῶσαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς⁹. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην· Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς. Κοινωνικὸν Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὀδηγήσει με, ἐν γῇ εὐθείᾳ¹⁰·-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὰ πρῶτα τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ, Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν καὶ πάντα τὰ ἐπίλοιπα εὐρήσεις ἐκεῖ. Τὸ δοξαστικὸν εἰς τὴν λιτὴν, τὰ ἀπόστιχα ἐν τοῖς στιχηροῖς (τὰ τοῦ β' ἤχου)·-

2. Τοῦ α' καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου (Μακάριος ἀνὴρ), ὄλου·-

3. Τοῦτο ἐξέπεσεν ἐκ τῆς λιτῆς, ὑπάρχει ὁμοῦς ὡς δοξαστικὸν τῶν στιχηρῶν τῷ ἑσπέρας τῆς Πέμπτης μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον ὡς Δόξα καὶ νῦν ἔχει τὸ ἐπόμενον, Ὅτε τὸ Πνεῦμά σου·-

4. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος μὰ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, οὗ ἡ ἀρχὴ Περί τῆς ἐορτῆς βραχέα φιλοσοφήσωμεν. Πλὴν πᾶν ἄλλο ἢ «βραχέως φιλοσοφεῖ». Εἶναι ἐκ τῶν μακροσκελεστέρων λόγων τοῦ ἱεροῦ Πατρός·-

5. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον καθορίζει λεπτομερέστερον τὰ τῶν κανόνων: Ὁ τοῦ βαρέος ἤχου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ ὁ τοῦ τετάρτου μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ζ'. Σύνολον ἤγουν ιδ'·-

6. Τὸ ἰσχυὸν Πεντηκοστάριον διατάττει ἵνα ψαλῶσι τὰ στιχηρὰ ταῦτα εἰς ζ', δευτεροῦντες αὐτά·-

7. Μετὰ τὴν α' ὥραν ἢ θ' (9) Μικρὰ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Περί τῆς Καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ταπεινοῦ Εὐπρεπιανοῦ·-

8. Τὸ ἐν χρήσει Πεντηκοστάριον προβλέπει τρεῖς μόνον στίχους εἰς τὸ β' ἀντίφωνον, ὅπερ ἄτοπον. Ἀνάγκη, λοιπόν, ἀδήριτος ἵνα προστεθῇ καὶ τέταρτος στίχος εἰς τὸ προαναφερθὲν β' ἀντίφωνον. Καὶ ὁ στίχος οὗτος εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἀναφερόμενος: Δῶη σοι Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου πληρῶσαι·-

9. Τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ἐκ παραδρομῆς προφανῶς, παραλείπει τοὺς στίχους τοῦ ἀλληλουϊαρίου. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐξῆς:

Ἦχος α' Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Στίχος β': Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν γῆν, εἶδε πάντα τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων·-

10. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως, Μὴ τῆς φθορᾶς. Ἐντὶ τοῦ Εἶδομεν τὸ φῶς, Εὐλόγητός εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Εἰς τὰς σλαβικὰς ἐκκλησίας κληρὸς καὶ λαὸς κρατοῦν τὴν σήμερον λευκὰ ρόδα. Ἡ τοιαύτη συνήθεια ἐξέπεσεν εἰς ἡμᾶς. Ἐμεινεν ὁμως ὡς ἀμυδρά τις ἀνάμνησις ἡ ὀνομασία τοῦ Πεντηκοσταρίου ὡς «Τριωδίου τῶν Ῥόδων»—

Εἶδησις τῆς γονυκλισίας τῇ Κυριακῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ'

Τῇ αὐτῇ Κυριακῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ἐσπέρας, σημαίνει τα-

χύτερον¹ διὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς γονυκλισίας. Καὶ λέγομεν τὸν συνήθη ψαλμόν². Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τοὺς γ' τετάρτους Παράδοξα σήμερον καὶ τὰ λοιπά, δευτεροῦντες αὐτά. Δόξα καὶ νῦν, **Ἡ**χ ἡβ Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε. Καὶ ἀλλάσσει ὁ ἱερεὺς τὴν στολὴν αὐτῶ³. Εἴσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον **Ἡ**χ βαρὺς Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ Θεός, ὁ ποιῶν Θαυμασία μόνος. Στίχος δ': Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δυνάμιν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ. Στίχος β': Καὶ εἶπα νῦν ἠρξάμην, αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Στίχος γ': Ἐμνήσθην τῶν ἔργων Κυρίε, ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν Θαυμασίων σου. Καὶ εὐθὺς ὁ ἱερεὺς Ἔτι καὶ ἔτι κλίναντες τὰ γόνατα τῷ Κυρίε δεηθῶμεν. Καὶ πάντων κλινόντων τὸ γόνυ ὄντων ἀσκεπῶν ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην ἀπὸ τοῦ Βήματος⁴ μεγαλοφώνως Ἄχραντε, ἀμίαντε, ἀναρχε. Ἐπισυνάπτει δὲ καὶ τὴν εὐχὴν Εὐλόγητός εἶ Δέσποτα παντοκράτωρ. Μετὰ τὸ πέρας ταύτης λέγει Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον καὶ

διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Σὸν γάρ ἐστι τὸ ἐλεεῖν. Εἶτα τὸ εἶπωμεν πάντες ἐξ ὅλης ψυχῆς. Κύριε παντοκράτωρ καὶ τὰ λοιπά. Εἶθ' οὕτως πάλιν ὁ ἱερεὺς Ἔτι καὶ ἔτι κλίναντες τὰ γόνατα, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Καὶ πάντων κλινόντων τὸ γόνυ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς τὴν β' εὐχὴν μεγαλοφώνως Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐπισυνάπτει δὲ καὶ ταύτην Κύριε, Κύριε, ὁ ρυσάμενος ἡμᾶς. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ἐκφώνησις Εὐδοκία καὶ ἀγαθότητι τῷ μονογενοῦς σὺ Υἱῶ. Εἶτα τὸ Καταξίωσον Κύριε. Καὶ εὐθὺς ὁ ἱερεὺς Ἔτι καὶ ἔτι κλίναντες τὰ γόνατα τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Καὶ πάντων κλινόντων τὰ γόνατα⁵, ἀναγινώσκειται ἡ τρίτη εὐχὴ παρὰ τῷ ἱερέως μεγαλοφώνως Ἡ ἀενάως βρύδσα ζωτικὴ καὶ φωτιστικὴ πηγὴ. Ἐπισυνάπτει δὲ καὶ ταύτην τὴν εὐχὴν Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ αἰώνιος⁶. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον καὶ διαφύλαξον. Σὺ γὰρ εἶ ἡ ἀνάπαυσις τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν. Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέησιν ἡμῶν, καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν εἶη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου, εὐθὺς τὰ στιχηρὰ τῷ γίχῳ οἱ δύο χοροί. Ἦχος γ' Ἦν εἰς σημεῖον τοῖς πᾶσιν, ἐμφανῶς αἱ γλῶσσαι γεγόνασιν. Στίχος: Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός. Ἦν τὸ Παράκλητον Πνεῦμα. Στίχος: Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου. Ἦν περιβάλλοντα κράτος. Δόξα καὶ νῦν, **Ἡ**χ ἡδ Λεῦτε λαοὶ τὴν τρισυπόστατον Θεότητα προσκυνήσωμεν. Τὸ Ἦν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον. Ἀπο-

λυτίκιον Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν⁷. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις⁸:-

Τῆ Πευτέρᾳ τῷ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸν ὄρθρον ἢ συνήθης ἕως καὶ οἱ δύο κανόνες τῆς ἑορτῆς. Ὁ βαρὺς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἦ' καὶ ὁ δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Καταβασία Θεῖω καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος γνόφω⁹, ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Πηναῖον γὰρ οὐ ψάλλεται. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐξαποστειλάρια. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς δευτέρους. *Πόξα καὶ νῦν, Γλῶσσαι ποτε συνεχύθησαν. Ποξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις*:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἑορτῆς ς' γ' καὶ γ'¹⁰. Εἰσοδικόν Ἰψώθητι Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου ἄσομεν καὶ ψαλοῦμεν τὰς δυναστείας σου:-

Τὸ ρῥῶ Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ κοντάκιον Ὅτε καταβάς τὰς γλῶσσας συνέχεε. Τὸ Τρισάγιον¹¹. Προκείμενον ρῥῶ ἢβ Cῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποιμανὸν αὐτοὺς καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος. Στίχος: *Πρὸς σὲ Κύριε κεκράξομαι ὁ Θεὸς μου, μὴ παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁμοιωθῆσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους Ἀδελφοί, ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖ-*

τε. Ἀλληλούϊα ρῥῶ β'. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἐλέος σου. Στίχος: *Μὴ ἀπορρίψης με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς*¹²:-

Πεῖ γινώσκειν, ὅτι τὴν ἑβδομάδα ταύτην πᾶσαν εἰς τὸ λυχνικόν, ψάλλονται ἐν πρώτοις εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Εἴθ' οὕτως εἰς τὸ μνηναῖον τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς. Ἡ γὰρ ὁρῶ σχολάζει:-

Εἰς δὲ τοὺς ὄρθρους ψάλλομεν κανόνα ἓνα παρ' ἓνα τῆς ἑορτῆς εἰς γ'. Καὶ δευτεροῦμεν τοὺς εἰρμούς. Καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου εἰς δ' μέχρι τῆς Παρασκευῆς. Ἐν ἧ' εἰς τὸ λυχνικόν γίνεται ἡ συνήθης ἀκολουθία πᾶσα τῆς ἑορτῆς. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸν ὄρθρον ἦτοι τῷ Cαββάτῳ καὶ ἀποδίδεται ἡ ἑορτή:-

Τὴν δὲ ἀκολουθίαν τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίου¹³ ψάλλομεν ἐν τοῖς ἀποδείπνοις¹⁴:-

Τῇ αὐτῇ Πευτέρᾳ¹⁵ εἰς τὴν Λειτουργίαν ἡ ἀκολουθία πᾶσα τῆς ἑορτῆς¹⁶:-

Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ ἑβδομάς αὕτη τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς λελυμένη ἐστὶν ἀποτυροῦ, ἰχθύος, οἴνου καὶ ἐλαίου¹⁷. Σχολάζουσι δὲ καὶ τὰ μεσῶρια τῶν ὥρων καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ψαλλόμενος κανὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου:-

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀρχόμεθα ὀλίγον ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους, οὐχὶ πλέον τοῦ διώρου. Ὅμως ἡ ἐπισύναψις τοῦ ἑσπερινοῦ τούτου εἰς τὸ τέλος τῆς θ. Λειτουργίας, ὅπερ προβλέπει τὸ ἐν ἰσχύι τυπικόν, εἰς οὐδὲν τῶν παλαιῶν τυπικῶν μαρτυρεῖται. Αὐθαίρετός ἐστι μετάθεσις «κατ' οἰκονομίαν» διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ Ναούς, ἀλλὰ καὶ κοπιώδης εἶναι καὶ τοὺς «πιστοὺς» παροτρύνει εἰς περιφρόνησιν τῆς θ. Λειτουργίας καὶ προσέλευσιν πολὺ ἀργότερον τοῦ συνήθους, διὰ τὴν «γονατιστήν». Πρόσχετος προσέτι ὅτι καὶ αἱ εὐχαὶ προϋποθέτουν ἑσπέραν καὶ οὐχὶ πρῶϊαν. Ἄρα ἔχομεν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις, ἀθέτησιν τῆς «λογικῆς λατρείας». Αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ κατακολουθήτησαν:-

2. Ἦγουν τὸν προοιμιακὸν ψαλμόν:-

3. Πᾶσαν (τὴν λευκὴν) στολὴν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ μόνον ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον:—

4. Ὅρων κατ' ἀνατολὰς καὶ οὐχὶ ἔξω τοῦ Βήματος καὶ ὄρων πρὸς δυσμὰς ὡς κακῶς ποιοῦσιν ἱερεῖς πολλοὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Αἱ εὐχαὶ ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα καὶ προσευχόμενοι στρεφόμεθα κατ' ἀνατολὰς. Τὸ γὰρ κατ' ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχὴν ἐξ ἀποστολικῆς ἔχομεν παραδόσεως (ὄρα Μ. Βασιλείου, Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Κεφ. κζ'):—

5. Ἐν τισὶ χωρίοις οἱ πιστοὶ κλίνουσι τὰ γόνατα ἐπὶ κλάδων ἐλαίας ἢ καρυᾶς, χρησιμοποιοῦντες εἶτα τὰ φύλλα αὐτῶν πρὸς θυμιάσιν τῶν οἴκων των (κάπνισμα κατὰ Κυπρίου) ἢ πρὸς διαφύλαξιν τῶν μαλλίνων ἀπὸ τοῦ σήτος (τοῦ σκώρου):—

6. Τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον ἐπισυνάπτει καὶ τὴν τοῦ μεγάλου ἀποδείπνου εὐχὴν Ὁ Θεὸς ὁ Μέγας καὶ Ὑψιστος:—

7. Ὅπερ φάλλεται ἐκ τρίτου:—

8. Ἡ ἐν τῷ ἰσχύοντι Πεντηκοσταρίῳ κειμένη, Ὁ ἐκ τῶν Πατρικῶν κόλπων:—

9. Αἱ καταβασαὶ διπλαῖ καὶ οὐχὶ μόνον αἱ ἱαμβικαί:—

10. Δ' ἐκ τῆς γ' ὠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ βαρέος ἤχου καὶ δ' ἐκ τῆς ε' ὠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ τετάρτου ἤχου:—

11. Πρόκειται περὶ λάθους. Τὸ ὀρθὸν εἶναι Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, ὅπερ διατάττει καὶ τὸ ἰσχύον τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καὶ τὸ ἔντυπον Πεντηκοστάριον προβλέπει Τρισάγιον. Ὅμως εἰς πάσας τὰς ἐπομένους δεσποτικῶν ἑορτῶν (Χριστουγέννων, Θεοφανείων) ψάλλομεν Ὅσοι εἰς Χριστόν:—

12. Κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη Κοινωνικὸν λέγομεν «Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀφ' ἡμῶν δεόμεθα φιλόνηρωπε» ὅπερ ἀποτελεῖ ἐπεξεργασίαν τοῦ β' ἡμιστιχίου τοῦ ιγ' στίχου τοῦ ν' ψαλμοῦ. Εἰς τὸ Ἐξαιρέτως, Χαίροις ἄνασσα. Εἰς τὸ Σῶσον ὁ Θεός, τὸ Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν, Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν:—

13. Τοῦ Σαββάτου μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν:—

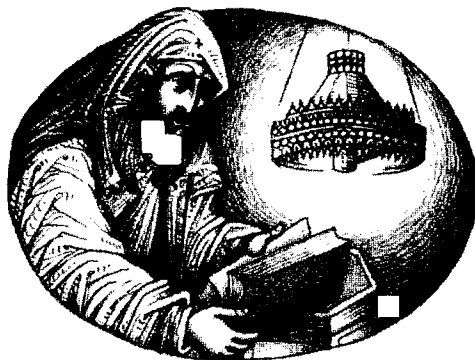
14. Τῆς Παρασκευῆς ἐσπέρας:—

15. Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δηλονότι:—

16. Ὅποτε δικαιολογεῖται ἡ ψαλμωδία ἀντιφώνων καὶ τοῦ Ὅσοι εἰς Χριστόν:—

17. Καὶ ὦων. Τοῖς δὲ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ κρέατος.

Ἡ κατάλυσις αὕτη ἔχει βαθεῖας τὰς ρίζας εἰς τὴν πολιὰν πρωτοχριστιανικὴν ἐποχὴν «Μετὰ οὖν τὸ ἑορτάσαι ὑμᾶς τὴν Πεντηκοστὴν ἑορτάσατε μίαν ἑβδομάδα καὶ μετ' ἐκείνην νηστεύσατε μίαν· δίκαιον γὰρ καὶ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ ἐκ Θεοῦ δωρεᾷ καὶ νηστεῦσαι μετὰ τὴν ἄνεσιν» (Διαταγαὶ Ἀποστόλων Ε', 20, 14):—

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς
τῶν ἁγίων Πάντων.

Κεφαλαίον ΝΓ΄

Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων, ὁπὲρ Καθβάτω¹ ἐν τῇ ἀρτυνίᾳ, ψάλλομεν ὡς συνήθως τὸν (προομιμαχόν) ψαλμὸν καὶ τὸ (Δ΄) 18. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῆς 18^α 18^β 18^γ καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῶν ἁγίων Πάντων δ' 18^α 18^β πρὸς Ὁλην ἀποθέμενοι. Οἱ πνευματορρήτορες. Δόξα, 18^α 18^β Μαρτύρων Δεῖος χορός. Καὶ νῦν, 18^α 18^β Ὁ Βασιλεὺς τῶν ὄργων. Εἴσοδος, τὸ Φῶς Ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα. Προφητείας Ἡσαΐδ τὸ ἀνάγνωσμα Τάδε λέγει Κύριος· Πάντα τὰ ἔθνη. Σοφίας Κορομῶντος τὸ ἀνάγνωσμα Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ. Σοφίας Κορομῶντος τὸ ἀνάγνωσμα Δικαιοὶ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι. Εἰς τὴν λιτήν, ὡς συνήθως τὸ στιχηρὸν τῷ ἁγίῳ τῆς Μονῆς καὶ τῶν ἁγίων Πάντων, τοὺς πρώτους καὶ τὸν β². Δόξα, 18^α 18^β Τῇ νῦν πανηγύρει συνδράμωμεν οἱ πιστοί. Καὶ νῦν, 18^α ὁ αὐτὸς Μᾶος καὶ πύλη ὑπάρχεις. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν τῆς 18^α 18^β 18^γ καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, 18^α 18^β Δεῦτε πιστοὶ σήμερον. Καὶ νῦν, 18^α 18^β ὁ αὐτὸς Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς με Πάναγνε. Τροπᾶριον 18^α 18^β Ἐξ ὕψους κατήλθες. Δόξα, τῶν ἁγίων, 18^α δ' Τῶν ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου. Καὶ νῦν, 18^α ἡ τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Καὶ ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων. Καὶ γίνεται ἀνάγνωσις³ εἰς τὰς ζ' καθολικὰς ἐπιστολάς. Ἄπο γὰρ ταύτης τῆς Κυριακῆς, ἀρχόμεθα αὐτῶν καὶ τῶν ἰδ' ἐπιστολῶν τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ, σὺν τῇ Ἀποκαλύψει τοῦ Ἰωάννου, ἅπερ καὶ ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς ἀρτυνίαις

κατὰ τὴν Δ' ἀνάγνωσιν μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Τῇ δὲ Πεντηκοστῇ ὅλη, ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὡς προδεδήλωται:—

Ἄπο δὲ ταύτης τῆς ἀρτυνίας ἀρχόμεθα ἀναγινώσκειν τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῷ Χρυσοστόμῳ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀπὸ τοῦ γ' ⁴ λόγῳ τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. Τοὺς γὰρ ὀπισθεν ἀναγινώσκομεν τὸ δωδεκαήμερον⁵. Πι' ὄλου δὲ τοῦ Ἄγούστου πληροῦμεν αὐτὰ τὰ δύο τῆς ἐρμηνείας βιβλία⁶:—

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος 18^α, Ἐξ ὕψους κατήλθες⁷. Δόξα, Τῶν ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ. Καὶ νῦν, 18^α τὸ Δ' τῷ αὐτοῦ ἤχῳ. Καὶ ἡ συνήθης 18^α καὶ τὰ 18^α. Οἱ ἀναβαθμοί, προκείμενον 18^α 18^β Βασιλεύσει Κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ Θεὸς σε βιών εἰς γενεάν καὶ γενεάν. Στίχος: Αἶνει ἡ ψυχὴ με τὸν Κύριον, αἶνεσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ με ψαλῷ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. Τὸ Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν Δ'. Ἄπο γὰρ τῆς σήμερον ἀναγινώσκονται τὰ ἐωθινὰ εὐαγγέλια. Ο Π' καὶ οἱ κανόνες τῆς 18^α. Ὁ ἀναστάσιμος καὶ τῆς Θεοτόκε εἰς ἡ' καὶ τῶν ἁγίων Πάντων εἰς γ', 18^α 18^β πρὸς Ἀρματηλάτην Φαραώ. Τῶν σῶν ἁγίων ἀνυμνῶν. Καταβασία Ἀνοιξίω τὸ στόμα μου. Ἄπο γ' 18^α, 18^β. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον 18^α 18^β Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως. Ἐξαποστειλᾶριον ἀναστάσιμον καὶ τῶν ἁγίων. Εἰς τοὺς αἴνους στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν καὶ τῶν ἁγίων Πάντων προσόμοια γ' 18^α δ' πρὸς Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν. Τοὺς ἁγίους ὁ Κύριος. Καὶ μετὰ τὴν πλήρωσιν τῶν αἰνῶν. Στίχος Δ': Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. Στίχος β': Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Δόξα, τὸ στιχηρὸν ἐωθινόν, τὸ πρῶτον, 18^α πρῶτος Εἰς τὸ ὄρος τοῖς μαθηταῖς ἐπειγομένοις. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη

καὶ ἀπόλυσις. Καὶ ἡ συνήθης λιτή. Πρό-
ξα, ἢβ ἢβ Ἀπόστολοι, προφῆται καὶ
μάρτυρες⁸. Καὶ νῦν, Σ:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ
τοῦ κανόνος Ϝ γ' καὶ Ϝ⁹. Προκείμενον
ἢχ δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις
αὐτῷ. Στίχος: Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε
τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ. Ὁ
Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους: Ἀδελφοί, οἱ
ἅγιοι πάντες διὰ πίστεως. Ἀλληλούϊα ἢχ

δ'. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος
εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν
θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Στί-
χος: Πολλὰ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ
ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτούς ὁ Κύ-
ριος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον. Εἶπεν
ὁ Κύριος· πᾶς ὅστις ὁμολογήσει. Κοι-
νωνικὸν Βινεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν
σύρανῶν, καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον
ἔσονται δίκαιοι, ἀλληλούϊα:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Προηγείται ὁ μικρὸς ἔσπερινὸς κατὰ τὴν ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ τάξιν:-
2. Ὁ β' ἦχος ἐξέπεσεν. Υπάρχουν ὅμως τὰ τρία τοῦ α' ἦχου:-
3. Ἀρίστη ἀνάγνωσις ἐστὶν καὶ τὸ Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Πάντας, τοὺς ἐν ὅλῳ
τῷ κόσμῳ μαρτυρήσαντας, οὗ ἡ ἀρχή· Ἐξ οὗ τὴν ἱεράν πανήγυριν τῆς πεντηκοστῆς
ἐπετελέσαμεν, οὕτω παρήλθεν ἡμερῶν ἑπτὰ ἀριθμὸς, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου:-
4. Ἡ ιγ' ὁμιλία ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Δ', 1 τοῦ Ματθαίου «Τότε ἀνήχθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν
ἐρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου»:-
5. Εἰς τὰς α'-ιβ' ὁμιλίαις (Ματθαίου Α'-Γ' 17) περιγράφονται καὶ ἐρμηνεύονται τὰ γε-
γονότα τῆς Θείας Οἰκονομίας ἀπὸ τῆς Γεννήσεως ἕως τῆς Βαπτίσεως διὸ καὶ ἀνα-
γινώσκονται κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἁγίου δωδεκαημέρου.
Σημεῖωσαι δ' ὅτι αἱ ἐρμηνευτικαὶ ὁμιλίαι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν Ματθαῖον
συμποσοῦνται εἰς ια' (91):-
6. Ὡς πολλάκις προεγράψαμεν, τὰ χειρόγραφα περιεῖχον ὠρισμένον ἀριθμὸν πατε-
ρικῶν λόγων συνεσταχωμένων. Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν ἀπετέλει ἐν βιβλίον. Σειρὰ αὐτῶν
ἀπετέλουν τὰ βιβλία, α', β' κ.λπ.:-
7. Ὅπερ ψάλλομεν δις:-
8. Τοῦτο ἐξέπεσε:-
9. Προηγούνται δ' ἀναστάσιμοι μακαρισμοὶ τοῦ πλ δ' ἦχου, ὁπότε ἀνέρχονται εἰς ιβ'
(ἀπὸ τοῦ Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι), ἢ ε' ἀναστάσιμοι καὶ δ' ἐκ τῆς γ' ὥδης τοῦ
κανόνος τῶν ἁγίων Πάντων:-

Εἰδησις τοῦ τύπου τῆς νηστείας
τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ'

Τῆ δὲ Δευτέρα μετὰ τὴν
μνήμην τῶν ἁγίων Πάν-
των, ἀρχόμεθα τῆς νη-
στείας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων¹.

Καὶ ὅ-
τε ἐστὶν ἀλληλῖα, ποιῶμεν μετανοίας κα-
τὰ τὸν τύπον τῆς Π. Τεσσαρακοστῆς:-

Εἰς δὲ τὴν αὐτῆς τοῦ ὄρθρου λέγομεν
ἡ δύο κατὰ τὸ σύνηδες. Κανόνες τῆς
ὡρῆς τῶ ἡχρ β' καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν
ἀγίου. Εἰς δὲ τὸν ἑσπερινὸν ἡ ἓν. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα ψάλλομεν στιχηρὰ τῶ
μηναῖς καὶ εἰς τὸν γίχον τῆς ὡρῆς:-

Πεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ ἀγία ταύ-
τη νηστεία, ὁσάκις ἂν τύχη ἀλληλοῦια,
ἐν ἡμέρα β' ἢ δ' ἢ Παρασκευῇ ποιουῖμεν
ἐννάτας καὶ ἅπαξ ἐσθίομεν τῆς ἡμέρας,
ἦγουν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶ ἑσπερινού:-

Ὅτε ἔν ἐστι Θεὸς Κύριος, ἐσθίομεν
δὶς τῆς ἡμέρας, ὅτε ἐστὶ δηλονότι Τρίτη
ἢ Πέμπτη. Δευτέρα γὰρ καὶ Τετάρτη καὶ
Παρασκευῇ εἰ καὶ Θεὸς Κύριος τύχοι, Ἧ
ποιῶμεν, εἰ μήπως ἐστὶν δοξολογία. Πλὴν
τὸ πᾶν ἐν διακρίσει τῶ προεσῶτός ἐστι²:-

Τῆ Δευτέρα εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὴν μνή-
μην τῶν ἁγίων Πάντων, εἰ οὐκ ἐστὶν ἑορ-
τάσιμος ἅγιος, ψάλλομεν ἀλληλοῦια εἰς
τὸν ἡχρ καὶ τὰ τριαδικὰ τῶ ἡχρ. Στιχο-
λογοῦνται δὲ τὰ ἡχρ τῆς ὡρῆς. Κανόνες
τῆς ὡρῆς οἱ β' καὶ τῶ μηναιῖο εἰς δ'. Στί-
χους δὲ κρατοῦμεν ἰβ', ἄνευ τοῦ Δόξα
καὶ νῦν. Ἀναγινώσκομεν δὲ εἰς τὸ κατὰ
Πατθαῖον ἢ εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπι-
στολὴν ἢ ὅπρ δόξη τῶ προεσῶτι. Ἀπὸ
γ' ς, ἡ τοῦ μηναιῖο. Ἀφ' ἑκτῆς τὸ μαρ-
τυρικόν. Ἐξαποστειλάριον τὸ φωταγω-
γικόν. Εἰς τοὺς αἴνυς γίχους ὃ λέγομεν,
ἀλλ' εἰς τὰ ἀπόστιχα τῆς ὡρῆς. Δόξα καὶ

νῦν, ἦ. Καὶ ἡ πρώτη ὡρα συνημμένη ὡς
σύνηδες. Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον τῆς φωνῆς
μου λιτῶς. Καὶ τὰ λοιπά. Τὸ Κύριε ἐλέ-
ησον μ'. Αἱ μεγάλαι μετάνοια (γ') καὶ αἱ
μικραὶ ἰβ'. Εἶτα ἡ Κατήχησις τῶ Στεδί-
του³, ἡ εὐχὴ καὶ ἀπόλυσις:-

Εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς δευτέρας ὡρας
σημαίνει τὸ μικρόν. Καὶ συναγόμεθα ἐν
τῶ νάρθηκι, ψάλλοντες τὴν τρίτην ὡραν
τρίψαλμον. Κύριε ὁ τὸ Πανάγιόν σου
Πνεῦμα, λιτῶς καὶ οὐ μετ' ἤχου. Τὸ ἦ
Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή. Κύ-
ριος ὁ Θεὸς εὐλογητός. Τρισάγιον καὶ τὰ
τῶ. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Αἱ τρεῖς με-
γάλαι μετάνοια καὶ αἱ ἰβ'. Συνημμένως
δὲ ψάλλομεν καὶ τὴν γ' ὡραν. Καὶ αὐ-
τὴν τρίψαλμον. Ὁ ἐν ἑκτη ἡμέρᾳ τε καὶ
ὡρα, λιτῶς. Καὶ τὰ λοιπά. Αἱ τρεῖς με-
γάλαι μετάνοια καὶ αἱ ἰβ'. Εὐχὴ καὶ ἀ-
πόλυσις. Εὐθύς δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν
σημαίνει τὸ μέγα:-

Καὶ ἀρχόμεθα τῆς Λειτουργίας, προ-
ετοιμασθέντος ἤδη τοῦ τε ιερέως καὶ τῶ
διακόνου. Τὰ τυπικὰ ὡς σύνηδες. Οἱ μα-
καρισμοὶ τῆς ἡμέρας. Προκείμενον τῆς
ἡμέρας. Εἰ ὅκ ἐστὶν ἑορταζόμενος ἅγιος,
τῆ Δευτέρα τῶν Ἀσωμάτων, ὁμοίως τῆ
Τρίτη τοῦ Προδρόμου, τῆ Τετάρτη τῆς
Θεοτόκου, τῆ Πέμπτη τῶν ἁγίων Ἀπο-
στόλων, τῆ Παρασκευῇ σταυρώσιμον. Ὁ-
μοίως καὶ Ἀπόστολον καὶ ἀλληλοῦια καὶ
Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας:-

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Δείας Λει-
τουργίας τὸ κατακλαστόν. Καὶ καθήμεθα
μικρόν, ἄχοι τῆς διοικήσεως τῶν Ἁγίων
Ἁγιασμάτων⁴:-

Εἶτα τῶ μικροῦ πάλιν κροισθέντος εἰς
τὸν κειρὸν τῆς ἦ, ψάλλομεν καὶ αὐτὴν
τρίψαλμον. Ὁ ἐν τῇ ἐνάτῃ ὡρα, καὶ τὰ
λοιπά. Καὶ αἱ μεγάλαι (γ') μετάνοια καὶ
αἱ λοιπαὶ ἰβ'. Εἶθ' οὕτως σημαίνει τὸ μέγα
καὶ ἀρχόμεθα τῶ ἑσπερινού. Πεῖτε προ-
σκυνήσωμεν γ'. Ὁ ψαλμὸς καὶ ἡ αὐτῆ. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῶ μηναιῖς.

Ἐντὶ τοῦ προκειμένου ἀλληλοῦσα ἡχ' ἡβ'.
Εἰ οὐκ ἔστι δηλονότι Θεὸς Κύριος. Εἰς
τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὄχῳ. Ἄπολυ-
τίκιον Θεοτόκε Παρθένε καὶ τὰ λοιπά:—

Πεῖ γινώσκεις ὅτι ὅτε ἔ γίνεται Πει-
τεργία τὰ τυπικὰ μετὰ τὴν Ὑ ψάλλονται.
Εἶτα εἰσερχόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ ἐσθίον-
τες ξηροφαγίαν ἄνευ οἴνου, ἐκτὸς εἰ μὴ δι'
ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτό τις:—

Μετὰ δὲ τὸ ἀναστῆναι τῆς τραπέζης
σημαίνει τὸ μικρὸν καὶ ψάλλομεν τὰ ἀ-
πόδειπνα. Τοὺς γ' ψαλμοὺς, τὸ Μεθ' ἡ-
μῶν ὁ Θεὸς καὶ τὰ λοιπά. Τὸ Κύριε, Κύ-
ριε ὁ ῥυσάμενος ἡμᾶς. Πεῦτε προσκυ-
νήσωμεν γ' καὶ ὁ Ν'. Καὶ εὐθύς ὁ ἱκετή-
ριος κανὼν τῆς Θεοτόκου, μετὰ τὸ Πόξα
ἐν ὑψίστοις Θεῶ. Αἱ τρεῖς συνήθεις με-
γάλαι μετάνοιαι καὶ αἱ ἰβ' μικραί. Ἡ εὐχὴ
καὶ ἀπόλυσις:—

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ἀπερχόμεθα ἐν
τοῖς κελλίσις ἡμῶν, μηδ' ὅποσῶν ἀλλήλοις
συνδιαλεγόμενοι. Αὕτη ἡ τάξις τῆς μιᾶς
ἡμέρας φυλαχθήσεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς
τῆς ἀγίας ταύτης νηστείας ἡμέραις, ἐν αἷς
δηλονότι ψάλλομεν ἀλληλοῦσα. Ἐν αἷς δὲ
ἡμέραις Θεὸς Κύριος ψάλλεται καὶ αἱ
μετάνοιαι ἀργήτως καὶ ἡ βρωσις με-
ταληφθήσεται^δ, καθὼς δηλονότι τῷ προ-
εστῶτι κρηθήσεται:—

Πεῖ τοίνυν τὸν προεστῶτα, πᾶσαν ἐν-
δείκνυσθαι σπουδὴν, ἵνα μὴ τι τῶν ἐν
τῷ παρόντι τυπικῷ μικρὸν ἢ μείζον κατὰ
τινα αἰτίαν παροραθῇ, ἀλλὰ φυλάττηται
ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκοιουθία πᾶσα ἀ-

παραθραύστως καὶ ἀμεταποιήτως, καθὼς
καὶ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν πατέρων παρ-
εδόθη ἡμῖν:—

Αὐτὸς δὲ ἕτος ὁ προεστῶς οὐχ ἔξει
ἄδειαν ἐν ταῖς τρεῖσι ταύταις νηστείαις,
τῇ τε Μεγάλῃ φημί Τεσσαρακοστῇ, καὶ
τῇ τῶν Χριστοῦ γεννῶν, καὶ τῇ τῶν
ἀγίων Ἀποστόλων νηστεία, τῆς Ἰονῆς
ὄλως ἐξέρχεσθαι καὶ ἀλλαχόσε διάγειν,
ἀλλ' ἔνδον εἶναι τὸν ὄλον σχεδὸν ἐνι-
αυτόν, εἰ μὴ πρὸς μεγάλην τὴν καὶ ἀναγκραία
χρεία τῆς Ἰονῆς κατεπέγει αὐτόν. Ἦν
ἐκπληρώσας, τάχιον ὑποστρέψει πρὸς
τὴν Ἰονῆν, καὶ τῶν αὐτῷ ἀνηκόντων
πάλιν ἐφάψεται. Προτιμητέα γάρ ἐστι
πάντων^ε τῶν δουλειῶν ἢ τῶν ἀνθρω-
πίνων ψυχῶν ἐπιμέλεια. Καὶ οὐ μόνον
αὐτὸς οὐκ ἐξελεύσεται τῆς Ἰονῆς, ἀλλ'
οὐδ' ἐτέρῳ παραχωρήσει τῶν ἀδελφῶν
κατὰ ταύτας τὰς ἀγίας Τεσσαρακοστὰς
τῆς Ἰονῆς ὄλως ἐξέρχεσθαι, παρεκτὸς
τῶν διακονητῶν μόνον:—

Ἑμεῖς δέ, ὡ πατέρες καὶ ἀδελφοί,
σπεύδετε ὅση δύναμις μὴ τῆς παρέσης
ἀκοιουθίας καθυστερήσαι τὸ σύνολον,
τοῦτο γὰρ καλῶς εἰδότες, ὡς εἰ ταύτην
ἐπιμόνως διατηρήσητε, τῆς τῶν Οὐρανῶν
Βασιλείας ἕκ ἀστοχήσητε, τῇ τοῦ Θεοῦ
φιανθρωπία καὶ χάριτι ταῖς πρεσβείαις
τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θε-
οτόκου, καὶ τοῦ τῆς οἰκουμένης φωστῆρος,
τῷ Θεῷ καὶ ἱερῷ Ἰωάννου τῷ Χρυσο-
στόμῳ καὶ πάντων τῶν ἀγίων. Ἄμην:—
—: Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν, Πόξα:—

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἡ νηστεία τῶν ἀγίων Ἀποστόλων οὕσα παμπάλαιοτάτη, ἀναφέρεται ὡς νηστεία
μιᾶς ἑβδομάδος εἰς τὰς Διαταγὰς τῶν ἀγίων Ἀποστόλων (ὄρα ἐν τῷ κεφαλαίῳ ΝΕ' ὑπο-
σημείωσιν 16ην) καὶ ἦν ἄσχετος πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἀγίων Ἀποστόλων διότι τότε ἡ
μνήμη αὐτῶν ἤγετο τῇ 16ῃ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου (ἀνάμνησις τῆς μνήμης ταύτης ἐστὶν
ἡ προσκύνησις τῆς ἀλύσεως τοῦ ἀποστόλου Πέτρου). Ὅτε ἐγένετο εἰς Ῥώμην ἡ ἀνα-

κομιδῇ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τῇ κθ' Ἰουνίου συνεδέθη ἡ ἑορτὴ αὕτη μετὰ τῆς νηστείας τῆς μετὰ τὴν Πεντηκοστήν.

Ἐπισημῶς ἡ νηστεία αὕτη ὡς νηστεία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀναφέρεται εἰς τὸν «Τόμον Ἐνώσεως» τοῦ 920.

Εἰς ἄλλας περιοχὰς καὶ εἰς πολλὰς Μονὰς ἡ νηστεία αὕτη ἐπεξετείνετο μέχρι καὶ τῆς 15ης Αὐγούστου. Περιορίσθη ὅμως ἀργότερον ἕνεκα τοῦ μήκους αὐτῆς καὶ τοῦ καυσώδους τῆς ἐποχῆς:—

2. Διὰ τὸ τοῦ θέρους ἀυχμῶδες καὶ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπιτρέπεται ἡ διφαγία ἢ ἔστω ἡ πόσις ὕδατος πρὸ τῆς ἑνάτης ὥρας.

Μετὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου ἡ νηστεία αὕτη ἐμειώθη κατὰ δέκα τρεῖς ἡμέρας. Εἰς ὄψιμον δὲ Πάσχα ἀφανίζεται τελείως.

Ἐσθίωμεν δὲ ἰχθύας οἱ μὲν μοναχοὶ κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν, τῇ ἑορτῇ τοῦ Γε-νεσίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἢ ἂν ἡμέρα τύχῃσι, οἱ δὲ κοσμικοὶ καὶ Δευτέραν, Τρίτην καὶ Πέμπτην:—

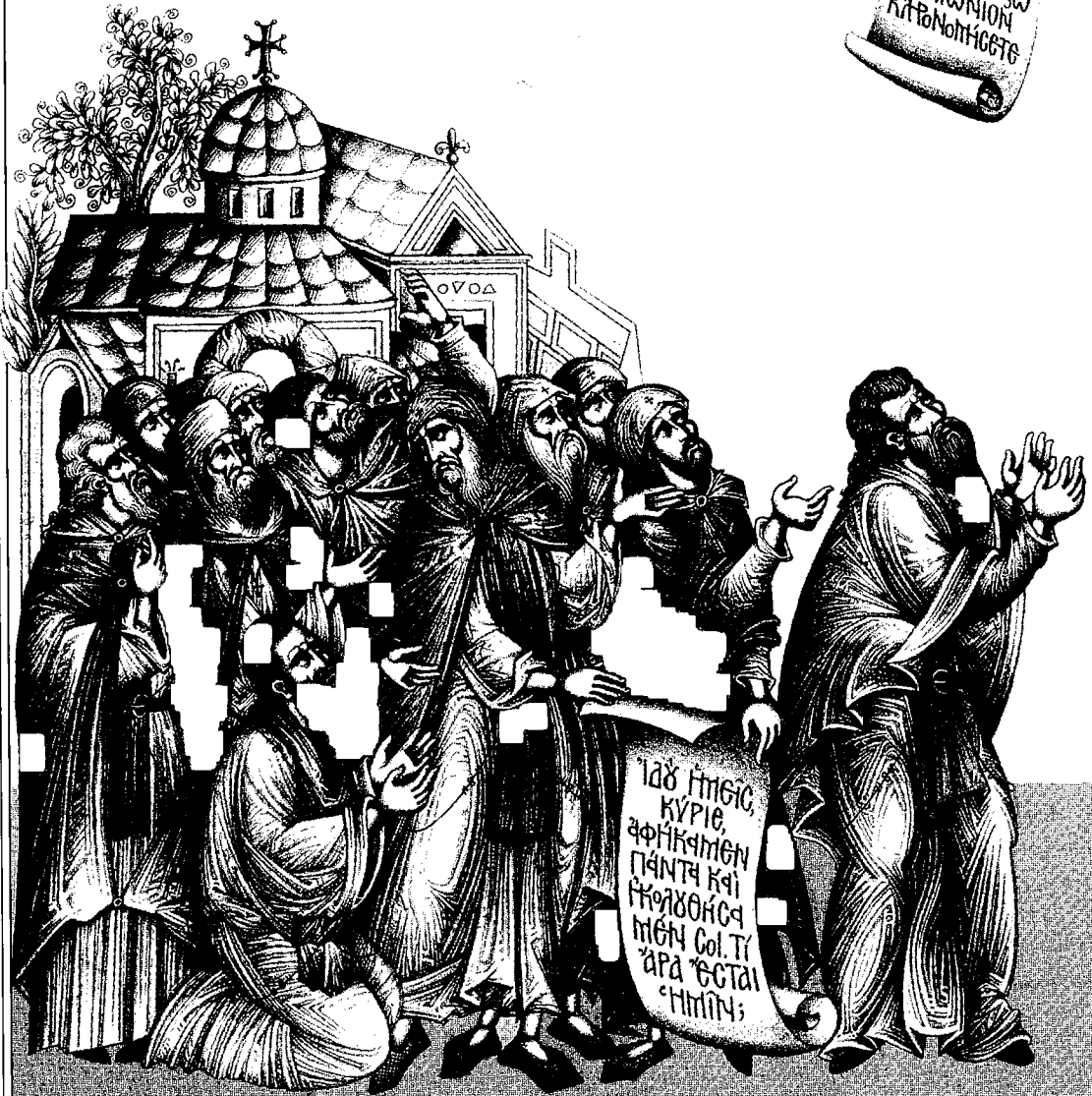
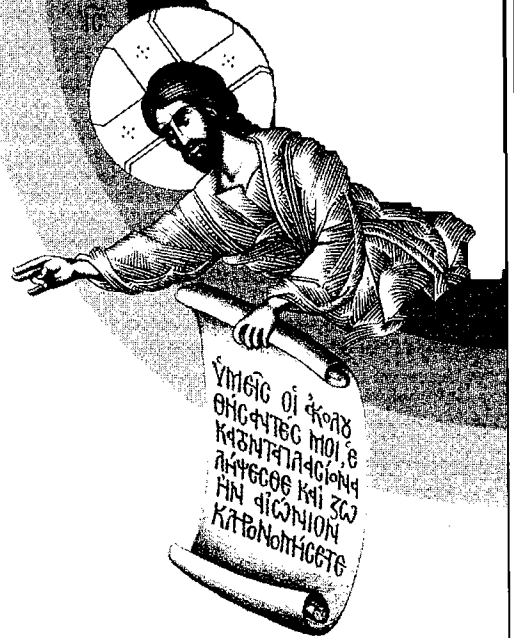
3. Κατ' ἐπιλογὴν τοῦ προεστῶτος ἐκ τῶν Μικρῶν ἢ τῶν Μεγάλων Κατηχήσεων:—

4. Μέχρι τῆς καταλύσεως δηλονότι τῶν Τιμίων Δώρων, τῆς συστολῆς τῶν ἱερῶν Σκευῶν, τῆς ἀποδύσεως ἀμφίων καὶ τῆς ἀναγνώσεως τῆς θείας Εὐχαριστίας:—

5. Ἡ βρῶσις διὰ διφαγίας ἔστω καὶ ἀνελαίου:—

6. Γράφε· πασῶν:—

Μάρκος ἠμαρτωλῶ ἱερομόναχος
 ΣΥΝΤΑΓΗΚΑ ΠΟΛΗΘΕΝ ΕΙΣ ΤΑ ὑΠΟΒΗΜΕΝΑ
 Τῶ ΤΥΠΙΚῶ.⁽¹⁾

Τὰ δυσχερῆ πως, τῶ τυπικῶ τῆς πυξίδος
 πολλοῖς, ὁ πολὺς, πρὸς διάγνωσιν λύει:-

Μὴν Σεπτέμβριος.
 Περὶ τῆς Ἰνδίκτου καὶ Τῶ ὁσίς
 Συμεῶν, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
 ἢ δ' Σεπτεμβρίου μηνὸς
 ἐν Κυριακῇ, καταλιμ-
 πάνεται ἡ ἀκοιουθία τῶν ἁγίων γυναι-
 κῶν καὶ ψάλλεται, ὅτε ὁ ἐκκλησιάρχης
 βούλεται. Φάλλονται δὲ τὰ ἀναστάσιμα
 μετὰ τῆς ἀκοιουθίας τῆς Ἰνδίκτου καὶ τοῦ
 ὁσίου Συμεῶν:-

Ἐν τῶ μικρῶ ἑσπερινῶ στιχηρὰ ἀνα-
 στάσιμα καὶ τῆς Θεοτόκου ὡς συνήθες:-

Ἐν δὲ τῶ μεγάλῳ ἑσπερινῶ μετὰ τὴν
 συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ψάλ-
 λομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνα-
 τολικὸν ἐν, τῆς Ἰνδίκτου γ' καὶ τῶ ἁγίῳ
 Συμεῶν γ'. *Πόξα*, τῆς Ἰνδίκτου. *Καὶ νῦν*,
 Ϝ τὸ δ' τοῦ ἤχου. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς
 Ἰνδίκτου². Εἰς τὴν λιτὴν τὸ στιχηρὸν τῶ
 ἁγίῳ τῆς Πονθῆς καὶ τῆς Ἰνδίκτου ἰδιόμελα
 τοὺς δύο πρώτους (ἤχους) καὶ τοὺς δύο
 δευτέρους (ἤχους)³ καὶ τοῦ ὁσίῳ Συμεῶν
 τοὺς τρεῖς δευτέρους (ἤχους)⁴. *Πόξα*, ἡχ
 ἢβ Θεία Χάρις. *Καὶ νῦν*, ἡχ ἢδ Ὁ ἀρ-
 ρήτω σοφία. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἀ-

ναστάσιμα τῶ γίχου καὶ τὰ κατ' ἀλφάβη-
 τον. *Πόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς Ἰν-
 δίκτου. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων Θε-
 οτόκε Παρθένε δις καὶ τῆς Ἰνδίκτου ἄπαξ,
 Ἄναγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς. Αἱ δὲ ἕτε-
 ραι ἀναγνώσεις ἐκ τῶ ἁγίου Συμεῶν:-

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῶ ἀναστάσιμον
 δις. *Πόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς Ἰνδι-
 κτου. Εἰς τὰ ϛα τῆς ἄλλο, ϛα ἀναστάσι-
 μα μετὰ τῶν Ϝ αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος καὶ
 τὰ εὐλογητάρια. Ἡ ὑπακοή. Οἱ ἀναβαθ-
 μοὶ τῶ ἤχου. Προκείμενον, *Πᾶσα πνοή* καὶ
 εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Οἱ κανόνες. Ὁ
 κανὼν ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου
 εἰς β'. Τῆς Ἰνδίκτου εἰς δ' καὶ τοῦ ὁσίῳ Συ-
 μεῶν εἰς δ'. Καταβασία *Σταυρὸν χαρά-
 ξας Μωσῆς*. Ἄπο γ' ϛ, ϛα τῶ ὁσίῳ. *Πόξα*
καὶ νῦν, τῆς Ἰνδίκτου. Ἄφ' ἕκτης, κον-
 τάκιον τοῦ ἁγίου. Ἐν τῇ Ϛ ϛ στιχολογεῖ-
 ται ἡ *Τιμωτέρα*. Ἐξαποστελάριον τὸ
 ἀναστάσιμον, τῶ ἁγίου καὶ τῆς Ἰνδίκτου.
 Εἰς τοὺς αἴνους *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ ἀ-
 ναστάσιμα δ' καὶ τῆς Ἰνδίκτου ἰδιόμελα ἡχ
 γ' καὶ τοὺς δύο τετάρτους καὶ τοῦ ἁγίου
 ἡχ β' *Ἐκρίσης ἀγαθῆς*, μετὰ τῶν γίχων:
Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ Θεὸς ἐν Σιών καὶ σοὶ
ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. Στί-
 χος β': *Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνα-*

τος τῷ ὁσίῳ αὐτοῦ. *Πόξα*, τὸ ἐωθινόν. *Καὶ νῦν*, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον, τὸ ἀναστάσιμον μόνον. Ἡ ἐκτενής. Ἡ συνήθης λιτή, ἢ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι, ἢ Κατήχησις⁵ καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν ταῖς ὥραις⁶. Ἐν μὲν τῇ μιᾷ ^{πρῶ} ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τῆς Ἰνδίκτου. *Καὶ νῦν*, ⁵ τῆς ὥρας. Κοντάκιον τοῦ ἁγίου. Ἐν δὲ τῇ ἑτέρα, ^{πρῶ} τὸ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τοῦ ὁσίῳ. *Καὶ νῦν*, ⁵ τῆς ὥρας. Κοντάκιον τοῦ ἁγίου:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἡχθ εἰς δ', καὶ ἐκ τῷ κανόνος τῆς Ἰνδίκτου ἢ γ' ^ϛ εἰς δ', καὶ τοῦ ἁγίου ἢ γ' ^ϛ εἰς δ'. Προκειμένον ^{ἡχ} γ' *Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχύς αὐτῷ καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς*. Στίχος: *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός, τῷ Θεῷ ἡμῶν ἠδυνθείη αἴνεσις*. Ὁ Ἀπόστολος, πρὸς Τιμόθεον

Τέκνον Τιμόθεε, παρακαλῶ. Τέλος' ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. Ἔτερος Ἀπόστολος πρὸς Κολλασσαεῖς: Ἀδελφοί, ἐνδύσασθε ὡς ἐκλεκτοὶ ἅγιοι ἠγαπημένοι σπλάγχνα οἰκτιρῶν. Τέλος' ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Ζήτει Κυριακῇ λ. Ἀλληλούϊα ^{ἡχ} δ'. *Coī* πρέπει ὕμνος ὁ Θεός ἐν *Ciōn* καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. Στίχος: *Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τῷ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σε, Κύριε*. *Εὐαγγέλιον κατὰ Λυκᾶν, κεφάλαιον ιη'*: *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ναζαρέτ*. Τέλος' ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Ἔτερον τοῦ ὁσίῳ κατὰ Ματθαῖον: *Εἶπεν ὁ Κύριος* πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τῷ Πατρὸς μου. Ζήτει Ἰανναρίου κ⁸. Κοινωνικὸν τῆς Ἰνδίκτου *Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σε, Κύριε*. Καὶ τοῦ ὁσίῳ *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος*:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ Δ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. *Μάρκος ὁ Ἀμαρτωλός*: ἡγούμενος ἱεράς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου ζήσας κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχων πρὸς Μάρκον τὸν ἐπίσκοπον Ὑδροῦντος (Οὔτραντο) τὸν ζήσαντα δύο αἰῶνας πρὶν.

Ὡς γνώστης δεινὸς τοῦ τυπικοῦ τῆς ἑαυτοῦ Μονῆς, ἔγραψε διασαφηνιστικὰ κεφάλαια εἰς τὰ σκοτεινὰ σημεῖα αὐτοῦ:—

2. Τὸ γ' τοῦ ὁσίῳ:—

3. Τὰ τοῦ στίχου:—

4. Τὰ παραλειφθέντα τῶν στιχηρῶν, *Ἐκ ρίζης ἀγαθῆς*:—

5. Θεοδώρου Στουδίτου Μικρὰ Κατήχησις κδ' (24), *Περὶ τῆς ἀνυπερβλήτου δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης καὶ μίσους τοῦ διαβόλου καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης, ῥηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ*:—

6. Ἐν τῇ τριθέκτῃ δηλονότι:—

7. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀφορᾷ εἰς τὴν παλαιὰν διαίρεσιν τοῦ εὐαγγελισταρίου. Ἔστι δὲ τοῦτο Εὐαγγέλιον τῆς Ἰνδίκτου:—

8. Παραδόξως παροράται ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς. Ὁρθότερον θὰ ἦτο ἵνα ἀναγνωσθῇ Ἀπόστολος τῆς Κυριακῆς (μετὰ τοῦ προκειμένου καὶ τοῦ ἀλληλουϊαρίου τοῦ ἡχου τοῦ δρόμου) καὶ τοῦ ὁσίῳ (μετὰ τοῦ προκειμένου καὶ τοῦ ἀλληλουϊαρίου αὐτοῦ).

Εὐαγγέλιον δὲ τῆς Κυριακῆς καὶ τῆς Ἰνδίκτου:—

Τῷ αὐτῷ μηνὶ ιγ'.

Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἐγκαινίων,
εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον Β'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ ιγ' τῆς Σεπτεμβρίου μηνὸς ἐν Κυριακῇ, καταλιμπάνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κορνηλίου καὶ ψάλλεται ὅταν ὁ ἐκκλησιάρχης θέλῃ. Φάλλονται δὲ τὰ ἀναστάσιμα μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῶν ἐγκαινίων καὶ τῶν προεορτίων τοῦ Τιμίου Σταυροῦ:—

Ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ τῆς Θεοτόκου ὡς σύνθηδες¹:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὸν ἔν. Τῶν ἐγκαινίων ἰδιόμελα ἡΨ ἡβ' γ' καὶ τῶ Τιμίου Σταυροῦ προεόρτια γ². Δόξα, τῶν ἐγκαινίων. Καὶ νῦν, Ψ τὸ δ' τῆς ἡχοῦ. Ἀναγνώσματα τῶν ἐγκαινίων. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Πονθῆς καὶ τῶν ἐγκαινίων ἰδιόμελα τοὺς δύο πρώτους (ἡχοὺς) καὶ τὸν τέταρτον (ἡΨ). Δόξα, ἡΨ ἡδ' Ὁ ἐπὶ τῶν κόλπων³. Καὶ νῦν, ἡΨ ἡβ' Σήμερον ξύλον ἐφανερώθη⁴. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῶ γίχου καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, τῶν ἐγκαινίων. Καὶ νῦν, τοῦ Σταυροῦ. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων τὸ Θεοτόκε Παρθένε δις καὶ τῶν ἐγκαινίων ἅπαξ. Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς⁵. Αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ Χρυσοστόμου⁶ καὶ τῶ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου⁷:—

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἮΘ ἀναστάσιμον

δις. Δόξα, τῶν ἐγκαινίων. Καὶ νῦν, τοῦ Σταυροῦ. Εἰς τὰ ἮΘ τῆς ἄλλο, ἮΘ ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Ψ αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπακοή. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς ἡχοῦ. Προκείμενον, Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον, ὁ Π', στιχηρὸν τὸ ἀναστάσιμον. Οἱ κανόνες ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β', ὁ προεόρτιος τοῦ Σταυροῦ εἰς δ' καὶ τῶν ἐγκαινίων εἰς δ'. Ἀπὸ γ' ἮΘ, ἮΘ τῶν ἐγκαινίων. Δόξα καὶ νῦν, τοῦ Σταυροῦ. Ἀνάγνωσις, τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κορνηλίου, δόσιν μίαν. Ἄφ' ἔκτης τὸ κοντάκιον τῶν ἐγκαινίων. Ἐν τῇ Ψ, στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαποστειλᾶριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῶν ἐγκαινίων, εἰ ἔχει, καὶ προεόρτιον τῶ Σταυροῦ. Εἰς τοὺς αἴνους, Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ τῶν ἐγκαινίων προσόμοια ἡΨ δ' πρὸς Ἐδωκας σημειώσιν καὶ ἰδιόμελον ἡΨ γ' Πρὸς σεαυτὸν ἐπανάγξ, μετὰ γίχων: Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα Κύριε εἰς μακρότητα ἡμερῶν, καὶ Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. Δόξα, τὸ ἐωθινόν. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη. Τροπᾶριον τὸ ἀναστάσιμον μόνον. Ἡ ἕκτενης, ἡ συνήθης λιτή, ἢ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι, ἢ Κατήχησις⁸:—

Ἐν ταῖς ὥραις, ἐν τῇ μιᾷ ἮΘ τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα, τῶν ἐγκαινίων. Καὶ νῦν, Ψ τῆς ὥρας. Κοντάκιον τῶν ἐγκαινίων. Ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ ἮΘ τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα, τῶ Σταυροῦ. Καὶ νῦν, Ψ τῆς ὥρας. Κοντάκιον τῶν ἐγκαινίων:—

Εἰς τὴν Πειτρυγίαν, τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τῆς ἡχοῦ εἰς γ' καὶ τῶν ἐγκαινίων ἢ γ' ὥδη εἰς δ'. Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλούϊα, Εὐαγγέλιον, Κοινωνικὸν πρῶτον τῆς ἡμέρας, εἶτα τῶν ἐγκαινίων:—

Υποσημειώσεις εἰς τὸ Β' Κεφάλαιον

1. Ὡς ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ τῆς Ὀκτωήχου:—

2. Τὰ ἐν τοῖς ἀποστίχοις πρὸς Χαίροις ἀσκητικῶν, Χαίροις ὁ ζωηφόρος Σταυρός·—
3. Τὰ ιδιόμελα εὐρήσεις εἰς τοὺς αἶνους. Τὸ δοξαστικὸν τοῦτο ἐξέπεσεν. Εἶπε τοῖ-
νον τὸ δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν·—
4. Εὐρηται ὡς Καὶ νῦν, ἐν τοῖς στιχηροῖς τοῦ ἑσπερινοῦ·—
5. Τὰς καθολικὰς ζ' καὶ τὰς ιδ' τοῦ ἀποστόλου Παύλου·—
6. Ὡς διατάττει τὸ τυπικὸν ἡμῶν εἰς τὸ κεφάλαιον ΝΣΤ'·—
7. Ἐκ τῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κορνηλίου τοῦ Ἐκα-
τοντάρχου, οὗ ἡ ἀρχὴ Μετὰ τὴν σωτήριον ἐπὶ γῆς τοῦ Λόγου ἐπιδημίαν·—*
8. Θεοδώρου Στουδίτου Μικρὰ Κατήχησις κε' (25), *Περὶ τοῦ μὴ ἐκφέρειν ἀκάνθας
καὶ τριβόλους παθῶν, ἀλλὰ καρποφορεῖν τοὺς τῆς ἀρετῆς βότρυας·—*

Ἱηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιδ'.

Περὶ τῆς ζ' Συνόδου ᾧ πῶς καὶ
πότε ὀφείλει ψάλλεσθαι.

Κεφάλαιον Γ'

ρη εἶδέναι, ὅτι ἡ ἀκοι-
θία τῆς ἁγίας καὶ οἰκ-
μενικῆς ζ' Συνόδου, τῆς

ἐν Νικαία συνελθούσης τὸ δευτέρου,
μετὰ τὴν ιδ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, τῆ ἐρ-
χομένη Κυριακῇ ψάλλεται. Εἰ δὲ τύχοι
ἡ ιδ' τῷ αὐτοῦ μηνός ἐν Κυριακῇ, ψάλλε-
ται κατὰ ταύτην τὴν Κυριακὴν καὶ ἡ ἀ-
κοιθία τῆς ζ' Συνόδου τῶν ἁγίων Πα-
τέρων. Ἡ δὲ τῶν ἁγίων καταλιμπάνεται
καὶ ψάλλεται ὅτε θέλῃ ὁ ἐκκλησιαάρχης·—

Ὁψὲ Σαββάτῳ, ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ,
στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ τῆς Θεοτόκου, ὡς
σύνηθες·—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* γι-
χηρὰ ἀναστάσιμα γ', ἀνατολικά γ' καὶ
τῶν ἁγίων Πατέρων γ' προσόμοια ἡχ' ἡβ'
πρὸς *Ἡ ἀπεγνωσμένη* δευτερόντες τὸ ἐν.
Πόξα, τῶν ἁγίων Πατέρων ἡχ' ἡβ' *Τὰς
μυστικὰς σήμερον τοῦ Πνεύματος σάλ-
πιφας. Καὶ νῦν, Ἦ* τὸ πρῶτον τῷ ἤχῳ. Τὰ
ἀναγνώσματα δ' τὰ τῆς δ' Συνόδου, ἀλλὰ
τὰ ἐν τῇ προφητεῖα εὐρισκόμενα¹. Εἰς
τὴν λιτὴν τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Ἰσο-

νῆς. *Πόξα*, τῶν ἁγίων Πατέρων ἡχ' γ'
Ἀποστολικῶν παραδόσεων. Καὶ νῦν, τοῦ
κατ' ἀλφάβητον εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ'². Εἰς
τὸν γίχον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ
ἤχου καὶ τοῦ κατ' ἀλφάβητον. *Πόξα*, τῶν
ἁγίων Πατέρων ἡχ' δ' *Τὴν ἐτήσιον μνή-
μην σήμερον. Καὶ νῦν, Ἦ* τοῦ κατ' ἀλ-
φάβητον εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ'. Εἰς τὴν
εὐλόγησιν τῶν ἄρτων *Θεοτόκε Παρθένε
δὶς. Καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἡχ' ἡβ'
Ἐπεδοξασμένος εἶ Χριστέ ὁ Θεός,
ἄπαξ³. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς·—*

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος
τῶν ἀναστάσιμον, δὶς. *Πόξα*, τῶν ἁγί-
ων Πατέρων. *Καὶ νῦν, Ἦ* τὸ πρῶτον, εἰς
τὸν αὐτὸν ἡχ'. Εἰς τὰ ἡχ' τῆς ἄλλο, ἡχ' ἀνα-
στάσιμα μετὰ τῶν Θεοτοκίων αὐτῶν. Ὁ
Ἄμωμος, ἡ ὑπακοὴ καὶ οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ
ἤχῳ. Προκείμενον, *Πᾶσα πνοή, Εὐαγγέ-
λιον, Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεασάμενοι. Ὁ
Πεντηκοστός, στιχηρὸν ἀναστάσιμον.
Οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ' καὶ τῆς
Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ'.
Ἄπὸ γ' ᾠδῆ, ἡχ' τῶν ἁγίων Πατέρων. *Πό-
ξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν, Ἦ* εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ'.
Ἄβ' ἕκτης κοντάκιον τῶν ἁγίων Πατέ-
ρων. *Τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα καὶ
τῶν πατέρων τὰ δόγματα. Ἐξαποστει-
λᾶριον ἀναστάσιμον, τῶν ἁγίων Πατέρων
καὶ Ἦ. Εἰς τοὺς αἶνους τὸ Πᾶσα πνοή.
Στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ τῶν ἁγίων
Πατέρων προσόμοια γ' ἡχ' ἡβ' πρὸς Ὁ-
λὴν ἀποθέμενοι, δευτερόντες τὸ πρῶτον**

μετὰ τῶν γίχων: Θεὸς Δεῶν Κύριος ἐ-
χλήψε καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν⁴. Στίχος:
Cυναγάγετε αὐτῶ τοὺς ὀσίους αὐτοῦ τοὺς
διατιθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ
Ἰουσίαις. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ὑ-
περευλογημένη. Ποξολογία μεγάλη.
Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον. Ἡ ἕκτενης,
ἡ συνήθης λιτή. Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἐω-
θινὸν καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι. Ἡ
Κατήχησις⁵ καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῆς τοῦ ἀναστάσιμον
καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων. Κοντάκιον τῶν
ἁγίων:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ οἱ

μακαρισμοὶ τῶ ἤχου εἰς γ' καὶ ἡ γ' ᾠδὴ τῶν
Πατέρων εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσι-
μον. Καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων. Δόξα, κον-
τάκιον τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ὑ. Προκεί-
μενον πρὸς τὸν ἤχου καὶ τῶν ἁγίων Πατέ-
ρων. Ὁ Ἄπόστολος τῆς ἡμέρας καὶ τῶν
ἁγίων. Πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς Παύλου·
Τέκνον Τίτε, πιστὸς ὁ λόγος. Εὐαγγέλιον
τῆς ἡμέρας καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐκ
τοῦ κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος·
ὕμεῖς ἐστε τὸ φῶς τῶ κόσμου, ζῆτε τῆ δ'
τοῦ αὐτῶ μηνός⁶. Κοινωνικὸν Βίνειτε τὸν
Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ εἰς μνημό-
συνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ ἔντυπον μνηαῖον ἔχει τὰ τῆς α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὡς εἰσὶν ἐν τῷ Πεντη-
κοσταρίῳ. Ὡσαύτως καὶ τὰ τῆς δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆ ἰα' Ἰουλίου εἰσὶ τὰ αὐτά.
Ἄγνοοῦμεν τίνα εἰσὶ τὰ «ἐν τῇ προφητεία» ἀναγνώσματα:—

2. Ἦγουν τὸ θεοτοκίον, Ἀσπύρωσ ἐκ θεοῦ Πνεύματος, τῶν ἀποστίχων τοῦ ἐσπερι-
νοῦ τοῦ γ' ἤχου τῆς Ὀκτωήχου:—

3. Θεοτόκε Παρθένε, Ὑπερδεδοξασμένος εἶ, καὶ αὔθις Θεοτόκε Παρθένε:—

4. Τὸ ἔντυπον μνηαῖον ἔχει ἕτερον στίχον: Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡ-
μῶν καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Τοῦτο ὀρθότερόν ἐστι:—

5. Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ προεστῶτος:—

6. Κατὰ τὴν κρατήσασαν τάξιν καταλιμπάνεται τὸ προκείμενον, τὸ ἀλληλουϊάριον,
ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολος τῆς Κυριακῆς, καὶ λέγομεν προκείμενον, ἀλληλουϊάριον καὶ Ἀπό-
στολον τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ Εὐαγγέλιον τὸ τῆς δ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ, Ἐξῆλθεν
ὁ σπείρων τοῦ σπείραι:—

Μηνὶ Νοεμβρίῳ ιε'.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Τεσσαρακοστῆς
τῶν Χριστοῦ γεννῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ρη εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἡ ἀρχὴ τῆς Τεσσαρακο-
στῆς τῶν Χριστοῦ γεν-
νῶν, ἐν μᾶ τῶν πέντε ἡμερῶν τῆς ἐβ-
δομάδος, ἄνευ τοῦ Καββάτος καὶ τῆς Κυ-

ριακῆς, ἐσπέρας μετὰ τὴν ἄλφ' εἰς τὸ Κύ-
ριε ἐκέκραξα τὰ στιχηρὰ τῶν ἁγίων εἰς
γ'. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ὑ. Προ-
κείμενον τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸ Καταξίωσον,
μετανοίας γ'. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῶ
γίχου τῆς ὀκτώ. Δόξα καὶ νῦν, Ὑ τῆς ἡ-
μέρας. Εἰς τὸ Τρισάγιον, μετανοίας γ'.
Θεοτόκε Παρθένε, μετάνοιαν μίαν. Βα-
πτιστὰ τοῦ Χριστοῦ, μετάνοιαν μίαν. Δό-
ξα, Ἰκετεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν, ἅγιοι Ἀπό-
στολοι, μετάνοιαν μίαν. Καὶ νῦν, Ὑπὸ τὴν
σὴν εὐσπλαγγνίαν, ἄνευ μετανοίας. Καὶ
ἀπόλυσις καὶ ἡ λιτή:—

Περὶ δὲ τῶν ἀποδείπνων οὕτως:-

Εἰς τὸ ἀποδείπνον ἐν τῷ δευτέρῳ Τρισαγίῳ, ^{τῷ} Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου Χριστέ ὁ Θεός. Καὶ τὰ λοιπὰ ἄνευ μέλους. Εἰς τὸ γ' Τρισαγίον τὸ Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὰ ἕτερα. Εἰς δὲ τὸ ὑστατον Τρισαγίον μετανοίας γ', ^{τῷ} Κύριε τῶν δυνάμεων, μετὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ, ὡς σύνθηες, ἄνευ μέλους. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή Κύριε καὶ Δέσποτα καὶ τὰς γ' μεγάλας μετανοίας καὶ τὰς ἰβ' τὰς μικράς¹. Τὸ Τρισαγίον, μετανοίας γ' καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Αἱ εὐχαὶ Ἰσπλιε, ἀμόλυντε, Καὶ δὸς ἡμῖν Δέσποτα. Καὶ ἀπόλυσις:-

Περὶ δὲ τῆς πρώτης ἡμέρας:-

Πεῖ εἰδέναι, ὅτι εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἑσπερινῆς τῆς τοιαύτης νηστείας, οὔτε Τρισαγίον λέγομεν, οὔτε μετανοίας ποιῶμεν, οὔτε ἀλληλούϊα λέγομεν, ἀλλὰ τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Ἄπο δὲ τοῦ Καταξίωσον Κύριε ποιῶμεν μετανοίας², καθὼς προδεδίλωται. Ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις ὁ ποιούμεν μετανοίας ἀπ' ἀρχῆς. Εἰ μὴ μετὰ τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, εἰς τὸ Τρισαγίον γ' καὶ ἐν τῷ τέλει τρεῖς μεγάλας καὶ ἰβ' μικράς³ καὶ εἰς τὸ Τρισαγίον τρεῖς:-

Περὶ δὲ τῶν μεσονυκτικῶν:-

Εἰς τὸ μεσονυκτικόν, μετὰ τὸν γίχον⁴, τὸ Τρισαγίον, μετανοίας γ'. Εἰς τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν μετανοίας γ'. Ὁ Πεντηκοστός καὶ ὁ Ἰαμωμός. Κατὰ στάσις δὲ τέττα μετανοίας γ'. Τρισαγίον καὶ μετανοίας γ'. Τροπάριον Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται καὶ τὰ λοιπὰ. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάση ὥρα. Καὶ μετανοίας μεγάλας γ' καὶ μικράς ἰβ'. Ἡ εὐχή Δέσποτα Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ. Ἡ ἕτερα εὐχή Κύριε παντοκράτορ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν⁵. Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ οἱ ψαλμοὶ Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη,

ὅθεν ἤξει ἡ βοήθειά μου. Ἴδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πάντες οἱ δοῦλοι Κυρίου. Τρισαγίον, μετανοίας γ'. Τροπάριον Μνήσθητι, Κύριε, ὡς ἀγαθὸς τῶν δούλων σου καὶ τὰ λοιπὰ. Τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ' καὶ ἡ εὐχή Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ ἀπόλυσις:-

Περὶ δὲ τοῦ ὄρθρου:-

Εἰς τὸν ὄρθρον μετὰ τὸν Εὐλογητόν, Τρισαγίον ἄνευ μετανοιῶν. Τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν ἄνευ μετανοιῶν καὶ οἱ ψαλμοὶ Ἐπακῶσαι σοὶ Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως. Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς. Τὸ Τρισαγίον ἄνευ μετανοιῶν. Τροπάριον Ὡσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου. Καὶ τὰ λοιπὰ. Ἐκτενής. Ὁ ἐξάψαλμος. Ἀλληλούϊα εἰς τὸν αὐτὸν ἡχ' τῆς ὁρθῆς καὶ τὰ τριαδικὰ αὐτῶν. Εἰς τὰ ἡχ' τῶν Φαλητρίων καθ' ἑκάστην στάσις μετανοίας γ' καὶ εἰς ἐν ἑκάστον αὐτῶν ἡχ' τῆς ὁρθῆς β'. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ τῆς ἡμέρας. Οἱ κανόνες τῆς ὁρθῆς, ὁ δ' σὺν τῷ εἰρμῷ εἰς γ', ὁ δευτερός εἰς δ' καὶ τῶν ἁγίων εἰς δ'. Ἄπο γ' ἡχ', ἐν ἡχ' τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ τῆς ἡμέρας. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἡχ'. Εἰς τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ μετανοίας γ'. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁρθῆς. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸ Τρισαγίον μετανοίας γ'. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ἐνταῦθα ^{τῷ} οὐ λέγομεν⁶. Αἱ μεγάλα γ' μετάνοια καὶ αἱ ἰβ'. Τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ':-

Ἡ πρώτη ὥρα ὡς ψάλλεται ἐν τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ μετὰ τῶν μετανοιῶν ἄνευ τῶν ἡχ' τοῦ Φαλητρίου. Ὡσαύτως καὶ αἱ λοιπὰ. Ὅρα γοῦν καὶ περὶ πάσης τῆς Τεσσαρακοστῆς:-

Ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ νηστείᾳ ἐν ταῖς ὥραις καὶ τοῖς ἀποδείπνοις οὔτε στιχολογοῦμεν οὔτε ^{τῷ} ψάλλομεν μετὰ μέλους. Ἄλλὰ πάντα τὰ ^{τῷ} καὶ τὰ θεοτοκία καὶ τὸ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς χύμα καὶ ἄνευ μέλους λέγομεν:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Δ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Καὶ αὐθις μεγάλην μετάνοιαν μίαν·—
2. Μικρὰς ἐννοεῖται·—
3. Εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγίου Ἐφραΐμ. Καὶ εἰς τὸ τέλος πάλιν μετάνοιαν μίαν μεγάλην·—
4. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι, Βασιλεῦ οὐράνι·—
5. Ἡ εὐχὴ Σὲ εὐλογοῦμεν ὑψιστε Θεέ, ἢ ἀγνοεῖται ἢ παροραταί·—
6. Ἐννοεῖ ὅτι οὐ λέγομεν ἀπολυτίκιον ἐφ' ὅσον ἐψάλη Ἀλληλούϊα ἀλλὰ τὸ τοῦ Ὁρολογίου Ἐν τῷ ναῷ ἐστῶτες τῆς δόξης σου·—

Περὶ τῆς Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων, εἰ τύχοι ἀλληλούϊα, τῇ β' ἢ δ' ἢ γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι μετὰ τὴν δ' ἡμέραν εἰ τύχοι ἀλληλούϊα ἐν β' ἢ δ' ἢ Παρασκευῇ, εἰ μὲν τῇ β' καθὼς ἐδηλώθη εἰς τὴν δ' ἡμέραν γινέσθω καὶ ἡ ἀκολουθία καὶ ἐν ταύτῃ. Εἰ δὲ τῇ δ' καὶ τῇ γ' γινέσθω οὕτω. Τῇ γ' ἢ τῇ ε' ἐσπέρας μετὰ τὸν Εὐλογητόν, Τρισάγιον καὶ μετανοίας γ'. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. Πεῦτε προσκυνήσωμεν τρίς. Καὶ μετανοίας γ'. Καὶ ὁ προοιμακὸς ψαλμὸς Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον¹. Εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετανοίας γ'. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῷ ἁγίῳ². Εἰ δὲ εἰσὶ δύο ἅγιοι τὰ στιχηρὰ αὐτῶν εἰς γ'. Δόξα καὶ νῦν, Ξ τῆς ἡμέρας³. Ἄντι τοῦ προκειμένου, ἀλληλούϊα ἢβ' ἢβ' Ὑψίστε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Στίχος: Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ ἀναγνώστης ὕστερον τὸ ἀλληλούϊα ἄπαξ⁴. Τὸ Καταξίωσον Κύριε καὶ μετανοίας γ⁵. Τροπάριον Θεοτόκε Παρθένε καὶ μετάνοιαν μίαν. Βαπτιστὰ τῷ Χριστοῦ, μετάνοιαν μίαν. Δόξα, Ἰκετεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν, μετάνοιαν μίαν. Καὶ νῦν,

Ἐπὶ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν καταφεύγομεν, ἄνευ μετανοίας. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ⁶ καὶ αἱ τρεῖς μεγάλαι καὶ αἱ ιβ'. Τρισάγιον καὶ μετανοίας τρεῖς. Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ⁷ καὶ ἀπόλυσις·—

Περὶ τῶν ἀποδείπνων·—

Μετὰ τὸν Εὐλογητόν, τὸ Τρισάγιον καὶ μετανοίας τρεῖς. Πεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ μετανοίας τρεῖς. Οἱ ψαλμοί. Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με. Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με. Ἔως πότε Κύριε ἐπλήσει μου εἰς τέλος. Δόξα καὶ νῦν. Εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετανοίας γ' καὶ οἱ ψαλμοί. Πρὸς σὲ Κύριε, ἦρα τὴν ψυχὴν μου. Ἐπὶ σοὶ Κύριε ἤλπισα, μὴ κατασχυνθείην. Ὁ κατοικῶν ἐν βοήθειά τῷ Ὑψίστου. Εἰς τὸ ἀλληλούϊα μετανοίας γ'. Τὸ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Τὸ Τρισάγιον. Τροπάριον Φώτισσον τοὺς ὀφθαλμούς μου Χριστέ ὁ Θεός. Καὶ τὰ λοιπά. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ἡ εὐχὴ Κύριε, Κύριε ὁ ρυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους. Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ', μετανοίας γ'. Καὶ οἱ ψαλμοί. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου καὶ ἡ κραυγὴ μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. Καὶ ἡ εὐχὴ Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. Τὸ Τρισάγιον, μετανοίας γ'. Τροπάριον Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ τὰ λοιπά. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Ἡ εὐχὴ Δέσποτα Θεέ, Πάτερ παντοκράτωρ. Πεῦτε προσκυνήσωμεν γ', μετανοίας γ'. Οἱ ψαλμοί. Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχε. Κύριε εἰς-

ἀκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώπιον τὴν
δέησίν μου. Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ και ἐ-
πι γῆς εἰρήνη. Ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου.
Τρισάγιον και μετανοίας γ'. Τροπάριον
Κύριε τῶν δυνάμεων, μετὰ τῶν γίχων
αὐτοῦ, ὡς σύνηθες. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ'.
Ἡ εὐχὴ Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Καὶ αἱ γ' με-
γάλαι μετάνοιαι και αἱ ἰβ' μικραί. Τρις-
άγιον, μετάνοια γ'. Κύριε ἐλέησον ἰβ'.
Καὶ αἱ εὐχαὶ Ἄσπιλε, ἀμόλυντε. Καὶ δὸς
ἡμῖν, Δέσποτα. Καὶ ἀπόλυσις:-

Περὶ τῷ μεσονυκτικῷ:-

Ἐν τῷ μεσονυκτικῷ τελεσθῆσεται ἡ
ἀκολουθία, ὡς ἐδηλώθη ἐν τῇ δ' ἡμέρα:-

Περὶ τῷ ὄρθρου:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ μετὰ τὸν Εὐλογητόν,
Τρισάγιον ἄνευ μετανοίων. Οἱ ψαλμοὶ και
τὰ λοιπὰ τελεσθῆτωσαν καθὼς ἐδηλώθη
ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρα:-

Πεῖ εἰδέναι ὅτι αὕτη ἡ τάξις και ἡ ἀ-
κολουθία γίνεται ἀπαράλλακτως και ἐν
τῇ νηστείᾳ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Ε΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ πρὸ τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν, Τρισάγιον συνήθως παραλείπεται τανῦν:-
2. Σημεῖωσαι ὅτι τὰ τῆς Ὀκτωήχου στιχηρὰ τοῦ ἐσπερινοῦ τῶν καθημερινῶν ἀγνοεῖ, ὡς προεγράψαμεν, παντάπασιν τὸ ἡμέτερον τυπικόν. Εἰσὶ δὲ και νεώτερα ἀναπληροῦντα τὴν ἔλλειψιν τῶν μηναίων. Τοῦναντίον ἐμμένει εἰς τὰ ἀπὸ στίχου διότι εἰσὶ παλαιότατα:-
3. Τὸ ἐν τῷ μηναίῳ ὑπάρχον σταυροθεοτοκίον:-
4. Τὸ ἀλληλουῖα ψάλλεται ἐννεάκις και οὐχὶ ἅπαξ κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν: Ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης (οὔσης κεκλεισμένης και πρὸ αὐτῆς) λέγει μόνον Ἐσπέρας. Καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ Ναοῦ ὁρῶν κατ' ἀνατολὰς λέγει Ἀλληλουῖα ἦχος πλάγιος τοῦ δευτέρου. Ὁ α' χορὸς τρεῖς τὸ ἀλληλουῖα. Ὁ ἀναγνώστης τὸν στίχον: Ὑψοῦτε, ὁ β' χορὸς ἀλληλουῖα ἐκ τρίτου. Ὁ ἀναγνώστης Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ α' χορὸς ἀλληλουῖα αὐθις τριττῶς:-
5. Ἀπόστιχα ἀπὸ τῆς Ὀκτωήχου:-
6. Δόξα και νῦν, Τὴν Τιμιωτέραν. Ὁ ἱερεὺς Ὁ ὦν εὐλογητός. Ἡμεῖς στερεοῦμεν τοὺς βασιλεῖς διὰ τοῦ Ἐπουράνιου Βασιλεῦ:-
7. Τὴν εὐχὴν Παναγία Τριάς τὸ ὁμοούσιον κράτος και εἶτα ἀπόλυσις:-

Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς
τῆς Εἰσόδου τῆς Θεοτόκου,
εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ῥη εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη
ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐορτῆς
τῆς Εἰσόδου τῆς Θεοτόκου
ἐν Κυριακῇ, ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ στι-
χηρὰ ἀναστάσιμα και τῆς Θεοτόκου¹, ὡς
σύνηθες:-

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ, τὴν συνήθη
ἄλκ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ
ἀναστάσιμα γ' και ἀνατολικὸν ἐν. Τῆς
ἐορτῆς προσόμοια γ' και τοῦ ἀγίου Κλή-
μεντος προσόμοια γ². Πόξα, τῆς ἐορτῆς
Ἡχ' ἠδ' Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε, Θεόνυμφε
Δέσποινα. Καὶ νῦν, Ψ τῷ ἦχου. Εἰς τὴν
λιτὴν, τὸ στιχηρὸν τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς
και τῆς ἐορτῆς ἰδιόμελα τῆς λιτῆς. Εἰς τὸν
γίχον, τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν τῷ
γίχου και τὰ κατ' ἀλφάβητον. Πόξα και
νῦν, τῆς ἐορτῆς, Ἡχ' ἠδ' Σήμερον τὰ
στίφη τῶν πιστῶν συνελθόντα. Εἰς τὴν
εὐλόγησιν τῶν ἄρτων Θεοτόκε Παρθένε

ἐκ τρίτῃ. Ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς. Αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις ἐκ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος καὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου³:-

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἦτο ἀναστάσιμον δὶς. Δόξα, τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ἡ' δ' Καὶ τρόπων μέτοχος. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὰ ἡ' τῆς ἁγίας, ἡ' ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Θεοτοκίων αὐτῶν⁴. Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπακοή. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῶ ἤχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Οἱ χιανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκῃς εἰς β'. Τῆς ἑορτῆς ὁ τέταρτος (ἡ') εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Καταβασία Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε. Ἀπὸ γ' ἡ, κοντάκιον τῶ ἁγίου, εἰ ἔχει. Εἶτα ἡ' τοῦ ἁγίου. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἄψ' ἕκτης τὸ κοντάκιον καὶ τὸν οἶκον τῆς

ἑορτῆς. Ἐν τῇ ἑνάτῃ στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαποστειλάριον τῶ ἁγίου, εἰ ἔχει⁵ καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνες στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ τῆς ἑορτῆς στιχηρὰ προσόμοια ἡ' δ' Τῶν οὐρανίων ταγματῶν καὶ ἕτερον ἰδιόμελον ἡ' β' Σήμερον τῶ ναῶ προσάγεται ἡ πανάμωμος Παρθένος, μετὰ τῶν γίχων τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τὸ ἐωθινόν. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου εἰς γ' καὶ τῆς ἑορτῆς ἡ γ' ἡ' τοῦ δ' ἤχου εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῆς ἑορτῆς. Δόξα καὶ νῦν, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:-

Ἡ δὲ τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀκολουθία, ψάλλεται ὅτε θέλει ὁ ἐκκλησιάρχης:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὡς ἐν τοῖς μικροῖς ἑσπερινοῖς τῆς Ὀκτωήχου:-

2. Ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐπεκράτησεν, ἵνα κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἑορτῆς συνορτάζηται καὶ ἡ ἁγία Αἰκατερίνη. Τὰ ἔντυπα ἐν χρήσει μηναῖα τάττουσι τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Κλήμεντος τῆ κδ' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἐπομένως ἀντικαθιστῶμεν τὰ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος διὰ τῶν τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης:-

3. Κλήμεντος πάπα Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Οἱ βίοι αὐτῶν ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ ἅγιοι οὗτοι ἐορτάζονται τανῦν τῇ προλαβούσῃ ἡμέρᾳ ἡγουν τῆ κδ' τοῦ παρόντος μηνός, αἱ τούτων ἀναγνώσεις γίνονται τότε, σήμερον δὲ ἀναγινώσκειται ὁ βίος τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης. Καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Συμεῶν Μεταφραστοῦ (ριγ' βίος) οὗ ἡ ἀρχή· Βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου:-

4. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὅπερ διατάττει ὅπως ἀντὶ τῶν θεοτοκίων τῆς Ὀκτωήχου ψάλλωνται εἰς τὸ Καὶ νῦν καθίσματα τῆς ἑορτῆς. Τὸ τοιοῦτον ὁμως ἀπουσιάζει παντελῶς ἐκ τῶν παλαιῶν τυπικῶν:-

5. Προηγεῖται βεβαίως τὸ τῆς Ὀκτωήχου τῆς Κυριακῆς:-

Περὶ τῶν τροπᾶριων καὶ
τῶν κοντάκιων τῶν προεορτίων
τῶν Χριστογενένων.

Κεφάλαιον Ζ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰς τὰ προ-
εόρτια τῶν Χριστογενέ-
νων λέγομεν ἐν τῷ ἐσπε-
ρινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ ταῖς ὥραις καὶ τοῖς
ἀποδείπνοις τροπᾶριον Ἐτοιμάζου Βη-
θλεέμ, καὶ κοντάκιον Ἡ Παρθένος σή-
μερον τὸν προαιώνιον Λόγον:—

Περὶ τῆς Κυριακῆς πρὸς τῆς Χριστοῦ
Γεννήσεως, εἰ τύχοι τῆ κδ'
τοῦ Δεκεμβρίου μηνός.

Κεφάλαιον Η'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη
ἡ Κυριακὴ ἢ πρὸς τῆς
Χριστοῦ Γεννήσεως τῆ
κδ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, ἐν τῷ μικρῷ
ἐσπερινῷ στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ τῆς
Θεοτόκου, ὡς συνήθως:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
ἰσῶμεν γίχους ἰ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ
προσόμοια τῶν ἁγίων Πατέρων γ', ἡχ' ἡδ'
τῶν προπατόρων σήμερον πιστοί, δευ-
τερῶντες αὐτά¹. Καὶ προεόρτια ἰδιόμελα
τοὺς γ' πρώτους, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον².
Πόξα, τῶν ἁγίων ἡχ' ἡδ' Δανιὴλ ἀνὴρ ἐ-
πιθυμιῶν. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Σπήλαιον
εὐτρεπίζου ἢ ἀμνάς γὰρ ἤκει. Ἀναγνώ-
σεις τῆς πρώτης Συνόδου³. Εἰς τὴν λιτὴν,
τὸ στιχηρὸν τῷ ἁγίου τῆς Μονῆς καὶ προ-
εόρτια ἰδιόμελα τοὺς δ' τετάρτους⁴. Πόξα
καὶ νῦν, Ἐν Βηθλεέμ συνέδραμον ποι-

μένες⁵. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προεόρτια
ἰδιόμελα τοὺς τρεῖς δευτέρους⁶, δευτε-
ροῦντες τὸ ἐν, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν.
Πόξα, ἡχ' β' Χαίrete προφῆται τίμιοι. Καὶ
νῦν, ὁ αὐτὸς, Ἰδοὺ καιρὸς ἤγγικε τῆς σω-
τηρίας ἡμῶν. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρ-
των τοῦ ἡχ' β' Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κα-
τορθώματα, δις καὶ τὸ Ἀπεγράφετο, ἄ-
παξ. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς, αἰ
δ' ἕτεραι ἀναγνώσεις ἐκ τῶ κατὰ Ματ-
θαῖον⁷ καὶ τοῦ βίβ τῆς ἁγίας Εὐγενίας⁸:—

Ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος
τοῦ ἀναστάσιμον δις. Πόξα, ἡχ' β' Με-
γάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα. Καὶ
νῦν, Ἀπεγράφετο ποτέ. Εἰς τὰ ἡχ' τῆς
ἄλλο, ἡχ' ἀναστάσιμα μετὰ τῶν ἡχ' αὐτῶν.
Ὁ Ἄμωμος, ἢ ὑπακοή, οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ
ἡχ'. Προκείμενον, Πᾶσα πνοὴ καὶ Εὐ-
αγγέλιον ἀναστάσιμον, Ἀνάστασιν Χρι-
στοῦ θεασάμενοι. Ὁ Πεντηκοστός, τὸ ἀ-
ναστάσιμον στιχηρὸν. Οἱ κανόνες τῶν
ἁγίων Πατέρων ἡχ' ἡδ' μετὰ τῶν εἰρμῶν
εἰς η'. Λέγεται γὰρ ὁ εἰρμὸς δις καὶ τὸ ἀ-
ναστάσιμον τοῦ δις¹⁰ καὶ τῶν Πατέρων
μετὰ τῷ ἡχ' εἰς δ'¹¹ καὶ τὸν προεόρτιον εἰς
ε'. Καταβασία Χριστὸς γεννᾶται δο-
ξάσατε, ὁμοῦ οἱ δύο χοροὶ. Ἄπο γ' ἡδ', ἢ
ὑπακοὴ τῶν ἁγίων Πατέρων. Καὶ ἀνά-
γνωσις εἰς τὸν Θεολόγον¹². Ἄφ' ἕκτης
κοντάκιον τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἐν τῇ ἡδ'
ἡδ' στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαπο-
στειλᾶριον τὸ ἀναστάσιμον, τῶν ἁγίων
Πατέρων καὶ τὸ προεόρτιον. Εἰς τοὺς αἰ-
νοὺς, Πᾶσα πνοὴ. Ἰσῶμεν γίχους ε' καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια γ' τῶν
ἁγίων Πατέρων ἡχ' ἡδ' τῶν προπατόρων
σήμερον πιστοί¹³ καὶ προεόρτια προσό-
μοια γ' ἡχ' ἡδ' πρὸς Αἰ ἀγγελικαί¹⁴. Πόξα,
ἡχ' ἡδ' τῶν νομικῶν διδασμάτων. Καὶ
νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Πόξο-
λογία μεγάλη. Τροπᾶριον τὸ ἀναστάσι-
μον. Ἡ ἐκτενής. Ἡ συνήθης λιτή. Πόξα
καὶ νῦν, τὸ ἐωθινόν. Ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ
νάρθηκι, ἢ Κατήχησις¹⁵ καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν ταῖς ὥραις λέγεται πᾶσι πάντοτε τὸ ἀναστάσιμον. Τὸ δὲ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τὸ προεόρτιον ἐναλλάσσονται:—

Εἰς τὴν Πειτρῳγίαν, τὰ τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἢ γ' Ϟ τῶν ἁγίων Πατέρων εἰς γ', τῶν ἁγίων δὲ μετὰ τῷ Ϟ, ἢ

γ' τοῦ προεορτίου εἰς δ'. Τροπάριον ἀναστάσιμον καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων. Πόξα, τὸ κοντάκιον τῶν ἁγίων Πατέρων. Καὶ νῦν, τὸ προεόρτιον. Προκείμενον, ὁ Ἄπόστολος, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, τῶν ἁγίων Πατέρων:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Η' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ταῦτα εὐρήσεις μετὰ τὴν ιζ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸν ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (τὰ δευτέρα στιχηρά):—

2. Ταῦτα εὐρήσεις ἐν τῷ ἑσπερινῷ τῆς κ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἢ εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κδ' Προεορτάσωμεν λαοὶ Χριστοῦ τὰ Γενέθλια:—

3. Ἄτινα ἀναγνώσματα εὐρήσεις ἐν τῷ μηναίῳ τοῦ Ὀκτωβρίου τῆ ια' ἢ τοῦ Ἰουλίου ὡσαύτως τῆ ια', ἢ τῆ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ:—

4. Τὰ προεόρτια ταῦτα εὐρήσεις ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ ὄρθρου τῆς κ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς. Μόνον ὁμως τὰ τρία. Τὸ τέταρτον εὐρήσεις εἰς τὰ ἰδιόμελα τῆς ς' μεγάλης ὥρας:—

5. Τοῦτο εὐρήσεις ὡς δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κς' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς. Σημείωσαι ὅτι τὸ ἔντυπον μηναῖον ἀγνοεῖ τοὺς δ' τετάρτους. Δόξα ἔχει τὸ εἰς ἦχον α' Βολίδες ἀστράπτοντες θεηγορίας, Καὶ νῦν, τὸ ὁμόηχον προεόρτιον Ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου ἢ γῆ:—

6. Ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὸν στίχον τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἔνθα καὶ οἱ στίχοι. Σημείωσαι ὅτι τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὀρίζει ἕτερα, τὰ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τὰ ἐν τοῖς στιχηροῖς πρῶτα τοῦ α' ἦχου Παρθένε πανάμωμε Θεοῦ:—

7. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλία α' εἰς τὸν Ματθαῖον, ἧς ἡ ἀρχὴ Ἔδει μὲν ἡμᾶς μηδὲν δεῖσθαι τῆς ἀπὸ τῶν γραμμάτων βοηθείας. Περὶ τοῦ ὅτι αἱ ἄγιοι Γραφαὶ ἐδόθησαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς:—

8. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ (ρκδ') βίος οὗ ἡ ἀρχὴ Κομμόδου μετὰ Μᾶρκον:—

9. Ἀντιθέτως τὸ ἐν ἰσχύι τυπικόν, ὡς συνηθίζει, προβλέπει ἀντὶ τῶν θεοτοκίων τῆς Ὀκτωήχου, τὰ προεόρτια τῆς κδ'. Τοῦτο οὐδαμοῦ στηρίζεται:—

10. Τὸ πρῶτον τοῦ κανόνος:—

11. Τοῦ αὐτοῦ κανόνος ἐννοεῖται:—

12. Ἦγουν Εἰς τὸν ἔξισωτὴν Ἰουλιανόν, λόγος οὗ ἡ ἀρχὴ Τίς ἢ τυραννὶς αὐτῆ:—

13. Ζήτει ταῦτα τῆ ια' τοῦ παρόντος μηνὸς τῆ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων, ἐν τοῖς στιχηροῖς τοῦ ἑσπερινοῦ:—

14. Τὰ τῶν αἰνῶν τῆς κδ' προφανῶς. Τὸ κοσμικὸν τυπικὸν προβλέπει ἀναστάσιμα δ' καὶ τὰ τοῦ μηναίου Ἄρὸν σου τὴν φωνὴν ἀληθῶς:—

15. Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Μικρὰ Κατήχησις λβ' (32), Περὶ τῶν γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ εὐτόνως ἔχεσθαι τῆς ἀσκητικῆς ἡμῶν ζωῆς:—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστογενένων, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, πῶς ψάλλεται ἡ μετὰ τὴν Χριστὸν Γέννησιν Κυριακὴ ἐν τῇ κα' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν φθάσῃ γενέσθαι ἡ τῶν Χριστογενένων ἑορτὴ ἐν Κυ-

ριακῇ, ψάλλεται ἡ Κυριακὴ μετὰ τὴν Χριστὸν Γέννησιν ἐν τῇ κα' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, οὕτως:-

Ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς τοὺς τρεῖς δευτέρους¹ Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ καὶ τρεῖς τῶν ἁγίων Πατέρων² ἢ δ' Τὸν Θεοπάτορα πάντες ἀνευφημήσωμεν. Δόξα, ἢ δ' Μνήμην ἐπιτελοῦμεν. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ. Εἰσοδος, προκείμενον Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς τοὺς γ' ἢ δ' μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν³. Δόξα, τῶν ἁγίων ἢ δ' ἢ δ' Ἰερέων μνήμη. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς⁴:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ τῆς ἑορτῆς δις. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ ἄλλῃ τῷ Φαλτηρίῳ, ἢ τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὸν λόγον Γρηγορίου Νύσσης, εἰς τὸν Ἄβραμ καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, εἰς δύο⁵. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς ὁ δ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων εἰς δ' ἢ δ' δ' καὶ ὁ ἕτερος κανὼν τῆς ἑορτῆς εἰς δ' μετὰ τοῦ εἰρμῶ⁷. Καταβασία Χριστὸς γεννᾶται ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Πῆ δ' ἔνθα μαρτυρεῖται ὅτι λέγεται ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς ὑστερον. Πιὰ γὰρ τὴν καταβασίαν τὸτο ἐγένετο⁸. Ἄπο γ' δ' κ, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς ἢ δ' ἢ δ' Ὁ προῦ εἰσοδος. Καὶ ὁ οἶκος. Εἶτα τὰ ἢ τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἑκτῆς κοντάκιον τῶν ἁγίων. Εἰς τὴν γ'

ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλάρια τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνες, Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς τέσσαρας τετάρτους τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τῶν ἁγίων ἢ δ' ἢ δ' Αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. Καὶ νῦν, ἢ δ' β' Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται⁹. Ποξολογία μεγάλη καὶ μετὰ τὸ Τρισάγιον τῷ τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτενης, καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι καὶ ἡ Κατήχησις¹⁰:-

Ἐν ταῖς ὥραις τῷ τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ἔ τῶν ὥρῶν. Μετὰ τὸ Τρισάγιον κοντάκιον τῆς ἑορτῆς Ὁ προῦ εἰσοδος:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τῶν δύο κανόνων δ' γ' καὶ γ', εἰς ἡ¹¹. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Δόξα, κοντάκιον τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς Ὁ προῦ εἰσοδος. Προκείμενον Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος: Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. Καὶ τῶν ἁγίων ἢ δ' δ' Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος: Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογοεῖτε τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραήλ. Ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους Ἄδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι. Καὶ τῶν ἁγίων, πρὸς Κορινθίους Ἄδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον. Ἀλληλουϊάριον τῆς Θεοτόκου ἢ δ' ἢ δ' Ἀνάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῶν ἁγιάσματός σου. Στίχος: Ἄκωσον θυγάτηρ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ ἔξ σου καὶ ἐπιγάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τῶν πατρῶν σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. Τῶν ἁγίων ἢ δ' δ' Πλήσθητι Κύριε τοῦ Παβὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ. Στίχος: Ὥμοσε Κύριος τῷ Δαυὶδ ἀλήθειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν ἐκ καρπῶν τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον Ἀναχωρησάντων τῶν

Μάγων¹². Κοινωνικὸν ἥχ β' Λύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτῷ, καὶ τῶν ἁγίων Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ τοῖς

εὐθέσι πρέπει αἰνεσις. Ἡ δὲ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου ἀκολοιθία ψάλλεται ἐν τοῖς ἀποδείπνοις τῆς ἡμέρας ταύτης:—

ΥΠΟΧΗΜΕΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Θ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦχος ἐννοεῖται:—
2. Τῶν θεοπατόρων, ὀρθῶς σημειοῖ τὸ τυπικὸν τοῦ Γ. Βιολάκη:—
3. Παράδοξον μυστήριον οἰκονομεῖται σήμερον, καὶ τὰ ἐξῆς:—
4. Ἦχος πλ δ' Ἐν Βηθλεὲμ συνέδραμον ποιμένες. Ἀπολυτικά τῆς ἑορτῆς, Δόξα, τῶν ἁγίων Εὐαγγελίζου Ἰωσήφ. Καὶ νῦν, αὐθις τῆς ἑορτῆς:—
5. Γρηγορίου Νύσσης Λόγος περὶ Θεότητος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος καὶ ἐγκώμιον εἰς τὸν δίκαιον Ἀβραάμ, οὗ ἡ ἀρχὴ Οἶόν τι πάσχουσι πρὸς τοὺς πολυανθεῖς τῶν λειμώνων οἱ τῶν τοιούτων φιλοθεάμονες:—
6. Πρὸς Ἀσομαί σοι, Κύριε ὁ Θεός μου, καὶ ἄνευ τοῦ εἰρμοῦ. Ὁ τοῦ Μνήστορος καταλιμπάνεται:—
7. Ὁ τῆς ἑορτῆς ἱαμβικὸς Ἐσωσε λαόν:—
8. Διὰ τὴν ὁμοηχίαν δηλονότι. Τὸ ἰσχυρὸν τυπικὸν προβλέπει ἱαμβικὰς καταβασίας:—
9. Τὸ κοσμικὸν τυπικὸν προβλέπει ὡς Καὶ νῦν, τὸ δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν τῆς κς' Δεκεμβρίου, Σήμερον ἡ ἀόρατος φύσις. Ὀρθότερα ἢ τάξις τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ:—
10. Θεοδώρου Στουδίτου, Μικρὰ Κατήχησις λς' (36), Περὶ τοῦ ἐρηρυσμένου εἶναι ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ἡμῶν:—
11. Ἡ γ' ὠδὴ ἐκ τοῦ α' κανόνος τῆς ἑορτῆς εἰς δ', ἢ ε' ὠδὴ ἐκ τοῦ κανόνος τῶν ἁγίων εἰς δ':—
12. Μὴ ἀπορήσης διὰ τὸ ὅτι προβλέπει δύο Ἀποστόλους, ἐν δὲ Εὐαγγέλιον. Σπανία μὲν ἢ περίπτωσις πλὴν δικαιολογουμένη ἕνεκα τοῦ ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς κς' Δεκεμβρίου καὶ τὸ τῆς Κυριακῆς μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐστίν, Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων:—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως
τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων,
εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ρὴ εἶδέναι ὅτι ἐὰν τύχη ἢ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων ἐν Κυριακῇ, εἰς τὸν μικρὸν ἑσπερινὸν ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ τῆς Θεοτόκου ὡς σύνηθες:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἄλθ' εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ τῆς ἑορτῆς τοὺς δ' δευτέρους. Πεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ. Καὶ τῶν ἁγίων προσόμοια γ' ἥχ δ' πρὸς Τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Τὸν Θεοπάτορα πάντες. Δόξα, τῶν ἁγίων ἥχ ἢβ Μνήμην ἐπιτελοῦμεν. Καὶ νῦν, ἥχ β' Αὐγούστου μοναρχήσαντος. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στιχηρὸν τῶ ἁγίῳ τῆς Πονῆς, καὶ τῆς λιτῆς τῆς ἑορτῆς¹. Ἦχος δ' Σπηλαίῳ παρώκησας. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἁρτων Θεοτόκε Παρθένε δις καὶ τῶν ἁγίων ἥχ β' Εὐαγγελίζου Ἰωσήφ ἄπαξ. Ἡ ἀνά-

γνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς. Αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις ἐκ τοῦ βίβ τῷ Χρυσοστόμου² καὶ τοῦ βίβ τῆς ὁσίας Μελάνης³:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ ἄναστάσιμον δις. *Δόξα*, τῶν ἁγίων. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὰ *ἦχ* τῆς *ἦχ*, *ἦχ* ἀναστάσιμα μετὰ τῶν *ἦ* αὐτῶν⁴. Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπακοὴ τῷ ἦχου. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἦχου. Προκείμενον, *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον*. Οἱ κανόνες, ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β', τῶν ἁγίων εἰς δ' καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἑορτῆς εἰς δ'. Μὴ δὲ θραυμάσης, ὅτι λέγεται ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς ὑστερον. Πιὰ γὰρ τὴν καταβασίαν τοῦτο ἐγένετο. Καταβασία *Χριστὸς γεννᾶται*, ὁμοῦ οἱ δύο χοροὶ. Ἄπὸ γ' *ἦ*, κοντάκιον καὶ τὸν οἶκον τῶν ἁγίων. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ ἐννάτῃ *ἦ* στιχολογεῖται ἡ *Τιμωτέρα*. Ἐξαποστειλᾶριον τὸ ἀναστάσιμον, τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἰνὸς *Πᾶσα πνοὴ*. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῷ ἦχου καὶ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα

τοὺς δ' τετάρτους καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν αἰνῶν οἱ γίχοι τῆς ἑορτῆς⁵. *Δόξα*, *ἦχ* *ἦχ* *Αἶμα καὶ πῦρ*. *Καὶ νῦν*, Ὑπερευλογημένη. Ποξολογία μεγάλη καὶ μετὰ τὸ Τρισάγιον τῷ ἄναστάσιμον μόνον. Ἡ ἑκτενὴς καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή, ἡ δ' ὥρα, ἡ Κατήχησις⁶ καὶ ἀπόλυσις:-

Ἐν ταῖς ὥραις ἐν τῇ μιᾷ μὲν τῷ ἀναστάσιμον. *Δόξα*, τῆς ἑορτῆς. *Καὶ νῦν*, *ἦ* τῆς ὥρας. Μετὰ δὲ τὸ Τρισάγιον κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν δὲ τῇ ἑτέρα τῷ ἀναστάσιμον. *Δόξα*, τῶν ἁγίων. *Καὶ νῦν*, *ἦ* τῆς ὥρας. Μετὰ τὸ Τρισάγιον κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:-

Εἰς δὲ τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἦχου εἰς γ'. Καὶ τῆς ἑορτῆς ἡ γ' *ἦ* εἰς δ'. Τροπᾶριον ἀναστάσιμον, τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἁγίων. Ἀλληλούϊα τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων. Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς καὶ *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον*:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Ι' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐνταῦθα ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας ἐξέπεσάν τινα, ἅτινα καὶ ἀναπληροῦμεν. Εἰς τὰ ἀπόστιχα τὸ ἀναστάσιμον καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. *Δόξα*, ἦχος πλ β' *Ἰερέων μνήμη*. *Καὶ νῦν*, ἦχος δ' *Σηλαίω παρώκησας*:-

2. Προφανῶς πρόκειται περὶ λάθους. Ἀναγινώσκουμεν ἐκ τῶν ἐρμηνειῶν τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν Ματθαῖον (ἀπὸ τὰς πρώτας ὁμιλίας α'-ιβ'):-

3. Ἐκ τῶν τοῦ Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ (ρκθ'), οὗ ἡ ἀρχὴ Ἦν ἄρα καὶ τοῦτο τῆς μεγίστης τῶν πάλαι:-

4. Ὡς καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐγράψαμεν οὐδαμοῦ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τυπικοῖς παλαιοῖς καὶ ἐγκύροις προβλέπεται ἡ ἀντικατάστασις τῶν θεοτοκίων ἐκ τῆς Ὀκτωήχου δι' ἄλλων, ἔστω καὶ ἐκ δεσποτικῶν ἑορτῶν:-

5. Ἐννοεῖται μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν στίχων τῶν αἰνῶν διὰ τοῦ *Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις*, ἀντὶ τῆς προσθήκης τῶν δύο στίχων τῆς Κυριακῆς *Ἀνάστηθι Κύριε καὶ Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε*, λέγομεν (φυσικῶ τῷ λόγῳ ἐφ' ὅσον τὰ τελευταῖα τέσσαρα στιχηρὰ εἰσὶ τῆς ἑορτῆς) στίχους τῆς ἑορτῆς, ἡγοῦν. *Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, καὶ Ἐκ γαστροῦ πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε, ὡμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ*:-

6. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, οἷαν προκρίνει ὁ προεστώς:-

Περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς περιτομῆς
καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλεῖς,
εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἢ δ' τοῦ Ἰανσαρίου μη-
νὸς ἐν Κυριακῇ, ἐν τῷ

μικρῷ ἑσπερινῷ στιχηρὰ ἀναστάσιμα
καὶ τῆς Θεοτόκου ὡς συνήθεις:-

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στι-
χηρὰ ἀναστάσιμα γ', τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα
δύο, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον, καὶ τὸ με-
γάλου Βασιλείου προσόμοια γ' δευτε-
ροῦντες τὸ δ'. *Πόξα, τῷ ἁγίῳ. Καὶ νῦν, Ξ*
τὸ δ' τοῦ ἡχου. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἑ-
ορτῆς καὶ τῷ ἁγίῳ. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στι-
χηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς καὶ τῷ ἁγί-
ου Βασιλεῖς ἰδιόμελα τοὺς δύο πρώτους,
τὸν δεύτερον καὶ τοὺς τρεῖς τρίτους¹.
Πόξα, ὁ αὐτός, τοῦ ἁγίου². *Καὶ νῦν, Ἡξ*
ἢδ' Συγκαταβαίνων ὁ Σωτήρ. Εἰς τὸν
γίχον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ τὰ κατ'
ἀλφάβητον. *Πόξα, τῷ ἁγίῳ Ὁ τὴν χάριν*
τῶν Σαυμάτων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς Οὐκ
ἐπλησύνθη ὁ πανάγαθος Θεός. Εἰς τὴν
εὐλόγησιν τῶν ἄρτων, *Θεοτόκε Παρθένε*
δὶς καὶ τὸ τῷ ἁγίου ἄπαξ. Ἡ ἀνά-
γνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς, αἱ δὲ ἕτεραι
ἀναγνώσεις εἰς τὸν Θεολόγον³:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεός *Κύριος* τῷ
ἀναστάσιμον δὶς. *Πόξα, τῷ ἁγίῳ. Καὶ νῦν,*
τὸ δ' τὸ εἰς τὸν αὐτὸν Ἡξ⁴. Εἰς τὰ Ἡξ τῆς
ἄλλο, Ἡξ ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Ξ αὐτῶν.
Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπακοή, ὁ πολυέλεος⁵ καὶ
Ἡξ τοῦ ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.*
Οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἡχου. *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐ-*
αγγέλιον ἀναστάσιμον. Ἀνάστασιν Χρι-
στοῦ θεασάμενοι. Ὁ Πεντηκοστός. Στι-
χηρὸν τὸ ἀναστάσιμον⁶. Οἱ κανόνες, ὁ

ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς ἑορτῆς εἰς δ' καὶ
τοῦ ἁγίου εἰς γ'. *Καταβασία Βυθοῦ ἀν-*
εκάλυψε πυθμένα καὶ Στίβει θαλάσσης,
ἀνὰ μέρος οἱ δύο χοροί⁸. Ἄπὸ γ' Ϟ, Ἡξ
τοῦ ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἄφ'*
ἕκτης τὸ κοντάκιον τοῦ ἁγίου καὶ τῆς
ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους, Πᾶσα πνοὴ. Στι-
χηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ τοῦ ἁγίου προσ-
όμοια γ' Ἡξ ἢδ' Θεοσεὶ Υἱὸς Θεοῦ, Ἐνδον
ἐπουρανίου, Ὁλος ἱερωμένος. Καὶ ἰδιό-
μελον Ἡξ ἢδ' Ἐξεχύθη ἡ χάρις, μετὰ τῶν
γίχων αὐτῶν. Στίχος δ': Τὸ στόμα μου
λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας
μὸς σύνεσιν. Στίχος β': Οἱ ἱερεῖς σου, Κύ-
ριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὅσοί
σὸς ἀγαλλιάσονται. Πόξα, τὸ ἑωθινόν. Καὶ
νῦν, Ὑπερευλογημένη. Ποξολογία μεγάλη.
Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον:-

Ἐν ταῖς ὥραις τῷ ἀναστάσιμον καὶ
τοῦ ἁγίου ἢ τῆς ἑορτῆς ἐναλλάξ. Μετὰ
τὸ Τρισάγιον κοντάκιον τοῦ ἁγίου:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ οἱ
μακαρισμοὶ τοῦ ἡχου εἰς γ' καὶ ἡ γ' Ϟ τοῦ
ἁγίου εἰς δ'. Τροπάριον ἀναστάσιμον, τῆς
ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. *Πόξα, κοντάκιον τοῦ*
ἁγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον
Ἡξ ἢδ' Ὡσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐ-
λόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποιμα-
νον αὐτοὺς καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τοῦ
αἰῶνος. Στίχος: Πρὸς σὲ Κύριε κεκράξο-
μαι ὁ Θεός μου, μὴ παρασιωπήσεις ἀπ'
ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ καὶ
ὁμοιωθῆσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς
λάκκον. Καὶ τῷ ἁγίου Ἡξ δ' Τὸ στόμα μὸ
λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας
μου σύνεσιν. Στίχος: Ἀκούσατε ταῦτα
πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ
κατοικοῦντες τὴν οἰκισμένην, οἱ τε γηγε-
νεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὸ
αὐτὸ πλοῦσιος καὶ πένης. Ὁ Ἀπόστολος
τῆς ἡμέρας πρὸς Τιμόθεον δευτέρως ἐ-
πιστολῆς: Τέκνον Τιμόθεε, νῆφε ἐν πᾶ-
σι. Καὶ τῷ ἁγίου Ἀδελφοί, βλέπετε μὴ τις
ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν. Ἀλληλούϊα τῆς

ἡμέρας ἥξ ἡβ'. Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς
καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Στίχος: Ἐπιφάναι
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐλεῆσαι
ἡμᾶς. Τῷ ἁγίῳ, ὁ αὐτός. Ὁ ποιμαίνων τὸν
Ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβα-
τον τὸν Ἰωσήφ. Στίχος: Ὁ καθήμενος ἐπὶ
τῶν Χερσβεὶμ ἐμφάνηθι ἐναντίον Ἐφραὶμ
καὶ Βενιαμὴν καὶ Μανασσῆ. Εὐαγγέλιον τῷ
ἁγίῳ⁹, κατὰ Λουκᾶν· Τῷ χαρῶν ἐκείνῳ
ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες. Εὐαγγέλιον τῆς
ἡμέρας, κατὰ Μάρκον· Ἀρχὴ τῷ εὐαγγελίῳ
Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Κοινωνικὸν
Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ
εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος:—

Ἰστέον ὅτι, εἰ μὲν εἰσὶ δύο Κυριακαὶ
μεταξὺ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώ-
των, ἀναγινώσκειται τῇ δ' Κυριακῇ Εὐ-
αγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· Ἀναχωρη-
σάντων τῶν μάγων καὶ τῇ ἄλλῃ Κυριακῇ
Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον· Ἀρχὴ τῷ εὐ-
αγγελίῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰ δὲ τύχοι ἐν Σάβ-
βατον καὶ μία Κυριακῆ, ἀναγινώσκουμεν
τῷ Σαββάτῳ, Σάββατον μετὰ τὴν Χριστοῦ
Γέννησιν, τῇ δὲ Κυριακῇ, Κυριακὴν
πρὸ τῶν Φώτων:—

Ἰστέον δὲ ὅτι εἰ τύχοι ἡ παραμονὴ τῶν
Φώτων ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ ποι-
ῶμεν τὴν ἀκολουθίαν τῶν τροπαρίων τῇ
Παρασκευῇ, γινομένης ἐννάτης. Εἰ δὲ ὅκ
ἔστι νηστεία, ὡς φαμεν, πρῶτ' ἢ μὲν λει-
τρουργῶμεν ὡς καθ' ἑκάστην καὶ διακλυ-
όμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ:—

Ἐσπέρας δὲ γίνεται ἡ ἀκολουθία τῷ
ἐσπερινῷ, μέχρι τῷ Εὐαγγελίῳ. Τρισάγιον
δὲ οὐ λέγεται διὰ τὸ μὴ τελεῖσθαι Πει-
τουργίαν. Μετὰ δὲ τὸ εἰπεῖν τὰς προφη-
τείας, προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου. Ὁ
Ἀπόστολος. Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ ἐκτενής.
Ἐξεληθόντων δὲ ἡμῶν ἐν τῷ νάρθηκι γί-
νεται ὁ ἁγιασμός ἀπαραλλάκτως. Γινο-
μένης ὑπὸ τῷ ἱερέως ἐκτενοῦς καὶ ἀπό-
λυσις. Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν,
τυρόν ἢ ὡὰ ὅκ ἐσθίοντες εἰ μὴ ἔλαιον
καὶ πίνουμεν καὶ οἶνον:—

Ἀπὸ τῷ νομίμῳ τῷ ἁγίῳ Θεοφίλῳ¹⁰ ἀρ-
χιεπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας κανὼν δ':—

Προσφώνησις τῶν ἁγίων Θεοφανεί-
ων ἐπιστάντων ἐν Κυριακῇ:—

Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρέπον ἡμᾶς ἀπ-
αιτεῖ τὴν Κυριακὴν τιμᾶν καὶ ἐν ταύτῃ
πανηγυρίζειν, ἐπειδήπερ ἐν ταύτῃ ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ νε-
κρῶν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυτάνευσε. Πρῶ-
τον καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ πρώτη
κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχου-
σα καὶ ὀδόθῃ, ἅτε δὴ ὑπερναβεβηκυῖα
τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμόν. Ἐπεὶ δ' ἔν
συνέβη τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων νή-
στιμον ἡμέραν εἶναι, ταύτην οἰκονομή-
σωμεν καὶ πρὸς ἐκάτερον ἐπιστημόνως
χωρήσωμεν. Ἴνα μεταλαμβάνοντες ὀλί-
γων φοινίκων¹¹ ἐκκλίνωμεν ἅμα τὰς αἰ-
ρέσεις τὰς μὴ τιμῶσας τὴν ἀναστάσιμον
τῷ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέραν καὶ τὸ
ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἡμέρᾳ ἀποδῶ-
μεν, περιμένοντες τὴν ἐσπερινὴν σύνα-
ξιν, ἣτις ἐνταῦθα, Θεοῦ θέλοντος, τελεί-
ται. Συναχθῶμεν τοίνυν ἀπὸ ὥρας ἐν-
νάτης ἐνταῦθα:—

Τῷ πατρὸς ἡμῶν Νείλου¹² Περί τῆς
παραμονῆς τῶν Φώτων, εἰ τύχοι ἐν Κυ-
ριακῇ, ἐρωτηθεὶς παρὰ τινων ἱερέων:—

Πεῖ εἰδέναι ὅτι εἰ τύχοι ἡ παραμονὴ
τῶν Φώτων Σάββατον ἢ Κυριακὴν, διότι
οὐ γίνεται ἐν ταύταις νηστεία ἕως ἐννά-
της, ποιούμεν τῇ πρὸ Παρασκευῆς Ἧ καὶ
ψάλλομεν τὰ πᾶσι τῶν ὥρῶν τῆς παρα-
μονῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῷ ἐσπε-
ρινῷ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τράπεζαν ἐ-
σθίομεν ἔλαιον καὶ οἶνον, καθ' ἃ καὶ ἐν
τῇ ἡμέρᾳ τῆς παραμονῆς. Καὶ γὰρ τὰ δί-
καῖα τῆς παραμονῆς ἐπιφέρεται ἡ Πα-
ρασκευὴ αὕτη καὶ διὰ τῷ φυλάττομεν
καὶ αὐτὴν καθ' ἃ καὶ τῇ παραμονῇ¹³:—

Ἐσπεριν. Οὐκ ἐσθίομεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
Παρασκευῇ δηλονότι καὶ τῇ ἐπαύριον τῷ
Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ τύχοι ἡ παραμονὴ
ἔδὲν ἄλλον πλὴν ἐλαίου καὶ οἴνου:—

Ἔτερον. Ἐν γὰρ ὅποια ἡμέρα τύχοι ἡ παραμονὴ τῶν Φώτων οὐκ ἐσθίομεν εἰ μὴ ἔλαιον καὶ πίνομεν καὶ οἶνον, μοναχοί τε καὶ κοσμηκοὶ ἐξ ἴσου·—

Τὸ πρῶτὸν δὲ ἤγγεν ἐπὶ τὴν αὔριον, οἷα ἡμέρα τύχοι τοὺς μὲν κοσμηκοὺς κρέα, ἡμᾶς δὲ τυρὸν¹⁴ καὶ ἰχθύας ἐσθίειν συγκεχώρηται·—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΙΑ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐκ τούτων συνάγομεν ὅτι εἰς τὴν λιτὴν ψαλήσονται καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀποστίχοις ἰδιόμελα τοῦ ἀγίου. Ὅποτε μετὰ τὸ ἰδιόμελον τοῦ ἀγίου τῆς Μονῆς ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ Ὡ θεία καὶ ἱερὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας μέλισσα. Ἀκολουθεῖ, τὸ Πάντων τῶν ἀγίων ἀνεμάξω τὰς ἀρετάς. Εἶτα τὸ τοῦ β΄ ἤχου, *Τῶν ὄντων ἐκμελετήσας τὴν φύσιν, καὶ τέλος τὰ τρία τοῦ γ΄ ἤχου τὰ ἐν τῇ λιτῇ·—*
2. Δόξα εἰς ἦχον γ΄ δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἐντύπῳ μηναίῳ. Ὅποτε ἡ ἐπαναλαμβάνομεν τὸ α΄ τῆς λιτῆς Χριστὸν εἰσοικισάμενος ἐν τῇ ψυχῇ σου, ἢ ψαλοῦμεν τὸ ὑπάρχον τοῦ πλ β΄ ἤχου *Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου·—*
3. Γρηγορίου Θεολόγου, *Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μεγ. Βασίλειον, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων αἰεὶ προτιθεῖς ὁ μέγας Βασίλειος·—*
4. Τὰ Ἄπορα τοῦ τυπικοῦ φέρουσιν ἀπορίας. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ λάθους. Ὡς καὶ νῦν ψάλλομεν τὸ τῆς ἑορτῆς *Μορφὴν ἀναλλοιώτως·—*
5. *Δοῦλοι Κύριον καὶ Ἐξομολογεῖσθε. Ἐκλογὴ τοῦ Μεγ. Βασιλείου·—*
6. *Ἦγουν τὸ Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς·—*
7. Ἡ ἀναστάσιμος εἰς δ΄, τῆς Θεοτόκου β΄, τῆς ἑορτῆς δ΄ καὶ τοῦ ἀγίου δ΄·—
8. Ἄνευ ἐνώσεως τῶν δύο χορῶν ἕνεκα μᾶλλον τῆς δυηχίας τῶν καταβασιῶν·—
9. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο οὐκ ἐστὶ τοῦ ἀγίου, ἀλλὰ τῆς περιτομῆς. Τὸ δὲ ἐπόμενον, τῆς Κυριακῆς πρὸ τῶν Φώτων ἐστὶ. Προηγεῖται δὲ τὸ τῆς ἑορτῆς καὶ οὐχὶ τὸ τῆς Κυριακῆς διότι πρῶτον ἐγένετο ἡ περιτομὴ καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ δωδεκαετοῦς Κυρίου ἐν τῷ Ἱερῷ καὶ εἶτα ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν τριάκοντα ἐτῶν·—
10. Οὗτος ὁ Θεόφιλος ἐπατριάρχησεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀπὸ τοῦ 385-412. Οἱ ἰδ΄ κανόνες αὐτοῦ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς σ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ Πηδαλίῳ. Ἡ νηστεία κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων ἦν ἔθιμον τοπικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἀπεγνωσμένη ἦν ἡ προσπάθεια Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ἵν' ἐναρμονίσῃ ἔθιμον τοπικὸν πρὸς τὴν γενικὴν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν. Ὅρα περὶ τούτων τὴν ἐν τῷ Πηδαλίῳ ἐρμηνείαν τοῦ κανόνος καὶ τὴν ὑποσημείωσιν. Ἡ γενικὴ τῆς Ἐκκλησίας προᾶξις ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἐὰν ἡ παραμονὴ τῶν Θεοφανείων τύχη ἀπὸ Δευτέρας ἕως Παρασκευῆς ἔχομεν ἐννάτην διὰ ξηροφαγίας. Ἐὰν τύχη ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ ἔχομεν κατάλυσιν οἴνου καὶ ἐλαίου ἀλλ' ἄπαξ μετὰ τὴν τοῦ ἐσπερινοῦ ἀπόλυσιν. Ἀπλῶς μετὰ τὴν ἐκ θείας Λειτουργίας ἀπόλυσιν καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ κατακλαστοῦ, ἐσθίομεν «διακλυόμενοι» ἰσχάδας ἢ φοίνικας ἢ σταφίδας εἴ τι τῶν τοιούτων, οὐχ ἰστώντες τράπεζαν. Καὶ τοῦτο ἵνα μὴ παραβῶμεν τὸν ξδ΄ Ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν ἀπαγορεύοντα τὴν ἀνέλαιον νηστείαν ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ πλὴν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τοῦ «ἐνὸς καὶ μόνου». Εἰς δὲ τὴν κυριώνυμον τῆς ἑορτῆς ἡμέραν καταλύομεν εἰς πάντα (οἱ μοναχοὶ πλὴν κρέατος) ἢ ἂν ἡμέρα τύχη·—
11. Οἱ φοίνικες (χουρμάδες) ὡς προῖον τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἦσαν ὅ,τι τὸ προχειρότερον. Ἀλλὰ διὰ τοὺς Ῥώσους τοῦ Ἀρκτικοῦ κύκλου, τῆς Θηβαΐδος τοῦ

Βορῶά τί προτείνει τὸ τυπικόν; Αἱ περὶ νηστείας διατάξεις ἔχουσι λάβει ὑπ' ὄψει τοὺς Χριστιανοὺς τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου. Διὰ τοὺς Ἀλεουτίους τῆς Ἀλάσκας, διὰ τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς, διὰ τοὺς Κορεάτας τί προτείνομεν ὡς ὑποκατάστατον τῶν φοινίκων;—

12. Ἀμφιβάλλω τίς ὁ Νεῖλος οὗτος. Πρόκειται περὶ Νεῖλου τοῦ Σιναΐτου τοῦ κατὰ τὸ 430 κοιμηθέντος τοῦ καὶ μαθητοῦ γενομένου Ἰω. τοῦ Χρυσοστόμου, ἢ περὶ Νεῖλου τοῦ Δοξαπατρῆ τοῦ ζήσαντος κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα; Φρονῶ ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ τοῦ δευτέρου;—

13. Ἡ νηστεία τῆς προπαραμονῆς οὐ φυλάσσεται νῦν, ὡς καταγράφεται. Ὁφείλομεν ποιῆσαι ἐννάτην, ἐσθίοντες μετὰ τὸν ἐσπερινὸν καὶ μόνον, πλὴν καταλύοντες εἰς τυρὸν καὶ ὡά;—

14. Καὶ ὡά;—

Μηνὶ Ἰανουαρίῳ β'.

Περὶ τῶν προεορτίων τῶν Φώτων,
τοῦ π̅Ϟθ̅ καὶ τοῦ κοντ̅ακίς.

Κεφάλαιον ΙΒ'

ρὴ εἰδέναί, ὅτι εἰς τὰ προεόρτια τῶν Φώτων ἐν τῷ ἐσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ ταῖς ὥραις καὶ τοῖς ἀποδείπνοις λέγομεν π̅Ϟθ̅ ἢ δ' Ἐτοιμάζου Ζαβδλὼν καὶ κοντάκιον εἰς τὸν αὐτὸν ἢ χ̅ Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τοῦ Ἰορδάνου, καὶ τὰ ἐξῆς;—

Μηνὶ Φεβρουαρίῳ β'.

Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς,
εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ τοῦ Τελῶνος καὶ
τοῦ Φαρισαῖς ἢ τοῦ Ἀσώτῃς ἢ
τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς.

Κεφάλαιον ΙΓ'

ρὴ γινώσκειν, ὅτι ἐὰν φθάσῃ ἡ ἐορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς ταῖς γεγραμμέναις Κυριακαῖς, ἐσπέρας ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ

ἀναστάσιμα δ'. Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν τοῦ γίχου καὶ γ' τῆς ἐορτῆς ἢ χ̅ βαρὺς Κατακρόσμησον τὸν νυμφῶνά σε Σιών, καὶ ὑπόδεξαι μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς;—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῷ ἦχῳ γ', τοῦ Τριωδίου γ' καὶ τῆς ἐορτῆς δ'. Πόξα, τῷ Τριωδίῳ. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἴσοδος, τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὴν λιτὴν, τοὺς τρεῖς δευτέρους τῆς ἐορτῆς¹ καὶ τῆς ἡμέρας τὰ εἰς τοὺς αἴνους². Πόξα τῆς ἡμέρας, τὸ εἰς τοὺς αἴνους. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰ δὲ ἔστι Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς, Πόξα, τὸ εἰς τοὺς αἴνους, τῆς ἡμέρας. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰ δὲ μὴ Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἦχου. Καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. Πόξα, τῷ Τριωδίῳ. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Τροπάριον τῆς ἐορτῆς ἐκ τρίτου. Ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς. Αἱ δ' ἕτεραι ἀναγνώσεις τῆς ἐορτῆς³ καὶ ἐκ τοῦ ἀγίου Πλουκᾶ⁴;—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος π̅Ϟθ̅ τὸ ἀναστάσιμον δις. Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ ἢ τῆς ἄλλο, ἢ ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Ἔ αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπακοὴ τῷ ἦχῳ. Ὁ πολυέλεος⁵ μετὰ τοῦ ἢ τῆς ἐορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἦχῳ. Προ-

κείμενον, Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον τῆς ἐορτῆς⁶. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι. Ὁ Πεντηκοστός καὶ τὸ στιχηρὸν τῆς ἐορτῆς ἧχ ἡβ. Οἱ κανόνες, ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τὸ Τριωδίδι τῆς ἡμέρας εἰς δ' καὶ τῆς ἐορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Καταβασία τῆς ἐορτῆς ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον καὶ τὸν οἶκον τῶ Τριωδίδι. Καὶ Ϟ τῶ Τριωδίου. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἄφ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Ἐν τῇ Ϛ στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαποστειλᾶριον ἀναστάσιμον, τὸ Τριωδίδι καὶ τῆς ἐορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ τῆς ἐορτῆς δ'. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῶν αἰνῶν γίχοι τῆς ἐορτῆς⁷. Δόξα, τῆς ἐορτῆς. Εἰ δέ ἐστι Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς μετὰ τὰ στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς, γίχος: Ἀνάστη-

θι Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου μὴ ἐπιλάβῃ τῶν πενήτων σε εἰς τέλος, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας. Δόξα, τὸ αὐτό⁸. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη. Προξολογία μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, τῶν τῶ ἀναστάσιμον⁹. Ἡ Κατήχησις¹⁰ καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή. Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἐωθινὸν καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῶ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῶν ἀναστάσιμον. Δόξα, τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου εἰς γ' καὶ τῆς ἐορτῆς ἢ γ' ὥδῃ εἰς δ'. Εἰσοδικὸν τῆς ἐορτῆς. Τροπᾶριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῆς ἐορτῆς. Προκείμενον καὶ Ἀπόστολος τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐορτῆς. Ἀλληλούϊα τῆς ἡμέρας, εἶτα τῆς ἐορτῆς. Εὐαγγέλιον τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν τῆς ἐορτῆς, εἶτα τῆς ἡμέρας:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς Τὸ ΙΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν τὰ τροπάρια Ὅνπερ οἱ ἄνω λειτουργοί, Σήμερον Συμεών, Τὸν Ἱερὸν ἢ ἱερὰ Παρθένος:—

2. Τὰ μὴ ψαλησόμενα ἤγουν α) Τελώνου καὶ Φαρισαίου, τοὺς γ' Τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου τὸ διάφορον, Τοῦ Φαρισαίου τὴν μέγαν φωνήν β) τοῦ Ἀσώτου ἤχος β' Τὴν τοῦ Ἀσώτου φωνήν, ἤχος δ' Ὡς ὁ Ἄσωτος υἱός, ἤχος πλ δ' Δαπανήσας ἀσώτως γ) τῶν Ἀπόκρεω ἤχος πλ β' Ἐννοῶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἤχος ὁ αὐτὸς Ὡ ποία ὥρα τότε, ἤχος πλ δ' Δανιὴλ ὁ προφήτης δ) τῆς Τυρινῆς ἤχος πλ α' Οἴμοι ὁ Ἀδάμ, ὁ αὐτὸς Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν, ἤχος πλ β' Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου διώκεται.

Σημεῖωσαι ὅμως ὅτι κατὰ τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον οὐδέποτε ἡ ἐορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς συμπίπτει μετὰ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς.

3. Λόγοι εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν ὑπάρχουσι: Δύο νόθοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Τοῦ πρώτου ἡ ἀρχή: Οὐ μόνον φέρει σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Τοῦ δευτέρου: Φαιδρὸν ἡμῖν σήμερον τὸ θέατρον. Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου, οὗ ἡ ἀρχή: Πολλοὶ τῶν μεγάλων. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, οὗ ἡ ἀρχή: Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Ἱερουσαλήμ (ἀμφιβαλλόμενος). Μεθοδίου Πατάρων, οὗ ἡ ἀρχή: Πάλαι ἱκανῶς. Γρηγορίου Νύσσης, οὗ ἡ ἀρχή: Εἶχε μὲν ἡ τῶν γενεθλιῶν, (ἀμφιβαλλόμενος). Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, οὗ ἡ ἀρχή: Τὴν μὲν προγονικὴν ἐκείνην ἀράν τε καὶ καταδίκην. Καὶ ἄλλοι:—

4. Τοῦ ὀσίου Λουκᾶ τοῦ ἐορταζομένου κατὰ τὴν ἐβδόμην τοῦ αὐτοῦ μηνός, οὗ ὁ ὑπὸ ἀνωνύμου συγγραφεὺς μακρὸς βίος ἀναγινώσκειται τμηματικῶς ἕως τῆς ἡμέρας τῆς μνήμης αὐτοῦ:—

5. Λόγον ἀγαθόν (ψαλμὸς μδ') μετὰ τῶν ἐγκωμίων εἰς τὴν Θεοτόκον:—

6. Τῆς Ὑπαπαντῆς. Ἐξυπακούεται ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἀναγινώσκεται ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης μετὰ φελωνίου. Προσκύνησις τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου ὑπὸ τῶν πιστῶν οὐ γίνεται.—

7. Ἄντι δηλονότι τῶν στίχων Ἄναστηθι Κύριε, καὶ Ἐξομολογήσομαί σοι, τοὺς τῆς ἑορτῆς Νῦν ἀπολύεις, καὶ Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν.—

8. Τοῦτο οὐκ ἐπαναλαμβάνομεν νῦν.—

9. Τὸ Σήμερον σωτηρία, εἰς τοὺς κυρίους ἤχους ἢ τὸ Ἄναστὰς ἐκ τοῦ μνήματος, εἰς τοὺς πλαγίους.—

10. Συνήθως Μᾶρκος ὁ Ἀμαρτωλὸς ἀναβιβάζει τὴν Κατήχησιν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς α' ὥρας εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ οἱ μοναχοὶ «ἐξηφανίζοντο» καὶ οὐδεὶς παρέμενε εἰς τὴν α' ὥραν, εἰ μὴ μόνος ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ διαβαστής. Τὰς προηγουμένας Κατηχήσεις κατεβιβάσαμεν αὐτοβούλως εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν. Τὴν παροῦσαν ἀφήσαμεν ὡς ἔχει διὰ τὸ ἀνωτέρω σχόλιον. Αἱ Κατηχήσεις, ὡς προεγράψαμεν, ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς,
ὅποτε ἀποδίδεται εἰ τύχοι
τῇ ἑβδομάδι τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς
Τυρινῆς.

Κεφάλαιον ΙΔ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τῇ Κυριακῇ τῷ Ἄσώτου ἢ τῇ Δευτέρᾳ ἢ τῇ Τρίτῃ τῆς Ἀπόκρεω, ἀποδίδεται τῇ Παρασκευῇ τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος. Εἰ δὲ τύχοι τῇ Τετάρτῃ ἢ τῇ Πέμπτῃ ἢ τῇ Παρασκευῇ ἢ τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀπόκρεω ἀποδίδεται τῇ Τρίτῃ τῆς Τυρινῆς. Εἰ δὲ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῇ Δευτέρᾳ τῆς Τυρινῆς, ἀποδίδεται τῇ Πέμπτῃ τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος. Εἰ δὲ τύχοι τῇ Τρίτῃ ἢ τῇ Τετάρτῃ τῆς Τυρινῆς, ἀποδίδεται τῇ Κυριακῇ τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος¹:—

ΥΠΟΧΗΡΕΩΣΙΣ Εἰς τὸ ΙΔ' Κεφάλαιον

1. Ταῦτα ὡς καὶ τὰ ἐπόμενα ΙΕ', ΙΣΤ', ΙΖ', ΙΗ', ΙΘ', Κ' κεφάλαια διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ἀδιωρθῶτῳ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ:—

Περὶ τῆς Ὑπαπαντῆς,
εἰ τύχοι τῶν ψυχῶν ἢ μεθέορτα
ἢ ἡ ἀπόδοσις αὐτῆς.

Κεφάλαιον ΙΕ'

Xρὴ εἶδέναι καὶ τοῦτο, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τῷ Σαββάτῳ τῶν ψυχῶν, ἢ μεθέορτα ἢ ἡ ἀπόδοσις αὐτῆς, ἢ ἀκολουθία τῶν ψυχῶν ψάλλεται ἐσπέρας καὶ πρῶτ' ἐν τῷ κοιμητηρίῳ εἰδικῶς ἢ ψάλλεται τῷ Σαββάτῳ τοῦ Ἄσώτου:—

Περὶ τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι
τῇ ἑβδομάδι τῆς Τυρινῆς.

Κεφάλαιον ΙΓ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τῇ Δευτέρᾳ τῆς Τυρινῆς, τῇ Κυριακῇ ἐσπέρας, ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς Ἡχ' δ', δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν

γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς:~

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ τελείται ἡ ἀκοιουθία ὡς ἐστὶν ἐν τῷ τυπικῷ ἀπαρράλλακτως. Τριῶδιον γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ οὐ ψάλλομεν, ἄνευ τῆς Κυριακῆς, εἰ μὴ μόνον τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας. Λέγεται γὰρ αὐτὸ ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, ὡς προεγράφη, καὶ εἰς τοὺς αἶνους. Μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν τὰ δ' στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς, ὡσαύτως εἰ τύχοι ἐν τῇ Τρίτῃ ἢ ἐν τῇ Πέμπτῃ:~

Εἰ δὲ τύχοι τῇ Τετράδι ἢ τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυρινῆς, ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ καὶ τῷ ὄρθρῳ, τελείται ἡ ἀκοιουθία, καθὼς ἐδηλώθη τῇ Πευτέρα ἀπαρράλλακτως. Γίνονται δὲ ἐν τῷ τέλει τῶ ὄρθρου καὶ ἐν τῷ τέλει τῶν ὥρων καὶ αἱ γ' μεγάλα μετάνοια μόνον. Ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ ὥρα λέγε τὸ *πρῶτον* τῆς προφητείας καὶ τὴν προφητείαν. Καὶ ἡ λειτουργία τελείται τῷ Χρυσοστόμῳ, κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς:~

Ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ, μετὰ τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἡ προφητεία τῆς ἡμέρας καὶ τὸ προκείμενον *ἢχ' ἢβ'* Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον, μετὰ μέλους. Γίνεται δὲ ἐννάτη ἐν ταῖς δυοῖς ταύταις ἡμέραις, εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ αὕτη:~

Περὶ τῶν μεθεόρων
τῆς Ὑπάλπαντῆς, εἰ τύχῳσιν
ἐν τῇ ἑβδομάδι τῆς Τυρινῆς.

Κεφάλαιον ΙΖ'

Xρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχῳσι τὰ μεθεόρα ἐν τῇ ἑβδομάδι τῆς Τυρινῆς,

ἑσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τῷ ἁγίου γ'. *Δόξα* τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ

μαρτυρικόν. *Δόξα* τῷ ἁγίου, εἰ ἔχει. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Μετὰ τὴν ἐκτενῆ, εἴ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευή, αἱ μεγάλα μετάνοια τρεῖς καὶ ἀπόλυσις. Ὠσαύτως καὶ ἐν τῷ μεσονυκτικῷ εἴ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευή, καὶ ἐν τῷ τέλει αἱ μεγάλα τρεῖς μετάνοια:~

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, *πρῶτον* τῆς ἑορτῆς δις. *Δόξα* τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ μὴ, *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς δ'. Ὅτε δὲ ἐστὶν *Ϟ* τοῦ Τριῶδισ, λέγονται τῆς ἑορτῆς εἰς γ' καὶ τῷ Τριῶδιου εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Ἄπο γ' *Ϟ*, εἰ ἔχει κοντάκιον ὁ ἅγιος λέγε αὐτό. Εἶτα *Ϟ* τοῦ Τριῶδισ. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. ἌϞ' ἕκτης τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐξαποστειλάριον τῷ ἁγίῳ, εἰ ἔχει, καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ μὴ, τῆς ἑορτῆς δύο. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Τροπάριον τῷ ἁγίῳ, εἰ ἔχει. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ μὴ, τῆς ἑορτῆς. Μετὰ τὴν ἐκτενῆ, εἴ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευή, αἱ μεγάλα μετάνοια μόνον καὶ ἀπόλυσις:~

Ὠσαύτως καὶ ἐν ταῖς ὥραις εἴ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευή, αἱ μεγάλα γ' μετάνοια μόνον κατὰ τὸ τέλος γίνονται. Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἀποδείπνοις:~

Περὶ τῆς ἑορτῆς
τῆς Ὑπάλπαντῆς, εἰ τύχοι
τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

Κεφάλαιον ΙΗ'

Xρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχῳ ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς, τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας ἐν τῷ μικρῷ

ἐσπερινῶ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς ἡχ' δ' *Λέγε Συμεών*, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ ἡ προφητεία. Εἶτα προκείμενον ἡχ' ἡβ' *Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον*, μετὰ μέλους. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῶ στιχολογούμεν τὸ δ' ἀντίφωνον, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων δ'. *Δόξα*, τῶν ἁγίων Πατέρων. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἴσοδος. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων πϞθ τῆς ἑορτῆς δις καὶ τῶν ἁγίων ἅπαξι:—

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς, ὁμοίως καὶ εἰς τὸ πρῶτον Ϟβ . Εἰς τὰ Ϟβ τῆς Ϟλδ , Ϟβ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸ β' Ϟβ , ἀνάγνωσις τῶν ἁγίων. Ὁ πολυέλεος, Κάθισμα καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ τετάρτου ἤχου. Προκείμενον, *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον* τῆς ἑορτῆς. Ὁ Πεντηκοστός. Τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η' καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ'. Ἀπὸ γ' Ϟδ , κοντάκιον τῶν ἁγίων καὶ τὸν οἶκον. Εἶτα Ϟβ τῶν ἁγίων. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ $\text{Ϟ$ στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*. Ἐξαποστοτελάριον τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους, *Πᾶσα πνοὴ*. Ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τῶν ἁγίων γ'. *Δόξα*, τῶν ἁγίων. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ποξολογία μεγάλη, ἡ ἔκτενης, ἡ Κατήχησις τῶ Cτδ δίτου καὶ ἀπόλυσις. Ἡ δ' ἔν λιτή καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις πϞθ τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά, καὶ ἐν

τοῖς μακαρισμοῖς, ἡ γ' Ϟδ τῆς ἑορτῆς εἰς δ' καὶ τῶν ἁγίων ἡ γ' εἰς δ'. Εἰσοδικὸν τῆς ἑορτῆς. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. *Δόξα*, τὸ κοντάκιον τῶν ἁγίων. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, Ἄπόστολος, εὐαγγέλιον, ἀλληλουϊάριον καὶ Κοινωνικόν, πρῶτον τῆς ἑορτῆς, εἶτα τῶν ἁγίων:—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι τῇ ἑβδομαδί τῆς Τυρινῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

Xρῆ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ ἀπόδοσις τῆς Ὑπαπαντῆς ἐν τῇ ἑβδομαδί

τῆς Τυρινῆς, ἦγουν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐταῖς, ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ'. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς. Μετὰ τὴν ἔκτενη, εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ αἱ μεγάλαί τρεῖς μετάνοιαι καὶ ἀπόλυσις. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ ἀποδειπνον καὶ εἰς τὸ μεσονυκτικόν, εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ, ἐν τῷ τέλει αἱ τρεῖς μεγάλαί μετάνοιαι μόνοι:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς *Κύριος*, πϞθ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὰ Ϟβ , τῆς ἑορτῆς. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ιδ'. Ἐνθα δὲ τύχοι ἡ Ϟδ τοῦ Τριωδίου, τῆς ἑορτῆς εἰς ι' καὶ τὸ Τριωδίου εἰς δ'. Ἀπὸ γ' Ϟδ , Ϟβ τοῦ Τριωδίου. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς καὶ τὸν οἶκον. Ἐν τῇ $\text{Ϟ$ στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*. Ἐξαποστοτελάριον τῆς ἑορτῆς δις. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς εἰς δ'. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς

ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἡ' καὶ β'. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, π' τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτενης καὶ εἰ ἐστὶ Τετάρτη ἢ Παρασκευή, αἱ μεγάλαί τρεῖς μετάνοιαι. *Λεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ ἡ πρώτη ὥρα.* Ἐν τῷ τέλει αὐτῆς αἱ μεγάλαί τρεῖς μετάνοιαι μόνον:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἡ γ' καὶ δ' τῆς ἑορτῆς εἰς ε'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς. *Δόξα καὶ νῦν, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, ἀλληλουῖα, Κοινωνικόν, τῆς ἑορτῆς. Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας:—*

Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ὑπάλαντης, εἰ τύχοι Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

Κεφαλαίον Κ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἀπόδοσις τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς, ἐσπέρας εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τῶν ἁγίων γ'. *Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.* Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικόν. *Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς, Τροπάριον τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς:—*

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος π' τῆς ἑορτῆς δις. *Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.* Εἰς τὰ ἡ' τῆς ἡμέρας, ἡ' τῆς ἑορτῆς. Οἱ κανόνες, τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η' καὶ τῶν ἁγίων εἰς ε'. Ἀπὸ γ' καὶ δ', κοντάκιον τῶν ἁγίων. Καὶ ἡ'. *Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.* Ἀφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ ζ' στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*. Ἐξαποστειλάριον τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους, *Πᾶσα πνοή.* Στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τῶν ἁγίων γ'. *Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς¹.* Ἡ συνήθης λιτή καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἡ γ' καὶ δ' τῆς ἑορτῆς εἰς δ' καὶ ἡ ε' τῶν ἁγίων εἰς δ'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. *Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων.* Ἀπόστολον, Εὐαγγέλιον² καὶ Κοινωνικόν πρῶτον τῆς ἑορτῆς, εἶτα τῶν ἁγίων:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ Κ' Κεφαλαίον

1. Δοξολογία μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, τροπάρια τῶν ἁγίων. *Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς:—*

2. Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ τῶν ἁγίων καὶ οὐχὶ τῆς ἑορτῆς:—

Ἦντι Φεβρουαρίῳ κδ'.

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ἢ τοῦ Ἀσώτου ἢ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς.

Κεφαλαίον Κα'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ τῷ Φαρισαίῳ ἢ τοῦ Ἀσώτου ἢ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς, ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ, στιχηρὰ τῆς Θεοτόκου, ὡς συνήθες¹:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἡμέρα εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν, τῷ Τριωδίου γ' καὶ τοῦ Προδρόμου γ'. *Δόξα, τοῦ Τριωδίου. Καὶ νῦν, Ἔ* τὸ δ' τοῦ ἡ' καὶ τῆς λιτῆς, στιχηρὸν τῷ ἁγίῳ τῆς Ἰβονῆς, καὶ τὰ ἰδιόμελα τοῦ Τριωδίου τὰ εἰς τοὺς αἴνους. *Δόξα, ἡ' β' Ἡ τῶν Θείων*

έννοιῶν πανσεβάσμιος θήκη². Καὶ νῦν, Ἦ εἰς τὸν αὐτὸν ἦχ τῷ κατ' ἀλφάβητον³. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν ἀναστάσιμον τοῦ ἦχου καὶ ἐκ τῷ κατ' ἀλφάβητον. Πόξα, ἦχ ἡβ' Θησαυρὸς ἐνθέων δωρεῶν⁴. Καὶ νῦν, τοῦ Τριωδίου. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων, Θεοτόκε Παρθένε ἐκ τρίτου. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς. Αἱ δὲ ἕτε-

 ραι ἀναγνώσεις ἐκ τῷ βιβλίῳ τοῦ Χρυσοστόμου⁵, καὶ τὸ ὑπόμνημα τῷ ἁγίῳ⁶:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἔσο τὸ ἀναστάσιμον δις. Πόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, Ἦ, τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν ἦχ. Εἰς τὰ ἦχ τῆς ἁγίας, ἦχ ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Ἦ αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος. Ἡ ὑπακοή⁷. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἦχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Ὁ Πεντηκοστός. Τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν⁸. Οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β', τοῦ Τριωδίου δ' καὶ τῷ ἁγίου εἰς δ'. Ἀπὸ γ' ἔ, κοντάκιον τοῦ ἁγίου καὶ τὸν οἶκον. Εἶτα τὰ ἦχ τῷ ἁγίου. Πόξα καὶ νῦν, τοῦ Τριωδίου. Ἄφ' ἕκτης, κοντάκιον τῷ Τριωδίου. Εἰς τοὺς αἶνες, Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ

τοῦ ἁγίου προσόμοια γ' καὶ ἰδιόμελον ἦχ ἡβ' τὴν πανσεβάσμιον κέραν, μετὰ τῶν γίχων τῷ ἁγίῳ: *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπιδί ἐπ' αὐτὸν καὶ Πί-
 καιος ὡς φοινῆ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Καὶ εἰ μὲν ἐστὶ Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς, μετὰ ταῦτα λέγε γίχον Ἀνά-
 στηθι Κύριε ὁ Θεὸς μῶ, ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου καὶ εὐθύς τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας⁹.
 Πόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον ἀναστάσιμον. Ἐκτενής. Ἡ Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή. Πόξα καὶ νῦν, ἐωθινὸν καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:-*

Ἐν ταῖς ὥραις ἔσο ἀναστάσιμον. Πόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, Ἦ τῆς ὥρας Κοντάκιον τῷ Τριωδίου:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἦχου εἰς γ' καὶ τῷ ἁγίῳ ἢ τοῦ Τριωδίου εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῷ ἁγίῳ. Πόξα, κοντάκιον τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, τῷ Τριωδίου. Τὸ προκείμενον, ἀλληλουϊάριον¹⁰. Κοινωνικόν, πρῶτον τῆς ἡμέρας, εἶτα τοῦ ἁγίου:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΚΑ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐν τοῖς ἀποστίχοις, διότι ἐν τοῖς στιχηροῖς ψάλλομεν δ' ἐκ τῶν ἀναστασίμων. Ἐνὶ λόγῳ ὁ μικρὸς ἐσπερινὸς ψάλλεται ὡς ἔχει ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ:-

2. Τὸ δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων:-

3. Ἀντὶ τούτου δύναται ἵνα ψαλῆ ὡς Καὶ νῦν τὸ δοξαστικὸν τῆς λιτῆς τοῦ Τριωδίου τῇ Κυριακῇ δηλονότι τῆς Ἀπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς διότι αἱ δύο προηγούμεναι Κυριακαὶ στεροῦνται δοξαστικοῦ τῆς λιτῆς:-

4. Τὸ ἐν τοῖς στιχηροῖς τῆς κδ' Φεβρουαρίου:-

5. Εἶτε ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀπ. Παύλου εἶτε ἐκ τῆς ἐκλογῆς ἀπὸ διαφόρων λόγων τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ Πατρὸς εἰς μὴ ὁμιλίας διηρημένης:-

6. Μετὰ τὴν ζ' ὠδὴν:-

7. Πολυέλεος, καὶ κάθισμα τοῦ Προδρόμου:-

8. Κατὰ τὰς Κυριακάς τοῦ Τριωδίου ψάλλονται τὰ τῆς μετανοίας. Τῆς μετανοίας ἄνοιξόν μοι, Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μοι, Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν:-

9. Ὡς προσεγράψαμεν τοῦτο οὐ τηρεῖται νῦν. Ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον μόνον ὡς δοξαστικόν:-

10. Ἐννοεῖται ὅτι ἀναγινώσκομεν δύο Ἀποστόλους καὶ δύο Εὐαγγέλια, πρῶτον τοῦ Τριωδίου, εἶτα τοῦ ἁγίου:-

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ ἑβδομάδι τῆς Τυρινῆς.

Κεφαλαίον ΚΒ'

ρη εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ εὐρεῖς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῆς Τυρινῆς, ἐσπέρας μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῷ Προδρόμῳ εἰς γ'. Δόξα, τοῦ Προδρόμου. Καὶ νῦν, Ἅ. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ ἡ προφητεία. Ὑστερον τὸ προκείμενον ἥχ ἢβ Ἐλισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον, κατὰ μέλους¹. Εἰς τὸν γίχον τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Τὸ μαρτυρικόν. Δόξα, τοῦ Προδρόμου Ἡ τῶν Δείων ἐννοιωῶν πανσεβάσμιος θήκη. Καὶ νῦν, Ἅ. Ἡ ἐκτενής. Καὶ εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ αἰ μεγάλαι μετάνοιαι μόνον, καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὸ ἀπόδειπνον καὶ εἰς τὸ μεσονυκτικόν, εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ ἐν τῷ τέλει αἰ μεγάλαι μετάνοιαι μόνον γ':—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ ἁγίῳ δις. Δόξα καὶ νῦν, Ἅ. Ἡ συνήθης ἄλλο². Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἤχου. Προκείμενον ἥχ δ' Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαβὶδ, ἠτοιμάσα λύχνον τῷ Χριστῷ μσ. Στίχος: Πνήσθητι Κύριε τοῦ Δαβὶδ καὶ πάσης τῆς πρᾶ-

ότητος αὐτοῦ. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον κατὰ Πέτρῳ. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν ὁ λόγος³. Ζῆτει τῇ ε' τῆς γ' ἑβδομάδος. Ὁ Πεντηκοστός. Τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ λέγομεν⁴. Οἱ κανόνες τῆς ὄψω, καὶ τοῦ Προδρόμου εἰς γ'. Ἐνθα δὲ τύχοι ἢ τῷ τῷ Τριωδίου καταλιμπάνεται ὁ β' κανὼν τῆς ὄψω καὶ λέγεται ὁ δ' κανὼν τῆς ὄψω μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς δ', τοῦ Τριωδίου εἰς δ' καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς γ'. Ἀπὸ γ' τῷ τῷ ἁγίῳ. Δόξα καὶ νῦν, τοῦ Τριωδίου⁵. Ἄβ' ἕκτης κοντάκιον τοῦ ἁγίου. Ἐξαποστειλάριον τοῦ ἁγίου καὶ Ἅ. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ προσόμοια εἰς δ'. Δόξα, ἥχ ἢβ Τὴν πανσεβάσμιον κάραν. Καὶ νῦν, Ἅ. Εἰς τὸν γίχον τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας (δις) καὶ τὸ μαρτυρικόν. Δόξα, ἥχ ἢβ Ἡ πρώην ἐπὶ πίνακι. Καὶ νῦν, Ἅ. Ἡ ἐκτενής. Καὶ εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ, αἰ τρεῖς μεγάλαι μετάνοιαι μόνον. Εἴτα τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ ἡ δ' ὥρα. Ἐν ἡ λέγεται τὸ τῷ τῷ ἁγίῳ καὶ τὸ κοντάκιον. Ἐν δὲ τῷ τέλει αὐτῆς, εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ αἰ μεγάλαι τρεῖς μετάνοιαι μόνον. Καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν ταῖς ὡραῖς τῷ τῷ ἁγίου καὶ τὸ κοντάκιον. Καὶ ἐν τῷ τέλει αὐτῶν, εἶ ἐστι Τετάρτη ἢ Παρασκευὴ αἰ μεγάλαι τρεῖς μετάνοιαι μόνον. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν γ' ὥραν ἢ προφητεία τῆς ἡμέρας:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἢ γ' καὶ ἢ γ' τῷ τῷ ἐκ τῷ κανόνος τῷ ἁγίου εἰς η' (δ' ἐξ ἐκάστης τῷ). Προκείμενον, Ἀπόστολος, Εὐαγγέλιον, Κοινωνικόν, τῷ ἁγίῳ:—

Υποσημειώσεις εἰς τὸ ΚΒ' Κεφαλαίον

1. Σημειῶσαι ὅτι ἡ τάξις αὕτη φυλάττεται μόνον κατὰ τὴν Τετάρτην τῆς Τυρινῆς διότι τότε ὑπάρχουν προφητεία καὶ προκείμενα:—
2. Ὁ πολυέλεος, καὶ τὸ μετ' αὐτὸν κάθισμα τοῦ Τιμίου Προδρόμου:—
3. Λουκᾶ Ζ', 17. Τὸ μνηαῖον προβλέπει ἕτερον, ὡσαύτως ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἤκουσεν ὁ Ἡρώδης:—

4. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ α' εἰρμοῦ τῆς Ὀκτωήχου. Εἰς τὸ α' τροπάριον Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι. Εἰς τὸ β' εἰσέρχονται οἱ στίχοι εἰς ιβ' ἀπὸ τοῦ Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου:—

5. Τὸ Τριώδιον στερεῖται μεσσηδίων καθισμάτων. Ἴσως ὑπῆρχαν ἀλλ' ἐξέπεσαν. Ἐπομένως φάλλομεν ὡς Δόξα καὶ νῦν, θεοτοκίον, Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς ἢ θὰ δα-
νεισθῶμεν κάθισμα ἐκ τῆς β' στιχολογίας:—

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῷ Σαββάτῳ τῶν ψυχῶν.

Κεφαλαιον ΚΓ'

Xρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, τῷ Σαββάτῳ τῶν ψυχῶν, ψάλλεται τῇ Παρασκευῇ τῆς Ἀπόκρεω ἡ ἑορτὴ τοῦ Προδρόμου:—

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυροφάγου.

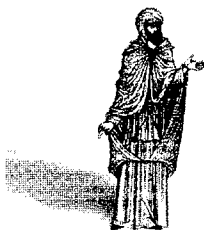
Κεφαλαιον ΚΔ'

Xρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τῆς Προδρόμου τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυροφάγου, ἐν τῷ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Προδρόμου γ' καὶ τῶν ἁγίων γ'. Δόξα, τοῦ Προδρόμου. Καὶ νῦν, Ἦ τὸ πρῶτον τοῦ ἡχοῦ. Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ ἡ προφητεία. Εἶτα τὸ προκείμενον Ἡξ ἡβ' Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον, μετὰ μέλους. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας ἐκ δευτέρου καὶ τὸ μαρτυρικόν. Στίχος: Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ Ἡξ ἡβ' Ἡ πρώην ἐπὶ πίνακι. Δό-

ξα τῶν ἁγίων, Ἡξ ἡβ' Τῶν μοναστῶν τὰ πλήθη. Καὶ νῦν, Ἦ. Τροπάριον, τὸ Προδρόμου. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ἦ τὸ πρῶτον τοῦ αὐτοῦ ἡχοῦ. Μετὰ τὸν ἐσπερινὸν ὁ νεκρώσιμος κανὼν τῷ ἡχοῦ ἐν τῷ νάρθηκι ἢ εἰς τὸ ἀπόδειπνον:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ τοῦ Προδρόμου δις. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ἦ τὸ δ' τῆς αὐτοῦ ἡχοῦ. Εἰς τὰ Ἡξ τῆς ἄλλο, Ἡξ τῶν ἁγίων καὶ Ἦ τὰ πρῶτα¹. Καὶ ἀναγνώσεις τῆς Προδρόμου καὶ τῶν ἁγίων. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἡχοῦ. Προκείμενον, Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον τοῦ Προδρόμου. Ὁ Πεντηκοστός, τὸ στιχηρὸν τῆς Προδρόμου. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ στιχολογοῦμεν². Οἱ κανόνες. Ὁ κανὼν τοῦ Προδρόμου μετὰ τῷ εἰρμοῦ εἰς ε', καὶ τῶν ἁγίων εἰς η'. Στιχολογῶμεν δὲ καὶ τὴν β' Ἡξ. Ἀπὸ γ' Ἡξ, κοντάκιον τοῦ Προδρόμου καὶ τὸν οἶκον. Εἶτα Ἡξ τοῦ Προδρόμου. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ἦ τῆς ἡμέρας. Ἄβ' ἑκτῆς Ἡξ τὸ κοντάκιον τῶν ἁγίων. Ἐξαποστειλάριον τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν ἁγίων καὶ τὸ Ἦ. Εἰς τοὺς αἶνους, Πᾶσα πνοὴ. Ἰστώμεν γίχους ε' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς Προδρόμου γ' καὶ τῶν ἁγίων προσόμοια γ'. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ἦ τῆς ἡμέρας. Δοξολογία μεγάλη. Ἡ ἑκτενής, ἡ Κατήχησις⁴ καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ καὶ ἡ δ' ὦρον ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῷ τοῦ Προδρόμου. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ἦ τῶν ὠρῶν. Κοντάκιον τῆς Προδρόμου. Ἐν πάσαις γὰρ ταῖς ὥραις λέγονται τὰ τῷ οὕτως. Τὰ δὲ κοντάκια ἐναλλάσσονται. Λέγονται δὲ ἐν τῇ μιᾷ τοῦ Προδρόμου, ἐν δὲ τῇ ἑτέρα τῶν ἁγίων:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν ἁγίων. Τροπᾶριον τοῦ Προδρόμου. Εἶτα τῶν ἁγίων. *Πόξα*, τὸ κοντάκιον τῶν ἁ-

γίων. *Καὶ νῦν*, Ψ. Προκείμενον, Ἐπόστολον, ἀλληλουῖα, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, πρῶτον τοῦ Προδρόμου εἶτα τῶν ἁγίων:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὰ πρῶτα θεοτοκία τῶν ἤχων τῶν καθισμάτων. Τὸ Τριώδιον ἔχει ὅμως ἕτερα, ἅτι καὶ ψάλλομεν. Μετὰ τὸν πολυέλεον ψάλλομεν τὸ τοῦ Προδρόμου:—
2. Ψάλλομεν τὸν εἰρμὸν τοῦ κανόνος τοῦ Προδρόμου δις καὶ στιχολογοῦμεν εἰς στίχους β' ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Ἐπέστελλας τὸ πνεῦμά σου:—
3. Ψάλλοντες ἄνευ στίχων τὴν β' ὁδὴν τῶν ἁγίων μετὰ τοῦ εἰρμοῦ Ἴδετε, ἴδετε εἰς ἰδ', ἅτε τοῦ κανόνος τοῦ Τιμίου Προδρόμου στερουμένου δευτέρας ὁδῆς:—
4. Κατηγήσεις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου οὐκ ἀναγινώσκονται ἐν τοῖς Σάββασι. Ἐὰν θέλῃ ὁ προεστὼς εὐρήσει ἐκ τῶν πολλῶν μίαν, ὡς π.χ. τὴν λθ' (39) Μικρὰν Κατήχησιν, Ὅτι δεῖ ζηλοῦν τοὺς βίους τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν:—

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ δ' ἑβδομάδι τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

ρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς δ' ἑβδομάδος τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τύχη ἢ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, ἄνευ τῆς Δευτέρας καταλιμπάνονται αἱ μετάνοιαι, ἄνευ τῶν τραῶν μεγάλων. Εἰ γὰρ ἐν τῇ Δευτέρᾳ τῆς τοιαύτης ἑβδομάδος τύχοι, ψάλλεται τῇ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς, ὡς προδεδήλωται:—

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῷ Σαββάτῳ τῆς δ' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Ἰησιεῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

ρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου τῷ Σαββάτῳ τῆς πρώτης ἑβδομάδος, τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας ἐν τῷ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν στίχους ἰ και ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τὸ μαρτυρικὸν τὸ πρῶτον, τὸ Προδρόμου στιχηρὰ προσόμοια γ' καὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἰδιόμελα τοὺς τέσσαρας δευτέρους. *Πόξα*, τὸ ἅγιον ἦχ' ἠβ' Ὀργάνῳ χρῆσάμενος ὁ δυσμενής. *Καὶ νῦν*, τὸ δ' Ψ τοῦ ἤχου. Καὶ ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων. Αἱ τρεῖς μετάνοιαι μετὰ τὸ Κατευθυνθήτω. Καὶ μετὰ τὸ *Ἦν αἱ δυνάμεις* καὶ εἰς τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου*:—

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁ κανὼν τῶ ἀγίῳ Θεοδώρου, ὡς σύνηθες. Εἰς τὰ ἀπόδειπνα τῷ τῶν ἀμφοτέρων, κοντάκιον τοῦ Προδρόμου¹:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ τῷ Προδρόμου δὶς. Δόξα, τοῦ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, Ἦ τὸ δ' τῷ αὐτοῦ ἤχου. Εἰς τὰ ἕκ τῆς ἁγίας, ἕκ μαρτυρικὰ καὶ τῷ ἀγίῳ Θεοδώρῳ². Καὶ ἀνάγνωσις τοῦ Προδρόμου³ καὶ τῷ ἀγίῳ Θεοδώρῳ⁴. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ τετάρτου ἤχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον τοῦ Προδρόμου. Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν ὁ στιχολογοῦμεν. Οἱ κανόνες. Ὁ κανὼν τῷ ἀγίῳ τῆς Ἰωνῆς μετὰ τῶν εἰρῶν εἰς δ', τοῦ Προδρόμου εἰς δ' καὶ τῷ ἀγίῳ εἰς γ'. Ἄπὸ γ' ἕκ, κοντάκιον καὶ ἕκ τοῦ Προδρόμου. Δόξα, τῷ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, Ἦ. Ἄφ' ἕκτες κοντάκιον τοῦ ἀγίῳ. Ἐξαποστειλάριον τῷ Προδρόμου, τοῦ ἀγίῳ καὶ Ἦ. Εἰς τοὺς αἶνας, Πᾶσα πνοὴ. Ἰστώμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τοῦ Προ-

δρόμου γ' καὶ τοῦ ἀγίῳ Θεοδώρῳ, προσόμοια γ'. Στίχος: *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπιδί' ἐπ' αὐτὸν καὶ ἰδιόμελον τῷ Προδρόμου Τὴν πανσεβάσμιον κάραν. Δόξα, τοῦ ἀγίῳ ἕκ ἡβ' Ἄγιωσύνης δωρεά. Καὶ νῦν, Ἦ τῆς ἡμέρας⁵. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις⁶ καὶ ἡ δ' ὦρα ἐν τῷ νάρθηκι:-*

Ἐν ταῖς ὥραις τῷ τοῦ Προδρόμου. Δόξα, τοῦ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, Ἦ τῶν ὠρῶν. Κοντάκιον τοῦ Προδρόμου:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Προδρόμου ἡ γ' ἕκ εἰς δ' καὶ τοῦ ἀγίῳ ἡ γ' ἕκ εἰς δ'. Τροπάρια τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ ἀγίῳ. Δόξα, κοντάκιον τῷ Προδρόμου. Καὶ νῦν, Ἦ προσόμοιον. Προκείμενον, ἀλληλουϊάριον καὶ Κοινωνικὸν τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ ἀγίῳ⁷. Ἄποστολον καὶ εὐαγγέλιον πρῶτον τοῦ Καββάτου ἡγουν τῆς ἡμέρας, εἶτα τοῦ Προδρόμου:-

ΥΠΟΨΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΓ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐκ τῶν λεγομένων ὑπονοεῖται ἀπόδειπνον μέγα. Πλὴν τανῦν ἀναγινώσκειται τὸ μικρὸν μετὰ τοῦ νεκρωσίμου κανόνος τοῦ ἐνδιατάκτου ἤχου. Ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς καὶ ἐν πολλαῖς Μοναῖς ἀναγινώσκονται οἱ ε' πρῶτοι οἴκοι ἐκ τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου (οἱ «Χαιρετισμοί») προηγουμένου τοῦ κανόνος τοῦ κυρίου Ἰωσήφ.

Δυνάμεθα ἵνα ἀναγνώσωμεν τὸν εἰς κεκοιμημένους κανόνα ἐν τῷ κοιμητηρίῳ, ἐν δὲ τῷ ἀποδείπνῳ χῦμα ὄλον τὸν Ἀκαθίστον Ὑμνον, οὐχὶ ὅμως τμηματικῶς:-

2. Μετὰ τὸν πολυέλεον εἰς τιμὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου ψάλλομεν τὸ κάθισμα αὐτοῦ:-

3. Δυνάμεθα ἵν' ἀναγνώσωμεν τὸν λόγον (ἐκ τῶν *scrutia*) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, οὗ ἡ ἀρχή: Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ πανήγυριν ἄγομεν:-

4. Τὸ ἐγκώμιον Γρηγορίου τοῦ Νύσσης εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον ὡς προεγράψαμεν ὄρα 31ην ὑποσημείωσιν τοῦ ΛΑ' κεφαλαίου τοῦ τυπικοῦ:-

5. Δοξολογία μεγάλη. Τροπάριον τοῦ Προδρόμου. Δόξα, τοῦ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, θεοτοκίον:-

6. Κατήχησις ὠρισμένη δὲν προβλέπεται. Ἄρα οἶαν προκρίνει ὁ προεστῶς:-

7. Τὸ Κοινωνικὸν συμπίπτει. Λέγομεν ὅμως τοῦτο εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι, ἀλληλουϊά:-

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας
κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῆ
ἀ' Κυριακῆ τῶν ἁγίων Ἰησοῦντων.

Κεφαλαιον ΚΖ'

ρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἢ εὐρεσις τῆς τιμίας κε-
φαλῆς τοῦ Προδρόμου
τῆ πρώτῃ Κυριακῆ τῶν Ἰησοῦντων, ψάλ-
λεται ἡ ἀρχολυθία ὡς συνετέθη τῆ γ' Κυ-
ριακῆ τῶν Ἰησοῦντων:~

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας
κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου,
εἰ τύχοι τῆ Κυριακῆ
τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Κεφαλαιον ΚΗ'

ρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἢ εὐρεσις τῆς τιμίας κε-
φαλῆς τῆ Προδρόμου ἐν
τῆ Κυριακῆ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως,
ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα καὶ τῆς Θεοτόκου, ὡς σύνηδες:~

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν
ἄλφ, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γί-
χους ἰ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα γ', τοῦ Σταυροῦ δ' καὶ τοῦ Προδρόμου
γ'. Δόξα, τῶ Τιμίῳ Σταυροῦ. Καὶ νῦν, Ἦ
τὸ πρῶτον τῶ ἤχου. Εἰς τὴν λιτὴν, τὸ στι-
χηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Πλουτῆς καὶ γ' ἰδιόμελα
τῶ Προδρόμου¹. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐ-
ορτῆς, Ὁρῶσά σε ἡ Κτίσις. Εἰς τὸν γί-
χον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ γίχου καὶ τὰ
κατ' ἀλφάβητον. Δόξα, τῶ Προδρόμου ἢχ
ἢβ' Θεσαυρὸς ἐνθέων². Καὶ νῦν, τῆς
ἐορτῆς ἢχ δ' Ὁ συμμαχήσας, Κύριε, τῷ
προστάτῳ Δαυὶδ. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν

ἄρτων, Θεοτόκε Παρθένε δις. Καὶ Ὡ-
σον, Κύριε, τὸν λαόν σου, ἄπαξι:~

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, ἢχ ἀναστάσιμον
δις. Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορ-
τῆς. Εἰς τὰ ἢχ τῆς ἄλφ, ἢχ ἀναστάσιμα
μετὰ τῶν Ἦ αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος. Ἡ ὑπα-
κοή³. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῶ ἤχου. Προκείμενον.
Πᾶσα πνοή. Καὶ εὐαγγέλιον ἀναστάσι-
μον. Οἱ κανόνες. Κανὼν ὁ ἀναστάσιμος
εἰς δ'. Καὶ τοῦ Σταυροῦ εἰς γ' καὶ τοῦ
Προδρόμου εἰς δ'. Καταβασία Ὁ θειότα-
τος προετύπωσε πάλαι Μωσῆς, ὁμῶς οἱ δύο
χοροὶ. Ἄπο γ' ἢχ, κοντάκιον τοῦ Προ-
δρόμου καὶ ἢχ. Δόξα καὶ νῦν, τῶ Σταυ-
ροῦ ἢχ ἢβ' Σήμερον τὸ προφητικὸν πε-
πλήρωται λόγιον. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον
τῶ Τιμίῳ Σταυροῦ. Ἐν τῆ γ' ἢχ στιχολογεῖ-
ται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαποστειλᾶριον τὸ
ἀναστάσιμον, τοῦ Προδρόμου καὶ τῶ Τιμίῳ
Σταυροῦ. Εἰς τοὺς αἶνους, τὸ Πᾶσα πνοή.
Στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ', τῶ Προδρόμου καὶ
τοῦ Σταυροῦ δ' ἢχ⁴, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν:
Μνήσθητι Κύριε τῆς συναγωγῆς σου ἧς
ἐκτίσω ἀπ' ἀρχῆς. Στίχος: Ὁ δὲ Θεὸς
βασιλεὺς ἡμῶν, πρὸ αἰῶνων εἰργάσατο
σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Ἐἵτα γίχος:
Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεὸς ἐν ὑψωθήτω ἡ
χεὶρ σου. Τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας.
Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογη-
μένη ὑπάρχεις. Δοξολογία μεγάλη. Μετὰ
τὸ Τρισάγιον εἰσοδεύει. Τροπᾶριον Ὡ-
σον Κύριε τὸν λαόν σου. Καὶ ἡ προσκύνη-
σις τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ,
ὡς σύνηδες. Ἡ ἕκτενης; ἢ Κατήχησις
τοῦ Ἐκδοῦ καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης
λιτή. Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἐωθινὸν καὶ ἡ
πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:~

Ἐν ταῖς ὥραις ἢχ, ἐν μὲν τῆ μιᾷ τὸ
ἀναστάσιμον. Δόξα, τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.
Καὶ νῦν, Ἦ τῶν ὥρων. Μετὰ τὸ Τρισά-
γιον κοντάκιον τοῦ Τιμίῳ Σταυροῦ. Ἐν δὲ
τῆ ἑτέρα, ἢχ τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα, τοῦ
ἁγίου. Καὶ νῦν, Ἦ τῶν ὥρων. Μετὰ τὸ
Τρισάγιον, κοντάκιον τῶ Τιμίῳ Σταυροῦ:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τῷ ἤχῳ εἰς δ' καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος τοῦ Σταυροῦ, ἢ γ' Ϟ εἰς δ' καὶ τοῦ Προδρόμου ἢ γ' Ϟ εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον, τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Προδρό-

μου. Δόξα, κοντάκιον τῷ ἁγίου. Καὶ νῦν, κοντάκιον τοῦ Σταυροῦ. Προκείμενον, Ἄποστολος, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, πρῶτον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἶτα τοῦ ἁγίου:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ ΚΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν τὸ τῶν ἀποστίχων εἰς ἤχον β' Ἡ τῶν θείων ἐννοιῶν, καὶ τὰ εἰς ἤχον πλ β' τὴν πανσεβάσμιαν κάραν, καὶ Ἡ πρῶην ἐπὶ πίνακι:—
2. Τὸ δοξαστικὸν τῶν στιχηρῶν τοῦ ἔσπερινου:—
3. Ὁ πολυέλεος, καὶ κάθισμα τοῦ Προδρόμου:—
4. Ἄρα λέγομεν δύο τοῦ Προδρόμου καὶ δύο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Λέγονται δὲ τελευταῖα τὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ διὰ τοὺς ἀρμόζοντας στίχους, καίτοι ὁ α' διαφέρει ἐν τῷ ἐντύπῳ Τριωδίῳ. Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὅτι ἅγιός ἐστι, ὅστις ἐστὶν ἀρμοδιώτερος. Ταῦτα διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ἀδιορθώτῳ ἡμερολογίῳ διότι κατὰ τὸ διωρθωμένον ἢ ἑορτὴ τῆς α' εὐρέσεως φθάνει μόνον ἕως τῆς Πέμπτης τῆς β' ἑβδομάδος τῶν ἁγίων Νηστειῶν:—

Περὶ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων
Τεσσαράκοντα μαρτύρων,
εἰ τύχοι τῷ πρῶτον Σάββατον ἢ
τῇ πρώτῃ ἢ τῇ τρίτῃ Κυριακῇ
τῶν ἁγίων Νηστειῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων τὸ πρῶτον Σάββατον τῶν ἁγίων Νηστειῶν ἢ τῇ πρώτῃ ἢ τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ψάλλεται ὡς ἐτέθη ἢ ἑορτὴ τῷ Προδρόμῳ ἐν αὐταῖς καὶ ἢ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα:—

Περὶ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων
Τεσσαράκοντα μαρτύρων, εἰ τύχοι
τῷ Σάββατῳ τῆς Ἁκαθίστου¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἢ μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα τῷ Σάββατῳ τῆς Ἁκαθίστου², ψάλλεται ἢ ἀκολουθία τῆς Ἁκαθίστου καὶ τῶν ἁγίων οὕτως:—

Ἐσπέρας μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο εἰς τὸ Κύριε ἐκέκρωξα ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις. Τῆς ἑορτῆς προσόμοια ἢχ ἢβ εἰς ε' καὶ τῶν ἁγίων γ' ἢχ β' Φέροντες τὰ παρόντα γενναίως. Δόξα, τῶν ἁγίων ἢχ β' Ἀθλοφόρῳ Κυρίῳ³. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας. Μετὰ τὸ Κατευθυνθήτω, αἱ τρεῖς μετάνοια. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ Νῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν. Καὶ εἰς τὸ Εἶη

τὸ ὄνομα Κυρίου. Τελεῖται μὲν ἡ Πει-
τρῆγία τῶν Προηγιασμένων, ψάλλονται
δὲ τὰ τετραῶδα τῆς ἡμέρας ἐν τῷ
νάρθηκι, ἀντὶ τοῦ νεκρωσίμου κανόνος,
ὁπότε δόξη τῷ προεστῶτι, εἴτε πρὸ τρα-
πέζης, εἴτε μετὰ τὴν τράπεζαν:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ^{πρῶτον}
τῆς ἑορτῆς δις. Δόξα, τῶν ἁγίων. Καί
νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἡ συνήθης ἄλλο. Μετὰ
τὸ δ' ἄλλο ψάλλεται τὸ κοντάκιον τῆς ἑορ-
τῆς καὶ οἴκος γ'. Καὶ πάλιν τὸ κοντάκιον
καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς. Ἐἴτα αὖθις τὸ
κοντάκιον καὶ οἴκος γ'. Ὡσαύτως τὸ β'
ἄλλο καὶ ὁ Π'. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ
τῶν εἰρμῶν εἰς ἡ' καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ'.
Καὶ εἰ ἔστιν, ὁ κανὼν τῶν ἁγίων ἡ' δ' 4.
Λέγομεν ὑστερον καταβασίαν τὸν εἰρμὸν
τῆς ἑορτῆς καὶ οἴκους γ'. Ἐἴτα τὸ κον-
τάκιον τῶν ἁγίων καὶ τὸν οἶκον. Ἐἴθ'
οὕτως ἄλλο τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, τὸν
δ' τὸ αὐτοῦ ἦχος καὶ ἀνάγνωσις τὸ ἐγ-
κώμιον τῶν ἁγίων⁵. Ἄφ' ἑκτῆς, κοντάκιον
τῆς ἑορτῆς καὶ οἴκους ἕξ. Καὶ πάλιν τὸ
κοντάκιον καὶ τὸν πρῶτον οἶκον, ἐν ᾧ

καὶ καθήμεθα. Ἐἴτα ἀνάγνωσις τῶν
ἁγίων. Ἐν τῇ γ' ᾠδῇ στιχολογεῖται ἡ Τιμι-
ωτέρα. Ἐξαποστειλάριον τῶν ἁγίων καὶ
τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἰῶνες, τὸ Πᾶσα
πνοή, ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν σι-
χηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς γ' ἡ' δ' πρὸς
τῶν ὀραγίων ταγμαίων. Καὶ τῶν ἁγίων
προσόμοια γ' ἡ' ἄλλο πρὸς Χαίροις ἀσκη-
τικῶν. Δόξα, τῶν ἁγίων ἡ' β' Ἀληθείας
κρατῆρα⁶. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἡ' δ'
Γλώσσαν ἦν οὐκ ἔγνω. Ποξολογία μεγά-
λη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον ^{πρῶτον} τῶν ἁγίων.
Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτενης, ἡ
Κατήχησις⁷ καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λι-
τῆ καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὴν Πειτουργίαν τὰ τυπικά. Ἐν
τοῖς μακαρισμοῖς ἡ γ' ᾠδῆ τῆς ἑορτῆς εἰς δ'
καὶ ἡ γ' ᾠδῆ τῶν ἁγίων εἰς δ'. Τροπάριον
τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἁγίων. Δόξα, τὸ κον-
τάκιον τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.
Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊά-
ριον, Ἐυαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν πρῶ-
τον τῆς ἑορτῆς, εἴτα τῶν ἁγίων⁸:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Λ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ταῦτα διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ. Κατὰ τὸ διωρθωμένον
φθάνει ἕως τῆς Τρίτης τῆς ε' ἑβδομάδος τῶν ἁγίων Νηστειῶν. Πολλάκις δ' ἐξέρχεται τῆς
Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ κατέρχεται ἕως τῆς Παρασκευῆς μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἀσώτου:—

2. Ἡ Ἀκάθιστος ἀκολουθία:—

3. Ἐξέπεσεν ἐκ τῶν ἐντύπων μηναιῶν. Ὑπάρχει τὸ εἰς ἦχον πλ α' Ἀθλοφόροι Χριστοῦ,
ὡς δοξαστικὸν τῶν αἰῶνων. Ἀμφίβολον τυγχάνει εἰ τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον:—

4. Ὁ κανὼν τοῦ ἐν χρήσει μηναιῶν ἐστὶν εἰς ἦχον β', Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου
τοῦ Δαμασκηνοῦ:—

5. Τὸν γνωστὸν λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, οὗ ἡ ἀρχὴ Μαρτύρων μνήμης τίς ἂν
γένοιτο κόρος τῷ φιλομάρτυρι.

Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ δύο λόγοι εἰς τοὺς ἁγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρας Γρηγορίου
τοῦ Νύσσης:—

6. Τὸ τρίτον τῶν ἐν τοῖς αἰνοῖς ἰδιομέλων:—

7. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Κατήχησις Μικρὰ εἰς τοὺς Μ' Μάρτυρας ἕξβ' (62), Περὶ
τοῦ μιμεῖσθαι ἡμᾶς τὰ τοῦ Κυρίου παθήματα:—

8. Ταῦτα διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ἀδιορθώτῳ Ἰουλιανῷ, ὡς προεγράφη:—

Μηνὶ Μαρτίῳ κέ'.

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ γ' Κυριακῇ
τῶν ἁγίων Πησιτειῶν.

Κεφάλαιον ΠΑ'

Χρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ
τῇ γ' Κυριακῇ τῶν

Πησιτειῶν, ἐν μὲν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, εἰς
τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἀναστάσιμα
δ'. *Πόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν
γίχον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῷ γίχου¹ καὶ
τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα τοὺς τρεῖς τετάρτους²
μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. *Πόξα καὶ νῦν*,
τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶ-
μεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀνα-
στάσιμα γ' καὶ τοῦ Σταυρῶ προσόμοια γ'
καὶ τῆς ἑορτῆς προσόμοια γ' ἢ β' πρὸς
Ὁλην ἀποθέμενοι. Βολὴν προαιώνιον
ἀποκαλύπτων σοι Κόρη, δευτεροῦντες τὸ
πρῶτον. *Πόξα*, ἢ γ' *Χριστέ ὁ Θεὸς ἡ-*
μῶν, ὁ τὴν ἐκέσσιον σταύρωσιν. Καὶ νῦν,
τῆς ἑορτῆς. ἢ γ' *Ἀπεισάλη ἐξ οὐ-*
ρανῶ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος. Τὰ ἀναγνώ-
σματα τῆς ἑορτῆς τὰ ε'³. Εἰς τὴν λιτήν,
στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς τοὺς γ'
πρώτους. *Πόξα*, τῆς ἑορτῆς ἢ β' *Εὐ-*
αγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῇ Κεχαριτωμένῃ
σήμερον. Καὶ νῦν, ἢ β' *Ὁρῶσά σε ἡ*
κτίσις. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἀνα-
στάσιμα τῷ ἦχος καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον.
Πόξα, τῷ Σταυροῦ ἢ δ' *Ὁ συμμαχίσας,*
Κύριε, τῷ προπάτῳ Δαβίδ. Καὶ νῦν,
τῆς ἑορτῆς ὁ αὐτός. *Σήμερον χαρᾶς*
εὐαγγέλια. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων,
τῷ τῆς ἑορτῆς δις. Καὶ τῷ Σταυροῦ
ἄπλαξ. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς.
Αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὰ *ἦα* τῆς ἄλλο, *ἦα* ἀναστάσιμα
μετὰ τῶν *ἦ* αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπα-
κοή, ὁ πολυέλεος⁴. Τὸ *ἦα* τῆς ἑορτῆς.
Πόξα, τὸ τέλος. *Καὶ νῦν*, τὸ αὐτό. Οἱ ἀ-
ναβαθμοὶ τῷ ἦχου. Προκείμενον, *Πᾶσα*
*πνοὴ καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς*⁵. *Ἀνά-*
στασιν Χριστοῦ Θεασάμενοι. Ὁ Πεντη-
κοστός⁶. Τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Οἱ κα-
νόνες. Κανὼν ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ' καὶ
τῷ Σταυροῦ εἰς δ' καὶ τῆς ἑορτῆς εἰς γ'.
Καταβασία *Ἀνοιξω τὸ στόμα μου καὶ*
πληρωθήσεται Πνεύματος, ὁμοῦ οἱ δύο
χοροί. Εἰ δὲ ἔχει ὁ κανὼν τοῦ Σταυρῶ
κατὰ *ἦ* ἀναστάσιμον τῷ ἦν, καταλιμ-
πάνεται ὁ ἀναστάσιμος κανὼν τοῦ ἦχος.
Καὶ λέγεται ὁ εἰρμός τῷ κανόνος τοῦ
Σταυρῶ δις⁷, τῷ τὸ ἀναστάσιμον δις καὶ
τὰ ἕτερα τῷ τοῦ Σταυρῶ εἰς δ'. Καὶ τῆς
ἑορτῆς εἰς γ'. Καταβασία τῆς ἑορτῆς.
Εἶτα *ἦα* τοῦ Σταυρῶ. *Πόξα καὶ νῦν*, τῆς
ἑορτῆς. Καὶ ἀνάγνωσις *Πάλιν χαρᾶς εὐ-*
*αγγέλια, πάλιν ἐλευθερίας μηνύματα*⁸.
Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ
ἦ *ἦ* στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*⁹. Ἐξα-
ποστειλάριον τὸ ἀναστάσιμον, τοῦ Τιμίου
Σταυρῶ καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους,
Πᾶσα πνοή, στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ
τῆς ἑορτῆς προσόμοια ἢ δ' καὶ ἰδιόμελον
ἢ β' *Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακα-*
λύπτεται σήμερον, μετὰ τῶν γίχων: *Εὐ-*
αγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σω-
τήριο τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Στίχος: *Ἄσατε τῷ*
Κυρίῳ ἄσμα καινόν. Εἶτα γίχος: *Ἀνά-*
στηθι Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψωθήτω ἡ
χεὶρ σου, καὶ τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας.
Πόξα, τὸ αὐτό¹⁰. *Καὶ νῦν*, *ὑπερευλογη-*
μένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε. Πο-
ξολογία μεγάλη¹¹ καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς
Σταυροπροσκυνήσεως, ὡς συνήθες. Εἶ-
τα ἕκτενης. Ἡ Κατήχησις¹² καὶ ἀπόλυ-
σις. Καὶ ἡ λιτὴ ἔξω τοῦ Μοναστηρίου¹³.
Εἶτα *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ ἐωθινόν. Ἡ δ'
ῶρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις, ἐν μὲν τῇ μιᾷ τῷ ἀνα-

στάσιμον. *Λόξα*, τῆς ἑορτῆς. *Καὶ νῦν*, 5 τῆς ὥρας. *Κοντάκιον* τῆς ἑορτῆς. Ἐν δὲ τῇ ἐτέρα, 79 τὸ ἀναστάσιμον. *Λόξα*, τοῦ Σταυροῦ. *Καὶ νῦν*, 5 τῆς ὥρας. *Κοντάκιον* τοῦ Σταυροῦ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ

ἤχου εἰς δ' καὶ τῆς ἑορτῆς ἢ γ' 6 εἰς δ' καὶ τοῦ Σταυροῦ ἢ γ' 6 εἰς δ'. *Λόξα*, κοντάκιον τῶ Σταυροῦ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, Ἄποστολος, ἀλληλούϊα, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, πρῶτον τῆς ἑορτῆς, εἶτα τοῦ Σταυροῦ:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΛΑ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Προφανῶς μόνον τὸ α' διότι ἄλλως ἔδει ἵνα ψαλῶσι τροπάρια ἐπτὰ, ὅπερ ἄτοπον:—
2. Τὰ τῶν ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς:—
3. Τὰ γ' τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς καὶ τὰ β' τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κς':—
4. Πολυέλεος καὶ Ἐκλογή τῆς Θεοτόκου:—
5. Τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης μετὰ φελωνίου:—
6. Ὁ Πεντηκοστὸς χῦμα. Ἀσπασμὸς τοῦ Εὐαγγελίου οὐ γίνεται:—
7. Τὸ ἰσχυρὸν Τριῶδιον ἔχει κανόνα ποίημα Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἔχοντα τὸ α' τροπάριον ἀναστάσιμον. Ὅμως ἐμελοποιήθη εἰς τοὺς πασχαλίους εἰρμούς Ἀναστάσεως ἡμέρα. Οὗτοι δυσκόλως δύνανται ἵνα ψαλῶσι καὶ ἀκουσθῇ τὸ Πάσχα Κυρίου Πάσχα. Τὴν δυσκολίαν ταύτην προσεπάθησε ἰν' ἄρη τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διατάττον ἵνα ψαλῇ ὡς εἰρμὸς δις ἢ καταβασία Ὁ θεϊότατος προετύπωσε πάλαι Μωσῆς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὀδηγεῖ εἰς ἕτερον ἄτοπον. Οὐδέποτε ἀρχόμεθα ἀπὸ εἰρμοῦ ξένου πρὸς τὰ τροπάρια. Αἱ καταβασίαι εἰσὶ εἰρμὸι ἐτέρου κανόνος ἐκπεσόντος ἐκ τῶν ἐντύπων Τριωδίων. Ἐπομένως προτιμῶμεν ἵνα ψάλωμεν πρῶτον τὸν ἀναστάσιμον κανόνα τοῦ ἤχου καὶ εἶτα τοῦ Σταυροῦ εἰς δ' καταλιμπάνοντες καὶ τὸν εἰρμὸν αὐτοῦ ἀλλά γε καὶ τὸ πρῶτον ἀναστάσιμον αὐτοῦ τροπάριον:—
8. Ἐκ τῶν spuria (νόθων) τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου:—
9. Ἄρα στιχολογοῦμεν εἰς τὸν κανόνα ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου:—
10. Τοῦτο λέγομεν νῦν ἅπαξ ὡς δοξαστικόν:—
11. Εἰς ἤχον δ' ἅγια Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου τὴν ἐπιλεγομένην τοῦ Σταυροῦ. Τὸ δὲ ἁσματικὸν Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου:—
12. Ἡ Κατήχησις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν ξδ' (64), *Περὶ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι δεῖ πνευματικῶς ἑορτάζειν*, ἢ τὴν ξε' (65), *Περὶ Παρθενίας*:—
13. Ἡ Κατήχησις καὶ ἡ λιτὴ μετὰ τὴν α' ὥραν:—

Περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῆ δ' τῆς μέσης ἑβδομάδος.

Κεφαλαίον ΛΒ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῆ δ' τῆς μέσης ἑβδομάδος καταλαμβάνεται ὁ κανὼν τῶ Σταυροῦ καὶ ψάλλεται τῆ Πευτέρα, ἢ τῆ Παρασκευῆ τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος:~

Περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῆ ε' τοῦ Μεγάλου Κανόνος.

Κεφαλαίον ΛΓ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆ ε' τοῦ Μεγάλου Κανόνος, ψάλλεται ὁ Μέγας Κανὼν τῆ Τρίτῃ τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος:~

Περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰ τύχοι τῶ Σαββάτῳ τῆς Ἀκαθίστου.

Κεφαλαίον ΛΔ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῶ Σαββάτῳ τῆς Ἀκαθίστου, τῆ Παρασκευῆ ἑσπέρας, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως ι' καὶ ψάλλεται τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις καὶ τῆς ἑορτῆς προσόμοια Ἡχ ἢβ Βουλὴν προαίωνιον ἀποκαλύπτων σοι Κόρη. Καὶ ποιούμεν αὐτὰ η'. Δόξα καὶ νῦν, Ἡχ ὁ αὐτὸς Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος.

Εἴσοδος. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ ε'. Εἰς τὸ Κατευθυνθήτω αἱ συνήθεις γ' μετάνοιαι. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ Νῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν. Καὶ εἰς τὸ Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου. Τελεῖται γὰρ ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων:~

Περὶ δὲ ὥραν δ' τῆς νυκτὸς σημαίνει τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιδηρὸν. Καὶ εὐλογοῦντος τῷ ἱερέως ψάλλομεν τὰ ἀπόδειπνα¹. Ὁ δὲ ἱερεὺς, θυμῷ καθὼς ἐστὶ σύνηθες. Μετὰ δὲ τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ποιούμεν τὴν συνήθη λιτὴν, ἐν ἣ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς τοὺς γ' πρώτους. Δόξα καὶ νῦν, Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῆ κεχαριτωμένη σήμερον. Καὶ εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ. Φάλλομεν δὲ εἰς τὸν γίχον ἰδιόμελα τοὺς γ' τετάρτους. Στίχον δὲ λέγομεν: Εὐαγγελίσεθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τῷ Θεῷ ἡμῶν. Στίχος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Δόξα καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια, παρθενικὴ πανήγυρις. Τὸ Τροπάριον. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς ἐκ γ². Καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς³:~

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, τῷ τῆς ἑορτῆς ἐκ τρίτου. Ἡ συνήθης ἄλλο καὶ τὸ πρῶτον Ἡ (ιγ'). Κοντάκιον Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια. Καὶ οἴκος γ'. Καὶ πάλιν τὸ κοντάκιον καὶ ἀνάγνωσις τῆς Ἀκαθίστου. Εἶτα τὸ κοντάκιον καὶ οἴκος γ'. Καὶ αὖθις τὸ κοντάκιον. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ β' Ἡ (ιζ'). Μετὰ τὸν πολυέλεον, Ἡ καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ πρῶτον ἀντίφωνον τῷ δ' ἦχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοή. Καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς. Ὁ Πεντηκοστός καὶ τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η' καὶ τῆς Ἀκαθίστου εἰς γ'. Καταβασία τῆς ἑορτῆς, ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Τὰ γὰρ τετραῶδια, ἐνταῦθα δ' ψάλλονται. Ἄπὸ γ' ς, κοντάκιον καὶ οἴκος γ'. Καὶ αὖθις κον-

τάκιον καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἐορτῆς Πάλιν *χαρᾶς εὐαφείλια*⁴. Ἄφ' ἑκτης τὸ κοντάκιον, καὶ αὐθις οἴκους γ', εἶτα καὶ τὸν πρῶτον οἶκον, ἐν ᾧ καὶ καθήμεθα. Ἐν τῇ γ' ᾠδῇ στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*⁵. Ἐξαποστειλάριον τῆς ἐορτῆς δις. Εἰς τοὺς αἴνους, *Πᾶσα πνοή*, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἐορτῆς ἤχ' δ' πρὸς *Τῶν οὐρανίων ταγμάτων*. Πευτερῶντες τὸ πρῶτον. *Δόξα καὶ νῦν*, ἤχ' ἥδ' *Εὐφραίνεσθωσαν οἱ*

*οὐρανοί*⁶. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον τῆς ἐορτῆς. Ἡ ἑκτενής. Ἡ Κατήχησις τοῦ Σταδίτου⁷, καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον. Ἡ λιτὴ ἔξω καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, τῆς ἐορτῆς ἡ γ' ᾠδὴ καὶ ἡ γ' εἰς η'. Προκείμενον, ὁ Ἄποστολος, *ἀλληλουϊάριον*, *Εὐαφείλιον* καὶ *Κοινωνικὸν* τῆς ἐορτῆς:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ ΛΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ψάλλομεν τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον. Ὁ δὲ ἱερεὺς θυμιᾷ εἰς τὴν λιτὴν:—
2. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀρτοκλασία:—
3. Λόγους πανηγυρικοὺς εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν ἔχουν γράφει πολλοί. Ὅρα 21ην ὑποσημείωσιν τοῦ ΚΑ' κεφαλαίου τοῦ τυπικοῦ:—
4. Ὁ ἀποδιδόμενος εἰς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον:—
5. Πρόκειται περὶ λάθους. Εἰς ἐορτὰς θεομητορικὰς καὶ δεσποτικὰς ἡ *Τιμιωτέρα* οὐ στιχολογεῖται. Εἰδικώτερον στιχολογεῖται μόνον ἐφ' ὅσον θεομητορικὴ ἐορτὴ συμπέσῃ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ:—
6. Ὅπερ εὐρήσεις μετὰ τὰ ἀντίφωνα τῆς θ. Λειτουργίας εἰς τὸ μνηαῖον. Τὸ ἐν ἰσχύι τυπικὸν καθὼς καὶ τὸ μνηαῖον προβλέπουσιν ὡς δοξαστικὸν τὸ τοῦ β' ἤχου, *Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακαλύπτεται σήμερον*, ὀρθότερον ἴσως:—
7. Ἡ ξδ' (64), ὡς προεγράψαμεν:—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Εὐαφελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Ἡσταιῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαφελισμοῦ τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Ἡσταιῶν, ὁπὲρ *Савβάτω* ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ τῆς Θεοτόκου ὡς σὺνηδες:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὴν σὺνήθη *ἄλλο* εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, γι-

χηρὰ ἀναστάσιμα τῆς *Ὠὲ γ'* καὶ ἀνατολικὸν ἐν. Τῆς ἐορτῆς γ' ἤχ' ἥδ' πρὸς Ὀλην ἀποδέμενοι. *Βολὴν προαιώνιον*, καὶ τὸ ἀρχαφέλου προσόμοια γ'. *Δόξα*, τῆς ἐορτῆς *Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ, Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος. Καὶ νῦν*, *Ἦ* τὸ πρῶτον τῷ ἤχῳ. Εἰς τὴν λιτὴν, τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Ἰωνῆς. Καὶ τῆς ἐορτῆς τὰ γ' ἰδιόμελα τοὺς τετάρτους τῷ γίχῳ. *Δόξα καὶ νῦν*, ἤχ' β' *Εὐαφελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῇ Κεχαριτωμένη σήμερον*. Εἰς τὸν γίχον, ἀναστάσιμα τοῦ γίχου καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς, ἤχ' δ' *Σήμερον χαρᾶς εὐαφείλια*. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων *Θεοτόκε Παρθένε, ἐκ γ'*: Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς:—

Εἰς τὸ Θεὸς *Κύριος* τῷ ἀναστάσιμον δις. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ *ἄλλο*

τῆς ἡμέρας². *Πόξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν*, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον ἀναστάσιμον. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις τοῦ Στουδίτου³ καὶ ἀπόλυσις⁴. Ἡ λιτή. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ ἐωθινόν. Καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῆς τοῦ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τῆς ἐορτῆς. *Καὶ νῦν*, Ἔ τῶν ὠρῶν. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, κοντάκιον τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τῆς ἡμέρας εἰς γ' καὶ τῆς ἐορτῆς ἢ γ' ἔξ εἰς δ'. Τροπάριον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐορτῆς. *Πόξα καὶ νῦν*, κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Προκείμενον, ἀλληλουϊάριον, Κοινωνικόν, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐορτῆς. Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας:—

τῆς ἡμέρας². *Πόξα*, τὸ αὐτό. *Καὶ νῦν*, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον ἀναστάσιμον. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις τοῦ Στουδίτου³ καὶ ἀπόλυσις⁴. Ἡ λιτή. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ ἐωθινόν. Καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῆς τοῦ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τῆς ἐορτῆς. *Καὶ νῦν*, Ἔ τῶν ὠρῶν. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, κοντάκιον τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τῆς ἡμέρας εἰς γ' καὶ τῆς ἐορτῆς ἢ γ' ἔξ εἰς δ'. Τροπάριον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐορτῆς. *Πόξα καὶ νῦν*, κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Προκείμενον, ἀλληλουϊάριον, Κοινωνικόν, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐορτῆς. Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ ἐντυπον μνηαῖον στερεῖται ἐξαποστειλαρίου τοῦ ἀρχαγγέλου:—
2. Ἦγουν τὸ εἰς ἡχον Ἄ Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅπερ τανῦν λέγεται μόνον ὡς δοξαστικόν:—
3. Μετὰ τὴν ἁ' ὥραν. Ἀναγινώσκεται δὲ ἡ 93' (69) Μικρὰ Κατήχησις, Ὅτι οἱ ἐν θλίψεσι καὶ στενοχωρίαις τὸν βίον διαμείψαντες ἀλύπτου τινὸς καὶ ἀρρήτου χαρᾶς ἀπολαύουσιν:—
4. Πρόσχες δύο τινα: α) Ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ δὲν ἀποδίδεται κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὡς συμβαίνει ἐάν συμπέσῃ ἡ ἐορτὴ ἀπὸ Δευτέρας ἕως Παρασκευῆς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ β) καταλιμπάνεται ἐντελῶς ἡ ἀκολουθία τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ὡς καὶ ὁ κανὼν τοῦ Τριωδίου:—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῷ Καββάτῳ
τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Παζάρου¹.

Κεφάλαιον ΛΓ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη
γενέσθαι ὁ Εὐαγγελι-
σμός τῷ Καββάτῳ τοῦ

δικαίου Παζάρου, τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας
οὐ στιχολογοῦμεν. Ἄλλὰ μετὰ τὸν προοι-
μακὸν εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν
γίχως ἰ' καὶ ψάλλομεν τὸ ἰδιόμελον τῆς
ἡμέρας *Τὴν ψυχωφελῆ πληρώσαντες
Τεσσαρακοστήν* δις. Ἐῖτα τῆς ἑορτῆς τὰ
γ' ἰδιόμελα τοὺς τετάρτους². Ἐπειτα τῷ
ἁγίῳ Παζάρου ἰδιόμελα ἢχ ἢβ τὰ ε' πρὸς
μίαν. *Δόξα, ἢχ ἢδ Τὴν ψυχωφελῆ πλη-
ρώσαντες Τεσσαρακοστήν. Καὶ νῦν, ἢχ
ἢβ Ἄπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ Γαβριὴλ ὁ ἀρ-
χάγγελος. Ἐῖσοδος. Προκείμενον καὶ τὰ
ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας, εῖτα τῆς ἑορ-
τῆς τὰ ε'.* Καὶ καθέξῃς ἡ θεία Λειτουργία
τῶν Προηγιασμένων. Εἰς τὸ *Κατευθυν-
θήτω αἱ μεγάλαί τρεῖς μετάνοιαί.* Ὡσαύ-
τως καὶ εἰς τὸ *Νῦν αἱ δυνάμεις.* Καὶ εἰς
τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου.* Εἰς τὴν τράπεζαν
καταλύομεν ἔλαιον καὶ οἶνον:~

Ὡρα δὲ πρώτη τῆς νυκτὸς σημαίνει
τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιδηρῶν. Καὶ
ψάλλομεν τὰ ἀπόδειπνα. Ὁ δὲ ἱερεὺς
θυμῶ κατὰ τὴν συνήθειαν. Καὶ μετὰ τὸ
Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, ἡ συνήθης λιτή.
Ἐν ἣ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς,
τοὺς γ' πρώτους. *Δόξα καὶ νῦν, ἢχ β' Εὐ-
αγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῇ Κεχαριτωμένῃ
σήμερον.* Εἰς τὸν γίχον, τὰ ἰδιόμελα τοὺς
γ' τετάρτους τῆς ἑορτῆς, μετὰ τῶν γίχων
αὐτῶν. *Δόξα καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Σήμερον
χαρᾶς εὐαγγέλια.* Ἐῖτα Τρισάγιον, καὶ τὸ
πρῶτον τῆς ἑορτῆς ἐκ τρίτου. Ἡ εὐλόγησις τῶν
ἄρτων καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς:~

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος πρῶτον τῆς ἑορτῆς
δις. *Δόξα, Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ
σῶ πάθους. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.* Εἰς τὰ
ἢα τῆς ἁγίας, ἢα τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἀνάγνω-
σις εἰς τὸν δικαίον Λάζαρον³. Ὁ πολυ-
έλεος. Τὰ ἢα τῆς ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί,
τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκεί-
μενον, *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον τῆς
ἑορτῆς. Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεοσάμενοι.*
Ὁ Πεντηκοστός, τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς.
Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν
εἰς γ' καὶ οἱ δύο τοῦ Παζάρου ἀνά δ'.
Ὡσαύτως καὶ τὰ τετραώδια. Καταβασία
τὸν εἰρμὸν τῷ ὑστέρῳ κανόνος τοῦ ἁγίου
Παζάρου, ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἄπο γ' δ',
κοντάκιον καὶ ἢα τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου
Παζάρου. *Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.* Καὶ
ἡ ἀνάγνωσις *Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια,
πάλιν ἐλευθερίας μηνύματα.* Ἄφ' ἑκτῆς
κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ γ' δ' οὐ στι-
χολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα,* ἀπὸ ταύτης
τῆς ἡμέρας, ἕως τῆς Κυριακῆς τῷ Θωμᾷ.
Μετὰ τὴν γ' δ' τὸ *Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς
ἡμῶν, εἰς ἢχ β'⁴.* Ἐξαποστειλάριον τῆς
ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Παζάρου.
Εἰς τοὺς αἴνους ἰσῶμεν γίχους η' καὶ
ψάλλομεν τῆς ἑορτῆς προσόμοια γ' καὶ τῷ
Παζάρου ἰδιόμελα τοὺς γ' πρώτους καὶ
τοὺς β' τετάρτους μετὰ τῶν γίχων αὐ-
τῶν: *Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου, καὶ ἔξ-
ομολογήσομαί σοι Κύριε ὁ Θεός μου. Δό-
ξα, τοῦ ἁγίου, ἢχ β' Μέγα καὶ παράδοξον
θαῦμα. Καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς, ὁ αὐτὸς Τὸ
ἀπ' αἰῶνος μυστήριον, ἀνακαλύπτεται
σήμερον. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον
τῆς ἑορτῆς. Δόξα καὶ νῦν, τῷ ἁγίῳ Παζάρου
Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σῶ πά-
θους πιστόμενος. Ἐκτενής, ἡ Κατήχησις⁵
καὶ ἀπόλυσις. Ἡ λιτή ἔξω τοῦ Μονα-
στηρίου. Ἐῖτα ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:~*
Ἐν ταῖς ὥραις πρῶτον τῆς ἑορτῆς. *Δόξα,
τῷ ἁγίῳ. Καὶ νῦν, ἦ τῶν ὥρῶν. Κον-
τάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν πάσαις ὡσαύτως,*

τῶν τροπαρίων λεγομένων οὕτως, τῶν δὲ κοντακίων ἐναλλασσομένων:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἐορτῆς ἡ γ΄ Ϟ εἰς δ΄. Καὶ ἡ γ΄ Ϟ τοῦ ἀγίου εἰς δ΄. Τροπάριον τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου. *Πόξα*, κοντάκιον τῶ

ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἐντὶ δὲ τοῦ Τροπαρίου, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον, Ἄποστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν πρῶτον τῆς ἐορτῆς, εἶτα τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Παζάρου:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΛΓ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Πάντα τὰ ἐφεξῆς περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀφορῶσιν εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ἀδιορθώτῳ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ:—

2. Τὰ ἐν τοῖς ἀποστίχοις:—

3. Ὑπάρχουσι τρεῖς λόγοι εἰς τὸν δίκαιον Λάζαρον ἀποδιδόμενοι μὲν εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, οὐκ ὄντες δὲ (spuria). α) Οὗ ἡ ἀρχὴ Πᾶσα ἐνθεος διδασκαλία συνάγειν εἶωθεν τῶν φιλομαθῶν ἀνδρῶν τὰς ὠφελείας, β) Οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀγαπητοί, ὡσπερ μήτηρ φιλότεκνος ἐπιδοῦσα τὴν θηλὴν τῷ νηπίῳ τέρπεται, γ) Οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐλυσε τὸν Λάζαρον τὸ φῶς:—

4. Λεγόμενον οὐχὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀλλὰ σήμερον, τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐν τῷ ὄρθρῳ τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ:—

5. Τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:—

Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ΄

ρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ὡς

καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλλὰ σήμερον, τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐν τῷ ὄρθρῳ τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ:—

καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλλὰ σήμερον, τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐν τῷ ὄρθρῳ τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ:—

καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλλὰ σήμερον, τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐν τῷ ὄρθρῳ τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα σιχηρὰ τῆς ἐορτῆς προσόμοια ἢ β' Βου-

λὴν προαιώνιον, τὰ γ' ἀνὰ β' καὶ τῶν Βαΐων ἰδιόμελα ἢ Ϟ ἢ β' Σήμερον ἡ χάρις εἰς δ'. *Πόξα*, Σήμερον ἡ χάρις. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ. Εἰσοδος. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐορτῆς τὰ ε' καὶ τὰ γ' τῶν Βαΐων. Εἰς τὴν λιτὴν, τῆς ἐορτῆς ἰδιόμελα τοὺς πρώτους καὶ τῶν Βαΐων τοὺς πρώτους. *Πόξα*, τῶν Βαΐων ἢ γ'. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς ἢ β' Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριήλ. Εἰς τὸν σίχον, ἰδιόμελα τῶν Βαΐων ἢ Ϟ ἢ δ' Χαῖρε καὶ εὐφραίνε πόλις Σιών. Καὶ τὰ ἕτερα β'. *Πόξα*, ἢ Ϟ ἢ β' Σήμερον ἡ χάρις. Καὶ νῦν, Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων τῆς ἐορτῆς δις καὶ τῶν Βαΐων, Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ἅπαξι:—

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῆς ἐορτῆς δις. *Πόξα* καὶ νῦν, τῶν Βαΐων, Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. Εἰς τὰ Ϟ τῆς ἄλλο, Ϟ τῶν Βαΐων. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἀνάγνωσις. Καὶ μετὰ τὸν πολυέλεον Ϟ καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὴν ἐορτὴν. Ἐνταῦθα ὁ Ἄμωμος οὐ σιχηροῦται. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφω-

νον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοή, καὶ Εὐαγγέλιον τῶν Βαΐων. Ὁ Πεντηκοστός, ἐν ᾧ καὶ διανέμει ὁ ἡγόμενος τὰ βαΐα. Τὸ στιχηρὸν τῶν Βαΐων. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῶν Βαΐων μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. Καταβασία τοὺς εἰρμούς τῶν β' κανόνων ἀνά μέρος οἱ δύο χοροὶ. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τῶν Βαΐων καὶ Ϟ. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια. Ἡ γὰρ ὑπακοή ἐνταῦθα ὁ λέγεται. Ἄφ' ἕκτης, κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ Ϛ Ϟ ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται. Μετὰ τὴν Ϛ, τὸ Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰς Ϟβ β'. Ἐξαποστειλᾶριον τῆς ἑορτῆς ἐκ δευτέρου καὶ τῶν Βαΐων¹. Εἰς τοὺς αἶνους, Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς προσόμοια γ' Ϟβ δ' καὶ τῶν Βαΐων ἰδιόμελα τοὺς γ' τετάρτους. Δόξα, τῆς ἑορτῆς Ϟβ ἢδ' Εὐφραίνεσθωσαν οἱ ὄρανοι. Καὶ νῦν, τῶν Βαΐων Ϟβ ἢβ Πρό ἕξ ἡμερῶν τῷ Πάσχα. Ποξολογία μεγάλη. Τροπᾶριον Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. Δόξα

καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις² καὶ ἀπόλυσις. Ἡ λιτὴ ἔξω τῆς Πονῆς. Ἐν ἧ ψάλλονται ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν Βαΐων. Ὑποστρεφδύσης δὲ ταύτης, λέγεται ἡ δ' ὥρα καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν ταῖς ὥραις, Ϟβ τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τῶν Βαΐων. Καὶ νῦν, τὰ Ϛ τῶν ὥρων. Κοντάκιον, τῆς ἑορτῆς. Ὡσαύτως καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὥραις, οὕτω λέγομεν, τῶν κοντακίων ἐναλλασσομένων:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς Ϟ γ' εἰς δ' καὶ τῶν Βαΐων ἡ γ' Ϟ εἰς δ'. Εἰσοδικὸν Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἕξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τροπᾶριον, τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν Βαΐων. Δόξα, κοντάκιον τῶν Βαΐων. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ. Τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον τῶν Βαΐων λέγεται μόνον. Ἀπόστολον τῆς ἑορτῆς, καὶ τῶν Βαΐων. Ἀλληλουῖάριον τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Βαΐων. Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν Βαΐων. Καὶ Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν Βαΐων, ὁμοίως:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΛΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐξαποστειλᾶριον τῶν Βαΐων δὲν ὑπάρχει. Ἴσως ὑπῆρχεν ἀλλ' ἐξέπεσε:—
2. Τῆς ἑορτῆς ἢ τῶν Βαΐων ἢ καὶ διπλῆ, εἰ δόξει τῷ προεστῶτι:—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ ἀγία καὶ
Μεγάλῃ Πευτέρᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Πευτέρᾳ, τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἐσπέρας, ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Ὡσαύτως καὶ ἀπολυτικίον:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, στιχο-
λογοῦμεν τὸ πρῶτον ἀντίφωνον τοῦ
Ψαλτηροῦ, ἦγουν τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα γιχηρὰ τῆς ἑορτῆς
προσόμοια Ϟβ ἢβ Βελὴν προαιώνιον εἰς
γ'. Καὶ τὰ γ' ἰδιόμελα τῶν Βαΐων Ϟβ ἢδ',
δευτερῶντες τὸ πρῶτον. Δόξα, Ϟβ ἢβ τῶν
Βαΐων, Ὁ ἔχων θρόνον οὐρανόν¹. Καὶ
νῦν, ὁ αὐτὸς Ἀπεστάλη ἕξ οὐρανοῦ. Ἀ-
ναγνώσματα τῆς ἑορτῆς τὰ γ'. Εἰς τὴν
λιτὴν, τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα τοὺς πρώτους.
Δόξα καὶ νῦν, Ϟβ β' Εὐαγγελίζεται ὁ Γα-
βριήλ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἡμέρας,
ὁ β', ὁ γ' καὶ ὁ βαρὺς μετὰ τῶν γίχων αὐ-

τῶν. *Πόξα*, τὸ δ' ἢ β' *Ἐκ Βαΐων καὶ κἀδων. Καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς *Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον*. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων *τῶ* τῆς ἑορτῆς ἐκ γ'. *Ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς*:-

Εἰς τὰ *ἦ* τῆς *ἦ*, τὰ δύο *ἦ* τῆς ἡμέρας. Εἰς δὲ τὸ τρίτον *ἦ* ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς. Ὁ πολυέλεος καὶ *ἦ* τῆς ἑορτῆς. Ὡσαύτως καὶ ἀνάγνωσις. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ πρῶτον ἀντίφωνον τὸ δ' ἦχου. Προκειμένον, *Πᾶσα πνοή*, καὶ *Εὐαγγέλιον* τῆς ἑορτῆς. Ὁ *ἦ* καὶ τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. Καταβασία, τὸν εἰρμὸν τοῦ Τριωδίου, ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Ἐνθα δὲ οὐκ ἔστιν *ἦ* τοῦ Τριωδίου ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ιδ'. Καὶ τὴν καταβασίαν αὐτὸ ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ τρίτης *ἦ*, κοντάκιον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνάγνωσις *Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια*. Ἄφ' ἑκτῆς κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ *ἦ* *ἦ*, ἡ *Τιμωτέρα* ὁ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλᾶριον τῆς ἑορτῆς δις καὶ τῆς ἡμέρας ἅπαξ. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς, ὁ δ' εἰς δ'. *Πόξα*, τῆς ἑορτῆς ἢ β' *Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον. Καὶ νῦν*, τῆς ἡμέρας *Τῆς ξηρανθείσης σικκῆς*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας τὸν δ' καὶ τοὺς δ' ἢ, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν: *Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ' τοῦ ἔλεος σου*. Στίχος: *Εὐφρανθείμεν ἀνδ' ὧν ἡμερῶν*. Στίχος: *Καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου*. Στίχος: *Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου. Πόξα*, τῆς ἡμέρας ἢ β' *Πευτέραν Εὐαν. Καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς *Εὐφραίνεσθωσαν οἱ ὄρανοί*³. Τροπᾶριον τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἑκτενὴς καὶ αἱ μεγάλαι γ' μετάνοιαι μόνον.

Ἡ εὐχή καὶ ἡ Κατήχησις. Καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι⁴:-

Περὶ δὲ ὥραν γ', σημαίνει τὸ μικρὸν καὶ γίνεται ἡ λιτὴ ἔξω τῆς Πιονῆς. Τελεθεισῆς δὲ ταύτης, ψάλλονται αἱ ὥραι μετὰ τῆς *ἦ* αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγνώσεων τῶ τετραευαγγελίου. Λέγεται δὲ ἐν αὐτοῖς τὸ *τῶ* καὶ τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ *ἦ*. Μεθ' ἣν ψάλλονται τὰ τυπικὰ ἦγον τὸ *Μνήσθητι ἡμῶν Κύριε*. Καὶ τοὺς μακαρισμοὺς ἄνευ μέλους, καὶ τὰ λοιπὰ. Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. *Κύριε ἐλέησον μ' καὶ αἱ γ' μεγάλαι μετάνοιαι*. Καὶ εὐθύς, *Πεῦτε προσκυνήσωμεν*:-

Καὶ ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικῆ ἄνευ μετανοιῶν καὶ *ἦ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας τοὺς δ' ἢ καὶ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα γ' τοὺς δ' καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου προσόμοια γ'. *Πόξα*, ἢ β' *Τῆς ξηρανθείσης σικκῆς. Καὶ νῦν*, ἢ β' *Ἄπεστάλη ἔξ ὄρανῶ*. Εἴσοδος μετὰ τοῦ *Εὐαγγελίου. Φῶς ἱλαρόν*. Προκειμένον τῆς προφητείας. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ β'. *Κατευθυνθήτω*, αἱ γ' μετάνοιαι. Ἡ συναπτή. Τρισάγιον. Προκειμένον, ὁ Ἄποστολος, *ἀλληλουϊάριον* τῆς ἑορτῆς. *Εὐαγγέλιον* τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ θεία Λειτουργία τῶ Χρυσοστόμου. Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ τροπέῃ καταλύομεν ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὸ ἀπόδειπνον οὐ ποιοῦμεν μετανοίας, εἰ μὴ μετὰ τὸ *Πόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ* εἰς τὸ Τρισάγιον μετανοίας γ' καὶ ὕστερον τὰς γ' μεγάλας καὶ τὰς ἰβ' μικράς. Φάλλεται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ τριώδιον τῶ κυρίῳ Ἄνδρέου:-

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΛΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ δεύτερον τῶν στιχηρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τῶν Βαΐων:-
2. Ἦγουν τά: *Ἐρχόμενος ὁ Κύριος πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος, Φθάσαντες πιστοί, Κύριε ἐρχόμενος πρὸς τὸ πάθος, Κύριε πρὸς τὸ μυστήριον, Κύριε τὰ τελεώτατα φρονεῖν*:-
3. Ὅπερ εὐρήσεις μετὰ τὰ ἀντίφωνα τῆς Λειτουργίας τῆς κε' Μαρτίου:-
4. Καὶ ἀναγινώσεται ἡ α' ὥρα:-

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ
Μεγάλῃ Τρίτῃ.

Κεφάλαιον Λθ'

ρῆ εἰδέναί, ὅτι εἰ τύχοι
ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ ἁγία
καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ, ἐ-

σπέρας εἰς τὸ λυχνικόν, ὃ στιχολογοῦ-
μεν. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γί-
χους ι'. Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα
τῆς ἡμέρας τὸν πρῶτον, τοὺς δ' ἦα καὶ
τῆς ἑορτῆς προσόμοια ἦχ' ἦβ' εἰς ε'. *Πό-*
ξα, ἦχ' ἦδ' Πευτέραν εὖαν τὴν Αἰγυπτίαν.
Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς *Ἀπεστάλη ἐξ οὐ-*
ρανῶν. Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ
Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς προφητείας.
Ἄναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς
ἑορτῆς τὰ τρία. Τὸ Κατευθυνθήτω. Εὐ-
αγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ ἡ Πειτεργία τῶν
Προηγιασμένων:-

Σχολάζουσι δὲ αἱ μετάνοιαι ἀπ' αὐτῶ
τοῦ λυχνικοῦ, ἄνευ τῶν τριῶν ὧν ποιοῦ-
μεν μετὰ τὸ *Κατευθυνθήτω* καὶ τὸ *Ἡῦν*
αἱ δυνάμεις καὶ εἰς τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυ-*
ρίου εὐλογημένον. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ τέ-
λος τῶ ὄρθρου καὶ τῶν ὠρῶν. Ἐν τῇ τρα-
πέζῃ δὲ πίνομεν οἶνον:-

Περὶ δὲ ὥραν δ' τῆς νυκτός, σημαί-
νει τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιδηροῦν.
Καὶ ψάλλομεν τὰ ἀπόδειπνα. Ὁ δὲ ἱε-
ρεὺς θυμῷ ὡς σύνθηδες. Καὶ μετὰ τὸ *Πό-*
ξα ἐν ὑψίστοις Θεῶν, γίνεται λιτὴ καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα
τοὺς πρώτους. *Πόξα καὶ νῦν, ἦχ' β' Εὐ-*
αγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῇ Κεχαριτωμένῃ
σήμερον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα
τῆς ἑορτῆς τοὺς γ' τετάρτους, μετὰ τῶν
γίχων αὐτῶν. *Πόξα καὶ νῦν, ἦχ' δ' Σή-*
μερον χαρᾶς εὐαγγέλια. Εἰς τὴν εὐλόγη-
σιν τῶν ἄρτων τῆς ἑορτῆς ἐκ τρίτου:-

Εἰς τὰ β' ἦα τῆς ἡμέρας, τὰ ἦα καὶ τὰ ἀ-
ναγνώσματα τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸ γ' ἦα, ἦα
καὶ ἀνάγνωσμα τῆς ἑορτῆς. Ὁ πολυέλε-
ος. Κάθισμα καὶ ἀνάγνωσμα τῆς ἑορτῆς.
Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῶ δ' ἦχο.
Προκείμενον, *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον*
τῆς ἑορτῆς. Ὁ Πεντηκοστός, στιχηρὸν τῆς
ἑορτῆς. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν
εἰρμῶν εἰς ιδ'. Καταβασία, τὸν εἰρμὸν
ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἐνθα δὲ τύχοι ἡ ἦ
τῶ Τριωδίου, τῆς ἑορτῆς ὁ κανὼν μετὰ
τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τοῦ Τριωδίου μετὰ
τῶν εἰρμῶν εἰς ἦ'. Καὶ τὸν εἰρμὸν αὐτῶ
ὑστερον οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' ἦ, κοντά-
κιον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναγνώσις, *Πάλιν*
χαρᾶς εὐαγγέλια, πάλιν ἐλευθερίας μη-
νύματα. Ἄβ' ἕκτης, κοντάκιον τῆς ἑορ-
τῆς. Ἐν τῇ γ' ἦ ἡ *Τιμιωτέρα* ὃ στιχο-
λογεῖται. Ἐξαποστειλάριον τῆς ἑορτῆς ἐκ
δευτέρου. Καὶ τῆς ἡμέρας ἅπαξ. Εἰς τοὺς
αἶνες στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς ἦχ'
δ' εἰς δ'. *Πόξα*, τῆς ἡμέρας ἦχ' β' Ὁ τῆς
ψυχῆς ραθυμία νυστάξας. Καὶ νῦν, τῆς
ἑορτῆς ὁ αὐτὸς Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον
ἀνακαλύπτεται σήμερον. Εἰς τὸν γίχον,
στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας τὸν δ' καὶ
τοὺς γ' ἦβ', μετὰ γίχων τῶνδε: Ἐνεπλή-
σθημεν τὸ πρῶτ' τοῦ ἐλέους σε *Κύριε καὶ*
ἠγαλλιασάμεθα καὶ εὐφρανθήμεν ἐν
πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. Στίχος β':
Εὐφρανθήμεν ἀνθ' ὧν ἡμερῶν ἐτα-
πείνωσας ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἶδομεν κακά,
καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δόλους σου καὶ ἐπὶ τὰ
ἔργα σε καὶ ὀδήγησον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.
Στίχος γ': *Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου*
τῶ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰ ἔργα τῶν
χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸ
ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον.
Πόξα, τῆς ἑορτῆς ἦχ' ἦδ' *Εὐφρανεσθω-*
σαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ.
Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας Ὅταν ἐλθῆς ἐν δό-
ξῃ μετ' ἀγγελικῶν δυνάμεων. Τροπάριον
τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτης καὶ αἱ μεγάλα
τρεῖς μετάνοιαι. *Πεῦτε προσκυνήσωμεν*

καὶ ἡ δ' ὥρα. Ἐν τῷ τέλει αὐτῆς αἱ μεγάλαί τρεῖς μετάνοιαι. Ἡ εὐχή, ἡ Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι:—

Περὶ δὲ ὥραν γ' τῆς ἡμέρας σημαίνει τὸ μικρόν. Καὶ γίνεται λιτὴ ἔξω τῆς Μονῆς. Τελεσθείσης δὲ ταύτης ψάλλονται αἱ ὥραι μετὰ τῆς ἁγίας αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγνωσμάτων τῶ τετρασεκαδέσῳ. Λέγεται δὲ ἐν αὐταῖς τῶ καὶ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ ἐνάτῃ ἄνευ τῆς ἁγίας. Πῆθ' ἦν ψάλλομεν τὰ τυπικὰ χύμα, ἦγαν τὸ Μνήσθητι ἡμῶν Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου καὶ τοὺς μακαρισμοὺς, ἄνευ μέλους. Καὶ τὰ λοιπά. Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Τὸ Κύριε ἐλέησον μί καὶ μεγάλαί μετάνοιαι τρεῖς καὶ εὐθύς Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικῶ, ἄνευ ἁγίας καὶ μετανοιῶν:—

Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας, τὸν δ', τὸν δ' καὶ γ' ἦβ. Καὶ τῆς ἑορτῆς τοὺς τετάρτους, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. Δόξα, τῆς ἡμέρας ἦβ βαρὺς. Καὶ νῦν, Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανῶ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐαγγελίσασθαι. Εἴσοδος μετὰ τοῦ εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς προφητείας. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ δύο. Τὸ Κατευθυνθήτω καὶ αἱ τρεῖς μετάνοιαι. Ἡ συναπτή, τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον, Ἀπόστολον, ἀλληλουχίαιον τῆς ἑορτῆς. εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου. Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τῇ τραπέζῃ καταλύομεν ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὰ ἀπόδειπνα μετάνοίας οὐ ποιοῦμεν, εἰ μὴ μετὰ τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ. Εἰς τὸ Τρισάγιον μετάνοίας τρεῖς καὶ ὕστερον τὰς τρεῖς μεγάλας καὶ τὰς ἑβ' μικράς. Καὶ εἰς τὸ ὕστερον Τρισάγιον τὰς τρεῖς μεγάλας μετάνοίας. Ψάλλομεν δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ πριώδιον τοῦ κυρίου Ἀνδρέου:—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ
Μεγάλῃ Τετραδί.

Κεφάλαιον Μ'

ρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ ἑορτὴ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τε-

τραδί, τῇ Τρίτῃ ἐσπέρας εἰς τὸ λυχνικὸν ὁ στιχολογοῦμεν, οὔτε μετάνοίας ποιοῦμεν. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ἰ καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας, τὸν πρῶτον, δευτεροῦντες αὐτόν. Καὶ τοὺς γ' ἦβ καὶ τῆς ἑορτῆς προσόμοια ἦβ ἦβ εἰς ε'. Δόξα, τῆς ἡμέρας Ὁ τῆς ψυχῆς ραθυμία νυστάξας. Καὶ νῦν, ἦβ ἦβ Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανῶ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος. Εἴσοδος, Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς προφητείας καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ τρία. Καὶ ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων. Μετὰ δὲ τὸ Κατευθυνθήτω μετάνοίας τρεῖς. Τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Ὁμοίως γ' μετάνοιαι καὶ μετὰ τὸ Μῦν αἱ δυνάμεις τῶν ὁρανῶν. Καὶ εἰς τὸ εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον μετάνοίας γ'. Εἰς τὴν τράπεζαν πίνομεν οἶνον:—

Περὶ δὲ ὥραν δ' τῆς νυκτὸς σημαίνει τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιδηροῦν. Καὶ ψάλλομεν τὰ ἀπόδειπνα. Ὁ δὲ ἱερεὺς θυμῶ ὡς σύνηθες. Καὶ μετὰ τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, γίνεται ἡ λιτὴ. Καὶ ψάλλονται τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα τοὺς πρώτους. Δόξα καὶ νῦν, ἦβ β' εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ τῇ κεχαριτωμένῃ σήμερον. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς τοὺς γ' τετάρτους, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια. Τὸ Τρισάγιον. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἁρτῶν τῶ τῆς ἑορτῆς γ'. Καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἔστι
 τῆς ἑορτῆς ἐκ τρίτου. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἡμέρας, ἔστι καὶ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας. Εἰς δὲ
 τὸ τρίτον ἔστι, ἔστι καὶ ἀνάγνωσμα τῆς ἑορ-
 τῆς. Ὁ πολυέλεος, ἔστι καὶ ἀνάγνωσις τῆς
 ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ πρῶτον ἀντί-
 φωνον τῷ δ' ἤχου. Προκείμενον καὶ Εὐ-
 αγγέλιον τῆς ἑορτῆς. Ὁ Πεντηκοστός, τὸ
 στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Ὁ κανὼν τῆς ἑορ-
 τῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ιδ'. Καταβασία
 τὸν εἰρμὸν τῆς ἑορτῆς, ὁμοῦ οἱ δύο χο-
 ροί. Ἐνθα δὲ τύχοι ἔστι τῷ Τριωδίῳ, τῆς
 ἑορτῆς ὁ κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'.
 Καὶ τοῦ Τριωδίου ἡ ἔστι μετὰ τῶν εἰρμῶν
 εἰς η'. Καταβασία, τὸν εἰρμὸν τῷ Τριωδίῳ
 ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἄπο γ' ἔστι, κοντάκιον
 τῆς ἡμέρας καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς
 Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, πάλιν ἐλευθερίας
 μνημόματα. Ἄφ' ἑκτῆς, κοντάκιον τῆς ἑορ-
 τῆς. Ἐν τῇ γ' ἔστι, ἡ Τιμιωτέρα οὐ στι-
 χολογεῖται. Ἐξαποστειλάριον τῆς ἑορτῆς
 δὶς. Τῆς ἡμέρας ἅπαξ. Εἰς τοὺς αἶνους,
 στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς ἔστι δ' εἰς
 δ'. Δόξα, τῆς ἡμέρας ἔστι ἄβ' Σήμερον ὁ
 Χριστὸς παραγίνεται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
 Φαρισαίου. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς ἔστι β' Τὸ
 ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακαλύπτεται
 σήμερον. Εἰς τὸν γίχον, ἰδιόμελα τῆς ἡ-
 μέρας τοὺς δ' πρῶτους, μετὰ τῶν γίχων
 αὐτῶν: Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ' τοῦ ἐλέ-
 ος σε Κύριε καὶ ἠγαλλιασάμεθα καὶ εὐ-
 φρανθήμεν ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡ-
 μῶν. Στίχος: Εὐφρανθήμεν ἀνθ' ὧν
 ἡμερῶν ἐταπείνωσας ἡμᾶς, ἐπὶ ὧν ὧν εἴ-
 δομεν κακά, καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δέλους σου
 καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα σε καὶ ὁδήγησον τοὺς υἱ-
 οὺς αὐτῶν. Στίχος: Καὶ ἔστω ἡ λαμπρό-
 της Κυρίου τῷ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
 τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν κατευθύνον
 ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν
 κατευθύνον. Δόξα, τῆς ἑορτῆς ἔστι ἄδ' Εὐ-
 φραίνεσθωσαν οἱ ὄρανοί. Καὶ νῦν, τῆς
 ἡμέρας ὁ αὐτὸς Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἁ-
 μαρτίαις περιπεσῶσα γυνή. Τροπάριον

τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτενης καὶ αἱ τρεῖς με-
 γάλα μετάνοια. Τὸ Δεῦτε προσκυνήσω-
 μεν καὶ ἡ πρώτη ὥρα. Ἐν τῷ τέλει αὐτῆς
 αἱ μεγάλα τρεῖς μετάνοια, ἡ εὐχή, ἡ
 Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις καὶ ἡ συνθήκη
 λιτῆ ἐν τῷ νάρθηκι:-

Περὶ δὲ ὥραν γ' σημαίνει τὸ μικρὸν.
 Καὶ γίνεται ἡ λιτῆ ἔξω τοῦ Ποναστηρίου.
 Τελουμένης δὲ ταύτης, ψάλλονται αἱ ὄ-
 ραι μετὰ τῆς ἡμέρας αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνα-
 γνωσμάτων τοῦ τετραεσσαυγαλίου. Λέγεται
 δὲ ἐν αὐταῖς ἔστι καὶ κοντάκιον τῆς ἑορ-
 τῆς. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ γ'. Μεθ' ἣν ψάλ-
 λομεν τὰ τυπικὰ χύμα, ἡγουν τὸ Ἰννή-
 σθητι ἡμῶν, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βα-
 σιλείᾳ σε. Καὶ τοὺς μακαρισμοὺς ἄνευ
 μέλους καὶ τὰ λοιπά. Τὸ κοντάκιον τῆς
 ἑορτῆς, τὸ Κύριε ἐλέησον μ', αἱ μεγάλα
 τρεῖς μετάνοια, ἡ εὐχή, ἡ ἀπόλυσις καὶ
 ἡ συγχώρησις:-

Ἐσπέρας, Δεῦτε προσκυνήσωμεν
 καὶ ἀρχόμεθα τοῦ λυχνικοῦ, ἄνευ ἡμέρας
 καὶ μετανοιῶν. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
 στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας τοὺς δ' ἄβ'
 καὶ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα τοὺς δ' τετάρ-
 τους, δευτεροῦντες τὰ δύο. Δόξα, τῆς
 ἑορτῆς ἔστι ἄβ' Ἀπεστάλη ἔξ οὐρανοῦ
 Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐαγγελίσασθαι.
 Καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας ἔστι ἄδ' Κύριε ἡ ἐν
 πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή.
 Ἐξοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς
 ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς προφητείας.
 Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς
 ἑορτῆς τὰ δύο. Τὸ Κατευθυνθήτω καὶ
 μετανοίας γ'. Ἡ συναπτὴ, τὸ Τρισάγιον.
 Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊά-
 ριον τῆς ἑορτῆς. Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς
 καὶ τῆς ἡμέρας. Καὶ καθ' ἑξῆς τελεῖται
 ἡ Δεία Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου.
 Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς:-

Ἐν δὲ τῇ τραπέζῃ καταλύομεν ἔλαι-
 ον καὶ οἶνον. Εἰς τὰ ἀπόδειπνα μετα-
 νοίας ὁ ποιοῦμεν. Φάλλεται δὲ ἐνταῦθα
 τὸ τριωδίου τῷ κυρίου Ἄνδρες:-

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ ἀγία καὶ
Μεγάλῃ Πέμπτῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'

ρη εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελι-
σμοῦ τῇ ἀγία καὶ Με-

γάλῃ Πέμπτῃ, τῇ Τετράδι ἑσπέρας εἰς τὸ
λυχνικὸν οὐ στιχολογῶμεν. Εἰς τὸ *Κύριε
ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ἰ' καὶ ψάλλομεν
στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας τοὺς δ'
πρώτους καὶ τὸν β'. Προσόμοια τῆς ἑορ-
τῆς ε'. *Δόξα*, τῆς ἡμέρας ἡ' καὶ β' *Σήμερον
ὁ Χριστὸς παραγίνεται ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶ
Φαρισαίου. Καὶ νῦν*, ὁ αὐτὸς *Ἀπεστάλη
ἐξ ὄρανου*. Εἴσοδος μετὰ τῶ Εὐαγγελίου. Τὸ
Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον τῆς προφη-
τείας. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ
τῆς ἑορτῆς τὰ γ'. Τὸ *Κατευθυνθήτω καὶ
μετανοίας γ'*. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ
ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων.
Μετὰ τὸ *Ἡῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν
μετανοίας γ'*. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ *Εἶη τὸ
ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον*. Εἰς τὴν τρά-
πεζαν καταλύομεν ἔλαιον καὶ οἶνον:—

Περὶ δὲ ὥραν δ' τῆς νυκτός, σημαί-
νει τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιδηροῦν.
Καὶ ψάλλονται τὰ ἀπόδειπνα. Ὁ δὲ ἱε-
ρεὺς θυμῶ ὡς σύνηθερ. Καὶ μετὰ τὸ *Δό-
ξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ*, γίνεται λιτή. Καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς τοὺς δ'.
Δόξα καὶ νῦν, ἡ' καὶ β' *Εὐαγγελίζεται ὁ Γα-
βριήλ*. Εἰς τὸν γίχον, ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς
τοὺς γ' τετάρτους, *Δόξα καὶ νῦν*, ἡ' καὶ οὐ-
τὸς *Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια*. Τρισάγιον.
Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἁρτῶν ἡ' τῆς
ἑορτῆς ἐκ γ'. Καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, ἡ' τῆς
ἑορτῆς δις. *Δόξα καὶ νῦν*, Ὅτε οἱ
ἐνδοξοὶ μαθηταί. Ὁ πολυέλεος, ἡ' καὶ

ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ
δ' ἀντίφωνον τῶ δ' ἡ' καὶ β'. Προκείμενον,
Πᾶσα πνοή, Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς. Οἱ
κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς
γ' καὶ τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'.
Καταβασία, τὸν εἰρμὸν τῆς ἡμέρας, ὁμῶ
οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' ἡ', κοντάκιον τῆς
ἡμέρας καὶ ἡ'. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς.
Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς *Πάλιν χαρᾶς
εὐαγγέλια*. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον τῆς
ἑορτῆς. Ἐν τῇ δ' ἡ' στιχολογεῖται ἡ *Τι-
μιωτέρα*. Ἐξαποστελάριον τῆς ἑορτῆς δις
καὶ τῆς ἡμέρας ἅπαξ. Εἰς τοὺς αἶνους
στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς ἡ' καὶ δ'
δ'. *Δόξα*, τῆς ἑορτῆς ἡ' καὶ β' *Τὸ ἀπ' αἰῶ-
νος μυστήριον. Καὶ νῦν*, τῆς ἡμέρας ὁ
αὐτὸς *Ὁν ἐκήρυξεν ἀμὸν Ἡσαΐας*. Εἰς
τὸν γίχον, στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας,
τοὺς δ' ἡ' μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. *Δό-
ξα*, ἡ' καὶ οὐτὸς *Ὁ τρόπος σε δολιότητος
γέμει. Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς ὁ αὐτὸς *Εὐ-
φραίνεσθωσαν οἱ οὐρανοί*. Τροπᾶριον
τῆς ἡμέρας. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἡ
ἐκτενής. *Πεῦτε προσκυνήσωμεν*. Καὶ ἡ δ'
ῶρα. Ἐν ἡ' λέγομεν ἡ' τῆς προφητείας
καὶ τὴν προφητείαν τῆς ἡμέρας. Ἡ Κα-
τήχησις τῆς ἑορτῆς καὶ ἀπόλυσις:—

Περὶ δὲ ὥραν πέμπτῃν σημαίνει τὸ
μικρὸν καὶ γίνεται ἡ λιτὴ ἔξω τῆς Ἰωνῆς.
Υποστρεφῆσις δὲ ταύτης ψάλλομεν τὰς
γ' ὥρας τριψάλμους ἐν τῷ νάρθηκι. Ἐν
αἷς λέγεται ἡ' τῆς ἑορτῆς. *Δόξα*, τῆς
ἡμέρας. *Καὶ νῦν*, ἡ' τῶν ὥρῶν. Κον-
τάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν πάσαις γίνεται ὡσαύ-
τως, τῶν τροπαρίων οὕτω λεγομένων,
τῶν δὲ κοντακίων ἐναλλασσομένων.
Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῶν τῶν τυπικῶν χύμα,
ἡ' γουν τὸ *Μνήσθητι ἡμῶν Κύριε*. Καὶ οἱ
μακαρισμοὶ ἄνευ μέλους *Χορὸς ὁ ἐπου-
ράνιος. Πάτερ ἡμῶν*. Κοντάκιον τῆς
ἑορτῆς. *Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἀπόλυσις*.
Τὸ *Εὐλογήσω τὸν Κύριον*, ὁ λέγομεν:—

Ἐσπέρας δὲ περὶ ὥραν η' σημαίνει.
Καὶ ἀρχόμεθα τῶ λυχνικῶ. Εἰς τὸ *Κύριε*

ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχως ἰ' καὶ ψάλλομεν
στιχηρὰ ἰδιόμελα τοὺς ε' δευτέρους,
Cυντρέχει λοιπὸν τὸ συνέδριον τῶν Ἰσ-
δαίων καὶ τὰ λοιπά. Καὶ τοὺς δ' τετάρ-
τους τῆς ἑορτῆς, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον.
Δόξα, τῆς ἡμέρας Γέννημα ἐχιδνῶν. Καὶ
νῦν, τῆς ἑορτῆς Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανῶ.
Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς ἰλαρόν.
Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ
τῆς ἑορτῆς. Ἀλληλοῦάρια τῆς ἑορτῆς καὶ
τῆς ἡμέρας. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ
τῆς ἑορτῆς. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ Θεία Πει-
ταργία τῶ μεγάλου Βασιλείου. Ἄντι δὲ τοῦ
Χερσβικῶ, τῷ Τοῦ δείπνου σε τῷ μυστι-
κοῦ, ἐκ γ'. Τὸ αὐτὸ καὶ Κοινωνικὸν καὶ
ἀντι τῷ Πληρωθῆτω τὸ στόμα μου:~

Μετὰ δὲ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν γί-
νεται ὁ Νιπτῆρ κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ.
Καὶ μετὰ ταῦτα εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου, ἐκ
γ'. Καὶ εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ
καιρῷ. Καὶ δίδεται τὸ ἀντίδωρον τοῖς ἀ-
δελφοῖς. Καὶ γίνεται τελεία ἀπόλυσις.
Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν κα-
ταλύοντες ἔλαιον καὶ οἶνον:~

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ ἀγία καὶ
Μεγάλῃ Παρασκευῇ¹.

Κεφάλαιον MB'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν γέ-
νηται ὁ Εὐαγγελισμὸς
τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ
Παρασκευῇ, εἰς τὴν παραμονὴν ἦτοι τῇ
ἀγία καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἐσπέρας εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως ἰ' καὶ ψάλ-
λομεν τὰ στιχηρὰ τῆς ἡμέρας ἰδιόμελα.
Τοὺς ε' δευτέρους καὶ τῆς ἑορτῆς προσ-
όμοια ἢχ ἢβ Βελὴν προαιώνιον ἀποκα-
λύπτων σοι Κόρη εἰς ε'. Δόξα, τῆς ἡμέ-
ρας ἢχ ἢβ Γέννημα ἐχιδνῶν ἀληθῶς ὁ

Τούδας. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς Ἀπεστάλη
ἐξ οὐρανῶ, Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος. Εἴσο-
δος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς ἰλαρόν.
Προκείμενον, ὁ Ἀπόστολος, ἀλληλοῦ-
άριον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Καὶ
καθ' ἑξῆς ἡ Θεία Πειταργία τῶ μεγάλου
Βασιλείου. Ἄντι δὲ τοῦ Χερσβικῶ, Τοῦ
δείπνου σε τοῦ μυστικῶ, σήμερον Γιέ Θε-
οῦ, ἐκ τρίτου. Τὸ αὐτὸ καὶ Κοινωνικὸν.
Καὶ ἀντι τοῦ Πληρωθῆτω τὸ στόμα μου:~

Μετὰ δὲ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν γί-
νεται ὁ Νιπτῆρ κατὰ τὴν τάξιν αὐτῆ. Καὶ
μετὰ ταῦτα εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλο-
γημένον ἀπὸ τοῦ νῦν ἐκ τρίτου καὶ ὁ ψαλ-
μὸς εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ
καιρῷ. Καὶ δίδεται τὸ ἀντίδωρον τοῖς
ἀδελφοῖς. Καὶ γίνεται τελεία ἀπόλυσις.
Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, κα-
ταλύοντες οἶνον μόνον:~

Περὶ δὲ ὥραν β' τῆς νυκτὸς σημαίνει
τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιδηροῦν. Καὶ
ἀρχόμεθα τῷ ὄρθρου. Εἰς τὸ Θεὸς Κύ-
ριος τῷ τῆς ἑορτῆς δις. Δόξα καὶ νῦν,
Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί, ἐν τῷ νιπτῆρι
τοῦ δείπνου ἐφωτίζοντο. εἶτα συναπτή
μικρὰ καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς καὶ ὑπὲρ τῶ
καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ
ἀγίου Εὐαγγελίου. Καὶ τὰ εὐαγγέλια τῶν
ἀγίων Παθῶν, κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν.
Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀντιφώ-
νων, εὐθύς κοντάκιον τῶν ἀγίων Παθῶν
Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα δεῦτε πάντες
ὑμνήσωμεν. εἶτα τὸ ἐνόρδιον Εὐαγγέ-
λιον. Οἱ μακαρισμοὶ τῶν ἀγίων Παθῶν ἢχ
δ'. Ἀρχόμεθα δέ, Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου,
μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε. Ἄπὸ τῶ Μακάριοι
οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν
γῆν, εἰς γίχους ἰ'. Προκείμενον τῶν ἀ-
γίων Παθῶν ἢχ δ' Διμερίσαντο τὰ ἱμά-
τιά μου ἐαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν
μου ἔβαλον κληρον. Στίχος: Μακάριος ὁ
συνίων ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα. Καὶ Εὐ-
αγγέλιον τὸ ἐνόρδιον. Καὶ ἀνάγνωσιν
τῆς ἡμέρας. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφω-

νον τοῦ δ' ἤχου, προκείμενον, Πᾶσα
 πνοή καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς Ἄνα-
 στᾶσα Μαριάμ ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν.
 Εἶτα ὁ Πεντηκοστός, τὸ στιχηρὸν τῆς
 ἑορτῆς. Ὁ ἱερεὺς *Ὡσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν
 σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.*
 Ὁ λαὸς τὸ *Κύριε ἐλέησον ἰβ'.* Ὁ ἱερεὺς
 ἐκφωνεῖ *Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φι-
 λανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ.* Καὶ
 αὐθις Εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων Παθῶν, τὸ
 μετὰ τὸν Πεντηκοστὸν λεγόμενον. Ὁ κα-
 νὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ιδ'.
 Καταβασία τῆς ἑορτῆς ὁμῶς οἱ δύο χοροί.
 Ἐνθα δὲ τύχοι ἡ *Ϟ* τοῦ Τριωδίου ὁ κανὼν
 τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ς' καὶ τὸ
 Τριωδίον μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. Κατα-
 βασία, τὸν εἰρμὸν τοῦ Τριωδίου, ὁμῶς οἱ
 δύο χοροί. Ἄπὸ γ' *Ϟ*, *Ϟβ* τῆς ἑορτῆς. Καὶ
 ἀνάγνωσις *Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, πάλιν
 ἐλευθερίας μηνύματα.* Ἄφ' ἑκτῆς κον-
 τάκιον τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἀνάγνωσις τῆς
 ἡμέρας. Ἐν τῇ *Ϛ* *Ϟ* ἡ *Τιμιωτέρα* οὐ στι-
 χολογεῖται. Ἐξαποστειλᾶριον τῆς ἡμέρας
 καὶ τῆς ἑορτῆς. Καὶ εὐθὺς Εὐαγγέλιον *Ϛ*,
 ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
 εἰσπήκεισαν παρὰ τῷ Σταυρῷ τῷ Ἰησοῦ,
 ἡ μήτηρ αὐτοῦ.* Εἰς τοὺς αἴνας, στιχηρὰ τῆς
 ἡμέρας *Ϟϛ* δ' *Πᾶσα ἡ κτίσις,* καὶ τοὺς
 δευτέρους, *Πόξα,* *ϞϞ* *ἢδ' Ἡδη βάπτεται
 κάλαμος ἀποφάσεως.* Καὶ νῦν, τῆς ἑορ-
 τῆς ὁ αὐτὸς *Εὐφραινέσθωσαν οἱ ὄρανοι.*
 Εἶτα Εὐαγγέλιον κατὰ Πᾶρκον δέκατον
*Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ
 Ἀρμαθαίας.* Εἶδ' οὕτως *Πόξα ἐν ὑψί-
 στοις Θεῶ.* Ὁ ἱερεὺς τὴν συναπτήν *Πλη-
 ρώσωμεν τὴν ἐωδινην δέησιν ἡμῶν τῷ
 Κυρίῳ.* Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, Εὐαγγέ-
 λιον ιδ'. Κατὰ Ἰωάννην *Τῷ καιρῷ ἐκεί-
 νῳ ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον.* Εἰς τὸν γί-
 χον, στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς *Ϟϛ* δ'.
Πόξα, *Ϟϛ* *ἢβ' Ἐξέδυσάν με τὰ ἱμάτιά μου.*
 Καὶ νῦν, *Ϟϛ* δ' *Γλῶσσαν ἦν οὐκ ἔγνω
 ἤκουσεν ἡ Θεοτόκος.* Καὶ Εὐαγγέλιον *ιβ'*
Τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρα-

σκευὴν. Εἶτα Ἄγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι
 τῷ Κυρίῳ. Τὸ Τρισάγιον. Τροπᾶριον *Ϟϛ*
 δ' *Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ
 νόμου.* *Πόξα καὶ νῦν,* τῆς ἑορτῆς. Ἐκ-
 τενῆς, *Σοφία,* καὶ ἀπόλυσις. Ἡ δ' ὥρα
 ψάλλεται καθὼς διατέτακται ἐν τῇ Με-
 γάλῃ Παρασκευῇ. Ἐν δὲ τῇ δ' ὥρα *ϞϞ*
 τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας:—

Περί δὲ ὥραν πέμπτην σημαίνει τὸ
 μικρὸν καὶ ποιῶμεν τὴν λιτὴν ἔξω τῆς
 Πιονῆς. Καὶ ὑποστρεφόντων, ψάλλομεν
 τὰς τρεῖς ὥρας περιψάλμους, μετὰ τῶν
 τροπαρίων, τῶν ἀναγνωσμάτων, τῶν
 Ἀποστόλων, τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῆς ἄλ-
 λης ἀκοιουθίας αὐτῶν. Λέγεται δὲ καὶ ἐν
 αὐταῖς *ϞϞ* τῶν ὥρῶν, ἦγον τῆς ἡμέρας
 καὶ τῆς ἑορτῆς. Κοντάκιον δὲ τῆς ἡμέ-
 ρας *Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα δεῦτε
 πάντες ὑμνήσωμεν.* Ἐν τῇ *Ϛ* ὥρα μετὰ
 τὸ Εὐαγγέλιον τίθεται ἀνάγνωσις τῆς ἡ-
 μέρας. Εἶδ' οὕτως, *Μὴ δὴ παραδώης ἡ-
 μᾶς εἰς τέλος, διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον.*
 Τὸ Τρισάγιον. Κοντάκιον τῆς ἡμέρας.
 Τὸ *Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἡ εὐχή.* Τὰ τυ-
 πικὰ χύμα, ἦγουν τὸ *Μνήσθητι ἡμῶν,
 Κύριε,* ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου,
 καὶ οἱ μακαρισμοὶ ἄνευ μέλους. *Πιστεύω
 εἰς ἓνα Θεόν, τὸ Ἄνεσ, ἄφες.* Τὸ Πάτερ
 ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ὄρανοις. Κοντάκιον τῆς
 ἡμέρας. Τὸ *Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἀπόλυ-
 σις.* Τὸ *Εὐλόγησω τὸν Κύριον ἐν παντί
 καιρῷ,* ἐνταῦθα οὐ λέγεται, διὰ τὸ λέγε-
 σθαι αὐτὸ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ:—

Περί δὲ ὥραν ἡ' σημαίνει τὸ μέγα καὶ
 ἀπαρχόμεθα τοῦ λυχνικῆ. Καὶ ποιεῖ ὁ ἱε-
 ρεὺς τὴν προσκομιδὴν. Εἰς τὸ *Κύριε ἐ-
 κέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν
 στιχηρὰ τῆς ἡμέρας ἦτοι *Ϟϛ* β' *Ὅτε ἐκ τοῦ
 ξύλου σε νεκρὸν εἰς ς', καὶ τῆς ἑορτῆς
 ἰδιόμελα τοὺς τετάρτας εἰς δ'.* *Πόξα,* *Ϟϛ*
ἢβ' Ὡπὼς ἡ παράνομος συναγωγή. Καὶ
 νῦν, ὁ αὐτὸς *Ἀπεστάλη ἐξ ὄρανοῦ, Γα-
 βρηλ ὁ ἀρχάγγελος.* Εἰσοδος μετὰ τῷ Εὐ-
 αγγελίῳ. Τὸ *Φῶς ἰλαρόν.* Προκείμενον

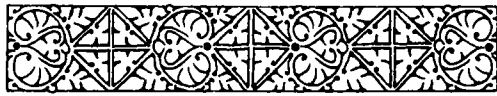
καὶ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ δύο. Ἡ συναπτή, τὸ Τρισάγιον. Προκείμενον, ὁ Ἄπόστολος, ἀλληλουϊάριον καὶ Εὐαγγέλιον πρῶτον τῆς ἑορτῆς.

εἶτα τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς. Ἡ θεία Λειτουργία τελεῖται τοῦ Χρυσοστόμου. Εἰς τὴν τράπεζαν ἐσθίομεν ξηροφαγίαν καὶ πίνομεν καὶ οἶνον:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΜΒ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἢ τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ μετατίθεται καὶ ἡ αὐτῆς ἀκολουθία ψάλλεται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα μετὰ τῆς ἀναστασίμου ἀκολουθίας:—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῷ ἁγίῳ καὶ
Μεγάλῳ Σαββάτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ὁ Εὐαγγελισμὸς τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ,

ἑσπέρας τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ περὶ ὥραν ἰ' σημαίνει τὸ μέγα, καὶ ἀρχόμεθα τῷ λυχνικῷ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως ἰ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας, τὸν πρῶτον ἡχ', δευτεροῦντες αὐτὸν καὶ τοὺς γ' δευτέρως πρὸς μίαν, τὸν ἡβ' Σήμερον ὁ Πεσπότης τῆς κτίσεως, καὶ τῆς ἑορτῆς προσόμοια ἡχ' ἡβ' Βαλὴν προαιώνιον ἀποκαλύπτων σοὶ Κόρη εἰς δ'. Πόξα, ἡχ' ὁ αὐτὸς Ὡ πῶς ἡ παράνομος συναγωγή. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανῶ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος. Εἴσοδος μετὰ τῷ Εὐαγγελίῳ. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς τὰ ε'. Εἶτα προκείμενον, Ἄπόστολον, ἀλληλουϊάριον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Εἶθ' οὕτως εἴπωμεν πάντες ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν, εἴπωμεν. Τὸ Καταξίωσον Κύριε ἐν τῇ ἑσπέρα ταύτῃ. Εἶθ' οὕτως ὁ

ιερεὺς Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν στιχηρὸν τῆς ἡμέρας ἡχ' β' Ὅτε ἐκ τῷ ξύλῳ σε νεκρὸν. Καὶ τὰ ἕτερα τρία μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Πόξα, ἡχ' β' Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον, ἀνακαλύπτεται σήμερον. Καὶ νῦν, ἡχ' ἡβ' Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περ ἰμάτιον. Τὸ Τρισάγιον καὶ τῷ τῆς ἑορτῆς. Πόξα καὶ νῦν, τῆς ἡμέρας ἡχ' β' Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τῷ ξύλῳ καθελών. Σοφία, καὶ ἀπόλυσις. Τὰ δὲ ἀπόδειπνα ψάλλομεν ἐν τοῖς κελλίοις:—

Περὶ δὲ ὥραν δευτέραν τῆς νυκτός, σημαίνει τὰς βαρέας, τὸ μέγα καὶ τὸ σιθηρὸν. Καὶ ἀρχόμεθα τοῦ ὄρθρου. Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ τῆς ἡμέρας ἡχ' β' Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τῷ ξύλῳ καθελών, ἅπαξ. Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον, ἡ ζωὴ ἢ ἀθάνατος. Πόξα, Ταῖς μωροφύροις γυναιξὶ παρὰ τὸ μνήμα ἐπιστάς. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Καὶ εὐθὺς στιχολογῶμεν τὸν Ἄμωμον εἰς ἡχ' ἡβ'. Ἐν ᾧ θυμῷ ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν δ' στάσιν. Ὁ δὲ κανδηλάπτης θυμῷ κατὰ στάσιν. Εἶτα τὰ ἀναστάσιμα τῷ ἡχ' ἡβ' Τῶν ἀγγέλων ὁ δῆμος κατεπλάγη ὄρων σε, καὶ τὰ λοιπά. Κάθισμα Τὸν τάφον σου Σωτήρ, καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἡμέρας. Ὁ πολέλεος. Κάθισμα καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοή, Εὐ-

αφέλιον τῆς ἐορτῆς. Ὁ Πεντηκοστός, τὸ στιχηρὸν τῆς ἐορτῆς. Οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. Καταβασία, τὸν εἰρμὸν τῆς ἡμέρας, ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἐορτῆς *Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, πάλιν ἐλευθερίας μηνύματα.* Ἄφ' ἑκτῆς, κοντάκιον τῆς ἐορτῆς καὶ ἀνάγνωσις, εἰ ἔχει ἡ ὥρα. Ἐν τῇ Ϛ Ϟ ἡ Τιμιωτέρα δὲ στιχολογεῖται. Τὸ Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ϞϞ β'. Ἐξαποστολιάριον τῆς ἐορτῆς δις. Εἰς τοὺς αἶνους, *Πᾶσα πνοή.* Ἰστώμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας γ' τοὺς δευτέρους καὶ τῆς ἐορτῆς προσόμοια ϞϞ δ' καὶ ἰδιόμελον ϞϞ πδ̄ *Εὐφραυνέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ.* Στίχος: *Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τῷ Θεῷ ἡμῶν. Πόξα, ϞϞ πβ̄ Ἡτήσατο ὁ Ἰωσήφ τὸ Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε. Ποξολογία μεγάλη. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀλλάσσει ὅλην τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ εἰσοδεύει μετὰ τῷ Εὐαγγελίῳ. Μετὰ δὲ τὸ Τρισάγιον λέγει *Σοφία, ὀρθοί.* Εἰσοδικὸν ϞϞ Ϟβ̄ Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου Σῶμα. Ὁ ἱερεὺς *Πρόσχωμεν. Εἰρήνη πᾶσι. Σοφία.* Τροπάριον τῆς προφητείας Ὁ συνέχων τὰ πέπρατα. Προκείμενον, Ἄποστολον, ἀλληλουϊάριον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Ἡ ἑκτενὴς καὶ ἀπόλυσις. Ἡ δὲ δ' ὥρα ψάλλεται ἐν τοῖς κελλίοις:—*

Αἱ δὲ λοιπαὶ ψάλλονται ὁμῶς λιτῶς ἐν τῷ νάρθηκι. Καὶ τὰ τυπικὰ χύμα, ἤγουν

τὸ *Πνήσθητι ἡμῶν Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.* Καὶ οἱ μακαρισμοί, ἄνευ μέλους. *Χορὸς ὁ ἐπουράνιος ὑμνεῖ σε καὶ λέγει. Καὶ τὸ Ἄνευ ἄφες, συγχώρησον. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Κοντάκιον τῆς ἡμέρας. Τὸ Κύριε ἐλέησον μ' καὶ ἀπόλυσις. Ἐν ταῖς ὥραις λέγεται τὸ ϞϞ τῆς ἐορτῆς. Τὰ δὲ κοντάκια ἐναλλάσσονται:—*

Ἐν δὲ τῷ ἀγίῳ καὶ Μεγάλῳ Καββάτῳ ἐσπέρας. Περὶ ὥραν ιβ' σημαίνει τὸ μέγα. Καὶ ἀλλάσσοντος τοῦ ἱερέως στολὴν λευκὴν καὶ εὐλογῶντος, ἀρχόμεθα τοῦ *λυχνικῶς Πεῦτε προσκυνήσωμεν, ἐκ τρίτου.* Μετὰ δὲ τὸν ψαλμὸν, συναπτή. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα, ἰστώμεν γίχους ι'.* Καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ γ' ϞϞ δ' *Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς πρόσδεξαι ἅγιε Κύριε.* Καὶ τοῦ Μεγάλου Καββάτος ἰδιόμελα γ' ϞϞ πδ̄ *Σήμερον ὁ Ἄδης στένων βοᾷ, καὶ τῆς ἐορτῆς τοὺς τετάρτους εἰς δ'.* *Πόξα, ϞϞ πβ̄ Τὴν σήμερον μυστικῶς ὁ μέγας Μωϋσῆς. Καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Ἄπεστάλη ἐξ ἔρανδ̄ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος. Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον οὐ λέγομεν, ἀλλ' εὐθέως ὁ ἱερεὺς *Σοφία, καὶ ἄρχονται τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὴν τούτων συμπλήρωσιν ἡ συναπτὴ τοῦ Τρισαγίου. Ἐντὶ δὲ τοῦ Τρισαγίου, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ἀλληλουϊᾶ. Προκείμενον, Ἄποστολος, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον, πρῶτον τῆς ἡμέρας, εἶτα τῆς ἐορτῆς. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ θεία λειτουργία τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖς. Κοινωνικὸν τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας:—**

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Προφανῶς πρόκειται περὶ τυπογραφικοῦ λάθους. Τὸ ὀρθὸν εἶναι: *Περὶ ὥραν δεκάτην σημαίνει, δύο ὥρας ἤγουν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου:—*

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ
Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

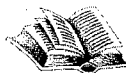
Κεφάλαιον ΜΔ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ ἁγία
καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ τῷ
Πάσχα, ἑσπέρας ἐν τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ
εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, ἰσῶμεν γίχους ἰ'
καὶ ψάλλομεν τὰ στιχηρὰ ἀναστάσιμα
τρία ἢ δ' καὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τὰ
γ' ἢ δ' ἢ δ' *Σήμερον ὁ Ἄδης στένων βοᾷ*,
καὶ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα τοὺς τετάρτους
εἰς δ'. *Δόξα*, ἢ δ' ἢ δ' *Τὴν σήμερον μυσ-
τικῶς ὁ μέγας Πωῦσης*. Καὶ νῦν, ἢ δ' ὁ
αὐτὸς *Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανόθεν Γαβριὴλ ὁ
ἀρχάγγελος*. Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελισ-
τοῦ. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον δὲ ὁ λέγε-
ται. Ἄλλ' εὐθύς ὁ ἱερεὺς *Σοφία*, καὶ ἀνα-
γινώσκειται τὸ πρῶτον ἀνάγνωσμα τῆς
ἡμέρας τὸ *Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν*. Εἴτα τὰ ε' ἀναγνώ-
σματα τῷ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὰ ἐπιλοιπα
ἀναγνώσματα τῷ Πάσχα κατὰ τὴν τάξιν
αὐτῶν. Καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τῆς θείας
Λειτουργίας τοῦ μεγάλου Βασιλείου:—

Εἰς τὴν παννυχίδα τῷ Μεγάλῳ Σα-
ββάτῳ ὁ κανὼν τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρ-
μῶν εἰς σ' καὶ τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν εἰρ-
μῶν εἰς η'. Καταβασία τὸν εἰρμὸν τῆς ἡ-
μέρας ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, τὸ
κοντάκιον τῆς ἑορτῆς, ὁ οἶκος, εἴτα Ϟα τῆς
ἡμέρας. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Καὶ
ἀναγνώσις *Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια*, πάλιν
ἐλευθερίας μηνύματα. Ἄφ' ἑκτης κον-
τάκιον τῆς ἡμέρας. Ἐν τῇ Ϛ Ϟ ἡ *Τιμιω-
τέρα* οὐ στιχολογεῖται¹. Μετὰ τὴν Ϛ
Τροπάριον "Ὅτε κατῆλθες
πρὸς τὸν θάνατον. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑ-
ορτῆς. Ἡ ἑκτενὴς καὶ ἀπόλυσις τῆς

ἡμέρας. Ἐν τῇ ὁ ἐκκλησιάρχης διανέμει τὰ
κηρία. Ὁ δὲ κανδηλάπτης σημαίνει τὸ
μέγα καὶ τὸ σιδηρῶν. Καὶ μετὰ τὴν ἀνά-
γνωσιν ἐξερχόμεθα πάντες ἐν τῷ νάρθη-
κι, προπορευομένους τοῦ ἱερέως μετὰ λαμ-
πάδων. Καὶ κλεισθεισῶν τῶν πυλῶν,
θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ νάρθηκι, ὡς ἔθος
ἐστί. Εἴτα ἴσταται ἔμπροσθεν τῶν βασι-
λικῶν πυλῶν καὶ θυμιᾷ σταυροειδῶς κατ'
ἀνατολὰς ἐκ τρίτου, λέγων *Δόξα τῇ Ἁγίᾳ
καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἄδιαι-
ρέτῳ Τριᾷδι*, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Καὶ ἡμῶν ἀπο-
κρινομένων τὸ *Ἀμήν*, ἄρχεται ὁ ἱερεὺς
τῷ ἢ δ' ἢ δ' *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*.
Ὁμοίως καὶ οἱ ἀδελφοὶ ψάλλουσιν τὸ αὐτό.
Πέγεται δὲ τρις παρὰ τῷ ἱερέως καὶ τρις
παρὰ τῶν ἀδελφῶν. Εἴτα ὁ ἱερεὺς γίχον:
*Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός ὅτι
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ*. Στίχος β':
Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀ-
γαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν
αὐτῇ. Στίχος γ': *Ἐστησασθε ἑορτὴν ἐν
τοῖς πυκάζουσιν ἕως τῶν κεράτων τῷ θυ-
σιαστηρίῳ*². Πέγσει δὲ οἱ ἀδελφοὶ καθ'
ἕκαστον γίχον τὸ *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νε-
κρῶν*. Καὶ ἀνοιγομένων τῶν πυλῶν εἰσ-
οδεύει προπορευομένων λαμπάδων καὶ
τοῦ προεστῶτος συνεφεπομένων καὶ τῶν
ἀδελφῶν ψαλλόντων τὸ *Καὶ τοῖς ἐν τοῖς
μνήμασι ζῶν χαρισάμενος*. Μετὰ δὲ τὸ
εἰσελθεῖν τὸν ἱερέα εἰς τὸ ἱερατεῖον, *Δό-
ξα ἢ δ' καὶ λέγομεν Σήμερον τῆς σω-
τηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον*. Καὶ νῦν, τὸ
αὐτό. Εἴθ' οὕτως ἡ συναπτή. Καὶ μετὰ
τὴν ἐκφώνησιν, ἄρχεται ὁ προεστῶς *Ἀ-
ναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοί*,
ἢ δ' καὶ ψάλλομεν τὸν κανόνα τῷ Πά-
σχα μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η' καὶ τῆς ἑορτῆς
μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς σ'. Καταβασία τοὺς
εἰρμούς τῶν δύο κανόνων ἀνὰ μέρος οἱ
δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τοῦ Πά-
σχα καὶ ἀναγνώσις εἰς τὸν Θεολόγον *Ἐπι
τῆς φυλακῆς μου στήσομαι*. Ἄφ' ἑκτης

κοντάκιον τῆς ἐορτῆς καὶ ἀνάγνωσις Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ ἡ ἀρχὴ δεξιά³. Εἶτα προκείμενον τῆς ἐορτῆς ἤχ δ' Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τῷ Θεῷ ἡμῶν. Στίχος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον τῆς Θεοτόκου ἐκ τῆς κατὰ Πουκᾶν Ἀναστάσεως Μαρίας. Εἶτα τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεοσάμενοι, προσκυνήσωμεν ἅγιον Κύριον, ἐκ τρίτης, ἄνευ τῷ Πεντηκοστοῦ. Εἶθ' οὕτως ἡ ζ' ὥδη. Ἐν τῇ γ' ᾠῇ ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλᾶριον *Carpi* ὑπνώσας ὡς *Ἰννητός*, ἅπαξ καὶ τῆς ἐορτῆς δις. Εἰς τοὺς αἴνους, Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν γίχως ἢ καὶ ψάλλομεν ἀναστάσιμα δ' ἤχ δ' καὶ τῆς ἐορτῆς εἰς τὸν αὐτὸν ἤχ προσόμοια καὶ δευτεροῦμεν τὸ πρῶτον, μετὰ τῶν γίχων: Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Στίχος ἕτερος: Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Ἐπειτα, Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορ-

πισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ εὐθὺς τὰ στιχηρὰ τῷ Πάσχα μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα, τῆς ἐορτῆς ἤχ ἢδ' Εὐφραίνεσθωσαν οἱ οὐρανοί. Καὶ νῦν, ἢδ' Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει, τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Ὁ ἀσπασμός, ἡ Κατήχησις τοῦ Χρυσοστόμου. Ἡ ἐκτενὴς παρὰ τῷ ἱερέως καὶ ἀπόλυσις. Ἡ λιτὴ δὲ οὐ γίνεται:—

Αἱ ὄραι ψάλλονται ὡς εἰσὶ τεταγμένα ἐν τῇ Μεγάλῃ Κυριακῇ⁴:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν ἀντίφωνα τοῦ Πάσχα. Μετὰ δὲ τὴν εἴσοδον καὶ τὸ εἰσοδικὸν τῷ Πάσχα, Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Εἶτα Δόξα, τῆς ἐορτῆς ἤχ δ' Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον. Καὶ νῦν, εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες. Ἄντι δὲ Τρισαγίς, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον, Ἀπόστολος, ἀλληλουϊᾶριον καὶ Εὐαγγέλιον πρῶτον τοῦ Πάσχα εἶτα τῆς ἐορτῆς. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ Ζεῖα Λειτουργία τῷ Χρυσοστόμῳ. Κοινωνικὸν τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ Πάσχα:—

ΥΠΟΨΗΦΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Περιττὴ ἢ ἀναγραφή αὕτη, διότι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ παννυχίδος καὶ οὐχὶ περὶ ὄρθρου:—
2. Οἱ στίχοι οὗτοι διαφέρουσι τῶν συνήθως ἐκφωνουμένων Ἀναστήτω ὁ Θεὸς κ.λπ., πλὴν ἐλέγοντο ὅτε «οἱ δύο πασχαλιές» ἔσμιγον:—
3. Ἀμφότεροι οἱ λόγοι εἰσὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου:—
4. Τοῦ Πάσχα:—

Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶ Εὐαγγελισμῶ,
εἰ τύχοι τῇ Πευτέρᾳ ἢ
τῇ Τρίτῃ τῆς διακαινησίμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'

ρη εἶδέναι, ὅτι ἐὰν φθά-
σῃ ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ β'
τῆς διακαινησίμου, ἐσπέ-
ρας τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ, ἐν τῷ
μικρῷ ἑσπερινῷ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα
τὸ *Χριστὸς ἀνέστη γ' καὶ γ' μετὰ τῶν γί-
χων, Δόξα καὶ νῦν, τὸ Χριστὸς ἀνέστη,*
καὶ τὴν συναπτήν, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκρα-
ξα, ἰσῶμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στι-
χηρὰ ἀναστάσιμα δ', ἢξ β'. Δόξα καὶ νῦν,*
*ἢξ β' Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακα-
λύπτεται σήμερον.* Εἶτα τὸ *Φῶς ἰλαρόν,*
ἄνευ εἰσοδῶ. Προκείμενον *Τίς Θεὸς μέ-
γας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν
θαυμάσια μόνος. Καὶ γίχον ἓνα. Τὸ Κα-
ταξίωσον Κύριε.* Εἰς τὸν γίχον στιχηρὸν
τῶ γίχου *ἢξ β' Ἡ ἀνάστασις σου Χριστέ
σωτήρ. Καὶ τῆς ἑορτῆς ἰδιόμελα μετὰ τῶν
γίχων αὐτῶν. Δόξα, ἢξ β' Εὐαγγελίζεται
ὁ Γαβριὴλ τῇ Κεχαριτωμένῃ σήμερον.
Καὶ νῦν, ἢξ πᾶ Ἀναστάσεως ἡμέρα, καὶ
λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει. Τὸ Χρι-
στὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν γ'. Δόξα καὶ νῦν,
ἢξ δ'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς, ἡ ἐκτενὴς
καὶ ἀπόλυσις:—*

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὸ
θυμῆσαι τὸν ἱερέα καὶ εἰπεῖν τὸ *Δόξα τῇ
Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἄ-
διαιρέτῳ Τριάδι, λέγει τὸ Χριστὸς ἀνέ-
στη ἐκ νεκρῶν τρίς καὶ τοὺς γ' γίχους. Δό-
ξα καὶ νῦν, τὸ Χριστὸς ἀνέστη.* Εἶτα τὴν
συναπτήν. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶ-
μεν γίχους ἢ καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀ-
ναστάσιμα γ' ἢξ β' καὶ ἀνατολικὸν ἓν.*
Καὶ τῆς ἑορτῆς προσόμοια γ' ἢξ πᾶ Βα-
λὴν περαιῶνιον εἰς δ'. *Δόξα καὶ νῦν, ἢξ*

*πᾶ Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ, Γαβριὴλ ὁ ἀρ-
χάγγελος. Εἰσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρόν. Προ-
κείμενον Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν,
καὶ τὰ ε' ἀναγνώσματα τῆς ἑορτῆς. Εἶτα
ὁ ἱερεὺς Καὶ ὑπὲρ τῶ καταξίωθῆναι ἡ-
μῶν τῆς ἀκροάσεως. Καὶ Εὐαγγέλιον
κατὰ Ἰωάννην Ὀὔσης οὐσίας τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ. Τέλος ὁ μὴ πιστεύσω. Ἡ ἐκτενὴς.
Τὸ Πληρώσωμεν τὴν ἑσπερινὴν δέησιν
ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. Εἰς τὴν λιτὴν ἰδιόμελα
τοὺς γ' πρώτους τῆς ἑορτῆς. *Δόξα καὶ
νῦν, ἢξ β' Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ.* Εἰς
τὸν γίχον, τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν τοῦ
γίχου, ἢξ β' *Ἡ ἀνάστασις σου, Χριστέ σω-
τήρ. Εἶτα στίχος: Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ
διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ.* Καὶ
εὐθὺς τὰ τρία¹ στιχηρὰ τοῦ Πάσχα ἢξ πᾶ,
μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. *Δόξα, ἢξ δ' Σή-
μερον χαρᾶς εὐαγγέλια. Καὶ νῦν, ἢξ πᾶ
Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν
τῇ πανηγύρει. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νε-
κρῶν, τρίς. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς γ', ἡ
εὐλόγησις τῶν ἄρτων καὶ ἡ διάδοσις.
Ἀνάγνωσις τῆς ἑορτῆς:—**

Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱε-
ρέα τὸν εὐλόγητον καὶ τὸ Χριστὸς ἀνέ-
στη ἐκ τρίτου, καὶ τοὺς τρεῖς γίχους, *Δόξα,*
ἢξ δ'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς. *Καὶ νῦν,* τὸ
αὐτό. Εἶτα ἡ συναπτή. Οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ
πρῶτον ἀντίφωνον τῶ δ' ἤχου. Προκεί-
μενον, *Πᾶσα πνοή, καὶ Εὐαγγέλιον τῆς
ἑορτῆς. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασά-
μενοι ἐκ τρίτου. Ἄνευ τοῦ Πεντηκοστοῦ.*
*Δόξα, Ταῖς τῆς Θεοτόκου πρεσβείαις. Καὶ
νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου πρεσβείαις.* Εἶ-
τα λέγε γίχον, *ἢξ πᾶ Εὐαγγελίζεσθε ἡ-
μέραν ἐξ ἡμέρας².* Καὶ τὸ στιχηρὸν ἰδι-
όμελον τῆς ἑορτῆς *ἢξ πᾶ Ἀπεστάλη ἐξ
οὐρανοῦ. Ὁ ἱερεὺς Ὡσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν
σου. Ὁ λαὸς τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ' καὶ ἐκ-
φώνησις Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φι-
λανθρωπία. Οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος
μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῆς ἑορτῆς με-
τὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ἢ'. Καταβασία τῆς*

εορτῆς, ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον τοῦ Πάσχα καὶ Ϟβ τῆς εορτῆς. Καὶ ἀνάγνωσις τὸ Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, πάλιν ἐλευθερίας μηνύματα. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς εορτῆς. Καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἡμέρας ἐκ τῶν κατὰ Ἰωάννην³. Ἐν τῇ Ϛ Ϟ ἡ Τιμιωτέρα ὁ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλάριον τοῦ Πάσχα καὶ τῆς εορτῆς β'. Εἰς τοὺς αἶνους, Πᾶσα πνοή, ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' Ϟβ β' καὶ τῆς εορτῆς προσόμοια γ' Ϟβ δ' πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμάτων. Εἶτα τὸ Ἀναστήτω ὁ Θεός, τὰ στιχηρὰ τῶ Πάσχα Ϟβ Ϟβ, τὰ γ' μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα, Ϟβ Ϟβ Εὐφραίνεσθωσαν οἱ ὄρανοί. Καὶ νῦν, Ϟβ Ϟβ

Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν τρίς. Δόξα καὶ νῦν, Ϟβ τῆς εορτῆς. Ἐκτενής. Ἡ Κατήχησις τῆς εορτῆς καὶ ἀπόλυσις. Εἶτα δίδοται ἅγιον ἔλαιον. Καὶ ἡ λιτὴ ἔξω τοῦ Ποναστηρίου:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ ἀντίφωνα τῶ Πάσχα. Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ τῆς εορτῆς τὸ Ϟβ. Δόξα, τὸ κοντάκιον τοῦ Πάσχα. Καὶ νῦν, τῆς εορτῆς. Ἄντι δὲ τῶ Τρισαγίῳ, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ἀλληλουῖα. Προκείμενον, Ἀπόστολον, ἀλληλουῖα καὶ Εὐαγγέλιον, πρῶτον τῆς εορτῆς, εἶτα τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς εορτῆς:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐν τοῖς ἐντύποις Τριωδίους τὰ στιχηρὰ ταῦτά εἰσι τέσσαρα:—
2. Πρόσχετος ὅτι στίχος λέγεται τῆς εορτῆς καὶ οὐχὶ ὁ Ἐλέησόν με ὁ Θεός, καὶ τοῦτο διότι ὁ Ν' ψαλμὸς καταλιμπάνεται:—
3. Ἐκ τῶν ἐρμηνευτικῶν λόγων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ Κατὰ Ἰωάννην, τῆς Πασχαλίου περιόδου:—

Μηνὶ Ἀπριλίῳ κγ'. Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου, εἰ τύχοι τῇ ἐβδομάδι τῆς διακαινησίμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ μνήμη τῶ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου ἐν τῇ ἐβδομάδι τῆς διακαινησίμου, ἐσπέρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἀναστάσιμα τρία καὶ τὸ ἅγιον προσόμοια τρία. Δόξα, Ϟβ Ϟβ Ἀξίως τῶ ὀνόματος ἐπολιτεύσω στρατιῶτα Γεώργιε. Καὶ νῦν, Ϛ τὸ πρῶτον τοῦ ἤχου. Εἴσοδος, τὸ Φῶς ἰλαρόν, τὸ προκείμενον

τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῶ ἁγίου Γεωργίου. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀναγασίμον στιχηρὸν τοῦ γίχου. Εἶτα, Ἀναστήτω ὁ Θεός καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶ, καὶ τὰ λοιπὰ στιχηρὰ τοῦ Πάσχα, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα, Ϟβ δ' Τὸν νοερὸν ἀδάμαντα. Καὶ νῦν, Ϟβ Ϟβ Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τριτοῦ. Δόξα, τῶ ἁγίου Γεωργίου Ϟβ Ϟβ δ' Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσω¹. Καὶ νῦν, Ϛ τὸ πρῶτον εἰς τὸν αὐτὸν Ϟβ. Ὁ ἱερεὺς σοφία, καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ μετὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν τρίς καὶ τοὺς γ' γίχους. Δόξα, Ϟβ δ' Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσω. Καὶ νῦν, Ϛ τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν Ϟβ. Ὁ πολυέλεος. Καὶ εἰ θέλεις καταλεῖψαι τὸν πολυέλεον, μετὰ τὸ Ϛ οἱ ἀναβαθμοί, τὸ

πρῶτον ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προ-
κείμενον, Πᾶσα πνοή καὶ εὐαγγέλιον τῷ
ἀγίῳ. Ἐἶτα τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεα-
σάμενοι ἐκ τρίτου, ἄνευ τῷ Πεντηκοστοῦ.
Λόξα, Ταῖς τῷ ἀθλοφόρῳ πρεσβείαις ἐλε-
ῆμον. Καὶ νῦν, Ταῖς τῆς Θεοτόκου πρε-
σβείαις. Στίχος: Εὐφρανθήσεται δίκαιος
ἐν Κυρίῳ². Καὶ τὸ στιχηρὸν τοῦ ἀγίου ἢχ
ἦβ. Ὁ ἱερεὺς Ὡσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου. Καὶ
ἡμεῖς τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Ὁ ἱερεὺς
Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Οἱ κανόνες τοῦ Πά-
σχα μετὰ τῶν εἰρῶν εἰς ἡ' καὶ τοῦ ἀγίου
εἰς γ'. Καταβασία τὸν εἰρῶν τῷ Πάσχα,
ὁμοῦ οἱ δύο χοροὶ. Ἄπὸ γ' Ϟ, κοντάκιον
τῷ Πάσχα. Κάθισμα τοῦ ἀγίου. Λόξα, καὶ
νῦν, Ϟ καὶ ἀνάγνωσις τῷ ἀγίου καὶ τοῦ
Πάσχα. Ἄφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον τοῦ ἀγίου
καὶ τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι.
Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἡμέρας. Ἐν τῇ Ϛ Ϟ ἡ
Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται. Ἐξαποστει-
λάρια τῆς ἑορτῆς καὶ τῷ ἀγίου. Καὶ αὐδῆς

τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνες, Πᾶσα πνοή.
Ἰστώμεν γίχους γ'. Στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα τοῦ ἤχου γ' καὶ τῷ ἀγίου προσόμοια γ'.
Ἐἶτα Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορ-
πισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ στι-
χηρὰ τῷ Πάσχα μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν.
Λόξα, τοῦ ἀγίου ἢχ β' Μετέτω δίκαια
ἔφησε Σολομών. Καὶ νῦν, ἢχ ἦδ' Ἀνα-
στάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ
πανηγύρει. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τρίτου.
Λόξα, ἢχ δ' Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἡ-
γωνίσω. Καὶ νῦν, Ϟ τὸ πρῶτον εἰς τὸν
αὐτὸν ἢχ. Ἐκτενὴς καὶ ἀπόλυσις. Καὶ
ἡ λιτὴ ἔξω τῆς Μονῆς:—

Αἱ ὥραι ψάλλονται ὡς συνετέθησαν
τῇ ἀγία καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἀντίφωνα τοῦ
Πάσχα. Εἰσοδικὸν τοῦ Πάσχα. Ἄντι δὲ
τοῦ Τρισαγίου, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβα-
πίσθητε. Προκείμενον, Ἄπόστολον, ἀλ-
ληλουϊάριον, εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν,
τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἀγίου:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΗΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τὸ τροπάριον τοῦτο εὐρήσεις ἐν τοῖς πρόσθεν εἰς τὰς κγ' τοῦ Ἀπριλίου μηνός (κεφ. ΚΒ' τοῦ τυπικοῦ). Δύναται ὅμως ἵνα ψαλῆ καὶ τὸ πασίγνωστον Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς. Διὰ τοὺς... φοβουμένους τὴν μνειάν «βασιλέων» κρεῖττον τὸ παρόν, Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἡγωνίσω:—

2. Καταλιμπανομένου τοῦ Ν' ψαλμοῦ εἰς τὸ ἰδιόμελον ψάλλομεν ἀρμόδιον στίχον καὶ οὐχὶ Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ὁ πλήρης στίχος ἐνταῦθα: Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπιδί ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ:—

Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γεωργίου,
εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ.

Κεφάλαιον ΜΖ'

Ὅτι εἰ τύχοι ἢ μνήμη τῷ ἁγίῳ μεγάλῳ μάρτυρῳ Γεωργίου τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ, ἰσῶμεν γίχως γ' καὶ ψάλλομεν τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τοῦ ἁγίου γ'. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον τῆς ἑορτῆς. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς (ὁμόηχον). Τροπάριον τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν συνήθη ἁλλό, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους ι' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς, τοὺς πρώτους καὶ τοὺς δευτέρους εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου προσόμοια δ', ἡχ' δ'. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἴσοδος, *Φῶς ἰλαρόν*. Τὰ ἀναγνώσματα τοῦ ἁγίου. Εἰς τὴν λιτήν, ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς ἡχ' δ' *Κύριε τῇ ἀστέκῳ* καὶ ἕτερον ἡχ' ἡδ' *Ἄσαι Θωμᾶ* καὶ τὸ ἁγίου ἰδιόμελα τοὺς γ' πρώτους. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου ἡχ' ἡδ' *Ἀνέτειλε τὸ ἕαρ*¹. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς, ἡχ' ἡδ' *Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων*. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ ἡχ' δ' *Τὸν νοερόν ἀδάμαντα*. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς ἡχ' ἡδ' *Φιλάνθρωπε μέγα*. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων, τῷ τῆς ἑορτῆς ἐκ β' καὶ τοῦ ἁγίου ἄπαξ. *Καὶ ἀνάγνωσις εἰς τὰς Πράξεις*:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ θεὸς Κύριος τῷ

τῆς ἑορτῆς δις. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἶτα τὰ ἡχ' τῆς ἁλλό, ἡχ' τῆς ἑορτῆς. *Καὶ ἀνάγνωσις τῆς ἡμέρας*. Ὁ πολυέλεος² καὶ ἡχ' τῆς ἑορτῆς. *Καὶ ἀνάγνωσις τοῦ ἁγίου*. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ δ' ἡχ'. Προκείμενον, *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς*. *Ἀνάστασιν Χριστοῦ*. Ὁ Ν'. Στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. *Καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ'*. *Καταβασία τὸν εἰρμόν τῷ κανόνος τοῦ ἁγίου οἱ δύο χοροί*³. Ἄπὸ γ' ἡχ' κοντάκιον τῷ ἁγίῳ καὶ ἡχ'. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ γ' ἡχ' ἢ *Τιμιωτέρα* οὐ στιχολογεῖται. Τὸ *Ἅγιος Κύριος* εἰς ἡχ' β'. Ἐξαποστειλάριον τῆς ἑορτῆς *Σήμερον ἕαρ μυρίζει*. *Καὶ τοῦ ἁγίου*, εἶτα πάλιν τῆς ἑορτῆς *Ἐμῶν μελῶν*. Εἰς τοὺς αἴνους, *Πᾶσα πνοὴ*. Ἰσῶμεν γίχως γ'. Στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς γ'. Ἦχος δ' πρὸς *Πανεύφημοι μάρτυρες*. *Καὶ τῷ ἁγίῳ προσόμοια γ' ἡχ' β'*. Στίχος: *Εὐφρανθήσεται δίκαιος καὶ ἰδιόμελον τῷ ἁγίῳ Μελέτω δίκαια*⁴. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον τῷ ἁγίῳ καὶ τῆς ἑορτῆς. Ἐκτενής, Κατήχησις⁵ καὶ ἀπόλυσις, ἢ συνήθης λιτή⁶ καὶ ἢ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῷ τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τῷ κανόνος τῆς ἑορτῆς, ἢ γ' ἡχ' εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου ἢ γ' ἡχ' εἰς δ'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. *Δόξα*, κοντάκιον τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, *Ἀπόστολον, ἀλληλουϊάριον, εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς καὶ τῷ ἁγίου*:—

Υποσημειώσεις εἰς τὸ ΜΖ' Κεφάλαιον

1. Τὸ δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν:—
2. *Καὶ ἡ Ἐκλογὴ τῆς ἑορτῆς*. Εἰ δὲ ὑπάρχει Ναὸς πανηγυρίζων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, *Ἐκλογὴν* λέγομεν τὴν τοῦ ἁγίου:—
3. Ἐὰν φαλῆ ὁ α' κανὼν τοῦ Δαβὶδ, τότε καταβασίαι εἰσὶν *Ἀναστάσεως ἡμέρα*. Ἐὰν

φαλῆ ὁ β' κανὼν τοῦ Θεοφάνους (ὁ καὶ ὠραιότερος) τότε καταβασίαι εἰσὶν Ἐν βυθῶ κατέστρωσε ποτέ. Εἴθισται ἵνα ψάλλωνται αἱ πρώται:—

4. Τὸ δοξαστικὸν τῆς λιτῆς:—

5. Ἡ Κατήχησις τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ ια' (11) ὡς προεγράφη, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τῆς α' ὥρας καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν ἐκτενῆ ὡς κακῶς ἐπιμένει Μᾶρκος ὁ Ἀμαρτωλός. Ἡδυνάτει ὁ τάλας ἵνα συγκρατήσῃ τοὺς αὐτοῦ μοναχοὺς. Διεσκορπίζοντο καθάπερ κύνες λυομένης τῆς ἀλύσου:—

6. Ψάλλοντες πρότερον ἰδιόμελον τοῦ ἁγίου τῆς μονῆς εἰς ἦχον α'. Δόξα καὶ νῦν, τὸ α' ἑωθινόν, Εἰς τὸ ὄρος τοῖς μαθηταῖς ἐπειγομένοις:—

Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γεωργίου,
εἰ τύχοι τῆ Κυριακῆ
τῶν Πυροφόρων¹ ἢ τοῦ Παραλύτου ἢ
τῆς Καμαρεΐτιδος ἢ τοῦ Τυφλοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἢ μνήμη τοῦ ἁγίου μεγα-
λομάρτυρος Γεωργίου τῆ

Κυριακῆ τῶν Πυροφόρων ἢ τοῦ τυφλοῦ,
ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα καὶ τῆς Θεοτόκου ὡς σύνηδες:—

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἀ-
ναστάσιμα τρία, τῷ ἦχῳ. Καὶ τῆς ἑορτῆς
γ' καὶ τοῦ ἁγίου δ'. Δόξα, τῆς ἑορτῆς. Καὶ
νῦν, ἦ τὸ δ' τῷ ἦχῳ. Τὰ ἀναγνώσματα
τοῦ ἁγίου. Εἰς τὴν λιτὴν τὰ τῆς Κυριακῆς
τῶν Πυροφόρων πρῶτον, εἶτα τοὺς γ'
πρώτους τῷ ἁγίου. Δόξα, τοῦ ἁγίου ἦχ' ἢ β'
Ἀξίως τῷ ὀνόματι ἐπολιτεύσω, στρα-
τιῶτα Γεώργιε. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἐν
ταῖς λοιπαῖς Κυριακαῖς τὰ τοῦ ἁγίου. Δό-
ξα, τῷ ἁγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν
εὐλόγησιν τῶν ἄρτων, Θεοτόκε Παρθένε
δις καὶ τοῦ ἁγίου ἅπαξ. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς
τὰς Πράξεις. Αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις,
τῆς ἡμέρας καὶ τῷ ἁγίου:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῷ
τὸ ἀναστάσιμον δις. Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ
νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἴ ἐστι Κυριακῆ τῶν

Πυροφόρων, Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἴ ἐστι
Κυριακῆ τῷ Παραλύτῳ ἢ τῆς Καμαρεΐτι-
δος ἢ τῷ Τυφλῷ, Καὶ νῦν ἦ, τὸ δ' τῷ αὐ-
τοῦ ἦχῳ. Εἰς τὰ ἦχ' τῆς ἄλλο, ἦχ' ἀναστά-
σιμα, μετὰ τῶν ἦ αὐτῶν. Ὁ Ἀμωμος, ἢ
ὑπακοή. Ὁ πολυέλεος, ἦχ' τῷ ἁγίου. Δόξα
καὶ νῦν, ἦ τὸ δ' τοῦ αὐτῷ ἦχῳ. Προκεί-
μενον, Πᾶσα πνοή, καὶ εὐαφέλιον ἀνα-
στάσιμον. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστῷ θεα-
σάμενοι. Ὁ ἦ. Στιχηρὸν τὸ ἀναστάσι-
μον. Οἱ κανόνες. Ἀναστάσεως ἡμέρα
μετὰ τῶν ἦ αὐτοῦ εἰς γ', τῷ ἁγίου εἰς δ'.
Καὶ τῆς ἑορτῆς εἰς δ'. Εἰς τὸν κανόνα τῆς
ἑορτῆς κατὰ ἦ λέγεται τὸ ἀναστάσιμον
πρῶτον², τὸ τριαδικὸν καὶ τὸ ἦ. Εἰς τὸν
Παράλυτον τῆς ἑορτῆς β', τὸ τριαδικὸν
καὶ ἦ. Καταβασία τὸν εἰρμὸν τῷ Πάσχα,
ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Ἀπὸ γ' ἦ, κοντάκιον τῷ
ἁγίου καὶ ἦ. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.
Ἀφ' ἑκτῆς κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ
γ' ἢ Τιμιώτερα οὐ στιχολογεῖται³. Ἐξα-
ποστειλᾶριον Καρὶ ὑπνώσας. Καὶ τοῦ
ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους.
Πᾶσα πνοή. Ἰστώμεν γίχους η'. Στιχηρὰ
ἀναστάσιμα δ' καὶ τοῦ ἁγίου προσόμοια
γ' καὶ ἰδιόμελον ἦχ' β' Νευέτω δίκαια.
Μετὰ τῶν γίχων. Στίχος δ': Εὐφρανθήσε-
ται δίκαιος ἐν Κυρίῳ καὶ ἐλπίζει ἐπ'
αὐτὸν καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ
εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος β': Δίκαιος ὡς
φοῖνιξ ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ
Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Δόξα, τῆς
ἑορτῆς. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη. Πο-
ξολογία μεγάλη. Τροπᾶριον τὸ ἀναστά-

σιμον μόνον. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ ἑωθινόν. Ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—
Ἐν ταῖς ὥραις πϞθ τὸ ἀναστάσιμον, καὶ τοῦ ἁγίου. Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:—
Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἤχϛ εἰς δ' τῆς ἑορτῆς ἢ

γ' Ϟ εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου ἢ γ' Ϟ εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον, τῆς ἑορτῆς⁴ καὶ τοῦ ἁγίου. Κοντάκιον. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, Ἄπόστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον, Κοινωνικόν, τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἔως ἐδῶ διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ διωρθωμένῳ ἡμερολογίῳ. Τὰ ἐπίλοιπα διὰ τοὺς τῷ ἀδιορθώτῳ. Πάντως καὶ ἐν τῷ ἀδιορθώτῳ οὐ φθάνει ἕως τῆς Κυριακῆς τοῦ Τυφλοῦ ἔστω καὶ ἂν τὸ Πάσχα ἑορτασθῇ τῇ 22α Μαρτίου:—
2. Εἰς τοὺς κανόνας τῶν Μυροφόρων, τοῦ Παραλυτικοῦ καὶ τοῦ Τυφλοῦ τὰ ἀναστάσιμα εὐρίσκονται εἰς τὸ μέσον:—
3. Ὅρα περὶ τούτου καὶ εἰς ΟΔ' κεφάλαιον τῶν Ἀπορουμένων:—
4. Μόνον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Μυροφόρων, διότι αἱ λοιπαὶ Κυριακαὶ στεροῦνται ἀπολυτικίου:—

Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου
μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, εἰ τύχοι
ἐν τῇ Μεσοπεντηκοστῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'

Xρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἢ μνήμη τῷ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν τῇ Μεσοπεντηκοστῇ, στιχολογοῦμεν τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ Φαλτηρίῳ, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τοῦ ἁγίου γ'. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Τὰ ἀναγνώσματα τοῦ ἁγίου. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Τροπάριον τοῦ ἁγίου. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος πϞθ τῆς ἑορτῆς δις. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὰ ϞϞ τῆς αλβ , ϞϞ καὶ ἀναγνώσματα τῆς ἑορτῆς. Ὁ πολυέλεος καὶ ϞϞ καὶ ἀνάγνωσμα τοῦ ἁγίου. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ

δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχϛ. Προκείμενον, *Πᾶσα πνοή*. Εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου. Ἄναστασιν *Χριστὸ θεασάμενοι*, προσκυνήσωμεν Ἄγιον Κύριον. Ὁ Π'. Στιχηρὸν τοῦ ἁγίου. Οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς ὁ τῷ δ' ἤχϛ μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Ὁ τοῦ ἡδ εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Καταβασία, τοῦ ὑστερου κανόνος τὸν εἰρμόν, ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ , κοντάκιον τοῦ ἁγίου καὶ ϞϞ . *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἀνάγνωσις τοῦ ἁγίου. Ἄψ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ Ϛ ᾠδῇ ἡ *Τιμιωτέρα* ὁ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλάριον τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους, *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τῷ ἁγίῳ προσόμοια γ'. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἢ γ' Ϟ τοῦ κανόνος τοῦ δ' ἤχϛ εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου ἢ γ' Ϟ εἰς δ'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. *Δόξα*, κοντάκιον τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, Ἄπόστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου:—

Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου
μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, εἰ τύχοι
τῆ Κυριακῆ τῆς Σαμαρείτιδος.

Κεφάλαιον Ν'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι, εἰ τύχοι
ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου με-
γαλομάρτυρος Γεωργίου
τῆ Κυριακῆ τῆς Σαμαρείτιδος, κατα-
λμπάνεται ἡ ἀκολουθία τῆς Μεσοπεντη-
κοστῆς, καὶ ψάλλονται τὰ ἀναστάσιμα
μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς Σαμαρείτιδος
καὶ τοῦ ἁγίου:~

Ἡνὶ Μαίῳ η'. Περὶ τῆς ἑορτῆς
τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ
Θεολόγου, εἰ τύχοι τῆ Κυριακῆ
τῶν Μυροφόρων ἢ τοῦ Παραλύτου ἢ
τῆς Σαμαρείτιδος ἢ τοῦ Τυφλοῦ.

Κεφάλαιον ΝΑ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου ἀπο-
στόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ
Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆ Κυριακῆ τῶν
Μυροφόρων ἢ τοῦ Παραλύτου ἢ τῆς Σα-
μαρείτιδος ἢ τοῦ τυφλοῦ¹, ἐν τῷ μικρῷ
ἐσπερινῷ εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ
ἀναστάσιμα δ'. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*,
Ἦ το δ' τοῦ ἤχου. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀνα-
στάσιμον στιχηρὸν καὶ τὸ ἁγίου προσό-
μοια γ', τὰ εἰς τὸν γίχον λεγόμενα, με-
τὰ τῶν γίχων αὐτῶν. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ*
νῦν, Ἦ το δ' τοῦ αὐτῶ ἤχου:~

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στι-
χηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἤχου γ', τῆς ἑορτῆς
γ' καὶ τοῦ ἁγίου προσόμοια γ', δευτε-

ροῦντες τὸ πρῶτον. *Δόξα*, τῆς ἑορτῆς.
Καὶ νῦν, Ἦ το πρῶτον τῶ ἤχου. Τὰ ἀνα-
γνώσματα τοῦ ἁγίου. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ
στιχηρὸν τῶ ἁγίου τῆς Ἰβονῆς καὶ ἰδιόμελα
τοῦ ἁγίου τοὺς γ' πρώτους. *Δόξα*, Ἦχ ἡβ'
*Ἀπόστολε τῶ Χριστοῦ εὐαγγελιστὰ Ἰω-
άννη*². *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὸν γί-
χον, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῶ γίχου καὶ τὰ
κατ' ἀλφάβητον. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ*
νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν
ἄρτων, *Θεοτόκε Παρθένε* δὶς, καὶ τῶ ἁ-
γίου Ἦ ἄπαξ. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς
Πράξεις. Αἱ δ' ἕτεραι ἀναγνώσεις, τῆς
ἡμέρας καὶ αἱ τοῦ ἁγίου περίοδοι:~

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, *Θεὸς Κύριος*, Ἦ το
ἀναστάσιμον δὶς. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ*
νῦν, τῆς ἑορτῆς. Ἡ το Ἦ τοῦ αὐτῶ ἤχου.
Εἴ ἐστι Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων, *Καὶ*
νῦν, τῆς ἑορτῆς. Εἴ ἐστι Κυριακὴ τοῦ
Παραλύτου ἢ τῆς Σαμαρείτιδος ἢ τοῦ
τυφλοῦ, *Καὶ νῦν*, Ἦ το πρῶτον τοῦ αὐτῶ
ἤχου. Εἰς τὰ Ἦ τῆς ἄλλο, Ἦ ἀναστάσιμα,
μετὰ τῶν Θεοτοκίων αὐτῶν. Ὁ *Ἄμωμος*,
ἡ ὑπακοή, ὁ πολυέλεος. *Καὶ Ἦ* τοῦ ἁγίου.
Δόξα καὶ νῦν, Ἦ το πρῶτον τῶ αὐτοῦ
ἤχου. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῶ ἤχου. Προκείμενον,
Πᾶσα πνοή, εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Τὸ
Ἀνάστασιν Χριστοῦ Θεασάμενοι. Ὁ *Ν'*.
Στιχηρὸν τὸ ἀναστάσιμον. Οἱ κανόνες.
Ἀναστάσεως ἡμέρα, μετὰ τῶν Θεοτοκίων
αὐτῶ εἰς γ'. Τοῦ ἁγίου εἰς δ' καὶ τῆς ἑορτῆς
εἰς δ'. Καταβασία τὸν εἰρμὸν τοῦ Πάσχα
ὁμῶ οἱ δύο χοροὶ. Ἄπὸ γ' Ἦ, κοντάκιον
τοῦ ἁγίου καὶ Ἦ. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς
ἑορτῆς. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς.
Ἐν τῇ Ἦ Ἦ ἡ *Τιμιωτέρα* οὐ στιχολογεῖ-
ται. Ἐξαποστειλᾶριον *Σαρκὶ ὑπνώσας* ὡς
Ζηητός. Τῶ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς
αἶνους, *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα τοῦ ἤχου δ' καὶ τῶ ἁγίου προσόμοια γ'
καὶ ἰδιόμελον Ἦχ ἡβ' *εὐαγγελιστὰ Ἰωάν-
νη*, μετὰ τῶν γίχων: *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*
ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ. Στίχος β': *Οἱ*
ὄρανοι διηγῶνται δόξαν Θεοῦ. *Δόξα*, τῆς

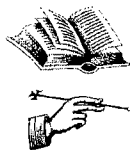
έορτῆς. *Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ μόνον. Ἡ ἔκτενης, ἡ Κατήχησις καὶ ἡ ἀπόλυσις. Δίδεται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον. Ἡ συνήθης λιτή. Δόξα καὶ νῦν, τὸ ἐωθινόν. Καὶ ἡ πρώτη ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—*

Ἐν ταῖς ὥραις τῆς ἀναστάσιμον καὶ τῶ ἀγίου. Κοντάκιον τῆς ἐορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά, οἱ

μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου εἰς δ΄, ἡ τρίτη ᾠδὴ τῆς ἐορτῆς εἰς δ΄ καὶ ἡ γ΄ ᾠδὴ τοῦ ἀγίου εἰς δ΄. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τοῦ ἀγίου. Δόξα, κοντάκιον τῶ ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Προκείμενον, Ἄποστολος, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἀγίου:—

Ἡ δὲ τῶ ἀγίου Ἄρσενίου ἀκολουθία καταλιμπάνεται, καὶ ψάλλεται ὅταν θῆλῃ ὁ ἐκκλησιάρχης:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΑ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Σημείωσαι ὅτι ἡ ἐορτὴ αὕτη κατὰ μὲν τὸ ἀδιόρθωτον δύναται ἵνα συμπέσῃ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων μέχρι τῆς Παρασκευῆς τῆς ἀποδόσεως τῆς Ἀναλήψεως, κατὰ δὲ τὸ διωρθωμένον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἕως καὶ τοῦ Σαββάτου μετὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Σαμαρείτιδος:—

2. Τὸ δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων κατὰ τὸ ἔντυπον μηναῖον:—

Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀγίου ἀποστολῆς καὶ εὐαγγελιστῆ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῆ Μεσοπεντηκοστῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ΄

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἡ ἐορτὴ τῶ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆ Μεσοπεντηκοστῆ, ἐν τῷ μικρῷ ἐσπερινῷ στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς δ΄. *Δόξα, τοῦ ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς:—*

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ, στιχολογῶμεν τὸ ἀντίφωνον, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς δ΄ καὶ τοῦ ἀγίου δ΄. Δόξα, τῶ ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἴσοδος, προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα τοῦ ἀγίου. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στιχηρὸν τῶ ἀγίου τῆς Μονῆς καὶ ἰδιόμελα τοῦ ἀγίου. Δόξα, τῶ ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὰ ἀπὸ γίχου τῆς ἐορτῆς. Δόξα,

τῶ ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων τῆς ἐορτῆς δις καὶ τῶ ἀγίου ἅπαξ. Ἡ ἀνάγνωσις τῶ ἀγίου:—

Εἰς τὸν ὄρθρον εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τῆς ἐορτῆς δις καὶ Δόξα, τῶ ἀγίου ἅπαξ. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ ᾠδὴ τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἀγίου. Ὁ πολυέλεος καὶ ᾠδὴ τῶ ἀγίου. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ ἀντίφωνον τοῦ δ΄ ἤχου. Προκείμενον, Πᾶσα πνοὴ καὶ Εὐαγγέλιον τῶ ἀγίου. Οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς. Ὁ δ΄ μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς δ΄ καὶ τοῦ ἀγίου εἰς γ΄ καὶ ἡ ᾠδὴ τῆς ἐορτῆς εἰς δ΄. Καταβασία τὸν εἰρμὸν αὐτῶ οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ΄ ᾠδῆ, κοντάκιον τοῦ ἀγίου καὶ ᾠδῆ. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἄψ΄ ἕκτης κοντάκιον τῆς ἐορτῆς. Ἐν τῇ γ΄ ᾠδῇ ἡ Τιμιωτέρα οὐ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλάριον τῶ ἀγίου καὶ τῆς ἐορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνους, Πᾶσα πνοὴ. Στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς γ΄ καὶ τῶ ἀγίου γ΄. Δόξα, τοῦ ἀγίου. Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ποξολογία μεγάλη. Τροπάριον τῶ ἀγίου. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἡ ἔκτενης, ἡ Κατή-

χσις και απόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή. Ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:-

Ἐν ταῖς ὥραις τῆς ἑορτῆς και τῷ ἁγίου. Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἢ γ' Ϟ τοῦ τετάρτου ἤχου τῷ κανόνος τῆς ἑορτῆς εἰς δ' και τοῦ ἁγίου ἢ γ' Ϟ εἰς δ'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς και τῷ ἁγίῳ. Δόξα, κοντάκιον τῷ ἁγίῳ. Καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, Ἀπόστολον, Ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον και Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς και τοῦ ἁγίου:-

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου και εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῇ Κυριακῇ

τῆς Σαμαρείτιδος, καταλιμπάνεται ἡ ἀκολουθία τῆς Ἑσπερινῆς και ψάλλεται ἡ ἀναστάσιμος ἀκολουθία, τῆς Σαμαρείτιδος και τοῦ ἁγίου:-

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ'

Uσαύτως και τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων, καταλιμπάνεται ἡ ἀκο-

λουθία τῆς Ἀναλήψεως, και ψάλλεται ἡ ἀναστάσιμος ἀκολουθία, και τοῦ Θεολόγου και τῶν ἁγίων Πατέρων:-

Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Τετάρτῃ πρὸ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ'

Xρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου και εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῇ Τετάρτῃ πρὸ τῆς Ἀναλήψεως, ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ στιχηρὰ και τῆς ἑορτῆς:-

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ στιχολογούμεν τὸ δ' ἀντίφωνον τῷ Φαλτηρῆι, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχους ἰ και ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ τυφλοῦ γ' και τῷ ἁγίῳ προσόμοια γ' δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. Δόξα, τῷ ἁγίῳ. Καὶ νῦν, τοῦ τυφλοῦ, ἢ Ϟ ἢ δ' Τίς ληλήσει τὰς δυναστείας σε. Εἶσοδος και τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Τὰ ἀναγνώσματα τῷ ἁγίῳ. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Πιόνης και τῷ Θεολόγου τοὺς γ' πρώτους. Δόξα, ἢ Ϟ ἢ β' τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, Ϟ ἐκ τῶν κατ' ἀλφάβητον εἰς τὸν αὐτὸν ἢ Ϟ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ προσόμοια τῷ ἁγίῳ, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Εἶτα τὸ Ἀναστήτω ὁ Θεός. Καὶ τὰ στιχηρὰ τῷ Πάσχα μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, Ἀναστάσεως ἡμέρα. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη, ἀπαξ¹. Νῦν ἀπολύεις. Τὸ Τροπάριον. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων. Τροπάριον τοῦ ἁγίου ἐκ β' και τὸ Θεοτόκε Παρθένε, ἀπαξ. Καὶ ἀνάγνωσις ἡ τοῦ ἁγίου Ἀποκάλυψις. Αἱ δὲ ἕτεροι ἀναγνώσεις, αἱ περίοδοι αὐτῶ:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, τῆς ἑορτῆς ἀναστάσιμον δις. Δόξα, τοῦ ἁγίου. Καὶ νῦν, Ϟ, τὸ δ' τοῦ αὐτοῦ ἤχου. Εἰς τὸ δ' Ϟ τῆς ἁγίας, Ϟ ἀναστάσιμον. Εἰς τὸ β' Ϟ, Ϟ

τοῦ τυφλοῦ. Εἰς τὸν πολυέλεον ἱεὶ τῶ ἀγίῳ. Δόξα καὶ νῦν, Ἦ τὸ δ' τῶ αὐτῶ ἦχος. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἦχος. Προκείμενον, τὸ Πᾶσα πνοή καὶ εὐαγγέλιον τῶ ἀγίῳ. Τὸ Ἄναστασιν Χριστοῦ. Ο Ν'. Τὸ στιχηρὸν τῶ ἀγίῳ. Οἱ κανόνες Ἡχ' δ' Ἄναστάσεως ἡμέρα, ἄνευ τῶν Ἦ, μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ'. Καὶ τοῦ ἀγίῳ εἰς δ' καὶ τοῦ τυφλοῦ εἰς δ'. Λέγεται γὰρ κατ' ἧ τὸ πῆθ τοῦ τυφλοῦ δις. Δόξα, τὸ περαδικόν. Καὶ νῦν, τὸ Ἦ. Καταβασία Τῶ Ὡτῆρ; Θεῶ, ὁμοῦ οἱ δύο χοροί. Ὁ γὰρ προεόρτιος ἐνταῦθα καταλαμβάνεται. Ἄπὸ γ' ἧ, κοντάκιον τοῦ ἀγίῳ. Ἄφ' ἕκτης ἧ τὸ κοντάκιον καὶ τὸν οἶκον τοῦ Πάσχα. Ἐν τῇ Ἦ ἧ δ' στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαποστειλᾶριον *Σαρκὶ ὑπνώσας*, τοῦ ἀγίῳ καὶ τοῦ τυφλοῦ. Εἰς τοὺς αἴνευ. Πᾶσα πνοή. Στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἀγίῳ γ', δευτεροῦντες τὸ πρῶτον. Εἶτα Ἄναστήτω ὁ Θεὸς καὶ τὰ

στιχηρὰ τοῦ Πάσχα, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα, τοῦ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, Ἄναστάσεως ἡμέρα. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ἅπαξ². Δοξολογία μεγάλη. Τροπᾶριον τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα, τοῦ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, Ἦ, τὸ δ' τῶ αὐτῶ ἦχος. Ἡ ἕκτης, ἡ Κατήχησις, καὶ ἀπόλυσις. Καὶ ἡ συνήθης λιτὴ καὶ ἡ δ' ὦρα ἐν τῶ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις, πῆθ τὸ ἀναστάσιμον καὶ τοῦ ἀγίῳ. Κοντάκιον τοῦ Πάσχα:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἡ γ' ἧ τοῦ Πάσχα εἰς δ'. Καὶ τῶ ἀγίῳ ἡ γ' ἧ εἰς δ'. Τροπᾶριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τοῦ ἀγίῳ. Δόξα, κοντάκιον τῶ ἀγίῳ. Καὶ νῦν, τῶ Πάσχα. Προκείμενον τοῦ Πάσχα καὶ τῶ ἀγίῳ. Ἄπόστολον τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἀγίῳ. εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ τῶ ἀγίῳ. Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε*, καὶ τοῦ ἀγίῳ:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΝΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὡς προεγράφη καὶ ἐν τῶ ΝΑ' κεφαλαίῳ τοῦ τυπικοῦ (σελ. 525) τὸ Χριστὸς ἀνέστη ψάλλεται τρίς:—

2. Λέγε αὐτὸ τρίς. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον ΝΣΤ' κεφάλαιον ἐν τε τῶ ἔσπερινῶ καὶ ἐν τῶ ὄρθρῳ, μετὰ τὸ δοξαστικὸν εἰπέ τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ γ', διὰ τὴν ἀπόδοσιν:—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα τῇ Τετράδι πρὸ τῆς Ἀναλήψεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'

ρὴ εἶδέναι, ὅτι ἀποδίδονται ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, τῇ Τετάρτῃ πρὸ τῆς

Ἀναλήψεως, οὕτως:—

Τῇ Τρίτῃ ἑσπέρας μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰσῶμεν γίχου γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῶ τυφλοῦ, τοὺς δύο δευτέρους, τὸν

τέταρτον, τὸν ἦχ' καὶ τοὺς δύο ἦθ'. Δόξα καὶ νῦν, ὁ αὐτὸς Τίς χαλήσει τὰς δυναστείας σου. Τὸ Φῶς ἰλαρόν. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν τοῦ γίχου. Εἶτα, Ἄναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶ. Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται καὶ τὰ λοιπά, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα καὶ νῦν, Ἄναστάσεως ἡμέρα. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἅπαξ. Εἶτα Ἡὺν ἀπολύεις. Τὸ Τρισάγιον, Παναγία Τριάς. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Τροπᾶριον Ἡχ' ἦχ' Τὸν συνάναρχον Λόγον Πατρὶ καὶ Πνεύματι. Δόξα καὶ νῦν, Χαῖρε πύλη Κυρίου ἡ ἀδιόδευτος:—

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, τὸ ἀναστάσιμον Ἦ δις. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ Ἦ . Καὶ ἡ συνήθης Ἦ . Εἰς τὴν δ', Ἦ δύο τὰ ἀναστάσιμα. *Δόξα καὶ νῦν*, Ἦ . Εἰς τὴν β' Ἦ , Ἦ τοῦ τυφλοῦ, εἰ ἐστίν. Εἰ δὲ μὴ ἀναστάσιμον. *Δόξα καὶ νῦν*, Ἦ . Ὁ κανὼν Ἀναστάσεως ἡμέρα μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ', ἄνευ τῶν θεοτοκίων, τοῦ τυφλοῦ εἰς δ' καὶ ὁ προεόρτιος εἰς δ'. Καταβασία *Τῷ Ὁσῶν Θεῷ*. Ἀπὸ γ' Ἦ , κοντάκιον τῷ τυφλοῦ καὶ τὸν οἶκον. Ἀφ' ἕκτης κοντάκιον τοῦ Πάσχα καὶ τὸν οἶκον. Ἐν τῇ Ἦ ἡ *Τιμιωτέρα* οὐ στιχολογεῖται. Ἐξαποστειλάριον *Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός*, δις. Εἰς τοὺς αἴνους, *Πᾶσα πνοή*. Ἰστώμεν γίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῷ τυφλοῦ ἰδιόμελα τοὺς δευτέρους, τὸν τέταρτον, τὸν ἦδ', ἐνουμένων τῶν δύο χορῶν. Εἰς τὸ *Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις* ψάλλουσι τὸ τελευταῖον στιχηρὸν Ἦ ἦδ'. Εἶθ' οὕτως γίχον: Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σημεῖον ἀναδέδεικται, καὶ τὰ λοιπὰ μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. *Δόξα καὶ νῦν*, Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει. Τὸ *Χριστός ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*, ἅπαξ. Προχογία μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, Ἦ Τὸν συνάναρχον Λόγον Πατρὶ καὶ Πνεύματι. *Δόξα καὶ νῦν*, Χαῖρε πύλη Κυρίου ἡ ἀδιόδευτος. Ἐκτενής, Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή, ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:~

Ἐν ταῖς ὥραις Ἦ Τὸν συνάναρχον Λόγον καὶ τὸ κοντάκιον τῷ Πάσχα:~

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς Ἦ γ' καὶ γ'. Ἀμφότεροι εἰς η'. Τροπάριον Τὸν συνάναρχον Λόγον Πατρὶ καὶ Πνεύματι. *Δόξα καὶ νῦν*, Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες. Προκείμενον καὶ ἀλληλουϊάριον τοῦ Πάσχα. Ἀπόστολος καὶ εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας. Κοινωνικὸν *Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσαθε*:~

Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Πέμπτῃ τῆς Ἀναλήψεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ ἐορτὴ τοῦ ἁγίου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου

ἡγαπημένους τοῦ Θεολόγου, τῇ Πέμπτῃ τῆς Ἀναλήψεως, ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἐορτῆς δ' Ἦ ἦβ. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἁγίου μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν, τὰ εἰς τὸν γίχον λεγόμενα. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Τροπάρια τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἐορτῆς:~

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ στιχολογούμεν τὸ δ' ἀντίφωνον, τὸ *Μακάριος ἀνὴρ*. Εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰστώμεν γίχους ἰ καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἰδιόμελα τῆς ἐορτῆς, Ἦ ἦβ, δευτεροῦντες τὸ δ'. Καὶ τῷ ἁγίου προσόμοια γ' Ἦ δ' δευτεροῦντες τὸ δ'. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. Εἰς τὴν λιτήν, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς τοὺς πρώτους καὶ τοὺς τετάρτους. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ ἀπόστιχα, τῆς ἐορτῆς. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων Ἦ τῆς ἐορτῆς δις καὶ τοῦ ἁγίου ἅπαξ. Καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐορτῆς. Αἱ δὲ ἕτεροι ἀναγνώσεις τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου:~

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος Ἦ τῆς ἐορτῆς δις. *Δόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ Ἦ τῆς Ἦ , Ἦ τῆς ἐορτῆς. Ὁ πολυέλεος καὶ Ἦ τῆς ἐορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ δ' ἀντίφωνον τοῦ τετάρτου ἤχου, προκείμενον, *Πᾶσα πνοή*, καὶ εὐαγγέλιον τῆς ἐορτῆς. Τὸ Ἀνάστα-

σιν Χριστῷ Θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν Ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν. Ὁ Πεντηκοστός, τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Οἱ κανόνες, τῆς ἑορτῆς ἤχ' ἢλ' μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ' καὶ τῆς ἑορτῆς ὁ δ' εἰς δ'. Καταβασία *Θεῖω καλυφθεὶς ὁ βραδύ- γλωσσος γνόφω*, ὁμῶ οἱ δύο χοροί. Ἄπο γ' ς', κοντάκιον καὶ ἤα τοῦ ἁγίου. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἴνας, *Πᾶσα πνοή*, ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια τῆς ἑορτῆς γ' ἤχ' δ' καὶ τῷ ἁγίῳ γ'. *Δόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ποξολογία μεγάλη. Τὸ Τροπάριον. Τροπάριον τῷ ἁγίῳ. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Πίδοται καὶ ἅγιον ἔλαιον, ἐν ᾧ ψάλλονται στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς. Ἡ συνήθης λιτή, καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:-

Ἐν ταῖς ὥραις πᾶσι τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά¹. Καὶ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς ἐκ τῷ κανόνος τῆς ἑορτῆς τοῦ ἢλ', ς' γ', εἰς δ' καὶ τῷ ἁγίῳ ἡ γ' ς' εἰς δ'. Εἰσοδικόν· Ἄνεβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου. *Δόξα*, κοντάκιον τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, Ἄποστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον, καὶ Κοινωνικόν, τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου:-

Ἡ δὲ τῷ ἁγίῳ Ἄρσενίς καταλιμπάνεται καὶ ψάλλεται ὅταν θέλη ὁ ἐκκλησιαάρχης:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΖ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Λέγομεν τὰ ἀντίφωνα τῆς ἑορτῆς, ἅτε οὔσης δεσποτικῆς:-

Περὶ τῆς νηστείας τῶν ἁγίων Ἄποστολων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐν τῇ νηστείᾳ τῶν ἁγίων Ἄποστόλων, γίνεται Ϛ' ἐν

τῇ δ' ἡμέρᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς, ἐν αἷς τύχη ἀλληλοῦα. Ἦγον τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τετάρτῃ καὶ τῇ Παρασκευῇ, καθὼς προεγράφη ἐν τῇ νηστείᾳ τῶν Χριστοῦ γεννῶν:-

Περὶ τῶν ἐξ Οἰκουμενικῶν καὶ ἁγίων Συνόδων ἐορταζομένων τῇ ιγ' τοῦ Ἰουλίου μηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι τῇ ιγ' τοῦ Ἰουλίου¹ μηνός μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων

Πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι δ' Συνόδῳ συνελθόντων ἁγίων Πατέρων χλ' (630), τῶν ἐν τῇ δ' ἐν Νικαίᾳ τι' (318) Θεοφόρων Πατέρων καὶ τῶν ἐν τῇ β', ἐν τῇ βασιλευσῇ πόλει ρν' (150) καὶ τῶν ἐν τῇ γ' ἐν Ἐφέσῳ σ' (200) καὶ τῶν ἐν τῇ ε', ρε' (160) καὶ τῶν ἐν τῇ γ', ρθ' (170):-

Ἐσπέρας μετὰ τὴν συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ τῶν ἁγίων προσόμοια γ' ἤχ' ἢβ' πρὸς Ἡ ἀλεγνωσμένη, εἰς γ'. *Δόξα*, ἤχ' ἢβ' Τὰς μυστικὰς σημερον. *Καὶ νῦν*, Ϛ' τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον, γίχηρὰ τῆς ὀρθῆς. *Δόξα*, ἤχ' δ' Τὴν ἐπίσιον μνήμην. *Καὶ νῦν*, Ϛ' τῆς ἡμέρας:-

Εἰς τὸν ὄρθρον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, τὸ πᾶσι τῶν ἁγίων δις. *Δόξα καὶ νῦν*, Ϛ' τῆς ἡμέρας. Ἡ συνήθης ἄλλο. Οἱ κανόνες τῆς ὀρθῆς εἰς ἡ' καὶ τῶν ἁγίων εἰς γ'. Ἄπο

γ' Ϟ, Ϟα τῶν ἁγίων. Δόξα καὶ νῦν, Ἔ τῆς ἡμέρας. Ἄφ' ἕκτης, κοντάκιον τῶν ἁγίων Πατέρων ἡϞ ἡδ' Ἐτῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα. Ἐξαποστειλάριον τῶν ἁγίων καὶ Ἔ. Εἰς τοὺς αἴνους, στιχηρὰ προσόμοια τῶν Πατέρων ἡϞ ἡδ' πρὸς Ὀλην ἀποθέμενοι εἰς δ'. Δόξα, ἡϞ ἡδ' Ἐτῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορὸς. Καὶ νῦν, Ἔ τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ὁϞω. Δόξα, ἡϞ γ' Ἀποστολικῶν παραδόσεων. Καὶ νῦν, Ἔ τῆς ἡμέρας:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά. Οἱ μακαρισμοὶ τῆς ἡμέρας εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων ἡ γ' Ϟ εἰς δ'. Τροπάριον τῶν ἁγίων. Δόξα, τὸ κοντάκιον. Καὶ νῦν, Ἔ προσόμοιον. Προκείμενον ἡϞ ἡδ' Εὐφράνθη-

τε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι. Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἁγίων Πατέρων, πρὸς Τίτον. Ἀλληλουῖα ἡϞ δ'. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρύσατο αὐτούς. Στίχος: Ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ὥσιν ἡμῶν ἠκούσαμεν καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγειραν ἡμῖν ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Εὐαγγέλιον, κατὰ Ματθαῖον Ἐῖπεν ὁ Κύριος ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς. Ζῆτει τῇ ἰδ' τῷ Ὀκτωβρίῳ. Κοινωνικὸν Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσονται δίκαιοι:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΘ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Σημειῶσαι ὅτι τανῦν ἡ ἀκολουθία αὐτῶν ψάλλεται πάντοτε ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἀναμέσον 13ης καὶ 19ης Ἰουλίου, συμπαλλομένη μετὰ τῶν ἀναστασίμων, ἅτινα καὶ προγούονται, ὁπότε ἡ ὡς ἄνω τυπικὴ διάταξις ἄς μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψει:—

Περὶ τῶν ἐορτῶν τῆς Θεοῦκος, τῆς Γεννήσεως, τῆς Εἰσόδου, τῆς Ὑπαπαντῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Κοιμήσεως, εἰ τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἢ τῆς Εἰσόδου ἢ τῆς Ὑπαπαντῆς ἢ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἢ τῆς Κοιμήσεως, ἐν τῷ μικρῷ ἑσπερινῷ, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἡχου δ'. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν τῷ ἡχῳ, καὶ τῆς ἐορτῆς, μετὰ τῶν γίχων αὐτῆς. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Τροπάριον ἀναστάσιμον. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς, ἐκτενῆς μικρὰ καὶ ἀπόλυσις:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὸν προομιαικόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν. Καὶ τῆς ἐορτῆς εἰς γ'. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὴν λιπὴν, στιχηρὰ τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ γιχηρὸν ἀναστάσιμον τοῦ γίχου καὶ γ' ἐκ τῷ κατ' ἀλφάβητον. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων Ϟω τῆς ἐορτῆς ἐκ γ'. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπιστολάς, αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις τῆς ἐορτῆς:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, Ϟω ἀναστάσιμον δις. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ Ϟα τῆς ἁλλῳ, Ϟα ἀναστάσιμα μετὰ τῶν θεοτοκίων αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος καὶ τὰ Ϟω αὐτοῦ. Ἡ ὑπακοή. Ὁ πολυέλεος καὶ Ϟα τῆς ἐορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἡχῳ. Προκείμενον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἐορτῆς, ἄνευ τῆς Εἰσόδου¹. Ἀναστάσιμον Εὐαγγέλιον οὐ λέγεται εἰ τύχοι Κυριακῇ. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασά-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, Ϟω ἀναστάσιμον δις. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ Ϟα τῆς ἁλλῳ, Ϟα ἀναστάσιμα μετὰ τῶν θεοτοκίων αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος καὶ τὰ Ϟω αὐτοῦ. Ἡ ὑπακοή. Ὁ πολυέλεος καὶ Ϟα τῆς ἐορτῆς. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἡχῳ. Προκείμενον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἐορτῆς, ἄνευ τῆς Εἰσόδου¹. Ἀναστάσιμον Εὐαγγέλιον οὐ λέγεται εἰ τύχοι Κυριακῇ. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασά-

μενοι, ὁ Πεντηκοστός, τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς. Οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ' καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς δύο καὶ τῆς ἑορτῆς εἰς ἦ'. Εἰς τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου, καταβασίαν Σταυρὸν χαράξας Ἰωσῆς. Εἰς τὴν Εἴσοδον τῆς Θεοτόκου Χριστὸς γεννᾶται. Εἰς τὰς ἐτέρας καταβασίας τῆς ἑορτῆς, τὸν εἰρμὸν ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Ἄπὸ γ' Ϟ, Ϟα τῆς ἑορτῆς. Ἄβ' ἕκτης κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν γ' στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα. Ἐξαποστειλᾶριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῆς ἑορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους, στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' καὶ τῆς ἑορτῆς δ', μετὰ τῶν ἀίχων τῆς ἑορτῆς. Δόξα, τῆς ἑορτῆς. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη. Δοξολογία μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, π̅̅̅

ἀναστάσιμον μόνον. Ἐκτενής. Ἡ Κατήχησις, καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή, καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

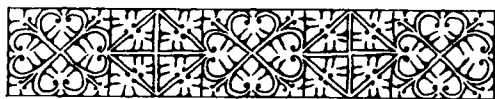
Ἐν ταῖς ὥραις π̅̅̅ τὸ ἀναστάσιμον. Δόξα, τῆς ἑορτῆς. Καὶ νῦν, Ϟ τῶν ὥρῶν. Εἰς τὸ Τρισάγιον αὐτῶν, τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, τοῦ ἤχου εἰς γ' καὶ τῆς ἑορτῆς ἡ γ' Ϟ εἰς δ'. Τροπᾶριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῆς ἑορτῆς. Δόξα καὶ νῦν, τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῷ ἤχου καὶ τῆς ἑορτῆς. Ἀπόστολον, ἀλληλουϊάριον καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς. Ὁμοίως, Κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἑορτῆς:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ Σ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἐνευ δηλαδὴ Εἰσόδου τοῦ ἱερέως πρὸς προσκύνησιν τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Ἄρα τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης μετὰ φελωνίου:—

Περὶ τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῶν Χριστουγέννων, τῶν ἁγίων Θεοφανείων, τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς καὶ τῆς Μεταμορφώσεως, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΔ'

ρῆ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι δεσποτικῆ ἑορτῆ ἐν Κυριακῇ, ἤγουν ἡ Ὑψωσις

τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τῶν Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἁγίων Θεοφανείων, τῆς Πεντηκοστῆς¹ καὶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲν τῶν ἀναστασίμων ψάλλομεν, εἰ μὴ μόνον τὰς ἁλλῶ τῶν τοιῶν καθισμάτων. Οὔτε καταβασίαν, οὔτε ἀναβαθμοὺς τοῦ ἤχου λέγομεν. Οὔτε τὸν Ἄμωμον στιχολογοῦμεν, οὔτε τὸ Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὔτε Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον, οὔτε τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, εἰ μὴ μόνον προσκυνῶμεν τὸ Εὐαγγέλιον². Τὰ δὲ ἄλλα πάντα τῆς ἑορτῆς λέγονται:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ ΣΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἡ τῆς Πεντηκοστῆς ἑορτῆ ἀείποτε ἑορτάζεται ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐπομένως οὐκ ἰσχύει τὸ «εἰ τύχοι»:—

2. Τανῦν οὐ προσκυνοῦμεν:—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως
τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΒ'

ρὴ εἰδέναι, τὸ πῶς ἀποδίδονται αἱ δεσποτικαὶ ἑορταί, ἦγουν ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου, ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου, ἡ Βάπτισις αὐτοῦ, ἡ Ὑπαπαντή, ἡ Ἀνάληψις, ἡ Πεντηκοστή, ἡ Μεταμόρφωσις καὶ ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου¹:-

Ἐσπέρας μετὰ τὴν συνήθη ἄλω², εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* ἰσῶμεν γίχους γ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς, *Λόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῆς ἡμέρας, ἄνευ εἰσόδου, ἀγνωσμάτων καὶ λιτῆς. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. *Λόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς *Κύριος* τῷ τῆς ἑορτῆς ἐκ τρίτου. Εἰς τὰ *ἦ* τῆς *ἄλω*, *ἦ* τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ ἀποδόσει τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ δ' κανὼν εἰς η' μετὰ τῶν εἰρμῶν, ὁ β' κανὼν ἄνευ εἰρμῶν εἰς γ'. Ὡσαύτως καὶ τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Μεταμόρφώσεως, οἱ κανόνες. Εἰ μὲν ἔστιν εἷς, ὁ εἰρμὸς δις καὶ τὰ τῷ β'. Καταβασία ἐκ τῶν εἰρμῶν τῆς ἑορτῆς, ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Εἰ δὲ εἰσὶ δύο οἱ κανόνες, ὁ δ' κανὼν μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς η'.

Ὁ δεύτερος μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς γ'. Καταβασία τὸν εἰρμὸν τοῦ δ' κανόνος³, ὁμῶς οἱ δύο χοροί. Ἄνευ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἐν αὐτῇ γὰρ καταβασίαν λέγομεν *Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς*, ὡς καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς αὐτῆς ἑορτῆς. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ Ἀναληψίμῳ καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ καταβασία *Θεῖω καλυφθεῖς*. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ Μεταμορφώσει καταβασίαν, *Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς*. Ἀπὸ γ' *ἦ*, *ἦ* τῆς ἑορτῆς. Ἀφ' ἑκτῆς τὸ κοντάκιον καὶ ὁ οἶκος. Ἐν τῇ *ἦ* ἢ *Τιμιωτέρω* ὁ στιχολογεῖται. Ἐξαποστελάριον τῆς ἑορτῆς δις. Εἰς τοὺς αἶνους, *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς εἰς δ'. *Λόξα καὶ νῦν*, ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς. Ποξολογία μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, τῷ τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἑκτενής, ἡ Κατήχησις, καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ καὶ ἡ δ' ὥρα, ἐν τῷ νάρθηκι:-

Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ τυπικά. Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, εἰ μὲν ἔστιν εἷς κανὼν ἢ γ' *ἦ* μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς γ', εἰ δὲ δύο κανόνες εἰσίν, οἱ δύο μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'. Τροπάριον τῆς ἑορτῆς. *Λόξα καὶ νῦν*, τὸ κοντάκιον τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον, *ἀλληλουϊάριον* καὶ *Κοινωνικὸν* τῆς ἑορτῆς. Ἀπόστολον καὶ *Εὐαγγέλιον* τῆς ἡμέρας. Εἰ δὲ ἔστιν τὸ Γενέθλιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἢ ἡ εἰσοδος ἢ ἡ Κοίμησις, λέγε τὸ προκείμενον καὶ *ἀλληλουϊα* καὶ *Κοινωνικὸν*, τῆς ἑορτῆς. Ἀπόστολον καὶ *Εὐαγγέλιον* πρῶτον τῆς ἡμέρας εἶτα τῆς ἑορτῆς:-

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ Τὸ ΣΒ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Αἱ ἑορταὶ τοῦ Γενεσίου Θεοτόκου, τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καίτοι ἑορταὶ θεομητορικαὶ περιλαμβάνονται ἐνταῦθα εἰς τὰς δεσποτικὰς ἑορτάς οὐχὶ ἐκ συγχύσεως, ἀλλ' ἐκ τοῦ λόγου ὅτι αἱ ἀποδόσεις τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἀκολουθοῦσιν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ταῖς ἀποδόσει τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν. Ὅρα καὶ εἰς κεφάλαιον ΕΔ'. Πρόσχετος ὁμῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει σαφῆς διάκρισις μεταξὺ δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν. Τινὲς ἐκ τῶν δευτέρων θεωροῦνται δεσποτικά:-

2. Ἐΐθισται τανῶν ἵνα καταλιμπάνηται—

3. Ὡσαύτως εἴθισται ἵνα αἱ καταβασαί ψάλλωνται διπλαῖ—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως
τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν,
εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΓ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι ἡ
ἀπόδοσις τῶν δεσπο-
τικῶν ἑορτῶν ἐν Κυρι-
ακῇ, ἄνευ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστῶ γεννῶν,

καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Εἰσόδου τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐν τῷ μικρῷ ἑσπε-
ρινῷ, ἀναστάσιμα δ' καὶ τῆς Θεοτόκου ἐν
τοῖς ἀποστίχοις:—

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλ¹ εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στι-
χηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικὸν ἐν.
Καὶ τῆς ἑορτῆς α'. *Δόξα*, τῆς ἑορτῆς. *Καὶ*
νῦν, Ἦ τὸ δ' τοῦ ἤχου. Εἰς τὴν λιτὴν, τὸ
στιχηρὸν τῷ ἁγίῳ τῆς Μονῆς καὶ τῆς
ἑορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀναστάσιμον
γίχηρὸν τοῦ γίχου. Καὶ τὰ κατ' ἀλφάβη-
τον. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν
εὐλόγησιν τῶν ἄρτων, *Ἦ Θεοτόκε Παρ-
θένε* δὶς. *Δόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὰ *Ἦ* τῆς ἄλλ², *Ἦ* τὸ ἤχου ἀνα-
στάσιμα μετὰ τῶν Ἦ αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος,
ἡ ὑπακοὴ τοῦ ἤχου. Οἱ ἀναβαθμοὶ τῷ ἤχου.
Προκείμενον, *Πᾶσα πνοὴ καὶ εὐαγγέλιον*,
τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν. Κανόνες, ὁ
ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β'
καὶ τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς η'.

Ἄπο γ' *Ἦ*, *Ἦ* τῆς ἑορτῆς. Ἄφ' ἕκτης
κοντάκιον καὶ οἶκος τῆς ἑορτῆς. Εἰς τὴν
γ' *Ἦ* στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*. Ἑξα-
ποστειλάριον, τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῆς ἑ-
ορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνες, στιχηρὰ ἀναστάσι-
μα δ' καὶ τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τὸ ἰδιόμελον
τὸ εἰς τὸ *Δόξα*, μετὰ τῶν γίχων τῆς
ἑορτῆς. *Δόξα*, τὸ ἐωθινόν. *Καὶ νῦν*, Ὑ-
περευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία
μεγάλη. Καὶ μετὰ τὸ Τρισάγιον, *Ἦ* τὸ
ἀναστάσιμον μόνον. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κα-
τήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτὴ
καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις *Ἦ* τὸ ἀναστάσιμον.
Δόξα, τῆς ἑορτῆς. *Καὶ νῦν*, τὰ θεοτοκία
τῶν ὥρων. Εἰς τὸ Τρισάγιον αὐτῶν, τὸ
κοντάκιον τῆς ἑορτῆς:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τῷ
ἤχῳ εἰς α' καὶ τῆς ἑορτῆς ἡ γ' *Ἦ* τοῦ κα-
νόνο εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον
καὶ τῆς ἑορτῆς. *Δόξα καὶ νῦν*, τὸ κον-
τάκιον τῆς ἑορτῆς. Προκείμενον τῷ ἤχῳ
καὶ τῆς ἑορτῆς, εἴ ἐστι τῆς Θεοτόκου ἄνευ
τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς.
Κοινωνικὸν τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς ἡμέρας:—

Εἰ δὲ ἐστὶν ἀπόδοσις δεσποτικῆς ἑ-
ορτῆς, ἤγουν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῶν
Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἁγίων Θεοφανεί-
ων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τῆς Ἀναλήψεως, τῆς
Πεντηκοστῆς ἢ τῆς Μεταμορφώσεως ὃ
λέγεται Ἄπόστολος καὶ εὐαγγέλιον τῆς
ἑορτῆς, ἀλλὰ προκείμενον καὶ ἀλληλου-
ϊάριον καὶ Κοινωνικὸν μόνον. Ἄποστο-
λον δὲ καὶ εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΣΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἦγουν τὸ α' κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου ὅλον:—

Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐορτῶν
τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν
Θεοῦκου.

Κεφάλαιον ΣΔ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐν ταῖς
ἀποδόσεσι τῶν ἐορτῶν
τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου,

ἡγουν τῆς Γεννήσεως, τῆς Εἰσοδῆς, καὶ
τῆς Κοιμήσεως, εἰς τὴν Λειτουργίαν προ-
κειμενον, ἀλληλουϊάριον, Ἀπόστολον,
Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, τῆς ἐορτῆς
μετὰ τῆς ἡμέρας λέγεται. Ἐν δὲ τῇ ἀπο-
δόσει τῶν ἄλλων δεσποτικῶν ἐορτῶν, ὡς
λέγεται Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον, τὸ ἐν
τῇ Λειτουργίᾳ τῆς ἐορτῆς, ἀλλὰ προκει-
μενον καὶ ἀλληλουϊάριον καὶ Κοινο-
νικὸν μόνον. Ἀπόστολον δὲ καὶ Εὐαγγέ-
λιον τῆς ἡμέρας:-

Περὶ τῶν δεσποτικῶν προεορτίων
καὶ μεθεορτῶν, εἰ τύχωσιν
ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον ΣΕ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰς τὰ
προεόρτια καὶ μεθεορ-
τα τῶν δεσποτικῶν ἐορ-
τῶν, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, εἰς τὸν μι-
κρὸν ἑσπερινὸν ἀναστάσιμα καὶ τῆς
Θεοτόκου, ὡς σύνθηδες:-

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ μετὰ τὴν
συνήθη ἄλλο, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα γι-
χηρὰ ἀναστάσιμα γ', ἀνατολικὸν ἐν, τῆς
ἐορτῆς γ', ἅπερ εἶπομεν εἰς τὸ Κύριε ἐκέ-
κραξα ἐν τῇ δ' ἡμέρᾳ τῆς ἐορτῆς. Καὶ τὸ
μηναῖς γ'. Πόξα, ὅπερ ἐδοξάσαμεν εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα τῆς ἐορτῆς. Εἰ δὲ ἔχει ὁ

ἅγιος, Πόξα, τὸ στιχηρὸν τοῦ ἁγίου. Καὶ
νῦν, Ἦ τὸ δ' τὸ ἦχος. Εἰς τὴν λιτὴν τὸ γι-
χηρὸν τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς καὶ τῆς ἐ-
ορτῆς. Εἰς τὸν γίχον, τὸ ἀναστάσιμον γι-
χηρὸν τὸ γίχον, καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον.
Πόξα, τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει. Καὶ νῦν, τῆς ἐορ-
τῆς. Εἰ δὲ μή, Πόξα καὶ νῦν τῆς ἐορτῆς.
Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων, τὸ Θε-
στόκε Παρθένε ἐκ γ':-

Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τὸ ἀναστάσιμον
πρὸ δις. Πόξα, τὸ ἁγίου, εἰ ἔχει. Καὶ νῦν,
τῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰ ἄλλο τῆς ἄλλο, ἄ-
ναστάσιμα, μετὰ τῶν Ἦ αὐτῶν. Ὁ Ἄμω-
μος, ἡ ὑπακοὴ τοῦ ἦχου. Ὁ πολυέλεος τὸ
ἁγίου, εἰ ἔχει. Ἐπειτα ἄλλο τοῦ ἁγίου. Πόξα
καὶ νῦν, Ἦ τὸ δ' τὸ αὐτὸ ἦχος. Προκειμε-
νον καὶ Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Ἀνά-
στασιν Χριστῷ. Ὁ Ἦ. Τὸ ἀναστάσιμον στι-
χηρὸν. Οἱ κανόνες, ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ'
καὶ τῆς Θεοτόκου β'. Τῆς ἐορτῆς δ' καὶ τοῦ
ἁγίου δ'. Ἀπὸ γ' ἔ, κοντάκιον τὸ ἁγίου,
εἰ ἔχει. Εἶτα ἄλλο τοῦ ἁγίου. Πόξα, τὸ ἁγίου.
Καὶ νῦν, τῆς ἐορτῆς. Ἀφ' ἕκτης, κοντά-
κιον τῆς ἐορτῆς. Ἐν τῇ ἴ' ἔ στιχολογεῖ-
ται ἡ Τιμωτέρα. Ἐξαποστειλάριον τὸ
ἀναστάσιμον καὶ τοῦ ἁγίου εἰ ἔχει, καὶ τῆς
ἐορτῆς. Εἰ δὲ μή τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῆς
ἐορτῆς. Εἰς τοὺς αἶνους στιχηρὰ ἀνα-
στάσιμα δ' καὶ τὸ ἁγίου, εἰ ἔχει προσό-
μοια γ'. Καὶ τὸ ἰδιόμελον αὐτοῦ, τὸ εἰς
τὸ Πόξα, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Εἴ εἰσι
προσόμοια λέγονται τὰ γ' καὶ τὸ ἰδιόμε-
λον. Εἰ δὲ μή, τὰ δ' τῆς ἐορτῆς τὰ εἰς τοὺς
αἶνους. Πόξα, τὸ ἐωθινόν. Καὶ νῦν, Ὑπερ-
ευλογημένη. Ποξολογία μεγάλη. Μετὰ τὸ
Τρισάγιον, πρὸ τὸ ἀναστάσιμον μόνον. Ἡ
ἐκτενής, ἡ Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ
συνήθης λιτὴ, ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:-

Ἐν ταῖς ὥραις, ἐν τῇ δ' τὸ ἀναστάσι-
μον πρὸ. Πόξα, τῆς ἐορτῆς. Καὶ νῦν, Ἦ
τῆς ὥρας. Εἰς τὸ Τρισάγιον, τὸ κοντάκιον
τῆς ἐορτῆς. Ἐν δὲ τῇ ἐτέρα, πρὸ ἀναστά-
σιμον. Πόξα, τὸ ἁγίου εἰ ἔχει. Καὶ νῦν, Ἦ
τῆς ὥρας. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, κοντάκιον

τῆς ἐορτῆς. Ὡσαύτως καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ὥραις, τοῦ ἀναστασίμου πρὸ πάντοτε λεγομένου, καὶ τῷ κοντακίου τῆς ἐορτῆς, τῶν ἐτέρων τροπᾶριων ἐναλλασσομένων καθὼς προοδηλωται:-

Εἰς τὴν Πειτρῳγίαν, οἱ μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου εἰς γ' καὶ ἡ τῆς ἐορτῆς, ἐνορθίνε τυχῶσα, Ϟ εἰς δ'. Εἰ δὲ ἔχει ὁ ἅγιος Ϟ, τὰ ἀναστάσιμα εἰς δ', τῆς ἐορτῆς δ' καὶ τοῦ ἁγίου δ'. Τροπᾶριον ἀναστάσιμον, τῆς ἐορτῆς καὶ τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει, εἰ δὲ μὴ τῆς ἡμέρας:-

Αὕτη ἡ ἀκολουθία ὀφείλει ψάλλεσθαι καὶ ὅτε εἰσι μεθεόρτια ἐν Κυριακῇ καὶ ἐορτάζεται καὶ ὁ ἅγιος εἰς γ':-

Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων λεγομένων ἐν Κυριακῇ ἀντὶ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἤχου.

Κεφάλαιον ΣΓ'

Ἦρῃ εἰδέναι, ὅτι εἰς τὰ μεθεόρτια καὶ προεόρτια τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, ἐν ταῖς ὥραις τῆς Κυριακῆς, μετὰ τὸ Τρισάγιον, οὐ λέγομεν τὴν ὑπακοὴν τῷ ἤχου, ἀλλὰ τὸ προεόρτιον κοντάκιον, ἢ τῆς ἐορτῆς:-

Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων κανόνων, πῶς ψάλλονται μετὰ τῶν ἐν τῷ μηναιῷ ἁγίων.

Κεφάλαιον ΣΖ'

Ἦρῃ εἰδέναι, ὅτι εἰς τὰ προεόρτια τῶν Χριστογέννων καὶ τῶν Φώτων καὶ εἰς τὰ μεθεόρτια τῶν δεσποτικῶν

ἐορτῶν, εἰ τύχῳσι δύο ἅγιοι, ψάλλεται ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῶν ἁγίων εἰς ἡ:-

Εἰ δὲ τύχοι εἰς ἅγιος, τῆς ἐορτῆς ὁ κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν αὐτοῦ εἰς ἡ καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ':-

Εἰ δὲ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς γ', ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς ψάλλεται εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ':-

Περὶ δύο ἁγίων ἐχόντων κοντάκια, πῶς ὀφείλουσι λέγεσθαι, εἰ τύχῳσι ὁμῶ μετὰ τῶν προεορτίων ἢ μεθεόρτων κοντακίων.

Κεφάλαιον ΣΗ'

Ἦρῃ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχῳσιν εἰς τὰ προεόρτια καὶ μεθεόρτια δύο ἅγιοι ἔχοντες κοντάκια δύο, λέγονται τὸ πρῶτον ἀπὸ τρίτης Ϟ, καὶ τὸ ἕτερον, ἀφ' ἑκτῆς:-

Τὸ δὲ προεόρτιον ἢ τῆς ἐορτῆς καταλιμπάνεται:-

Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων, εἰ τύχῳσι μετὰ δύο ἁγίων ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον ΣΘ'

Ἦρῃ εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ προεόρτια ἢ μεθεόρτια καὶ δύο ἅγιοι, καταλιμπάνεται ὁ εἰς. Καὶ ψάλλονται τὰ ἀναστάσιμα, τῆς ἐορτῆς καὶ τῷ ἐνὸς ἁγίῳ:-

Ὁ δὲ καταλειφθεὶς ἅγιος ψάλλεται, ὅταν θέλῃ ὁ ἐκκλησιαάρχης:-

Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων,
εἰ τύχῳσι μετὰ ἁγίῳ ἔχοντος
Λειτουργίαν ἐν Σαββάτῳ.

Κεφάλαιον Ο'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύ-
χῳσιν ἐν Σαββάτῳ προ-
εόρτια ἢ μεθέορτα καὶ
ἁγίῳ Λειτουργίᾳ καὶ ϥ , εἰς τὴν Λειτουργί-
αν ἐν τοῖς μακαρισμοῖς τῆς εορτῆς δ' καὶ
τοῦ ἁγίου δ'. εἰ δὲ ἔκ ἔστιν ὁ ἅγιος, τῆς
εορτῆς δ' καὶ οἱ μακαρισμοὶ τῷ ἡχοῦ δ'.
Τροπάριον τοῦ ἁγίου καὶ νεκρώσιμον.
*Δόξα, κοντάκιον τῷ ἁγίου. Καὶ νῦν, τῆς
εορτῆς, Προκείμενον, Ἀπόστολον, ἄλ-
ληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν,
πρῶτον τοῦ ἁγίου, εἶτα νεκρώσιμον:—*

Περὶ τῆς Λειτουργίας
τοῦ Σαββάτου.

Κεφάλαιον οα'

Εἰ δὲ οὐκ ἔχει Λειτουργί-
αν ὁ ἅγιος, οἱ μακαρι-
σμοὶ τοῦ ἡχοῦ εἰς γ'.
Τροπάριον *Ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ
προφήται. Μνήσθητι, Κύριε, ὡς ἀγαθὸς
τῶν δούλων σου. Δόξα, Μετὰ τῶν ἁγίων.
Καὶ νῦν, ϥ Σε καὶ τεῖχος καὶ λιμένα¹.
Προκείμενον Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον.
Στίχος: Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀ-
νομίαι. Ἀπόστολον, τῆς ἡμέρας καὶ νε-
κρώσιμον. Ἀλληλουϊὰ νεκρώσιμον. Μα-
κάριοι οὐς ἐξελέξω. Στίχος: Καὶ τὸ μνη-
μόσυνον αὐτῶν. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας
καὶ νεκρώσιμον. Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν
Κυρίῳ. Καὶ Μακάριοι οὐς ἐξελέξω καὶ
προσελάβου Κύριε:—*

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

εἰς τὸ οα' κεφάλαιον

1. Τανῦν ψάλλομεν ὡς ἀπαρχὰς
τῆς φύσεως:—

Περὶ τοῦ ὅτε ὁ στιχολογῶμεν
τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν.

Κεφάλαιον οβ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰς τὰ
προεόρτια τῶν Χριστι-
γέννων καὶ τῶν ἁγίων
Θεοφανείων, εἰς τὰς δεσποτικὰς εορτὰς
καὶ εἰς τὰ μεθέορτα αὐτῶν καὶ εἰς εορ-
τὴν ἔχουσαν πολυέλεον καὶ εἰς τὴν
πρῶτην καὶ τὴν ἰγ' τῶ Σεπτεμβρίου μηνὸς
καὶ εἰς τὴν η' τοῦ Νοεμβρίου καὶ εἰς τὴν
πρῶτην Ἰανουαρίου καὶ εἰς τὴν εὔρεσιν
τῆς τιμίας κεφαλῆς τῶ Προδρόμου καὶ ἐν
τῇ πεντηκοστῇ¹ τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ
στιχολογοῦμεν. Ἄνευ τῶ Σαββάτου τῶν
ψυχῶν. Τότε γὰρ στιχολογοῦμεν τῷ
Κυρίῳ ἄσωμεν:—

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

εἰς τὸ οβ' κεφάλαιον

1. Ἐννοεῖ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν
τοῦ Πεντηκοσταρίου:—

Περὶ τοῦ τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν,
ὅτε στιχολογεῖται.

Κεφάλαιον ογ'

Ιστέον ὅτι ὁ σχολάζουσιν
οἱ ἄγιοι οὐς ψάλλομεν
τῇ Κυριακῇ πώποτε,

πλὴν τῆς Μεγάλης Κυριακῆς καὶ πάσης τῆς διακαινησίμου ἑβδομάδος. Τοῦτο δὲ ὃ λέγομεν *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν* οὐ λέγομεν, ὁ μόνον ἐν ὅλῃ τῇ πεντηκοστῇ, ἀλλ' ἐν οὐδεμίᾳ ἐτέρᾳ τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἢ ἀγίου μεγάλου μνήμη. Φάλλομεν αὐτὸ ὁπόταν δηλονότι ψάλλομεν εἰς τὴν ὁρθῶ. Περὶ δὲ τοῦ *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν*, πῶς ψάλλεται, ἄκουε. Ὅταν ψάλλεται ἢ ὁρθῶ ἄρχεται ὁ δ' χορὸς λέγειν πρὸς τὸν ἦχ τῆς ὁρθῶ *Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Ἴππον καὶ ἀναβάτην ἐβράβηεν εἰς θάλασσαν. Εἶτα ὁ ἑτερος χορὸς Βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Καὶ αὖθις ὁ δ' χορὸς Κύριος συντριβῶν πολέμους. Καὶ καθ' ἑξῆς οἱ δύο χοροί, ἕκαστος τὸν οἰκεῖον γίχον, ἕως ἂν φθάσωσι τὸ Ἐπάγω ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα, καὶ ψάλλοσι σὺν τῷ εἰρμῶ εἰς γίχους ἰδ' :-*

Περὶ τοῦ τότε ὁ στιχολογεῖται ἢ Τιμιωτέρα.

Κεφάλαιον οδ'

Χρὴ εἶδέναι ὅτι ἡ Τιμιωτέρα στιχολογεῖται πάντοτε. Καὶ εἰς τὰ προεόρτια καὶ εἰς τὰ μεθέορτα καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς δι' ὅλου τῷ ἑνιαυτοῦ. Οὐ στιχολογεῖται δὲ ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ὡς ἐν τῇ Γεννήσει τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς, ἐν τῇ Ὑψώσει τῷ Σταυροῦ καὶ ἐν τῇ Εἰσόδῳ τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς, ἐν τῇ Γεννήσει τῷ Χριστοῦ καὶ τῇ ἐπαύριον, τῇ κα' τῷ Δεκεμβρίου καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς. Ἐν τῇ τοῦ μεγάλου Βασιλείου μνήμη καὶ ἐν τῇ τῶν Φώτων καὶ τὴν ἐπαύριον, τῇ ζ' Ἰανουαρίου, καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς. Ἐν τῇ Ὑπαπαντῇ καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐ-

τῆς. Καὶ ἀπὸ τῷ Σαββάτου τοῦ Παζάρου, μέχρι τῆς Κυριακῆς τῷ Θωμᾷ. Καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς τῆς Πεντηκοστῆς, ἄνευ τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἐν τῇ Μεσοπεντηκοστῇ καὶ ἐν τῇ δ' πρὸ τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς. Ἐν τῇ Μεταμορφώσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς. Ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει αὐτῆς. Εἰ μήπως τύχωσιν αἱ ἀποδόσεις καὶ αἱ ἑορταὶ τῆς Θεοτόκου ἐν Κυριακῇ :-

Περὶ τροπαρίων, προεορτίων καὶ μεθεορτῶν καὶ τῶν ἁγίων, πῶς λέγονται καθ' ἡμέραν.

Κεφάλαιον οε'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι καθ' ἡμέραν ἐν τῇ ἑσπέρᾳ, εἴ εἰσι μεθέορτα καὶ ἔχει ὁ ἅγιος πῶς λέγομεν αὐτό. *Πόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ εἰσι δύο ἅγιοι, πρῶτον τοῦ ἐνός, εἶτα *Πόξα*, τῷ ἐτέρῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ οὐκ εἰσι μεθέορτα, πῶς τοῦ ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν*, ἦ τῆς ἡμέρας :-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, εἴ εἰσι μεθέορτα, πῶς τῆς ἑορτῆς δις. *Πόξα* τῷ ἁγίῳ, εἰ ἔχει. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ μή, *Πόξα καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ εἰσι δύο ἅγιοι ἔχοντες πῶς δύο, τῆς ἑορτῆς ἅπαξ καὶ τοῦ ἐνός ἁγίου ἅπαξ. *Πόξα*, τῷ ἐτέρῳ. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑορτῆς :-

Ἐσαύτως γίνεται καὶ εἰς τὰ προεόρτια. Εἰ δὲ οὐκ εἰσι μεθέορτα καὶ εἰσι δύο ἅγιοι, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, λέγεται τοῦ ἐνός δις. *Πόξα*, τῷ ἐτέρῳ. *Καὶ νῦν*, ἦ τῆς ἡμέρας. Εἰ δὲ ἐστὶν εἰς ἅγιος, λέγεται τὸ πῶς αὐτοῦ δις. *Πόξα καὶ νῦν*, ἦ τῆς ἡμέρας :-

Περὶ ἁγίων ἐχόντων δύο ϞϞ ,
πῶς λέγονται ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον ΟΓ'

Χρὴ εἶδέναι ὡς εἰ τύχω-
σι δύο ἅγιοι ἐν Κυριακῇ
ἐχοντες ϞϞ δύο, εἰς τὸ
Θεὸς Κύριος, ϞϞ τὸ ἀναστάσιμον ἅπαξ.
Τὸ ϞϞ τῷ ἐνὸς ἁγίῳ. *Πόξα*, τὸ τοῦ ἐτέρου
ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, Ϟ τὸ δ' τῷ αὐτοῦ ἤχῳ:-

Ἐν ταῖς ὥραις, ἐν μὲν τῇ μιᾷ λέγεται
τὸ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τῷ ἐνὸς ἁγίῳ. *Καὶ*
νῦν, Ϟ τῆς ὥρας. Ἐν δὲ τῇ ἐτέρα πά-
λιν τὸ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τὸ τοῦ ἐτέ-
ρου ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, Ϟ τῆς ὥρας. Ὡσαύ-
τως καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ὥραις, λεγομένου
πάντοτε τῷ ἀναστασίμῳ ϞϞ , τῶν τρο-
παρίων τῶν ἁγίων ἐναλλασσομένων:-

Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων
τροπαρίων, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ
μετὰ ἁγίῳ ἐχόντῳ ϞϞ .

Κεφάλαιον ΟΖ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύ-
χωσιν ἐν Κυριακῇ προ-
εόρτια καὶ μεθεόρτια,
καὶ ἅγιος ἔχων ϞϞ , εἰς τὸ Θεὸς Κύριος
 ϞϞ τὸ ἀναστάσιμον δις. *Πόξα*, τοῦ ἁγίῳ.
Καὶ νῦν, τῆς εορτῆς:-

Ἐν δὲ ταῖς ὥραις, ἐν μὲν τῇ δ' τὸ ἀ-
ναστάσιμον ϞϞ . *Πόξα*, τῆς εορτῆς. *Καὶ*
νῦν, Ϟ τῆς ὥρας. Μετὰ τὸ Τρισάγιον,
κοντάκιον τῆς εορτῆς. Ἐν δὲ τῇ ἐτέρα,
πάλιν τὸ ἀναστάσιμον ϞϞ . *Πόξα*, τοῦ
ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, Ϟ τῆς ὥρας. Λεγομένῳ
πάντοτε τῷ ἀναστασίμῳ ϞϞ καὶ τῷ κον-
τακίῳ τῆς εορτῆς, τῶν δὲ ἐτέρων ϞϞ
ἐναλλασσομένων:-

Περὶ ἁγίῳ ἐχόντῳ ἀγρυπνίαν,
εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον ΟΗ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἅγιος ἔχων ἀγρυπνίαν
ἐν Κυριακῇ, ἐν τῷ μι-
κρῷ ἐσπερινῷ, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα
στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ' τοῦ ἤχῳ. *Πόξα*,
τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, Ϟ τὸ δ' τοῦ ἤχῳ. Εἰς
τὸν γίχον τὸ ἀναστάσιμον στιχηρὸν τῷ
γίχῳ, καὶ τὰ τρία τοῦ ἁγίῳ. *Πόξα*, τῷ ἁ-
γίῳ. *Καὶ νῦν*, Ϟ εἰς τὸν αὐτὸν ϞϞ ἐγκω-
μαστικόν. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, ϞϞ τὸ ἀ-
ναστάσιμον τοῦ ἤχῳ. *Πόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ*
νῦν, Ϟ τὸ δ' τοῦ αὐτοῦ ἤχῳ:-

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ, μετὰ τὴν
συνήθη ϞϞ , εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα γι-
χηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἤχῳ γ', ἀνατολι-
κὸν ἐν καὶ τῷ ἁγίῳ γ'. *Πόξα*, τοῦ ἁγίῳ.
Καὶ νῦν, Ϟ τὸ δ' τῷ ἐνορδίνῳ ἤχῳ. Τὰ ἀ-
ναγνώσματα τῷ ἁγίῳ. Εἰς τὴν λιπὴν, τὸ
στιχηρὸν τοῦ ἁγίῳ τῆς Μονῆς καὶ τῷ ἁ-
γίῳ τὰ στιχηρὰ. *Πόξα*, τοῦ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*,
 Ϟ ἐκ τῷ κατ' ἀλφάβητον, εἰς τὸν αὐτὸν
 ϞϞ . Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν ἀναστάσιμον
τοῦ γίχῳ καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον, τρία.
Πόξα, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ νῦν*, Ϟ ἐκ τῷ κατ' ἀλ-
φάβητον, εἰς τὸν αὐτὸν ϞϞ . Εἰς τὴν εὐ-
λόγησιν τῶν ἄρτων, Θεοτόκε Παρθένε δις
καὶ τῷ ἁγίῳ τὸ ϞϞ ἅπαξ. Ἡ ἀνάγνωσις
εἰς τὰς ἐπιφορὰς, αἱ δὲ ἕτεραι τοῦ ἁγίῳ:-

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ϞϞ
τὸ ἀναστάσιμον δις. *Πόξα*, τῷ ἁγίῳ. *Καὶ*
νῦν, Ϟ τὸ δ' τοῦ αὐτοῦ ἤχῳ. Εἰς τὰ ϞϞ τῆς
 ϞϞ , ϞϞ ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Θεοτοκίων
αὐτῶν. Ὁ Ἄμωμος, ἡ ὑπακοὴ τοῦ ἤχῳ,
ὁ πολυέλεος, τὰ ϞϞ τῷ ἁγίῳ. *Πόξα καὶ*
νῦν, Ϟ τὸ δ' τοῦ αὐτοῦ ἤχῳ. Οἱ ἀναβα-
θμοί, προκείμενον, Πᾶσα πνοή, Εὐαγγέ-
λιον ἀναστάσιμον. Τὸ Ἀνάστασιν Χρι-

στοῦ θεασάμενοι. Ὁ Πεντηκοστός, τὸ ἀναστάσιμον στιχηρόν. Οἱ κανόνες, ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τῷ ἁγίου εἰς η'. Καταβασία, εἰ ἔχει τὸ τυπικόν¹. Ἄπὸ γ' ς, ϳα τοῦ ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν*, ϯ τὸ δ', εἰς τὸν αὐτὸν ἡϳ. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τῷ ἁγίου. Ἐν τῇ ϯ ς στιχο-λογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*. Ἐξαποστειλάριον τὸ ἀναστάσιμον, τοῦ ἁγίου καὶ ϯ. Εἰς τοὺς αἴγους, *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῷ ἡχῷ δ' καὶ τοῦ ἁγίου γ' καὶ τὸ εἰς τὸ *Πόξα* ἰδιόμελον, μετὰ τῶν γίχων τοῦ ἁγίου. *Πόξα*, τὸ ἐωθινόν. *Καὶ νῦν*, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία

μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, ϳϳ τὸ ἀναστάσιμον μόνον. Ἄπολυσις, ἡ συνήθης λιτὴ καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Ἐν ταῖς ὥραις ϳϳ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, ϯ τῆς ὥρας. Μετὰ τὸ Τρισάγιον κοντάκιον τῷ ἁγίου:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ ἀναστάσιμοι μακαρισμοὶ τῷ ἡχῷ εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου ἡ γ' ς εἰς δ'. Τροπάριον ἀναστάσιμον καὶ τῷ ἁγίου. *Πόξα*, κοντάκιον τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, προσόμοιον ϯ². Προκείμενον, Ἄποστολον, ἀλληλου-άριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν πρῶτον ἀναστάσιμα, εἶτα τῷ ἁγίου:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΟΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Εἰ δὲ μὴ ἔχει, ὡς καταβασίαν ψάλλομεν τὸν εἰρμόν τοῦ ἀναστασίμου κανόνος:—
2. Ἡ κρείττον τὸ κοντάκιον τῆς περιόδου ἣν διανύομεν:—

Περὶ ἁγίου ἔχοντος πολυέλεον,
ἐορταζόμενος εἰς γ', εἰ τύχοι
ἐν Κυριακῇ¹.

ἄρτων ϳϳ Θεοτόκε Παρθένε δις καὶ τῷ ἁγίου ἅπαξ. Ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὰς ἐπι-στολάς. Αἱ δὲ ἕτεραι ἀναγνώσεις ἐκ τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει:—

Εἰς τὰ ϳα τῆς ἡϳ, ϳα τὰ ἀναστάσιμα μετὰ τῶν Θεοτοκίων αὐτῶν. Μετὰ τὸν Ἄμωμον, ἡ ὑπακοή. Μετὰ τὸν πολυέλεον, ϳα τῷ ἁγίου. *Πόξα*, τὸ τέλος. *Καὶ νῦν*, ϯ τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν ἡϳ. Οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἡχῷ, προκείμενον, *Πᾶσα πνοή* καὶ Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Τὸ Ἀνάστασιν Χριστῷ, ὁ Πεντηκοστός, στιχηρόν ἀναστάσιμον. Οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς γ'. Εἰ δὲ εἰσι δύο ἅγιοι, τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τῶν ἁγίων εἰς η'. Ἄπὸ γ' ς, ϳα τῷ ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν*, τὸ εἰς τὸν αὐτὸν ἡϳ. Ἄφ' ἕκτης κοντάκιον τοῦ ἁγίου. Ἐν τῇ ϯ ς στιχολογεῖται ἡ *Τιμιωτέρα*. Ἐξαποστειλάριον τὸ ἀναστάσιμον, τῷ ἁγίου καὶ ϯ. Εἰς τοὺς αἴγους, *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἡχῷ δ' καὶ τοῦ ἁγίου γ' καὶ ἰδιόμελον τὸ εἰς τὸ *Πόξα*, μετὰ τῶν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΘ'

ρη εἶδέναι, ὅτι ἐὰν τύχη ἐν Κυριακῇ ἅγιος ἐορταζόμενος εἰς γ', ἔχων πολυέλεον, ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα* στιχηρὰ ἀναστάσιμα γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τοῦ ἁγίου δ'. *Πόξα*, τῷ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, ϯ τὸ δ' τοῦ ἡχῷ. Τὰ ἀναγνώσματα τῷ ἁγίου. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στιχηρόν τοῦ ἁγίου τῆς Ἰωνῆς καὶ τῷ ἁγίου, εἰ ἔχει. Εἰ δὲ μὴ *Πόξα*, τοῦ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, ϯ δογματικὸν τῷ ἡχῷ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρόν ἀναστάσιμον τοῦ γίχου καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. *Πόξα*, τῷ ἁγίου. *Καὶ νῦν*, ϯ ἐκ τοῦ κατ' ἀλφάβητον, εἰς τὸν αὐτὸν ἡϳ. Εἰς τὴν εὐλόγησιν τῶν

γίχων τοῦ ἁγίου. *Πόξα*, τὸ ἐωθινόν. *Και νῦν*, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις Θεοτόκε Παρθένε. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, $\text{π}^{\text{θ}}$ τὸ ἀναστάσιμον καὶ μόνον. Ἡ ἕκτενης, ἡ Κατήχησις καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή καὶ ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, τὰ τυπικά, οἱ ἀ-

ναστάσιμοι μακαρισμοὶ τῷ ἤχῳ εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου ἢ γ' ϥ εἰς δ'. Τροπάριον ἀναστάσιμον καὶ τῷ ἁγίου. *Πόξα*, κοντάκιον τοῦ ἁγίου. *Και νῦν*, ϥ . Προκείμενον, Ἄπόστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικόν, τὸ ἀναστάσιμον πρῶτον καὶ εἶτα τοῦ ἁγίου:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΘΘ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ἅγιος ἐορταζόμενος εἰς γ' οὐκ ἔχει πολυέλεον οὐδὲ λιτήν. Εἰ δὲ ἔχει, κακῶς ἔχει:—

Περὶ ἁγίου ἐορταζομένῳ εἰς γ',
εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Π'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ὅτε ἐορτάζεται ἅγιος εἰς γ', εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ καὶ οὐκ ἔχει πολυέλεον, ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ, εἰς τὸ *Κύριε ἐκέκραξα*, στιχηρὰ ἀναστάσιμα τοῦ ἤχου γ' καὶ ἀνατολικά γ' καὶ τῷ ἁγίου δ'. *Πόξα*, τοῦ ἁγίου. *Και νῦν*, ϥ τὸ δ' τοῦ ἤχου. Εἰς τὴν λιτήν, τὸ στιχηρὸν τῷ ἁγίου τῆς Ἰονῆς καὶ τοῦ ἁγίου ιδιόμελα, εἰ ἔχει. Εἰ δὲ μή, ϥ δογματικὸν τῷ ἤχῳ. Εἰς τὸν γίχον, στιχηρὸν ἀναστάσιμον τοῦ γίχου καὶ τὰ κατ' ἀλφάβητον. *Πόξα*, τῷ ἁγίου. *Και νῦν*, ϥ ἐκ τῶν κατ' ἀλφάβητον εἰς τὸν αὐτὸν $\text{π}^{\text{θ}}$:—

Ἐν τῷ ὄρθρῳ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος $\text{π}^{\text{θ}}$ ἀναστάσιμον δις. *Πόξα*, τοῦ ἁγίου. *Και νῦν*, ϥ τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν $\text{π}^{\text{θ}}$. Καὶ ἡ συν-

ήθης ἀκολουθία. Οἱ κανόνες. Ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς γ'. Καταβασία, εἰ ἔχει τὸ τυπικόν. Ἄπὸ γ' ϥ , ϥ τοῦ ἁγίου. *Πόξα καὶ νῦν*, ϥ τὸ δ' τῷ αὐτοῦ ἤχῳ. Ἄφ' ἕκτης ϥ κοντάκιον τῷ ἁγίῳ. Ἐξαποστειλάριον τὸ ἀναστάσιμον, τοῦ ἁγίου καὶ ϥ . Εἰς τοὺς αἶνους, *Πᾶσα πνοή*. Στιχηρὰ ἀναστάσιμα τῷ ἤχῳ δ' καὶ τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει, γ'. Τὸ ιδιόμελον αὐτῷ τὸ εἰς τὸ *Πόξα*, μετὰ τῶν γίχων αὐτῷ. Εἰ δὲ μή, τὰ ἀνατολικά. *Πόξα*, τὸ ἐωθινόν. *Και νῦν*, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις. Ποξολογία μεγάλη. Μετὰ τὸ Τρισάγιον, $\text{π}^{\text{θ}}$ τὸ ἀναστάσιμον μόνον. Ἐκτενης, Κατήχησις, καὶ ἀπόλυσις. Ἡ συνήθης λιτή, ἡ δ' ὥρα ἐν τῷ νάρθηκι:—

Εἰς τὴν Λειτουργίαν, οἱ ἀναστάσιμοι μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου εἰς γ' καὶ τοῦ ἁγίου ἢ γ' ϥ εἰς δ'. Τροπάριον τὸ ἀναστάσιμον καὶ τῷ ἁγίῳ. *Πόξα*, κοντάκιον τοῦ ἁγίου. *Και νῦν*, ϥ προσόμοιον. Προκείμενον, Ἄπόστολον, ἀλληλουϊάριον, Εὐαγγέλιον καὶ Κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἁγίου:—

Περὶ τοῦ πῶς ψάλλονται οἱ κανόνες
οἱ νεκρώσιμοι εἰς τὴν παννυχίδα.

Κεφαλαίου ΠΑ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας εἰς τὴν παννυχίδα, ψάλλονται τῷ ἀπερχομένῳ ἡχοῦ τὰ νεκρώσιμα. Εἰ δὲ συμβῆ μὴ ψάλλεσθαι τὸν κανόνα ἐν τῷ ὄρθρῳ τοῦ Σαββάτου, διὰ τὸ εἶναι προεόρτια ἢ μεθεόρτια ἢ εορταζομένου ἁγίου εἰς ἡ', ψάλλε αὐτὸν εἰς τὴν παννυχίδα τῆς Παρασκευῆς¹:-

Περὶ τροπαρίων τῶν ἀποδείπνων,
τῶν προεορτίων καὶ τῶν μεθεορτίων,
καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τῶν ἡμερῶν
τῆς ἑβδομάδος.

Κεφαλαίου ΠΒ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐν τοῖς ἀποδείπνοις, μετὰ τὸ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, εἰς τὸ Τρισαγίον, εἰ εἰσι μεθεόρτια ἢ προεόρτια καὶ ἔχει ὁ ἅγιος τῶν λέγομεν πρῶτον τῷ ἁγίου. Δόξα καὶ νῦν, τὸ προεόρτιον ἢ μεθεόρτιον, εἰ δὲ εἰσι δύο ἅγι-

οι, λέγομεν πρῶτον τοῦ ἐνὸς τὸ τῶν. Δόξα, τὸ ἕτερον. Καὶ νῦν, προεόρτιον ἢ μεθεόρτιον. Εἰ δὲ ἕκ ἕξει ὁ ἅγιος, τῆς εορτῆς μόνης. Εἰ δὲ οὐκ εἰσι μεθεόρτια ἢ προεόρτια, λέγομεν τοῦ ἁγίου τῶν. Δόξα καὶ νῦν, ἦ τῆς ἡμέρας. Εἰ δὲ ἐστὶν ἀλληλούϊα λέγομεν τὰ τῶν ἅτινα ἔχει τὸ τυπικὸν ἡγοῦν τὸ Φῶτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ τὰ λοιπά. Εἰς δὲ τὸ β' Τρισαγίον, εἰ εἰσι προεόρτια ἢ μεθεόρτια καὶ ἔχει ὁ ἅγιος δοξολογίαν, λέγε τὸ κοντάκιον αὐτοῦ. Εἰ δὲ οὔτε προεόρτια ἢ μεθεόρτια εἰσίν, οὔτε ἅγιος ἔχων δοξολογίαν, λέγε τὰ συνήθη τῶν Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ τὰ λοιπά. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ Τρισαγίῳ λέγομεν τὰ τῶν τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ἡγοῦν τῇ Δευτέρᾳ τῶν οὐρανίων στρατιῶν ἀρχιστράτηγοι. Τῇ Τρίτῃ Μνήμη δικαίᾳ μετ' ἐγκωμίων. Τῇ Τετάρτῃ Ὡσον, Κύριε, τὸν λαόν σου. Τῇ Πέμπτῃ Ἀπόστολοι ἅγιοι πρεσβεύσατε. Τῇ Παρασκευῇ Ὡσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ τῆς Μονῆς. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ τῶν ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου. Δόξα, Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστέ. Καὶ νῦν, Τῇ πρεσβείᾳ, Κύριε, πάντων τῶν ἁγίων. Τῇ Παρασκευῇ ἐν τῷ τελευταίῳ Τρισαγίῳ τῶν ἀποδείπνων λέγομεν τῶν Ἀπόστολοι, μάρτυρες. Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθὸς τῶν δούλων σου. Δόξα, Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστέ. Καὶ νῦν, Τῇ πρεσβείᾳ, Κύριε, πάντων τῶν ἁγίων²:-

Υποσημειώσεις εἰς τὰ ΠΑ', ΠΒ' Κεφαλαία

1. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὸ πάλαι ἐτελεῖτο ἡ παννυχὶς καθ' ἑκάστην Παρασκευὴν τὸ ἑσπέρας. Τοῦ χρόνου προϊόντος, ὡς προεγράψαμεν, ἐξέπεσαν πᾶσαι, παρέμειναν δὲ μόνον αἱ παννυχίδες κατὰ τὰ δύο Ψυχοσάββατα, τοῦ Σαββάτου πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀπόκρεω δηλονότι καὶ τοῦ πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἄμυδρὰ ἀνάμνησις αὐτῶν τῶν παννυχίδων εἶναι ἢ ἐν τοῖς ὄρεινοις τόποις τῆς Ρούμελης ὀνομασία τῶν ἑσπερινῶν κολλύβων «πανχίδες»:-

2. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἀριδῆλως ὅτι τὰ μεγάλα ἀπόδειπνά εἰσι δι' ὄλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ δι' αὐτὴν εἰσέτι τὴν Παρασκευὴν:-

Περὶ τῶν τροπαρίων
τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν,
εἰ τύχωσιν ὁμῶς ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον ΠΓ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχω-
σιν δύο δεσποτικαὶ ἑορ-
ταὶ ἐν Κυριακῇ εἰς τὸ
θεὸς Κύριος $\tau\theta\sigma$ τὸ ἀναστάσιμον δις, *Πό-*

ξα, τῆς μιᾶς ἑορτῆς. *Καὶ νῦν*, τῆς ἑτέρας:-
Ἐν δὲ ταῖς ὥραις ἐν μὲν τῇ μιᾷ τὸ ἀ-
ναστάσιμον $\tau\theta\sigma$. *Πόξα*, $\tau\theta\sigma$ τῆς μιᾶς ἑ-
ορτῆς. *Καὶ νῦν*, Ϛ τῆς ὥρας. Ὡσαύτως καὶ
μετὰ τὸ Τροσάγιον, τὸ κοντάκιον αὐτῆς.
Ἐν δὲ τῇ ἑτέρα $\tau\theta\sigma$ ἀναστάσιμον. *Πόξα*, τῆς
ἑτέρας ἑορτῆς. *Καὶ νῦν*, Ϛ τῆς ὥρας.
Ὁμοίως καὶ τὸ κοντάκιον αὐτῆς. Ὡσαύτως
γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ὥραις, πάντο-
τε λεγομένους τὸ ἀναστάσιμος $\tau\theta\sigma$, τῶν δὲ
ἑτέρων $\tau\theta\sigma$ καὶ κοντακίων ἐναλλασσο-
μένων, καθὼς προοδηλώται!:-

Υποσημείωσις εἰς τὸ ΠΓ' Κεφάλαιον

1. Ἄγνοῶ ὅτι ὑπάρχουσι δύο δεσποτικαὶ ἑορταὶ ἑορταζόμεναι ὁμοῦ καὶ ἐν ἡμέρᾳ Κυ-
ριακῇ. Ἐπίσης γνωστόν ἐστὶ τοῖς πᾶσι ὅτι εἰ τύχοι δεσποτικῆ ἑορτῆ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ κα-
ταλιμπάνονται πάντα τὰ ἀναστάσιμα. Μᾶλλον πρόκειται περὶ περιπτώσεως μεθεόρτων δε-
σποτικῶν τροπαρίων (ἀπολυτικίων) μετὰ τροπαρίων (ἀπολυτικίων) ἑορταζομένου ἁγίου:-

Περὶ τροπαρίων τῶν ἁγίων καὶ
τῶν πρώτων θεοτοκίων, πῶς λέγον-
ται τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας καὶ
τῷ Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ.

Κεφάλαιον ΠΔ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι τῇ Παρα-
σκευῇ ἑσπέρας καὶ τῷ
Σαββάτῳ εἰς τὸ θεὸς Κύ-

ριος, λέγομεν μετὰ τοῦ $\tau\theta\sigma$ τοῦ ἁγίου,
Πόξα καὶ νῦν, Ϛ τὸ πρῶτον, εἰς τὸν αὐ-
τὸν $\text{η}\chi$ τῷ $\tau\theta\sigma$ τοῦ ἁγίου. Τὸ τῷ $\text{η}\chi$ δὲ
πρῶτον Ϛ λέγομεν μετὰ τὸ πρῶτον $\text{Ϛ}\alpha$
τοῦ Φαληγίου καὶ τὰ μαρτυρικὰ, εἰς τὸ
Πόξα καὶ νῦν, εἰ οὐκ ἔτυχεν ὁ $\text{η}\chi$ τῷ $\tau\theta\sigma$
τοῦ ἁγίου καὶ τῆς $\text{δ}\eta\psi\omega$ ὁ αὐτός. Εἰ γὰρ
οὕτως ἔχει, λέγομεν τὸ πρῶτον Ϛ τῆς
 $\text{δ}\eta\psi\omega$ εἰς τὸ θεὸς Κύριος. Εἰς δὲ τὰ $\text{Ϛ}\alpha$ τῷ
Φαληγίου, *Πόξα καὶ νῦν*, Ϛ τῆς ἡμέρας.
Ὡσαύτως γίνεται καὶ ἐν τῇ Κυριακῇ εἰς
τὸ θεὸς Κύριος καὶ εἰς τὰ $\text{Ϛ}\alpha$!:-

Υποσημείωσις εἰς τὸ ΠΔ' Κεφάλαιον

1. Ταῦτα πάντα ἀγνοοῦνται ἀτυχῶς ὑπὸ πολλῶν ἱεροψαλτῶν:-

Περὶ ἁγίῳ ἐορταζομένῳ εἰς η',
εἰ τύχοι ἐν Τετράδι ἢ Παρασκευῇ,
ποῖα Ἔ λέγονται.

Κεφάλαιον ΠΕ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἅγιος ἐν Τετράδι ἢ Πα-
ρασκευῇ ἔχων *Μακά-*
ριος ἀνὴρ καὶ πολυέλεον καὶ ἐορτάζεται
εἰς η', ἐν τοῖς *ἴα* καὶ ἐν τῇ *δ' ϛ* λέγονται
Ἔ τῆς ἡμέρας. Ἐν δὲ τῷ ἐσπερινῷ καὶ
τὸ Θεὸς *Κύριος* λέγονται τὰ πρῶτα Ἔ :-

Περὶ ἁγίῳ ἐορταζομένῳ εἰς η',
εἰ τύχοι ἐν Δευτέρᾳ, Τρίτῃ ἢ
Πέμπτῃ, ποῖα Ἔ λέγονται.

Κεφάλαιον ΠΓ'

Χρὴ εἰδέναι ὅτι ὡσαύτως
γίνεται εἰ ἐν Δευτέρᾳ,
Τρίτῃ ἢ Πέμπτῃ τύχοι
μνήμη ἁγίου ἐορταζομένῳ εἰς η'. Ἐν γὰρ
τοῖς *ἴα* τὸ *Φαλτηρίου* καὶ ἐν τῇ *δ' ϛ* λέ-
γονται Ἔ τῆς ἡμέρας. Ἐν τῷ ἐσπερινῷ
δὲ καὶ εἰς τὸ Θεὸς *Κύριος*, λέγονται Ἔ
τὰ πρῶτα, καθὼς προδηλώται :-

Περὶ τῶν πρώτων Ἔ, πῶς λέγονται
τῷ *Σαββάτῳ* καὶ τῇ *Κυριακῇ*.

Κεφάλαιον ΠΖ'

Εν γὰρ τῷ *Σαββάτῳ* καὶ
τῇ *Κυριακῇ*, κἂν τε ἐ-
ορταζόμενος ὁ ἅγιός ἐ-
στι κἂν τε μὴ, εἰς τὸν ἐσπερινόν, εἰς τὸ
Θεὸς *Κύριος*, εἰς τὸ *ἴα* τὸ δ' καὶ εἰς τὴν

δ' ϛ, εἰ ἂν ἔστι *πρὸ* τοῦ ἁγίου κατὰ τὸν *ἴα*,
τὰ πρῶτα Ἔ λέγονται :-

Περὶ ἁγίῳ ἔχοντι *Εἴσοδον* καὶ
τῶν πρώτων Ἔ.

Κεφάλαιον ΠΗ'

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ὅτε ἔχει
ὁ ἅγιος *Εἴσοδον*, εἰς τὸ
Κύριε ἐκέκραξα λέγον-
ται *Πόξα*, τὸ ἅγιον ἰδιόμελον. *Καὶ νῦν*, Ἔ
τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν *ἴα*. Εἰ μήπως τύχοι
Παρασκευῇ ἐσπέρας. Ἐν ταύτῃ γὰρ Ἔ
τὸ δ' τοῦ ἐνορδίνου ἤχου λέγεται :-

Περὶ τοῦ τότε στιχολογεῖται
ἢ *Τιμιωτέρα*.

Κεφάλαιον ΠΘ'

Εν αἷς *Κυριακαῖς* ψάλλ-
ονται ἀναστάσιμοι κα-
νόνες τῆς *ὄκτω* καὶ τοῦ
μηναιῖς, στιχολογεῖται ἢ *Τιμιωτέρα* :-

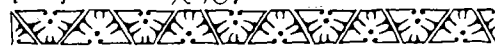

Περὶ ἁγίῳ ἔχοντι *Εὐαγγέλιον*, ὅτι
Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν ὁ στιχολογεῖται.

Κεφάλαιον Ζ'

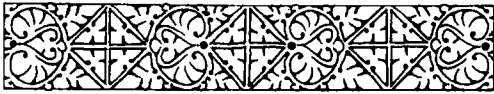
Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ὅτε ἔχει
ὁ ἅγιος *Εὐαγγέλιον* εἰς
τὸν ὄρθρον, *Τῷ Κυρίῳ*
ἄσωμεν ὁ στιχολογεῖται¹ :-

ΥΠΟΜΕΜΕΝΟΙΣ

Εἰς τὸ Ζ' Κεφάλαιον

1. Λέγομεν ὁμοῦς στίχους ἰβ' :-

Περὶ τοῦ πότε γίνεται λιτή
καὶ πότε οὐ.

Κεφάλαιον 4Δ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι αἰετοπο-
τε δι' ὅλου τῷ ἐνιαυτῷ, γί-
νεται λιτή, ἐσπέρας καὶ

πρωῖ καὶ μνημονεύονται πάντες οἱ κε-
κοιμημένοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ πα-
τέρες ἡμῶν. Οὐ γίνεται δὲ λιτή ἀπὸ τῆς
πρωΐας τῆς Μεγάλης Πέμπτης ἕως τοῦ
Σαββάτου τῆς διακαινησίμου, εἰ μὴ πως
τύχοι ὁ εὐαγγελισμὸς. Ἐν αὐτῇ γὰρ γί-
νεται λιτή. Καὶ ὅτε ἐστὶ Προηγιασμένη
κατὰ τὴν ἐσπέραν καὶ μόνην. Ὡσαύτως
καὶ ὅτε ἐστὶ δοξολογία, ἐσπέρας μὲν γίνε-
ται λιτή καὶ μνημονεύονται οἱ κεκοιμη-
μένοι. Πρωῖ δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῷ ὀρ-
θρου γίνεται μὲν λιτή, οὐ μνημονεύονται
δὲ οἱ κεκοιμημένοι, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὸ γι-
χηρὸν τοῦ ἁγίου, ἢ δ' ὥρα καὶ ἀπόλυσις:—

Περὶ τῶν προεορτιῶν
τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν,
εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ.

Κεφάλαιον 4Β'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχω-
σι προεόρτια τῶν δε-
σποτικῶν ἑορτῶν, ἦγον

τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου, καὶ τῆς Ὑ-
ψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῆς Εἰσόδου,
τῆς Ὑπαπαντῆς, τῷ εὐαγγελισμοῦ, τῆς
Μεταμορφώσεως καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Κυριακῇ, ἐσπέ-
ρας εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰσῶμεν γίχως
ἰ καὶ ψάλλομεν ἀναστάσιμα στιχηρὰ γ' καὶ
ἀνατολικὸν ἕν. Προεόρτια γ' καὶ τῷ

ἁγίῳ γ'. Δόξα, τὸ δ' ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς.
Καὶ νῦν, 5 τὸ δ' τοῦ ἦχου. Εἰς τὴν λιτὴν
στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς¹. Εἰς τὸν γίχον, τὸ
στιχηρὸν ἀναστάσιμον καὶ τὰ κατ'
ἀλφάβητον. Δόξα καὶ νῦν, τῆς ἑορτῆς.
Ὡσαύτως γίνεται εἰ τύχωσι τὰ προεόρτια
ἐν Σαββάτῳ. Τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας εἰς
τὸ Κύριε ἐκέκραξα, Δόξα, τὸ προεόρτιον.
Καὶ νῦν, 5, τὸ δ' τοῦ ἦχου. Εἰ μὴ πως οὐ
ψάλλεται ἐν τῷ Σαββάτῳ ἢ ὄρθρω²:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ Εἰς τὸ 4Β' Κεφάλαιον

1. Ἐκ τῆς λιτῆς τῆς κυριωνύμου
ἡμέρας:—
2. Ὅποτε ψάλλομεν Δόξα καὶ νῦν,
τὸ προεόρτιον:—

Περὶ ἁγίου ἔχοντος πολυέλεον
καὶ ἑορταζομένους εἰς ἡ',
εἰ τύχοι ἐν Σαββάτῳ.

Κεφάλαιον 4Γ'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ὁ ἅγιος ἐν Σαββάτῳ ἔ-
χων πολυέλεον καὶ ἑορ-

ταζόμενος εἰς ἡ', οὐ λέγεται κανὼν τῆς
ὄρθρω ὁ νεκρώσιμος, ἀλλὰ τῆς Θεοτόκου
μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς γ' καὶ τῷ ἁγίῳ εἰς ἡ':—

Περὶ τοῦ εἰ τύχοι ἐν Σαββάτῳ
ἀλληλουῖα.

Κεφάλαιον 4Α'

Χρὴ εἶδέναι, ὅτι εἰ τύχοι
ἐν Σαββάτῳ ἀλληλουῖα,
τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας

μετὰ τὴν συνήθη ἄλλω, εἰς τὸ Κύριε

ἐκέκραξα στιχηρὰ τοῦ μηναιίου γ' καὶ γ' μαρτυρικὰ τῷ ἦχῳ². Δόξα, τοῦ ἁγίου, εἰ ἔχει¹. Καὶ νῦν, Ψ τὸ δ' τῷ ἦχῳ. Προκειμένον τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον τὸ δ' μαρτυρικὸν τῷ ἦχῳ καὶ τὰ β' νεκρώσιμα ἰδιόμελα Ἰωάννου τοῦ Παμασκηνοῦ, μετὰ τῶν γίχων αὐτῶν. Δόξα, τῷ ἁγίου, εἰ ἔχει. Καὶ νῦν, Ψ τῆς ἡμέρας. Εἰ δέ εἰσι δύο ἅγιοι, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα τὰ στιχηρὰ αὐτῶν εἰς γ'. Εἰς τὸν γίχον, τὰ γ' μαρτυρικά, τὸ β', τὸ γ' καὶ τὸ δ'. Καὶ νεκρώσιμον. Δόξα καὶ νῦν, Ψ τῆς ἡμέρας. Τροπάριον Ἀπόστολοι, μάρτυρες. Δόξα, Πνήσθητι Κύριε. Καὶ νῦν, Πῆτερ ἅγια. Ἐκτενής, ἀπόλυσις καὶ ἡ συνήθης λιτή:—
 Ἐν τῷ ὀρθρῷ ἀλληλούϊα εἰς ἦχ' β'. Τροπάριον Ἀπόστολοι, μάρτυρες, δις. Δόξα, Πνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός. Καὶ νῦν, Πῆτερ ἅγια. Μετὰ τὸ δ' Ψ τῆς ἡμέρας, μαρτυρικὰ γ', τὸ β', τὸ γ' καὶ τὸ δ'. Καὶ νεκρώσιμον³ μετὰ τοῦ γίχου αὐτῶν. Δόξα καὶ νῦν, Ψ τὸ δ' τοῦ ἦχου. Ὁ Ἄμωμος διαμερεῖται εἰς στάσεις δύο. Μετὰ τὸν Ἄμωμον, Ἐυλογητὸς εἶ Κύριε, διδάξόν με τὰ δικαιώματά σου. Τροπάριον τῶν ἁγίων ὁ χορός. Καὶ τὰ λοιπὰ. Εἶτα λέγει ὁ ἱερεὺς Ἐτι καὶ ἔτι τῷ Κυρίου δεηθῶμεν. Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως πάντων τῶν προκεκοιμημένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε κειμένων καὶ ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων. Καὶ τὴν εὐχήν. Καὶ ἡμεῖς τὸ Κύριε ἐλέησον μ'. Εἶτα Ψ ἦχ' πδ' Ἀνάπαυσον, Ὁσίων ἡμῶν. Δόξα⁴ καὶ νῦν, Ψ Ὁ ἐκ Παρθένου ἀνατείχας. Οἱ κανόνες. Τῷ μηναιίου μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς γ', τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ ὁ νεκρώσιμος εἰς δ⁵. Ἀπὸ γ' ς, Ψ τοῦ ἁγίου. Δόξα καὶ νῦν, Ψ τὸ δ' τῷ αὐτοῦ ἦχῳ. Ἄφ' ἕκτης,

κοντάκιον νεκρώσιμον. Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυσον. Καὶ τὸν οἶκον. Τὸ φωταγωγικὸν τοῦ ἦχου. Εἰς τοὺς αἶνους τὰ δ' μαρτυρικὰ τῷ ἦχῳ. Δόξα καὶ νῦν, Ψ τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸν γίχον, προσόμοια τοῦ κυρίου Θεοφάνους. Δόξα καὶ νῦν, τὸ προσόμοιον αὐτῶν Ψ. Τροπάριον Ἀπόστολοι μάρτυρες. Δόξα, Πνήσθητι Κύριε. Καὶ νῦν, Πῆτερ ἅγια. Ἐκτενής καὶ ἀπόλυσις. Ἡ δ' ὥρα καὶ ἡ λιτή ὡς συνήθης:—

Ἐν ταῖς ὥραις τῶν Ἀπόστολοι, μάρτυρες. Δόξα, Πνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός. Καὶ νῦν, Ψ τῶν ὡρῶν. Ἐν τοῖς Τρισάγιοις αὐτῶν, τὰ συνήθη τῶν:—

Εἰς τὴν Πειτεργίαν, οἱ μακαρισμοὶ τῷ ἦχῳ εἰς γ'. Τροπάριον Ἀπόστολοι, μάρτυρες. Πνήσθητι Κύριε. Δόξα, Μετὰ τῶν ἁγίων. Καὶ νῦν, Ψ Ἐ καὶ τεῖχος καὶ λιμένα ἔχομεν⁶. Προκειμένον ἦχ' πβ' Ἐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι. Καὶ νεκρώσιμον. Μακάριοι οὓς ἐξελέξω. Στίχος: Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσονται. Ὁ Ἀπόστολος τῆς ἡμέρας καὶ ὁ νεκρώσιμος. Ἀλληλούϊα ἦχ' δ' Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρύσατο αὐτούς. Στίχος: Πολλὰ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτούς ὁ Κύριος. Καὶ νεκρώσιμον. Μακάριοι οὓς ἐξελέξω. Στίχος: Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Ἐυαγγέλιον τῆς ἡμέρας καὶ νεκρώσιμον. Κοινωνικὸν Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἶνεσις. Καὶ νεκρώσιμον:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΨΔ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Εἰ ὁ ἅγιος ἔχη δοξαστικὸν ἢ δοξαστικὰ εἰς τὸν ἑσπερινόν, ἔχει καὶ ἀπολυτικὸν ὅποτε οὐ φάλλομεν ἀλληλούϊα ἐν τῷ ὀρθρῷ ἀλλὰ Θεὸς Κύριος καὶ εἶτα τὸ αὐτοῦ ἀπολυτικόν:—
2. Εἴθισται τανῦν ἵνα πρῶτον φάλλωνται τὰ γ' μαρτυρικὰ καὶ εἶτα τὰ τοῦ μηναιίου:—

3. Ἦγουν τὸ νεκρώσιμον τὸ ἐν τῇ β' στιχολογίᾳ, ἦτοι μετὰ τὸν Ἄμωμον·—

4. Δόξα, Καὶ πάντα τὰ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ γνώσει φιλόανθρωπε. Καὶ νῦν, Ὁ ἐκ Παρθένου·—

5. Κατ' ἄλλην διάταξιν ἀξιοπρόσεκτον, ψάλλομεν τὸν κανόνα τοῦ μηναίου μετὰ τοῦ εἰρμοῦ εἰς ε', τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς εἰς δ' καὶ τὸν νεκρώσιμον εἰς δ'. Εἰ δὲ τῆς Μονῆς ἔφορός τε καὶ προστάτις ἐστὶν ἡ Κυρία Θεοτόκος (ὅπερ σύνθητες) προτάσσεται ὁ ταύτης κανὼν (εἴτε ἐκ φυλλάδος, εἴτε ὁ μικρὸς παρακλητικὸς, εἴτε τοῦ ἤχου ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου) ψαλλόμενος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε' καὶ ἔπεται ὁ τοῦ μηναίου εἰς δ' καὶ ὁ νεκρώσιμος εἰς δ'. Ἀλλὰ γε καὶ τῆς Ὀκτωήχου ἡ τάξις οὐκ ἐστὶ καταφρονητέα. Κατ' αὐτὴν ψάλλεται ὁ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε', ὁ νεκρώσιμος εἰς δ' καὶ τοῦ μηναίου εἰς δ'·—

6. Κρεῖσσον τανῦν εἰπεῖν τὸ μαρτυρικὸν κοντάκιον εἰς ἤχον πλ δ', Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως, τῷ φυτουργῷ τῆς κτίσεως·—

Περὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος,
πῶς ψάλλονται οἱ κανόνες αὐτῶν
μετὰ τῶν ἁγίων τοῦ μηναίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 46

ρη εἰδέναι, ὅτι τῇ Κυριακῇ οἱ κανόνες οὕτω ψάλλονται. Ὁ ἀναστάσιμος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς δ', ὁ σταυροναστάσιμος εἰς β', τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τῶν μηναίων εἰς δ'. Εἰ δὲ ὁ ἅγιος ἐορτάζεται εἰς ε' καταλιμπάνεται ὁ σταυροναστάσιμος καὶ λέγεται τοῦ ἁγίου εἰς ε'. Εἰ δὲ ἐορτάζεται εἰς η', λέγεται ὁ ἀναστάσιμος εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τῶν ἁγίων εἰς η'. Ὡσαύτως γίνεται εἰ εἰσὶ δύο οἱ ἅγιοι ἢ προεόρτια ἢ μεθεόρτια καὶ ἅγιοι·—

Τῆ Πευτέρα ὁ καταλυκτικὸς μετὰ τοῦ εἰρμῶν εἰς ε' καὶ τῶν ἀφέλων εἰς δ' καὶ τοῦ μηναίου εἰς δ'. Εἰ δὲ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς ε', καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικὰ καὶ λέγονται τῶν ἁγίων εἰς ε'. Εἰ δὲ εἰς η' ἐορτάζεται καταλιμπάνεται τῶν ἀσωμάτων καὶ λέγεται ὁ καταλυκτικὸς εἰς ε' μετὰ τοῦ εἰρμῶν καὶ τοῦ ἁγίου εἰς η'. Ὡσαύτως γίνεται εἰ εἰσὶ δύο ἅγιοι·—

Πρόσχευ, ὅτι ὅταν ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς η', οὐ ψάλλεται. Ἀλλὰ τῆς Θε-

οτόκου ὁ κανὼν εἰς ε' σὺν τοῖς εἰρμοῖς καὶ τῶν ἁγίων εἰς η'. Ὅτε δὲ τύχῃσι δύο ἅγιοι, ψάλλεται μὲν ἡ ὁρθὴ, καταλιμπάνεται δὲ ὁ β' κανὼν τῆς ἡμέρας·—

Τῆ Τρίτῃ ὁ καταλυκτικὸς μετὰ τοῦ εἰρμῶν εἰς ε', τοῦ Προδρόμου εἰς δ' καὶ τοῦ μηναίου εἰς δ'. Εἰ δὲ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς ε', καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικὰ καὶ λέγονται τοῦ ἁγίου εἰς ε'. Εἰ δὲ εἰς η' ἐορτάζεται ὁ ἅγιος, καταλιμπάνεται τοῦ Προδρόμου. Καὶ λέγεται ὁ καταλυκτικὸς κανὼν μετὰ τοῦ εἰρμῶν εἰς ε' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς η'. Ὡσαύτως γίνεται εἰ εἰσὶ δύο ἅγιοι·—

Τῆ Τετάρτῃ ὁ σταυρώσιμος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε', τῆς Θεοτόκου εἰς δ', καὶ τῶν μηναίων εἰς δ'. Εἰ δὲ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς ε', καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικὰ, καὶ λέγονται τοῦ ἁγίου εἰς ε'. Εἰ δὲ εἰς η' ἐορτάζεται ὁ ἅγιος καταλιμπάνεται τῆς Θεοτόκου καὶ λέγεται ὁ σταυρώσιμος μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε' καὶ τῶν ἁγίων εἰς η'. Ἡ καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικὰ καὶ λέγεται ὁ σταυρώσιμος κανὼν μετὰ τοῦ εἰρμῶν εἰς δ', τῆς Θεοτόκου εἰς β' καὶ τοῦ ἁγίου εἰς η'. Ὡσαύτως γίνεται, εἰ εἰσὶ δύο ἅγιοι·—

Τῆ Πέμπτῃ, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὁ κανὼν μετὰ τῶν εἰρμῶν εἰς ε' καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου εἰς δ' καὶ τοῦ μηναίου εἰς δ'. Εἰ δὲ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς ε', λέγεται τῶν

ἀγίων Ἀποστόλων μετὰ τῷ εἰρμοῦ καὶ τῷ
 Ϝ εἰς ε' καὶ τοῦ ἀγίου Νικολάου μετὰ τῷ
 Ϝ εἰς γ' καὶ τοῦ ἀγίου εἰς γ'. Εἰ δὲ εἰς
 ἡ' ἐορτάζεται ὁ ἅγιος, καταλιμπάνεται τῷ
 ἀγίου Νικολάου καὶ λέγεται ὁ κανὼν τῶν
 ἀγίων Ἀποστόλων μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς γ'
 καὶ τοῦ ἀγίου εἰς ἡ'. Ὡσαύτως γίνεται, εἰ
 εἰσὶ δύο ἅγιοι:—

Τῆ Παρασκευῆ, ὁ σταυρώσιμος μετὰ τῷ
 εἰρμοῦ εἰς γ', τῆς Θεοτόκου εἰς δ' καὶ τῷ
 μηναῖς εἰς δ'. Εἰ δὲ ἐορτάζεται ὁ ἅγιος εἰς
 γ' καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικὰ
 καὶ λέγονται τοῦ ἀγίου εἰς γ'. Εἰ δὲ εἰς ἡ'
 ἐορτάζεται ὁ ἅγιος, καταλιμπάνεται τῆς

Θεοτόκου καὶ λέγεται ὁ σταυρώσιμος
 μετὰ τῷ εἰρμοῦ εἰς γ' καὶ τῷ ἀγίου εἰς ἡ' ἢ
 καταλιμπάνονται τὰ δύο μαρτυρικὰ καὶ
 λέγονται ὁ σταυρώσιμος μετὰ τοῦ εἰρμῶ
 εἰς δ', τῆς Θεοτόκου β' καὶ τοῦ ἀγίου ἡ'.
 Ὡσαύτως γίνεται εἰ εἰσὶ δύο ἅγιοι:—

Τῷ Σαββάτῳ, ὁ κανὼν τῷ μηναῖς μετὰ τοῦ
 εἰρμῶ εἰς γ'. Τῆς Θεοτόκου τοῦ ἡχου εἰς δ'
 καὶ ὁ νεκρώσιμος εἰς δ'. Εἰ δὲ εἰσὶ δύο
 ἅγιοι, τῷ ἐνὸς ὁ κανὼν μετὰ τοῦ εἰρμῶ εἰς
 γ', καὶ τοῦ ἐτέρου εἰς δ' καὶ ὁ νεκρώσιμος
 εἰς δ'. Εἰ δὲ εἰς ἡ' ἐορτάζεται ὁ ἅγιος
 λέγεται τῆς Θεοτόκου ὁ κανὼν εἰς γ' καὶ
 τῷ ἀγίου εἰς ὀκτώ:—

ΥΠΟΧΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΖΕ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Δύναται ἐπίσης ἵνα φαλλῆ ὁ σταυροαναστάσιμος κανὼν εἰς γ' καὶ τῆς Θεοτόκου
 ὁ κανὼν ὁμοίως εἰς γ'—

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ θυμιᾶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΖΓ'

Ιστέον ὅτι οὕτως δεῖ θυ-
 μιᾶν τὸν ἱερέα ἢ τὸν δι-
 άκονον. Ἐν πρώτοις ἴ-
 σταται ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας Τραπέζης
 καὶ ποιεῖ σταυρὸν μετὰ τῷ θυμιατοῦ. Εἶθ'
 οὕτως μεθίσταται πρὸς τὸ νότιον μέρος
 καὶ ἐξ ἐκείνου κυκλοτερῶς πρὸς τὸ βό-
 ρειον. Καὶ ποιεῖ ὁμοίως ἐν ἐκάστη τού-
 των σταυρὸν. Καὶ ἐξῆς θυμιᾶ τὸ θυσια-
 στήριον καὶ ὄλον τὸ ἱερατεῖον. Μετὰ δὲ
 ταῦτα ἐξέρχεται διὰ τῷ βορείς κλίτους
 καὶ ἀπέρχεται μέχρι τῶν ἀγίων θυρῶν,
 χαράττων σταυρὸν ἐν αὐταῖς. Καὶ διήσῃ
 μέχρι τοῦ νοτίς μέρους. Εἶθ' οὕτως ἀπ-
 ἔρχεται πρὸς τὸν προεστῶτα. Εἰ δὲ οὐ
 πάρεστιν, εἰς τὸν τόπον αὐτῷ. Καὶ οὕτως
 ἀνερχόμενος τὸ μέρος τοῦ καθηγυμένου

θυμιᾶ πάντας. Εἶτα μετὰ τὸ θυμιάσαι τὸν
 χορὸν ἴσταται ἀπέναντι αὐτῷ εἰς τὸ μέ-
 στον. Καὶ ἐπιτηρῶν καθ' ὃ ψάλλει ὁ ἑτε-
 ρος χορός, οὕτως σιωπῶν ποιεῖ σταυρὸν
 μετὰ τοῦ θυμιατοῦ προσκυνῶν ἐν τῷ αὐ-
 τῷ χορῷ. Καὶ ἀντιβάλλουσιν αὐτῷ πάντες
 οἱ τοῦ χοροῦ μετάνοιαν. Καὶ οὕτως μεθ-
 ιστάμενος ἀπέρχεται καὶ θυμιᾶ τὸν ἑ-
 τερον, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἀγίων θυρῶν
 καὶ κατερχόμενος μέχρι τῶν βασιλικῶν
 πυλῶν, ποιῶν καὶ ἐν αὐτῷ ὡσπερ καὶ εἰς
 τὸν ἕτερον. Εἶθ' οὕτως ἐξέρχεται διὰ τοῦ
 βορείς πυλῶνος, θυμιῶν κάκεισε πάντας
 καθὼς καὶ ἐν τῷ ναῷ:—

Πληρώσας δὲ τὸ θυμιᾶν καὶ μέλλον
 εἰσιέναι ἐν τῷ ναῷ, χαράττει σταυρὸν
 ἔμπροσθεν τῶν βασιλικῶν πυλῶν. Ὡ-
 σαύτως καὶ εἰς τὸν ὀμφαλόν, ἦγον ἐν τῷ
 μέσῳ τῷ ναοῦ καὶ εἰς τὰ ἅγια θυρία ὁ-
 μοίως. Προθυμιῶν πάλιν τὸν ἡγούμενον
 ἐν τῷ εἰσιέναι. Καὶ οὕτως εἰσέρχεται
 διὰ τῆς προθέσεως¹ ποιῶν πάλιν σταυ-
 ρὸν ἐν τῇ ἀγία Τραπέζῃ. Τὰ γὰρ ἅγια

θύρια² οὐδέποτε ἀνοίγονται. Ἄνευ δηλονότι τῆς εἰσόδου καὶ τοῦ ἀσπασμῶ του εὐαγγελίου καὶ τῶν θείων μυστηρίων καὶ τῶ Πληρωθῆτω:-

Παρατηρητέον δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ τῶ θυμῶντος. Ἐὰν ἐν τῶ θυμῶν αὐτὸν εἰς ἓνα τῶν χορῶν τύχη τινὰ ταχθέντα ἄρξασθαι ψάλλειν τὸ ἀντίφωνον, καὶ ἤδη ψαλέντος τοῦ προεκφωνηθέντος ᾄχου, μέλλει ὁ ἐναρξάμενος βαλεῖν πρὸς τὸν χορὸν μετάνοιαν, εἰ μὲν παρὰ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ τῶν ἐν τῶ χορῶ ἱσταμένων ἔλθῃ ὁ θυμῶν τῶ πληρῶσαι τὸν χορὸν, καταλιμπάνει τοὺς τοιούτους καὶ ἀπερχόμενος ἴσταται εἰς τὸ μέσον τοῦ χορῶ, ἔνθα ἐστὶν αὐτῶ συνήθως ποιεῖν τὴν μετάνοιαν. Καὶ βαλόντος τοῦ ἐναρξάμενος τὴν ἐποφειομένην μετάνοιαν πρὸς τὸν χορὸν, βάλλει καὶ αὐτὸς μετάνοιαν σὺν αὐτῶ καὶ

σὺν παντὶ τῶ χορῶ. Καὶ οὕτως ὑποστρέφω, θυμῶ τοὺς ὑπολειφθέντας. Ἐὶ δὲ πλείω τῶν τεσσάρων εἰσὶν οἱ ἀπολειπόμενοι, ἔχεται ἀπερικρόπως τῆς ἀκολουθίας αὐτῶ. Ὁ δὲ τὴν προεκφωνῆσιν ποιήσας, βάλλει μόνος τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ εἰς τὸν χορὸν, καὶ ὁ χορὸς εἰς αὐτόν. Αὐτὸ τῶτο ποιεῖ ὁ θυμῶν καὶ τῶν χορῶν ἐναρξάμενος ἤδη, εἴτε πρὸς τὴν ἐκφωνῆσιν ποιουμένων τῆς ϝ, εἴτε τοῦ κανονάρχου ἐν τῶ μέσῳ στάντος, ἔνθεν καὶ σὺνηθες ἔχων βάλλειν αὐτῶ τὴν μετάνοιαν. Εἰσδέχεται γὰρ τῶν ἐναρξθέντων τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ οὕτως κοινῶς ἐκτελοῦσι τὴν μετάνοιαν, πρὸς τὸ μὴ συχνότερος ποιεῖσθαι τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τὰς ἐπικλίσεις καὶ ἀνακλίσεις, ὅπερ ἐστὶ σημεῖον ἀταξίας³:-

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ 49' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Τοῦ διακονικοῦ, διὰ τῆς νοτίου θύρας:-
2. Τῆς Ὠραιᾶς Πύλης ἐννοεῖται. Σημείωσαι ὅτι ἐνταῦθα ὁμιλεῖ διὰ τὰ βημόθυρα καὶ οὐχὶ διὰ τὸ καταπέτασμα τὸ καλύπτον τὴν Ὠραιᾶν Πύλην, ὅπερ ἀνοίγεται τακτικώτερον πλὴν καὶ τοῦτο καθ' ὠρισμένας ὥρας τῆς λατρείας:-
3. Πολλὰς καὶ βαθεῖας μετανοίας ἐποιοῦν τότε πρὸς ἀλλήλους οἱ μοναχοὶ καὶ πιθανῆ ἦν ἡ ἐμπλοκὴ τοῦ θυμῶντος ἱερέως εἰς αὐτάς, διὸ καὶ ἔδει ἵνα πολὺ προσέχη διὰ τυχὸν συγκρούσεις τοῦ θυμιατηρίου ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν προσπιπτόντων καὶ ἀνισταμένων:-

Προκείμενα ἀνασῳσιμα
τῶν Κυριακῶν εἰς τὸν ὄρθρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 49'

Ἦχος δ' Ἦν ἀναστήσομαι λέγει Κύριος, θήσομαι ἐν σωτηρίῳ παρήσιάσομαι ἐν αὐτῶ. Στίχος: Τὰ λόγια Κυρίου, λόγια ἀγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῆ γῆ, κεκαθαρισμένον ἐπταπλασίως:-

Ἦχος β' Ἐξεγέρθητι Κύριε ὁ Θεὸς μὲ

ἐν προστάγματι ῶ ἐνετείλω καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. Στίχος: Κύριε ὁ Θεὸς μὲ ἐπὶ σοὶ ἤλπισα· σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με καὶ ῥύσαι με:-

Ἦχος γ' εἶπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι Κύριος ἐβασίλευσε καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. Στίχος: Ἄσατε τῶ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσατε τῶ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ:-

Ἦχος δ' Ἀνάστα Κύριε βοήθησον ἡμῖν καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἔνεκεν τῆς δόξης τῶ ὀνόματός σου. Στίχος: Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκόσαμεν καὶ οἱ πατέρες

ἡμῶν ἀνήγειραν ἡμῖν ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις:-

Ἦχος πᾶ Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὅτι σὺ βασιλεύεις εἰς τοὺς αἰῶνας. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί σοι Κύριε ὁ Θεός μου, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγῆσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου:-

Ἦχος πᾶβ Κύριε ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου καὶ ἔλθε εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Στίχος: Ὁ πομαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχευς, ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ἰωσήφ:-

Ἦχος βαρυς Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάβῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος. Στίχος: Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγῆσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου:-

Ἦχος πᾶδ Βασιλεύσει Κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ Θεός σου Σιών, εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Στίχος: Αἶνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω:-

Προκείμενα καὶ ἀλληλουϊάρια
τῶν ὀκτῶ ἡχῶν ἐν ταῖς Κυριακαῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4Η'

Ἦχος δ' Ἔνοιτο, Κύριε, τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ. Στίχος: Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ τοῖς εὐθέσι πρέπει αἰνεσις:-

Ἀλληλουϊά. Ὁ Θεός ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοὶ καὶ ὑποτάξας λαοὺς ὑπ' ἐμέ, ὁ ρύστης μου ἐξ ἐχθρῶν μου ὀργίλων. Στίχος: Πλεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως αὐτῶ καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ, τῷ Δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶ ἕως αἰῶνος:-

Ἦχος β' Ἰσχύς μου καὶ ὑμνησίς μου ὁ Κύριος καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Στίχος: Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με:-

Ἀλληλουϊά. Ἐπακῶσαι σε Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαι σε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ. Στίχος: Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκωσον ἡμῶν ἐν ἡ ἡμέρᾳ ἐπικαλεσώμεθά σε:-

Ἦχος γ' Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Στίχος: Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός, τῷ Θεῷ ἡμῶν ἠδυνθείη αἰνεσις¹:-

Ἀλληλουϊά. Ἐπὶ σοί, Κύριε, ἠλπισα μὴ κατασχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ρῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Στίχος: Γενῶ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με:-

Ἦχος δ' Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου. Στίχος: Ἐυλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, Κύριε ὁ Θεός μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα:-

Ἀλληλουϊά. Ἐντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασιλευε, ἐνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης, καὶ ὀδηγήσει σε θαυμαστῶς ἡ δεξιὰ σου. Στίχος: Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου:-

Ἦχος πᾶδ Κύ, Κύριε, φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσεις ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Στίχος: Ὡσώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν ὑἱῶν τῶν ἀνθρώπων:-

Ἀλληλουϊά. Τὰ ἔλεῃ σου, Κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσομαι, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαφελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου. Στίχος: Ὅτι εἶπας, εἰς τὸν αἰῶνα ἔλεος οἰκοδομηθήσεται, ἐν τοῖς ἔθρονοις ἐτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου:-

Ἦχος πᾶβ Ὡσώθη, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου καὶ ποιμανὸν αὐτοὺς καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τῶ αἰῶνος. Στίχος: Πρὸς σέ, Κύριε, κεράζομαι ὁ Θεός μου, μὴ παρασιωπήσης

ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσης ἀπ' ἐμῆ
καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν
εἰς λάκκον:—

Ἄλληλούϊα. Ὁ κατοικῶν ἐν βοθηαίᾳ
τοῦ Ὑψίστου, ἐν σκέπη τῷ Θεῷ τῷ οὐρα-
νοῦ αὐλισθήσεται. Στίχος: Ἐρεῖ τῷ Κυ-
ρίῳ ἀντιλήπτω μου εἶ καὶ καταφυγή μου,
ὁ Θεός μου, καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν:—

Ἦχος βαρὺς Κύριος ἰσχύϊν τῷ λαῷ αὐ-
τῷ δώσει, Κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτῷ
ἐν εἰρήνῃ. Στίχος: Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ
υἱοὶ Θεοῦ, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς κροῶν,
ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν:—

Ἄλληλούϊα. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖ-
σθαι τῷ Κυρίῳ καὶ ψάλλειν τῷ ὀνόματι

σε, Ὑψιστε. Στίχος: Τοῦ ἀναφέλλειν τὸ
πρωτὶ τὸ ἔλεός σε καὶ τὴν ἀλήθειάν σε
κατὰ νύκτα, ἐν δεκαχόρδῳ ψαλτηρίῳ μετ'
ᾠδῆς ἐν κιθάρα:—

Ἦχος ἡδ' εὐξασθε καὶ ἀπόδοτε Κυ-
ρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ κύκλω αὐτῷ
οἴσοσι δῶρα. Στίχος: Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰσ-
ραὴλ ὁ Θεός, ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ:—

Ἄλληλούϊα. Πευτε ἀγαλλιασόμεθα τῷ
Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι
ἡμῶν. Στίχος: Προφθάσωμεν τὸ πρόσω-
πον αὐτῷ ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλ-
μοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ:—

ΥΠΟΧΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΨΗ' ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

1. Ὁ ἐν χρήσει Ἀπόστολος, καίτοι ἐπικαλεῖται τὸ ἡμέτερον τυπικὸν ἔχει ἕτερον προκείμενον
καὶ στίχον: Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν ψάλατε. Στίχος: Πάντα
τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως:—

Προκείμενα καὶ ἀλληλουϊάρια
τῶ ἐν ταῖς Λειτουργίαις ψαλλόμενα,
τῆς ὅλης ἐβδομάδος, ἐν αἷς ἡμέραις
ὃ ψάλλεται τῷ Θεῷ Κύριος,
ἅμα δὲ καὶ Κοινωνικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΨΘ'

Εν αἷς δὲ ἡμέραις οὐ
ψάλλεται Θεός Κύριος,
ἦγον εἰ οὐκ ἔστιν ἑορ-
τάσιμος ἅγιος, τὰ ἐν ταῖς Λειτουργίαις
ψαλλόμενα προκείμενα καὶ τὸ ἀλληλουϊ-
α, ἅμα δὲ καὶ Κοινωνικόν, εἰσι ταῦτα:—

Τῆ Πευτέρα, τῶν Ἰσωμάτων. Προκείμενον
ἡδ' Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύ-
ματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ, πυρὸς
φλόγα. Στίχος: Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν
Κύριον, Κύριε ὁ Θεός μου ἐμεγαλύνθης
σφόδρα:—

Ἄλληλούϊα ἡδ' β'. Αἰνεῖτε τὸν Κύριον
ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς
ὑψίστοις. Στίχος: Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἰ-
δινάμεις αὐτῷ. Κοινωνικὸν Ὁ ποιῶν τοὺς
ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λει-
τουργοὺς αὐτῷ πυρὸς φλόγα:—

Τῆ Τρίτῃ, τοῦ Προδρόμου. Προκείμενον ἡδ'
βαρὺς εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ
καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπαινεθήσον-
ται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος:
Εἰσάκουσον ὁ Θεός τῆς φωνῆς μου, ἐν τῷ
δέεσθαί με πρὸς σέ:—

Ἄλληλούϊα ἡδ' β'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ
ἀνθήσει καὶ ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ Λιβάνῳ
πληθυνθήσεται. Στίχος: Πεφυτευμένος
ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τῷ Θεοῦ ἡ-
μῶν ἐξανθήσει. Κοινωνικὸν Εἰς μνημό-
συνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος:—

Τῆ Τετράδι, τῆς Θεοτόκου. Προκείμενον ἡδ'
γ' Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ
μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμα

μὲ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρὶ μὲ. Στίχος: Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτῆς, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριῶσί με πᾶσαι αἱ γενεαί:~

Ἄλληλούϊα ἥχ ἡδ'. Ἀνάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματος σου. Στίχος: Ὡμοσε Κύριος τῷ Παυῖδ ἀλήθειαν καὶ ἔμνησεν ἀθετήσῃ αὐτὴν ἐκ καρπῆς τῆς κοιλίας σου θῆσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. Κοινωνικὸν Ποτήριον σωτηρίας λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι:~

Τῆ Πέμπτη, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Προκείμενον ἥχ ἡδ' Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέπρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Στίχος: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτῆς ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα:~

Ἄλληλούϊα ἥχ δ'. Ἐξομολογήσονται οἱ ὄρανοι τὰ θαυμάσιά σου, Κύριε, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων. Στίχος: Ὁ Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων, μέγας καὶ φοβερός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλω αὐτοῦ. Κοινωνικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέπρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν:~

Τῆ Παρασκευῆ, σταυρώσιμον. Προκείμενον ἥχ βαρυς Ὑψῆτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Στίχος: Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ, σαλευθήτω ἡ γῆ:~

Ἄλληλούϊα ἥχ δ'. Πλήσθητι τῆς συναγωγῆς σου, ἥς ἐκτίσω ἀπ' ἀρχῆς ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου. Στίχος: Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Κοινωνικὸν Ἐσημείωθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τῶ προσώπου σου, Κύριε:~

Τῷ Σαββάτῳ, νεκρώσιμον. Προκείμενον ἥχ ἡδ' Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλ-

λιᾶσθε δίκαιοι καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Στίχος: Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι:~

Ἄλληλούϊα ἥχ ὁ αὐτὸς Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβω Κύριε, κατασκηνώσασιν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. Στίχος: Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεάν καὶ γενεάν. Κοινωνικὸν Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἶνεοις:~

Περὶ τοῦ πῶς μέλλει ψάλλεσθαι τὰ προκείμενα ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου.

Κεφάλαιον Ρ'

πότε μέλλει ψάλλειν τὸ προκείμενον ὁ ἀναγνώστης, ὀφείλει βάλ-

λειν μετάνοιαν τῷ προεστῶτι, ἢ μὴ ὄντος τούτου, εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ ἑτέραν μετάνοιαν ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν. Καὶ οὕτως εἰπεῖν τὸ προκείμενον:~

Εἰς δὲ τὸ τέλος, πάλιν ποιήσας μετάνοιαν, γυρίζει κατὰ δυσμὰς σκεπάζων τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Καὶ ἴσταται ψάλλον μέχρι τοῦ πληρώματος τοῦ προκειμένου. Καὶ μετὰ τὸ τέλος ποιήσας μετάνοιαν κατὰ δυσμὰς, ἐξέρχεται. Οὕτως παρελάβομεν ἀπὸ τὰς παραδόσεις τῶν ἁγίων πατέρων:~

Ὄφειλε τοίνυν ὁ ἱερεὺς, ὅποτε μέλλει διακονεῖν, πρότερον ποιεῖν μετάνοιαν ἐν τῷ στασιδίῳ τοῦ προεστῶτος, εἰ δὲ ἐνὶ ὁ προεστῶς ἐν τῇ Πύλῳ, ὅπως ἂν ἴσταται κάκει ὁ ἱερεὺς ἀφικόμενος ποιεῖ τὴν συνήθη μετάνοιαν. Καὶ οὕτως εἰσέρχεται πληρῶν τὴν λειτουργίαν ἢ τὴν διακονίαν αὐτῆς. Καθ' ἑκάστην δὲ συναπτήν ποιεῖ σχῆμα μετανόιας τῷ προεστῶτι, ἢ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, τέττε ἀποδημῶντος μακροῦν:~

Ὁ δὲ κανδηλάπτης, ὁπόταν μέλλη σημαίνειν, κἂν ἡ πρώτη ὥρα ἐστίν, ὁμοίως καὶ αὐτὸς ποιεῖ μετάνοιαν, ὡς εἰρήκαμεν. Εἰ οὐκ ἐστὶν ὁ προεστῶς, ποιεῖ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ τόπος ἕκ ἐστὶν ἀλλ' ἢ Θεῶ τόπος. Ὁ γὰρ ἐν γνώσει τιμῶν τὸν προεστῶτα, οὗτος τὸν Θεὸν ἐν ἀληθείᾳ ἠγάπησεν:~

Ὅταν δὲ μέλλη σταθῆναι ἐν τῷ ἀναλογίῳ τοῦ ἄρξασθαι στιχολογεῖν, πάλιν ποιεῖ μετάνοιαν, ἐν ᾧ τόπῳ ἴσταται ὁ προεστῶς καὶ οὕτως ἄρχεται. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἀπέρχεται εἰς τὸν μέλλοντα ψάλλειν καὶ λέγει αὐτῷ τὸν τῷ βιβλίου 117. Εἶτα βάλλει τῷ μετάνοιαν καὶ ἴσταται ἐμπροσθεν αὐτοῦ, μέχρις ἂν τὴν ἀρχὴν πληρώσῃ. Εἶτα ψάλλει πάλιν καὶ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν μετ' αὐτῶ, καὶ βαλὼν πάλιν τῷ μετάνοιαν ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὲν ψάλλουσιν οἱ δύο χοροί, λέγειν τὸν ἕνα χορὸν τὸ πρῶτον 118 καὶ ποιήσας μετάνοιαν λέγειν τὸν ἄλλον χορὸν. Καὶ εἰς τὸ τέλος τῷ β' 119 ποιεῖ κάκεινῳ μετάνοιαν. Καὶ οὕτως ὑπάγει καὶ ἔρχεται χωρὶς μετανοίας. Εἰς δὲ τὸ Ὅτι ἐκραταιώθη, ἴσταται μέσον τῶν δύο χορῶν ἀσκεπής. Καὶ προσκυνεῖ καὶ ψάλλουσιν οἱ δύο χοροί. Ὡς δὲ τὸ Κύ-

ριε ἐκέκραξα, οὕτως καὶ τὸ Αἰνεῖτε τὸν Κύριον εἰς τὸν ὄρθρον. Εἰς δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ὅταν λέγῃσι τὸ Τρισάγιον, ποιεῖ μετάνοιαν εἰς τὰ ἅγια ἴδρυα καὶ εἰς τοὺς δύο χοροὺς καὶ ἀπέρχεται:~

Πεῖ γινώσκεις, πῶς ὑψοῦται ἡ Παναγία δι' ὅλης τῆς ἐβδομάδος τῆς διακαινησίμου. Ὑψοῖ τὴν προσφορὰν ἀκεραῖαν λέγων Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ἐκ γ'. Ὁ λαὸς ἀποκρίνεται Ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος. Καὶ ποιεῖ σταυροῦ τύπον. Προσκυνοῦμεν αὐτῷ τὴν τριήμερον ἔγερσιν. Εἶτα ἀσπαζόμεθα τὴν Παναγίαν. Οὐ μέντοι ἐσθίομεν αὐτήν, μέχρι τοῦ Σαββάτου. Ἄλλα καθ' ἐκάστην αὐτὴν ὑψῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα αὐτήν. Τῷ γὰρ Σαββάτῳ ἐσθίομεν αὐτήν, ψάλλοντες τὸ Χριστὸς ἀνέστη:~

Ἄπὸ δὲ Σαββάτου τοῦ Πάσχα, μέχρις ἂν ἀποδώσωμεν τὸ Χριστὸς ἀνέστη, ὑψῶται οὕτως. Ὑψοῖ τὴν Παναγίαν καὶ λέγει Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Εἶτα ποιεῖ σταυροῦ τύπον καὶ λέγει Παναγία Θεοτόκε, βοήθει ἡμῖν. Ὁ λαὸς Ταῖς αὐτῆς πρεσβείαις, ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς, ἀμήν:~

~: Τέλος, σὺν Θεῷ ἀγίῳ,
τῶν Ἱπορρήτων τοῦ τυπικοῦ:~

ΕΚ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Ἑρώτησις

Εἰ δεῖ μεταλαμβάνειν, τοὺς μὲν κοσμοκούς κρεῶν, τοὺς δὲ μοναχοὺς τυροῦ, εἶγε συνενεχθῆ τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἑορτὴν ἐν Τετράδι γενέσθαι ἢ Παρασκευῇ, καὶ εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἐλαίου χρῆ ἢ ἰχθύος μετασχεῖν. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἑορτῇ καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς τῆς Θεοτόκου, ἐτι δὲ καὶ τοῦ τιμίου Προδρόμου, καὶ ἐν τῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τῶν κορυφαίων καὶ τῶν ἄλλων, καὶ παντὸς ἁγίου ἐπιφανοῦς. Καὶ μὴν καὶ ἐν ταῖς ἑβδομάσι τῆς διακαινησίμου καὶ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἐν τῇ Πεσοπεντηκοστῇ, καὶ τῇ πρὸ τῆς Ἐναλήψεως Τετράδι. Ἐν αὐταῖς γὰρ ταῖς δυοῖς Τετράσιν ὁ τοῦ Πάσχα κανὼν, ἐν ταῖς καθολικαῖς ἐκκλησίαις εἶωθε ψάλλεσθαι¹:-

Ἄποκρισις

Η εὐπορος καὶ βασιλικὴ τῆς καθαρτικῆς καὶ ἁγιαστικῆς νηστείας ὁδός, ἔστιν αὕτη. Τὸ ἐν ταῖς νηστίμοις ἡμέραις κατὰ τὴν ἑννάτην ὥραν, τὰς συνήθεις προσευχὰς καὶ ὑμνωδίας ἀποδίδοντας ἡμᾶς, ἀπονησιτίζεσθαι ἄρτῳ μόνῳ καὶ ἰσχάσι καὶ φοίνικι καὶ λαχάνοις. Καὶ ἀντὶ ποτοῦ ὕδατι κεχημένους εἰς παραμυθίαν τοῦ σώματος, εἰ μὴ τις σωματικὴ ἀσθένεια ἐνοχλοίῃ. Τηνικαῦτα γὰρ μεσολαβήσει διάχρησις, διὰ θεραπείαν τῆς ἀσθενείας τοῦ σώματος. Οἱ μέντοι διὰ δύο τυχόν ἢ τριῶν, ἢ ἑβδομάδος ἢ τυχόν τεσσαρακοντάδος ἐσθίωντες, ἀλλ' οὗτοι τρίβους ταύτας ἰδίας καινοτομοῦσι, ἃς οὐ πᾶσα ἀνάγκη τρίβειν ἅπαντας, οἷα μηδὲ παραδεδομένας, μηδὲ προσηκούσας πᾶσι καὶ ῥάονας διὰ τὸ δυσπόρευτον. Εἴπερ τοίνυν ἡ ἑσπέρα τῆς πρὸ τῶν Θεοφανείων ἡμέρας, ἢ ἐν Πευτέρα ἢ Τρίτῃ ἢ Τετράδι, ἢ Πέμπτῃ ἢ πρὸ Καββάτου ἐπιστῆ, ἀνάγκην ἔχομεν τὴν τῆς ἑννάτης νηστείας ἐπι-

τελεῖν, ἐπεὶ καὶ τοὺς ἑσπερινοὺς ὕμνους τῇ θείᾳ ἱεροτελεσίᾳ τηνικαῦτα συζεύγνυμεν. Πῶς οὖν ἔστιν ἔξον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς τῆς ἑννάτης νηστείας εἰς ἔλαιον καταλύειν καὶ εἰς ἰχθύας πολλῷ πλέον; Δόξομεν γὰρ διὰ τοῦτο νηστεύειν, οὐχ ἵνα τὸ σωτήριον ἔθος φυλάξωμεν καὶ τὸν Θεὸν θεραπεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα τρυφήσωμεν καὶ τῇ σαρκὶ χαρισώμεθα:-

Ὅτι δὲ δεῖ φυλάττεσθαι τὸ τῆς ἡμέρας ταύτης νήστιμον, ἀνόθευτον καὶ ἀπαραποίητον, δηλοῦται τοῦτο σαφῶς καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου προσφωνήσεως, τῆς γενομένης ἐπιστάντων ἐν ἡμέρα Κυριακῆς τῶν ἁγίων Θεοφανείων. Περιέχει γὰρ ἐν ἐκείνῃ οὕτως ἐπὶ λέξεων. Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρέπον ἡμᾶς ἀπαιτεῖ, πᾶσαν Κυριακὴν τιμᾶν καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν. Ἐπειδὴ περ ἐν ταύτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυτάνευσε. Πιὸ ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχουσα καὶ ὀγδόη, ἅτε δὴ ὑπερ-αναβεβηκυῖα τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμόν. Ἐπεὶ οὖν συνέβη τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἡμέραν νήστιμον εἶναι, ταύτην οἰκονομήσωμεν καὶ πρὸς ἑκάτερα ἐπιστημόνως χωρήσωμεν, ἵνα μεταλαμβάνοντες ὀλίγων φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἰρέσεις, τὰς μὴ τιμώσας τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέραν, καὶ τὸ ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἡμέρᾳ ἀποδῶμεν, περιμένοντες τὴν ἑσπερινὴν σύναξιν, ἣτις ἐνταῦθα, Θεοῦ θέλοντος τελεῖται. Συναχθῶμεν τοίνυν ἀπὸ ὥρας ἑννάτης ἐνταῦθα². Ὅρας ὁ ἐρωτῶν, ὅπως καὶ Κυριακῆς εὐρισκομένης τῆς πρὸ τῶν Θεοφανείων ἡμέρας, οὐ καταλύεται τὸ τῇ νηστίμῳ ἐποφειλόμενον. Εἰ γοῦν καὶ ἐν ταύτῃ, διὰ τὸ σεβάσιμον αὐτῆς καὶ μηδὲ ὀλως νηστεία ὑποπίπτον ἰσχάσι μόνον καὶ φοίνικι μετὰ τὴν Λειτουργίαν κεχρήμεθα ἵνα μόνον παραδείξωμεν ὡς οὐ νηστεύομεν, πῶς μετὰ τὴν αὐτὴν ἑσπερινὴν ὕμνωδιαν καὶ ἁγιστείαν³, πλὴν τοιούτων, τινῶν ἄλλων εἰς τροφὴν λιπαροτέρων ἀψόμεθα; Εἰ μὲν τύχοι ἐπιστῆναι αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἐν Τετράδι ἢ ἐν Παρασκευῇ ἀρ-

κετὸν ἡμῖν ἐστὶ καταλύσαι τὴν ἐν ταῖς τοιαύταις ἡμέραις κατὰ τὸν ξθ' κανόνα τῶν ἁγίων Ἄποστόλων νηστείαν εἰς ἔλαιον καὶ ἰχθύας. Τὸ δὲ εἰς κρέα καὶ τυροὺς προτενθεύσασθαι⁴, ἀλλὰ τοῦτο γαστριμάργων τὸ ἔργον καὶ τὰ ἀποστολικά κατανωτιζομένων⁵ παραγγέλματα καὶ νομιζόντων βρώμασιν ἀβροτάτοις καὶ πόμασι τὸ θεῖον θεραπεύειν ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἐορταῖς. Οὐκ ἐστὶ γάρ, φησὶν, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλ' ὃ τὰ ἐξῆς ὁ ἀποστολικὸς λόγος παρίστησιν. Ὑπερεξαιρῶνται δὲ τῶν νησιτίμων αἱ Τετράδες καὶ Παρασκευαί, αἱ τε δηλαδὴ τῆς διακαινησίμου ἑβδομάδος, αἱ τοῦ δωδεκαήμερου, αἱ τῆς λεγομένης προσφωνησίμου ἑβδομάδος καὶ αἱ τῆς Τυροφάγου. Ἐν ταύταις γὰρ οὐδαμῶς νηστεύομεν. Ἡ μὲν τῆς διακαινησίμου πᾶσα, ὡς μία ἡμέρα λογίζεται, ὡς αὕτη ἡ Μεγάλη Κυριακή. Πιὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐωθινὰ ἀναστάσιμα Εὐαγγέλια, ἐν ταύτῃ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναγινώσκονται⁶. Τὸ δωδεκαήμερον δέ, νηστείαν ἔχει τῶν Ἀρμενίων. Οὗτοι γὰρ τὰς τρεῖς ἐορτὰς ἕως τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὴν Γέννησιν καὶ τὰ Θεοφάνεια συναπτῶς ἐκτελοῦσι, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων⁷, ἀκολουθοῦντες ἄλλοις τε αἰρετικοῖς καὶ τῷ ἀρχηγῷ αὐτῶν Παντακουνῆ, ὃς καὶ Ἰσχάριος ὀνομάζεται. Πιὰ τοῦτο γὰρ καὶ πρὸ τῶν Θεοφανείων δώδεκα ἡμέρας νηστεύουσι. Κατὰ τὴν προσφωνήσιμον δέ, οἱ αὐτοὶ νηστεύουσιν Ἀρμένιοι ὑπὲρ τοῦ λεγομένου ἀρτζίβουριου. Εἰ καὶ συγκαλύπτειν τὸ αἰσχρὸν τῆς τοιαύτης νηστείας θέλοντες, οἱ μὲν αὐτὴν διὰ τοὺς Πινευίτας νηστεύειν λέγουσιν. Οἱ δὲ διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἄδάμ. Τὸ ἀληθὲς δὲ ἐστὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ κυνός, ὃς μανδάτωρ ἦν, τούτεστι μνηστῆς τοῦ διδασκάλου αὐτῶν Σεργίου⁸. Ἄποστελλόμενος γὰρ παρ' αὐτοῦ ὁ κύων ἐκεῖνος, μόνη τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ, προεμήνυε τὴν τοῦ διδασκάλου ἐπιδημίαν ἐν κώμαις ἢ ἐν πόλεσιν ἐνθα προὔκειτο ἐκεῖνον παραβαλεῖν. Ἡ γὰρ προσηγορία τοῦ ἀρτζίβουριου δηλοῖ κατὰ τὴν τῶν Ἀρμενίων διάλεκτον τὸν μανδάτορα. Ὅτε γοῦν ἐπένησεν αὐτὸν ὁ Σέργιος, ὑπὸ θηρίων βρώθέντα, συνεπένησαν ἐκεῖνῳ καὶ οἱ

Ἀρμένιοι. Πιὰ τοῦτο καὶ νηστείαν τῷ πένθει προσέθησαν. Κατὰ μέντοι τὴν τυροφάγον αἰ αἰρετικοὶ οἱ λεγόμενοι τετραδίται, μεγάλην νηστείαν παρατηροῦσιν. Ἴνα γοῦν μὴ συνεπιπτομεν ταῖς τῶν αἰρετικῶν τούτων νηστεαῖς, διὰ τοῦτο ἀντιρρόπως ἐκείναις τὰς ἐν ταῖς εἰρημέναις ἑβδομάσι νησιτίμους ἡμέρας ἕως τὰς Τετράδας καὶ τὰς Παρασκευὰς ταῖς ἀνεσίμοις⁹ ἐξισοῦντες, τοῖς αὐτοῖς καὶ ἐν ταύταις κεκρήμεθα βρώμασι. Τὰς γὰρ ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ὡς εἴπωμεν, τῇ πρώτῃ ἀναστασίμῳ ταυτίζομεν, καὶ οὕτω κρεωφαγοῦμεν ἀνευδοιάστως¹⁰. Τὰς μέντοι μετὰ τὴν διακαινήσιμον Τετράδας καὶ Παρασκευὰς μέχρι Πεντηκοστῆς νησιτίμους μὲν οὐκ ἔχομεν διὰ τὸ ἐορτάζειν. Πλὴν οὐ κρεωφαγοῦμεν ἐν ταύταις. Πιὰ μὲν γὰρ τὴν ἐορτὴν τὸ τῆς ἐννάτης νησιτίμου καταλύομεν καὶ ἔλαιον καὶ ἰχθύας προσιέμεθα¹¹. Πιὰ δὲ τὸ τῶν ἁγίων Ἄποστόλων διάταγμα¹² καὶ ὅτι ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις μνεῖαν ποιοῦμεθα τῆς τοῦ Σωτῆρος Σταυρώσεως τῆς κρεωφαγίας ἀποσειόμεθα. Τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς Πεντηκοστῆς τοῖς ἀναστασίμοις τροπαρίοις καὶ κατανωκτικὰ καὶ σταυρώσιμα ψάλλοντες παραμείνυμεν. Τὸ δ' αὐτὸ ποιοῦμεν καὶ ἐν τῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἐορτῇ, ὡς ἐν μέσῳ οὔσῃ νησιτίμων ἡμερῶν. Καὶ ἐν πάσαις ταῖς πανθήμοις τῆς Θεομήτορος πανηγύρεσιν. Ὅτι δὲ καὶ τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ παντὸς ἀποστόλου καὶ ἁγίου ἐπισήμου τε καὶ ἐπιφανοῦς¹³. Εἰ δὲ τις ἐρεῖ ὅτι ἐν τῇ Τετράδι τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, οὐδ' ὄλως σταυρώσιμα ψάλλονται, ἀλλὰ πάντα ἀναστάσιμα¹⁴, ἀκούσεται, ὅτι τότε κρεωφαγία ἐν ταύτῃ ἐσεῖται, ὅταν καὶ Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον ἐν τῷ ὄρθρῳ ἀναγνωσθῆ, καθ' ὃ δὴ τοῦτο γίνεται ἐν τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ τῆς διακαινησίμου¹⁵. Ὅτι δὲ τοιοῦτόν τι οὐ γίνεται ὡς μηδὲ παραδοθὲν ἡμῖν, ἐξ ἀνάγκης οὐδὲ κρεωφαγῆσομεν¹⁶. Ὅλως δὲ οὐκ ἐστὶν ἐπάναγκες, τὸ ἐν ταύτῃ τῇ Τετράδι καὶ τῇ πρὸ τῆς Ἀναλήψεως τὸν κανόνα τοῦ Πάσχα ψάλλεσθαι. Ἐκεῖνη μὲν γὰρ ἕως ἡ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς ἴδιον κανόνα κέκτηται,

αὕτη δὲ ψαλλόμενα ἔχει τὰ τῆς Ἀναλήψεως προεόρτια¹⁷. Οὐ μὴν ἄλλ' οὐδὲ τύπος τις ἐπίσημος τοῦτο ἡμῖν παραδεδώκεν. Εἰ δέ τις ἴσως λίαν ἐστὶν πασχάλιος καὶ φιλέορτος, εἰ βούληται καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς τὸν τοιοῦτον κανόνα ψαλλέτω. Εἰς κρεωφαγίας γὰρ τοῦτο οὐδαμῶς λυσιτελήσει αὐτῶ, εἰ μήποτε νόμοις ἰδίοις καὶ οὐχὶ τύποις ἐκκλησιαστικοῖς ἐθέλει καθ' ἑαυτὸν διακυβερνᾶν. Ἡ δὲ ἐβδόμη τῆς Πεντηκοστῆς κρεωφαγεῖται πᾶσα ἐκ συνηθείας καὶ οὐχὶ ἐξ ἀκριβείας δογμάτων¹⁸. Τὸ λέγειν δὲ τὸν γγ' κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὅτι καθαιρεῖσθω εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν οὐ μεταλαμβάνει κρεῶν καὶ οἴνου βδελυσσόμενος καὶ οὐ δι' ἄσκησιν, ὡς κεκαυτηριασμένος τὴν οἰκίαν συνειδήσιν καὶ αἴτιος σκανδάλου πολλοῖς γινόμενος, οὐ συνίστησι τὸ μεταλαμβάνειν κρέατος καὶ ἐν ταῖς Τετράσι καὶ ἐν ταῖς Παρασκευαῖς, ἐν αἷς ἂν συνενεχθῆ ἐπιστῆναι ὅποιανδήποτε ἑορτήν. Εἰ γὰρ τοῦτο δοίμεν¹⁹ τὸν κανόνα λέγειν, εὐρήσομεν τοὺς Ἀποστόλους αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἐναντιουμένους, ὡς

ἄλλα μὲν ἐν τῷ ξθ' αὐτῶν κανόνι θεσμοθετοῦντας περὶ τῶν Τετράδων καὶ Παρασκευῶν, ἄλλα δὲ ἐν τῷ γγ' θεσπιζοντας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦσαν τινες τὴν τοῦ κρέατος μετάληψιν καὶ τὴν τοῦ οἴνου πόσιν διαβάλλοντες καὶ διὰ τὸ βδελύττεσθαι παντελῶς αὐτῶν ἀπεχόμενοι, τούτου χάριν ἀναιροῦντες οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι τὴν τοιαύτην γνώμην αὐτῶν, ὡς μὴ κατ' ἄσκησιν γινομένην, ἀλλὰ καθ' αἵρεσιν, ἦν καὶ νῦν οἱ λεγόμενοι βογομίλοι²⁰ στέργουσι, τὸν τοιοῦτον κανόνα ἐξέθεντο. Πῶς γὰρ τοῦτο προσέθεντο καὶ τό, βδελυσσόμενοι, καὶ τό, οὐ δι' ἄσκησιν, ὥστε τὸ μεταλαμβάνειν κρέατος ἐν ἑορταῖς, ἐν ἐκείναις ταῖς ἑορταῖς ἐκληπτέον, ταῖς ἐφισταμέναις ἐν ἀνεσίμοις ἡμέραις. Εἰ γὰρ ἐν Τετράδι ἢ Παρασκευῇ ἐπιστῶσι, καὶ τὸ τῶν ἑορτῶν σεβάσιμον ἐν τῇ καταλύσει τῆς νηστείας καὶ τὸ τῆς νηστείας αἰδέσιμον ἐν μόνῃ μεταλήψει ἐλαίου ἢ ἰχθύων κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας, ἐκ παντὸς τρόπου συντηρηθήσονται. Ταύτην γὰρ τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ ἀναπεφωνημένον τοῦ σεβασμίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου περιέχει κανόνισμα:—

†Υποσημειώσεις εἰς τὰ Ἐκ τῶν Νομικῶν Διατάξεων†

1. Πρόσχευς ὅτι ὁ κανὼν τοῦ Πάσχα μόνον ἐν τῇ πρὸ τῆς Ἀναλήψεως Τετράδι ψάλλεται, οὐχὶ δὲ καὶ τῇ Τετράδι τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Ἔρα ὁ ἐνταῦθα ἐρωτῶν ἔχει ὑπ' ὄψει ἐτέρας τυπικὰς διατάξεις:—

2. Περὶ τούτων τὰ εἰκότα ἐγράψαμεν ἐν ὑποσημείωσει 10ῃ τοῦ ΙΘ' κεφαλαίου τῶν Ἀπορουμένων Μάρκου τοῦ Ἀμαρτωλοῦ:—

3. Ἄγιστεία = ἱεροτελεστεία, λατρεία. Ἐνταῦθα, ἡ θεία Λειτουργία:—

4. Προτενθεύω = ἀπλώνω πρῶτος χεῖρα εἰς τὸ φαγητόν· λαίμαργός εἰμι, κοιλιόδουλος. Προτένης = ὁ λαίμαργος, ὁ πρὸ τῶν ἄλλων καὶ πρὸ τῆς κανονικῆς ὥρας τείνων χεῖρα πρὸς ἐδωδὴν:—

5. Κατανωτίζομαι = στρέφω πρὸς τινα τὰ νῶτα, καταφρονῶ:—

6. Ἐωθινὸν ἀναστάσιμον μόνον τῇ Τρίτῃ τῆς διακαινησίμου ἀναγινώσκειται τανῦν. Τὰ δὲ ἄλλα ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ κατὰ Ἰωάννην. Ἴσως τότε καὶ κατ' ἄλλας τυπικὰς διατάξεις, ἀνεγινώσκοντο τῇ ἐβδομάδι ταύτῃ τὰ ἑωθινὰ Εὐαγγέλια κατὰ σειράν. Πάντως καὶ ἡ Διάταξις τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τὸ τυπικὸν τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος ἀκολουθοῦσι ὁμοίαν τῷ ἡμετέρῳ τυπικῷ τάξει:—

7. Οἱ μονοφυσῖται Ἀρμένιοι πράγματι ἑορτάζουσι τὰ Χριστούγεννα τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανείων, ἀκολουθοῦντες ἀρχαία παραδόσει, ἣ καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Ἀνατολῆς

ήκολούθουν ἕως τοῦ τέλους τοῦ Δ' αἰῶνος (ὄρα Ἰ. Χρυσοστόμου λόγον εἰς τὴν Γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος, ἄδηλον μὲν ἔτι τότε οὖσαν, πρὸ δὲ ὀλίγων ἐτῶν γνωρισθεῖσαν παρά τινων τῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως ἐλθόντων καὶ ἀναγγειλάντων). Ὅμως τὰ ἀμέσως ἀκολουθοῦντά εἰσι μυθεύματα προσφιλῆ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων, πρὸς μείωσιν τῶν Ἀρμενίων. Θρησκευτικὸς φανατισμὸς προερχόμενος ἐκ πολιτικῶν κυρίως λόγων (ἴδρυσις Ἀρμενικοῦ κράτους εἰς Κιλικίαν, εἰς τὰ ὑπογάστρια τῆς Αὐτοκρατορίας κ.λπ.)·—

8. Περὶ τῶν τεθριῶν τούτων, ὑπὸ πολλῶν τότε (ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶνα) ἐπαναλαμβανόμενων καὶ δὴ μετὰ περισσῆς σοβαρότητος, ὄρα προχείρως εἰς Θρησκευτικὴν καὶ Ἠθικὴν Ἐγκυκλοπαιδεῖαν, τόμος 3ος στήλη 269 καὶ ἐξῆς. Ἐκεῖ εἰς ἐπιστημονικῶς τεκμηριωμένον ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ τῆς Λειτουργικῆς Ἰωάννου Φουντούλη († 2007) ἀποδεικνύεται τὸ μυθῶδες τοῦ διηγήματος.

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ δωδεκαήμερος νηστεία τῶν Ἀρμενίων ἐτέθη διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τὴν τῶν Θεοφανείων, αἵτινες συνεωρτάζοντο, ὡς προεγράψαμεν. Καὶ τοῦτο ἐκ παραδόσεως ἀρχαίας, ὅτε καὶ παρ' ἡμῖν ἐν πολλοῖς μέρεσι δώδεκα ἡμέρας πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἐνήστευον. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ δωδεκαήμερος αὕτη νηστεία συνέπεσε ἀργότερον, ὅτε τὰ Χριστούγεννα ἤρξαντο ἑορταζόμενα δώδεκα ἡμέρας ἐνωρίτερον τῶν Θεοφανείων, μετὰ τῆς ἡμετέρας δωδεκαήμερου εἰς πάντα καταλύσεως, ἐθεωρήθη ἄθεσμος καὶ ἀνίερος. Ἡ δὲ τοῦ ἀρτζιβουρίου ἦν καὶ αὕτη νηστεία παμπάλαιότατη, εἰσαχθεῖσα εἰς Ἀρμενίαν ὑπὸ τοῦ φωτιστοῦ αὐτῶν ἀγίου Γρηγορίου († 326)·—

9. Ἀνέσιμος = ὁ ἀνειμένος, ὁ ἐλεύθερος. Ἐνταῦθα ὁ ἐλεύθερος ἀπὸ νηστείας, ὁ καταλύσιμος·—

10. Ἡ κρεωφαγία ἀφορᾷ εἰς τοὺς κοσμικοὺς. Οἱ μοναχοὶ ἄχρις ὧν καὶ τυροῦ καὶ τῶν συναφῶν·—

11. Ἐπιεικῆς λίαν ὁ συγγραφεὺς. Καταλύομεν μόνον εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον καὶ πλεόν οὔ·—

12. Τὸν ξθ' κανόνα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων·—

13. Ἡ ἰχθύος κατάλυσις ἐν Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ γίνεται μόνον εἰς τὰς θεομητορικὰς ἑορτάς, τὴν σύναξιν καὶ τὸ γενέσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου (δι' ἃς ἰσχύει -ἐν μέρει- ἡ παροιμία *Παναγία καὶ Ἄη Γιάννη βάλει ψάρι στὸ τηγάνι*) καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν πρωτοκορουφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου·—

14. Ἰσως τότε κατὰ διαταγὴν ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς τυπικοῦ προεβλέποντο ἀναστάσιμα ἐν τῇ Μεσοπεντηκοστῇ·—

15. Καὶ ἐκ τούτου διαπιστοῦται ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἄλλο τυπικὸν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν·—

16. Ἡ συνεχῆς ἀναφορὰ εἰς κρεωφαγίας διαδεικνύσι συγγραφέα κοσμικὸν καὶ πρὸς κοσμικοὺς ἀποτεινόμενον. Οὕτως ἐξηγοῦνται καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι «οἰκονομίαι»·—

17. Τὸ ἡμέτερον τυπικὸν προβλέπει καὶ ἀναστάσιμον κανόνα καὶ προεόρτιον. Ἐπιτρέπει δὲ τὴν κατάλυσιν ἰχθύος·—

18. Ἡ συνθήκη αὕτη παμπάλαιότατη οὖσα ἀναφέρεται εἰς τὰς Διαταγὰς Ἀποστόλων τὰς διὰ Κλήμεντος Ρώμης «*Μετὰ οὖν τὸ ἑορτάσαι ὑμᾶς τὴν Πεντηκοστὴν, ἑορτάσατε μίαν ἑβδομάδα καὶ μετ' ἐκείνην νηστεύσατε*» (Βιβλίον Ε', κεφ. 20, 14). Ἐνθα τὸ ἑορτάσαι ἀντιπαραβάλλεται πρὸς τὸ νηστεύσατε. Ἄρα καταλύσατε εἰς πάντα·—

19. *Δοίημεν ἐκ ῥήματος δοιάζω* = ἐνδοιάζω, διστάζω, ἀμφιβάλλω, νομίζω, σκέπτομαι. Ἐνταῦθα μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ διστάζω, ἀμφιβάλλω·—

20. *Βογόμιλοι* = Θεοφιλεῖς, ἀπὸ Θεοῦ ἠλεημένοι, λέξις σύνθετος βουλγαρικῆ. Ἦσαν ἐπικίνδυνοι αἰρετικοὶ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἐμφανισθέντες κυρίως ἐν Βουλγαρίᾳ, εἰσδύσαν-

τες καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλευούσῃ. Ἀπειχον κρέατος καὶ οἴνου, οἱ δ' ἐξ αὐτῶν αὐστηρότεροι τυροῦ καὶ ὧν. Τὸ ὑπ' ὄφει κείμενον ἐγράφη τὸν ΙΒ' αἰῶνα. Προσπαθεῖ ἔν' ἐρμηνεύσῃ τὸν κανόνα Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας τοῦ ζήσαντος τὸν Ε' αἰῶνα. Πολὺ τὸ διάστημα, πολὺ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπὸ Νείλου ἐκβληθὲν εἰς θάλασσαν καὶ πολλὰ αἰ ἀπελθοῦσαι ἀλλαγὰι εἰς τὴν πράξιν καὶ τὴν τάξιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐξηγεῖται ὅθεν ἡ ὄλη ἀγωνιώδης προσπάθεια συζεύξεως καὶ ἑναρμονίσεως πράξεως τοῦ Ε' αἰῶνος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίας καὶ πράξεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας τοῦ ΙΒ' αἰῶνος:—

Νικολάε Τῷ ὀσιωτάτῃ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως
πρὸς Ἀναστάσιον καθηγόμενον Τῷ Κινᾷ ὄρουε, διὰ γίχων¹.

Πολλάκις με ἠξιώσας, τέκνον εὐλογημένον
διὰ γραφῆς δηλώσαι σοι, πῶς ὀφείλεις διάγειν
εἰς εὐχήν, εἰς ἐγκράτειαν, εἰς ἀληθῆ νηστείαν
ἔτι δὲ διαίταν ἀπλῶς, φημί, τῷ ὄλου χρόνῳ.
Καὶ δὴ πεισθεὶς τοῖς λόγοις σου, εἶξα τῇ σῇ θελήσει.
Ἐχάραξά σοι, ὡς ὄραε, τὰ τῆδε γεγραμμένα,
ἀρχὴν ἔνθεν ποιούμενος, ὅθεν ἄρχεσθαι θέμιε.
Σεπτέμβριος εἰσέρχεται, πρῶτος μὴν τῆς ἰνδίκτου
καὶ δεῖ σε πάντως φυλακὴν ἔχειν ἐν ταῖς νηστείαις.
Νηστείαν δὲ ποίαν; φημί τῶν ἡμερῶν τῶν δύο,
Τετράδα καὶ Παρασκευὴν πᾶσαν τοῦ ὄλου χρόνου,
ἀλλὰ νηστείαν ἀκριβῆ, ὡς οἱ πατέρες φάσκουν,
ἰχθύων τε ἀπέχεσθαι, ἐλαῖε τε καὶ οἴνου,
ξηροφαγίαν λέγοντες, ἅπαξ ἐν τῇ ἐννάτῃ.
Ἄλλὰ γε σύ, ὡς ἀσθενής, οἴνω ὀλίγω χρῆσαι².
Οἱ θεῖοι γὰρ ἀπόστολοι, ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις,
ἀλλὰ γε καὶ οἱ μετ' αὐτούς, θεῖοι ἡμῶν πατέρες,
ἀκριβείαν ὀρίζεσσι, φοβερὰν καὶ μεγάλην,
ἄρτω καὶ μόνῳ τρέφεσθαι, ἄλατι καὶ λαχάνοις.
Καὶ τὸ πόμα ὡσαύτως δέ, ὕδωρ καὶ μόνον ἔστω,
εἰ μή που δι' ἀσθένειάν τις ἀδυνάτως ἔχει,
οἴνω ὀλίγω χρώμενος, διὰ τὴν ἀρρώστιαν.
Τῶν δὲ λοιπῶν ὡς γέγραφα ἀπέχειν πάμπαν ὄλωε
εἰ μήτε τις ἀσθένεια καὶ ἀφορμὴ ἐπέλθῃ.
Καὶ ταῦτα γέγραφα ἀπλῶς, παρὰ πάντα τὸν χρόνον.
Αὕτη δὲ ἡ ἀκριβεία τῶν νηστειῶν, ὧν γράφω,
οὐ πρὸς ἡμᾶς τοὺς μοναχοὺς, ἐγράφη καθὼς οἶδας,
ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς καὶ τῆς Χριστοῦ μερίδος.
Τῶν μοναχῶν ὡς ἔφην δέ, ἄλλοε ὑπάρχει βίος.
Ἦν δ' ἐν ἀπάρεξομαι λοιπὸν, τοῦ γράφειν ὧδε πάλιν.
Τὰς εορτὰς λέγομεν, δεσποτικὰε οἱ πάντεε,

καὶ λύομεν οἱ ἅπαντες, εἰς βρωσίν τε καὶ πόσιν.
Καὶ προτιθέσθω πρότερον, Γέννησις τῆς Παρθένου,
καὶ Θεοτόκου ἀληθῶς, τῆς πανάγης δεσποίνης,
ὡσαύτως Εἰσοδὸν αὐτῆς, εἰς ναὸν τῷ Κυρίου.
Λοιπὸν ἢ τοῦ Πεσπότη μὲ, Γέννησις κατὰ σάρκα,
ἢ τῆτου πάλιν Βάπτισις, δι' ἡμᾶς τοὺς φθαρέντας,
ἀνακαινίσαι θέλοντος, τοῖς ρείθροις Ἰορδάνου,
ἢ τούτου αὐθις ἔλευσις, εἰς ναὸν τε τὸν Δεῖον,
ἦν πάντες ὀνομάζουσιν, Ὑπαπαντὴν Κυρίου.
Σὺν ταύταις ἢ ἐν τῷ Θαβῶρ ἔλλαμψις τῷ προσώπῳ,
Θεοῦ γὰρ οὕτως λέγομεν, Μεταμόρφωσιν.
Τῆς παναμώμης καὶ μητρός, τῷ Θεοῦ κατὰ σάρκα,
ἢ Κοίμησις ἢ ἔνδοξος καὶ ξένη ἐκδημία,
ἐν ἧ νηστεία πρὸς αὐτῆς, κανονικῶς τελεῖται.
Ἄρχην καὶ τέλος εἴληφان, αἱ πάντιμοι καὶ Δεῖαι,
τῆς Θεοτόκου ἑορταὶ καὶ μητρός τῷ Κυρίου,
ἀρχὴν ἔσχον ἢ Γέννησις, ἢ Κοίμησις τὸ τέλος.
Προσκείσθωσαν αὐταῖς λοιπὸν, αἱ δύο τοῦ Προδρομοῦ,
ἢ γέννησις ἢ πάντιμος, καὶ παράδοξος ὄντως,
τῆς κεφαλῆς ἢ ἐκτομή, ἦν ὑπέστη ἀδίκως.
Ἐπισυνάψεις δὲν αὐταῖς, τῶν Δείων ἀποστόλων
Παύλου, Φημί, τῷ κήρυκος, τοῦ κορυφαίου Πέτρου.
Ἐν ταύταις δὲν ταῖς ἑορταῖς, εἰ μέλλεις καταλύειν,
ἐν αἷς ὑπάρχει ἢ τετράς, τῶν ἡμερῶν ἢ ἕκτη,
ὀψάριον καὶ ἔλαιον, κατάλυε καὶ μόνον,
εἰ δέ γε θέλεις καὶ τυρόν, ὅδέν μοι διαφέρει³.
Ἐν ταῖς τρισὶ δὲ ἑορταῖς, τυρῶ ἀπέχου μόνος
τῶν Ἀποστόλων τῶν σοφῶν, καὶ δύο τοῦ Προδρομοῦ.
Ταῖς δὲ λοιπαῖς τῶν ἑορτῶν, ἐν αἷς ἐστὶν ἀργία
ἀργίαν δὲ ποίαν; φημί, τῶν ὥρων καὶ τῷ ἔργῳ,
τὴν νηστείαν κατάλυε, εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον,
ἄλλο δὲ τι, μὴ ἄψεσαι, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
Καὶ μή μοι λέγε τῶν πολλῶν, τοὺς ψόγους καὶ τοὺς λόγους
ἀλλὰ σαυτὸν εὐτρέπιζε, πρὸς τὴν μέλλουσαν κρίσιν,
ἐν ἧ οὐκ ἐστὶ πρόφασις, ὅδ' ἀπόκρισις λόγος.
Ἰπὴ δὲ προφάσεις πρόσφερε, μηδὲν ἐχέσας λόγον.
Ἄρκεσθητι οἷς ἔγραψα, καὶ μηδὲν πλέον ζῆτει,
εἰδὼς τὴν ἀγροικίαν μὲ καὶ τὸ στενὸν τοῦ λόγου.
Ἐπιθέσεις γὰρ πρόκειται πλείων τῶν γεγραμμένων.
Καὶ δὴ λοιπὸν ἀπάρεξομαι, τῷ γράφειν ταῦτα πάλιν.
Ἄρχεται Τεσσαρακοστή, ἀγία καὶ Μεγάλη,
καὶ ταύτης ἢ ὑπόθεσις, ὡσπερ ἄνωθεν εἶπον,
καὶ μή σοι δόξη περιττὸν, ὃ μέλλω γράφειν ἄρτι.
Ἄλλον σκοπὸν ἐγράψαμεν, ἄλλης νηστείας ὄρον.

Τῆς νῦν λριπὸν ἡ διαίτα, ὅλως ἐξηλλαγμένη,
 διότι καὶ πανθαύμαστος, καὶ φοβερὰ τυγχάνει.
 Γνώση δὲ τοῦτο ἀκριβῶς, εἰ νουνεχῶς προσέχεις.
 Τὸ πρῶτον τοίνυν στάδιον, τῆς Θείας ἐβδομάδος,
 οἱ πλείους τῶν ἀγωνιστῶν, ἄσιτοι περαιῶσι,
 σὺ δὲ ὡς ἀσθενέστερος, ἄρτον ὀλίγον ἄψῃ,
 παρὰ μικρὸν τῆς χρείας σε, ἐσθίων καθ' ἡμέραν,
 ὡς ἔφη ὁ πατήρ ἡμῶν, Θεόδωρος Στεδίτης⁴.
 Τὰς πέντε τοίνυν φύλαξον, ἡμέρας ὡς προέφην,
 τὰς δύο δὲ κατάλυσον, εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον,
 καὶ εἴτι ἄλλο εὐρεθῆ, ἐκ τῶν ὀστρακοδέρμων.
 Ὅταν δὲ ἡ πρώτη ἐβδομάς, σὺν Θεῷ πέρας λάβῃ
 τὰς τρεῖς ἡμέρας φύλαξον, τῶν λριπῶν ἐβδομάδων,
 Τετράδα καὶ Παρασκευὴν, ὁμοῦ καὶ τὴν Πευτέραν,
 τὰς δύο δὲ κατάλυε, εἰς οἶνον δὲ καὶ μόνον⁵.
 Εἰ δὲ καὶ ταύτας δύνασαι, φυλάπτειν ὡς τὰς ἄλλας,
 ἔξεις πλεῖον ὠφέλειαν, τὴν ἐντολὴν πληρώσας.
 Καθβάτω δὲ καὶ Κυριακῇ, λυε ὡς προεγράφη.
 Ἰχθύος μὴ καθάψασθαι, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
 Εἰ μὴ τῷ Εὐαγγελισμοῦ, τὴν ἐορτὴν καὶ μόνην.
 Τὴν δὲ σεπτὴν καὶ πάντιμον, Μεγάλην Ἑβδομάδα,
 ὡς τῷ Κυρίου ἔχουσαν, τὸ σωτήριον Πάθος,
 οὕτως σε δεῖ φυλάξασθαι, ὡς οὐδὲ μίαν ἄλλην.
 Ἄπαξ καὶ μόνον λῦσαι δέ, ἐν τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ⁶.
 Μᾶλλον μὲν ἔν εἰ δύνασαι, τὰς δύο μοι συνάψας
 Παρασκευὴν καὶ Κάββατον, ἄσιτος διαμείνας,
 ἕως τὸ τέλος δέξεται, ἡ Θεία Πειτεργία,
 καὶ οὕτως ἐστιάθητι, εὐχαριστῶν Κυρίῳ.
 Ἴδου λριπὸν ἐφέστηκεν, ἡμέρα λαμπροφόρος,
 ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις, πιστῶν ἡ εὐφροσύνη.
 Πατήσας γὰρ τὸν θάνατον, ὡς Θεὸς καὶ Περσπότης,
 ἔξανέστη τριήμερος, ὥσπερ πάλαι προεῖπεν.
 Ἄποδος τοίνυν καὶ αὐτός, τὸν πενθίρη χιτῶνα
 καὶ τὴν νηστείαν σχόλαζε, ὅκ ἔστι γὰρ νηστεία,
 ἀλλ' εὐφροσύνη καὶ χαρὰ, ὡς μοναχοῖς ἀρμόζει.
 Ἐνταῦθα δὲ γενόμενος, βόλομαί τι προσθῆναι,
 ἐκ τῶν πανσόφων καὶ χρυσῶν, λόγων τοῦ Χρυσοστόμου
 Ἐκεῖνος γὰρ ἐφθέγγετο, εἰς ἓνα τῶτων οὕτως.
 Εἰ καὶ παρήλθεν ὁ καιρός, τῆς παντίμου νηστείας,
 ἀλλ' ἡ αὐτῆς ὠφέλεια, ἐν ἡμῖν αἰεὶ ἔστω.
 Ὅθεν καγὼ σοι παραινῶν, ὧδέ πως ταῦτα γράφω.
 Εἰ τάχα καὶ παρήλασεν, ὁ τῆς νηστείας χρόνος
 ἀλλὰ τῆς ἐγκρατείας δέ, παρέδραμεν οὐδ' ὅλως
 καὶ δεῖ σε ταύτην ἀσφαλῶς, ὡς τιθηνὸν κατέχειν.

Κἂν γὰρ διέλθη ἑβδομάς, ἢ τῆς διακαινησίμου
 μονοπερσώπως φύλαττε Τετράδα καὶ τὴν ἕκτην
 τυρῶ ἀπέχεσθαι καὶ ψοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν ἕκτι⁷.
 Ἄλλ' ἔση νῦν ἐλεύθερος, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις,
 νηστεία γὰρ οὐ γέγραπται, ὁδὲ γονυκλισία.
 Ταύτας γὰρ τὰς πενήκοντα, οἱ Θεῖοι ἡμῶν πατέρες,
 ἀνακυκλῶντες ἔφασαν ἡμέραν εἶναι μίαν⁸.
 Καὶ περὶ τούτου δὲ λοιπόν, ἀρκέσθητι ἐνταῦθα.
 Ἄγων γὰρ μοι ἐπίκειται, πάλιν ἐντεῦθεν ἄλλος.
 Αἱ τρεῖς δὲ Τεσσαρακοσταί, κατελήφθησαν οὕτω.
 Καὶ πλέον ἢ τὸν Αὔγουστον τελομένη νηστεία
 ἦν τινες ἀβροδίατοι, διαβάλλουσι ταύτην⁹.
 Καὶ περὶ τούτων δεῖ εἰπεῖν, ὡς δυνατόν ὑπάρχει.
 Καὶ πρῶτον μὲν δηλώσομεν, περὶ τῶν Χριστογενῶν.
 Παράδοσιν ἐλάβομεν, ἐκ τῶν ἑκπάλαι χρόνων,
 ταύτη τῇ Τεσσαρακοστῇ μονοσιτίαν ἔχειν.
 Ἄλλ' οὐδ' ἰχθύων ἄπτεσθαι, ἐν ταῖς τρισὶν ἡμέραις,
 Πευτέραν, Τρίτην λέγω δέ, σὺν αὐταῖς καὶ τὴν Πέμπτην
 Τετράδα καὶ Παρασκευήν, ἕκ ἔλαιον, οὐκ οἶνον.
 Σαββάτω τε καὶ Κυριακῇ, πάντων μεταλαμβάνειν¹⁰.
 Καὶ ἄλλοι μὲν περὶ αὐτῆς, ὁ χρῆ γὰρ πλέον γράφειν.
 Ἄνάγκη τοίνυν διελθεῖν, περὶ τῶν τελευταίων.
 Συνήθεια κεκράτηκεν, ἐν ταῖς νηστείαις ταύταις
 δις τῆς ἡμέρας ἐσθίειν, οὐκ οἶδ' ὅθεν λαβόντες.
 Οἶμαι δὲ διὰ τὸν καιρὸν, ὄντα καυσώδη τότε¹¹.
 Ἄλλ' ὁ τῇ συνηθείᾳ δεῖ, προσέχειν ἡμᾶς ὅλως.
 Σὺ δὲ τὸ πῶς καὶ διατί, πράττεται τόδε λέγειν,
 ἀλλ' ἐρευνᾶν καὶ ἀκριβῶν, τοὺς λόγους τῶν πατέρων,
 καὶ τοὺς κανόνας τῶν σοφῶν καὶ Θεῶν ἀποστόλων,
 δι' ὧν καὶ τὸν ἡμέτερον, οὕτως βίον ρυθμίζειν.
 Ὅμως εἰ τὴν ἀκριβείαν, καὶ τούτων ἔχειν θέλεις,
 ζήτησον ὀπισθεν μικρόν, ἐν τῇ τῶν Χριστογενῶν,
 κάκει εὐρήσεις ὁ ζητεῖς, καὶ ὅπερ βούλει πράττει.
 Ἐν μόναις δὲ ταῖς τέσσαρσιν, οὕτως ἐστιαθήσῃ.
 Ἐν τῇ Γενήσῃ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Θεοφανεῶν.
 Καὶ μὴν καὶ τῇ Ὑπαπαντῇ, σὺν τῇ Μεταμορφώσει.
 Καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀρκέσθητι εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον.
 Καὶ τινες μὲν ὑπάρχουσι, καταλεκτέον ἤδη.
 Τῶν ἀποστόλων τῶν σεπτῶν, καὶ μύστων¹² τοῦ Κυρίου.
 Ἡ δωδεκάς ἡ Σαυμαστή, καὶ πάντιμος καὶ Θεῖα,
 ἢ τῶν μαρτύρων καὶ σεπτῶν, ὧν ἐξόχως ἡ μνήμη,
 σὺν τέτοις τῶν ἱεραρχῶν καὶ ἱερομαρτύρων,
 ἀσκητῶν ἢ ὁμήγουρις, προσεχόντως τῶν ἄλλων.
 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἑορταῖς, ἔκλυε τὴν νηστείαν,

εἰς βρωσιν μόνον ἔλαιον καὶ εἰς τὴν πόσιν οἶνον,
 ἄλλου τινὸς μὴ ἄψειεν, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
 Καὶ μή μοι μέμφοιε λοιπὸν, ὡς ἀκριβολογῶντι.
 Οὐ γὰρ ὡς κανονίζοντες, οὐδὲ νομοθετοῦντες
 ἔδὲ πρὸς τὴν ἀκριβείαν, τὴν τῶν πατέρων λέγω,
 ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τὴν ἡμετέραν γράφω.
 Ἔτι ἐν προσθήσω μικρὸν, ἐν τούτοις ἀναγκαῖον.
 Καὶ μὴ μεμφθῶ ὡς ὑστερον τῶτο διασαφήςας.
 Τὴν ἐβδομάδα ἐν χαλῶ, τὴν πρὸ τῆς ἀποκρέσ
 ἦν καὶ ἐπονομάζομεν, τὴν τοῦ ἀρτζιβουρίδ,
 οἱ πλεῖστοι ἔθως ἔλαβον, ἀδεῶς καταλύειν¹³
 Τετράδα καὶ Παρασκευὴν, οἱ κοσμικοὶ τὸ κρέας.
 Ὡσαύτως καὶ οἱ μοναχοί, τυρῶ μεταλαμβάνειν
 καλῶς νοοῦντες ἀληθῶς, καὶ πράττοντες ὁμοίως.
 Εἰ μὲν φυλῆς κατάγονται, ἐκ τῆς τῶν Ἀρμενίων
 καὶ εἶχον καὶ τὴν αἵρεσιν τὴν τῶ ἀρτζιβουρίδ
 καλῶς ποιοῦσι λύοντες, ἅπασαν ὑποψίαν¹⁵.
 Εἰ δὲ πιστοὶ ὀρθόδοξοὶ εἰσι, καὶ ἐκ προγόνων,
 εἰς μάτην προφασίζονται, λύοντες τὴν νηστείαν.
 Ἐκεῖνοι¹⁶ γὰρ νηστεύουσιν, ὅλη τῇ ἐβδομάδι,
 ἄρτω μόνῳ τρεφόμενοι, ἄλατί τε καὶ ὕδωρ¹⁷.
 Ἡμεῖς δὲ καταλύομεν, ἀπ' αὐτῆς τῆς Πευτέρας.
 Ποιπὸν ἐκ τῶτο δείκνυται, μὴ κοινωνῶντες τῶτοις,
 καὶ μάτην προφασίζονται, ἔτοι ἀρτζιβόρι¹⁸.
 Ἐνταῦθα ἐβουλόμην νῦν, καταπαῦσαι τὸν λόγον,
 ἀλλὰ βία μοι πρόσεστι, μικρὸν τινα¹⁹ προσθῆναι,
 δέδοικα δὲ μὴ φορτικός, φανοῦμαί σοι ἐν τῶτοις.
 Γονυκλισίας δὲ ποιεῖν, πάντα τὸν χρόνον ὅλον.
 Εἰ δὲ πᾶς τύχοι ἐορτή, νηστείας μὴ παρῶσης,
 ἐν ἣ ἄργία γίνεται καὶ τῶν ὠρῶν καὶ ἔργων,
 μὴ φοβηθῆς τὸν ἀριθμὸν, ὀλιγοστός ὑπάρχει
 δώδεκα μέλλεις ἀριθμεῖν, ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις
 τὰς δὲ γε Τεσσαρακοστὰς ψηφίζεις δέκα πέντε.
 Ἐν τῇ τῶν Χριστουγέννων δέ, καὶ τῶν δύο λοιπῶν σ
 τὴν ἄλλην Τεσσαρακοστήν, ἧς ἡ κλησις μεγάλη,
 διπλασιάζεις ταύτας τε, εἴ γε καὶ οὐκ ὀκλάσεις.
 Εἰ δὲ βαρὺ σοι φαίνεται, τὸ ἐν μέτρῳ τοσαύτας,
 κἂν τὰς εἰκοσιτέσσαρας, πλήρωσον χωρὶς λόγου.
 Οὐ μὴν ἅπαξ ἢ δευτέρον, τῆς ἡμέρας τελέσας,
 ἀλλ' ὡς ἐδίδαξεν ἡμᾶς, Παβιδ ὁ Θεοπάτωρ.
 Θεὸν αἰνεῖν προτρέπεται, ἐπτάκις τῆς ἡμέρας.
 Φηφίσας ἐν ὡς νουνεχής, εὐρήσεις ὅπερ λέγω.
 Ἄπὸ φωτὸς ἀπάρομαι καὶ λήξω εἰς τὸ σκότος.
 Ὅρθρος καὶ πρώτη τρίτη τε, ἕκτη τε καὶ ἑνάτη,

ἔσπερινόν, ἀπόδειπνον, σὺν τῷ μεσονυκτίῳ²⁰.
 Ἰδοὺ καὶ νῦν πεπλήρωκα, τὴν αἴτησίν σε, φίλε,
 ὡς ἐφικτὸν ὑπῆρχε μοι, καὶ δυνάμεως εἶχον,
 σὺ γὰρ καλῶς ἐπίστασαι, τὴν ἐμὴν ἀγροικίαν,
 καὶ ὄλωσ' ἰδιωτικόν, πρὸς τὸ τοιαῦτα γράφειν.
 Εἰ δὲ τὸ κατὰ δύναμιν, φίλον Θεῷ ὑπάρχει,
 δέξαι καὶ σὺ ὡς ἀγαθός, τὴν προαίρεσιν μόνην.
 Ἐνταῦθα σταίημεν λοιπόν, τῷ σκοποῦ²¹ καὶ τοῦ λόγου.
 Εἰ μὲν ἀποδεκταῖα σοι, Θεῷ χάρις ἐν τούτῳ.
 Εἰ δὲ πολλάκις φορτικά, ὡς βόλει λοιπὸν πράττει.
 Ὁ δὲ πάντων Κύριος, καὶ Θεὸς καὶ Πεσοπότης,
 ὁ θέλων πάντας σῶζεσθαι, διὰ φιλανθρωπίαν,
 αὐτὸς σε καὶ στηρίξειεν, ἐν ἀγαθοεργίᾳ,
 τῷ πληρωτὴν γενέσθαι σε, τῶν αὐτοῦ ἐνταλμάτων,
 καὶ βασιλείας ἑρανῶν ὀφθῆναι κληρονόμον,
 ἐν τῷ Χριστῷ Κυρίῳ, ᾧ δόξα καὶ τὸ κράτος,
 εἰς αἰῶνας αἰώνων τε, καὶ ἐπ' αἰῶνας. Ἀμήν:—

+Υποσημειώσεις εἰς τὸ στιχουργημα Νικολάου πρὸς Ἀναστάσιον+

1. Πρόκειται μᾶλλον περὶ Νικολάου Γ' τοῦ Γραμματικοῦ (1084-1111) ἀσχοληθέντος εἰς ζητήματα νηστείας. Ὁ δὲ Ἀναστάσιος ὁ Β', ἡγούμενός ἐστι Σινᾶ σύγχρονος τοῦ πατριάρχου. Τὸ ποίημά ἐστι γεγραμμένον εἰς δεκαπεντασύλλαβον πολιτικὸν στίχον, συνήθη τότε εἰς λαϊκὰ στιχουργήματα (ἄρα καὶ Θεόδωρον Πτωχοπρόδρομον), συνηθέστατον δ' εἶτα εἰς τὴν δημώδη ποίησιν καὶ τὰ ἄσματα:—

2. Τοῦτο ἐκ τῆς προτροπῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς Τιμόθεον «οἶνω ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας» (Α' Τιμ. ε', 23). Ὁ οἶνος ἔθεωρεῖτο φάρμακον. Διὸ καὶ ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀναστάσιον. Πρόσχευς μὴ ἐκληφθῆ ὡς γενικὴ προτροπὴ διότι πάντες οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς ἀσθενήσουσι σφόδρα καὶ βαρέως:—

3. Ἐπιεικὴς λίαν ὁ πατριάρχης. Ὅμως ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἄλλως ἔχει. Εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου καταλύομεν (ἐνεκα τῆς ἀγρυπνίας) μόνον εἰς οἰνέλαιον (καίτοι γε τῶν Χριστιανῶν πολλοὶ νηστεύουσι διὰ ξηροφαγίας ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὸν Τίμιον Πρόδρομον):—

4. Εἰς τὴν νε' (55) Μικρὰν Κατήχησιν, *Εἴποι τις ἂν ἴσως, ὡς τὸ καθ' ἐκάστην ἐσθίειν ἔλλιπές ἐστι τελειότητος. Ἀλλ' οὐδαμῶς*:—

5. Τοῦτο ὁμῶς ἀντίκειται εἰς τὸν ν' κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, καθ' ὃν πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστὴν νηστεύομεν ξηροφαγῶντες, ἄρα καὶ μὴ οἰνοποτοῦντες (πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς):—

6. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐγράψαμεν, τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ γίνεται ἅπαξ κατὰ τὴν ἐσπέραν λύσις νηστείας εἰς οἰνέλαιον:—

7. Ἐκ τῶν λεγομένων ἐνταῦθα ἐμμέσως πλὴν σαφῶς ἐπιτρέπει τὴν ἰχθύος κατάλυσιν. Ἀλλὰ τοῦτο ὑπερπεπικέες ἐστὶ διὸ καὶ ἀντιπαρερχόμεθα τοῦτο φρονούντες ὅτι ἀρκεῖ

ἡ κατάλυσις οἴνελαιου διὰ τὰς Δευτέρας, Τετράδας καὶ Παρασκευὰς τῶν ἡμερῶν ἀπὸ Δευτέρας τοῦ Θωμᾶ ἕως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς (ἐξαιρέσει τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα ἐν ᾗ καταλύομεν εἰς ἰχθύας)·—

8. Τοῦτο ἰσχύει μόνον διὰ τὴν διακαινήσιμον ἐβδομάδα. Τὸ «νηστεία οὐ γέγραπται» ἐννοεῖ προφανῶς τὴν ξηροφαγίαν καὶ τὰς ἐννάτας·—

9. Ἀναφέρεται κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Τόμον Ἐνώσεως τοῦ 920. Προϋπήρχεν ὁμως πολὺ πρὸ τῆς χρονολογίας ταύτης·—

10. Μεταλαμβάνομεν τῶν ἐπιτρεπομένων ἡγουν ἕως ἰχθύος. Κακῶς δέ, ἐφ' ὅσον γράφει πρὸς μοναχοὺς, δὲν ἀναφέρει ὡς ἡμέραν ξηροφαγίας καὶ τὴν Δευτέραν·—

11. Ἐννοεῖ τὴν νηστείαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐν μέσῳ θέρους ὑπάρχουσαν καὶ ὀλιγότερον τὴν τοῦ Αὐγούστου ὡς ὀλιγοήμερον τυγχάνουσαν.

Τὴν διφαγίαν κατὰ τὰς δύο νηστείας Χριστουγέννων καὶ ἁγίων Ἀποστόλων εἰς ἐργαζομένους εἰς ἀγροὺς μοναχοὺς ἐπιτρέπει ὁ ἰθ' κανὼν Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως·—

12. Ἀντὶ μυστῶν·—

13. Ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὴν νηστείαν τῶν Ἀρμενίων·—

14. Καὶ οἱ ὁποῖοι προσῆλθον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν·—

15. Ὅτι ἡ πρόσληψις τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως εἰλικρινῆς ἐστὶ καὶ οὐκ ἀκολουθοῦσι ἐθίμοις ἄρμενικοῖς·—

16. Οἱ Ἀρμένιοι δηλαδὴ·—

17. Ἡ ποιητικὴ «δεινότης» τοῦ πατριάρχου ἐξορῦττει ὀφθαλμοὺς, «βγάζει μάτια»·—

18. Οἱ Ὁρθόδοξοι δηλαδὴ. Καὶ ὄρα παράδοξον γλωσσῶν ἀνάμειξιν. Τὸ ἀρτζιβούριον λέξις οὔσα ἄρμενικὴ (σημαίνουσα τὸν μηνυτὴν) διαδείκνυσι περίοδον νηστείας αὐστηρᾶς. Οἱ Ὁρθόδοξοι ἐνόουν τὸ ὅλως ἀντίθετον «ἔχομεν ἀρτζιβούριν» ἔχομεν κατάλυσιν εἰς πάντα·—

19. Καὶ ἕτερος μαργαρίτης, ἀντὶ τοῦ «μικρόν τι»·—

20. Τὰ περὶ γονυκλισιῶν γραφόμενά εἰσιν ἀπόψεις τοῦ πατριάρχου καὶ οὐχὶ τῆς μοναστικῆς πράξεως·—

21. Ἀντί, σκοποῦ·—

— Ἀναστάσις ἐπισκόπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης¹, περὶ τῷ ἀρτζιβούρις²—

Ἡ ἑβδομάδι περὶ τῆς Ἀπόκρεω, ἦν νηστεύσειν οἱ Ἀρμένιοι τὸ ἀρτζιβούριον, εἰς τινὰς ὄλωσ νηστεία οὐκ ἔστιν. Ὁ δὲ κατὰ μόνας διάγων μοναχός, τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ νηστεύων ἔσται ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις καὶ πᾶς χριστιανός. Καὶ γὰρ οἱ Ἀρμένιοι, ὅλην τὴν ἑβδομάδα νηστεύσει, ἡμεῖς δὲ μίαν ἡμέραν ἐὰν καταλύσωμεν καὶ φάγωμεν, καταλύομεν αὐτῶν τὴν αἴρεσιν. Πόσω μᾶλλον Τρίτην καὶ Πέμπτην καὶ Πευτέρα, τὰς δὲ δύο ἡμέρας, ἵνα φυλάξωμεν ὡς καὶ πάντων, ἕως Τετράδα καὶ Παρασκευῆν·—

Ὁμοίως καὶ περὶ τῆς Τετράδος καὶ Παρασκευῆς τῆς Τυροφάγος λέγει ὁ δ' κανὼν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως³ οὕτως· ὅτι δεῖ νηστεύειν τοὺς μοναχοὺς τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ τῆς Τυροφάγου, καὶ μετὰ τὴν Προηγιασμένην⁴ ἐσθίειν τυρόν καὶ ὦά. Ἐνατρέπει δὲ ὁ τοῖδος κανὼν τὴν τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ τὴν τῶν Τετραδιτῶν αἴρεσιν⁵·—

+ Ὑποσημειώσεις εἰς τὰ Ἀναστασίου Καισαρείας+

1. Ὁ Ἀναστάσιος οὗτος ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΑ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΒ' αἰῶνος·—

2. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ εἰς τὴν ἀντιπαράθεσιν ἐναντίον τῶν μονοφυσιτῶν Ἀρμενίων, οὐκ ἔστιν ἄνευ λόγων ἀποχρώντων. Ὁ ΙΑ' αἰὼν ἦν αἰὼν σφοδρῶν συγκρούσεων Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων. Ἰδρύσαντες ὡς εἶπομεν, κράτος εἰς τὴν Κιλικίαν ἐθεωρήθησαν σφετερισταὶ Ῥωμαϊκῶν ἐδαφῶν. Εἶχον δὲ ἀποτύχει καὶ συζητήσεις δι' ἔνωσιν·—

3. Τοῦ Νικηφόρου Κων/πόλεως (805-829) ἰσχύουσι λζ' κανόνες. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ λβ' κανόνος·—

4. Κατὰ τὸ ἡμέτερον τυπικόν, ἀλλὰ γε καὶ τὴν πράξιν τῆς Ἐκκλησίας οὔτε τελεία, οὔτε Προηγιασμένη Λειτουργία τελεῖται κατὰ τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευῆν τῆς Τυροφάγου ἑβδομάδος, ἐκτὸς ἐὰν τύχη μεγάλου ἁγίου μνήμη. Ἡ ἐνιαχοῦ τέλεισι Προηγιασμένης ἦν ἔθιμον ὄλωσ τοπικόν, ὡς π.χ. ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Πάντως ἡ ἐννάτη διὰ καταλύσεως τυροῦ καὶ ὦων, τηρεῖται ἄχρι τοῦ νῦν·—

5. Πρόκειται περὶ τῶν μονοφυσιτῶν τῆς Συρίας, οἵτινες ἐνήστευον κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τὴν τριήμερον νηστείαν τῶν Νινευιτῶν. Ὀνομάσθησαν δὲ Τετραδιταὶ διότι ἐνήστευον τὸ Πάσχα ὡς νὰ ἦτο Τετάρτη. Εἶχον δὲ ἀρχηγὸν Ἰάκωβον τὸν Βαραδαῖον, ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία τῶν Ἰακωβιτῶν·—

— Τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἁγίων Πατέρων¹ περὶ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος·—

Ἐστὼ γνώσκων ἀσφαλῶς πᾶς χριστιανός, ὅτι λελυμένοι ἀπὸ τῶν κανόνων ἐξ ἑβδομάδες εἰσὶν ἐν ὄλω τῷ ἐνιαυτῷ. Ἦγυν ἢ προσφωνήσιμος², ἦν καὶ ἀρτζιβούριον ὀνομάζομεν, ἢ τυροφάγος, ἢ διακρινήσιμος, ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ δωδεκάημερον³ πλὴν πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται⁴·—

Καὶ πάλιν λελυμένοι εἰσὶν αἱ δεσποτικαὶ πᾶσαι ἑορταί, τῆς τε πανάγνης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ τῶ τιμῆς προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τῶν ἁγίων

καὶ πανευφήμεων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ οἶων λάχει ἡμέρα ἐκ τῶν δώδεκα ἀποστόλων. Πλὴν κατὰ τὸν Ζεῖον Ἀπόστολον, πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύεται, τῷ τέστιν οὔτε ἀφειδῶς εἰς πάντα τὰ βρώματα δεῖ καταλύειν, οὔτε πάλιν νηστεύειν τελείως περὶ τὴν τοιαύτην ἑορτήν, ἀλλὰ νηστεύειν μὲν τὸν κοσμικὸν προσήκει τὸ κρέας, καταλύειν δὲ εἰς τυρὸν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ διὰ τὴν τοιαύτην ἑορτήν. Τὸν δὲ μοναχὸν νηστεῖαν ἀπὸ τυρῶ καὶ εἴ τι ἀφ' αἵματος πέφυκε, καταλύειν δὲ εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον καὶ ἰχθύας καὶ αὐτὸς διὰ τὴν ἑορτήν. Εἰ δέ τις διὰ τὴν ἑορτήν ἀπρόθυμὸς τε λάχει καὶ καταλύσει εἰς βρωσίν, ξένον ὕδεν. Ὅστις δὲ χωρὶς τῶν εἰρημένων ἑορτῶν καὶ τῶν ἕξ ἑβδομάδων, λύσει ἑτέραν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν, τῶν Ζεῖων κανόνων δείκνυται παραβάτης καὶ ἄπληστος ὁμοῦ καὶ κοιλιόδουλος. Πικραίως καὶ εὐκαίρως κατακριθήσεται:—

Ὅσοι δὲ κρεωφαγῶσι Τετράδα καὶ Παρασκευὴν τῆς Ἀπόκρεω φημί, παρανομοῦσιν ὄντως διακενῆς, ὡς λύοντες ἀναιδῶς τὰ προοίμια τῆς νηστείας:—

Ὅσοι δὲ σφαπόμενος ζῶου, λάβωσι τὸ αἷμα καὶ ἐψήσαντες φάγωσι καὶ οὗτοι τὸν Ζεῖον νόμον παρέβησαν καὶ τοὺς τῶν ἁγίων κανόνας ἠθέτησαν. Εἰ δέ τις καὶ ἀντιλέξει μοί τις, ὅτι ὀλιγοστὸν αἷμα λαμβάνω, τὸ δὲ πλείστον συγχωρῶ τὴν σφαγὴν κενῶσαι ἐπὶ τῆς γῆς, λέγω καὶ γὰρ, ὅτι ὁ Ἄδάμ ὀλίγον καρπὸν ἐκ τῆς ξύλου λαβὼν καὶ φαγὼν, ὅλην πάντως παρέβη τὴν ἐντολήν, καὶ σὺ αὐτὸς, διὰ τοῦ ὀλίγου ἐκείνου, ὃ ἔλαβες αἵματος, ὅλην κατέλυσας τὴν τῆς Θεοῦ ἐντολήν τὴν φάσκουσαν Ὡς λάχανα χόρτε δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα, πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτῆς οὐ φάγεσθε⁵. Καθάπερ γὰρ προλαβὼν ἔλεγε τῷ Ἄδάμ, εἰ φάγεσθε, ἀποθανεῖτε. Ὅτε καὶ τῷ Νῶε καὶ ἡμῖν ἐνετείλατο λέγων Ὡς λάχανα χόρτε δέδωκα ἡμῖν τὰ πάντα, πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτοῦ ὃ φάγεσθε. Καὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων τρανῶς ἀπεφάνησαν Ἀπέχεσθε φησὶν αἵματος καὶ πνικτῶ καὶ θνησιμαίου καὶ τῆς πορνείας⁶. Καὶ πάλιν ὁ ἐξηκοστὸς τρίτος κανὼν τῶν Ἀποστόλων λέγει Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἕτερός τις φάγη κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ θνησίματον ἢ θνησιμαῖον, καθαιρεῖσθω. Τῷτο γὰρ, φησὶ, καὶ ὁ νόμος ἀπέειπεν. Εἰ δὲ λαϊκὸς ἐστίν, ἀφορίζεσθω:—

Καὶ ἡ ἐπὶ Ἰστυνιανοῦ Σύνοδος εἰς τὸν 92^ο κανόνα⁷, τὴν τρυφήν τῆς αἵματος μὴ μεταλαμβάνειν ὅλως ἐφθέγγετο. Εἰ δέ τις ἐσθίει αἷμα, εἰ μὲν κληρικὸς ἐστὶ καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφορίζεσθω:—

Ὅρα λοιπὸν, ἀγαπητέ, τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων τὴν ἀκριβείαν καὶ τῶν ὁσίων πατέρων τὸν δικαιοτάτον ὄρον, πῶς ταῖς γραφικαῖς ἐπόμενοι ῥήσεσι, νομοθετοῦσι δικαιοτάτα, καὶ ὅτι οἱ τὸ αἷμα ἐσθιόντες, οὐκ ἔλαπτον ἔχουσιν ἐγκλημα τῶν πορνευόντων καὶ τῶν ἐσθιόντων πνικτὰ καὶ θνησιμαῖα, καὶ γὰρ μάλα δικαίως τῷτο κωλύουσιν. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ ζῶου ἡ ψυχὴ, τὸ αἷμα αὐτῆς ἐστὶ, ὥρσεν ὁ Θεὸς ἵνα τὸ αἷμα ὡς ψυχὴν ἀποδίδοσθαι πρὸς αὐτὸ τὸ σῶμα, ἥτοι τὸ κρέας φάγεις αὐτὸς. Ὅστε τὴν πλείονα μοῖραν μᾶλλον καὶ πιωτέραν σοὶ δέδωκεν. Ἐὰν δὲ καὶ ἀμφότερα φάγῃς, γέγονας πλεονέκτης, καὶ κακὸς μεριστής. Φαγὼν σὺν τῇ μοίρᾳ τῆς σῆς καὶ τὴν μοῖραν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐφαγες σύμφυχον ὅλον τὸ ζῶον καὶ ἐλογίσθη νεκρὸν. Ὅτε γὰρ ἐπὶ πίνακος τὸ αἷμα κρατήσης ἢ τὴν σφαγὴν καταφράξῃς καὶ εἰς τὰ ἐντόσθια τοῦ κτήνους ἐναπομείνῃ τὸ αἷμα, νεκρὸν καὶ πνικτὸν τῷτο λογίζεται. Καὶ ὁ τοῦτο φαγὼν, ὄντως ἔφαγε κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτῆς καὶ παρέβη τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ⁸:—

+ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ+

1. Δὲν πρόκειται περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τοπικῆς Συνόδου τῆς συγκροτηθείσης ἐν ἔτει 341 διότι τοιοῦτος κανὼν οὐκ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν κε' κανόνων αὐτῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἠδύνατο ἵν' ὑπάρξῃ διότι ἀναφέρεται εἰς ἔθνη ἐπικρατήσαντα πολὺ ἀργότερον. Πρόκειται περὶ τοπικῆς Συνόδου τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ἀσχοληθείσης εἰς ζητήματα νηστείας:—

2. Ἡ πρώτη ἑβδομάς τοῦ Τριωδίου:—

3. Ὅπερ ὡς δύο ἑβδομάδες λογίζεται:—

4. Ἦγουν καὶ εἰς ἡμέρας καταλύσεως ἢ ἐγκράτεια μενέτω·—
5. Γενέσεως Θ', 3·—
6. Πράξεων ΙΕ', 29. Τὰ περὶ θνησιμαίων δὲν ἀναφέρονται εἰς τὰς Πράξεις, ἀλλ' εἰς τοὺς Ἀποστολικούς κανόνας·—
7. Ἡ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Β' τοῦ καὶ Ῥινοτμήτου ἐπιλεγομένου συνελθοῦσα τῷ 691 ἕκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος·—
8. Ἡ τόση προσπάθεια δικαιολογίας διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἐδωδῆς αἵματος ἤθελε καταστῆ περιττὴ ἐὰν ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψει
- α) Ὅτι διὰ τῆς λέξεως «νέφες» εἰς τὴν ἐβραϊκὴν γλῶσσαν δηλοῦται καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀναγινώσκων ψυχὴν νόει ζωὴν.
- β) Ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις βρώσεως αἵματος ἐτέθη διὰ λόγους ὑγιεινῆς. Ἐὰν δοθῆ μείζων σημασία εἰς τὸ αἷμα, τότε ἱκανοποιοῦνται οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, οἱ ἀνοήτως ἀπαγορεύοντες τὴν μετάγγισιν αἵματος ἵνα μὴ ...ἀναμειχθῶσιν αἱ ψυχαί. Τὸ αἷμα οὐκ ἐστὶ οἰκητήριον ψυχῆς, ἐστὶν ὁμῶς αἷτιον ζωῆς καὶ ὁ τοῦτο ἀπολέσας ἀποθνήσκει (ὄρα καὶ Ἰεζεκιήλ ΙΣΤ', 6 «Ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωὴ»). Διὸ καὶ ἐταυτίσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μετὰ τῆς ψυχῆς·—

— Ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν Διατάξεων¹·—

Τὰς ἡμέρας τῶν τοῦ Κυρίου ἑορτῶν φυλάσσετε, καὶ πρώτην γε τὴν Γενέθλιον, μεθ' ἣν Ἐπιφάνειαν. Ἐἶτα τὴν νηστείαν τῆς Τεσσαρακοστῆς, μνήμην περιέχουσαν, τῆς τῷ Κυρίῳ πολιτείας καὶ νομοθεσίας. Ἐπιτελείσθω δὲ ἡ νηστεία αὕτη, πρὸ τῆς νηστείας τοῦ Πάσχα, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ Πευτέρας, πληρῆμένη δὲ εἰς Παρασκευὴν. Μεθ' ἧς ἀπονηστεύσαντες, ἄρξασθε τῆς ἀγίας τῷ Πάσχα ἑβδομάδος, νηστεύοντες περὶ τῶν ἀπολλυμένων Ἰδαιῶν. Οὕτω γὰρ παρήφειλεν ὁ Κύριος ἡμῖν νηστεύειν τὰς ἕξ ἡμέρας ταύτας διὰ τὴν τῶν Ἰδαιῶν παρανομίαν, πενθεῖν αὐτοὺς παρακελευσάμενος ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῶν. Καὶ γὰρ αὐτὸς ἐδάκρυσεν. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοῦ Πάσχα νηστεύετε, ἀρχόμενοι ἀπὸ Πευτέρας μέχρι τῷ Σάββατο, ἡμέρας ἕξ, μόνω χρώμενοι ἄρτω καὶ λαχάνοις καὶ ὕδατι. Ἡμέραι γὰρ εἰσι πένθους καὶ ἔχ ἑορτῆς. Αὐτὸ δὲ τὸ νηστεῦσαι τὸ Σάββατον, οὐχ ὅτι δεῖ τὸ Σάββατον νηστεύειν, κατάπαυσις δημιουργίας ὑπάρχον, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνο μόνον χρὴ νηστεύειν, τοῦ Δημιουργῆ ἐν αὐτῷ ἔτι ὑπὸ γῆν ὄντος. Ἐν αὐτῇ γὰρ αὐτῶν τῇ ἑορτῇ κατέσχον τὸν Κύριον, ὅπως πληρωθῆ τὸ Ἔθεντο τὰ σημεῖα αὐτῶν, ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς αὐτῶν καὶ ἔκ ἔγνωσαν². Τὴν μὲν Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον ὁλόκληρον νηστεύετε, εἰ δυνατόν μηδενὸς γευσάμενοι μέχρις ἀλεκτοροφωνίας³ νυκτός. Εἰ δὲ τις ἀδυνατεῖ τὰς δύο συνάπτειν ὁμοῦ, φυλαγέσθω καὶ τὸ Σάββατον. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος περὶ αὐτῶν Ὅταν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις⁴. Ἐν ταύταις ὃν ἦρθη ἀφ' ἡμῶν ὑπὸ τῶν παρανόμων Ἰδαιῶν καὶ τῷ Σταυρῷ προσεπάγη. Πιὸ παρανοοῦμεν καὶ ὑμῖν νηστεύειν ταύτας, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐνηστεύσαμεν, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ταῖς πρὸ τῆς Παρασκευῆς, ἑσπέρας ἕκαστος ἐσθιέτω ἢ ὅπως ἂν τις δύναιτο. Ἄπὸ δὲ ἑσπέρας Πέμπτης μέχρι τῆς ἀλεκτοροφωνίας ἀπονηστιζόμενοι, ἐπιφωσκούσης μιᾶς Σαββάτων, ἧτις ἐστὶ Κυριακὴ. Ἄπὸ τῆς ἑσπέρας, ἕως ἀλεκτοροφωνίας ἀρτυροῦντες καὶ προσευχόμενοι καὶ ἀναγινώσκοντες τὸν νόμον καὶ τοὺς ψαλμοὺς, μέχρις ἀλεκτροφώνων κραυγῆν. Καὶ παυσάμενοι τῷ πένθους ὑμῶν, δεήθητε τοῦ Θεοῦ, ἐπιστραφῆναι τὸν Ἰσραὴλ καὶ λαβεῖν αὐτὸν μετανοίας τρόπον καὶ τῆς ἀσεβείας ἄφεσιν. Ὅτι ὁ μὲν ἀλλόφυλος κοιτῆς, νυφάμενος τὰς χεῖρας εἶπεν Ἰθωὸς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵμα-

τος τῶ δικαίῳ τῶτ, ὑμεῖς ὄψεσθε⁵. Ὁ δὲ Ἰσραὴλ ἐπεφώνησε *Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ, οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα*. Ἄναστάντος δὲ τοῦ Κυρίου, προσενέγκατε τὴν θυσίαν ὑμῶν, περὶ ἧς ὑμῖν, δι' ἡμῶν διατάξατο λέγων *Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἀνάμνησιν*⁶. Καὶ λυγρὸν ἀπονηστεύετε εὐφραυνόμενοι καὶ ἐορτάζοντες. Ὅτι ὁ ἀρραβὼν τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν. Καὶ τοῦτο ὑμῖν ἔστω νόμιμον αἰώνιον ἕως τῆς συντελείας, μέχρις ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος. Καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς πρώτης Κυριακῆς ἀριθμήσαντες ἡμέρας τεσσαράκοντα, ἐορτάσατε τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. Καὶ μεθ' ἡμέρας δέκα τῆς Ἀναλήψεως, ἧτις ἀπὸ τῆς πρώτης Κυριακῆς Πεντηκοστὴ γίνεται, ἐορτὴ μεγάλη ὑμῖν ἔστω. Ἐν αὐτῇ γὰρ ὥρᾳ τρίτῃ, ἀπέστειλεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ μετὰ τὸ ἐορτάσαι ὑμᾶς τὴν Πεντηκοστήν, ἐορτάσατε μίαν ἑβδομάδα, καὶ μετ' ἐκείνην νηστεύσατε. Δίκασιον γὰρ καὶ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ ἐκ Θεοῦ δωρεᾷ καὶ νηστεύσαι μετὰ τὴν ἄνεσιν. Καὶ γὰρ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἐνήστευσαν ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ Πανιὴλ ἑβδομάδας τρεῖς. Ἄρτον ἐπιθυμιῶν, ὃν ἔφαγε καὶ κρέα καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὴν νηστείαν ταύτην, πᾶσαν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν προστάσσομεν ὑμῖν νηστεύειν καὶ τὴν περισσεΐαν ὑμῶν τῆς νηστείας πένησιν ἐπιχορηγεῖν. Πᾶν μὲν τοι Σάββατον, ἄνευ τῶ ἐνός καὶ πᾶσαν Κυριακὴν ἐπιτελοῦντες συνόδοις εὐφραίνεσθε. Ἐνόχος γὰρ ἔσται ἁμαρτίας, ὃ τὴν Κυριακὴν νηστεύων, ἀναστάσεως ἡμέραν ὅσαν ἢ τὴν Πεντηκοστήν, ἢ ὅλως κατηφειᾶν ἡμέραν ἐορτῆς Κυρίου. Εὐφρανθῆναι γὰρ δεῖ ἐν αὐταῖς καὶ ὁ πενθῆσαι. Αἱ δὲ νηστεΐαι ὑμῶν μὴ ἔστωσαν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν. Νηστεύσει γὰρ Πευτέρῃν καὶ Πέμπτην καὶ Σάββατον. Ὑμεῖς δὲ ἢ τὰς πέντε νηστεύετε ἡμέρας ἢ Τετράδα καὶ Παρασκευὴν. Ὅτι τῇ μὲν Τετράδι ἢ κατὰ τοῦ Κυρίου κρίσις ὑπὸ Ἰσραϊτῶν ἐμελετήθη, τῇ δὲ Παρασκευῇ, ὅτι ἐν αὐτῷ πέπονθε, τὸ δὲ Σάββατον μέντοι καὶ τὴν Κυριακὴν ἐορτάσατε. Ὅτι τὸ μὲν δημιουργίας ἐστὶν ὑπόμνημα, ἢ δὲ ἀναστάσεως. Ἐν δὲ μόνον Σάββατον ὑμῖν φυλακτέον, ὡς εἴρηται ἐν ὅλῳ τῷ ἐνιαυτῷ, τὸ τῆς τοῦ Κυρίου ταφῆς. Ὅπερ νηστεύειν προσήκει καὶ οὐχ ἐορτάζειν:—

— Διάταξις Πέτρος καὶ Παύλου⁷ —

Εγὼ Πέτρος καὶ Παῦλος διατασσόμεθα ἐργάζεσθαι τοὺς δέλους ἡμέρας πέντε. Σάββατον δὲ καὶ Κυριακὴν σχολάζετωσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς εὐσεβείας. Τὸ μὲν Σάββατον εἴπομεν, δημιουργίας λόγον ἔχειν τὴν δὲ Κυριακὴν, ἀναστάσεως. Τὴν δὲ Μεγάλην ἑβδομάδα πᾶσαν καὶ τὴν μετ' αὐτήν, ἀργήτωσαν. Ὅτι ἡ μὲν Πάθος ἐστίν, ἢ δὲ ἀναστάσεως καὶ χρεια διδασκαλίας, τίς ὁ παθὼν καὶ ἀναστάς, τίς ὁ συγχωρήσας καὶ ἀναστήσας. Τὴν Ἀνάληψιν ἀργήτωσαν, διὰ τὸ πέρας τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας. Τὴν Πεντηκοστήν ἀργήτωσαν, διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὴν Γενέθλιον ἀργήτωσαν, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ γεννηθῆναι τὸν Κύριον. Τὴν Ἐπιφάνειαν ἀργήτωσαν, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἀνάδειξιν γενέσθαι τῆς Χριστοῦ θεότητος, μαρτυρήσαντος αὐτῷ τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ βαπτίσματι, καὶ τοῦ Παρακλήτου ἐν εἶδει περισσεύουσας ὑποδείξαντος τοῖς παρευῶσι τὸν μαρτυρηθέντα. Τὰς ἡμέρας τῶν Ἀποστόλων ἀργήτωσαν, διδάσκαλοι γὰρ ὑμῶν εἰς Χριστὸν γεγονάσι καὶ Πνεύματος Ἁγίου ὑμᾶς ἠξίωσαν. Εὐχὰς δὲ ἐπιτελεῖτε ὄρθρου καὶ τρίτης καὶ ἕκτης καὶ ἐνάτης καὶ ἐσπέρας καὶ ἀλεκτοροφωνίας. Ὅρθρου μὲν εὐχαριστοῦντες, ὅτι ἐφώτισεν ἡμᾶς ὁ Κύριος, παραγαγὼν τὴν νύκτα καὶ ἐπαγαγὼν ἡμέραν. Τρίτῃ δὲ ὅτι ἐν αὐτῷ ἀπόφασιν ἀπὸ τοῦ Πιλάτου ἔλαβεν ὁ Κύριος. Ἑκτῇ δὲ, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐσταυρώθη. Ἐνάτῃ δὲ, ὅτι πάντα κελίγητο τοῦ Πεσπύτου σταυρωμένον, φρίσσοντα τὴν τόλμαν τῶν δυσσεβῶν Ἰσραϊτῶν, μὴ φέροντα τὸν Κυρίου τὴν ὕβριν. Ἐσπέρα δὲ εὐχαριστοῦντες ὅτι δέδωκεν ἡμῖν ἀνάπαυσιν τῶν μεθημερινῶν κόπων, τὴν νύκτα. Ἀλεκτροφωνῶν δὲ κραυγῇ διὰ τὸ τὴν ὥραν εὐαγγελίζεσθαι τὴν παρουσίαν τῆς ἡμέρας, εἰς ἐργασίαν τῶν τῷ φωτὸς ἐργῶν:—

—Περὶ δὲ τῶν ἐκκλησιῶν⁸—

Εἰ μὴ δυνατόν ἐν ἐκκλησίᾳ προΐέναι διὰ τοὺς κακοπίστους, κατ' οἶκον γενέσθω σύναξις, ἵνα μὴ εἰσέρχωνται εὐσεβεῖς εἰς ἐκκλησίαν ἀσεβῶν. Οὐ γὰρ ὁ τόπος τὸν ἄνθρωπον ἀγιάζει, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν τόπον. Ἐὰν ἕν ἀσεβεῖς κατέχωσι τὸν τόπον φευκταῖος ἔστω, διὰ τὸ βεβηλωθῆαι ὑπ' αὐτῶν. Ὡς γὰρ οἱ θεῖοι ἱερεῖς ἀγιάζουσιν, οὕτως οἱ ἐναγεῖς μαιίνουσιν:—

Τοὺς δὲ ἐπὶ τὸ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινόμενους, θεσιζόμεν, μῆτε μὴν ἀτάκτοις βοαῖς κεκρησθῆαι καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν βιάζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κατανύξεως καὶ φόβου Θεοῦ τὰς τοιαύτας ψαλμωδίας ἐκφέρειν, τῶ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ. Ἐύλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον⁹:—

+Υποσημειώσεις εἰς τὰς Ἀποστολικὰς Διατάξεις+

1. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὸ Ε' βιβλίον 13ον κεφ. τῶν διὰ Κλήμεντος Ῥώμης Ἀποστολικῶν Διαταγῶν. Τὸ παρὸν ἔστι διασκευὴ καὶ ἐν πολλοῖς σύντμησις τοῦ βιβλίου. Αἱ Ἀποστολικαὶ Διατάξεις εἰσὶν ἔργον τοῦ Δ' αἰῶνος συνταχθὲν ἐν Συρίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχαίων, πρωτοχριστιανικῶν παραδόσεων:—

2. Ψαλμὸς ΟΓ', 4-5:—

3. Ἀλεκτοροφωνία μετὰ τὴν τρίτην φυλακὴν τῆς νυκτός, περὶ τὴν ἕω, τῆς ἡμέρας ὑποφωσκούσης:—

4. Μάρκου Β', 20, Λουκᾶ Ε', 35:—

5. Ματθαίου ΚΖ', 24:—

6. Λουκᾶ ΚΒ', 19:—

7. Ἀποστολικαὶ Διατάξεις Η', 33, 34:—

8. Αὐτόθι:—

9. Ταῦτα προέρχονται σχεδὸν κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ 99 κανόνος τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (691), τὸ δὲ χωρίον ἐκ τοῦ Λευϊτικῆς ΙΕ', 31, «Εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν»:—

Εἰδησις, ἐν ποίαις ἡμέραις
 ποῖσιν ἀργίαν οἱ μοναχοί,
 καὶ ἐν ποίαις λύσει τὴν νηστείαν
 τοῦ ὄρου ἐνιαυτοῦ.

+

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ δ'. Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκης.
 Ἀργία καὶ κατάλυσις τῆς νηστείας εἰς
 ἔλαιον καὶ οἶνον μόνον:-

Εἰς τὰς γ'. Τὸ θαῦμα τοῦ ἀρχιστρα-
 τήγου Μιχαήλ. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου
 καὶ ἐλαίου:-

Εἰς τὰς η'. Ἡ Γέννησις τῆς ὑπερα-
 γίας Θεοτόκου. Ἀργία πάντων καὶ κα-
 τάλυσις εἰς πάντα¹:-

Εἰς τὰς ιδ'. Ἡ παγκόσμιος ὕψωσις τῆ
 Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Ἀργία
 πάντων καὶ κατάλυσις οἴνου μόνον²:-

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ σύλληψις τοῦ τιμίου
 ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτι-
 στοῦ Ἰωάννου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου
 καὶ ἐλαίου μόνον:-

Εἰς τὰς κδ'. Ἡ μετάστασις τοῦ ἀγίου
 ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ
 Θεολόγου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ
 ἐλαίου:-

Μηνὶ Νοεμβρίῳ. Εἰς τὰς η' ἡ σύναξις τῆ
 ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ καὶ τῶν λοιπῶν
 ἀσωμάτων δυνάμεων. Ἀργία πάντων καὶ
 κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:-

Εἰς τὰς ιγ'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡ-
 μῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταν-
 τινεπόλεως τῆ Χρυσοστόμου. Ἀργία καὶ
 κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:-

Εἰς τὰς ιδ'. Τοῦ ἀγίου καὶ πανευφήμου
 ἀποστόλου Φιλίππου. Ἀργία πάντων καὶ
 κατάλυσις εἰς πάντα³:-

Εἰς τὰς κδ'. Ἡ ἐν τῷ ναῶ εἴσοδος τῆς
 ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
 ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἀργία πάντων καὶ
 κατάλυσις εἰς πάντα⁴:-

Εἰς τὰς λ'. Τοῦ ἀγίου καὶ πανευ-

φήμου ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ πρω-
 τοκλήτου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου
 καὶ ἐλαίου:-

Μηνὶ Δεκεμβρίῳ. Εἰς τὰς ε', τῆ ὀσίου πα-
 τρὸς ἡμῶν Κάββα τοῦ ἡγιασμένου. Κατά-
 λυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:-

Εἰς τὰς γ'. Τῆ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
 Νικολαίου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Πυκίας,
 τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀργία καὶ κατάλυσις
 οἴνου καὶ ἐλαίου:-

Εἰς τὰς ς'. Ἡ σύλληψις τῆς ἀγίας καὶ
 θεοπρομήτορος Ἄννης. Ἀργία καὶ κα-
 τάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:-

Εἰς τὰς κδ'. Τῆ παραμονῆ τῶν Χρι-
 στογέννων. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου
 μόνον⁵:-

Εἰς τὰς κε'. Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις
 τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία πάντων καὶ κατὰ-
 λυσις εἰς πάντα:-

Εἰς τὰς κς'. Ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας
 Θεοτόκου. Ἀργία πάντων καὶ κατάλυ-
 σις εἰς πάντα:-

Ἐν τῇ παραμονῇ τῶν ἀγίων Θεοφα-
 νείων, εἰς τὴν ἐκάστη ὡς βέλεται γνώμην
 καὶ προαίρεσιν⁶. Πι' οὐ καταλύομεν τὸ
 δωδεκάημερον, καθὼς εἴρηται ἐκ τῶν ἀ-
 ποκρισεων τοῦ πανιερωτάτου Ἰωάννου
 ἐπισκόπου Κίτρως⁷, πρὸς τὸν ἱερώτατον
 ἐπίσκοπον Πυρραχίου Κωνσταντίνου
 Καβάσιαν⁸, εἰς Κεφάλαιον ις'. Κατα-
 λύομεν τότε, εἰς ἀναίρεσιν τῆς τῶν Ἀρ-
 μενίων νηστείας. Οὗτοι γὰρ τὸ πρὸ τῶν
 ἀγίων Θεοφανείων δωδεκάημερον νη-
 στεύουσιν οὕτως. Τὰς τρεῖς γὰρ ἑορτὰς τῆ
 πέμπτη τῆ Ἰανουαρίου μηνὸς συνημμένως
 ἐπιτελοῦσι, τὸν εὐαγγελισμόν, φημί, τὴν
 Χριστοῦ Γέννησιν καὶ τὴν Βάπτισιν⁹.
 Πᾶλλον γε μὴν ἀμυδρῶς πως καὶ σκιω-
 δῶς τῇ ὀλεθρίῳ καὶ μιαιῶ δόξῃ τῆ σφῶν
 αἰρεσιάρχου, Ἰσχάνιος αὐτῷ ὄνομα, ἐν-
 τεῦθεν τιθέμενοι φαντασία καὶ ἐκ ἀλη-
 θεία τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίαν λέ-
 γοντες γεγενῆσθαι¹⁰:-

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τῶν Ἐπιφανείων, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἔφημεν, σχολάζομεν ἀπὸ τῶν ἔργων, ὅταν τύχη ἡμέρα ἀργίας:—

Εἰς τὰς κζ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου, πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου¹¹:—

Μηνὶ Ἰανουαρίῳ δ'. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομή τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα:—

Εἰς τὰς ε'. Ἡ παραμονὴ τῶν ἁγίων Θεοφανείων. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου¹²:—

Εἰς τὰς ς'. Τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία πάντων καὶ κατάλυσις εἰς πάντα:—

Εἰς τὰς ζ'. Ἡ σύναξις τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα¹³:—

Εἰς τὰς ις'. Προσκύνησις τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

Εἰς τὰς ιζ'. Τῶ ὀσίου καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

Εἰς τὰς κ'. Τῶ ὀσίῳ καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

Εἰς τὰς κβ'. Τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

Εἰς τὰς κγ'. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶ λειψάνου τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τῷ Χρυσοστόμῳ. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

Εἰς τὰς κδ'. Τῶν ἁγίων τριῶν ἱεραρχῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τῷ

Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—
Μηνὶ Φεβρουαρίῳ β'. Ἡ Ὑπαπαντὴ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα¹⁴, χωρὶς τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς εἰς τύχοι¹⁵:—

Εἰς τὰς ις'. Τῶ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου¹⁶:—

Εἰς τὰς κδ'. Ἡ εὑρεσις τῆς κεφαλῆς τῷ τιμίῳ ἐνδόξῳ προφῆτῳ προδρόμῳ καὶ βαπτιστῷ Ἰωάννου. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου¹⁷:—

Μηνὶ Μαρτίῳ γ'. Τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων τῶν ἐν Σεβαστείᾳ. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου¹⁸:—

Εἰς τὰς κε'. Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἀργία πάντων καὶ κατάλυσις εἰς ἰχθύας:—

Μηνὶ Ἀπριλίῳ γγ'. Τῶ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα¹⁹, εἰ μήπως ἐάν τύχοι τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι:—

Εἰς τὰς κε'. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα²⁰:—

Μηνὶ Μαΐῳ. Εἰς τὰς β'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου τῷ μεγάλῳ. Ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀργία καὶ κατάλυσις, ὡς βέλεσαι καὶ ὡς θέλῃς²¹:—

Εἰς τὰς κδ'. Τῶν ἁγίων μεγάλων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ἀργία καὶ κατάλυσις, ὡς θέλῃς²²:—

Μηνὶ Ἰουνίῳ. Εἰς τὰς η'. Τῶ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου. Ἀργία καὶ κατάλυσις ὡς θέλῃς²³:—

Εἰς τὰς κδ'. Τὸ γενέθλιον τῷ τιμίῳ

ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἄργια καὶ κατάλυσις εἰς πάντα²⁴:-

Εἰς τὰς κζ'. Τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Ἄργια πάντων καὶ κατάλυσις εἰς πάντα²⁵:-

Εἰς τὰς λ'. Ἡ σύναξις τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμεων δώδεκα Ἀποστόλων. Ἄργια καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίῃς:-
Μηὶ Ἰουλίῳ. Εἰς τὴν δ' τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Παμιανοῦ. Ἄργια καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίῃς²⁶:-

Εἰς τὰς β'. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς ὑπερραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἄργια καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίῃς²⁷:-

Εἰς τὰς η'. Τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου. Ἄργια καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίῃς²⁸:-

Εἰς τὰς ιε'. Τῶν ἁγίων μαρτύρων Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης. Ἄργια καὶ κατάλυσις ὡς θέλης²⁹:-

Εἰς τὰς κ'. Τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἠλιοῦ. Ἄργια καὶ κατάλυσις ὡς θέλης³⁰:-

Εἰς τὰς κζ'. Τῶν ἁγίων μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος. Ἄργια καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίῃς:-

Μηὶ Ἀυγύστῳ. Εἰς τὰς σ' ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄργια πάντων καὶ κατάλυσις³¹ εἰς πάντα:-

Εἰς τὰς ιε'. Ἡ Κοίμησις τῆς ὑπερραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἄργια πάντων καὶ κατάλυσις εἰς πάντα³²:-

Εἰς τὰς κζ'. Ἡ ἀποτομή τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου. Ἄργια πάντων καὶ κατάλυσις πάντων³³:-

Εἰς τὰς λ'. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ζώνης τῆς ὑπερραγίας Θεοτόκου. Ἄργια καὶ κατάλυσις εἰς πάντα³⁴:-

Τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀπόκρεω, ἀργία³⁵ καὶ κατάλυσις εἰς πάντα:-

Τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς, ἀργία καὶ κατάλυσις πάντων³⁶:-

Τῷ Σαββάτῳ πρώτῳ τῶν Νηστειῶν, ἀργία πάντων καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου³⁷:-

Τῇ Πέμπτῃ τῷ Μεγάλῳ Κανόνος κατάλυσις τῆς νηστείας³⁸:-

Τῇ Παρασκευῇ τῆς Ἀκαθίστου, κατάλυσις ὁμοίως³⁹:-

Τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, λύσις τῆς νηστείας⁴⁰:-

 Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο εἶδέναι, ὅτι τὰς κατάλυσις τῆς νηστείας τὰς ἐν ταῖς τῶν ἁγίων μνήμαις δηλουμένας, ἐν τοῖς κοινοβίοις παρατηρῶνται καὶ καταλύσιν. Αἱ δὲ χαῦραι καὶ πάντες οἱ καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες, φυλάττειν καὶ νηστεύειν ὀφείλουσι, καὶ εἰς μόνας τὰς δεσποτικὰς ἑορτὰς καταλύειν, ἴσως δέ, εἰ βύχονται, καὶ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ τὸ δωδεκάμερον, εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον μόνον⁴¹:-

Προστάσσοσι δὲ τὰ τυπικά, ἵνα ἐν τῇ νηστείᾳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Χριστοῦ γεννῶν, γίνεσθαι κατάλυσιν ἐλαίῃς καὶ οἴνου τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ ἡμέρᾳ ὡς ἤδη προειρήκαμεν. Οὐ μέντοι γε καὶ εἰς ἰχθύας, εἰ μὴ τύχοι ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἡμέραις μνήμη ἁγίων πάντων μεγάλων καὶ ἐπισήμων. Πεῖ δὲ καὶ τῆτο ἐν τῷ κοινῷ γίνεσθαι. Ἐν δὲ τοῖς καθεζομένοις ἰδίᾳ, οὐκ ἔλαιον καὶ οἶνος βρωθήσεται παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ τι γε ἐν ταύταις ἐπιστῇ μνήμη ἁγίων, τῶν πάντων μεγάλων ἢ τυχὸν δι' ἀσθένειαν σώματος ἢ γήρως, ἢ ἀδυναμίας. Ταῦτα πάντα, πατέρες καὶ ἀδελφοί, οὐκ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐτέθησαν παρ' ἡμῶν, ὡς ἂν τις οἰηθῇ, ἀλλὰ διαφόροις ἐντυχόντες τυπικοῖς, τὴν πραγματείαν τῷ λόγῳ διὰ τὴν ὑπακοὴν ἐποίησαμεν καὶ ὡς βούλεσθε πράττετε ἀδελφοί. Πόνον εὐχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν ἀδιαλείπτως⁴²:-

Ἄναγκαῖόν ἐστιν, ὧ πατέρες καὶ ἀδελφοί, τῷ φυλάττειν ὅλον τὸν χρόνον τὰς τρεῖς ἡμέρας, διὰ ξηροφαγίας, ἅπαξ τῆς ἡμέρας χωρὶς οἴνου καὶ ἐλαίου Τετράδι καὶ Παρασκευῇ, σὺν τῇ Πευτέρα, καθὼς λέγει Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας⁴³. Οὐκ ἔστι γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρωσις καὶ πόσις⁴⁴:-

Ὅταν ὃν λέγη ἐν Τετράδι καὶ Παρασκευῇ καὶ τύχη ἀγίς ἐπίσημς μνήμη, κατάλυσις γίνεται οἴνου καὶ ἐλαίου:-

Εἰ παραμονὴ ἡστινος ὃν δεσποτικῆς ἑορτῆς, Τετράδα συναντήσκειν ἢ Παρασκευὴν οὐ χρὴ καταλύειν τὴν νηστείαν τῇ ἑσπέρα διὰ τὴν ἐπιούσαν ἑορτήν, κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. Αὐτοὶ γὰρ ἐνομοθέτησαν τῶν τοιούτων ἡμερῶν τὴν νηστείαν, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἅγιοι πατέρες πάντες ὁμοίως:-

Καταλύομεν καὶ τὴν πρὸ τῆς Ἀποκρέσ ἅπασαν ἑβδομάδα⁴⁵ δι' ἕτερον πονηρὸν ἔθος τῶν Ἀρμενίων ἄστατον, ἐντεῦθεν τιθέμενοι. Νηστεύσει γὰρ ὄτοι δι' ἀπώλειαν κυνός, ὧ ἐπώνυμον ἦν τῷ κυνὶ ἀρ-

τζιβούριος, διὰ τὸ προσιέναι καὶ μνηνεῖν ἐν πόλεσι καὶ κώμας τὴν ἐπιδημίαν τῷ διδασκάλῳ αὐτῶν Σεργίῳ. Τὸ γὰρ ἀρτζιβούριος τῇ τῶν Ἀρμενίων διαλέκτῳ μανδάτωρ ἐρμηνεύεται. Ὅν πενήθης ὁ Σεργίος ἔκτὸς θηρίων βρωθέντα, ἐπέσηψε πᾶσι τοῖς Ἀρμενίοις νηστεύειν ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ὑπὲρ τῆς τοῦ κυνός τελευτῆς, καὶ κατηφειᾶν ἐπίσως καὶ σκυθρωπάζειν. Οἱ καὶ συγκαλύπτειν τὸ αἰσχρὸν μηχανώμενοι, εἰς ἀνάμνησιν τῆς τῶν Νινευιτῶν νηστείας ἰσχυρίζονται ταύτην ἐπιτελεῖν:-

Φησὶ γὰρ ὁ μέγας Ἀθανάσιος⁴⁶ καὶ καταλύειν νηστείαν Κυρίε ἐν ἰχθύσι τε καὶ ἐλαίῳ, εἰ μήπως ἐπὶ νόσῳ βεβάρησαι, ἦγουν Τετράδι καὶ Παρασκευῇ. Ὁ γὰρ καταλύων ταύτας, συσταυροῖ τὸν Χριστόν, ὡσπερ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Ἐν γὰρ τῇ Τετράδι παρέδωσαν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ Παρασκευῇ ἐσταύρωσαν. Εἰ μὴ ἐν μόνας ταῖς τῶν Ἐπιφανείων καὶ ἐν ταῖς ἐν τῇ Πεντηκοστῇ. Ταύτας γὰρ ὁ καταλύων ἀνεύθυνος ἔστω⁴⁷:-

— Περὶ ἐγκρατείας καὶ γαστριμαργίας —

Πίνε τὸν οἶνον ἐλάχιστον. Ὅσον γὰρ κοροῖται, τοσοῦτον εὐεργετῇ τοὺς πίνοντας. Πίνα διδου τῇ γαστρὶ, ἃ χρῆζει λαβεῖν, ἔχι γὰρ ὅσα βούλεται. Λόγῳ τοίνυν λαμβάνων καὶ λόγῳ ἀπεχόμενος οὐχ ἁμαρτήσεις. Ἄμεινον γὰρ ἢ μετὰ λόγῳ οἰνοποσία, τῆς μετὰ τύφου ὑδροποσίας. Καὶ βλέπε μοι τοὺς μετὰ λόγῳ τὸν οἶνον πίνοντας ἄνδρας ἀγίους, καὶ τοὺς ἀνευ λόγου ὑδροποτήσαντας ἀνθρώπους βεβήλους. Πηκέτι ψέξης ἢ ἐπαινέσης τὴν ὕλην, ἀλλὰ μακαρίσης ἢ ταλανήσης τὴν γνώμην τῶν καλῶς ἢ κακῶς αὐτῇ χρωμένων. Πέπωκε Ἰωσήφ παρ' Αἰγυπτίους οἶνον, ἀλλ' ἐκ ἐβλάβη τὴν φρένα, ἠσφαλίσατο γὰρ τὴν γνώμην. Ὑδροπότησε δὲ Πυθαγόρας καὶ Πιογένης καὶ Πλάτων, ἐν οἷς καὶ Πανιχαῖοι καὶ τὸ χριπὸν σύστημα τῶν ἐθελοφροσώφων καὶ εἰς τοσαύτην ἦλθαν κουφοδοξίαν, ὡς καὶ τὸν Θεὸν ἀγνοῆσαι καὶ προσκυνῆσαι εἰδῶχα. Ὅν γὰρ τρόπον ὠφελεῖ ἡ νηστεία τοὺς μετὰ λόγῳ αὐτῇ προσιόντας, οὕτως βλάπτει τοὺς ἀλόγως αὐτῇ μετερχομένους:-

Οὐ τὸ βραδυφαγεῖν, τῷτο μόνον νηστεία ἐστίν, ἀλλὰ τὸ βραχυφαγεῖν, καὶ οὐ τὸ διὰ δύο ἐσθίειν τοῦτο ἄσκησις ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ποικιλοφαγεῖν. Ἄσκησις γὰρ ἐστὶ τράπεζα ἐν μονοειδεῖ τροφῇ συνισταμένη, τὸ ἐκλυτον τῆς παντοφαγίας, ὡς ἀπῆδες βδελυσσομένη. Ἄσκει ὃν τοσοῦτον, ὅσον κωλύσαι τῆς σαρκὸς τὰ κινήματα. Ἐὰν δὲ ἀσθενῇ πρὸς ὑγείαν τὸ σῶμα, καὶ μὴ πρὸς τρυφήν, θεράττει:-

Οὐ μόνον κραπάλη οἴνου τὴν διάνοιαν μεθύσκειν εἴωθεν, ἀλλὰ καὶ πλησμονὴ ὕδατος, καὶ πασῶν

τροφῶν ὑπερβολή, κεκαρωμένην καὶ νυστάζουσιν αὐτὴν ἀποτελεῖ. Ἡ γὰρ σύμμετρος καὶ μετὰ λόγῳ τῶν τροφῶν μετάληψις, τῆς ὑγείας φροντίζει τοῦ σώματος, ὃ τὴν ἀγιοσύνην ἀφαιρεῖται. Εἰς μάτην τοίνυν ἐπὶ νηστεία καὶ ἀργυπνία καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς ἐγκουχόμεθα, ἕως οὗ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην καὶ τῷ πλησίον κατορθώσωμεν. Ὁ γὰρ κατορθώσας τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὸν Θεόν. Αἱ γὰρ ἀκρότητες ἐκατέρων τῶν μερῶν, ἐπίσης βλάπτουσι. Καὶ ἡ τῆς νηστείας ὑπερβολὴ καὶ ἡ τῆς γαστρὸς χορτασία καὶ ἡ τῆς ἀργυπνίας ἀμετρία καὶ ὁ τοῦ ὕπνου κόρος καὶ αἱ λοιπαὶ ὑπερβολαί. Καὶ γὰρ ἐγνωμέν τινες, διὰ γαστρεμαργίας μὲν, μὴ ἠπληθέντας, διὰ δὲ ἀμέτρῳ νηστείας καταβληθέντας, καὶ πρὸς τὸ πάθος τῆς γαστρεμαργίας ὀλισθήσαντας, διὰ τὴν προσηγομένην ἐκ τῆς ἀμετρίας ἀσθένειαν:—

+ Ὑποσημειώσεις εἰς τὰ περὶ ἀργίας τῶν μοναχῶν +

1. Ἐμφανὴς ἐστὶν ἡ σύγχυσις μεταξὺ θεομητορικῶν καὶ δεσποτικῶν ἑορτῶν. Ἐπομένως ἐνταῦθα καταλύομεν μόνον εἰς ἰχθὺν καθ' ὅτι θεομητορικὴ ἐστὶν ἡ ἑορτὴ:—

2. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀντίφασις πρὸς τὰ διαταττόμενα ὑπὸ αὐτοῦ τούτου τοῦ τυπικοῦ τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς κατάλυσιν οἴνου καὶ ἐλαίου:—

3. Οὐχὶ εἰς πάντα ἀλλὰ εἰς ἰχθὺν μόνον καὶ τοῦτο ἔνεκα τῆς ἐνάρξεως τῆς Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων:—

4. Ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ὁ κατάλογος οὗτος ἐγράφη ἐξ ὑπογυίου, ἦτοι «στὸ γόνατο». Πῶς ἔχομεν ἐνταῦθα κατάλυσιν εἰς πάντα ἐφ' ὅσον εὐρισκόμεθα ἐντὸς Τεσσαρακοστῆς; Μόνον λοιπὸν εἰς ἰχθύν:—

5. Οὐδὲ εἰς οἶνον καταλύομεν:—

6. Νηστεύομεν δι' ἐννάτης καὶ ξηροφαγίας:—

7. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κίτρους (σημερινῆς Κατερίνης) λόγιος ἐπίσκοπος καὶ ἐντριβῆς περὶ τὰ νομοκανονικά, ζήσας περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΒ' αἰ.:—

8. Κωνσταντῖνος Καβάσιλας, λόγιος ἱεράρχης Δυρδραχίου (1180):—

9. Ἀναμασῶνται αἱ αὐταὶ ἀνακρίβειαι α) ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἑορτάζεται παρ' Ἀρμενίοις τῇ ζ' Ἀπριλίου (ἐννέα μῆνες πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων), β) ἡ δωδεκαήμερος νηστεία αὐτῶν ὑπενθυμίζει ὅτι εἰς χρόνους παλαιούς ἢ πρὸ τῶν Χριστουγέννων νηστεία ἦν δωδεκαήμερος, γ) ἡμεῖς δὲν καταλύομεν ἐξ ἀντιθέσεως πρὸς τοὺς νηστεύοντας Ἀρμενίους, ἅπαγε, ἀλλὰ διότι μετὰ τὰς μεγάλας δεσποτικὰς ἑορτὰς ἔχομεν κατάλυσιν εἰς πάντα (διακαινήσιμος ἑβδομάς, ἑβδομάς μετὰ τὴν Πεντηκοστήν):—

10. Καὶ τοῦτο ἀναληθές ἐστι. Οἱ Ἀρμένιοι εἰσιν μονοφυσῖται ἀλλ' οὐχὶ δοκηταί. Πιστεύουσι εἰς τὴν ἀληθῆ τοῦ Λόγου σάρκωσιν:—

11. Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει λάθος. Ἐφ' ὅσον εὐρισκόμεθα ἐντὸς τοῦ ἁγίου δωδεκαήμερου καταλύομεν εἰς πάντα:—

12. Ἐν Σαββάτῳ ἢ ἐν Κυριακῇ. Ἄλλως αὐστηρὰ ξηροφαγία δι' ἐννάτης:—

13. Καὶ πάλιν λάθος. Μόνον εἰς ἰχθὺν ἢ κατάλυσιν:—

14. Μόνον κατάλυσιν ἰχθύος:—

15. Κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν δύναται ἵνα φθάσῃ ἡ ἑορτὴ αὕτη ἕως τῆς καθαρᾶς Δευτέρας:—

16. Πλὴν τῆς Καθαρᾶς Ἑβδομάδος (α' ἑβδομάς Νηστειῶν). Τότε γίνεται κατάλυσιν εἰς οἶνον μόνον. Πλὴν τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας ὅποτε ἡ ἑορτὴ προφάλλεται τῇ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς:—

17. Παρεκτὸς τῆς Καθαρᾶς Ἑβδομάδος. Τότε καταλύομεν μόνον εἰς οἶνον. Εἰ δὲ τύχοι τῇ Καθαρᾷ Δευτέρᾳ, ἡ ἀκολουθία προφάλλεται τῇ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς:—

18. Ἄτερ Καθαράς Ἑβδομάδος. Τότε ὅ,τι ἐν τοῖς ἄνω:—

19. Μόνον εἰ τύχοι τῇ ἑβδομάδι τῆς διακαινησίμου. Ἄλλως κατάλυσις μόνον οἴνου καὶ ἐλαίου:—

20. Μόνον εἰ τύχοι τῇ ἑβδομάδι τῆς διακαινησίμου. Ἄλλως κατάλυσις μόνον οἴνου καὶ ἐλαίου:—

21. Βούλομαι καὶ θέλω κατάλυσιν εἰς πάντα εἰ τύχοι τῇ ἑβδομάδι τῆς διακαινησίμου (κατὰ τὸ «διωρθωμένον» Ἰουλιανόν). Ἄλλως κατάλυσις εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον:—

22. Θέλω κατάλυσιν μόνον εἰς οἴνελαιον:—

23. Κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου:—

24. Ἐξοφθάλμως λανθασμένον. Μόνον ἰχθύος κατάλυσις ἐπιτρέπεται. Καὶ πῶς γίνεται κατάλυσις εἰς πάντα τῆς ἑορτῆς ταύτης οὔσης (τοῦλάχιστον κατὰ τὸ Ἰουλιανόν) ἐντὸς τῆς νηστείας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων; Φαίνεται ὅτι τὸ νηστειοδρόμιον τοῦτο ἐγράφη ὑπὸ ἀνδρὸς ὄνειρευομένου καταλύσεις.

Ὅμως καὶ εἰς ἄλλα τυπικὰ ἔχομεν τοιαύτας ἀνεπιτρέπτους καταλύσεις, ὡς π.χ. εἰς τυπικὸν τοῦ ΙΓ' ἢ ΙΔ' αἰῶνος ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς τοῦ Βατοπεδίου Μονῆς ἐν Δ/σκη ΙΙΙ, 132, (ιδίως δὲ εἰς σελίδας 135-152). Ἐποχὴ τῆς παρακμῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ τῆς αὐστηρότητος. Καὶ ὅρα ὅσα ὁ Θεόδωρος Πτωχοπρόδρομος μεθ' ὑπερβολῆς τινος, ἀλλ' ἐν δικαίῳ καταμαρτυρεῖ:—

25. Μόνον εἰς ἰχθύας ἐπιτρέπεται:—

26. Ἄνευ ἀργίας:—

27. Ὡσαύτως ἄνευ ἀργίας:—

28. Τοιαύτη ἀργία καὶ κατάλυσις οὐχ ὑπάρχει καταγεγραμμένη ἐν τοῖς ἐντύποις Ὁρολογίοις, οὐδ' ἐν τοῖς παλαιότεροις ἐξ αὐτῶν:—

29. Οὐ θέλω. Ἐν τοῖς Ὁρολογίοις ἀγνοεῖται καὶ ἡ ἀργία καὶ ἡ κατάλυσις:—

30. Θέλω κατάλυσιν μόνον εἰς οἴνελαιον:—

31. Καὶ ἐνταῦθα φαίνεται τὸ πρόχειρον τῆς ἀναγραφῆς. Πῶς δυνάμεθα νηστείας οὔσης καταλύσαι εἰς πάντα; Κατάλυσις οὖν μόνον ἰχθύος:—

32. Μόνον εἰς ἰχθὺν καθότι θεομητορικὴ ἑορτὴ ἐστὶ.

33. Ἐνταῦθα διαρρήγνυομεν ἱμάτια. Κατάλυσις μόνον εἰς οἶνον καὶ ἔλαιον, ἧ δ' ἂν ἡμέρα τύχη:—

34. Κατάλυσις μόνον εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον. Οὐκ ἐστὶ δὲ κυρίως θεομητορικὴ ἑορτὴ, ἀλλ' ἑορτὴ θεομητορικῶν ἀμφίων διὸ καὶ οὐκ ἔχει πλήρη ἀκολουθίαν εἰς ἢ ἀλλ' εἰς 5' μόνον. Ἄλλ' οὐδὲ ἀργίαν ἔχομεν:—

35. Ἄνευ ἀργίας:—

36. Καὶ αὐθις ἀπρόσεκτος ὁ συγγραφεύς. Ἐφ' ὅσον Σάββατόν ἐστι τῆς Τυρινῆς πῶς ἔχομεν κατάλυσιν εἰς πάντα; Εἰς πάντα οὖν πλὴν κρέατος:—

37. Ἐν τοῖς Ὁρολογίοις οὐκ ἀναγράφεται νηστεία:—

38. Εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον ἅπαξ διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας:—

39. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τε τοῦ ἡμετέρου τυπικοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ Μ. Ὁρολογίου:—

40. Ἄπαξ τὸ ἐσπέρας μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν, ὡς προειρήκαμεν:—

41. Ταῦτα κατὰ λέξιν σχεδὸν ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῷ ὡς ἄνω μνημονευθέντι τυπικῷ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων (ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 150-151). Προέρχεται δ' ἡ ὁμοιότης αὕτη ἐκ τοῦ ὅτι ἀντλοῦσιν ἀπὸ κοινῆς πηγῆς:—

42. Καὶ ταῦτα ὁμοιάζουσι κατὰ πολὺ πρὸς τὸ τυπικὸν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Σινᾶ τοῦ 1528 (Δ/σκη III σ. 151, ἐν ὑποσημειώσει)·—

43. Εἰς τὸν πρῶτον κανόνα αὐτοῦ, ἀλλ' ἐμμέσως·—

44. Ῥωμαίους ΙΔ', 17·—

45. Πλὴν βεβαίως Τετράδος καὶ Παρασκευῆς. Τὰ περὶ Ἀρμενίων τερατολογήματα καὶ μυθεύματα διὰ πολλοστὴν φορὰν ὑφιστάμεθα εἶκοντες τῇ ἀντιαρμενικῇ μανίᾳ τῶν αἰῶνων ἐκεῖνων (ΙΑ', ΙΒ', ΙΓ')·—

46. Μεγάλου Ἀθανασίου, *Περὶ Παρθενίας Κεφάλαιον Η'* «*Νήστευσον οὖν ὅλον τὸν ἑνιαυτὸν χωρὶς πάσης ἀνάγκης· ὥρα δὲ ἐννάτη τῆς ἡμέρας, ἐν ὕμνοις καὶ προσευχαῖς διατελέσασα, μεταλάμβανε τῶν ἄρτων σου ἐν λαχάνῳ ἀναπεποιημένῳ ἐλαίῳ. Πάντα ἀγνὰ ὅσα ἄψυχα*»·—

47. Σὺν τῇ διακαινησίμῳ, τῇ προσφωνησίμῳ καὶ τῇ τῆς Τυρινῆς.

Ὅρα καὶ Μεγ. Ἀθανασίου ἐν τῷ βίῳ τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς (Κεφ. 100)· «*Ἄπας σοὶ ὁ χρόνος εἰς κανὼν νηστείας ὑπαρχέτω. Μὴ τέσσαρας ἢ πέντε νηστεύσης καὶ τὴν ἄλλην πλήθει τροφῶν καταλύσης τὴν δύναμιν. Τοῦτο ἡδὺ τῷ ἐχθρῷ. Πανταχοῦ ἢ ἀμετρία φθοροποιὸς τυγχάνει*». «*Μὴ κορεσθῆς ἄρτου καὶ οὐκ ἐπιθυμήσεις οἴνου*» (αὐτόθι, 95). Διὸ καὶ «*ἀγαπήσωμεν σφόδρα τὴν νηστείαν*» (*Περὶ Παρθενίας*, 6)·—

—Βίοι τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν, ἐκ τῆς 7ῆς Πρωτοῦ μάρτυρος καὶ Τυρίων ἐπισκόπου συνόψεως·—

Ματθαῖος ὁ εὐαγγελιστής, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ² συνέγραψε καὶ ἐκδέδωκεν αὐτὸ εἰς Ἱερουσαλήμ, Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφῷ τῷ Κυρίου, τὸ κατὰ σάρκα, ἐπισκόπῳ ὄντι τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐκοιμήθη ἐν Ἱερουπόλει τῆς Παρθίας³ καὶ ἐκεῖ θάπτεται ἐνδόξως·—

Μᾶρκος ὁ εὐαγγελιστής καὶ πρῶτος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, Ἀλεξανδρεῦσι καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ αὐτῆς ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου, ἀπὸ Αἰγύπτου καὶ μέχρι Πενταπόλεως. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Τραϊανῶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κάλων λαβῶν κατὰ τοῦ τραχήλου καὶ σურεῖς ἀπὸ τῶν καχυμένων Βουκόλου τόπων, ἕως τῶν καχυμένων Ἀφέλων, ἐκεῖ ἐκάθη πυρὶ ὑπὸ τῶν εἰδωλομανῶν, μὴνὶ Φαρμαθίλει⁴ καὶ ἐκεῖ ἐτάφη, ἐν τοῖς Βουκόλου·—

Λυκάς ὁ εὐαγγελιστής, Ἀντιοχεὺς μὲν τὸ γένος ἦν, ἰατρός δὲ τὴν τέχνην. Συνεγράψατο δέ, τὸ μὲν Εὐαγγέλιον, κατ' ἐπιτροπὴν Πέτρου τῷ ἀποστόλου, τὰς δὲ Πράξεις τῶν ἀποστόλων, κατ' ἐπιτροπὴν Παύλου τοῦ ἀποστόλου. Συναπεδήμησε γὰρ τοῖς Ἀποστόλοις καὶ μάλιστα τῷ Παύλῳ. Οὐ καὶ μνημονεύσας ὁ Παῦλος ἔγραψεν ἐν ἐπιστολῇ *Ἀσπάζεται* ὑμᾶς *Λυκάς ὁ ἰατρός ὁ ἀγαπητὸς ἐν Κυρίῳ*. Ἀπέθανε δὲ ἐν Ἐφέσῳ⁵ καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Μετετέθη δὲ ὕστερον ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ καὶ Ἀνδρέα καὶ Τιμοθέου τῶν ἀποστόλων κατὰ τοὺς καιροὺς Κωνσταντίνου Βασιλέως, υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου·—

Ιωάννης ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, ὁ καὶ εὐαγγελιστὴς τῷ Κυρίῳ γενόμενος, ὃν καὶ ἡγάπα ὁ Κύριος, ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ δὲ Τραϊανοῦ βασιλέως ἐξωρίσθη ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ. Ἐκεῖ δὲ ὢν καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἔγραψε καὶ ἐξέδωκεν ἐν Ἐφέσῳ, διὰ Γαίου τοῦ ξενοδόχου καὶ διακόνου, ᾧ καὶ Παῦλος μαρτυρεῖ

λέγων Ῥωμαίοις Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης⁶. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην Τραϊανῶ ἐπάνεισιν ἀπὸ τῆς νήσου ὁ μακάριος Ἰωάννης καὶ παραμένει ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἔζησεν ἔτη ῥκ' καὶ μετὰ ταῦτα ζῶν ἑαυτὸν ἐκεῖ ἔθαψε, Θεοῦ βολήσῃ. Εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι, μὴ ἐπὶ Τραϊανῶ αὐτὸν ἐξορισθῆναι εἰς Πάτμον, ἀλλ' ἐπὶ Πομετιανοῦ καὶ Βεσπασσιανῶ:-

- Πήλωσις διαλαμβάνουσα τὴν τῶν Εὐαγγελίων ἀνάγνωσιν καὶ τὴν τῶν εὐαγγελιστῶν διαδοχὴν, πῶθεν τε ἄρχονται καὶ ποῦ καταλήγουσι:-

Ἰστέον ὅτι, ἀναγινώσκονται τὸ ὕψος τῶ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ ἑβδομάδας ὅλας ἑπτὰ, ἀριθμύμενας ἀπὸ τῆς Μεγάλῃς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, χωρὶς τινῶν ἡμερῶν τριῶν⁷:-

Τὸ δὲ κατὰ Ματθαῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἀναγινώσκειται ἀπὸ τῆς Πευτέρῃς μετὰ τὴν Πεντηκοστήν ἡγῶν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ἄχρι τῆς μετὰ τὴν Ὑψῶσιν Παρασκευῆς. Κυκλοῦται δὲ ἐν ἑβδομάσει ἰζ', ὧν αἱ μὲν ἰδ' ἔχουσι τὸν Ματθαῖον καθ' ἑκάστην ἀναγινωσκόμενον, ἀπὸ δὲ τῆς ἰβ' ἑβδομάδος ἀναγινώσκειται τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον ἐν ταῖς ἑ' ἡμέραις, ἐν δὲ τοῖς Σάββασι καὶ τῇ Κυριακῇ, ἀναγινώσκειται πάλιν ὁ Ματθαῖος, ἄχρι τε τῶν ἰζ' ἑβδομάδων. Ἡ δὲ ἰζ' ἑβδομάς τοῦ Ματθαίου, εἶπερ γένηται ἐσώπασχα, εἰ δὲ ἐξώπασχα⁸ οὐδαμῶς. Εἰ γὼν μέλλει ἀναγινώσκεσθαι καὶ ἡ τοιαύτη ἰζ' ἑβδομάς ἀναπόδιζε ὀπισθεν. Καὶ ὅθεν θέλεις ἀνάγνωθι τὰς πέντε ἡμέρας εἰ ἄρα διὰ τὸ μηκύνεσθαι τὸ Πάσχα, λείπει καὶ εἰς τὸν Πσικᾶν Σάββατον ἢ Κυριακὴν ἀναγινώσκειται ἐκεῖ ἢ ἰζ' Κυριακῇ τοῦ Ματθαίου, ἢ τῆς Χαναναίας προῦ τῶ Ζαχααῖς:-

Τὸ δὲ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκειται ἀπ' ἀρχῆς Πευτέρῃς τῆς μετὰ τὴν Ὑψῶσιν Κυριακῆς καὶ ἐν ὅλαις ἑβδομάσει ἰβ', ἀπ' ἀρχῆς δὲ τῆς ἰγ' ἑβδομάδος, ἀναγινώσκειται τὸ κατὰ Μάρκον ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐν δὲ τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς Κυριακαῖς, πάλιν ὁ Πσικᾶς:-

Τὸ δὲ κατὰ Μάρκον ἅγιον Εὐαγγέλιον, ὅσον μὲν ἀναγινώσκειται ἀναμεταξὺ Ματθαίου καὶ Πσικᾶ. Τὸ ὑπόλοιπον ἀναγινώσκειται ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ, ἐν τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς Κυριακαῖς:-

Ἰστέον ὅτι, τέσσαρά εἰσι τὰ Εὐαγγέλια καὶ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττωνα, ἐπεὶπερ τέσσαρα καθολικὰ πνεύματα καὶ τέσσαρα τὰ Εὐαγγέλια, πανταχοθεν πνέοντα τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀναζωπυροῦντα τοὺς ἀνθρώπους, ἐξ ὧν φανερόν, ὅτι ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ, φανερωθεὶς τοῖς ἀνθρώποις, καθὼς φησὶ ὁ Παρὶδ, ἔδωκεν ἡμῖν τετραμόρφον τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ γὰρ τὰ Χερουβείμ τετραπρόσωπα, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰκόνες τῆς πραγματείας τῆς τῷ Υἱοῦ τῷ Θεοῦ. Τὸ γὰρ ὅμοιον λέοντι, τὸ ἐμπρακτικὸν καὶ βασιλικὸν καὶ ἡγεμονικὸν χαρακτηρίζει. Τὸ δὲ ὅμοιον μόσχῳ τὴν ἱερωρικὴν ἐμφαίνει. Τὸ δὲ ἀνθρωποειδὲς, τὴν σάρκωσιν διαγράφει. Τὸ δὲ ὅμοιον ἀετῷ, τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐμφανίζει⁹:-

- Τῷ ἁγίῳ Μαξίμῳ τοῦ μάρτυρος καὶ ὁμολογητοῦ¹⁰, περὶ τῶν τριάκοντα ἀργυρίων:-

Ἰστέον ὅτι περ λεπτὰ¹¹ καλοῦνται τὰ ἀσάρια¹², ἡγῶν τὰ νομῖα¹³. Ἐξήκοντα δὲ ἀσαρίων ὑπῆρχε τότε τὸ δηνάριον¹⁴. Ἐκατὸν δὲ δηναρίων ὑπῆρχεν ὁ ἄργυρος¹⁵. Καὶ πέπραται ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τριάκοντα ἀργύρια, ἅτινα συνάγονται εἰς τρισχίλια δηνάρια, γινόμενα ἐν χρυσῷ νομίσματα ἑκατόν¹⁶, ὥστε γίνεσθαι τὰ ἑκατὸν νομίσματα, ἀργύρια τριάκοντα:-

~Περὶ τοῦ πῶς δεῖ πιστεῦειν~

Πιστεῦειν εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοόσιον, τρεῖς ὑποστάσεις, μίαν Θεότητα, ὁμολογεῖν δὲ τὴν σάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἴδια. Καὶ δέχεσθαι τὰς ἀγίας καὶ Οἰκουμενικὰς ἐπτὰ Συνόδους καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, καὶ τοὺς ὅρους αὐτῶν ἐπὶ τέτοις~

~Περὶ τοῦ τί κρινόν τῆς Τριάδος καὶ τί ἴδιον τῶν ὑποστάσεων τῆς Τριάδος~

Κρινόν τῆς Τριάδος ἡ ὁσία, ἡ Θεότης, ἡ ἀγαθότης, ἡ βασιλεία, ἡ ἐξουσία, ἡ δυναστεία, ἡ ποιητικὴ δύναμις, καὶ ἡ πρόνοια πάσης τῆς κτίσεως. Ἴδιον δὲ τῶν ὑποστάσεων, Πατὴρ μὲν, τὸ εἶναι Πατέρα, οὐδὲ γὰρ Υἱὸς ὁ Πατήρ. Υἱοῦ δὲ, τὸ εἶναι Υἱόν. Οὐδὲ γὰρ Πατήρ ὁ Υἱός. Πνεύματος Ἁγίου, αὐτὸ τὸ εἶναι Πνεῦμα Ἅγιον καὶ μήτε Πατέρα μήτε Υἱόν. Ἴδια δὲ καὶ ταῦτα τοῦ Λόγου, τῷ ἐστὶν τὸ ἀνθρώπινον γενέσθαι, τὸ παθεῖν σαρκί, τὸ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν καὶ ἀνελθεῖν εἰς οὐρανούς καὶ καθεσθῆναι ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς καὶ μέλλειν ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐν τῇ Πευτέρᾳ αὐτῷ παρσσία, ἐπὶ συστολῇ τοῦ παντός καὶ ἀνακρινισμῷ τῆς κτίσεως. Καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ~

~Περὶ τοῦ πῶς δεῖ προσκυνεῖν τὸν Θεόν~

Επειδὴ πνεῦμα ὁ Θεός, καθὼς ὁ Κύριος εἶπε, καὶ τοὺς προσκυνῶντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν¹⁷. Οἱ γὰρ ἀληθινοὶ προσκυνηταί, οὕτω προσκυνοῦσι τὸν Θεόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Ὁ γὰρ ἀόρατος, ἀοράτως λατρεύεται, τῷ ἐστὶν διὰ τῶ ἐν ἡμῖν νοερῶ πρὸς τὸ θεωρητικὸν ἀναγομένων ἡμῶν, καὶ οὕτως εἰς δύναμιν τῷ νοῦ ἐνουμένων Θεῶ, καὶ τὴν λατρείαν αὐτῷ προσφερόντων, καὶ ὡς πανταχῶ ὄντι καὶ πᾶσι παρόντι καὶ πᾶσιν ἐξ ἴσου παρέχοντι. Οὕτως ἡμῶν διακειμένων πρὸς αὐτὸν καὶ πᾶν νόημα αἰχμαλωτίζοντες εἰς τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ¹⁸, καὶ τὴν μέριμναν πᾶσαν ἐπ' αὐτῷ τιθέντων, ὅτι αὐτῷ μέλλει ὑπὲρ ἡμῶν, τὴν ἀληθινὴν προσκύνησιν ποιῆμεθα~

~Περὶ τοῦ τί ἐστὶ Πίστις~

Πίστις ἐστὶν ἐλπίζομένων ἀπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων¹⁹. Ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; Ἐν δὲ ὃ ὃ βλεπομένον ἐλπίζομεν δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. Πιστεῦσαι γὰρ πρῶτον δεῖ τὸν προσερχόμενον, ὅτι ἐστὶ Θεός, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν, μισθαποδότης γίνεται. Ἦτις οὐ διὰ σχημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων ἀληθείας καὶ τελείας πληροφορίας καὶ βεβαιότητος, καὶ δι' ἔργων δικαιοσύνης ἐνεργεῖται. Πληροφοροῦμένους τῷ πιστοῦ, ὅτι καὶ τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα καὶ τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ τὰ ἐνεστώτα καὶ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν ὁρᾷ ὁ Θεός καὶ πάντα αὐτὸς κυβερνᾷ καὶ πράττει καὶ προνοεῖται πάντων, ὡς βέλεται, καὶ διοικεῖται πάντα ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ~

~Περὶ τοῦ τί ἐστὶ Χριστιανός~

Χριστιανός ἐστὶν, ὁ κατὰ Χριστὸν ζῶν καὶ ζῶντα ἔχων αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ φυλάττων αὐτοῦ τὰς ἐντολάς πάσας, καὶ ζῶν ὡς αὐτὸς διετάξατο, καὶ μιμητὴς αὐτοῦ κατὰ δύναμιν γινόμενος, καὶ μηδέποτε τὸν νοῦν αὐτῷ μεθιστᾶν ἐξ αὐτοῦ~

Χριστιανός ἐστὶν, ὁ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως βεβαίως κατέχων, καὶ φύλαξ ὑπάρχων τῶν ἀληθινῶν δογμάτων ἀκρίβεστατος. Ὁ βέβαια καὶ πιστὰ ἠγόμενος πάντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Κυρίου

καὶ προσταχθέντα καὶ ποιῶν τὰ προστεταγμένα ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ πάντοτε ἔτοιμος ὢν ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτῶ, καὶ τὴν παρθεσίαν αὐτοῦ ἐκδεχόμενος, καὶ ἔτι παντὶ χαριῶ ἄτρεπτος μένων καὶ μὴ σαλευόμενος ἐκ τῆς πίστεως αὐτῶ, μήτε ἐν τοῖς δυσχερεσί καὶ περιστατικοῖς πράγμασι, μήτε ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ αὐξήσει καὶ πλυσία διαίτη σκανδαλιζόμενος. Πῆλτε ἐν τῷ διωγμῷ τῶν πιστῶν καταλίπτων, ἢ περιτρέπων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπ' αὐτῶ. Πιότης ἡ κρίσις τοῦ Κυρίου δικαία περὶ πάντων τέτων:-

— Τί ἐστὶν οὐσία καὶ τί σημαίνει Ὁ ταύτης ὄνομα:-

Η οὐσία τὸ κοινὸν πρῶγμα σημαίνει τὸ ταύτης ὄνομα. Οὐσία γὰρ καὶ φύσις ταυτὸν ἐστὶ. Ἦτις οὐσία, ἐστὶ πάντοτε ὃ ἐστὶν οὐσία καὶ ὑπάρχουσα καὶ ἀμετάλλωτος μένουσα. Τὸ γὰρ φύσει πεφυκός, ὃ μεθίσταται, οὔτε γὰρ μετατρέπεται ἡ οὐσία, ἀλλ' ἐστὶ καὶ μένει διὰ παντός, ἔχουσα τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀμετάβλητον, ἐν τῷ χαριῶ γνωριζομένη καὶ ὁμοδυναμῶσα κατὰ πάντα τῇ φύσει:-

— Πιὰτί λέγεται ὁ Θεός, Θεός:-

Θ εὐς λέγεται, διὰ τὸ ἐφορᾶν αὐτὸν τὰ πάντα ὑφ' ἑν, θεωρεῖν ὁμοῦ πάντων τὰς κινήσεις, καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὰς πάντων καρδίας, ἐκάστῃ ἐννοίαν ἐπιστάμενος καὶ πρὸ τῆς πλάσεως πάντας γινώσκων, καὶ πάντας πρὸ τῆς πλάσεως θεωρῶν. Καὶ σείων τὰ πάντα καὶ μεταφέρων καὶ σαλεύων τῇ ἀστέκτῳ δυνάμει, καὶ διοικῶν μὲν πάντα. Λέγεται δὲ καὶ διὰ τῶτο Θεός, διὰ τὸ τεθεικέναι τὰ πάντα καὶ θεῶσθαι αὐτά. Καὶ ἐπειδὴ λέγεται καὶ πῦρ καταναλίσκων ὁ Θεός, διὰ τὸ τῇ ἐκπυρῶσει τῆς θεώσεως τὰς πάντων ἐκθερμαίνειν καρδίας, ἐκκαίων αὐτὰς εἰς τὸν ἑαυτοῦ πόθον καὶ ζήτησιν καὶ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας τιμωρίαν ἢ καὶ τιμωρητικὴν αὐτῶ δύναμιν. Καθὼς καὶ εἴρηται, ὅτι πῦρ ὁ Θεός καὶ πῦρ καταναλίσκων τὴν μοχθηρὰν ἕξιν τῶν ἐναντιῶν:-

— Πιὰτί λέγεται Κύριος, ὁ Κύριος:-

Κ ὕριος λέγεται, ὅτι κυριεύει πάσης τῆς γῆς καὶ πάσης ἀναπνοῆς, ἡγοῦν πάσης τῆς κτίσεως, οὔ ἡ κυρεία ἀπέραντος καὶ διὰ τοῦτο Κύριος ὄνομα αὐτῶ. Πῶνος γὰρ αὐτός ἐστι φύσει Κύριος, μὴ ἔχων ἄνωθεν αὐτῶ κυρείαν ἄλλων. Πάντες γὰρ τῷ κράτει αὐτοῦ ὑποκείμεθα, καὶ αὐτῷ κάμπει πᾶν γόνυ ὅτι τὰ σύμπαντα δῶρα αὐτοῦ ἐστὶ, τῇ παντοκρατορικῇ αὐτῶ δουλομένη ἐξουσία:-

— Πιὰτί λέγεται δεσπότης, ὁ Θεός:-

Ο τι δεσπάζει ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ τῶ αἰῶνος. Καὶ ἀπὸ περάτων ἕως περῶτων μόνος ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται ὡς δεσπότης αἰδίου. Καὶ πάντες τὸν δόλειον αὐχένα τῶτο ὑποκλίνομεν καὶ εὐχόμεθα μηδέποτε ξενωθῆναι τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. Δεσπότης γὰρ ἀγαθός αὐτός ἐστιν καὶ δεσπότης ἀληθής, μὴ λαβὼν ὑφ' ἑτέρου τὴν δεσποτείαν, μήτε ἐπίκτητον ταύτην κεκτημένος, ἀλλ' αἰώνιον καὶ μὴ διαχειομένην ὑπὸ τινος, ἀλλ' ἀτελεύτητον καὶ ἀπέραντον ὑπάρχουσαν:-

— Πιὰτί λέγεται φῶς καὶ ὁδός καὶ ζωὴ καὶ θύρα, ὁ Θεός:-

Φ ὡς λέγεται, ὅτι ἡμᾶς τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους τῆς ἀγνωσίας, τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀγνώμονας περιαστραύψας τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως αὐτῶ, καὶ τὸν νοῦν ἡμῶν πρῶτον καταυγάζας, ἐπέστρεψε πρὸς τὴν ἀληθινὴν γνώσιν αὐτῶ. Ὁδός δὲ λέγεται, ὅτι ἐν ὁδῷ εὐθείᾳ ὠδήγησεν ἡμᾶς, ἀπὸ παντός κρημοῦ καὶ βαράθρου τῆς πλάνης λυτρωσάμενος ἡμᾶς. Καὶ στήσας ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν αὐτῶ, ἐχειροποίησεν ἡμᾶς πρὸς τὴν τοῦ Πατρὸς αὐτῶ κα-

τανόησιν καὶ τὴν τοῦ παναγίως Πνεύματος ἀληθεστάτην κατάληψιν. Ζωὴ δὲ λέγεται, ὅτι νεκρωθέντας ἡμᾶς τῇ ἀγνωσίᾳ, ζωὴν ἐποίησε τῇ ἐπιγνώσει αὐτῶ. Ζωὴ γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς καὶ τὸ γινώσκειν αὐτόν, ὁλόκληρος σωτηρία, μηκέτι τὸν Θάνατον τῆς ἀπιστίας ἐπισπωμένων ἡμῶν κατὰ τὸ αὐτοῦ εἰρημένον· ὅτι ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, Θάνατον ἢ μὴ θεωρήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ πάλιν, ὁ τοιοῦτος, κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται²⁰. Θύρα δὲ λέγεται, ὅτι ὁδηγήσας καὶ ἐπιστρέψας καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπαναγαγών, ἔσω τῆς θείκης ἡμᾶς εἰσήγαγεν χαρᾶς, τοῦτέστι τῆς ἀληθεστάτης φρουρᾶς καὶ ἀνεπιβόλου ζωῆς, τῆς πατρικῆς καὶ ἰδίας οἰκίας καὶ μονῆς, ἔνθα πάντων εὐφραυνομένων ἡ κατοικία. Πι' αὐτοῦ γὰρ εἰσερχόμενοι σωζόμεθα καὶ τὴν τελείαν γνῶσιν τῆς ὅλης θεότητος λαμβάνομεν καὶ ζωὴν εὐρίσκομεν αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον, κληρονομῶντες τὴν ἡτοιμασμένην ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἀξίοις βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, τῇ αὐτῶ δυνάμει καὶ βοήθειᾳ, πρὸς τοῦτο ὁδηγούμενοι:—

— Ὅποῖον δεῖ ἔχειν ἡμᾶς τῷ φρόνημα περὶ Θεῶ καὶ ποίας τῶς περὶ αὐτῶ ὑπολήψεις:—

Οτι ἀόρατος ὁ Θεὸς καὶ ἀσχημάτιστος, ὅτι αἰώνιος καὶ ἀθάνατος, ὅτι ἀκατάληπτος καὶ ἀπερινόητος καὶ ἀσώματος, ὅτι ἀναλλοίωτος καὶ ἀνέκφραστος, ὅτι ἄχρονος καὶ ἀπεριληπτος, ὅτι ποιητὴς ἀπάντων καὶ κυβερνήτης καὶ μόνος ἄκτιστός τε καὶ ἄναρχος. Καὶ πάντα αὐτὸς περιέχων καὶ ὑπ' ἑδενὸς περιεχόμενος. Καὶ πάντα πληρῶν καὶ μηδὲν λειπόμενος. Καὶ πλουτῶν πάντας καὶ τρέφων καὶ μηδὲν ὑστερόμενος. "Ὅτι ἀνείδεος καὶ ἄποιος. "Ὅτι ἄποσος καὶ ἀμεγέθης. "Ὅτι πανσθενῆς καὶ παντελόπτης. "Ἔστι δὲ ταῦτα καὶ Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, μία θεότης, μία κυριότης καὶ ἕξις. Πῆλα σύμπνοια, ἀγιότης καὶ δύναμις μία, χορηγὸς ἀγιότητος καὶ δυνάμεως:—

— Πιὰ τί λέγεται Λόγος καὶ Δύναμις καὶ Σοφία ὁ Υἱὸς τοῦ Θεῶ:—

Λόγος λέγεται, ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα αὐτῶ οἰκείως καὶ συνημμένως ὡς πρὸς νοῦν λόγος. Πᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ τῶτο ἀσυγκρίτῳ ἐνώσει ἐνυπάρχων αὐτῶ ἀδιαστάτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀχωρίστως. "Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ ἀπαθὲς τῆς γενήσεως αὐτοῦ. Καθὼς καὶ ἐν ἡμῖν ὁ λόγος ἀπαθῶς γενᾶται. "Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ ἐξαγγελτικός, ἦγον τὸ ἀναγεῖλαι ἡμῖν τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὴν μεγάλην καὶ κορυφαίαν βουλήν. Καὶ διὰ τὴν ἄλλην δὲ ἅπασαν διδασκαλίαν αὐτῶ. Καὶ ὅτι ὄρος ἐστὶ τῆς τοῦ Πατρὸς γνώσεως, ἡ γνῶσις τῶ Υἱοῦ, καθὼς εἴρηται· ὅτι ὁ ἑωρακὼς ἐμέ, ἦγον νενοηκὼς, ἑώρακε τὸν Πατέρα²¹, τοῦτέστι νενόηκεν. Ἡ γὰρ τῶ Υἱοῦ γνῶσις, γνῶσις ἐστὶ τῶ Πατρὸς ἀπαράλλακτος. Τοῦτο γὰρ ὁ Πατὴρ, ὅπερ ὁ Υἱός. Καὶ οἷον ἂν εἴπῃς λόγον περὶ τῆς θεότητος τῶ Υἱοῦ, ὅτος ἀρκεῖ σοι καὶ περὶ τῆς τῶ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καταλήψεως. Ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐστὶ περὶ ἀμφοτέρων, ἄνευ τῆς ὀνομασθείσης ἐκάστῳ τῶν ὑποστάσεων ἰδιότητος. Δύναμις δὲ λέγεται, ὅτι πάντα συστησάμενος, τὴν τῶ συνέχεσθαι αὐτοῖς ἐχορήγει δύναμιν, καὶ λόγῳ κυβερνῶν καὶ διεξάγων αὐτά. Καὶ τοὺς λόγους αὐτῶ ἐπιστάμενος, μόνος αὐτὸς ὡς παραγωγεὺς αὐτῶν καὶ ποιητὴς, μέχρι τῆς ὠρισμένης στάσεως αὐτῶν συγκρατῶν αὐτά, ἔκ ἐᾶ φέρεσθαι αὐτά ἄνευ τῆς αὐτοῦ νεύσεως. Καὶ ὅτι τὸ κράτος κατέλυσε τῶ θανάτῳ ὡς δυνατός, τὸν ἰσχυρὸν δήσας καὶ τὰ σκεῦη αὐτοῦ διαρπάσας, ὡς αὐτὸς ἔφησε²². Καὶ ἡμᾶς ἀφελόμενος ἐξ αὐτῶ, τάξας ἐκεῖνον ἐγκαταπαίττειν ὑπὸ Χριστιανῶν, καὶ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐκδιώκεσθαι. Καὶ τῶτο γὰρ ἔργον τῆς αὐτοῦ θείκης ὑπάρχει δυνάμεως. Σοφία δὲ λέγεται, ὡς ἐπιστήμη θείων τε καὶ οὐρανίων πραγμάτων, ὡς διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν καὶ σοφίῳν καὶ ὁδηγῶν. Ὡς κατασκευάζων βουλήν καὶ διαλύων στραφγαλιὰς καὶ συνδέσμοις καὶ ἀναφέλλων βαθέα, ὡς πάσης φρονήσεως καὶ ἐπιστήμης καὶ γνώσεως δυνάμεως καὶ κυβερνήσεως καὶ ἀληθείας αἴτιος, τὴν πρώτην καὶ μεγάλην σοφίαν τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα σαφῶς ἀποκαλύψας καὶ διδάξας ἡμᾶς, ὡς ἡμῖν μαθεῖν ὑπῆρξε δυνατόν:—

— Πιατί λέγεται χαρακτήρ τῆς ὑποσ(ῶ)σεως Ἐϋ Πατρὸς, ὁ Υἱὸς αὐτοῦ Ἐϋ Πατρὸς—

ια τὸ ἀπαράλλακτον τῆς πρὸς τὸν Πατέρα ὁμοιότητος ὑπάρχειν αὐτόν. Καὶ ἐν τῇ ὁμοίᾳ θεότητι καὶ τῇ ὑποστατικῇ ἀχρόνῳ ιδιότητι γνωρίζεσθαι ὡς κατὰ πάντα ὅμοιον τῷ Πατρί:—

— Πιατί λέγεται ἀπαύγασμα τῆς δόξης Ἐϋ Πατρὸς, ὁ Υἱὸς αὐτοῦ Ἐϋ Πατρὸς—

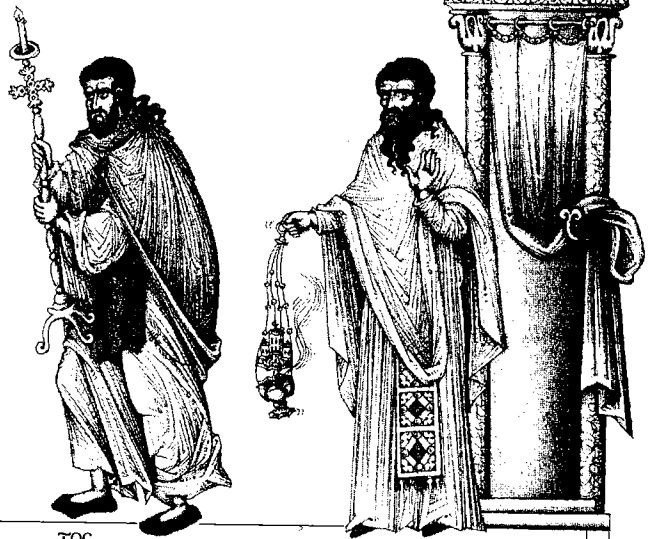
παύγασμα λέγεται τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς αὐτοῦ, ὡς ἐνυπάρχων αἰετῶ Πατρί, καθὼς καὶ ἐν τῷ φωτὶ τὸ ἀπαύγασμα. Οὐδὲ γὰρ τὸτο χωρὶς ἐκείνου, ἢ ἐκεῖνος χωρὶς τούτου, καὶ ὡς ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀχρόνως γεννηθεὶς, καὶ αἰετῶ συνὼν αὐτῷ, δηλονότι ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει:—

+ Ὑποσημειώσεις εἰς τὰ ἐπίλοιπα τοῦ Τυπικοῦ +

1. Ὁμολογητὴς καὶ μάρτυς μαρτυρήσας ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου (362):—
2. Κατ' ἀκρίβειαν εἰς τὴν ἀραμαϊκὴν διότι ἡ ἑβραϊκὴ εἶχε παύσει ὠμιλουμένη ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος π.Χ.:—
3. Μᾶλλον Φρυγίας (σημερινὸν Παμούκ-καλέ, Πύργος βάμβακος):—
4. Φαρμουθί, μὴν τῆς Αἰγύπτου ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀπρίλιον:—
5. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἀπέθανεν ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας, ἐνθα καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ:—
6. Ῥωμαίους ΙΣΤ', 23:—
7. Τῇ Τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου ἀναγινώσκεται ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (ΚΔ', 12-35), τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων ἐκ τοῦ κατὰ Μᾶρκον (ΙΕ', 43-ις', 8'), τῇ Πέμπτῃ τῆς Ἀναλήψεως ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (ΚΔ', 36-53):—
8. Ἀναλόγως δηλαδὴ τῆς ὀψιμότητος ἢ πρωϊμότητος τοῦ Ἁγίου Πάσχα:—
9. Ὅρα Ἰεζεκιήλ, κεφ. Α':—
10. Πρόκειται περὶ τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ συγγραφέως, τοῦ ἡρωϊκῶς ἀγωνισθέντος κατὰ τῆς τῶν μονοθελητῶν αἰρέσεως (580-662):—
11. Λεπτὸν νόμισμα λεπτότατον (ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία) ἐλαχίστης ἀξίας. Δύο λεπτὰ ἰσοῦνται πρὸς ἓνα κοδράντην. Τὸ λεπτὸν ἦν τὸ ἐν τέταρτον τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἀσαρίου:—
12. Ἀσάριον νόμισμα Ῥωμαϊκόν, ἰσοῦμενον πρὸς τέσσαρας κοδράντας ἢ ὀκτὼ λεπτά:—
13. Νούμιον Ῥωμαϊκόν νόμισμα ἰσοδυναμοῦν πρὸς δέκα ἀσάρια. Ἔρα ἐν νούμιον = δέκα ἀσάρια = τεσσαράκοντα κοδράντες = ὀγδοήκοντα λεπτά. Ἐπομένως οὐκ εἰσι συνώνυμα ἀλλ' ὑποδιαίρεσις:—
14. Δηνάριον Ῥωμαϊκόν νόμισμα ἴσον τῇ δραχμῇ, ἀξίας 80-85 λεπτῶν. Ἡ ἀντιστοιχία αὕτη δυσκόλως συμβιβάζεται πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως δηλούμενα:—
15. Ἄργυρος ἢ ἀργύριον ἢ ἀργυροῦς Ῥωμαϊκόν ἀργυροῦν νόμισμα ἰσοδυναμοῦν πρὸς δύο γαλλικὰ χρυσᾶ φράγκα:—
16. Πρόκειται περὶ ἐλαφρῶν χρυσῶν νομισμάτων, ἄλλως ἦν ἀδύνατον ἵνα ἰσοῦνται ἑκατὸν χρυσᾶ πρὸς τριάκοντα ἀργυρᾶ:—
17. Ἰωάννου Δ', 24:—
18. Β' Κορινθίους Γ', 5:—
19. Ἑβραίους ΙΑ', 1:—
20. Ἰωάννου ΙΑ', 25:—
21. Ἰωάννου ΙΔ', 9:—
22. Ματθαίου ΙΒ', 29:—

✠ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ✠

ΠΕΡΙ ΤΩ ΠΩΤΕ Ο ΊΕΡΕΥΣ
ΕΞΕΡΧΕΤΑΙ ΤΩ ΊΕΡΩΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ
ΤΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ

ΤΟΣ ΗΧ	'Από τοῦ'	ΤΟΣ ΗΧ	'Από τοῦ'
α'	— Ταύτην οὖν κατέχοντες...	ἦα	— ἡ θάλασσα μετά...
β'	— οὕτω Παρθένος ἔτεκες...	ἦβ	— καὶ φύσει γινόμενος...
γ'	— ἀλλ' ἑκατέρας οὐσίας...	βαρυς	— ἀκατάληπτός ἐστιν...
δ'	— τοῖς ὤμοις ἀναλαβών...	ἦδ	— διὸ τέλειον αὐτόν...

ἈΚΙΝΗΤΟΙ ΕΟΡΤΑΙ

- ΜΗΝ 'Από τοῦ'
- Σεπτ. 1η — τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ...
8η — οὐρανὸν ἐμφυχον...
13η — σήμερον διὰ πιστῶν βασιλέων...
14η — τὰ ἐν ξύλῳ λῦσαι πάθη...
15η — τὸ ἐκ Θεοῦ αἰτουμένα...
- Ὀκτ. 26η — Πρόφθασον Ἄχραντε...
- Νοεμ. 8η — ἐλοπτανομένη ἀγιάζει...
21η — Τὰ οὐράνια πάντα ἐξέστησαν...
30ῃ — καὶ Μάγοι πορεύεσθε ἰδεῖν...
- Δεκ. 6η — ὄνπερ καὶ κύψασα δουλικῶς...
12η — ὄνπερ καὶ κύψασα δουλικῶς...
25η — Ἀπεγράφησαν οἱ λαοί...
26η — τὸν καθήμενον διὰ παντός...
- Ἰαν. 1η — οὐκ ἐβδελύξατο σαρκός...
6η — Ὑπέκλινας κάραν... (ΑΡΧΗ)
7η — ἀλλ' οἶδά σε Θεόν ...
11η — (ΑΡΧΗ)
- Φεβρ. 2α — καὶ τοῦτον ἀγκάλαις...
- Μαρτ. 24η — Ἄρχάγγελός εἰμι...
25η — Τί οὖν ἴσταμαι, καὶ οὐ λέγω...
26η — Τί οὖν ἴσταμαι, καὶ οὐ λέγω...
- Ἰουν. 24η — Θαυμάσασα ἡ μήτηρ...
- Αὐγ. 6η — μὴ φέροντες ὄραν...
7η — μὴ φέροντες ὄραν...
15η — περιφρουρῆσαι καὶ σῶσαι...

ΚΙΝΗΤΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

- Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως — ὄνπερ καὶ κύψασα δουλικῶς...
- Τετάρτη τῆς Μεσονηστήσιμου — καὶ δεινὴ μοι ρομφαία...
- Τετάρτη τῆς ἐ' ἐβδομάδος τοῦ Μ. Κανόνος — ὁ ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι... Ἄκαθίστου — ὅτι ἀρχάγγελος Παρθένω...
Λαζάρου — αὐτῷ προσυπαντήσουσι...
Βαΐων — Σήμερον ἡ χάρις... (ΑΡΧΗ)
Βαΐων ἑσπ. — Ἰουδαῖοι ἐβλασφήμουν...
Μεγάλῃ Πευτέρα — ἀλλ' αὐτὸς καταλιπών...
Μεγάλῃ Τρίτῃ — ἵνα στής ἐκ δεξιῶν...
Μεγάλῃ Τετάρτῃ — τοῖς ὠσὶν ἠχηθεῖσα...
Μεγάλῃ Πέμπτῃ — ὄντως ἐκείνων υἱός...
Μεγάλῃ Παρασκευῇ — ξύλῳ κατακρίνεται...
Θωμᾶ — ἐξ ἧς ἰάθη τὸ μέγα...
Θωμᾶ ἑσπ. — καὶ μηδαμοῦ χωρίζεσθαι...
Τετάρτη τῆς Πησοπεντηκοστῆς — (ΑΡΧΗ)
Ἀναλήψεως — Ὁ τοὺς Μπαθητὰς καί...
Ἀναλήψεως ἑσπ. — ἀνελήφθης ἐν δόξῃ...
Πεντηκοστῆς — Ἅγιος Ἀθάνατος...
Πεντηκοστῆ ἑσπ. — ὁ πανταχοῦ παρών...

ΨΑΛΗ ΠΡΩΤΗ

Ψθὴ Μωσέως ἐν τῇ Ἐξόδῳ. (ιε΄ 1-19)
Ἴρθην βυθίσας Φαραὼ Μωσῆς λέγει·

Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται·-
Ἴσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἐρρίψεν
εἰς Θάλασσαν·-

Βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν· οὗτός με Θεὸς καὶ δοξάσω
αὐτόν, Θεὸς τῷ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν·-

Κύριος συντρίβων πολέμους· Κύριος ὄνομα αὐτῷ·-

Ἴρματα Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐρρίψεν εἰς Θάλασσαν· ἐπιλέκτες
ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ·-

Πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτός· κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος·-

Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχυί· ἡ δεξιὰ σε χεῖρ, Κύριε, ἔθραυσεν
ἐχθρός· καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους·-

Ἰπέστειλας τὴν ὀργὴν σου, κατέφαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ καλάμην··-

Καὶ διὰ πνεύματος τῷ θυμοῦ σε διέστη τὸ ὕδωρ·-

Εἰς γίχως ιδ΄

Ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα, ἐπάγη καὶ τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς Θαλάσσης·-

Εἶπεν ὁ ἐχθρός· Πιώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχὴν μου,
ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ με, κυριεύσει ἡ χεῖρ μου·-

Εἰς γίχως ιβ΄

Ἰπέστειλας τὸ πνεῦμά σε, ἐκάλυψεν αὐτοὺς Θάλασσα, ἔδυσαν ὡσεὶ μόλυβδος
ἐν ὕδατι σφοδρῶ·-

Τίς ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε; Τίς ὁμοίός σοι; Πεδοξασμένος ἐν ἀγίοις, θαυμαστός
ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα. Ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ·-

Εἰς γίχως ι΄

Ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σε τὸν λαὸν τῶτον, ὃν ἐλυτρώσω· παρεκάλεσας
τῇ ἰσχυί σου εἰς κατάλυμα ἅγιόν σε·-

Ἦκσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν· ὠδίνες ἔλαβον κατοικοῦντας Φιλιστειίμ·-

Εἰς γίχως η΄

Τότε ἔσπευσαν ἡγεμόνες Ἐδὼμ καὶ ἄρχοντες Μωαβιτῶν· ἔλαβεν αὐτοὺς
τρόμος, ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικῶντες Χαναάν·-

Ἐπιπέσοι ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος, μεγέθει βραχίονός σε ἀπολιθώθησαν·-

Εἰς γίχως γ΄

Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου, Κύριε· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σε ἄτος, ὃν ἐκτίσω:-

Εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου, εἰς ἔτοιμον κατοικητήριόν σε, ὃ κατειργάσω, Κύριε, ἀγίασμα, ὃ ἠτοίμασαν αἱ χεῖρές σου:-

Εἰς γίχως δ΄

Κύριος βασιλεύων τῶν αἰῶνων, καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι. Ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος Φαραὼ σὺν ἄρμασι καὶ ἀναβάταις εἰς θάλασσαν:-

Καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς Κύριος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης· οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης:-

Πόξα, καὶ νῦν:-

ΨΑΛΜ ΔΕΥΤΕΡΑ

Λέγεται ἐν μόνῃ τῇ Μεγ. Τεσσαρακοστῆ:-

ΨΑΛΜ ΤΡΙΤΗ

Προσευχὴ Ἰννης τῆς μητρὸς Σαμηὴλ τοῦ προφήτου (Α΄ Βασ. β΄ 1-10)

Θεὸν γεραίρει στεῖρα τίκτουσα ξένως.

Ἅγιος εἶ, Κύριε, καὶ σὲ ὑμνεῖ τὸ πνεῦμά μου:-

Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου:-

Ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθρός μου τὸ στόμα μου, εὐφράνθην ἐν σωτηρίῳ σε:-

Ὅτι οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σε:-

Πῆ καυχᾶσθε καὶ μὴ χλαίτε ὑψηλὰ εἰς ὑπεροχὴν· μηδὲ ἐξεληθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τῶ στόματος ὑμῶν:-

Εἰς γίχως ιδ΄

Ὅτι Θεὸς γνώσεων Κύριος, καὶ Θεὸς ἐτοιμάζων ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ:-

Τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενῶντες περιεζώσαντο δύναμιν:-

Εἰς γίχως ιβ΄

Πλήρεις ἄρτων ἠλατῶθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες παρήκαν γῆν· ὅτι στεῖρα ἔτεκεν ἐπτὰ καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησε:-

Κύριος θάνατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ἄδου καὶ ἀνάγει:-

Εἰς γίχως ι΄

Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ:-

Ἰνιστᾶ ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχόν, τοῦ καθίσει αὐτὸν μετὰ δυναστῶν λαοῦ, καὶ θρόνου δόξης κατακληρονομῶν αὐτόν:-

Εἰς γίχως η΄

Πιδούς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ, καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου:-
Ὅτι ἔκ ἐνισχύει δυνατὸς ἀνὴρ ἐν τῇ ἰσχυί αὐτῷ· Κύριος ἀσθενῆ ποιήσει τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, Κύριος ἅγιος:-

Εἰς γίχως θ΄

Μὴ καυχάσθω ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῷ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῷ:-

Ἄλλ' ἢ ἐν τῷ καυχάσθῳ ὁ καυχώμενος, ἐν τῷ συνιεῖν καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον, καὶ ποιεῖν κρῖμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς:-

Εἰς γίχως δ΄

Κύριος ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησεν· αὐτὸς κρινεῖ ἄκρα γῆς, δικαίος ὢν:-

Καὶ δώσει ἰσχύν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ ὑψώσει κέρας χριστῶν αὐτοῦ:-
Πόξα, καὶ νῦν:-

ΨΑΛΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Προσευχὴ Ἰββακούμ τῷ προφήτῃ (γ΄ 1-19)
Τὴν τοῦ Λόγου κένωσιν, Ἰββακούμ, φράσον.

Πόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε:-

Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην:-

Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, ἐν τῷ ἐπίγειον τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ, ἐν τῷ παραχθῆναι τὴν ψυχὴν μου, ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσῃ:-

Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαμὰν ἤξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος:-

Ἐκάλυψεν ὄρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτῷ πλήρης ἡ γῆ:-

Εἰς γίχως ιδ΄

Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου, τῷ σῶσαι τοὺς χριστοὺς σου ἐλήλυθας· ἔβαλες εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατον, ἐξήγειρας δεσμοὺς ἕως τραχήλου εἰς τέλος:-

Πιέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν· σεισθήσονται ἐν αὐτοῖς, διανοιξοῦσι χαλινούς αὐτῶν, ὡς ὁ ἐσθίων πτωχὸς λάθρα:-

Εἰς γίχως ιβ΄

Καὶ ἐπερίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου, ταρασσοντας ὕδατα πολλά:-

Ἐφυλαξάμην, καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδιά μου, ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς, χειλέων μου:-

Εἰς στίχος ι΄

Καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστέα μου, καὶ ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ ἰσχύς μου:-
Ἰναπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναί με εἰς λαὸν παροικίας μου:-

Εἰς στίχος η΄

Πιότι συκῆ οὐ καρποφορήσει, καὶ ἔκ ἔσται γεννήματα ἐν ταῖς ἀμπέλοις:-
Φεύσεται ἔργον ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσει βρωσιν:-

Εἰς στίχος σϛ΄

Ἐξέλιπον ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, καὶ ἔκ ὑπάρξουσι βόες ἐπὶ φάτναις:-
Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρὶ μου:-

Εἰς στίχος δ΄

Κύριος ὁ Θεός μου, δύναμις μου, καὶ τάξει τοὺς πόδας μου εἰς συντέλειαν:-
Καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾶ με, τῷ νικῆσαί με ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ:-
Πόξα, καὶ νῦν:-

ΨΑΛΜΟΣ ΠΕΜΠΤΗ

Προσευχὴ Ἠσαΐου τῷ προφήτῃ (κς΄ 9-20)
Ἠσαΐου πρόρρησις, εὐχὴ τὸ πλέον.

Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δός ἡμῖν:-
Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστά-
γματά σου ἐπὶ τῆς γῆς:-

Δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς:-

Εἰς στίχος ιδ΄

Πέπαιται γὰρ ὁ ἀσεβής· πᾶς, ὃς οὐ μὴ μάθῃ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς,
ἀλήθειαν ἢ μὴ ποιήσῃ· ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου:-
Κύριε, ὑψηλός σου ὁ βραχίων, καὶ οὐκ ᾔδεισαν· γνόντες δέ, αἰσχυνθήτωσαν:-

Εἰς στίχος ιβ΄

Ζῆλος λήψεται λαὸν ἀπαιδεύτον, καὶ νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται:-
Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δός ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν:-

Εἰς στίχος ι΄

Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, κτῆσαι ἡμᾶς· Κύριε, ἐκτός σου ἄλλον ἔκ οἶδαμεν, τὸ
ὄνομά σου ὀνομάζομεν:-

Οἱ δὲ νεκροὶ ζῶν οὐ μὴ ἴδωσιν, ἔδδ᾽ ἰατροὶ οὐ μὴ ἀναστήσασσι· διὰ τῷτο ἐπήγαγες, καὶ ἀπώλεσας, καὶ ἤρας πᾶν ἄρσεν αὐτῶν·-

Εἰς γίχως η΄

Πρόσθες αὐτοῖς κακά, Κύριε, πρόσθες αὐτοῖς κακὰ τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς·-
Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σο΄ ἐν θλίψει μικρᾷ ἢ παιδεία σου ἡμῖν·-

Εἰς γίχως θ΄

Καὶ ὡς ἡ ὠδίνουσα ἐφίζει τοῦ τεκεῖν, καὶ ἐπὶ τῇ ὠδίνι αὐτῆς ἐκέκραγεν, οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σο·-

Πιὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς. Οὐ πεσόμεθα, ἀλλὰ πεσόνται οἱ ἐνοικουῦντες ἐπὶ τῆς γῆς·-

Εἰς γίχως δ΄

Ἄναστήσονται οἱ νεκροὶ, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ. Ἡ γὰρ δρόσος ἢ παρὰ σῶ ἴαμα αὐτοῖς ἐστίν, ἢ δὲ γῆ τῶν ἀσεβῶν πεσεῖται·-

Βάδιζε, χάος μου, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σο, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ Κυριδ·-

Πόξα, καὶ νῦν·-

ΨΑΛΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

Προσευχὴ Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου (β΄ 3-10)

Ἐκ θηρῶν ἐκραύγαζεν Ἰωνᾶς, λέγων.

Εἰς γίχως ιδ΄

Ὡς τὸν προφήτην Ἰωνᾶν, σῶσον ἡμᾶς, Κύριε·-

Ὁ εἰρμός.

Εἶτα τροπάριον, μετὰ γίχως:

Πόξα τῇ ἀγίᾳ Ἀναστάσει σο Κύριε,

ἢ Πόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι,

ἢ Ἄγιε τῷ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν (κατὰ περίπτωσιν)·-

Εἰς γίχως ιβ΄

Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου· ἐκ κοιλίας ἄδου κραυγῆς μου, ἤκουσας φωνῆς μου·-

Ἀπερρίψας με εἰς βᾶθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με·-

Εἰς γίχως ι΄

Πάντες οἱ μετεωρισμοὶ σοῦ, καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμέ διήλθον:-
Καγὼ εἶπον· Ἰπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σοῦ· ἄρα προσθήσω τῷ ἐπιβλέψαι με
πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου:-

Εἰς γίχως ι΄

Περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς μου, ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη, ἔδω ἡ
κεφαλή μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι
αἰῶνιοι:-

Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου:-

Εἰς γίχως ι΄

Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὴν ψυχὴν μου, τῷ Κυρίου ἐμνήσθην:-
Καὶ ἔλθοι πρὸς σέ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου:-

Εἰς γίχως δ΄

Φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτοῖς ἐγκατέλιπον:-
Ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἔξομολογήσεως ἴδυσω σοὶ ὅσα ἠυξάμην
ἀποδώσω σοὶ εἰς σωτηρίαν μου τῷ Κυρίῳ:-
Δόξα, καὶ νῦν:-

ΨΑΛΗ ΕΒΔΟΜΗ

Προσευχὴ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων (Παν. γ)
Ἄϊνος φλόγα σβέννυσι τῶν τριῶν Νέων.

Εἰς γίχως ιδ΄

Τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεός, εὐλογητὸς εἶ:-
Ὁ εἰρμός.

Εἶτα τροπάριον, μετὰ γίχως:

Δόξα τῇ ἀγίᾳ Ἰναστάσει σοῦ Κύριε,
ἡ Δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοὶ,
ἡ Ἄγιε τῷ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν (κατὰ περίπτωσιν):-

Εἰς γίχως ιβ΄

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξα-
σμένον τὸ ὄνομά σοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐποίησας ἡμῖν· καὶ πάντα τὰ ἔργα σοῦ ἀλη-
θινά, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ σοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σοῦ ἀληθεῖς:-

Εἰς γίχως ι΄

Καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα, ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν Πατέρων ἡμῶν Ἰερουσαλήμ:-

Ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα ἐφ' ἡμᾶς, διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν:-

Εἰς γίχως η΄

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον, τὸ ὑπερύμνητον καὶ ὑπερυψόμενον εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εἰς γίχως σ΄

Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εἰς γίχως δ΄

Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ ὄρανῶ, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Πόξα, καὶ νῦν:-

ΨΑΛΜΟΣ

Ὕμνος τῶν ἁγίων τριῶν Παιδῶν.

Τὸν Πεσπότην ὕμνησον ἢ κτιστῶν φύσις.

Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας:-
Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψῶτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εὐλογεῖτε, ἄγγελοι Κυρίου, οὐρανοὶ Κυρίου, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εὐλογεῖτε, ὕδατα πάντα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, πᾶσαι αἱ δυνάμεις Κυρίου, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εὐλογεῖτε, ἥλιος καὶ σελήνη, ἄστρα τῶ ὄρανῶ, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψῶτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Εὐλογεῖτε, πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος, πάντα τὰ πνεύματα, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εἰς γίχως ιδ΄

Εὐλογεῖτε, πῦρ καὶ καῦμα, ψῦχος καὶ καύσων, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογεῖτε, δρόσοι καὶ νιφετοί, πάγοι καὶ ψῦχος, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εἰς γίχως ιβ΄

Εὐλογεῖτε, πάχνη καὶ χιόνες, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογεῖτε, φῶς καὶ σκότος, νύκτες καὶ ἡμέραι, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εἰς γίχως ι΄

Εὐλογεῖτε, γῆ, ὄρη καὶ βουνοί, καὶ πάντα τὰ φυόμενα ἐν αὐτῇ, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογεῖτε, πηγαί, θάλασσα καὶ ποταμοί, κήτη καὶ πάντα τὰ κινόμενα ἐν τοῖς ὕδασι, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εἰς γίχως η΄

Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ πετεινὰ τῷ οὐρανοῦ, τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογεῖτε, υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, εὐλογεῖτω Ἰσραὴλ, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εἰς γίχως ς΄

Εὐλογεῖτε, ἱερεῖς Κυρίου, δούλοι Κυρίου, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογεῖτε, πνεύματα καὶ ψυχὰι δικαίων, ὅσοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εἰς γίχως δ΄

Εὐλογεῖτε, Ἰνανία, Ἰζαρία καὶ Πισαήλ, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογεῖτε, Ἀπόστολοι, Προφῆται καὶ Μάρτυρες Κυρίου, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας·-

Εὐλογοῦμεν Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸν Κύριον· ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας:-

Καὶ νῦν:-

Εἶτα ὁ εἰρμός, μετὰ γίχσ:

Ἰνῶμεν, εὐλογοῦμεν καὶ προσκυνῶμεν τὸν Κύριον, ὑμνοῦντες καὶ ὑπερυψῶντες αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας:-

ΨΑΛΜΟΣ ΕΝΝΑΤΗ

Ψαλμὸς τῆς Θεοῦκος (Λουκᾶ α΄ 46-56)

Τὸν Υἱὸν ὑμνεῖ καὶ Θεὸν Πάτερ Κόρη.

Τὴν Θεοῦκον ἐν ὑμνοῖς μεγαλύνωμεν.

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ σωτηρῇ μου:-

Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινῶσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῶ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί:-

Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτῶ· καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς φοβημένοις αὐτόν:-

Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτῶ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν:-

Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὑψώσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενός:-

Ἄντελάβετε Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτῶ, μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς Πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἰβραάμ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος:-

Προσευχὴ Ζαχαρίας, τῶ πατρὸς τοῦ Προδρομοῦ (Λουκᾶ α΄ 68-79)

Εἰς γίχσ ἰδ΄

Ὁ Ζαχαρίας εὐλογεῖ παιδὸς τόκον:-

Ὁ εἰρμός.

Εἶτα τροπάριον, μετὰ γίχσ:

Πόξα τῇ ἀγίᾳ Ἀναστάσει σε Κύριε,

ἢ Πόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι,

ἢ Ἄγιε τῷ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν (κατὰ περίπτωσιν):-

Εἰς γίχσ ἰβ΄

Εὐλογητὸς Κύριος, ὁ Θεὸς τῶ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρω-

σιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. Καὶ ἤγειρε κέρασ σωτηρίας ἡμῖν, ἐν τῷ οἴκῳ Δαυὶδ τῷ παιδὸς αὐτοῦ:-

Καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνος Προφητῶν αὐτῶ:-

Εἰς γίχως ι'

Σωτηρίαν ἔξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισόντων ἡμᾶς:-
Ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ:-

Εἰς γίχως ιί'

Ὁρκον, ὃν ὤμοσε πρὸς Ἰβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τῷ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας:-

Πατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτῶ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν:-

Εἰς γίχως ιγ'

Καὶ σύ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστος κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ:-

Τῷ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτῶ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν:-

Εἰς γίχως ιδ'

Ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς Ἄνατολή ἐξ ὕψους, ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει, καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις:-

Τῷ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης:-

Πόξα, καὶ νῦν:-

Τυπικαί τινες διατάξεις περι τοῦ πότε στιχολογοῦμεν
 Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν καὶ πότε οὐ.

α) Ἰστέον ὅτι ἐν ταῖς καθημεριναῖς στιχολογοῦμεν ἀεὶ Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν κατὰ τὸν ὀπισθεν τύπον (τροπάρια μετὰ τοῦ εἰρμοῦ ιδ').

β) Κατὰ τὰς Κυριακὰς καταλιμπάνομεν Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν καὶ ἀρχόμεθα εὐθὺς ἀπὸ τοῦ εἰρμοῦ τοῦ κανόνος (Ἀναστασίμου). Εἶτα τὸ α' τροπάριον τοῦ κανόνος μετὰ στίχου Δόξα τῇ ἀγίᾳ Ἀναστάσει σου Κύριε. Ἀκολουθοῦσιν οἱ δώδεκα στίχοι ἀπὸ τοῦ Ἀπέστειλας τὸ πνευμά σου. Σύνολον τροπαρίων μετὰ τοῦ εἰρμοῦ ιδ'. Εἶτα ἡ καταβασία, εἶ ἐστι.

γ) Κατὰ τὰς μνήμας ἐορταζομένων ἀγίων (ἐχόντων δηλονότι Εὐαγγέλιον εἰς τὸν Ὀρθρον) λέγομεν εὐθὺς τὸν εἶρμον τοῦ κανόνος τῆς Θεοτόκου δις ἄνευ στίχου καὶ στιχολογοῦμεν στίχους ιβ' ἀπὸ τοῦ Ἀπέστειλας τὸ πνευμά σου. Σύνολον τροπαρίων μετὰ τοῦ εἰρμοῦ ιδ'. Εἶτα ἡ καταβασία.

δ) Κατὰ τὰς προεορτίους καὶ μεθεόρτους ἡμέρας δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἐορτῶν Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν οὐ λέγομεν, ἀλλ' ἀρχόμεθα εὐθὺς ἀπὸ τοῦ εἰρμοῦ ὄνπερ ψάλλομεν δις καὶ εἶτα στιχολογοῦμεν ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ στίχου Ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου ἤγουν εἰς στίχους ι'. Σύνολον τροπαρίων μετὰ τῶν εἰρμῶν ιβ'.

Ἐὰν ὑπάρχωσι δύο κανόνες τῶν ἀγίων ψάλλομεν τὸν εἶρμον τῆς ἐορτῆς δις καὶ ἰστώμεν στίχους ιβ' ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ στίχου Ἀπέστειλας τὸ πνευμά σου. Σύνολον τροπαρίων μετὰ τῶν εἰρμῶν ιδ'.

ε) Κατὰ τὰς δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἐορτάς, ἐν αἷς οὐ στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα καταλιμπάνεται ἐντελῶς ἡ στιχολογία.

στ) Κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν στιχολογοῦμεν πλήρως τὴν ὥδην τῆς ἡμέρας, ὡσαύτως καὶ τὴν η' καὶ τὴν θ' ὥδην. Ἐκάστην Τρίτην ἀναγινώσκομεν τὴν β' ὥδην ἐκ τοῦ Ὁρολογίου καὶ εἶτα ψάλλομεν τὴν β' ὥδην, ἄνευ στίχων, ὡς προαναγνωσθέντων. Τὸ Σάββατον στιχολογεῖται καὶ ἡ ζ' ὥδη ὀλόκληρος ἐκ τοῦ Ὁρολογίου. Αἱ λοιπαὶ ὥδαι στιχολογοῦνται εἰς δ', καταλιμπανομένων τῶν λοιπῶν στίχων, ἤγουν ὁ εἶρμος τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου τῆς ἡμέρας, τὸ α' τροπάριον τοῦ κανόνος μετὰ στίχου Ἅγιε τοῦ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, εἶτα ὁ στίχος Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων, πάλιν τὸ α' τροπάριον καὶ εἶτα τὰ λοιπά. Οὕτω καθ' ἑξῆς πᾶσαι αἱ ὥδαι τοῦ κανόνος τοῦ ἀγίου. Εἰς ἃς ὥδὰς ἔχει τὸ Τριῶδιον κανόνας προηγείται ὁ κανὼν τοῦ ἀγίου καὶ ἔπονται οἱ τοῦ Τριῶδιου.

Τ αἰς τῶν δακρύων σου ῥοαῖς,
 τῆς ἐρήμου τὸ ἄγονον ἐγεώρησας·
 καὶ τοῖς ἐκ βάρους στεναγμοῖς,
 εἰς ἑκατὸν τοὺς πόνους ἐκαρποφόρησας·
 καὶ γέγονας φωστήρ,
 τῇ οἰκουμένῃ λάμπων τοῖς θαύμασιν,
 Cάββα πατὴρ ἡμῶν ὄσιε.
 Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ,
 σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν·-

Ἐπίτομος

Ὑπομνηματισμὸς τοῦ τυπικοῦ ἐγγράφῃ διὰ μέλανος. Ἄλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ τυπικὸν ἐγγράφῃ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων διὰ δακρύων, ἐν κόποις καὶ πόνοις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι¹.

Ὁ ὑπομνηματισμὸς ἐγένετο ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ τυπικοῦ διήρκεσεν ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους.

Ὁ ὑπομνηματιστὴς προσεπάθησεν ἵνα ἐν μέσῳ σταλαγμῶν κηρίων διαγνώσῃ τὸ κρυπτόμενον κείμενον. Ἀναδιφῶν καὶ διεξερχόμενος τὰ ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως ῥυπαρὰ καὶ κυματοειδῆ φύλλα ἤσθάνθη τὴν συγκίνησιν διότι ἔψαυε χάρτην πρὸ αἰῶνων ψηλαφηθέντα ὑπὸ ἀκαλλωπιστοπροσώπων καὶ ἀπερικλυστοχειρῶν (ἵνα καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου μνησθῶ) μοναχῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸ ἀβληχρὸν φῶς τοῦ κηρίου ἠρεύνων ἐπισταμένως τὰ περὶ τῶν ψαλτέων καὶ ἀναγνωστέων.

Εὐλογημένοι ὑμεῖς πατέρες ἅγιοι, οἱ διαγνώσαντες ὅτι «καλὸν προσευχὴ καὶ ἀγρυπνία καὶ πειθέτω σε Θεὸς ἀγρυπνῶν πρὸ τοῦ πάθους καὶ προσευχόμενος»².

Εὐλογημένοι ὑμεῖς οἱ ἀγαπήσαντες τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ εἰς προᾶξιν θέμενοι τὸ ὅτι «οὐ χρὴ παννύχιον εὐδεῖν βουλευφόρον ἄνδρα», τοῦ Ὁμήρου.

Εὐλογημένοι ὑμεῖς οἱ τῷ ἱερῷ Χρυσοστόμῳ συμφρονοῦντες καὶ ἐννοοῦντες «ἡλίκον ἐστὶν ἐν νυκτὶ βαθεῖα, τῶν ἀνθρώπων καθευδόντων ἀπάντων καὶ θηρίων καὶ κτηνῶν, βαθυτάτης ἡσυχίας οὔσης, μόνον σε ἐγερθέντα διαλέγεσθαι τῷ κοινῷ ἀπάντων Δεσπότη. Γλυκὺς ὁ ὕπνος, ἀλλ' οὐδὲν γλυκύτερον προσευχῆς»³.

Γινώσκωμεν ὅτι τὸ τέλειον ἀνήκει τῷ ὑπερτελείῳ Θεῷ. Ἡμῖν πρέπει μόνον τὸ ἐκμειλίσειν Θεῷ καὶ ἐκζητεῖν συγχώρησιν ἀμπλακημάτων. Καὶ ἐπειδὴ τὰ γενόμενα λάθη, τὰ ἡμαρτημένα, εἰσι πολλὰ, προκρίνομεν τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν ἀνθρώπων. «Ἐμπεσοῦμαι δὴ ἐν χειρὶ Κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, εἰς δὲ χεῖρας

1. Β' Κορινθ. ΣΤ', 5.

2. Γρηγορίου Θεολόγου, λόγος περὶ φιλοπτωχίας.

3. Ὁμιλία εἰς τοὺς Ἁγίους Πάντας.

ἀνθρώπου οὐ μὴ ἐμπέσω»⁴ ὡς εἶπεν ὁ προφητάναξ Δαυΐδ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐξαριθμήσεως τῶν σπωμένων μάχαιραν.

Ζητοῦμεν συγχώρησιν διότι ἐτολμήσαμεν ψαῦσαι Κιβωτὸν Κυρίου, ὡς ὁ Ὁζᾶ ἐκεῖνος⁵.

Καὶ ἐπειδὴ ἵππειον τὸ θράσος, δέδια μὴ Κύριος ἀντιταχθῆ ἔμοι τῷ ὑπερηφάνῳ⁶. Ὅμως ἐκ πόθου τετόλμηκα. Κύριος γινώσκει τὰ κρύφια τῆς καρδίας μου⁷.

Περαίνω ἐνταῦθα διότι ἀδόλεσχος ὢν, ἔτοιμός εἰμι ἵνα ἀντὶ ἐπιλόγου, σύγγραμμα συγγράψω περὶ τῆς ταπεινοσχημίας μου.

Δέξασθε τοίνυν, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τὸ παρὸν πόνημα καὶ εὐχέσθε ὑπὲρ τοῦ πεπονηκότος.

«Μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν»⁸.

4. Β' Βασιλειῶν ΚΔ', 14.

5. Β' Βασιλειῶν ΣΤ', 7.

6. Παροιμίαι Γ', 15.

7. Ψαλμὸς ΜΓ', 21.

8. Ψαλμὸς ΡΙΓ', 9.

ΠΙΝΑΞ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΕΙΣ ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ

	σελίς
Πίνακες βραχυγραφῶν, ἑλληνικῆς ἀριθμήσεως, πηγές καὶ βοηθήματα	6
Ἐπιστολὴ τῆς Ἁ.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου	9
Προλεγόμενα	13
Εἰσαγωγή	15
Εἶδησις τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ, κεφ. Α'	49
Εἶδησις τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ καὶ τῆς ἀγρυπνίας διάταξις, κεφ. Β'	53
Εἶδησις τῶν ἀγρυπνιῶν τοῦ ὄλου ἑνιαυτοῦ, κεφ. Γ'	90
Ἐκφρασις ἐν ἐπιτομῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπως ὀφείλει στιχολογεῖσθαι τὸ Ψαλτήριον ἐν ὄλω τῷ ἑνιαυτῷ, κεφ. Δ'	91
Περὶ τοῦ πῶς χρῆ σημαίνειν καθ' ἐκάστην ἡμέραν, κεφ. Ε'	92
Εἶδησις τῆς ἀκολουθίας τῶν Καρβάτων τοῦ ὄλου ἑνιαυτοῦ εἰ τύχοι μνήμη ἀγίου, κεφ. Ϛ'	108
Περὶ τοῦ ποίους κανόνας προτιμητέον, κεφ. Ζ'	111
Περὶ τοῦ γινώσκειν πῶς ἀναγινώσκονται τὰ ἅγια Εὐαγγέλια καὶ αἱ τούτων ἐρμηνεῖαι, κεφ. Η'	113
Περὶ τοῦ γινώσκειν ποίας Λειτουργίας χρῆ λέγειν ἐν ὄλω τῷ ἑνιαυτῷ, κεφ. Θ'	114
Περὶ τοῦ γινώσκειν τὰ ἐωθινὰ ἀναστάσιμα Εὐαγγέλια, πῶς ὀφείλουσιν ἀνα- γινώσκεσθαι ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς, ἄχρι τῆς ἀγίας Πεν- τηκοστῆς, κεφ. Ι'	115
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, κεφ. ΙΑ'	117
Εἶδησις ἐν τῇ ὑψώσει τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, κεφ. ΙΒ'	127
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, κεφ. ΙΓ'	143
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Νοεμβρίου μηνός, κεφ. ΙΔ'	154
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, κεφ. ΙΕ'	169
Εἶδησις τῶν ὥρῶν τῆς παραμονῆς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, κεφ. ΙϚ'	185
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, κεφ. ΙΖ'	200
Εἶδησις τῶν ὥρῶν τῆς παραμονῆς τῶν ἀγίων Θεοφανείων, κεφ. ΙΗ'	205
Εἶδησις τοῦ ἀγιασμοῦ τῇ παραμονῇ τῶν Φώτων, κεφ. ΙΘ'	210
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, κεφ. Κ'	233
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Μαρτίου μηνός, κεφ. ΚΑ'	244
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Ἀπριλίου μηνός, κεφ. ΚΒ'	261
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Μαΐου μηνός, κεφ. ΚΓ'	266
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Ἰουνίου μηνός, κεφ. ΚΔ'	272
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Ἰουλίου μηνός, κεφ. ΚΕ'	280
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ Ἀυγούστου μηνός, κεφ. ΚϚ'	290
Διάταξις τοῦ τύπου τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἥτοι τοῦ Τριω- δίου, κεφ. ΚΖ'	305

Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἰσώτου, κεφ. ΚΗ'.....	307
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω καὶ τῆς ἐβδομάδος τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΚΘ'.....	313
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς καὶ τῆς δ' ἐβδομάδος τῶν ἁγίων Νηστειῶν, κεφ. Λ'.....	322
Διάταξις τῶν ἀποδείπνων τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, κεφ. ΛΑ'.....	335
Διάταξις τῆς δ' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Νηστειῶν, ἥτοι τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ τῆς β' ἐβδομάδος τῶν ἁγίων Νηστειῶν, κεφ. ΛΒ'.....	346
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς β' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Νηστειῶν καὶ διάταξις τῆς μετ' αὐτὴν ἐβδομάδος, κεφ. ΛΓ'.....	351
Διάταξις τῆς γ' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Νηστειῶν καὶ τῆς μετ' αὐτὴν ἐβδομά- δος, κεφ. ΛΔ'.....	356
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς δ' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Νηστειῶν καὶ διάταξις τῆς μετ' αὐτὴν ἐβδομάδος, κεφ. ΛΕ'.....	361
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ε' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Νηστειῶν καὶ τῆς μετ' αὐτὴν ἐβδομάδος, κεφ. ΛϚ'.....	368
Εἶδησις τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Καββάτου τῶν Βαΐων καὶ τῆς Κυριακῆς, κεφ. ΛΖ'.....	373
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Δευτέρας, κεφ. ΛΗ'.....	378
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τρίτης, κεφ. ΛΘ'.....	384
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τετράδος, κεφ. Μ'.....	387
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Πέμπτης, κεφ. ΜΑ'.....	390
Εἶδησις τοῦ Νηπιῆρος τῆ ἁγία καὶ Μεγάλη Πέμπτη, κεφ. ΜΒ'.....	395
Εἶδησις τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων καὶ σωτηριωδῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κεφ. ΜΓ'.....	399
Εἶδησις τῶν ὥρων τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς, κεφ. ΜΔ'.....	403
Εἶδησις τοῦ τύπου τοῦ ἁγίου καὶ Μεγάλου Καββάτου, κεφ. ΜΕ'.....	409
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα καὶ τῆς ἐβδο- μάδος τῆς διακαινησίμου, κεφ. ΜϚ'.....	421
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἄντιπάσχα, κεφ. ΜΖ'.....	435
Εἶδησις τῆς γ' Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἥτοι τῶν ἁγίων Πυροφόρων, κεφ. ΜΗ'.....	440
Εἶδησις τῆς δ' Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἥτοι τοῦ Παραλύτου, κεφ. ΜΘ'.....	442
Εἶδησις τῆς ε' Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἥτοι τῆς Σαμαρείτιδος, κεφ. Ν'.....	446
Εἶδησις τῆς ς' Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἥτοι τοῦ ἐκ γενετῆς Τυφλοῦ, κεφ. ΝΑ'.....	448
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἐναλήψεως, κεφ. ΝΒ'.....	451
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς ζ' Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πάσχα, κεφ. ΝΓ'.....	455
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, κεφ. ΝΔ'.....	457
Εἶδησις τῆς γονυκλισίας τῆ Κυριακῆ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, κεφ. ΝΕ'.....	460
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων, κεφ. ΝϚ'.....	463
Εἶδησις τοῦ τύπου τῆς νηστείας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, κεφ. ΝΖ'.....	465

ἄγγελος

κν

ὁβ

ΠΑΧΟΣ
ΜΙΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΑΚΡΙΒΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΡΟΥΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ

	σελίς
Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ α΄. Περὶ τῆς Ἰνδίκτου καὶ τοῦ ὀσίου Συμεῶν, εἰ τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. Α΄.....	469
Τῷ αὐτῷ μηνὶ γ΄. Περὶ τῆς ἐορτῆς τῶν ἐγκαινίων, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, κεφ. Β΄.....	471
Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ α΄. Περὶ τῆς ζ' Συνόδου τὸ πῶς καὶ πότε ὀφείλει ψάλλεσθαι, κεφ. Γ΄.....	472
Μηνὶ Νοεμβρίῳ ιε΄. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς μ' τῶν Χριστουγέννων, κεφ. Δ΄.....	473
Περὶ τῆς Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων, εἰ τύχοι ἀλληλούϊα, τῇ β' ἢ δ' ἢ γ', κεφ. Ε΄.....	475
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Εἰσόδου τῆς Θεοτόκου, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, κεφ. Ϝ΄.....	476
Περὶ τῶν τροπαρίων καὶ τῶν κοντακίων τῶν προεορτίων τῶν Χριστουγέννων, κεφ. Ζ΄.....	478
Περὶ τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, εἰ τύχοι τῇ κδ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, κεφ. Η΄.....	478
Περὶ τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, πῶς ψάλλεται ἡ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν Κυριακὴ ἐν τῇ κγ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, κεφ. Θ΄.....	480
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, κεφ. Ι΄.....	481
Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς περιτομῆς καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, εἰ τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΙΑ΄.....	483
Μηνὶ Ἰανουαρίῳ β΄. Περὶ τῶν προεορτίων τῶν Φώτων, τοῦ τροπαρίου καὶ τοῦ κοντακίου, κεφ. ΙΒ΄.....	486
Μηνὶ Φεβρουαρίῳ β΄. Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου ἢ τοῦ Ἰσώτου, ἢ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΙΓ΄.....	486
Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, πότε ἀποδίδεται εἰ τύχοι τῇ ἐβδομάδι τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΙΔ΄.....	488
Περὶ τῆς Ὑπαπαντῆς εἰ τύχοι τῶν ψυχῶν ἢ μεθεόρτα ἢ ἡ ἀπόδοσις αὐτῆς, κεφ. ΙΕ΄.....	488
Περὶ τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι τῇ ἐβδομάδι τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΙϜ΄.....	488
Περὶ τῶν μεθεόρτων τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχῳσιν ἐν τῇ ἐβδομάδι τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΙΖ΄.....	489
Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΙΗ΄.....	489
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι τῇ ἐβδομάδι τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΙΘ΄.....	490
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ὑπαπαντῆς, εἰ τύχοι ἐν τῷ Καρβάτῳ τῆς Τυρινῆς, κεφ. Κ΄.....	491
Μηνὶ Φεβρουαρίῳ κδ'. Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου, ἢ τοῦ Ἰσώτου ἢ τῆς Ἀπόκρεω ἢ τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΚΑ΄.....	491
Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ ἐβδομάδι τῆς Τυρινῆς, κεφ. ΚΒ΄.....	493

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τῶν ψυχῶν, κεφ. ΚΓ'	494
Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τῆς Τυροφάγου, κεφ. ΚΔ'	494
Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ πρώτῃ ἑβδομάδι τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, κεφ. ΚΕ'	495
Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τῆς δ' Κυριακῆς τῶν ἁγίων Ἰησπειῶν, κεφ. ΚϚ'	495
Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ α' Κυριακῇ τῶν ἁγίων Ἰησπειῶν, κεφ. ΚΖ'	497
Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, κεφ. ΚΗ'	497
Περὶ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων, εἰ τύχοι τὸ α' Καρβάτον ἢ τῇ γ' Κυριακῇ τῶν ἁγίων Ἰησπειῶν, κεφ. ΚΘ'	498
Περὶ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τῆς Ἰακαθίστου, κεφ. Λ'	498
Ἰησὶν Μαρτίῳ κ'. Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ γ' Κυριακῇ τῶν ἁγίων Ἰησπειῶν, κεφ. ΛΑ'	500
Περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ δ' τῆς μέσης ἑβδομάδος, κεφ. ΛΒ'	502
Περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ ε' τοῦ Μεγάλου Κανόνος, κεφ. ΛΓ'	502
Περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τῆς Ἰακαθίστου, κεφ. ΛΔ'	502
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰ τύχοι τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Ἰησπειῶν, κεφ. ΛΕ'	503
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῷ Καρβάτῳ τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Παζάρου, κεφ. ΛϚ'	505
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, κεφ. ΛΖ'	506
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Δευτέρα, κεφ. ΛΗ'	507
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ, κεφ. ΛΘ'	509
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τετράδι, κεφ. Μ'	510
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, κεφ. ΜΑ'	512
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, κεφ. ΜΒ'	513
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Καρβάτῳ, κεφ. ΜΓ'	515
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ ἁγία καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, κεφ. ΜΔ'	517
Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰ τύχοι τῇ Δευτέρα ἢ τῇ Τρίτῃ τῆς διακαινησίμου, κεφ. ΜΕ'	519
Ἰησὶν Ἀπριλίῳ κγ'. Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου, εἰ τύχοι τῇ ἑβδομάδι τῆς διακαινησίμου, κεφ. ΜϚ'	520
Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, κεφ. ΜΖ'	522

Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων ἢ τοῦ Παραλύτου ἢ τῆς Σαμαρείτιδος ἢ τοῦ Τυφλοῦ, κεφ. ΜΗ'.....	523
Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, εἰ τύχοι ἐν τῇ Μεσο- πεντηκοστῇ, κεφ. ΜΘ'	524
Περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος, κεφ. Ν'.....	525
Μηνὶ Μαίῳ η'. Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ Θεο- λόγου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων ἢ τοῦ Παραλύτου ἢ τῆς Σαμαρείτιδος ἢ τοῦ Τυφλοῦ, κεφ. ΝΑ'.....	525
Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεο- λόγου, εἰ τύχοι τῇ Μεσοπεντηκοστῇ, κεφ. ΝΒ'.....	526
Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάν- νου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος, κεφ. ΝΓ'	527
Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων, κεφ. ΝΔ'	527
Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Τετράδι πρὸ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κεφ. ΝΕ'	527
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα τῇ Τετράδι πρὸ τῆς Ἀναλήψεως, κεφ. ΝϚ'.....	528
Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰ τύχοι τῇ Πέμπτῃ τῆς Ἀναλήψεως, κεφ. ΝΖ'.....	529
Περὶ τῆς νηστείας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, κεφ. ΝΗ'.....	530
Περὶ τῶν ἕξ Οἰκουμενικῶν καὶ ἁγίων Συνόδων, ἐορταζομένων τῇ ια' τοῦ Ἰου- λίου μηνός, κεφ. ΝΘ'	530
Περὶ τῶν ἐορτῶν τῆς Θεοτόκου, τῆς Γεννήσεως, τῆς Εἰσόδου, τῆς Ὑπαπαν- τῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Κοιμήσεως, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. Ζ'.....	531
Περὶ τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῶν Χρι- στουγέννων, τῶν ἁγίων Θεοφανείων, τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, καὶ τῆς Μεταμορφώσεως, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΖΑ'	532
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, κεφ. ΖΒ'	533
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΖΓ'.....	534
Περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐορτῶν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, κεφ. ΖΔ'.....	535
Περὶ τῶν δεσποτικῶν προεορτίων καὶ μεθεόρτων, εἰ τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΖΕ'.....	535
Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων λεγομένων ἐν Κυριακῇ ἀντὶ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἡχου, κεφ. ΖϚ'	536
Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων κανόνων, πῶς ψάλλονται μετὰ τῶν ἐν τῷ μη- ναίῳ ἁγίων, κεφ. ΖΖ'	536
Περὶ δύο ἁγίων ἐχόντων κοντάκια, πῶς ὀφείλουσι λέγεσθαι, εἰ τύχωσιν ὁμοῦ μετὰ τῶν προεορτίων ἢ μεθεόρτων κοντακίων, κεφ. ΖΗ'	536
Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων, εἰ τύχωσι μετὰ δύο ἁγίων ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΖΘ'	536

Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων, εἰ τύχῃσι μετὰ ἀγίου ἔχοντος Λειτουργίαν ἐν Καρβάτω, κεφ. Ο´	537
Περὶ τῆς Λειτουργίας τοῦ Καρβάτου, κεφ. ΟΑ´	537
Περὶ τοῦ πότε οὐ στιχολογοῦμεν <i>Τῶ Κυρίῳ ἄσωμεν</i> , κεφ. ΟΒ´	537
Περὶ τοῦ <i>Τῶ Κυρίῳ ἄσωμεν</i> , πότε στιχολογεῖται, κεφ. ΟΓ´	537
Περὶ τοῦ πότε οὐ στιχολογεῖται ἡ <i>Τιμιώτερα</i> , κεφ. ΟΔ´	538
Περὶ τροπαρίων, προεορτίων καὶ μεθεόρτων καὶ τῶν ἀγίων, πῶς λέγονται καθ´ ἡμέραν, κεφ. ΟΕ´	538
Περὶ ἀγίων δύο, ἐχόντων τροπάρια δύο, πῶς λέγονται ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΟϚ´	539
Περὶ προεορτίων καὶ μεθεόρτων τροπαρίων, εἰ τύχῃσιν ἐν Κυριακῇ μετὰ ἀγίου ἔχοντος τροπάριον, κεφ. ΟΖ´	539
Περὶ ἀγίου ἔχοντος ἀγρυπνίαν, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΟΗ´	539
Περὶ ἀγίου ἔχοντος πολυέλεον, ἐορταζομένου εἰς ς´, εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΟΘ´	540
Περὶ ἀγίου ἐορταζομένου εἰς ς´ εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, κεφ. Π´	541
Περὶ τοῦ πῶς ψάλλονται οἱ κανόνες οἱ νεκρώσιμοι εἰς τὴν παννυχίδα, κεφ. ΠΑ´	542
Περὶ τροπαρίων τῶν ἀποδείπνων, τῶν προεορτίων καὶ μεθεόρτων, καὶ τῶν ἀγίων, καὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, κεφ. ΠΒ´	542
Περὶ τῶν τροπαρίων τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, εἰ τύχῃσιν ὁμοῦ ἐν Κυριακῇ, κεφ. ΠΓ´	543
Περὶ τροπαρίων τῶν ἀγίων καὶ τῶν πρώτων θεοτοκίων, πῶς λέγονται τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας καὶ τῶ Καρβάτω καὶ τῇ Κυριακῇ, κεφ. ΠΔ´	543
Περὶ ἀγίου ἐορταζομένου εἰς η´, εἰ τύχοι ἐν Τετράδι ἢ Παρασκευῇ, ποῖα θεο- τοκία λέγονται, κεφ. ΠΕ´	544
Περὶ ἀγίου ἐορταζομένου εἰς η´, εἰ τύχοι ἐν Πευτέρα, Τρίτῃ ἢ Πέμπτῃ, ποῖα θεοτοκία λέγονται, κεφ. ΠϚ´	544
Περὶ τῶν πρώτων θεοτοκίων, πῶς λέγονται ἐν Καρβάτω ἢ Κυριακῇ, κεφ. ΠΖ´	544
Περὶ ἀγίου ἔχοντος Εἰσοδὸν καὶ τῶν πρώτων θεοτοκίων, κεφ. ΠΗ´	544
Περὶ τοῦ πότε στιχολογεῖται ἡ <i>Τιμιώτερα</i> , κεφ. ΠΘ´	544
Περὶ ἀγίου ἔχοντος Εὐαγγέλιον, ὅτι <i>Τῶ Κυρίῳ ἄσωμεν</i> οὐ στιχολογεῖται, κεφ. ς´	544
Περὶ τοῦ πότε γίνεται λιτὴ καὶ πότε οὐ, κεφ. ςΑ´	545
Περὶ τῶν προεορτίων τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, εἰ τύχῃσιν ἐν Κυριακῇ, κεφ. ςΒ´	545
Περὶ ἀγίου ἔχοντος πολυέλεον καὶ ἐορταζομένου εἰς η´, εἰ τύχοι ἐν Καρβάτω, κεφ. ςΓ´	545
Περὶ τοῦ εἰ τύχοι ἐν Καρβάτω <i>ἀλληλουῖα</i> , κεφ. ςΔ´	545
Περὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, πῶς ψάλλονται οἱ κανόνες αὐτῶν μετὰ τῶν ἀγίων τοῦ μηναίου, κεφ. ςΕ´	547
Περὶ τοῦ πῶς δεῖ θυμῶν, κεφ. ςϚ´	548
Προκείμενα ἀναστάσιμα τῶν Κυριακῶν εἰς τὸν ὄρθρον, κεφ. ςΖ´	549
Προκείμενα καὶ <i>ἀλληλουϊάρια</i> τῶν ὀκτῶ ἡχῶν ἐν ταῖς Κυριακαῖς, κεφ. ςΗ´	550

Προκείμενα και ἀλληλουϊάρια τὰ ἐν ταῖς Λειτουργίαις ψαλλόμενα, τῆς ὅλης ἐβδομάδος, ἐν αἷς ἡμέραις οὐ ψάλλεται τὸ Θεὸς Κύριος, ἅμα δὲ καὶ Κοι- νωνικά, κεφ. 4Θ'	551
Περὶ τοῦ πῶς μέλλουσι ψάλλεσθαι τὰ προκείμενα ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου, κεφ. Ρ'	552
Ἐκ τῶν Νομικῶν Διατάξεων.....	554
Στιχοῦργημα Νικολάου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Ἰναστάσιον καθηγούμενον τοῦ Σινᾶ ὄρους	558
Διάφοροι διδασκαλῖαι παλαιῶν περὶ τῶν ἁγίων Πηστειῶν	565
Ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν Διατάξεων.....	567
Περὶ ἀργίας τῶν Ποναχῶν	570
Βίοι τῶν δ' Εὐαγγελιστῶν	576
Πήλωσις περὶ Εὐαγγελίων καὶ διάφοροι θεολογικαὶ ἐρμηνεῖαι	577
Διάταξις περὶ τοῦ πότε ὁ ἱερεὺς ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ διὰ τὴν Εἴσοδον τοῦ ἑσπερινοῦ	582
Ἡ στιχολογία τῶν θ' ᾠδῶν	583
Τυπικαὶ τινες διατάξεις περὶ τοῦ πότε στιχολογοῦμεν <i>Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν</i> καὶ πότε οὐ.....	593
Ἐπίλογος	595

